

Deze tekstuitgave is vervaardigd door medewerkers van de Stichting Vrijwilligersnetwerk Nederlandse Taal o.l.v. Nicoline van der Sijs en Hans Beelen. De tekstuitgave vormt een onderdeel van de elektronische Woordenbank Nederlandse Dialecten (eWND), op www.meertens.knaw.nl/dialectwoordenboeken/

Stellingwarfs - Nederlands Verklarend Handwoordenboek

*Opdreugen an alle infermaanten van et Stellingwarfs Woordeboek I-IV en van dit woordeboek

Uutgeven mit steun van et De Vries-Hemrica Foons, Bank Bercoop en de perveensie Fryslân

Stellingwarfs - Nederlands Verklarend Handwoordenboek

Henk Bloemhoff

m.m.v. Janna Withaar, Albertha Bloemhoff en Thea Bontekoe

Een uitgifte van de Stichting Stellingwarver Schrieversronte Berkoop/Oldeberkoop, 2005

ISBN 9064661286

Automatisering: J. Bilstra

Omslagontwerp & kaart met plaatsnamen (pag. 703): S.A. Bloemhoff Opmaak: drukkerij

Van der Meer, Oosterwolde

Druk: Krips repro b.v., Meppel

© Stichting Stellingwarver Schrieversronte & Henk Bloemhoff, 2005

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission from the publisher

Toelichting

In de periode 1994-2004 verscheen het *Stellingwarfs Woordeboek* in vier delen. Al vrij spoedig nadat het eerste deel uitkwam, bleek er behoefte te bestaan aan een verkorte en tegelijk ook betaalbare editie. Met dit handwoordenboek wordt in die behoefte voorzien. Het gaat in dit woordenboek niet om alle woorden uit het Stellingwerfs, maar hoofdzakelijk om die woorden die niet of niet zo gemakkelijk begrepen worden door gemiddelde lezers van het Nederlands, voorzover die tenminste niet vertrouwd zijn met het geschreven Stellingwerfs. Het woordenboek is op die manier als 'idiomatisch' te zien. Een flink aantal woorden is natuurlijk ook bij de 'gemiddelde Stellingwerfer' niet of niet zo goed bekend, zoals uiteraard ook Nederlandstaligen niet alle woorden uit het Nederlands kennen.

Ten opzichte van het *Stellingwarfs Woordeboek* is een forse reductie uitgevoerd, maar aan de andere kant zijn honderden extra woorden, verbindingen en andere gegevens opgenomen die werden gevonden of opgegeven nadat de verschillende delen van het *Stellingwarfs Woordeboek* verschenen.

Soms is een woord in het Stellingwerfs gelijk aan een overeenkomstig woord in het Nederlands, terwijl dat voor één of meer andere varianten van dat woord niet zo is. Als dat woord als de belangrijkste variant is opgevat, is het als eerste woord opgenomen (dus als 'hoofdingang', 'hoofdlemma'), en zijn de andere varianten erna vermeld. Een voorbeeld: op het herkenbare *begonia*, dat overeenkomt met het Nederlands, volgen de minder herkenbare vormen *begonië* en *begonium*. Varianten die 'ook Nederlands' zijn en die als minder belangrijk werden beschouwd, zijn nogal eens weggelaten.

Er moest een grote hoeveelheid woorden worden verklaard, en daarom is het aantal soorten overige informatie beperkt gehouden. De woordsoort is steeds wél vermeld, en bij de zelfstandige naamwoorden is aangegeven of het om een *de*- of *et*-woord gaat (*et* = 'het'). Die aanduiding heeft dan in principe alleen betrekking op het hoofdlemma. Want het komt voor dat een variant *et* heeft en de hoofdvariant *de*, of omgekeerd.

De hoofdbetekeningen zijn in bijna alle gevallen gegeven. Maar om ruimte te sparen zijn bij nogal wat woorden twee of meer betekenissen samengevat in één of enkele verklarende woorden of in een korte omschrijving. Zo zijn bij *anfokken* 'aanfokken' twee betekenissen gegeven: 1. 'aanfokken' 2. 'vermeerderen van een verzameling'. In de eerste betekenis zijn met 'aanfokken' twee bekende betekenissen uit het Nederlands samengevat, namelijk 'aanfokken' = 'door fokken vermeerderen van de veestapel' en 'aanfokken' = 'opfokken'. Betekenissen in het Stellingwerfs die zich niet voordoen in het Nederlands of die niet gauw worden verwacht in die taal, zijn meestal afzonderlijk vermeld. Zo is dus bijvoorbeeld in het geval van *anfokken* de betekenis 'vermeerderen van een verzameling' als een aparte, bijzondere betekenis opgevat. In het Nederlands gaat het immers alleen om het vermeerderen van de veestapel.

Vaste verbindingen (zegswijzen enz.) en met name voorbeeldzinnen zijn maar heel af en toe vermeld. Wie dit woordenboek gebruikt zal dus nogal eens aan de hand van de zin waarin hij het woord leest of aan de hand van de situatie waarin hij het hoort, moeten nagaan welke betekenis van toepassing kan zijn.

Beschrijvingen van de uitspraak, de vervoegde en verbogen vormen en de vermeldingen van bronnen en dorpen of grotere gebieden waar het woord zich voordoet, zijn niet opgenomen.

Varianten

Wel zijn verreweg de meeste varianten van woorden genoemd, want het woordenboek is verklarend van aard en vooral in het wat oudere geschreven Stellingwerfs doen zich heel wat bijzondere vormen voor. Een tweede reden is dat degenen met speciale belangstelling voor streektaalen en taalvariatie graag beschikken over de diverse verschijningsvormen. Al tekent zich in de praktijk van het schriftelijke taalgebruik de laatste tientallen jaren meer en meer een zekere eenheid af, men kan met dit woordenboek volop de rijkdom ondergaan die de woordvariatie in het Stellingwerfs had en nog altijd heeft.

Toch is in een viertal opzichten 'bezuinigd' op de varianten. Al zijn ze taalkundig gezien heel interessant, de woorden uit het Stellingwerfs van de *Westhoeke(e)* van West-Stellingwerf die afwijken van het andere Stellingwerfs doordat ze bijna of helemaal 'als in het Nederlands' zijn, werden weggelaten. Zo is het algemene woord voor 'zout' in het Stellingwerfs *zoolt*, maar het *Westhoekers* kent, net als het Nederlands, *zout*. Algemeen Stellingwerfs is ook *waeter*, maar het *Westhoekers* heeft het Nederlands lijkende *water*. *Zout* en *water* zijn dus weggelaten. Groepen woorden die op die manier met het Nederlands overeenkomen, zijn in beginsel niet opgenomen. (De bedoelde variant van *de Westhoeke* wordt gesproken in de westelijke dorpen *Spange*, *Scharpenzeel*, *Slikenborg* en *De*

Langelille, naast *Stellingwerfs* met de voor die taal algemene kenmerken. Zie zonodig de kaart op pag. 703.)

Al geldt de ‘ingang’, het hoofdlemma dus, vaak voor alle betekenissen, dat is voor de andere varianten lang niet altijd het geval. In dit woordenboek is niet steeds aangegeven voor welke variant welke betekenis geldt. Wie dat wil nagaan, kan het beste het *Stellingwarfs Woordeboek* I-IV erop naslaan.

Niet zelden is een variant alleen opgenomen achter de hoofdingang, de hoofdvariant dus, en dus niet ook als een aparte ingang met verwijzing naar die hoofdvariant. Dat is het geval wanneer op die manier het oog haast net zo snel op de variant valt als wanneer die ook in de rij van hoofdlemma’s zou zijn opgenomen. Het komt ook voor dat een variant niet opgenomen is om de zeer sterke vormovereenkomst met een wél opgenomen woord, of omdat de variant van een samenstellend deel nogal voorspelbaar is. Zo laat *breedhied* zich raden bij *briedhied* ‘breedheid’ en is daarom niet vermeld.

Niet gevonden?

Als men een woord niet vindt of de juiste betekenis niet kan afleiden, dan kan het *Stellingwarfs Woordeboek* I-IV uitkomst bieden. Bovendien wordt op het streektaalinstituut van de Stichting Stellingwarver Schrieversronte een bestand bijgehouden van niet eerder opgenomen woorden, uitdrukkingen enz., met het oog op een later uit te geven supplement. Men kan het streektaalinstituut dus om informatie vragen. Bij een mogelijke afkomst uit of overeenkomst met het Stellingwerfs van de Drentse gemeente Westerveld kan men het tweedelige *Woordenboek der Drentse Dialecten* van G.H. Kocks e.a. raadplegen (Assen, 1996-1997), evenals het *Woordenboek van het Drents van Dwingelo* door R. Smit (Meppel, 1996). Voor het Stellingwerfs van de gemeente Steenwijkerland in Noordwest-Overijssel valt te denken aan de lopende publicatie in delen van het *Woordenboek van de Overijsselse Dialecten* door H. Scholtmeijer (Kampen, 2002-) en aan diens *Water werk woorden. Vier vaktalen uit het westen van Overijssel* (Kampen, 2002).

Heel informatief is R. Kammans *Woordenlijst van het dialect van Kuinre* (Kampen, 1990). Ook J.J. Spa’s *De dialecten van Kallenkote, Steenwijk en Steenwijkerwold. Klank- en vormleer* bevat de nodige woordverklaringen (Kampen, 2004). Voor het totale gebied van het Stellingwerfs is relevante informatie te vinden onder meer in *Het Drents van Ruinen* door A. Sassen (Assen, 1953) en in *Taal in stad en land. Stellingwerfs*, door H. Bloemhoff (Den Haag, 2002). Meer over de bijzondere variant van *de Westhoeke* vindt men o.m. in ‘Stellingwerf en z’n “Westhoeke”: een reeks verfijningen door dialectonderzoek’, een artikel van H. Bloemhoff opgenomen in *Taal als levenswerk. Aspecten van de Nederlandse taalkunde*, onder redactie van Jaap Engelsman e.a. (Den Haag, 2005).

Dank

De voorselectie van ‘lastige woorden’ en betekenissen werd mede uitgevoerd door een drietal ‘geoefende lezers’ van het Nederlands: Janna Withaar, Albertha Bloemhoff en Thea Bontekoe. Voor hun consciëntieuze en vriendschappelijke medewerking ben ik hen buitengewoon erkentelijk. Voor de beslissing of woorden en betekenissen uiteindelijk werden opgenomen, ben ik natuurlijk alleen zelf verantwoordelijk. Dat geldt vanzelfsprekend ook voor de definitieve redactie.

Dank komt ook toe aan John Bilstra. Hij schreef op mijn aanwijzingen een aantal macro’s, die tot een geautomatiseerde, eerste grote reductie van het *Stellingwarfs Woordeboek* konden leiden. (hbl)

Afkortingen

In dit woordenboek worden nogal wat afkortingen gebruikt. De meeste zijn hieronder verklaard.

aanw.; aanwijzend
bep.; bepaald, bepaalde
bet.; betekenis, betekent
betr.; betrekkelijk
bez.; bezittelijk
bijv.; bijvoorbeeld, ook wel: bijvoeglijk
bn.; bijvoeglijk naamwoord
bw.; bijwoord
fig.; figuurlijk
g.; geen
hetz.; hetzelfde
lidw.; lidwoord
m.n.; met name
mv.; meervoud
nevensch.; nevenschikkend
nw.; naamwoord
onbep.; onbepaald
ondersch.; onderschikkend
pers.; persoonlijk
spor.; sporadisch voorkomend of gebruikt
telw.; telwoord
tw.; tussenwerpsel
var.; variant(en); 'en var.' wil zeggen dat er nog andere varianten bestaan, die niet opgenomen zijn omdat ze maar heel weinig afwijken of omdat ze overeenkomen met het woord in het Nederlands
verb.; verbogen, maar meestal: verbinding; 'in verb.' wil zeggen dat het woord in die betekenis vooral of alleen maar voorkomt in één of meer vaste verbindingen met andere woorden
verkl.; verkleinwoord
verz.; verzamelnaam
vn.; voornaamwoord, voornaamwoordelijk
vn. bw.; voornaamwoordelijk bijwoord
voegw.; voegwoord, voegwoordelijk
vz.; voorzetsel
wederk.; wederkerend
ww.; werkwoord
z.; zie
zelfst.; zelfstandig
zn.; zelfstandig naamwoord

Samensmeltingen ('moeilijke verbindingen')

In het Stellingwerfs wordt veel gebruik gemaakt van samengesmolten vormen zoals *aj* 'als je' en *kuuwe* 'kunnen we'. De voornaamste zijn hierna verklaard. Er doen zich af en toe vergelijkbare vormen voor die hier niet zijn opgenomen.

Type A'K

a'k; als ik
da'k; dat ik
dao'k; waar ik
geloo'k; geloof ik
he'k; heb ik
kree'k; kreeg ik
krie'k; krijg ik
la'k; lag ik
lao'k; laat ik
leu'k; liet ik
li'k; lig ik
ma'k; mag ik
moe'k; moet ik
vrao'k; vraag ik
vreu'k; vroeg ik
wa'k; wat ik, was ik
wao'k; waar ik
wee'k; weet ik
wi'k; wil ik
wo'k; wou ik, word ik
zae'k; zeg ik
za'k; zal ik, zag ik
zo'k; zou ik

Type AJ'

aj'; als je
bi'j'; ben je
daj'; dat je
daoj'; waar je
deej'; deed je
doej'; toen je, doe je
gaoj'; ga je
haj'; had je
hej'; heb je
koj'; kon je, kom je
kreej'; kreeg je
kriej'; krijg je
kuj'; kun je
kwaj'; kwam je
laj'; lag je
laoj'; laat je
lej'; leg je
li'j'; lig je
maj'; mag je
meuj'; mag je
moej'; moet je
moj'; moest je

staoj'; sta je
waj'; wat je, was je
waoj'; waar je
weej'; weet je
wi'j'; wil je
woj'; word je, wilde je
zaj'; zag je
zej'; zeg je
ziej'; zie je
zoj'; zou je
zuj'; zul je

Type LAOJ'M, AJ'M

aj'm; als jullie
bi'j'm; zijn jullie
daj'm; dat jullie
daoj'm; waar jullie
deej'm; deden jullie
doej'm; toen jullie, doen jullie
gaoj'm; gaan jullie
haj'm; hadden jullie
hej'm; hebben jullie
koj'm; konden jullie, komen jullie
kreej'm; kregen jullie
kriej'm; krijgen jullie
kuj'm; kunnen jullie
kwaj'm; kwamen jullie
laj'm; lagen jullie
laoj'm; laten jullie
lej'm; leggen jullie
li'j'm; liggen jullie
maj'm; mogen jullie
meuj'm; mogen jullie
moej'm; moeten jullie
staoj'm; staan jullie
vraoj'm; vragen jullie
waj'm; wat jullie, waren jullie
waoj'm; waar jullie
weej'm; weten jullie
wi'j'm; willen jullie
woj'm; wilden jullie, worden jullie
zaj'm; zagen jullie
zej'm; zeggen jullie
ziej'm; zien jullie
zoj'm; zouden jullie
zuj'm; zullen jullie

Type AWWE

awwe; als we
biwwe; zijn we
dawwe; dat we
hawwe; hadden we
hewwe; hebben we
kuwwe; kunnen we
kowwe; konden we, komen we
kwawwe; kwamen we
mawwe; mogen we
mowwe; moesten we
wawwe; wat we, waren we
wiwwe; willen we
wowwe; wilden we, worden we
zowwe; zouden we
zuwwe; zullen we

Type LAO'WE

dao'we; waar we
doe'w; doen we
gao'we; gaan we
geloo'we; geloven we
krie'we; krijgen we
lao'we; laten we
meu'we; mogen we
moe'we; moeten we
stao'we; staan we
vrao'we; vragen we
wao'we; waar we
wee'we; weten we

A

aachte, aachten z. *achte(n)*
aachter, *achter* vz., bw. 1. achter 2. na
aachteraende et 1. achtereind, eind van het achterste deel 2. achterdeel van mens, dier
aachteraendelbottien, achterplaankien et; achterste *aendelbod*
aachteran, achteran- bw. 1. aan de achterkant 2. na, achteraf
aachteranbingelen ww.; achteraanlopen, op een slungelige wijze
aachterasse de; as van achterwiel(en)
aachterbaks bw., bn. 1. achterbaks, geneigd stiekem te doen 2. zich op de achtergrond houdend, vaak: zodat men niet opvalt
aachterbaksighied de; het achterbaks doen
aachterbalke de; hetz. als *aachterkop*
aachterbien et; achterbeen: van een paard of vos
aachterboolte de; achterbout
aachterbottien et; hetz. als *aachteraendelbottien*
aachterdaele bw.; achter langs
aachterdwas bn., bw.; achter in de boerderij: dwars op de stal van de lengterichting

aachteren bw. 1. achter, aan de achterkant 2. in *van aachteren* achteraf, naderhand 3. in achterstand, in *in 't aachteren*

aachterflappe de 1. bep. aan een ouderwetse vrouwenonderbroek 2. grote klep aan de achterkant van een vrachtauto

aachtergang, aachtergaank de; gangpad op de stal achter de koeien langs

aachtergaon ww.; achterlopen: van een uurwerk

aachtergatsneve de; achterneef of zoon van een achternicht of -neef

aachtergatsnicht, aachtergatsnichte de; achternicht of dochter van een achternicht of -neef

aachtergedien et; gordijn voor het achterraam

aachtergevel de; gevel aan de achterkant

aachtergooien ww.; naar achteren gooien (van garven)

aachterhaans bn., bw. 1. achterwaarts: van een klap, mep enz. met een arm 2. stiekem

aachterhaelen ww. 1. achter iets of iemand aangaan en aldus bereiken, te pakken krijgen 2. nagaan, alsnog uitzoeken 3. zorgen dat iets alsnog goed komt 4. een achterwaartse beweging maken (met z'n hand)

aachterheerd de; plaats van een tweede kachel, of plaats daarachter

aachterhenne bw.; erachteraan

aachterhoeve de; hoof van een achterpoot

aachterholen ww. 1. bewaren 2. niet vrijgeven, verduisteren 3. verzwijgen

aachterhooft et; bep. wagenladder: zijstuk aan de achterkant van een wagen

aachterhuus et; achterste deel van een woning, vaak aangebouwd, ook: bedrijfsgedeelte achter aan een woning gebouwd

aachterien bw.; achtereen

aachteriezer et; hoefijzer van een achterpoot

aachterkeer et; de twee naar voren stekende balken, palen van het achterstel van een boerenwagen

aachterkeuken de; bijkeuken

aachterklaampe de; *klaampe* (bet. 5) aan de achterkant van een *ziedledder*

aachterklappe, aachterkleppe de 1. achterklep 2. hetz. als *kleppe*, bet. 3, ook: vergelijkbare wagenladder, opstaand schot bijv. van een aanhangwagentje 3. laster, praatjes achter iemands rug om

aachterkop de; achterste stuk van een hooiraam

aachterlanges bw.; aan de achterkant langs

aachterlief et; achterlijf

aachterliende de; touw achter aan een wagen, vastzittend aan de weesboom

aachterlik, aachterliek bn., bw. 1. achterlijk in ontwikkeling: van personen 2. achter qua groei (van planten, dieren) 3. achter met het werk, de activiteiten

aachterlocht et; achterlicht

aachternao bw. 1. van achteren na 2. later, achteraf

aachternaobienen ww.; met grote passen achternalopen

aachternaogaon ww. 1. volgen, achter iemand aan gaan 2. navolgen, op dezelfde manier doen

aachternaojaegen ww.; achternasturen

aachternaokommen ww. 1. achterna komen, nazitten, achtervolgen 2. volgen op iets

aachternaolopen ww. 1. lopend volgend 2. iemand volgen om te controleren

aachternaopraot et; achterafpraat

aachternaopraoten ww.; praten, roddelen over iemand die net weg is

aachternaoroepen ww.; naroeppen

aachternaozitten ww.; achtervolgen

aachterneers bw.; achterwaarts, rugwaarts; *aachterneers praoten* krom praten

aachterneve en var. de; achterneef

aachternichte en var. de; achternicht
aachterof bw. 1. achteraf gelegen, afgelegen 2. naderhand 3. na (in tijd)
aachterofplak et; afgelegen plaats
aachteromme, aachteromme-; achterom(-)
aachterommegaon ww.; langs de achterkant gaan
aachterommegluwen ww.; wantrouwend omkijken
aachterommekieken ww. 1. achteromkijken 2. terugblikken op wat is geweest
aachterommekiekertien et 1. het niks krijgen 2. hetz. als *ommekiekertien* bet. 1
aachterommelopen ww.; achterom lopen, langs de achterkant lopen
aachterommesmieter z. *aachtersmieter*
aachterommezien ww. 1. achteromkijken 2. terugblikken op eerder 3. hetz. als *ommekiekertien* bet. 1
aachterop bw. 1. achterop 2. achter in het voortgaan 3. achter in ontwikkelingen
aachteropfietsen ww.; aan de achterkant van een groep fietsen
aachteropkieken ww.; hetz. als *ommekiekertien* bet. 1
aachteropkomen ww. 1. achteropkomen, achter iemand aan komen rijden 2. achterop raken
aachteroprieden ww.; achteraan, aan de achterkant rijden, fietsen, schaatsen
aachteropstaon ww.; niet bep. vooraan staan, vooral fig.
aachteropstap de; opstap aan een fiets
aachteroverdrokken ww.; achteroverdrukken
aachterovergeven ww.; zich neervleien op z'n rug
aachteroverkiepen ww.; achterover (doen) vallen
aachteroverkletsen ww.; achterover (doen) vallen
aachterovermieten ww.; achterover (doen) vallen
aachteroverschoeven ww.; achteroverdrukken, verduisteren
aachteroverslaon ww. 1. hard achterovervallen 2. snel opdrinken 3. meejatten
aachterplaankien z. *aachteraendelbottien*
aachterradd et; achterwiel
aachterraem et; achterraait
aachterriepe de; touw achter aan de wagen om de *wiezeboom* mee vast te maken
aachterschammel de; achterste *schammel* van een boerenwagen
aachterschot, aachterschut et 1. beschot achter in de bedstee 2. hetz. als *aachteraendelbottien*
aachterschut et 1. opzetstuk op de achterkant van een wagen, kruiwagen e.d. 2. achterste wand van een *strontbak* 3. achterste schotje van een kinderstoel
aachtersluuthoolt et; *sluuthoolt* aan de achterkant van een boerenwagen
aachtersmieten ww.; garven naar achteren werpen, d.i. op de daarvoor bestemde zolder
aachtersmieter, aachterommesmieter de; degene die de garven naar achteren werpt, d.w.z. naar de *veurlegger*
aachterspeulder, aachterspeuler de; achterspeler
aachterst bn., bw.; achterst
aachterstaon ww.; achterstaan, vaak: onderdoen
aachtersteek de 1. achtersteek 2. bep. pen: onderdeel van een boerenwagen
aachterstel et 1. achterstel van een voertuig, vooral: van een boerenwagen 2. achterste, achterwerk
aachtersteveuren, aachtersteveur bw. 1. achterstevoren, met de achterkant voorop 2. in de omgekeerde volgorde, van achteren naar voren
aachterstok et; hetz. als *aachterkop*

aachteruut bw. 1. achterwaarts, terug 2. naar het achterhuis, naar het bedrijfsgedeelte 3. achteraf t.o.v. een doorgaande weg, vaak: een eind achter een huis, een boerderij gelegen 4. terug, naar een eerder, minder ver gevorderd stadium

aachteruutboerken ww.; achteruitboeren, een teruggang ondergaan in een boerenbedrijf of andere zakelijke onderneming

aachteruutbouwen ww. 1. naar achteren bouwen 2. uitbouwen van de weg af

aachteruutgaon ww. 1. achteruitgaan: naar achteren gaan, naar het bedrijfsgedeelte gaan om te werken 2. verminderen in kwaliteit, gezondheid 3. verminderen in welstand

aachteruutkitsen ww.; naar achteren *kitsen*

aachteruutkrabben ww.; achterwaarts krabben

aachteruutlopen ww. 1. achteruitlopen, teruglopen 2. naar achteren lopen: d.i. naar het bedrijfsgedeelte, ook: lopen in de richting van de weg af, het land in

aachteruutmoffelen ww.; wegmoffelen

aachteruutpikken ww.; achterwaarts *pikken*

aachteruutschoeven ww.; achteruitschuiven

aachteruutschoren ww.; achteruitschuiven

aachteruutteren ww. 1. achteruitteren, armer worden door meer uit te geven dan men ontvangt 2. achteruitgaan door een ziekte, in de terminale fase belanden

aachteruuttrappen, aachteruutslaon ww.; achteruitslaan, naar achteren trappen

aachteruutvegen ww. 1. naar achteren vegen 2. achteruitslaan, naar achteren trappen

aachteruutvliegen ww. 1. achteruitvliegen: zich vliegend achterwaarts begeven 2. zeer snel naar achteren gaan

aachteruutwonen ww.; afgelegen wonen: ver van de doorgaande weg

aachteruutzetten ww. 1. naar achteren zetten
2. achterstellen, niet begunstigen

aachterviel, aachterwiel et; achterwiel

aachterwamme, aachterwanne de; van de naald van het dak naar de achtermuur lopend dakgedeelte van een boerderij

aachterweg I de; achterweg

aachterweg II bw.; in *aachterweg kommen* als bijeffect hebben, verwacht of onverwacht gevolgd worden door

aachterwegens, aachterwege en var. bw.; achterwege

aachterwonge de; achterste *ronge* (bet. 1) aan een wagen

aachterzwaarm de; nazwerm

aachterzwaarmen z. *naozwaarmen*

afrecht z. *averecht*

aai de 1. keer dat men aait 2. klap

aaid z. *altied*

aaien ww. 1. aaïen, strelen 2. met te weinig kracht schoonmaken 3. de hitte van een bep. stof, voedsel, drinken verdragen

aaipoes, aaiepoes tw.; gezegd wanneer men een kat aait

aaltied z. *altied*

aam z. *am, ham*

aambield z. *ambeeld*

aamper, aamper- z. *amper(-)*

aan- z. ook *an-*

aander I onbep. vn.; iemand anders

aander II bn.; ander

aander III rangtelw.; eerstvolgend

aanderd, anderd et; antwoord

aanderdaegs, aanderedaegs, aanderdags en var. de, bw.; de volgende dag
aanderejaors bw.; het volgend(e) jaar
aanderemiddags bw.; de volgende middag
aanderemorgens bw.; de volgende morgen
aandereweeks bw.; de volgende week
aandermaans, aandermans onbep. vn.; andermans, van een ander
aanderman de; de andere man, iemand anders
aanders, aans bw., bn. 1. anders 2. trouwens, tussen haakjes 3. overigens 4. indien niet 5. eigenlijk
aandersdaenkend bn. 1. andersdenkend 2. niet-katholiek
aandersomme, aansomme bn., bw.; andersom
aanderwegens bw.; elders
aangst de; angst
aankel z. *ankel*
aankem, aanken z. *ankem*
aansekaorte z. *ansichtkaorte*
aansend, aansen, aansens, aanst, aans, aansies, aansten, aanstend, aanstoons, aanzens, anend en var. bw.; over een klein aantal ogenblikken, straks
aarf, aarf- z. *arf(-)*
aarg, aarg- z. *arg(-)*
aarm I de 1. arm 2. hoeveelheid die men in z'n arm kan houden 3. arm van een kruiwagen 4. armleuning 5. zwengel van een pomp, deel van de pomp waarop de zwengel steunt 6. aan een arm doen denkend, dragend element 8. hengel van een mand e.d.
aarm II bn. 1 arm, niet bep. rijk, armoedig, pover 2. beklagenswaardig 3. schraal
aarm-; arm-
aarmakker de; gedeelte van het kerkhof waar de arme mensen begraven liggen
aarmbaank de; kosteloze bank in de r.k. kerk
aarmbrette de; breedte van een arm
aarmelik bn.; armelijk
aarmelu, aarmeluden mv.; armelui
aarmetierig, aarmtierig en var. bn.; armetierig
aarmfoons et; armenfonds
aarmholte de; holte tussen bovenarm en lichaam
aarmhuus et 1. armhuis, armenhuis 2. armenkamer, woonhuis van de armenzorg
aarmkaemer de; armenkamer: woning van de diaconie voor armen
aarmleunstoel de; stoel met armleuningen
aarmoede, armoede de 1. armoede 2. situatie waarin het erg tegenzit, ellendige toestand
aarmoedig bn. 1. armoedig 2. schraal (van grond)
aarmoedzi'jer de; armoedzaaier, iemand met erg weinig geld en goederen
aarmoedziekte de; ziekte voortkomend uit het leven in bittere armoede
aarmslag de 1. slag met de arm, armzwaai 2. ruimte om zich flink te kunnen bewegen 3. relatieve vrijheid om iets te kunnen doen, vaak: financiële speelruimte
aarmstark en var. bn.; zeer sterk in z'n armen
aarmstege de; pad, weggetje waaraan armenkamers stonden
aarmstoel de; stoel met leuning
aarmtakke, armtakke de; elleboog
aarmvoogdi'je de; armvoogdij
aarmzaolig, aarmzalig bn. 1. armzalig 2. lichamelijk: ongezond, pover
aarts bn.; zeer intensief, in hoge mate, bijv. 't Is een aartse lillikerd hij is vreselijk lelijk
aarven z. *arven*

abbe- z. *aeven-*, *adve-*
absoluut, absluut- bw.; absoluut: volstrekt, geheel, beslist
abuus, abuis et, ook tw., bn., bw.; abuis, vergissing
achentien telw.; var. van *achtien*
achtber bn.; achtbaar
achtdaegs bw.; achtdaags
achte, aachte telw.; zn.; acht
achten, aachten ww.; achten
achter- z. *aachter(-)*
achtponder de; dier of baby van acht pond, i.h.b. van een haas gezegd
achtienlinies bn.; van het glas van een ouderwets soort petroleumlamp: van een bep. omvang, wijde
achtvoud et; achtvoud
Adam-en-Eva de 1. klokjesgentiaan 2. tuinplant: blauwe ridderspoor 3. monnikskap
adder de 1. adder 2. hoopje menselijke uitwerpselen in de natuur 3. venijnige persoon
adderbloeme de; wolverlei
addereulie de; adderolie
addergebruud et; addergebroed
adderkruud, adderwottel et; adderwortel
addervere, addervaoren, voren de; bep. plant: varen, vooral: gewone eikvaren
addervereplokker de; iemand die *adderveren* kwam plukken
advekaot, abbekaot en var. de; advokaat
adverteensie, advertaensie de; advertentie
ae tw.; ach, och
aek z. *aenlik*
aekelig bw.; in hoge mate
aekelik, aekelig bn., bw. 1. akelig: onaangenaam voor het gevoel 2. zich beroerd voelend 3. vervelend, irritant
Aeken et; Aken
aeker de; akker, nl. bep. emmer
aemel bn. 1. van personen, dieren, planten: zwak en klein, bleekjes, haast ziekelijk 2. klein, smal, krap 3. armoedig, pover, schraal 4. zwak: van geluid, zicht 5. nogal verlegen
aemeldeuze de; zeurpot
aemelen ww. 1. zeuren, vaak: op kinderlijke, stuntelige wijze 2. in zichzelf praten, ijlen
aemelpot de; zeurpot
aemeltien et; niet sterke persoon, iemand die klein en zwak is
aemelties bw., bn. 1. smalletjes, bleekjes, klein en zwak 2. niet sterk, niet erg deugdelijk 3. armoedig, een povere indruk makend 4. nauwelijks, niet met de gebruikelijke kracht 5. krap zittend
aemeri'je, ameri'je de; amerij, kort ogenblik
aemeseren z. *aevenseren*
aende, ende et 1. eind, uiteinde 2. achterste, aars 3. lang stuk touw, drop enz. 4. afstand, stuk dat men kan gaan 5. slot, afloop 6. toestand van afgeleefd of afgebruikt zijn 7. eindresultaat 8. slotdeel 9. levenseinde
aendelbod, aenderbod, aenderschut, aendelschot, endelschot, endebod, endelbod en var. et; plankje, bord, schot voor of achter op een platte boerenwagen
aendeldaarm de; endeldarm
aendeloos bn.; nooit ophoudend
aendelschot et 1. schot door de bedstee, aan het eind, waarachter men kinderen liet slapen 2. z. *aendelbod*

aender de; einder, horizon

aendigste, eindigste, andigste, enlikste, enderste bn.; laatst, verst in een rij

aenlik, aenliks, aens, aenk, aenlieks, aek bw. 1. eigenlijk, werkelijk, als het eropaan komt 2. z. *eindelik*

aenlingsschot, aenlingsschut et; hetz. als *aendelbod*

aentienbesluit I et; eindbesluit

aentienbesluit II bw.; tenslotte

aep, aepe de 1. aap 2. ondeugend jongetje, kwajongen 3. groot bedrag aan geld waar men vooreerst genoeg aan heeft, buit, schat

aepe- ape(n)-

aepedril de; eigenwijze persoon, vooral gezegd van een meisje

aepehaor et 1. haar (als) van een aap 2. fijn of bep. taai gras 3. bep. zware tabak: Javaanse jongens

aepekop de 1. kop van een aap 2. ondeugende jongen of meisje 3. gebruikt als scheldwoord tegen iemand wanneer men boos is

aepealaand et; slechte, haast onbruikbare grond

aepemussien et; alpinopetje

aepen ww.; zeuren

aepeneute de; pinda

aepeneutedoppen ww.; pellen van pinda's

aepeneuteknappen ww.; met de vingers doen knappen van nog niet gepelde pinda's

aepeneuteprakke de; pindasaus

aepepak et 1. merkwaardige kleding die men draagt, waarmee men zich vreemd uitdost 2. uniform van een militair

aepespul et; domme, dwaze vertoning

aepetoer de; lastige, langdurige inspanning om iets klaar te krijgen

aepetuun de 1. dierentuin 2. buitenverblijf van apen in een dierentuin

aepien et 1. kleine aap 2. bidelot

aer, aere z. *eer, ere-*

aers, aers- z. *eers(-)*

aevensaosie, aevesaosie, awwesaosie, emmesaosie en var. de; het opschieten, het vlot aan de slag gaan

aevenseerschoenen, aeveseerschoenen, evvenseerschoenen, awweseerschoenen, avveseerschoenen, abbeseerschoenen in *de aevenseerschoenen anhebben* flink opschieten

aevenseren, aeveseren, aemeseren, awweseren, avveseren, avverseren, effenseren, evvenseren, affeseren en var. ww.; opschieten

aeventuren, aoventuren, avventuren, evventuren ww.; avonturen: riskeren

aeventuur, avventuur, evventuur, aoventuur en var. et 1. ongewone belevenis, geheel aan spannende gebeurtenissen 2. risicovolle onderneming 3. fortuin, geluk 4. kans, in bep. verb.: *op 't aeventuur* e.d.: op goed geluk, met een risico dat het niet goed komt/zit

aeventuurlik bn.; avontuurlijk

af tw.; blijf van me af, hou je koest (tegen een hond)

affaere, affaer de; bezigheid die geld oplevert, werk, beroep

affe- z. *aeven-*

affrontaosie de; slechte behandeling

affronteren ww.; beledigen, kwetsend raken

affrontering de; belediging

afijn tw.; welnu, toe dan maar

afrikaon de; bep. plant: afrikaantje

agosie, algosie de; hetz. als *negosie*

agosiekerel de; hetz. als *negosieman*, *bakkiesman*
akademie de; academie, academisch genootschap, academische instelling
akademisch bn.; academisch: m.b.t. een academie of universiteit
akkak de; hetz. als *akke*
akke de; benaming van de ekster
akkebakkes tw.; uitroep van afkeer
akkederen ww. 1. goed kunnen opschieten 2. tot overeenstemming komen
akkefietien, akkrefietien et 1. lastig werkje 2. onaangenaam meningsverschil, kwestie waarbij de onbetrouwbaarheid, de lastigheid van de ander blijkt, lelijke streek 3. karweitje 4. baantje, kleine betrekking
akkelei de; akelei
akkemedaosie de; accommodatie: geschikt verblijf of inrichting
akker de; stuk bouwland of weiland, veelal gedeelte daarvan tussen greppels, zo ook inzake bos
akkeroot, akkedaot, akkeraat bn., bw. 1. accuraat 2. in sterke mate
akkerhooft et; weekhout onder loofbomen, ook gezegd van jonge eiken en ander hout
akkerknolle de; hetz. als *knolle*, bet. 1
akkermaegies, akkermeisies mv.; sneeuwklompjes
akkerwiende de; akkerwinde
akkrefietien z. *akkefietien*
aklemaosie de; acclamatie
akonisch, in *een akonische haene of kiepe* bep. zwartbonte kip, z. ook *alkonisch*
akrobaatsleutel de; gefingeerde sleutel: voor de grap werden kinderen, beginnende knechtjes enz. op pad gestuurd
akbroaot en var. de 1. acrobaat 2. lenig, vlug iemand 3. grappig iemand
akse de; bijl
aksedent et; voorval
akselen ww.; ruziënd tegenwerken
akseptaobel bn.; acceptabel
aksepteren ww.; accepteren: pikken
aksiens de; accijns, belasting
akster z. *ekster*
aktie de 1. actie 2. beweging, bedrijvigheid 3. streven of optreden om iets te bereiken
aktueel bn.; actueel
al I bw.; al
al II onbep. vn.; heel, geheel, het gehele aantal, alles
al III ondersch. voegw. 1. alsof 2. hoewel 3. ook al
alaarm et 1. alarm 2. lawaai 3. opschudding
alaarmmaeker de; iemand die veel ongewenst lawaai produceert
alae tw.; hetz. als *alla*
albedil de; bemoeial, albedil
albegeer de; iemand die alles wil hebben
alder-, aller- aller- in *aldermeerst, alderhadst* enz.
alderaekelikst bw.; erg akelig, zeer vervelend, op erg akelige wijze
alderaorigst bw., bn. 1. het meest aardig, het meest beminnelijk 2. erg leuk, erg interessant e.d.
alderaosie, alleraosie, alteraosie, allerasie de; alteratie, ontsteltenis, bijzondere drukte, verbouwereerdheid
alderbastends, alderbastendst bw.; enorm, in zeer hoge mate, zeer sterk

alderbedroefd, **alderbedroevendst** bn., bw. 1. het meest bedroefd 2. erg belabberd, heel slecht

alderbenauwdst bn., bw. 1. het meest met ademgebrek 2. in zeer hoge mate

alderbest bn.; allerbest

alderbliksems bw., tw. 1. in zeer hoge mate 2. uitroep van verrassing, teleurstelling, woede

alderdaonigst bw.; in hoge mate

alderdeegst, **alderdeegs** en var. bw., bn. 1. flink, hard werkend en oppassend 2. zelfs, waarachtig 3. in aanzienlijke mate 4. (tw.) uitroep van verbazing

alderdeksels tw.; uitroep van plotselinge verrassing, ergernis, schrik

alderdonderst I tw.; plotselinge uitroep van schrik, ergernis

alderdonderst II bw.; in hoge mate

alderdriest bn.; het meest driest

alderdroevigst bn.; hetz. als *alderbedroefd*

alderduurst bn.; het meest duur

alderduvels, **alderduvelst** en var. bw.; in heel hoge

aldereerst bn.; allereerst: vooraf, als eerste, voordat het andere gebeurt

alderellendigst bn. 1. het meest ellendig 2. heel ellendig, beroerd

aldergauwst bn.; het meest snel

aldergemienst bn.; het meest gemeen

aldergewiekst bn.; zeer gewiekst

aldergloependst bw.; zeer intens

aldergrieselikst bw.; in zeer hoge mate

aldergriezeligst bn., bw. 1. het meest griezelig 2. in zeer hoge mate slecht

aldergruwelikst bn., bw. 1. het meest gruwelijk 2. in hoge mate slecht, heftig

alderhaande I en var. zn. 1. bep. soort koekjes: allerhande 2. van alles en nog wat

alderhaande II en var. bn., bw., vn. 1. vreemd, vaak: sjofel uitgedost 2. minder van kwaliteit 3. wispelturig, nu weer zus, dan weer zo 4. van verschillende soorten

alderhadst bn., bw.; het meest hard

alderheerlikst bn., bw. 1. het meest heerlijk 2. heel heerlijk

Alderheiligen, **Allerheiligen**, **Allerillingen** zn.; Allerheiligen

Alderheiligenmark en var. de; vanouds bekende jaarmarkt in *Stienwiek*

alderheiselikst bw., bn. 1. zeer slecht 2. zeer intensief 3. in zeer hoge mate

alderienvooldigst bn.; zeer eenvoudig, het meest eenvoudig

alderiewigst bw.; in zeer hoge mate

alderkleinst, **allerkleinst** bn.; het meest klein

alderlaest, **alderlest** bw.; allerlaatst

alderlei bn.; allerlei

alderleegst bn.; het meest laag of leeg

alderliefst bn.; allerliefst, in hoge mate beminnelijk

alderliet, **alderliefst** bn., bw.; allerliefst, liever dan iets anders

alderlillikst bn.; het meest lelijk

aldermeerst, **aldermiest**, **aldermeest** bn., bw.; allermeest, meer dan iets of iemand anders

alderminst bn., bw. 1. het slechtst in kwaliteit 2. het meest beroerd, het meest vervelend

aldermisselikst bn., bw. 1. het meest misselijk 2. het meest vervelend

aldermooist bn. 1. allermooist 2. in *op zien aldermooist* als het echt meezit, als het echt te gek gaat

aldernaost bn.; allernaast: het meest verwant, het meest gesteld op

alderneerst, **aldernaerst** bw.; allervreselijkst

alderneudigst bn.; het meest nodig

alderofgrieslikst, alderoegrieselikst, alderofgrieselikst bw., bn.; in zeer hoge mate erg, lelijk enz.

alderreerst bn. 1. allerraarst 2. heel erg

alderschandaoligst bn. 1. het meest schandalig 2. zeer schandalig

alderslimst bn.; het meest erg

alderstarkst bn.; het meest sterk

alderuterst bn.; alleruiterst: het verst naar een rand, grens, het verst in een tijdsbestek, het hoogst in een prijs e.d.

alderverschrikkelikst bw.; het meest verschrikkelijk

aldervlogst bn., bw.; het meest vlug, snel

alderwerelds bw.; in hoge mate

alderzoerst bn.; het meest zuur

alderzunigst bn.; het meest zuinig

alderzuutst bn.; het meest zoet

aleer I bw.; vroeger, in voorbije tijden

aleer II voegw.; voordat

algedurig bw.; steeds

algemien, algemeen I et 1. in *in 't algemien* in het algemeen, *over 't algemien* over het algemeen, *veur 't algemien* voor het algemeen belang

algemien, algemeen II bn. 1. algemeen, openbaar, op ieder betrekking hebbend 2. universeel 3. het geheel betreffend

algemien, algemeen III bw.; algemeen, bij/voor iedereen

algosie z. *agosie*

alias de; jongen met gemene streken

alkehol, olkehol de; alcohol

alkeholisme et; alcoholisme

alkonisch bn.; hetz. als *akonisch*

alkoof de; alkoof, deurloze bedstee

alla tw. 1. vooruit, komaan 2. vooruit dan maar

allat bn. 1. opgeruimd, in een goede bui, vrolijk en levendig 2. gezond 3. alert, oplettend, ad rem

alle; vorm van *al* II

allebeide, allebeiden telw.; allebei, allebeide

alledaegs bn.; alledaags, algemeen

alledeegs; var. van *alderdeegst*

alledonders tw.; potverdrie

alleduvels bw.; var. van *alderduvels*

allee tw.; allee, vooruit, komaan

allegeertien et; allegaartje

allegere, allegeer, allegaer, allegaere I bw.; louter, één en al

allegere, allegeer, allegaer, allegaere II onbep. vn.; allemaal, alle/allen/alles bij elkaar

allegodsgloeiends bw.; uitroep van pijn en schrik, met name wanneer men zich brandt

allemaans-; allemans-

allemachies tw.; uitroep van ergernis, verwondering

allemachtig, allemachtigst I bw., bn.; zeer, enorm, reusachtig

allemachtig II tw.; allemachtig: uitroep van verbazing

alleman onbep. vn.; alleman, iedereen

alleman-de-mieste de; de beste qua gezondheid

allemaol, allemaole I bw.; louter, één en al

allemaol, allemaole II onbep. vn.; allemaal

allemeensken, allemeenskens tw.; uitroep van verbazing
allement et, in o.a. *op 't allement kommen (moeten)* op een bep. plaats (moeten) komen
allemieters I bw.; in zeer hoge mate
allemieters II tw.; uitroep van verbazing, schrik
allend, allennig z. *alliend*
allendonder bw.; in zeer hoge mate
aller- z. *alder-*
allerhemelsk bn.; buitengewoon, zeer fraai
allerieselikst bw.; in zeer hoge mate
Allerrillingen, Allerrillingenmark en var.; z. *Alderheiligenmark*
allermieterst bn.; uiterst gering
allerziende bw.; zo te zien, het geheel overziend
alles I et; het geheel
alles II onbep. vn.; alles, al de zaken
allesbraander de; allesbrander
alliaansie de 1. omgang 2. het met anderen betrokken zijn bij en verantwoordelijk zijn voor iets, een zekere verbondenheid, verbond 3. aanstellerij 4. aanraking
allieerde de; geallieerde
alliend, allien, alliendig, allienig, allinnig, allennig, allend, anniendig bn., bw. 1. zonder gezelschap zonder iemand erbij, onder vier ogen 3. zonder toezicht 4. alleenstaand, solitair 5. met uitsluiting van iets of iemand anders 6. echter, maar
allienigens de; het alleen zijn
allienstaond, alliendstaond bn.; alleenstaand
almar, alsmar bw.; alsmaar
almenak de 1. almanak 2. iemand met een goed geheugen
alpinemusse en var. de; alpinomuts
altemarren ww.; bep. spelletje met werphoutje spelen
altemet, altetemit bw. 1. af en toe, soms 2. misschien
altemis, altemus, altmis bw. 1. misschien 2. af en toe, soms
alter, altaor et; altaar, offertafel
alteraosie z. *alderaosie*
Alteveer et; aanduiding voor een zeer afgelegen plek, lett. 'al te ver', in het bijzonder onder *Buil*
altied, aaid, altieten, altieden, aaltieden bw. 1. te allen tijde, voortdurend 2. steeds, bij iedere gelegenheid
altmis z. *altemis*
aluun et; aluin
alwielen bw.; in het algemeen
am, aom, aam de; zwellend, de toestand van de uier waarin die enigszins hard wordt
amandel de 1. bep. vrucht: amandel 2. (mv.) hetz. als *mangel*, bet. 4
ambacht et; ambacht: vak, handwerk dat men moet aanleren
ambachtschoele de; ambachtsschool
ambeeld, aambiold en var. et; aambeeld
ambisie de; ambitie
Ambrosiuskörf de; puntige bijenkorf met gevlochten hoofd en mijter, mantel, armen en staf, voorstellende Ambrosius, beschermheilige van de imkers
ambtener de; ambtenaar
ambteneri'je de; ambtenarij, bureaucratie
ameri'je z. *aemeri'je*
ammen ww.; zwellen van de uier van een koe, met name tegen het kalven

ammeteur de; amateur

ammig, amig, aomig bn.; zwellend, gezegd wanneer de uier van een koe wat vol is of erg vol lijkt te zijn

ampat z. *appat*

amper, aamper bw.; amper, nauwelijks, ternauwernood

amperan, aamperan, amperham, ampram, ampran bw.; maar net, ternauwernood

amputaasje de; amputatie

an I bw. 1. aan het lichaam 2. tegen, vlakbij 3. aangekomen 4. naar, in de richting van 5. volgend, gaand na 6. arriverend 7. naar een bep. punt in tijd, activiteiten 8. bij, op het punt waar men moet zijn 9. door z'n geld heen 10. oververmoeid 11. van lampen enz.: brandend 12. van apparaten: in werking 13. op een kier 14. waar, juist, bijv. in *Is d'r wel wat van an?* 15. in *d'r van op an kunnen* erop kunnen rekenen, vertrouwen 16. in *d'r mit an moeten* ermee om (weten te) gaan 17. bestaand, m.b.t. een liefdesrelatie e.d. 18. voortgaand 19. in de directe nabijheid 20. aan de gang 21. ter uitdrukking van verbazing, verrassing 22. om de aandacht op te wekken, bijv. *Begriep toch es an* 23. in *d'r an willen* kunnen geloven 24. tegen iets staand, zodat men niet getikt mag worden 25. in ontgonnen staat 26. raak, in hoge mate aan de gang

an II vz. 1. tegen iets of iemand aan 2. nabij, bijv. *De auto staot vlak an de sloot* 3. vast tegen, bevestigd op 4. bij, toegevoegd aan 5. gesitueerd te, ter plekke van 6. gericht tegen 7. tegen, bijna (m.b.t. leeftijd, aantal) 8. met betrekking tot, bijv. *Et mekeert him niet an geld* 9. tot/op een bep. punt in de tijd, activiteiten enz. 10. bestaand uit, zich bevindend in een bep. toestand 11. ter uitdrukking van een voldoende of behoorlijke hoeveelheid, graad, bijv. *et an tied hebben* genoeg tijd hebben 12. door, als gevolg van

an-; aan-, eerste lid van veel ww.; ze zijn niet alle opgesomd in dit woordenboek

anaemelen ww.; voortdurend zeuren

anaorden ww.; de aard, het karakter overdragen

anaosemen, anaodemen ww.; aanademen

anargeren bw.; erger worden

anarven ww.; aanerven, door erfenis in eigendom krijgen

anbakken ww. 1. aanbakken, vastbakken 2. doen aanbakken

anbaksel et; aanbaksel

anbakt bn. 1. met aanbaksel 2. ineengeperst (van sneeuw)

anbedelen ww.; voortdurend bedelen

anbeinselen ww.; snel voortgaan

anbelanen ww. 1. terechtkomen, aanbelanden 2. een maatschappelijke positie verwerven, terechtkomen in de maatschappij

anbelangen, anbelangen, anbelanen, anbelannen ww.; aanbelangen, betreffen

anbetaelen ww.; aanbetalen

anbeteren ww.; verder genezen

anbetreffen ww.; betreffen, aangaan

anbeulen ww. 1. steeds loeien 2. voortdurend hard werken

anbeuzen ww.; hetz. als *annuren, nuren, opnuren*

anbienen, anbienderen I ww. 1. snel(ler) gaan stappen, lopen 2. bijhouden met het lopen 3. opschieten, voortmaken

anbienen II ww. 1. aanbinden 2. aangaan: van een zaak, een proces

anbiener de; degene die het touw om de weesboom aantrok

anbieten ww.; ontbijten

anbiezen ww.; heel snel lopen/opschieten

anblaeren ww.; voortdurend blèren

anblaozen ww. 1. door blazen doen vlammen 2. naar iemand blazen, aanademen 3. besmetten door aanademen, aanblazen

anblessen ww.; aanblessen, aanbikken

anblieven ww. 1. blijven vervullen, niet aftreden 2. zich blijven voordoen 3. niet verbroken worden (van bijv. een verkering) 4. in werking blijven 5. in leven blijven 6. niet achterop raken t.o.v. een ander 7. in de race blijven (bij schaatsen)

anblokken zw. ww.; stevig blokken

anbokselen, anboksen ww.; opschieten: met het lopen, met het werk

anbomen ww. 1. aantrekken en vastzetten van de weesboom met een lijn 2. aanhaken van een wagen aan die er voor staat

anbosselen ww.; opschieten met het werk, hard werken

anbouw de 1. aanbouw 2. aangebouwd deel

anbouwen ww. 1. aan een bestaand gebouw vastbouwen 2. veel huizen bouwen 3. aanaarden 4. eerst zodanig ploegen dat er een rechthoekig stuk ontstaat waardoor het ploegen verder gelijkmatig kan gaan

anbraand bn. 1. aangebrand: van spijzen 2. geneigd tot driftig reageren

anbraanderig bn.; aangebrand ruikend

anbranen ww. 1. aanbranden 2. moeten trouwen

anbraoden ww. 1. aanbraden 2. aanbranden

anbreien, anbreiden ww. 1. door te breien vergroten 2. klaar zijn met breien, zo ver met breiwerk komen als men kan 3. opschieten met het breien

anbreken ww. 1. aanbreken 2. een begin maken bij het turfmaken 3. beginnen

anbrengen ww. 1. bezorgen, brengen bij 2. aanslepen, aandragen 3. winst, oogst opleveren 4. aangeven 5. plaatsen, door vastspijkeren, ophangen enz. een vaste plaats geven

anbrenger de 1. degene die iemand aanbrengt, vaak: verklikker 2. degene die goederen, dieren naar de oproeper brengt bij een openbare verkoping

anbroezen ww.; steeds op stormachtige wijze doorgaan

anbuizen ww.; opschieten

anbunnen bn., in *kot anbunnen* kort aangebonden, snel boos

anbussen ww.; aanvullen van een bus in een naaf

andacht, aandacht de; aandacht, belangstelling, interesse

andaenken et 1. herinnering 2. voorwerp waardoor de herinnering voortleeft

andaeveren ww.; aan één stuk door kletsen

andaon bn. 1. aangedaan, geroerd 2. beduusd 3. aangetast

anderd z. *aanderd*

andiedelen ww.; voortdurend *diedelen*

andiel, andeel et 1. aandeel, gedeeltelijk bezit 2. medeverantwoordelijkheid voor het gebeurde

andielrommel de; zaken die van een aantal mensen gemeenschappelijk bezit zijn

andievie de; andijvie

andikken ww. 1. aandikken: dikker worden 2. mooier, groter voorstellen dan het is

andikker de; iemand die voortdurend de zaken mooier, groter enz. voorstelt dan ze zijn

andoen ww. 1. aan het lichaam doen, aantrekken 2. berokkenen, toebrengen 3. in z'n gevoel, gemoed raken 4. de indruk wekken 5. naar het recht vervolgen 6. aansteken, aandraaien, aanzetten 7. meer open of meer dicht zetten, bijv. *de deure even andoen* 8. aansteken, aanleggen 9. aangeven, aanreiken

andoening, andoenige de 1. ziekelijke andoening 2. gevoel van zorg

andoenlik bn.; andoenlijk: vertederend

andonkeren ww.; steeds meer donker worden, invallen van duisternis

andouwen ww.; anduwen: door tegen iets of iemand te duwen doen bewegen, verplaatsen

andraeven ww. 1. aandraven: vlugger draven 2. voortdurend hard lopen, draven

andrang de; aandrang: nadruk

andreugen ww.; steeds droger worden

andri'jen ww. 1. aandraaien: vastdraaien, vaster draaien 2. aandoen, in werking stellen door te draaien

andribbelen ww.; voortdurend dribbelen

andriefwiel et; wiel waarmee een werktuig wordt aangedreven, bijv. *et andriefwiel naor de döskaaste*

andrieven ww. 1. voortdrijven, aanjagen 2. doen voortgaan, doen werken 3. verder in hout of ander materiaal doen gaan

andriever de 1. persoon die de drijvende kracht is 2. deel van een ouderwetse brandspuit, aangebracht om sterker te kunnen spuiten

andrieving de 1. het aandrijven 2. aandrijvingsmechaniek

andrinken ww.; opschieten met drinken

androkken ww. 1. aanduwen, opduwen 2. vastdrukken, vaster drukken

anduden ww. 1. aanwijzen, naar iets wijzen 2. aanduiden, uitdrukken, een teken zijn van

anduding de; aanduiding: aanwijzing, het aanduiden

andurven ww. 1. aandurven: zich sterk genoeg voelen t.o.v. iemand 2. durven ondernemen

andwingen ww.; voortdurend aandringen om iets te krijgen, blijven zeuren

aneerden, aneederen, aneren ww.; aanaarden, met aarde aanvullen

aneerder de; aanaarder, aanaardploeg

aneerdploeg, aneerploeg de; aanaardploeg

aneiden, aneggen ww.; bewerken door te eggen, met een eg bewerken

anend z. *aansend*

aneten ww. 1. vlotter eten, vlot doorgaan met eten 2. beginnen te eten 3. ontbijten

anezelen ww.; steeds doorgaan met hard werken

anfiespelen ww.; steeds bezig zijn met iets schoon te maken, te reinigen

anflikkeren ww.; voortdurend flikkerend lichten

anflitsen ww. 1. aanfloepen 2. voortdurend weerlichten

anfloepen ww.; met een floep gaan branden, schijnen

anflutten ww. 1. snel aanschieten van kleding 2. even binnengaan, aandoen, niet met de bedoeling lang te blijven

anflutteren ww. 1. snel kleren aandoen 2. moeizaam, met kleine straaltjes melken, zodat men lang bezig is

anfoddelen ww.; opschieten: met het lopen

anfoeteren ww.; voortdurend foeteren

anfok de; anfok

anfokken ww. 1. anfokken 2. vermeederen van een verzameling

anfokselen ww. 1. zich extra inspannen om het werk op tijd af te krijgen 2. in *tegen et wark anfokselen* er maar niet toe komen met het werk te beginnen

anfottelen ww. 1. doen opschieten, aansporen 2. voortmaken

angaaspen ww.; aangespen

angaepen ww.; nieuwsgierig, verwonderd aankijken

angaon de 1. gaan in de richting van 2. zich richten op, uitlopen op 3. aanwippen, aansteken 4. aan het Avondmaal gaan 5. stoeien, vaak: luidruchtig 6. luidruchtig tekeergaan 7. beginnen van de school, een kerkdienst 8. gaan branden van een licht, gaan werken van een apparaat 9. aanvatten, te werk gaan 10. van start gaan van werk, activiteiten 11. passend zijn op dergelijke wijze, bijv. *Et gaot niet an, zo laete thuus te kommen* 12. doorgaan/laten doorgaan van een koop, scheiding, relatie e.d. 13. voortduren 14. doodgaan, sterven, in *d'r mit angaon*; los geschreven in *d'r an gaon* id. 15. betreffen, raken 16. verantwoordelijk

zijn, de baas zijn, zeggenschap hebben 17. redelijk gaan, er goed voorstaan 18. overkomen, meemaken

angel de 1. hengel 2. glans op het haar van een dier, vooral van vee 3. kafnaald of uitstekend puntje anderszins bij planten 4. kern van een ettergezwel 5. steekorgaan van bijen, wespen e.d.

angelaande de; aangelande, ook: bezitter van één of meer aangrenzende percelen

angelgarre, hangelgarre de; hengelroede, hengelgarde

angelsnoer de, et; hengelsnoer

angelstok de; hengelstok

angelus et; angelus: bep. gebed, angelusklokje

angelusklokkien et; angelusklokje

angelwedstried de; hengelwedstrijd

angenaem bn.; aangenaam

angeneumen z. *anneumen*

angered z. *anred*

angeren ww.; meer gaar worden

angeven ww. 1. aangeven, aanreiken 2. beduiden 3. melden, aangeven 4. opleveren

angever de 1. degene die aanreikt 2. degene die iets meldt, bij een instantie aangeeft 3. degene die het voortouw neemt: bij een rel, moppen vertellen

angezicht et 1. mombak 2. aangezicht, gelaat

angifte de; aangifte: kennisgeving

angloepen ww.; gluiwend aankijken

anglooien ww.; glooiend (laten) lopen

angniezen ww. 1. grijnzend toelachen, op onnozele wijze toelachen zonder geluid voort te brengen 2. voortdurend grijnzen

angreep de; kleine klus die snel uit te voeren is

angreven en var. ww. 1. opschieten met het graven 2. de eerste handelingen van het turfgraven verrichten

angriepen ww. 1. grijpend aanpakken, grijpend vastpakken 2. benutten, er werk van maken 3. aanpakken, flink aan het werk gaan 4. sterk ontroeren

angriezelen ww. 1. enorm tegenstaan, vooral gezegd van eten 2. gezegd wanneer men iets griezelig gevaarlijk vindt

angriezen ww. 1. als zeer gevaarlijk/risicovol/onaangenaam opvatten 2. grijzen, grijs worden

angruuien, angrujjen, angruien ww. 1. opnieuw groeien, verder groeien 2. sterk gaan groeien 3. langzaam maar zeker dichtgroeien, verlanden

anhaankelik bn.; aanhankelijk

anhael de; het zich op de hals halen

anhaeld bn.; behept

anhaelen, aanhaolen ww. 1. naar zich toe halen 2. aanhalen: van veters, knopen enz. 3.

vleiend naar zich toe halen, opzettelijk aardig zijn tegen 4. zich inlaten met iemand, tot goede kennis of vriend maken 5. eerdere woorden herhalen, noemen uit 6. gaan uitvoeren, zich tot taak rekenen 7. zich op de hals halen 8. krachtiger worden van de wind 9. groeien, groter worden 10. iets of iemand afhalen 11. verschil maken, meer effect hebben 12. winnen van honing door bijen 13. aanharken 14. koeien bijeendrijven en ophalen voor het melken

anhaelerig, anhaelderig bn., bw. 1. aanhalig, te zeer eropuit geliefkoosd te worden 2. sterk geneigd om met ieder om te gaan

anhaelig, anhaolig bn., bw.; sterk geneigd aangehaald, geliefkoosd te willen worden, ook gezegd van iemand die een ander graag aanhaalt

anhang de 1. aanhang, mensen die meekomen, familie en/of vrienden en bekenden 2. wat achter een trekker e.d. is gekoppeld

anhangen ww. 1. aanhangen: blijven vastkleven 2. niet erg meegerekend worden, niet tot de vaste kern van een groep behorend

anhaoken ww.; aanhaken, vasthaken, aankoppelen

anhaol- z. *anhael-*

anharken, anhaarken ww. 1. aanharken 2. met een hooihark harkend bijeenbrengen

anharksel et; dat wat men bijeenbrengt door harken

anhebben ww. 1. aanhebben: dragen van kleding 2. in werking hebben, brandend enz. hebben: m.b.t. vuur, verwarming, verlichting, de autolichten

anheisteren ww.; voortdurend bezig zijn met opruimen, schoonmaken of met werk anderszins

anhemmelen ww.; reinigen, schoonmaken, vooral: door resten weg te nemen, opruimen, door bijeen te brengen, ook: het overschot aan eten opmaken, het laatste voedsel in de voor het voer bestemde goot voor de koeien bijeenvegen

anheurder z. *heurder*

anheuren ww. 1. aanhoren 2. langsgaan en informeren naar de toestand 3. klinken en daardoor begrepen worden, bijv. *Et heurt oons niet vremd an* het klinkt ons niet vreemd in de oren

anhissen, anhiesen ww. 1. aanhitsen van een hond 2. opstoken, aanzetten

anhobbelen ww. 1. sukkelend of evt. versneld voortgaan 2. blijven ruziën 3. zonder vaste regel voortgaan

anhogen ww. 1. aanvullend ophogen (met grond e.d.) 2. aanaarden

anholen ww. 1. aanhouden 2. blijven houden 3 lopend bijhouden, bijna inhalen 4. over iets onderhouden, iemand op iets aanspreken 5. onderweg bij een café e.d. aansteken 6. nog niet besluiten, nog niet toekennen e.d. 7. blijven vasthouden aan, het blijven houden op

anholend bn.; aanhoudend, voortdurend

anhoold et 1. aanspraak, gelegenheid om met iemand in gesprek te komen, vriendschap 2. aanloop, visite

anhoolder, anholer de; doorzetter

anhotten ww.; rukkend trekken

anhuijen, anhuien ww. 1. harkend hooi bijeenbrengen 2. opschieten met het hooien

anhujssel et; hooi dat is blijven liggen bij het *tiemen*

anien, aniene, anienen bw. 1. zonder tussenruimte 2. achtereen, zonder tussenpozen

aniensluten ww.; aaneensluiten

anies et, de; anijs

aniesdrup de, et; anijsdrop

anieszaod et; anijszaad

anjaegen ww. 1. opdrijven, voortdrijven, tot spoed manen 2. in *vuur anjaegen* sneller doen branden 3. hard rijden of schaatsen

anjaeger de 1. iemand die het vee opdrijft 2. ventilator e.d. 3. hetz. als *grösbeugel*, *zaodbeugel* 4. soort blaasbalg 5. bep. ouderwetse handbrandsput

anjammeren ww.; voortdurend jammeren, klagen, zeuren

anjanken ww.; voortdurend janken of evt. zeuren

anjengelen ww. 1. voortdurend zeuren, huilerig klagen 2. voortdurend storend in werking zijn van radio, televisie e.d.

anjeuzelen ww.; voortdurend klagend zeuren

anjutten ww.; licht aantikken

ankankeren ww.; voortdurend kankerend zeuren

ankarren, ankarken ww.; sneller gaan rijden, met name sneller gaan fietsen

ankauwen ww.; sneller gaan kauwen, vooral: opschieten met het eten

ankeffen ww.; voortdurend keffen

ankel, aankel et, de; enkel

ankem, anken, aankem, aanken, tankem bn.; komend, volgend, bijv. *ankem jaor*

anker et 1. scheepsanker 2. muuranker 3. oude wijnmaat: anker 4. uurwerkanker 5. anker van een motor

ankeren ww. 1. aanvegen 2. terugkeren, met name van vakantie

ankerpaol de; elk der palen waaraan muurankers zijn bevestigd

ankerturf de; net als een ankersteen geplaatste turf: ter versteviging van het verband van de hoek van twee *turfloegen* om een hoop turf

ankerverbaand et; verband zoals bij ankerstenen

ankiek de; het kijken naar, bekijks

ankieken ww. 1. kijken naar 2. uitzien op, uitzicht hebben op 3. aanschouwen, bekijken 4. interpreteren, aanzien 5. blijven nadenken om het evt. alsnog te doen, in de gaten houden 6. een kort bezoek brengen

ankielen ww.; door een wig in iets te drijven verstevigen

anklaampen ww.; aanklampen

anklaegen ww. 1. aanklagen 2. steeds klagen

anklauwd, anklaaid, in *d'r mit anklauwd wezen* niet weten wat te doen, ermee zitten, zich er geen raad mee weten

anklauwen ww. 1. door aan te harken netter maken, reinigen 2. bijeenharken 3. hard werken om iets klaar te krijgen

anklaweren ww.; zich redden, het volhouden

ankleppen ww.; licht doen slaan van de klepel tegen de binnenkant van een luidklok, vaak: als begin van het luiden

anklepperen ww.; voortdurend druk kletsen

ankleuren ww.; schaamrood worden

anklieden, ankleden ww. 1. kleding aantrekken 2. stofferen, van meubels voorzien enz.

anklinken ww.; vaster maken door steviger te klinken, aan te doen sluiten

ankloppen ww. 1. aankloppen: vaster doen zijn, vaster doen aansluiten 2. kloppen om binnengelaten te worden of om z'n binnenkomst aan te kondigen

ankneupen, anknopen ww. 1. door te knopen aan iets bevestigen 2. stevig vastknopen 3. met iemand een gesprek beginnen, een relatie aangaan

ankneupingspunt et; aanknopingspunt

anknichen, anknichelen ww.; voortdurend licht, kort hoesten

ankniepen ww.; verder vastknippen

ankniezen ww.; een raar gezicht trekken (tegen iemand)

anknipogen ww.; knipogen tegen

anknippen ww.; aanknippen: met een knippende beweging of met een knippend geluid in werking stellen

anknoeien ww. 1. voortdurend knoeien 2. opschieten met het werk, de activiteiten

anknusselen, anknutselen ww. 1. voortdurend met iets bezig zijn, met werk blijven klooien 2. opschieten met het werk, de activiteiten

ankochelen ww.; steeds blijven kuchen

ankocht bn.; aangekocht

ankommederen en var. ww.; hetz. als *anrikkemederen*

ankommeling de 1. iemand die leerjongen is of kan zijn 2. jongen of meisje dat groot begint te worden/al wat kan helpen

ankommen I et 1. eerste indruk, eerste kennismaking 2. situatie waarbij men nog maar aan het begin staat en waarbij men nog veel moet leren, nog veel ervaring moet opdoen 3. begin van een bevalling

ankommen, ankoemen II ww. 1. arriveren 2. naderen, dicht komen bij 3. bijhouden, aankunnen 4. in aantocht zijn 5. gaan gebeuren 6. een bep. gevoel opwekken door de manier van benaderen 7. doel treffen, flink raken 8. aangaan voor een kort bezoek 9. afhangen van 10. aanraken 11. verwerven 12. overkomen, zich openbaren van ziekte e.d. 13. groeien, groter, dikker worden 14. blijven leven en gaan groeien na verplanten of poten 15. zich ontwikkelen 16. op een bep. manier overkomen 17. ontstaan van een verkering 18. betreffen, zich toespitsen op, in *ankommen op* 19. aansporend: vooruit, kom, bijv. *Kom an!*

ankommend, ankommen bn. 1. aankomend: opgroeiend, halfvolwassen 2. nog maar net begonnen als arbeidskracht e.d. 3. komend, aanstaand

ankomst de; aankomst: het aankomen

ankondigen, ankundigen ww.; aankondigen, het gaan plaatsvinden bekendmaken

ankonissen mv.; bep. soort kleine kip

ankoop de 1. aankoop: het aankopen; 2. het aangekochte

ankoopkoperaosie de; aankoopvereniging

ankopen ww. 1. aanschaffen, aankopen 2. steeds maar weer kopen

ankoppelen ww. 1. koppelen aan, vastmaken aan 2. snel in aantal toenemen

ankrabben ww. 1. door te harken ontdoen van bladeren, hooi enz. 2. bijeenbrengen door te harken

ankri'jen ww.; voortdurend kraaien

ankriegen ww. 1. nemen door vast te pakken 2. toetasten 3. aantrekken 4. aan het lichaam krijgen 5. aan het branden krijgen, in werking stellen

ankrimmeren ww.; voortdurend klagen, zeuren

ankroepen ww. 1. aankruipen 2. besluiten 3. naderen van een bep. leeftijd

ankroeper de; iemand die een ander aankruipt

ankroeperig bn.; geneigd iemand aan te kruipen

ankrojen ww. 1. met een kruitwagen brengen 2. voortdurend met een kruitwagen in de weer zijn

ankrummelen ww. 1. voortdurend moeizaam of stuntelig rijdend of lopend gaan 2. opschieten met het lopend of fietsend gaan 3. langzaam bezig zijn met dingen 4. met kleine dingen bezig zijn

ankruzen, ankrusen ww.; aankruisen

ankundigen z. *ankondigen*

ankunnen ww. 1. tegen iets of iemand opgewassen zijn, de ander de baas kunnen 2. in een gevecht kunnen overwinnen 3. kunnen uitvoeren, kunnen volbrengen 4. in staat of gewend zijn om te verbruiken

ankwaanselen ww.; voortdurend kopen en weer verkopen zonder dat het iemands beroep is

ankwattelen ww.; steeds *kwattelen*

ankwietsen ww.; opdrijven door met een takje te dreigen of te slaan

anlaeden ww. 1. sneller gaan met het laden 2. geheel vol laden

anlanen ww. 1. belanden, terechtkomen 2. gaan aanleggen (aan de wal)

anlangen ww.; aanreiken, overhandigen

anleg de 1. aanleg 2. aangelegd werk 3. aanlegplaats 4. begaafdheid, talent

anleggen ww. 1. aanleggen 2. bij iets leggen, gereed leggen 3. tegen iets leggen, aan iets vastmaken 4. richten van een geweer e.d.

5. afmeren 6. pleisteren 7. tot een goede vriendschap, verkering (proberen te) komen 8. aanmaken, tot branden brengen

anlegplak et; aanlegplaats

anlegsteiger de; aanlegsteiger

anleiding, anleidige de; aanleiding

anlengen ww.; verdunnen

anleren ww.; aanleren

anleven ww.; toeleven (naar iets)

anleveren ww. 1. aanleveren, bezorgen voor verdere handel, gebruik, verkoop 2. thuis, op het adres waar besteld is bezorgen 3. steeds blijven opleveren

anliemen ww.; aanlijmen

anlieven ww.; wennen aan de persoon met wie men trouwt

anliggen ww. 1. grenzen aan 2. van biggetjes: bij de zeug liggen om te zogen

anlochten ww.; voortdurend weerlichten

anloeken ww.; licht aan iets trekken

anlonken ww.; aanlokkelijk zijn

anloop de 1. aanloop 2. inleidende woorden 3. begin van een ontwikkeling 4. bezoek dat zich met enige regelmaat aandient 5. kort onaangekondigd bezoek dat men brengt

anlopen ww. 1. sneller gaan lopen 2. binnenwippen, terloops bezoeken 3. bij anderen onderdak zoeken en vinden (van huisdieren) 4. voortdurend binnenkomen, toelopen 5. opdoen, toevallig krijgen 6. inhalen, bijbenen 7. tegen iets aanlopen bij het draaien 8. zich ontwikkelen, uitlopen op 9. ten einde lopen 10. verkeerd aflopen 11. een bep. kleur krijgen, vooral: in het gezicht 12. snel boos, driftig worden 13. toenemen van de wind 14. groter worden van een bedrag, aantikken 15. nadruppelen, nog steeds komen, bijv. *'t Lopt nog de hieltied an op et gironommer* 16. schuin lopen naar links, rechts 17. geleidelijk omhooglopen 18. een geleidelijk verloop hebben, in een geleidelijk lopende lijn gaan

anloper de; huisdier dat is komen aanlopen

anlotten ww.; door *lotten* in militaire dienst moeten

anlummelen ww.; voortdurend *lummelen*, voortdurend z'n tijd verdoen, er voortdurend niet echt werk van maken

anmaek de 1. ontginning 2. het aanmaken, produceren van goederen etc.

anmaeken ww. 1. doen branden: van een vuur, een kachel 2. ontginnen 3. aanleggen: van wegen, paden enz. 4. produceren van voorwerpen 5. bereiden, klaarmaken van eten enz. 6. voortmaken, opschieten 7. opnieuw beginnen van een verkering

anmaeker de; bep. lichte turf

anmaekeri'je de; ontginning

anmaekhooft et; aanmaakhout

anmaekturf de; aanmaakturf

anmaonen, maenen ww.; aanmanen, sommeren

anmaoning, anmaening, anmaenige de; aanmaning

anmaotigen ww. 1. een air aannemen, aanmatigend optreden 2. zich aanpassen 3. als gewoonte aannemen 4. aanmoedigen

anmarken, anmaarken ww. 1. aanmerken: kritiseren 2. van een merkteken voorzien, kenmerken, aanblessen

anmarking, anmaarking de 1. aanmerking, bedenking, kritiek 2. in *in anmarking* in aanmerking

anmeerderen ww. 1. groter worden in aantal, hoeveelheid 2. steeds meer geld krijgen

anmekkeren ww.; voortdurend zeuren

anmelden, anmellen ww.; aanmelden: opgeven

anmelding de; aanmelding

anmengen z. *anmingen*

anmennen ww. 1. door te mennen aansporen, bijsturen van een paard 2. binnenhalen met paard en wagen 3. aansporen, achter de broek zitten

anmesten ww.; verder gaan met mesten van een dier, vooral i.v.m. de voorgenomen slacht

anmeten ww. 1. aanmeten 2. in *je wat anmeten laoten* zich wat laten aanpraten 3. zich eigen maken, als gewoonte aannemen 4. toedienen, geven 5. flink doorstappen, met grote passen lopen 6. gewoon worden te doen

anmi'jen ww. 1. een begin maken met het maaien: van grasland, een akker rogge enz. 2. iemand inhalen of bijhouden met het maaien 3. druk maaien, opschieten met het maaien

anmierken ww.; voortdurend zeuren

anniezeren ww.; steeds zacht regenen

anmiggelen ww.; steeds licht regenen

anmingen, anmengen ww.; aanmengen

anmodderen ww. 1. aanmodderen, voortdurend klungelen 2. een beetje opschieten

anmoedigen ww.; aanmoedigen, opwekken

anmoren ww.; steeds moordend bezig zijn

anmotten ww.; voortdurend zacht regenen

anmotteren ww.; hetz. als *anmotten*

annaoderen ww.; zich toeëigenen

annelist de; analist

annelyse de; analyse

annemelik bn. 1. innemend, plezierig, gemakkelijk in de omgang 2. geloofwaardig 3. geschikt, zodat men het gemakkelijk neemt

annemen ww. 1. aannemen 2. als lidmaat opnemen, belijdenis/eerste communie doen

annemer de; aannemer

anneming de; belijdenis

annemoon, annemone de; anemoon

annenas de; ananas

annenkeer, annelkere, annenkaander bw. 1. aaneen, aan elkaar, zonder tussenruimte, zonder tussenpozen 2. naar elkaar

anneren ww.; bestemmen, bedoelen

anneumen, angeneumen bn.; aangenomen

anni'jen ww.; annaaien

annugen ww.; blijven uitnodigen, aandringend uitnodigen

annuren ww.; hetz. als *nuren, opnuren*

anpaampen z. *anpappen*

anpaanderen ww.; stevig aan komen stappen

anpak de; aanpak

anpakken ww. 1. aanvatten, te werk gaan 2. flink, hard werken 3. bewerken, ook in negatieve zin: aantasten 4. aannemen 5. onder handen nemen, de waarheid zeggen, op z'n plaats zetten 6. aanranden 7. benaderen om iets bij de ander te bereiken, door te dringen 8. toetasten, beginnen te eten of te drinken 9. aanspreken van, beginnen gebruik te maken van een bep. voorraad, een bep. hoeveelheid eten, drinken, voeder

anpakker de; aanpakker, iemand die van aanpakken, hard werken weet

anpangelen ww.; voortdurend sjacheren

anpaolen ww.; aan een paal zetten

anpappen, anpaampen ww. 1. aanpappen 2. ongestoord met iets voortgaan 3. extra zuigen aan een pijp

anpassen ww. 1. aanpassen: passen van een kledingstuk, schoeisel 2. passend maken, overeen doen stemmen met zoals het het beste uitkomt 3. zich voegen naar de omstandigheden 4. wagen om te doen, het lef hebben

anpeuteren ww.; doorwerken, opschieten met het werk, meer werk verzetten

anpezen, anpiezen ww. 1. hard fietsen 2. onvermoeid, vlot, aan één stuk doorwerken

anpielen, anpielken ww.; voortgaan met het werk

anpiepen ww. 1. voortdurend blijven zeuren 2. een pijp opsteken 3. vaak, langdurig een pijp roken

anpieren ww.; opschieten met het werk

anpierken ww.; aan komen lopen met een kruiwagen met piepend wiel

anpietsen ww. 1. door voort te drijven verder doen gaan, sneller doen lopen enz. 2. aanzetten sneller te werken, meer te doen 3. voortmaken, harder werken, zich meer inspannen 4. steviger in elkaar zetten, beter vastbinden enz.

anpikken ww. 1. door pikken beschadigen 2. vastmaken door aan te haken 3. meenemen door langs te gaan, oppikken 4. aanstippen, kort aanraken

anpingelen ww.; voortdurend *pingelen*

anpissen ww.; tegen iemand aan urineren (door honden)

anplaant de 1. aanplant: het nieuw geplante, het nieuw beplante stuk 2. dat wat men als aanplant laat groeien

anplaanten ww.; aanplanten: doen ontstaan, voorzien van aanplant, van meer gewas voorzien

aanplanting de 1. het aanplanten 2. het aangeplante

anplakboom de; boom waarop aankondigingen worden geplakt of geprikt

anplakken ww. 1. aanplakken: van aanplakbiljetten e.d. 2. door middel van een aanplakbiljet e.d. bekend doen maken 3. aansmeren 4. aanpappen

anplakplak, anplakplaats, anplakplaetse et; plek, plaats waar aankondigingen e.d. worden aangeplakt

anploegen ww.; aanploegen: voortdurend ploegen

anploeteren ww.; voortdurend *ploeteren*

anpluzen ww.; voortdurend *pluzen*

anpochelen ww.; voortdurend *pochelen*

anpoesten ww. 1. aanblazen: door blazen doen vlammen 2. naar iemand blazen, aanademen 3. besmetten door aanademen, aanblazen 4. zich flink inspannen

anpoetsen ww.; voortdurend bezig zijn met poetsen

anpongen ww.; slordig dichtnaaien

anporren, anporken ww. 1. aanporren, aanzetten, aansporen 2. een por geven 3. opschieten, voortmaken met het werk

anpoten ww. 1. aanbenen, snel, krachtig voortstappen 2. opschieten, voortmaken met het werk 3. met een ziekte besmetten 4. aanplanten

anpoteren ww. 1. sterk stimuleren te doen, aanzetten 2. hetz. als *anpoten*, bet. 2

anpotten ww. 1. oppotten, het geld dat men heeft opsparen 2. toenemen, vermeerderen: van een bedrag aan geld

anpraoten ww. 1. aanpraten: met mooie woorden doen geloven of doen kopen 2. voortdurend praten

anpreken ww.; aanpraten, aansmeren

anprevelen ww.; voortdurend in zichzelf praten

anpriegelen ww.; voortdurend *priegelen*, opschieten met het *priegelen*

anpriezen ww. 1. aanprijzen 2. de prijs zichtbaar maken met een prijskaartje e.d.

anprissenteren ww.; aanpresenteren

anprotsen, anprutsen ww.; voortdurend prutsen, z. ook *protsen*

anpruttelen ww.; voortdurend pruttelen

anpunten ww.; aanpunten

anraander, anraner de; aanrander

anrabbelen ww.; veel en druk praten

anrachelen ww.; voortdurend *rachelen*

anraegen ww.; schoonmaken door *raegen*

anraeken ww. 1. aanraken: net raken, beroeren 2. ontstaan van een verkering

anraeking, anraeking de 1. aanraking 2. contact

anraetelen ww.; voortdurend rammelen, ratelend gaan

anraffelen ww.; aan één stuk door praten

anrakken ww. 1. opruimen en/of schoonmaken, vaak m.b.t. woon- of bedrijfsgedeelte van een huis 2. bijeenbrengen van hooi dat is blijven liggen 3. opmaken van restjes eten

anrammelen ww.; voortdurend rammelen

anranen ww. 1. aanranden 2. te lijf gaan anderszins 3. aanmanen te betalen

anraoden ww.; aanraden

anraomen ww. 1. flink aantrekken, rukken 2. voortdurend *raomen*, vooral bet. 4

anraozen w.; aanrazen: voortgaan met razen, tieren

anrattelen ww.; voortdurend kletsen

anrechtplaete et; aanrechtblad

anred, angered bn., in *zels anred* zelfgemaakt, gezegd van stoffen voor kleding enz.

anredden, anredderen ww. 1. opruimen 2. opknappen 3. gebruik maken van land

anredderen ww.; voortdurend bezig zijn met opruimen, schoonmaken enz.

anrekelemeren z. *anrikkemederen*

anrekenen ww. 1. aanrekenen: toerekenen, verantwoordelijk stellen voor 2. goed berekenen, goed nagaan 3. in *op je anrekenen*: zodanig te werk gaan dat men zelf voordeel heeft, op eigen voordeel uit

anrekken, anrieken, anreiken ww. 1. aanreiken, aangeven 2. langsbrengen

anrepelen ww.; voortdurend *repelen*

anreppen ww. 1. opschieten, voortmaken 2. opknappen, schoonmaken

anreuren, anruren ww. 1. licht aanraken 2. terloops noemen, oppervlakkig behandelen 3. roerend mengen

anri'jen ww.; aanrijgen: van kralen

anrichten ww.; aanrichten: veroorzaken, stichten

anrieden ww. 1. aanrijden: sneller rijden, opschieten met het rijden, schaatsen 2. tegen een persoon of dier rijden in het verkeer 3. naar een bep. plaats vervoeren door te rijden 4. rijdend langskomen

anrieding de; aanrijding

anriegelen ww.; toenemen van het aantal mensen op een bep. plaats (vooral: op een bijeenkomst)

anrieken z. *anrekken*

anriepen ww.; aanrijpen

anrieven ww. 1. aanharken 2. gereed maken 3. flink aantrekken om het stevig vast te krijgen, flink sluitend te krijgen

anrikkemedasie de; aanbeveling

anrikkemederen, anrikkederen, anrikkemereren, anriklammaderen, anriklemeren, anrekelemeren en var. ww.; aanbevelen, recommanderen

anrimpelen ww.; aanrimpelen

anrisselveren ww.; opschieten, vooral niet dralen

anrochelen ww.; voortdurend *rochelen*

anroegelen ww. 1. voortdurend *roegelen* 2. hetz. als *anriegelen*

anroezen ww.; ongeordend verlopen

anroffelen ww. 1. hard werken 2. snel maar slordig werken

anrokken, anrukken ww.; aanrukken: met een ruk trekken aan

anrollen ww.; aanrollen, vooral: met een fiets komen aanrijden

anrommelen ww. 1. aanmodderen, aanrommelen 2. voortdurend onweren

anrooien ww.; rommelen, rotzooien (fig.), vooral: ten gunste van zichzelf

anroonselen ww.; voortdurend kwanselen, *roonselen*

anroppen ww.; voortdurend *roppen*, voortdurend hard werken

anrumen ww.; opruimen

anruren z. *anreuren*

anruwen ww.; dingen gereedmaken voor het melken

ansappelen ww.; voortdurend sappelen

anscharen ww.; in een schare meegaan

anscharpen ww. 1. aanscherpen 2. scherper formuleren, scherper eisen 3. aanzetten, motiveren

anschellen ww.; aanbellen

anscheuren ww.; flink aantrekken, flink rukken

anscheuten bn. 1. aangeschoten 2. in lichte mate dronken

anschieten I ww. 1. aanschieten 2. snel aantrekken 3. aanklampen, aanspreken met een bep. doel 4. langsgaan, binnenwippen 5. grenzen aan, liggen 6. in *d'r aorig mit anscheten wezen* er bep. niet mee geholpen zijn 7. overvallen worden (door de slaap)

anschieten II, in *anschieten kommen* (met korte ie) (ermee) komen aanzakken, komen aanzetten

anschikken ww.; anschikken: aan tafel gaan zitten om te eten

anschimpen ww.; voortdurend schimpen

anschoeren ww.; aanlopen bij het draaien

anschoeven ww. 1. anschikken 2. aanduwen

anschooien ww.; voortdurend bedelen

anschosselen ww.; (komen) anschoffelen

anschrieven ww. 1. anschrijven, schriftelijk oproepen 2. in *goed/slecht anschreven staon* goed/slecht angeschreven staan

anschriever de; brief waarin een jongen wordt uitgenodigd om op zondagavond bij het beoogde meisje te komen

anschrijving de; anschrijving: officiële schriftelijke mededeling of oproep

anschrijven, anschrijven ww.; voortdurend met inspanning werken

anschrobben ww.; schoonschrobben

anschroeven ww. 1. anschroeven 2. iemand nadrukkelijk zeggen dat hij moet opschieten, iemand aanzetten tot verhoogde activiteit

anseutelen z. *ansulen*

ansichtkaorte, ansekaorte de; ansichtkaart

ansiepelen ww.; voortdurend *siepelen*

ansimpelen, ansimperen ww.; voortdurend zachtjes huilen

ansingelen ww. 1. aansingelen, een paard de buikriem omdoen 2. aantrekken van de lijn waarmee het veulen vastzat aan de *singel*, d.i. de buikriem

ansjaanteren, ansjaantelen ww. 1. voortdurend neuriën 2. voortdurend dreinerig huilen

ansjacheren, ansjachelen ww.; steeds sjacheren

ansjouwen ww. 1. door te dragen brengen 2. voortdurend lopen

anslag de 1. aanslag 2. ondeugende streek 3. plankje aan één deur van een samenstel van dubbele deuren, waarmee de naad ertussen wordt afgedekt 4. vieze laag die ergens op is gaan zitten 5. bezigheid, werk 6. omgang met anderen, contact met anderen, aanspraak 7. verkering 8. instelling om goed met anderen om te kunnen gaan 9. belastingaanslag

anslaon ww. 1. aanslaan 2. van gewas: opschieten, gaan groeien 3. gaan blaffen 4. hoorbaar gaan luiden van een klok, uurwerk 5. door werking resultaat hebben 6. in de smaak vallen, positief worden gewaardeerd 7. aan iets een bep. waarde toekennen 8. een belastingaanslag opleggen

anslempen, anslemmen ww.; door te slempen stevig doen zijn

anslepen ww. 1. voortdurend blijven lopen 2. over de grond voorttrekken

ansliepen ww.; aanslijpen: door te slijpen scherp of scherper maken, bijv. *de beitel ansliepen*

anslieten ww.; hetz. als *anschoeren*

anslikken ww. 1. voortdurend snoepen 2. voortdurend elkaar kussen

anslingeren ww.; met een *slinger* doen starten

ansloepen ww. 1. door te besluipen zeer dicht naderen 2. in *ansloepen kommen* komen aansluipen

anslofften ww.; voortgaan met lopen: om op tijd te komen, om op tijd het werk af te krijgen

ansloven ww.; zich voortdurend uitsloven

ansluiten ww.; aansluiten

ansluutstok et; aansluitingsstuk, -mof

ansmeren ww.; aansmeren

ansmieten ww.; opleveren

ansnaaien ww.; voortdurend snoepen, voortdurend nagaan of er iets te krijgen of te snoepen valt

ansnaeteren ww.; voortdurend kletsen

ansnieden ww. 1. aansnijden: de eerste snee in iets maken 2. beginnen te spreken over 3. opschieten met het snijden

ansnobben ww.; voortdurend snoepen

ansnoeren ww.; aansnoeren: vaster snoeren, stevig aantrekken

anspannen ww.; aanspannen

anspanter de; een niet volledige spant in het dak, met name in schuin toelopende delen

anspeulen ww. 1. opspelen bij kaarten 2. de bal toespelen 3. voortdurend spelen

anspi'jen ww.; voortdurend *spi'jen*

anspiekeren ww. 1. vastspijkeren 2. door licht te spijkeren bevestigen

anspitten ww. 1. beginnen met het spitten 2. spittend bewerken

anspraok, anspraoke de 1. gelegenheid om met mensen te praten 2. recht op iets

anspraokelik bn., bw.; aansprakelijk: verantwoordelijk, vaak: degene zijnd die om schadevergoeding kan worden gevraagd

anspreekber bn.; aanspreekbaar

anspreken ww. 1. aanspreken, toespreken 2. aandringen op betaling, vergoeding, op correcter gedrag 3. m.b.t. een voorraad geld: beginnen te gebruiken 4. gaan benutten 5. aangenaam of positief gevonden worden

anspreker de; aanspreker, hetz. als *anzegger*

anstaon ww. 1. aanstaan: op een kier staan 2. aangenaam zijn, bevallen 3. aandringen 4. werken, ingeschakeld staan 5. begrijpen, tot zich door laten dringen

anstaonde I de; aanstaande vrouw, man

anstaonde II bn.; 1. komende, aanstaande 2. toekomstig

anstappen ww. 1. doorstappen, snel voortstappen 2. op iets/iemand aanstappen

anstatten ww.; aanstaarten

anstelleri'je, anstelderi'je de; aanstellerij

anstellerig, anstelderig bn.; aanstellerig

ansteren, ansteernen, anstaeren ww.; aanstaren

anstikkelik bn. 1. aanstekelijk: besmettelijk 2. tot de houding leidend om hetz. te doen

anstikken ww. 1. doen branden, doen ontvlammen 2. aanleggen, aanwippen, vooral: om iets te drinken en evt. te eten 3. besmetten 4. weten te enthousiasmeren 5. schenden, aantasten door ongedierte (zoals rupsen) 6. geprikkeld, geërgerd raken 7. in *de gek anstikken* iemand openlijk voor spot zetten 8. openmaken om aan de inhoud te beginnen

anstikker de 1. aansteker: voor rookartikelen 2. degene die een brand, een lamp enz. aansteekt 3. verlengstuk van een tafel

anstikkompfoor et; hetz. als *kefoor*, speciaal gebruikt om iets aan te steken, bijv. een pijp
anstikplaanke de; stuk waarmee men een tafel kan verlengen
anstoemen ww.; snel naderen
anstoons z. *aansend*
anstotelik bn., bw. 1. medelijden opwekkend, zielig 2. aanstootgevend
anstoten, anstotten ww.; aanstoten
aanstrampelen ww.; (komen) aanstrompelen
anstried de; neiging die men voelt
anstrieken ww. 1. aanstrijken: door strijken doen ontbranden 2. licht aanstrijken van een snaar 3. aansmeren 4. aan komen lopen 5. aan komen schaatsen
anstroezen ww.; krachtig aan komen lopen
anstrupen, anstroepen ww. 1. aantrekken, in z'n kleren schieten 2. touw dat een lus vormt, aantrekken
ansulen, anseutelen ww. 1. langzaam naderen: lopend, fietsend of schaatsend 2. voortdurend langzaam en stuntelig glijden op de schaats
antaasten, antasten ww. 1. aantasten: aanvreten, beschadigen 2. gaan eten, toetasten
antal et; aantal exemplaren van iets
antegen z. *integen*
antekenboekien et; notitieboekje
antersiet, antresiet de, bet. 2: et 1. antracietkool 2. antracietkleur
anteunen z. *antonen*
anteuten ww.; voortdurend teuten
antiegen ww.; beschuldigen, aanwrijven
antikwariaot et; antiquariaat
antimmeren ww.; veel timmeren, bouwen
antiplof de, et; (verz.) massieve banden
antiplofbaand de; massieve band
antjaantelen ww.; voortdurend zeuren
antogen ww. 1. aanslepen, aandragen 2. voortdurend *togen*
antokkeren ww.; voortdurend *tokkeren*
antonen, anteunen ww.; antonen
antonten ww.; slordig dichtnaaien
antrekken ww. 1. aantrekken 2. bij een bep. ruimte of grond voegen 3. terugvliegen naar het bijenvolk waarvan werd afgesplitst
antresiet z. *antersiet*
antrouwd, angetrouwd bn.; aangetrouwd, aangehuwd
antugen ww.; aanschaffen, aankopen
anvaerden z. *anveerden*
anvaeren z. *anveren*
anval de; aanval, ook van een bep. ziekte, een bep. gemoedsgesteldheid
anvalen ww. 1. strijd gaan leveren 2. volop gaan eten en evt. drinken 3. zich openbaren 4. als eerste ervaringen hebben, al dan niet goed vallen, op een bep. wijze uitpakken
anvallig bn., bw. 1. vriendelijk en lief, liefvallig 2. gezegd van de leeftijd waarop men dat is 3. gezegd van grond waar gewas gemakkelijk opschiet
anvatten ww.; aanvatten, beginnen aan iets
anvelope z. *envelope*
anveerden, anvaerden ww.; aanvaarden: accepteren, zich schikken in, in gebruik nemen
anvelope z. *envelope*
anveren, anvaeren ww.; (komen) aanvaren

anvertrouwd bn.; toevertrouwd, goed in staat zijnd uit te voeren, de verantwoordelijkheid te dragen

anvieten, anvitteren ww. 1. krachtig aanmoedigen, nadrukkelijk zeggen dat iemand moet opschieten, aanzetten tot activiteit 2. opschieten, sneller gaan in een bep. activiteit

anvliegen ww. 1. vliegend naderen, aankomen 2. in *anvliegen kommen* hard aan komen rennen, fietsen, rijden, schaatsen 3. zich voegen bij een ander bijenvolk 4. naar de keel vliegen 5. stressverschijnselen krijgen door ongeduld, angstige spanning

anvliegplaankien z. *vliegplaanke*

anvoer de; aanvoer

anvoeren ww. 1. aanvoeren 2. mesten van kalveren

anvoersloot de; sloot die water toevoert

anvraag, anvraoge de; aanvraag, verzoek

anvragen ww. 1. aanvragen, een aanvraag doen 2. verder vragen, gericht doorvragen 3. nadrukkelijk vragen

anvraomen ww.; voortdurend zich krachtig inspannen bij het werk

anvrotten, anwrotten ww. 1. voortdurend wroeten 2. zich voortdurend krachtig inspannen

anvulen, anveulen ww.; aanvoelen

anwaensel, anwaens, anwaenst et; aanwensel, hebbelijkheid

anwarken ww. 1. opschieten met het werken 2. zodanig vlot en goed werken dat men de achterstand wegwerkt 3. groter doen worden van honingraten

anwarkt, anwaarkt bn.; zover met het werk dat men klaar is en niet verder kan

anwas de, et 1. vreemde uitgroeiing aan het lichaam van mens of dier, aan een boom, tak of plant 2. groei, uitbreiding van een bedrijf, met name: vermeerdering van een bestand aan vee 3. nieuwe aanplant, toestand van gewas, bos waarin dat opnieuw groeit 4. aanhang 5. nieuwe leden van een vereniging

anweenst de; aanwinst

anwetten ww.; door slijpen scherper maken

anwezen bn.; aangewezen

anwi'jen ww. 1. aanwaaien, in *anwi'jen kommen* 2. spontaan overkomen, toevallig optreden

anwienen ww.; geheel opwinden

anwies de; aanwijs, aanwijzing

anwiezen ww. 1. aanwijzen 2. aanduiden als dat wat opmerkelijk is 3. aanstellen of kiezen in een bep. functie 4. toewijzen

anwiezerbod et; aanwijsbord

anwiezing de 1. het aanwijzen, het uitleggen 2. aanwijzing, korte uitleg 3. signaal, teken dat ergens op wijst

anwinnen ww. 1. groter worden, zwellen 2. meer opbrengst leveren

anwrotten z. *anvrotten*

anzaachten ww.; verder genezen van wonden

anzaegen ww.; voortdurend zagen

anzakken ww.; aan komen lopen

anzeggen ww. 1. aanzeggen 2. gelasten of nadrukkelijk uitnodigen om te doen 3. zeggen waar het op staat, in verb.

anzegger de; leedaanzegger

anzegging, anzegginge de; mededeling door *anzeggen*

anzelen ww.; vastzetten met bep. banden

anzemelen ww.; steeds zeuren, klagen

anzet de 1. begin van een handeling 2. stimulans 3. kleine inspanning

anzetten ww. 1. op een kier zetten 2. aanhechten van nieuw garen 3. aanbouwen 4. steviger, hoger maken 5. aankoeken, zich neerzetten van een laag 6. doen toenemen met het bedoelde

7. voeden van een moerdop (bij bijen) 8. gaan groeien (van gewas) 9. verzadigd(er) maken
10. opzetten (van de lucht) 11. aanzetten, stimuleren 12. opjagen, aandrijven (van paarden)
13. opzetten, aanstoken 14. kracht ontwikkelen, een aanloop nemen 15. beginnen te trekken
(van trekdieren) 16. in werking stellen 17. doen ontbranden 18. fokken, als vee nemen 19.
kinderen nemen 20. door te slijpen scherper maken 21. in *anzetten kommen* ergens aankomen,
naderen 22. gaan naar

anzetter de 1. aanstichter 2. kort, niet zo dik stuk hout, *knippel*

anzetting de; plaats waar iets vast zit aan iets anders

anzieveren ww. 1. voortdurend kwijlen 2. steeds zeuren

anzitten ww. 1. aandringen 2. in een lastig parket zitten

anzoegen ww.; aanzuigen: door zuigen aantrekken

anzoepen ww 1. voortdurend drinken, steeds zuipen 2. opschieten met het drinken

anzoeren ww.; aanzuren: zuurder maken

anzuken, anzeuken ww.; aanzoeken, verzoeken

anzuten ww.; sterker worden, toenemen

anzuuk, anzeuk et, de; aanzoek, plechtig verzoek

anzweren ww.; voortdurend zwetsen

anzwetsen ww.; voortdurend zwetsen

anzwillen ww. 1. land bewerken door het hooi in zwelen, wiersen te brengen 2. in een
toenemend aantal komen van mensen

ao I de; aanduiding voor een riviertje, bijv. *de Noordwooldiger Ao* (van weleer)

ao II tw.; oh, ach, och

aodel de; adel

aodellik bn.; adellijk

aodem z. *aosem*

aoder z. *aore*

aol de; aal, paling

aolangel de; hengel met toebehoren waarmee men op aal vist

aole- z. *aol-*

aolehuud, aolshuud de 1. huid van een aal, nog bekend van het gebruik aan een dorsvlegel
2. dommerik

aolepikke de; bep. peur om aal mee te vangen

aolestreep de 1. donkere streep over de rug van een paard of ezel die verder geen of heel
weinig tekening vertoont 2. paard of ezel als bedoeld onder bet. 1

aolevel, aolsvel et; hetz. als *aolehuud* bet. 1

aolevisken ww.; vissen op aal

aolfoeke, aolefoeke de; aalfuik

aolhaoke, aolehoek en var. de; aalhaak

aolkeer, aolkaer, aolkaar de; aalkaar

aolken ww.; opvallend loeien

aolkubbe de; achterste deel van een aalfuik

aolkwabbe de; aalkwab, kwabaal

aolmikke, aolemikke, aolepikke de; hetz. als *smietliende*

aolmodderen ww.; paling proberen te vangen uit de modder van sloten

aolpieper, aolepieper, mierkaol, piepaol de; aalpieper, grote modderkruiper

aolpoeren, aolepoeren ww.; paling peuren e.d.

aolprikker de; palingsteker, aalschaar

aolreiger, aolereiger de; blauwe reiger

aolschere de; aalschaar

aolstikken ww.; 'steken' van aal

aolstikker de; degene die aal 'steekt'

aolsute de; onderste, laatste stuk van een palingfuijk

aoltrekken ww.; paling vangen door die op een bep. manier uit een bijt te trekken

aolvisker de; iemand die op paling vist

aom z. *am*

aomig z. *kotaodemig, ammig*

aomstok et 1. deel van een slachtdier waarin de endeldarm zit 2. vetrijk deel van de hals, nl. waar men het varken steekt om het te doden voor de slacht

aord de 1. aard, wezen, karakter 2. soort mensen 3. gewenste gemoedsgesteldheid 4. in verb. als *een aord* oorverdovend lawaai

aorden, aoren ww. 1. de aard of gewoonten hebben van, passen bij 2. zich thuis gaan voelen, wennen aan 3. groeien, gedijen 4. afstammen, z'n afkomst hebben 5. lijken op, de eigenschappen hebben 6. erfelijk zijn, in *nao aorden*

aore, ore, aoder de 1. korenaar of daarop gelijkende aar 2. bloedader 3. waterader

aoreharke, aoreklauwe, aoreklauwer, aorekrabber de; bep. hark waarmee men de achtergebleven aren, stroresten van de akker bijeenharkte

aoreharken ww. bijeenharken van achtergebleven korenaren op het land

aorelezen ww.; bijeenrapen van overgebleven korenaren op het land

aoren z. *aorden*

aorend de; bekende grote roofvogel: arend

aoreschere de; fopmiddel (gefingeerde schaar, waarvoor men kinderen, knechtjes e.d. bij wijze van grap op pad stuurde)

aoretrekken en var. ww.; laatste aren opharken, verzamelen van losse halmen

aoretrekker de; speciale hark: houten werktuig met houten pinnen van zo'n 20 cm, dat men over de stoppels trok om de aren bij elkaar te trekken

aorezuken ww.; achtergebleven aren van het land zoeken

aorig bn., bw. 1. aangenaam, prettig 2. aanvallig, lief 3. welwillend, welgevallig 4. prettig, een aangename stemming oproepend 5. in aanzienlijke mate, flink wat, nogal, danig 6. vreemd, eigenaardig

aorigheid de 1. het aardige, leuke van iets, plezier dat men ondervindt 2. iets leuks, iets dat waardering verdient 3. iets dat leuk is en 'voor de aardigheid' wordt gegeven

aos et, de 1. aas (voor vis) 2. aas bij kaarten 3. vervelende persoon

aosem, aodem, aozem de 1. adem, asem 2. ademtocht 3. antwoord, reactie op iets in woorden

aosemen, aodemen en var. ww.; asemen, ademen, ademhalen

aosemhaelen, aodemhaelen ww.; ademhalen, ademen

aoskrobbe de; aaskever

aosvis de; lokvis

aovend de 1. avond, tijd tussen dag en nacht 2. tijd van een avond 3. visite die men 's avonds aflegt 4. avondbijeenkomst anderszins, avondpartij 5. avondlucht

aovendbroggien et; broodmaaltijd 's avonds

aovenddoek de; omslagdoek

aovenden ww.; avond worden

aovendgedien et; overgordijn

aovendkleren de; avondkleding

aovendlocht de I 1. avondlucht, luchtgesteldheid van de avond 2. avondhemel

aovendlocht et II; avondlicht, licht van de avond, zoals dat 's avonds is

aovendmaol et 1. avondmaaltijd 2. het Avondmaal

avondmeens, aovendmeenske et, de; avondmens

aovendpraoten ww.; avondpraten, een avondvisite afleggen, op avondvisite gaan

aovendpraoter de 1. iemand die op avondvisite komt, die komt avondpraten 2. dik stuk hout in de kachel 3. hoop uitwerpselen
aovendpraoteri'je de; avondpraat, het avondpraten
aovendschiemer en var. de; avondschemer
aovendschoele de; avondschool
aovendsteern de; avondster
aovendvierdaegse de; avondvierdaagse
aovendvlocht de; avondvlucht
aovendzonne de; avondzon
aoventuur z. *aeventuur*
aozen ww.; azen: stevig verlangen naar, uitkijken naar
apostelpeerden mv., in *per apostelpeerden*; te voet
appat, ampat bn., bw.; apart
appathied de; apartheid
appattement et; appartement
appattigheden mv.; vreemde trekken, kuren
appelblossem de; bloesem van de appelboom, ook verz.
appelbluijsel et; hetz. als *appelblosse*
appeldraank de; appelcider
appelgebakkien et; stukje appelgebak
appelhof de; boomgaard met appelbomen bij een boerderij of woonhuis
appelhooft et; hout van de appelboom
appelig bn. 1. gezegd van een mooie huid met ronde vlekken, opgevat als teken van gezond zijn 2. in *je appelig vulen* gezond
appelplokken ww.; plukken van appels
appelrot et; het rot zijn, het bederf van een appel
appelschelle de; appelschil
appelschellen ww.; schillen van een appel
Appelschemaat de; markt te *Appelsche*
Appelschester, Appelscher de; iemand uit *Appelsche*; ook bn.: van, m.b.t. Appelscha
appelsientien et 1. appelsien, sinaasappel 2. glas bep. frisdrank: met sinaasappelsmaak
appelsmokkal de; plusfour
appelsmots, appelsmotse de; appelmoes
appeltied de; appeltijd
appeltsje-poep-in-'t-hemd zn.; derde fase bij *tiepelen* bet. 1
appeltoon de; appelboomgaard
apperaot et 1. toestel, i.h.b. bij machinaal melken: dat onderdeel waaraan de beker vormige elementen vastzitten die om de tepels van de koeien komen te zitten en dat verbonden is met de emmer 2. gek iemand 3. ambtelijke dienst
apperdepo, apprepo I et; onderwerp waarover men net sprak, gespreksstof die net aan de orde was
apperdepo, apprepo II tw.; apropos
apperatuur de; apparatuur
appertieren, appotteren ww.; apporteren
appetrofe de; apostrof, weglatingsteken
appot, pot tw.; breng hier, apport (tegen een hond)
apteek, appeteek de, et; apotheek
arbarmelik bn.; erbarmelijk
arbeiden, arrebeiden ww.; arbeiden
arbeidersboer de; iemand die knecht was bij een boer maar zelf ook enig vee had

arbeidersbouwgiën et; enig bouwland, niet meer dan waarop een arbeider genoeg voor zichzelf kan verbouwen aan aardappelen, groente
arbeidershuusholing de; arbeidersgezin
arbeidersjonge de; arbeidersjongen
arbeiderskleren mv.; eenvoudige kleren: als van mensen uit de arbeidersklasse
arbeiderskoe, arbeidersmelkkoegien de; geit
arbeiderskoekien et; meelkoekje
arbeiderskoffie de; opgewarmde koffie
arbeiderskost de; eenvoudige maaltijd, eenvoudig eten (als bij een arbeider)
arbeiderslu, arbeidersluden mv.; mensen uit de arbeidersstand
arbeidersmaegien et; arbeidersmeisje
arbeidersmeensken, arbeidersmaensken en var. mv.; mensen uit de arbeidersstand
arbeidersofkomst de; komaf, afkomst uit een arbeidersfamilie
arbeiderspolle de; erg klein boerenbedrijfje
arbeidersvee et; kippen, geiten, konijnen e.d. die men houdt
arbeidersvrommes, arbeiderswief et; arbeidersvrouw
arbeidsleven et; leven van hard werken
arbeidsplak et; arbeidsplaats
arbeidzem bn.; arbeidzaam
arbeister, arbeidster de; werkster
archiefstok et; archiestuk
arf, aarf et; bij een woning behorend erf
arf-, aarf-; erf-
arfdiel, arfdeel et; erfdeel
arfelik, arfeliëk, aarfliëk bn. 1. erfelijk, van het ene geslacht op het andere overgaand 2. in *iewig en arfeliëk* altijd
arfenis, arfenisse, aarfenisse en var. de; erfenis, het geheel wat men erft of kan erven
arfgenaem, arfgenaeme, arfgenaom de; erfgenaam
arfgoed et; erfgoed
arflaoter de; erflater
arfmuji, arfmujke, arfmuui de; erftante, vrouwelijke tegenhanger van erfoom
arfomke en var. de; erfoom
arfstee de, et; plaats van een erf, vooral van een oud erf van een vervallen boerderij
arfstok et; erfstuk
arftante de; hetz. als *arfmuj(ke)*
arg, arge, aarg I et; erg, vermoeden van de ware achtergrond, van wat er gebeurt of staat te gebeuren
arg, aarg II bn. 1. met een ernstige, gevaarlijke aard, in een slechte toestand 2. betreurenswaardig, ellendig, ernstig 3. in hoge mate, bijv. *Die is arg bi'j* is behoorlijk pienter
argdaenkend bn.; achterdochtig
argement, aargement et; argument
argementaasie de; argumentatie
argens, aargens bw. 1. ergens, op een niet nader genoemde plaats 2. op enigerlei plek 3. in enig opzicht 4. iets, in *argens an, argens naor* enz. aan, naar iets e.d.
argeren, aargeren ww.; ergeren
argerlik bn., bw.; ergerlijk, aanstotelijk
argernis, aargernis de; ergernis
argewaasie de; drukte, heibel
argeweren ww.; stoeien, druk doen

ark I et 1. gereedschap, meestal van de boer, ook timmergereedschap 2. tafelbestek 3. graafwerktuig, nl. langwerpige, rechthoekige schop met lange, rechte steel

ark, arke II de 1. woonboot 2. ark van Noach

arm-, arme- z. *aarm(e)-*

armoe, armoede z. *aarmoede*

armoedistel de; lange distel in schraal of slecht onderhouden land, in land van een slechte of armoedige boer

armraod de; armbestuur

arbeiden z. *arbeiten*

arreslee, arresliede, arrieslee de; arreslee

arresleerieden ww.; rijden met een arreslee

arrestaant de; arrestant: gearresteerde

arrestaantehokke et; arrestantenhok

arrestaosie de; arrestatie

arve de 1. glans van gezondheid op huid of haar 2. degene die kan erven, erfgenaam

arven, aarven I mv.; erven, erfgenamen

arven, aarven II ww.; erven

as ondersch. voegw. 1. als 2. dan, bijv. *mooier as, groter as* 3. alsof 4. in de hoedanigheid van 5. inleidend op bijzinnen of na vooropgeplaatste groepen, bijv. *Ik zol et jammer vienen as...*, *Janken as hi'j kan!* 6. wanneer het zo is dat 7. mits 8. te oordelen aan 9. ook al, ofschoon 10. ter versterking van bep. verbindingswoorden, bijv. *de vraoge wie as dat daon het, We zatten in spanning hoe as dat oflopen zol, omreden dat as omdat*

asalia de; azalea

asgat et; gat in de naaf van het wiel van een wagen, waarin nl. de *busse* zit waarin de as sluit

asiel et 1. asiel, toevlucht 2. dierenasiel

asielzucker de; asielzoeker

asjeblijf, asjeblijft, asjebluuf I bw. 1. gezegd ter versterking van een verzoek 2. beslist, in verb.

asjeblijf, asjeblijft, asjebluuf II tw. 1. uitroep van verwondering 2. heel graag 3. gezegd ter uitdrukking van beleefheid bij het geven 4. gezegd ter uitdrukking van het beleefd aanvaarden van wat aangeboden wordt

aske, asse de 1. as, overblijfsel van verbrande stoffen 2. het overblijfsel na crematie

askebak de 1. asbakje: voor as van sigaretten enz. 2. bak waarin de as in een kachel wordt opgevangen

askebakkeras et; asbakkenras

askebult, askebulte de 1. ashoop, hoop as die men op z'n terrein heeft liggen als eigen stortplaats 2. hoop as die overblijft na een verbranding

askegat et 1. askuil 2. asgat

askekleurig bn.; met/van askleur

askekolk de; askolk

askelaand et; land waar vuilnis naar toe werd gebracht

askelae de; asbak in een kachel of stoof

askepaantien et; asbakje

askepot de; aspot: waarin as wordt verzameld

askeregen de; asregen

askescheppe, askeschoppe de; asschop

askevat et; asvat

asma de, et; astma

asof voegw.; alsof

aspergestaele de; aspergestengel
asperiene de; aspirine: bekend geneesmiddel
asperientien et; aspirientje
aspiraasie de; aspiratie: verlangen
asse de 1. as, spil: van een wagen enz. 2. naaf van ijzer 3. denkbeeldige lijn waarom iets draait of kan draaien 4. as in meetkundige zin
assessor de; assessor: oudere benaming voor wethouder
assimilaasie de; assimilatie
assisteensie de; assistentie: bijstand, hulp
associaasie de; associatie: verband dat men legt
assuraansie de; assurantie: verzekering
astraant bn., bw.; astant: brutaal, vrijpostig
ate, atte de; erwt
atebouw de 1. akker met erwtenstruiken 2. verbouw van erwten
atedoppe de; (schil van een) erwtenpeul
ateplokken ww.; erwten plukken
atepoele en var. de 1. erwtenpeul 2. erwtenstruik 3. erwt als pootgoed 4. erwt als toebereide vrucht
atepoelebedde et; erwtenbed
atepoeledoppe de; schil van een erwtenpeul
atepoeledraad de; draad als onderdeel van een erwtenpeul
atepoeleplokken ww. plukken van erwtenpeulen
atepoeleries et; erwtenrijs
atepolle de; erwtenstruik
ater et; bevestigingsketting van een ploeg
ateries, atteries et; erwtenrijs
atesnet de; erwtensoep
atesoep de; erwtensoep
atestro et; (verz.) erwtenrank
attak de; beroerte
atte- z. *ate(-)*
attermaansriewgien et; gezegd van iets dat bij elkaar hoort of moet horen en toch niet bij elkaar past, met name van een kopje en een schotel die niet bij elkaar passen
auriekeltien et; de tuinplant primula
autobanewaegen de; boerenwagen op luchtbanden
autodiek de; autoweg
autokoegel de; kogel uit de kogellager van een auto
autokoetsier de; betaalde chauffeur van een dokter, notaris enz.
autorieschoele de; autorijschool
autorisaasie de; autorisatie
autorute de; autoruit
autoschoonmaeken ww.; schoonmaken van een auto
autosloperi'je de; autosloperij
autoviel, autowiel et; autowiel
autowaegen de; autowagen
autowaskeri'je de; autowasserij
ave-, avve-, awwe- z. *aeven-*
averecht, aafrecht bn.; averecht

B

baai de 1. zeearm 2. z. *baoi*

baaien ww. 1. wadend gaan, baggeren 2. smerig maken door met modder aan z'n laarzen enz. eroverheen te lopen 3. z. *baaien*

baaitsje, baitsje et; borstrok voor mannen

baalke z. *balke*

baand I de 1. band: om mee vast te maken, te verstevigen, te verwarmen, om bijeen te houden, om mee te binden 2. dat wat iemands bewegingsvrijheid beperkt 3. gevoelsband met iets of iemand 4. band ter versiering of als merkteken omiets aangebracht 5. broeksband 6. band om het wiel van een voertuig 7. boekband 8. boekdeel 9. hetz. als *stoelhaokbaand* 10. elk der horizontale planken in een *laandhekke* 11. zichtbare spier even boven het begin van de staart aan weerskanten van het staartbeen van een koe; die spier ontspant zich voor het kalven 12. binnenrand van een biljarttafel 13. bandvormige figuur ontstaan door bep. lichtval 14. frequentieband 15. videoband of filmband 16. doorlopende transportband met producten waaraan men werkt

baand II et 1. smal, langwerpig weefsel van katoen, linnen enz. 2. bandstro, stro om bossen rogge, haver enz. te binden

baandeloos, baneloos bn.; (van koeien) bandeloos, zonder banden

baandeloze, baneloze de; lett. koe zonder banden, gezegd van een koe die maar niet drachtig wordt en dus steeds weer gedekt moet worden

baander, baanzer, baanze z. ook *baanderdeure, mendeure* de 1. elk van de beide tegenover elkaar geplaatste, naar buiten openslaande deuren van de schuur (men maakt onderscheid tussen *de grote* en *de kleine baander*) 2. het geheel van die twee deuren

baanderdeure, baanzerdeure, baansdeure, baanzedeure, baanzeldeure, baangeldeure z. ook *mendeure* de 1. bansdeur, elk van de beide tegenover elkaar aangebrachte, naar buiten openslaande deuren van de schuur van een boerderij; men onderscheidt de *grote* en de *kleine baanderdeuren* 2. (verkl.) deur in de grote schuurdeur

baanderen ww. 1. met stevige pas lopen 2. z. *banen*

baandereupening de; deuropening van de *baander*

baanderhoeke, baanzerhoeke de; ruimte voor de grote schuurdeuren van een boerderij

baanderkaante de; kant van het huis waar de *kleine baanders* zich bevinden

baanderkezien et; deurkozijn van een *baander*

baanderpaol, baanzerdeurepaol de; paal waartegen men de bansdeuren aan de binnenkant sluit

baanderreed, baanzerreed de; oprit naar de grote schuurdeuren van een boerderij

baanderstiele de; hetz. als *stiele*, bet. 3

baanderstiepe de; hetz. als *stiepe* bet. 1

baandervarven ww.; verven, schilderen van de grote en/of kleine schuurdeuren

baandgarre, baandgadde de; elk der lange, dunne twijgen over het stro van een dak, nl. om dat daar aan vast te binden

baandiezer et; bandijzer

baandig, banig, bandig, bannig bn.; bandig, erg druk bezet, heel veel bezig: zodat men altijd gebonden is; *een baandig leven* een zwaar leven

baandopnaeme de; bandopname

baandopnemer de; bandrecorder

baandoppompen ww.; oppompen van banden, hetz. als *banepompen*

baandplooi de; bandplooi (in een heupband)

baandrekel de; ondeugend kind, ondeugende jongen die heel wat durft uit te halen

baandrekkorder, bandrekorder de; bandrecorder

baandrem, baandremme de; bandrem: rem op de band van een fiets

baandschölk, baandschulk z. *baneschölk*

baandspieker de; spijker in een metalen scharnier

baange z. *bange*

baangeldeure z. *baanderdeure*

baank, baanke de 1. bank: bekend zitmeubel 2. kerkbank 3. schoolbank 4. werkbank, draaibanke.d. 5. bep. eenheid op een veenakker: vier meter lang (of tot zes meter) en met de breedte van de lengte van een turf; de diepte was afhankelijk van het aantal lagen turf dat zich toevallig voordeed 6. harde, als zodanig herkenbare laag in de bodem; (bij vergelijking:) *een baank in et lief hebben* een stijf gevoel in z'n buik hebben 7. opeenhoping van donkere wolken, streep van donkere wolken, hetz. als *wolkebaanke* 8. mistbank 9. zandbank 10. bank: bekende financiële instelling 11. bankgebouw 12. distributiegebouw, filiaal vanwaar men tuinzaden, pootgoed, meel enz. kon afhalen

baankboekien et; bankboekje

baankerig bn.; gezegd van een donkere lucht, bijv. *De locht is baankerig*

baankgeraansie de; bankgarantie

baankhaemer de; bankhamer

baankhoolder de; bankhouder, directeur van een kleine (geld)bank

baankien et 1. kleine *baank* in div. bet., z. onder *baank* 2. bankbiljet van f 100,- of het bedrag van die grootte

baankkiste de; kist als zit- en bergplaats op een wagen

baanknommer, baankrekennommer, baankrekeningnummer voor var. z. ook onder *nommer* et; bankrekeningnummer

baankrekinge, baankrekening, baankreken de; bankrekening

baanschroeve de; bankschroef

baankstaot de (vaak mv.); bankstaat

baankwarker de; bankwerker: iemand die bankwerk verricht

baankzaeken mv.; bankzaken

baansdeure z. *baanderdeure*

baanselen z. *baenselen*

baanze, baanzer z. *baander(-)*

baarg, baarg- z. *barg(-)*

baarm, barm de; berm langs pad of weg, bijv. *langs de baarms eten* langs de randen van het bord soep, pap etc. met de lepel nemen i.v.m. de warmte

baarmhattig, barmhattig bn., bw. 1. barmhartig: met mededogen 2. genadig

baarmhattighied en var. de; mededogen

baarmhuj et; hooi: van bermen geoogst

baarmhujjen ww.; *baarmhuj* oogsten

baarmplaante de; plant die in bermen groeit

baarmsloot, barmsloot de; bermsloot

baaste, baste de 1. barst, berst 2. z. *baste*

baasten, basten ww. 1. barsten krijgen, barsten vertonen 2. splijten, in stukken breken, van binnenuit scheuren door een bep. druk, uit elkaar springen 3. heel veel van iets hebben, bijv. *Ze basten van 't geld* ze hebben heel veel geld

baats z. *bats* II

babbelegoegies, babbeldegoegies, babbelgoegies, babbelegoesie, babbelegoesies,

fiebelegoegies, fabberegoegies, fabbelegoesies mv. 1. fratsen, ondeugende streken 2.

bedriegelijke praatjes, uitvluchten, tegenwerkingen 3. drukte, extra werk, bijv. *Maek d'r mar niet te vule babbelegoegies van*

babbelen ww.; babbelen: keuvelen

babbelkonte de; babbelkous

babbelmusse; babbelmuts, praatziek iemand

badderen ww. 1. in bad gaan, plassend, spetterend zich in het water bevinden 2. op vergelijkbare wijze in het zand bezig zijn 3. wadend gaan

badhaandoek, baddoek de; badhanddoek

badjuffer de; badjuffrouw

badkaemer de; badkamer

badkupe de; badkuip

badlaeken et; badlaken

badmusse de; badmuts

badplaets, badplak de; badplaats (aan zee)

badschoe de; badschoen

badschoem et; badschuim

badspoonze de; badspons

badtasse de; badtas

badwaeter et; water waarin men zich geheel wast (in een teil, kuip)

badziepe de; badzeep

bae tw.; geroepen als nabootsing van de roep van een geit

baeken z. *baoke*

baene de 1. aangelegde weg, bijv. in *De baene is vri'j* ga je gang, niemand zal je tegenhouden, op 'e lange baene zodat het niet gebeurt, of althans in de nabije toekomst niet 2. loop, gang die iets volgt, neemt 3. glad of schoon vlak over ijs, sneeuw waarover men zich begeeft 4. wedstrijdbaan bij schaatsen 5. ijsbaan 6. hetz. als *moonsterbaene* 7. wedstrijdbaan, baan (die men aflegt) bij sport anderszins 8. afstand van één baan bij sport of spel 9. lange strook stof, lange strook materiaal 10. elk der stroken stof waaruit bep. rokken zijn samengesteld, vandaar dat men spreekt van *vier-, zes- en zelfs achtbaensrokken* 11. betrekking, baantje

baenebugen ww.; ijs op sloten enz. uitproberen

baenekraante de; banenkrant

baenemaeken ww.; zich een weg banen door de menigte, door (een groep) mensen heen

baeneplan et; banenplan

baenevak et; baanvak

baeneveger de; iemand die door met een grote bezem te vegen de ijsbaan schoonhoudt van sneeuw en slijtsel van ijs

baenewaachtershusien et; baanwachtershuisje

baenselen, baanselen ww.; verjagen, wegbonjouren

baenstok et; baanstuk

baentien et; vorm van *baene*

baentienglieden ww.; glijden op een baantje van sneeuw of evt. ijs: als spelletje

baentienrieden ww.; baantjerijden

baentiesman de; ambtenaar

baere, baere- z. *bedde(-)*

baest, baeste z. *best(e)*

baezen ww. 1. ijlen, bazelen bij koorts, in de slaap, in een droom 2. onzin uitkramen, onsamenvattend praten 3. piepend of zingend geluid geven bij het ademen

baezerig bn. 1. geneigd tot *baezen*, bet. 1 2. kortademig

baezig bn.; ijlend

bafferd de 1. grote, grofgebouwde man 2. lompe, hondse vent 3. harde klap die men uitdeelt

baggel, bagel de 1. veenspecie 2. baggelturf

baggelbak, baggerbak de; houten bak waarin veenspecie wordt gemaakt, waarin het veen wordt fijngemaakt en gemengd

baggelbod et; elk der plankjes die een turfmaker onder z'n voeten heeft bij het plattrappen van de veenspecie

baggelen, baggeren ww. 1. wadend gaan door modder enz. 2. in de veenderij: veen spitten of naar boven halen en in de *baggelbak* met water fijn maken, mengen en verder bereiden

baggeler de; baggelaarsturf

baggeljutte de; schop voor veenspecie, hetz. als *jutte*

baggelleerze, baggerleerze de 1. baggerlaars 2. grote, smerige laars

baggelluden, baggellu mv.; hetz. als *baggelmannen*

baggelman de; baggerman, veenarbeider die de turfspecie bijeenbrengt, bewerkt en tot een laag brengt, zodanig dat de *turfmaeker* tot verdere bewerking over kan gaan

baggelmesiene de; baggermachine

baggelpette de; veenput, hetz. als *venepette*

baggelturf, baggelerturf, baggerturf de; baggelaarsturf

baggelwark et; het *baggelen* in bet. 2

bagger, baggerd de 1. modder, slijk 2. veenspecie

bagger- z. *baggel-*

baggeren ww. 1. *baggelen* 2. dreunend lopen

bak de 1. bak om in te bergen, te bewaren, te vervoeren 2. regenbak 3. waterbak 4. turfbak 5. baggerbak, mengbak in de veenderij 6. kistje van een marskramer, bijv. *mit et bakkien lopen* 7. kweekbak e.d. 8. wagenbak 9. mestbak 10. grote auto 11. zijspanbak 12. baggerbak, mengbak in de veenderij 13. voederbak, trog e.d. 14. gevangenis, nor 15. orkestbak 16. (vaak verkl.) kop koffie of thee 17. versnellingsbak 18. mop, poets 19. grote hoeveelheid regen 20. in *van de bak naor 't gemak* van de gedekte tafel naar de wc, zo ook: *van de bak naor de kak* 21. in *an de bak kommen (kunnen)* aan werk (kunnen) komen 22. in *een volle bak* gezegd van heel veel mensen bijeen in een zaal, in de trein, in een autobus enz. 23. z. *bakke*

bakaeker, baksaeker de; hetz. als *putaeker*

bakbeest, bakbiest et; groot, zwaar, lomp exemplaar

bakbokken de; gebakken haring

bakboordkaante de; bakboordzijde

bakemmer, baksemmer de; emmertje waarmee water uit de regenbak werd geput, putemmer

bake, baken z. *baoke*

bakeulie de; olie waarin men bakt

bakgeute de; bakgoot (goot met zinken platen erin aan een huis)

bakke, bak de; beschuit

bakkebaord, kinnebakbaord de; bakkebaard

bakkebri'j, bakkenbri'j de; beschuitpap, pap van melk met beschuit

bakkebrogge de; snee roggebrood met kaas en beschuit

bakkekrummel de; kruimel van beschuit

bakkeleinen ww.; ruziën

bakken ww. 1. bakken 2. stevig vriezen 3. intensief liggen zonnebaden 4. zakken: voor een tentamen, een examen

bakker-an, ook wel: *bakkeran*, in *bakkeran wezen* 1. failliet 2. vrij van schuld 3. doodmoe 4. welletjes, gezegd om aan te geven dat iets nu moet ophouden, bijv. *Now is 't bakkeran*

bakkeri'je de 1. werkplaats van de bakker 2. bakkersbedrijf, bakkerswinkel incl.

bakkerswerkplaats 3. het bakken

bakkerig bn.; goed willende plakken, geneigd tot kleven (van sneeuw)

bakkerinne de; bakkerin

bakkersbedrief et; bakkersbedrijf

bakkersgilde et 1. groep bakkers die zich heeft verenigd 2. bakkersgilde in historische zin
bakkerskarre de; bakkerskar
bakkerskörf de; bakkersmand
bakkersmusse de; bakkersmuts
bakkersovend, bakkersoven de; oven van een bakker
bakkerstrogge de; bakkerstrog
bakkersverdriet et; hetz. als *beschutebri'j*
bakkerswaegen de; bep. wagen waarop een bakker zijn waren vervoerde
bakkerszaeke de; bakkerszaak
bakkes I de; mond
bakkes II tw.; uitroep van afkeer: bah
bakketromme, bakketrommel de; blikken trommel voor het bewaren van beschuit
Bakkevene, Bakkeveen et; plaatsnaam: Bakkeveen
bakkeverteller de; moppentapper
bakkien et 1. kleine *bak* in div. bet. 2. ouderwets radiotoestel 3. bep. zendapparatuur voor radioamateurs 4. bakje van een zweefmolen
bakkiesman, bakkenkerel, bakkenkoopman, bakkenloper, bakkienloper,
bakkiessjouwer de; venter die met kleine handelswaar langs de huizen ging (meestal in een bak)
bakkiesvrouw de; vrouwelijke venter met kleine handelswaar (langs de huizen gaand)
bakkroje de; kruiwagen met laadbak
baklik de; in *pepiere* *baklik*, gefingeerd instrument voor het halen waarvan kinderen, beginnende knechtjes e.d. naar de bakker werden gestuurd (om ze te foppen)
baklocht de; baklucht
bakmael et; bakmeel
bakovend de; bakoven
bakplaete de; bakplaat
baksaeker z. *bakaeker*
baksemmer z. *bakemmer*
baksgat et; gat waaruit de *baggelbak* is getrokken
baksil de; bacil
bakstien de 1. baksteen 2. steen die door bakken is gemaakt
bakstienen bn.; van baksteen
bakstienfabriek de; baksteenfabriek
bakstienfermaot et; baksteenformaat
bakt bn.; gebakken, bijv. *een bakt vissien*
bakzeiltrekken ww.; bakzeilhalen (fig.), zich inhouden, een toontje lager zingen
balaans, balaans- z. *belaans(-)*
baldaodig, boldaodig bn.; steeds geneigd om op wilde of uitgelaten wijze verboden dingen te doen
baldaodighied de; baldadigheid
balderen, belderen, bulderen, bolderen ww. 1. (van korhoenders) harde geluiden maken en dansen (behorend bij de paartijd) 2. lawaaierig bezig zijn, rumoer maken, vooral: door te stoeien 3. z. *bulderen*
balderstien z. *balstien*
balderstienen mv.; keien waarover men reed, zodat een bulderend geluid ontstond
baldiezen, boldiezen ww.; lawaaierig, beweeglijk en rennend spelen, tekeergaan en druk zijn (van kleine en ook oudere kinderen), ook van koeien gezegd
baldiezerig bn.; (van het weer) onrustig, onvast

baldiezig bn.; gezegd van heen en weer rennende kinderen, lawaaierig en ruw spelende kinderen

baldiksen, baldiksten, boldiksen ww. 1. lawaaierig, heen en weer rennend stoeien en op beweeglijke wijze druk zijn van kinderen, ook van koeien gezegd 2. luidruchtig, lawaaierig zijn, tekeergaan, ook van ouderen 3. door aldus te keer te gaan vernielen, bijv. ...*dat ze de boel kepot baldiksen*

balflinte de; zwerfkei, veldkei

balge, balg de 1. blaasbalg van een smid 2. balg van een harmonica 3. z. *beerlig*

balheufd et; draaibaar voorstel van een ouderwetse boerenwagen

balie de 1. balie, toonbank waar het publiek wordt geholpen 2. kuip, tobbe

baliemitwarker de; baliemedewerker

balke, baalke de 1. balk 2. (mv.) holle zolder boven stal, nl. met losse planken en vaak met strobedekking, *hilde*, ook wel uit palen bestaand 3. notenbalk

balkehooft et; balkhout: hout dat balken oplevert of daarvoor geschikt is

balkelassen ww.; aan elkaar zetten van twee (delen van) balken door middel van een speciale verbinding

balken, bulken ww. 1. aanhoudend hard loeien van koeien, ook van ezels en reeën 2. hard roepen, schreeuwen, luidkeels zingen 3. hard huilen 4. in *Et is balkt* gezegd wanneer het nog stevig vriest

balkenbri'j de; verzamelnaam voor bep. pap, die vooral gemaakt werd na de slacht (de benaming is ook bekend uit bep. Nedersaksische gebieden elders)

balkenzolder de; stalzolder die geheel of grotendeels uit balken en/of palen bestond

balkerd, balker, bulkerd de 1. iemand die veel en hard schreeuwt of huilt 2. iemand die erg luid zingt 3. hard loeiende koe

balkeschere de; fopmiddel, gefingeerd type schaar voor het halen waarvan men bij wijze van grap kinderen of onnozelen op pad stuurde, knechten 'uitprobeerde'

balkesjouwen ww.; balken verplaatsen door ze te dragen

balkgooien ww.; werpen van de garven naar de voorraadzolder (veelal boven de *potstal*)

balkhaeze de; (schertsend) kat

balkhooft et; (ook verz.) elk der balken, elk der veelal ronde zelfgemaakte palen die met elkaar de zolder van een stal vormen

balkien et 1. kleine balk 2. hetz. als *steunhooft*

balklaoge de; laag garven (of evt. hooi) die als eerste op de voorraadzolder van balken wordt gelegd

balkleggen, balkeleggen ww.; garven als eerste laag op een voorraadzolder (en dan vooral in de hoeken van het schuin aflopende dak) leggen

balklegger, balkelegger de; degene die de garven legt op zolder

balkliende z. *statteliende*

balkmi'jer de; slechte maaier (die door het niet goed gebruiken van de zeis a.h.w. *balken* liet staan)

balknote de; muzieknoot op een notenbalk

ballappen mv.; lapjes leer onder klompen gespijkerd

ballast, ballaster de 1. grote houten schop met opstaande randen: voor zand, grint, kolen, kalk, graan enz. 2. ballast van een luchtballon e.d. 3. scheepsballast 4. dat wat men als nutteloos ervaart (en dus weg kan)

ballastschoppe, ballastscheppe de; ballastschop, grote houten schop voor o.m. kolen, graan

balle de 1. bal (bij diverse spelen) 2. kerstboombal 3. balvormige bloem, vrucht 4.

balvormige versiering op een muts 5. gehaktbal 6. sneeuwbal 7. samengepakte of samenhangende massa anderszins 8. balvormige figuur waarin bijen soms vliegen 9.

vuurbal 10. balvormig deel van een bep. lamp 11. teelbal 12. ronding, uitstulping onder aan

de voet van een paard 13. flinke ronding onder klompen, bestaande uit daartegen vastgeplakte en samengepakte sneeuw 14. bal van de voet of hand 15. het tegen de bal van de voet sluitende deel van sokken, kousen (van iemand die veel loopt) 16. zak met hooi of balvormig lichaam anderszins aan een *laweie*

balle-opgooien ww.; op-, omhooggooien van een bal

ballegies, ballegiesraand mv. 1. mv. van *ballegien*, z. ook *balle* 2. strookje vitrage op ongeveer tweederde van de hoogte van het raam

ballejonge de; ballenjongen

ballen ww. 1. tot een bal worden of vormen 2. met een bal spelen, vooral: overgooien 4. neerstrijken van een zwerm bijen

ballenet et 1. net om ballen in te bewaren 2. balnet (bij tennis)

ballestore de; balastore, papieren voorloper (met horizontale vouwen) van het plisségordijn

balletrekker de; degene die bij het begin of eind van de werkdag een mand of bal van de *laweie* omhoogtrok

balletschoe de; balletschoen

balletschoele de; balletschool

ballon, ballon- z. *belon*(-)

balmerallegien et; bep. snoepje

balorig bn.; wild, steeds geneigd tot stoeien, rennen

balpenne, balpunt de; balpen, ballpoint

balpote, balpoot de; balpoot van een kast, tafel

balschoe de; balschoen, dansschoen

balsem de 1. balsemolie 2. wat vetachtig is gelijk balsemolie 3. hondsdrif 4. in *wilde balsem* akkermunt

balsemeulie de; balsemolie

balsemstruke de; balsemstruik

balstaepelig z. *maltaepelig*

balsteren ww.; opeenplakken van sneeuw

balsterig bn.; opgeblazen, opgezet (van het lichaam)

balstien, balderstien de; zwerfkei, veldkei, balsteen, o.m. gebruikt als markering van een pad naar een huis, naar een oprit, etc.; meestal alleen van niet zo grote zwerfkeien gezegd

balstiendermure, balstienemure de; muur van keistenen, balstenen

balstienderstraote, balstienestraote de; straat van keistenen, balstenen

balstienen bn.; van zwerfkeien, balstenen

balsturig, bolsturig bn.; wild, onstuimig en niet geneigd te gehoorzamen, tot rust te komen, balorig

baltsplak et, de; plaats waar de balts (van het korhoen) plaatsvindt

baltsvlucht de; baltsvlucht

balvaaste bn.; balvast

bamboegedien et; bamboegordijn

bamboelatte de; bamboelat

bamboeledder de; bamboeladder

bamischieve de; bamischijf

ban-de-bommer de; (aatom)pacifist

bane-; banden-, z. ook *baande-*

banebroek de; bep. type klepbroek voor vrouwen

bane-eide de; eg van banden die voor wagens, auto's zijn bestemd en die in de lengterichting zijn gesplitst, waarbij het aldus verkregen scherpe vlak de eggende werking heeft

banefebriek de; bandenfabriek

banelappen ww.; banden plakken
banelapperi'je de 1. het plakken van fietsbanden e.d. 2. gereedschap om fietsbanden mee te plakken
banen, baanderen ww.; eruit sturen, wegbonjournen
baneplakken ww.; banden plakken
baneplakspul et; bandenplak
banepompen ww.; oppompen van banden, vooral m.b.t. fietsbanden
baneschölk, baandschölk en var. de; schort (voor een vrouw) die alleen voor de schoot langs gaat terwijl de stof naar achteren doorloopt, i.t.t. een *halve schölk* die geen zijkanten heeft; hetz. als *middelschölk*
banesleep de; soort sleepbord van halve banden
banesnieder de; insteker, die nl. de banden van stro om de garven stuk sneed, omdat het stro los in de dorsmachine moest
banewaegen de; grote boerenwagen op luchtbanden, autowagen
banewipper de; bandenwipper
bange, baange bn. 1. bang, bevreesd 2. bezorgd 3. beschroomd
bangemaekeri'je de; bangmakerij
bangeschieter, bangeschieterd, bangescheet, bangeschijter de; enorme bangerik
banig en var. z. *baandig*
banjer, banjerd de; grote, zwaargebouwde kerel
banjeren ww.; banjeren: met grote, enigszins zware stappen lopen
banketstaeve de; banketstaaf
bannig z. *baandig*
Baobel et; Babel
baoi, baai et; bep. kledingstof: baai
baaien, baaien bn.; baaien, van de kledingstof baai
baoke, baoken, bake, baeken, baken I de 1. oude lap, een kussensloop of een stuk laken e.d., meestal aan een paal of stok, bijv. tegen het dak aan gezet of erop gelegd, uit het raam gehangen enz., als teken om thuis te komen voor degene die ver van huis aan het werk was; meestal als teken dat men moest komen om te eten 2. teken met een speciale boodschap anderszins 3. paal of lat in de grond waarop men zich richt bij het kunstmeststrooien, zaaien 4. idem bij het uitzetten van een sloot, sleuf enz. 5. afbakeningselement tussen bep. percelen, bep. terrein 6. teken ter afbakening van het vaarwater 7. herkenningsteken of -punt waarop men zich kan oriënteren anders dan in de vorige bet.
Baoke II de 1. mansnaam 2. schertsende aanduiding van een haan
baol, baal de 1. baal, nl. bep. grote zak van jute etc. met koopwaar 2. de hoeveelheid die in die zak gaat
baole, baole- z. *bolle* I, *bolle-*
baoltien z. *boltien*
baolzak de; baalzak
baor, bar bn. 1. geheel en al, alleen maar, bijv. *in de baore zonne* 2. contant 3. z. *baore*
baord de 1. baard (aan de kin bij mannen) 2. baard van bep. dieren 3. tros waarin bijen gaan zitten, vooral 's winters 4. braam aan de snede van messen, zeisen enz. 5. sleutelbaard, achterste deel van de sleutel dat draait in het slot 6. snede van een bijl
baordaep de 1. baardaap, scheldnaam voor iemand met een forse baard 2. bep. soort aap: baardaap
baordbraander de; baardbrandertje, korte pijp, hetz. als *neuzewaarmer, baordwaarmer*
baorden, bulten ww.; in een tros gaan zitten van bijen
baordgruui de; baardgroei
baordhaor I de; elk der haren van een baard

baordhaor II et; het geheel aan haar van een baard
baordmaeken ww.; in een tros gaan zitten van bijen
baordman de 1. iemand die een (flinke) baard draagt 2. (verkl.) bep. vogel: baardmannetje 3. (verkl.) koolmees
baordschrabber de; barbier
baordschurft de; baardschurft
baordstoppel de; baardstoppel
baordwaarmer de; kort pijpje, hetz. als *neuzewaarmer* en *baordbraander*
baordworm de; baardschurft
baore, baor, bore de; draagbaar, meestal lijkbaar
baorehokkien, baorhokkien et; baarhuisje, vroeger vaak tevens lijkhuisje
baorehusien, baorhusien et; baarhuisje, vroeger vaak tevens lijkhuisje
baoren ww.; baren van een kind
baormoeder, baormoeder- de; baarmoeder(-)
baors, baos de; baars, bep. riviervis
baorshaokien et; vishaakje voor baars
baos de 1. man als hoofd van het gezin, ook wel, soms meer, soms minder schertsend gezegd van de vrouw des huizes, in het bijzonder door haar man 2. manspersoon of evt. jongen, ook als aanspreekvorm 3. eigenaar, in relatie tot een huisdier 4. degene die het gezag heeft, die alles mag bepalen, die het voor het zeggen heeft 5. degene die de leiding heeft in een bedrijf, op een bep. afdeling, bij werk dat wordt uitgevoerd, ook: eigenaar van een bedrijf, zaak 6. timmerbaas 7. iemand die heel wat kan, die heel wat voorstelt, ook wel in geval van bep. dieren gezegd 8. groot en/of sterk exemplaar, dier 9. z. *baors*
baosknecht de; de eerste, dus belangrijkste knecht bij een boer of timmerman
baosspeuler, baosspeulder de; heerserig iemand, potentat
baosspeulen ww.; de baas spelen, steeds z'n wil opleggen
baot de 1. nut, voordeel 2. medisch voordeel, lichamelijke verbetering 3. inkomsten, winst, opbrengst
baoten ww. 1. helpen, voordeel geven 2. in bijv. *Die koe ligt daor mar te baoten* de indruk te geven dat hij niet in orde is
baotig bn.; batig, in *een baotig saldo* e.d.
baozen ww.; de baas spelen
baozeweer et; zeer slecht weer bij het werk, nl. werk waarbij men wel erg hard moet werken omdat men het anders te koud krijgt
baozig bn. 1. bazig 2. (m.b.t. werk) te veel, te zwaar, te vermoeiend
baozinne de; bazin, meesteres
bar I de 1. bar: tapkast 2. klein café met bar 3. buffetruimte in een hotel e.d.
bar II bn. 1. ruw, onaangenaam slecht (vooral m.b.t. het weer) 2. z. *baor*
bar, barre III bw.; in hoge mate
barbecuenen ww.; barbecuen
barbier, brebier de 1. ouder woord voor kapper, barbier 2. barbier die tevens de geneeskunst uitoefent
barbiesies z. *barrebiesies*
barg, barge, baarg I de 1. bekende natuurlijke verhoging in het landschap 2. grote hoeveelheid, hoop, meestal in *een barg*, bijv. *een barg eten* heel veel 3. knoeier, morser
barg, baarg II et 1. vieze laag van verontreiniging op de hoofdhuid 2. uitslag op de tong, bijv. *baarg op 'e tonge*
bargdörp et; bergdorp
bargeduuts et; koeterwaals

bargekoppjen et; hoofd met een vieze laag, met vieze korstjes, met een laag *barg* erop, z. *barg* II, bet. 1

bargemotte de 1. gele lis 2. bloeiwijze van de lisdodde 3. bergamotpeer

bargemottepere, bargemottepaere de; bep. grote stoofpeer, bergamotpeer

bargen, baargen I ww. 1. knoeien met vloeistof of kneedbare substantie, morsen, klodderen 2. wadend gaan (en daarbij zichzelf bevuilend)

bargen, baargen II. ww. 1. opbergen, ergens neerleggen om te bewaren, om er later mee verder te gaan 2. oogst opslaan in de gebruikelijke vorm, zoals een hooiberg, een mijt: bijv. *de rogge bargen*

bargente de; bergeend

bargezetten z. *zaodbultzetten*

bargfeesten mv.; feesten eertijds gehouden rond de *Bosbarg* in *Appelsche*

barggeite de; gems

barghelling de; berghelling

barghokke et; berghok

barging de 1. berging (van een schip) 2. bergruimte: met name voor fietsen

bargingswark et; bergingswerkzaamheden

bargkaorte de; bergkaart

bargklimaot et; bergklimaat

barglaandschop et; berglandschap

barglocht de; berglucht

bargloon et; bergloon

bargmeubel et; bergmeubel

bargpenne z. *borgpenne*

bargplaante de; bergplant

bargplak et; bergplaats

bargrevier de; bergrivier

bargruumte de; bergruimte

bargschoe, baargschoe de; bergschoen

bargschure de; schuur die men gebruikt als berging

bargsport de; bergsport

bargstee z. *bultstee*

bargstesjon et; bergstation

bargstien de; bergsteen

bargstreek de; bergstreek

bargtoppe de; bergtop

bargwaand de; bergwand

bargzetter z. *bultzetter*

bargzolder, baargzolder de; bergzolder

barjuffer de; barjuffrouw

bark, bark- z. *birk(-)*

barm, barm- z. *baarm(-)*

barnstienen bn.; van barnsteen

barok, barok-, berok, berok- de; barok(-)

baron, beron de; baron: vrijheer

barrebiesies, barbiesies, barrebiesjes mv.; barbiesjes, in *naor de barrebiesies wezen,-gaon,- helpen*

barrels mv.; in: *an barrels* geheel kapot

barret z. *bret*

Bartje, Bartjes, in *volgens Bartje(s)* volgens Bartjes, logischerwijs, verder in *'t Is niet volgens Bartje* 't is niet helemaal zoals het hoort, 't kan niet helemaal door de beugel

bas I de 1. baspartij 2. contrabas 3. laagste mannenstem 4. baszanger

bas II bn.; bars, nors

basalt, besalt et; basalt

basispries de; basisprijs

basisschoole de; basisschool

basisterief et; basistarief

basisveurweerde de; basisvoorwaarde

basisveurziening de; basisvoorziening

baskule z. *beskule*

basse de 1. zitvlak, achterste 2. borst, of ruimer: lijf, lichaam, bijv. *Mit een betien koolde he'k et vot in de basse* dan heb ik het direct te pakken

bassen ww.; bassen: van een hond

bassien et; kleine barst e.d., kleine *baste*

bassineren ww.; een bep. kaartspel spelen

baste, baaste de 1. bast van een tak of boomstam 2. hard schilachtig laagje in een pan of aan een aardappel, door aanbranden ontstaan 3. z. *baaste*

basten z. *baasten*

bastend, bastends bw.; in hoge mate

basterdhond de; bastaardhond

basterdklaover de; basterdklaver

basterdras et; bastaardras

basterdsuker de; bastaardsuiker

basterig, bastig bn.; met barsten, barstjes

bats, batse I de 1. panschop, bats 2. klap 3. flinke snee 4. hard geluid van een klap of val 5. in *een eigenwize batse* een eigenwijze persoon 6. z. *batse*

bats, baats II. tw.; pats, bijv. *Bats! Daor leit hi'j!*

batse, bats de 1. grote hoeveelheid 2. z. *bats* I

batsen ww. 1. hard slaan, klappen 2. hardhandig vechten 3. knallend uiteenspringen 4. smakkend vallen, ploffen 5. zwaar, ploffend stappen 6. het harde geluid van een knal, slag doen ontstaan 7. fel reageren, flink uitvallen, in verb.

batte, bette de 1. los houten bruggetje over de mestgoot, over een greppel e.d. 2. houten brug vaak zonder leuning over een brede sloot of rivier 3. houten oploop naar bijv. de laadruimte van een vrachtauto of naar een boot 4. klepdeur 5. losse bodem van een wagen 6. schot waarmee men water of mest tegenhoudt

batteling de; drijftol, zweeptol

batteljon et; bataljon

batteri'je de 1. batterij, element voor het opwekken van electriciteit 2. (vooral m.b.t. vrouwspersonen) achterwerk, gat, zitvlak, vaak enigszins spottend gezegd wanneer iemand een dik achterwerk heeft 3. in *de batteri'je op/op de batteri'je (gaon)* naar buiten (gaan); *op 'e batteri'jen kommen* tevoorschijn komen, weer de oude worden, te berde brengen 4. grote hoeveelheid

battestel et; draagconstructie van een bep. eenvoudige houten brug, een *batte*

batting de 1. badding, batting, lange, dikke plank, balk 2. stalhout, plank waar de koeien met de achterpoten op staan in de stal

bazar, bezar de; fancy-fair

be-; be-, voorvoegsel in werkwoorden als *beplaanten, bewarken, bekrassen*; heel productief in de vaak negatieve bet. van 'voortdurend actief met iets bezig zijn terwijl je je afvraagt

waar het allemaal goed voor is', bijv. in werkwoorden als in *Wat bedonder ie toch* waarom doe je dat toch, waarom ben je toch steeds daar zo mee bezig

be-aemelen ww.; voortdurend zeuren

be-aeverseren ww.; bereiken door druk bezig te zijn, door te werken

be-aosemen, be-aodemen en var. ww. 1. beademen: z'n adem laten gaan over 2. kunstmatige ademhaling toepassen

be-aoseming, be-aodeming de; beademing

be-euveren ww.; bereiken, tot stand weten te brengen

be-iedigen ww.; beëdigen

be-iediging de; beëdiging

be-iezelen ww.; be-ijzelen

beatlepruuk de; haardracht als van de Beatles

bebakken ww. 1. mee bakken, doordat het in of tegen het te bakken voedsel zit 2. voortdurend bezig zijn met bakken

bebaozen ww.; de baas spelen over, bezig doen ten opzichte van iemand

bebellen ww. 1. voortdurend bellen (met een fietsbel e.d.) 2. voortdurend telefoneren

bebeten bn.; in *in et zoolt bebeten* met voldoende ervaring, vaak te maken gehad hebbend met dat type problemen

beboerken ww. 1. als boer werkzaam zijn op een boerderij 2. druk bezig zijn als boer

bebraand bn.; blijvend in iets zitten door verhitte

bebruden, bebruiden, bebruuien, bebreuden ww.; broedend zitten op, uitbroeden

becieferen ww.; becijferen: cijferend uitrekenen

beciefering de; becijfering: het cijferend berekenen

bedaanken ww. 1. z'n dank meedelen 2. afwijzen, het niet willen 3. opzeggen van een lidmaatschap e.d.

bedaankien et 1. dankbetuiging 2. beleefde weigering, afwijzing

bedaansen ww. 1. dansend gaan over 2. zich steeds dansend bewegen/uiten

bedaarf, bedaarf- z. *bedarf(-)*

bedaarven z. *bedarven*

bedaeenk zn.; bedenken, overweging, in *in bedaeenk*, bijv. *Ik wil et een peer daegen in bedaeenk hollen/hebben*

bedaeenkelik bn.; bedenkelijk: twijfel, een zekere mate van ongerustheid uitdrukkelijk

bedaeenken ww. 1. bedenken, overleggen, overwegen 2. uitdenken 3. nadenken over 4. van gedachten veranderen 5. begiftigen, toedelen, bedelen

bedaeenktied de; bedenktijd

bedaeerd z. *bedeerd*

bedaeeren z. *bederen*

bedaeerige z. *bedering*

bedaeon bn. 1. dronken 2. vorm van bedoen

bedarf, bedarf et 1. bederf, verrotting 2. iets dat de anderen, het andere, de omgeving, daar waar het in zit aantast, slechter doet worden

bedarfelik, bedarfelik bn. 1. vatbaar voor bederf 2. (van het weer) broeierig, zodat snel bederf optreedt in voedsel

bedarveling de; kind dat men verwent, dat zich graag laat verwennen

bedarven, bedaarven ww. 1. gaan ontbinden, verrotten, tot bederf overgaan 2. beschadigen, vernieuwen 3. iemands karakter slechter maken door te veel toe te geven, door te verwennen 4. het vernieuwen, verpesten

bedde, berre, baere et 1. bed, ledikant, bedstee 2. plaats in een ziekenhuis, hotel enz. 3. rivierbedding 4. tuinbed

bedde-opmaeken, beddemaeken ww.; één of meer bedden opmaken, in gereedheid brengen

beddebaankien et; schap achter de bedstee (met de po erop)
beddeboel de; het geheel aan bedden, inclusief het beddengoed, al dan niet inclusief ledikanten
beddedek et; het geheel aan dekens en lakens voor op het bed/voor bedden
beddedeken, berredeken de; beddendeken
beddedeure, bedsteedeure, beddesteedeure, bedsdeure de; bedsteedeur
beddegaonstied, beddegaostied, berregaonstied, beddegaonderstied, beddegerstied, beddingestied, beddigestied de; bedtijd
beddegedien et; bedgordijn
beddegiesmetras et; matrasje voor een speelgoedbedje
beddeglassien et; hetz. als *bedderaempien*
beddegoed et; beddengoed, meestal alleen: lakens, slopen en dekens
beddehanger de; beddenkwast
beddekaaste de 1. bedstee 2. kast tussen twee bedsteden
beddeklied, beddekleed, berreklie et; beddenkleed
beddekoetse de; bedstee
beddekore, beddekoord, berrekore de 1. koord, lijn waaraan het gordijn voor de bestee was opgehangen 2. beddenkwast, in het bijzonder: het koord daarvan
beddekrappe de; houtje aan deuren van bedsteden, om ze mee af te sluiten
beddekribbe de; in een bedstee bevestigde, enigszins op een voederbak gelijkende slaapplaats voor kinderen
beddekruke, beddekruuk de; kruik speciaal voor de verwarming van het bed, met heet water gevuld
beddekussen et; beddenkussen
beddekwaaste, beddekwaaste, berrekwast, berrekwaste de; beddenkwast: het geheel of de kwast zelf
beddelaampien et; hetz. als *naachtpittien*
beddelaeken et; beddenlaken
beddeleger et; geheel aan planken aan de onderkant van het bed, waar het stro op kwam
beddelichter de; beddenkwast of soortgelijk koord met handvat waaraan men zich, in bed liggend, kan optrekken
beddeligger de; elk der planken aan de onderkant van het bed; er kwam stro op
beddeliggerig, bedliggerig, bedlegerig bn.; bedlegerig
beddemiegen ww.; (ruw in vergelijking met *beddepissen*) bedwateren
beddemieger, berremieger de; iemand die lijdt aan bedwateren
beddepanne de; beddenpan: ter verwarming
beddepeul et, de; bedpeluw
beddepissen ww.; bedwateren
beddepisser, berrepisser de 1. iemand die lijdt aan bedwateren 2. mier
beddeplaanke, bedsplaanke, berreplaanke, bedsteepaanke de 1. beddenplank: vaste plank in een bedstee, om iets op te zetten 2. losse plank aan de voorkant van een bedstee, die het beddengoed op z'n plaats houdt
beddeprakkesaosie de; iets waarover men in bed nadenkt, wat men in bed bedenkt
bedderaempien et; klein raampje in de bedstee
bedderebattien, bedderabbat, bedsrebat et; smalle rabat, strook stof ter versiering voor de bedstee langs
bedderi'je de; beddengoed (inclusief matrassen, kussens enz.)
bedderust de; bedrust
bedderuut et; geruite stof van matrassen
beddeschieter de; iemand die in bed poept

beddeschut, beddeschot, bedschut et; houten wand aan de voorkant van de bedstee, houten betimmering van de bedstee aan de voorkant in een muur, ook: de houten achterkant van de bedstee

beddesloop, bedsloop, berresloop et; sloop om de beddenzak, om het matras

beddesokke de; bedsok

beddesprei et; bedsprei

beddestee, bedstee de, et; bedstee

beddestien de; keisteen die men van te voren verwarmde, om hem ter verwarming mee te nemen naar bed

beddestok de; stok met behulp waarvan men de achterkant van het bed goed terecht kon leggen

beddestro, bedstro, berrestro et; stro onder eenbed, in een beddenzak

beddetied, berretied, baeretied de; bedtijd, hetz. als *beddegaonstied*

beddetiek, beddeteek, berretiek et, de 1. tijk: bep. stof voor overtrek van beddengoed 2. overtrek van die stof gemaakt

beddetrappe de; trapje waarmee men over de beddenplank kon komen

beddeverschonen ww.; het aanbrengen van schone lakens en slopen op een bed

beddeverschoning, beddeverschoninge de; schone lakens en slopen voor een bed

beddeverstrooien, beddeverstronen, berreverstroden, beddeverstruien ww.; nieuw stro, strooisel in/onder bedden doen

beddevulling de; materiaal waarmee men bedden vult

beddeweer et; weer dat geschikt is om het beddengoed te luchten

beddezak, bedzak de; beddenzak, zak die gevuld werd om als bed te dienen

beddigestied, beddingestied z. *beddegaonstied*

bedding de; rivierbedding

bedeerd, bedaerd bn., bw.; kalm, rustig

bedeganger de; bedevaartsganger

bedehuus et; bedehuis

bedeler, bedelder de; bedelaar

bedelaarmbaand de; bedelarmband

bedeldeken de; bedelaarsdeken, hetz. als *lappedeken*

bedelderi'je de; bedelarij, het bedelen

bedelen ww. 1. bedelen of smekend vragen 2. hetz. als *inbedelen* 3. z. *bedielen*

bedelige, bedeling z. *bedieling*

bedelketten, bedelketting de, et; halsketting met bedeltjes

bedelpater de; pater van een bedelorde

bedelpreek de; preek die men houdt om geld in te zamelen voor de kerk

bedelpreken ww.; een *bedelpreek* houden

bedelrok de; rok gemaakt van lapjes

bedelte de, in *in de bedelte zitten* zitten piekeren, volstrekt in zichzelf gekeerd zijn

bedeltien et; bedeltje (aan een armband)

bedelweer, bedelwaer et; aalmoezen e.d. die een bedelaar bijeenbrengt

bedemmen z. *bedimmen*

bederen, bedaeren ww.; kalmeren, rustig worden

bedering, bedaerige de; rust, bedaarde toestand, bijv. *De bi'jen kwammen al in de bedering*

bedi'jen ww. 1. bereiken, vooruitkomen 2. z. *beti'jen*

bedieken ww; bedijken: van één of meer dijken voorzien

bediekingslegger de; bep. legger bij het waterschap

bedielen, bedelen ww. 1. toedelen, geven, toewijzen 2. armen ondersteunen met giften

bedieling, bedeling, bedelige de; instantie die zorgt dat armen genoeg krijgen om rond te komen, tegenwoordig: de bijstand

bedieselen z. *bedisselen*

bedillen ww.; regelen, uitmaken, besturen

bedimmen, bedemmen ww.; inhouden, temperen

bedingen ww. 1. als voorwaarde erbij stellen, afspreken dat men inclusief nog iets koopt, verwerft, zal krijgen of zal doen 2. in *Hi'j bedingt alleman* hij praat maar wat, terwijl een ander het moet doen

bedingst, beding et, de; beding, voorwaarde

bedisselen, bedieselen, bedusselen ww. 1. zonder overleg of inspraak regelen, samen even regelen, vaak negatief: min of meer stiekem doen 2. met een platte kapbijl bewerken (z. ook onder *dissel*) 3. sussen van een ruzie

bedisselkonte de; bemoeial, albedil

bedlegerig z. *beddeliggerig*

bedobben ww.; begraven (van voorwerpen, waaronder oogst)

bedocht bn. 1. in *d'r op bedocht wezen* erop bedacht zijn 2. uitgedacht, verzonnen

bedochtzem, bedochzem bn.; bedachtzaam

bedoeling, bedoelige de 1. oogmerk, doel, voornemen 2. beproeving

bedoen ww. 1. zich bevuild met z'n uitwerpselen 2. voortdurend aan het doen zijn

bedoening de 1. bedoening: gang van zaken, aangelegenheid 2. toelig, opzet 3. klein bedrijf

bedoezeld bn.; versuft

bedonderderi'je de; het belazeren

bedonderen ww. 1. bedriegen, belazeren 2. voortdurend bezig zijn met iets, terwijl het niks voorstelt enz.

bedongen ww.; voorzien van *dong* (natuurlijke mest), bijv. *et laand bedongen*

bedouwelen ww. 1. voortdurend aan het doen zijn 2. steeds maar van alles zeggen, zeuren

bedrabbeld bn.; last hebbend van diarree

bedraoding de; bedrading: het geheel aan aangelegde (electrische) draden

bedregen ww. 1. door gebruik en het ouder worden slijten, dunner worden 2. een geldsbedrag zijn

bedreigen, bedriegen ww.; bedreigen (van/door personen)

bedreugen I bn.; bedrogen, om de tuin geleid

bedreugen, bedrugen II ww.; geheel droog worden

bedrevenhied de; bedrevenheid

bedrief et 1. boerenbedrijf 2. bedrijf anderszins: voor handel, industrie enz. 3. daden, doen en laten 4. hoofddeel van een toneelstuk e.d.

bedrieftsadministraosie de; bedrijfsadministratie

bedrieftsdocter de; bedrijfsarts

bedrieftsmaotig bn.; bedrijfsmatig

bedrieftsresultaoten mv.; bedrijfsresultaten

bedrieftsruimte de; bedrijfsruimte

bedrieftsschae de; bedrijfsschade

bedrieftssluting de; bedrijfssluiting

bedriegen ww. 1. belazeren, misleiden 2. ontrouw zijn (aan iemand) 3. z. *bedreigen*

bedriegeri'je de; bedriegerij, bedrog

bedrievig bn.; bedrijvig

bedrievehied de 1. winkels, ambachten, bedrijven e.d. 2. bedrijvigheid, drukte

bedrinken ww. 1. drinken op iets, een borrel schenken ter bekroning van iets 2. in *je bedrinken* zich bedrinken, zich dronken drinken

bedroefd bn., bw.; bedroevend, ellendig, heel slecht

bedroeven ww.; verdriet aandoen, spijtig vinden

bedrukken ww. 1. bedrukken, door te drukken bedekken met 2. op iets of iemand drukken 3. voortdurend bezig zijn met drukken

bedrokt bn., bw.; bedrukt, bedroefd, enigszins somber

bedrommen ww.; haastig samenvakken van spullen

bedrongen bn., bw.; in het gedrang, opeengedrongen tussen anderen

bedrugen z. *bedreugen* II

bedruppen ww.; bedruipen: genoeg bijeenbrengen, verdienen om alles wat men nodig heeft zelf te kunnen bekostigen

beds, beds- z. *bedde-*

bedubben ww.; samen beredeneren om er uit te komen

beduden ww. 1. duidelijk maken 2. aanwijzen 3. inhouden, betekenen

bedurven bn. 1. bedorven, tot bederf overgegaan 2. erg verwend

bedusselen z. *bedisselen*

beduusteren ww. 1. door het later worden in het duister, donker nog bezig zijn, vaak: zodat men moet ophouden 2. in *Dan bi'j' eerst wel beduusterd* dan kun je eerst niet verder 3. in *d'r beduusterd van wezen* beduusd

beërdiging de; het begraven, begrafen

beeld, bield et 1. beeld 2. bijzonder mooi meisje of vrouw 3. plaatje, foto, schilderij of vergelijkbare uitbeelding 4. indruk, impressie, geschetste toestand

beeldhouwwark et; beeldhouwwerk: kunstwerk van een beeldhouwer; gebeeldhouwde versiering aan een groter geheel

beeldschaarm en var. et; beeldscherm

beeldspraoke de; beeldspraak: bekende uitdrukkingvorm in taal

beeldverbiening de; beeldverbinding

beer- z. ook *bere-*

beer, bere de 1. bekend zoogdier: beer 2. dikke, grote en/of sterke en evt. lompe persoon 3. mannelijk varken 4. in *de Grote Beer* bekend sterrenbeeld 5. muurstut, steunbeer

beerbigge de; beerbig, mannelijke big

beerborg, beerbörg de; gecastreerd mannelijk varken, mannelijk varken dat al gedekt heeft maar later nog gecastreerd is

beerlig, beerlag, beurlig, balg de; (vaak ruw) lijf, lichaam

beerligen, beerlaggen ww.; arbeid verrichten waarbij de volle kracht van het lichaam nodig is

beermotte de; hetz. als *binnenbeer*

beerputte de; beerput

beers bn.; tochtig zijn van een varken

beersnieden z. *beresnieden*

beest, biest et 1. stuk vee in het boerenbedrijf, vooral m.b.t. koeien, pinken 2. andere beesten dan bij bet. 1 genoemd of beesten inclusief die van bet. 1 3. oude auto, trekker, in *een oold besien* 4. redeloos, kwaadaardig, liederlijk iemand

beestebende de; hetz. als *beesteboel*

beesteboel de; troep, wanordelijke, smerige of ook onzedelijke bende

beestehandel de; handel in dieren, vooral in koeien

beestehokke et; hok voor dieren, vooral inzake koeien

beestekoopman de; veehandelaar, handelaar in dieren

beesteleven et; zeer slecht leven

beestespul, biestespul et 1. beestenspel, circus, ook: tent e.d. met aapjes en andere dieren op een markt 2. de vele dieren, vooral: de vele soorten kleinvee die iemand heeft 3. grote

bende, troep, ook: zeer wanordelijke situatie, gezegd bijv. van een feest dat uit de hand loopt

beestestal de; zeer rommelig vertrek

beestevoer et; beestenvoer

beestewaegen de; beestenwagen

beestewark et; beestenwerk

beesteweer et; beestenweer, slecht weer

beet z. *biet*

beëten ww.; eten van, op kosten van iemand, in die mate dat hij zelf niet genoeg heeft

beetgriepen ww.; vastgrijpen

beethebben ww. 1. vastgepakt hebbend 2. ertussen nemen, te grazen nemen 3. z. *biethebben*

beetholen ww.; vasthouden

beetkriegen ww.; vastpakken, aanpakken, beetkrijgen

beetnemen ww. 1. beetnemen: ertussen nemen 2. vastpakken, vasthouden

beetpakken ww.; vastpakken

Beetsterzwaog et; bekende plaats, Ned. Beetsterzwaag

beetweter de; betweter

beetweterig bn.; betweterig

bef, beffe de 1. (z. ook *beffien*) bekend kledingstuk: bef, over de borst neerhangend stuk kledingstof (met bandjes boven en onder vastgemaakt), ook wel losse bef 2. aan een bef doen denkende tekening bij bep. dieren

befaamd, befaamd bn., bw. 1. befaamd 2. gezegd van iemand die veel presteert

beffien et; soort halsdoekje, stukje stof aan de halsopening van een jurk

befiekselen ww. 1. met een mes bewerken voortdurend bezig zijn met een mes te bewerken

befiemelen ww.; voortdurend tastend, peuterend bezig zijn

befietsen ww.; voortdurend fietsen

beflappen ww. 1. overdekkend liggen bij dieren, ook gezegd van een parende man 2. ertoe rekenen, samenvatten onder

befliester de; beflijster

befotselen, befokselen ww.; snel maar niet zo goed in elkaar zetten

befommelen ww.; voortdurend frommelend bezig zijn

begadderen ww.; fikslen, voor elkaar krijgen

begaepen ww. 1. uit nieuwsgierigheid bespieden 2. de mond wijd genoeg openen (om in de mond te krijgen)

begaffelen ww. 1. een werkje even snel uitvoeren 2. iemand toetakelen en bedriegen 3. ophappen

begage, begasie, begaosje de; bagage (lett.), reisgoed

begagedreger en var. de; bagagedrager

begagekarre de; bagage-aanhanger

begageruumte de; bagageruimte

begaofd bn. 1. talentvol 2. door geboorte voorzien van een bep. eigenschap

begaon I ww. 1. lopen op 2. zijn gang laten gaan, in bijv. *Laot him mar begaon* 3. doen met, t.a.v. iemand 4. verkeerd doen, zich laten gaan in foutief optreden, in gewelddadig optreden, zich vergrijpen 5. zich ongelukkigterwijs verwonden of een ander ongemak toebrengen 6. zelfmoord plegen

begaon II bn., in *begaon wezen mit iene* begaan zijn met, medelijden hebben met, meeleven

begaonber bn.; begaanbaar

begaonberhied de; het begaanbaar zijn

begaonhied de; het begaan zijn

begaosje, begaosje- z. *begage(-)*

begeer et; begeerte, sterk verlangen
begeerlik bn., bw. 1. waard om te willen hebben, begeerte opwekkend 2. met begeerte, steeds meer willende hebben, inhalig
begeerlikhied de 1. begeerlijkheid: hebzucht, inhaligheid 2. het begeerlijk zijn
begeerte de 1. het begeren, willen hebben 2. dat wat men wil hebben, bereiken
begerig bn., bw. 1. begerig: sterk verlangend te bezitten 2. waard om te begeren
begerighied de; het *begerig* zijn
begeunstigen ww.; begunstigen
begeven ww. 1. bezwijken, het begeven 2. zich begeven in/tussen, zich voegen bij, gaan naar 3. zich ermee bemoeien, zich ermee inlaten, mee gaan doen
begielen ww., in *begielen en begaepen* (altijd alles) willen kopen wat men ziet
begiftigd bn.; voorzien van één of meer talenten
begin et 1. begin, aanvang 2. punt van waaruit iets begint, punt van waaruit iets zich uitstrekt 3. eerste gedeelte van een tijdsbestek 4. eerste deel, eerste resultaat van dat waaraan men werkt
begindaotum de; begindatum
beginjaoren mv.; beginjaren
beginkaptaol et; beginkapitaal
beginnen ww. 1. beginnen 2. zich uitstrekken vanaf een bep. punt 3. vooraf bidden
beginnensaende et; kennelijke afwezigheid van een eind aan een bep. activiteit, in *gien beginnensaende*
beginnewark et; begin van een bevalling
beginriegel de; beginregel (van een tekst)
beginselaris et; beginsalaris
begintied de 1. aanvangstijd 2. aanvangsfase
beglaezing de; beglazing: aangebrachte glasruiten
begloepen ww.; begluipen, bespieden, glurend kijken naar
begoechelen ww. 1. in elkaar prutsen, min of meer handig maar niet degelijk in elkaar zetten, maken 2. min of meer prutsend bezig zijn
begoeld bn.; behuïld
begonia, begonië, begonium de; begonia
begoniastekkie, begoniestekkie et; stekje van een begonia
begooien ww. 1. gooiend raken, bedekken 2. een afstand begooien 3. voldoende geld hebben voor iets
begraffenis, begraffenis de 1. begraafing van een lijk 2. begrafenisstoet
begraffenisbi'jienkomst de; bijeenkomst bij een begrafenis
begraffenisbode z. *bode*
begraffenisdienst de; kerkelijke dienst bij een begrafenis
begraffenisfoons et; begrafenisvereniging
begraffenishoed de; hoge zwarte hoed gedragen bij een begrafenis, vooral door de dragers
begraffeniskleren mv.; kleding die men draagt bij een begrafenis
begraffenisklied, begraffeniskleed et; kleed dat het paard droeg wanneer het de lijkwagen trok
begraffeniskoeke de; koek gepresenteerd bij een begrafenis
begraffeniskoetse de; begrafenisakoets
begraffenisleider de; degene die de leiding heeft bij de begrafenis
begraffenismaol et; begrafenismaal
begraffenisveriening, begraffenisverieninge, begraffenisverieniging, begraffenisverenige de; begrafenisvereniging

begraffenisvolk et; de mensen die bij een begrafenis aanwezig zijn, naar een begrafenis gaan

begraopen ww.; geld bij elkaar schrapen, zeer inhalig zijn

begreefplak et; begraafplaats

begreutelijk z. *begrotelik*

begreuten z. *begroten*

begreven, begraeven ww. 1. begraven van dode mensen of dieren, in een graf leggen 2. in de grond verbergen

begriemen ww.; knoeiend smerig maken, besmeren, door tasten vuil maken, bevuilen

begriepelijk bn., bw. 1. begrijpelijk, verklaarbaar, te begrijpen 2. goed kunnende begrijpen

begriepen ww. 1. doorhebben, verstandelijk vatten 2. zich indenken, zich voorstellen 3. denken, de indruk hebben 4. ertoe te rekenen, in *d'r bi'j in begrepen wezen*

begrip et 1. het snappen, het bevatten, benul, voorstellingsvermogen 2. voorstelling, denkbeeld, notie 3. positieve waardering

begrotelik, begreutelijk bn. 1. om medelijden mee te hebben/krijgen 2. zonde, tot spijt opwekkend

begroten, begreuten ww. 1. voorlopig berekenen 2. medelijden hebben met, als pijnlijk ervaren (voor een ander) 3. erg spijtig vinden om uit te geven aan geld, goederen

begroting, begrotige de 1. begroting, raming (fin.) 2. inschatting, voorstelling

begrotingsoverschrieding de; begrotingsoverschrijding

begrotingsstok et; begrotingsstuk

begrotingstekot et; begrotingstekort

begrotingsveurstel et; begrotingsvoorstel

begruien, begruijen, begruien ww. 1. door groeien/begroeiing bedekken of bedekt worden 2. dicht(er) worden: van wond, litteken of gat 3. aangroeien, door groeien voller worden (van gras)

begruiing, begruijing, begruiing de; dat waarmee iets is begroeid

behandelen ww. 1. iemand behandelen, bejegenen 2. onder behandeling zijn van een arts, tandarts, veearts enz. 3. in behandeling hebben 4. omgaan met iets, iets hanteren 5. erover spreken of schrijven en daarbij het nodige uitleggen 6. voortdurend handel drijven

behandeling, behaneling de 1. behandeling door een arts enz. 2. het bespreken, beschrijven van iets 3. wijze van bewerking 4. bejegening

behandelingswieze de; behandelingswijze

behandelkaemer de; behandelkamer

behaegelijk bn.; behaaglijk

behaegen et; behagen, genoegen (meestal: in moeilijkheden van een ander)

behaelen, behaolen ww.; behalen

behaemer z. *gehaemer*

behaffelen ww. 1. (door paarden) elkaar voortdurend licht bijten 2. voortdurend onduidelijk praten

behakken ww. 1. hakkend of snijdend bewerken (veelal met een snoeimes of bijl) 2. maaien met een zeis, met de gedachte aan korte bewegingen 3. snijdend bewerken van poten, hoorns 4. voortdurend hakkend bezig zijn

behalsteren z. *behelsteren*

behalve, behalven voegw.; behalve

behang et 1. muurbedekking van behangselpapier 2. te slachten vlees aan een dier

behangen ww. 1. door hangen bedekken 2. wanden met behang beplakken 3. voortdurend een slappe, hangende houding aannemen, voortdurend rondhangen

behangerskwaste de; behangerskwast

behangerswark et; behangerswerk

behangpepier et; behangselpapier

behangraand de; opgeplakte of op te plakken sierrand langs het behang

behangselpepier et; behangselpapier

behangstaele de; stukje behang om te demonstreren

behaolen z. *behaelen*

behappen ww. 1. in *et behappen kunnen* het allemaal aankunnen, het ten volle kunnen doen
2. steeds happend bezig zijn

behaspelen ww. 1. klaarspelen, iets in elkaar proberen te zetten, iets moeizaam voor elkaar proberen te krijgen 2. zich behelpen 3. door te praten alsnog tot overeenstemming komen, iets bijpraten 4. bespreken, smoezen, roddelend praten over 5. ruziën 6. verward praten over

behattigen ww.; behartigen

beheisteren ww.; druk bezig zijn met schoonmaken, het op een andere plaats zetten e.d.

beheksen ww. 1. beheksen 2. snel voor elkaar krijgen 3. beduvelen, belazeren

behelp, behulp et; behelp

behelsteren, behalsteren ww. 1. (inzake veulens) het leren zich te laten leiden, het leren lopen met iemand die het halster vasthoudt, in het bijzonder: de eerste keer een veulen een halster doen dragen 2. van een halster voorzien 3. moeilijke zaken ondernemen

behemmelen ww. 1. door schuld te bekennen, vergoelijkend, relativerend te praten de boosheid of de scherpste van een tegenstelling uit de weg ruimen of voorkomen 2. opeten, stukjes vlees van een karbonade eten e.d. 3. opruimen, schoonmaken 4. opsnoeien, door af of bij te snijden glad maken 5. voor elkaar brengen

behendig bn., bw. 1. behendig, handig 2. enigszins klein en lichtgebouwd

behendighied de; behendigheid, het *behendig* zijn

beheuren ww. 1. horen aan 2. zo horen

beheurlik I bn. 1. betamelijk 2. vrij groot

beheurlik II bw.; aanzienlijk, in hoge mate

beholen ww.; behouden, blijven houden

beholend bn.; behoudend, conservatief

behoold et 1. middel/manier om in goede staat te houden 2. blijvend bezit of genot, bijv. *mit behoold van loon*

behuden ww.; behoeden, beschermen

behulp et 1. in *mit behulp van* 2. z. *behelp*

behulpzem bn.; behulpzaam

behuusd bn.; van woonruimte voorzien

beide, beiden, beidend telw.; beide, alle twee, zowel de een als de ander, bijv. *de beide maoten*, zelfst. in bijv. *Ze deugen gien van beiden(d)*, *veur oons beide/-n(d)* voor ons tweeën, *mit zien beigies* met z'n tweetjes

beie, bi'je de; bei, bes

beieplokken ww.; bessen plukken

beiepolle de; bessenstruik

beieroetsen ww.; hetz. als *beiestrupen*

beiesap de; sap van bessen

beiesjem de; jam van bessen

beiestruke de; bessenstruik

beiestrupen ww.; met een afstropende beweging bessen van een tak halen

beinselen, ww. 1. rondhangen, rondlopen 2. achter iemand aan zitten om hem te doen opschieten 3. eruit jagen, wegsturen, buiten zetten e.d.

beinzerig bn.; van het weer: loom makend

beitelegge de; niet-verende eg, nl. met harde, rechte stukken ijzer

bejaegen ww. 1. jagend gaan over een jachtveld 2. proberen te verkrijgen, winst, voordeel
proberen te verwerven 3. voortdurend op wild jagen, ook: voortdurend overal (rijdend)
naar toe gaan

bejaord bn.; bejaard, al oud (van mensen)

bejaorde de; bejaarde

bejaordebond, bejaordenbond de; bond, vereniging voor belangenbehartiging voor
bejaarden

bejaordeflat, bejaordenflat de; flat voor bejaarden

bejaordegimmestiek, bejaordengimmestiek de; gymnastiek voor bejaarden

bejaordepas, bejaordenhulp de; bejaardenhulp

bejaordehuus, bejaordenhuus et; tehuis voor bejaarden

bejaordekoor, bejaordenkoor et; koor van, voor bejaarden

bejaordenoord et; woonomgeving of tehuis voor bejaarden

bejaordenreisien et; tochtje of kleine vakantiereis georganiseerd voor bejaarden

bejaordentehuis et; bejaardentehuis

bejaordenwark et; bejaardenwerk

bejaordepas de; bejaardenpas

bejaordepremie de; AOW-premie

bejaordesoo, bejaordensoos de; bejaardensociëteit

bejaordestoel de; hetz. als *pakestoel*

bejaordetocht, bejaordentocht de; tocht, reisje georganiseerd voor bejaarden

bejaordeverzekering de; verzekering, assurantie speciaal voor bejaarden

bejaordeverzorgster, bejaordenverzorgster de; bejaardenverzorgster

bejaordewoning de; bejaardenwoning

bek de 1. snavel 2. (van dieren) mond, muil 3. (vaak als ruw opgevat) mond van de mens
4. wat met een 'bek' wordt vergeleken (van gereedschap e.d.)

bekaans z. *bi'jkaans*

bekaant I bn.; (van hout) kant, recht, vlak gemaakt, tot planken bewerkt

bekaant II bw.; bijkans, bijna

bekaanten ww.; kant maken van hout: tot palen, planken, balken e.d.

bekakt bn. 1. storend en op haast lachwekkende wijze verwaand 2. in *Hi'j kwam d'r bekakt*
of bekaaaid

bekalken ww.; met kalk bemesten

bekappen ww.; kappend bewerken (vaak met een bijl), ook inzake hoeven, d.i. een
voetbehandeling geven bij paarden of koeien, snijdend bewerken

bekendmaeken ww.; bekendmaken

bekennen ww. 1. erkennen, openlijk toegeven 2. z'n schuld toegeven inzake een strafbare
handeling 3. bekennen bij kaartspelen 4. bespeuren, ontdekken

beker de 1. drinkbeker 2. vaasachtige sierbeker 3. wedstrijdbeker, wisselbeker, beker als
prijs in een sporttoernooi 4. tepelbeker

bekhaemer de; klauwhamer

Bekhof de; benaming van de omgeving van de *Bekhofstille*

Bekhofbrogge de; bekende brug over de *Lende* bij *Berkoop*

Bekhofplaetse de; vanouds bekende boerderij nabij de *Bekhofstille*

Bekhofschaans de; bekende oude schans nabij de *Bekhofstille*

Bekhofstille, Bekhofstille de; bekende brug over de *Lende* bij *Berkoop*

bekieken ww. 1. bekijken, z'n blikken laten gaan over, aanschouwen 2. nader beschouwen,
afwegen, onderzoeken, nagaan

bekieven ww.; bekijken

bekkeling de; rugleuning van een stoel

bekken I et 1. bekken: bekend lichaamsdeel 2. bekken: bekend muziekinstrument, behorend tot het slagwerk 3. scheerbekken 4. doopbekken 5. koperen afwasteil 6. melkvat: vat waarin melk wordt bewaard 7. ondiepe kom, in div. andere toepassingen

bekken II ww. 1. smaken 2. vinnig, snauwerig tegen de ander praten 3. gevat antwoorden, steeds snel antwoord geven

bekkenbreuke de; bekkenbreuk

bekkerd de; iemand met een grote mond

bekketargen, bekkentaargen ww.; hetz. als *montientargen*

bekketrekken ww.; overdreven trekken maken met z'n mond

bekketrekker de 1. iemand die soms of steeds een wrang, raar, komisch, de lachlust opwekkend gezicht trekt 2. eigenwijze vrouw, opschepperig meisje met veel verbeelding 3. vrucht die erg zuur/wrang is, zodat men een raar gezicht trekt als men die eet

beklaant bn.; beklant, voorzien van klanten

bekladden, bekladden ww. 1. bekladden, besmeren 2. slechte dingen over iemand vertellen, iemand een slechte naam bezorgen

beklaegde de; beklaagde

beklaegen ww.; beklagen, medelijden uitspreken

beklag et 1. beklag, het zich beklagen 2. medelijden

beklappe de; iemand die altijd veel praatjes maakt

beklauteren ww. 1. beklauteren 2. voortdurend klauterend bezig zijn

beklauwen ww. 1. met een klauw, hark enz. of op vergelijkbare wijze bewerken 2. voortdurend klauwend, krabbend bezig zijn

bekleisteren ww. 1. besmeren, besmeuren 2. bepleisteren van muren

beklemd bn. 1. beklemd, vastgeklemd 2. benauwend, beklemmend

beklemmen ww.; beklemmen: benauwen

bekletsen ww. 1. over iemand roddelen 2. voortdurend kletsend bezig zijn

bekleden, bekleden ww. 1. van een bep. bedekking voorzien 2. *ofleggen* van een dode, z. *ofleggen*, bet. 4

bekleding, bekleding de; bekleding: wat dient om te bekleden, bijv. van de zitplaatsen in een auto

bekliemen ww.; smerend, kliederend vuil maken, ook beduimelen, bevingeren

beklimmen ww. 1. beklimmen: beklauteren 2. voortdurend klimmend bezig zijn

beklinken ww. 1. drinken en met de glazen klinken ter bezegeling of ter viering van iets dat tot stand kwam; ook ruimer: vast afspreken, tot stand brengen 2. elkaar alle goeds toewensen en daarbij met de glazen klinken 3. inzakken en steviger worden 4. vermageren, een ingevallen gezicht krijgen 5. in *beklonken laand* land dat enigszins is ingezakt nadat het is ontgonnen

bekloppen ww. 1. bekloppen, kloppen op 2. voortdurend kloppend bezig zijn

beklumen ww.; verkleumen, door vernikkelen een kou vatten

beknabbelen ww. 1. beknabbelen 2. voortdurend knabbelend bezig zijn

beknibbelen ww. 1. minder geld uitgeven, bezuinigen op 2. erg zuinig zijn zodat de ander minder goed wordt behandeld, minder inkomsten heeft 3. benadelen, van de ander iets pakken, afnemen terwijl men evenveel had gekregen 4. in *De koenen beknibbelen 't al mooi* hebben al flink wat van het gras op (door te grazen) 5. op de prijs afdingen

bekniepen ww. 1. knijpend betasten; met name gezegd van nieuwe kleding die onder de aandacht wordt gebracht en die wordt beoordeeld door over de stof te tasten en te knijpen, waarbij men meestal ook de persoon zelf plagerig knijpt 2. bezuinigen, zuiniger worden 3. van kleding: te strak, te nauw zitten, zodat het 'knijpt' 4. voortdurend knijpend bezig zijn

beknippen ww. 1. door te knippen bewerken 2. voortdurend knippend bezig zijn

beknobbelen ww. 1. minder geven, van z'n loon afhouden, minder uitbetalen 2. beduvelen

beknoeien ww.; knoeiend, prutsend bezig zijn; *alles zels beknoeien* al het werk zelf, provisorisch of met moeite doen

beknopt bn. 1. niet bep. uit de kluiten gewassen, klein, niet ruim of groot uitgevallen 2. kort verteld, niet uitvoerig/gedetailleerd meegedeeld

beknusselen, beknutselen ww. 1. knutselend in elkaar zetten, even voor elkaar brengen, niet opschieten met het werk als gevolg van het knutselend, prutsend bezig zijn 2.

bekokstoven, beramen

bekocht bn.; te duur gekocht hebbend, afgezet

bekoegelen ww.; bekogelen

bekof bn.; doodmoe

bekoken ww. 1. door te koken ergens min of meer in vastraken, erdoorheen gemengd worden, mee gekookt worden 2. voortdurend koken

bekokselen ww.; bekokstoven

bekommen, bekoemen ww. 1. uitrusten van iets waarbij men vermoeid is geraakt, ook: rust nemen na het eten 2. tot bedaren, tot rust komen, bijkomen van de schrik of boosheid, in de gewone staat raken 3. matigen van temperatuur 4. afnemen van pijn 5. op de uitgedrukte wijze ervaren, bevallen 6. verkrijgen, aan iets komen

bekommeren, bekoemeren ww.; zich bekommeren om of over

bekomst et; bekomst, in *je bekomst hebben* verzadigd zijn; vaak ruimer: er genoeg van hebben

bekonkelen ww. 1. bekonkelen, bekokstoven 2. roddelend praten over

bekonkelfoezen, bekonkefoezen, bekonkelefoezen, bekonkelgoezen ww.; heimelijk praten (maar zichtbaar), samen beramen

bekonkereren ww.; beconcurreren

bekoord bn.; vrij van de mogelijkheid getikt te worden bij bep. spelletjes

bekoordplakkien et; plekje waar je volgens een afspraak bij het spel tikkertje niet mocht worden getikt

bekopen ww. 1. bekopen, boeten 2. omkopen, door geld, mooie woorden voor z'n doel, standpunt weten te winnen 3. te duur kopen 4. steeds aan het kopen zijn

bekotten ww. 1. bekorten, korter maken, beknopter maken 2. inhouden 3. besparen 4. tekort doen, niet geven waar men recht op heeft

bekrabbelen ww. 1. bedekken met krabbels 2. voortdurend *krabbelend* bezig zijn, in meerdere bet.

bekrabben ww. 1. aan voldoende financiële middelen weten te komen, met name om het hoofd boven water te houden 2. voor elkaar krijgen

bekrassen ww. 1. van krassen voorzien 2. voortdurend krassend bezig zijn

bekreunen ww.; zich bekommeren

bekribben ww.; voortdurend *kribbend* bezig zijn

bekrimpen ww. 1. zuiniger worden en minder uitgeven 2. beperken, reduceren van een bedrijf, van financiële steun e.d. 3. enigszins inkrimpen, door krimpen kleiner worden

bekroepen ww. 1. heimelijk naar iets toe kruipen 2. kruipend gaan 3. een beklemmend, angstig gevoel krijgen 4. voortdurend kruipen

bekrompen, bekrumpen bn. 1. niet ruim, erg klein (van ruimte) 2. ineengekrompen, ineengeschrompeld 3. schamel, krap, nogal armoedig 4. erg zuinig 5. bekrompen, kleinzielig, achterlijk van opvatting

bekstok et; iemand met een grote mond

bekubben, bekubberen ww. 1. kortwieken 2. in lichte mate snoeien, de uitstekende takjes/randen afknippen/afsnijden 3. haarknippen 4. kappend bewerken van palen e.d. 5.

snijgend bewerken van een koeienpoot e.d. 6. snijgend en krabbend schoonmaken van de huid van koeien 7. zoveel mogelijk geld afhandig maken

bekunde de; persoon die men kent, bekende

bekundig bn.; in *bekundig mit* als persoon kennend

bekundige de; iemand die men kent, bekende

bekwaeken ww.; voortdurend kletsen

bekwaom bn., bw. 1. voldoende opgeleid en/of vaardig 2. nuchter, niet aangeschoten

bekwaomhied de 1. het bekwaam, kundig zijn 2. opzicht waarin men bekwaam is

belaans, balaans de 1. bep. weegwerktuig: balans 2. in *in/uut belaans* in/uit balans, in/uit z'n evenwicht 3. in *de belaans opmaeken* de balans opmaken

belaansploeg, balaansploeg de; balansploeg

belaeden ww.; beladen, voorzien van lading

belanen ww.; belanden, terechtkomen, verzeilen

belang et 1. iets dat iemand raakt in z'n voorspoed, zijn positie 2. aandeel, participatie 3. belangstelling, in verb.: *d'r belang in stellen* 4. gewicht, waarde

belangrijk bn. 1. van grote betekenis 2. aanzienlijk, groot

belasteren ww.; lasterpraatjes vertellen

belasting, belastige de 1. kracht, druk doordat iets rust op 2. mentale of lichamelijke belasting 3. belasting die men moet betalen

belastingangifte de; belastingaangifte

belastingdrek de; belastingdruk

belastingkantoor et 1. belastingkantoor 2. wc

belastingkemies de; commies van de belastingdienst

belastingkladder de; aanslagbiljet van de belastingdienst

belastingontduiker de; belastingontduiker

belastingparredies et; belastingparadijs

belastingpepiere mv.; aangiftebiljet en/of andere papieren die betrekking hebben op het betalen van belasting

belastingschieve de; belastingschijf

belastingtebel de; belastingtabel

belastingterief et; belastingtarief

belastingtellefoon de; belastingtelefoon

belastingtruuk de; belastingtruc

belastingverleging de; belastingverlaging

belastingveurdiel et; belastingvoordeel

belastingvlocht de; belastingvlucht

belastingvri'j bn.; belastingvrij

belatafeld bn.; belatafeld, bedonderd, gek geworden

belderen z. *balderen*

beleerd bn.; (van paarden) gewend, geleerd hebbend in een tuig te lopen, enz.

beleerkarre de; kar om jonge paarden mee te beleren, om in het gareel te lopen en te leren trekken

beleg et 1. broodbeleg 2. materiaal en constructie waarmee men aftimmer, afdekt 3. soort voering, witte stof tussen de kragen van mantels en jassen

belegen bn.; lang of voldoende lang gelegen hebben

belegerd bn.; gezegd van hooi: stevig in elkaar gepakt

beleggen ww. 1. een oppervlakte met iets bedekken 2. in *geld beleggen* vastleggen, ergens in steken 3. bijeenroepen 4. het voorstellen, het doen voorkomen 5. eitjes leggen: door de bijenkoningin

beleggen et; belegje, lat ter afwerking deels over het kozijn en deels over de muur lopend

beleggingsfoons et; beleggingsfonds
belegstok et; belegstuk (bij naaiwerk)
beleidsmaotig bn.; beleidsmatig
beleidsmitwarker de; beleidsmedewerker
beleidsombuging de; beleidsombuiging
beleidsruimte de; beleidsruimte
beleidsstok et; beleidsstuk
beleidsveurbereiding de; beleidsvoorbereiding
belein, blein, bleine, balein de; balein: in korset of paraplu
belend bn.; beeldend
beleren ww.; beleren (van paarden: m.b.t. het tuig, het werken)
beleuken z. *beloken*
belevenis, belevenisse de; belevenis
beleving de; beleving, bewuste ervaring
belezenhied de; belezenheid
Belgisch, Bels bn.; Belgisch
belhaemel, belhaemer de; belhamel
belieden ww. 1. lijden, iets onprettigs ondergaan doordat een ander zo doet, doordat de omstandigheden zo gecreëerd zijn, evt. door iemand zelf 2. belijden in godsdienstige zin
beliedenis de; belijdenis: belijden door te verklaren
beliegen ww. 1. tegen iemand liegen 2. iets anders voorstellen dan het is, verdraaien 3. voortdurend liegen
belienen ww. 1. belenen, tot onderpand van een hypotheek doen zijn 2. voortdurend uitlenen of lenen van 3. in leen nemen
belja bw.; wel ja
belle de 1. bel 2. trekker, knop waarmee men de bel bedient 3. geluid dat een bel maakt 4. slordige, smerige, slonzige vrouw/meisje 5. vrouw die graag/veel met andere mannen aanpapt, slet 6. eigenwijze vrouw of meid 7. bel snot, enigszins uit de neus hangend 8. kledingstuk van slechte stof, oud, afgedragen kledingstuk 9. vol glas drank 10. lucht- of gasbel 11. waterpas
belleblaozen ww.; bellenblazen
belleboel de; haveloze toestand, in verb. als *Wat is et daor een belleboel!*
bellegien et 1. bloem van de fuchsia 2. (vooral mv.) *lelle* (bet. 1) aan de hals van een schaap of geit 3. luchtbelletje in priklimonade e.d. 4. z. ook onder *belle*
bellegientrekker de; iemand die beldeurtje speelt
bellegiesbloeme, belsjebloeme de 1. fuchsia 2. bloem van de fuchsia
bellegiesboom de; esdoorn
belleklepel de; klepel van een bel
belleknoppe de; knop van een deurbel e.d.
bellekoord, bellekoorde et; belkoord
bellemagien et; bellenmeisje
bellen ww. 1. een bel doen gaan 2. telefoneren; ook: om te verkrijgen, bijv. *een ziekenauto bellen* telefonisch om een ziekenauto vragen
bellepoetsen ww.; poetsen van een deurbel e.d.
bellerig bn.; slordig gekleed
belleslee, belslee de; arrenslee
bellesleden ww.; met de arrenslee op pad zijn
belletouw et 1. belkoord 2. klokkentouw
belletrekken, bellegientrekken ww.; beldeurtje spelen
belletuug et; paardentuig met bellen enz. van een arrenslee

belluden ww.; de klok luiden

belnee bw.; welnee

belochten ww. 1. van licht, belichting voorzien, zodat men goed kan zien 2. met een zaklantaarn enz. beschijnen 3. belichten in de fotografie 4. nader toelichten

belochting de; belichting

belochtingstied de; belichtingstijd

beloeren ww. 1. glurend bekijken, bespieden, bespioneren 2. goed bekijken, inspecteren 3. voortdurend spiedend kijken naar

beloken, beleuken bn.; beloken, in: *beloken Paosen, -Paosdag*

belon, ballon, blon de 1. luchtballon 2. lampballon 3. bol van een gloeilamp e.d. 4. zeer bekend, door opblazen balvormig enz. uitdijend feestartikel

belonkölf, ballonkölf de; ballonmand

belonnewedstried de 1. wedstrijd waarbij het erom gaat wiens ballon het verst wordt teruggevonden 2. wedstrijd tussen ballonvaarders

belonreize de; balonreis

belonveerder de; ballonvaarder

belonveert de; ballonvaart

beloop et; verloop, voortgang

belopen ww. 1. inhalen door hard te lopen 2. afstand afleggen, om te bereiken 3. lopend over of op iets gaan 4. belopen worden 5. (van schoeisel) er veel in lopen 6. over iets heen groeien 7. bedragen, kosten 8. zich ontwikkelen, aflopen

beloven ww. 1. beloven, toezeggen 2. doen verwachten

belroze, belroos de; belroos (ziekte)

Bels z. *Belgisch*

belsjebloeme z. *bellegiesbloeme*

belslee z. *belleslee*

belust bn.; belust: lust hebbend, begerig

belusten ww.; belusten, benieuwen

beluusteren, belusteren ww. 1. beluisteren: affluisteren 2. luisteren naar

bemaand bn.; van een mand voorzien, bijv. *De jenever zat in een bemaande flesse* in een mandfles

bemaeken ww.; nalaten als erfenis, hetz. als *vermaeken: iene wat bemaeken*

bemaelen ww. 1. bemalen, droogmalen 2. warrig praten

bemaeling de; bemaling: het bemalen met watermolens

bemarken, bemaarken ww. 1. bemerken 2. opmerken, vinden

bemarking de; oordeel, bevinding

bementeneren ww.; beredderen, doen verlopen

bemesteri'je de; het bemesten

bemiddeler de; bemiddelaar

bemieteren ww. 1. bedriegen 2. dom, onhandig bezig zijn

bemodderen ww. 1. bemodderen, met modder bedekken, bevuilen 2. knoeien, dom bezig zijn, onhandig opereren

bemoezen ww.; dom, onhandig, op een onduidelijke manier bezig zijn

bemoggelen ww.; improviserend voor elkaar brengen

bemompelen ww.; voortdurend mompelen

bemoonsteren ww. 1. hetz. als *moonsteren* (bet. 1) 2. een monster nemen uit of van iets, om te keuren

bemotten ww. 1. bemorsen 2. voortdurend morsend bezig zijn

bemuuien, bemujjen, bemuien ww.; zich bemoeien met andermans zaak, diens opvattingen, wijze van doen

benaan de; banaan

benaegelen ww.; benagelen

benaemens, benaemen, benaomens bw. 1. vooral, in het bijzonder 2. naar gezegd wordt door 3. volgens, op grond van 4. uit naam van

benaeming de; benaming

benane-ies et; bananenijs

benaneschelle de; bananenschil

benao bw. 1. bijna, haast 2. heel vlakbij, erbij

benaoderen ww. 1. benaderen: dichtbij komen 2. polsen

benaotering de 1. benadering: het benaderen 2. in *bi'j benaotering* bij benadering, ongeveer

benadielen, benaodelen ww.; benadelen

benadrukken ww.; benadrukken

benapt bn., bw.; zuinig, gierig

benauwd bn., bw. 1. erg nauw, erg smal 2. bang, erg angstig 3. kortademig 4. benauwend, drukkend, met zodanige gesteldheid van de lucht dat men problemen krijgt of kan krijgen met de ademhaling 5. beklemmend, met een bezwaard gevoel 6. heel erg, in hoge mate

benauwdachtig bn., bw.; bang uitgevallen

benauwdens, benauwens de; angst, benauwenis, beklemming

benauwdhied de 1. angst 2. beklemmende, zorgelijke situatie 3. kortademigheid

benauwen ww.; beangstigen

bende de 1. troep, grote groep 2. grote groep personen 3. groot aantal exemplaren, grote hoeveelheid 4. zeer rommelige situatie, erg slordige toestand, puinhoop

benedenaende et; benedeneind

benedenhuus et; benedenhuis

benedenkaante de; benedenkant

benedenruimte de; benedenruimte

beneffen, benefens vz. 1. naast 2. anders dan, in strijd met 3. volgens, naar

benemen ww. 1. wegnemen, ontnemen 2. in bijv. *De aosem benemt je* je krijgt geen adem meer

benen z. *bienen* III

benepen, beniept bn. 1. erg nauw zittend, nauw sluitend 2. niet bep. royaal qua ruimte 3. pover, armoedig 4. benauwd, angstig (van stem)

benepenhied de; het *benepen* zijn

beneudigdheden mv.; benodigdheden

beneveld bn.; beneveld, dronken

benevens, beneven vz.; naast, behalve

bengel z. *bingel*

bengelen z. *bingelen, bongelen*

beni'jd bn.; benieuwd

beni'jen ww.; benieuwen, in de verb. *'t Zal/zol him/oons (enz.) beni'jen*

benieden ww.; benijden

beniefelen ww.; voortdurend bezig zijn met priegelig naaiwerk e.d.

benne de; ronde mand, om kippen in te vervoeren op de bagagedrager aan de voorkant van de fiets

benonie-appel de; bep. appelsoort

bente de 1. grashalm of strootje van bentgras

2. (mv.) pollen bentgras

bentedokke de; bosje van bentgras voor dakbedekking

bentegrös, bentegrus et; bentgras, ook: halmpje bentgras

bentekop de; pol van bentgras
bentekörf de; bijenkorf van bentgras
benteleegte de; laagte begroeid met bentgras
bentemaoden mv.; stuk laag weiland met veel bentgras, hei e.d.
bentemes et; mes om bentgras mee te snijden
benten bn.; van bentgras
benteplagge de; plag met bentgras
benteploeme, benteplume de; pluim van bentgras
bentepolle de; bentpol, pol bentgras
benteraai de; strootje, stengel van bentgras
benteroegte de; ruigte van bentgras
bentesnieden ww.; snijden van bentgras
bentespier, bentespiere, bentespriete de; spriet van bentgras
bentestengel de; stengel van bentgras
bentetoppe de; pluk bentgras
benteveld et; veld(je) met bentgras
bentezode, bintezode de; veenzode met bentgras
benumen ww.; benoemen
benuming de; benoeming
benumingsbrief; benoemingsbrief
benuumber bn.; benoembaar, benoemd kunnende worden
beoordielen, beoordelen ww.; beoordelen, een oordeel vormen/vellen over iets
beoordieling, beoordielinge de; beoordeling
bepaold I bn.; bepaald
bepaold II bw.; beslist, uitdrukkelijk
bepaolen ww. 1. bepalen: vaststellen, ter zake beslissen 2. als bepaling opnemen 3. zich bepalen tot, zich uitsluitend richten op 4. beslissend zijn voor
bepaolend bn.; bepalend, beslissend
bepaoling de; bepaling, vaststelling, beslissing ter zake
beparken ww. 1. beperken: in omvang 2. binnen bep. grenzen houden, blijven
beparking de; beperking: het *beparken*
bepielen ww. 1. langzaam en bij stukjes en beetjes voltooien, beredderen 2. voortdurend bij stukjes en beetjes met iets bezig zijn
bepikken ww.; bepikken, pikken op iets
bepinnen ww.; steeds pinnend betalen
bepissen ww.; bij het plassen met z'n straal urine bereiken
beplaanten ww. 1. beplanten, van planten voorzien door te planten 2. voortdurend plantend bezig zijn
beplakken ww. 1. door te plakken bedekken
2. vastplakken 3. voortdurend plakkend bezig zijn
beplukken ww.; bewerken met plukkende bewegingen
bepluzen ww.; voortdurend *pluzen*
bepolderen ww.; bepolderen
beppe de 1. oma (ook aanspreekvorm) 2. oude vrouw, bijv. *een oold beppien*
beppen bn.; van *beppe*, d.i. van oma: *beppen oorierzer* het oorierzer van oma
beppestoel de; lage stoel met leuning
beppezegger de; kleinkind in relatie tot een grootmoeder
beprakkeseren ww.; bedenken, uitdenken
bepraoten ww. 1. er samen over praten, bespreken 2. over iemand kletsen, roddelen 3. ompraten, overhalen

bepreken ww. 1. zo preken dat men de hele kerk bereikt 2. voortdurend prekend doen
bepruttelen, beprottellen ww. 1. bepruttelen 2. steeds pruttelend bezig zijn, zeuren
bepunten ww.; met een puntig iets ergens in steken om warmte, diepte, enz. te peilen
berabbelen ww.; roddelend over iemand spreken
berachen ww.; roddelend over iemand praten
beraeming z. *beraoming*
beraepen, berapen ww.; bepleisteren, bewerken van hout e.d., bijv. *een mure beraepen*
bepleisteren, stucadoren
berak, barak de 1. eenvoudig houten gebouw, barak 2. bouwvallig huis
berakkekaamp et; barakkenkamp
berakken ww.; verzorgen, opruimen, beredderen
beraod et 1. beraad, overweging 2. overleg, overlegorgaan
beraoden ww.; beraden, bij zichzelf nagaan, te rade gaan
beraodslaegen, beraodslaon ww.; beraadslagen
beraomen ww. 1. begroten, inschatten wat de kosten, de tijdsduur, de benodigde arbeidskrachten e.d. betreft 2. uitdenken, opzetten 3. bespringen, zich laten vallen om te pakken 4. bijeen weten te krijgen
beraoming, beraeming de 1. inschatting 2. begroting
beraopen ww.; bijeen weten te brengen van geld en goed (voor zichzelf)
beraozen ww. 1. door hard te schreeuwen gehoord kunnen worden 2. voortdurend roepen, schreeuwen
berappen ww.; betalen, bestuiveren
berber de; berberisstruik
berduren, bodduren ww.; borduren
berduurdeuze de; doos ter bewaring van borduurspullen
berduurgaas et; borduurgaas
berduurgaoren et; garen waarmee men borduurt
berduurkaortien et; kaartje waarop men borduurt
berduurklietien en var. et; kleedje, stukje stof waarop men borduurt
berduurkussen et; kussen van stof om op te borduren
berduurlappe de; lap waarop men borduurt
berduurloep de; loop voor het borduren
berduurmaantien et; mandje voor het bewaren van de borduurspullen
berduurpetroon et; borduurpatroon
berduurraem et; borduurraam
berduurschere de; borduurschaar
berduursel et; borduursel
berduursteek de; borduursteek
berduurstof de; borduurstof
berduurtekening de; getekend borduurpatroon
berduurveurbeeld et; borduurvoorbeeld
berduurwark, berduurwaark et; borduurwerk
berduurwol, berduurwolle de; borduurwol
berduurziede de; borduurzijde
berechten, berichten ww.; berechten
beredden, beredderen ww. 1. beredden: regelen, opruimen en schoonhouden, iemand verzorgen 2. verzorgen door te bewerken
bereden bn.; bereden, in bijv. *een bereden peerd* paard dat eraan gewend is bereden te worden
beregelen ww.; door te regelen voor elkaar brengen

berehokke et; hok waarin een beerhouder een beer heeft

berehoolder, beerhoolder de; beerhouder, iemand die mannelijke varkens houdt: ter dekking

bereizen ww.; voortdurend reizen

berekening, bereken de 1. berekening 2. overweging, inzicht, het op iets letten

berekken ww., in *berekken kunnen* met z'n handen of anderszins aan iets toe kunnen komen

berekoele de; berenkuil

berelocht de; lucht, geur van een beer of mannelijk varken

berelubben ww.; een mannelijk varken castreren

beremusse de; berenmuts

beren ww. 1. opscheppen, storend hoog opgeven, geweldig prijzen 2. zich aanstellen 3. doen alsof 4. het goed doen

berepiest de; penis van een mannelijk varken

berepote de; poot van een beer, vooral: van een mannelijk varken

bereppen ww. 1. voor elkaar brengen, fiks 2. hanteren, ermee omgaan

beresnieden, beersnieden ww.; castreren van jonge mannelijke varkens

beresnieder de; degene die jonge, mannelijke varkens castreert

berestark bn.; heel erg sterk

beresteun de; hetz. als *dekstoel*

beret z. *bret*

bereuren, beruren ww. 1. roerend bewerken 2. noemen, aansnijden 3. iemand in het gemoed raken

bereuring de; lichte beroering, korte beweging, opleving

bereursel, beruursel et; beslag, bijv. *bereursel maeken veur pannekoeken*

bereurte z. *beroerte*

berevel et; berenvel

bericht et 1. bericht, tijding, mededeling die men doet 2. krantenbericht, bericht in een ander medium 3. weerbericht 4. (mv.) nieuwsberichten

berichten ww. 1. bericht geven 2. z. *berechten*

beriddeneren z. *berisseneren*

berieden ww. 1. rijden op of over 2. door te berijden een paard doen wennen

beriek et; bereik: gebied dat men kan bereiken, kan bestrijken

berieken, berikken ww. 1. bereiken: door met z'n handen, armen te rekken kunnen komen tot, bijv. *Ik kon de grond niet mit de hanen berieken* 2. aankomen op een bep. plaats 3. contact leggen 4. een bep. leeftijd halen 5. verwezenlijken, resultaten halen

beriemmen ww. 1. berijmen: van tekst 2. met rijm of rijp bedekken

berig bn.; jachtig (van een varken)

berisseneren, beriddeneren ww.; beredeneren

berk- z. *birk(-)*

Berkoop, Ooldeberkoop et; naam van een bekende Stell. plaats, Ned. Oldeberkoop

Berkoper I de; iemand uit *Berkoop*

Berkoper II bn.; van, uit, m.b.t. *Berkoop*; een *Berkoper boer* een reiger

Berlien et; Berlijn

berlikummer de 1. bep. type klomp 2. bep. soort winterwortel

bero z. *buro*

beroddelen ww.; roddelend over iemand spreken

beroeken ww.; beruiken

beroepen ww. 1. roepend bereiken 2. tot een predikantschap beroepen

beroepsmeugelijkheid de; beroepsmogelijkheid

beroepsspeuler, beroepsspeulder de; beroepsspeler
beroerd bn., bw. 1. misselijk 2. ellendig, triest 3. erg vervelend, lastig 4. heel erg lui 5. slecht van karakter 6. in hoge mate, bijv. *Et weer is beroerde min*
beroerling, broerling de; ellendeling
beroerte, bereurte, beruurte de; beroerte
beroeten ww.; met roetaanslag bedekt worden
beroezen ww.; in z'n werk, activiteiten blijven steken, er niet mee klaar komen
berok z. *barok*
beroken ww.; rook blazen over
beroker de; soort blaasbalg voor het beroken van bijen
beron z. *baron*
berooiing, berooiige de 1. berekening, inschatting 2. vermogen, mogelijkheid om te taxeren
beroppen ww. 1. aanpakken, zich ertoe zetten en het fiksen 2. voortdurend rukken en trekken
berre, berre- z. *bedde(-)*
bertaol, bretaol bn. 1. brutaal, grof 2. erg vrijmoedig, gedurfd 3. royaal, in ruime mate
bertaoltien et; brutaaltje
beruren z. *bereuren*
beruur- z. *bereur-*
besalt z. *basalt*
besarbak, besarblik de; gegalvaniseerd teiltje met twee oren (voor het wassen)
besausd bn.; beduusd, ontsteld
beschaedigen ww.; beschadigen
beschaemen ww.; beschamen
bescharmen, beschaarmen ww.; beschermen
bescharmkappe de; beschermkap
bescharmlaoge de; laag ter bescherming
bescharrelen ww. 1. door hard werken aan geld en/of goed bijeenbrengen, verdienen 2. al het werk doen 3. zoekend en tastend met iets omgaan 4. bezig zijn met *scharrelen*, in meerdere bet.
bescheid et 1. bescheid, antwoord, bericht als reactie, tijding 2. (bij bep. tikspelen) geroepen als men op een bep. plaats was waar men niet meer getikt mocht worden 3. (mv.) akten, bewijsstukken
bescheiden bn. 1. nederig, ingetogen, zonder inbeelding, eenvoudig 2. niet opdringerig, zich niet op de voorgrond begevend 3. niet groot, niet ruim
bescheidenhied de; bescheidenheid, het *bescheiden* zijn
beschendelezeren en var. z. *schenneseren*
bescheren ww.; in *et mit de gek bescheren* een grappige wending aan iets geven i.p.v. het op ruzie te laten aankomen of er zeer serieus op in te gaan
bescheten bn., bw. 1. met uitwerpselen bevuild 2. pips, bleek, ietwat ziekelijk 3. sneu, sip, teleurgesteld kijkend 4. belazerd, nadeel ondervindend 5. gebrek, krapheid ondervindend, vooral m.b.t. de tijd voor iets, het materiaal dat men heeft 6. bekakt
bescheuren I bn.; beschoren
bescheuren II ww.; (zich) bescheuren, bijv. *Ie zollen je bescheuren van 't lachen*
bescheuten bn.; beschoten, als volt. deelw. van *beschieten* I, bet. 2, vooral in (*een*) *bescheuten dak*
beschienen ww.; beschijnen
beschieten I ww. 1. schieten op iets of iemand 2. een oppervlakte met planken e.d. bekleden
beschieten II ww. 1. (ruw) schijten op of in 2. bedriegen
beschieter de; iemand die anderen belazert

beschieteri'je de; het belazeren

beschikber bn.; beschikbaar

beschikken ww. 1. besluiten, beslissen 2. de beschikking hebben over, gebruik kunnen maken 3. regelen, bijv. in *Aj' wat naolaoten willen, moej' daor bi'j testament over beschikken*

beschikking, beschikkinge de 1. regeling, het geheel aan regels 2. de macht tot handelen hebbend

beschoeien ww.; van beschoeiing voorzien

beschoel et; hetz. als *verschoel*

beschoeld bn.; met beschutting, veilig van alles afgeschermd

beschoemen ww.; bezig zijn met *schoemen*, bet. 1

beschonen, beschonigen ww. 1. besparen, bezuinigen 2. verschoond/gevrijwaard zijn van, gespaard zijn voor 3. in bescherming tegen beschuldigingen nemen 4. schoonmaken, opschonen, opruimen

beschosseld bn.; enigszins bevroren: van het dunne bovenlaagje van de grond enz.

beschosselen ww. 1. de noodzakelijke dingen doen in de huishouding, in de verzorging van een huishouding 2. *beschosseld* raken

beschot et 1. houten bekleedsel, vooral van wanden 2. houten wand (vaak van planken) tussen of om ruimten 3. sterkte, stevigheid qua bouw 4. oogst (van gewas)

beschotwaand de; hetz. als *beschot*, bet. 2

beschouwen ww. 1. beoordelen, afwegen 2. zien als 3. nader bezien, in *op 'e keper beschouwen*

beschrieven ww. 1. schrijven op 2. (licht negatief) steeds schrijven 3. door te vertellen uitbeelden 4. schriftelijk opsommen, vastleggen, bepalen 5. veel inhouden, veel impact hebben 6. bij provisionele verkoop een bod uitbrengen

beschrieversgeld et; hetz. als *striekgeld*

beschrijving de 1. het schrijven op 2. uiteenzetting 3. schildering 4. voorlopige koopovereenkomst in geschrifte 5. het *beschrieven* in bet. 6

bescrippen ww.; ijverig met iets bezig zijn, zich ervoor inspannen en het afmaken, afronden; *et bescript hebben* het werk gedaan hebben, m.n.: aan het eind van de dag

beschusselen ww.; doen, regelen

beschute, beschuut de; beschuit

beschutebakker, beschuutbakker de; beschuitbakker

beschuteblik et; beschuitblik: bus waarin men beschuit verpakt, bewaart

beschutebri'j de; beschuitpap, pap van melk met beschuit

beschutebrogge de; stuk roggebrood met beschuit

beschutebusse, beschuutbusse de; beschuitbus

beschutefabriek de; beschuitfabriek

beschutekrummel de; beschuitkruimel

beschutemes et; mes waarmee men beschuit snijdt

beschutetromme, beschuuttromme de; beschuitbus, vroeger vaak aan de muur

beschutting, beschuttige de 1. het beschutten 2. beschutsel, dat wat beschut 3. plaats of situatie waarin men beschut is

bedraod z. *besseldraod*

besef et 1. het zich bewust zijn, tegenwoordigheid van geest 2. voorstelling, benul

beseibelen ww. 1. bedriegen (z. ook *besiepielen*) 2. hetz. als *bezieveren*

besgaoren z. *besselgaoren*

besie de; bougie (van een motor)

besiebossel de; bougieborstel

besiekabel de; bougiekabel

besien et; verkl. van *beest*

besiepeld bn., bw. 1. gek geworden, van de pot gerukt 2. beteuterd

besiepelen ww.; misleiden, foppen, z. ook *beseibelen*

besiesleutel de; bougiesleutel

besingelen ww. 1. van een houtsingel voorzien 2. besluipen en evt. insluiten 3. in *Et blad van de hortensia is een betien besingeld* aan de randen een beetje bevroren

besite z. *vesite*

besiten ww.; naar anderen gaan om te *aovendpraoten* of *aovendpraoters* ontvangen, z. ook *vesiten*

besjaantelen ww.; zeuren

besjacheld bn., bw.; krankjorem, zot

besjachelderi'je de; besjoemelarij

besjachelen ww.; bedriegen, belazeren, besjoemelen, vooral: in financiële zin

beskule, baskule de 1. weegwerktuig voor zware lasten 2. weegschaal voor huiselijk gebruik

beslaanteren ww.; bemorsen

beslabben ww. 1. door knoeien, morsen zich vuil maken, beslabberen 2. belazeren

beslag et 1. beslag voor wat gebakken gaat worden 2. beslag aan vee, veebeslag 3.

datgene waarmee beslagen is: m.b.t. een deur, een kist, een kast, schoeisel e.d., ook:

hoefbeslag 4. arrest op goederen in juridische zin, in verb.: *in beslag nemen* 5. bezit, in *in*

beslag nemen 6. ruimte, in *in beslag nemen* 7. in *zien beslag kriegen* uitgevoerd worden

beslagkoeme de; beslagkom

beslagleggen ww.; aanbrengen van een ijzeren hoep om een wiel

beslaon ww. 1. op iets slaan 2. voortdurend slaan 3. met iets beslaan, bedekken, nl. door het vast te zetten 4. ijzers onder de hoeven aanbrengen 5. aan ruimte innemen, aan ruimte bevatten 6. een laagje vocht over de oppervlakte krijgen 7. uitdraaien op

beslaopen ww. 1. beslapen, slapen op 2. een tijdje overwegen 3. uitgeslapen, in bijv. *Die is niet zo best beslaopen* nogal sloom

besleiferen ww. 1. steeds rondhangen, steeds rondslechteren 2. een vrouw tot gemeenschap weten te krijgen

besleuten bn.; besloten: resoluut, in *goed besleuten*

besliemen ww.; van een laagje slijm voorzien

besliepen ww. 1. beslijpen 2. steeds slijpen

beslikken ww. 1. hetz. als *behemmelen*, bet. 1, bijv. *Dat moej' mar wat beslikken* 2. steeds slikken

beslingeren ww.; hetz. als *ommeslingeren*, bet. 1

beslinken ww.; inkrimpen bij de bereiding

beslist I bn.; vastberaden

beslist II bw.; absoluut, hoe dan ook

besloepen, beslupen ww.; besluipen

besloffen ww.; afkunnen, zodanig bijhouden van werk, klussen dat men het af krijgt

beslommeren ww.; bijhouden van het werk, aankunnen

beslommernis, beslommernisse de; beslommering, zorg

beslonteren ww.; bemorsen

beslot et; vaste samenhang, stevig verband in het model waarin concrete dingen horen, bijv. *uut beslot wezen* d.i. ook: ziek zijn, niet goed gaan (met iemand); van iemand die veel eet: *Hej' gien beslot in de maege?*

besloven ww. 1. door hard werken afkunnen, zo hard werken/klussen dat men het af krijgt, aan kan 2. steeds hard werken

beslupen z. *besloepen*

beslutelijst de; besluitenlijst

besluteloos bn.; besluiteloos

besluten ww. 1. besluiten, een besluit nemen 2. insluiten, opsluiten

besluut et 1. besluit dat men neemt 2. in *tot besluut* tot besluit, als laatste

besmeren ww. 1. bestrijken met materiaal dat men kan smeren 2. bevuilen, bemorsen

besmettelijk, besmetlik bn. 1. besmettelijk, in staat tot infectie 2. snel bevlekt/bevuild

besmettingsgeveer et; besmettingsgevaar

besmettingskaans de; besmettingskans

besmotsen ww.; bevuilen, smerig maken

besmousjassen ww.; besmoezen

besmulten ww.; verder ineengaan, in omvang afnemen door smelten

besneden bn. 1. besneden: mooi van vorm, de goeie vorm hebbend 2. de besnijdenis ondergaan hebbend

besnieden ww. 1. door snijden vormen, bewerken 2. de besnijdenis uitvoeren 3. door te snijden castreren 4. voortdurend snijdend bezig zijn

besnieder ww.; kleren maken

besnitten ww., z. ook *besnitteren* 1. bespuiten met kleine straaltjes 2. op z'n kop geven

besnitteren ww.; met vloeistof bespuiten, besproeien (vaak: met water)

besnoeven ww. 1. door te snuiven onderzoeken 2. voortdurend snuiven

besnotteren ww. 1. voortdurend bezig zijn met snuiten 2. voortdurend huilen, grienen

besnuuien, besnuien, besnuijen ww. 1. snoeiend bewerken (van heesters, bomen, houtwallen enz.) 2. kappend bijwerken 3. snoeien in uitgaven 4. nieuwsgierig bekijken 5. steeds *snuuiend* bezig zijn, z. *snuuien*

besodemieterd bn, bw. 1. besodemieterd, niet goed wijs 2. geschrokken, aangeslagen, bijv. *besodemieterd toekieken*

besodemieterderi'je de 1. het bedriegen, het besodemieteren 2. het gedoe, het *besodemieteren* in bet. 2

besodemieteren, besojemieteren ww. 1. besodemieteren, belazeren 2. knoeiend of dom bezig zijn

besouwd bn., bw.; erg onder de indruk

besouwen ww.; zich ergeren

bespattelen, besparrelen ww. 1. voortdurend spartelen, met armen en benen heen en weer slaan, druk doen 2. door druk te zijn, doen z'n werk allemaal uitvoeren (vooral: door lichamelijke arbeid) 3. geld verdienen zodanig dat men zich redelijk kan redden in financieel opzicht, het redden in financieel opzicht

bespatteren ww.; bespatten

besperen, bespaeren ww. 1. uitsparen, overhouden, verkrijgen door zuinig of handig te zijn 2. onnodig maken, uitwinnen 3. niet belasten met, zorgen dat iets niet hoeft te worden ondergaan

bespering, bespaering de 1. het besparen 2. dat wat wordt uitgespaard, bespaard

bespeulen ww. 1. spelen op (een muziekinstrument) 2. voor een sport als veld benutten 3. zodanig indruk maken dat de ander geboeid blijft, zich laat leiden door

bespi'jen ww. 1. door speeksel te spugen bevuilen 2. door braaksel te spugen bevuilen 3. voortdurend spugen (met speeksel)

bespiekeren ww. 1. bespijkeren: met spijkers beslaan 2. op iets vastmaken met spijkers 3. dicht maken door te spijkeren

bespierd bn.; flink van spieren voorzien

bespinnen ww.; verdienen door goed te produceren, door z'n bedrijf goed te runnen

bespitten ww. 1. spittend bewerken (van een tuin, akker, enz.) 2. in z'n geheel spittend bewerken 3. voortdurend, slordig of dom spittend bezig zijn 4. door spitten bereiken, naar boven halen

bespoeken ww.; iets uitspoken, met onduidelijke of kennelijk heimelijke bedoelingen activiteiten uitvoeren

bespraakt bn.; bespraakt, welsprekend

besprek et; besprek: mondelinge onderhandeling

besprenkelen, besprinkelen, bespraankelen ww. 1. met druppels bevochtigen 2. veel alcohol drinken op een feest

bespringen ww. 1. met een sprong bereiken 2. in z'n geheel betalen 3. springen op, om als prooi te pakken 4. door mannelijke dieren: dekken 5. steeds springen

bespruiien, bespruijen, bespruien ww. 1. door te sproeien nat maken, bevochtigen 2. bespuiten met insecticiden 3. voortdurend sproeiend bezig zijn

besse de; bes (weinig gebruikelijk)

besse-yoghurt de; kant en klare yoghurt met bessen erdoor

bessebos de; hetz. als *blekberpolle*

besseldraad, besdraad, bessedraad de; besseldraad, rijgdraad

besselen z. *bessen* II

besselgaoren, besgaoren, bessegaoren et; rijggaren

bessem de; bezem

bessembiender, bessembiener de; iemand die bezems 'bindt', nl. van bezemrijs

bessembos de; bos bezemrijs

bessemdraad I de; draad waarmee men een bezem bindt

bessemdraad II et; (stofn.) draad waarmee men bezems bindt

bessemen ww.; bezemen

bessemgarre de; twijgje rijshout voor een bezem

bessemhaor et; dik, borstelig, stug haar

bessemheide de; struikheide

bessemkerel de; iemand die bezems maakt van bezemrijs

besemmaeken ww.; bezems maken

besemmaeker de; iemand die bezems maakt van bezemrijs

bessemries et 1. teentje bezemrijs 2. (verz.) bezemrijs

bessemschone bn.; schoon alsof/doordat men er met een bezem overheen is gegaan

bessemsnieder de; iemand die bezems maakt van zelf verzameld bezemrijs

bessemstaele, bessemstael de; bezemsteel

bessemstok de; bezemstok

bessemtwieg de; 1 elk der twijgjes van een bezem

bessemwie de; elk der twijgen waarmee men een bezem bindt

bessen I de; hetz. als *bessenbranewien* of *bessenjenever*

bessen, besselen II. ww.; kleding met rijgdraden in elkaar zetten

bessenbranewien, bessebranewien de 1. brandewijn (van bessen) 2. glaasje daarvan

bessenjenever, bessejenever de; bessenjenever

bessepolle de; bessenstruik

bessepudding de; bessenpudding

besseap et, de; bessensap

bessejem de; bessenjam

bessestruke de; bessenstruik

bessewien de; bessenwijn

bessien et 1. besje, oude vrouw 2. in *een oold bessien* een oud dier, voorwerp

bessienhuus et; bejaardentehuis

bessiesgotte de; watergruwel

best, baest I et 1. mooist, gunstigst, voordeligst 2. voordeel, nut, bestwil, z. ook *beste* 3.

uiterste inspanning, intensiviteit 4. (geen lidw.) zondagse dracht, de zondagse/netste kledij

best, baest II bn. 1. best, het hoogst te waarderen 2. (bij het nadrukkelijk aanspreken)

waarde 3. erg goed, van hoge kwaliteit, adequaat 4. aanzienlijk in waarde, groot in omvang

5. van flinke kracht, met flink effect 6. gunstig, fortuinlijk 7. wel goed, o.k. 8. goedgehartig,

goudeerlijk, zeer betrouwbaar/degelijk en prettig in de omgang 9. gezond, niet ziekelijk

best, beste, baest III bw. 1. in *et best(e)* het best, beter dan iets of iemand anders 2. erg

goed, op een goede manier 3. in ruime mate, op royale wijze 4. heel wel mogelijk, best wel 5.

beslist, zonder meer, echt wel 6. gemakkelijk, probleemloos, soepel 7. fortuinlijk, voordelig

8. in hoge mate

best, baest IV tw.; best, goed

bestaand I et 1. wapenstilstand 2. het blijven voortduren 3. dat wat er groeit van een bep.

gewas 4. adressenbestand e.d., ook: bestand binnen een bep. computerprogramm

bestaand II bn.; bestand (tegen), sterk genoeg om te weerstaan

bestaemeren ww.; (negatief) stamelend uiten

bestaon I et 1. het zijn 2. het leven 3. inkomen, de bestaansmiddelen

bestaon II ww. 1. er zijn, zich in de werkelijkheid voordoen 2. samengesteld zijn uit 3.

leven, in z'n onderhoud voorzien, kunnen draaien (financieel) 4. zich (kunnen) voordoen,

reëel zijn, mogelijk zijn 5. standhouden

bestaonber bn. 1. bestaanbaar, mogelijk 2. goed kunnende bestaan, waardoor men een goed

bestaan kan hebben

bestappen ww. 1. bestappen, stappend bereiken 2. voortdurend stappen

bestarven, bestaarven ww. 1. sterven, tenietgaan 2. (m.b.t. slachtdieren) de allereerste

versheid van het vlees verliezen 3. afsterven: m.b.t. planten

beste, baeste et 1. bestwil, nut, z. ook *best* I, bet. 2 2. uiterste inspanning 3. het best

denkbare, wat het beste geacht moet worden

besteden ww. 1. zorg, kracht aanwenden (voor) 2. op een bepaalde wijze gebruiken 3.

uitgeven voor een bep. doel 4. in de kost doen, uitbesteden 5. in een tijdelijke betrekking gaan,

vooral: zich uitbesteden als meid of knecht

besteigeren ww.; steeds rondstappen

bestek et 1. tafelbestek 2. bestek van een bouwwerk 3. goed vorm, fatsoenlijk model 4.

iemand met een onevenredige lichaamsbouw, iemand die er raar uitziet 5. plan, voornemen

6. kader waarbinnen men werkt of hoort te werken

bestel et 1. opzet, toeleg, plan 2. in *in bestel* op komst, gewenst om te komen

besteldaotum de; besteldatum

bestelkaorte de; bestelkaart

bestellen ww. 1. tegen betaling doen bezorgen, laten sturen 2. door de bediening in een café

e.d. laten brengen 3. in *brieven bestellen* 4. opdracht geven om te doen 5. bedoelen,

aanwijzen met een bep. bestemming 6. nodig hebben aan tijd, in verb.

besteller de; brievenbesteller

bestellerig bn.; geneigd anderen op te dragen, te commanderen

bestelling de 1. het thuisbezorgen van de post 2. opdracht om te leveren, te brengen, te doen

3. dat wat men heeft besteld

bestelnummer et; bestelnummer

bestemming de 1. doel waarvoor men bestaat, lot 2. reisbestemming 3. geschikt doel, zinvolle

beschikking over iets

bestendig bn. 1. niet veranderlijk, niet wispelturig, niet onevenwichtig 2. bestand tegen

iets, blijvend 3. van kracht, blijvend door een testament

bestieren ww.; bestieren: rondkomen, bijv. *Wi'j kun 't wel bestieren* we kunnen wel rondkomen

bestieven ww.; stijf worden van een slachtdier, nadat het is gedood

bestig bn.; best, prima, bestig, vaak als antwoord op de vraag hoe het gaat

bestighied de 1. kwaliteit 2. goede aard, goed karakter, goede bedoelingen

bestippelen ww. 1. van stippels voorzien 2. voortdurend bezig zijn met het maken van stippen

bestoeven ww. 1. bestuiven: met zand, stof 2. bestoven raken met zand, stof 3. zich druk van hot naar her begeven

bestoeving de; bestuiving (met stuifmeel)

bestoppen ww. 1. ondergraven, bedekken met aarde, in het bijzonder: afdekken met stro, grond, met name in geval van een kuil waarin aardappelen of bieten worden bewaard 2. begraven, ter aarde bestellen 3. instoppen (in bed)

bestraolen ww. 1. bestralen 2. bestraling toepassen (als geneeswijze)

bestraoling de; bestraling

bestraoten ww.; bestraten

bestraoting de 1. bestrating: het bestraten 2. het plaveisel van straatstenen

bestreken bn. 1. bewerkt door *bestrieken* bet. 3 2. bewerkt door *bestrieken* bet. 6

bestri'jen, bestruien, bestrujjen ww.; door strooien bedekken, bijv. *et laand bestri'jen mit keunstmest*

bestrieden ww. 1. strijden tegen, een einde proberen te maken aan 2. met argumenten aanvallen 3. voortdurend ruziën

bestrieding de; het *bestrieden*, vooral: van plagen, ziektes en ander ongemak

bestrieken ww. 1. strijkend bewegen over, langs 2. (van paarden) zich voortbewegen waarbij de voor- en/of achterpoten tegen elkaar strijken, slaan 3. strijkend smeren over, op 4. iemand doen genezen door op, over een deel van z'n lichaam te strijken 5. iets goedpraten, vergoelijkend praten over 6. brandstof die nog gloeit bewaren door er as over te 'strijken' (zodat het gloeiende materiaal blijft, waarmee men de volgende morgen weer vuur kan maken) 7. qua oppervlakte inhouden 8. inhouden, met zich meebrengen 9. in staat zijn te betalen 10. voortdurend bezig zijn met *strieken* (in meerdere bet.)

bestrieklappe z. *strieklappe*

bestruien, bestrujjen z. *bestri'jen*

bestrunen ww. 1. stiekem mensen naderen om ze te bespieden, wanneer ze nietsvermoedend bezig zijn, niet gezien of beluisterd willen worden omdat ze in het geheim overleggen, een verboden handeling uitvoeren, vrijen, minnekozen 2. steeds bezig zijn met *strunen*, steeds stiekem heen en weer lopen zonder heldere bedoelingen

bestsoortig bn.; goed qua soort, ras

besturen ww. 1. regelen, afdoen 2. leiden

bestuur et 1. bestuur van een vereniging, overheid enz. 2. in *uut bestuur wezen* een beetje ziek zijn (m.b.t. verkoudheid, griep, een ontregelde spijsvertering enz.), ook: enigszins van streek; verder in *Et is uut bestuur* het loopt niet goed

bestuurd bn.; in *Et huj is bestuurd* de hooioogst is binnen, het hooien is klaar

bestuurlik bn.; bestuurlijk

bestuursapperaot et; bestuursapparaat

bestuursbaentien et; bestuursfunctie

bestuursbesluit et; bestuursbesluit

bestuurslaoge de; bestuurslaag

bestuurslichem et; bestuurslichaam

bestuurslidmaatschap et; bestuurslidmaatschap

bestuurstaofel de; bestuurstafel

bestuursvergeerding en var. de; bestuursvergadering
bestuursveurstel et; bestuursvoorstel
bestuveren ww.; betalen, financieel aankunnen
besussen, besusteren ww.; kalmerend spreken, tot bedaren brengen: van boosheid, ruzie
betaasten ww.; betasten, bevoelen
betaelber bn.; betaalbaar
betaelbewies et; betaalbewijs
betaeld bn. 1. betaald, in: *iene wat betaeld zetten* 2. verder in *betaeld voetbal*
betaelen ww. 1. door geld te geven vergoeden, een rekening vereffenen 2. gewoonlijk uitbetalen aan salaris, loon, vergoeden
betaeler de; betaler
betaeling de; betaling
betaelingsbewies et; betalingsbewijs
betaelingstermien de; betalingstermijn
betaelkaorte de; betaalkaart: creditcard, elektronische betaalkaart
betaelrekinge, betaelreken de; betaalrekening
betaeltermien de; betalingstermijn
betekenen ww. 1. inhouden als begrip, te omschrijven zijn als 2. aanduiden, een signaal zijn van 3. voorstellen, impact hebben, bijv. in *Dat betekent nogal wat!* brengt nogal wat met zich mee
betekenis, betekenis de; betekenis
beter I zn.; iets dat/iemand die beter is, bijv. *bi'j gebrek an beter*
beter, beterder II bn. 1. met meer kwaliteit(en) 2. geheel of min of meer genezen 3. in een gunstiger financiële positie, in gunstiger maatschappelijke of lichamelijke omstandigheden, fortuinlijker 4. meer te verkiezen
beteren I ww. 1. beter worden, herstellen 2. zorgen dat men zich beter gedraagt
beteren II ww.; aflopen, eindigen, bijv. in *Et is nog goed beteerd* goed afgelopen
beterschop de 1. betere gezondheid 2. in *beterschop beloven* beter gedrag toezeggen
beteuten ww.; roddelend praten
beteuterd, betuterd bn.; beteuterd, op z'n neus kijkend, enigszins verslagen
beti'jen, bedi'jen ww., in *beti'jen laoten* laten blijven wat het is, even niet komen aan, met rust laten, z'n gang laten gaan
betied, bi'jtied bw. 1. vroeg 2. op tijd (vaak: en vroeg)
betieds bw.; op tijd, bijtijds
betiemen ww.; in *betiemen laoten* z'n gang laten gaan, laten betijen
betien, bietien et 1. kleine hoeveelheid, beetje 2. in *zoe'n betien* zo ongeveer
betimmeren ww. 1. van timmerwerk voorzien 2. met timmerwerk afdekken 3. voortdurend timmerend bezig zijn
betimmering de 1. het betimmeren 2. timmerwerk waarmee men afdekt, afwerkt
betingelen ww.; betingelen, van tingels voorzien
Betje, in *Tante Betje kriegen* e.d.: gaan menstrueren
betochten ww.; verdenken
betoefd bn., bw. 1. handig en bijdehand of ervaren, bij de pinken 2. in *Die komt d'r betoefd* of hij komt er niet zo best af
betoeft bn.; met een kuif, haardos
betoeterd bn., bw. 1. betoeterd, beteuterd, ook: er slecht uitziend bij ziekte 2. gek geworden, belazerd, in verb. als *Bi'j' betoeterd!*
betonbrogge de; betonbrug
betonfebriek de; betonfabriek
betoniezzer et; betonijzer: ijzer waarmee beton gewapend wordt

betonlaoge de; betonlaag

betonmeule de; betonmolen

betonpaol de; betonpaal

betonplaete de; betonplaat

betonschaeve de; fopmiddel, nl. gefingeerde schaaf voor het halen waarvan men bij wijze van grap kinderen, aankomende knechtjes e.d. op pad stuurde

betonschere de; fopmiddel, nl. gefingeerde schaar voor het halen waarvan men bij wijze van grap kinderen, beginnende knechtjes e.d. op pad stuurde

betraond bn.; betraand

betrappen ww. 1. betrappen, overvallen bij iets dat niet mag 2. voortdurend trappen op, trappen tegen, van koeien op hun eigen spenen als ze liggen, bijv. *een utter betrappen*

betrekkelijk bn., bw.; betrekkelijk

betrekken ww. 1. in of bij een zaak halen, erbij betrekken 2. gemeenschap hebben met een vrouw, vaak: na verleiding of dwang 3. dekken door mannelijke dieren 4. (van de lucht) bedekt raken met wolken 5. (van het gezicht) een sombere uitdrukking krijgen

betrokken bn., bw. 1. ietwat ziekelijk ogend, pips, bleek 2. bedrukt, somber, in *betrokken toekieken* 3. (van de lucht) met wolken bedekt 4. bij iets betrokken, betreffend

betrokkenhied de; betrokkenheid

betrouwberhied de; betrouwbaarheid

betrouwd bn. 1. vertrouwd, veilig 2. betrouwbaar

betrouwen I et; betrouwen, vertrouwen

betrouwen II ww.; betrouwen, door te trouwen verwerven, bijv. *hiel wat betrouwen* uit een huwelijk veel financieel voordeel halen

betrouwzem bn.; betrouwbaar

bette z. *batte*

betugen ww. 1. betuigen, nadrukkelijk uitspreken 2. bewijzen 3. van een tuig voorzien

betumeld bn.; suf, bijna buiten westen

betunen I mv.; beschoeiingen

betunen II ww.; betuinen: omheinen, ook: beschoeien

betuning de; beschoeiing langs een waterkant

betuntelen ww. 1. voortdurend kletsen, babbelen 2. bekokstoven, bekonkelen 3. door er over te praten sussen, verzachten

betuterd z. *beteuterd*

betwiefelen ww.; betwijfelen

beu I de 1. in *de malle beu* soort boeman die in het koren zou zitten, waarvoor men de kinderen bang maakte zodat ze niet in het koren zouden komen; ook: soort boeman die 's avonds uit het bos zou komen om je mee te nemen; er werd voor gewaarschuwd, namelijk om de kinderen binnen te laten komen voor het donker werd

beu II; beu, bijv. *d'r beu van wezen* het beu zijn

beugel de 1. bep. boog die men bij het maaien op de zeisboom zet en waarmee men het gemaaide bijeenhoudt om het in de gemaaide strook te leggen, vooral: bij lang gras en bij het maaien van graan 2. boog aan een hooihark, in een vorm van een langwerpige stuk ijzer tussen de *kop* van de hooihark en de stok 3. stijgbeugel 4. bep. toestel aan het been om het lopen te vergemakkelijken of om het kromgroeien te voorkomen 5. baggerbeugel 6. beugel als onderdeel van de sluiting van een weckfles, beugelfles 7. id. van de sluiting van een tas 8. beugel als onderdeel van een fuik 9.

beugel waaraan een hangslot hangt 10. beugel in de mond gedragen, om de tanden geklemd, om die in de goede stand te doen groeien 11. valbeugel, o.m. op een tractor 12. beugel in het beugelspel 13. hetz. als *liesterbeugel* 14. sierbeugel om een kettingkast 15. hetz. als *spanbeugel* 16. bep. beugel aan een werphengel 17. bep. gereedschap bij het rietdekken 18.

bep. beugel over een bed 19. in *niet deur de beugel kunnen* en in *mar net/krek deur de beugel kunnen* niet/ternauwernood acceptabel zijn

beugelbaene de; beugelbaan

beugelen ww.; de baggerbeugel hanteren

beugelflesse de; beugelfles

beugelsluting de; beugelsluiting

beugeltasse de; beugeltas

beuk, beuke, buuk, buke, buken de 1. bep. boom: beuk 2. hoofd- of zijbeuk in een kerk

beukeblad, bukeblad et; beukenblad

beukeboom, beukenboom, bukeboom, bukenboom, bukelboom, bukel de; beukenboom

beukebos, bukebos de; beukenbos

beukehede, beukehege, beukenhege, bukehege, bukenhege, bukenhede, bukehede de;

beukenheg, heg van haagbeuk

beukelaene, beukenlaene, bukelaen, bukenlaene de; beukenlaan

beuken z. *boken*

beukeneute, bukeneute, bukenneute, bukentien de; beukennoot

beukeneutieszuken ww.; beukennoten zoeken, rapen

beukenhooft, beukehooft, bukehooft, bukenhooft en var. et; beukenhout

beukenhoolten en var. bn.; beukenhouten

beuker de; klein kind van plm. 3, 4 jaar

beukerschoele de; kleuterschool

beukestamme, bukestamme de; beukenstam

beul de 1. beul (die het vonnis voltrekt) 2. iemand die dieren of andere personen graag pijnigt 3. onplezierige vent die van zijn werkvolk erg veel eist 4. man die zeer hard werkt (veelal: en die dat ook van anderen verwacht) 5. balk over de *pasdoek*

beulbek z. *raosbek*

beulderd de 1. voortdurend hard loeiende koe 2. iemand die veel, voortdurend schreeuwt

beulen ww. 1. zeer hard werken, zwoegen, (zich) afbeulen 2. als een beul behandelen, bijv. *Die boer beult zien peerd* laat z'n paard hard werken en slaat en schopt het dier daarbij 3. zeer hard roepen, aanhoudend hard en/of klagend schreeuwen 4. hard huilen schreeuwen, vaak door kinderen 5. loeien van vee

beulswark, beulwark et; enorm zwaar werk

beun, beune de, et 1. visbun, viskaar 2. hetz. als *stap*, bet. 2, boven een sloot e.d. 3.

kippenrek 4. hooizolder 5. keukenzolder 6. (meestal mv.) de hoogte (van de grond) tussen de diepe sporen van de wagens

beun- z. *buun-*, *bunen*

beunhaeze de; beunhaas

beuren ww. 1. ontvangen van geld (voor werk, goederen) 2. in *beuren meugen* genoeg verdienen 3. opheffen, omhoog krijgen door tillen

beurlig z. *beerlig*

beurs, beurze de 1. geldbeurs 2. studiebeurs 3. koopmansbeurs 4. aandelenbeurs 5. goederenbeurs

beurskrisis de; beurscrisis

beursplak et, de; beurse plek in een appel e.d., ontstaan door de val van de boom

beursweenst de; beurswinst

beursweerde de; beurswaarde

beurt, beurte de 1. beurt 2. beurtdienst 3. onderhoudsbeurt, schoonmaakbeurt

beus, beuze, boos bn. 1. bijdehand, druk, levendig, werkzaam 2. kwaad, boos 3. (van het weer) slecht, vooral: met stormwind en onweer

beusdoek, beusdoek- z. *buusdoek(-)*

beuze z. *buze*

beuzelen ww. 1. knoeiend bezig zijn, niet opschieten met iets, gezegd bijv. van kinderen die uit school komen 2. opsmikkelen 3. flink werken, bezig zijn

beuzeling, beuzing de; bunzing

beuzelingklemme de; klem om bunzingen mee te vangen

beuzelingvalle, beuzingvalle de; bunzingval

beuzelingvel, beuzingvel et; bunzingvel

bevaemen ww.; omvademen, omvatten met wijd uitgespreide armen en handen

bevel et 1. bevel, commando 2. opdracht

bever I de; bekend knaagdier: bever

bever II et; bep. geweven stof: bevertien, van katoen, ook wel van wol

beverd de; het erg beven

beveren, bevaeren ww.; bevaren

bevergelieken ww.; twee of meer zaken met elkaar vergelijken

bevertien et 1. bep. kledingstof: bevertien 2. kledingstuk van bevertien

beverties, bevertienen, bevers bn.; bevers: van bep. stof: bevertien

bevestigen ww. 1. vastmaken 2. bekrachtigen 3. bevestigend reageren 4. met de waardigheid van predikant bekleden

bevestigingsdraad de; draad waarmee men bevestigt

beveurbield z. *bi'jveurbeeld*

beveurdielen en var. ww.; bevoordelen

beveuroordield bn.; bevooroordeeld

beveurraoden ww.; bevoorraden

beveurrecht bn.; bevoorrecht

beviening de; waarneming, ondervinding

bevingeren ww.; bevingeren: vooral: beduimelen

be vleisd; be vleesd, (goed) in het vlees zittend

be vliegen ww. 1. be vliegen, vliegend bereiken 2. voortdurend zich haastig van hot naar her begeven

bevodderen ww. 1. bevorderen: stimuleren, begunstigen qua werking 2. in rang bevorderen

bevolkingsgruui de; bevolkingsgroei

bevolkingsonderzuuk et; bevolkingsonderzoek

be vraomen ww.; voortdurend *vraomen*

bevreten ww. 1. voortdurend vreten of met vretende bewegingen bezig zijn 2. eten/vreten ten koste van de ander/het andere dier (zodat die niks of veel minder krijgt)

bevrund, bevrend, bevriend bn.; bevriend

bevulen ww.; bevoelen, aan iets voelen, tasten

bewaandelen ww.; bewandelen (fig.)

bewaark- z. *bewark-*

bewaeken ww.; bewaken

bewaekingspasseniel et; bewakingspersoneel

bewaeren z. *beweren*

bewaeteren ww.; bewateren: aan de werking van water blootstellen door een tijd in het water te laten liggen en daardoor duurzamer doen worden (van hout)

bewaopenen ww.; van wapens voorzien, bewapenen

bewaopening de 1. bewapening, datgene waarmee men bewapend is 2. het bewapend zijn

bewarkelik, bewaarkelik bn.; bewerkelijk

bewarken, bewaarken ww. 1. door bewerking verbeteren, geschikt maken: bijv. om te oogsten 2. door lichamelijke arbeid schoon houden 3. door lichamelijke inspanning

opwekken 4. door bewerking versieren 5. door te handelen zorgen voor, teweegbrengen 6 actief invloed in een bep. richting uitoefenen

bewarker de; iemand die een tekst, een toneelstuk e.d. bewerkt

bewarking, bewaarking de 1. het bewerken, het bewerkt worden, ook: het bewerkstelligen 2. versiering door bewerking 3. bewerkte tekst, toneelstuk enz.

bewarkzem, bewaarkzem bn.; bewerkelijk

bewasken, bewassen ww. 1. steeds de was voor iemand doen (als betaald werk), in *iene bewasken* 2. in *iene bewasken* iemand wassen die overleden is

bewassen bn.; bewassen, begroeid

beweerappel de; bewaarappel

beweerkelder de; kelder om in op te bergen, te bewaren

beweerplak, bewaerplak et, de; bewaarplaats

beweerschoele, bewaerschoele de; bewaarschool, vroegere benaming voor kleuterschool

bewegelik bn.; beweeglijk: graag en veel bewegend, snel heen en weer bewegend

beweging, beweginge de 1. beweging 2. drukte, gedoe van mensen 3. bedrijf, winkel, zaak om geld mee te verdienen 4. bep. eenheid van opvattingen over maatschappelijke zaken 5. aandrang, in *uut eigen beweging* uit eigen initiatief 6. gedoe, zaakje

beweren, bewaeren ww. 1. beweren 2. bewaren, niet wegdoen, zorgen dat het niet verloren/aangetast gaat worden 3. sparen, overhouden van iets met een bep. doel 4. behoeden, beschermen

beweugen bn.; bewogen, ontroerd

bewi'jen ww.; bewaaien, waaiend zijn

bewiefd bn.; (van vrouwen) er ouder uitzien door het kinderen krijgen

bewies et 1. bewijs, handeling van het bewijzen 2. teken 3. schriftelijke verklaring

bewiesexemplaor et; bewijsexemplaar

bewiesien et 1. een heel klein beetje van iets 2. klein beetje poep, bijv. *'t Kleine kiend had een bewiesien in de broek*

bewiesnommer et; bewijsnummer

bewiesstok et; bewijsstuk

bewiezen ww.; bewijzen, ook betuigen

bewoonber bn.; bewoonbaar

bewrieven ww. 1. bewrijven 2. voortdurend bezig zijn met wrijven

bewusken bn.; veel, vaak gewassen

bewustelooshied de; bewusteloosheid

bezaachten ww. 1. afnemen in pijn, hevigheid, ernst van een verwonding e.d. 2. afnemen in felheid, intensiteit van een ruzie

bezaaid z. *bezi'jd*

bezaegd bn.; bezaagd

bezaegen ww. 1. bezagen 2. voortdurend bezig zijn met zagen

bezakken ww. 1. inzakken, inklinken 2. (van onenigheid) langzaam afnemen in intensiteit en dan voorbijgaan

bezaksel et; bezinksel

bezanen ww.; met zand bedekken, hetz. als *overzanen*

bezar z. *bazar*

bezaodigd bn.; bezadigd

bezending de; bezending, flinke hoeveelheid die verzonden of vervoerd wordt

bezeren, bezerigen ww.; bezeren

bezestigd bn.; belazerd, gek geworden, bijv. *Bi'j' now hielemaole bezestigd?* ben je gek geworden, niet goed snik

bezet bn. 1. bezet 2. in *bezet wezen* even geen tijd voor iemand of iets hebben, ook: al een vaste relatie hebben, of: al iemand hebben om mee te dansen, om mee uit te gaan

bezeten bn. 1. bezeten: in de ban, als het ware in beslag genomen 2. stevig in elkaar gepakt, in *bezeten huij*

bezetten ww. 1. bezetten 2. oppervlakte, ruimte innemen 3. (van bep. functies) bekleed houden 4. verkrijgen 5. in *et niet bezetten kunnen* er geen tijd voor hebben 6. met huismiddeltjes of door te bestrijken genezen 7. ademgebrek krijgen

bezetting de 1. bezetting 2. benauwdheid door veel slijmafscheiding e.d.

bezoek- z. *bezuuk, bezoeken*

bezeumen ww. 1. van één of meer zomen voorzien, korter maken door te zomen 2. inkorten van heesters

bezeupen bn.; bezopen, beschonken

bezeuren ww.; voortdurend zeuren

bezi'jd, bezaaid bn.; bezaaid: overdekt met een groot aantal

bezi'jen ww.; bezaaien: met zaad (e.d.) bestrooien

bezieden I bw.; naast, langs, opzij

bezieden II vz.; naast

bezien ww. 1. bekijken, aanschouwen, vooral in *'t Kan wel bezien lieden* het ziet er goed uit 2. overwegen, afwegen 3. in *We zullen 't d'r tegen bezien* het erop wagen

bezieveren ww. 1. door kwijlen vies maken 2. voortdurend zeuren

bezigen ww. 1. gebruiken (aan woorden, zinnen) 2. bezighouden, bezielen

bezighied de; bezigheid: wat iemand bezighoudt, vooral: beroep of hobby

bezigholen ww.; bezighouden, iemands aandacht houden

bezik, bi'zlik bw.; alleen, apart staand, niet bij de anderen

bezine de; benzine

bezinedamp, bezinedaamp de; benzinedamp

bezinehoolder de; benzinehouder

bezinelaampe de; benzinelamp

bezinelocht de; benzinelucht

bezinepompe de; benzinepomp: pompstation voor benzine enz.

bezinestaank de; benzinestank

bezineveurraad; benzinevoorraad

bezingen ww. 1. bezingen 2. voortdurend zingen

bezinken ww. 1. neerslaan, een bezinksel vormen 2. bezinken (fig.): geestelijk verwerken, met een afnemend gevoel van spanning

bezitten ww. 1. in bezit hebben 2. in *Die bezit nogal aorig* hij/zij is altijd goed gezond

bezoepen ww. 1. zich bezuipen 2. voortdurend drinken, steeds zuipen

bezoeren ww.; bezuren

bezorgklaant de; klant die z'n waren thuis bezorgd krijgt, z. ook *wegbrengklaant, thuisbrengklaant*

bezuden vz.; bezuiden, ten zuiden van

bezuken, bezeuken ww. 1. bezoeken 2. proberen 3. een beproeving ondergaan, getroffen worden door

bezuiker de; bezoeker

bezuiking, bezeuiking de; ramp, beproeving, bezoeking

bezunder z. *biezunder* I, II

bezundigen ww.; bezondigen

bezunigen ww.; bezuinigen

bezuuk, bezeuk et 1. het bezoeken of bezocht worden 2. de mensen die op bezoek komen, zijn

bezuuktied de; bezoektijd

bezwaor et 1. nadelig aspect, niet gewenste omstandigheid 2. bedenking, tegenwerping 3. bezwaar in financiële zin 4. zaken die men bij een koop ook moet afnemen, dient over te nemen

bezwaard bn. 1. zich ongerust makend 2. zich schuldig voelend 3. in *bezwaard eigendom* met hypotheek belast

bezwaoren ww.; bezwaren, nl. met een financiële last, in het bijzonder een hypotheek

bezwaorlik bn.; bezwaarlijk: met veel problemen, moeilijk, lastig

bezweren ww.; bezweren: onheil, ziekte, ongemak afwenden door bestrijking, formules uit te spreken e.d.

bezwieken ww. 1. bezwijken: niet langer bestand zijn 2. het loodje leggen

bezwiemen ww.; bezwijmen, in onmacht raken

bezwiet bn.; bezweet

bi'j I bw. 1. dichtbij 2. op het punt waar men had horen te zijn 3. bij bewustzijn 4. pienter, scherp van geest 5. in *te naoste bi'j* ten naaste bij, ongeveer

bi'j II vz., bw. 1. bij 2. in de ogen van, naar de mening van 3. aan (een lichaamsdeel, een kledingstuk: dat men vastpakt), bijv. *Hi'j pakte heur bi'j de neuze* 4. gedurende, tijdens 5. op een bep. tijd 6. gelijktijdig met 7. in geval van, met betrekking tot 8. wegens 9. door, bijv. in *Dat wee'k bi'j onderviening* 10. door middel van 11. onder een bep. omstandigheid, bijv. *bi'j de gek* voor de grap 12. per, volgens de genoemde eenheid 13. langs (gaand; ook wel m.b.t. een vaste toestand)

bi'jbakken ww.; meer exemplaren bakken dan het aantal dat men al had

bi'jballe de; bijbal

bi'jbeheuren et; bijbehoren

bi'jbetaelen ww.; bijbetalen

bi'jbienen, bi'jbienderen ww. 1. bijbenen (lett.) 2. bijhouden (fig.)

bi'jbieter z. *bi'jebieter*

bi'jblieven ww. 1. bijblijven: niet achter raken, op de hoogte blijven 2. niet vergeten

bi'jbouwen ww. 1. bijbouwen 2. (m.b.t. een akker, grond) ook bewerken, net als de andere grond

bi'jbrenge ww. 1. bijbrengen: aanvoeren, brengen 2. kennis, inzicht verschaffen, leren doen 3. door onderwijzen op een hoger kennisniveau brengen, opvoeden 4. nakomen, volbrengen 5. (m.b.t. een klok) op tijd zetten 6. bij bewustzijn brengen

bi'jbugen ww.; door te drukken, trekken, buigen in de gewenste richting doen staan

bi'jdaele (ook niet aaneen geschreven) bw.; bij (iets/iemand) langs

bi'jdag z. *bi'jzundag*

bi'jdehaand, bi'jderhaand, bi'jderhande, bi'jderhand, bi'jdehand bn. 1. bijdehand, handig en pienter, ook: gevat 2. mee te maken hebbend, bezig zijnd met, de beschikking hebbend over 3. links, vooral m.b.t. de positie van een paard voor een landbouwmachine, een wagen, ook in vergelijkbare toepassingen

bi'jdehaantien, bi'jderhaantien et; bijdehand kind

bi'jderhaans, bi'jdehaans, bi'jhaandig bn., bw.; (van een paard in een span) aan de linkerkant ingespannen (staand, lopend), ook gezegd wanneer een paard naar links gaat of moet gaan, bijv. *et bi'jdehaanse peerd*

bi'jdoek z. *bi'jedoeck*

bi'jdrege, bi'jdraege de; bijdrage: die men geeft, verstrekt

bi'jdregen ww.; bijdragen, inbrengen

bi'jdri'jen ww.; bijdraaien: meegaand worden

bi'jdrokken ww.; bijdrukken: toevoegen aan een oplage

bi'je de; bij, honingbij

bi'je-angel de; bijenangel
bi'je-eter z. *bi'jewolf*
bi'jebakkien et; bakje met bijensuiker voor de bijen
bi'jebieter, bi'jbieter de; koolmees
bi'jebrood et 1. koninginnenbrood, nl. voor een bijenkoningin 2. stuifmeel in honingraten
bi'jedaans de; bijendans
bi'jedoek, bi'jdoek, bi'jeklied de; bep. holle doek (veelal van jute), gebruikt om de korf met 'geschepte' bijen mee dicht te maken
bi'jehaanske de; bep. handschoen van gummi ter bescherming gebruikt door imkers
bi'jehokke, bi'jhokke et; schuurtje, overkapte plek waar de bijenkorven staan
bi'jeholen ww.; bijenhouden
bi'jehoolder de; bijenhouder
bi'jehoolderi'je de; het houden van bijen, bijenteelt
bi'jehunning, bi'jehunnig de; bijenhoning
bi'jejaor et; bijenjaar
bi'jekaaste de; bijenkast (van hout, vroeger van stro)
bi'jekappe de; bijenkap, bijenkaproen
bi'jekeuninginne de; bijenkoningin
bi'jekörf de 1. bijenkorf 2. dikke zwarte braambes
bi'jekörvemaeken ww.; vervaardigen van bijenkorven
bi'jekramme, kramme de; platte kram ter bevestiging van een nieuwe ring onder aan de bijenkorf (om deze te vergroten); ook gebruikt om korven aan elkaar vast te zetten wanneer men ze met de wagen vervoerde, bijv. naar een heidegebied
bi'jeman de; bijman, imker, liefhebber van het houden van bijen
bi'jemark en var. de; bijenmarkt
bi'jemes z. *körfmes*
bi'jemiet de; bijenmijt
bi'jennaander, bi'jenkander bw.; bij elkaar
bi'jenneer bw.; bij elkaar
bi'jenust et; nest van bijen
bi'jepiepe, bi'jepupe de; imkerpijp
bi'jepikker de; koolmees
bi'jeplaanke de; plank waarop men de bijenkorf plaatst
bi'jeplaante de; plant die veel door bijen wordt bezocht
bi'jeraot de, et; honingraat, hetz. als *raot* I
bi'jeslaacht de; het *bi'jeslaachten*
bi'jeslaachten ww.; hetz. als *slaachten*, bet. 2 en *uitbreken* van bijen
bi'jesluiier de; eenvoudig soort bijenkap bestaand uit een lap van tule
bi'jespiele de; spijl in een bijenkorf
bi'jestal de; bijenstal
bi'jestand, bi'jestaand de; bijenstal
bi'jestik, bi'jesteek de; steek van een bij
bi'jestippen mv.; uitwerpselen van bijen op wasgoed e.d.
bi'jestront de; uitwerpselen van bijen
bi'jesuker de; bijensuiker
bi'jeveger de; zachte veger, veelal van paardenhaar, ook van varkenshaar, gebruikt om bijen uit elkaar te strijken
bi'jevolk et; bijenvolk
bi'jevreter de 1. koolmees 2. kwikstaart
bi'jewaegen de; wagen met behulp waarvan men bijenvolken vervoerde

bi'jewas de; bijenwas
bi'jeweide de; veldje met drachtplanten, bijenweide
bi'jewin de; in *Et is goed bi'jewin* de bijen brengen veel nectar bijeen
bi'jewolf, bi'je-eter de; bijenwolf, bep. wesp die op bijen aast
bi'jeziekte de; bijenziekte
bi'jezwaarm de; bijenzwerm
bi'jgaon ww. 1. volgen bij een begrafenis 2. uitvoeren van slechts een kleine klus, een kleine activiteit 3. een beetje opschuiven, een beetje opschikken
bi'jgaonder de; elk van degenen naast de lijkwagen
bi'jgedaachte de; bijgedachte
bi'jgeleuf, bi'jgeloof et; bijgeloof
bi'jgeleuvig, bi'jgelovig bn.; bijgelovig
bi'jgenaemd bn.; bijgenaamd
bi'jgeval I bw.; misschien, voor het geval
bi'jgeval II voegw.; indien, voor het geval dat
bi'jglieks, bi'jgeliaks bw. 1. misschien 2. bijvoorbeeld 3. waarachtig
bi'jhaelen ww. 1. extra aan voorraad halen, naar binnen brengen van voorraad 2. halen om te helpen, bijv. *buren bi'jhaelen*
bi'jhakken ww. 1. bijhakken 2. met *hakkende* bewegingen bijwerken
bi'jhelpen ww.; bijwerken
bi'jholen ww.; bijhouden
bi'jhujjen ww.; resterend hooi bij het andere hooi harken
bi'jienkomst, bi'jienkomst de; bijeenkomst
bi'jkaans, bekaans bw. 1. bijna, haast 2. wellicht
bi'jkappen ww. 1. kappend bijwerken, vlak, rond, dunner enz. maken door te kappen 2. bewerken van haar door een kapper
bi'jker de; imker
bi'jkeren ww.; bijhouden, de bijenteelt uitoefenen
bi'jkeri'je de; bijenteelt
bi'jkommen ww. 1. beter worden, aansterken 2. de gewenste kwaliteit, het gewenste niveau weer halen of bijna halen 3. veel beter worden van gewas, er beter voor komen te staan van tuin, bouw- of weiland 4. bij bewustzijn komen 5. kunnen snappen van iets
bi'jkommend bn.; bijkomend: wat erbij, extra komt
bi'jkomstighied de; bijkomstigheid
bi'jkotten, bi'jkottens bw. 1. binnenkort 2. korte tijd geleden
bi'jkriegen ww.; oogsten
bi'jlaeden ww.; bijladen
bi'jlange z. onder *lange*, bet. 1
bi'jlanges, bi'jlaanges, bi'jlaangs, bi'jlangs vz., bw. 1. over een korte of langere lengte naast, bezijden, (vlak) langs 2. in de lengte volgend 3. van het ene punt naar het andere punt, van het ene huis naar het andere, van de ene persoon naar de andere enz.
bi'jlangeskommen, bi'jlangeskoemen z. voor var. ook onder *bi'jlanges* ww. 1. langs mensen/voorwerpen enz. komen, bij mensen langs komen 2. in *et (niet/niet meer)* *bi'jlangeskommen kunnen* z'n werk, z'n zaken (niet/niet meer) afkunnen
bi'jlangeslopen, voor var. z. *bi'jlanges* ww. 1. langs hek, stoel e.d. lopen van kleine kinderen terwijl ze zich vast kunnen houden 2. *d'r bi'jlanges lopen* (niet aaneen): bij iets langs lopen
bi'jlaoge de; bijlage: in de vorm van een geschrift, een attachment
bi'jlappen ww.; tot één volk verenigen van bijenvolken, om ze te versterken
bi'jliggen ww. 1. voor de geest staan, in grote lijnen nog weten 2. een voorgevoel hebben 3. in *Et lag 'm al zo bi'j* hij voelde zich al niet zo goed

bi'jligger de; iemand met wie men seks heeft anders dan de echtgenoot/echtgenote
bi'jlochten ww.; bijlichten, ook: helpen met informatie, inzichten
bi'jlopen ww.; inhalen door hard te lopen
bi'jloper de; meeloper
bi'jmaeken ww.; bijmaken: bijpassend aanmaken
bi'jmaone de; bijmaan
bi'jmeerderen ww. 1. toenemen in aantal, omvang 2. meerderen bij het breien
bi'jmennen ww. 1. met paard en wagen vervoeren, brengen (bij) 2. door te mennen het trekdier corrigeren in z'n bewegingen
bi'jmi'jen ww.; ook maaien (van nog niet gemaaide, overgebleven stukken)
bi'jmingen, bi'jmengen ww.; bijmengen
bi'jnaeme de; bijnaam: toegevoegde naam of spotnaam
bi'jnao z. *bijna*
bi'jnierschosse de; bijnierschors
bi'joolds, ook niet aaneen geschreven; bw.; vroeger, lang geleden
bi'jpoten ww. 1. door poten, planten toevoegen 2. zo snel lopen dat men de ander bijhoudt
bi'jptraoten ww. 1. bijpraten 2. in *iene bi'jptraoten* door te praten op de hoogte stellen van ontwikkelingen enz. 3. in *een betien bi'jptraoten* hetz. als *behemmelen*, nl. vergoelijkend/relativerend praten zodat de spanning wegebt
bi'jrekken ww.; door te rekken zo lang doen zijn als gewenst, bijv. *stof bi'jrekken*
bi'jrieden ww.; steeds materiaal aanvoeren, vooral: met paard en wagen, i.h.b. van graan bij de dorsmachine
bi'jrieder de 1. bijrijder 2. degene die met het *bi'jrieden* is belast
bi'jrieven ww.; extra, meer reven
bi'jrolle de; bijrol
bi'jschaeven ww.; bijschaven
bi'jschikken ww.; bijschuiven, bijschikken: aan tafel, vooral om mee te eten
bi'jschinken en var. ww.; bijschenken
bi'jschoelen ww.; bijscholen
bi'jschoeren ww.; bijschuren
bi'jschoeven ww.; bijschuiven, bijschikken: aan tafel, vooral om mee te eten
bi'jschrieven ww.; bijschrijven: van geld
bi'jschrieving de; bijschrijving: van geld
bi'jschure de; schuur los van de boerderij, soms daar ook aan vast gebouwd, om hooi en/of stro in op te bergen, om vee in te hebben en/of om machines, gereedschappen of werktuigen in onder te brengen
bi'jslag de 1. kinderbijslag 2. uitkering bij werkloosheid
bi'jslaop de 1. iemand met wie men naar bed gaat/is geweest anders dan de eigen man of vrouw 2. degene met wie men slaapt, naar bed gaat (ook de eigen man/vrouw) 3. het bijslapen, gemeenschap hebben met een ander dan degene met wie men is getrouwd
bi'jslaoper de 1. hetz. als *bi'jslaop*, bet. 1 2. degene met wie men gewoonlijk naar bed gaat, seks heeft
bi'jslichten ww.; egaliseren (van land, grond)
bi'jsliepen ww.; bijslijpen
bi'jsloffen ww. 1. bijsloffen, bijhouden 2. begrijpen, geestelijk volgen
bi'jsluten ww.; bijsluiten
bi'jsluter de; bijsluter
bi'jsmaek de; bijsmaak
bi'jsnieden ww. 1. bijsnijden: door te snijden aan het gesnedene toevoegen 2. snijdend bewerken

bi'jsnuuien, bi'jsnuien, bi'snuijen ww.; op snoeien
bi'jspeulen ww.; een belangrijke rol spelen, ertoe bijdragen
bi'jspeune, bi'jspeun, bi'jspeen de; hetz. als *bi'jutter*
bi'jspiekeren ww. 1. door spijkeren vastmaken, herstellen 2. goed onderwijzen om een achterstand in te halen, om gebrek aan kennis op te heffen 3. z'n kennis vermeerderen, z'n leerachterstand inhalen 4. bijleggen van ruzie 5. alsnog betalen, erbij betalen
bi'jspielehooft et; sporkehout
bi'jspiene de; hetz. als *bi'jutter*
bi'jspieze, bi'jspul de; bijspijs, vooral: groente bij het eten
bi'jspitten ww.; spittend bijwerken
bi'jspleet de; gaatje aan de zijkant van een tepel
bi'jstaand, bijstand de 1. bijstand: hulp, ondersteuning 2. uitkeringsinstantie die geld uitkeert op grond van de bijstandswet
bi'jstaansmem, bi'jstaansmoeder de; bijstandsmoeder
bi'jstaansuutkering de; bijstandsuitkering
bi'jstaon ww. 1. helpen, ondersteunen, bijstand geven 2. voor de geest hebben, de herinnering hebben
bi'jstap de; stap van de ene voet op de andere: om zich af te zetten bij een sprong
bi'jstaps bw.; met een *bi'jstap* zich afzettend en springend
bi'jstoppen ww.; bij iets stoppen
bi'jstotten ww.; bijstorten
bi'jtied z. *betied*
bi'jtieden bw.; af en toe, van tijd tot tijd
bi'jtieds bw.; op tijd
bi'jtimmeren ww.; bijwerken door te timmeren
bi'jutter de; overtollige speen van een koe, vaak afgebonden
bi'jval de; bijval, instemming
bi'jvalen ww.; bijvallen, steun betuigen
bi'jvarven ww.; bijverven
bi'jveld et; bijveld i.t.t. hoofd(sport)veld
bi'jverschijnsel et; bijverschijnsel
bi'jveurbeeld, beveurbiel, bi'jveurbiel bw.; bijvoorbeeld
bi'jvielen ww.; bijvijen
bi'jvoeglik bn.; bijvoeglijk
bi'jvoer et; extra voer, bijv. in de vorm van haver voor het paard in de winter
bi'jvoeren ww. 1. extra voer geven, extra voeren 2. als extra voer geven, bijv. *Wi'j voeren bieten bi'j an de koeien*
bi'jwarken ww. 1. bijwerken, bewerken zodat het beter wordt 2. z'n achterstand wegwerken
bi'jwarking de; bijwerking: met name van bep. medicijnen
bi'jwasken ww.; door te wassen het vuil wegwerken, zodat de persoon/de zaak weer schoon is
bi'jwassien et; klein wasje
bi'jwezen et; bijzijn, bijwezen, tegenwoordigheid
bi'jwieden ww. 1. wat nog niet gewied is, eveneens wieden 2. meerderen bij breien
bi'jwielen bw.; af en toe
bi'jzaeke de; bijzaak, zaak die niet belangrijk is
bi'jzettaofel de; bijzettafel
bi'jzetten ww. 1. plaatsen bij 2. bij de tijd brengen van een uurwerk 3. aan kracht/energie aanwenden
bi'jzik z. *bezik*

bi'jzinnig bn.; buiten zinnen
bi'jzundag, bi'jdag de; niet op zondag vallende kerkelijke feestdag, 'extra zondag'
bi'jzunne de; bijzon
bibbereide de; eg met verende tanden
bidden ww. 1. bidden (tot God) 2. smeken 3. een bep. vliegbeweging maken van bijen
biddertien et; torenvalk
bidkussen et; knielkussen
bidprentien et; bidprentje
bie bn.; bijzonder, bijv. *'t Is niet zo bie, heur*
bieb de; bieb, bibliotheek
biebel, bubel de 1. bijbel 2. dik boek
biebelboek et; bijbelboek, elk der boeken van de bijbel
biebelen ww.; in de bijbel lezen, de bijbel gebruiken
biebelkennis de; bijbelkennis, d.i. ook: het vak, de les waarin men op een school kennis over de bijbel opdoet
biebelklub de; bijbelkring
biebelkring, bubelkring de; bijbelkring
biebelkundig bn.; bijbelvast
biebellezen, bubellezen ww.; bijbellezen
biebels, bubels bn.; bijbels: met betrekking tot de bijbel, van, in, uit de bijbel
biebelspreuk, biebel spreuke de; bijbelspreuk
biebelstok et; tekstgedeelte uit de bijbel
biebeltheek de 1. bibliotheek 2. boekenverzameling
biebeltheekcentraole de; bibliotheekcentrale
biebeltheekkaorte de; bibliotheekkaart
biebelthekaoris de; bibliothecaris
biebelthekeresse de; bibliothecaresse
biebeluutgifte de; bijbeluitgave
biebelvaaste, bubelvaaste bn.; bijbelvast
biebelverhael, biebelverhaol et; bijbelverhaal
biebelvertaeler de; bijbelvertaler
biecht de 1. biecht in r.k. zin 2. het nadrukkelijk ondervragen
biechten ww. 1. biechten (in r.k. zin) 2. opbiechten
bieden ww. 1. aanbieden 2. een bod doen
biedersgeld et; hetz. als *striekgeld*
biefstok de; biefstuk
biejeebaand z. *biesbaand*
bieeld z. *beeld*
biele de 1. bekend gereedschap: bijl 2. in *veur de biele gaon* voor de bijl gaan
bielestaele, bielestele de; bijlsteel
bien et 1. elk der beide benen van een mens 2. poot van een paard of koe 3. been van een passer, schaar e.d., zo ook elk der benen van een driehoek 4. been als onderdeel van een geraamte van mens of dier 5. gebeente 6. in *stien en bien klaegen* geweldig klagen
bienbescharmer de; beenbeschermer
bienbescharming de; beenbescherming
bienbreuke, bienbreuk de; beenbreuk
biender, biener de 1. boekbinder 2. de man of jongen die de door de *weller* samengepakte bundels graan tot garven bindt 3. (paarden)halster
bienderd de; iemand met lange benen (die bijgevolg met grote stappen loopt)
bienderen ww.; beenderen, met grote stappen hard lopen

bienderi'je de; binderij

biendgaoren, biengaoren et; bindgaren

biendhaoke de; haak aan de wagen, gebruikt bij de bevestiging van de weesboom op de roggelading

biending z. *biening*

biendjak et; oude bloes of jak van een vrouw, met lange mouwen, gedragen als werkkleding bij het oogsten van graan, in 't bijzonder het binden van garven

biendlaoge de; tussenlaag op wagen met koren

biendmateriaol et; bindmateriaal

biendmiddel et; bindmiddel, stof die bindt

bienebrekershuj et; hooi van, met veel *buundergrös*, scherp en slecht gras

bienen I bn.; van been, benen

bienen II ww. 1. vastbinden, samenbinden enz. 2. wat vastgebonden is losmaken, bijv. *Ik zal et pakkien van de fiets bieten* 3. in z'n vrijheid beperken, een band aangaan die tot verplichtingen noopt 4. emotionele binding met iets of iemand aangaan 5. dik maken van vloeistof 6. een boek binden

bienen, benen III ww.; flink, vlot, gezwind lopen

bienend bn.; bindend, bijv. *een bienend advies*

bienewaegen, in *mit de bienewaegen* lopend, te voet

biengebrek et; gebrek, mankement aan een been

biengewricht et; beengewricht

bienholte de; beenholte

biening, biending de; binding, band tussen mensen, gevoel van verbonden zijn met iets

bienkappe de; beenkap

bienlengte de; beenlengte

bienmurg, bienmarg et; beenmerg

bienontsteking de; beenontsteking

bienpiene de; pijn in z'n been

bienpiepe, bienpupe de; bep. losse regenpijp, ook tegen de kou gedragen, van de lies tot over de schoenen of klompen gaand

bienruimte de; beenruimte

bienschacht de; elk der leren omhulsels onder de knieën gedragen om droog te blijven

bienslag de; beenslag

bienspalk de; beenspalk

bienster, biendster de; vrouw die koren, met name rogge, tot garven bindt

bient z. *gebient*

biente et; deel van twee stijlen tegenover elkaar met het bijbehorende balkwerk van een klokkenstoel

bienterichten ww.; opzetten en afstellen van (de delen van) het *bientwark*

bientheufd de; hetz. als *bientkop*

bientien et; beentje: klein been

bientkop de; zware balk die op twee binstijlen ligt en zo een gebint vormt

bientledder, gebientledder de; lange ladder die men vooral gebruikt in een hoge schuur, om op het hooivak te komen

bientouw et; bindtouw, touw om mee te binden in veel toepassingen, ook: om mee af te binden, om te castreren

bientransplantaosie de; beentransplantatie

bientstiele, bientestiele de; binstijl, met name van een boerderij

bientwark, bientwaark et 1. het geheel aan gebinten, de gebinten (combinaties van twee stijlen en dwarsbalken) met elkaar 2. de combinatie van twee binstijlen en de zware dwarsbalk die ter verbinding daar bovenop ligt

bienvreet de; botkanker

bienwark, bienwaark et 1. beenwerk (van vee) 2. fraaie of goede benen van een mens

bienwiensel et; windsel om het been

bienwilg de; bindwilg

bierboek de 1. dikke buik als gevolg van het drinken van bier 2. iemand met zo'n buik

bierbossel, bierbossen de; bostel, nl. gebruikt als veevoer

bierbrouweri'je de; bierbrouwerij

bierkanne de; bierkan

bierkarre de; bierbrouwerskar

bierkissien et; bierkrat

bierkraene de; bierkraan

bierlocht de; bierlucht

bierpeinze de; bierpens, hetz. als *bierboek*

bierperduktie de; bierproductie

bierpolle de; hop (bep. klimplant)

bierpompe de; bierpomp

bierpulle de; bierpul

bierschoem et; bierschuim

biersmaek de; biersmaak

biertaofel de; tafel waarop bier wordt geschonken, waaraan men bier zit te drinken

biertien et; biertje, glaasje bier

bierviltien et; bierviltje

bierwaegen de; bierwagen

bierwossien et; bierworstje

biesbaand, biejeebaand et; bia's, bia'slint

biesien et; biesje, smal boordsel ter versiering

biest z. *beest, buust*

biestbri'j z. *buustbri'j*

biester I de 1. in *gien biester* geen zier 2. het ernaast zitten, verwarring waarin men verkeert

biester II bn. 1. bijster, kwijt 2. buitengewoon slecht, beroerd, in hoge mate lastig 3. in hoge mate goed, mooi, bijv. *'t Is biester weer* heel mooi weer 4. (van het weer, de lucht) slecht *De locht is biester* ziet er slecht uit, het wordt slecht weer

biester III bw.; in hoge mate

biesterbaorlik bn., bw.; enorme verbazing of bewondering teweegbrengend

biesterig bn.; als *biest, buust*, bijv. *De bri'j is geerscheuten, want ze is te biesterig*

biestewaegen de; hetz. als *veewaegen*

biestpannekoeke z. *buustpannekoeke*

biet, beet de 1. daad van het bijten, beet 2. indruksel van een *biet* in bet. 1 3. af te bijten of afgebeten stuk, stukje om te eten, iets hartigs/lekkers om te eten, ook in *gien biet* niks 4. in *te zoep en te biet staon* net onder water staan van drassig land 5. z. *bit*

biete de 1. voederbiet, suikerbiet 2. (mv.) rode bieten, bietenkroot 3. in *gien biete* niks, in verb. als *Ik snappe d'r gien biete van*

bieteakker de; akker waarop men bieten verbouwt

bieteblad et 1. loof van bieten 2. blaadje van de biet als plant

bietebouw de; akker(s) waarop men bieten verbouwt

bietebulte, bietebult de; hoop bieten (ook ingekuuld)

bietegat et; kuil waarin voederbieten worden bewaard

bietehakke, bietehak, bietehakker de 1. klein soort *hakke* gebruikt om onkruid weg te nemen tussen bieten 2. hetz. als *bietesnieder*, ook: om de koppen van bieten mee af te hakken, bietenkopper

bietehope de; hetz. als *bietebulte*

bietekelder de; kelder waarin men bieten bewaart

bieteklauwer de; hetz. als *bietehakke*

bietekoele de; kuil waarin voederbieten worden bewaard

bietekop de; kop, bovenste deel van een biet evt. met het loof

bietekoppen ww.; de kop, het bovenste deel van een biet hakken, slaan

bietekopper de; bietenkopper

bietekrabber de; hetz. als *hakkien*, bet. 2

bietekuיל de 1. ingekuילd loof van bieten 2. natte pulp van bieten

bietelaand et; land waarop men bieten verbouwt

bietelof, bieteloof et; blad, loof van bieten

bietelofrieden ww.; loof van bieten oogsten en het vervoeren per wagen

bietemes et; bietenkopper

bietemesiene de; machine om bieten mee te snijden

bietemeule de; bep. molen met behulp waarvan voederbieten in plakken worden gesneden

bieten ww. 1. bijtende beweging in of naar iets of iemand maken 2. op een aanbod ingaan, toehappen, op iets reageren 3. door bijten in een bep. toestand brengen 4. door te bijten kapot maken 5. erg kortaf zeggen 6. bijten, steken van bep. insecten 7. onderling vechten van bijenvolken 8. scherp reageren 9. een bijtend, stekend gevoel teweegbrengen

bietenat et; nat, sap van bieten, met name van rooie bieten

bietelaante de; biet in z'n geheel (loof en wortel)

bierter, bierterd de 1. iemand die bijt 2. paard dat snel bijt 3. hond die snel bijt 4. kind dat op de nagels bijt 5. mondstuk van een tabakspijp 6. iemand die snel, vaak scherp, stekelig reageert

bieteri'je de; het *bieten* bijten, in div. bet.

bietierieden ww.; vervoeren van bieten per wagen, veelal: van het land naar de boerderij

bieturig bn. 1. geneigd tot bijten (met de mond, bek) 2. (van stoffen) met een bijtend, stekend effect 3. geneigd scherp, geprikkeld, snauwerig te reageren 4. vasthoudend

bietering z. *bietring*

bieterooien ww.; rooien van bieten

bietesap et; nat, sap van met name rooie bieten

bieteschoffel de; gewone schoffel die men bij het schoffelen van de bieten gebruikte

bieteschoffelen ww.; schoffelen van de bieten

bieteschute de; flinke schuit waarin men bieten vervoerde

bieteschure de; schuur waarin men bieten opslaat

bietesnieder de; bietensnijder: hetz. als *bietemeule*, ook: soort langwerpige hakmes met behulp waarvan men de kop van bieten sloeg of deze in plakken hakte

bietetied de; tijd waarin men de bieten oogst

bieteveld et; veld, terrein, akker waarop men bieten verbouwt

bietevörke de; bietenvork

bietewaegen de; wagen waarmee men bieten vervoert

bietewieden ww.; onkruid tussen de bieten wieden

bietezaad et; zaad van bieten

bietezi'jen, bietezaodzi'jen ww.; zaaien van het zaad van bieten

biethebben, beethebben ww. 1. beethebben, vis aan de haak hebben 2. een positieve reactie krijgen

bietien z. *betien*

bietring, bietering de; bijtring

bietstok et; benen of hoornen mondstuk van een pijp

bieze z. *buze*

biezejaeger de; jachtopziener, veldwachter

biezematte z. *buzematte*

biezen I mv. 1. in *je biezen pakken* ervandoor gaan 2. z. *buzen*

biezen II ww. 1. hard of druk en intensief lopen van mensen, bijv. *Bies mar niet zo hadde*
2. stoeiend heen en weer rennen of anderszins hard lopen: van koeien, o.m. gezegd indien
ze op de vlucht zijn voor horzels 3. hetz. als *ofzeumen*, bet. 1

biezerig bn.; (van het weer) met veel wind, winderig

biezunder, bezunder, biezonder I bn.; bijzonder

biezunder, bezunder, biezonder II bw.; uitzonderlijk, in hoge mate mooi, goed, verkeerd
enz.

biezunderhied, bezunderhied, bezonderhied, biezonderhied de; bijzonderheid

bigge de; big

biggebak de 1. bak waarin men biggen vervoert 2. bep. trog waaruit biggen hun voer
krijgen

biggehokke et 1. varkenshok voor biggen 2. hok waarin de zeug biggen krijgt

biggejaegen ww.; opruimen van afgegraven bonkaarde

biggekooi de; zeugkooi

biggekoopman de; koopman die biggen op- en verkoopt

biggekörf de; korf, mand van plm. 1,25 m doorsnee waarin men drie tot vier biggen
vervoerde (vooral: van of naar de markt)

biggekramme de; kram, ring of stuk ijzer- of koperdraad dat een big door de neus wordt
gestoken om wroeten tegen te gaan

biggemark, biggemaat, biggemaark I de; markt waarop biggen worden verhandeld

biggemark II et; biggenmerk (in 't oor)

biggemotte de 1. zeug die voor de eerste keer bigt 2. drachtige zeug 3. zeug met jonge biggen
4. zeug die al wat ouder is en al regelmatig heeft gebigd

biggen ww. 1. biggen, jongen door een varken 2. overgeven, braken

biggereuster de; rooster op een mestgoot of -put in een stal voor biggen

biggeri'je de; het geboren worden van biggen

biggesnieden ww.; castreren van jonge varkens

biggesnieder de; degene die biggen castreert, biggensnijder

biggestal de; stal voor biggen

bijna, bi'jnao bw.; bijna, schier

bik de; bik, eten, in verb. als *an de bik gaon*

bikhaemer de; bikhamer

bikkel de 1. botje uit de voorpoot van een varken of sprongbeen uit een schapenpoot, met
name bekend vanwege het gebruik in het bikkelspel 2. bep. hoed, bikkel

bikkelen ww.; het bikkelspel spelen

bikkelhad bn., bw.; bikkeldhard

bikkelkaante de; elk der vlakken van een bikkel uit het bikkelspel

bikkelspul et; bikkelspel

bikkement et; (schertsend) eten

bikken ww. 1. bikken: met name van stenen 2. eten, bijv. *Ze bin an 't bikken*

bikker de; iemand die bikt, afbikt

biks mv.; veevoerbrokjes

bikstien de 1. steen waarop men bikt, veelal keisteen 2. oude steen die men bikt

bilhaemer de; bilhamer
biljatballe de; biljartbal
biljatten ww.; biljarten
bille de 1. dijbeen 2. bil (van het achterwerk; ook van dieren)
billejaegen ww.; zwaar lichamelijk werk doen (en in hoog tempo)
billen ww.; kerven maken in een molensteen met behulp van de bilhamer
billetikker de; slipjas
billewaegen, in *mit de billewaegen gaon, -kommen, -moeten* te voet, lopend
billik bn.; billijk: rechtvaardig, redelijk
billiken ww.; billijken
billikhied de; billijkheid, redelijkheid
bilstok et; bilstuk
bimbamslag de; mooie slag van een klok
binder-, binnen-, binne- binnen-, eerste lid in zn. van het type *binderbaene, binderbuse*
binderbaand, binnebaand, binnenband de; binnenband
binderbaene, binnebaene, binnenbaene de; binnenbaan
binderbuse, binnebuse, binnenbuse de; binnenzak
binderdeure, binnedeure, binnendeure, binnerdeure de; binnendeur
binderkaante, binnekaant, binnenkaant, binnekaante, binnenkaante de; binnenkant
bindermure, binnemure, binnenmure de; binnenmuur
binderst, binnenst bn.; binnenst, het meest binnen (zelfst.) *et binnenste van heur hatte* haar/hun diepste innerlijk
binderweg, binneweg, binnenweg de 1. bekend oud wegtype: min of meer in het midden van de hoge zandruggen gelegen die in de lengterichting van *Stellingwarf* lopen, vanouds soms niet meer dan een voetpad, vaak i.t.t. de *boverweg* of *buterweg* 2. binnenweg 3. kortste weg
bingel, bengel de 1. kwajongen, deugniet, rakker 2. klepel van een klok 3. hetz. als *schaopebingel* 4. bel in een draaimolen
bingelen, bengelen ww. 1. heen en weer slingerend hangen (z. ook *bongelen*) 2. gaan, geluid worden van een luidklok
bingeljaoren mv.; vlegeljaren
bingo I et; bingospel, kienspel
bingo II tw. 1. uitroep als men een prijs binnenhaalt bij het bingospel 2. uitroep wanneer iets juist gezegd wordt, wanneer men plotseling z'n succes constateert
bingo-aovend de; bingoavond
binkeltien et; bovenste stukje van de varkenspoot
binnen I bw. 1. binnen, in een ruimte 2. in een zodanige financiële positie dat men zich nooit meer zorgen hoeft te maken
binnen II vz. 1. in een ruimte, niet buiten 2. minder dan een bep. tijdsbestek
binnen- 1. binnen-: eerste lid in ww. als *binnenbrengen, binnenhaelen, binnenkommen, binnenfloepen* (niet alle ww. van dit type zijn in dit woordenboek opgesomd) 2. z. *binder-*
binnenballe de; niet ingedaalde teelbal
binnenbeer, binnebeer, glaezewasker de; binnenbeer
binnenbraand de; binnenbrand
binnendiek, binnediek, binnerdiek, binderdiek de; 1. binnendijk 2. binnenweg
binnendieks bn.; binnendijks
binnenfloepen ww.; naar binnen schieten, floepen, glippen
binnenhaelen ww. 1. naar binnen brengen, met name van de oogst 2. (bij vissen) naar zich toe trekken, binnen zijn bereik brengen 3. verwerven, tot de zijne/hare maken
binnenhoeke de; plekje bij het huis in de luwte, bijv. in een inspringende hoek

binnenholen ww.; binnenhouden, niet naar buiten laten gaan
binnenkomen ww.; binnenkomen: in een ruimte
binnenkoorsen mv.; aanduiding voor sluipende, inwendige, wellicht onopgemerkte koorts
binnenkot bw. 1. binnenkort, eerlang 2. onlangs
binnenkriegen ww. 1. binnenkrijgen: van water door de keel 2. ontvangen, bezorgd krijgen
binnenlaand et; binnenland
binnenlaans bn. 1. binnenlands, binnen het eigen land, het eigen land betreffende 2. van hoog gelegen graslanden
binnenlaoten ww.; binnenlaten
binnenlatte de; lat aan de binnenkant getimmerd
binnenmennen ww.; met paard en wagen binnenbrengen
binnenmoons, binnensmoons, binnensmonds bw.; binnensmonds
binnenopnaeme de; binnenopname
binnenplaets de; binnenplaats
binnenplak et; binnenplaats
binnenprettien et; binnenpretje
binnenrieden ww.; binnenrijden
binnenrot et; hetz. als *rot* I in een appel
binnenshuus bw.; binnenshuis
binnenst z. *binderst*
binnenstebuten bw.; binnenstebuiten
binnenstro, binnestro et; stro dat opgeborgen is geweest, i.t.t. stro direct van het land gehaald
binnenveringmetras et; matras met binnenvering
binnenvetter, binnevetter de; binnenvetter, sterk in zichzelf gekeerde persoon, introvert iemand
binnenvisker de; binnenvisser
binnenwark, binnewark, binnenwaark et 1. binnenwerk: werk binnenshuis 2. delen van een machine, werktuig aan de binnenkant
binnenwarks, binnenwaarks bn., bw.; binnenwerks, binnenwerks gemeten
binnenweg bw. 1. binnen door de boerderij gaand 2. z. *binderweg*
binnenzole de; binnenzool; *We hadden et al aorig in de binnenzole* raakten er al flink bedreven in, konden het al goed aan
binnepot, binnerpot de 1. binnenste pot, in geval van bep. kachels 2. id. in geval van een stookpot: binnenste van twee grote ijzeren potten waarin wasgoed werd gedaan of waarin aardappels werden gekookt voor varkens
bintien, bintje et 1. aardappel van het soort bintje 2. de aardappelsoort bintje
bioskoopbezuker de; bioscoopbezoeker
bioskoopzael de; bioscoopzaal
bir z. *birre*
birk, birke, bark, börk, burk, burken de; berk
birkehede en var. de; heg van berken
birken, berken, burken, barken, börken bn.; berken, van berkenhout
birkenbaste de; berkenbast
birkenblad, burkenblad, berkeblad, berkenblad et; berkenblad
birkenboom, birkeboom, berkeboom, berkenboom, berkeboem, burkenboom de; berkenboom
birkenbos, burkenbos, berkebos, berkenbos de; bos voornamelijk bestaande uit berken
birkenhooft, birkehooft, berkehooft, berkenhooft, burkenhooft et; berkenhout
birkenhoolten, berkehoolten, berkenhoolten bn.; berkenhouten

birkenpolle, birkepolle, berkepolle de; (niet zo'n grote) berkenboom
birkenries, burkenries de, et; rijshout van berken
birkenriesbessem, burkenriesbessem de; bezem van *birkenries*
birkewien de; berkenwijn
birre, bir bn.; druk en driftig, bits, kortaf
birrig bn., bw.; kortaf, bits
birzig bn.; druk en driftig van karakter
bisamrotte de; bisamrat
biskwie de; bekend koekje: biscuit
bisschoppelik bn.; bisschoppelijk
bisschopskörf de; ronde en grotendeels recht opgaande bijenkorf, boen in een punt uitlopend
bissekissen ww; harrewarren, hetz. als *kissebissen*: *Ze bin an et bissekissen*
bit, biet, but I et 1. bijt in het ijs 2. bit: ijzeren mondstuk van een paard of ander last- of trekdier 3. mondstuk van een pijp
bit II de; bit, bekende eenheid van digitale informatie
bitter I; 1. bitter: bekend extract of glas jenever gemengd met dat extract
bitter II bn. 1. bitter van smaak 2. scherp, bijtend 3. zwaar, pijnlijk voor het gemoed 4. ellendig, in een moeilijke omstandigheid 5. spijtig, smartelijk
bitter III bw.; in hoge mate, bijv. *een bitter betien* erg weinig
bitterballe de; bitterbal
bitteren ww.; bittertjes drinken
bitterflessien et; flesje (soort kleine karaf) met bitter (extract)
bitterhied de 1. het bitter zijn 2. pijnlijk gevoel, gevoel van gegriefd zijn
bitterhooft et 1. kalmoeswortel 2. bitterzoet 3. zoethout
bitterkoekien et; bitterkoekje
bitterplaante de 1. bitterzoet 2. kalmoeswortel
bittertaofel de; bittertafel
bitteruurtien et; bitteruur
bitterzute; bitterzoet: tegelijk bitter en zoet
bitterzuten mv.; benaming voor bep. kleine zoete appels
bivakmusse de; bivakmuts
blaank bn. 1. spiegelend, blinkend 2. met water bedekt, met water aan de oppervlakte 3. wit, niet gekleurd, licht gekleurd
blaankieken bn.; van eikenhout dat licht van kleur is
blauw- z. *blauw(-)*
blabberachtig bn. 1. modderig 2. bladderend 3. verwelkt en slap
blad et 1. gebladerte 2. exemplaar van een blad van een boom, plant 3. tafelblad (ook als aanzetstuk) 4. plat deel van een voorwerp, gereedschap e.d. (waarmee men graaft, snijdt e.d.) 5. elk van de wielachtige elementen met tanden in de vorm van ijzeren pennen van een hooimachine 6. dienblad, theeblad e.d. 7. blad papier, stuk papier e.d. 8. blad van een boek, krant e.d. 9. tijdschrift, periodiek, krant
bladderen, blaederen, blaeren ww.; bladderen
bladgould et; bladgoud
bladharke, blaereharke de; bladhark
bladharken ww.; blad op gazon enz. bijeenharken, wegharken
bladhouwe, bladhouwer de; enigszins op een zeis gelijkende haak om modder en plantenresten uit een sloot te trekken
bladhunning, bladhunnig de; bladhoning
bladkool de; witte kool
bladluus de; et (verz.); bladluis

bladmeziek de; bladmuziek
bladnarve, bladnaarve, bladnarf de; bladnerf
bladofval et; bladafval
bladroller, bladrol, bladrolle de; bladrolziekte, met name van aardappelen
bladstille bn.; bladstil
bladvere de; bladveer
bladwiezer de; bladwijzer: bijlegger, leeswijzer
bladziede de; bladzijde
blaedergoold et; bladgoud
blaedermaege de; bladmaag
blaeken ww. 1. blaken: helder of gloeiend stralen 2. blaten (van geiten, schapen) 3. schreeuwen, jammerend tekeergaan
blaeker I de 1. spiegelen de 1. spiegelend deel van een (petroleum)lampje 2. walmvanger 3. opgehangen of in de hand te houden petroleumlampje met spiegelen de 4. doopvont (van koper)
blaeker II et; dienblad in een café
blaeker, blaekerd de; schreeuwer
blaekeren ww. 1. van de zon: blakerend stralen 2. de straling van de sterke zon ondergaan 3. door de felle zon of andere hittebron (bijv. vuur) aangetast raken 4. gezondheid uitstralen
blaekerlaampe de; bep. lamp: blaker
blaerbek de; schreeuwer, vooral van een kind gezegd
blaederd, blaerder, blaekerd de; blèrende persoon of dier
blaeren ww.; blèren: van mensen, vooral van kinderen, ook van schapen enz.
blaerkonte, blaerkont de; blèrende persoon
blaeten, blaoten ww.; blaten (van bep. dieren)
blaffen ww. 1. blaffen, keffen van honden, vossen, varkens 2. knallen van geweren e.d. 3. aanhoudend hard hoesten 4. luidkeels opscheppen, zwetsen 5. bars spreken, afblaffen, toebijten
blaffer de; revolver, pistool
blafferd, blaffer de 1. iemand die voortdurend ruw en onbeschoft spreekt, hard roept, schreeuwlelijk 2. zwetser, opschepper
blak bn.; geheel windstil
blakber z. *blekber*
blaksem tw.; krachtterm: bliksems, deksels
blakstille bn.; bladstil, blakstil
blakvernish de, et; black varnish, teerachtige substantie
blanko bn.; blanco
blaom de; smet op iemands naam
blaore de 1. blaar in de huid 2. bladder in verflaag 3. bep. ziekte van de huid bij vee: blaar 4. ziekelijke opzwellen van het uitwendige geslachtsdeel bij een koe of varken 5. hetz. als *blaorkop*
blaorebieter z. *wrattebieter*
blaorekoe de; blaarkoe
blaerkop de; blaarkoe, koe met een blaarkop (zeer grote bles), ook gezegd van een koe met een geheel witte kop en het overige lichaam geheel zwart
blaerkopt bn.; met een blaarkop
blaosbalge, blaosbalg, blaosbalke de 1. blaasbalg 2. opschepper
blaosien et; bel op het water
blaosinsterment et; blaasinstrument
blaosmeziek de; blaasmuziek
blaospiepe de; blaaspijp

blaespoep de 1. (meestal mv.) Duitse hoornblazer die in groepsverband door de dorpen en steden trok om met muziek iets te verdienen 2. hoornblazer 3. iemand die over zichzelf opschept

blaasproef de; blaasproef

blaostrappen, blaozetrappen ww.; spelletje spelen waarbij men in een kring achter elkaar aan liep met een opgeblazen varkensblaas aan een been; men probeerde de blaas van een ander kapot te trappen; wie z'n varkensblaas als laatste heel hield, had gewonnen

blaosvoetbalspul et; blaasvoetbalspel

blaoten z. *blaeten*

blaoze de; urineblaas

blaozen ww. 1. blazend uitademen 2. blazen door katten of door andere dieren 3. krachtig waaien 4. door blazen een instrument bespelen, doen klinken 5. op een blaasinstrument doen horen 6. opscheppen 7. verplaatsen of verwijderen door blazen 8. door blazen bep. figuren doen ontstaan, vol doen zijn, vervaardigen e.d.

blaozerd, blaozer de 1. blazer 2. opschepper

blaozeri'je de 1. gesnoef, blufferij 2. het *blaozen* anderszins

blaozerig bn. 1. last hebbend van darmgassen 2. opschepperig

blaozetrappen z. *blaostrappen*

blaozig z. *blosterig*

blast z. *blost*

blaster de 1. sneeuw die onder iemands klompen blijft hangen 2. schilfer

blasterderi'je de; het voortdurend *blasteren*

blasteren ww.; bladderen, schilferen

blasterig bn. 1. schilferig, bladderig zijnd van een verflaag e.d. 2. met een ziekelijke gelaatskleur 3. enigszins opgezet in het gezicht

hoesterig 5. z. *blosterig*

blastig z. *blosterig*

blattiesgoed et; planten met brede bladen tussen het gras in weiland, gazon

blauw, blaauw I et 1. blauwe kleur 2. blauwe verkleuring van een aardappel

blauw, blaauw II bn. 1. van/met de kleur blauw 2. aan blauw doen denkende donkere of grijsachtige kleur

blauwaekertien et; blauw *aekertien* (met dekseltje)

blauwbloemd bn.; met een motief van blauwe bloemen

blauwbluuier de; bloem die met een blauwe kleur blijkt te gaan bloeien

blauwbont I et; witte kledingstof of ander materiaal met blauwe ondergrond en witte motieven (of omgekeerd)

blauwbont II bn. 1. (van stof voor kleding, beddengoed, servies e.d.) wit met blauw gekleurde motieven, ook wel blauw met witte motieven 2. bont en blauw; *iene blauwbont slaon* hem bont en blauw slaan 3. grijsblauw, grijsachtig, in *een blauwbonte koe* variant van het Fries-Hollandse veeras

blauwbroek de; (scheldnaam) veldwachter

blauwdrok de; blauwdruk

blauwen I ww.; blauw (doen) worden, ook: blauw doen worden door te roken

blauwen II de; blauwe kleur, in verb. als *De was schient hielemaol uut een blauwen, ik hebbe zeker te vule blauwsel bruukt*

blauwgeblokt, blauwblokt bn.; met blokmotief in blauw uitgevoerd

blauwgeruut, blauwruut bn.; blauwgeruit, bijv. *blauwiruties goed* blauwgeruite stof

blauwgien, blaauwgien et 1. klein blauw exemplaar 2. belastingaanslag 3. afwijzing bij een aanzoek tot verkering enz.

blauwgries bn.; blauwgrijs

blauwgrös, blauwgrus et 1. blauwgras 2. zegge
blauwgröshuj, blauwgrushuj, blauwgrushui et; hooi van onbemest land of van gras dat in hoofdzaak niet als cultuurgewas is gezaaid
blauwgröslaand et; blauwgrasland
blauwgrösmi'jen ww.; maaien van blauwgras
blauwgrösstiekel de; bep. distel
blauwgrusien et; blauw kopspijkertje
blauwgruun bn.; blauwgroen
blauwhuldersen mv.; bep. aardappelsoort
blauwkeper et; blauwe keperstof
blauwkeperen bn.; van *blauwkeper*
blauwkop de; bep. soort aardappel, ondersoort van de eigenheimer
blauwkopknolle de; bep. stoppelknol, gebruikt als veevoer: blauwkop
blauwkopspieker, blauwkoppien de; blauw kopspijkertje
blauwmelte, blauwmelle de; melde
blauwpeertien et; blauwe libel
blauwplakkerig, blauwplakt bn.; (van aardappelen) met blauwe plekken
blauwruten, blauwruties bn.; blauwgeruit
blauwschieter de; blauwe vleesvlieg
blauwschimmel, blaauwschimmel de; blauwschimmel (paardenras)
blauwschimmelpeerd et; blauwschimmel
blauwstreept I et; dikke wollen stof, waar de vrouwen onderrokken van maakten
blauwstreept, blauwgestreept II bn.; blauwgestreept
blauwstrepjen et; overhemd met motief bestaande uit blauwe strepen
blauwstrepies bn.; met blauw streepjesmotief, bijv. *een blauwstrepies boezeroen*
blauwvarven, vaarven ww.; blauwverven, het handwerk uitvoeren waarbij het eigengesponnen garen en de door de wever geweven stoffen blauw of zwart werden geverfd; wel zelf thuis gedaan maar vaak ook door de *blauwvarver*
blauwvarver, blauwvaarver de; handwerksman die het eigengesponnen garen en de door de dorpswever geweven stoffen blauw of zwart verfde
blauwvarveri'je de 1. het *blauwvarven* 2. inrichting voor *blauwvarven*
blauwveen et; blauwveen, blauw gekleurde, onderste laag van het hoogveen, van zeer goede kwaliteit; ook uit laagveengebied bekend
blauwwollen bn.; van dikke, blauwe wol, bijv. *een blauwwollen schölk* halve schort van blauwe wol
blauwzute, blauwzuute de; bep. soort droge appel, hetz. als *waeterzute*
blauwzwat bn.; blauwzwart
blebberig bn.; ziekelijk qua gelaatskleur
bleek, bleek- z. *bleik(-)*
bleekscheet de; iemand met een bleke, ongezonde gelaatskleur
blei de 1. bekende vis: blei 2. trut, aanstellerige vrouw, ook wel van een man
bleiber, bleiber- z. *blekber(-)*
bleier de; tong, bijv. *Hael de bleier mar deur et bod* lik het bord maar uit
bleigiesgoed et; het geheel van een aantal vissen van de soort blei
bleiig bn.; truttig, flauw, enigszins aanstellerig
blein, bleine z. *belein*
blekber, blekbes, blakber, blekbese, blekberd, bleiber, bleikber, blebber, blekberbeie, bosbeie de 1. blauwbes, bosbes 2. heester waaraan de bosbes groeit
blekberpolle, blekberdspolle, bleiberpolle, blekbesevolle, blekbesvolle, blesbessen de; heester waaraan de bosbes groeit

blekbersjem de; bosbessenjam

blekberstruke, blebberstruke de; heester waaraan de bosbes groeit

blekberzuken ww.; bosbessen plukken

bleke z. *blieke*

bleken z. *blieken* III

bles de 1. bles bij een paard, koe, ook bij een schaap of hond 2. paard met bles (alg.), ook: koe of schaap met een bles 3. bles van een boom

Blesdieke de; Blesdijke, naam van een bekend Stellingwerfs dorp, zuidelijk van de *Lende*

Blesdiekiger, Blesdiekinger, Blesdiekemer, Blesdiekster I de; inwoner van *Blesdieke*, iemand afkomstig uit *Blesdieke*

Blesdiekiger, Blesdiekinger, Blesdiekemer, Blesdiekster II bn.; van, m.b.t., uit *Blesdieke*

Blesdiekigers et; Stellingwerfs taaleigen van *Blesdieke*, bijv. *Dat is gien Blesdiekigers*

blesoogd bn. 1. (van een paard) met een bles in het oog, z. onder *bles*, bet. 1 2. (van een paard) met een glasooog

blespeerd et; blespaard

blesplaetien et; merkteken door blessen van een boom ontstaan

Blesse, in *De Blesse* naam van een bekende Stell. plaats zuidelijk van de *Lende*

blessen ww.; aanblessen, aanbikken, bijv. *Die bomen bin blest*

Blessiger I, Blessinger de; iemand geboortig uit, inwoner van *De Blesse*

Blessiger, Blessinger II bn.; van, m.b.t. *De Blesse*

Blessigers et; het Stellingwerfs taaleigen van *De Blesse*

blesvool et; veulen met een bles op z'n voorhoofd

bleu bn., bw. 1. timide, verlegen 2. lichtblauw, blauw 3. z. *bloe*

bleut et; (z. ook *bleute*, bet. 2) stuifmeel en honing die bijen aan de achterpoten verzamelen

bleute, bleut, schaopebleute de 1. vacht, vooral: afgestroopte huid van een dier, met name van een schaap (meestal: waar de wol af is) 2. kluitjes stuifmeel en honing, door bijen aan de achterpoten verzameld

bleuten ww.; stuifmeel uit bloemen halen: door bijen

blezer de; blazer (kort jasje)

bliede bn., bw. 1. blij, vrolijk, verheugd 2. opgelucht

bliedens de; blijheid, blijdschap

bliedhattig bn.; blijhartig, opgeruimd, lief

bliedighied de; blijheid

bliedschop de; het blij, verheugd, opgeruimd zijn

blief-van-mien-liefhuus et; blijf-van-mijn-lijfhuis

bleik I et 1. blij, teken van iets 2. harsachtig, geleiachtig vocht uit de tepels als teken van drachtigheid bij pink, vaars of schaap

bleik, bleek II bn. 1. minder sterk gekleurd dan gewoonlijk 2. z. *blik* III

bleikachtig bn.; bleekachtig

bleikber bw. 1. zoals blijkt, zoals duidelijk is geworden 2. naar valt aan te nemen, zoals kennelijk het geval is

bleike, bleke de 1. bleekveld 2. bleekgoed

blieken I ww. 1. blijken, duidelijk worden dat iets is zoals aangeduid 2. z. *blikken*

blieken II koppelww.; blijken, bijv. *Hi'j bleek foetsie!*

blieken, bleken III ww. 1. bleken (van de was op de bleek) 2. doen bleken (van de was) 3. verder in *haor blieken*: bleken van haar

bliekerd de; bleek iemand

bliegeven et; het vertonen van tochtigheidskenmerken door een merrie

bliegoed et; bleekgoed

bliekhied de; bleekheid: het bleek zijn

bliekig bn.; bleekjes: een beetje bleek

blieghied de; bleekheid, het bleek zijn

bleekkoppen et; iemand met een bleek gezicht, vooral gezegd van kinderen

bleekmiddel et; bleekmiddel

bleekneuze de; bleekneus

bleekpinke de; pink, hokkeling die drachtig blijkt te zijn

bleekveerze de; vaars die door *bleek* in de uier te hebben drachtig blijkt te zijn

bleekveld et; bleekveld

bleekwaeter et; bleekwater

blien z. *bliende*

blind bn. 1. blind, niet de mogelijkheid hebbend om te zien 2. niet in staat in de gaten te krijgen wat er aan de hand is, wat er speelt 3. wild, onbeheerst, in *in bliende woede haandelen*; *bliende vliege* paardenhorzel, ook: steekvlieg, blindaas 4. gezegd van handelingen of toestanden waarbij men het verloop niet goed kan plannen, niet weet 5. zonder hetgeen men erin, erop zou kunnen verwachten, zonder wat relevant is te kunnen zien; *een bliende mure* zonder ramen 6. niet zichtbaar 7. met een opening slechts aan één kant

blinddoek de; blinddoek, gebruikt bij een kinderspelletje

bliende, bliene, bliending, blien de, et 1. (veelal mv.) blind, vensterluik (vaak aan de binnenkant van het huis, i.t.t. de *loeken* aan de buitenkant) 2. blind iemand 3. steekvlieg, blindaas, regenvlieg

blindedaarm de; blindedarm

blindegeleidehond, geleidehond de blindengeleidehond

blindehond de; blindengeleidehond

blindekappe, bliendkappe, blienkappe de; leren kap die het paard voor de ogen werd gesespt, vooral: als het voor de karnmolen moest lopen

blindemannegien et; blindemannetje

blindeschoele de; blindenschool

blindestok de; blindenstok

blindhied de; blindheid

bliene, bliending z. *bliende*

blienzulver, bliezulver et; berlijns-zilver

blienzulveren, bliezulveren bn.; van berlijns-zilver

blieven I ww. 1. blijven 2. niet wijzigen wat de tijd, plaats enz. betreft 3. doorgaan met de bedoelde handeling, toestand 4. achterblijven, niet verder gaan 5. terechtkomen, raken 6. sterven, in *d'r (haost) in blieven* bijv. van een hoestaanval, van een enorme lachbui

blieven II koppelww.; in de uitgedrukte toestand, handeling blijven, bijv. *goed blieven* niet bederven, *Alles bleef bi'j et oolde* er veranderde niets

blieven III hulpww.; doorgaan met de in het hoofdww. genoemde handeling, bijv. *Ze bleven mar zeuren*

blievend bn.; blijvend: niet voorbijgaand, duurzaam

blievertien et; blijvertje, in *Et is gien blievertien* dat blijft niet zo

blik I et 1. blik, bladmetaal 2. veegblik, stofblik 3. hetz. als *wasblik*, afwasteil 4. bus van blik (vooral: om eetwaren in te conserveren) 5. de inhoud van een blik (in bet. 4) 6. merkteken van blik

blik II de 1. blik, oogopslag 2. uitdrukking van de ogen 3. uitzicht, vermogen om te kunnen zien 4. kijk, inzicht

blik, bleek III bn.; open, onbeschat, zodanig dat men alles kan zien

blikbolle, blikbrood z. *bussebolle*

blikeupener de; blikopener, busopener

blikgat et; blikgat, blikgaars

blikgoed et; blikken voorwerpen, ook wel gezegd van ander licht materiaal dat op blik lijkt; ook: blikafval

blikken I bn.; van blik

blikken, blikkeren, bliken II ww. 1. merken van runderen, varkens, schapen of ander vee in de oren (veelal met merktekentjes van blik) 2. even kijken naar, een blik werpen op, steeds kijken naar 3. bij het kaartspelen de kaart omkeren, nl. om te zien wat troef is 4. (bij paarden) tekenen van tochtigheid vertonen 5. als uitdrukking van de ogen hebben 6. verblikken, zich niet schamen

blikkeren, blikken ww. 1. blikkeren (in de zon, het water e.d.) 2. z. *blikken* II

blikkerig bn., bw. 1. blikkerig, vaak: minder scherp van een zeis 2. blikkerend (van het zonlicht)

blikkien et 1. klein blik 2. metalen uiteinde van schoenveter 3. merkteken van blik, met name in de oren van koeien en varkens

blikkont, blikkonte de; blikgat, blikgaars, bijv. *een blikkont hebben*, - *kriegen* bijv. door langdurig fietsen, te lang zitten

blikmaeker de; blikslager

blikpollen mv.; straatgras

bliks tw.; in *Oe, te bliks!*, gezegd wanneer iemand ergens zeer verbaasd over is

bliksebusse z. *blikspuit*

bliksekaeter, bliksekaeters z. *bliksekaeter(s)*

bliksem I de 1. bliksem (van onweer) 2. handige persoon 3. in *gien bliksem* krachtterm: helemaal niets 4. in *naor de bliksem* naar de verdoemenis, naar de barbiesjes, verloren (gegaan) 5. in *hiete bliksem* stampot van aardappelen met zoete appels, zo ook *blauwe bliksem* hetz. maar nu met peren

bliksem II tw.; bliksems, deksels

bliksembus z. *blikspuit*

bliksemkaeter z. *bliksekaeter*

bliksemofleider de; bliksemafleider

bliksemofleiding de; bliksembeveiliging

bliksems I bn.; zeer ondeugend, deksels, bijv. *Bliksemse aep!* vooral: aap van een jongen

bliksems II bw.; geweldig, in hoge mate

bliksems III tw.; krachtterm: bliksems

bliksemsgauw bw.; pijlsnel

bliksemstraole, bliksemstraol de; bliksemstraal

bliksemsvlogge bw.; pijlsnel

bliksies, bliksie tw.; krachtterm: bliksems, potverdrie

bliksekaeter, bliksemkaeter, bliksiekaeter, bliksiekater, bliksemkater, bliksekaeter, blikstiendekaeter, blikstienkaeter tw.; blikskaters

bliksekaeters, bliksekaeters bn.; blikskaters, bliksems, vermaledijd, bijv. *Bliksekaeterse jongel!*

blikslaeger, blikslager I de; blikslager

blikslaeger, blikslager II tw.; krachtterm: blikskaters

blikslaegers I bn.; drommels, deksels

blikslaegers, blikslagers II tw.; krachtterm: blikskaters

blikspuit, bliksembus, bliksebusse et; bep. kinderspel gespeeld met een conservenblik of bal

blikspul et; één of meer voorwerpen van blik

blikstiender I mv.; in *Ie kun gien blikstiender op 'm an* geen zien, niets

blikstiender II tw.; krachtterm: bliksems

blikstienders, blikstiens I bn., bw.; deksels, drommels, bijv. *Blikstienderse jonge!*
blikstienders, blikstiens II tw.; deksels
blikstiens bn., bw.; in hoge mate erg
blikstoete z. *bussebolle*
blikvleis et; blikvlees
blinder, blinders tw.; potverdorie, drommels, deksels
blinderkaeter tw.; blikskater
blinders bn., bw.; deksels, drommels
blinker, blinker de 1. lokvisje aan een loophengel voor het vangen van snoek 2. elk der twee plaatjes aan de kanten van het hoofdstel van een paard 3. in *een blinkerd om een stinker* flinke zonneshijn afgewisseld door buien
blinkerig bn., bw.; gezegd van het blinkend schijnen van de zon als er kennelijk regen op komst is
blispoter de 1. iemand die voorop gaat, degene die de zaak aan de gang brengt, die met zijn prestatie een voorbeeld is voor anderen 2. koe die voorop gaat in een groep koeien
blodden z. *bloeden*
bloe, bleu de 1. bep. overgevoeligheid van een koe tegen zonnebrand 2. bep. bloedziekte die vervelling teweegbrengt, in *an de bloe*
bloed et 1. bloed 2. bloed opgevat als drager van familieverbandschap of van belangrijke eigenschappen, bijv. 't *Zat in 't bloed* het was aangeboren, 't was nog familie
bloedaarm bn.; zeer arm
bloedaarmoede, bloedarmoede de; bloedarmoede, anemie
bloedaore de; bloedader
bloedbaand de; bloedband
bloedbaank de; bloedbank
bloedbaene de; bloedbaan
bloedblaore de; blaar met bloed eronder
bloeddruk de; bloeddruk
bloeddustig bn.; bloeddorstig
bloede de; hetz. als *blaore* bet. 3
bloedeernstig bn.; doodserieus
bloeden, blodden ww. 1. bloeden 2. in *d'r veur bloeden moeten* ervoor moeten boeten, betalen
bloedgever de; bloeddonor
bloedgraad de; directe bloedverbandschap, bloedverwanten in de eerste graad
bloedhiete bn.; bloedheet
bloedinjektie de; injectie met bloed, toediening van bloed
bloedlichempjen et; bloedlichaampje
bloedluus de; bep. dik soort kippenluis
bloedmoonster et; bloedmonster
bloedneuze de; bloedneus
bloedofnemen ww.; bloed aftappen, onttrekken
bloedonderzuuk et; bloedonderzoek
bloedplakke, bloedplekke de; bloedplek
bloedprikker de; iemand die bloed aftapt voor een onderzoek
bloedschaande de; bloedschande, incest
bloedschop de; bloedverbandschap
bloedspatte de; bloedspat, spetter bloed
bloedspi'jen ww.; bloedbraken, -spuwen
bloedtraansfusie de; bloedtransfusie

bloeduutstotting de; bloeditstorting
bloedvenierend et; bloedvergiftiging aan een vinger
bloedverlös et; bloedverlies
bloedverwaant de; bloedverwant
bloedvinke de; goudvink
bloedvinne de; bloedvin, bloedvatgezwel
bloedvlekke de; bloedplek: vlek bloed, ook: bep. verkleuring in bladen van planten; vandaar ook: perzikkruid, duizendknoop
bloedwaarm en var. bn.; bloedwarm
bloedwost de; bloedworst
bloedzoeger de 1. dier of insect dat zich voedt met het bloed van andere dieren 2. uitzuiger, uitbouter
bloedzuverend bn.; bloedzuiverend
bloem de 1. fijn gezeft meel 2. (verz.) bloemen
bloembak, bloemebak de; bloembak
bloembedde et; bloembed
bloembolle de; bloembol
bloemd z. *gebloemd*
bloeme de 1. bloem (waarmee een plant bloeit) 2. bloeiende plant, plant die bloemen heeft of kan hebben 3. afbeelding van een bloem 4. ijsbloem op ruiten, ramen 5. (mv.) bloem op/van aardappelen
bloemebedde et; bloembed
bloemeblattien et; bloemblad
bloemebuurt de; buurt met straatnamen genoemd naar bloemen, planten
bloemedak, bloemedek et; (verz.) bladeren en stengels van moerasplanten gebruikt ter afdekking van bloembollen, riet
bloemeerde de; aarde, grond geschikt voor kamerplanten e.d.
bloemegek de; bloemengek
bloemegieten, bloemengieten ww.; gieten van bloemen en planten
bloemegieter de; bloemengieter
bloemeglas et; bloemglas, bloemenvaas van glas
bloemegrond de; bloemistengrond, potaarde
bloemehanger de; hanger voor één of meer sierplanten
bloemehoeke de; hoekje grond, deel van de tuin met tuinbloemen
bloemehulde de; bloemenhulde
bloemehunning de; bloemenhoning
bloemekörf de; bloemenkorf
bloemekorso et; bloemencorso
bloemekraanze de; krans of kroon van bloemen
bloemekroon de; kroon van bloemen
bloemelocht de; bloemengeur
bloememaegien et; bloemenmeisje
bloememark de; bloemenmarkt
bloememes et; bep. mes gebruikt door klompenmaker
bloememest, bloememes de; door de bloemist geleverde plantenmest
bloememotief, bloemmotief et; bloemmotief
bloemen w.w.; bloemen (van aardappels)
bloemepaantien et; bloemschotel, schotel onder bloempot met kamerplant
bloemeplaanke de; bloemenplank
bloemeprikker de; prikker waar men bloemen aan kan prikken

bloemeraand de; strook van meestal bloeiende bloemen langs een rand
bloemerek et; bloemenrek
bloemerig bn 1. (van aardappelen) bloemend, geneigd tot bloemen 2. met veel bloemen
bloemeschaarm et; bloemscherm
bloemeslinger, bloemslinger de; bloemenslinger
bloemespuite de; bloemenspuit
bloemestaele de; bloemsteel
bloemestallegien et; bloemenstalletje
bloemetaofel, bloemtaofel de; bloementafel
bloemetied de; bloementijd
bloemetuun de; bloementuin
bloemevaas, bloemvasien, bloemevaeze, bloemevaze de; vaas voor snijbloemen
bloemewinkel de; bloemenwinkel
bloemezaad, bloemzaad et; bloemzaad
bloemig bn.; bloemig, met bloem bedekt
bloemisteri'je de; bloemisterij
bloemkelke de; bloemkelk, ook bekend als droge rest ervan aan de gedorste korrel van de boekweit
bloemknoppe de; bloemknop
bloemkoollocht de; bloemkoollucht
bloemkoolstronke de; bloemkoolstronk
bloempark, bloemepark, bloempaark et; bloemperk
bloempulle de; vaas voor snijbloemen
bloemschikken, bloemeschikken w.w.; bloemschikken
bloemstekken et; stek, loot van een kamerplant
bloemstengel, bloemstingel de; bloemstengel
bloemstok et; bloemstuk
bloemzuten mv.; bep. soort appel
bloesem z. *blossem*
bloetien et; bloedje, in bijv. *een bloetien van een kiend*
bloezen z. *blozen*
blok et; 1. blok hout 2. blok om op enigerlei wijze op of mee te (be)werken 3. all. in verb.: blok, historisch strafwerktuig, bijv. *veur et blok kommen* voor het blok komen te zitten, gedwongen zijn tot een keus 4. offerblok 5. lichaam uit (min of meer) zware stof 6. blokvormig voorwerp 7. blokvormig stuk aangebracht ter verhoging, verdikking 8. hetz. als *bongel*, bet. 1 9. grote, zware persoon, dier, voorwerp 10. blok uit een blokkendoos (speelgoed) 11. rechthoekig of vierkant stuk (oppervlakte) 12. blokvormige figuur of motief 13 blok postzgels 14. groep huizen die min of meer een eenheid lijken te vormen, groep barakken in een kamp 15. coalitie 16. aaneengesloten deel
blokgooien w.w.; bep. spel waarbij men op een blok moest gooien
blokhalster, blokhalster, blokbiender et,de; bep. halster van paard (veelal van leer), ook hetz. als *halsblok*, bet. 2
blokhutte de; blokhut
blokkedeuze de; blokkendoos (speelgoed)
blokkeel de; dwarsbalk die stijl en muurplaat verbindt
blokkien et 1. verkl. van *blok* 2. melkstoeltje
blokkiesluier de; luier met blokjesmotief
blokletter de; hoofdletter
bloknote, bloknoot de; bloknoot
bloknoteblattien et; bloknootblaadje

blokschaeve de; blokschaaf

blokt z. *geblokt*

bloktikken w.w.; bep. spel waarbij men met een kleine ronde steen centen van een rechtop geplaatste klinker moest werpen

bloktonge, bloktonne de; bloktong van een wagen (deel waar de disselboom in sluit)

blokwitter de; witterskwast

Blokziel et; Blokzijl, plaats nabij Vollenhove, aan de voormalige Zuiderzee

Blokzieliger I de; inwoner van/persoon afkomstig uit *Blokziel*

Blokzieliger II bn.; van, m.b.t. *Blokziel*

blon z. *belon*

blonde I de; iemand met blond haar

blonde II de; gebloemde of witte kap op een bep. petroleumlamp

blontien et; vrouw met blond haar

bloot I et; naakt

bloot II bn. 1. (van lichaamsdelen) onbedekt 2. naakt of bijna naakt 3. zonder afdekking 4. (van bouwland) kaal in de zin dat er geoogst is, zonder dat er al nieuw gewas groeit 5. open, onbeschut 6. zonder hulpmiddel, wapen of beschermende afdekking 7. zonder te verhullen, openlijk 8. niets bezittend 9. geheel, alleen maar

blootstaon ww.; blootstaan

blossem, bloesem, blussem, bluisem de 1. bloem van vruchtboom, sierboom of andere boom met opvallende bloemkroon 2. verz. voor alle bloemen van de onder 1 bedoelde bomen

blossemlocht de; bloesemgeur

blossig bn.; gezond qua lichaamskleur, blozend

blost, blast de 1. opgeblazenheid van vee 2. opschepper, snoever

blosteren ww.; opscheppen

blosterig, blusterig, bluusterig, blösterig, bluiserig, blostig, blastig, blasterig, blaozig bn. 1. met een vol, dik, opgeblazen gevoel, met last van winderigheid 2. opschepperig, vaak zwetsend 3. vreemd, eigenaardig 4. enigszins gezwollen, opgezet in het gezicht 5. met een blozende, gezonde gelaatskleur

blot et 1. geheel van donkere cellen in honingraat 2. hetz. als *bleut*

blote de 1. bloot, naakt iemand 2. iemands blote achterwerk

blotekontefeest et; bijzondere gelegenheid voor met name gereformeerden om te wandelen en te vrijen in de vrije natuur, met name op paasmaandag o.m. in de duinen van *Appelsche*, nog bekend doordat anderen er stiekem naar gingen kijken

blotien et; bloetje, in *in zien blotien*, z. ook onder *blote*

blozen, bloezen ww.; blozen, kleuren

bluchen ww.; opscheppen

blufferd, bluffer de; bluffer, opschepper

blufferi'je de; blufferij

blufferig bn.; blufferig, grootsprakig

blui, blui- z. *bluui(-)*

bluisem z. *blossem*

bluiserig, blustering bn. 1. nogal onstuimig waaiend 2. z. *blosterig*

bluj, bluj- z. *bluui(-)*

blussem z. *blossem*

blussien et; bries, flink windje

blussingswark et; blussingswerk

bluster, bluuster de; flinke bries, stevige wind

blut, plut bn.; blut, niets meer over hebbend, meestal: geheel zonder geld

bluui, bluj, blui de 1. bloei, de toestand van het bloeien 2. bloeitijd 3. grootste kracht, volle ontplooiing

bluisteren ww.; lawaai maken

bluuien, blujjen, bluien w.w. 1. bloeiwen 2. verschijnselen van tochtigheid vertonen 3. bloeden 4. enigszins zwellen, uitdijen van het been van een paard 5. een rijkdom aan iets ontplooien

bluuier de; bloeier: bloeiende plant

bluuierig, bluietig, blujerig bn. 1. gloeiend, met name door koorts, nogal rood qua gelaatskleur 2. (van bep. vee) verschijnselen van tochtigheid, bronstigheid vertonend 3. (van paarden) enigszins uitdijend, opzwellend, met name van de benen 4. in bijv. *De wiend is bluietig* gezegd wanneer er een onweersbui aan de lucht zit

bluumaand, blumaand, blujmaand, bluimaand de; bloeimaand: de maand mei

bluuisel, blujsel, bluisel et; bloeisel

bluutied de; bloeitijd (lett.), bloeiperiode

bluiwize, blujwize, bluiwize de; bloeiwijze

boardplaete de; plaat van het bouw materiaal board

bobbel de 1. bobbel (op een oppervlak) 2. (mv.) bulten in een oppervlak waarover men rijdt 3. puist, pukkel

bobbelachtig, bobbelachtig bn.; met bobbel

bobbelbruud et; broedsel van de leggende werkbij (waaruit darren komen)

bobbelen ww.; hobbelend gaan; bijv. *Et bobbelt d'r aorig deur* gezegd van werk dat met ups en downs gebeurt

bobbelig bn. 1. met bobbel bedekt, met een oneffen oppervlak 2. met onregelmatige verhogingen in het oppervlak waarover men gaat 3. opgezet in het gelaat, met ongezonde indruk van het gelaat

bochel de 1. bult, bochel (als vergroeiing van de rug) 2. kromming in een wiel 3. bult, verdikking aan, in een oppervlakte 4. bultenaar, gebochelde

bocheld bn.; niet recht, met krommingen

bochelig bn.; met bochten, krommingen

bocht, bochte de 1. bocht in een weg, pad, rivier enz. 2. kromming in een lijn, een langwerpige patroon, een lijnvormig verloop of in een lang voorwerp, een substantie die zich in de lengte uitstrekt 3. kromming die men maakt in z'n loop, gang, weg die men volgt, ook bijv. bij het eggen, zaaien, ploegen 4. wreef van de voet 5. elleboogvormig deel van een kachelpijp 6. in bijv. *Die zol veur jow in de bocht springen* die persoon zou het voor je opnemen 7. in *uut de bocht springen* te uitgelaten doen, met name op een feest 8. slechte kwaliteit drank 9. slechte koffie

bochtbaand de; scharnierdeel dat op de binnenkant van met name een deur zit,

bochtscharnier

bochtig, bochterig bn.; bochtig

bochtkniere de; bochtscharnier

bochtscheniere de; bochtscharnier

bod I et 1. bod (bij het bieden) 2. het bedrag dat men als bod biedt

bod, bröttien, bruttien II et 1. bord om uit te eten 2. broodplank, verder in verb. als *te bodde* te berde, ter sprake, *op 'e bodden* op de agenda van de vergadering, ter sprake 3. hetz. als *taofelbod* 4. hetz. als *schostien- maantelbod* 5. schuine plank aan het eind van een *mi'jmesienemes* 6. schildvormige afdekking aan de voorkant van een draaiende hark in een ouderwetse hooimachine 7. plank in bep. vorm waarop personen of paarden lopen om wegzakken te voorkomen, ook aan de pols(en) van de turfmaker met hetz. doel 8. plaat, plankje e.d. aan een muur, aan een paal enz. waarop aanwijzingen staan, waarop informatie te lezen is, uithangbord, naambord e.d. 9. schoolbord 10. verkeersbord 11. schaakbord,

dambord, ganzenbord e.d. 12. in *veur et bottien kommen* naar voren (moeten) komen om iets naar voren te brengen, vooral: om vragen te beantwoorden

boddedoek et; borddoek

boddeboel de; het geheel aan borden etc.

boddekweste de; afwaskwast

bodden ww.; zwoegen, zwaar lichamelijk werk doen

boddenat et; gezegd van slechte koffie

bodderak, bodderek, schottelrekkien et; bordenrek(je)

bodderen ww.; hard, zwoegend werken

boddewaeter et 1. slechte koffie 2. slechte chocolademelk

boddewas de; vaat die men moet wassen

boddewaschen, boddewassen ww.; de vaat wassen

boddewisser de; (school)bordenwisser

bodduren z. *berduren*

bode, begraffenisbode de 1. degene die de begrafenis aankondigt en regelt 2.

kwitantieloper, bezorger van pakjes e.d. 3. hetz. als *postbode* 4. dienstmeid bij een boer of burger 5. boodschapper 6. bode op een gemeentehuis e.d.

bodegoed et; pakjes e.d. rondgebracht door een postbode, een *bodeloper* e.d.

bodeloop de; traject, verbinding die wordt onderhouden door iemand die beroepshalve pakjes bezorgt

bodeloper de; iemand die beroepshalve pakjes bezorgt

bodem, bodem- z. *bojem(-)*

bodemkaarte de; bodemkaart

bodempries de; bodemprijs

bodepak, postbodepak et 1. uniform van een postbode 2. uniform van degene die de begrafenis regelt

bodepette de; pet behorend bij het uniform van een postbode; ook van *bodeloper* e.d.

boderieder de; vrachtrijder

bodetasse, postbodetasse de; tas van een postbode

bodketon et; bordpapier

bodkriet et; bordkrijt

bodpepier et; bordpapier, karton

bodpepiere bn.; van bordpapier, van karton

bodtekening de; bordtekening

bodvol et; bordvol

boe I tw. 1. uitroep om schrik aan te jagen 2. uitroep van afkeer 3. uitroep om koeien na te doen

boe II et; in *van boe noch bah weten* nergens iets van weten

boedel de 1. geheel van iemands vermogen 2. geheel van een nalatenschap 3. iemands huisraad en andere roerende goederen 4. kleding en handbagage 5. het geheel aan spullen 6. slordige huishouding, rommelige inrichting en wijze van doen 7. bedrijf(je) 8. zaakje, het geheel, de toestand 9. veel, in *een boedel gepraot* veel te doen over iets

boedelbeschrijving de; boedelbeschrijving; als activiteit, ook: het stuk dat daar het resultaat van is

boedelscheiding, boeldieling en var. de; boedelscheiding

boef de 1. boef, schurk 2. gezegd van een jongetje: als troetelnaam, of om aan te geven dat hij nogal eens ondeugend is

boeg de 1. boeg van een schip, elk der zijden van het voorschip 2. borst en evt. schouders van een paard

boegen z. *bugen*

boegzem z. *buugzem*

boei de 1. boei ter afbakening van vaarwater 2. ankerboei 3. reddingsboei 4. elk der banden, beugels waarmee men iemand boeit, bijv. *iene in de boeien slaon*

boek I et 1. boek: waarin men leest, als voorwerp 2. leesboek, letterkundig boek, boek met interessante leesstof 3. bijbelboek, hoofdafdeling in de bijbel 4. boek waarin men kan noteren, schrijven, notitieboek, vaak: koopmansboek 5. klein notitieboekje, vooral: waarin leveranciers bestellingen e.d. opschrijven 6. (verkl.) bijeengehouden bundeltje kaartjes, bonnen e.d.

boek II de 1. bekend lichaamsdeel: buik 2. uitpuilend deel 3. bolle kant van de bikkels uit het bikkelspel

boekaosemhaling de; buikademhaling

boekberrie de; losse bodem van een boerenwagen

boekbiender de; boekbinder

boekbienderi'je de; boekbinderij

boekbore de 1. handboor waarvan men de enigszins platte, houten kop tegen z'n buik hield om tegelijkertijd kracht te zetten en goed te richten 2. fopmiddel, gefingeerd instrument (voor het halen ervan probeerde men iemand op pad te sturen)

boekdaansen ww.; buikdansen

boekdaanseres, boekdanseresse de; buikdanseres

boekdelling, boetdelling de 1. buikdelling, buikdenning: beschot op bodem van praam of bok e.d. 2. wagenbodern

boekdiel, boekdeel et; boekdeel

boekdrokker de; boekdrukker

boekdrokkeunst de; boekdrukkunst

boeke-illestraosie de; boekillustratie

boeke-uutgifte de; boekuitgave

boekebal et; boekenbal

boekebus de; bibliobus

boekefermaat et; boekformaat

boekekaaste de; boekenkast

boekekaften ww.; kaften van boeken

boekekiste de; boekenkist

boekeklub de; boekenclub

boekekraom de; boekenkraam

boekel z. *bukel*

boekelegger de; boekenlegger

boekelezer de; iemand die veel/graag boeken leest

boekeliest, boekeliste, boekelist de; boekenlijst

Boekelte et; naam van een buurtschap onder *Buil* (dorp in *West-Stellingwarf*)

boekemark en var. de; boekenmarkt, deel van een markt waar men boeken verkoopt

boekemeenske de; boekenmens

boeken ww. 1. boeken: opschrijven in een boekhouding 2. zakelijke inschrijving voor een reis, een vakantie 3. behalen van winst 4. met een buik/bolling staan

boekenommer et; boeknummer

boekeplaanke, boekplaanke de; boekenplank

boekepresentsaosie de; boekpresentatie

boekerek et; boekenrek

boekelim et; schap met boeken

boekeschriever de; boekenschrijver

boekestaander de; boekenstander

boekestalle et; boekenstalletje
Boekeste et; Stellingwerfse naam van het gehucht Boekhorst bij Oosterwoolde
boekesteun de; boekensteun
boeketael de; boekentaal
boeketaofel de; boekentafel
boeketasse de; boekentas
boeketitel, boektitel de; boektitel: titel van een boek
boekeverkoper de; boekverkoper
boekeverzaemeling de; boekenverzameling
boekeweke de; boekenweek
boekewiezer de; boekenlegger
boekewinkel, boekwinkel de; boekwinkel
boekeworm, boekewurm de; boekenwurm
boekgriep de; buikgriep
boekhaandel de; boekhandel
boekhaor et; buikhaar
boekholen ww.; boekhouden: de boekhouding voeren, bijhouden
boekholing, boekhoolding, boekholige de; boekhouding: afdeling belast met boekhouden
boekholte de; buikholte
boekhooldburo et; bureau, instelling, bedrijf dat de boekhouding of een deel ervan verzorgt voor particulieren, bedrijven, instellingen
boekhoolder de; iemand die de boekhouding verzorgt (of een deel ervan) voor een bedrijf, een particulier, een instelling
boekhooldofdieling de; boekhoudafdeling
boekhooldschrift et; boekhoudschrift
boekjaar et; boekjaar
boekkammet et; bep. kast: kabinet dat naar beneden (en naar voren toe) enigszins rond uitloopt
boekklachten mv.; buikklachten
boekkramp de; buikkramp
boekmaege de; boekpens, bladmaag
boekonderzuuk et; buikonderzoek
boekoplaage de; oplage van een boek
boekopperaasie, boekeuperaasie de; buikoperatie
boekorgel et; buikorgel, op de buik gedragen orgeltje
boekpiene de; buikpijn
boekriem, boekrieme de 1. buikriem, riem onder de buik van het paard waarmee men het tuig vastzet en aanspant 2. gordel, broekriem, meestal in fig. gebruik, bijv. *Van aarmoede mos hi'j de boekriem anhaelen* zuiniger gaan leven
boekslaegen ww.; hijgen
boekslaegerig bn.; geneigd tot hijgen
boekslag de; (vooral bij koeien) gehijg
boeksmate de; de maat, inhoud van iemands buik
boeksnede de; buiksnede
boekspek et; spek onder tegen de buik van het varken
boekspiere de; buikspier
boekspreken w.w.; buikspreken
boekspreker de; buikspreker
boekvlies et; buikvlies
boekvulling, boekvullig de; (geen mv.) eten (dat de buik vult)

boekwark, boekwaark et; boekwerk

boekweerde de; boekwaarde

boekweit, boekweite de 1. boekweit, gewas, eertijds veel geoogst om meel te maken van de vrucht, ook: zaad ervan 2. in *wilde boekweite* akkerwinde

boekweitakker, boekweite-akker de; akker waarop men boekweit verbouwt

boekweitbolle, boekweitbaole, boekweitenbolle, boekweitebolle de; boekweitbrood

boekweidoppe de; boekweidop, schil van de vrucht van boekweit

boekweiddösken, boekweitedösken, boekweiddössen, boekweitedössen, boekweidusken, boekweiddussen, boekweitedusken, boekweiddossen ww.; oogsten en aansluitend dorsen van boekweit

boekweitegrutten, boekweitgrutten mv.; gepelde en vervolgens gemalen boekweit

boekweitejaor, boekweitenjaor et; jaar waarin boekweit wordt geoogst (met een aanduiding van de omvang/kwaliteit van de oogst)

boekweitelaand et; stuk land waarop men boekweit verbouwt

boekweitemaone de; oogstmaan: in september (nl. de tijd met veel volle maan, waardoor men ook na het daglicht volop kan doorgaan met het oogsten van boekweit, zodat er weinig verloren hoeft te gaan)

boekweiten I bn.; van boekweit

boekweiten II ww.; verbouwen van boekweit

boekweitenbloem, boekweitebloem de; boekweitsbloem: bloem, gezift meel van boekweit

boekweitenbri’j, boekweitebri’j, boekweibri’j de; boekweitebrij, boekweitspap

boekweitengotte de; boekweitsgort

boekweitengottenbri’j de; pap van boekweitsgort

boekweitengottenmael de; boekweitemeel

boekweitengrutten de 1. pap van boekweit die men heeft gegrut 2. geplette, gebroken boekweitskorrels

boekweitenmael, boekweitenmeel, boekweitemael, boekweitemeel, boekweitsmeel de; boekweitemeel

boekweitenpap, boekweitspap de; boekweitspap

boekweitenstro, boekweitsstro, boekweitestro et; stro van boekweit

boekweitestrieken ww.; gezaaid boekweit bedekken met een dun laagje grond dat uit de nieuwe, ernaast gemaakte ondiepe ploegvoor kwam

boekweiteverbouw, boekweitenverbouw, boekweitsverbouw de; het verbouwen van boekweit, boekweitteelt

boekweiteweer, boekweitsweer et 1. mooi zonnig weer, geschikt voor de groei van boekweit, om boekweit te dorsen 2. gezegd van mooi, groeizaam weer

boekweitsgieter de; klein gietertje waarmee boekweit werd gezaaid (in tevoren gemaakte, kleine gootjes)

boekweithunning, boekweithunnig de; honing van de bloem van boekweit

boekweitskli’je de; boekweitsdop

boekweitsjouwe de; zeef, door twee personen heen en weer geschud om het kaf te scheiden van het boekweitsaad

boekweitstrappen ww.; trappen, lopen op de boekweit die in bakken was gedaan; daarin stampte de boer enige tijd met z’n schoenen aan, om de doppen, de kelk die was blijven zitten te verwijderen

boekweitstrappersbak de; bak waarin boekweit werd gestampt door te trappen

boekweitsvene, boekweitsveen et; stuk veengrond waarop men boekweit verbouwt

boekweitszomer, boekweitszommer, boekweitszoemer de; 1. gezegd van een mooie zomer (waardoor een goeie boekweitoogst kan ontstaan) 2. een slechte zomer

boekwinkel, boekewinkel de; boekwinkel

boekzeerte de; buikpijn

boekziek I zn.; het *boekziek* zijn, z. *boekziek* II

boekziek, boekziekerig II bn.; beurs, buikziek (zowel aan de ronde buitenkant als bij het klokhuis), bijv. *Die appels en jutteperen weren allemaal boekziek*

boekzwam de; buikzwam

boel de 1. inboedel 2. kleding en overige spullen die men bij zich heeft 3. huishouding 4. slordige, niet hygiënische huishouding (vaak ook: waarin men veelal ruziënd met elkaar omgaat), bende 5. het geheel van iemands woning of onroerend goed 6. het geheel aan spullen, van iemands zaken 7. toestand, situatie 8. in *een boel* een grote hoeveelheid 9. in *een boel* vaak, bijv. *Hi'j was een boel op pad* vaak weg, eropuit 10. ongesteldheid, menstruatie 11. dat wat al genoemd is of als bekend wordt verondersteld, bijv. *Ze hebben him de boel ofpakt* 12. het geheel van, in samenstellingen als *plaankeboel, kaasteboel, glasboel*

boeldieling z. *boedelscheiding*

boelgoed, boelegoed, boeldag et; boelgoed: verkoping van de inboedel

boem tw. 1. boem 2. z. *boms* 3. z. *boom*

boeman de 1. gefingeerde figuur waarmee men kinderen bang maakt 2. persoon die als schrikbeeld fungeert 3. duivel

boembats tw.; pats

boemelen ww. 1. aan de boemel zijn 2. heen en weer slingeren 3. met een boemeltrein gaan

boemeler de; boemelaar

boemelgat et 1. dikke vrouw 2. lange, slappe pop

boemze, boems z. *boms*

boemzen, poemsen ww. 1. hard slaan op/tegen iets 2. met een bom vallen, springen

boer de; 1. boer: landbouwer, veehouder 2. bewoner van het platteland 3. boer bij het kaartspel 4. boer, hoorbare oprisping

boer-ikke de; domme en tegelijk eigenwijze boer, die zich steeds op z'n eigen prestaties laat voorstaan

boerderi'je de; 1. boerderij, betrekking hebbend op het hoofdgebouw of op hoofd- en bijgebouwen en evt. het erf 2. (groot) boerenbedrijf

boere-aord de; aard, karakter van een boer

boere-arbeider de; boerenarbeider

boere-arf et; boerenerf

boere-ark et; gereedschap van een boer

boere-ofkomst de; afstamming uit een boerengeslacht

boere-onderbroek de; onderbroek (van blauwbonte stof) zoals door boeren gedragen

boere-organisaosie de; organisatie van boeren

boerebedoeninge, boerebedoenige de; dat wat bij de boeren voorkomt, gewoonten die bij een boer horen

boerebedrief et; boerenbedrijf, boerderij

boerebedrog et; boerenbedrog

boerebelang et; belang van een of meer boeren

boerebestaon et; 1. het bestaan van boeren 2. de bedrijfsvoering die boeren bestaans mogelijkheden geeft

boereblaaskapel de; boerenblaaskapel

boerebloed et; aanleg, aard om boer te zijn

boereboelgoed et; veiling van de inboedel van een boerderij

boerebond de; boerenbond

boerebont et; bep. stof: boerenbont

boerebotter de; boerenboter

boerebraantien et; in bijv. *We veenden even een boerebraantien* waren even aan het vervenen bij een boer als particulier, nl. op zaterdag, wanneer men niet bij de veenbaas hoefde te werken

boerebrulloft de; boerenbruiloft: traditionele bruiloft op het platteland

boeredalia de; bep. dahlia

boeredochter de; dochter van een boer

boeredörp et; boerendorp

boeredracht de; boerenkleding, in het bijzonder: blauwe kiel en broek

boeredrama et; dramatische ontwikkeling bij boeren (vooral: in economische zin)

boerefamilie de; boerenfamilie

boerefluities z. *janboerefluities*

boeregat et; boerengat

boeregelen, boeregeleproemen mv.; gele pruimen

boeregemaek et; oogst van boeren, opbrengst van boeren

boeregeriei et; gereedschap en andere benodigheden voor het werk dat de boer verricht; wagens, kruiwagens, eggen e.d.

boeregeriedschop, boeregereedschop et; gereedschap van een boer

boeregerief, boerengerief et; dat wat een boer voor het gebruik nodig heeft aan wagens, gereedschappen etc.

boeregeriefhooft et; geriefhout, veelal uit bos of houtwal bij de boerderij

boeregezin et; boerengezin

boeregrauw et; boerengrauw (bep. steensoort)

boeregriet de; boerenmeid, boerentrien

boeregrond de; boerengrond

boerehemd et; hemd zoals door boeren gedragen

boerehiem et; boerenerf

boerehofstee de; boerenhofstede, grote boerderij

boerehondsdrif z. *hoonsdrif*

boerehooft et; geriefhout, veelal uit bos of boswal bij de boerderij

boerehufter, boerehufterd de; boerenhufter

boerehulp, boerehulpe de; hulporganisatie voor boeren, bedrijf dat hulp kan bieden bij de uitoefening van een bedrijf

boerehulp-organisatie de; hulporganisatie voor boeren, hetz. als *boerehulp*

boerehulpdienst de; eigen hulpdienst voor boeren

boerehuus et; boerenhuis

boerehuusholing de; huishouding van een boerengezin

boerejonge de 1. jongen uit de boerenstand 2. (mv.) brandewijn met rozijnen

boerejonk et; boerenmeisje

boerekaemer de; woonkamer in een boerderij

boerekaemerkeuken de; woonkamer in een boerderij, tevens keuken

boerekaffer de; boerenkinkel, boerenhufter

boerekassien et; kastje van knecht of meid die bij een boer diende (voor kleren, enz.)

boerekerel de 1. manspersoon uit een boerenfamilie 2. flinke, sterke manspersoon

boerekeuken de 1. keuken in een boerderij 2. boerenkost

boerekeze de; boerenkaas

boerekiele de; boerenkiel (van bep. stof: blauw simson)

boerekiend et; boerenkind

boerekiepe de; gewone kip, zoals door boeren gehouden

boerekinkel de; boerenkinkel

boerekiste de 1. kist waarin de boerenknecht zijn spullen bewaarde (met name kleding) 2. kist op boerenwagen waarin men proviand enz. kon meenemen

boerekleren mv.; boerenkleding

boerekloppe de; gewone klomp, zoals die door boeren wordt gedragen

boereknecht de; boerenknecht, vaste knecht bij een boer

boereknul de; boerenkinkel

boerekoffie de; koffie met gewone, gekookte melk (en velletjes) of met schapenmelk, koffie zoals door boeren gedronken

boerekomof et; afstamming uit een boerengeslacht

boerekool z. *boeremoes*

boerekoolblad et; hetz. als boeremoesblad

boerekoolstronke de; stronk van een boerenkoolplant

boerekost de; boerenkost, wat boeren gewoon zijn te eten

boerekriet et 1. gewoon wit kriet 2. boerenkrijtje, systeem van tekens veelal gebruikt om schulden te noteren, in het bijzonder met romeinse cijfers

boerekrietien et; stukje gewoon wit kriet

boerelaand et 1. boerenland, platteland 2. land van boeren: weilanden, akkers enz.

boereleven et; boerenleven

boereleverwost de; leverworst

boerelienbaank de; boerenleenbank

boereluden mv.; boerenmensen

boerelul de; boerenlul

boeremaegd de; dienstmeid van een boer

boeremaegien et 1. meisje uit een familie van boeren 2. (mv.) brandewijn met abrikozen, abrikozen op sap, rozijnen op sap

boeremanluden, boeremalluden mv.; mannen die boer zijn, uit een boerengemeenschap komen

boeremeensken, boeremeensen mv.; boerenmensen

boeremeid de 1. inwonende dienstmeid bij een boer 2. ouder meisje uit een boerengezin 3. boerentrien

boeremelk de; melk die men bij de boer koopt

boeremetwost de; boerenmetworst

boeremik de; boerenmik

boeremoes, moes, boerekool, struukmoes, struupmoes de 1. boerenkool, boerenmoes 2. bekend gerecht van boerenmoes, boerenkool: boerenkool door aardappels gestampt

boeremoesblad et; blad van een boerenkoolplant

boeremoessoep de; soort pap van stukjes aardappel, spek, *boeremoes* en diverse andere groenten

boeremoesstronke de; stronk van een boerenkoolplant

boeren, boerken ww. 1. een boer laten, hoorbaar oprispen 2. z. *boerken*

boerepad et; zandweg, pad waar normaal boeren langs gaan naar het land

boerepeerd et; boerenpaard; in het bijzonder gezegd bij paardje rijden op de knie

boereplaatse, boereplaets, boereplaese de; boerderij (het gebouw), evt. met landerijen

boereplof de 1. bep. oude Friese boerendans, in het Fries 'skotsetrije' geheten 2. hetz. als *Duutse polka* 3. ouderwetse houten wc achter in de stal of daar aan de achterkant tegenaan gebouwd

boerepolle z. *polle*

boerepot de; boerenkost

boerepraot et; dat wat men elkaar vertelt over het boerenbedrijf

boereproeme de 1. gele pruim 2. in *blauwe boereproeme* blauwe pruim

boerepummel de; boerenpummel
boereriw, boererieuw, boereruw, boererief et; vervoermiddelen, gereedschappen en materialen van een boer, boerenreeuw
boereroman de; boerenroman
boereruwinge de; boerenreeuw
boereschoppe de; schop, spade zoals bij boeren in gebruik
boereschure de; schuur als deel van een boerderij, ook: schuur als bijgebouw van een boerderij
boereslaachter de; hij die de huisslachting uitvoerde
boeresloot de; boerensloot
boerespul et; klein boerenbedrijf
boerestaand de; boerenstand
boerestee de; boerderij (gebouw met erf)
boereti'je de; tuinboon
boeretied de; bep. tijdrekening: wintertijd
boeretouw et; hetz. als pakkedraod
boeretriene, boeretrien de; boerentrien
boerevent de 1. vent uit de boerenstand 2. knecht bij een boer
boereverieninge, boereveriening en var. de; vereniging van boeren
boereverstaand et; nuchter verstand
boerevolk et; mensen uit de boerenstand
boerevrommes et; boerenvrouw
boerevrouw de; boerenvrouw
boerewaegen de; boerenwagen
boerewaofel de; boerenwafel, wentelteefje
boerewaopen et; mest, stront, voornamelijk in *Stront is 't boerewaopen* het wapen van de boer, waarmee de boer zich redt
boerewark et; boerenwerk, werkzaamheden die de boer doet/moet doen
boereweg de; gemeenschappelijk pad, gemeenschappelijke weg van boeren
boerewereld de; boerenwereld, wereld van de boeren
boerewief et; boerenvrouw
boerewieshied de; levenswijsheid uit de boerengemeenschap
boerewitte de; bep. soort pruim, in *dubbele boerewitte*
boerewormkruid, wormkruid et; bep.plant: boerenwormkruid
boerezeune de; zoon van een boer
boerezwelver de; boerenzwaluw
boerinne de; vrouw van een boer; *een gele boerinne* bep. soort pruim
boerinnebond de; bond van plattelandsvrouwen
boerken, boeren ww. 1. het boerenbedrijf uitoefenen 2. een bedrijf of beroep uitoefenen 3. laten zien van koeien, kalveren, gewas etc. aan de visite die er is 4. bep. spel spelen waarbij men een aantal centen op een rechtopstaande klinker had gelegd, die moest worden omgegooid met een keisteen, op een afstand van zo'n 5, 6 meter. De centen die buiten de cirkel rond de steen vielen, waren voor de werper
boerkeri'je de 1. boerenbedrijf, inclusief huis, bedrijfsgedeelte en landerijen (soms als kleiner ervaren dan *boerderi'je*) 2. het gebouw van een boerderij 3. de economische activiteit van het boer zijn 4. het werk van een boer doen op een boerderij 5. de wijze waarop men het boerenbedrijf uitoefent
boerlopen ww.; de rekening (van de smid) bij de klanten brengen (met name de boeren)
boers I et; verouderde benaming voor het Stellingwerfs, bijv. *boers praoten*

boers II bn. 1. stijf, ouderwets in de wijze van kleden 2. lomp, stug, onbeholpen in de wijze van doen en van het zich uitdrukken

boest de 1. grote, sterke kerel 2. opgeschoten jongen, ook negatiever: wildebras 3. nog niet zo grote jongen, vaak: die een beetje ondeugend is 4. klein kind 5. enigszins natte, sponsachtige grond op bouwland 6. z. *bust*

boesterd de; een al flink uit de kluiten gewassen jongetje van zo'n jaar of drie, vier

boetdelling z. *boekdelling*

boete de 1. boete, geldstraf 2. in *boete doen* schuld belijden

boeten ww. 1. boeten: van visnetten e.d. 2. in *d'r veur boeten moeten* de straf ervoor, het nadeel ervan ondergaan (dat men zichzelf heeft berokkend)

boetetied de; tijd van boetedoening

boetvallig bn.; strafbaar

boezen ww.; hard tekeergaan van de wind, lawaaierig ruisen

boezeroen, boezegroen, boezegroene, boeziegroen, boesgroen de, et; bep. kledingstuk: bloes, overhemd (van een bep. type en stof, later vaak: overhemd in het algemeen)

boffen, boffelen ww. 1. mazzel hebben, er goed afkomen 2. met forse en/of zware stappen lopen 3. met een doffe slag vallen

bofferd, pofferd de 1. onverschillige, lompe persoon 2. dik, groot iemand 3. iemand met een dik hoofd 4. dik hoofd 5. bep. type pannenkoek: bofferd, meelspijs gebakken als een dikke koek in een grote pan 6. bep. gebak: tulband 7. geluksvogel 8. groot stuk hout, tegen iets geplaatst om het tegen te houden 9. zonder bijzondere bet. als bijnaam van personen gebruikt

bofferdpanne de; ronde, langwerpige ijzeren pan waarin men de *bofferd* bakte

bofkont, bofkonte de; geluksvogel

boge de 1. bekend schiettuig, vooral bekend als kinderspeelgoed 2. gradenboog 3. boog als deel van een gewelf 4. erepoort, ereboog, boogvormige poort e.d. 5. boog als schriftteken 6. min of meer ronde beweging 7. regenboog 8. soort strik om lijsters mee te vangen, lijsterboog 9. het verste, met een boog afgeronde perk bij het *parkhinken*, waar men niet in mocht springen 10. boogvormige figuur, getekend bij *streepgooien* 11. in bijv. *een plezierige en over alle bogen aorige persoon* in alle opzichten

bogeschieten ww.; boogschieten

bojem, bodem de 1. bodem (van voorwerpen zoals een emmer, een kist, een beker enz.) 2. wagenbodem, bodem van voertuigen anderszins 3. laag die de bodem bedekt, vooral: beetje drank dat resteert en dat men nog zou kunnen krijgen 4. scheepsbodem 5. bedding onder het water 6. aardbodem, ook: bovenste laag van de aardbodem, zode

bojembedekker, bodembedekker de; bodembedekker

bojemkleppe de; klep onder in een pomp

bojemversmeriging de; bodemvervuiling

bojemvoonst de; bodemvondst

bok, bokke de 1. mannelijke geit 2. mannelijk hert, mannelijke gems e.d. 3. lompe en/of norse en/of tirannieke kerel; ook wel van een vrouw gezegd 4. grote en sterke persoon, ook van een paard gezegd 5. in *een maegere bok* een dunne koe 6. plat houten vaartuig, van voren en achteren puntig toelopend, gebruikt voor het vervoer van turf, mest, koeien, riet, hooi etc. 7. zitplaats voor degene die ment op een wagen, bok van een rijtuig 8. bep. gymnastiektoestel: bok 9. houten onderstel, veelal met poten 10. twee tegenover elkaar staande stijlen met bijbehorend balkwerk van een klokkenstoel 11. bep. type achterstel van een ouderwetse wagen met hoge wielen 12. spijl in bep. type stoel 13. zaagbok 14. hijswerktuig o.m. om bomen op een wagen te laden 15. in *van de bok dromen* ervan langs zullen krijgen, een bestraffing zullen ondergaan 16. in *een bok schieten* iets doms doen en daardoor afgaan 17. in *d'r de bok niet van weten* er niets van weten 18. in *een aander de*

bok uutschieten de gek aansteken, voor schut zetten 19. in *Amsterdamse bok* bep. soort wortel 20. degene die de 'bok' is in het kinderspelletje *bok-bok- hoevuul-hoorns*

bok-bok-hoevuul-hoorns, bok-bok-hoeveul-horns zn.; bekend kinderspel: bokstavast

boken, beuken ww. 1. beuken, hard slaan, ook inzake timmeren e.d. 2. hard tegen de wind ingaan

bokkebaankien et; schertsend gezegd van een kerkbank van een kerkenraadslid

bokkehaor de, et (bet. 2) 1. een haar van een bok 2. gek haar

bokkeheufd et; het enigszins bolle hoofd dat sommige paarden hebben

bokkehokke et; speciaal hok, afgescheiden ruimte voor de bok, veelal inpandig, vaak in de schuur

bokkehoolder de; iemand die in het bezit is van één of meer mannelijke geiten (en deze ter dekking beschikbaar stelt)

bokkehoolderi'je de; het houden van bokken, mannelijke geiten, om ze beschikbaar te stellen 'ter dekking'

bokkekarre de; bokkenwagen

bokkekoers de; paardenkoers met slechte paarden

bokkekop de; geslachtsorgaan van de mannelijke bij

bokken, bakkem, bokking I de 1. bokking, gerookte haring 2. standje, sneer, steek onder water, vinnige opmerking waarmee men de ander in de verdediging drijft, scherp verwijt

bokken II ww.; koppig zijn, nors zijn omdat men zich ergert aan iets

bokkenkerel, bokkingkerel de; venter van bokking, viskoopman, visboer

bokkenkoopman de; verkoper van bokking, visboer, viskoopman

bokkenventer, bokkingventer de; viskoopman

bokkeplaanke z. *bokplaanke*

bokkepote, bokkepoot de 1. poot van een mannelijke geit 2. langwerpig koekje met chocola aan beide uiteinden 3. teer- of verfwast

bokkepruke, bokkepruuk, bokkepruik de; in *de bokkepruke op hebben* stuurs en lomp zijn doordat men kwaad is

bokkerig z. *bokkig*

bokkesprong de; bokkensprong, meestal fig.: vreemde manier van doen, dwaze of onhandige handeling

bokkewaegen de; bokkenwagen

bokkeweer et; slecht, regenachtig weer

bokkien et 1. kleine *bok*, in diverse betekenissen

2. bep. vogel: bokje, halve snip 3. watersnip 4. kleine sigaar, bokje 5. metalen afscheiding tussen twee koeien in een stal 6. klein iemand 7. lage stoel met leuning, eertijds van riet (vervaardigd in *Noordwoolde*) 8. houtje als bepaald onderdeel in een harmonica

bokkienspringen, bokspringen ww.; haasje-over spelen

bokkig, bokkerig bn., bw. 1. humeurig, stuurs en lomp, bokkig 2. koppig

bokmotte de; drachtige zeug

bokplaanke, bokkeplaanke de; plank van de wal naar het schip (voor vervoer: bijv. om met een kruiwagen mest in een praam te brengen)

boks bn., bw. 1. ruw, humeurig, bokkig, hardhandig 2. (van geiten) tochtig 3. z. *bokse*

boksbal de; boksbal

bokse de 1. broekspijp 2. broek

boksebaand, boksembaand de 1. elk der banden aan elk van de pijpen van een ouderwetse onderbroek die tot over de knieën reikte; met behulp van de *boksebanen* werden de kousen die eronder kwamen, vastgezet 2. elastiek om de kousen

bokselen ww. 1. met veel, nogal kleine, stijve bewegingen maar zonder veel tempo lopen, ook met kleine, gekke pasjes lopen en aldus bevreemding wekkend 2. met enige inspanning

en daardoor vaak moeizaam lopen, niet zo gemakkelijk voortstappen 3. druk, ingespannen bezig zijn met het werk, hard werken

boksem, boksen de; broek

bokshaanske de; bokshandschoen

bokslerer de; boksleraar

bokspante de; spant in de romp van een boerderij

bokspringen z. *bokkienspringen*

boksschoele de; boksschool

bokstaon ww. 1. als 'bok' voorover staan bij het desbetreffende kinderspel 2. met z'n rug tegen een boom, een wand enz. (gaan) staan met gevouwen handen, zodat degene die gaat klimmen er een flinke opstap aan heeft en evt. nog op de schouders van dezelfde persoon kan gaan staan 3. in gebogen stand staan van een kind bij haasje-over

bokswedstried de; bokswedstrijd

bokwark et 1. vaarboom voor een schuit 2. werk waarvoor men de *bok* (plat vaartuig) moest gebruiken 3. werk (geplozen touw) waarmee de naden van een *bok* (vaartuig) werden dichtgemaakt

bol I de 1. bol, balvormig lichaam 2. bol garen 3. bal bij bep. spelen 4. (jagersjargon) in *over de bol* ondersteboven (geslagen) door een raak schot

bol II bn. 1. (van de wind) zacht, dicht, constant 2. enigszins rond, opgezet, gerond, bijv. *bolle wangen* 3. in *bol uut de ogen kieken* uit bolle ogen

bold bw.; m.b.t. iets zeggen: ruw, lomp

boldaodig z. *baldadig*

bolderen z. *balderen*

bolderwaegen z. *bulderwaegen*

boldiezen z. *baldiezen*

boldiksen z. *baldiksen*

bolle, baole I de 1. bol, brood (meestal witbrood) 2. bolvormig deel van een plant onder de grond, vooral: bloembol, maar ook van andere planten 3. bolvormig deel van een hoed of muts

bolle II de 1. stier 2. inseminator 3. uitgezakt stuk grond, uitstulping in een boswal of aan de kant van een sloot 4. streep van waarachter men bij het knikkeren moest werpen naar de knikkerpot 5. strop, duurkoop bij openbare verkopeningen

bolle-aovend de; doordeweekse avond dat de jongens naar hun vriendin gingen, nl. woensdagavond

bolle-emmer de; emmer waaruit een stier drinkt of te drinken krijgt

bollebiezen ww.; (van koeien) lawaaierig en zeer beweeglijk, speels heen en weer rennen en gek doen

bolleblik, baoleblik et; bakblik (voor brood)

bolleboer, bollemester I de; boer die stieren houdt, stieren mest

bolleboer II de; boer die (voornamelijk) bloembollen verbouwt

bollebri'j, baolebri'j de; pap van melk en stukjes witbrood of evt. bruinbrood

bollebrogge de; snee roggebrood met een stuk witbrood of bruinbrood erop

bollebuisies, bollebuizen mv. 1. gebak 2. hetz. als *buustpannekoeke* 3. dikke maatjes

bollebusse, baolebusse de; broodbus

bolledeeg, bolledieg et; brooddeeg

bolledoek de; doek die men over een mand heeft waaruit men brood vent

bolledreger de; iemand die met brood vent

bollegeld, bollersgeld et; dekgeld m.b.t. een stier

bollegien et 1. verkl. van *bolle* I, II en van *bol* I 2. z. *boltien*

bollegooien ww.; gooien met stukjes brood

bollehaor I et; (verz.) haar van een stier

bollehaor II de; haartje van een stier

bollehokke et; hok voor één of meer stieren

bollehoolder de; stierhouder

bollejaegen ww. 1. bronstig tegen en half op elkaars rug gaan staan van koeien, pinken 2. staken door arbeiders die in de verveningen werkten, ook het bijeenhalen, werven van potentiële deelnemers aan zo'n staking; de arbeiders zouden vaak in het gras zijn gaan liggen, om daarbij te *beulen* als een *bolle*, d.i. een stier 3. (gezegd van arbeiders) weinig doen, nauwelijks werken 4. (van kinderen) heen en weer rennen en ravotten 5. op een bep. wijze knikkeren, hetz. als bosteren

bollejaeger de 1. gezegd van een koe die maar niet drachtig wordt en daarom ter bevruchting steeds opnieuw naar de stier moet 2. oproerkraaiër

bollejaegeri'je de 1. het staken van veenarbeiders 2. het *bollejaegen* van koeien, pinken

bollejaoren mv.; vlegeljaren, jaren waarin iemand erg ondeugend is

bollejood de; veekoopman die kalveren op- en verkoopt (met name de stierkalveren)

bollekaampe de; stukje weiland waarop de stier loopt

bollekalf, bollekaalf, kalfbolle I et 1. stierkalf 2. duurkoop, vnl. bij verkopen

bollekarre de; broodkar

bolleketten, bolleketting et, de; ketting waaraan men een stier vastzet

bollekletien, bollekletien et; doek over de mand met behulp waarvan men brood vent, brood bezorgt

bollekoopman de; iemand die stieren en jonge stierkalfjes opkoopt, verhandelt

bollekop de 1. kop van een stier 2. (vaak als scheldwoord) dik, vaak enigszins rood hoofd, i.h.b. van iemand die erg boos is

bollekörf, baolekörf I de; korf, mand gebruikt bij het venten met brood, ook: grote rechthoekige bakkersmand die men voor op de fiets heeft

bollekörf II de; korf waarin pasgeboren stiertjes door kooplui werden opgehaald

bollekweker de; bollenkweker

bolleloopster de; vrouw die met bakkerswaren langs de huizen vent

bolleloper, bollekörfloper, baoleloper, bollesjouwer, baolesjouwer de; man die met bakkerswaren langs de huizen vent

bollelotten, baolelotten, bollotten ww.; de jaarlijkse activiteit rond Sinterklaas doen, nog bekend van plm. 1900, waarbij men lootjes kocht of om de hoogste ogen dobbelde en men een brood kon winnen of andere boodschappen

bollelotteri'je de; het zogeheten bollelotten

bollemaande I de; hetz. als *bollekörf* I

bollemaande II de; hetz. als *bollekörf* II

bollemelk de; stroop

bollemester z. *bolleboer*

bollemesteri'je de; bedrijf waar stieren worden gemest

bollen I mv.; bep. gehakt hout

bollen II ww.; de zode weggraven en de grond omspitten

bollen III ww. 1. tochtig zijn van koeien, daarbij achter elkaar aan zitten en bronstig half op elkaars rug gaan staan 2. hard en zwaar werken 3. staken in de venen (in vroeger dagen) 4. knikkeren op een bep. wijze, hetz. als *bosteren*

bollepiest, bollepieste, bollepies, bollepieze, bullepees de 1. harde, gedroogde penis van een stier (met een gewicht eraan gedroogd), gebruikt als een soort zweep 2. scheldnaam 3. lisdodde

bollepinke z. *pinkebolle*

bollering de; ring die men een stier door z'n neus doet

bolleringen ww.; een *bollering* aanbrengen

bollersgeld z. *bollegeld*

bollesnee de; snee witbrood, bijv. in een *bollesnee brood verdienen* weinig verdienen, gezegd bijv. van iemand die een boodschap doet en daarvoor weinig krijgt

bollesoezen w.w.; bep. spelletje spelen waarbij kinderen elkaar vasthielden en dan in het rond draaiden

bollespit de; ijzeren of houten pen die men in de grond steekt om een stier aan vast te zetten met behulp van een ketting

bollestal de; stierenstal

bollestikke de; ijzeren of houten pen die men in de grond steekt om er een stier aan vast te zetten (m.b.v. een ketting)

bollestreek de; bollenstreek

bolletied de; bollentijd

bolletouw et; touw waaraan men een stier vastzet of vasthoudt

bolletromme de; hetz. als broodtromme

bolleture, bolletuur de; ketting waaraan de stier buiten staat vastgezet

bollevel et; huid van een stier

bolleveld et; bollenveld

bolleventer, broodventer de; iemand die met brood vent

bolling de; werkstaking onder veenarbeiders

bollotten z. bollelotten

bologig bn.; met bolle ogen

bolpote de; balpoot, bolpoot

bols, bollig bn. 1. (van koeien) tochtig, buls 2. gek, overstuur, evt. ook enigszins schreeuwerig en opstandig

bolschoppe de; bolschup, spa of schop voor het graven van greppels in het veen en anderszins

bolsighied de; het tochtig zijn van runderen

bolsjewiek bn.; bolsjewistisch

bolsjewist de 1. bolsjewist 2. iemand die vaak opstandig is, vaak kwaad is en anders wil

bolsjewistisch bn. 1. bolsjewistisch 2. opstandig, vaak kwaad en anders willend

bolspatte, bolspat, spatte, spat de; bolspat (gezwel in/op paardenbenen)

bolspit de 1. ondiepe steek met een spade waarbij men de randen niet afsteekt 2. bovenste veen, bolster

bolster de 1. bonkaarde 2. buitenste schil van zaden, noten, kastanjes en andere vruchten 3. bep. plant: witbol

bolsteren z. *bosteren*

bolsterig bn.; oneffen, met bollingen, z. ook *bulsterig*

bolstervene de; bonkaarde

bolsturig z. *balsturig*

bolte z. *boolte*

boltien, bollegien, baoltien et; kadetje, broodje

bolwarken ww.; uithouden, volhouden

bom I de 1. bom: bekend oorlogstuig, wapen in diverse soorten 2. groot, dik exemplaar 3. hetz. als *boster* 4. grote hoeveelheid, in bijv. een *bom duiten* veel geld 5. in bijv. *De bom bast* het komt tot een uitbarsting 6. harde klap 7. z. *boom*

bom II bw.; uitroep om een doffe klap, dreun mee na te bootsen, om een gelijktijdige val en klap mee aan te duiden

bom-ies, bon-ies et; bomijs

bombak de; masker

bombakker de 1. mombakkes 2. gezegd van een raar gezicht
bombammen ww.; in bijv. *Laot mar wat henne bombammen* laat het z'n beloop maar krijgen, laat maar waaien
bomberdement, bombaddement et; bombardement
bomberderen, bombadderen ww.; bombarderen: met bommen werpen op, gooien naar
bomberen ww.; met veel lawaai ergens naar toe komen, heen gaan
bombezienen bn.; bombazijnen
bome z. *boom*
bome-enten ww.; enten van bomen
bomebok de; hijswerktuig o.m. om bomen op een wagen te laden
bomebrink de; rijtje van meestal grote bomen, groepje bomen op een erf
bomegreens de; boomgrens
bomegruun et; bomengroen
bomehakken ww.; hakken, kappen van bomen
bomehakker de; iemand die bomen omhakt, kapt
bomehaoke, boomhaoke de; haak gebruikt om bomen te verrollen
bomekappen ww.; kappen van bomen
bomekapper de; iemand die bomen kapt
bomeketten en var. de, et; ketting met behulp waarvan men bomen wegsleept
bomeklimmen ww.; klimmen in bomen
bomekwekeri'je de; boomkwekerij
bomelaene de; laan met aan weerskanten één of meer rijen bomen
bomemarken ww.; merktekens aanbrengen op bomen, vaak d.m.v. een schaafplek in de schors
bomen ww. 1. een boot voortduwen met een boom 2. keuvelen, gezellig en langdurig praten
bomeri'je de; geheel aan bomen, bomen die er zijn gegroeid
bomeriegel, bomerij de; bomenrij
bomering de; jaarring in de stam van een boom
bomerooien ww.; rooien van bomen
bomeschaad et; bomenschaduw
bomeschellen w.w. schillen van de schors van bomen
bomeslag, boomkneupe de; bep. zeer sterke knoop die men gemakkelijk weer losmaakte, gebruikt bij het slepen van boomstammen uit het bos m.b.v. een paard
bomesnuuien en var. ww.; boomsnoeien
bomezaege de; boomzaag
bomezaegen ww.; zagen van bomen
bommegat et; bommengat, gat door de explosie van een bom veroorzaakt
bommem, bommoeder de; bommoeder
bommen ww. 1. bommen: iets kunnen schelen, in bijv. *Dat bomt mi'j niks* dat kan me niks schelen, raakt me niet 2. met een harde klap, met een bom vallen
bommerd de; grote sloot of wijk
bommewarper de; bommenwerper
bompjen et 1. hetz. als *bom* I, bet. 4 2. z. *boom*
boms, poemze, boemze, boem, boems de; doffe dreun, harde klap, met name doordat iets of iemand valt
bomzen ww. 1. met een doffe klap vallen of doen vallen, slaan 2. een bonzend geluid geven, bijv. *'k Bin zo op de grond valen dat et heufd begon te bomzen*
bon de 1. biljet, bon waarop men iets kan verkrijgen 2. kassabon 3. proces-verbaal bij een bekeuring 4. bon als toegangsbewijs 5. bon met nummer bij een verloting 6. spaarzegel 7.

schriftelijk bewijsstuk dat men bep. waren heeft geleverd 8. boekenbon, platenbon, bloemenbon e.d.

bon-ies z. *bom-ies*

bonboons de, et; bonbons

bonboonsdeuze de; bonbonsdoos

bonboonsien et; één bonbon

bondgenootschap et; bondgenootschap

bondighied de; bondigheid

bondsgeld et; bep. aftrek voor een verzekering bij het verkopen van slachtvarkens

bone, boon de 1. boon: stoksnijsboon, stamsnijsboon etc. 2. boonplant 3. op een boon gelijkend zaad 4. in *een blauwe bone* geweerkogel

bone-akker de; stuk bouwland waarop men bonen verbouwt, boonakker

bone-inmaeken ww.; wekken van bonen

bonebak de; bak met bonen en evt. erwten e.d. in een winkel voor grutterswaren

bonebedde et; bonenbed

bonebiggien et; in het voorjaar, dus na de normale slachttijd geslacht varken

boneblad et; blad van een boonplant, ook als verz. gebruikt

bonebri’j de; boonsoep

bonedoppe, bonebast de; harde schil van een boonpeul

bonedoppen, boontiesdoppen ww.; bonen van de harde schil, de peul ontdoen, vaak: ze met knippende bewegingen van de vingers uit hun peul doen vallen om ze te bereiden als groente

bonedraod de; vezel van de peul van een boon

bonedraoden ww.; punten en vezels van de bonenpeulen halen

bonegarre de; bonenstok

bonegoorn de; stuk tuin waarin men bonen verbouwt

bonehoeke de; hoek grond, deel van de tuin waar men bonen verbouwt

bonekruke de; kruik waarin men bonen conserveert (‘inmaakt’)

bonekruud et; bonenkruid, bep. kruid dat men toevoegt aan de bonen

bonelof et; blad van één of meer boonplanten

bonemeule, sniedebonemeule, sniebonemeule, sniemeule de; snijbonenmolen, bonensnijmolen

bonenat et; bonennat

bonepitte de; elk der bonen uit een bonenpeul

boneplok de; het plukken van bonen (als vorm van oogsten)

bonepoele, bonepeul de; bonenpeul

bonepot de; Keulse pot, vooral gebruikt om bonen mee in te maken

bonepoten ww.; poten van bonen

bonepunt de; punt, topje van een bonenpeul

bonepunten ww.; wegnemen van de punten van de bonenpeul

bonerangen mv.; bonenranken

boneranke de; bonenrank

boneschelle de; harde schil van een boon

bonesnieden ww.; snijdend versnipperen van bonen

bonesniefelen ww.; snijdend vernippen van bonen

bonesoep, bonesop de; boonsoep

bonestok, bonestaek, bonestaek de 1. bonenstok 2. magere persoon 3. (mv.) lange benen

bonestro et; ranken, al dan niet gedroogd, van boonplanten

bonestronke de; ‘stronk’ die resteert nadat de bonen van een boonplant zijn geplukt

bonestruke de; boonplant

bonetuun de 1. gedeelte waar men bonen verbouwt 2. tuin beplant met bonen

boneveld et; bonenveld

bonevliege de; bonevlieg

bonewecken ww.; wecken van bonen

bonezetten ww.; poten van bonen

bongel, peerdebongel, perebongel de 1. zware knuppel, onbewerkt langwerpig stuk hout of zwaar stuk ijzer, in het bijzonder aan het been van een paard om te veel bewegingen tegen te gaan, ook in de vorm van een driehoekig raamwerk om de nek van schapen, kalveren of koeien, dan ook (*kruus-*)*hekke* of *kruus* geheten 2. knuppel (voor andere doeleinden, bijv. om vruchten mee uit een boom te gooien); *de bongel d'r in gooien* de knuppel in het hoenderhok gooien, gaan dwarsliggen, iets niet langer willen 3. zwaar stuk sneeuw dat onder iemands klompen vast bleef zitten 4. schommelende, hangende massa 5. slungel van een jongen 6. onbeholpen, lompe, onverschillige en/of luie kerel 7. dwarsliggende, lastige man of jongen, ook: slungelige jongen, puber 8. vent die nergens voor deugt

bongeler, bongelder de; iemand die vreemd, slenterend, doelloos loopt

bongelderi'je de; in *losse bongelderi'je* losvaste verkering

bongelen, bungelen, bengelen ww. 1. lopen: slenterend, doelloos, met bungelende bewegingen 2. heen en weer (doen) slingeren, (doen) bungelen 3. met een bungelende beweging gooien 4. langzaam maar zeker verbrassen 5. z. *dwasbongelen*

bongelig bn., bw.; geneigd tot *bongelen*, bet. 1

bongeljaoren mv.; jaren van de puberteit

bongelpaol de; paal als kluister gebruikt bij dieren, d.i. om ze in hun bewegingen te belemmeren en op die manier het uitbreken te voorkomen

bonkaorte de; bonkaart

bonke, bonk de 1. been uit een menselijk of dierlijk lichaam 2. brok, dik, hard stuk, ook: groot stuk 3. grote, zwaargebouwde man, jongen, groot dier 4. een heleboel, bijv. *een bonke geld, een bonke vee*

bonkebreker de; hardhandige vechtjas

bonkeerde de; bovenste veenlaag, bonkaarde

bonkefebriek de; fabriek waar men botten maalt

bonkefiek de 1. iemand die vlees van slachtvee uitbeent 2. koudslachter, viller

bonkegat et; gat, kuil waarin botten van de *bonkefabriek* werden gegooit

bonkekluven ww.; kluiven op/aan een bot

bonkemeule de; molen waar men botten maalt

bonken ww. 1. afbonken 2. hard stoten, hard, bonkend slaan 3. hetz. als *ofkloppen*, bet. 2

bonkepluzen ww.; peuzelen aan, van een bot, been

bonker, bonkerd, bunker de; bonker: bep. korte, dikke herenjas, soort jekker

bonkerak et 1. geraamte 2. zeer magere persoon of dier, maar vaak wel groot

bonkerig, bonkig bn.; bonkig, bonkerig, schonkig, benig

bonkerollen ww.; de gespitte zoden omtrekken omdat die ten dele nog vastzitten

bonkgrond de; bonkaarde

bonkiezer et; bonkijzer

bonksel et; geheel van planten en grond die afgebonkt wordt, bonksel, bonkaarde

bonnefooi in *op 'e bonnefooi* op goed geluk, bijv. *Dat dee hi'j op 'e bonnefooi*

bonnen z. *bornen*

bont I et 1. bonte kleur 2. bonte stof 3. bont gemaakt van pels

bont II bn., bw.; bontkleurig; *bonte krodde* duizendknoopsoort met 'bloedvlekken' op de bladeren

bonte de; gezegd van, tegen een zwartbonte koe

bonthied de; bonthed, het bont zijn
bontighied de; het bont(achtig) zijn, bonthed
bontkraege de; bontkraag
bontleerze de; bontlaars
bontmusse de; bontmuts
bontzaeke de; bontzaak
boogballe de; boogbal
boogkörf de; bep. type bijenkorf, van boven boogvormig
boograempjen et; boogvormig raampje in een *boogkörf*
boogzaege de; boogzaag, ronde spanzaag
boolt bn., bw.; onverwacht, rauw op het lijf
boolte, bolte de 1. ijzeren of houten pen in een disselboom, bout in constructiewerk 2. hetz. als *ploegstikke* 3. houten of ijzeren pen of boom om luiken en deuren mee af te sluiten 4. sluitbout van een ketting e.d. 5. bout ter verbinding van *dreegplaete* en *heufdbalke* aan die kant van de schuur waar het dak oversteekt 6. bout die na verhitte in het strijkijzer werd gedaan 7. elk der pijpjes aan een muts 8. in een *boolte vleis* een flinke brok vlees 9. armen en benen, in verb., bijv. *Die vent het wel wat in de boolten* beschikt over heel wat spierkracht
booltegat et; boutgat
booltemusse de; muts met bouten, pijpjes
boom, boem, bome, bom, bompjen (bet. 3) de 1. boom 2. boomstam 3. kaartspel, boom 4. vaarboom 5. zeisboom 6. disselboom 7. weesboom 8. deurboom 9. tolboom 10. elk der armen van een kruiwagen 11. zwengel van een pomp 12. ploegboom 13. elk der balken ter weerszijden van een trap die de treden dragen 14. boomdiagram
boombaste, boombaaste de; bombast
boombieter de; scheldwoord: vervelende persoon
boomblad et; het blad, het gebladerte van een boom
boomeulie de; olijfolie
boomhakkersbiele de; zware bijl waarmee men bomen hakt en waarvan de steel door de achterkant van de bijl loopt
boomhaoke z. *bomehaoke*
boomhuj et; bovenste hooi van een vracht, onder de weesboom
boomhujshoogte, boomsheugte de; de juiste hoogte van een vracht hooi om er het *boomhuj* op te doen, nl. een paar armen vol hooi die achterop komen; *d'r boomsheugte tegenop zien* er enorm tegenop zien
boomkneupe z. *bomeslag*
boomkop de; kop, kruin van een boom
boomkroeper de 1. boomkruiper 2. koolmees
boomkruun, boomkrune de; boomkruin
boomlang bn.; (van personen) lang als een boom, bijv. *boomlange kerels*
boommoes de; boomkruiper
boomotter de; boommarter
boompienklimmen ww.; klauteren van kinderen in bomen
boompienverlossen, boompienverwisselen, boompienverruilen ww. 1. tikspelletje waarbij men moet proberen zonder getikt te worden van de ene boom naar de andere te rennen 2. tikkertje spelen waarbij men alleen getikt kan worden als men niet met z'n hand tegen een boom staat
boomschelle de; boomschors
boomschosse de; boomschors
boomsikkel z. *sikkel*
boomstobbe de; boomstronk

boomtoeke, boomtakke de; boomtak
boomtoppe de; boomtop
boomvalke de; boomvalk
boomvrocht de; boomvrucht
boomwottel de; boomwortel
boomzeiker de; gezegd van een jongen (vooral van een pasgeborene)
boon z. *bone*
boons de 1. bons, hard en dof klinkende klap, val 2. harde klap 3. in *iene de boons geven* iemand de bons geven
boonscoach de; bondscoach
Boonsrippebliek de; Bondsrepubliek
boonsstaat de; bondsstaat
boontien et 1. kleine boon 2. bep. snoepje, vaak van gele of bruine kleur
boonzen, boonsen ww. 1. tegen elkaar klappen, kloppen op 2. onstuimig kloppen, jagen 3. hetz. als *ofkloppen*, bet. 2
boor, bore bw. 1. geheel en al, erg, bijv. *Ie zitten daor boor op 'e ruimte*, z. ook *baor*
boord zn. 1. in *an boord* aan boord 2. z. *bore*
boorde, boorde- z. *bore(-)*
boordevol, borendevol bn.; boordevol
boordkomputer de; boordcomputer
boordsteek z. *boresteeck*
booriezer et; boorijzer
boorliende de; lijn, touw, draad waarlangs men een pad, tuin, sloot, muur e.d. uitzet
boorlint et; boordlint
boormesiene de; boormachine
boorplak et; boorlocatie
boorwaeter et; boorwater (geneesmiddel)
boorwark et; boorwerk
bootbelle de; scheepsbel
bootreise de; bootreis
bootvlochteling de; bootvluchteling
bordowien de; bordeauxwijn
borduur- z. *berduur-*
bore, boorde, boord de 1. boor, bekend gereedschap waarmee men gaten boort, ook: boorijzer 2. rechte, smalle spade, boor, speciaal voor het uitgraven van boomstronken 3. holle pootstok 4. boord van kledingstukken: aan de halsopening van een trui, aan een kous of sok 5. boord van een overhemd 6. losse kraag van wit linnen; *de bore omme hebben* dronken zijn 7. z. *baore, boor*
boreknopien, boordeknopien, boordekneupien, borekneupien et; boordenknoop(je)
boresteeck, boordsteek de; naaisteeck van een boord aan een kledingstuk
borg, börg, burg de 1. gecastreerd mannelijk varken 2. borg: degene die als borg is gesteld
borgemeister z. *burgemeester*
borgemiege de; urine van een borg, d.i. een gecastreerd mannelijk varken
borgen ww. 1. borg zijn voor iemand 2. krediet geven, geld lenen aan, borg staan voor iemands huur of koop 3. geld lenen van, in het krijt blijven staan
borgers, burgers mv.; bep. type aardappel
borgpenne, bargpenne de; hetz. als *splisse, leuze*
börk, börken z. *birk(en)*
bornemmer de; emmer waaruit men het vee water of evt. wei e.d. doet drinken
bornen, borren, bonnen ww.; vee water e.d. geven in een emmer

borrelen ww. 1. borrelen: door vloeistoffen 2. rommelen in maag, buik 3. borrels drinken
borrelhappien et; borrelhapje
borrelneutien et; borrelnootje
borrelpraot et, de; borrelpraat
borreluurtien et; borreluur
borrelwossien et; borrelworstje
bos de, et 1. bos (van bomen), woud 2. ronde bundel van lange stengels, lange vruchten, draad enz., ook wel in de vorm van een grote rol
bosaep de 1. mannelijke persoon met lang haar en vaak met baard en snor 2. iemand met een lelijk uiterlijk
bosakker de; gedeelte van een stuk bos tussen twee greppels of sloten
bosbaos de; bosbaas
bosbeer de; lomp iemand
bosbeie, bosbeie- z. *blekber(-)*
bosbeiepolle de; heester waaraan de bosbes groeit
bosbesse, bosbesse- hetz. als *blekber(-)*
bosbraand de; bosbrand
bosdoeve de 1. houtduif 2. holenduif
bosduvel de 1. zeer wild, boos, vinnig iemand
2. iemand die er erg smerig, verwilderd uitziet
bosfesant en var. de; bosfazant
bosgröppe, bosgruppe de; greppel in een bos
bosgrös et; bep. plant: witbol, meelraai, ook schaduwgras
boshond de; iemand die niet geheel te vertrouwen is, omdat hij soms smerige streken levert
bosjacht de; jachtpartij door het bos, i.t.t. *vlakjacht*
boskaampe de; stuk afgerasterd of anderszins afgegrensd weiland in bos gelegen en/of daaruit ontgonnen
boskaante de 1. rand van het bos 2. kant die naar het bos is gelegen
boskappen ww.; kappen van bos
boskatte de; wilde kat die in bossen leeft
boskeboolter de; boskabouter: in het bos wonende kabouter
bosken ww.; bosarbeid verrichten, met name het hakhout kappen en weghalen
bosker de; bosarbeider, iemand die bosarbeid verricht
boskersgeld et; geld dat een houthakker verdient
boskweek de; op kweekgras gelijkend gras in boskanten, op bouwland
boslaene de; boslaan
boslocht de; boslucht
bosmenninge de; zandweg door of naar het bos
bosmoes de; bosmuis
bosmogge de; bosmug
bosneute de; noot van de hazelaar
bosoele de; bep. uil: bosuil
bosopslaon ww.; snoeien van houtwallen, bomen, bos
bospest de; bospest, Amerikaanse vogelkers
bosplaante de; bosplant
bosplaoge de; plaag voor het bos (bijv. door bep. insecten)
bospolle de; opschietende struik, opschietend hout
bosraand de; bosrand
bosreed de; zandweg door of naar het bos
bosriek bn.; bosrijk

bossaobel de; snoeimes dat door z'n vorm aan een sabel doet denken

bosschop de 1. het overbrengen van een bericht, opdracht om ergens iets te halen, te berichten, te doen 2. tijding, inhoud van een bericht 3. dat wat men koopt aan voedsel of andere dagelijkse benodigdheden 4. in *d'r gien bosschop an hebben* zich er niks van aantrekken, het negeren 5. (mv.) bestelde waren (boodschappen) 6. in *een grote bosschop doen* z'n gevoeg doen, poepen, *een kleine bosschop* het urineren 7. strekking, tendens

bosschoppeboekien et; notitieboekje waarin men z'n boodschappen noteert

bosschoppebriefien, bosschopbriefien et; briefje, lijstje waarop men z'n boodschappen noteert

bosschoppedienst de; boodschappendienst

bosschoppejonge de; boodschappenjongen

bosschoppekarre et 1. wagen voor het vervoer van boodschappen 2. boodschappenwagentje (in supermarkten e.d.)

bosschoppekladde, bosschoppeklarre de 1. papieren zak waarin men z'n boodschappen meeneemt, ook: papieren zak voor rijst, suiker enz. 2. boodschappenbriefje

bosschoppekörf de; boodschappenmand

bosschoppeleie de; lei waarop men boodschappen noteerde

bosschoppeliesien et; lijstje waarop men bijhoudt welke boodschappen nog moeten worden gedaan

bosschoppeloper, bosschoploper de; boodschappenloper

bosschoppemaande, bosschoppemaand de; boodschappenmand

bosschoppen ww.; boodschappen doen

bosschoppenet et; boodschappennet

bosschoppespoede de; zak voor het meenemen van boodschappen, van stof gemaakt (met ter afsluiting een koord dat aangetrokken kon worden)

bosschopper de; boodschapper: iemand die boodschappen, berichten overbrengt

bosschoppetasse de; boodschappentas

bosschoppewinkel de; winkel waar men boodschappen kan doen voor de huishouding

bosseboel de; geheel aan bossen

bossel de 1. boender, borstel in diverse soorten
2. mv.: *bossels*: rechtopstaande haren bij dieren (vaak: nekharen), bij vergelijking gezegd van mensen als ze nijdig zijn/worden, in bijv. *de bossels opzetten* 3. pluk recht overeind staand haar bij een kind 4. elk der stijve haren aan de achterpoten van een bij 5. stevig gebouwde jongen

bosselbiener, bosselbiender de; hetz. als *buundermaeker*

bosselen ww. 1. borstelen, schuieren 2. hard werken, bijv. in *Dat warkien mos hi'j aorig tegen bosselen om et klaor te kriegen* hij moest zich flink inspannen om het klaar te krijgen

bosselhanger de; borstelhanger

bosselig bn.; borstelig: op borstels lijkend: *bosselig haor*

bosselmaeker de; hetz. als *buundermaeker*

bossemi'jen, bossen ww.; maaian van niet afgegraasd gras, pollen, vooral rond de uitwerpselen van vee

bossien et 1. bosje, kleine *bos* 2. bosje, eenheid van kreupelhout

bossig bn.; bosachtig

bossnuuier de; sikkelvormig mes aan een lange steel: voor het takken snoeien, het afsnoeien van braamstruiken e.d.

bost, boste de 1. borst: bekend lichaamsdeel bij mens en dier 2. borstdeel van een geslacht dier 3. de luchtwegen in iemands borst 4. vrouwenborst, tiet 5. borstgedeelte van een kledingstuk 6. mannelijke persoon, bijv. in *een braove bost*

bostaosemhaeling de; borstademhaling

bostbaand de; wollen strook om borst en buik
bostbeeld et; borstbeeld
bostbien et; borstbeen
bostehoolder de; beha, bustehouder
boster, bosterd, bolster de; grote, dikke knikker (van leem, steen, ijzer, lood, glas), stuiter
bosteren, bolsteren ww.; met stuiters, grote knikkers knikkeren
bostglas et; glas waarin het teveel aan melk in de vrouwenborst werd opgevangen
bosthaor et; borsthaar
bostig bn. 1. kortademig, aamborstig 2. eigenwijs
bostkiend et; borstkind
bostkolf de; borstglas, borstkolf
bostkwaol de; borstkwaal
bostlappe de; (bij paarden) lap veelal in de vorm van leer, aangebracht achter en bevestigd aan het deel van het tuig dat tegen de borst zat
bostleer et; leren *bostlappe*
bostmelk de; melk uit de borst van de moeder
bostonderzuuk et; borstonderzoek
bostpiene de; borstpijn
bostplaete de; bep. lekkernij: borstplaat
bostriem de; borstriem
bostrok, bosterok de; borststrok (onderkleding)
bostrokmouwe de; mouw van een borstrok
bostslag de; borstslag
bostspiere de; borstspier
boststok et 1. extra stuk in een hemd zodat dat dubbel was op de plaats van de borst 2. borstgedeelte van een vogel of van wild dat geslacht werd 3. gesteven kledingstuk met al dan niet losse boord, voor de borst langs, front 4. voorstuk van paardentuig
bosttuug et; borsttuig
bostvleis et; vlees dat door slachten verkregen is uit de borst van een dier
bostwering de; borstwering: op een toren, van een vestingwerk
bosvenne de; vennetje in bos
bosvioeltien et; in het bos groeiend viooltje, ook ruimer: in het wild levend viooltje
bosvoegel de; bosvogel
boswaachter de; boswachter
boswal de; houtwal, beboste wal
bot I de; bekende vis: bot
bot II et; bot, been, knook
bot III bn., bw. 1. (bw.: vooral bij werkwoorden) zeer, in aanzienlijke mate, bijv. *Et komt bot an!*, soms ook bij bn. (dan wordt *botte* vaker gebruikt): *Die vrouw was niet bot(te) aorig* 2. lomp, kortaf, nors 3. in *een botte kerel*: een gehaaide, berekenende man
botehelling de; scheepswerf
botehuus et; boothuis
boteverhuur de; botenverhuur
botgalle de; bekende schapen ziekte: botgal
bothied de; botheid
botienroeien, botienruien ww.; roeien in een bootje
botienveren, botienvaeren ww.; bootje varen
boties mv.; benaming voor bep. schoenen
botriepe bn.; overrijp

botsen I de 1. ouderwets muntstuk met de waarde van 2 1/2 cent 2. de waarde van zo'n muntstuk

botsen II ww. 1. met een schok tegen iets klappen 2. in conflict komen 3. op/tegen elkaar doen klappen

botsing de 1. botsing 2. conflict, strijd

botte bw. van graad; (vaak in ontkenningen) in aanzienlijke mate, bijv. *Dat mes is niet botte scherp* is niet bep. scherp

bottekluwen ww.; kluiven aan/op botjes

bottel de 1. rozenbottel 2. vrucht van de hagedoorn

bottemes et; uitbeenmes

botten I bn.; van bot

botten II ww.; uitbotten, langzaam in blad komen

botter I de; boter of daarop gelijkend vet

botter II de; botter, bekend vissersschip

botteraeker de; aker (bep. type emmer) waarin de boter werd geleverd

botterballe de; balletje boter

botterbarg de; boterberg

botterbloeme de 1. boterbloem 2. dotterbloem 3. madeliefje

botterboer de; boer die boter maakt en die zelf verkoopt

botterboor de; boterboor

botterbriefien et 1. bon, briefje met daarop vermeld de opbrengst van de melk e.d. 2. trouwakte, in verb., bijv. *et botterbriefien (op)haelen* naar het gemeentehuis gaan om te trouwen

botterdeuze de; doos waarin boter wordt verpakt

botterdreger de; iemand die boter wegdraagt

botteren ww. 1. boter maken, karnen 2. met elkaar overweg kunnen

bottereulie de; boterolie

botterfebriek de; zuivelfabriek

botterfebriek-direkteur de; directeur van een zuivelfabriek

bottergeelties, bottergelen mv.; aardappelen van een bep. zeer vroege aardappel

bottergeld et; melkgeld door een fabriek aan een boer betaald; soms werd onderscheid gemaakt tussen twee soorten betalingen, waarbij *bottergeld* stond voor het geld voor de melk waar boter van was gemaakt en *kezegeld* voor het bedrag dat men kreeg voor de melk die tot kaas was geworden

bottergeute de; boterboor

botterig bn.; met uitstekende botten

botterjaor et; jaar waarin men veel/weinig boter kan produceren

botterkaarn, botterkarn de; boterkarn

botterkaarnen, botterkarnen ww.; karnen van boter

botterkelder de; kelder waarin men vooral boter en karnemelk bewaart

botterkeuring de; officiële keuring van boter om na te gaan of het aan de juiste kwaliteit voldoet

botterkissien et; kistje om boter in te vervoeren naar de zuivelfabriek

botterkleursel et; boterkleursel

botterklippe de; botervloot

botterkneder de; boterkneder, ook om het water eruit te persen

botterknop de; in *De leste drop is de botterknop* de laatste druppels leveren het meeste vet (bij het melken)

botterkoeke de; boterkoek

botterkonterleur de; botercontroleur

botterkontrole de; botercontrole

botterkop de 1. boterkop, kop, grote houten beker waarin de boter werd opgemaakt, met figuurtje(s), waardoor de boter werd versierd en gemerkt 2. botervloot

botterkoppen ww.; boter verzamelen uit de karnton

botterkupe de; botervat

botterlepel de; boterlepel, nl. houten sleef waarmee werd nageroomd, de karnemelk nog uit de boter werd gedrukt en de boter werd gladgestreken

botterletter de; banketletter

bottermaande, bottermaand, botterkörf de; korf, mand om boter in te dragen, te bewaren

bottermaeken ww.; maken van boter

bottermaeker de; medewerker in een zuivelfabriek die boter produceert

bottermark, bottermaat, bottermaark et 1. merktekentje in de boter, gestempeld of ontstaan door een profiel in de nap waarin de boter werd bereid 2. botermerk 3. botermarkt

bottermes et; botermesje

botternaegel de; spijkertje gebruikt voor het vastzetten van hoepels van twijgen om botervaten

botternappe de; houten nap voor plm. een pond boter

botterpolse de; karnpols

botterpot de; pot voor het bewaren van boter, botervloot

botterpronker de 1. stampwerktuigje met boven en onder figuurtjes waarmee; ook ter versiering; merktekentjes werden aangebracht in de boter, meestal door de boerin 2. boterkop, voorzien van merkteken(s) als bedoeld onder 1, zodat die in de boter kwamen

botterschaole, botterkoeme de; schaal, kom waarin men de boter kneedde

botterschottel de; boterschotel

botterstempel de; boterstempel

botterstip de; botersaus

botterstoppen ww.; botervaatjes vullen (door boeren)

bottertonne de; boterton

bottervarve, bottervaarve de; boterverf

bottervarverspottien et; potje waarin de boterverf zat

bottervat et; botervat, vaatje waarin boter werd bewaard en vervoerd

bottervet et; botervet

bottervorm de; botervorm

botterwaoge de; boterwaag

botterwekkel de; boterwikkel

botterzaod et; boterzaad

botterzoer et; boterzuur

botterzoerbakterie de; boterzuurbacterie

bottig bn.; met stevige botten

bouillonblokkien et; bouillonblokje

bouillontablet de; bouillontablet

bouw de 1. bouwland, bouwakker 2. landbouwgewas 3. oogstwerkzaamheden op de akker, het verbouwen 4. het bouwen van huizen etc. 5. plaats waar men bezig is met huizen etc. te bouwen 6. woningbouw als branche 7. vorm van het lichaam van een mens of dier 8. structuur van wat men maakt/heeft gemaakt, bijv. *de bouw van een roman* 9. opbouw van een bijenkorf door de bijen

bouwbedrief et; bouwbedrijf

bouwdeuze de; bouwdoos: blokkendoos

bouweerde, bouwere de; bouwaarde

bouweide, bouwegge de; eg met grote tanden om bouwland mee te bewerken

bouwen ww. 1. bouwen werken maken, opzetten of opbouwen anderszins 2. ploegen of anderszins bewerken van grond, teneinde te verbouwen 3. verbouwen (van gewas) 4. maken van honingraat door bijen 5. rooien van aardappelen

bouwer de 1. bouwer: van huizen enz. 2. bouwman, ploeger

bouweri'je de; het *bouwen* in meerdere betekenissen

bouwfoons et; bouwfonds

bouwhoeke de; deel van de omgeving waar men bouwland heeft

bouwjaor et; bouwjaar

bouwkaampe, bouwkaamp de; stuk bouwland, veelal door houtwallen omgeven

bouwkeunst de; bouwkunst

bouwknecht de; knecht die vooral moet ploegen en daarvoor in het bijzonder geschikt is

bouwkraene de; bouwkraan

bouwlaand et; bouwland

bouwmannegien, bouwmantien et; kwikstaart, akkermannetje

Bouwmark, Bouwmaark de; bekende markt te *Stienwiek* (Steenwijk), de laatste dinsdag in augustus

bouwmateriaol et; bouw materiaal

bouwpeerd et; trekpaard van een bouwboer

bouwperdukt et; product verkregen uit de akkerbouw

bouwplaete de; bouwplaat: bouwkarton

bouwplaetse de; bouwplaats: boerderij met uitsluitend of voornamelijk bouwland

bouwpries de; bouwprijs

bouwputte de; bouwput

bouwriepe bn. 1. bouwrijp: voor huizen en andere gebouwen 2. geschikt om op te verbouwen

bouwroze de; klaproos

bouwschoe de; bep. werkschoen, gebruikt bij het bewerken van het bouwland, met name wanneer men achter de ploeg liep

bouwstee de; plek waar men gaat bouwen

bouwstien de; bouwsteen

bouwvakvekaansie de; bouwvakantie

bouwverieninge en var. de; bouwvereniging

bouwveroddering de; bouwverordening

bouwvore de 1. bouwvoor 2. voor die geploegd is of net geploegd wordt 3. laatste voor die bij het ploegen overblijft

bouwvruchten mv.; gewas, producten van het bouwland, veldvruchten

bouwmark, bouwwaark et; bouwwerk

bouwwieze de; bouwwijze

boveknecht z. *boverknecht*

boven I bw. 1. op een hoger gelegen plaats 2. op een verdieping anders dan de begane grond, vaak: zolder, slaapkamer boven 3. hoger op de bladzijde 4. het beste, beter dan, bijv. *Oranje boven!* 5. in *te boven* overtreffend, sterker dan, bijv. *Dat gaot mien verstaand te boven* 6. bovenaan, in/op/over de bovenkant

boven II vz. 1. op een hoger gelegen plaats, boven 2. hoger in rangorde 3. meer, hoger dan een bep. maat, hoeveelheid 4. ten noorden van, bijv. in *Die is mit een Fries trouwd, die komt boven de Kuunder weg* 5. ter hoogte van

boven- z. *bover-*

bovenan bw. 1. bovenaan: aan het bovineind 2. hoogst in een rangorde 3. in het bovenste gedeelte, op de hoogste plaats

bovenbaand de; band boven om de garf
bovenbalke de 1. balk boven in de schuur (vaak als *bovenste balke* aangeduid) 2. balk waaraan de stalpalen zijn vastgemaakt (aan de bovenkant)
bovenbek de; bovenste van de twee delen van een bek
bovenblijven ww.; bovenblijven, niet zinken
bovenboom de; bovenste deel van het hek
bovendaale bw.; vanuit de richting van boven, in *van bovendaale*
bovendat bw.; bovendien, daarenboven
bovendolle de; bovenste handvat aan een zeisboom
bovendrijven ww.; bovendrijven: aan de oppervlakte drijven
bovenen bw.; in *van bovenen* van boven, naar beneden, vanaf de bovenkant
bovengedien et; vrij lang glasgordijn dat toch ook niet zeer laag komt, zodat een groot deel van het raam nog onbedekt is
bovenkaeke de; bovenkaak
bovenkommen ww. 1. bovenkomen: boven water 2. op een hogere verdieping, op een hogere plaats komen 3. boven komen te liggen 4. opwellen (van bep. gevoelens, herinneringen)
bovenkriegen ww.; bovenkrijgen
bovenlaander de; bep. paard: bovenlander
bovenlaeder de; bep. geweer: voorlader
bovenlaoten ww.; bovenlaten
bovenmaots bn.; dikker dan van de gewone maat
bovenmaotse de; dikste soort aardappel die men afzondert met behulp van een *eerpelsjouwe*
bovenmeenselijk bn.; bovenmenselijk
bovenmeid de; belangrijkste, oudste dienstmeid bij een boer
bovenmouwe de; i.t.t. *ondermouwe* (vroeger naaide men bijv. de mouw van een kiel in twee delen)
bovennetuurlik bn.; bovennatuurlijk
bovenomme bw.; bovenom
bovenshostien de; bovenste stuk van de schoorsteen
bovensloop et; buitenste kussensloop
bovenspiene de 1. kleine extra speen die boven de vier normale spenen aan de uier van een koe zit 2. z. *boverspiende*
bovenstaond bn.; bovenstaand, zoals boven vermeld
bovensul de; hetz. als *nekhoolt*
bovenuut bw.; bovenuut: boven iets anders uitkomend
bovenzael, bovenzaal de; bovenzaal
bover-, boven- spor. ook *bove-*; de var. met *bover-* hebben (als erfwoorden) meestal de voorkeur; boven-, aan de bovenkant gesitueerd, in bijv. *boverkaante, boveraarm*
boveraarm, bovenaarm de; bovenarm (van mens)
boveraende, boverende, bovenende, bovenaende et; het bovenste stuk, deel
boverbaander, bovenbaander de; bovenste van elk der halve bansdeuren
boverbien, bovenbien et 1. bovenbeen (van een mens) 2. voorpoot van een paard
boverbroek, bovenbroek de; bovenbroek
boverbuis, bovenbuis de; hetz. als *buis*, bet. 1
boverburen mv.; bovenburen
boverbuse de; zak boven, aan de voorkant van een jas
boverbuurman de; bovenbuurman
boverbuurvrouw de; bovenbuurvrouw

boverdek et; opperdek
boverdeure, bovendeure de; bovendeur, bovenste van elk der twee halve deuren
boverdrok, bovendrok de; bovendruk (vorm van bloeddruk)
boverdrumpel, bovendrumpel de; bovendorpel
bovergrond, bovengrond de; bovengrond
boverhaans, bovenhaans bn.; bovenhands, bijv. *boverhaans gooien*
boverhemd, bovenhemd et; overhemd
boverhuus, bovenhuus et 1. niet op de benedenverdieping gelegen woning 2. bovengedeelte van een huis
boverkaant, boverkaante, bovenkaant de; bovenkant
boverkaeke de; bovenkaak
boverkaemer, bovenkaemer de 1. kamer op een hogere verdieping dan de begane grond 2. in bijv. 't *Mankeert 'm in de boverkaemer* hij is malende, overspannen, een beetje gek
boverkappe, bovenkappe de; bovenste deel van de kap van de schuur, beginnend vanaf de *dreegplaeten* en daarop rustend
boverkleren, bovenkleren mv.; bovenkleren, bovenkleding
boverknecht, bovenknecht, boveknecht de; eerste, belangrijkste knecht bij een boer
boverkussen, bovenkussen et 1. bovenkussen 2. soort blok op een *stelploeg* waarmee men de ploeg dieper of ondieper kan stellen, z. ook onder *stelploeg*
boverlaeken, bovenlaeken et; bovenlaken
boverlaoge, bovenlaoge de; bovenlaag: bovenste laag, ook fig.: hoogste, toonaangevende maatschappelijke groep
boverlichem, bovenlichem et; bovenlichaam
boverliefien, bovenliefien et; (kleding van vrouwen) lijfje als bovenkleding, over het onderlijfje gedragen
boverlippe, bovenlippe de; bovenlip
boverlocht, bovenlocht de, et (bet. 2) 1. bovenlucht 2. bovenlicht: boven een deur
boverloop, bovenloop de; bovenloop
bovermeid, bovermaegd, bovenmaegd de 1. de eerste, belangrijkste meid bij een boer (die in beginsel geen boerenwerk deed) 2. dienstmeid die de eerste was in rang (bij een rijke familie)
boverraand, bovenraand, bovenraande de; bovenrand
boverraem, bovenraem et; bovenraam
boverrok, bovenrok de; bovenrok
boverspante, bovenspante de; spant van het bovenste deel van het dak, de *bovenkappe*
boverspiende, boverspiene, bovenspiene de 1. los hoekkastje boven een *hoekspiende*, ook bovenste deel van een *spiene* 2. bovenste schap in een voorraadkast
boverst, boverste, bovenst, bovenste I et; bovenstuk: van een jas, een bloesje: kledingstuk voor vrouwen
boverst, bovenst II bw., bn. 1. hoogst, het meest boven 2. in *een bovenste beste* een heel goed mens
boverstemme, bovenstemme de; bovenstem, kopstem, falset
boverstok, bovenstok et; bovenstuk
boverstokkien, bovenstokkien et; bovenstukje
bovertane, boventane de; boventand
bovertoon, boventoon de; boventoon de belangrijkste invloed, de meeste impact
Boverweg, Bovenweg de; traditionele benaming voor een doorgaande weg op de hoger gelegen zijde van het dorp
boverwoning, bovenwoning de; bovenwoning
boverzaand et; bovenste laag zand in de aarde

boverzolder, bovenzolder de; hoogste zolder, bovenzolder

bows de; stevige klap

box de 1. box voor een paard 2. idem voor een auto 3. luidsprekerkastje 4. koelbox, partybox

bozem, bossem de; stenen rookkanaal van een schoorsteen

bozemloekien et; elk der luikjes in het rookkanaal van een schoorsteen, aangebracht om de schoorsteen te kunnen vegen

braakhokke et; hetz. als *repelhokke*

braam de; hetz. als *praem* bet. 2

braand de 1. vuur, brand, brandende toestand 2. toestand van verliefdheid, opwinding doordat men iemand aantrekkelijk vindt, gezonde seksuele belangstelling 3. problematische toestand waarin men verkeert door gebrek aan iets 4. brandstof

braandaarm bn.; zeer arm

braandblusapparaot et; brandblusapparaat

braandblusinstelaosie de; brandblusinstallatie

braandblusser de; brandblusser

braandbrief de; brief waarin men op scherpe wijze z'n beklag doet, z'n eisen stelt, vaak als een soort waarschuwing voor verdere stappen, vaak: aanmaning om te betalen

braandbulte de; bult van groot of kleiner afval bij een boerderij of bij een huis die van tijd tot tijd werd opgeruimd door verbranding

braandduur bn.; erg prijzig, zeer duur

braandeerlik bn.; erg eerlijk

braander de; brander, nl. om aan de vlam een bepaalde vorm te geven; de glazen vorm, het deel van lamp waarbinnen het branden plaatsvindt of ook het gehele toestel

braanderig, branerig bn., bw. 1. aan brand doen denken 2. scherp, enigszins bijtend van gevoel 3. prikkelend-pijnlijk 4. gezegd van voer/eten dat zwaar op de maag ligt

braandewien, brandewien- z. *branewien(-)*

braandgaanze de; brandgans

braandgang de; brandgang

braandgat et; brandgat: gat of gaatje door brand ontstaan

braandgeveer, braandgevaer et; brandgevaar

braandgeveerlik bn.; brandgevaarlijk

braandglas et; brandglas

braandhooft et 1. brandhout: dat men zaagt, kapt om tot brandstof te dienen 2. product van buitengewoon slechte kwaliteit

braandhooftien et; brandhoutje voor de kachel

braandhooftmaeger bn; mager als brandhout

braandiezer et 1. ijzer om merktekens mee in de huid van dieren, in gereedschappen, klompen enz. te schroeien 2. overdreven druk iemand

braanding de; branding

braandinge, braandige z. *branige*

braandkaaste de 1. brandkast 2. geld in een brandkast

braandkoele de; brandkuil

braandkraene de; brandkraan

braandledder de; brandladder

braandlocht de; brandlucht

braandmael et; meelkost (die men snel klaar kon/wilde maken)

braandmark, braandmaark et; brandmerk, nl. op huid, hoeven, horens van vee, ook in gereedschap, klompen

braandmarken ww.; brandmerken van vee, eigendommen

braandmeester de; brandmeester, nl. bij de brandweer

braandmelder de; brandmelder
braandmure de; brandgevel
braandnettel, braandnetel, braannettel, braannetel, brannettel de; brandnetel
braandnettelblad, braannettelblad, braannetelblad, braandnetelblad et; blad van de brandnetel
braandnettelkop de; top van een brandnetelplant
braandnettelpolle de; brandnetelplant
braandnettelsoep, braandnetelsop de; brandnetesoep
braandnettelthee, braannettelthee de; thee getrokken van brandnetelbladeren
braandneuze de; brandneuskonijn
braandoffer et; brandoffer
braandplakke de; brandplek
braandpries de; zeer hoge prijs
braandputte de; brandput
braandschae, braandschaede de; brandschade
braandschone bn.; brandschoon, zeer schoon, kraakhelder
braandslange de; brandslang
braandspuite, braandspuut de; brandspuit
braandspuitefabriek de; fabriek voor de fabricage van brandspuiten
braandstaepel de 1. stapel rommel die men wil verbranden 2. brandstapel: houtstapel waarop men misdadigers verbrandt
braandstichter de; iemand die met opzet gebouwen, bos etc. in brand steekt
braandstof, braanstof de 1. hetz. als *branige* 2. brandstof voor motoren e.d.
braandstofhaandel de; brandstofhandel
braandstofhokke, braanstofhokke et; hok, schuur waarin men brandstof opslaat
braandtrappe brandtrap
braandverzekeringsmaatschoppi’j de; brandverzekeringsmaatschappij
braandvri’j bn.; brandvrij
braandweer de; brandweer
braandweergalgens mv.; bep. brede bretels
braandweengerage de; brandweergarage
braandweerkezerne de; brandweerkazerne
braandweerkommedant, braandweerkommedaant de; brandweercommandant
braandweerledder de; brandweerladder
braandweerluden mv.; brandweerpersoneel
braandweerpasseniel et; brandweerpersoneel
braandwerend bn.; brandwerend
braandzalve de; brandzalf
braanseltien et; klein korstje van het bakken
brabbelkont de; brabbelkous
brabbelpot de; brabbelkous
brad bn.; gebraden, bijv. *brad spek*
bradsig z. *brodsig*
braegen mv.; hersenen, ook i.h.b. van een geslacht varken; bijv. *Hi’j het hiel wat in zien braegen* hij is erg geleerd, is een echte denker
brak bn. 1. zout, ziltachtig 2. bouwvallig 3. woest, nl. van woeste grond
brakke, brake, brak, brikke, brik de, et 1. oud, bouwvallig huis 2. oude auto
brakvallig z. *brekvallig*
branen ww. 1. branden, ook: door branden of hittebewerking anderszins doen ontstaan, met vuur of hitte anderszins bewerken 2. zich verwonden, zich bezeren door met een

hittebron e.d. in aanraking te komen 3. gloeien, zeer heet zijn 4. hitte afgeven, een brandend of branderig gevoel geven 5. brandmerken 6. (vaak in ontkenningen) zeer vlot moeten gebeuren, bijv. *Doe mar rustig an, et braant toch niet, wel?* 7. intensief schieten 8. hard schieten bij bijv. een sport als voetbal, zich fanatiek inzetten bij een sport 9. losbarsten, stevig optreden met woorden: in een gesprek, een vergadering e.d., in *d'r in branen* (ook wel aaneen) 10. als lichtbron, lamp(en) werken

branend I bn.; brandend

branend II bw.; in *branend hiete* zeer heet, zodat men er zich aan zou kunnen branden

branerig z. *braanderig*

branewien, braandewien, brannewien, brandewien de; brandewijn, glaasje daarvan

branewienflesse de; brandewijnfles

branewienkoeme, branewienkoem, branewienskoem, branewienskoeme,

branewienskoeme, brannewienkoeme, branewienkomme, branewienskomme de;

brandewijnkom

branewienlepel, brannewienslepel en var. de; lepel behorend bij de *branewienkoeme*

branewientien et; brandewijntje

branieschopper de 1. iemand die voortdurend ruzie maakt 2. lefgozer, opschepper

branige, braninge, braandige, braandinge, brannige de; brandstof voor kachel, oven, zoals turf, hout, zoden, antraciet

branigehokke et; hok of schuur voor de opslag van brandstof

Braobaander, Brabander de 1. Brabander, iemand uit Brabant 2. bep. distel

Braobaans I et; de streektaal Brabants

Braobaans II bn.; Brabants

Braobaant, Braobant et; Brabant

braodbotter de; braadboter

braoden ww. 1. braden (m.b.t. vlees, vis, gevogelte) 2. in *in de zonne liggen te braoden* liggend het felle zonlicht ondergaan

braoderie de; braderie

braoderties mv.; bradertjes: in olie gebakken kleine aardappelen

braodeulie de; braadolie

braodkiepe de; braadkip

braodlocht de; braadlucht

braodpanne de; braadpan

braodspit et; braadspit: om aan te bakken

braodwost de; braadworst

braof, braaf I bn., bw. 1. zich bewust van zijn plicht, rechtschapen, eerlijk, geen verkeerde dingen doend, ook als uitroep 2. braaf, gehoorzaam, zoet 3. flink, goed, van behoorlijke kwaliteit

braof II bw.; in aanzienlijke mate, bijv. *Hi'j is braof ziek* behoorlijk ziek

braok bn.; braak (van cultuurgrond)

braoken ww. 1. braken, overgeven, ook: in lichte mate opgeven, als reactie op iets vervelends, iets dat stinkt etc. 2. zich ongeremd uiten

braoklaand et; land dat braak ligt

braokliggend bn.; braakliggend

braokmiddel et 1. afschuwelijke persoon 2. middel om het braken op te wekken

braoksel et; braaksel

braom, brem de 1. bekende struik: brem 2. opstaand randje op snede van metaal

braombessem, brembessem de; bezem van twijgen van de bremstruik

braomblossem, bremblossem de; bloesem van de bremstruik

braombos, brembos de; groep bremstruiken

braomhoeke de; plek met overheersend brem
braampoeltien, brempoeltien et; peul van een bremstruik
braompolle, brempolle de; bremstruik
braomstruke, bremstruke de; bremstruik
braomtoeke, braomtakke, bremtakke de; tak, twijg van een bremstruik
braomtwiege, bremtwiege de; twijgje van de brem
braosem de; brasem, nl. soort blei
brats tw.; uitroep om een gevoel van afkeer uit te drukken, vooral bij het plotseling constateren van veel viezigheid
bratse, brats de 1. plek, opeenhoping van vieze modder en/of sneeuw en/of braaksel en/of uitwerpselen 2. grote hoeveelheid, grote hoop 3. dikke, vadsig iemand, iemand met een dik achterste 4. in *een dikke bratse* dikke vrouw 5. in *een eigenwieze bratse* een verwaand iemand
bratserig bn.; modderig
brebier z. *barbier*
bred et 1. lett. bord, in verb.: *Hi'j het een bred veur de kop* hij heeft een bord voor z'n kop, hem ontgaat ongeveer alles 2. onderzetter (voor pannen e.d. op een tafel) 3. plankje op de gereedschapskist op een boerenwagen, om op te zitten, deksel van een wagenkist waar men op zat
bree de 1. laag (op een bep. wijze) gestapelde turf in het turfveld 2. onderste laag van een *bree* in bet. 1
breed, breed- z. *bried(-)*
breekber bn.; breekbaar
breekbone, brekebone de; groene boon, spercieboon
breekies et; ijs dat breekt, scheurt
breekiezer et; breekijs
breette z. *brette*
breezetten ww.; stapelen van turf tot een *bree*
brei- z. *breide-*
breid bn.; gebreid
breidehoze, breihoze de; kous waaraan men breit
breidekoker, breikoker de; breikoker
breidekouse, breikouse de 1. kous waaraan men breit 2. iemand die veel praat
breidelappe, breilappe de; breilap
breiden, breinen, breien I et; breiwerk, meestal inclusief de benodigdheden
breiden, breinen, gebreiden II bn.; gebreid
breiden, breinen, breien, bri'jen III ww. 1. breien (m.b.t. truien, sokken e.d) 2. de huig-r spreken
breidenaalde, breinaalde de; breinaald
breidenaaldekoker, breinaaldekoker de; breikoker
breidepenne, breiderspenne, breipenne de; breipen
breidepennekoker, breipennekoker de; breikoker
breideprieme, breiprieme, breidersprieme de; breinaald, breipen
breideschie, breidersschie, breischee, breischie, breischede, breischeef, breispie,
breischacht de; houten, geronde houder, om de breipen(nen) te ondersteunen bij het breien
breidoppe de; breidopje
breigaoren et; breigaren
breigoddel de; gordel om het middel waarachter het breihout werd gestoken
breihoolder de; hetz. als *breideschie*
breiken z. *bri'jen*

breikörfien et; breimandje

breimaantien et; breimandje

breinen z. *breiden* I, II, III

breipetroon et; breipatroon

breiprieme z. *breideprieme*

breischacht, breischede, breischee, breischeef en var. z. *breideschie*

breispie z. *breideschie*

breiwark, breiwaark et 1. het breien van truien, sokken etc. 2. het maaksel dat men door te breien maakt, dat door breien gemaakt is 3. breipatroon

brek bn. 1. nodig, bijv. *Ik ben nog iene spieker brek* 2. schuldig 3. z. *brik*

brekebone z. *breekbone*

breken ww. 1. in twee of meer stukken doen springen door kracht aan te wenden 2. in twee of meer stukken uiteengaan, kapot breken 3. tenietdoen, een eind maken 4. in stukken verdelen, pletten, malen 5. met kracht wegnemen van muren, balken enz., hetz. als *uutbreken* 6. losbreken (van vee) 7. zich tijdelijk aan z'n dagelijkse verplichtingen onttrekken 8. uiteentrekken, scheuren 9. doorbreken (van de sleur, saaiheid) 10. een relatie, vriendschap, een goede verhouding beëindigen 11. schenden (van een belofte, een overeenkomst) 12. pletten, kapot maken, grof malen

brekeri'je de; brekerij: werk waarbij men breekt, sloopt

brekertien et; bep. tikspel, waarbij de twee kinderen aan het einde van een rij moesten tikken

breket, briket de; briket: bep. langwerpig stuk brandstof

brekvallig, brakvallig bn.; bouwvallig

brem, brem- z. *braom(-)*

Bremer I de 1. iemand uit Bremen (stad in Noord-Duitsland) 2. bep. soort kleine, rode aardappel

Bremer II bn.; van, afkomstig uit Bremen

Bremergeelties mv.; bep. soort aardappelen, nl. bremers

bremerheide de; bekende struik: brem

bremerheidepolle de; bep. struik: brem

bremmen, bremzen, brimmen ww.; bremmen, hemmen, kuchen op een wijze waarmee men aandacht trekt

bremstig, brimstig, brumstig bn.; chagrijnig, brommig, sikkeneurig

bremze, brumze, brimze, brims, bromze, koebrumze de 1. steekvlieg, brems 2. runderhorzel, horzel 3. paardenhorzel 4. blauwe vleesvlieg

bremzejaegen ww.; hetz. als *bremzen*

bremzen, brumzen, brimzen ww. 1. hard rennen door koeien, vooral gezegd wanneer die hard in het weiland rondrennen omdat ze geplaagd worden door steekvliegen, *bremzen* 2. z. *bremmen*

bremzig z. *brimzig*

brenge ww. 1. brengen, vervoeren om te doen komen 2. komen aanbieden, geven, bezorgen 3. met zich meebrengen, opleveren 4. iemand begeleiden, beschermen bij het gaan 5. voeren, leiden naar 6. inbrengen, in een geheel aanbrengen, plaatsen 7. (bij dieren) ter wereld brengen, baren 8. in een bep. toestand doen komen

brenschutter de; iemand die met een brengun schiet

bresse de; bres, in verb., bijv. *veur 't algemien belang in de bresse springen*

bret, brette, beret, barret de 1. alpinomuts 2. baret van een soldaat

bretaol z. *bertaol*

bretien et; kleine turf, klein stukje turf

brette, breette, brette de 1. het breed zijn, breedheid 2. afmeting loodrecht op de lengte of hoogte 3. z. *bret*

brettien et 1. bep. kleine soort goede turf 2. z. onder *bred*

breud, breud- z. *bruud(-)*, *bruds*, bruden

breugeman de; bruidegom

breukbaand de; breukband

breuke, breuk de 1. barst, scheur e.d. in een voorwerp, een bouwwerk enz. 2. breuk in één der beenderen. 3. bekende lichamelijke aandoening in de vorm een uitzakking van een ingewand, vaak: liesbreuk. 4. bekende rekenkundige eenheid: breuk

breuken bn; gebroken, bijv. *breuken mais* geplette mais, *een breuken stellegien* exemplaren die niet bij elkaar passen

breukesnieder, breukensnieder de; iemand die dieren aan breuken opereerde

breukgeld et; boete die men moet betalen

breukstrepe de; breukstreep

breur, bruur de; broer; *een koolde breur* halfbroer of stiefbroer

breut, breut- z. *brut(ien)*

bri'j de 1. brij, pap 2. weke, halfvloeibare stof

bri'jachtig bn.; brijachtig

bri'jaeker de; aker, emmertje van vroeger waarin de pap werd vervoerd naar de werkers op het land

bri'jbende de; modderbrij

bri'jboek de; buik vol pap, buik dik door pap

bri'jboel de; modderbende

bri'jen, breiken ww.; de brouw-r bezigen

bri'jerig bn.; hetz. als klaaierig

bri'jeten ww.; eten van pap, brij

bri'jflesse de; fles voor, met pap

bri'jgarre de; garde, bep. keukengereedschap om mee te roeren, hier: van pap

bri'jig bn.; brijig

bri'jkarre de; melkkar (van de melkboer)

bri'jkoeme, bri'jkoem, bri'jkomme de; kom met/voor pap

bri'jkoken ww.; koken van pap

bri'jpanne de; brijpan, speciale pot waarin brij wordt gekookt, of de pan waarin de pap wordt gekookt

bri'jpot de 1. pot, pan om brij in te koken 2. pot brij, pap 3. modderbrij, modderige toestand

bri'jproeze de; modderbende

bri'jpulle de; kleine, aan een ouderwetse melkbus doen denkende bus, waarin men pap liet komen van de zuivelfabriek

bri'jreuren, bri'jruren w.w.; roeren van pap

bri'jschaole de; schaal, kom voor/met pap

bri'jslief, bri'jslieve de; grote opscheplepel voor pap

bri'jstraampel, straampel de; bijgesneden eiken of wilgen gaffel om brij, pap, veevoer mee te roeren

bri'jtied de; het tijdstip van ongeveer 9 uur in de avond

bri'jtiele de; kom met/voor pap, brij

bri'jtroep de; modderbende

brids et; bridge

bridsaovend de; bridgeavond

bridsen ww.; bridgen

bridsklub de; bridgeclub

brie-vuufftien de; in *uut de brie-vuufftien* met een kwistig, royaal gebruik
bried, breed bn., bw. 1. breed 2. ruim in financiële zin
briedblaedig, breedblaedig bn.; breedbladig
briedbles de; dier met een bles die rond het oog loopt
briedhied de; breedheid
briedloops bn.; lett. breed lopend, gezegd van een dik iemand
briedspoor et; breedspoor
brieduut, breeduut bw. 1. zich verbredend, breed wordend 2. breeduit, in volle breedte 3. onverholen, zonder remmingen, uitgebreid
briedvoerig bn.; breedvoerig
briedworpig, briedwarpig bn., bw.; met brede worp, flink in de breedte werpend (bij zaaien, strooien)
brief de 1. brief 2. in *de ooldste brieven hebben* de oudste persoon zijn, ook: de oudste rechten hebben
briefeupener de; briefopener
briefheufd z. *briefheufd*
briefien et 1. kleine brief 2. hetz. als *melkbrieften, botterbrieften* 3. bankbiljet 4. stukje papier waarop boodschappen staan vermeld, waarop dingen staan vermeld die men moet onthouden, moet afwerken e.d. 5. schriftelijk stuk dat geldt als bewijs
briefkaorte, brievekaorte de; briefkaart
briefkaortefermaot et; briefkaartformaat
briefpepier et; briefpapier
briefschrieven z. *brieveschrieven*
briefschriever z. *brieveschriever*
briefwisseling, briefwisseling de; briefwisseling
briejant bn., bw. 1. glansrijk 2. prachtig, schitterend
briek bn., bw. 1. niet recht, scheef, schuin 2. al te bont 3. komisch, grappig, mallotig 4. eigenaardig, vreemd, gek 5. niet zoals het betaamt, fout, mis
briekpote de 1. been, poot met een knik, een scheve kromming, hetz. als *knikpote* 2. iemand met zo'n been
briesen ww.; enigszins ingehouden tieren
briesend bn. 1. gauw boos, ook wel: snel tekeergaand 2. schuimbekkend
briette z. *brette*
brievebesteller, briefbesteller de; postbode
brieveboek de; brievenboek: kopieboek voor brieven
brievebusse, brievebus de; brievenbus
brievegeerder de; brievegaarder, iemand die een hulppostkantoor runt, iemand die brieven voor je meeneemt om te bezorgen, postbode
brieveheufd, briefheufd et; briefhoofd
brievekaorte z. *briefkaorte*
brieveschrieven, briefschrieven w.w; schrijven van brieven
brieveschriever de; briefschrijver: iemand die één of meer brieven schrijft
brievestaander de; kleine standaard, houder voor brieven e.d.
brievetasse, brivetas de; tas van een postbode
brieveweger de; briefweger
brik, brikke, brek de 1. twee- of vierwielig open rijtuig 2. oud, slecht vervoermiddel 3. oud, slecht huis 4. oud, niet meer zo vitaal dier 4. z. *brakke*
brikke z. *brakke, brik*
brille, bril de 1. bril 2. stofbril, lasbril e.d. 3. zonnebril 4. brilvermogen van russen 5. praam op de neus van een paard; *iene aorig de brille opzetten* hem/haar de duimschroeven

aandraaien 6. iets dat het uitzicht bederft, belemmert, bijv. *As we daor henne kieken, hebben we altied een brille op, we kun niks zien* 7. hetz. als *kramme*, bet. 3. 8. zitting van een wc

brilledeuze de; brillendoos

brillejood de; brildrager

brilleman de; verkoper van brillen

brillemontuur et; brilmontuur

brilleslange de; brilslang

brillewinkel, brillezaeke de; zaak waar men brillen verkoopt

brim, brim- z. *brem-*

brimzebulte de; horzelbult

brimzig, bremzig, brumzig bn., bw.; chagrijnig, boos, sikkeneurig

bringst, bringste de; zoi, een flink aantal tegelijk

brink, brinke de 1. brink: met gras en meestal ook met bomen begroeide, kleine vlakte in de kom van een dorp 2. stukje land achter het huis meestal met eiken erop 3. (deel van) erf met bomen, meestal naast en achter het huis 4. groepje bomen van zo'n vijf rijen op het gras bij het huis 5. het geheel aan exemplaren, concrete dingen, vgl. *De hele brink die moet d'r mar uut* alles wat hij heeft

brinkdörp et; brinkdorp

brinkgrös et; bep. fijne soort wild gras

britse, brits de 1. zitvlak 2. brits: slaappleats voor een soldaat 3. bed in een gevangenis 4. bed anderszins 5. wc 6. in *een brits klappen* een heleboel klappen

britsen ww.; doen, verrichten, bijv. *Dat het hi'j d'r mar netties of britst* knap, goed gedaan

briwwen ww. 1. de huig-r spreken 2. onduidelijk spreken, brabbelen van een kind

brobbel de 1. waterbel, luchtbel 2. iemand die brabbelt, die de r niet goed zegt of slecht verstaanbaar praat (vroeger scheld- of bijnaam) 3. dikke en/of mooie vrouw, meid

brobbelbek de; slecht verstaanbaar iemand, z. ook *brommelbek*

brobbelen, brobben ww. 1. brabbelen, onduidelijk spreken 2. (op)borrelen van water e.d. 3. een borrelend geluid, effect geven 4. broddelen, slecht breien of handwerken

brobbelkont, brobbelkonte de; iemand die onduidelijk praat

brobellappe, broddellappe de; broddellap, oefenlap voor breien, handwerken

brobbelpot de; iemand die slecht, moeilijk, onverstaanbaar spreekt, iemand die brabbelt

brobbelzak de; iemand die slecht verstaanbaar spreekt

broddelen ww. 1. slecht in elkaar zetten: vooral bij naaiwerk, breien 2. onduidelijk spreken

brods I bn. 1. broeierig (van het weer), z. ook *brodsig* 2. geneigd tot mopperen, humeurig

bröds II z. *bruds*

brödsel z. *bruud*

brodsig, brudsig, brödsig, bradsig, bruds bn. 1. broeierig 2. geneigd tot mopperen, humeurig

broek I de 1. bekend kledingstuk: broek 2. aangehecht deel van het paardentuig, om het achterste van het paard, onder de staart door 3. de verdroogde blaadjes van de bloemkelk van de boekweit 4. kont, billen van een koe of paard en het vet/vlees erop

Broek II et; variant van de bekende plaatsnaam *Donkerbroek*

broek, broeke III et, de; broekland, vaak: in gemeenschappelijk bezit van boeren

broek-mit-locht de; eten dat niet veel voorstelt

broek, broek- z. *broeks-*

broekegoed et; stof voor broeken, broekengoed

Broekemer I de; iemand uit *Donkerbroek*

Broekemer II bn.; van, m.b.t. *Broek, Donkerbroek*

broekeseren, broekemeseren ww.; zijn gevoeg doen, ook wel: plassen door vrouwen

broekestof de; broekenstof, broekengood

broekhuyl et; hooi van madeland, laaggelegen hooiland

Broekhuzen et; naam van een fictieve plaats, in *Et rommelt in Broekhuzen* gezegd n.a.v. een wind die men laat

broekien de 1. kleine *broek* in diverse bet., z. *broek* I, III 2. ventje, man, jongen die pas begint aan een bep. baan, taak, klus

broekklemme de; klem om een broekspijp, waarmee werd voorkomen dat die in de fietsketting kwam

broeklaand et; broekland, land dat laag ligt, vaak: dat regelmatig onder water staat

broekmannegien, broekeman et; kleine jongen, broekenman

broekmieger de; iemand die in z'n broek plast

broeknaod de; naad van een broek

broekofzakkerig bn.; van broeken: geneigd tot afzakken

broekriem, broeksriem, broekrieme de; broekriem

broeksbaand, broekbaand de; broeksband

broeksbeugel de; bep. beugel om de broekspijp, waarmee werd voorkomen dat die in de fietsketting kwam

broeksbokse, broekbokse de; broekspijp

broeksboore de; boord van een broek

broeksbusse, broekbusse de; broekzak, zak in een broek

broekschieten in *d'r broekschieten an hebben* er een zwaar karwei, een moeizame klus aan hebben; *altied zitten te pochen en te broekschieten* altijd opscheppen

broekschieter de 1. kind dat in z'n broek kakt 2. bangerik 3. klein kind

broeksgaaspe, broeksgespe de; broekgesp

broeksgulpe de; broeksgulp

broeksknippe de; ronde klem om broekspijp, waarmee werd voorkomen dat die in de fietsketting kwam

broeksknope, broekknope de; broeksknoop

broekspiepe, broekspupe de; broekspijp

Broekster de; inwoner van *Donkerbroek*, ook *Broekemer*

broekzetten ww.; zich zeer inspannen (om iets te verrichten dat erg zwaar, moeizaam is)

broerling z. *beroerling*

broes, broeze et, de; schuim

broesbekken ww.; schuimbekken

broetien z. *brutien*

broezen ww. 1. op hoorbare wijze schuimen, van vloeistof 2. (m.b.t. water, pap) stortend, wild en brekend stromen en het bijbehorende geluid geven 3. zich stormend voortbewegen, met kracht door en over alles heen gaand 4. door zich fors in te spannen er zonder moeite doorheen komen, zich met kracht overal doorheen slaan 5. op een ongeregelde, wilde wijze voortgang vinden 6. (van gewas) snel opkomen en groeien

broezerig bn.; broeierig, bijv. *broezerig weer*

brogge de 1. brug 2. (vaak verkl.: *broggien*) boterham, vaak: sneetje roggebrood 3. kost, levensonderhoud

broggebalke de; draagbalk van een brug

broggedek et; brugdek

broggegeld et; bruggengeld: vergoeding betaald aan de brugwachter, door degenen voor wie de brug wordt geopend om het schip door te laten

broggeheufd et; bruggenhoofd

broggehuus et; bruggenhuis

broggeklasse de; brugklas

broggekoffie, broggenkoffie de; slechte koffie, als het ware om al etend de boterhammen mee ‘door te spoelen’
broggekörf de; korf waarin men z’n boterhammen meeneemt
broggeleuning, brogleuning de; brugleuning
broggemessien et; mesje als onderdeel van het bestek, couvert
broggenmaond de; de tijd van ondertrouw
broggeplaanke de 1. dwarsplank van een brug 2. broodplank 3. plankje op de *bloktonge*
broggepoede de; zak of zakje voor het bewaren van boterhammen
broggesmeer et, de; broodbeleg dat men kan smeren
broggewaachtershuus et; brugwachtershuisje
broggewipper de; iemand die vooral op of bij de brug in *Noordwoolde* te vinden is, en vaak: die nooit iets uitvoert; bijnaam voor *Noordwooldigers*: *broggewippers*
broggien et; verkleinwoord van *brogge*
broggieseten ww.; een broodmaaltijd nuttigen
brokhunning, brokhunnig de; honing uit raten waarin veel honing zit
brokke, brok de 1. brok van iets, stuk 2. stukje dat, hap die men eet 3. flink uit de kluiten gewassen persoon
brokkebrommel de; toestand met veel ruzie
brokkel, brokkelig bn., bw.; humeurig
brokkelen ww. 1. brekend tot stukjes maken 2. in stukjes uiteenvallen, breken
brokkelig bn. 1. brokkelig, bros 2. z. *brokkel*
brokkemaeker de; brokkenmaker
brokkien et 1. kleine *brokke* 2. (mv.) stukjes van de bovenste laag van turf 3. hondenbrokje, kattenbrokje 4. koekje, ook brokje, boterham
brokkiesscheppe de; schep om honden- en kattenbrokjes, *kalverbrokkies* e.d. mee te scheppen
brokstek et; brokstuk
brol, brul de; brol, alle spullen bij elkaar, de hele santenkraam, rommel
bromfietschaandel de; bromfietshandel
bromfietshelm de; bromfietshelm
bromfietsemoter de; bromfietsmotor
bromfietsleerze de; hetz. als *brommerleerze*
bromfietsriebewies et; rijbewijs voor een bromfiets
brommel, brommel- z. *brummel(-)*, *brommer*
brommelbek de; man die onduidelijk praat
brommen ww. 1. (van bep. dieren) een laag, grommend geluid voortbrengen 2. (van bep. insecten) een dof gonzend geluid maken 3. onduidelijk, binnensmonds en op lage toon spreken 4. knorren, mopperen 5. in de nor zitten 6. op een bromfiets rijden
brommer, brommerd, brommel, bromme de 1. iemand of iets die/dat bromt 2. bromfiets 3. bromvlieg, vooral: blauwe vleesvlieg 4. honingbij e.d.
brommerig bn.; chagrijnig, knorrig, geneigd tot *brommen*, bet. 4
brommerleerze de; laars voor een bromfietser
brompot de 1. zeurderige, altijd chagrijnige persoon, mopperpot 2. bromtol 3. bromfiets
bromsnor de; ouderwetse bromfiets
bromtolle de; bromtol
bromtoppe de; bromtol, ook wel met muziek
bromvliege de; bromvlieg, vooral: blauwe vleesvlieg
bromze z. *bremze*
bromzig bn.; gezegd van warm, broeierig weer
bronne-onderzuuk et; bronnenonderzoek

bronnebad et; kuuroord, ‘verwenbad’ met diverse soorten baden, nagebootste bronnen e.d.

bronneboek et; bronnengids

bronneliest en var. de; bronnenlijst

bronnemateriaol et; bronnenmateriaal

brood et 1. brood 2. kost, levensonderhoud, bestaanszekerheid, basis waarop men in z’n onderhoud kan voorzien 3. stuifmeel voor de jonge bijen in een bijenkast of -korf

broodaeker de; bep. aker, emmertje waarin men brood meenam naar het land

broodbakkeri’je de; broodbakkerij, het bakken van brood

broodbakkien et; broodtrommeltje

broodbietersnussien z. *broodpikkersnussien*

broodblik et; broodbus

broodbod et; ontbijtbord

broodbrettien et; rond houten broodplankje waarvan men at

broodbusse de; broodbus

broodbuul, broodbule de; broodzak, zak om brood in mee te nemen naar school

brooddeeg, brooddieg et; brooddeeg

broodeten ww.; de broodmaaltijd gebruiken, d.i. vaak op vaste tijd, vooral: ontbijten, vroeger doorgaans ook als avondmaaltijd

broodeter de 1. iemand die graag brood eet 2. iemand niet uit de eigen huiselijke kring die een of enkele keren meedoet aan de broodmaaltijd

broodetersboel de; het geheel aan benodigdheden bij het nuttigen van een broodmaaltijd

broodeterstied de; de tijd dat men brood gaat eten, vaak: als avondmaaltijd

broodfebriek de, et; broodfabriek

broodgeloof et; geloof dat men aanhangt om strategische redenen, nl. om aan de kost te kunnen komen

broodjaeger de; broodjager

broodkaaste de; kast waarin het brood werd bewaard

broodkaorte de; broodkaart

broodkappien et; kapje

broodkarre de; broodkar

broodkladde de; papieren zak waarin men een brood verpakt

broodkoffie de; bep. koffie bij een broodmaaltijd

broodkörf, broodmaande de 1. broodmand (waarmee men ventte) 2. mand met brood als voedsel voor de maaiers

broodkossiesbri’j z. *kossiesbri’j*

broodkoste de; korst van brood

broodkrummel, broodkrumme de; kruimel brood

broodmaeger bn.; broodmager

broodmael et; broodmeel

broodmaol et; broodmaaltijd

broodmaoltied de; broodmaaltijd

broodmesiene de; broodmachine

broodneudig bn., bw.; broodnodig

broodpikkersnussien, broodbietersnussien et; menselijke uitwerpselen, ergens in bos of veld liggend

broodplaanke de; broodplank

broodpoede de; papieren zak waarin men z’n brood of boterhammen verpakt, broodzakje met boterhammen

broodponge de; zak om boterhammen in mee te nemen

broodpreker de; iemand die preekt voor z'n brood, dus vooral om aan de kost te komen, ook algemener: vervelend, saai iemand
broodpries de; broodprijs
broodraet et; stuifmeel in honingraat
broodreuster, broodreunster et; broodrooster
broodschaole de; broodschaal
broodschiet de; schietschop (bakkersgereedschap)
broodschriever de; broodschrijver
broodsje z. *brotien*
broodsmak de; broodsmak
broodsmere w.w.; boterhammen smeren
broodsniden ww.; brood tot boterhammen snijden
broodspinde, broodspiene, broodspiente de; broodspinde (losse hoekkast)
broodsuiker et; gele suiker voor het brood in de bakkerij
broodtafel de; ontbijttafel
broodtas de; tas om brood in mee te nemen
broodtied de; hetz. als *broodeterstied*
broodtimpe, broodtippe de; stuk brood, het eind van een stuk brood waar men stukken brood af snijdt
broodtrog de; bakkerstrog
broodtromme, broodtrommel de 1. trommel waarin men z'n brood bewaart 2. (vaak verkl.) broodtrommeltje
broodventer z. *bolleventer*
broodvisker de; broodvisser
broodvleis et; vlees als broodbeleg
broodwaegen de; wagen die men gebruikte om brood mee te venten
broodwinner de; broodwinner, z. ook *winnebrood, kostwinner*
broodzak de; zak waarin men z'n brood verpakt
broons et 1. brons, bekende metaallegering 2. bronspoeder 3. bronskleur 4. bronzen medaille voor de derde prijs
broonsgruun et; bronsgroen
broonstig bn.; bronsstig
broonsvarve de; bronsverf
broonzen I bn. 1. van brons 2. met bronskleur
broonzen II ww.; opbronzen
brööt z. *brut*
bros I de; broche
bros II bn.; broos, broos, snel brekend
brossig bn.; hetz. als *bros* II
brossighied de; broosheid, breekbaarheid
brot, bröt z. *brut*
brotien, broodsje et 1. kadetje, broodje 2. klein *brood*
broties mv. 1. moederkoren 2. z. *koekoeksbrood*
brotieswinkel de; broodjeswinkel
brotieszaeke de; broodjeszaak
brotse de; hetz. als *protse*, bet. 2
brotserig bn.; vuil, vies
brottelen ww.; mengen, dooreenbrouwen
bröttien z. *bod* II
brouwelen ww. 1. druk door elkaar praten 2. onverstaanbaar praten, brabbelen

brouwen ww. 1. de huig-r spreken 2. brouwen: van bier 3. uit diverse ingrediënten maken, dooreenmengen 4. met vlas dichten van lekke plaatsen in een boot 5. verward denken en praten 6. in *deur mekaer brouwen* door elkaar praten

brouwer de 1. iemand die de huig-r spreekt 2. bierbrouwer

brouweri'je de 1. bierbrouwerij 2. in *leven in de brouweri'je* een toestand waarbij men actief, levendig, druk is, waarbij er veel te doen is, veel vertier is

brouwsel, prouwsel et; door elkaar gemengd eten

brouwselen ww.; maken uit diverse bestanddelen, vooral: een maaltijd bereiden uit kliekjes

brud z. *bruud*

brudegom z. *bruidegom*

bruden, bruïden, bruïen, brujjen, breuden ww.; broeden, bebroeden

bruder de 1. dar 2. iemand die altijd binnen bij de kachel zit

bruds, bröds, breuds bn. 1. broeds (van kippen) 2. slecht gehumeurd 3. z. *brodsig*

brudsel z. *bruud*

brudsig bn. 1. broeds, z. ook *bruds* 2. z. *brodsig*

brudsighied de; het broeds zijn van kippen

brugom z. *bruidegom*

brui de 1. in *d'r de brui an geven* het opgeven, niet doorzetten 2. z. *bruui*

brui- z. *bruui-*

bruid, bruud de; bruid

bruidegom, brudegom, brujgom, brugom de; bruidegom

bruidegomspiepe de; lange, versierde kalken pijp die de bruidegom bij zich had na het in ondertrouw gaan en tijdens de bruiloft

bruidje et 1. kleine bruid 2. elk der kinderen die bij bep. katholieke vieringen in een bep. jurk waren gekleed

bruidjesjurk de; bep. jurk gedragen door kinderen bij bep. katholieke vieringen

bruidsmægien et; bruidsmeisje

bruidspeer, bruidspaer, brudspaer et; bruidspaar

bruidspiepe de 1. lange pijp die de bruidegom kreeg na de ondertrouw en die hij bij zich had op het trouwfeest, z. ook *bruidegomspiepe* 2. lange Goudse pijp

bruidssluiër, brudssluiër de 1. sluiër van de bruid 2. bruidssluiër: bekende klimplant 3. bekende plant: ster van Bethlehem

bruidstakke de; versierde tak van een spar, die de bruid na het in ondertrouw gaan bij zich hield (ook tijdens de bruiloft)

bruidsvlocht de; bruiloftsvlucht (bij bijen)

bruidszwaarm, brudszwaarm de; bruidszwerm, zwerm bijen die nog niet op natuurlijke wijze heeft gezwerm en waarvan de bijen met de jonge koningin mee vliegen (ter bescherming)

bruiappien et; broeiend papje van heet water met zemelen

bruj, bruj- z. *bruui, bruui-, bruud, bruide, bruide-*

brujder de; kip waar je niet veel meer aan hebt

bruken, gebruiken ww. 1. als middel, stof hanteren, benutten 2. in vast, regelmatig gebruik hebben, regelmatig, constant benutten

3. gewoon zijn te nuttigen 4. aanwenden, besteden 5. bezigen, gewoon zijn te zeggen, uit te spreken 6. hanteerbaar zijn, gemakkelijk in de omgang zijn 7. seks hebben alleen voor z'n zinnelijk genoegen

bruker, gebruker de 1. iemand die *bruukt* in diverse bet., z. *bruken* 2. iemand die alcohol of drugs gebruikt 3. pachter, huurder

brukerske de; vrouwelijke huurder, pachter

brul z. *bröl*

brulaep de 1. schreeuwlelijk 2. brulaap

bruller, brulder, brulderd de 1. dier of persoon die steeds brult 2. zwetser, opschepper 3. brulzieke koe, bandeloze koe, koe die niet drachtig kan worden

brulloft, brullofte, brulft de 1. bruiloft, trouwfeest 2. gedenkfeest van een huwelijk, bijv. *een keuperen/zulveren/goolden brulloft* feest van resp. een 12½-/25-/50-jarige echtvereniging

brulloften ww. 1. bruiloft houden, vieren 2. legen van de beerput, de wc-ton

brulloftsfeest et; bruiloftsfeest

brulloftslied et; bruiloftslied

brulloftsstokkien et; voordracht op een bruiloft

brulloftstakke de; hetz. als *bruidstakke*

brummel, brommel de 1. braambes 2. dikke vrouwspersoon

brummelbos, brommelbos de; braambos

brummeldiefien et; braamsluiper

brummeljaor, brommeljaor et; jaar waarin de bramen het al dan niet goed doen, er veel of weinig bramen kunnen worden geplukt

brummelnat et; braamsap

brummelplokken, brommelplokken ww.; plukken van bramen

brummelpolle, brommelstruke, brommelstruke de; braamstruik

brummelpollehooft, brommelpollehooft et; hout van, uit een braamtwijg

brummelsap, brommelsap et; braamsap

brummelsjem de; jam van bramen

brummelspleute de; *spleute* van de stengel van de braamstruik

brummeltied de; tijd dat de bramen rijp worden, dat men bramen kan plukken

brummeltoeke, brommeltakke, brommeltakke de 1. tak, stengel van een braamstruik 2. braamstruik

brummeltwiege de; twijg van een braamstruik

brummelzuken, brommelzuken ww; bramenzoeken

brumstig z. *bremstig*

brumze, brunzen z. *bremze(n)*

brumzejaegen ww.; hard lopen van koeien om bremzen of horzels kwijt te raken

brumzig z. *brimzig*

brune de; bruin paard, vaak in *de brune* iemands bruine paard

brunebonesoep de; soep van bruine bonen

brunig bn.; bruinig

brut, brot, bröt, brööt, breut de; boel, zootje, toestand (niet altijd negatief; bijv.: *De hiele brut is thuus* iedereen uit het gezin, evt. met partner, kinderen)

brutien, bruttien, breutien, broetien et; nestje met vier kievitseieren, ook wel gezegd van andere vogels, zoals de wulp

brutoweenst de; brutowinst

bruttien z. *bod* II

bruud, bruudsel, bruuisel, brujsel, breud, breudsel, brödsel, brudsel, brud et 1. broedsel, de eieren die tegelijk worden uitgebroed 2. bijenbroedsel 3. z. *bruid*

bruudanzet de; zich ontwikkelend broedsel bij bijen

bruudei, breudei et 1. ei bedoeld voor, geschikt om bebroed te worden 2. bebroed ei

bruudgebied et; broedgebied

bruudgelegenheid de; broedgelegenheid

bruudkaemer de; broedkamer, d.i. de onderste afdeling in een bijenkast, gevormd door de onderste rij raampjes

bruudkaemerraem et; elk der raampjes uit de broedkamer van een bijenkast

bruudmesiene de; broedmachine
bruudnust et; broedplaats in een bijenvolk
bruudplak et; broedplaats
bruudraem et; broedraam
bruudruimte de; broedruimte
bruudsel z. *bruud*
bruuds, bruuds- z. *bruids-*
bruudterrein et; broedterrein
bruudtied de; broedtijd
bruui, bruj, brui de; broei, het broeien (meestal: hooibroei)
bruuibak, brujbak, bruibak de; broeibak: kweekbak
bruuibult, bruibult, bruibulte, brujbult de 1. composthoop bestaande uit het organische afval uit keuken en stal 2. berg of hoop hooi met broei
bruuiden z. *bruden*
bruuien, brujjen, bruien ww. 1. heet worden: door gisting, zodat brand kan ontstaan 2. door heet doen worden, doen broeien 3. (van de lucht) broeierig zijn 4. z. *bruden*
bruuietig, bruuiig, brujjetig, bruierig bn. 1. broeierig (van het weer) 2. met ontwikkeling van broei, vooral m.b.t. hooibroei 3. ruikend naar broei, vooral m.b.t. hooibroei
bruukaaste, brujkaaste, bruikaaste, bruikas de; broeikas, broeikast
bruukaseffekt et; broekaseffect
bruuilocht de; geur van hooibroei
bruuinust et; broeiness
bruuis, brujs, bruis bn.; broeierig (van het weer)
bruuisel z. *bruud*
bruukber bn.; bruikbaar, geschikt om te gebruiken
bruuklien et; bruikleen, lening van een gebruiksvoorwerp voor bep. tijd
bruukt, gebruikt bn.; eerder in gebruik geweest zijnd, tweedehands
bruun I et 1. de kleur bruin 2. bruine verfstof
bruun II bn. 1. van bruine kleur 2. in *Et gaot d'r bruun toe* wild en ongeregeld, zorgwekkend
bruunachtig bn.; bruinachtig
bruunbeverties bn.; van bruine bever (bep. stof voor kleding)
bruunbloemd bn.; met een motief van bruine bloemen
bruunbraand bn.; bruingebrand
bruunbrood et; bruinbrood
bruunkold, bruunköld bn.; (van paarden) bruin van kleur, maar met een witte kol
bruunkolde, bruunkol de; bruin paard met witte kol
bruunkool de; bruinkool
bruunkoolbreket de; bruinkoolbriket
bruunogig bn.; bruinogig
bruunrood bn.; bruinrood
bruunschimmel de; bruin gevlekt schimmelpaard
bruunstienen bn.; van steen die bruin is
bruuntsjes in *Haulerwiekster bruuntsjes* vroeger gezegd door jongens uit *De Haule* tegen die uit *Haulerwiek*
bruunvis de; bruinvis
bruunzwat bn.; bruinzwart
bruur z. *breur*
bruusk I de; iemand die op lompe wijze praat
bruusk II bn., bw.; bruusk, kortaf, nors
bruut I de; brute, brutale persoon

bruut II bn.; brutaal

bruutraot et; raat waarin bijenbroedsel heeft gezeten

bubel, bubel- z. *biebel(-)*

budeltien et; fluwelen tasje

budoek z. *buusdoek*

buffel de 1. bep. rund: buffel 2. zeer sterke en/of zwaargebouwde man 3. onbeschofte, lompe man 4. duffelse jas

buffelen ww.; buffelen: hard en zwaar werken

buffels bn.; hetz. als *duffels*

buffer de 1. buffer: bij treinstellen 2. fig.: iets, instelling waarmee men voorkomt dat partijen door tegengestelde belangen, grote veranderingen 'botsen'

bufferblok et; blok aan het eind van spoorrails op een station, namelijk waartegen men de trein rijdt, of schijf die als buffer dient tussen locomotief en wagons

buffetjuffer de; buffetjuffrouw

bugebaenen ww.; hetz. als *schollegienlopen, schotsienlopen*

bugel de; bep. muziekinstrument: bugel

bugen, buuigen, boegen ww. 1. een enigszins rond verloop krijgen of kunnen krijgen 2. door drukken, trekken enz. een kromming doen krijgen 3. zich buigen, bijv. *et bugende riet; veur iene bugen* wijken, toegeven

buging, boeging de; buiging

buie z. *bujje*

buiig z. *buijig*

Buil et; naam van een bekende plaats tussen

Els en Noordwoolde

Builliger I de; iemand woonachtig in, geboortig uit *Buil*

Builliger II bn.; van, m.b.t. *Buil*

buis, buise de 1. bep. korte mannenjas, een korte, zware overjas, buis, ook: bep. dikke kiel, bloes 2. in *Hi'j zal wel buis kriegen* een pak slaag krijgen 3. beeldbuis 4. z. *buize*

buisien et 1. kleine *buis* 2. bep. blouse-achtig kledingstuk voor vrouwen, vrouwenjas, ook wel voor jongens en meisjes 4. reageerbuisje buisje voor aspirine e.d. 6. buisvormig omhulsel van het einde van een veter 7. (mv.) vrienden, kameraden, vooral in de verb.

buisies *wezen* maatjes zijn

buiskachel de; kolomkachel

buisman de, et; koffiestroop

buit, buut de 1. wat men heeft verkregen door buit te maken of door moeite te doen 2. prooi, jachtbuit

buitel, buiter de; peuter, kleuter, klein kind

buitelen ww.; buitelen, tuimelen, struikelen

buize, buis de 1. buis: om gassen of vloeistoffen mee door te leiden 2. pompbuis 3.

kolomkachel, hetz. als *buiskachel, kolomkachel* 4. z. *buis*

buizelen ww.; langzaam lopen

buizen ww.; buizen, drank zuipen

buizerd, buizer, buzerd de; buizerd, z. ook *schofferd, hoenderschofferd*

bujje, buie de 1. bui: regen-, hagel- of sneeuwvui, onweersvui 2. hoeveelheid die uit een bui valt 3. bep. gemoedsgesteldheid, periode van een goed of slecht humeur, uitbarsting van boosheid of van vrolijkheid, blijmoedigheid

buijig, buiig bn.; buiig (van het weer)

buke, buke- z. *beuk, beuke(-)*

bukel, boekel, bukelneute de 1. beukenoot, z. ook *beukeneute* 2. z. *beukeboom*

bukelzuken ww.; beukennoten zoeken, rapen

bulder de; bulderbas

bulderbak de; voortdurend hard schreeuwende, bulderende manspersoon

bulderbasse, bulderbas de; voortdurend hard schreeuwende, bulderende manspersoon

bulderen, balderen ww. 1. zodanig gaan, bewegen, werken dat een bulderend, dreunend, denderend of loeiend geluid ontstaat 2. met zware of harde stem uiten, tekeergaan, foeteren, lachen, roepen 3. z. balderen

bulderkonte de; voortdurend hard schreeuwende, bulderende manspersoon

bulderstemme de; bulderstem

bulderwaegen, bolderwaegen de; boerenwagen met huif en zonder vering, vaak gebruikt als men op visite ging of anderszins uitging

bule z. *buul*

bulen ww. 1. builen, ziften (van graan) 2. uitpuilen, bol gaan staan 3. opscheppen (fig.)

bulerig z. *buulderig*

Bulgeri'je et; Bulgarije

bulken, burken ww. 1. oprispen, één of meer boeren laten 2. in de verb. *bulken van 't geld* buitensporig rijk zijn 3. rommelen: in iemands buik 4. z. *balken*

bulkerd z. *balkerd*

bulldozermassienist de; bulldozermachinist

bullebak de 1. lompe, norske, foeterende persoon 2. masker

bullebasse de; bullebak, persoon, die ruw is, lomp doet

bullen mv.; goeie spullen, vooral van meubels, kleding

bullepees z. *bollepiest*

bulsteren, uutbulsteren ww.; enigszins bol, rond en evt. hard gaan staan van bijv. brei- of naaiwerk

bulsterig bn., bw.; steeds een beetje rond, met bulten staand (van kleding(stof))

bultbruud et 1. onregelmatig broedsel van een leggende werkbij 2. hetz. als *grofbruud*, *bobbelbruud*

bulte, bult de 1. bult op de rug, bochel 2. iemand met een bochel 3. buil 4. kromgebogen vorm 5. flinke hoop, al dan niet gestapeld, bijeengeschept, getrokken enz.: takken, hooi, zand, turf, mest enz., bijv. *een bulte zaand*, *Die springen wat om de bulten* voeren niet veel uit, pakken niks aan 6. hetz. als *hujbult(e)*, *koelbult(e)*, *zaodbult(e)*, *eerpelbult(e)*, *takkebulte* e.d. 7. hetz. als *mieghummelbulte*, *mollebulte* e.d. 8. hoogte in een terrein, verhoging in een oppervlak 9. grote hoeveelheid, groot aantal, bijv. *een bult meensken*, *een bult wille* heel veel plezier, *D'r is bi'j de bult* bij de vleet 10. in *een bult* vaak

bultemaeken ww.; tot één of meer hopen stapelen (van rogge, hooi enz.)

bulten ww. 1. in één of meer bulten, hopen zetten 2. z. *baorden*

bulterig bn., bw.; bultig, met bulten, oneffenheden, met gaten en verhogingen

bultopzetten ww.; hetz. als *bultzetten*

bultstee, bultsteeplak, bargstee de, et 1. plaats van de hooiberg buiten 2. plaats van de hooiopper

bultzetten, bultezetten ww. 1. stapelen van korenschoven buiten 2. stapelen tot een hooiopper

bultzetter, bultezetter, bargzetter de 1. degene die de garven in een bult, hoop zet, stapelt 2. degene die toegestoken hooi op de juiste manier 'zet', om een goeie hooiopper of hooiberg te krijgen

bunder de, et; bunder, hectare

bunen, buunin, beunen ww.; boenen, nl. schrobbend schoonmaken met gebruikmaking van water

bunerig z. *buunderig*

bungelen z. *bongelen*

bungelow, bungalow- bungalow(-)

bunker z. bonker

bunt et; geslachtsdeel van een vrouwelijk varken

bups bups, in *de bups* de hele boel

bur tw. 1. herhaaldelijk achter elkaar gezegd bij het verjagen van veulens 2. herhaaldelijk geroepen om wild uit de schuilplaats te drijven, op te drijven

bure z. *buur*

buregerucht, burengerucht et; burengerucht

burehulp, burehulpe de; burenhulp, het elkaar kostenlos helpen door buren

bureloper de; iemand die vaak naar de buren gaat

buren ww.; buurten, elkaar als buren beschouwen, ervaren

bureplicht, burenplicht de; burenplicht: bij geboorte, begrafenis

burepraot et; praatje van buren, dat wat buren met elkaar bespreken

bureruzie de; burenruzie

burevesite, buurtvesite de; visite van, bij buren

burewark et; werk dat men verricht om de buren te helpen

burg z. *borg*

burgemeester, borgemeister, burgemister de; burgemeester

burgemeesterschop en var. et; burgemeesterschap

burgemeestersketten, burgemeestersketting et,de; burgemeestersketting

burger de 1. burger: inwoner van een stad of groter dorp, in het laatste geval vaak: iemand die tot de middenstand behoort, i.t.t. de boeren en arbeiders van een dorp 2. staatsburger 3. in *in burger* in burgerkleding, niet in uniform 4. z. *borgers*

burgerdiensttied de; de periode waarin iemand z'n vervangende dienstplicht vervult

burgerhuus et; burgerhuis

burgerkiend et; burgerkind

burgerkomof et; burgerafkomst

burgerlik bn., bw. 1. burgerlijk: tot de burgerstand behorend 2. bekrompen 3. m.b.t. de staatsburgers 4. matig etend

burgerluden mv.; burgerlui

burgermaegien, burgermaegd, burgermeisien et; burgermeisje

burgermannegien et; burgerman, iemand uit de burgerstand

burgermeensken, burgermeensen, burgermaensken mv.; burgermensen

burgermeid de; meid, meisje uit de burgerstand

burgerpot de; dat wat burgers eten

burk, burk- z. *birk(-)*

burken z. *bulken, birken*

buro, bero et 1. bekende schrijftafel: bureau 2. kantoor met administratie 3. gebouw of plaats van bep. dienst of instelling 4. stembureau

burobeneudigheden mv.; bureaubehoeften

buroblad et; bureaublad

burohoolder de; ambtenaar van het Ministerie van Landbouw, eerder van een bep. stichting, die op lokaal niveau belast was met de uitvoering van bep. maatregelen en tellingen

burokraosie de; bureaucratie

burokraot de; bureaucraat

burokraotisch bn.; bureaucratisch

burolaampe de; bureaulamp

burolae de; bureaulade

buroredaktie de; bureauredactie

burowark et; bureauwerk

bus, busse de 1. autobus e.d. 2. z. *busse*

bus, bus- z. *busse*...

busansluting de; busaansluiting

busbaene de; busbaan

buse de 1. broekzak, jaszak e.d. 2. losse zak, vroeger door vrouwen onder de kleding gedragen, ook *losse buse*

buse, buse- z. *buus*....

busgat, buusgat et 1. split in vrouwenrok waardoor men bij de *buse* kon komen 2. opening van een broekzak, jaszak etc.

buskaortien et; buskaartje

buskoeke de; in een bus gebakken koek

buskruut et; buskruit

busreize de; busreis

busrieden ww.; met de bus reizen

busse, bus de 1. bus, cilindervormige doos van harde stof zoals blik, koper, plastic 2. collectebus 3. brievenbus 4. melkbus of inhoud ervan 5. as om de naaf van een wagenwiel 6. holle deel van een pootstok 7. hetz. als *veurlaeder* 8. onderste, holle deel van een pootstok 9. z. *bus*

bussebolle, busbolle, bussebaole, bussebrood, blikstoete, blikbolle, trommebolle, trommebaole, trommebrood, blikbrood de; busbrood

bussebossel de; boender waarmee men melkbussen e.d. boent

bussebunen, bussebeunen, melkbussebunen ww.; schoonmaken van de melkbussen door ze te boenen

bussebuunder en var. de; boender voor het boenen van melkbussen en ander melkgerei

bussehemmelen ww.; schoonmaken van melkbussen en evt. ander gerei voor het melken

bussehokke et; hok waarin men de melkbussen heeft staan

bussekarre, melkbussekarre de; kar waarop een boer z'n melkbussen vervoert

busselichting de; buslichting

busselit et; deksel van een melkbus

busserak, busserek et; rek waarop de (schoongemaakte) melkbussen, emmers etc. waren geplaatst

bussespoelen en var. ww.; omspoelen van melkbussen e.d.

bussewaegen de; laag vierwielig wagentje waarmee de melkbussen naar en van de weg werden gereden

bussien et 1. kleine bus in diverse betekenissen 2. busje: waarmee men goederen vervoert of een gering aantal personen 3. metalen omhulsel van het uiteinde van een schoenveter 4. pijlpunt van een stukje spits gesneden vlierhout dat op de pijl van riet is geduwd

bussjefeur de; buschauffeur

busstesjon et; busstation

buste z. *buuste*

bustehoolder de; bustehouder

busverbiening de; busverbinding

but z. *bit*

bute- z. *buter-*, *buten-*

buteling de; iemand die van elders komt, vreemdeling

buten I bw. 1. niet binnenshuis, buiten 2. niet binnen een bep. ruimte 3. aan de buitenkant van het dorp, niet op/in het hoge/bewoonde deel van het dorp 4. in *van buten* uit het hoofd: *Hi'j kende et hiele lietien van buten*

buten II vz. 1. buiten, niet in/binnen 2. niet betrokken zijn, zich er niet mee bemoeiend 3. zonder, bijv. *buten aosem*

buten III ww.; ruilen, bijv. *We hebben liekomme buut*

buten- buiten-, vooral in nieuwere woorden als *butenboordmoter*, *butenbad* en in oudere zoals *butendat*, *butenbientien*; ook als var. van *buter-*, maar als het accent op het tweede woorddeel ligt, treedt *buten-* op, niet *buter-*; z. verder vooral onder *buter-*; ook *bute-* en *buut-* doen zich incidenteel voor als eerste lid

butenbad et; buitenbad

butenbiense de; onecht kind

butenbientien, **butenbiender** et; buitenbeentje, iemand die duidelijk anders is dan de anderen

butenbliende de; blind, vensterluik aan de buitenkant van het huis

butenboel de; dat wat zich aan de buitenkant bevindt, vooral: aan de buitenkant van het huis

butenboordmoter de; buitenboordmotor

butendat bw.; buitendien, nog afgezien van het eerder genoemde

butendeure bw. 1. buiten, veelal: op het erf, niet binnen 2. z. *buterdeure*

butendiek et; buitendijks land

butendieks bn. 1. buiten de dijk gelegen, bijv. *butendieks laand* 2. van buiten de dijk gelegen land, bijv. *butendieks huj*

butendörpen mv.; de dorpen anders dan de hoofdplaats van een gemeente

butendörper de; iemand woonachtig in één van de andere dorpen van een gemeente dan de hoofdplaats

butengewoon bn., bw. 1. anders dan het gewone 2. veel meer dan gewoon, speciaal, uitermate

butenhuus et; buitenhuis: huis buiten een wooncentrum

butenkaansien et; buitenkans, gelukkig toeval

butenkarkelik bn.; buitenkerkelijk

butenklaant de; uitbrengklant

butenkraene z. *buterkraene*

butenkommen ww.; buitenkomen

butenlaand, **buterlaand**, **butelaand** et 1. land anders dan het land waarin men woont of waaruit men geboortig is 2. buiten het gewone bouwland en het betere grasland gelegen land; meestal gezegd van laagliggend hooiland langs een riviertje, buitendijks gelegen land, broekland, een voormalig heideveld e.d.

butenlaander de 1. buitenlander, vreemdeling: niet-Nederlander 2. iemand die van buiten de Stellingwerfse regio daar is komen wonen

butenlaans, **buutlaans** I bn. 1. uit, naar, van het buitenland, anders dan in Nederland 2. gezegd van laag gelegen, in natte tijd ondergelopen land, broek-, boezem- of buitendijks land, van land vooral gebruikt om te hooien of als naweide

butenlaans II bw.; buitenslands

butenlaoten ww. 1. buiten laten blijven 2. naar buiten laten gaan, naar buiten geleiden, van mensen, huisdieren, vee

butenlatte de; lat die aan de buitenkant wordt bevestigd

butenleven et; buitenleven, leven op het platteland

butenmedelse de; iemand die er opvallend, excentriek bij loopt

butenof bw. 1. buitenaf: buiten een centrum gesitueerd 2. naar buiten een bep. centrum of gebied 3. aan de buitenkant

butenomme I et; de buitenkant van het huis

butenomme II bw.; aan, langs de buitenkant om iets heen

butenommegaon ww.; buitenomgaan

butenomtrek de; buitenomtrek, buitenkant van iets dat rond is

butenopnaeme de; buitenopname

butenpost de; buitenpost
butenpot de; grote ijzeren pot waarin de *binnepot* geplaatst was
butenschilder de; iemand die buitenschilderwerk verricht
butenshuus bw.; buitenshuis
butensluiten ww.; buitensluiten: weren, niet mee laten doen
butenspel I et; buitenspel, bijv. *De scheidsrechter fluitte veur* buitenspel
butenspel II bw.; buitenspel: in buitenspelpositie, verder bijv. in *iene butenspel zetten* hem in een positie brengen waarin hij niks meer kan doen
butenspeuler, butenspeulder de; (links/rechts)buitenspeler
butensporig bn.; buitensporig, onmatig, excentriek
butensport de; buitensport
butenst z. *buterst*
butenstaon ww.; buitenstaan
butenstaonder de; buitenstaander
butentemperetuur de; buitentemperatuur
butenuut bw. 1. buiten waar men woont, een eind de velden, de landerijen in 2. buitenshuis
butenverblief et; extra woning elders, veelal op het platteland
butenverlochting de; buitenverlichting
butenwacht de; buitenwacht: de mensen die er niet bij zijn betrokken, die er niet mee te maken hebben
butenwarks, butenwaarks bw., bn.; buitenwerks, buitenwerks gemeten
butenweg bw. 1. van buiten het huis, van buiten de boerderij komend 2. z. *buterweg*
butenzetten ww.; buitenzetten
buter, buter-, buten, buten- z. ook aldaar; de var. met *buter-* hebben - als erfwoorden - meestal de voorkeur; buiten-, aan de buitenkant gesitueerd, in sst. als *buterboeren*, *buterdörp*, *buterweg*, *buterkaante*; ook *bute-* en *buut-* doen zich af en toe als eerste lid voor
buterbaand, butenbaand de; buitenband
buterbaene, butenbaene de; buitenste baan, buitenste deel van een ronde of ovaalvormige baan, vooral van een ijsbaan
buterbocht, butenbocht de; buitenbocht
buterboeren de; klein streekje, kleine groep van woningen, vooral: boerderijen:buiten het dorp, als toponiem met hoofdletter, bijv. *A. woonde in de Buterboeren*
buterbuse, butenbuse de; buitenzak, i.t.t. binnenzak
buterdeure, butendeure, butedeure de; buitendeur (van voorhuis/acherste staldeur)
buterdoppe de; buitenste dop
buterkaante, buterkaant, butenkaante, butekaant de; buitenkant, buitenste kant
buterkraene, butenkraene de; buitenkraan
buterlaampe, butenlaampe de; buitenlam
buterlaoge de; buitenlaag
buterlinie de; buitenlinie
buterlocht, butenlocht I et; buitenlicht, buitenlamp
buterlocht, butenlocht II de; buitenlucht, lucht buitenshuis
butermeensken mv.; mensen die van buiten de gemeenschap komen
butermure, butenmure de; buitenmuur
buterspiegel, butenspiegel de; buitenspiegel
buterst, butenst bn.; buitenst, het meest aan de buitenkant
buterste, butenste de; buitenste, het meest naar buiten gelegen deel
buterteugel de; teugel aan de buitenkant
butervoogd, butenvoogd de 1. armvoogd: van de kerk, van de diakenen 2. diaken 3. armvoogd, armmeester (van gemeentewege)

buterwark, butenwark *butenwaark* et; werk dat men buiten verricht, in het bijzonder: het opruimen, harken van het erf, het in de tuin werken, het schilderwerk aan de buitenkant van het huis e.d.

buterweg, butenweg de; buitenweg, nl. buiten de kom, buiten de bebouwingsas van het dorp; vanouds: weg buiten en veelal parallel aan de bebouwingsas en daarmee parallel aan de zogeheten *bindeweg/binnenweg*

buterwereld, butenwereld de; buitenwereld, de mensen om je heen

buttie de; houten raam voor slagers om er een koe op te leggen

buugber bn.; buigbaar

buugzem, buuigzem, boegzem bn., bw. 1. buigzaam, gemakkelijk buigend 2. zich gemakkelijk schikkend, meegaand

buuidoek z. *buusdoek*

buuigen z. *bugen*

buuinder, buinder- z. *buunder(-)*

buuinen z. *bunen*

buuinstap z. *buunstap*

buuisdoek z. *buusdoek*

buuist z. *buust*

buuk z. *beuk*

buul, bule, puil de 1. beurs met knip, geldbui 2. kerkenzakje, collectezak in de kerk 3. zak van stof vervaardigd (voor ander gebruik dan in bet. 1, 2) 4. buil, bult, uitstulping aan het lichaam of anderszins 5. zak gevormd door het vruchtvlies 6. op de grond getekende halve cirkel bij het *streekgooien*, met het *pottien* erin, d.i. het kuiltje waarin men moest gooien 7. opschepper, zwetser 8. vervelende vent of jongen, kwajongen

buulderig, bulerig bn., bw.; uitpuilend, uitstulpend

buulkiste de; builkist

buulmael et; fijn meel, door *bulen* verkregen

buulmeule de; builmolen, buil

buulsterig bn.; enigszins rond, bol en evt. hard staand

buunder, buuinder, beunder de 1. boender, nl. werktuig om mee te boenen, met gebruikmaking van water 2. borstelgras, hetz. als *buundergrös*, *kleine buunder*, dan vaak ook schapegras; meestal als algemenere benaming gebruikt voor harde grassoorten 3. (mv.) aanduiding voor bep. terrein met het gras bedoeld onder bet. 2

buunderbiender z. *buundermaeker*

buundergrös et; hetz. als *buunder* bet. 2

buunderheide de; dopheide

buunderheugte de; hoger gelegen, onvruchtbaar stuk land met taai, slecht gras, bentgras enz.

buunderhuj et; slecht hooi, hooi van natuurgas vaak met borstelgras e.d., met name van *buunderheugten*

buunderig, bunerig bn., bw. 1. geneigd tot boenen 2. m.b.t. weiland: met borstelgras e.d., slecht, bijv. *bunerig laand*

buunderkoopman de; koopman die hoofdzakelijk boenders verkoopt

buunderlaand, buuinder, beunder et; onvruchtbaar land, land waarop slechte, vaak harde grassoorten groeien, zoals borstelgras, bentgras, russen

buundermaeker, buuindermaeker, heidebuunderbiender, buunderbiender de; iemand die boenders vervaardigt van de twijgen van heidestruiken

buundermaakeri'je de; het maken van *buunders*

buunderplagge de; plag met *buunders*, z. onder *buunder*, bet. 2

buunhokke et; hok waarin men boent, vaak hetz. als *pomphokke*

buunschölk de; werkschort gebruikt bij het boenen van de melkbussen enz.

buunstap, buuinstap, beunstap et; vloer binnen- of buitenshuis vaak met opstaande rand, van planken en palen, balken of bielsen, later ook van steen of beton, waarop het vaatwerk werd schoongemaakt; soms ook boven een vaart of brede sloot

buur, bure de; buur, buurman of buurvrouw

buurjonge de; buurjongen

buurkiend buurkind

buurlui mv.; buren

buurmanskwaad, buurmanskwaad et; knopkruid

buurmaegien et; buurmeisje

buurman de 1. buurman 2. degene die naast je staat, zit of ligt, zich zeer dicht bij je bevindt

buurpraoten ww.; bij buren op visite gaan

buurpraotien et; buurpraatje

buurschop z. *buurtschop*

buurt, buurte de 1. als eenheid beleefde buurt, kleiner deel van een dorp 2. dorps- of stadswijk 3. de gezamenlijke bewoners van zo'n buurt 4. gezamenlijke betrekking als buren, buurschap 5. (klein) gehucht, bijv. *Sommigen daenken dat Tronde mar zoe'n buurtien is* 6. nabijheid, omgeving

buurtaovend de; avondje dat men organiseert als buren of als buurt

buurten ww.; buurten, een buurpraatje maken

buurthuis et; buurthuis

buurtschop, buurschop de, et 1. buurtschap, gehucht gezamenlijke betrekkingen die een aantal buren onderhoudt, vaak in de vorm van een vereniging 3. vergadering van zo'n vereniging 4. betrekking als buur

buurtvergeerdering en var. de; vergadering van een buurtvereniging of *buurtschop* (bet. 2)

buurtverieninge, buurtverenig, buurtvereniging en var. de; buurtvereniging: vereniging van een buurt in een dorp

buurtvesite z. *burevesite*

buurweren ww.; helpen bij geboorte of overlijden, als vorm van burenplicht

buurwief et; buurvrouw

buuscent de; zakgeld, enig los geld dat men meeneemt, mee krijgt, enig los geld om uit te geven

buusdoek, buuidoek, buuisdoek, budoek, beusdoek de; zakdoek

buusdoekienleggen, beusdoekbeleggen en var. ww; zakdoekje leggen (bep. kinderspel)

buusgat z. *busegat*

buusgeld, busegeld et; zakgeld, enig los geld dat men steeds heeft, achter de hand houdt

buusmes, busemes et; zakmes

buusstuver de; eerdere vierkante munt van vijf cent

buust, buuist, biest, boest de; eerste melk na het kalven: vaak aan het kalf gegeven

buustbofferd de; meelspijs van nieuwe melk beslagen, tot een dikke pannenkoek gebakken

buustbri'j, buustvla, buustkeze, biestbri'j de; dikke vla van biestmelk

buuste, buste de 1. buste, het geheel van beide vrouwenborsten, boezem 2. buste, borstbeeld

buustehouder de; bustehouder

buustmelk de; biest, biestmelk

buustpannekoek, buustpannekoek, buustpankoek, biestpannekoek de; biestpannenkoek

buut z. *buit*

buuthuus et; veestal, koestal

buuthuusglassien et; raampje in de buitenmuur van een stal

buuthuismure de; buitenmuur van een stal

buutlaans z. *butenlaans*

buze, buzem, bieze, bies, beuze de 1. bies: mattenbies, ruwe bies, ook wel als benaming voor rus gebruikt 2. steel van een bies in gedroogde vorm, voor het matten van stoelen

buzematte, buzemmatte, biezematte, buzenmatte, biezenmatte de; biezenmat

buzen, biezen bn.; van *buzen*, z. *buze*, bet. 2

buzerd z. *buizerd*

C

c.v.-instelaosie c.v.-installatie

cacao, kakao de, et; cacao

cacaobone de; cacao boon

cacaobotter de; cacao boter

cacaobussien et; cacao busje

cacaofabriek de; cacao fabriek

campinghoolder de; campinghouder

campingplak et; campingterrein, plaats van de camping

cardio de; fitnesscategorie speciaal gericht op het goed functioneren van hart en bloedsomloop

cel de 1. gevangenis cel, bij uitbreiding: gevangenis 2. kloostercel e.d. 3. isoleercel 4. badcel 5. cel van raat van bijen, hommels, wespen

celibaot et; celibaat

cementlaoge de; cementlaag

cementmeule de; cementmolen

cementpanne de; dakpan van cement

cent de 1. bekende voormalige munt, ter waarde van 1/100 gulden, ook: die waarde 2. eurocent of de waarde daarvan 3. zeer kleine waarde, zeer klein bedrag aan geld (in de verb. *gien cent*) 4. nog niet iets gerings, bijna of geheel niets, in *gien cent* (zonder de gedachte aan geld) 5. geld in het algemeen

centebak de 1. centenbakje, geldbakje 2. vooruitstekende onderkaak

centebuul de; collectezak in kerk

centedief de; iemand die erg zuinig is

centedrop, centsdrup de; drop in de vorm van muntstukken

centegeerder, centegaerder de; iemand die in de kerk collecteert

centegeren ww.; collecteren in de kerk

centekwessie, centekwestie de; centenkwesie

centemores de; geldmiddelen, financiële toestand

centeneuker de; centenneuker, gierige persoon

centeraosie, centerasie, centeraasje, centeraozje de 1. geld, financiële middelen 2. financiële situatie, financiële component, kas, mogelijkheid tot bekostiging

centerbore de; centerboor

centeren ww. 1. (bij voetbal) de bal naar het gebied voor het doel spelen 2. (bij voetbal) de bal voor zich uit blijven spelen (en niet afgeven)

centerig bn., bw. 1. erg zuinig 2. van een gering bedrag aan geld, bijv. *een centerig ding as kedo*

centers bn.; van geringe waarde, ter waarde van slechts enkele centen, bijv. *centerse negosie* goedkope handelswaar, handelswaar die slechts een paar centen kost, die weinig oplevert, *centerse drop* bep. drop in lange slierten

centerveur de; midvoor (bij voetbal)

centetellen ww.; geld tellen

centien et; verkleinwoord van *cent*

centiengooien, centienschudden, centegooien ww.; bep. spelletje met centen spelen

centopgooien ww.; opgooien van een cent e.d. ter bepaling van 'kruis of munt'

centralisaosie de; centralisatie: m.b.t. gezag, bestuur

centraol bn. 1. centraal, in het midden 2. het middelpunt vormend 3. van één punt uitgaand, in *centraole verwaarming, centraole antenne* e.d.

centraole de; centrale

centrifusie, centrefu, centrifugee de; centrifuge (m.b.t. de was)

centrum et 1. middelpunt 2. om het middelpunt gelegen deel 3. in economisch, cultureel, sociaal en/of historisch opzicht de belangrijkste plaats 4. plaats met centrumfunctie 5. middenpositie in politiek opzicht 6. scherpe geest, evenwichtig gevoel

centrumperti'j de; centrumpartij

centuur de; ceintuur

certifikaot et; certificaat, officieel schriftelijk bewijsstuk

checkliet de; checklist

chef de 1. persoon aan het hoofd 2. baas, superieur 3. (schertsend) heer des huizes, ook wel scherstend voor echtgenote gebruikt

chetsie tw.; get, chetsie

chiffonère, chiffenièrre, sefjaere, sefaere, sjefonaere, sifonaere de; chiffonnière, bep. hoog ladenkastje

chimpesee, chimpansee de; chimpansee

chinematte, chinamatte de; biezen mat

chipolate-ies et; chipolata-ijs

chloorwaeter et; chloorwater

cholera z. *klere*

cholesterolverlegend bn.; cholesterolverlagend

Christusfeguur, Kristusfeguur de; Christusfiguur

chrysaant de; chrysant

ciefer et 1. cijfer, getalmerk 2. cijfer dat een bep. waardering, score uitdrukt, vooral: rapportcijfer e.d.

cieferen ww.; cijferen

cieferliet de; cijferlijst

cieferwark et; cijferwerk

cilinderhoed de; hogehoed

cilinderinhoold de; cilinderinhoud

cilverbak de; cilverbak, egaliseerbak, bep. landbouwmachine achter een tractor: nadat er grondbewerking is toegepast wordt het met de cilverbak geheel gevlakt, nl. voor het inzaaien

cimbaol de; cimbaal: klankbekken

cipresse de; cipres

circus, cirkus et; circus, circustent

circusnommer et; circusnummer

circuspasseniel et; circuspersoneel

circuspebliek et; circuspubliek

circuspeerd et; circuspaard

circusvermaek et; circusvermaak

circusveurstelling de; circusvoorstelling

circuswaegen de; circuswagen

cirka I bw.; circa, ongeveer van het genoemde aantal

cirka II vz.; circa, omtreeks een bep. tijd

cirkelaosie circulatie: van lucht, water enz., verder in *in cirkelaosie* in omloop, *uut de cirkelaosie* niet langer in omloop
cirkeldeursnee de; cirkeldoorsnede
cirkeleren ww.; circuleren: zich in een kringloop bewegen
cirkelunster de, et; weeginstrument waaraan hetgeen gewogen moest worden, kwam te hangen en waarvan men op een wijzerplaat met een halfronde vorm het gewicht aflas
cirkelmi'jer de; cirkelmaaier
cirkelzaege de; cirkelzaag
citaot et; citaat: aanhaling
citroen, citroene- citroen(-)
citroenpasse, citroenepasse de; citroenpers
citroenschieve, citroeneschieve de; schijfje van de citroen
citroentien et 1. citroentje: verkl. van *citroen* 2. glaasje citroenbitter
colbert et, de; colbertjas
coupéraem et; coupéraam
crediteureliet de; crediteurenlijst
crediteurerekinge en var. de; crediteurenrekening
creditkaorte de; creditcard
crêpe I et; crêpepapier
crêpe II de; flensje
cyclomi'jer, cyclonmi'jer de; cyclomaaier
cypergrös, cypergrösfamilie de; bekende plantenfamilie: cypergras

D

daaie de; slordige vrouw
daaien, deinen ww. 1. kunnen verdragen 2. iemand raken, pijn doen
daamp, daamp- z. *damp*(-)
daampien et 1. bep. stoel van teen 2. bep. sigaar
daank, dank de; dank, blijk van dankbaarheid
daankber, dankber bn. 1. met dankbaarheid, met erkentelijkheid 2. voldoening gevend, de moeite waard
daankberhied de; dankbaarheid, het vervuld zijn van dank
daankdag de; dankdag
daanken, danken ww. 1. dank betuigen 2. het eten afsluiten met een gebed 3. onder dankzegging afslaan 4. weigeren te doen, te aanvaarden
daankewel, dankewel tw.; dank je wel, ook ironisch: nou nee, dank je de koekoek, (vriendelijk afslaand:) *Nee, daankewel!* nee, bedankt
daankzeggen ww.; dankzeggen
daans de; dans
daansaovond de; dansavond: dansfeest in de avond, ook: vaste avond waarop men gaat dansen
daansen ww. 1. dansen 2. dansen op een dansfeest, een danspartij 3. huppelen, springen 4. zich onregelmatig heen en weer, op en neer bewegen
daanser de; danser
daanseri'je de; het dansen, het bal
daansfeest et; dansfeest
daansfeguur de; dansfiguur
daansgelegenhied de; dansgelegenheid
daansjurk de; sierlijke jurk die men speciaal bij het dansen draagt

daanskeunst de; danskunst
daanskleren mv.; speciale kleren die men bij het dansen draagt
daansklub de; vereniging, club waarvan de leden op regelmatige tijden samen dansen
daanslekaol et; danslokaal
daanslerer de; dansleraar
daansmaegien et; dansmeisje
daansmeziek de; dansmuziek
daansnommer et; dansnummer
daanspeer, daanspaer et; danspaar
daansperti'j de; danspartij
daansploeg de; groep mensen die danst, die bep. dansen uitvoert
daansschoe de; dansschoen
daanstente de; danstent
daanswieze de; danswijs
daanszael, daanszaal, daanszaol de; danszaal
daard, daard- z. *dad(-)*
daarg z. *darg*
daarm, darm de; darm
daarmandoening de; darmaandoening
daarmen ww.; de darmen verwijderen (uit een slachtdier)
daarmhaokien et; haakje waarmee men darmen uit een slachtdier verwijdt
daarmkenaol et; darmkanaal
daarmkramp de; darmkramp
daarmonderzuuk et; darmonderzoek
daarmontsteking, daarmontsteken de; darmontsteking
daarmpik de, et; darmpek: eerste uitwerpselen van een kalf
daarmsap et; darmsap
daarmschoonmaeken ww.; schoonmaken van darmen (als slachtgoed)
daarmschrabben ww.; schrapen van darmen (als slachtgoed)
daarmwaand de; darmwand
daarmziekte de; darmziekte
dad, daard, dadst, daddest bw.; derde in tijd, een reeks e.d.
dadde, darde, daarde, dedde, derde I de 1. derde persoon of exemplaar in een reeks, bij een rangorde van resultaten e.d. 2. een derde, niet betrokken persoon, een persoon volgende na twee eerdere
dadde II voor var. z. *dadde* I et; derde deel van iets
dadde III voor var. z. *dadde* I rangtelw.; derde
daddedaegs, daddedags, daardedags bn. derdendaags, elke derde dag terugkerend, hoofdzakelijk van koorts
daddediël et; derdedeel
daddedrachts, daardedrachts bn.; voor de derde keer dragend (van een kalf, veulen)
daddegraodsverbraning de; derdegraadsverbranding
daddehalf en var. telw.; derdehalf, twee en een half, bijv. *Et huus was pas daddehalf jaor* twee en een half jaar oud
daddejaors. daddejaors- derdejaars(-)
daddekalfs, daardekalfs, daddekalf bn.; voor de derde keer drachtig (m.b.t koeien)
daddepat et; derdepart, derdedeel
dadderangs, dadderangs- derderangs(-)
daddest, dadst z. *dad*

daegelijks bn., bw. 1. op/met/van iedere dag 2. voor elke gewone dag, gewoon, bijv. *daegelikse meensen* eenvoudige, oprechte meensen

daegen ww. 1. dag worden, licht worden 2. het gaan begrijpen, het beginnen te doorzien 3. de oplossing, licht aan het eind van de tunnel zien

daegenlange, daegenlang, daegenlaank bw; dagenlang

daegs, daes bw., bn. 1. overdag, in de tijd van de dag, per dag 2. op de dag 3. doordeweeks, op gewone dagen benut

-daegs, -daes -daags, tweede lid in *vierdaegs, zesdaegs* e.d.

daelder de 1. bep. munt: daalder, ook ter uitdrukking van de omvang van een bedrag, dan meestal geen meervoudsachtervoegsel 2. (mv.) ronde vlekken op de huid van een gezond, goed doorvoed paard

daelderig bn., in *daelderige plakken* witachtige plekken op een paardenhuid, een teken van gezond zijn, of, bij een veulen, een teken dat het een schimmel wordt

daelderplakken, rieksdaelderplakken mv. ronde vlekken op de huid van een gezond, goed doorvoed paard

daelderplakkerig bn.; gezegd van een paard met ronde, witachtige vlekken, gezien als teken van gezond zijn/dat het veulen een schimmel wordt

daelders bn. 1. ter waarde van een daalder 2. goed, prachtig

daele bw. 1. neerwaarts, naar beneden 2. langs, in de lengterichting (langs, over) 3. voorbij

daele- eerste lid van een ww.: naar beneden, op de grond, zoals in *daeleleggen*; ook in *op-en-daele* op en neer

daelebatsen ww. 1. smakkend vallen 2. met een smak doen vallen

daelebouwen ww.; naar beneden uitbouwen (m.b.t. een bijenkorf)

daeledaelen ww.; neerdalen

daeledoen ww.; neerdoen

daeledonderen ww. 1. neervallen: op de grond vallen 2. neer doen vallen

daeledrieven ww. 1. drijvend naar beneden gaan 2. door te drijven naar beneden doen gaan

daeledrokken ww.; neerdrukken, naar beneden drukken

daeledwarrelen ww.; naar beneden dwarrelen

daeleflappen ww. 1. met een smak gaan liggen, zitten 2. met een smak werpen

daeleflikkeren ww. 1. neervallen. 2. neersmijten

daelegaon ww.; neergaan, naar beneden gaan, zakken

daelegeven ww. 1. gaan zitten, liggen (om te ontspannen) 2. gaan slapen 3. zich erbij neerleggen, zich rustig houden, berusten 4. in *van boven daelegeven* iemand op z'n hoofd slaan, erop timmeren

daeleglieden ww.; naar beneden glijden

daelegooien ww. 1. neergooien: naar beneden gooien, ondersteboven gooien 2. in *de boel d'r bi'j daelegooien* er min of meer abrupt mee ophouden, het bijltje erbij neerleggen

daelehaelen ww. 1. neerhalen: neerschieten 2. met opzet zeer nadrukkelijk bekritisieren, sterk afgeven op

daelehangen ww. 1. neerhangen, ergens doen hangen 2. neerwaarts hangen

daelehouwen ww. 1. neerslaan 2. neerhouwen, omhakken

daelekieken ww. 1. neerkijken, neerwaarts kijken 2. minachten, geringschatten

daeleklappen ww. 1. smakkend vallen 2. met een klappende beweging neerwaarts doen gaan

daeleknallen ww.; neerknallen

daeleknikkeren ww.; neervallen, in het bijzonder van een persoon

daelekommen ww. 1. neerkomen: uit de lucht neervallen 2. uit de lucht dalen 3. op de grond/de bodem/het oppervlak enz. komen, vallen 4. treffen, raken 5. langskomen 6. in *daelekommen op* neerkomen op, gelijkstaan aan

daelekrabbelen ww.; neerkrabbelen
daelekwakken z. *hennekwakken*
daelelaoten ww.; neerlaten, neerwaarts laten gaan
daelelazeren ww.; naar beneden (doen) vallen
daeleleggen ww. 1. neerleggen, erin berusten, ermee stoppen, ophouden 2. neerschieten
daeleliggen ww.; neerliggen
daelelopen ww. 1. over een weg e.d. lopen 2. een licht glooiend verloop hebben naar beneden
daelemieteren ww.; naar beneden (doen) vallen
daelen ww.; dalen, langzaam naar beneden komen (van vliegtuigen, ballonnen e.d.)
daelepaffen ww.; neerschieten
daeleplakken ww.; in *je gat daeleplakken* gaan zitten
daeleplenzen ww.; neervallen (van regen, op stromende wijze)
daeleplofften, daelepoffen ww. 1. neerploffen, met een smak vallen 2. met een smak doen vallen, doen belanden 3. op gemakkelijke wijze plaatsnemen, waarbij men zich min of meer laat vallen
daeleplompen ww.; neervallen
daelepoemsen ww.; neervallen
daelerattelen ww.; luidruchtig komen aanrijden
daeleroegelen ww.; neervallen op de manier van *roegelen*
daeleroken ww.; (m.b.t. bijen) neer doen komen, tot rust doen komen door rook te blazen met de daartoe bestemde pijp
daelerollen, daelerulen ww. 1. neervallen, naar beneden (doen) vallen/rollen, op de grond (doen) vallen/rollen 2. langs, over iets rollen of doen rollen
daelerunnen ww.; naar beneden drijven, lopen (op de manier van drijven)
daeleschroeven ww.; op schroevende wijze naar beneden draaien
daeleschutten ww.; naar beneden sluizen van schepen
daeleslaan ww. 1. neerslaan: naar beneden komen 2. neerzetten, bouwen 3. vellen, ook m.b.t. personen: neerslaan, in elkaar slaan
daelesmakken ww.; met een smak vallen/doen belanden
daelesmieten ww.; neersmijten, met een smak doen belanden
daelestrieken ww. 1. neerstrijken 2. langskomen, aanwippen
daeletrekken ww. 1. naar beneden trekken 2. omver trekken
daeletrippen ww.; trippelend neerkomen
daelevalen ww. 1. neervallen 2. gaan zitten om het zichzelf gemakkelijk te maken 3. op visite komen
daelezakken ww. 1. naar beneden zakken, doorzakken 2. gaan zitten
daelezetten ww. 1. neerzetten, ergens plaatsen 2. lager maken, nl. van hoog gelegen stuk grond 3. afgraven, het onder de bovenste laag weghalen van grond om een mengsel van aarde en mest te krijgen dat in het voorjaar als bemesting over het land werd gestrooid 4. neerstrijken, zich vestigen 5. geringschattend spreken over, afgeven op 6. (ook niet aaneengeschreven) langs, over iets komen, bijv. *N. kwam de diek daelezetten*
daelezien ww. 1. neerzien, naar beneden zien 2. geringschatten
daeling de; daling (van een vliegtuig)
daels bw.; ruziënd, in *slaonde daels*; z. ook *deils*
daenkbeeld et; denkbeeld
daenkber bn.; denkbaar, voorstelbaar
daenkelik bn.; denklijk: vermoedelijk
daenken ww. 1. denken, nadenken, veronderstellen, verwachten 2. in gedachten hebben, voor de geest hebben, erop letten 3. bedacht zijn op, oppassen met 4. niet vergeten 5. als

inhoud van z'n gedachten hebben, bedenken 6. als mening hebben, vinden 7. van plan zijn, overwegen om 9. in *bi'j jezels daenken* bij zichzelf denken, denken zonder het te uiten

daenker de; denker

daenkpetroon et; denkpatroon

daenkward, daenkward et; denkwerk

daenkwieze de; denkwijze

daeveren ww. 1. hard en daverend, dreunend lopen of rijden 2. daverend, dreunend klinken 3. met veel lawaai weglopen 4. ergens snel doorheen gaan

daeverend bn.; daverend

daevertien-jan-teut de; in *een daevertien-jan-teut* enorme kletskaus, praatjesmaker

daeze de; in *bliende daeze* blindaas, soort steekvlieg

daezen, daozen ww. 1. onzin uitkramen 2. ijlen 3. opscheppen

daezerig bn.; koortsig

dag I de 1. dag 2. daglicht, in verb. als *veur de dag haelen* tevoorschijn 3. tijdperk 4. binnenkant van raamwerk of kozijn

dag, daag II tw.; dag, goedendag, bijv. *Dag volkien* goedendag samen; bij het afscheid: *Dag, heur!*

dag III bw.; weg, in bijv. *Ie kun om mi'j dag gaon* ophoepelen

dag-en-raod et; beraad, overleg in verb. als *Dan mar weer dag-en-raod* dan moet maar worden overlegd hoe het verder moet

dagboeknetisie de; dagboeknotitie

dagdiel, dagdeel et; dagdeel

daggien et; dagje, daagje

daggiesmeensken mv. 1. mensen die al oud zijn en niet zo lang meer te leven hebben, mensen van de dag 2. dagrecreanten

daghure, dagure de 1. daghuur, werk waarbij men op een dag of elke dag verdient/ontvangt 2. het geld dat men met een daghuur verdient

dagindieling en var. de; dagindeling

dagkaorte de; dagkaart

daglocht et; daglicht, natuurlijk licht van overdag

dagmaegien et; dagmeisje, daghit

dagmennig de; vooral in *een dagmennig* een aantal dagen

dagofschrift et; dagafschrift

dagperduktie de; dagproductie

dagpries de; prijs zoals die dag geldt, dagtarief

dagregen de; regen die wel een dag duurt

dagreize de; dagreis, reis die een dag duurt

dagrekreaant de; dagrecreant

dagtaek, dagtaeke de 1. dagtaak, werk dat men dagelijks in opdracht of voor zichzelf moet doen 2. zoveel werk dat men er hele werkdagen mee vult

dagterief et; dagtarief

dagveerding, dagveerdige en var. de; dagvaarding

dagverblief et; dagverblijf (m.b.t. zorg, onderwijs)

dagverbruuk et; dagverbruik

dagward, dagward et 1. werk dat men in een dag verricht, dagtaak 2. arbeid die een hele dag vult 3. het werk dat in één dag verricht wordt, kan worden, als oppervlaktemaat 4. productie/verwerking door één persoon op een werkdag, nl. als maat (in de veenderij, in de bouw)

dagweerde de; dagwaarde

dagzeggen ook niet aaneen geschreven ww. 1. gedagzeggen, groeten 2. de (mondelinge) groeten doen

dak (z. ook *daoke*) et; dak, het geheel van de bedekking van een gebouw, een tent enz.

dakdekken ww.; dakbedekking aanbrengen

dakdekker de; degene die het dak legt (vooral m.b.t. riet, stro)

dakgeute de; dakgoot

dakhaeze de; dakhaas: schertsende benaming voor een kat

dakhooft et; hout van het dakbeschot

dakkapel, dakkapelle de; dakkapel, z. ook *koekoek*, bet. 4

dakkefé et; dakcafé

dakkonstruktie de; dakconstructie

daklatte de; daklat

daklegger de; iemand die het dak met riet of evt. stro belegt, rietdekker

dakliet de; daklijst

dakloos, dakkeloos bn.; dakloos

dakmaeker de; hetz. als *dakdekker*

daknaalde de; naald van het dak

dakpanne de; dakpan

dakraand de; dakrand

dakraem et; dakraam

dakruiter, dakruiter de; dakvormige hooiruiter

dakschore de; schoor van bintstijl, schuin omhooggaand naar een gording die in de lengterichting van het dak liep

daksloeken ww.; stro of riet gereed maken om het dak ermee te bedekken (aan de onderkant), ook *uutsloeken, sloeken*

daksloeker de; iemand die het stro of riet gereed maakt voor het dekken van het dak

dakspante de; dakspant

daktuun de; daktuin

dakveenster et; dakvenster

dalia, dahlia de; dahlia

daliaknolle de; dahliaknol

daliawottel de; wortel van een dahlia

dalkruud et; dalkruid, wit lelietje

dallie, dalje zn. 1. negatieve wending, ongunstige ontwikkeling 2. in *d'r dallie van doen* erover opscheppen, zo ook *Hi'j verkocht aorig dalje* hij is/was een opschepper

dalstege de; bep. weg door het dal

daltonschoele de; daltonschool

dam, damme de 1. opgeworpen wal in het water, om het tegen te houden 2. dam in een sloot als toegang naar een weiland of naar akkerland 3. smalle toegang naar een erf voor voetgangers, fietsers, nl. naar de voordeur 4. brede toegang, oprit voor wagens, trekkers, auto's enz. 5. hetz. als *striekdam* 6. onderste deel van het achterstel van een wagen

damblokkien et; damschild (bij het damspel)

dambod et; dambord

damdraod de; afrasteringsdraad op een *dam*, bet. 2 of evt. 4

dames de; damestas

damesgelosie en var. et; dameshorloge

damesinkeld et; damesenkel

damesjasse de; damesjas

damesofdieling, damesofdieling en var. de; damesafdeling

damespeerd et; damespaard

damesschoe de; damesschoen
damestasse de; damestas
damhat et; damhert
damhekke et; damhek
damhooft et; houten damschiif
damiet z. *dommiet*
damklub de; damclub
damlegger, damligger de 1. elk der dikke boomstammen, bielzen aan weerskanten van een dam in een sloot 2. elk der zware boomstammen die van de ene naar de andere kant van een sloot of groter water werden gelegd om een brug te vormen waarover men met boerenwagens kon gaan
dammen ww. 1. dammen: afdammen van een kanaal, een sloot enz. 2. het damspel spelen
damp, damp, dampe I de 1. waterdamp of damp van een andere vloeistof 2. mist, nevel, geheel van waterdamp in de lucht 3. rook, walm
damp, daamp II bn.; damp, vochtig, bijv. *damp weer* vochtig weer, licht regenachtig weer
dampad et; pad over een *dam*
dampaol, dampaole de 1. elk der palen aan weerszijden van een damhek 2. boom waarmee men een *dam* afsluit
dampen, daampen ww 1. uitwasemen, damp afgeven, verdampen 2. sterk rook afgeven 3. intensief roken
damper de; iemand die veel zit te roken en daarbij veel rook produceert
dampig, daampig, damperig, daamperig bn. 1. nevelig, mistig, vochtig 2. vochtig geworden, enigszins nat, nat aanvoelend 3. kortademig
dampighied de; het vochtig zijn van de lucht
damplaanke de; damplank
damrebriek de; damrubriek
damreuster et; rooster in een *dam*, bet. 2
damschieve, damschiif de; damschiif
dampul et 1. (geen mv.) het spel dammen 2. benodigdheden voor het dammen
damstien de; damsteen
damstikke de; damschiif
damvaaste bn.; honkvast
damverhadding de; steen, steengruis e.d. waarmee een dam in een sloot, een vaart, als deel van een oprit is verhard
damwaand de; damwand
damwedstried de; damwedstrijd
dangelen ww. 1. knoeiend bezig zijn, niet opschieten met iets 2. rondhangen
daod de; daad, bewuste handeling
daodelik z. *daolik*
daoder de; dader (van een misdrijf e.d.)
daoke, doke de 1. dak 2. rieten dak, ook van stro 3. laag stuk land met hei en bentgras, lange strook grond in het heideveld, lang stuk heideveld of laag, nat land 4. flinke laag begroeiing (van gras, riet, e.d.) 5. flinke laag riet e.d. op een dak 6. (mv.) lange stukken heideveld of laag, nat land 7. z. *dokke*
daokebente de; bentgras voor het maken van *dokken*, z. *dokke*
daokeleggen ww.; leggen van een dak van riet of evt. stro
daole z. *dolle*
daolik, daoliks, daodelik, daolikies bw. 1. dadelijk, onmiddellijk 2. over enkele ogenblikken, straks

daon, gedaon bn. 1. klaar, volbracht 2. afgelopen, uit, bijv. *iene daon geven* hem z'n ontslag geven

daonig bw.; danig: zeer, in hoge mate

daonmaeken ww.; afmaken

daor, daore (nl. bij nadrukkelijk gebruik in bep. bet.) bw. 1. daar, op die plaats 2. bij die mensen 3. gezegd om te attenderen op iets of iemand 4. als eerste deel van een gescheiden vn. bw. (i.t.t. het Nederlands worden de verb. als *daor (-) an*, *daor (-) op*, *daor (-) in* niet vaak aaneen gebruikt) 5. gebruikt ter inleiding van een bijzin (niet zelden met toevoeging van *as*): de plaats waar, daar waar *Daor (as) dat baankien staot, is een rustplak*

daor, daar- daar in woorden als *daorveur*, *daormit*: deze woorden zijn echter meestal gesplitst: *Daor he'k gien tied veur* daarvoor heb ik geen tijd; ook als *daor* en het voorzetsel niet door andere woorden gescheiden zijn, worden ze meestal als twee woorden gevoeld en dan niet aaneengeschreven

daoraachter vn. bw.; daarachter

daoran vn. bw.; daaraan

daorbi'j vn. bw. 1. bij dat 2. bovendien, daarenboven

daorbinnen vn. bw.; daarbinnen

daorboven vn. bw.; daarboven

daorbuten vn. bw.; daarbuiten

daordeur I (vaak niet aaneen) vn. bw.; door dat, door die zaak

daordeur II (steeds aaneen) voegw. bw.; door die oorzaak

daore bw.; nadrukkelijke vorm van *daor* daarzo

daorentegen vn. bw.; daarentegen, echter

daorginder, daorginder, daorginds, daorgeens bw.; daarginds

daorhenne bw.; daarheen

daorin vn. bw.; daarin

daorlanges vn. bw.; daarlangs

daorlaoten ww.; daarlaten, terzijde laten

daormit vn. bw.; daarmee

daor nao vn. bw. 1. na die tijd 2. vervolgens 3. na dat, na de vorige, bijv. *Daor kwam hi'j nao*

daornaor bw.; daarnaar

daornaost bw. 1. naast dat, naast die persoon 2. behalve dat, ook nog

daorneffens vn. bw.; daarmee in verhouding, daarnaar gemeten

daornet bw.; daarnet, daarstraks, zoëven

daorof vn. bw.; daaraf

daoromme I vn. bw.; daaromheen

daoromme, daorom II voegw. bw. 1. daarom, om die reden 2. in *daoromme niet* desondanks, in weerwil daarvan

daorommetoe vn. bw.; ongeveer, bij benadering, van die orde van grootte

daoromtrent vn. bw. 1. in de omgeving van die plaats 2. ongeveer in, op die tijd 3. met betrekking tot iets

daoronder vn. bw.; daaronder

daoronderdeur vn. bw.; daaronderdoor

daorop I voegw. bw.; daaropvolgend

daorop II vn. bw.; op dat/die

daorover vn. bw.; over dat

daoroverhenne vn. bw.; daaroverheen

daortegen vn. bw.; daartegen, tegen dat

daortegenover vn. bw.; daartegenover

daortoe vn. bw.; daartoe, tot dat, ertoe

daortussen vn. bw.; daartussen
daortussendeur vn. bw.; daartussendoor
daoruut vn. bw.; daaruit
daorvan (meestal niet aaneen, behalve in de verb. *daorvan niet*) vn. bw.; van dat, daarvan
daorveur (in bet. 1, 2 ook niet aaneen) vn. bw. 1. voor dat, voor zoiets, voor die zaak 2. daarom 3. voor die gebeurtenis, voor die tijd, dat tijdstip, in het jaar/de week daarvoor
daorweg bw.; daarvandaan
daorzonder bw.; daarzonder
daorzoot, daorzo, daorzoet bw.; daar, op die plek
daotum de; datum
daozen z. *daezen*
dapper bn., bw. 1. zonder angst voor gevaar 2. flink, optimistisch 3. parmantig 4. gezond
darde z. *dadde*
darg, darrig, darge, darre, daarg de; bep. soort veen: darg, derrieven, natte onderlaag van veen
dargachtig bn.; gezegd van grond die op *darg* ligt, die gemengd is met *darg*, van korrelige grond waarop gewas nauwelijks wil groeien
darglaoge de; laag *darg*
darre, dar de 1. mannetjesbij 2. scheldnaam voor een imker 3. z. *darg*
darrebruderig, darrebrudig bn.; gezegd van een bijenkoningin die geen bevruchte eieren kan leggen
darrebruud, darrebruudsel et; hetz. als *grofbruud*
darrecel de; darrencel
darregrond de; darghoudende grond, aarde die vooral uit darg bestaat, die nl. overwegend veenachtig is
darreltien et; aanduiding van een derde deel van een groot perceel
darremennigte de; grote groep darren, zwerm darren
darreraot de, et; darrenraat
darreslaacht de; darrenslacht
darrig bn. 1. darghoudend, veenachtig 2. z. *darg*
dashbod et; dashboard
dasse de; das, halsdoek, sjaal
dassesteek de; patentsteek (bij breien)
dat I aanw. vn.; dat, ook bepalingaankondigend, bijv. *Ik griezelen van al dat wat slangen en adders binnen*
dat II betr. vn.; dat
dat III voegw.; dat, zodat, zodanig dat, met het gevolg dat, dus enz., ook gevolgd door bijzinnen met hoofdzinsvolgorde, bijv. *De deure zat op slot, dat ik kon d'r niet in*
dat, datte zelfst. aanw. vn.; dat, bijv. *Ditte hoef ik niet te hebben, mar datte!*
datapiepe, datapupe de; imkerpijp met houten *schutmaantel*
dattel bn., bw.; dartel: geneigd tot spelen, dartelen
dattelen ww.; dartelen, speels springen enz.
datten ww.; darten
dattien I et; flink, knap, net meisje
dattien, dettien II hoofdtelw.; dertien
dattiende rangtelw.; dertiende
dattiendörpentocht de; jaarlijkse tocht door de dertien dorpen van de gemeente *Oost-Stellingwarf*
dattig, dettig hoofdtelw.; dertig
dattiger I de; dertiger, iemand van omstreeks dertig jaar oud

dattiger II bn.; in *de dattiger jaoren* de dertiger jaren
dattigmaots bn.; van maat dertig
datzelde aanw. vn.; datzelfde
dauwen ww.; dauwen: zich voordoen van dauw, neerslaan van vocht, mist
dauwerig bn.; dauwig, nevelig
dauwnettel, dovenettel, dovenetel de; (witte, paarse, rode) dovenetel
dawel- z. *douwel*...
de I (met de verbogen vormen *den, des, 's, der*, in verb.) lidw. 1. geplaatst voor zogeheten de-woorden en voor mv. 2. nadrukkelijk gezegd om het beste aan te duiden: *Dat is dé geschikte persoon*
de II vz.; per, bijv. *vier gulden de honderd*
dedde, dedde- z. *dadde(-)*
deeg, dieg et; deeg; *niet veul deegs* van geringe kwaliteit, niet veel zaaks
deegballegien, diegballegien et; balletje van deeg
deegrolle de; deegrol
deegtrogge de; deegtrog
deel, deel- z. *diel(-), dele(-)*
deelhooft et; hout van gezaagde planken
deensdag, diensdag, dingsdag de; dinsdag
deensdagaovend de; dinsdagavond
deensdags bw.; dinsdags, op dinsdag
deensdagsaovens bw.; dinsdagsavonds
deensdagsnaachs, deensdagsnaas bw.; dinsdagsnachts
deern de; meisje
deftighied de; deftigheid
dege bw.; in hoge mate, bijv. *Hi'j at him dege zat*
degelik bn., bw.; degelijk: deugdelijk, sterk en betrouwbaar, van personen: betrouwbaar en flink
degelikhied de; het degelijk zijn
degenen, degeren ww.; pleiten (voor iemand)
deils bn 1. kwaad, duivels 2. in *slaonde deils*, ook *slaonde daels*: met slaande ruzie
deimt de; ook mv.; oppervlaktemaat van 0.5 ha, dagmaat
deinen ww. 1. deinen 2. z. *daaien*
deining de 1. deining, deinende beweging 2. opschudding
dejakkeni'je z. *diaekeni'je*
dek et 1. dek, bedekkingslaag, bijv. van stro 2. dekens en lakens op een bed 3. matrasdek 4. dak 5. koedek, paardendek 6. rug van een koe 7. scheepsvloer, scheepszoldering
dekaot, dukaot de 1. dukaat 2. rijksdaalder
dekbedde et; dekbed
dekbeer de; beer (varken) speciaal voor het dekken, bevruchten
dekbente de; bentgras voor dakbedekking
dekbewies et; dekbewijs, met name inzake een paard
dekbod et; drijfbord (van een rietdekker)
dekbok de; bok ter dekking
dekbolle de; dekstier
dekdokken mv.; bosjes bentgras voor de dakbedekking
dekdraod de, et; gegalvaniseerd ijzerdraad ter bevestiging van riet of stro als dakbedekking
deken de 1. deken (voor op een bed) 2. fijne laag, vergelijkbaar met een deken 3. deken in r.k. zin
dekenaot et; decanaat

dekenboge, dekenbeugel de; soort boog over een bed in een ziekenhuis, om de dekens over te doen zodat één of beide benen van de patiënt niet worden belast

dekenkiste de; kist waarin men de dekens bewaarde die in de zomer niet hoefden te worden gebruikt

dekhaoke, dekkerhaoke, dekkershaoke de; dekhaak (bij het riet- en strodekken)

dek hingst de; hengst voor het dekken van merries

dekken ww. 1. dekken, bedekken: van een daklaag voorzien 2. in het bijzonder: rietdekken 3. dekken van de tafel 4. dekkend zijn (van verf e.d.) 5. sluitend zijn, passen op 6. tegen een vijandelijke aanval beschermen 7. op de juiste wijze verdedigen tegen een aanval bij de korf 8. in *mekeer dekken* elkaar beschermen 9. dekken van de kosten, een schuld e.d. 10. bevruchten, bespringen 11. erop slaan 12. in *dekken gaon mit* ervandoor gaan met iets

dekker de; rietdekker

dekkeri'je de; materiaal om mee af te dekken, dekens en lakens e.d.

dekkersgereedschap en var. et; gereedschap van een rietdekker

dekkersmes, dekmes et; speciaal mes van de rietdekker

dekking de 1. dekking: die men zoekt ter verdediging 2. in *ter dekking* nl. van de kosten e.d.; ook: beschikbaar hebbend van een mannelijk dier om een vrouwelijk dier te doen bevruchten (tegen betaling)

dekklied, dekkleed et; dekkleed: om te beschutten tegen vocht, kou

deklaoge de 1. hoop stro, aarde die in de winter de aardappels in de aardappelkuil afdekt 2. hetz. als *kaplaoge* 3. bovenste laag van een vracht turf

dekleggen ww.; leggen van het dak op het huis

dekleraosie de; declaratie

dekmaantel de; dekmantel

deknaalde, dekkernaalde, dekkersnaalde de; deknaald

dekplaanke de 1. bep. plank gebruikt bij het rietdekken, hetz. als *dekschoffel* 2. afdekkend plankje van het *aachterschot*

dekplagge de; plag, zode ter afdekking

dekriepe bn.; rijp om bevrucht, besprongen te worden

dekriet et; dakriet, riet waarmee men een dak dekt

dekschammel de; soort bankje waarop de rietdekker staat bij zijn werk

dekschaole de; dekschaal (serviesgoed)

dekschoffel de; plankje met houten steel er schuin op, waarmee het riet werd opgeklopt (bij het rietdekken), dekbord

deksel et 1. deksel 2. (tw.) gezegd in uitroepen van ontzetting, boosheid e.d.

dekselkaeter tw.; uitroep van sterke verbazing

dekselkaeters I bn.; drommels, ondeugend, vermaledijd

dekselkaeters II tw.; uitroep van sterke verbazing

deksels I bn.; drommels, vervelend

deksels II bw.; in hoge mate, bijv. *een deksels mooi maegien*

deksels III tw.; uitroep van ontzetting, verbazing

dekselskaeter tw.; potverdrie

dekskaeter tw.; potverdrie

dekslegel, dekslag de; drijfbord (van rietdekkers)

dekspieker de; bep. spijker gebruikt bij het rietdekken

dekstoel de; eenvoudige stellage waarop de beer leunde bij het dekken van een (kleine) zeug

dekstok et; plank, dekstuk op het uilenbord, vanaf de nok, op de windveer gespijkerd

dekwaegen de 1. hetz. als *kliedwaegen* 2. wagen met gereedschappen die worden gebruikt bij het rietdekken

dekzode de; vierkant uitgestoken stuk graszode (op het dak gebruikt in plaats van vorstpannen)

del verkorte vorm van *daele* (erbijlangs)

dele, deel de 1. lemen vloer in de schuur van een boerderij (ook als dorsdeel gebruikt), tegenwoordig ook van cement, tegels e.d. 2. dorsdeel anderszins 3. de ruimte van de schuur met de *dele* bet. 1 als geheel 4. deel, plank van gezaagd hout

dele-anstampen ww.; aanstampen van de lemen vloer, de *dele*, die wordt gelegd

delebaander de; elk der kleine bansdeuren of het samenstel daarvan, in het bijzonder van belang om het paard weer uit de schuur te leiden wanneer een vracht hooi was binnengebracht

delebessem, deelbessem, schurebessem, hujbessem de; grote bezem die men gebruikt in de schuur, met name om van de *dele*, bet. 3, de vloer schoon te vegen

deledeure de 1. deur (binnen) naar de *dele*, bet. 3 2. buitendeur naar de *dele*, hetz. als *kleine baander*, spor. ook wel: de grote schuurdeur

delegaankien et; gangetje tussen woongedeelte en *dele*

delegebiente, reedsgebiente et; lager bintwerk, boven de *dele*, waar de hooiwagen op werd gereden

deleglassien et; raampje in een buitenmuur van een schuur, hetz. als *schureglassien, deleraempien*

delelaampe de; lamp die in de schuur (de *dele*, bet. 3) werd gebruikt

deleleggen ww.; leggen van een dele (van leem), z. *dele*, bet. 1

delen z. *dielen*

deleraempien et; raampje in een buitenmuur van een schuur, hetz. als *schureglassien, deleglassien*

delerutien et; hetz. als *deleraempien*

delestamper, delestaamper de; hetz. als *liemstamper*

delestofblik et; stofblik op de *dele* gebruikt

delig bn.; sterk oneffen

deling z. *dieling*

delle, dule de 1. laagte, lager gelegen gedeelte in het land, ondiepte, meestal met een natuurlijke oorzaak; waarschijnlijk soms ook gegraven, dan vaak: het restant van een oude sloot 2. verzakking, laagte in grond, weg, in een dak, van een rug e.d. 3. kuilvormig litteken

dellen ww.; wegzakken van de banden bij het kalven, bijv. *Delt hi'j al?*

dellig bn.; met gaten, kuilen

deloor de; koppige persoon

delorig bn.; koppig

delte de; laagte, laag gedeelte in het land, ook verlaging, verzakt gedeelte in pad, oprit etc.

demekraosie de; democratie

demekraotisch bn.; democratisch

demekratiseren ww.; democratiseren

deme, deme- z. *dimme-*

dempe, demp bn.; kortademig

demphied de; het kortademig zijn

dempig bn.; kortademig, vooral van paarden, mensen

dempighied de; kortademigheid

denderen z. *dinderen*

denderig bn. 1. met een opgeblazen, winderig gevoel 2. opgezwollen in het gelaat 3. (van een pad) oneffen

dengelen ww.; doelloos heen en weer lopen

denne, den de 1. sparrenboom 2. dennenboom 3. leger van een haas

denneappel, denappel de; sparappel
denneboom de 1. spar, vooral fijnspar 2. dennenboom
dennebos de; bos van sparren
dennegeur de; geur van sparren en evt. dennen
dennegruun, dennegreun et; het groen, takken van sparren of evt. dennen
dennehooft et; sparrenhout
dennekegel de; sparrenkegel
dennelocht de; geur van sparren, en evt. van dennen
dennenaalde de; elk der naalden van een spar of evt. van een den
dennepaol de; paal uit de stam van een sparrenboom, evt. van een dennenboom
dennereuk de; reuk, geur van sparren (en evt. dennen)
denneschellen ww.; schillen van de schors van een den
dennetakke, dennetoeke de; tak van een spar
deportaasie de; deportatie
der I bw.; daar, in *her en der* her en der
der II tw. 1. ziedaar, daar ligt/is het *Der, daor heb ie wat!* 2. in de verbinding *zie der* ziedaar, zo is het, kijk; vaak gebruikt om extra nadruk te geven: *Ik mag die kerel niet lieden zie der!*
der III lidw.; tweede of derde naamval van *de*, ook in samensmelting met *te*, vgl. *Der Izzerd*
 plaatsnaam: Ter Idzard
Der Izzerd et; plaatsnaam: Ter Idzard, z. ook *Rizziger* I, II
derkies- z. *dir kies-*
des in *des te* zoveel te (minder, beter, groter enz.)
desgelieks bw.; desgelijks, insgelijks
deskundighied de; deskundigheid
desondaanks voegw. bw.; desondanks
destieds bw.; destijds, indertijd
destruktiebedrief et; destructiebedrijf
detektiveverhael et; detectiveverhaal
detektor de; detector
dettien z. *dattien* II
dettig z. *dattig*
deu bn.; erg stil, bescheiden
deugd de 1. deugd, instelling om alles goed te doen 2. goede zedelijke eigenschap 3. kwaliteit, duurzaamheid (van bep. waar) 4. iets dat goeddoet 5. in *lieve deugd* uitroep van verwondering
deugdelik bn.; deugdelijk: deugdzaam, degelijk
deugen ww. 1. deugen, oppassend zijn 2. geschikt zijn 3. in orde zijn 4. gezond zijn 5. niet aangetast zijn
deugeniet de; deugeniet, zeer ondeugende jongen
deuke, deuk, duke de; deuk, indeuking in een oppervlakte
deumeltien et; klein kind
deun I de 1. deun, wijs 2. saaie, vervelende wijs
deun, deune II z. ook *dunne* bn., bw. 1. overdreven zuinig, gierig of bijna gierig 2. dichtbij, vlakbij, dicht tegen, haast tegen iets of iemand aan 3. in *deun toekieken* sip
deunk z. *dunk*
deunsk bn.; bronstig, nl. van koeien, paarden
deuntien et 1. liedje, deuntje 2. gang van zaken, omstandigheid die maakt
deunties bw., bn.; zuinigjes, enigszins gierig
deup, doop de; doop
deupakte de; doopakte

deupbaank, deupbaanke de; bank bij het doopvont
deupbekken et; doopbekken
deupbelofte de; doopbelofte
deupbewies et; doopbewijs
deupboek et; doopboek
deupbriefien et; doopbriefje
deupceel, deupzetel et; doopceel
deupdienst de; kerkdienst met doop
deupen, dupen, dopen ww. 1. in bep. vloeistof dompelen 2. de kerkelijke doopplechtigheid verrichten 3. als naam aan een schip geven en daarbij een fles stuk laten vallen tegen het schip 4. als naam geven
deuper de; dooper, degene die doopt
deupers bn.; dopers
deupformelier et; doopformulier
deupformule de; doopformule: doopformulier
deuphekke et; doophek
deuphokke et; doophek
deupien et; iemand die te klein is voor z'n leeftijd
deuping de 1. het *deupen* 2. doping
deupingkontrole de; dopingcontrole
deupingonderzuuk et; dopingonderzoek
deupjurk de; doopjurk
deupk lied, deupkleed en var. et; doopkleed (voor gebruik na de doop, om over het kind te doen)
deupkussen et; doopkussen
deuplid et; dooplid
deupmaol et; doopmaal
deupmusse en var. de; muts van het kind dat wordt gedoopt
deupnaeme de; doopnaam
deupoolden mv.; ouders van een dopeling
deupolder de; vader of moeder van een dopeling
deupplechtighied de; doopplechtigheid
deupregister et; doopregister
deupsgezind et; doopsgezind
deupvont et; doopvont
deupwaeter et; doopwater
deupzetel z. *deupceel*
deur I vz. 1. door iets (lett.) heen 2. door een bep. tijdruimte 3. dooreen 4. als oorzaak, redder
deur II bw. 1. door (iets) heen (lett.) 2. middendoor 3. doorgesleten 4. tijdens de genoemde tijd 5. in *deur en deur* door en door, heel intensief, geheel en al 6. door iets heen gekomen 7. dooreen, door elkaar, bijv. 't *Leup me een betien deur* ik werd een beetje malende 8. door iets heen brekend 9. in *deur hebben/kriegen* doorzien/gaan doorzien 11. door een voorraad heen 12. in verb. als *Et kon d'r mit deur* het kon net door de beugel, maar het hield niet over
deur III ondersch. voegw.; door
deur- door... eerste lid in ww. als *deurlopen, deurzaegen, deurzeuren*
deuraosemen, deuraodemen ww.; doorademen
deurarbeiden ww.; doorwerken (d.i. vooral: lichamelijke arbeid verrichten)
deurbaanks bw.; in het algemeen

deurbaenselen ww.; (stevig) doorwerken
deurbalken ww.; doorzingen: op galmende of schreeuwende wijze
deurberduren en var. ww.; vooral in *d'r op deurberduren* doorgaan op iets
deurbest bn.; door en door goed van karakter
deurbetaelen ww.; doorbetalen
deurbeulen ww.; blijven doorwerken (zeer intensief)
deurbieten ww. 1. doorbijten: blijven bijten 2. met kracht bijten, zodat de tanden erdoor gaan
3. door bijten stukmaken, tot delen maken 4. doorzetten
deurbiezen ww. 1. blijven *biezen* 2. hard blijven werken
deurblaederen ww.; doorbladeren
deurblaazen ww. 1. doorblazen blijven blazen 2. door iets heen blazen
deurbluuien ww.; doorbloeien
deurbluuier de; doorbloeier
deurboegen z. *deurbugen*
deurboerken ww.; doorgaan met het uitoefenen van z'n boerenbedrijf
deurbokselen ww.; doorgaan met *bokselen* in meerdere bet.
deurbraand, deurgebraand bn.; doorgebrand
deurbraok, deurbraoke de; doorbraak: het doorbreken, ook fig.
deurbrengen ww. 1. doorbrengen: verkwisten, opmaken 2. verblijven, voor een bep. tijd zijn
deurbrenger, deurbringer de; boemelaar, verkwister
deurbugen, deurboegen ww. 1. doorbuigen: door druk in een bocht gaan staan 2. doen ombuigen
deurdaansen ww. 1. doordansen: blijven dansen 2. dansend door een ruimte gaan
deurdaenken I ww. 1. doordenken: doorgaan met denken 2. dieper gaan nadenken
deurdaenken II ww.; doordenken, overwegen, vooral als volt. deelw., bijv. *Hadden ze et allegeer wel goed deurdocht?*
deurdaenkertien et; doordenkertje
deurdaeveren ww. 1. blijven daverend bewegen, klinken 2. blijven praten, zonder ophouden blijven kletsen 3. daverend lopen
deurdat voegw.; doordat
deurdemidden, deurmidden bw.; doormidden, middendoor
deurdeweeks bn.; doordeweeks
deurdiedelen ww.; doorgaan, verdergaan met *diedelen*
deurdirrelen ww.; blijven *dirrelen*
deurdocht bn.; doordacht
deurdoen ww. 1. doorzetten 2. blijven doen, blijven doorgaan 3. doorstrepen
deurdouwen ww.; doorzetten, doordrijven
deudraeven ww. 1. voortgaan met draven 2. verder draven 3. helemaal ten einde draven van een gang door een bep. ruimte 4. overdreven, onbesuisd over iets doorredeneren
deudreugen ww.; geheel en al droog worden
deurdri'jen ww. 1. voortgaan met draaien 2. verder (doen) draaien dan een bep. punt; ook fig.: verder gaan in bep. gedrag dan men normaal doet
deurdri'jer de 1. iemand die heel veel verbrast, op een verkwistende manier verbruikt 2. iemand die veel drinkt en daarbij min of meer over z'n toeren raakt
deurdrieven ww. 1. doordrijven: door te drammen doorzetten 2. blijven drijven 3. verder drijven 4. drijvend gaan door
deurdriever de; doordrijver, doordrammer; ook wel positief: doorzetter, iemand die niet snel opgeeft
deurdrievery bn; drammerig, geneigd tot *deurdrieven*

deurdringen ww. 1. doordringen: blijven dringen 2. met moeite een weg banen
deurdrukken ww. 1. doordrukken: voortgaan met drukken 2. bijdrukken 3. door iets heen drukken 4. iets erdoor weten te krijgen 5. door drukken breken, bijv. *een pukel* deurdrukken
deurdruknope de; drukknoop
deurdwingen ww.; doorzetten van z'n opzet, erdoor krijgen door min of meer af te dwingen
deure de 1. deur 2. huisdeur, belangrijkste toegangsdeur (vaak op te vatten als de hele woning)
deure-eupening de; deuropening
deurebaand de; blad van een scharnier of die scharnier met blad op deurkozijn
deurebelle, deurbelle de; deurbel
deurebeslag et; deurbeslag
deuredrumpel de; deurdrempel
deuregrundel, deurgrundel de; deurgrendel
deurehangsel, deurehengsel et; hengel waar een deur aan hangt
deureheng z. *hing*
deureklietien et; deurkleedje
deureklinke, deurklinke de; deurklink
deurekramme de; hetz. als *kramme*, bet. 5
deurelieste de; hetz. als slagliet
deuremmen ww.; blijven doorzeuren
deurenneer bw.; door elkaar
deurepassen ww.; op het huis passen als de bewoners weg zijn
deuring, deurring de; deurring
deureschenier de, et; scharnier van een deur
deureslot, deurslot et; deurslot
deurestiele de; opstaande balk in het kozijn van een deur
deureten ww. 1. voortgaan met eten 2. voortmaken met eten
deurfileseferen ww.; doorgaan met het uiten van veronderstellingen en ideeën
deurfoddelen, deurfottelen ww.; steeds onbeholpen, met kleine pasjes doorlopen, steeds slecht lopen en daarbij weinig opschieten
deurgang, deurgaank de 1. doorgang: plaats, opening waar iets of waar personen doorheen kunnen of waar iets doorheen zit 2. stoelgang
deurgangskaamp et; doorgangskamp
deurgaon ww. 1. verder gaan met iets, blijven doen 2. plaatsvinden, inderdaad worden verwezenlijkt 3. doorgaan met praten, vertellen 4. aanhouden, zo blijven gaan 5. naar een verder gelegen punt gaan 6. tussen iets door gaan 7. (toch) plaatsvinden 8. vergeten, niet denken aan, bijv. *'t Is mi'j hielemaole deurgaon* 9. lijken alsof, beschouwd worden als 10. door iets heen gaan 11. in tijd doorlopen
deurgaons bw.; doorgaans
deurgeefloek et; doorgeefluik
deurgeven ww.; doorgeven
deurgieten ww. 1. doorgieten: blijven gieten 2. hard blijven regenen
deurgoed bn.; door en door goed van karakter
deurgraenzen ww.; (van koeien) steeds een zeurderig, klagerig geluid laten horen
deurgreven ww.; doorgraven
deurgronnen ww.; doorgronden
deurgruuid, deurgruid, deurgrujd bn.; doorregen: *deurgruuid spek*
deurhaelen ww.; doorhalen, doorkrassen
deurhaeling de; schrapping

deurhakken ww. 1. doorgaan met hakken 2. in twee of meer delen hakken 3. een geheel met een *hakkien* e.d. bewerken

deurhaspelen ww.; blijven ruziën

deurhenne (ook niet aaneen) bw.; doorheen: door iets heen gaand, komend, bijv. *Hi'j was deur alles henne* uitgelaten, ook: zeer boos

deurjaegen ww. 1. doorjagen: doorgaan met jakkerend rijden 2. de jacht blijven uitoefenen 2. niet aaneen, in *d'r deur jaegen* verkwistend omgaan met geld

deurjengelen ww. 1. voortdurend blijven zeuren (van kinderen), huilerig klagen 2. steeds storend in werking zijn van een radio, televisie e.d.

deurjeuzelen ww.; doorzeuren, doorgaan met huilerig klagen

deurkaarnen ww.; doorgaan met karnen

deurkappen ww. 1. doorgaan met kappen, hakken 2. middendoor kappen, in twee of meer delen hakken, door iets heen kappen

deurkauwen ww. 1. blijven kauwen, blijven eten 2. blijven heen en weer praten, blijven filosoferen, zonder dat het nog veel effect heeft

deurkeutelen ww.; rustig doorgaan met een activiteit, met een gang van zaken, zonder enige stress of intensivering

deurkezien, deurskezien et; deurkozijn

deurkiedelen, deurkietelen ww.; door en door kietelen

deurkiek de; doorkijk

deurkiesnommer et; doorkiesnummer

deurknaegen ww. 1. doorknagen: blijven knagen 2. door iets heen knagen

deurknakken ww.; middendoor knakken

deurkneden, deurkneed I bn.; doorkneed: bekwaam, ervaren; *Hi'j is goed deurkneden* uitgeslapen, helder en pienter

deurkneden II ww.; goed kneden

deurknippen ww. 1. doorknippen: doorgaan met knippen 2. in stukken knippen

deurknoppe, deureknoppe de; deurknop

deurkommen, deurkoemen ww. 1. passeren, gaan door 2. doorstaan 3. overkomen van een bericht

deurkrabbelen ww. 1. blijven krabbelen 2. schrappen

deurkroepen ww. 1. doorkruipen: blijven kruipen 2. kruipend door iets heen gaan

deurkrokke, deurekrokke de; deurkruk

deurkrummelen ww.; door blijven sukkelen

deurkrusen ww.; doorkruisen: met een kruisje doorhalen

deurkruzen ww. 1. doorkruisen: bereizen 2. ingaan tegen en daardoor blokkeren

deurkuieren ww.; doorkuieren, doorwandelen

deurkwetteren ww.; doorkwebbelen

deurlaeden bn.; (van wagens, auto's, karren enz.) door te zware belasting een beetje doorzakkend

deurlaepen ww.; aan één stuk door koffie zitten drinken

deurlaoten ww. 1. door iets heen laten gaan 2. water door laten komen, doorlatend zijn 3. verweiden

deurlepelen ww. 1. steeds met de lepel blijven eten 2. steeds maar doorpraten

deurleven I ww.; doorleven, blijven leven

deurleven II ww.; doorleven, meemaken van een bep. tijd

deurlezen ww. 1. doorlezen: voortgaan met lezen 2. helemaal lezen

deurlieden ww.; doorlijden

deurlochten ww. 1. doorlichten: helemaal nagaan, grondig inspecteren 2. een röntgenonderzoek ondergaan

deurlochtig bn.; sterk doorschijnend

deurlochting de; röntgenonderzoek, veelal periodiek om bep. aandoeningen op te sporen

deurloop de 1. gang, pad, opening bedoeld om ergens doorheen te kunnen lopen 2. gang achter de voordeur 3. het benutten van een opening, ruimte e.d. om ergens doorheen te lopen 4. doorrijstal

deurloopmelkwaegen de; doorloopmelkwagen, verrijdbare, overkapte wagen waaraan de koeien werden vastgezet om ze te melken

deurlopen ww. 1. blijven lopen, z'n lopen vervolgen 2. flink blijven lopen, vooral niet langzamer gaan lopen 3. lopend gaan door iets (en evt. bewerken) 4. doornemen, nog eens nagaan, inspecteren 5. doorgaan, blijven gebeuren, nog geen einde vinden 6. verkering blijven hebben (ook: en maar niet trouwen) 7. een verder verloop hebben, niet ophouden 8. zijn weg nemen door, bijv. *et hiele dörp deurlopen* 9. mengen met andere kleuren 10. door blijven lekken, stromen 11. blijven komen (en evt. gaan) van mensen 12. te veel aan z'n hoofd hebben, zodat men z'n zaken niet meer op een rijtje houdt, ook sterker: gaan malen, bijna gek worden 13. vergeten

deurlopend I bn.; aaneen, zonder onderbreking of eindpunt

deurlopend II bw.; doorlopend, steeds

deurlopers mv.; doorlopers (bep. schaatsen)

deurlopertien et; bep. kinderspel

deurmaeken ww.; beleven, doorstaan

deurmaelen ww. 1. blijven malen (tot meel) 2. in *d'r over deurmaelen* zich er voortdurend zorgelijk over blijven uiten, er voortdurend over blijven denken en zich erover uiten

deurmatte, deurematte de; deurmat

deurmekkeren ww. 1. blijven mekkeren 2. steeds maar blijven praten, zeuren over iets

deurmelken ww. 1. blijven melken 2. blijven proberen er zo weinig mogelijk voor te betalen of er zo veel mogelijk uit te halen bij een koop 2. blijven zeuren, klagen

deurmenning de; 't systeem met name in een schuur waarbij men met de volle wagen door twee grote deuren kan, en aan een andere zijde er zonder vracht weer uit kan door twee kleinere deuren

deurmesten ww. 1. blijven mesten van een dier

deurmi'jen ww. 1. doormaaien: doorgaan met maaien 2. maaiend in stukken snijden

deurmidden z. *deurdemidden*

deurmiemelen ww.; voortdurend zacht huilen

deurmiezeren ww.; doorgaan met miezerig blijven regenen

deurmiggelen, deurmiegelen ww.; zacht blijven regenen

deurmottelen ww.; bij voortduring pruttelen, licht mopperen

deurmotten ww. 1. blijven morsen 2. blijven knoeien met natte substantie 3. blijven regenen (licht, druilerig)

deurnat bn.; doornat, zeer nat

deurnatten ww.; blijven regenen, ook: blijven vocht afgeven

deurni'jen ww. 1. doornaaien: doorgaan met naaien 2. door iets heen naaien

deurnommeren ww.; doornummeren

deurouwehoeren ww. 1. blijven zeuren 2. blijven kletsen, praten

deurpakken ww.; met kracht aan iets gaan werken, aanpakken, doorzetten

deurpennen ww.; doorpennen, blijven pennen, schrijven

deurpeuteren ww. 1. blijven peuteren 2. doorwerken

deurpezen ww.; doorgaan met hard te werken

deurpielen, deurpelen ww.; niet zo hard werken maar wel steeds doorgaan en dus vorderen

deurpikken ww. 1. doorpikken: blijven pikken (van een vogel) 2. door iets heen pikken, pikkende stuk maken

deurploegen ww. 1. doorploegen: blijven ploegen 2. door ploegen stuk maken
deurpluzen ww. 1. blijven *pluzen* 2. doorpluizen (van gegevens)
deurpochelen ww.; hard blijven werken
deurpoesten ww.; blijven hijgen
deurpost, deurepost, deurposte de; deurpost
deurpraoten ww. 1. doorpraten: blijven praten 2. geheel en al bespreken
deurprikken ww. 1. doorprikken: door iets heen prikken 2. blijven prikken 3. doorverbinden (bij telefoneren)
deurproemen ww. 1. blijven eten 2. opeten, erdoor schuiven
deurproesten ww.; doorniezen, blijven niezen
deurproezen ww.; dooreenprakken
deurprutten ww. 1. (van koffie) blijven pruttelen 2. blijven koken, nog even doorkoken
deurrabbelen ww.; blijven kwebbelen, onophoudelijk kletsen
deurraffelen ww. 1. blijven kletsen, blijven kwebbelen 2. blijven rafelen
deurrammelen ww. 1. rammelend blijven klinken, blijven gaan 2. blijven kletsen, kwebbelen (meestal: op luidruchtige wijze)
deurraomen ww. 1. hard blijven rukken, trekken, beuken, grijpen, graaien of anderszins woest blijven doen 2. heel hard blijven werken (met lichamelijk werk) 3. blijven schatten, taxeren
deurrattelen, deorraetelen ww. 1. blijven ratelen 2. blijven kletsen, voortdurend doorgaan met druk te praten
deurreed, deurrit de; doorrijstal, soort schuurgedeelte aan een café, herberg waar men met paard en wagen in kon rijden; het geheel van deze plaatsingsmogelijkheid werd ook aangeduid als *deurreed en stalling*; het laatste werd ook gezegd van een slordig, rommelig huisgezin
deurregen, deurgeregen bn.; doorregen, in *deurregen spek*
deurregenen ww. 1. doorregen: doorgaan met regenen 2. sterk doordringen van regen, regenwater
deurreize de; doorreis
deurrekenen ww. 1. doorrekenen: blijven rekenen 2. de financiële consequenties berekenen
deurreuren, deurruren ww.; doorroeren, goed roeren
deurreutelen ww.; aan een stuk door blijven praten, kwebbelen, kletsen
deurrieden ww. 1. doorrijden: doorgaan met rijden 2. verder rijden 3. sneller rijden 4. rijdend door iets gaan
deurriegelen ww.; komen van steeds meer mensen, hetz. als *anriegelen*
deurrochelen ww.; blijven rochelen
deurroeien ww. 1. doorroeien: doorgaan met roeien 2. verder roeien 3. door iets heen roeien
deurroken ww. 1. doorroken: doorgaan met roken 2. met rook doortrekken
deurroker de; doorroker, bep. wit geglazuurde stenen pijp
deurrollen, deurrulen ww.; blijven rollen
deurrusselen ww.; hetz. als *raekelen*, bet. 1
deursabbelen ww. 1. doorgaan met *sabbelen* 2. doorgaan met motregen
deurscheuren ww. 1. in tweeën, in stukken scheuren 2. uitgeengaan van bewolking, opklaren
deurschiemer in *deurschiemer laten* laten doorschemeren, laten merken in bedekte termen
deurschienen ww. 1. doorschijnen: blijven schijnen 2. door iets heen schijnen
deurschienend bn.; doorschijnend

deurschieten ww. 1. doorschieten: doorgaan met schieten 2. een eind verder gaan dan bedoeld, dan men probeert te voorkomen 3. in het zaad schieten van bep. gewas

deurschieter de 1. doorschietende plant 2. hoge pol gras

deurschipperen ww.; vlot afwerken, vlot door iets heen gaan

deurschoeven ww. 1. doorschuiven: verder (doen) schuiven 2. opschuiven, ietsje verder gaan zitten 3. door iets heen schuiven 4. de ander laten doen

deurschoren ww.; blijven *schoren*, bet. 8

deurschrieven ww. 1. doorschrijven: blijven schrijven 2. snel schrijven

deurschrijven ww.; blijven *schrijven*, steeds maar hard blijven werken

deurschrokken ww.; schokkend doorslikken

deurschudden ww.; door schudden dooreen doen gaan, zoals het op het land liggend hooi bewerken met een hooischudder

deursiepelen, deursieperen ww. 1. doorsiepelen, blijven siepelen 2. blijven motregen

deursjaantelen ww.; blijven *sjaantelen*, steeds blijven praten, meestal: op zeurderige toon doorpraten

deursjaanteren ww.; zeurderig blijven praten

deurslag de 1. drevel 2. holpijp, nl. om gaatjes mee te maken in leer e.d. 3. het doorslaan van een weegschaal of andere weeg- of meetinstrumenten e.d. 4. grote hoeveelheid die men gebruikt, verkoopt, verkwest, opmaakt 5. het gewicht van bep. waren dat meer is dan wordt gevraagd door de koper 6. flinke vordering die men maakt in z'n werk 7. doorslag op een schrijfmachine gemaakt

deurslagpepier et; doorslagpapier

deurslaan ww. 1. blijven slaan 2. de koop doen aangaan, hetz. als *gelok geven* 3. met de hooihark het op het land liggende hooi los, uiteen slaan, zodat het beter kan drogen 4. slaande bewegingen door iets heen maken (anders dan in bet. 3) 5. vocht doorlaten 6. geweldig overdrijven, doordraven, geweldig zwetsen 7. stroom doorlaten 8. naar een bep. kant overhellen, uitslaan 9. onder druk bekennen 10. bij het maken van jurken e.d. op een bep. manier werken met lange lussen

deursleupe de; onderdeel waar de deur aan 'hangt', vgl. *sleupe*

deurslieden ww.; blijven slieden

deursliepen ww. 1. blijven slijpen 2. door slijpen in tweeën doen zijn

deurslieten ww; door slijten stuk raken, doorgesleten raken

deursloeren ww.; blijven *sloeren*, maar steeds niet aangepakt, afgehandeld worden, maar blijven slepen (van een kwestie)

deurslokken ww. 1. doorslikken 2. doorslokken, met grote slokkende bewegingen naar binnen werken

deursluizen ww.; doorsluizen

deursnaeteren ww. 1. blijven snateren 2. blijven kletsen, kwebbelen

deursnee I de 1. tekening in doorsnede 2. grootte qua diameter, dikte 3. in *in deursnee* gemiddeld, in het algemeen

deursnee II bn.; gemiddeld, gewoon, in het algemeen genomen

deursni'jen ww.; doorsneuwen: voortgaan met sneuwen

deursnieden ww. 1. doorsnijden: doorgaan met snijden 2. in stukken snijden

deursnuffelen ww. 1. blijven snuffelen 2. snuffelend, zoekend door iets heen bladeren, inspecteren

deursnuuien, deursnuien, deursnuijen ww. 1. blijven snoeien 2. bezig blijven met zoekend kijken 3. helemaal spiedend doorzoeken, doorsnuffelen

deursokkelen ww.; blijven *sokkelen*

deurspalten ww.; in tweeën uiteen (doen) springen, scheuren, doorsplijten

deurspeulen ww. 1. doorspelen: doorgaan met spelen 2. geheel en al uitvoeren door te spelen, bijv. van een pianostuk 3. toespelen, bijv. in *de balle deurspeulen*, ook fig.: heimelijk de ander een kans, mogelijkheid bieden bij wijze van opzetje 4. in handen doen komen, een zaak laten worden van

deurspoelen, deurspulen ww. 1. doorspoelen, blijven *spoelen* 2. reinigen door met vloeistof te spoelen 3. verder spoelen: van videobanden e.d.

deurstaemeren ww.; blijven *staemeren*

deurstaon ww.; doorstaan

deursteuken, deurgesteuken bn.; in *deursteuken kaorte* doorgestoken kaart e.d.

deurstikken I ww. 1. door in iets te steken een doorgang, opening maken 2. bij het kaartspel: hetz. als *stikken* (bet. 13). blijven *stikken*

deurstikken II ww.; naaien: vooral van dikke stof, stikken

deurstikker de; doorsteker (om een pijp mee schoon te maken)

deurstikt, deurgestikt bn.; bewerkt door *deurstikken* II

deurstoeven ww.; doorstuiven

deurstoppen ww.; door te *stoppen* dichtmaken van een dun geworden plek in breiwerk

deurstoten, deurstotten ww. 1. blijven *stoten* 2. door iets heen stoten: om een opening te maken of om doormidden, uiteen te steken 3. op krachtige wijze doordringen, vooral van oorlogshandelingen

deurstraampelen ww.; doorstrompelen

deurstraoling de; spijsvertering, goede stoelgang, vlotte ontlasting

deurstrepen ww. 1. doorstrepen, een streep halen door 2. annuleren van een plan, opgeven van een wens, bedoeling

deurstrieden ww.; blijven strieden

deurstrieken ww.; hetz. als deurstrepen

deurstromen ww. 1. doorstromen: blijven stromen 2. verder stromen 3. stromend gaan door iets 4. terechtkomen in een ander huis, een andere onderwijsstructuur e.d.

deursudder ww.; blijven sudderen, ook fig.: blijven opspelen, als gevoelige zaak bij tijd en wijle terugkeren

deurtaeteren ww.; luidruchtig blijven kletsen, kwebbelen

deurtamboeren ww.; blijven doorzeuren, blijven drammen

deurtiemen ww. 1. blijven *tiemen* van hooi 2. doorzeuren, blijven zaniken

deurtienbellen, deurebellen ww.; aan de deur bellen voor de grap (kinderspel)

deurtikken ww. 1. doortikken: blijven tikken 2. met een tikkende beweging doorspelen van een bal 3. oplopen qua kosten

deurtjaantelen ww.; blijven *tjaantelen*, blijven doorzeuren, blijven zaniken

deurtocht de; doortocht: doortrek, het gaan door (van vogels)

deurtochten ww.; doortochten, gaan van tocht

deurtrappen ww. 1. doortrappen: blijven trappen 2. blijven fietsen 3. voortmaken met fietsen

deurtreden ww.; blijven *treden*, met flinke stappen blijven lopen

deurtrokken bn.; doortrokken, doordrongen van (lett.)

deurtweernen ww. 1. doorzeuren, blijven zaniken, blijven *tweernen* (bet. 2) 2. voortdurend van alle kanten bekijken en afwegen, vaak: zonder tot een afronding, een beslissing te komen

deurvaort de; doorvaart: gelegenheid om door te varen

deurvechten ww. 1. doorvechten: voortgaan met vechten 2. zich door te vechten een weg banen

deurveergeld et; doorvaartgeld

deurveerhoogte de; doorvaarhoogte

deurverbienen ww.; doorverbinden (m.b.t. telefoneren e.d.)

deurveren, deurvaeren ww.; doorvaren

deurverwiezen ww.; doorverwijzen

deurvitteren ww.; aanmoedigen, hetz. als *anvieteren*

deurvliegen ww. 1. doorvliegen: doorgaan met vliegen 2. verder vliegen 3. met grote snelheid gaan door leerstof, te behandelen kwesties e.d.

deurvoeren ww. 1. blijven voeren, als voer geven 2. verder voeren van doorvoerhandel

deurvoerhaandel de; doorvoerhandel

deurvraogen ww. 1. doorvragen: doorgaan met vragen 2. indringender gaan vragen

deurvreten ww. 1. blijven vreten 2. door iets heen vreten

deurvrotten, deurwrotten ww. 1. blijven wroeten 2. steeds liggen woelen 3. hard blijven werken 4. erdoorheen wroeten, wroetend tot losse delen maken

deurwaeden ww.; doorwaden

deurwarken en var. ww. 1. steeds blijven doorwerken (aan iets), z'n werk niet onderbreken voor rust, een praatje e.d. 2. aan het werk blijven, niet met pensioen gaan 3. harder gaan werken, opschieten met het werken 4. z'n gevolgen hebben, in andere domeinen ook z'n doorwerking krijgen 5. werkend doornemen, goed bestuderen van een geheel

deurwassen I ww. 1. doorschieten, in het zaad schieten, beginnen te kiemen 2. flink groeien (in de lengte)

deurwassen II bn. 1. doorgeschoten, in het zaad geschoten, begonnen zijnde met kiemen 2. doorregen: van spek 3. flink doorgegroeid (in de lengte)

deurweerder, deurwaerder de; deurwaarder

deurweren ww.; doorgaan van het weer op de genoemde wijze

deurwi'jen ww. 1. doorwaaien: blijven waaien 2. door iets heen waaien 3. de wind door iets laten waaien, vooral: van woonruimten

deurwiekt bn.; doorweekt m.n. door harde regen

deurwinteren ww.; blijven van winterweer

deurzaegen ww. 1. doorzagen: voortgaan met zagen 2. tot twee of meer delen zagen 3. nadrukkelijk ondervragen 4. blijven zeuren

deurzaeger de; iemand die steeds over hetzelfde blijft zeuren

deurzakken ww. 1. doorzakken: doorbuigen 2. verder zakken 3. veel en lang alcohol zitten drinken

deurzakker de; iemand die graag en veel alcohol zit te drinken

deurzemelen ww.; doorzaniken

deurzetten ww. 1. met volharding doorgaan, volhouden 2. krachtiger, sterker worden 3. dooreenmengen, vooral m.b.t. turf of van aarde en natuurlijke mest 4. in werking doen gaan, door laten gaan, z'n bedoeling doordrijven

deurzetteri'je de; het doorzetten, het doordrijven

deurzetterig bn.; geneigd tot doorzetten, tot afmaken

deurzicht et; doorzicht: vermogen tot inzicht, schranderheid

deurzichtig bn. 1. doorzichtig: doorschijnend, transparant 2. gemakkelijk te doorzien, gemakkelijk om in te zien

deurzien ww. 1. doorzien: tussen of onder iets door zien 2. nalezen, kijkend inspecteren (vooral van tekst, stukken, reeksen e.d.)

deurzieveren, deurziemereren ww.; lang blijven doorzeuren

deurzuken ww. 1. blijven zoeken 2. zoekend doorlopen, zoekend inspecteren

deurzunhuus et; doorzonwoning

deusien et; verkl. van *deuze*

deuze de 1. doos 2. onnozele, suffige vrouw

deuze-achtig bn., bw.; een beetje suffig, onnozel, loom

deuzeschaekelder de; dooschakelaar
devaluaosie de; devaluatie
deventerkoeke de; deventerkoek
dexterkoe de; koe van een bep. Iers ras
dezelde, dezelfde aanw. vn.; dezelfde
dezien, dozien et; dozijn
di'jen ww. 1. groeien, groter worden 2. opzwellen, uitdijen 3. goed gedijen, aarden
diaeken, jaeken, jaken de; lid van de protestantse kerkenraad, belast met de armenzorg
diaekenbaank de; diakenbank
diaekenhuus et; armhuis van de diaconie
diaekeni'je, diakonie, diaekenie, diakenie, dejakkeni'je de; diaconie
diaekenlaand et; diaconieland
diaekenplaetse de; boerderij van de diaconie
diakoniewark et; armenzorg e.d. verricht door de diaconie
dialektaorte de; dialectkaart
dialektliteretuur de; dialectliteratuur
diaprissentaosie de; diapresentatie
diaprojektor de; diaprojector
diaraempjen et; diaraampje
dictbegruuid en var. bn.; dictbegroeid
dictbehaord bn.; dictbehaard
dicte, dict I bn. 1. dict aaneensluitend, met weinig tussenruimte 2. dictgegroeid 3. niet lek, luchtdicht 4. niets zeggend, gesloten 5. dictgetrokken (van de lucht) 6. afgesloten, dictgedaan
dicte, dict II bw.; nabij, zeer nabij 2. met weinig verschil
dicte-, dict- eerste lid in ww. als *dictesmieten, dictegruuien*
dicte-ongelen ww.; dictmaken door met vet in te smeren
dictebi'j, dictbi'j bw.; dictbij, nabij
dictebienen ww.; dictbinden
dictebouwen ww.; dictploegen
dictedammen ww.; dictstorten met grond
dictedoen ww.; dictdoen
dictedri'jen ww.; dictdraaien
dictedrukken ww.; dictdrukken, door drukken sluiten
dicteflappen ww.; flappend dictdoen, flappend dictgaan
dictefloepen ww.; met een floep dictgaan
dictegaon ww.; dictgaan
dictegruuien, dictegrujen, dictegruien ww.; dictgroeien
dictekneupen ww.; knopend dictmaken
dictekniepen ww.; dictknijpen
dictekrojen ww.; dictstorten met grond met behulp van een kruitwagen
dictemaeken ww.; dictmaken
dictemaelen ww.; door *maelen* (bet. 3, 4) dicttraken
dicten ww. 1. dictwerk maken 2. dictmaken, stoppen 3. dictgaan, sluiten, in verb. als *De wonde wil niet dicten*
dicteni'jen ww.; dictnaaien
dictepongen ww.; dictnaaien met grote, slordige steken
dictherbi'j bw.; meer nabij: in ruimte, tijd
dictherbi'jkommen ww.; (steeds meer) naderen: in tijd of in ruimte

dichterieden ww. 1. door er met een wagen steeds langs te rijden maken dat de kanten van een sloot inzakken 2. door steeds zand aan te voeren met een wagen een sloot dempen

dichteriegen, dichteri'jen, dichterijgen ww.; dichtmaken door rijgen

dichterlik bn.; dichterlijk

dichterschop et; dichterschap

dichteschoeven ww.; dichtschiiven

dichteschruuien, dichteschrujjen, dichteschruien ww.; dichtschrœien

dichteslaon ww.; dichtslaan: met een slag of slagen sluiten, dichtmaken

dichtesloffen ww.; door sloffend te lopen dichtmaken van gaten, bijv. *de eerappelgatten*

dichtesloffen nl. vroeger gedaan bij kleine stukjes bouwland

dichtespiekeren ww.; dichtspijkeren

dichtestoten ww.; hetz. als *dichtesloffen*

dichtestrieken ww.; door te strijken dichtmaken, met strijkende bewegingen dichten

dichtestrupen ww.; met een stropende beweging dichttrekken

dichteteren ww.; dichtvouwen

dichtevalen ww.; dichtvallen

dichtevlijen ww.; dicht maken door vlak leggen (in de turfmakerij)

dichtevolen ww.; dichtvouwen, ineenvouwen

dichtewarken ww.; dichtmaken, dempen

dichtezakken ww.; (van de lucht) betrekken

dichtezetten ww. 1. dichttrekken: door trekken sluiten 2. geheel bewolkt raken van de lucht; ook: helemaal mistig worden

dichtstok et; dichtstuk

dichtwark et; dichtwerk

die I aanw. vn. 1. die, i.t.t. deze; ook i.t.t. iemand of iets verderop 2. enkelvoudig aanwijzend: die persoon, die zaak 3. gebruikt om nadruk te geven, bijv. *Die vrouw is niet wies!* 4. in *van die* zulke, bijv. *van die vreemde dingen* 5. als herhaling van het onderwerp, bijv. *Die jonge die lopt* (-)

die II vn.; ter vervanging van een eerder gebruikt zn., bijv. *oonze hond en die van de buren*

die III betr. vn. 1. als inleiding op een beperkende bijzin, bijv. *De meensken die heur opgeven hebben* (-); van wie in verband met een bezitsbepaling, bijv. *boeren van die heur bedrief onbezwaard is* 2. id. op een uitbreidende bijzin, bijv. *een heerschop, die daor krek langes kwam* 3. de persoon die

diedel de 1. klap, lel 2. z. *diedeltien*

diedelen ww. 1. dartelend lopen 2. ongedurig of onvast heen en weer lopen, drentelen, rondhangen 3. zitten draaien op een stoel

diedeler de; persoon die *diedelt*

diedelgat et; ongedurig iemand, iemand die *diedelt*

diedelkont, diedelkonte de 1. kind dat voortdurend ronddartelt, dat voortdurend *diedelt* 2. ongedurig iemand

diedeltien, diedel et; meisje, vrolijk, dartel vriendinnetje

diedeltoppe de; druk kind, draaitol

diedeltute de; bewegelijk kind, draaitol

diedelzak de 1. draaitol, ongedurig kind 2. ongedurig iemand

dieden, diedend z. *dienend*

dieder aanw. vn.; (meestal bij het aanduiden van breedte, hoogte, lengte, afstand enz.) zo'n, zulk een, bijv.: *We zetten een stek op dieder hoogte; van dieder lengte* gezegd bijv. wanneer met beide handen de lengte wordt aangegeven

dieetveurschrift et; dieetvoorschrift

dief de 1. dief, iemand die steelt 2. waterloot aan een tomatenplant

dieg, dieg- z. *deeg*(-)

diegene vn.; diegene

dieje aanw. vn.; nadrukkelijke vorm bij *die*, bijv.: *Ik heb disse liever as dieje*

diek, dieke de 1. dijk, aarden wal om het water tegen te houden 2. weg 3. dijk in de veenderij: lange hoop van halfdroge turf 4. deel dat men laat zitten bij het steken van turf

diekbestuur et; dijkbestuur: waterschap dat toezicht houdt op dijken

diekdeurbraoke de; dijkdoorbraak

diekel tw; deksels, drommels, in *te diekel*

dieken ww. 1. bedijken 2. turf in *dieken* leggen, zetten

diekgraaf de; dijkgraaf

diekgrös et; het gras dat op een dijk groeit of langs een weg

diekhuj et; hooi dat van een dijk komt of van de wegberm

diekmi'jen ww.; maaien van een dijk

diekplicht de; dijkplicht

dieksloot de; dijksloot

diekverzwaoring de; dijkverzwaring

diekwaachter de; dijkwachter

diekwal de 1. wal, zijkant van een rivierdijk e.d. 2. wal van de zijkant van een weg

diekwarker de; wegwarker

diel, deel et 1. deel, gedeelte van iets 2. aandeel, wat iemand krijgt, toebehoort 3. boekdeel

dielber bn.; deelbaar, gedeeld kunnende worden

dielen, delen ww. 1. in delen splitsen 2. verdelen 3. een deling uitvoeren (van een getal)

dielgenoot, deelgenoot de; deelgenoot: compagnon, medebezitter

dielhebber, deelhebber de; deelhebber

dieling, deling de 1. deling bij rekenen 2. deelsom

dielnemen ww.; meedoen, meewerken

dielnemer, deelnemer de; deelnemer

diels bn.; deels

dielstaot de; deelstaat

dielstrepe de; deelstreep (bij het uitrekenen van delingen)

dielteken et; deelteken

dieltied de; deeltijd

dieltiedbaene de; deeltijdbaan

dieltiedwark et; deeltijdarbeid

dieltiedwarker de; deeltijdwerker

dielwoord et; deelwoord

dien bez. vn.; jouw (alleen in een enkel dorp gebruikt)

dienderig bn. 1. opgezet, gezwollen 2. geneigd tot uitzetten, uitdijen, meer volume krijgen

dienen ww. 1. dienen, een functie bij iemand uitoefenen 2. als soldaat dienen 3. misdienaar zijn, de mis doen 4. de functie hebben van 5. geschikt, bruikbaar zijn voor 6. uitzetten, uitdijen, bijv. van droge stoffen in water 7. dienstbaar zijn

dienend, dienen, dieden, diedend zelfst. aanw. vn; die personen, die exemplaren

dienes zelfst. bez. vn.; de jouwe (alleen in een enkel dorp gezegd)

diensdag z. *deensdag*

dienst de 1. het dienen (bij iemand, in een ondergeschikte positie) 2. betrekking als dienstmeid of als knecht, vaak bij een boer 3. militaire dienst 4. functie 5. kerkdienst 6. uitoefenen van werkzaamheden in een bep. tijd 7. handeling die men ongevraagd of gevraagd (maar dan niet als werk) voor een ander verricht

dienstber bn.; dienstbaar, nuttig, ten nutte

dienstecentrum et; dienstencentrum

dienstjaar et; elk jaar van een dienstverband
dienstkamerraad de; andere soldaat met wie men bevriend is in militaire dienst
dienstklopperi'je de; het gedoe van een dienstklopper
dienstmaagd de; dienstmaagd, dienstbode, dienstmeid
dienstmaegien et; dienstmeisje
dienstonummer et; persoonlijk nummer dat men heeft als soldaat in militaire dienst
dienstodder de; dienstorder, dienstbevel
dienstpak et; uniform dat, bep. kleding die men draagt bij het uitoefenen van bep. beroepen
dienstreuster et; dienstrooster
diensttijd de; diensttijd: tijd dat een dienst waarin men werk, duurt, vooral: militaire diensttijd
diensttrappe de; diensttrap
dienstveerdig bn., bw.; dienstvaardig
dienstverbaand et; dienstverband
dienstvolk et; personeel
dienstweigerer de; dienstweigeraar
diep et; oude, natuurlijke waterloop, vooral als waternaam voor twee riviertjes waartussen *Oosterwoolde* ligt
diepdaenkend bn.; diepdenkend
diepdaenker de; diepdenkend iemand
diepe I et; diepe deel van een zwembad
diepe, diep II bn. 1. diep 2. indringend, vaak: wat de gemoedsaandoening betreft
diepgaand bn.; diepgaand: indringend, ingrijpend
diepgreven, diepgraeven ww.; diepspitten
dieplitterig bn.; met diepe pitten, stekken
diepschouwen ww.; de *schouw* verrichten en er daarbij vooral op letten of de sloot, het water enz. diep genoeg is
diepsnieden ww.; de begroeiing van de kanten van een sloot e.d. wegnemen
diepvissen ww.; vissen naar vis die op, nabij de bodem leeft
diepvriesinstelaois de; diepvriesinstallatie
diepvrieskiste de; diepvrieskist
dier et 1. dier, beest 2. aantrekkelijke vrouw, aantrekkelijk meisje 3. rotmens
dierber bn.; dierbaar, vooral in de verb. 't *Is mi'j wel dierber* ik geloof het wel, het kan me eigenlijk niks schelen
diere- dieren-
dierebescherming de; dierenbescherming
dierecentrum et 1. groepspraktijk van dierenartsen 2. dierenasiel
dierenaeme de; diernaam
diereriek et; dierenrijk
dieresoot, diersoorte de, et; diersoort
dierespul et; enkele dieren die men heeft
dieretehuis et; dierentehuis
dieretuun de; dierentuin
dierevrund, dierevriend, dierevrind de; dierenvriend
dierkundeler de; dierkundeleraar
dierlik bw. 1. dierlijk, van dieren afkomstig 2. op beestachtige wijze, niet bep. zachtzinnig, bijv. 't *Giet d'r dierlik om weg*
diesel de 1. dieselolie 2. dieselmotor 3. auto die op dieselolie rijdt 4. dieseltrein 5. distel
dieselen ww.; steeds tolleren, steeds draaiende bewegingen maken

dieseleulie de; dieselolie

dieselmotor de; dieselmotor

dieseltange de; hetz. als *stiekeltange*, tang om distels uit de grond te trekken

dieseltoppe de; draaitol, ook fig.

dievedaosie, dieverdaosie de 1. ontspanning door vermaak, verstrooiing 2. afwisseling 3. drukte

dievederen, dieverderen, dieviederen ww. 1. voor afleiding zorgen en dus ontspanning brengen, hetz. als *verdievederen*, bet. 1 2. egaliseren, hetz. als *verdievederen* bet. 2 3. verrekenen, gelijk verdelen, hetz. als *verdievederen* bet. 3 4. bijleggen van ruzie, hetz. als *verdievederen* bet. 4

dievejacht de; dievenjacht

dievel z. *duvel* II

dieveri'je de; diefstal, het inbreken, dieverij

Dievermark, Dievermaark, Dievermaat de; markt te Diever

dieveweer et; dievenweer, nl. gezegd van mist

dieze de; nevel, mist

diezelde aanw. vn.; diezelfded

diezig, diezerig bn.; nevelig, met laaghangende nevel, mistig en triest

diffederen ww.; afnemen in pijn, hetz. als *verdiffederen*

diggel de; diggel, scherf van aardewerk of porselein, door kinderen vaak gebruikt om mee te spelen

diggelen ww.; bep. spelletje spelen met *diggels* (waarbij men op diggels werpt die op een paaltje liggen)

diggelgoed et; kopjes, schotels, borden, potten, pannen enz. van aardewerk of porselein

diggelkaaste de; kast voor het aardewerk, porselein

diggelvuur et; aanduiding van een opvallend glinsterend, vreemd licht in de natuur

diggelwark et; hetz. als *diggelgoed*

dijvels z. *duvels*

dik et; koffiedik

dikachtig bn.; enigszins dik

dikbaand I et; riet of stro tot dikke bossen gebonden

dikbaand II bn.; (van riet, rogge) gebonden in dunne bossen

dikbilkoe de; steenbil, hetz. als *dikbille*

dikbille, dikbil de; koe met breed achterwerk, steenbil, paardenbil

dikboek de; dikbuik, kind met een dikke buik

dikboekig bn.; (van personen) met een dik, opgeblazen gevoel

dikdoender de; dikdoener

dikdoenderig bn.; dikdoenerig

dikdoeneri'je de; dikdoenerij

diketen ww.; flink, lekker gaan eten

diketer de; iemand die veel eet

dikhassens de; dikkop: scheldwoord voor een persoon met een dik hoofd

dikhudig bn.; dikhuidig (meestal fig.), ook gezegd van iemand die niets wil aannemen, die nergens naar wil luisteren

dikhuud de 1. gezegd van iemand met een dikke huid, iemand die ongevoelig is voor wat anderen zeggen 2. olifant 3. dikke persoon

dikke I de 1. dikke persoon, dik exemplaar, dik dier 2. neet

dikke, dik II bn., bw. 1. met flinke dikte (in vergelijking met lengte, breedte) 2. met betrekkelijk grote doorsnede 3. van grote omvang 4. bol, bijv. *dikke wangen* 5.

opgezwollen, bijv. *een dikke vinger* 6. zwaarlijvig, vet 7. gewichtig, opschepperig 8. met

een volle buik, met een gevoel van dikheid, opgeblazenheid 9. van grote dichtheid (m.b.t. mist, wolken) 10. van vloeistoffen: niet erg vloeibaar 11. ruim, volop, meer dan voldoende, in hoge mate

dikkedakken ww.; naar mensen op bezoek gaan en er eten

dikkerd de; dikke persoon, dik exemplaar

dikkevreten ww.; veel vreten (ruw indien van mensen gezegd)

dikkont, dikkonte de; iemand met een dik achterwerk

dikkop de 1. iemand met een dik hoofd 2. scheldnaam (vaak zonder bijgedachte aan een dik hoofd) 3. kikkervisje 4. 1/4 liter, maat voor met name jenever of brandewijn, ook: 1/2 liter 5. tinnen maatbeker van 0,2 liter

diklievig bn. 1. (van personen) met een dik, opgeblazen gevoel, met hardlijvigheid 2. lijvig, dik

diklievighied de; hardlijvigheid

diknakken ww.; rondhangen, doen waar je zin in hebt

diknekke, diknek de 1. iemand met een dikke nek 2. iemand met veel geld

dikopper de; grote bult, grote opper hooi

dikpeinze de; iemand die veel eet

dikspek et; spek van een handbreedte

diktaat et; dictaat: wat gedicteerd wordt

diktater de; dictator

dikte de 1. het dik zijn 2. de afmeting dik 3. wijze van dik zijn van vloeistoffen e.d.

diktee et; dictee

diktemaot de; diktemaat

dikteren ww. 1. voorzeggen wat men moet opschrijven 2. ingeven 3. voorschrijven

dikvreter de; iemand die veel eet

dikwiels, dikwels bw.; dikwijls, vaak

dillegaosie de; delegatie

dimlocht et; dimlicht

dimmestraosie, demestraosie de 1. demonstratie, betoging 2. het laten zien hoe iets is, hoe het werkt enz.

dimmestreren, demestreren, demonstreren ww. 1. demonstreren: betogen 2. door een demonstratie tonen hoe iets is, hoe iets werkt

dinder, dinter tw.; drommels, deksels, in *te dinder*

dinderem, dinderke tw.; drommels, deksels, in *te dinderem, te dinderke*

dinderen, denderen ww.; denderen, dreunen (van, in voertuigen)

dinders bw.; drommels, deksels

ding, dinkien, deengien, dingegien, dingien verkl.: et 1. ding 2. vrouw, vaak ook: klein meisje 3. aangelegenheid, bep. kwestie 4. gebeurtenis

dingen ww.; afdingen

dingsdag z. deensdag

dinter z. *dinder*

diplemeerd bn.; gediplomeerd

diplomaot de; diplomaat (bep. staatsman; ook bij vergelijking)

diplome et; diploma, getuigschrift

dippen ww.; dippen, aanstippen, aanraken met/in een vloeistof

dippetaosie de; deputatie: afvaardiging

dippeteerd, gedippeteerd bn.; gedeputeerd, in *Dippeteerde Staoten*

dippeteerde, gedippeteerde de; lid van Gedeputeerde Staten

direkt bw.; (all. bij nadruk gezegd) direct, onmiddellijk

direkteur, dirrekteur, dirkteur de; directeur

directeur-generaal de; directeur-generaal
directie de 1. directeur(en), de hoogste gezagsdrager(s) in een onderneming, een instituut enz. 2. (schertsend) vrouw des huizes
directiesiktaoris de; directiesecretaris
directiesiktariaot et; directiesecretariaat
directiesikteresse de; directiesecretaresse
directietaofel de; directietafel
direktrice de 1. directrice 2. (schertsend) echtgenote
dirkiespere, dirkiespaere, derkiespere, durkiespere, derkiespaere de 1. dirkjespeer, bep. soort vroegrijpe peer 2. boom waaraan de dirkjespeer groeit
dirrelen ww.; snel tollen, met draaiende bewegingen gaan
dis de 1. marktkraam of soortgelijke stellage 2. tafel waaraan men eet
diskettesjon et; diskettestation
disko de; discotheek
diskreet bn.; discreet
diskriminaosie, diskriminaosie de; discriminatie
diskrimmeneren, diskrimineren ww.; discrimineren
diskussie de; discussie
diskutaobel bn.; discutabel
dislange, distelange, duslange bw.; tot nu toe, tot dusverre
disodder dusodder, disorde de; disorde, wanorde
dispenibel, disponibel bn.; disponibel:beschikbaar
dispensaosie de; dispensatie
disse aanw. vn.; deze
dissel, distel de 1. disselboom, dissel 2. disselboom voor twee paarden 3. platte kapbijn 4. brede beitel aan steel om hout te ontschorsen 5. gootdissel
disselboolte de; ijzeren pen in disselboom
disselhaemer de; hetz. als *disselboolt(e)*
disselkop de; kop van een disselboom
disseltange de; disteltang (voor het verwijderen van distels)
dissend, dissen zelfst.aanw.vn., mv.; deze exemplaren (niet van mensen gezegd)
dissertaosie de; dissertatie
disserteur de; deserteur
dissiesman de; marktkoopman
distaanseren ww.; zich distantiëren
distaansie de; distantie
distribusie de; distributie: uitdeling van distributiekaarten (in W.O. II)
distrikt et; district
dit, ditte aanw. vn. (zelfst. gebruikt); dit
dit aanw. vn. (bijvoeglijk gebruikt); dit
divanbedde et; divanbed
divanklied et; divankleed
djatihooft et; djatihout
dobbe de 1. waterkuil in het land waaruit het vee kan drinken (meestal gegraven), ook als verbreding van een sloot 2. (vaak verkl.) z. *haenedobbe* 3. veenkuil 4. kuil in bep. oppervlakten
dobbel de, in *op 'e dobbel of* op het kantje
dobbelspul, dobbelspel et; dobbelspel
dobbelstien de 1. dobbelsteen 2. (verkl.) stukje spek in die vorm
dobben ww.; het maken van *krabben, haenedobben* (door de mannelijke kievit)

dobber de 1. dobber (aan een hengelsnoer) 2. in *een zwaore/hiele dobber* een heel karwei, een moeilijke opgave, iets waardoor men het zwaar te verduren krijgt

dobberen ww. 1. dobberen 2. in *d'r omme dobberen* elk moment kunen gebeuren

dodde, dod de 1. korstje, korreltje aan de oogleden (door het slapen; ook wel het geheel aanduidend, d.i. slaap in de ogen) 2. neusvuil 3. fopspeen 4. open doekje met wat lekkers om op te zuigen (bijv. suiker, rozijnen) 5. inktvlek 6. dot van een kind, lief kind 7. (mv.) waterplanten

doddelachtig bn., bw.; sufferig, slaperig

dodden ww.; suffen, sluimeren

dodderen ww.; dodderen, slaperig zijn

dodderer de; sufferd, slaapkop

dodderig bn.; sufferig, slaperig

dodderkop de; sufferd, slaapkop

dodelik bn.; dodelijk: de dood veroorzakend

dodenherdaenking de; dodenherdenking

dodetal et; dodental

doe I pers. vn.; jij; in een enkele plaats in gebruik naast het pers. vn. *ie* en *i'j* en de var. *dow*; bijv. *Ie moe'n* (-) jij moet, waarnaast *doe moest, moestoe* moet je

doe, toen, toe II bw. 1. destijds, in die tijd (in het verleden) 2. daarop, vervolgens (in het verleden)

doe, toen, toe III ondersch. voegw. 1. op het moment dat 2. in de tijd dat, in de periode van 3. nadat

doe-et-zelszaeke de; doe-het-zelfzaak

doeblee et; doublé, bep. stof

doeblenen bn.; van doublé

doedebout z. *doereboolte*

doedel, doelen (mv.) de 1. suffige vrouw (ook wel: een beetje onnozel) 2. smerige, slonzige vrouw 3. de plant lisdodde, ook: het blad ervan

doedelen ww. 1. z'n werk slordig en slecht doen 2. zeuren

doedeler de; iemand die maar wat kletst

doedelkop de; iemand die nergens op let, die suffig is

doedelriet z. *duleriet*

doedelzak de 1. bekend muziekinstrument: doedelzak 2. sullige, suffe persoon 3. gekke persoon 4. iemand die nooit met z'n werk klaarkomt

doedelzakspeuler, doedelzakspeulder de; doedelzakspeler

doeden z. *doereboolte*

doedertieden, doedertied, doedestieds, toendertied bw.; toentertijd, toen, in die tijd

doefte, doeft, doef de; ronde hoop hooi, rogge, haver of bonen die men opzet

doeftezetter, doefzetter de; iemand die een *doefte* maakt

doeg tw.; groet: doeï, daag (vaak lang aangehouden)

doeglassparre de; douglasspar

doejakker de; hetz. als doerak

doek I et; doek (stofnaam)

doek II de 1. stuk doek voor bep. gebruik 2. in het bijzonder: luier 3. hetz. als *bi'jedoek*

doek III et; toneelgordijn, bijv. *'t Doek vaalt*

doeken ww. 1. hetz. als *opdoeken* bet. 2 2. z. *duken*

doekewassen ww.; luiers wassen

doekien et; doekje, kleine doek; *d'r gien doekies omme wienen* het ronduit zeggen

doekienbeleggen, doekienleggen ww.; zakdoekje leggen (kinderspelletje)

doekspelde de 1. doekspeld (in meerdere toepassingen) 2. speld waarmee men luiers vastmaakt

doekspiekeren ww.; vastspijkeren van het doek waarop het behang komt te zitten

doel et 1. mens, dier, voorwerp dat men probeert te raken 2. punt waar men naar toe wil, eindpunt 3. goal 4. dat wat men nastreeft, plan dat men heeft, iets dat men ziet zitten om 5. het gemotiveerd zijn om te doen 6. bedoeling 7. in *een goed doel* een bestemming (vooral: van geld) die om sociale redenen erg goed is

doele z. *dule*

doelen ww.; doelen:beogen (vooral met woorden)

doelerd de; sufferd

doeleriet z. *duleriet*

doelhof de, et; var. van *doolhof*

doelkaans de; doelkans

doelmatig bn., bw. 1. doelmatig, ook gezegd van iets dat men goed kan benutten 2. regelmatig

doeloor de; druiloor, sufferd

doem de 1. bep. lengtemaat: duim 2. z. *doeme*

doembrette, doembried, doembreed de; duimbreed

doemdik bn.; duimendik, in de verb. *d'r doemdik op liggen*

doemdri'jer, doemedri'jer de; iemand die niet veel uitvoert

doeme, doem de 1. duim, eerste vinger van de hand 2. gedeelte voor de duim in een handschoen

doemeling de; los bekleedsel voor de duim, ook wel voor andere vingers

doemedri'jen z. *doempiendri'jen*

doemelske en var. z. *doemske*

doemen ww.; duimen: bekende handeling uitvoeren met de duimen om iemand succes te wensen

doemgat et; gat in bep. handschoenen waar de duim door kan steken

doemkracht, doemekracht, dommekracht de; dommekracht (soort krik)

doempien (z. ook onder *doeme*) et 1. kleine duim 2. bep. soort koekje, duimpje 3. winterkoninkje 4. boomkruiper 5. in *Klein Doempien* Klein Duimpje (kinderrijmpje)

doempiendri'jen, doemedri'jen ww.; duimendraaien, ook: niets doen

doempienzoegen, doemzoegen ww; duimzuigen

doempienzoeger, doemzoeger de; duimzuiger (lett.)

doemschroeven in *iene de doemschroeven anzetten/andri'jen* iemand de duimschroeven aandraaien, hem pressen op een dreigende manier

doemshoolt et; duimshout (hout van bep. maat)

doemske, doemelske, doemeske de, et; duimeling, los bekleedsel voor de duim

doemsnieding de; snee in een duim

doemstok de; duimstok, meetlat

doen I et; het doen, het handelen, het verrichten, bijv. *Et is gien doen* het is veel te zwaar/moeilijk

doen II ww. 1. handelen, uitvoeren, maken, laten ontstaan 2. een voordracht doen, het woord voeren, iets leuks doen ter ere van iemand e.d. 3. groeien, in verb. als *Hi'j het 't goed daon* hij is fors gegroeid 4. als weersomstandigheid zich voordoen, bijv. *Et kan vanmiddag nog van alles doen* 5. regenen, bijv. *Et dot al de hiele dag* 6. degene zijn die iets gedaan heeft 7. plaatsen, aanbrengen e.d. 8. doen ondervinden, behandelen 9. aandoen, raken 10. voltooien, volbrengen 11. bewerkstelligen, als effect geven 12. een goede financiële positie hebben 13. naar gewoonte doen, als gewoonte hebben 14. als spel e.d. spelen. 15. opleveren, als effect hebben 16. aan geld opbrengen of kosten 17. geven, aanreiken 18. schoonmaken

en/of opruimen 19. kammen 20. te maken hebben (met) 21. met iets beginnen, ermee handelen, zich aanhalen 22. zich bezighouden met 23. in *d'r op doen* erop bieden, ook: naar de functie solliciteren

doen III hulpww. 1. handelen zoals het andere ww. uitdrukt, bijv. in *Doe d'r mar es daenken omme* let op mijn woorden, let maar eens op 2. de eerder uitgedrukte handeling herhalend, ter versterking, bijv. *En lachen dat ze daon hebben!* 3. gebruikt ter herhaling van een eerder werkwoord, bijv. *Zingen doen we ok niet meer de laeste tied* 4. de oorzaak inleidend, bijv. *Ie doen oons schrikken*

doende bn.; doende, met iets bezig, aan de slag

doenen ww. 1. zitten suffen 2. in zichzelf gekeerd zitten, zitten mokken

doenerd de; sufferd, slaapkop

doeniet de; maar steeds niet gebruikt voorwerp, persoon die kennelijk niet geschikt is en dus niet mee hoeft te doen

doenikser de; iemand die niks doet, niksnut

doenoor de; sloom iemand, druilloor

doentien et; suffige vrouw

doerak, doerakker de; doerak: gemeen, onbetrouwbaar iemand, rotzak

doereboolte, doereboolt, doerebout, doereboute, doezebout, doezeboolte, doedebout, oerebouden, stoezeboolt, stoezeboolte, stoezebal, stoezebout, stoezeboute, stoezebolle, stoezebollen, stoeseboolt, soezeboolte, soezebolle de; lisdodde, *doeden* (mv.)

doerebottel de; bloeiwijze van de lisdodde

does de; douche: stortbad

doescel de; douchecel

doesen ww. 1. douchen, een douche nemen 2. een por, een stomp geven

doesgedien et; douchegordijn

doeshokke et; douchehok

doeshond, doesien z. *kedoes hond*

doeskabine de; douchecabine

doeskop de; douchekop

doeskraene de; douchekraan

doesmatte de; douchemat

doesslange de; doucheslang

doesstange de; douchestang

doest, doeste de; 1. klap, stoot, stevige por 2. z. *doeste*

doeste, doest de, et 1. vastzittend vuil op de huid van mens of dier, ook door oud haar, roos in het haar 2. oud, ruig gras of ander wild gras dat nog op het land staat 3. afval van dode planten 5. borstelgras 6. bochtige smele 7. schaduwgras 8. bep. laag in de grond

doestepolle de; pol oud of wild, ruig gras tussen het gewone gras in het land

doesterig bn. 1. met een vettige, viezige laag of met een bep. uitslag van de huid 2. met vuilgele of bleke, ongezonde kleur 3. groezelig, slonzig 4. (van het land) onverzorgd, met plukken ruig, oud gras

doestig bn. 1. met een vaste, vieze smerige laag op en/of in de huid, smoezelig 2. met een grauwe, ongezonde gelaatskleur 3. met roos in het haar 4. (van het land) met veel *doeste* bet. 2

doeve de 1. duif 2. meisje, jonge vrouw

doevebone de; tuinboon

doeveï et; duivenei

doevéhokke et; duivenhok

doevehoolder de; duivenhouder

doevejacht de; jacht op duiven

doevekouwe de; duivenhok
doevekroppe de; verwijding van de slokdarm bij een duif
doevemelker de; duivenmelker; duivenhouder
doevenust et; duivennest
doeveplattien et; duivenplat
doevopotien et 1. ring van het pootje van een duif 2. hetz. als *snottebelle*, bet. 1
doevering de; ring door een duivenhouder om de poot van een duif aangebracht
doeveringen ww.; ringen van duiven
doevesport de; duivensport
doevetille de; duiventil
doevevoer et; duivenvoer
doevinne de; vrouwelijke duif
doezebollen ww.; knikkebollen, hetz. als *soezen*, *soezebollen*
doezeboolderen ww.; tuimelend vallen
doezekop de; sufferd, slaapkop
doezen ww.; sluimeren, een beetje slapen, knikkebollen
doezerd, droezerd, doezer de; suffig, dom iemand
doezerig bn.; suffig, enigszins slaperig
dof I de (vaak verkl.: *doffien*); prettig bedrag aan geld dat men krijgt, kan erven e.d.
dof II bn. 1. niet glanzend, mat 2. enigszins vochtig, nat 3. niet helder klinkend
doffer, dofferd de 1. doffer 2. energieloos iemand
doffig bn.; in heel lichte mate nat geworden door de regen
doffighied de; (lichte) vochtigheid van de lucht
dofhudig, doofhudig bn. 1. mat, niet glanzend van huidskleur 2. niet willende luisteren, aannemen 3. zich niets van verwijten, problemen etc. aantrekkend 4. hardhorend
dogkarre de; tweewielig open rijtuig voor vier personen, getrokken door één paard, dogkar
doke z. *daoke*
dokement de; document
dokementaire de; documentaire
dokementaosiencentrum het; documentatiecentrum
dokementeren ww.; documenteren
dokies z. *doukies*
dokke, daoke de; elk van de bosjes bentgras die een isolerende laag vormden onder de holle dakpannen van vroeger, nl. tegen regen en vooral stuifsnieuw
dokkemaeken ww.; maken van *dokken*, nl. voor onder de dakpannen, z. onder *dokke*
dokkemaeker de; iemand die *dokken* maakte voor anderen, z. onder *dokke*
dokken ww.; dokken: betalen
dokter de 1. dokter, arts 2. doctor
dokterandus de; doctorandus
dokteraol et; doctoraal
dokteraot et; doctoraat
dokteren ww.; dokteren: als dokter optreden
doktersbehaandeling de; doktersbehandeling
doktersflessien et; medicijnflesje
doktersfoons et; ziekenfonds
doktersgang, doktersgaank de; doktersgang, vooral in verb., bijv. *Ik komme wel bi'j je, want mien gang is gien doktersgang* 't kost weinig inspanning, ik zal er niet op de één of andere wijze voor moeten betalen, ik kom niet met een ingewikkeld verhaal, een ernstige tijding e.d.
doktersgoed et; medicijn(en)

doktershanen, doktershaand mv.; doktershanden, in *onder doktershanen* onder behandeling van een dokter, zo ook bijv. *Bi'j' onder dokstershaand?*
doktershuus et; doktershuis
doktersjasse de; doktersjas
dokterspraktiek de; dokterspraktijk
dokterstillefoon de; dokterstelefoon
dokterstuun de; tuin van de dokter van een dorp
doktersverklaoring de; doktersverklaring
doktersveurschrift et; doktersvoorschrift
dokwarker de; dokwerker
dol bn. 1. in *een dolle hond* hond die lijdt aan hondsdolheid 2. zo maar zonder na te denken, driest, bijv. *op 'e dolle roes kopen*
dolgat et 1. gat dat men maakt bij het *hujdollen* 2. bep. gat in een ton
dolle, daole de 1. handvat aan een zeis 2. gat boven in het hooivak 3. roeipen in een boot
dollen ww.; wroeten, op forse wijze graven, bijv. *eerpels dollen* rooien, *As et huj te waarm is, moe'n de boeren dollen* een gat in het hooi maken zodat de hitte weg kan, nl. tegen hooibroei
dollewottel de; bep. giftige plant: dollekervel
dom bn. 1. dom 2. onwetend, bijv. in (zelfst.) *Hi'j hooit him van de domme*
domenee, dominee, doornie, domnie, doornie, domnee de 1. dominee, predikant 2. beflijster
domeneeblokkien et; dominosteen
domeneehooltien, domeneeshooltien, dominohooltien, dominooshooltien et; dominosteen
domeneer de; dominee
domeneeshoed de; hogehoed, cilinderhoed
domeneesjasse de; moderne, zwarte overjas
domeneeske de; echtgenote van de dominee
domeneespel, domeneespul, dominospul et; dominospel
domeneespeulen ww.; het spel domino spelen
domeneestien, domeneestikke en var.; dominosteen
dommekracht z. doemkracht
dommel de; het dommelen, de slaap
dommelen ww.; dutten, half slapen
dommelig, dommelik bn. 1. suffende, slaperig, duf 2. suffig, vergeetachtig
dommelik bn.; een beetje dom, domachtig
dommiet, dommie, damiet bw. 1. straks, aanstonds 2. over een tijdje
dommig bn.; domachtig
dommighied de; domheid, het dom zijn
domvorrelsjaor et; de eerste drie maanden van het leven van een kind
donder de 1. onweersslag 2. onweer 3. gebruikt als krachtterm 4. iemand met de uitgedrukte eigenschap, bijv. *een dikke donder* 5. lichaam
donderbesien et; hetz. als onweersbesien
donderbloeme de 1. fluitekruid 2. zwanebloem
donderbuije, donderbui de; onweersbui
donderbusse de; hetz. als kербiedbusse
donderement et; donder, lichaam, in verb.
donderen ww. 1. onweren 2. donderend klinken (van bijv. kanonnen) 3. in elkaar vallen 4. van werk: er snel doorheen gaan
donderjaegen ww. 1. rumoerig stoeien 2. onverstandig, ongestructureerd proberen van alles en nog wat te doen

donderjaeger de; iemand die aan het *donderjaegen* is
donderofleider de; bliksemafleider
donderpoeier de; donderpoeder (voor klappertjespistool)
donders I bw.; donders: buitengewoon
donders II tw.; krachtterm: potverdorie
donderschoere, donderschere z. ook *rommelschore* de; onweersbui, onweerswolk
donderstien de 1. geslepen, gehaaid iemand 2. lastig iemand, deugniet
dondertien et; klein kind, kleine persoon
dondervliegien et; dondervliegje
donderwolke de; donderwolk
dong de; mest, stalmest
dongbulte, dongbult de 1. mesthoop 2. vervelende, ongezellige, lompe kerel
dongbultstee de; plaats van de mesthoop
dongeerde de; mest vermengd met aarde
dongen ww.; bemesten (met stalmest)
donggat et; lager deel in de grond ontstaan doordat er steeds mest van een mesthoop is weggegraven
donghaoke de; mesthaak
donginlegger de; hetz. als mestinlegger
dongkarren ww.; mest vervoeren met paard en wagen, met name mest over het land brengen met een wagen
dongklauwe, dongklauwer de; mesthaak
dongkrabber de; mesthaak
dongkroje de; kruiwagen voor mest
dongkrojen ww.; mest met een kruiwagen vervoeren: in het bijzonder uit de stal naar de mesthoop of van de mesthoop over het land
donglaeden ww.; mest op een wagen laden (om het vervolgens over het land te verspreiden)
donglaeder de; arbeider die mest op de wagen laadt (dat over het land moet)
dongmennen ww.; mest naar het land brengen met paard en wagen
dongplaanke, dongledder de 1. op de zijkant van de bodem van een boerenwagen geplaatste, smalle wagenladder in de vorm van een plank bij het vervoer van mest 2. zware plank waarover men mest rijdt met een kruiwagen
dongplaete de; betonnen plaat waarop de stalmest werd opgehoopt
dongpost de; zware uit drie delen bestaande ‘plank’ waarover men mest rijdt met een kruiwagen
dongrieden ww.; mest (uit de mesthoop) over het land brengen met een wagen
dongstee et, de; plaats waar de mestbult zit of zat
dongsteiger de; steiger waarover men mest kruit op de mesthoop
dongstokken mv.; bep. plant: melde
dongstri’jen, dongstruien ww.; over het land uitstrooien van stalmest, ook: dat met een mestvork uiteenslaan op het land
dongverspreider de; mestverspreider
dongvörke de; mestvork (meertandig)
dongwaegen de; boerenwagen speciaal voor het vervoer van stalmest
donk z. *dunk*
donken ww.; dunken, denken, zich voorstellen
donker I et; duisternis, donkerte
donker II bn. 1. donker, duister 2. somber, niet rooskleurig, niet gunstig, niet hoopvol (achten) 3. bijna zwart van kleur 4. somber ogend, klinkend
donkeraovend de; schemeravond, de tijd dat het ’s avonds donker is geworden

donkerbont bn.; zwartbont met weinig wit
donkerbonte de; zwartbonte koe met weinig wit
Donkerbroekemer I de; iemand geboortig uit of woonachtig in *Donkerbroek*, plaats in *Oost-Stellingwarf*
Donkerbroekemer II bn.; van, met betrekking tot *Donkerbroek*
donkerbruun bn.; donkerbruin
donkerte de; donkerte, duisternis
dood I de 1. de toestand van het dood zijn 2. het sterven, het doodgaan
dood II bn.; buigingsvorm: *dooie* (soms, om ruwheid te vermijden: *dode*) 1. dood, gestorven
 2. ‘af’ bij het *parkhinken* of *potknikkeren* 3. zonder leven, zonder beweging 4. saai, eentonig
 5. versterkend in verb. als *op zien dooie gemak*
dood- I; dood-, in samenstellingen als *doodbieten*; ze zijn niet allemaal vermeld
dood-, dood- II dood(s)-, zeer intens, in samenstellingen als *doodeerlik*, *doodsongerust*
doodbidder de 1. saaie vent 2. in *toekieken as een doodbidder* erg ongezond (nl. als een aanspreker)
doodbieten ww.; doodbijten
doodbluuien, doodbluien, doodblujjen ww.; door erg hard te bloeien (van bloemen)
 doodgaan
doodbranen ww.; doodbranden
dooddoen ww.; doodmaken, dooddoen
dooddrokken ww.; dooddrukken
doodeernstig bn.; doodernstig
doodezelen ww.; zich doodwerken
doodgaon ww.; doodgaan
doodgoed bn.; door en door goed van karakter, door en door goedig
doodgoeler de; hond die door te huilen een sterfgeval aankondigt
doodgrever, doodgraever de; doodgraver, grafdelver
doodhoesten ww.; vreselijk hoesten
doodhouwen ww.; doodslaan
doodienvooldig bn.; doodeenvooudig, hoogst eenvoudig
doodinkeld en var. bw., bn.; doodenkel
doodjaegen ww.; verongelukken door te hard rijden
doodjakkes bn.; doodstil, erg rustig
doodjammer bn.; heel erg jammer
doodkieken z. ook *doodzien* ww.; iemand niet kunnen luchten of zien, iemand zo haten dat men hem met z’n blikken zou kunnen/willen doden
doodkiste, doodskiste de; doodkist
doodkistemaekeri’je de; kistenmakerij, nl. van doodkisten
doodkoe z. *slaachtkoe*
doodliggen ww.; doodmaken door erop te liggen (bij varkens met biggen)
doodmaeken ww.; doodmaken: doden
doodmattelen ww. 1. door marteling doen sterven 2. door eigen inspanningen als in een marteling sterven (van een dier in een strik e.d.)
doodmin bn.; in zeer slechte lichamelijke toestand, doodziek
doodmoren ww.; op onverstandige wijze aanhoudend veel te hard werken
doodmu, doodmuui, doodmeu, doodmuj bn.; doodmoe
doodnaegel de; akelige, vaak ook: gierige vent
doodof bn.; doodaf, doodop
doodongelukkig bn.; erg ongelukkig (van gevoel)
doodongerust. doodsongerust bn.; heel erg ongerust

doodpoesten ww.; sterven door/in z'n gehijg
doodriepe bn. 1. (van koren) zodanig rijp dat er hoognodig moet worden gemaaid 2. kapot gevallen: van rijpe appels, peren
doodsbenauwd bn.; doodsbang
doodsbliede bn.; enorm blij
doodschaemen ww.; zich enorm schamen
doodschieten ww. 1. doodschieten 2. de *boster* raken bij *driehoeken* (bep. vorm van knikkeren)
doodschieter de; jager die niets spaart
doodschrikken ww.; enorm schrikken
doodsgeveer et; doodsgevaar
doodsheufd et; doodshoofd
doodsklied, doodskleed et 1. zwart kleed met zilverachtige bies over een doodskist 2. doodsgewaad
doodslaopen ww.; zo intens slapen dat men erin zou kunnen blijven
doodspruuien ww.; doodspuiten
doodstarven ww.; sterven
doodtrappen ww. 1. door te trappen doden 2. zich zeer inspannen door hard te trappen
doodtrekken ww.; zo hard trekken dat men bijna bezwijkt
doodverlegen bn. 1. met enorme last, met een groot probleem 2. met zeer grote behoefte aan, erg nodig zijnd
doodvliegen ww. 1. vliegend tegen iets slaan en daarbij sterven 2. heel hard rennen of lopen, zodanig dat men buitengewoon vermoeid raakt
doodvreten ww.; zich doodeten
doodvreterspolle de; klein, armoedig boerderijtje
doodzien ww., in *iene wel doodzien willen* iemand zo haten dat men hem met z'n blikken wel zou kunnen/willen doden
doodzunde bn.; heel erg zonde
doodzwiegen ww.; doodzwijgen
doof bn. 1. doof 2. ongevoelig in/aan een bep. plek van z'n lichaam 3. in *dove kolen* e.d.: kolen in de doofpot, om later mee te doen ontbranden
doofkool de; bijna verbrande turf, later weer gloeiend gemaakt voor hergebruik in een test
dooie de 1. (vaak ruw of ongepast) dode persoon 2. saaie, onnozele persoon
dooiergeel bn.; geel als van een eidooier
dooievissiesvreter de; sufferd
dooieverklikker de; (schertsend) hetz. als *leezegger*
Dooldersum, Dooldersom en var. et; plaatsnaam: Doldersum (in Drenthe)
doomnee, doomnie z. domenee
doons de, et; dons
doonsvere de; donsveer
doonzig bn.; donzig
doop- z. *deup-*
doornhege, doornhaege z. *haegedoornhede*
doornstok de; wandelstok
dööst z. *dust*
dopate, dopatte, dopat, dopette, dopet de; doperwt
doppe de 1. dop van een ei, van bep. vruchten 2. dop ter afsluiting, bijv. van een pen, een tube, een fles 3. dop voor de as van het wagenwiel 4. hetz. als *vingerdoppe* (van blik, soms ook van rubber) 5. bijncel, vooral: moerdop (in een bijenkorf of -kast) 6. ogen, in *uut je doppen kieken* goed uitkijken

dopper de; doperwt

doppersbonen mv.; bonen die men dopt

doppewipper de; instrument waarmee men de dop van een fles wipt

doppien et 1. kleine dop 2. dophoed 3. metalen uiteinde van een schoenveter 4. klappertje (voor een klappertjespistool) 5. soort dekseltje, afsluiting van het in eerste instantie open bijenbroedsel

doppieskrulen, neutedoppekrulen, neutienkrulen, doppienkrulen ww.; bep. knikkerpspel spelen (met gebruikmaking van noten)

doppiespestol et; klappertjespistool

dore de; dooier van een ei

dorie tw., in *te dorie* potverdrie

dörp, durp, dorp et 1. dorp, i.t.t. een buurt, gehucht, stad 2. dorp waarin men woont of waar men vlak bij woont, ook wel: dat dorp waarop men focust; in verb. niet zelden zonder lidwoord, bijv. *naor dörp moeten* 3. gezamenlijke bewoners van het dorp

dörpachtig bn.; op een dorp lijkend, aan een dorp doen denkend

dorpel de; drempel: nl. van hout, veelal: laag, gemakkelijk uitneembaar

dörpsbelang et; vereniging voor plaatselijk belang

dörpsblad et; contactorgaan, periodiek, krantje voor de dorpsbewoners

dörpsfeest et; feest van een dorpsgemeenschap

dörpsfeguur de 1. bekende persoonlijkheid uit een dorp, nl. die veel doet voor het verenigingsleven, de samenleving en als zodanig positief wordt gewaardeerd 2. persoon in een dorp die door de dorpsbewoners als een beetje eigenaardig wordt gezien

dörpsgemeenschap, durpsgemeenschap en var. de dorpsgemeenschap

dörpsgenoot, durpsgenoot de; dorpsgenoot, andere inwoner van een dorp

dörpsgezicht en var. et; dorpsgezicht

dörpsharbarg de; dorpsherberg, dorpscafé

dörpshuus et; dorpshuis, gemeenschapshuis van een dorp

dörpsjeugd de; dorpsjeugd

dörpsjonge de; dorpsjongen, jongen uit een dorp, ook: jongen of man die eenvoudig is gebleven, nl. (als) op een dorp

dörpskarke en var. de; dorpskerk

dörpskarkhof et; kerkhof van een dorp

dörpskefé et; dorpscafé

dörpskoeme de; dorpskom, centrum van het dorp

dörpsleven, durpsleven et; dorpsleven

dörpsmeensken mv.; mensen die typisch thuis horen op een dorp, doordat ze zich er thuis voelen, intensief aan alles meedoen

dörpsni'js et; dorpsnieuws

dörpsomroeper de; degene die met luide stem berichten bekend maakt in een dorp

dörpsonderwiezer de; dorpsonderwijzer

dörpspelisie de; politieagent op een dorp gevestigd (die dat dorp e.o. tot z'n werkgebied heeft)

dörpsplein et; dorpsplein

dörpsschoele de; dorpschool

dörpsstraote de; dorpsstraat

dörpsveldwaachter en var. de; veldwachter gevestigd op een dorp (met dat dorp e.o. als werkgebied)

dörpswinteraovend de; avond met een cultureel verstrooiingsprogramma voor en door de dorpsgemeenschap georganiseerd

dorre bn.; dor, erg droog, uitgedroogd

dorrebos de; bep. type forse takkenbos

dösken, dusken, dössen, dussen, dossen, dosken ww. 1. dorsen (m.b.t. veldvruchten) 2. in bijv. *Ie bin ok aorig an et dössen* je hoest nogal!

döskeri'je, duskeri'je de; het dorsen

döskestok, dösstok, dosstok, döskersstok, dusstok, duskstok de; bep. gereedschap om mee te dorsen, bestaand uit één gebogen stuk hout

döskkaaste, duskkaaste de; ouderwetse dorsmachine, ook: het omtimmerde, aan een kast doen denkende gedeelte ervan

döskmesiene, dösmesiene, duskmesiene de; dorsmachine

döskplak, dusplak et; speciale plaats waar men dorst

döskvak et; bodem van het hooivak op een deel, waarop wel werd gedorst

döskvlegel, dösvlegel, duskersvlegel en var. de; dorsvlegel

döskvloer de; dorsvloer (op een deel)

dossen ww. 1. stampen (met iets) op, tegen 2. z. *dösken*

döst, döst- z. *dust(-)*

döstromme de; hetz. als *tromme*, bet. 4

dotter, dotterbloeme de; dotterbloem

dou z. *dow*

douk bw. 1. dadelijk, aanstonds 2. binnenkort, binnen niet al te lange tijd

douke de; gat in een ton

doukies, dokies, dowkies bw. 1. dadelijk, aanstonds 2. binnenkort, over enige tijd

douw de; douw, duw (lett.)

douwelen, douwelen, dawelen ww. 1. voortdurend treuzelend bezig zijn, niet opschieten 2. al enigszins beginnen te praten 3. zeuren, zeurend praten 4. maar wat kletsen, onnozel praten

douweler de 1. iemand die niet opschiet 2. iemand die wel veel praat maar z'n bedoeling, boodschap enz. niet helder overbrengt

douwelkont de 1. iemand die veel, vaak zeurt, maar die traag is 2. truttig meisje

douwelmussien et; kind dat nog niet goed kan praten

douwelpot de; traag, zeurderig iemand

douweltien, daweltien et 1. suffig, onnozel meisje of vrouw 2. vrouw die maar steeds haar werk niet af krijgt

douwelzak de 1. praatjesmaker 2. zeurderig iemand

douwen ww.; duwen, aanduwen

douwer de; iemand die duwt

dovemaansoren mv.; dovemansoren

dovenetel, dovenettel z. dauwnettel

dovig bn.; doofachtig

dow, dou z. ook *doe* I pers.vn.; jij, alleen in een enkel dorp gebruikt, naast 't pers. vn. *ie* en/of *i'j*

dowkies z. *doukies*

dozien z. *dezien*

d'r I bw. 1. er: daar, op de bedoelde plaats 2. er: in onbep. betekenis, bijv. *Is d'r wat?* is er iets? 3. in verb. met voorzetsels, maar niet aaneen, waarvoor het Nederlands vn. bw. kent als *er*af, *er*van enz.; vgl.: *d'r of* *er*af, *d'r van* *er*van

d'r II pers. vn.; onbeklemtoonde vorm van *heur*; haar, bijv. *Ze het foto's bi'j d'r* bij zich

d'r III vn.; er, *er*van *Doe d'r mar wat* geef me er maar wat van

draank de; sterkedrank

draankbestrieding de; drankbestrijding

draankflesse de; drankfles, in bijv. *de draankflesse niet staon laoten kunnen* zich niet kunnen beheersen in het gebruik van alcohol

draankgebruuk et; drankgebruik, vooral: het in te hoge mate gebruiken van sterkedrank, het tegen de regels/afspraken in gebruiken van sterkedrank
draankgelegenhied de; drankgelegenhied
draankhaandel de 1. handel in sterkedrank 2. onderneming die sterkedrank verkoopt
draankhals de; iemand die veel sterkedrank gebruikt
draankien et; geneesmiddel in de vorm van een drankje
draankkelder de; drankkelder
draanklied et; drinklied
draanklief, draankboek et 1. dikke buik als gevolg van het veel bier enz. drinken 2. iemand die zeer veel alcoholische dranken nuttigt, altijd dronken is
draanklocht de; dranklucht
draankmisbruuk et; drankmisbruik
draankneuze de; drankneus
draankogen mv.; ogen met rode randen (als gevolg van het drankgebruik)
draankorgel et; iemand die veel alcohol gebruikt, sterke drinker
draankpoede de; drinkebroer
draankslieter de; drankslijter
draankslieteri'je de; slijterij
draanksmokkel de; dranksmokkel
draankverbruuk et; drankverbruik
draankverkope de; drankverkoop
draankwaegen de; iemand die veel alcoholica drinkt, die altijd dronken is
draankwinkel de; drankwinkel, drankzaak
draankzaeke de 1. drankwinkel, drankzaak 2. aangelegenheid van sterkedrank
drabberig bn.; drabbig, met of als van dikke modder
drabse, drab, drabbe de; vieze, natte, modderachtige substantie
dracht de 1. (van dieren, mensen) zwangerschap 2. het dragen van kledingstukken, dat wat men aan kleding aan heeft 3. wijze, stijl van zich kleden, klederdracht 4. het aanvoeren van honing, stuifmeel door bijen 5. z. *drachtied*
drachtdaans de; bijendans op de raten uitgevoerd om duidelijk te maken dat er ergens honing is gevonden
drachtig, drachtig bn.; drachtig: zwanger (m.b.t. dieren)
drachtighied de; het *drachtig* zijn, het zwanger zijn: van dieren
drachtplaante de; elk der planten uit de bloemen waarvan de bijen nectar halen
drachtplaete z. *dreegplaete*
drachtied, dracht de; periode waarin de bijen honing halen
drachtveld et; veld met drachtplanten
draegen z. *dregen*
draek, draeke de 1. bekend monster: draak 2. onuitstaanbaar, zeer vervelend, lastig iemand 2. vlieger
draekekop de; kop als van een draak
draekerig bn., bw.; als, op de wijze van een *draek*, bet. 2
draenzen ww.; drenzen, dreinen, zeuren
draeven ww.; draven: van paarden
draever de 1. paard dat goed, vaak draaft, ook: harddraver 2. iemand die snel opschiet, hard werkt enz.
draeveri'je de; harddraverij
draeversbaene, drafbaene de; drafbaan
draf de 1. draf van een paard 2. tamelijk snelle wijze van lopen van personen
drag, drag- z. *dreeg*...

draghooft z. *dreeghooft*, *kroemhooft*

draglinie de; dragline

dragliniemassienist de; draglinemachinist

dragonder, dregonder de 1. lichte cavalerist 2. dikke en/of lompe vrouw 3. oud paard

dragopper de; opper (hooi) van zodanige omvang dat hij gedragen kan worden op draagstokken

dragvliege de; bromvlieg, blauwe vleesvlieg, hetz. als *dreger*

draineerpiepe, draineerbui de; draineerbuis of stuk daarvan

dranghekke et; dranghek

draad I et, de 1. (stofn.) draad 2. (stof.) afrastering hoofdzakelijk bestaand uit een draad of een geheel van draden, afrasteringsdraad

draad II de 1. draad van garen: breigaren, borduurgaren, naaigaren e.d. 2. draad door een spin gesponnen, ook: herfstdraad 3. draad van kunststof, glas, metaal, staal 4. gespannen lijn bij metselwerk, spitwerk e.d. 5. prikkeldraad, gladde draad als afrastering enz. 6. draad waarmee men elektriciteit overbrengt 7. vissnoer e.d. 8. beloop van houtvezel, nerf 9. draad van een peulvrucht 10. schroefdraad, moerdraad, spiraalvormige winding 11. braam, spoor van het slijpen op het ijzer van een schaats 12. samenhang, logisch verband

draodachtig bn.; draadachtig

draoden I bn.; van draad, bijv. ijzerdraad

draoden II ww. 1. (m.b.t. peulvruchten) van de draden ontdoen 2. een afrastering van draden aanbrengen

draoderig bn.; met veel draden

draodkramme de 1. kram, veelal in houten palen gedreven ter bevestiging van afrasteringsdraad 2. kram, aangedraaide ring van ijzer- of koperdraad: bij een varken door de neus gedaan om wroeten te voorkomen

draodloos bn.; draadloos

draodnaegel de; draadnagel: bep. dunne spijker

draodomroep de; draadomroep

draodopspannen ww.; strakker spannen van een afrasteringsdraad

draodpaol de; draadpaal: vooral bij afrastering

draodspannen ww.; spannen van een draad: bij iets langs, om iets heen

draodspanner, draodspander de; instrumentje voor het opspannen van gespannen of te spannen draad of touw, in of aan het einde daarvan aangebracht, z. ook *spanner*, ook groter: draadklem, kikker

draodtrekken ww.; trekken van een draad: om iets heen, bij iets langs, vooral: als afrastering om land

draodvezier et; vizier in een bijenkap: van koperdraad

drassig, dras bn.; drassig, doorweekt (van grond)

dratsig bn.; drassig, modderig

drebbel de; vieze modder, met name die uit het gootgat

dreeg, drieg, driege bn., bw. 1. gedrongen, sterk, stevig gebouwd 2. taai, moeizaam, langdurig inspanning vragend 3. niet licht te eten, zwaar, moeilijk weg te werken (van eten), niet licht verteerbaar

dreegbalke, draegbalke de; draagbalk, balk in een bouwwerk die draagt; in het bijzonder: elk der onderste, dragende balken van de kap van de klokkenstoel

dreegbaore de; draagbaar, berrie, brancard

dreegber bn.; draagbaar: gedragen kunnende worden

dreeghooft, draghooft et 1. lange, zware balk waarop de spanten van een dak rusten, hetz. als *dreegplaete*, bet. 1 2. houten balk in een ploeg met behulp waarvan men deze afstelt, ploegboom

dreegkracht de; draagkracht in financiële zin

dreegmoeder de; draagmoeder

dreegplaete, dragplaete, drachtplaete de 1. zware balk over en als verbinding van twee binstijlen in de lengterichting van een schuur, gelegd in de inkepingen van de *heufdbalke* van een gebint 2. soortgelijke balk, met bouten vastgezet aan de dragende balken van de kap van een klokkenstoel

dreegschammel de; bep. schraagwerk waarop de lijkstaf kan staan

dreegsel et; hetz. als *slietsel*, echter: van, in kleren

dreegstoel de; draagstoel (voor personen)

dreegstok, dragstok de; elk der draagstokken waarmee twee personen een flinke hoeveelheid hooi tussen zich in wegdragen

dreegvlak et; draagvlak (fig.)

dregelik bn.; dragelijk, te verdragen

dregen, draegen ww. 1. zo houden/steunen dat het niet op de grond kan vallen of zakken 2. vervoeren door te lopen en het met z'n handen vast te houden (en/of op z'n rug of borst te hebben) 3. van kleding, bep. tekens, sieraden: aan hebben, gebruiken 4. gewoon zijn te dragen (van kleding enz.) 5. gewoon zijn als houding te hebben voor een bep.

lichaamsdeel; fig. in verb. als *et hatte hoge dregen* trots, verwaand doen 6. zwanger zijn 7. voortbrengen van vruchten (van bomen, struiken, grotere planten) 8. op zich nemen 9. uitstaan, verdragen 10. etteren

dreger, draeger, drier de 1. persoon die draagt 2. in het bijzonder: lijkdrager bij een begrafenis 3. drager van een bep. ziekteverwekker 4. blauwe vleesvlieg

dregersjas de; speciale zwarte jas van een vaste drager bij begrafenissen

dreigen z. *driegen*

drek de 1. slijmachtige modder, vuil, mest 2. etter 3. oogvuil

drekbande de; moddertroep

drekboel de; modderachtige boel, slijmachtig doorweekte modder

drekhaene de; drekhaan, hop

drekken ww.; etteren

drekkelig, drekkerig bn.; modderig

drekmender de; scheldwoord

drekt, dreks bw. 1. heel gauw 2. onmiddellijk 3. zeer nabij, vlakbij

drel, drillen de; lijsterstrik van ineengedraaid paardenhaar

dremmen ww. 1. z'n keel schrapen, aanhoudend een kort en kuchend keelgeluid laten horen 2. opjagen

dremzen ww.; door te *dremmen* de ander laten merken dat die z'n mond niet voorbij moet praten

Drent de 1. Drent, Drentenaar 2. schaap van het Drentse type

dresseerkarre de; dresseerkar

dreugboeket et; droogboeket

dreugdoek, druugdoek de; (af)droogdoek

dreuge I de 1. droge: saai iemand 2. iemand met droge humor

dreuge, druge II bn. 1. droog, niet nat 2. uitgedroogd, niet enigszins vochtig, zonder sap(pen) 3. zonder vet, niet gesmeerd 4. in *dreuge wien* niet zoete wijn 5. (bij bep. voeding) zonder toevoegsel 6. (van koeien, resp. kippen:) niet melk gevend, niet meer leggend 7. (van personen) saai, vervelend 8. (niet van personen) niet tot de verbeelding sprekend, saai, vervelend

dreugeholen, drugeholen ww.; drooghouden, niet nat laten worden

dreugekoken ww.; door lang te koken droog worden

dreugeleggen ww.; droogleggen: droogmaken van plassen tot landbouwgrond

dreugelopen, drugelopen ww. 1. opraken van vet waarmee een as, een wagen is gesmeerd
 2. droog worden van terrein doordat het water wegloopt

dreugemaeken, drugemaeken ww. 1. afdrogen 2. droog doen worden op andere wijze

dreugen, drugen ww. 1. droog maken, laten worden 2. gedurende kortere of langere tijd geheel droog laten worden 3. drogend zijn (van het weer)

dreuger, druger de; droger, droogtoestel

dreugeri'je, drugeri'je de 1. drogerij: het drogen 2. plaats waar men droogt, vooral hetz. als *grösdreugeri'je*

dreugerossen ww.; rossend droogmaken

dreugerskosten mv.; kosten voor het drogen van het graan

dreugeschoeren ww.; droogschuren

dreugeslikken ww.; door af te likken droog maken

dreugestaon, drugestaon ww. 1. zonder water of andere natte inhoud 2. geen alcoholische drank meer gebruiken 3. niets meer in z'n glas hebben staan 4. droogstaan van een koe 5. niet meer leggen van een kip

dreugestoken ww.; droogstoken: door te verwarmen droog doen worden van een huis

dreugeter de; boon die men na droging eet, zoals bruine bonen

dreugeweg bw.; droogweg, losjes gezegd

dreugewrieven, drugewrieven ww.; droogwrijven

dreugezetten, drugezetten ww.; niet langer melken: omdat de koe moet kalven

dreughekke et; drooghek

dreughied, druughied de; droogheid

dreugien, drugien et; droogje, vast voedsel, in verb.

dreughied, drughied de; droogheid

dreugisteri'je de; drogisterij

dreugkappe de; haardroogkap

dreuglegging de; drooglegging

dreugliende de; drooglijn

dreugmaekeri'je de; droogmakerij: drooggemaakt land

dreugproeme de; droogpruim, iemand die een beetje droog, saai is

dreugproemer de; droogpruimer, iemand die met lange tanden eet

dreugrak, dreugrek, druugrak et; droogrek, rek waarop iets te drogen wordt gelegd, met name was, linnengoed

dreugroker de; gezegd van een bep. pijp

dreugte, druugte de 1. droogte 2. ondiep gedeelte van een meer

dreugteperiode de; droge periode

dreugtrommel de; droogtrommel

dreugzolder de; droogzolder

dreun de 1. dreunend geluid of trilling 2. zeer monotone geluidsopeenvolging 3. harde klap die men uitdeelt, krijgt, doordat iets ergens tegen botst

dreunen ww. 1. dreunend trillen 2. dreunend klinken 3. opdreunen 4. met zware stappen lopen 5. hard klappen, slaan tegen

dreuntien et; liedje

dreutel de 1. iemand die niet opschiet, die steeds talmt 2. klein mens

dreutelen, drutelen ww. 1. langzaam lopen, dreutelen 2. talmen

dreutelig bn.; niet vlot in z'n doen en laten

dreutelkont, dreutelkonte, dreutelgat de; iemand die niet opschiet (met het lopen en anderszins)

dreutelzak de; besluiteloos iemand

drewerd, dreverd zn. 1. oponthoud, pauze met name bij bosarbeid 2. weer waarbij men niet kan werken (en waardoor dus oponthoud ontstaat) 3. in bijv. *Hi'j is goed op zien drewerd* hij heeft een goede bui

dri'j de 1. keer dat een persoon of zaak draait 2. bocht, wending (ook van een weg) 3. draaiende klap die wordt uitgedeeld 4. smalle draaibrug over een vaart

dri'jbaand de; band van gedraaid stro

dri'jbaanke de; draaibank

dri'jbalke z. *schommelbalke*

dri'jbod, dri'jplaanke et; elk der twee planken van het draaiwerk van een ouderwetse boerenwagen waarmee *dri'jschammel* en *veurstel* draaiende bewegingen ten opzichte van elkaar maken

dri'jboek et; draaiboek

dri'jbossel, wierbossel, warrebossel de; draaiing in het haar (bij mens, varken, koe)

dri'jbrogge de; draaibrug

dri'jdeure de; draaideur

dri'jdissel de; disselboom die geheel rond kan draaien (dus onder de wagen door)

dri'jen ww. 1. rond een al dan niet denkbeeldige as draaien 2. in werking zijn, lopen 3. wenden, keren 4. draaiende, wentelende bewegingen maken 5. draaiende bewegingen met z'n vingers maken aan iets 6. komen, gaan, zich voortbewegen met één of meer draaiende bewegingen, om iets heen gaan met draaiende bewegingen, tussen iets door gaan enz. 7. om een al dan niet denkbeeldige as doen draaien, om iets heen draaien 8. wenden, doen wentelen, in een andere richting draaien 9. maken, bewerken, doen ontstaan met draaiende bewegingen 10. met draaiende bewegingen uit of van iets halen of in iets bevestigen 11. liedjes doen klinken uit een draaiorgel, door draaiende bewegingen 12. een cd, grammofoonplaat, film, video e.d. afspelen

dri'jer de 1. iemand die draait 2. iemand die om de dingen heen praat, die af en toe liegt om zich eruit te redden, die niet recht door zee is 3. wartel, wervel, draaihaakje 4. zwengel, arm om bep. instrumenten in een draaiende beweging te krijgen en te houden 5. draai om de oren 6. varken lijdend aan de draaiziekte

dri'jeri'je de 1. het voortdurende gedraai 2. in elkaar draaiende delen: van beenderen, de heupen, van een mechaniek

dri'jerig bn. 1. draaiendig: duizelig 2. met veel bochten 3. niet openlijk, niet recht door zee

dri'jgeval et; ding dat kan draaien of waarmee men kan draaien

dri'jhekke et; draaihek

dri'jing de; ineengedraaid haar, met name in de borstels op het achterwerk van een varken

dri'jkevertien et; bekende watertor: schrijvertje

dri'jkolke, dri'jkolke de; draaikolk

dri'jlappe, dri'jhoekien de; extra ingenaaid lapje onder de oksel van een mouw om meer ruimte voor het draaien te hebben (tegen het inscheuren), okselstuk (z. ook *dri'jstokkien*)

dri'jmeule, dri'jmeulen de; draaimolen

dri'jmeulebaos de; eigenaar, baas van een draaimolen

dri'jmeulekerel de; baas, eigenaar van een draaimolen

dri'jmeuleman de; de baas van, degene die gaat over de draaimolen

dri'jmeulepeerd et 1. paard dat een ouderwetse draaimolen rond deed gaan 2. elk der nagebootste paardjes in een draaimolen waarop een kind kan zitten

dri'jorgel et; draaiorgel

dri'jorgelmeziek de; draaiorgelmuziek

dri'jorgelviel, dri'jorgelwiel et; wiel, rad waarmee men een draaiorgel doet spelen

dri'jplaanke z. *dri'jbod*

dri'jpote de; draaibare poot aan een stoel, een toestel

dri'jputte de; put waaruit men het water omhoog kan draaien
dri'jraem et; draairaam
dri'jschammel, dri'jscharrel de 1. hetz. als *schammel*, bet. 5 (onderdeel van een boerenwagen) 2. draaibaar onderstel in bijv. de toepassing: *De wastobbe ston op een dri'jschammel*
dri'jschieve de; draaischijf: van een ouderwetse telefoon
dri'jslot et; draaislot
dri'jstel et; draaibaar deel van het onderstel van een boerenwagen
dri'jstoel de; draaistoel: draaibare stoel
dri'jstokkien et; extra ingenaaid lapje onder de oksel van een mouw om meer ruimte voor het draaien te hebben (z. ook *dri'jlappe*)
dri'jtaofel de 1. draaitafel: in studio's 2. platenspeler
dri'jtoppe de 1. pluk ineengedraaid haar 2. draaitol: bekend kinderspeelgoed 3. kind dat altijd in draaiende, drukke beweging is, draaitol
dri'jvonder et; draaivonder, draaibaar voetbruggetje
dri'jwark en var. et; draaiwerk (in hout e.d.)
dri'jwarvel, dri'jwottel, dri'jwattel, dri'jwarrel de 1. draaischalm, draaiwartel 2. hetz. als *dwirreltoppe*
dri'jziekte de; draaiziekte (bij varkens)
dribbelkont, dribbelkonte dribbelaar(ster)
dribbelzak de; (van een kind) dribbelaar(ster)
drie hoofdtelw.; bijvoeglijk 1. drie 2. zelfst. in *in drienen(d)* in drieën, zo ook *in driejen* id., z. ook *drienen(d)* 3. z. *drie(je)* II
drie-an-de-stok zn.; manier van schaatsenrijden waarbij een drietal schaatsers dezelfde stok onder z'n arm heeft
drie-utter de; koe met slechts drie goeie spenen, z. ook *driepappe, driespeun*
driebanen ww.; driebanden (biljartspeel)
drieblad et; waterdrieblad
driedaegs bn.; driedaags
driedielig bn.; driedelig: van een kostuum
driedraods bn.; driedraads
drieduzend telw.; drieduizend
driefbod et; plankje met houten steel (en gaatjes erin), om het riet mee op te kloppen (bij het rietdekken)
driefdeurnat bn.; door en door nat
driefjacht de; jacht waarbij het wild door drijvers wordt opgedreven
driefnat bn.; door en door nat, doorweekt nat
driefriem de; drijfriem
drieffschaole de; schaal waarin een bloem in water kan drijven (voor de sier)
drieffschoffel de; plankje met houten steel, om het riet mee op te kloppen (bij het rietdekken)
driefstange de; drijfstang
driefftille de; drijftil, (min of meer) drijvend zodenveld
driefftolle de; drijftol
driefvoeren ww.; de bijen extra voeren aan het einde van de winter, nl. om bijenbroedsel te krijgen
driefzaand et; drijfzand
drieg, driege z. *dreeg*
driegement et; dreigement

driegen, dreigen ww. 1. als drukmiddel iets onaangenaams in het vooruitzicht stellen 2. (van de werking in de lucht, de weersomstandigheden) de indruk wekken dat er slecht weer op komst is

drieger z. *dreger*

driehoek, driehoek de 1. figuur in de vorm van een driehoek 2. bekend tekeninstrument in de vorm van een driehoek 3. eenvoudige sneeuwschuiver ongeveer in de vorm van een driehoek, waarvan de scherpste punt naar voren schuift 4. driesprong (bep. kruising) 5. soort voorloper van een rollator

driehoeken ww.; bep. knikkerspel spelen in zand, waarin een driehoek is getekend

driehoekien et 1. kleine *driehoek* 2. driehoekig stukje stof met gaatjes aangebracht in de plooi van een hemd (tegen het inscheuren; mogelijk ook wel ter versiering) 3. klein, driehoekvormig voorwerp aan een eenspan, waarmee het paard de wagen kan tegenhouden

drieje I de 1. het teken voor het getal drie 2. het waarderingscijfer drie 3. speelkaart met drie eenheden, vlak van een dobbelsteen met drie stippen e.d.

drie, drieje II hoofdtelw. 1. van het aantal drie 2. derde 3. in *Hi'j is an de dubbele drie* hij heeft diarree

driejen, drijend z. *drienend*

driekaant I et; (verz.) zegge

driekaant II bn.; driekant, driekantig

driekaante de; driekantig voorwerp

driekaantig bn.; driekantig

driekaamerwoning de; driekamerwoning

driekaortstok et; (bij het kaartspel) boer, vrouw en koning van dezelfde kleur, ook van vrouw, koning en aas

Driekeuningen zn.; Driekoningen

drieklaank de; drieklank (in de muziek)

driekleuredrok, driekleurendrok de; driekleurendruk

driekwat I et, de 1. drierde deel 2. voor driekwart volwassen wild

driekwat II bn. 1. voor drierde deel 2. niet helemaal volwassen (van wild)

driekwatjasse de; driekwartjas

driekwatkiele de; bep. kledingstuk: halflange kiel

driekwatsmaote de; driekwartsmaat

drielanepunt et; drielandenpunt

drieling de 1. drieling, drie kinderen van dezelfde zwangerschap 2. haas die niet *vol*, niet volgroeid is, hetz. als *driekwat* I, bet. 2

Drielst et; plaatsnaam: IJlst

driemaansschoele de; driemansschool

driemetiesspek, mettiesspek, metspek et; doorregen spek

drienen, drienend, driejen, drijend zelfst. hoofdtelw.; in *mit 'n/zien/heur drienen* met z'n drieën, gedrieën

drienen-, drieën- in samenstellingen als *drienentachtig, drieëntachtig* drieëntachtig

driepappe de; koe met maar drie goeie spenen

driepote, driepoot, driepoter de 1. driepotig voorwerp, gereedschap in het algemeen 2. driepotige hooiruiter 3. driepotig hijswerktuig voor boomstammen 4. bep. onderdeel van een boerenwagen

driepotien et 1. driepotige kraantjeskan 2. drietandige cultivator voor gebruik in de tuin

driepuntsgoddel de; driepuntsgordel

driescherig bn; van een ploeg: met drie scharen

drieslag de 1. drierdige slag bij vlegelen 2. drieslag bij dammen

driespeun, driespene de; koe waarvan slechts drie spenen normaal functioneren

driest bn; vermetel (in positieve zin)

driestuvers bn; met de waarde van drie stuivers

drieten ww; poepen

drietershontien et; in *zo benauwd as een drietershontien* ontzettend angstig

drieveldseide de; bep. type eg

drieven ww. 1. opdrijven, aandrijven 2. door een terrein gaan om het wild op te drijven 3. met kracht goed dicht doen zitten, in iets slaan 4. bedrijven, uitoefenen 5. met woorden sterk aansporen 6. echt nodig zijn om zo snel mogelijk te doen, af te maken 7. op het water drijven 8. door de lucht zweven 9. gutschend, spoelend gaan 10. sterk zweten, zodanig dat het zweet a.h.w. over je lichaam stroomt

driever de 1. iemand die voortdurend aanspoort om op te schieten, die voortdurend de ander achter de broek zit 2. opdrijver van wild (bij de jacht) 3. opdrijver van vee 4. bijenvolk dat door aftrommelen uit een bijenkorf of -kast is gekomen

drieveri'je de; het *drieven* in meerdere bet., vooral: het steeds de ander achter de broek zitten

drieverig bn, bw.; geneigd tot *drieven*, bet. 5

drieviertien et; drijvend oliepitje

drievoold et; drieboud, in *in drievoold*

driewieler, driewielder de; driewieler

drift de 1. het driftig zijn, aanval van woede 2. zandweg waar vee langs werd gedreven, nog bekend m.b.t. schapen 3. recht, mogelijkheid om vee te drijven (over land, langs een weg) 4. plaats waar men gewoonlijk over rijdt 5. drijvende beweging op vloeistof 6. drijvende, stuwende beweging van wolken 7. keer dat drijvers bij de jacht door te drijven een stuk terrein afwerken

driftbuije, driftbui de; driftbui

driftgoed et; plantenresten die in het water drijven bij het schoonmaken van sloten

driftig bn. 1. snel boos wordend 2. heftig 3. (van schapen) tochtig

driftighied de; driftigheid, opvliegendheid

driftkikker de; driftkop

driftkop, drifkop de; driftkop

drifriegel de; twee zwaden hooi, gras op elkaar, z. ook *geerzwad*

dril et 1. bep. dichte, stijve katoenen stof voor kleding, aan de binnenkant harig 2. kikkerdril 3. z. *trillebille*

drilbore de; drillboor

drilbroek de; broek van *dril*, bet. 1

drillen I bn; van *dril*, bet. 1

drillen II ww; streng doen oefenen, goed africhten

drillerig bn; (gezegd van gestold vleesnat) hetz. als *lillerig*

drinkebreur, drinkebruur de; drinkeboer

drinken I et; drinken: dat men drinkt/kan drinken

drinken II ww. 1. drinken (van vloeistoffen, door de mond) 2. alcoholische drank nuttigen 3. aan de drank zijn 4. door drinken in een bep. toestand komen

drinkersaekertien et; *aeke* van ongeveer 2 liter

drinkersbak de; bak waaruit het vee kan drinken

drinkersdobbe, drinkdobbe de; gegraven kuil met drinkwater voor vee

drinkerskanne de; blauw geëmailleerde kan met smalle tuit om drinken in te bewaren, veelal meegenomen naar het land

drinkerskoele, drinkkoele de; gegraven kuil om het vee water uit te laten drinken

drinkerskop de; geëmailleerde kop, drinkbeker, bij een pomp gebruikt om daaruit te drinken

drinkerskruke, drinkkruke de; ouderwets soort veldfles, blauw geëmailleerde pul waarin men koffie of evt. ander drinken meenam naar het land

drinkerskupe, drinkkupe de; kuip waaruit het vee kan drinken

drinkersnappe, drinknappe de; kommetje, nap om uit te drinken

drinkerspulle de; soort bus (model van een ouderwetse melkbus) van ong. 25 cm hoog en zo'n 15 cm doorsnee aan de onderkant, vooral gebruikt om koude thee of karnemelk in te bewaren voor de werkers op het land

drinkerstonne de; ton waaruit het vee kan drinken

drinkerstrogge de; trog voor het vee om uit te drinken

drinkerstuit, drinktuit, drinktute z. *tuite*

drinkgat et; gegraven kuil waaruit het vee kan drinken

drinkgeute de; goot voor het vee langs, om uit te drinken (op de stal)

drinkkoeme et; kommetje om uit te drinken

drinkplak et; drinkplaats

drinktuit en var. z. *tuite*

drinkwaeter et; drinkwater

dritse de; modderboel

drobbe de 1. kleine, ronde, dikke persoon 2. kleine big, varken

droefien et 1. kleine *droeve*, z. *aldaar* 2. in *blauwe droefies* blauwe druifjes

droes, druus de 1. droes, bekende ziekte van met name paarden 2. schuim in de mond bij de ziekte onder bet. 1 genoemd

droesen z. *druusken*

droesker, droeskonte z. *druusker*

droeve, druiven de 1. druif (bekende vrucht) 2. aanhangsel van de iris, uitpuilend in de pupil bij paarden 3. verbinding tussen baarmoeder en nageboorte

droevejaor et; druivenjaar

droevenat et; druivennat

droevepitte de; druivenpit

droeveplukker de; druivenplukker

droevepolle de; druivenstruik

droeveraanke de; druivenrank, ook: motief of versiersel van die vorm

droevesap et; druivensap: sap van één of meer druiven, ook in de vorm van bep. frisdrank

droevestruke de; druivenstruik

droevetros, droevetrosse de; druiventros, tros druiven

droevewien de; wijn van druiven

droevig bn. 1. bedroefd makend, tot droefheid stemmen, van droefheid getuigend 2. zeer slecht, beroerd

droezerd z. *doezerd*

drok I de 1. werking van een drukkende kracht of andere drukkende omstandigheid 2. financiële druk 3. keer dat men drukt 4. het drukken, het vermenigvuldigen door de pers 5. toestand van gedrukt zijn (als boek e.d.) 6. keer dat iets gedrukt is (in boekvorm e.d.)

drok II bn. 1. veel werk inhoudend, met veel werk te doen 2. met veel beweging, bedrijvig 3. zeer levendig 4. veel plaatsvindend, intensief 5. druk, actief bezig, hard werkend, zich bewegend e.d. 6. tuk op, gretig, bijv. *drok op koffie* 7. rumoerig, luidruchtig, opgewonden

drokfout de; drukfout in zetwerk

drokgang de; drukgang

drokink, drokinkt de; drukinkt

drokjaor et; drukjaar

drokkedreet de; iemand die in alles erg langzaam is, die maar steeds niet tot een beslissing kan komen (lett.: iemand die lang op de wc zit)

drokkedreten ww.; treuzelen, voortdurend aarzelend doen en tot niets komen

drokken ww. 1. drukken, duwen (op of tegen) 2. als moeilijk, zwaar worden ervaren 3. persen, drukken bij het poepen 4. in *iene de haand drokken* hem de hand geven 5. proberen niet opgemerkt te worden zodat men niet mee hoeft te doen, geen opdracht zal krijgen 6. door een duwende, drukkende beweging verplaatsen, aanbrengen e.d. 7. zwaar vallen, een last zijn 8. door druk op papier e.d. aanbrengen 9. door boekdruk maken

drokkend bn.; drukkend: zwoel

drokker de 1. drukker: boekdrukker 2. iemand die zich drukt

drokkerd, drokker de; duw, keer dat men drukt

drokkeri'je de 1. drukkerij: het steeds drukken 2. boekdrukkerij

drokkerig bn. 1. (van het weer) drukkend 2. treuzelend, niet opschietend

drokkersbedrief et; drukkersbedrijf

drokkersvak et; drukkersvak

drokknope de; drukknoop

drokkosten mv; drukkosten

drokletter de; drukletter, letter die gebruikt wordt bij het drukken

drokmiddel et; drukmiddel

drokpetroon et; drukpatroon

drokproef de; drukproef

drokspiekertien et; punaise

drokte de 1. overvloed van bezigheden 2. flinke levendigheid, drukke toestanden 3. moeite die men voor de ander doet om het hem naar de zin te maken, inspanning voor de ander die wat meer is dan gewoon 4. rumoerig gedoe, druk lawaai 5. ophef, misbaar 6. druk gedoe van iemand

droktechniek de; druktechniek

droktemaeker de 1. iemand die bekend staat om z'n drukke gedoe 2. iemand die een boel lawaai maakt 3. ongedurig kind

droktemaekeri'je de; druktemakerij, het *drokte* maken in meerdere bet.

droktillefoon de; druktelefoon

droktoetse de; druktoets

drokverbaand et; drukverband

drokwark et; drukwerk

drol de 1. stuk drek, keutel 2. vreemde, suffige, vervelende persoon 3. teleurstelling, resultaat van niks

drollen ww; poepen

drollevanger de; pofbroek, plusfour

drom de; menigte, grote hoeveelheid mensen

dromelaand et; dromenland, diepe slaap

dromen ww. 1. dromen 2. mijmeren

dromeri'je de; dromerij, het dromen

drommel de; drommel, in verb.: *om de drommel niet* beslist niet

drommels I tw.; uitroep van verwondering, verbazing, potverdrie, ook in *te drommels*

drommels II bn.; drommels, donders, bijv. *Dat drommelse wief!*

drommels III bw.; zeer, in hoge mate, bijv. *Ik mag drommels(e) graeg daansen*

dronkelappe de; dronkenlap

dronkemaanspraot de; dronkemanspraat

dronkend, dronken bn.; dronken, beschonken

droom de 1. het dromen, toestand dat men droomt 2. het gedroomde 3. iets wat men bijzonder graag zag gebeuren 4. in *iene uut de droom helpen* hem tot inzicht brengen (terwijl hij iets heel anders dacht)

droomhuus et; droomhuis
droompeleis et; droompaleis
dropglas, droprute et; bep. oneffen glas
drop, drup de; drop, bekend snoepgoed
droppien, druppien et 1. snoepje, figuurtje van drop 2. keutel van een geit, schaap
droprute et; (verz.) bep. oneffen glas
dropwaeter et; dropwater
drouwen ww.; voornemens zijn te gaan
druge, druge- z. *dreuge(-)*
drugighied z. *dreugighied*
druggebruiker, drugsgebruiker de; drugsgebruiker
drugsbestrieding de; drugsbestrijding
drugsgebruuk et; drugsgebruik
drugshaandel de; drugshandel
druilhannes de; sufferd
druiloor, druloor de; druiloor
drumband, drumbaand de; drumband
drump de; sprong met aaneengesloten voeten
drumpel de 1. drempel van een deur 2. kozijndrempel 3. minimum waaraan men eerst moet voldoen, dat eerst moet worden gehaald alvorens verder te kunnen
drumpelen, drumpen ww.; zich springend voortbewegen, met z'n voeten aaneengesloten
drunen ww.; mokken
drup de 1. druppel water, melk of andere vloeistof 2. een kleine hoeveelheid vloeistof e.d. 3. in *van de regen in de drup* van de ene ongemakkelijke omstandigheid in de andere 4. z. *drop*
drupneuze de; druppende, druipende neus
druppen ww.; 1. druppen: druppels laten vallen 2. in druppels neervallen van regen
drupsgewieze, druppelsgewieze bw; druppelsgewijs
drupveter de; 'veter' van veterdrop
druserig bn.; opschepperig
drutelen z. *dreutelen*
druug- z. *dreug-*
druus z. *droes*
druusken, drusen, droesen ww. 1. pochen, zwetsen, opscheppen 2. opspelen, tekeergaan
druusker, druser, druuiser, droeskonte, droesker de; opschepper, branieschopper
druzig bn.; droezig (van een paard)
dubbel, dubbeld I bn.; 1. tweevoudig, tweezijdig 2. tweemaal zo veel, zo dik, zo groot enz. 3. met twee kanten, van twee soorten
dubbel, dubbeld II bw.; 1. in twee exemplaren 2. tweemaal 3. in tweemaal zo hoge mate
dubbelbried en var. bn.; dubbelbreed
dubbeldekker de; 1. bekend type vliegmachine 2. zeer dikke persoon
dubbelflappen ww.; door flappen dubbelvouwen
dubbelhekke et.; uit twee delen bestaand hek
dubbelklappen ww.; klappend dubbelvouwen, dubbelslaan
dubbelleide z. *kruusleide*
dubbelloops bn.; 1. dubbelloops, tweeloops (van geweren) 2. in *een dubbelloops jachtgeweer* luizenkam, eigenlijk: die aan beide zijden kan kammen
dubbelfnommer et; dubbelnummer
dubbelschoffeltien et; tweevoudige schoffel
dubbelslaon ww.; dubbelslaan: omvouwen

dubbelteren ww.; dubbelvouwen
dubbeltien et 1. bekend muntstuk: dubbeltje bedrag van tien cent
dubbelties bn.; met, van de waarde van een dubbeltje
dubbeltiesgaas et; zeer fijn gaas, met name gebruikt zodat kuikens niet kunnen ontsnappen
dubbeltiesschieten, dubbeltienschieten ww.; in *Gao mar op 'e kop staon te dubbeltiesschieten* loop naar de pomp
dubbelvolen ww.; dubbelvouwen
dubbelwaandig, dubbelwanig bn; dubbelwandig
dubbelwies bn; erg eigenwijs
dudelikhied de; duidelijkheid
duden ww. 1. aanwijzen (lett.) 2. erop duiden, doen vermoeden
duf bn. 1. duf, suffig 2. vochtig, bedompt 3. (van personen) saai, niet fris
duffel de; duffel: zware, duffelse jas
duffels bn.; duffels, bijv. *een duffelse jasse*
duffighied de; het slaperig, duf zijn
dugen I mv.; duigen, in *in dugen*
dugen II ww.; iets ergens tussen drukken
duit de 1. duit, oude koperen munt 2. bedrag dat een duit waard was: achtste deel van een stuiver 3. (vaak mv.) geld
duitedief de; duitendief
duities mv; bep. plant: prikneus, bernagie
duj, dui, duui I de; dooi (lett.)
duj II en var. bn.; dooiend
dujjen, duuien, duien ww.; dooien
dukaot z. *dekaot*
duke z. *deuke*
dukel tw.; in *te dukel* potverdrie
dukelen ww. 1. duikelen: over het hoofd buitelen 2. in bijv. *Ie mossen de klompen dukelen* d.i. op de punten van de klompen lopen, nl. omdat het land erg nat was
duken, doeken ww. 1. in water duiken 2. met een snelle beweging ergens in, onder duiken, zich met een duikende beweging verplaatsen 2. in elkaar duiken, een ineengedoken houding aannemen (ook: om zich te verbergen) 4. bukken
duker de 1. duiker: iemand die duikt 2. koker, soort 'ring' onder een weg door, onder een dam: voor de afwatering 3. kleine spijker met brede, platte kop 4. gele lis
dukerente, duker, dukertien de; duikeend
dukerig bn.; ineengedoken, krom lopend
dukerpak et; duikerpak
dule, doele de 1. langwerpige verlaging, kuil in een weg 2. lager gelegen maar droog stuk land 3. ingesleten gedeelte 4. lisdodde 5. z. *koedulen, delle*
duleriet, doeleriet, doedelriet et; blad van de lisdodde
dummeltien et; klein kind
dunachtig bn.; hetz. als *dunnig*
dunbaand I et; riet of stro tot dunne bossen gebonden
dunbaand II bn.; dun gebonden: van bossen riet, rogge
dune, duun de 1. heuveltje van fijn zand, duin 2. sneeuwduin
dunestreek de; duinstreek
dunhudig bn.; de kou niet best kunnende verdragen
dunk, donk, deunk de 1. dunk, waardering 2. in *naor jim donk* naar jullie idee, opvatting
dunne I de; dunne, diarree

dunne II bn.; 1. dun (van doorsnee, afmeting) 2. van een laag: dun, bijv. *een dun snegien brood* 3. (van gedrukte of geschreven letters) smal 4. dun gebouwd 5. zuinig, gierig 6. dun gezaaid, weinig voorkomend 7. (van vloeistoffen) niet dik

dunnegies bw. 1. dunnetjes 2. weinig

dunnen ww.; uitdunnen

dunneploegen ww.; ondiep ploegen, zeer licht ploegen, hetz. als *zwatmaeken*

dunnig bn.; enigszins *dunne* in meerdere bet

duntien, dunnegien et; dun exemplaar

duobaene de; duobaan

dupen ww. 1. opputten (van water) 2. z. *deupen*

duplikaot et; duplicaat

duraobel bn.; durabel: duur, veel kostend

duren ww. 1. duren: een bep. tijdsbestek hebben 2. goed blijven, niet aangetast raken (van wat gegeten kan worden)

durp, durp- z. *dörp(-)*

dusdele de; stuk vlakke grond waarop men boekweit dorste

dusk, dusk-, dus, dus- z. *dösk(-)*

duslange z. dislange

dusodder z. *disodder*

dust, döst, dööst de; dorst (lett.)

dustig, döstig bn. 1. dorstig, met dorst 2. dorst veroorzakend

duttien et; dutje, sluimering

duui, duui- z. *duj(-)*

duuizend z. *duzend*

duuk de; duik (in het water)

duukboot de; duikboot

duuknekkig bn.; voorovergebogen, krom

duukplaanke de; duikplank

duukt bn.; ineengedoken

duun de, et; helmplant (vroeger veel gebruikt om korfjes van te maken)

duungebied et; duingebied

duunpanne de; duinpan

duupaeker de; hetz. als putaeker

duur I de 1. tijdsspanne 2. lange tijd

duur II bn. 1. duur, prijzig, veel kostend 2. gewichtig klinkend, bijv. in *dure* woorden

duur III bw.; in *duur te staon kommen* ernstige, lastige gevolgen met zich mee brengen

duurzem bn.; duurzaam, lang goed blijvend

duuster I et 1. duisternis 2. onzekerheid over hoe het zit, komt enz.

duuster II bn. 1. donker, zonder licht 2. somber 3. geheimzinnig, niet normaal voor de gewone wereld

duusteren ww.; duisteren, donker worden

duustermaone de; omstandigheid dat de maan niet schijnt

duusternis de; duisternis, het duister zijn

duusterte de; duisternis

Duuts I et; de Duitse taal

Duuts II bn.; Duits, in het Duits

Duutser de; Duitser

Duutslaand et; Duitsland

Duutstaelig bn.; Duitstalig

duvedrek z. *duveldrek*

duvekaeter, duvekater tw.; duivekater, drommels (z. ook onder *duvelkaeter* II), bijv. *Och duvekaeter haele nog toe* ach wat een toestand, potverdorie

duvekaeters bn., bw.; bliksems, donders

duvekarvel et; gewone duivekervel

duvel I de 1. duivel, de Boze, bij uitbreiding: boze geest 2. boosaardig iemand 3. bijdehand kind, levendig kind, soms: en dat op een niet-gemene manier ondeugend kan zijn 4. handig, pittig iemand, iemand die door handig te zijn of door te durven alles klaar kan krijgen 5. iemands lichaam, in *op je duvel kriegen* 6. hetz. als *jotien*, klein, gietijzeren kacheltje 7. bep. houten pen waarmee men te verbinden delen aan elkaar vastzet

duvel, dievel II tw.; donders, potverdrie

duvelbaner, duvelbaander, duvelbander, duvelbanner de 1. duivelbanner 2. felle vrouw die nergens bang voor is

duveldrek, duvelsdrek, duvedrek de, et 1. mengseltje van bep. kruiden dat men in een zakje om de hals bij zich droeg (of in een jas- of broekzak) en dat volgens de overlevering de drager behoedde voor onheil, ook in andere toepassingen, bijv. bij vee 2. schertsend: zalfje waarvan men de naam niet kent 3. bep. soldeerwater

duvelen ww. 1. schelden en foeteren, ketteren 2. vallen 3. in *d'r uut duvelen* wegsturen, eruit gooien 4. kunnen schelen, bijv. *Wat duvelt je dat!*

duveljaegen ww.; donderjagen, stoeien of anderszins lastig doen

duvelkaeter I de 1. bep. fijn gebak, duivekater, kerstbrood 2. rakker van een jongen

duvelkaeter, duvelskaeter, duvelkater II tw; duivekater, drommels

duvelkaeters bw., bn.; drommels

duvels, dijvels bn., bw.; duivels: erg boos

duvelsei et; duivelsei

duvelsgaoren et; warkruid

duvelskop de; kwajongen

duvelsni'jgaoren et 1. warkruid 2. kleefkruid

duvelstoejaeger de; 1. manusje-van-alles, duvelstoejager 2. iemand die altijd op het tweede plan komt, die enigszins achtergesteld is in een huishouding met kinderen

duveltien et; vlinderstrik

duzelen ww.; duizelen: duizelig zijn

duzelig bn.; duizelig

duzend, duuizend I et; 1. duizendtal 2. groot aantal

duzend, duuizend II hoofdtelw.; 1. duizend 2. groot aantal

duzendblad et; bep. plant: duizendblad (*Achilla*)

duzendhooft et; gekloofd talhout

duzendjaorig bn.; duizendjarig

duzendknope, duzendknoop de; bep. plant: duizendknoop

duzendpote de; duizendpoot: iemand die alles doet, kan

duzendschone, duzendschoon, duzendschoenen de; bep. plant: duizendschoon

duzendvoold et; duizendvoud

duzentien et; duizendje (bankbiljet)

dwaelen, dwelen ww.; dwalen: dwalend lopen

dwaellocht, dweellocht et; dwaallicht, vaak: beweeglijk licht op de heide waarvan men zich de oorzaak niet realiseerde, ook wel met de gedachte aan gevaarlijke wezentjes

dwaelspoor, dweelspoor et; dwaalspoor

dwaes bn., bw.; dwaas: gek

dwangmaotig bn.; dwangmatig

dwarg, dwaarg, dwerg de; 1. kleine persoon, klein dier, kleine boom enz. 2. erg klein kalfje

dwargachtig, dwaargachtig bn.; dwergachtig

dwargdenne de; jong sparrenboompje, ook: sparrenboompje van het soort dat niet zo groot wordt

dwarggruui, dwarggruj de; dwerggroei

dwargkalf et; erg klein kalfje

dwarre de; 1. dwarskop, iemand die voortdurend dwarsligt, ook wel: kreng van een meid 2. klein exemplaar, dwerg

dwarre-ei et; klein ei van de kip

dwarrel de; 1. wervelwind 2. hetz. als *dri'jbossel*, z. ook *gieseltoppe*

dwarrelen ww.; 1. dwarrelen 2. zich dwarrelend verplaatsen, dwarrelend, onvast lopen

dwarreltoefte de; hetz. als *dwarrel*, bet. 2 en *dri'jbossel*

dwarreltwirre de; hetz. als *dwarrelwiend*

dwarrelwiend, dwirrelwind de; dwarrelwind, nu eens uit de ene, dan weer uit de andere richting komende wind, afwisselend zwakke en krachtige wind

dwas bn.; 1. met een (min of meer) rechte hoek op iets anders, op een andere richting 2. In *dubbel(d)* en *dwas* geheel en al 3. weerbarstig, steeds tegenwerkend

dwasbalke de; 1. dwarsbalk; vaak: zware balk op de binstijlen die beide verbindt; ook: dwarsbalk die de stijlen van een klokkenstoel met elkaar verbindt 2. losse, dwars op de hoogterichting aangebrachte balk achter de bansdeur, om die mee vast te zetten 3. vlinderstrik

dwasbatte de; *batte* die dwars geplaatst is

dwasbient et; zware balk die twee binstijlen verbindt

dwasbomen ww.; dwarsbomen

dwasbongel de; dwarsligger

dwasbongelderi'je de; het voortdurend dwarsliggen, het voortdurend zich niet constructief opstellen

dwasbongelen, tegenbongelen, bongelen ww.; dwarsbomen, dwarsliggen

dwasboom de; 1. dwarsligger 2. biels onder spoorrails

dwasbosseler de; dwarsligger, dwarskop

dwasdeur bn.; middendoor

dwasdeurmidden bn.; geheel middendoor

dwasdeurnat bn.; geheel en al nat, hetz. als *dweildeurnat*

dwasding et; dwars geplaatst ding

dwasdraoderig bn.; dwars wat het beloop van de nerven betreft

dwasdriever de; dwarsligger, iemand die steeds anders wil, die niet meewerkt

dwasfluite de; dwarsfluit

dwasgang de; dwarsgang, ook gezegd van een doorloop achter de koeien

dwasgrachte de; dwarsgracht

dwasgröppe, dwasgruppe de; 1. mestgoot op de stal die dwars op de belangrijkste mestgoot uitkomt 2. dwars op een belangrijker greppel uitkomende greppel

dwaschoolt et; 1. houten dwarsstuk aan de *sule* waarop degene die ment de rechter voet zet om te sturen (men zit nl. links) 2. houten dwarsstuk van een *stikiezer*, gebruikt bij het turfsteken

dwasiezer et; dwars geplaatst ijzer

dwaskieker de; dwarskijker, zwartkijker

dwasklaampe de; dwarsklamp

dwaskop de; 1. dwarskop 2. zware dwarsbalk die op de stijlen rust en ze verbindt

dwaslaoge de; dwars geplaatste laag, ook hetz. als *middenlaoge*, nl. van een vracht rogge

dwaslatte de; dwarslat

dwasliggen, dwasleggen ww.; dwarsliggen

dwasligger, dwaslegger de; 1. persoon die dwarsligt 2. dwarsregel in een kozijn 3. dwars liggende, dwars aangebrachte balk 4. dwarsbalk die de stijlen van een klokkenstoel met elkaar verbindt 5. vloerligger

dwasover bn., bw.; 1. recht over een stuk terrein, een weg, een waterloop, een oppervlak 2. niet in de hoogte- of lengterichting geplaatst, gaand

dwasplaanke de; dwarsplank bijv. in een hek

dwasplaete de; hetz. als *veurhoofdsplaete*, bet. 1 (bij het oorijzer)

dwasriegel de; stal die dwars staat op de belangrijkste stal, d.i. die in de lengterichting van de boerderij, veelal in gebruik voor pinken of ander jongvee

dwasriegelzolder de; zolder van de *dwasriegel*

dwasroe de; dwars geplaatste raamroede

dwasschering, dwasschrote de; elk van beide planken, latten die schuin omhoog lopen vanuit de zijkant naar het midden van een hek (op een dam enz.)

dwasschure de; schuur die dwars aan een boerderij is gebouwd

dwassloot de; dwarsloot

dwasspiele de; gewone, lange spijl in een bijenkorf, i.t.t. de *kopspiele*

dwasstal de; stal dwars op de belangrijkste stal, d.i. die in de lengterichting van de boerderij, veelal voor pinken of ander jongvee in gebruik

dwasstok et; dwars zittend stuk, ook: dwarsuitsteeksel

dwasstraote de; dwarsstraat

dwasstrik de; vlinderstrik

dwastakke, zietakke, ziedtakke de; zijtak

dwasturf de; dwars geplaatste turf

dwaswaand de; dwarswand

dwaswal de; houtwal die dwars op een andere uitkomt

dwaswark z. *warbouw*

dwasweg de; dwarsweg

dwaswottel de; wortel die een min of meer rechte hoek maakt met een hoofdwortel

dwaszitten ww.; dwarszitten

dweern de; lelijke meid

dweers bn.; bw.; dwaas

dweil de; 1. speciaal soort doek waarmee men dweilt 2. hoerig type, slet

dweildeurnat bn.; geheel en al nat

dweilmesiene de; dweilmachine

dweinselen ww.; op een bep. manier lopen

dwelen z. *dwaelen*

dwelerig bn.; 1. verstrooid 2. onvast, met bewegingen heen en weer

dwelm de; 1. kind dat geneigd is tot ruziën 2. vervelend, vreemd, lastig iemand

dwerg z. *dwarg*

dwiel bn.; duizelig

Dwingel I et; plaatsnaam: Dwingelo (Dr.)

dwingel, dwinger II, de; compost (met name aangevoerd uit Amsterdam)

Dwingel-mark de; markt in Dwingelo

dwingelaand de; dwingeland

Dwingelder, Dwingeler bn.; 1. van, m.b.t. *Dwingel* 2. (zelfst.) iemand geboortig uit, woonachtig te Dwingelo

dwingen ww.; 1. dwingen, hoe dan ook het de ander laten doen 2. dwingerig zeuren, aandringen 3. gezegd van het stuur van een voertuig of een paard dat telkens een bepaalde kant uit trekt

dwirre, dwirrel de; kleine wervelwind

dwirrel de; 1. hetz. als *dri'jbossel*, bet. 1 en *dwirreltoppe*
dwirrelen ww.; dwarrelend vallen en verder waaien van blad
dwirrelkont, dwirrelkonte de; onrustige vrouw, drukke beweeglijke vrouw
dwirreltoppe de; plukje opstaand hoofdhaar dat maar niet op z'n plek gekamd kan worden
dwirrelwiend z. *dwarrelwiend*

E

echtpaar, echtpaar et; echtpaar
edder de; uier, tepel
edelachtber bn.; edelachtbaar
eek de; edik, azijn
eekflesse de; azijnfles
eeklappe de; doekje waarop men azijn heeft gedaan
eeltbulte z. *ielbulte*
een lidw.; 1. een, ter uitdrukking van onbepaaldheid 2. zo'n, ongeveer 3. gebruikt als eerste deel van een uitroep, ook wel voor ww., om de kracht van de activiteit uit te drukken, bijv. *Hi'j zette et op een lopen!*
eendeflapper de; val om eenden te vangen (in een kooi)
eend, eend- z. *ente(-)*
eendekooiker de; hetz. als *kooiker*
eenkaander, eenkeer, eenaander vn.; elkaar
eensgelieks z. *iensgelieks*
eente, eente- z. *ente(-)*
eer, aer I bn.; 1. ander: naast de/het eerst genoemde of de/het bekend veronderstelde 2. gezegd van een persoon of zaak: niet dezelfde 3. met andere eigenschappen, aard
eer aer, aere, ere II onbep.vn.; iemand anders
eer, aer III rangtelw.; eerstvolgend
eer IV voegw.; voordat
eerappel, eerappel- z. *eerpel(-)*
eerappeldobbe de; aardappelkuil
eerappelkwieke de; loof van gerooide aardappelen
eerappelmaande de; 1. hetz. als *eerpelmaande* 2. (verkl.) aardappelmandje
eerappelpootstok de; hetz. als *pootstok*
eerappelpunter de; arm iemand die over het gerooide land naar aardappelen loopt te zoeken die de rooier liet liggen
eerappelrooiersdoppien et; elk der doppen die men op z'n vingers had wanneer men met de handen aardappels rooide
eerappelschure de; aardappelschuur
eerappelsorteermesiene de; machine die de aardappels sorteert
eerappelstange de; aardappelplant
eerappelwieden ww.; wieden van aardappels
eerbeie, erebeie, eerdbeie, eerdbeze de; aardbei
eerbeiebedde de; aardbeienbed
eerbeiepolle de; aardbeiplant
eerber bn., bw.; 1. achtenswaardig, vooral: eerlijk en plichtsgetrouw 2. eervol
eerdaegs, eerstdaegs, eerstdaegen bw.; 1. eerdaags, eerstdaags 2. morgen
eerdaodig bn.; geneigd het goede voornemen uit te voeren
eerdappel, eerdappel- z. *eerpel(-)*
eerdad voegw.; eerdad, voordat

eerdbojem de; aardbodem
eerde, ere de; 1. aardbol 2. aardbodem 3. de stof aarde, grond
eerdebaene, erebaene de; aardebaan
eerdebult, eeredongbult, erebult de; hoop mest gemengd met aarde, gebruikt voor bemesting
eeredong, eredong, eerdemes de; mest gemengd met aarde
eerdekarre, eerdkarre de; wipkar
eerekroje, erekroje de; flinke, holle kruiwagen
eerden, eren bn.; aarden
eerder I bw.; 1. eerder, vroeger 2. eerder in de toekomst 3. met een grotere kans
eerder II voegw.; voor het zover is, voor die tijd
eerdeschute, ereschute de; aardschuit
eerdewaegen de; wagen waarmee aarde werd vervoerd
eerdewark, eerdewaark et; aardewerk, gebakken aarde
eerdewarken bn.; van aardewerk
eerdezwelver z. *eerdzwelver*
eerdgas et; aardgas
eerdhommel, eerdhummel de; kleine hommel
eerdig, erig bn.; met aarde vermengd
eerdmannegien et; kabouter
eerdregend bn.; eierzuchtig
eerdriek et; aardrijk
eerdriekskunde de; aardrijkskunde
eerds bn; aards, ondermaans, tot de aarde behorend
eerdzwelver, eerdezwelver de; oeverwaluw
eergierig bn; eierzuchtig
eerlang bw.; eerlang, spoedig
eerlik bn.; 1. eerlijk, oprecht, zonder gemene dingen 2. betrouwbaar, zich nooit onrechtmatig iets toe-eigenend 3. zonder gebreken (van paarden, koeien)
eerlik II bw.; 1. naar waarheid 2. in *niet eerlik* niet helemaal
eernt de; ernst
eerntachtig, eernsachtig bn.; ernstig
eerntig bn.; ernstig
eerntwaor bn.; echt waar, werkelijk waar
eerpel, eerappel, eerdappel de; 1. aardappel, vrucht van de aardappelplant 2. aardappelplant
eerpel, eerpel- z. ook *eerappel*...
eerpelbestoppen en var. ww.; inkuilen van aardappelen
eerpelboek en var. de; 1. zeer dikke buik, door het eten van veel aardappelen 2. iemand met zo'n buik
eerpelboer en var. de; aardappelboer
eerpelbok, eerpelschute de; platte schuit voor aardappelvervoer
eerpelbore en var. de; 1. aardappelboor, aardappelkruk 2. fopmiddel: denkbeeldig gereedschap waarvoor men kinderen, aankomende knechtjes enz. op pad stuurde om het te halen
eerpelbouw de; aardappelakker
eerpelbouwen ww; aardappelen verbouwen
eerpelbri'j de; aardappelpap
eerpelbult en var. de; hoop aardappelen
eerpelcenten z. *eerpelgeld*
eerpeldollen ww.; aardappelrooien

eerpeldoppien et; elk der doppen die men op z'n vingers kan doen bij het handmatig rooien van aardappelen

eerpeleiden ww.; eggen van een akker met aardappelplanten

eerpelgat et; gat, kuil gegraven voor het bewaren van aardappelen, bedekt met stro en aarde

eerpelgeerder, eerpelgaerder de; degene die de aardappelen raapt bij het rooien

eerpelgeld, eerpelcenten et; geld dat men voor de aardappelen ontvangt

eerpelgriepe de; greep voor het rooien van aardappelen

eerpelhakker, eerpelhakkien de; aardappelhakker

eerpelhokke et; hok waarin men aardappels bewaart, opslaat

eerpelhouwgien et; schoffeltje om onkruid te 'hakken'

eerpelhutte de; deels in de grond gemaakte hut om aardappels in te bewaren of soortgelijk gat

eerpeljassen ww.; schillen van aardappelen

eerpelkarken ww.; met paard en wagen de aardappeloogst van het land halen

eerpelkeuren ww.; de kwaliteit van aardappels onderzoeken

eerpelkever de; coloradokever

eerpelkiste de; kist waarin men aardappelen vervoert, bewaart

eerpelkoele de; hetz. als *eerpelgat*

eerpelkoeme en var. de; kom voor aardappelen, aardappelschaal

eerpelkop de; 1. bep. maat waarin men aardappelen koopt, verkoopt 2. (scheldwoord) wit hoofd van een mens, ook: zo'n persoon

eerpelkörf de; korf waarin men aardappelen bewaart, vervoert

eerpelkrabben ww.; aardappelrooien

eerpelkrabbe, eerpelkrabber de; hetz. als *krabber*, bet. 1,2

eerpelkrumme, eerpelkrummel de; aardappelkruimel

eerpelkuis de; benaming voor een kalf

eerpellaand en var. et; aardappelland

eerpellichten ww.; machinaal rooien van aardappelen

eerpellof et; aardappelloof

eerpelmaand, eerpelmaande de; mand waarin men aardappels doet (bij het rapen van het land)

eerpelmael et; aardappelmeel

eerpelmennen ww.; met paard en wagen de aardappeloogst van het land halen

eerpelmeule de; groentemolen voor aardappelen

eerpelnaozuken ww.; de achtergebleven aardappels van het land zoeken

eerpelnegosie de; aardappelhandel, het venten met aardappelen, ook: de aardappels die bij het venten aangeboden worden

eerpelpeinze de; 1. dikke buik 2. scheldwoord: iemand met zo'n buik

eerpelplagge de; taaie plag geschikt/gebruikt om aardappels mee te bedekken

eerpelpoede de; iemand die veel aardappels eet

eerpelpoep de; scheldwoord voor een dik iemand; lett.: aardappel-Duitser

eerpelpoffen ww.; *poffen* van aardappelen

eerpelpot en var. de; pot waarin men aardappelen kookte, vooral: voor het vee

eerpelpoten ww.; poten van aardappelen

eerpelpoter de; 1. iemand die aardappels poot 2. pootstok 3. hetz. als *pootlorrie*

eerpelpotersstok de; pootstok

eerpelprikken ww.; door te prikken aardappels ongeschikt maken voor menselijke consumptie (zodat ze bewaard bleven als veevoer)

eerpelprikker de; machine waarmee men aardappelen ongeschikt maakte voor menselijke consumptie door ze te prikken

eerpelraanke de; stengel van de aardappelplant
eerpelrangen mv.; aardappelloof
eerpelroe de; stuk grond van vier bij vier meter met aardappelen
eerpelrogge de; veld met aardappelen
eerpelrooien, eerpelroden ww.; aardappelrooien
eerpelrooier, eerpelroder de; aardappelrooier: degene die de aardappelen rooit, tegenwoordig: bep. machine
eerpelrooierstied de; tijd van het rooien van de aardappelen
eerpelrooiersvörke de; speciale vork waarmee men aardappelen rooit
eerpelscheldersbakkien en var. et; bakje waarin men de aardappelen schilt
eerpelschelderskörffien, eerpelscheldersmaantien en var. et; korfje waarin men aardappels schilt
eerpelscheldersmes, eerpelscheldertien en var. et; aardappelmesje
eerpelschellen ww.; aardappels schillen
eerpelschieve de; schijfje van een aardappel
eerpelschiften ww.; aardappels sorteren
eerpelschoffel, eerpelschoffeltien et; 1. kleine schoffel om de aardappelen mee te schoffelen 2. oeverwaluw
eerpelschokmesiene de; machine waarmee men de aardappelen sorteert en schoon 'schokt
eerpelschoppe en var. de; schop om aardappelen mee te scheppen
eerpelschot, eerpelschut et; schot aan de voor- of achterkant van een wagen met aardappelen
eerpelschrabmesiene de; machine met behulp waarvan men aardappelen schraapt
eerpelschrabsel en var. et; aardappelschrabsel
eerpelschute z. *eerpelbok*
eerpelsjouwe, eerpelsouwe de; toestel met behulp waarvan men o.m. pootaardappelen en aardappelen voor consumptie afzonderde door gebruikmaking van diverse typen roosters
eerpelsouwen, eerpelsjouwen ww.; werken met de *eerpelsjouwe*
eerpelsprute de; spruit aan een aardappel
eerpelspuiten ww.; spuiten van verdelgingsstof op aardappelplanten
eerpelstamme, eerpelstange de; de gehele aardappelplant
eerpelstampen ww.; dooreenstampen van aardappelen
eerpelstamper de; stamper om aardappelen mee te stampen
eerpelstikke de; oog in een aardappel
eerpelstip de; vet in, bij de aardappelen die men eet
eerpelstomer de; 1. aardappelstomer, installatie voor het stomen van aardappelen 2. dubbele pan waarin aardappelen werden gekookt
eerpelstraampel de; hetz. als *eerpelstamper*
eerpeltied de; tijd van de aardappeloogst
eerpeltiele, eerappelschottel de; aardappelschaal
eerpelveld et; hetz. als *eerpelbouw*
eerpelvörke en var. de; hetz. als *eerpelrooiersvörke*
eerpelwaegen de; wagen waarmee men aardappelen vervoert
eerpelwaeter et; water waarin men de aardappelen kookt
eerpelzak de; aardappelzak
eerpelzetten ww.; aardappels poten
eerpelzeve de; zeef met behulp waarvan men pootaardappelen afzondert
eerpelzuken, eerpelzuuken en var. ww.; zoeken, rapen van de aardappels bij het rooien
eerpelzucker en var. de; raper bij het aardappelrooien
eers, aers bw., bn.; 1. op een andere manier 2. op andere tijden 3. in andere omstandigheden, in 't andere geval 4. om een andere reden, overigens 5. met andere eigenschappen

eersomme, aersomme bw.; 1. andersom 2. tegengesteld aan een andere situatie
eerst-an et; 1. als eerste aankomend 2. (zelfst.) in het begin
eerstaelig bn.; anderstalig
eerstdaegs bw.; eerstdaags, hetz. als *eerdaegs*
eerstegraoder de; eerstegrader, eerstegraadsleraar
eerstejaors de; eerstejaars
eerstejaorsrogge de; rogge van het eerste jaar
eertieds bw.; eertijds, vroeger
eervleden bw.; direct voorafgaand (in tijd)
eerzem bn., bw.; 1. eerzaam 2. nederig en beleefd 3. eer opleverend
eest, iest de; droogvloer, eest
eetber bn.; eetbaar
eetgerak et; eetgerei
eetruimte de; eetruimte
effen, effen- z. *aeven...*, *even...*
effen I bn., bw.; 1. effen, zonder tekening, gelijkmatig 2. vlak, plat, glad
effen II bw.; 1. lichtelijk, enigszins 2. voor korte tijd 3. zonder dat veel tijd of moeite nodig is
4. ongewenst m.b.t. een handeling
effenties, effenpies I bn.; gewoontjes
effenties, effenpies, efies II bw.; 1. korte tijd 2. zonder moeite, zonder problemen 3. een klein beetje, iets, bijv. *effenties antrekken*
egaol, elegaol, ingaol bn.; egaal, gelijkmatig, horizontaal
egge de; hoek, kant in een ruimte, van een vloer, van een terrein
egge, egge- z. *eide(-)*
ei tw; ach, och, wel
eiber, eiberd de; ooievaar
eibernust, eiberdsnust et; ooievaarsnest
eide, egge de; eg
eidehaoke de; haak waarmee men een eg licht
eideketten, eideketting et, de; ketting aan een eg: waaraan het paard trekt, ook: ketting aan de eg waarmee men die af en toe licht
eiden, eggen ww.; eggen, met de eg bewerken
eiderente de; eidereend
eideslepen ww.; met de omgekeerde eg de mest op het land verspreiden
eidetane de; eggetand, elk der tanden van een eg
eierdore en var. de; eierdooier
eiereten ww.; eten van eieren
eierfebriekien et; schertsende benaming voor een kip die flink legt
eiergeld, eiercenten et; geld dat men ontvangt voor verkochte eieren
eiergooien ww.; bep. spelletje spelen waarbij men met eieren werpt
eierkolehokke et; hok waarin men de eierkolen bewaart
eierkörf de; lichaam
eierkrulen ww.; bepaald kinderspel spelen met keihard gekookte eieren die over het gras werden gerold
eierleggen ww.; leggen van eieren
eiermaand, eiermaande de; eiermand, eierkorf
eiermark I en var. et; merk van een ei
eiermark II en var. de; eiermarkt
eiernust et; nest met eieren
eierproeme de; eierpruim

eierschaole de; 1. eierschaal 2. schaal voor eieren
eierslaon ww.; geblinddoekt, met een stok, eieren kapot slaan (als spelletje)
eitertelling de; telling van de eieren van weidevogels in het veld
eiertikken, eigientikken ww.; bep. spelletje spelen met eieren, waarbij men elkaars eieren tegen elkaar tikt
eiervluus, eiervel en var. et; eivlies
eierwezel, eierwienzel de; hermelijn
eierzuker ww.; eierrapen, eierzoeken
eierzuker de; iemand bezig met eierrapen
eigen bn.; 1. eigen 2. in *de eigenste dag* dezelfde dag
eigenangered et; wollen weefsel dat eerst (zelf) werd gesponnen en vervolgens geverfd
eigenaorig, eigenaordig bn, bw.; vreemd, zonderling, eigenaardig
eigenarfde bn.; eigenerfde
eigenbakken, eigenbakt bn.; zelf gebakken
eigendöst, eigendöscht bn.; zelf gedorst
eigene et; dat wat men als eigen, karakteristiek ervaart
eigenen ww.; geschikt zijn voor/om
eigener de; eigenaar
eigengered, eigenred, eigenredded en var. bn.; zelf vervaardigd, vooral van weefsel
eigengespunnen bn.; zelf gesponnen
eigenhaandig bn.; eigenhandig
eigenhaantien et; neiging om zonder overleg/toestemming zelf gauw iets te doen
eigenhaemer, eigenheimer de; eigenheimer
eigenlik, eigenliek, eigentliek ingelik bw.; eigenlijk, werkelijk
eigenmaekt, eigengemaekt bn.; zelf gemaakt
eigenred, eigenredded z. *eigengered*
eigenschap de; 1. karaktertrek of eigenschap in lichamelijk of stoffelijk opzicht 2. gewoonte
eigenslaacht, eigengeslacht bn.; zelf geslacht
eigentieds bn.; eigentijds
eigentliek z. *eigenlik*
eigenwetig bn.; slecht willende aannemen, luisteren
eigenwies bn., bw.; eigenwijs, verwaand, trots
eigenwieze de; eigenwijs iemand
eigenwiezighied de; eigenwijsheid
eikoele de; kuiltje in het ei
eilaand et; eiland
eilaanderlint et; bep. band voor onderbroeken
eind, eind- z. *aend...*
eindelik, einlik, einliks, aenlik bw.; ten laatste, tenslotte
eindigste z. *aendigste*
eindrisseltaot et; eindresultaat
eindstesjon et; eindstation
einduutkering de; einduitkering
einlik, einliks, eins, einsen bw.; hetz. als *eigenlik*
eivel, eivluus et; hetz. als *eiervluus*
eker z. *iekhoorn*
ekkel de; eikel, vrucht van de eik
ekkelbieter de; meikever
ekkelboom de; eikenboom
ekkelbos de; eikenbos

ekkelcacao de; bep. poeder van gemalen eikels
ekkeldoppe de; eikeldop
ekkelhoek, ekkelhoek de; hoekje grond met eiken
ekkeljaor et; jaar waarin er flink eikels aan de bomen komen
ekkelkoele de; kuil waarin men eikels bewaarde
ekkelkoffie de; eikelkoffie
ekkellof et; loof van een eik
ekkelpiepien et; pijpje van een eikeldop
ekkeltakke, ekkeltokke de; tak van een eik
ekkeltied de; tijd, seizoen van de eikels
ekkelzuken en var. ww.; zoeken, rapen van eikels
ekkelzuckerstied de; tijd, periode waarin men eikels zoekt
eklips z. *klipse*
ekselent bn., bw.; heel erg goed
ekskusieboelgoed et; executieverkoop
ekster, akster de; 1. ekster 2. klein vrouwtje 3. vrouw die zich een beetje als een krenghedraagt
ekstermelken ww.; eieren van eksters uit het nest nemen en één laten liggen, zodat ze blijven leggen
eksternust et; 1. nest van een ekster 2. vrouwelijk geslachtsdeel
eksteroge et; eksterog, likdoorn
eksteur de; vroegere politieman
ekstraant bn., bw.; 1. flink, stevig optredend 2. dapper 3. brutaal
elegaol z. *egaol*
element et; 1. element 2. bep. rechthoekige lantaarn
elestiek, elestieken z. *ielestiek, ielestieken*
Elfduzendmark en var. de; bep. grote markt in *Stienwiek*, hetz. als *Alderheiligenmark*
elfribbe de; 1. iemand die extra lang en/of mager is 2. grote koe of een groot varken 3. Dromerig iemand 4. varken of kalf dat niet groeit
elfrittenkaorte de; diarree
elfstederit, elfstedetocht de; elfstedentocht
elfurebakkien et; koffie die men 's ochtends om elf uur drinkt, ook: kopje koffie dat overgebleven is van eerder op de ochtend
elfuurtien et; 1. borrel die men rond elf uur dronk, ook: borrel een tijdje voor het middagmaal 2. koffie die men rond elf uur drinkt
elkaer, elkaere, elkaander vn.; elkaar
elkeniene vn.; iedereen, elke persoon
elle de; bep. lengtemaat: el
elleboge de; 1. elleboog 2. deel van de mouw bij de elleboog van de arm 3. op een elleboog gelijkend deel van een kachelpijp
ellebogestoom de; handkracht gebruikt bij het bedienen van machines
ellebogewark et; de situatie waarbij men het achter z'n ellebogen heeft
ellepiep, ellepiepe de; ellepijp
elletakke de; buitenste kromming van de arm, elleboog
Else et; plaatsnaam: Elsloo (in *Oost-Stellingwarf*)
Elziger, Elsemer bn.; van, m.b.t. *Else*; zelfst.: iemand uit *Else*
elven zelfst. hoofdtelw.; elf
Elvendattigst; in: *op zien Elvendattigst* op z'n dooie gemak, traag en omslachtig, ook: uitgebreid
elvende telw.; hetz. als *elfde*

elze de; 1. els 2. z. *spleutestikker*
elze, elze- z. *elzen-*
elzekattien, elzenkattien et; katje van de els
elzekever de; goudhaantje
elzen bn.; van elzenhout
elzenblad, elzeblad et; blad van de els
elzenboom, elzeboom de; els
elzenbossien, elzebossien et; bosje bestaande uit elzenhout
elzehoolt, elzenhoolt et; elzenhout
elzekattien, elzenkattien et; elzenkatje
elzepolle, elzenpolle de; bep. boom: els
elzentoeke, elzentakke en var. de; tak van de els
elzewal, elzenwal de; houtwal van elzen
elzepolle, elzenpolle de; els (boom, struik)
elzeproppe, elzenproppe de; elzenprop
emalje et; stof met email erop
emansipaosie de; emancipatie
emansipeerd de; geëmancipeerd
emelt, emelte de; larve van de langpootmug
emelteplaog, emelteplaoge de; plaag door de aanwezigheid van veel emelten
emigraosie de; emigratie, landverhuizing
emmer de; 1. emmer 2. pompemmer
emmeren ww.; emmeren, zeuren
emmerhaol et; hengel van een emmer
emmerkleppien et; bep. klep in een pomp
emmernaegel de; bep. soort kleine, korte spijker
emmerrak et; rek voor het drogen en bewaren van emmers en ander melkgerei
emmesaosie z. *aevensaosie*
emosie de; emotie
ende, einde- z. *aende(-)*
endelhoolt, endelingshoolt et; laatste stukje van het hout
endelschut, endelschot et; 1. schot van planken tegen de muur aan het eind van een stal, om het vee te beschermen tegen de kou 2. *aendelbod*
enderste, endigste z. *aendigste*
endschot z. *aendelbod*
ene, ene- z. *ente-*
eng bn.; nauw sluitend
engelzute de; gewone eikvaren
enkelhoolt et; brandhout voor de kachel dat niet gekloofd hoeft te worden
enkel, enkeld z. *inkel, inkeld*
enlikste z. *aendigste*
enlingsbod et; hetz. als *aendelbod*
ente, ent, eend, eente de; 1. eend, eendachtige 2. vrouwelijke eend
ente-ei, entei en var. et; eendenei
integrös, enegrös en var. et; mannagras
entehokke en var. et; hok als schuilplaats voor eenden
entekörf en var. de; eendenkorf
entekouwe, entekooi de; eendenkooi
entekroes, entekros, kroes et; eendenkroos
entelokker de; soort fluitje om wilde eenden mee te lokken

enten ww.; 1. enten, occuleren 2. inenten
entepieke en var. de; eendenkuiken.
entepiekekuppelen ww.; niet volwassen eenden doden door ze te knuppelen
entepiekeweer et; mooi zacht, enigszins zwoel en licht regenachtig weer
enteploeme de; eendenveer
entepote, entepoot en var. de; 1. poot van een eend 2. herderstasje 3. grote weegbree
enter, enter-; enter(-): eenjarig exemplaar: vaak: eenjarig paard of schaap, d.i. vaak: dat voor de eerste keer geschoren is
enterbi'je de; eenjarige bij
enterbolle de; enterstier
enteren ww.; 1. te pakken krijgen 2. op de kop tikken 3. de baas kunnen
enterhingst de; éénjarige hengst
enterhokke et; hok voor enters
enterlaand et; land, wei waarin men eenjarig vee doet grazen .
entermelk et; melk van een pink die voor het eerst heeft gekalfd
enterpeerd et; eenjarig paard
enterpoter de; eenjarige pootardappel
enterrogge de; eenjarig zaaizaad dat men gebruikt uit de eigen oogst
enterruun de; eenjarige ruïn
enterschaop et; eenjarig schaap
enterstal de; stal voor eenjarige dieren
entervos de; eenjarig vospaard
enterweide de; hetz. als *enterlaand*
entesnaevel de; snavel van een eend
entevere en var. de; veer van een eend
entvoegel, entevoegel, eendvoegel de; eendvogel
enveloppe, inveloppe, anveloppe de; enveloppe
ere de; 1. eer 2. nette, fatsoenlijke wijze 3. hoog/hoger aanzien dat iemand/iets ondervindt 4. hulde, verering, eerbetoon 5. z. *eer* II 6. z. *eerde*(...)
erebaene de; 1. erebaan 2. z. *eerdebaene*
erebeie, erebeie- z. *eerbeie*(-)
eredaegs, aeredaegs bw.; anderdaags, de volgende dag; ook de-woord, bijv. *De eredaegs gong ik vot*
eredong z. *eeredong*
eregister, eerregister bw.; eergisteren
eremiddags, aeremiddags bw.; de volgende middag
eremorgens, aeremorgens bw.; de volgende morgen
ereplak et; ereplaats
ereprijs de; ereprijs, ook: de plant: ereprijs
ereschute z. *eerdeschute*
ereweeks bw.; de week erna, de volgende week
erig z. *eerdig*
erikabossel de; bep. borstel in de imkerij
erkentelikhied de; erkentelijkheid
es I de 1. es, hooggelegen bouwland nabij een woonkern 2. in *in de es* voor elkaar, in orde 3. z. *eske*
es II bw.; 1. eens, een keer in het verleden, op zekere dag 2. op zekere tijd in de toekomst 3. een enkele keer 4. gezegd ter versterking 5. gezegd om een hoedanigheid te benadrukken
esakker de; akker op de es
eske, esken, es de; bep. boom: es

esken bn.; van essenhout
eskeblad, eskenblad, essenblad et; blad van de es
eskeboom, eskenboom de; bep. boom: es
eskenhooft, eskenhooften, eskehooft en var. bn.; essenhout(en)
eskenpolle de; bep. boom: es
eskenproppen mv.; proppen van de es
eskenstobbe de; stronk van een es
eskenstok de; stok van essenhout
eskentoeke, eskentakke de; tak van een es
espenblad et; blad van een esp
esse, esse-; z. *eske(-)*
essien et; kant van een bikkel uit het bikkelspel tegenover het vlak dat met *staondertien* wordt aangeduid
ester de; 1. hetz. als *essien* 2. estrik: vloer- of wandtegel 3. laag of plak spek met de dikte daarvan (bet. 2)
estrik, esterik de; hetz. als *ester*, bet. 2
et I lidwoord; 1. het 2. gebruikt bij maat- of hoeveelheidsaanduiding: per eenheid, per stuk 3. gebruikt vóór de overtreffende trap, zoals in Ned. het snelst, het eerst
et II persoonlijk vn.; 1. het 2. als invulling van de onderwerpsplaats bij veel werkwoorden, bijv. *Et verbaosde him* het verbaasde hem, *Et regent*
etelage de; etalage
etenkoker de; kok, degene die het eten kookt
etenkokeri'je de; het koken van eten
etens, etens- z. *eters-*
etenspul et; het (warme) eten
etentien et; etentje, feestelijk getinte, gezamenlijke maaltijd
eteraosie de; dat wat men bij een maaltijd gaat eten, vooral m.b.t. de warme maaltijd
eteri'je de; 1. het koken, vooral van voedsel, maaltijden 2. dat wat gekookt en anderszins bereid wordt voor de hoofdmaaltijd 3. het geheel aan eten, bestek, pannen enz. 4. eterij, etenswaar, gezegd bijv. vlak voor de kerstdagen
etersbakkien, etensbakkien et; etensbakje
etersbellegien, etensbellegien et; klokkelui van twaalf uur 's middags
etersbod, etensbod et; bord waaruit men de warme maaltijd nuttigt
etersgerei, etersgoed et; eetgerei
etersketel de; bep. veldketel waarin de werkers op het land hun eten meenamen
etersklokke de; klok die luidt om twaalf uur 's middags
eterskörf en; var. de; mand waarin men het eten naar de werkers op het land bracht
eterspanne de; pan waarin men het eten bereidt, opdient
eterspot en var. de; kookpot, pot waarin men het eten kookte boven het vuur
etersschaole de; schaal als onderdeel van het eetgerei
eterstaofel en var. de; gedekte tafel
eterstied en var. de; tijd om te eten, vooral om de warme maaltijd aan het begin van de middag te nuttigen, nl. ten teken dat men moest komen eten
etgadde, etgarre de; etgaarde, nagras
etgarrehuj et; hooi van de tweede snee
etgarremi'jen ww.; maaien van etgaarde, nagras
etterboel de; geheel aan etter
etterbule, ettergezwöl de; ettergezwel
etterkop de; etterpuist

ettermienetskop de; scheldwoord
etzelde aanw. vn.; hetzelfde
eukemene de; oecumene
eulie de; 1. bekende vloeistof: olie 2. oliesoort 3. aardolie
euliebolle de; oliebol
euliebraander de; oliebrander: oliekachel
euliebusse de; oliebus
euliedom bn.; oliedom
euliedrok de; oliedruk: druk van de olie in een deel van een machine
eulieflutte de; 1. oliebol, oliekoek 2. kleine olielamp 3. kleine oliespuit
eulieheufien et; in *een eulieheufien hebben* dom zijn
euliekanne de; oliekan
euliekarre de; kar, wagen waarmee een olieman vent
eulieketoen et; hetz. als *ketoentien*, bet. 1
eulieklid, euliekleed et; bep. zeildoek, oliekleed
eulieklippe, euliekleppe de; petroleumkan
euliekoeke de; 1. bep. ronde meelkoek, oliebol 2. vreemd, suffig iemand
euliekoekebakken ww.; bakken van oliekoeken, olieballen
euliekoekebakkeri'je de; het bakken van olieballen
euliekoekekraom de; olieballenkraam
euliekop de; olietop, bep. soort pijpenkop
euliekouse de; kousje van een petroleumlamp
euliekraene de; oliekraan
euliekruke de; rechte, wijde kruik voor olie, met name met olie voor de lamp
eulielampe, eulielanteern de; olielamp
eulielocht de; olielucht
eulieman de; olieman: venter van olie
euliemaatschoppi'je de; oliemaatschappij
euliemeule de; oliemolen
euliemulder de; mulder van de oliemolen
euliepiepe de; oliepijp
euliepitte de; pitje, drijvend in de olie
eulieplakke, eulievlekke de; olievlek
eulieschilderi'je et; schilderijs, gemaakt met olieverf
euliesnippe, euliesnipper et; oliestel
euliestien de; oliesteen
eulietute, euliesnuut, eulietuite, eulietoete de; bep. kleine olielamp
eulievarve de; olieverf
euliezaod et; oliehoudend zaad
eunsgat z. *eusgat*
eunsmodder z. *eusmodder*
eunster, euster et; 1. bep. weeginstrument met veer en onderaan een haak; op een wijzerplaat van koper leest men het gewicht af 2. bep. weegtoestel met ongelijke armen, o.m. door de kuiper gebruikt om botervaten te wegen
eunstmodder z. *eusmodder*
eupelik z. *eupenlik*
eupen bn., bw.; 1. open, niet gesloten, niet dichtgemaakt, onbedekt 2. toegankelijk 3. Niet gevuld 4. nog niet afgerond, nog niet afgesloten 5. zeer helder van geest, scherp oplettend
eupen, eupen-; open(-)
eupenbaasten, eupenbasten ww.; openbarsten

eupenbaar bn.; openbaar
eupenbaoring de; 1. openbaring: in Bijbelse zin 2. grote verrassing
eupenbaormaeking de; openbaarmaking
eupenbieten ww.; openbijten: door te bijten openmaken
eupenblijven ww.; openblijven: niet gesloten worden
eupenbugen ww.; openbuigen
eupendouwen ww.; openduwen
eupendri'jen ww.; opendraaien
eupendrukken ww.; opendrukken
eupenen ww.; openen: openmaken, opendoen
eupener de; opener
eupeneren, oppeneren ww.; zich openbaren, zich openlijk voordoen
eupenflappen ww.; flappend opengaan of openen
eupengaon ww.; 1. opengaan 2. opengedaan worden
eupenhattig bn., bw.; openhartig
eupenhied de; openheid
eupenholen ww.; openhouden: zorgen dat iets niet sluit, dicht wordt gedaan
eupening, eupinge de; 1. het open (doen) gaan van iets 2. het doen beginnen van iets 3. het openstellen 4. de officiële en/of feestelijke openstelling 5. gat, bres 6. middel, mogelijkheid om iets te bereiken, om tot een oplossing te komen enz. 7. in *eupening van zaeken* opening van zaken
eupenings-; openings-
eupenklauwen, eupenkrabben ww.; openkrabben
eupenlaoten ww.; 1. openlaten: geopend laten, niet afsluiten 2. vrijlaten, niet afsluiten enz. 3. niet gebruiken, niet invullen 4. in het midden laten
eupenleggen ww.; 1. openleggen: zo leggen dat het open is 2. openen, blootleggen 3. openbaren
eupenliggen ww.; openliggen
eupenlik, eupelik bn., bw.; openlijk
eupenlocht de; openlucht
eupenlochtspul et; openluchtvoorstelling, toneelstuk in de open lucht
eupenlochtteniel et; openluchttoneel
eupenlochtveurstelling de; openluchtvoorstelling
eupenmaeken ww.; openmaken
eupenpiepen ww.; piepend opengaan
eupenratsen, eupenritsen ww.; openscheuren, snel opensnijden
eupenrieten ww.; 1. door rijten uiteen, open doen worden 2. door rijten uiteen raken
eupenschaeven ww.; openschaven
eupenschieten ww.; 1. door schieten open maken 2. zich plotseling openen
eupenschoeven ww.; 1. openschuiven: openen door te schuiven 2. schuivend opengaan
eupenslaon ww.; openslaan: met een slag, een slaande beweging openmaken of zich openen
eupensnieden ww.; opensnijden
eupenspieten ww.; openspijten: splijtend zich openen
eupenstaon ww.; openstaan
eupenstikken ww.; opensteken
eupenvalen ww.; 1. openvallen: door een vallende beweging zich openen 2. vacant raken 3. door vallen verwond raken
eupenvolen ww.; openvouwen
eupenwrieven ww.; openwrijven
eupenwringen ww.; openwringen: door te wringen open doen zijn

euper, euper- z. *opper-*
eusgat, eunsgat, eustgat, heusgat et; gootgat, zinkgat
eusgoed et; vieze modder uit het gootgat, vaak als bemesting over het land gebracht
eusgröppe, eustgröppe de; goot waardoor het afvalwater wegloopt
eusien et; onnozele persoon
eusmodder, eunsmodder, eunstmodder de; modder uit het zinkgat, gootgat, wel als bemesting over het land gebracht en ook wel als medicijn gebruikt
euster z. *eunster*
eusvat et; hoosvat, nl. om mee te hozen
eutenesie de; euthanasie
euvel I et; euvel: gebrek, mankement
euvel II bn.; in *iene wat euvel duden* hem iets kwalijk nemen
euvelleer et; leer voor het bovendeele van een schoen
euvelmoed, euvermoed de; in *d'r gien euvelmoed in hebben* er niet tegen opzien, er geen erg in hebben, volstrekt argeloos zijn
euveltien et; kleine overtreding, klein zaakje, akkefietje
euverbeudig bn.; var. van *overbodig*
Euverburen, Overburen et; naam van een kleine buurt onder *Steggerde*
euze, uize, uigies mv. de; 1. oog aan kleding, waarin het bijbehorende sluitingshaakje past 2. onderkant van het rieten dak
evaluaosie de; evaluatie
evelasten bn.; van everlast
evelasting de; bep. stof: everlast
evangelisaosie de; evangelisatie
eveltaske z. *evertaske*
even bn., bw.; 1. even 2. egaal, vlak, bijv. *een mooi stok evene grond*
evenaar de; 1. evenaar 2. lang dwarshout aan een dissel, waaraan twee spoorstokken konden
evenaoren ww.; evenaren
evengoed bn.; 1. eender, even 2. desondanks
evenoold bn.; even oud
eventaoris, effentaoris, inventaoris de; 1. inventaris 2. het inventariseren van de inboedel, bijv. *D'r is inventaoris maekt* 3. successierechten, bijv. *eventaoris betaelen* 4. inventarislijst
eventies, evenpies, efies bw. 1. een korte tijd 2. zonder veel problemen, zonder dat het veel moeite kost 3. een klein beetje, bijv. *'t Is ok mar krek eventies dat et vertrouwd is* het ijs houdt ook nog maar net
evenwel bw., bn.; net zo goed, evengoed
evenwiedig bn.; evenwijdig, steeds met gelijke tussenruimte
evenzogoed bw.; 1. niettemin, toch 2. bovendien, ook nog 3. net zo goed
vertaste, evertasse, hevertasse, hevetaske, evetaske, eveltaske en var.; 1. hagedis, niet zelden ook gebruikt als benaming voor de salamander 2. pissebed
evertien et; 1. huiskrekel 2. houtworm
evertille, evetille z. *hevetille*
evven, evven- z. *aeven-*
ewig z. *iewig*
exemplaor et; exemplaar
expesisie de; expositie, tentoonstelling
expletaosie de; exploitatie
extragien et; extraatje
ezelsbroggien et; ezelsbruggetje
ezeltienrieden ww.; ezeltjerijden

F

faai, fei bn., bw. 1. gemeen, smerig 2. zich lief, aardig voordoend

fabbelegoesies, fabberegoesies z. *babbelegoegies*

faem de; faam, vermaardheid

fajjesant z. *fesant*

fakem et; vaccin, bijv. *D'r was gien genoeg fakem veur de griepsputen*

fakseren, fekseren, ferceren 1. met doordrijven bereiken, nadrukkelijk uitdagen 2. met geweld openmaken 3. boven z'n krachten werken (met negatieve gevolgen)

falegrein zn.; lichte afgunst

faliekant, falliekant, faliekaant bw.; 1. totaal, mordicus 2. met verkeerde afloop

falliekant bn; keurig en flink (van een groot meisje, jonge vrouw)

falliesement, feliesement, fejiesement et; faillissement

falliet, feliet, ferliet, fejiet bn.; failliet

fantaseren ww.; fantaseren

fantasie de; fantasie

fantasiebroek de; 1. broek met een andere kleur dan het jasje dat men erbij draagt 2. streepjesbroek

faobel de; 1. bep. vertelling, fabel 2. verzinzel

fasant, fasant-; fazant-

feberwaori, feberwari, febrewari, febrem zn.; februari

feberwaoriplaante de; schoenlappersplant

feberwaorizunne de; februarizon

febriek de, et; fabriek

febrieksbotter de; fabrieksboter

febrieks'bri'j de; pap gemaakt in de zuivelfabriek

febrieksbuurt de; buurt, bebouwing bij een fabriek

febriekshuzen mv.; fabriekswoningen

febrieksmaegien et; meisje dat op een fabriek werkt

febriekspiepe, febriekspupe de; fabrieksschoorsteen

febrieksschostien de; fabrieksschoorsteen

febriekstoete en var.; z. *toeter*

febrieksvolk et, de; mensen die op een fabriek werken

federaosie de; federatie

fedusie de; fiducia, het vertrouwen erin

feesteri'je de; het houden van feesten, het feestvieren

feestholen ww.; feestvieren

feestmusse de; vrolijke, papieren muts bij een kinderfeestje e.d.

feestnommer et; iemand die graag grappen maakt, die graag en veel feestviert

feestzille de; speciaal borsttuig, haam voor paarden, nl. voor zon en feestdagen

feguur de, et; figuur

feguurzaegdeuze de; doos of kistje met benodigdheden voor het figuurzagen

feguurzaege de; figuurzaag

fejiesement z. *falliesement*

fekseren z. *fakseren*

fel bn., bw.; 1. fel 2. tuk op 3. op intense wijze

feleinig z. *foeleinig*

felesepaede z. *fielesepee*

felie, felie- z. *fallie-*

felicitaosie z. *fielsetaosie*
fels, felslaoge de; laag ijzeroer
femie de; 1. gezin 2. familie in ruimere betekenis
femiebaank de; hetz. als *herebaank*
femiebeest et; dier, met name fokdier, dat een bloedverwant is van een bep. ander dier
femiebetrekking de; familierelatie
femieraod de; overleg, beraad van, binnen een familie
femiegoed et; goed dat door overerving in de familie blijft
femiepetret et; familieportret
femiestok et; voorwerp door een familie van geslacht tot geslacht bewaard
femieverholing de; band tussen de familieleden
femiezaeke de; kwestie die een bep. familie betreft
ferceren z. *fakseren*
ferliet z. *falliet*
fermaat, fermaat, formaot et; formaat
fernuus, fernuis et; fornuis, kookkachel
ferwiel z. *flewiël*
fesant, fesaant, fajjesant de; fazant
fesantehaene en var.; fazantenhaan
fesantehenne en var.; fazantenhen
fesantelopien et; wildpaadje van fazanten
fesantepiekien et; kuiken van een fasant
fesantkiepe de; fazantenhen
fesoën, fetsoën, fersoën et; 1. fatsoen, fatsoenlijk gedrag 2. vorm, model, de juiste staat
fesoënlik, fetsoënlik bn.; 1. fatsoenlijk 2. goed, redelijk
fesoenshalve bw.; uit fatsoen
feteler de; iemand die zanikt, zeurt
fi'j, fui, fuj tw.; foei
fibelesereren z. *fileseferen*
fiebelegoegies z. *babbelegoegies*
fiebeleवासies mv.; 1. streken, fratsen 2. uitvluchten, tegenwerkingen
fiedel de; viool
fiedeldaans de; sint-vitusdans
fiedelder de; fiedelaar, iemand die vioolspeelt
fiedeldeuze de; doos waarin men een viool bewaart en vervoert
fiedeldomdeintien et; ringvinger (benaming voor kinderen)
fiedelen ww.; 1. fiedelen, op de viool spelen 2. slecht spelen op de piano of ander muziekinstrument 3. op snelle wijze volgen 4. van honden: de geslachtsdaad verrichten of de schurkende bewegingen maken
fiegelderi'je de; verrichten van een priegelwerkje
fiegeleren ww.; niet doeltreffend en met verschillende dingen tegelijk bezig zijn, doen alsof het druk is maar intussen flierefluiten
fiek, fieke de; jaap, snee
fieken ww.; snijden (vaak: ruw) 2. bij honden: de geslachtsdaad verrichten
fiekmeester de; man met veel kinderen (en die dus kennelijk veelvuldig de geslachtsdaad verricht)
fiekseltien et; splintertje
fielemikken ww.; speels, stoeiend toenadering zoeken bij een meisje, vrouw
fielepiene z. *lepiene*

fielsepee, fielsepaede, fielsepee, fielsepee, fielsepaede en var. de; oude benaming voor de fiets, i.h.b. de véloupède

fielsetaasie, fielsietaasie, felicitasie de, felicitatie

fielseteren, fielsieteren, fielsieteren, fielisteren, fielsieteren, fulieteren ww.; feliciteren

fieme z. *wieme*

fiemelen ww. 1. onhandig tasten, knoeien, peuten, bezig zijn zonder dat het werk lukt, opschiet 2. met lichte, kleine klusjes bezig zijn

fiemeler, fiemelder ww.; 1. onhandige taster, knoeier 2. schijnheilige

fiemelig bn., bw.; 1. bezig zijnd en niet opschietend 2. pietluttig bij het werk, overdreven proper

fiemelkont, fiemelkonte de; iemand die niet opschiet met handmatig werk, onhandige knoeier

fiemelwark et; klein, licht en handmatig werk waarmee men niet opschiet

fiemelzak de; iemand die met licht, handmatig werk niet opschiet

fien bn., bw.; 1. fijngebouwd, dun, teer 2. uit kleine deeltjes bestaand, op kleine deeltjes betrekking hebbend 3. gezegd van klein, fijn werk, priegelwerk 4. van stemgeluid: hoog en niet erg luid 5. gereformeerd, zeer godsdienstig, doorgaans van gereformeerden gezegd 6. m.b.t. wind, kou, vriesweer: scherp, schraal, fel

fienachtig bn., bw.; klein, zwak, bleekjes

fienbonkerig, fienbonkig, fienbottig bn.; fijngebouwd, tenger, mager en met fijne, uitstekende botten

fienbruud, warksterbruud et; bijenbroedsel waaruit de werkbijen voortkomen

fiendoekspoep de; venter (uit Duitsland) met allerlei soorten kant en andere fijne stoffen ter verfraaiing

fiendraoderig bn.; fijndradig, fijnvezelig

fienegies, fienties bw.; 1. fijntjes (m.b.t. scherpe, koude wind of scherpe vrieskou) 2. van zeggen, opmerken: op korte, rake maar ook nette wijze

fiengeleuvig bn.; fijn, orthodox

fiengevuldig bn.; 1. snel gekwetst, geraakt 2. over een fijn gevoel beschikkend

fiengruus et; fijn gruis

fienies z. *finish*

fienig bn.; 1. fijntjes, doordringend: van de vrieskou 2. van een kneep in de huid: over een zeer geringe oppervlakte

fienkniepen ww.; fijnknippen

fienkrummelen ww.; door te kruimelen tot kleine deeltjes maken

fienmael et ; zeer fijn, gemalen meel

fienmaelen ww.; fijnmalen

fienprakken, fienproezen ww.; door te prakken fijnmaken

fienpruver de; 1. iemand die alles eerst goed proeft, kieskeurig iemand (m.b.t. eten) 2. iemand die onmiddellijk iets aan het eten bemerkt door te proeven

fiensnieden ww.; fijnsnijden

fienties z. *fienegies*

fienvoer et; uit heel kleine deeltjes bestaand voer, zoals gemalen rijst

fienwrieven ww.; fijnwrijven

fiepen ww.; van een geit: een bep. geluid maken (als het dier bronstig is)

fiepseltien et; dun sneetje brood e.d.

fiespelder, fiespeler de; kind dat treuzelt bij het eten en kieskeurig is

fiespelderi'je de; 1. het overdreven schoonmaken, poetsen 2. geknoei, het kieskeurig zijn bij het eten 3. het alles betasten, peuten 4. Het niet opschieten (met name m.b.t. fijn werk)

fiespelen ww.; 1. op overdreven wijze schoonmaken, poetsen 2. overal met z'n vingers aan zitten, peuteren 3. kieskeurig eten, niet erg opschieten met het eten 4. Priegelig bezig zijn met fijn werk

fiespelkont, flespelkonte, flespelpot de; vrouw die altijd bezig is met het schoonmaken, poetsen, hoewel dat niet echt nodig is

fiet de, et; 1. bep. ontsteking: fijt 2. grap, poets, streek

fiets, fietse de 1. fiets 2. iemand op een fiets

fietsbanelappen ww.; plakken van een fietsband

fietsbeugel de; klem om broekspijp (bij het fietsen)

fietsenhokke et; fietsenhok

fietselappen ww.; een fiets oplappen

fietsemaaker en var. de; fietsenmaker, rijwielhersteller

fietsen ww.; 1. fietsen 2. (vooral gezegd m.b.t. honden) de geslachtsdaad verrichten 3. van een pad, weg enz.: geschikt zijn om over te fietsen

fietserak et; fietsenrek

fietserig bn.; prettig vindend om te fietsen

fietsesleutel de; sleutel waarmee men het zadel hoger of lager kan zetten

fietsestander en var. de; fietsstandaard

fietseviel, fietsewiel en var. et; fietswiel

fietsfraem, fietsfreem et; fietsframe

fietskarre, fietsekarre de; lichte, tweewielige kar, die men, fietsend, aan de hand mee kon nemen of die achter een fiets werd bevestigd

fietskeep de; wijde keep, vooral van een postbode

fietsknippe, fietsteknieper de; klem om elk der broekspijpen, zodat men die niet in z'n fietsketting kreeg

fietskorf de ; mandje dat men op z'n fiets heeft voor bagage, ook: grote korf op de fiets bij het venten van bijv. bakkerswaren

fietskrossen ww.; crossen op een fiets

fietslocht et; 1. lamp voor op de fiets 2. licht van de fietslamp

fietsmaantel de; 1. wijde schoudermantel van een postbode (op de fiets) 2. kettingkast

fietsmaeken ww.; een fiets repareren

fietsnet, fietset et; jasbeschermer in de vorm van een net

fietsplaetien, fietseplaetien en var. et; fietsplaatje

fietsrad, fietserad et; fietswiel

fietsraem et; fietsframe

fietsleutel de; fietssleutel: om de fiets mee op slot te zetten

fietsspieke de; spaak van een fietswiel

fietstunnel, fietstundel de; tunneltje voor wielrijders

fietvinger de; vinger met fijt

fiewerd de; iemand die van alle markten thuis is, handig iemand

figgelen ww.; dreutelen

fijn bn., bw.; 1. mooi, prettig, plezierig 2. goed, betrouwbaar en sportief, fideel 3. betreffende de belangrijkste details 4. fijn werkend 5. van zeer goede kwaliteit en evt. fraai

fijnpruver de; fijnproever

fijnties bw., bn.; op fijne wijze, heel netjes

fik de; brand

fikke de; 1. kwade, lastige vrouw 2. bijdehand meisje

fikkebusien z. *fikkien*

fikken I mv.; (ruw) handen

fikken II ww.; branden

fikkien, fikkebusien et; kleine zak op overhemd, jas, maar vooral op colbert of vest (om horloge, pochet in te dragen)

fiks I 1. oppassend en hardwerkend 2. flink van bouw, gestalte, stevig 3. aanzienlijk in grootte, omvang

fiks II bw.; in aanzienlijke mate

fiksen ww.; fiksen, klaarspelen

fileseferen, fibleseferen en var. ww.; 1. diep nadenken 2. (zitten te) filosoferen

finaol, finaol bw., bn.; 1. totaal, helemaal 2. definitief, uiteindelijk

finish, fienies de; finish

fistel de; 1. bep. bevestigingsband aan de staart van een koe 2. bep. hardnekkige zweer aan de nek van een paard

fittelen ww.; hetz. als *foddelen* bet. 1

fjoe-fjoe tw.; ‘roep’ waarmee men duiven lokt

flaank, flaanke de; 1. flank (van dieren) 2. zijkant, vooral: van een auto

flaansen, flansen ww.; haastig, met onvoldoende zorg in elkaar zetten of plaatsen

flaanser de; iemand die maar wat kletst

flaanterig bn.; hetz. als *slikerig*, bet. 2

flabbe de; groene waterplantenmassa

flabberig bn.; met enigszins ziekelijke gelaatskleur of gelaatsuitdrukking

fladde, flarre de; 1. rafelige strook, stuk afgescheurde stof, loshangend of afgescheurd slap stuk 2. oud, versleten voorwerp 3. nevelflard 4. erg ondeugend kind 5. lastige, gemene vrouw 6. onhygiënische vrouw, ook: vrouw die niet met geld om kan gaan

fladdegien et; 1. kleine *fladde* 2. schilfertje

fladdegoed et; dun, niet erg sterk weefsel

fladderakkien, fladderak et; drinkglasje met fladderak

fladderen ww.; 1. fladderen 2. wapperende bewegingen maken (zoals van vlaggen, wasgoed), ook: zo’n soort gewaarwording ondergaan m.b.t. de ogen

fladderig bn.; met rafels, flarden

flaeter, flater de; 1. klap 2. flater, blunder

flambaer, flambaere de; flambard

flaneren ww.; trots stappen

flap de; 1. klap 2. flappend geluid, flappende beweging

flapbroek, flapbokse de; 1. klepbroek 2. bep. onderbroek van vrouwen

flapbrogge de; klapbrug

flapdrolderij de; gepraat of zaken waar je niet op aan kunt

flaphekke et; klaphek

flapkörf de; bep. korf met klep

flapoor de; 1. ongewoon grote oorschelp 2. dier of persoon met grote oren

flappe de; 1. overhangende sluiting, klep van een klepbroek 2. klep, voorzetstuk aan een draaiende as dat vaak wegneembaar is 3. kofferdeksel van een auto 4. klepdeur 5. flap aan een boekomslag

flappen ww.; 1. floepen, flappend slaan, gooien enz. 2. met bep. netten eenden, ganzen, vlinders e.d. vangen

flapperd de; miskraam

flapperen ww.; 1. flapperen, wapperen 2. gezegd m.b.t. het scherp luisteren door kinderen die iets te weten willen komen, in verb.

flappersnet et; net waarmee men vogels ‘flapt’

flapturf de; turf die men omdraait door te *flappen*, bet. 1

flapuut de; flapuit

flapwaaier de; strohoed met grote, brede rand

flapwiend de; afwisselend zwakke en krachtige wind, windvlaag, dwarrelwind

flarre z. *fladde*

flater z. *flaeter*

flats, flatsig bn., bw.; niet vers en stevig meer (vooral m.b.t. vlees, groente)

flatsni'j de; natte sneeuw

flatte de; 1. regenbui 2. flat, platte, slappe hoop uitwerpselen 3. slappe, platte hoop anderszins 4. kleine laag, flinke, platte klodder eten

flatten ww.; 1. met grote spatters kletsen, golvend over een rand gaan 2. klieren, spattend knoeien

flattepolle de; hetz. als *strontpolle*

flatterig bn., bw.; 1. (m.b.t. eten) in kleine, slappe delen samenklevend of uiteenvallend 2. nat, slap en samenklevend (vaak van gras) 3. niet vers en stevig meer (m.b.t. vlees, bloemen, planten) 4. (m.b.t. het weer) vochtig en benauwd

flattien et; 1. kleine *flatte* 2. dun plakje kaas

flauw, flauw bn., bw.; 1. onvoldoende zout, gekruid, te weinig pittig, gekruid smakend 2. een flauw, slap gevoel hebbend 3. zwak, niet krachtig 4. niet bepaald geestig, nietszeggend 5. kinderachtig 6. niet scherp gebogen 7. bijna onmachtig, bedwelmd, bewusteloos door zuurstofgebrek

flauwbiet de; niet per se grote hoeveelheid eten die het slappe of ietwat hongerige gevoel kan wegnemen

flauwighied de; 1. het zich flauw voelen 2. geheel aan flauw gedrag, flauwe opmerkingen

fleenstertien, flinstertien et; dun plakje brood, koek e.d.

fleer, flere, flieris de; 1. scheut, laag vloeistof, grote spatter, platte laag van uitwerpselen e.d. 2. flinke groep 3. klap (die men krijgt, geeft)

flemen, fliemen ww.; flemen

flemer, fliemer, fliemerd de; mooiprater, vleier, flemer

flendertien z. *flinter*

flenel et; flanel

flenellen bn.; flanellen

flengen ww.; in elkaar kruipen van stoffen

flens, flenze de; 1. flens, opstaande rand, ring aan het buiteneind van de naaf van het wagenwiel 2. stukje ijzer door de dop voor de as van een wagen

fleren ww.; 1. slaan (door mens of dier) 2. vallend slaan op, tegen 3. zich zeer snel verplaatsen

flesse de; fles

flessebak de soort gootsteen waarin men flessen schoonmaakt door ze te spoelen

flessedoppe de; dop van een fles

flesseëupener de; flesopener

flessegeld et; statiegeld op flessen

flessekrabber de; krabber waarmee men de laatste restjes uit een fles vlt e.d. krabt

flessemaande de; flessenmand

flesselikker de; hetz. als *flessekrabber*

flesseraeger de; bep. borstel waarmee men flessen schoonmaakt bij de afwas

flessarak, flesserek et; flessenrek

flesseschoonmaaker de; hetz. als *flessekrabber*

flessewaeter et ; sterkedrank

flessewipper de; flesopener waarmee men de dop van een fles kan wippen

flesvol de, et; de hoeveelheid die in een fles gaat

flets bn.; 1. met ongezonde, bleke gelaatskleur 2. dof, niet helder 3. verlept

fleur de; 1. vrolijke, plezierige stemming 2. verfrissend, verlevendigend karakter 3. bloeiend bestaan

fleurig bn.; 1. opgewekt, blijmoedig 2. fris, vrolijk, levendig aandoend

fleurighied de; opgewektheid, blijmoedigheid

fleweelmesjester, fleweelmasister et; bep. type fluweel, nl. als fluweel, zonder ribbeltjes

flewiel, ferwiel, fleweel et; fluweel

flewielen, ferwielen, flewelen bn.; van fluweel

flieber de; iemand die speeksel langs z'n mond laat lopen, die steeds met speeksel spuugt

flieberen ww.; 'n speeksel langs z'n mond laten lopen, speeksel spugen

fliemen z. *flemen*

fliemer, fliemerde z. *flemer*

fliepen, fliepken, fliepkere ww.; spugen bij het kauwen, pruimen van tabak, kwijlen, kwijl spugen

fliepker de; kwispedoor

flieris z. *fleer*

fliester de; kleine kus

flik de; 1. klap 2. tabletvormig chocolaatje

flikflooi'je, flikflooi'je de; het geflikfooi

flikflooi, flikflaai ww.; flikflooi

flikflooi'je de; iemand die flikflooi

flikken ww.; 1. leveren, vlot uitvoeren 2. herstellen, lappen

flikker de; 1. klap 2. homoseksuele man

flikkeren ww.; 1. flikkeren: van licht 2. smijten, op ruwe wijze (laten) vallen

flikkeri'je in *een mooie flikkeri'je* een buitenkansje, een voordelige zaak

flikkien, flik et; flikje

flinderknippen z. *flinterknippen*

flink I de; poets, streek, grap

flink II bn., bw.; 1. moedig, sterk van karakter 2. hardwerkend, oppassend 3. heel wat, in aanzienlijke mate, groot

flinkighied de; flinkheid

flinte de; 1. stuk keisteen, veldkei 2. oud type geweer 3. voetlijst van een vloer, plint

flinter, flendertien, flittien, flittertien et; 1. dun plakje, snipper kaas, brood, koek, hout e.d. 2. dun en hard afgesprongen deel, scherfje, schilfertje 3. dun, tenger vrouwtje

flinterknippen, flinderknippen ww.; 1. feestvieren, de hort op zijn voor vermaak, weg om van de leuke dingen te genieten 2. lanterfant, ontspannen bezig zijn met andere dingen dan het echte werk 3. het door praten eens zien te worden

flinterknipper de; flierefluiter, iemand die graag het werk uit de weg gaat en leukere dingen doet

flintmieger de; vrouw die hoog zingt, die tegen de hoogste noten aan zingt en daarbij haar mond niet voldoende open heeft

flipjasse de; slipjas

flippe de; afhangend deel van hemd of ander kledingstuk

flippen ww.; met een snelle, glijdende beweging ontschieten

Flippes in *Flippes telt niet* men mag z'n beurt overdoen bij het laten ontglippen van de knikker

flitflat de; iemand die er vaak even tussenuit is

flitsboge de; (pijl en) boog

flittesnieder, flittersnieder de; iemand die steeds (te)

dunne boterhammen snijdt

flitter in verb.; er even tussenuit, naar verschillende locaties, bijv. in *op 'e flitter*

flitteren ww.; er even vandoor gaan: voor een visite, een kleine, niet zo belangrijke boodschap e.d., druk heen en weer lopen

flitterig, flinterig bn.; erg dun, met name van papier

flitterkonte de; iemand die steeds weggaat voor een praatje of onbelangrijke boodschap

flitterpepier et; heel dun papier

flittertien z. *flinter*

flittesnieden ww.; het brood steeds tot (te) dunne boterhammen snijden

flittien z. *flinter*

flodder de; 1. slons 2. slordige en/of goedmoedige, vrolijke, vlotte vrouw 3. vrouw die dan weer hier en dan weer daar is voor een praatje 4. losbandige vrouw 5. in *op 'e flodder* er even tussenuit 6. patroon (bijv. bij de jacht) 7. roesje 8. lang en smal strookje zilverpapier e.d. 9. floddermuts

flodderachtig bn.; 1. vaak naar anderen voor een praatje 2. wispelturig, niet standvastig 3. (m.b.t. kleding) slordig, niet net

flodderbokse de; vlotte, gezellige vrouw

flodderboksem z. *slonterboksem*

flodderbos de; iemand die het niet zo nauw neemt

flodderen ww.; 1. fladderen 2. te ruim zitten van kleren, zodat ze a.h.w. fladderen 3. bewegingen van fladderen maken 4. oppervlakkig, te snel en daardoor slordig werken 5. spetterend en spattend in of met het water bezig zijn, snel door het water waden 6. snel er tussenuit gaan, vaak ook: zonder de indruk te willen wekken dat dat lang zal duren 7. nu eens weer gezelligheid, vriendschap zoeken bij de een, dan weer bij de ander

flodderfeest et; floralia

floddergoed et; dunne flodderige stof

flodderhenne de; enigszins slordige vrouw, vrouw die het huishoudelijk werk luchtig opneemt, die luchtig doet

flodderig bn.; 1. te wijd, te slap, te dun en daardoor wapperend, vooral van kledingstukken, gordijnen 2. (van onvast weer) drukkend warm en vochtig, waarbij het gemakkelijk zou kunnen gaan regenen 3. goedmoedig en de zaken luchtig opvattend (van vrouwen)

flodderkaant et; de; onecht kant

flodderkaom, flodderkaome, flodderkamme de; 1. hangende kam bij kip 2. dubbele kam bij kip

flodderkont, flodderkonte de; 1. slordige vrouw 2. iemand die altijd weg is

flodderkous, flodderkouse de; slordige vrouw

floddermadam de; 1. vrouw die zich opdirkt, die zich deftig of modieus voordoe maar niets voorstelt 2. lichtzinnige vrouw

floddermussestrieker de; degene die de floddermutsen streek

floddermussewasker de; degene die de floddermutsen waste (en streek)

flodderrok de; lange rok die floddert

floddertroel de; meisje dat ongeconcentreerd en slordig werkt

flodderwiend de; positief of negatief ervaren wind die afwisselend zwak en een beetje hard is, nu eens weer uit de ene en dan weer uit de andere richting komt

flodderzak de; slordig gekleed iemand

floep de; 1. floepende beweging, floepend geluid 2. vouw, deuk die er niet best uit wil en er gemakkelijk weer in schiet

floepen ww.; 1. floepen, floepend glippen 2. een floepend licht/geluid geven

floreenplicht de; bep. belasting door het plaatselijk kerkbestuur aan sommige eigengeërfde boeren opgelegd

flotte z. *flut*

flouwen ww.; jokken, liegen

fluit, in *an de fluit* met diarree, *gien fluit* niets, *d'r de fluit van hebben* er genoeg van hebben, *op 'e fluit* failliet

fluite de; fluit

fluitehooft, fluitieshooft en var. et; lijsterbes(hout)

fluiten ww.; 1. fluiten 2. bep. geluid maken door bijenkoningin 3. gezegd m.b.t. met gieren, fluiten vergeleken diarree

fluitien et; 1. fluitje 2. kort melodietje dat men fluit

flutstok et; slecht toneelstuk e.d.

flut, flutte, flotte, flutse de; 1. kleine maar niet onaanzienlijke hoeveelheid 2. vloeibare en dunne substantie 3. floepende beweging van water e.d. in bijv. een emmer waarmee men loopt 4. in *op 'e flut* er even tussenuit

flut tw.; nabootsing van floepend geluid

fluttebone de; tuinboon

fluttemejoor en var. de; 1. schertsend gezegd vooral tegen of van een nog niet zo groot kind 2. vrouw die er vaak even tussenuit is

flutten ww.; 1. floepend, glippend gaan (ook van een knikker bij knikkeren) 2. snel in of uit iets schieten 3. morsen, plassen, eruit schieten met golvende beweging

flutter de; bep. beweging waarmee men z'n knikker wegschiet

flutteren ww.; 1. (van vloeistof) met kleine beetjes, met korte en/of verspreide straaltjes eruit (doen) schieten 2. met schokkende bewegingen en/of pruttelende geluiden gaan, haperen

flutterig bn.; 1. dun en week 2. (van een pomp) niet goed werkend, nl. steeds met kleine beetjes

fluumproemer de; iemand die veel spuugt bij het kauwen van tabak

fluusteren, flusteren ww.; fluisteren

fluustervinke de; iemand die meent te moeten fluisteren

Fochteler, Fochtelger, Fochtinger bn.; van, m.b.t. *De Fochtel*, d.i. Fochteloo in *Oost-Stellingwarf*; ook zelfst.: iemand uit *De Fochtel*

Fochtelmark, Fochtelmaat en var. de; bep. markt in *De Fochtel* (juni)

foddel, in *op 'e foddel* ervandoor, er tussenuit

foddelen, fottelen ww.; 1. slecht lopen en daarbij weinig opschieten, met kleine pasjes lopen 2. z. *fottelen*

foddeler de; iemand die met kleine pasjes of slecht, onbeholpen loopt

foddelkont, foddelkonte de; kind, persoon, dier dat niet opschiet, vooral m.b.t. lopen

foddelpot, fottelpot, foddepot, hottelpot, hottefottepot de; foekepot, rommelpot

foddelpotteri'j, fottelpotteri'j, hottelpotteri'j en var. de; het langs de huizen gaan met de foekepot

foechselen z. *foekselen*

foechtelen z. *foekselen*

foefien et; foef, truc

foeke, foek de; fuik (ook fig.)

foekebreien ww.; op een bep. wijze knopen, haken van fuiken waarmee men vist

foekelen ww.; snel, maar niet degelijk maken

foekemaske de; bep. maas bij het foekebreien

foekselen, foechselen, foechtelen ww.; iets slordig in elkaar zetten, maken, doen

foel bn., bw.; 1. vurig gebrand op, fel 2. erg tuk op, gedreven om 3. gezegd van levend vlees onder de huid, nl. dat dus gevoelig is

foeleinig, foeleindig, feleinig, foelaorig bn., bw.; 1. fel, verbeterd, vinnig 2. nijdig, kwaad 3. bijdehand 4. zeer, in hoge mate

foelementen z. *follementen*

foetergat, foeterder et; iemand die steeds foetert

foeterig bn. ; veel foeterend, mopperend
foeterklaos de; iemand die voortdurend foetert
foeterkont, foeterkonte, foeterprente de; iemand die voortdurend foetert
foeters mv.; gemopper dat men te horen krijgt
foeterzak de; iemand die steeds foetert
foezel de; slechte jenever, drinken van minderwaardige kwaliteit
foezelen ww.; haastig en daardoor niet degelijk, niet nauwkeurig in elkaar zetten
foezelig bn.; 1. van bep. sterkedrank: slecht van kwaliteit 2. van knollen: voos, uitgedroogd
fofferig z. *pofferig*
foj tw.; foei
fok, fokke de; 1. bril 2. fok van een schip 3. het fokken van dieren
fokbeer de; mannelijk varken waarmee men fokt
fokbolle de; fokstier
fokdag de; bep. keuring inzake paarden voor het stamboek
fokgroep de; merrie met regelrechte afstammelingen
fokhingst de; fokhengst
fokken ww.; 1. fokken van dieren, ook: veel kinderen krijgen 2. laten groeien: van een baard
fokker de; 1. fokker 2. man met veel kinderen
fokkeri'je de; 1. het aanfokken 2. wat aan vee door aanfokken is verkregen 3. bedrijf waar men fokt
fokkersbende de; gezin met erg veel kinderen
fokmere de; fokmerrie
fokmotte de; fokzeug
fokpeerd et; fokpaard
fokpremie de; bep. premie voor de fokker van een renpaard, waarmee een prijs wordt gewonnen
fokselen ww.; 1. frommelen 2. z. *fotselen*
foksia, fuksia, foeksia de; fuchsia
foksien et; bep. hond: fox
foktoom de; aantal goede kippen met een haan
folder, foolder de; folder
folio, in *in folio* in overvloed
follementen, fonnementen, foelementen en var. mv.; fundamente, fundering
fooi de; 1. fooi 2. bijzondere tractatie bij het oogsten
fooien ww.; een oogstfeest(je) vieren en daarbij tracteren
foons, foonst, fonnis et; 1. veefonds 2. ziekenfonds 3. begrafenisvereniging
foppe de; hetz. als *fopper, fopperd*, bet. 2
fopper, fopperd de; 1. iemand die fopt 2. fopspeen
fopspeun, fopspeune de; fopspeen
form, form- z. *reform-*
fosferei et; kippen met fosfor ingespoten ter vergiftiging van dieren in het veld die men schadelijk acht
fossien et; bosje hooi, handvol hooi
fotselen, fokselen, fotsen ww.; 1. iets snel maar niet degelijk in elkaar zetten, maken 2. onhandig, frommelend bezig zijn met kleren 3. onbeholpen lopen (met kleine bewegingen)
fotselzak de; 1. iemand die met kleine pasjes en onbeholpen loopt, maar zich kennelijk erg inspant om vooruit te komen
fotsen bn.; vreemd en niet degelijk in elkaar zittend
fottelen, foddelen ww.; 1. rammelend proberen te openen, in werking proberen te krijgen, heen en weer trekkend op de goede plaats proberen te krijgen e.d. 2. z. *foddelen*

fottel, fottel- z. *foddel-*

fraaiighied de; geheel aan mooie dingen (vaak ironisch)

fraank bn.; frank, in *fraank en vri'*j

Fraans et; 1. Frans 2. onbegrijpelijke taal

Fraansman de; 1. Fransman 2. kind dat nog brabbelt 3. iemand die slecht verstaanbaar is 4. niet erg betrouwbaar iemand

Fraanspraoter de; 1. Frans sprekend iemand 2. kind dat nog brabbelt, iemand die slecht verstaanbaar spreekt

frabbe, wrabbe de; 1. venijnig en agressief kereltje 2. lastige persoon, lastig dier 3. pittige, ondernemende persoon 4. ondeugend kind 5. kleine persoon of dier

frabberig, frabbig bn., bw.; op een vinnige wijze dwars, voortdurend in de contramine

fraem et; frame

fraenzen, freenzen ww.; 1. een licht hinnikend, verlangend geluid maken door paarden 2. van koeien: een kreunend geluid geven

framboos, framboze, frambozem de; framboos

frambozeplokken ww.; frambozen plukken

frambozepolle en var.; de; frambozenstruik

frambozestruke de; frambozenstruik

frambozezoertien et; zuurtje met de smaak van frambozen

Frankriek, Fraankriek et; Frankrijk

fratsemaekeri'je de; fratsenmakerij

fratsen ww.; op snelle maar niet degelijke wijze voor elkaar brengen

fratseri'je de; fratsenmakerij

freenzen z. *fraenzen*

friekadel, friekandel, friekedel de; frikadel

friemelderi'je et; priegelwerk

friemelen ww.; 1. friemelen, ook: klein, licht werk doen 2. wriemelen, krioelen

friemelig bn.; 1. vaak friemelend aan iemand komen 2. priegelig

friemelkont, friemelkonte de; iemand die steeds aan iets of iemand anders zit te friemelen

friemelpot de; iemand die niet opschiet

friemelwark, friemelwaark et; priegelwerk

Fries de; 1. iemand van benoorden de *Kuunder* of *Tsjonger*, vooral: die Fries spreekt 2. Iemand uit Friesland

Friesien et; zilverpel

Frieslaand et; 1. Friesland benoorden de *Kuunder* of *Tsjonger*, namelijk daar waar men vanouds Fries spreekt 2. Friesland

Friespraoter de; iemand die doorgaans Fries spreekt

frik, frikzooi, in *de hiele frik*, de hele santenkraam

fris bn., bw.; 1. fris 2. vers

frissel de; bep. vlechtwerk aangebracht om het eind van de staart van een koe

front et; 1. voorkant, vooraanzicht 2. stevige, volle buste 3. front bij oorlog 4. bep. gesteven kledingstuk voor de borst langs, ook opgenaaid

frontzwaarm en var. de; voorzwerm

froonselen ww.; in elkaar, bij elkaar frommelen

froonsen ww.; fronsen

frosselen ww.; speels vechten, stoeien (waarbij men elkaar vastpakt)

frosseltien et; randje aan een gordijn, kleedje of jurkje

fui, fuj z. *fi'*j

fuksia z. *foksia*

fuliesieteren z. *fielseteren*

fulieton de; feuilletton
fullebloeme de; biggenkruid
funnement z. *follementen*
fusselen, futselen ww.; snel maar niet nauwkeurig in elkaar zetten
fut bn.; fut hebbend, bijv. *Die is nog goed fut veur zien leeftied*

G

gaank, gaank- z. *gang(-)*
gaans bn., bw.; gans, helemaal
gaanze de; gans
gaanzeakte de; bewijs dat men ganzen mag afschieten
gaanzebloeme de; ganzenbloem; *gele gaanzebloeme* gele ganzenbloem, *witte gaanzebloeme* margriet
gaanzebrieven de; ganzenbord spelen
gaanzeflappen ww.; flappen van ganzen: m.b.v. netten
gaanzemark en var.; ganzenmarkt
gaanzenust et ; nest van een gans
gaanzepieke de; 1. ganzenkuiken 2. klein kind
gaanzeplukken ww.; dons plukken van een gans in de ruitijd
gaanzepute de; 1. poot van een gans 2. bep. plant: ganzevoet
gaanzeroer et; ganzenroer, bep. jachtgeweer
gaanzeweke, gaanzeweek, gaanzewoerd de; mannelijke gans
gaarve z. *garve*
gaas, gaes et; gaas
gaasdeure de; gazen deur
gaashokke et; hok van gaas
gaaspe, gaspe, gespe de; gesp
gaaspen, gaspen ww.; gespen
gaasraem, gaashorre z. *vliegeraem*
gaast de; 1. gast 2. z. *gaste*
gaaste de; 1. bep. hok van bossen rogge, haver, gerst op het land 2. garve, schoof 3. z. *gaste*
gaasten ww.; 1. op visite gaan of zijn 2. Bijeenplaatsen van garven tot een hok
gaasterig en var.; z. *gastig*
gaastestreek, gaastestreke, gaastestee, gaastestroke, hokkestreek de; plaats waar de garven in hokken zijn geplaatst
gaastewaegen, gaastwaegen, gaasterswaegen de; wagen waarmee de gasten kwamen, werden opgehaald
gaastezetter de; degene die de garven in gasten, hokken plaatst
gabberdiene de; gabardine
gadde z. *garre*
gadderen ww.; verzamelen, vooral: geld bijeenbrengen, sparen
gadderobe de; garderobe
gaedelik de; eer geschikt
gaeding, gaedige, gaoding de ; 1. dat wat men goed kan gebruiken 2. belangstelling voor, vraag naar (van het koperspubliek)
gaegel, gaogel, gagel, goegel .I de; gagel: de struik of takjes ervan
gaegel II et; tandvlees
gaegelpolle en var. de; gagelstruik
gael z. *gel* II

gaelen ww.; janken (vooral van een hond die reageert op een andere hond elders)

gaep de; gaap

gaepen ww.; gapen 2. met open mond staan kijken 3. wat om zich heen kijken en niet gaan werken 4. een spleet, opening vertonen, niet goed sluiten

gaeper, gaeperd de; 1. iemand die steeds gaapt 2. iemand die steeds nieuwsgierig kijkt 3. iemand die steeds staat te dromen, suffen 4. gapende kop als uithangteken bij een drogist 5. drogist

gaeps bn.; niet goed sluitend, één of meer spleten e.d. vertonend

gaepstok de; 1. iemand die komt kijken (in een winkel enz.) maar niet koopt 2. in *gaepstokken kopen* wel kijken, niet kopen 3. iemand die stiekem loert

gaer, gaer- z. *geer(-)*

gaeren z. *geren*

gaes z. *gaas*

gaezen z. *gazen*

gaffel de; 1. gaffel 2. rister van een bep. ploeg 3. mond 4. grote neus 5. onverschillige, lompe, lastige persoon

gaffelbien et; wijd been, zo dat men aan een gaffel denkt

gaffelbok de; 1. reebok met éénzijdig ontwikkeld gewei 2. zaagbok 3. drieënig hijswerktuig

gaffelen ww.; 1. met een tweetandige, houten vork opschudden, wegnemen 2. voor elkaar brengen

gaffel, gaffelstok de; uit een tak gesneden gaffel, om een hoepel mee voort te rollen

gaffeltange de; oorwurm

gak, gaak de; gakkend geluid, ook als tw. gebruikt

galant z. *gelant*

galanterie de; bep. koopwaar: snuisterijen

galanteriespul et; galanteriewaren

galge, galling, galg de 1. bretel 2. galg

galgeknop, gallingknop en var. de; bretelknoop

galgeleertien et; leertje van een bretel

galgeschölk en var. de; schort met 'bretels'

galle de; 1. gal 2. het gallig zijn van schapen 3. vochtgezwel op spronggewricht van paard 4. gal aan bomen en planten

gallebulte de; bult onder de hals van een schaap dat aan galligheid lijdt

gallig bn., bw.; 1. aan galligheid lijdend 2. gal opgevend 3. chagrijnig 4. galachtig, vies, bitter van smaak 5. zich niet gezond voelend 6. er ziekelijk, slecht uitziend 7. smerig, vies 8. erg vervelend, lastig

gallighied de; 1. galligheid (bij schapen) 2. boosheid, kwaadheid

galling z. *galge*

gallisch bn.; echt boos, nijdig

galmen ww; 1. galmen 2. hard, praten, schreeuwen 3. hoog en luid zingen 4. resonerend klinken 5. walmen

galmreuster, galmreunster et; galmgat

galop, gelop de; galop

galp de; 1. schreeuw, gil 2. stroom, gulp 3. korte stoot, golf van pijn

galpen ww.; schreeuwen, hard roepen

galziekte de; galligheid (bij schapen)

gammel bn., bw.; 1. gammel 2. lusteloos, met een slap gevoel 3. onvast, gebrekkig 4. slecht, armoedig, in *een gammel bestaon* 5. niet bij elkaar passend, in *een gammel stellegien* gezegd van voorwerpen die eigenlijk niet bij elkaar passen

gammelen ww.; lusteloos, slaperig of ziekelijk zijn

gammelig bn.; 1. niet stevig in elkaar zittend 2. lusteloos, ziekelijk, kwakkelend

gang, gaank, gaanke de; 1. gang, smal pad, doorgang, gangpad 2. het lopen, de wijze van lopen 3. looproute 4. eigen handelen 5. het gaan naar 6. bewerkte baan: bij het maaien, op het bouwland 7. het bezig, het in werking zijn 8. vaart, vooruitgang 9. de beweging van het verplaatsen 10. hoeveelheid die men in één keer haalt

gangber bn.; 1. gangbaar 2. geldig 3. veel gevraagd: van artikelen 4. van toestellen enz.: willende werken 5. zich kunnende voortbewegen, zich kunnende redden

ganglaampe en var. de; lichtpunt in een gang

gangplinte de; plint, lijst onder tegen de wanden van de gang

ganglocht en var. et; lichtpunt, licht in een gang

gangs bn.; 1. op de been, ter been 2. aan het werk, in werking, bijv. in *gangs maeken* aan de gang brengen, *de boel gangs holen*, *Ik moet d'r mit gangs*

gangschut et; lichte wand van een gang

ganker bw.; in *hoe ganker hoe liever* hoe eerder hoe liever

gaoding z. *gaeding*

gaof z. *geve*

gaogel z. *gaegel* I

gaole de; gaal in kledingstof

gaolen ww; van pijn: met scheuten, golven

gaon ww; gaan

gaonde bn.; 1. lopend, rijdend 2. vertrekkend 3. in werking zijnd 4. plaatsvindend 5. druk bewegend, voortdurend rijdend, vooral: heen en weer met een wagen 6. gangbaar (m.b.t. taalgebruik) 7. dagelijks gebeurend

gaondeweg bw.; gaandeweg

gaoren et; garen

gaorenketel in *as een gaorenketel* goed aan de kook

gaorenklopper de; 1. lummelig iemand 2. betweterige praatjesmaker

gaorenklosse de; garenklos

gaorennettien et; 1. netje met kluwens garen, restjes stopgaren e.d. 2. netje om het haar bij elkaar te doen

gaorenstok de; vreemd, onbenullig iemand

gaove de; 1. gave, vermogen 2. gift, geschenk

gapperi'je de; het voortdurend gappen

garre, gadde de; 1. gard, dun takje bijv. om koeien mee aan te drijven 2. bijdehand en ondeugend kind, ook wel van een vrouw

garriebaldie, gardebaldie de; garibaldihoed

garve, gaarve de; 1. garf 2. bep. huurplicht en huur voor land

garvebiender de; degene die tot garven bindt

garveboekweit de; boekweit die in delen werd verkocht

garveboelgoed et; openbare verkoping waar delen van de oogst van veenboekweit werden verkocht

gasien et; gaasje

gaspe, gaspen z. *gaaspe, gaaspen*

gaste, gaast, gaaste de; gerst, het zaad van gerst

gastebier et; gerstebier

gastedoppe en var.; dop, kaf van gerstkorrel

gastekorrel en var. de; 1. korrel gerst 2. bep. breisteek 3. bep. type stof 4. meeëter

gastemael et; gerstemeel

gasterd de; akelig iemand

gastestof et; stofdeeltjes uit gerst

gastig, gaastig, gasterig, gaasterig, geisterig, gestig bn.; ranzig, garstig
gat I et; 1. gat 2. aarsopening 3. achterste 4. onder eind van een schoof
gat II tw.; gat, potverdrie
gatbaan d;e 1. band over 't achterste van een bep. schort 2. band onder om de garf
gatnat et; slechte koffie
gatsamme tw.; potverdrie
gatswaeter et; slechte thee of koffie
gattebore, gattiesbore de; 1. bep. holle 'boor' voor het uitsteken van grond 2. bep. fopmiddel (gefingeerd); voor het halen ervan stuurde men kinderen, beginnende knechten e.d. op pad
gatteboren ww.; 1. gaten boren 2. met een pootstok gaten in de grond maken
gattenaende et; onderste eind
gatterig bn.; gaterig
gattien, gatterke et; bep. vlak van de bikkel bij het bikkelspel
gattiesdoppe de; dop met gaatjes
gattiesknipper, gattiesmaeker de; perforator
gattiesliep bn; zeer nauwkeurig in z'n werk
gattiesmatte de; bep. stoelzitting met gaatjes
gattiespanne, gatsjespanne de; 1. vergiet 2. onnozel, gek iemand
gattiesslief, gattieslieve de; grote opscheplepel met gaatjes
gatverdamme, gatverdarrrie, gatverdarrriemi'j, gatverdarre tw.; uitroep van afkeer, walging. teleurstelling
gatwaeter et; slechte koffie
gauw bw.; 1. gauw 2. vaak
gauwachtig bw.; 1. weldra, nogal snel 2. snel en niet zo nauwkeurig
gauwdief, goolddief de; snelle, behendige dief
gauwdieve weer, gauwdieven weer, gauwdiesweer, goolddiesweer et ; mistig weer, weer waarin een dief zich gemakkelijk uit de voeten kan maken
gazen, gaezen bn.; van gaas
gazeraem z. *vliegeraem*
ge- z. ook de ww. waarvan *ge-* woorden zijn afgeleid; voor *gescharrel* bijv. z. ook *scharrelen*
gearmd bn.; gearmd
geaemel et; gezeur
gebaes et; 1. het ijlen 2. gezeur, gebazel
gebakkien et 1. gebakje 2. hoopje uitwerpselen
gebaor et; gebaar
gebargte et; gebergte
gebats et; 1. het voortdurend zware klappen op of tegen iets geven 2. lawaai als gevolg van zware klappen
gebed et; gebed; *op gebed* de situatie dat er over iemand wordt gepraat
gebeinsel et ; 1. het opjagen, aanvuren 2. het moeizaam lopen
gebeuren ww.; 1. gebeuren 2. gedaan worden, bijv. *D'r gebeurt hiel wat* er wordt veel werk verzet
gebeurlik bn.; gebeurlijk, mogelijk
gebient, gebiente, bient et; gebint(e), hout van het gebint
gebiente et; stevige benen
gebientledder z. *bientledder*
gebikt bn.; bikkend bewerkt
gebitstange de; stang van paardentuig als ondersteuning van het gebit
geblaer et; geblaar

geblaf et; 1. het blaffen 2. het opscheppen
gebloemd, bloemd bn.; met bloemmotieven
geblokt, blokt bn.; 1. met blokmotieven 2. van bep. vee: zwaargebouwd en van evenredige afmetingen
gebocheld bn.; met een bochel, bult
gebongel et; 1. het voortdurend slenterend lopen 2. het hinderlijk hangen van een kind aan de arm 3. het bengelen van klokken
gebook et; 1. het voortdurend hard slaan op iets 2. het lawaai door zware klappen
gebrabbel et; 1. gebrabbel 2. het spreken met de huig-r
gebrekkelik bn.; 1. met één of meer barsten of breuken 2. gebrekkig, met een lichamelijk gebrek
gebreuken bn.; kapot, gebroken
gebri'j et; het spreken met de huig-r
gebrobbel et; 1. het borrelen 2. het onduidelijk spreken 3. het spreken met de huig-r
gebroddel et; 1. het door elkaar heen praten 2. het leveren van slecht breiwerk
gebroes et; 1. gebruik 2. wilde, slingerende, vermoeiende wijze (van rijden, werken)
gebrouw et; het spreken met de huig-r
gebrouwel et; 1. gebrabbel, het onduidelijk spreken 2. het door elkaar praten 3. het spreken met de huig-r
gebruikelik bn; gebruikelijk
gebruken z. *bruken*
gebruiker z. *bruiker*
gebruukslaand et; land dat men gewoonlijk of veel gebruikt
gebruiksverstaand et; vermogen om verstandig, op intelligente wijze te leven
gebruikswoord et; gebruikelijk woord
gebruukt z. *bruukt*
gebunnen bn; gebonden
gebuuld bn.; gebuild
gedaachte, gedachte de; 1. gedachte 2. aandenken, gedachtenis 3. zienswijze 4. voornemen
gedaachtenis, gedachtenis de; 1. nagedachtenis 2. blijvend aandenken
gedaenken ww.; gedenken; *Doe mi'j mar es gedaenken* let op mijn woorden
gedaenkstien de; gedenksteen
gedaes et; onzin die men uitkraamt
gedaon bn.; 1. gedaan; *niks gedaon* niet goed, niks waard 2. afgelopen, voorbij 3. z. *daon*
gedaonte de, et; gedaante
gedekt bn., bw.; 1. bij het doelen bij korfbal: verdedigd 2. in bijv. *een gedekte kleur* e.d.
gedi'jen ww.; gedijen
Gediek in *De Gediek* Gorredijk
Gediekster bn.; van, m.b.t. *De Gediek*; zelfst.: iemand uit die plaats
gedielte, gedeelte et ; gedeelte
gedien et; gordijn
gedienereel de; gordijnrail
gedienestok de; houten gordijnroer
gedienstige de; dienstbode
gedinder, gedender et; gedender
gedippeteerd, gedippeteerde z. *dippeteerd, dippeteerde*
gedipt, kedipt bn., bw; aan de tand gevoeld, de waarheid gezegd
gedoe et; 1. gedoe 2. (lichte) verkering, omgang 3. drukte, druk werk 4. bedrijf, vooral: boerderij 5. vuil, smerigheid

gedoente et; 1. het omgaan of te maken hebben met 2. (lichte) verkering, omgang 3. drukte, vermoeiend gedoe 4. bedrijf, vooral: boerderij 5. bouwwerk
gedonder et; 1. gedonder 2. ruzie, lichte verkering, vrijage
gedraegd bn.; hetz. als *gejaegd*
gedregen I ww.; (zich) gedragen
gedregen II bn.; klein, breed en sterk (van personen)
gedreugen bn.; gedragen (van kleding)
gedri'jd bn.; 1. sterk 2. met draaiwerk versierd
gedrongen bn.; klein en stevig gebouwd
gedurig bn.; 1. herhaaldelijk 2. bij voortduring
geduvel et; 1. flinke onenigheid, gedonder 2. het lawaaiig stoeien en/of ruziën
geef, geve bn.; 1. in *te geef* haast voor niets, ook: gratis 2. z. *geve*
geehonger, geeuwhonger, geerhonger de; geeuwhonger
geelbossien et; koolmees
geelhaor, geelaor, geeloor et; taaie, smakeloze pezen aan het vlees dat men eet
geelkeuperen bn.; geelkoperen
geelmuske de; 1. geelgors 2. Europese kanarie
geelonthoolder z. *gehielonthoolder*
geelstreept, geelgestreept bn.; met gele strepen
geeltien et; 1. bep. aardappelsoort 2. kleine, gele metselsteen 3. bankbiljet van f 25,-
geelvleugeltien et; zanglijster
geens z. *ginderd*
geer, gaer bn., bw.; 1. gaar 2. erg vermoeiden afgemat 3. geheel versleten (van bep.materiaal, stof)
geerakker de; geerakker, schuin toelopende akker
geerder, gaerder de; opraper, verzamelaar (van aardappelen e.d.)
geerhonger z. *geehonger*
geern, geerne bw.; 1. graag 2. zonder bezwaar
geerriegel de; hetz. als *geerzwad*
geerrok de; rok met schuin lopende naden
geerschieten, gaerschieten ww.; stremmen, kluitig worden
geerslag en var. de; hetz. als *geerzwad*
geerzwad, gaerzwad, keerzwad, tegenzwad, geerzwee, heerzwad et; dubbele zwade: gras van twee gemaaide stroken op elkaar
geest de; 1. geest 2. karakter, pittigheid, creativiteit in het denken 3. zienswijze 4. verzamelbegrip voor bep. vluchtige stoffen 5. sfeer
geestig bn.; 1. geestig 2. met een valse, ziekelijke gelaatskleur
gefiedel et; 1. het slecht of storend spelen op een viool 2. het slecht, hakkend formuleren
gefiegel et; gepriegel
gefielseteerd; vorm van *fielseteren*
gefiemel et; gepeuter, gepruts
gefiespel et; 1. het overdreven schoonmaken, poetsen 2. het voortdurend bezig blijven met priegelwerk
gefittel et; druk geloop
geflodder et; het voortdurend maken van fladderende bewegingen, het geluid daarvan enz., z. ook *flodderen*
geflutter et; het met kleine scheutjes knoeien, met kleine, korte straaltjes melken
gefoddel, gefottel et; het heen en weer trekkend op z'n plaats proberen te krijgen, open proberen te krijgen
gefriemel, gewriemel et; het friemelend bezig zijn

gegeerdigde, gegaerdigde, gegaodigde, gegaordigde de; gegadigde
gegeuten bn.; gegoten
gegier et; het hard, overdreven lachen
gegoel et; gehuil
gehaemerde, behaemerde bn.; gehamerd, met een gehamerd motief
gehakkel et; 1. het hakkend praten, oplezen 2. geruzie, gekrakeel
gehakketak et; geruzie, gekrakeel
gehaakt, haakt bn.; gehaakt
gehaspel et; 1. geruzie 2. het stuntelig bezig zijn 3. gedoe om klaar te krijgen 4. onduidelijk gepraat
geheel, geheel- z. *gehiel(-)*
geheister et; het *heisteren*
gehemelte, gehiemelte, verhemelte, verhiemelte et; gehemelte, palatum, ook: deel van het kunstgebit dat daartegen sluit
gehenneweergedoe et; het steeds maar frutselen, het wispelturig bezig zijn
geheur et; 1. gehoor 2. reactie op als men roept, klopt, enz., bijv. *Ik reup van vollek, mar ik kreeg gien geheur* 3. ruchtbaarheid, bijv. *We geven d'r gien geheur an dat we 25 jaor trouwd binnen*
geheurig bn.; gehorig
geheurzem bn.; gehoorzaam
gehiel, geheel et; geheel
gehielonthoolder, geelonthoolder en var. de; geheelonthouder
gehot et; 1. het voortdurend trekken of rammelen aan iets 2. z. *hottig*
geil I et; oude vruchtbaarheid van grond, door eerdere bemesting
geil II bn.; 1. in sterke mate vet, te vet, ook van grond: in zeer sterke mate vet, zwaar bemest 2. al te welig (van bomen, planten) 3. op uitbarsten, doorbreken staand, vooral m.b.t. de lucht, buien 4. geil m.b.t. seks
geilte de; het welig zijn door te veel bemesting
geisterig z. *gastig*
geite, geit de; 1. geit 2. vrouwelijke ree 3. flauwe, domme, giechelende, sletterige vrouw of meisje 4. meisje van ong. 12 jaar
geitebloeme de; kamperfoelie
geitedong de; mest van een geit
geitefok de; 1. geitenbond 2. vooral: oudejaarsvereniging in *Berkoop*
geitegier et; 1. uier van een geit 2. opvallend kleine uier van een koe
geitehoolder de; iemand die geiten houdt
geitehuj et; hooi gevoerd aan geiten, i.h.b. van blauwgras
geiteketten en var. et, de; ketting waarmee men een geit vastzet
geitekeutel de; keutel van geit of schaap
geitekeze de; geitenkaas
geitekop de; 1. kop van een geit 2. klauwhamer
geitemaol et; kleine hoeveelheid melk (die een koe geeft, anders dan gewoon)
geitemelker de; 1. iemand die geiten melkt, ook als scheldwoord 2. nachtzwaluw 3. watersnip
geitemes, geitemest de; hetz. als *geitedong*
geitestikke de; pen waaraan men een geit tuiert
geiteverstikken ww.; 1. de geit op een andere plaats vastzetten (aan touw of ketting) 2. urineren
gejacht et; haastig gedoe
gejaegd bn., bw.; gejaagd

gejouwel et; gezeur

gek I de; 1. gek 2. gekheid 3. iemand die op iemand of iets gek is 4. bep. platte plaat op schoorsteen of pijp op een keuken die zorgt dat de wind de rook niet terugdrijft

gek II bn., bw.; gek

gekanstikken ww.; de gek steken

gekanstikker de; 1. iemand die de gek steekt 2. nieuwjaarskaart met spotprent, soms erotisch

gekanstikkerskaorte de; hetz. als *gekanstikker* bet. 2

gekaor, gekoor et; het moeizaam rijden met een wagen, fiets

gekark, gekork, gekar et; het moeizaam rijden met een fiets of wagen

gekatteld, katteld bn.; gekarteld

gekdoen ww.; gek, grappig doen

gekeutel et; gedoe van niks, het niet opschieten

gekhied, gekheide de; 1. dwaasheid, onverstand 2. iets dat men argeloos, onnadenkend doet 3. iets grappigs, mallotigheden 4. inspanning, in *gien gekhied* niet bep. een geringe klus

gekilster, gekiffel et; geruzie, gekrakeel

gekjaegen ww.; gekscheren en/of stoeien, elkaar voor de grap achternazitten, speels vechten

gekjaegerig bn.; geneigd tot stoeien, spotten, gekheid maken

gekjaegeri'je de; het stoeien, gekheid maken

gekkeboel de; idioot gedoe, enorm gekke toestand

gekkepraot et; gekkenpraat, ook: opmerkingen die men voor de grap maakt

gekketroep de; idioot gedoe, enorm gekke toestand

gekkop de; 1. iemand die voortdurend boos is, driftkop 2. iemand die overdreven druk is, gek doet

gekkoppig bn.; steeds geneigd tot ruziën, buiten zinnen door boosheid

geklodder et; 1. het moeizaam lopen door natte grond 2. geklieder

geklouf et; het zwaar, sloffend lopen

gekloft bn.; verstuikt

geklootveeg et; gekloot, gezeur

geklopt bn.; van de (boom)schors ontdaan: door kloppen

geklunder et; 1. lawaaierig geruk of geklap, gerammel 2. het prutsend, rommelend, klappend bezig zijn

geklouf et; 1. het kluiven 2. het moeizaam vorderen met het werk

gekoor et; 1. het steeds moeten overgeven 2. z. *gekaor*

gekrib, gekribbe et; geruzie, gekrakeel

gekriebel, gekriewel et; 1. gekriebel: kriebelig gevoel 2. het kriebelend schrijven 3. iets in kriebelig handschrift

gekrummel et; 1. het kruimelen 2. het moeizaam verdienen/sparen van geld 3. het niet opschieten 4. het steeds ziekelijk zijn

gekswielig bn., bw.; gekscherend

gekutkam et; het muggeziften, het blijven doorzeuren over iets

gekwedder et; gekakel: vooral van meisjes

gel I zn.; ongeldig, in *gien gel*

gel gael II bn.; 1. onbevrukt (van een ei) 2. leeg (van een noot) 3. z. *gil* II

gelammeteer, gelammenteer et; het voortdurend klagen, zeuren

gelant I, galant de; vrijer

gelant, galant II bn.; galant, hoffelijk

gelaoten bn.; gelaten, berustend

geldblikkien et; blikken doosje, busje om geld mee op te halen

geldbriefien et; briefje als afrekeningsbewijs van de zuivelfabriek aan de boer die melk had geleverd

geldbuul, geldbudel, geldbule de ; 1. geldzak, geldbeurs 2. iemand die veel geld heeft (vaak ook: die steeds meer geld wil)
geldduvel de; geldduivel, geldwolf
geldhonger de; geldzucht
geldig bn.; 1. geldig 2. prijzig
geldkiste de; kist waarin men geld bewaart
geldkoors, geldkorse en var. de; geldzucht
geldlaegien et; geldlaatje
geldophaeler, geldhaelder de; kwitantieloper
geldpiene de; geldnood, zorgen om z'n geld
geldpong, geldponge, geldpoede de; geldbeurs, zakje waarin men z'n geld bewaart
geldschoever de; degene die financiert
geldstrikkies mv.; zaken die men niet echt nodig heeft en waarvoor men (te) veel betaalt
geldvergriemeri'je de; geldverspilling
geldversmieten ww.; geld verspillen
geldwegsmieteri'je de; het verkwisten
geldzak de; zak om geld in te bewaren
geleerd bn.; 1. geleerd 2. lastig, te moeilijk
gelegen bn.; 1. gesitueerd 2. belang hebbend bij, betrekking hebbend op 3. geschikt in een relevant opzicht
gelegenheid de; 1. gelegenheid 2. feestelijke bijeenkomst of uitvoering 3. mogelijkheden qua ruimte 4. horecabedrijf e.d. 5. reisgelegenheid 6. feestelijke of plechtige gelegenheid
gelegouw, gelegouwe de; 1. wielewaal 2. geelgors
gelei et; baan van rails, spoorstaven
geleide in 't *geleide anzeggen* zeggen waar het op staat
geleuf, gelove, geloof et; 1. geloof 2. beroep dat men heeft
geleuven, geloven, leuven, gloven ww.; 1. geloven 2. vertrouwen 3. aannemen, zich schikken 4. de gevolgen, straffen ondergaan
geleuvig, gelovig bn.; gelovig
geliede et; het steeds lijden, het steeds niet goed voor elkaar komen
geliek I et; het gelijk
geliek, gelieke, gelieks II bw.; 1. z. *liek(e)* 2. meteen, op hetzelfde moment
geliek, geliek- z. *liek(-)*
geliekelik bw.; gelijkelijk, evenredig
gelieken ww.; hetz. als *lieken (op)*
geliekenis de; gelijkenis, overeenkomst
geliekerhaand bw.; iets onderling oplossend
geliekes, geliekens, gelieke bn.; eender, met dezelfde eigenschappen
geliekese, geliekense de; gelijke, evenbeeld
geliekmaotig bn.; gelijkmatig
geliekomme z. *liekomme*
geliekop, liekop bw.; 1. met gelijke tred, met gelijke vordering 2. evenredig, in gelijke delen
gellen ww.; 1. gelden 2. kosten
gelodde et; het zuigen van een baby aan de borst
gelok et; geluk
gelok-zegen-in-'t-ni'jjaor tw.; gezegd als nieuwjaarswens
gelok-zegen-in-de-bri'jpot tw.; hoera: er komt een gunstige verandering, een oplossing
gelokkien et; gelukje
gelokkig, lakkig bn.; gelukkig

geloksspinnegien et; spinnetje dat men zag en dat geluk zou brengen; wat soms afhing van het tijdstip van waarneming

gelokweensk, gelokweens, gelokwaensk, gelokwaens, gelokweins de; gelukwens

gelokweensken en var.; gelukwensen

geloid bn.; 1. er op uit, er tuk op 2. op z'n hoede, goed voorbereid 3. handig (in verb.)

gelop z. *galop*

gelosie, gelozie, helosie, telosie, hollosie, horloosje, orlosie, hallosie, horlozie, herloozje, herlozien et; horloge

geloven z. *geleuven*

gelovig z. *geleuvig*

gelte de; gecastreerde geitenbok

geltei, gelei et; onbevruucht ei

geluud et; geluid

gemacht, gemachten mv.; geslachtsdelen van de man

gemachtbreuk, gemachtsbreuk de; breuk in de balzak

gemaek et; opbrengst van een bedrijf of delen daarvan

gemaakt bn.; gemaakt, gekunsteld

gmael I et; 1. gemaal (voor het bemalen) 2. graan dat men tot meel maalt 3. maling van koffie 4. gezeur, omwoelen van gedachten, geweeklaag

gmael II de; (gekscherend) echtgenoot

gmaelen bn.; gemalen

gemak et; 1. gemak 2. wc 3. schaamdeel

gemaotigd bn.; gematigd

gemberen ww.; een beetje gember in de aarsopening van een paard strijken (voor meer temperament)

gemberpoeier de; poeder van gember

gemeier et; gezeur

gemengd, gmingd bn.; gemengd; zelfst.: een zak gemengd kippenvoer

gemest bn.; door bemesting vruchtbaarder

gemestlaans, mestlaans bn.; (van hooi) van betere kwaliteit (door goede bemesting)

gemien, gemeen bn., bw.; 1. gemeen 2. gemeenschappelijk 3. gezamenlijk 4. gewoon, onaanzienlijk

gemienerd, gemienderd, gemienerik de; gemenerik

gemienighied de; gemeenheid, valsheid

gemienlik bn.; 1. gewoonlijk, doorgaans 2. met een relatie van vriendschap en samenwerking, vertrouwelijkheid

gemienschop en var. de; 1. het gemeenschappelijk deel hebben aan iets 2. omgang, onderlinge verhoudingen gericht op samenwerking 3. gemeenschap van de samenleving, dorpsgemeenschap

gemienschoplaand et; land in gemeenschappelijk bezit van boeren

gemienschoppelik bn.; 1. toebehorend aan meer dan één 2. gezamenlijk

gemiente, gemeente de; gemeente

gemiente-aovend de; avondbijeenkomst van de kerkelijke gemeente

gemientebezoldigd bn.; bezoldigd door de gemeente

gemientedienst de; dienst bij, het geheel aan functies bij de gemeente, bijv. in *gemientedienst*

gemientegrond en var. de; grond, perceel van de gemeente

gemientehuus en var.; gemeentehuis

gemientekaemer de; kamer in een herberg met bep. functies van een gemeentehuis

gemientelasten mv.; gemeentelijke belastingen

gemientelik en var. bn.; gemeentelijk

gemienteman de; iemand die bij, t.b.v. een gemeente werkt
gemientepasseniel en var. et; gemeentepersoneel
gemientepelisie en var. de; gemeentepolitie
gemienteraod en var. de; gemeenteraad
gemientesiktaoris en var. de; gemeentesecretaris
gemientesikterie en var.; gemeentesecretarie
gemientevel dwaachter de; veldwachter in gemeentelijk verband, gemeentelijke politiebeambte
gemientewaopen en var. et; wapen, blazoën van een gemeente
gemientewoning de; huurwoning die eigendom is van een gemeente
gemienzem bn.; 1. familiair, saamhorig 2. gemoedelijk, rustig 3. gewaardeerd, met enig aanzien
gemier, gemierk et; gezeur, gezanik
gemingd z. *gemengd*
gemoes et; gepruts, geknoei
gemongen et; veevoer gemengd van samenstelling
gemoor et; het moeizaam bezig zijn, van bijv. fietsen, aan iets trekken e.d.
gemorrel, gemottel et; onenigheid
gemuud bn.; gemoeid, in *d'r mit gemuud wezen* erin betrokken
gemze de; 1. gems 2. gent
gemzebok de; reebok met bep. afwijkend gewei
genaode de; genade
genaodig bn.; 1. genadig 2. bijv. in *genaodig wat veur de broek* flink wat voor z'n broek
genaodigd bn.; begenadigd
genaovend z. *goeienaovend*
generaol, ginneraol I de; generaal
generaol, ginneraol II bn.; algemeen
generaosie, ginneraosie, generasie de; generatie
genertied bw.; een lange tijd durend
genertieden bw.; nooit, in *te genertieden*
geneudigde en var. de; genodigde
geniep, gniep et, de; (bet. 2) 1. in *in 't geniep* stiekem 2. in *op 'e gniep (staon)* stiekem af luisterend
genoeg, genog, genogt bw., onbep. telw.; genoeg
genoegen, genugen et; 1. genoegen 2. genoeg eten, drinken gehad
genoegzem bw.; zo goed als, bijna
genoegzembied de; tevredenheid
genot, genut et; 1. genot 2. het gebruik, de inkomsten
gent, gente, gender de; gent, mannelijke gans
gepeerd, gepaerd bn., bw.; 1. gepaard, in paren 2. tezamen met
gepiel et; langzaam gedoe, het steeds bezig zijn zonder op te schieten, zonder te besluiten
gepiept bn.; 1. dood 2. op de vlucht 3. klaar, voltooid
gepoepel et; 1. drukte, herrie, geruzie 2. het overdreven schoonmaken, poetsen 3. het niet opschieten met het werk
geprots, gepruts et; gepruts
gepunt bn.; van haver waar de kiem uitgehaald is
geraansie de; garantie
gerabbel et; geklets, het aanhoudend praten
geraekt, raekt bn.; beledigd, gegriefd
geraemte et; geraamte

gerage, geraosie, gerasie de; garage

gerak et; 1. dat wat mens of dier nodig heeft (aan eten, drinken, verzorging) 2. gereedschap, benodigdheden voor het werk anderszins

geraoden bn.; geraden

gere, geer de; geer: schuin toelopende baan in kledingstuk

gerechtigheid de; 1. iemands eigendom m.b.t. grond 2. het gerechtigd zijn om gebruik te maken van een weg, om te gaan over 3. rechtvaardigheid 4. rechterlijke macht

gereedschap, gerieschop et; gereedschap

gereedschopperak et; rek voor gereedschap

gereel, gareel et; gareel

gerei, gereide et; 1. paardentuig, vaak alleen dat voor feestelijke gelegenheden en voor de zondag 2. linnengoed, aardewerk en soortgelijke benodigdheden voor de huishouding 3.

benodigdheden voor het melken 4. gereedschap om mee te timmeren, boerengereedschap e.d. 5. uier 6. echtgenote 7. kleren

geren, gaeren ww.; 1. verzamelen, bijeenbrengen 2. sparen door flink te werken en te verdienen 3. schuin toelopen: m.b.t. kledingstukken, kledingstof, stukken land

gerie, griede et; gerij, het voortdurend rijden

gerief et; 1. dat wat een boer aan wagens, gereedschappen enz. gebruikt 2. wat tot gebruik dient 3. gemak, voordeel

geriemel, geriesel et; rijmelarij, het voortdurend rijmen

geriffermeerd bn.; gereformeerd

geritsel, gerissel et; geritsel

geriw z. *riw*

gernaal de; garnaal

geroes et; 1. geruis 2. rumoerige drukte, lawaai

gerucht et; 1. gerucht 2. licht geluid

gerustheid de; 1. toestand zonder zorgen, gerustheid 2. geruststelling

geruut, ruut, geruten bn.; geruit

geruwd bn.; niet glad, pluizig (van stof)

gesabbel, gesobbel et; 1. het voortdurend sabbelen 2. het voortdurend zoenen

geschaaid bn.; 1. schrijlings 2. van twee soorten (vooral van kippen)

geschatter et; geschetter: vooral van eksters, gekwaak van eenden

geschenk, geschink et; geschenk

geschiet et; gedoe, kouwe drukte

geschodder et; 1. lawaaiërige gedoe, druk geloop 2. gebedel aan de deur 3. van kippen, mussen: het zitten schudden, zitten bewegen, met name van de vleugels, tegen ongedierte

geschoffel, geschoefel et; 1. het voortdurend schoffelen (in de tuin e.d.) 2. het voortdurend schuifelen of moeizaam lopen

geschoor et; het steeds moeizaam bezig zijn (bijv. bij het tegen de wind in fietsen)

Geschrift et; de bijbel

geschrip, geschrep et; het voortdurend hard werken

gesel z. *giesel*

gesem bn.; bleek (van gelaatskleur), in *van gesem*

gesjacher, gesjachel et; gesjacher

gesjochten bn.; 1. de pineut 2. armelijk

geslacht, geslaacht et 1. geslacht 2. het geslachte vee, hetgeen door slachten aan voedsel is verkregen

geslao et; het voortdurend hard slaan

gesleep et; 1. het voortdurend slepen 2. het slenteren, omhangen 3. het voortdurend heen en weer of ergens naar toe lopen

gesleuten bn.; 1. gesloten, introvert 2. gezegd van een mooie koe, van een koe met een volle, ronde lichaamsbouw
gesmiet et; gesmijt
gesneden, sneden bn.; gesneden, gecastreerd
gesnoef et; 1. gesnuif 2. het opscheppen, bluffen
gesnor et; 1. snorrend geluid 2. het toezien
gesnork et; gesnurk
gesobbel z. *gesabbel*
gesodemieter, gesojemieter et; gesodemieter
gesoes et; gesuis
gesokkel et; gesukkel
gespikkeld, spikkeld bn.; gespikkeld, met spikkels
gespoek et; gespook, het doen als een spook
gest z. *gist*
gestaodig en var.; z. *staorig*
gestaodigan bw.; op langzame wijze
gestek, kestek et; 1. het bezig zijn met het maken van een hekwerk e.d. 2. hekwerk of afrastering anderszins
gesten et; 1. het gesteun, gekreun 2. het lang wikken en wegen
gestig z. *gastig*
gestopt bn.; 1. van paarden, koeien: mooi kort en breed, goed gevuld, vol, gevleesd 2. niet vlug, enigszins gebrekkig (van paarden) 3. z. *stopt*
gestriek et; 1. het voortdurend aaien of strijken 2. geflikflooi, gevlei 3. geplaag, gepest
gestront et; geruzie, geduvel
gesukerd bn.; met, van suiker
geteister et; het overhoop halen, het druk heen en weer lopend, verplaatsend bezig zijn
getekende de; iemand die volgens voortekens over speciale gaven beschikt
getiegerd bn.; gevlekt, getekend als een tijger
getiem et; het niet opschieten, geknoei
getiepel et; 1. klein, fijn werk, priegelwerk, gepruts 2. werk dat veel tijd kost 3. gezeur
geties et; 1. gedoe, drukte (van kinderen, personen die iets van je moeten) 2. het ontwarren 3. het voortdurend kibbelen
getjaantel et; gejeremieer, gezeur
getogen, geteugen bn.; getogen, in *geboren en getogen*
getouw et; 1. weefgetouw 2. in touw, in *in getouw*
getrek et; 1. het voortdurend rukken, trekken 2. het voortdurend pogen om de gevraagde prijs te krijgen of erop af te dingen
getroost, troost bn.; getroost, rustig, zonder angsten
getrouwd z. *trouwd*
getuge de; getuige
getugen ww.; 1. getuigen 2. blijk geven van
getuntel et; het praten over iets
getverderrie tw.; hetz. als *gatverdarrie*
geule de; geul, sleuf
geuletrekker de; bep. ploeg die meerdere geultjes tegelijk trok
geunst de; 1. gunst 2. vruchtbare grond (door de goede structuur)
geunstig bn.; gunstig
geuren ww.; 1. pronken 2. uitvallen van droge korrels bij koren 3. verspreid neervallen van droge stoffen, korrels 4. kieren vertonen waardoor korrels, stoffen e.d. naar beneden vallen
geurig bn.; aangenaam geurend

geurzaad et; rijpe zaadkorrels die uit de aren springen
geute de; 1. goot; dakgoot, mestgoot e.d. 2. greppeltje
geutedeure de; 1. deur van het pomphok 2. hetz. als *geutsgat*
geutedissel z. *holdissel*
geutegang de; gang voor de koeien langs, met goot
geutehemmelen ww.; het schoonmaken van de dakgoten
geutekapper de; gootdissel
geuten ww.; greppels maken
geutesnieden, geutsnieden ww.; graven of uitdiepen van greppels
geutewaeter, geutwaeter, geutswaeter et; water van, in een afvoergoot
geutsgat, geutgat et; zinkgat, gootgat van *buunstap* of *pompenstraote*
geutsgatmodder, geutsmodder de; vieze modder uit zinkput, gootgat
geutstap et; stenen vloer met pomp en rek voor potten, pannen enz. tussen woon- en bedrijfsgedeelte van het oude Stellingwerper boerenhuis
geutstien de; gootsteen
gevallegien et; 1. gevalletje 2. kwestie, lastig voorval
gevang et; gevangenis
gevangenhuus et; gevangenis
gevaor, gevaor- z. *geveer(-)*
gevaorte z. *geveerte*
geve, geef, gaof bn., bw.; gaaf, z. ook *geef*
geveer, gevaer, gevaor et; 1. gevaar 2. rijtuig, voertuig, wagen 3. het steeds varen, rijden
geveerlik, gevaerlik, gevaorlik bn., bw.; 1. gevaarlijk 2. gevaar lopend 3. doorslaggevend
geveerte en var. et; gevaarte
gevel de; 1. gevel 2. opvallende neus 3. hoeveelheid hooi voor een koe, per keer
geven bw.; 1. geven, schenken 2. toebrengen 3. opleveren, produceren 4. meedoen, zich actief tonend om mee te doen, in *je d'r bi'j geven*
geveul z. *gevuul*
geveulig z. *gevulig*
gevluk, gevleuk et; gevloek
gevulen z. *vulen*
gevulig, geveulig bn.; 1. gevoelig 2. lichtgeraakt
gevulighied de; 1. gevoeligheid 2. het vermogen om mee te leven 3. mate van het zich bewust zijn 4. gevoelige kwestie
gevuul, gevuulte, geveul, geveulte et; gevoel
gewaer, gewaer- z. *geweer-*
gewaeterd bn.; 1. bewerkt door wateren, een tijdlang in het water laten liggen 2. een gewaterd motief vertonen
gewaogd bn.; gewaagd
gewaopend, waopend bn.; gewapend
gewas et; 1. gewas 2. uitgroei, uitwas
geweer et; 1. geweer 2. actie, in *in 't geweer*
geweerd bw.; fors en sterk
geweerdigen ww.; zich verwaardigen
geweerwodden, gewaerwodden ww.; gewaarworden
geweld I et; 1. geweld 2. vertoon van kracht
geweld II bn.; door *wellen* bewerkt
gewicht, wicht, wichte et; 1. gewicht, zwaarte; *licht op 't gewicht* qua gewicht 2. gewicht van een klok (om op te trekken) 3. gewicht om mee te wegen
gewiekst, gewikst bn., bw.; 1. gewiekst 2. fors (en evt. flink, handig, trots)

gewiemel, gewemel et; 1. gewemel 2. Het voortdurend kwispelstaarten
gewin et; 1. opbrengst van een bedrijf, de verkoop in een winkel, het inkomen 2. de nectar die de bijen halen
gewirrewar, gewirwar et; gewirwar
gewodden ww.; in *gewodden laoten* z'n gang laten gaan, zich er niet mee bemoeien
gewoepst bn.; 1. sterk en zwaargebouwd 2. handig (en evt. alert, gewiekt)
gewölf z. *gewulf*
gewoonlik, gewoonliks bw.; gewoonlijk
gewoonties bw.; gewoontjes
gewricht, gevricht et; gewricht
gewriemel z. *gefriemel*
gewulf, gewölf, gewelf et; 1. gehemelte 2. gewelf in gebouw, welving 3. ruimte met een gewelfde zoldering, holle, kille, meestal stenen ruimte
gewonnen in *je gewonnen geven* zich gewonnen geven
gezegd in de verb. *niet gezegd* niet zeker
gezegde et; 1. wijze waarop iemand iets uitdrukt, hetgeen iemand opmerkt 2. vaste uitdrukking 3. gezegde in taalkundige zin
gezeggelik, gezeglik bn.; gehoorzaam
gezelschap, zelschop et; 1. gezelschap, bij elkaar zijnde personen 2. het gezellige samenzijn met anderen 3. vereniging, gezelschap dat een voorstelling geeft
gezet bn.; zwaarlijvig
gezicht, gezichte et; 1. het zien 2. gezichtsvermogen 3. ruimte die men kan overzien 4. dat wat men ziet 5. uitbeelding van iets in het landschap 6. gelaat 7. gelaatsuitdrukking 8. (verkl.) madeliefje
geziever et; gezever
gezind bn.; 1. gezind 2. gehumeurd
gezindhied de; 1. levensovertuiging 2. gezindte 3. geest van genegenheid, samenwerking
gezon et; gazon
gezond, zond bn.; gezond
gezondhiedsbri'j de; watergruwel
gezuuk, gezeuk et; zoek
gezwind, gezwiend bn., bw.; gezwind
gezwöl, gezwul et; gezwel
giebe, gibel de; 1. bevlieging 2. rare, gekke streek 3. lichte ziekte 4. bep. tol 5. steeds giechelend, gniffelend meisje, of: meisje dat altijd bij pad en weg is 6. in *op 'e giebe(l)* onderweg, ook: giechelend vreemd (doend)
giebelbek de; meisje dat voortdurend giechelt, gniffelt
giebelen ww.; giebelen, gniffelend gek doen
giebelgat et; meisje dat voortdurend giechelt, gniffelt
giebelkont, giebelkonte de; 1. meisje dat voortdurend giechelt, gniffelt 2. iemand die rare dingen doet
giebelkouse de; meisje dat voortdurend giechelt, dat gniffelend, giechelend mal doet
giechel, giechelbek de; meisje dat voortdurend giechelt,
giecheldeuze de; meisje dat voortdurend giechelt
giechelig bn.; snel geneigd tot giechelen
giechelkont, giechelkonte de; meisje dat steeds giechelt
giechelkruud et; wiet
giechelpot de; meisje dat voortdurend giechelt
giecheltonne de; meisje dat steeds giechelt
giecheltriene de; meisje dat steeds giechelt

giecheltuite de; meisje dat steeds giechelt
giecheltutte de; meisje dat steeds giechelt
giechem, giechelem in *om giechem* dood, om zeep, *naor van giechelem* dood, vernield
gien telw., lidw.; geen
gienend, gienen, gien onbep. vn.; niet één, niemand
gienertied bw.; nooit
gieniene vn.; geen één, niemand
gieniens bw.; geeneens, niet eens
giepse, gieps, giespe de; taaie, veerkrachtige dunne tak met een paar zijtakken, zonder blad; om mee aan te drijven, tegen te houden, te straffen
giepsen ww.; veerkachtig, zwepend slaan, bijv. *Die takke giepste me veur et gezicht*
gier, giere I et; uier
gier, giere II de; 1. gier, vloeibare mest van vee 2. bep. vogel: gier
gierblad et; strakke huid met tepeltjes van jongvee (waar de uier uit moet groeien)
gieren ww.; 1. gieren 2. gierend lachen 3. een razendsnelle, suizende beweging maken 4. op pijnlijke, hinderlijke wijze door het lichaam trekken 5. een gierend geluid maken door paarden (door kortademigheid, boosheid) 6. gier op het land verspreiden
giergat et; gierkelder
gierkarren ww.; gier met behulp van een wagen over het land brengen
gierkolk de; kolk, put waarin gier wordt verzameld
gierpinte de; gierige persoon
gierstruier de; bep. machine waarmee men gier verspreidt over het land
gierzwolver, gierzwulver de; gierzwaluw
giesel, gesel de; 1. snelle, rare val 2. klap door tollende of klappende beweging 3. gesel, bep. strafwerktuig 4. geseling 5. korte wandeling
gieselen ww.; 1. zeer snel voortbewegen, met vaart ronddraaien 2. bep. kinderspel spelen waarbij men elkaar vasthoudt en razendsnel ronddraait 3. zwiepend slaan, geselende bewegingen maken 4. geselen
gieselgarre, gieselstok de; zwiepende twijg om vee mee aan te drijven of tegen te houden, ook om mee te straffen
gieseltoppe, giezeltoppe, gieseltop de; 1. drijftol, zweeptol 2. ongedurig, druk en bewegelijk meisje 3. big met ineengedraaid haar in de borstels op het achterwerk, ook: zo'n pluk haar
gieseltoppen ww.; spelen met een drijftol, zweeptol
gieselzwiepien et; zweepje behorend bij een drijftol, zweeptol
giesp de; mannelijke eend
giespe z. *giepse*
giestend, giesten, giesend bw.; 1. druk en haastig 2. in sterke mate ongeduldig
gietbuije de; stortbui
gietelink de; zwarte lijster
gieten ww.; 1. gieten 2. stortregen 3. begieten
gieter de; gieter, vooral bloemengieter
Gieteren et; Giethoorn
Gieters bn.; van, m.b.t. Giethoorn; als zn.: het taaleigen van Giethoorn
gift de; 1. gift 2. de hoeveelheid hooi e.d. die men een koe per keer geeft, een armvol hooi die men geeft 3. bep. aarden of stenen kommetje
giftig bn.; 1. nijdig en fel, venijnig 2. vergiftig
gil I de; gil, schreeuw
gil, gel II bn.; 1. fel, van kleuren, van het zonlicht
gilde de; 1. ambachtsgilde 2. bep. kerkgenootschap
gilrood bn.; knalrood

gilzute, gilzuuite bn.; erg zoet
gimmeleren, gimmeleerd bn.; geëmailleerd
gimmestiek de; 1. gymnastiek 2. gymles, gymclub
gimmestieken ww.; gymmen
ginderd, ginder, ginds, gunder, ginne, geens bw.; ginds, daarginds
ginne, gindse aanw. vn.; gene, gindse
ginnegabbegies, gibbegabbegies mv.; gekheid, onzinnige, onbetekende praatjes
ginnegappen, ginnegabben, gibbegabben ww.; ginnegappen
ginne, ginne- z. *gene-*
girrelen ww.; 1. dwarrelend vallen en verder waaïen (van blad) 2. verspreid vallen van droge stof
gis de; gissing
gist, gest de; gist
gister bw.; gisteren
gistig, gestig bn.; 1. het proces van gisting ondergaand 2. ranzig 3. met geborrel in de buik door darmgassen
gistpannekoek en var. de; pannenkoek met gist in het deeg
git, gitte de; 1. git: bep. zwarte kraal 2. bep. delfstof 3. granaat
gitten bn.; van git
glaans, glaanze de; glans
glaansriek bw.; glansrijk
glaanzen ww.; 1. glanzen 2. glanzend maken
glaanzend bn., bw.; 1. glanzend 2. een gezonde kleur hebbend 3. met glans (winnend, halend)
glaanzig bn.; 1. glanzig, glanzend 2. met een gezonde huidskleur
glad bn., bw.; 1. glad 2. glibberig, ook gewiekt 3. pienter 4. glanzend 5. egaal 6. kaal 7. volstrekt, geheel en al 8. vlot, gemakkelijk gaand
gladde de; gladheid van de weg, de paden
gladdekker de; 1. gladjanus 2. iemand met een kaal hoofd
gladdertien et; zilvervisje
gladekkel de; gladjanus
gladhied, gladdig. de; gladheid
gladiezen ww.; ijzelen
gladplukken ww.; door te plukken glad maken (met name van een hooiberg e.d.)
gladschoeren ww.; gladschuren
glaesdoek de; 1. glasgordijn, vitrage 2. zeemleer
glaezebakken ww.; 1. ijzelen 2. rijpen (door vriezen)
glaezekaaste, glaezenkaaste de; 1. glazenkast 2. huis met veel glaswerk 3. glaskist
glaezekaastehuus, glaezenkaastehuus et; hetz. als *glaezekaaste*, bet. 2
glaezemaeker de; 1. degene die ruiten inzet, vervangt e.d. 2. bep. libel, waterjuffer 3. bep. libel, hetz. als *wrattebieter*
glaezen bn.; 1. glazen 2. glazig
glaezewasken, glaezewassen ww.; wassen van de ramen
glaezewasker de; 1. glazenwasser 2. flinke regenbui 3. langpootmug 4. z. *binnenbeer*
glaezewipper de; bep. soort tol
glaezig bn.; glazig
glasdichte bn.; 1. glas dicht 2. zonder naden of kieren
glasgoed et; glasservies
glasjee de; glacéhandschoen
glaslatte de; elk der latten die het glas vastklemmen in het kozijn

glasrute de; glasruit
glasschaede de; glasschade
glasscharve de; glasscherf
glassien et; 1. drinkglaasje 2. inhoud van een drinkglaasje
glastikker de; bep. instrumentje waarmee men stiekem tegen ramen ketste
glaszetten ww.; inzetten van glas
gleden ww.; slijten, gleeën gaan vertonen
glee, gleed de; 1. in *op glee*: op gang, *op 'e gleed* z'n zaakjes aan de gang hebbend, weer beter 2. bruine kiekendief 3. boosaardige vrouw 4. z. *gleet*
gleensteren, glinsteren ww.; glinsteren
gleensteroge et; glinsterend oog
gleensterien et; 1. een klein beetje licht 2. een heel klein beetje, een schijntje, van een waarneming of gevoel
gleerbende de; vieze smeerbeel
gleerbeel de; glibberige, slijkachtige, doorweekte grond
gleet, gleed, glee, glede, glete de; 1. glee: bijna doorgesleten plek in stof 2. scheur in kleding
gleetplak et, de; slijtplek in kledingstof
gleier zn.; hennegras
glere ww.; 1. glanzend en glad zijn van viezigheid, vuiligheid 2. op glibberige wijze glijden
glete z. *gleet*
gleupe de; bep. scharnierblad op een groot hek
gleuve, gleuf de; gleuf, spleet, snee
gleuvegreven ww.; graven van gleuven
gleve, glieve de; reet, spleet
gli'j bn.; 1. glad, glibberig en vet 2. doorschijnend
gli'jzute bn.; in hoge mate zoet
glidder, glierdien de; vet en glad stukje van het vlees dat men eet
glidderig z. *glisterig*
glie, glie- z. *gliede-*
glieren ww.; knoeien, morsen, met name van het eten
gliedebaene, gliebaene, gliedersbaene, glierbaene, glierebaene, gliedbaene de; glijbaan
glieden ww.; glijden, glijdend gaan, glijdend onderuitgaan
gliedeplaanke, gliedersplaanke de; plank in ouderwetse wc waarover de uitwerpselen weggleden
glieder de; rib van een slee
gliederig bn.; glad en glibberig
gliemen ww.; flikflooiën, slijmen
glierderig bn.; glibberig
glieren ww.; met lange uithalen glijden, vaak als spelletje op het ijs of in de sneeuw
glierken ww.; met kleine uithalen glijden, vaak spelenderwijs
gliesteren, glisteren ww.; door gladheid zich voortdurend bijna uitglijdend voortbewegen
gliesterig z. *glisterig*
glieuwken z. *gluwen*
glieve z. *gleve*
glimhooft et; hout dat glimt door het effect van glimwormpjes
glimmen I ww.; 1. glimmen, glinsteren 2. gloeien
glimmen, glimken II ww.; kort of fijntjes glimlachen
glimpien et; kleine glimlach
glimzute, glimzuute bn.; heel erg zoet
glippen ww.; 1. glippen 2. uitglijden

glipse de; snee, spleetwonde
glissen ww.; uitglijden, wegglijden
glisterig, gliesterig, glisserig, glidderig bn.; enigszins glad, glibberig
glistertien et; 1. klein beetje van iets 2. klein versleten plekje in stof
gloede de; 1. hetz. als *loede* 2. z. *groete*
gloeien, gluuien, glujjen, gluien ww.; gloeien
gloeiend en var. bn., bw.; 1. gloeiend 2. in sterke mate
gloep, gloepe de; 1. tocht, sterk zuigende wind 2. kier, deuropening of ruimte erachter (bijv. in geval van een kelderdeur) 3. heimelijke bedoeling, in *uut de gloep* 4. gaande beweging, in *in/uut de gloep*
gloepen ww.; 1. kort kijkend bespieden 2. sluipend, stiekem gaan 3. net even tevoorschijn komen 4. floepen (van de wind)
gloepend bw.; in sterke mate
gloepend, gloepende, gloepens, gloepense bw.; 1. enorm, in sterke mate 2. zonder dat iemand het merkt
gloependeweg, gloependewieze bw.; stilletjes gaand, sluipend
gloeperd de; 1. schelm, ondeugd (vaak speels gezegd van een kind) 2. gluiperige vent
gloeperig, gloepig bn., bw.; 1. gemeen, vals, gluiperig 2. ondeugend
gloepien et; flits, glimp (die men ervan ziet)
gloeps bn., bw.; 1. gluiperig, ondeugend 2. kort en onverwacht
gloepstat et; ondeugend meisje, ondeugende jongen
gloepstattend, gloepstattende, gloepstats bw.; stiekempjes en bedeesd gaand, druiptastend
gloepwiend de; wind die floepend om een hoek komt, wind komt, wind die met vlagen gaat, rukwind
gloeren ww.; gluren, loerend kijken
gloete z. *groete*
glop, gloppe, glöppe de; 1. nauwe opening, smalle doorgang 2. weggetimmerde hoek op een zolder
glorie de; glorie; *in glorie zetten* de verlichting laten werken
gloven z. *geleuven*
gluien, glujjen z. *gloeien*
glund de; het gloeien, in bijv. *D'r zit nog glund in* het gloeit nog een beetje
glunder bn.; glunderend
glunderig bn., bw.; glunderend
glundig bn.; 1. gloeiend heet 2. gloeiend 3. erg kwaad 4. fel van kleur
glutenmael et; maismeel voor veevoer
gluuien z. *gloeien*
gluurke ww.; glurend kijken
gluw de; in bijv. *kiesen as een gluw* als een duivel
gluwen, gluuwken, gliuwken ww.; loerend, gluipend kijken
gnaffelen ww.; elkaar speels bijten (door paarden)
gnas z. *knas*
gnauw, gnauwen z. *knauw(en)*
gnibbelen ww.; stiekem ergens iets bij weg nemen
gniefelen z. *gniffelen*
gniefelig bn., bw.; achterbaks, stiekem
gniefelwark et; priegelwerk
gniep z. *geniep*
gniepens bw.; op venijnige wijze pijnlijk
gnieperd, gnieberd de; 1. geniepige persoon, ook huichelaar 2. gierig iemand

gnieperig, genieperig bn., bw.; 1. venijnig koud 2. slinks, achterbaks
gnieps bn.; geniepig, slinks
gniesterig bn., bw.; licht smalend lachend
gniezen, kniezen ww.; 1. grijnslachen (zonder geluid), meesmuilend lachen 2. stiekem fluisteren over iets, iemand
gniezerd, gniezer, kniezerd de; 1. iemand die steeds spottend grijnst om een ander 2. stiekem, achterbaks iemand 3. z. *kniezerd*
gniffelen, gniefelen, kniffelen ww.; 1. gniffelen 2. stiekem kleinigheden stelen
gniffelig bn.; gniffelend
gnob, gnobbe, gnit et; 1. donderbeestjes of andere kleine vliegjes 2. kleine aardappeltjes, appels e.d.
gnobben, knobben ww.; 1. op een (bijna) oneerlijke manier inhalig zijn, zich ongevraagd, achterbaks kleinigheden toeëigenen, gappen 2. knagend bijten of elkaar speels bijten, van paarden; ook van biggen die 'sabbelend' drinken bij de zeug
gnobberd, gnobber de; iemand die veel kleinigheden behendig bij zich steekt, vaak: achterbaks, op een (bijna) oneerlijke manier inhalig
gnobberen ww.; bij elkaar gappen
gnobberi'je de; stelen van kleine dingen
gnobberig bn.; op oneerlijke manier inhalig, stiekem zich kleine dingen toeëigenend
gnoffelig z. *knoffelig*
gnot tw.; uitroep van verbazing: gut
gnuiflachen ww.; fijntjes lachen, glimlachen
godde z. *gorre*
 komt, wind die met vlagen gaat, rukwind
gloeren ww.; gluren, loerend kijken
gloete z. *groete*
glop, gloppe, glöppe de; 1. nauwe opening, smalle doorgang 2. weggetimmerde hoek op een zolder
glorie de; glorie; *in glorie zetten* de verlichting laten werken
gloven z. *geleuven*
gluien, glujjen z. *gloeien*
glund de; het gloeien, in bijv. *D'r zit nog glund in* het gloeit nog een beetje
glunder bn.; glunderend
glunderig bn., bw.; glunderend
glundig bn.; 1. gloeiend heet 2. gloeiend 3. erg kwaad 4. fel van kleur
glutenmael et; maismeel voor veevoer
gluuien z. *gloeien*
gluurke ww.; glurend kijken
gluw de; in bijv. *kiesen as een gluw* als een duivel
gluwen, gluuwken, glieuwken ww.; loerend, gluipend kijken
gnaffelen ww.; elkaar speels bijten (door paarden)
gnas z. *knas*
gnauw, gnauwen z. *knauw(en)*
gnibbelen ww.; stiekem ergens iets bij weg nemen
gniefelen z. *gniffelen*
gniefelig bn., bw.; achterbaks, stiekem
gniefelwark et; priegelwerk
gniep z. *geniep*
gniepens bw.; op venijnige wijze pijnlijk
gnieperd, gnieberd de; 1. geniepige persoon, ook huichelaar 2. gierig iemand

gnieperig, genieperig bn., bw.; 1. venijnig koud 2. slinks, achterbaks
gnieps bn.; geniepig, slinks
gniesterig bn., bw.; licht smalend lachend
gniezen, kniezen ww.; 1. grijnslachen (zonder geluid), meesmuilend lachen 2. stiekem fluisteren over iets, iemand
gniezerd, gniezer, kniezerd de; 1. iemand die steeds spottend grijnst om een ander 2. stiekem, achterbaks iemand 3. z. *kniezerd*
gniffelen, gniefelen, kniffelen ww.; 1. gniffelen 2. stiekem kleinigheden stelen
gniffelig bn.; gniffelend
gnob, gnobbe, gnit et; 1. donderbeestjes of andere kleine vliegjes 2. kleine aardappeltjes, appels e.d.
gnobben, knobben ww.; 1. op een (bijna) oneerlijke manier inhalig zijn, zich ongevraagd, achterbaks kleinigheden toeëigenen, gappen 2. knagend bijten of elkaar speels bijten, van paarden; ook van biggen die 'sabbelend' drinken bij de zeug
gnobberd, gnobber de; iemand die veel kleinigheden behendig bij zich steekt, vaak: achterbaks, op een (bijna) oneerlijke manier inhalig
gnobberen ww.; bij elkaar gappen
gnobberi'je de; stelen van kleine dingen
gnobberig bn.; op oneerlijke manier inhalig, stiekem zich kleine dingen toeëigenend
gnoffelig z. *knoffelig*
gnot tw.; uitroep van verbazing: gut
gnuiflachen ww.; fijntjes lachen, glimlachen
godde z. *gorre*
goddel, gorrel, gorde de; 1. gordel om het middel 2. buikriem bij een paard 3. riem bij paardentuig 4. taille
goddeljuffer de; blauwe of groene libel, ook hetz. als *wrattebieter*
goddig, gorring, gorre de; gording, dwarshout in het gebint, in de lengterichting van het dak, ook: zware verbindingsbalk waarop het dak rust of verbindingsbalk anderszins
goddorie tw.; potverdrie
godgaans bn.; godgans
godskerel tw.; uitroep van verbazing
godskes bw.; potverdrie
godsmeugetik bn.; godsmogelijk
godsterdankje tw.; uitroep van afschuw
godvergemij, godvergemie tw.; potverdrie
goechelderi'je de; het goochelen, het gegoochel
goechelen ww.; 1. goochelen 2. handig en/of op bedriegelijke wijze iets doen 3. snel maar niet degelijk, provisorisch in elkaar zetten 4. door onhandig of onoplettend te zijn z'n spullen kwijt raken 5. van de invloed van sterke drank getuigen
goecheler, goechelder, goechelaar de; 1. goochelaar 2. iemand die onhandig met iets bezig is, iets prutsend in elkaar zet
goechelkarre de; 1. kermiswagen, woonwagen van een kermisreiziger 2. oud woonwagentje
goechelkonte de; 1. iemand die door onhandig of onoplettend te zijn z'n spullen kwijtraakt 2. handig iemand
goecheltente de; kermistent met voorstellingen van een goochelaar
goed I et; 1. huisraad, spullen behorend tot de inventaris 2. eet- of drinkbare stof(fen), medicijn(en), smeerseltjes enz. 3. kledingstukken, wasgoed, strijkgoed, beddegoed, kledingstof enz. 4. producten, handelswaar 5. ongedierte, allerlei soorten dieren 6. kleine planten 7. het tegengestelde van kwaad 8. het goede 9. voordeel, belangrijk bezit

goed II bn., bw.; 1. goed, in orde, van voldoende kwaliteit, zoals vereist wordt 2. geschikt, nuttig 3. oppassend en/of eerlijk 4. goedhartig, voorkomend 5. gezond 6. flink 7. voordeel opleverend 8. niet boos 9. gegoed, voornaam en rijk 10. terecht, billijk 11. aanvaardbaar, zonder minpunt 12. gunstig, voorspoedig 13. in hoge mate, aanzienlijk 14. zonder problemen, best wel 15. duidelijk 16. voorspoedig 17. mooi, een aangename indruk opwekkend 18. op de juiste wijze, zoals het hoort 19. licht overschreden (m.b.t. een tijdstip, periode, maat)

goedaorig, goedaordig bn.; goedaardig

goedbeveleisd bn.; goed in het vlees

goeddoen ww.; 1. goeddoen 2. net goed zijn voor iemand, een goede straf zijn

goedelik, goelik bn., bw.; goeiig, goelijk

goeden bn.; passend bij de bijbehorende kleding

goedens, goeiens zn.; in *in goedens* zonder kwaad of hatelijk te worden, tot een compromis bereid, redelijk, zonder dat er problemen komen, verder in *mit goedens*: redelijk, zonder kwaad te worden, *uit goedens* met de bedoeling goed te doen, zich op vriendelijke wijze uitdrukken

goederbeste, goederbest, goeierbest in *uit goederbest(e)*: om redenen van bestwil, met goeie bedoelingen

goederdeugd in *uit goederdeugd* met de beste bedoelingen

goederen de; 1. goederentram 2. als mv.: goederen; dan ook: voorraad

goedgeefs, goedergeefs bw.; goedgeefs

goedgunstig bn.; 1. welwillend 2. gunstig, met kans op succes

goedhied de; goedheid

goedholen ww.; 1. zich goedhouden 2. goed blijven functioneren

goedig, goeiig bn.; 1. goedig 2. van tamelijk goede kwaliteit

goedleven de; in *Joris goedleven* iemand die het er goed van neemt

goedpraoten ww.; 1. goedpraten 2. zo praten dat de verhouding weer goed is

goedvienen I et; toestemming

goedvienen II ww.; 1. goedkeuren 2. accepteren 3. iets het beste vinden

goedwillend, goedwillens bn.; goedwillend

goedwillig bn.; steeds bereid om mee te werken

goedzeggen et; goedkeuring

goegel z. *gaegel*

goeie tw.; goedendag

goeiedag, goeiendag tw.; goedendag

goeien z. *goenend*

goeienaovend, genaovend, 'n aovend tw.; goedenavond

goeiens z. *goedens*

goeiig bn.; goedig

goeiighied, goedighied de; 1. het goelijk zijn 2. in *in de goeiighied* grote goedheid, in 's hemelsnaam

goejuj tw.; met nadruk gezegd als afscheidsgroet

goelebalke de; huilebalk

goelebek de; kind dat veel huilt

goelen ww.; 1. huilen (ook van de wind) 2. bep. geluid maken door bijen

goelerig, goelderig bn.; huilerig

goelik z. *goedelik*

goelogies mv.; behuilde ogen (van een kind)

goeltoppe de; bromtol

goelzwaan de; hoelzwaan, wilde zwaan

goelzwaene, goelzwaan de; persoon die voortdurend jammert, huilt of klaagt

goenend, goenen, goene, goeien vn.; een onbepaald aantal mensen, dieren, exemplaren
goetien et; 1. goedje 2. jonge kinderen, jonge dieren
goeze I de; 1. gonzende, suizende beweging 2. bep. speeltuig van stukje leer of knoop dat men doet suizen, snorren
goeze II tw.; lokroep voor een gans
goezebroek de; 1. domme persoon 2. leegloper, nietsnut
Goezegat de; benaming voor een bep. vrouw in een volksrijmpje
goezelen ww.; snel ergens langs gaan
goezen ww.; 1. suizen, een sterk suizend geluid maken 2. bruisend, suizend stromen 3. met grote kracht suizen, in suizende vaart gaan 4. suffen
goezerd, goezer de; 1. dom, suffig iemand 2. hetz. als *goeze* I, bet. 2
gofferd de; 1. onverschillige, lompe persoon, dik en dom of lui iemand, brutaal en grof gebouwd iemand 2. neus (ruw)
goj, guie, gui, gojje tw.; uitroep van verbazing of teleurstelling
golf, golve de; golf
golven ww.; 1. golven 2. watergolven 3. golf spelen
gommedorie tw.; uitroep van verbazing
gommeni'je ww.; uitroep van verwondering
gommes, gommesdaegen, gommedaegen tw. uitroep van verwondering
gonderig bn.; een beetje onnozel, simpel
gongelstok de; wandelstok
goochem, goechem bn., bw.; goochem
goochemerd, goechemer de; 1. goochem iemand 2. onhandig iemand, sufferd
goold et; 1. goud 2. goudgeld 3. geld, rijkdom
gooldballe de; bep. sappige peer
gooldbruun bn.; goudbruin
goolddief de; 1. goud thief 2. z. *gauwdief*
goolddiesweer z. *gauwdievenweer*
goolden bn.; gouden
gooldhaentien et; goudhaantje
gooldliester, gooldmerel de; goudlijster, wielewaal
gooldploeg de; zoons van welgestelde boeren
gooldringenette, gooldrenet, gooldrenette de; goudrenet
gooldsjebloeme, gooldsbloeme, goolzebloeme, gooldsebloeme, gooldsjebloeme, goudsebloeme, goudsjebloeme, gooldsje, gooltiesbloeme de; goudsbloem, *gooldsies* (mv.)
gooldvarve de; goudverf
gooldvinke de; goudvink
goonzen ww.; gonzen
goor bn., bw.; 1. smerig, vuil 2. ongezond, vaal van gelaatskleur
goording z. *gorre*
goorn de; stukje land doorgaans omgeven door boswallen, tegen het erf van de boerderij gelegen (vaak weiland voor kalveren, lammeren, schapen, ook als moestuin in gebruik)
goornakker de; akker op of vlak bij een *goorn*
goornhoek de; stukje land als *goorn* of als deel daarvan
gorre, goording, godde de; 1. buikriem van paard 2. z. *goding*
gorreldraank de; gorgeldrank
gorrelen ww.; gorgelen
gorrig, gorig bn., bw.; 1. vaal, grijs, ziekelijk qua gelaatskleur 2. vuil, niet net, versleten
gort de; 1. korrels in gortig vlees, spek 2. z. *gotte*
gosjemenikkie tw.; gosjemijne

gossie, gossiemenus, gossiemijne, gosje, gossepietien tw.; gosjemijne
gotling de; goteling, bep. kookketel
gotmoes de; hetz. als *kotmoes*
gotsamme tw.; heremijntijd
gotte, gort de; gort, gepelde gerst of gerecht daarvan
gottebusse de; gortbus
gottegot tw.; potverdrie
gottekorrel, gottekorrelsteek de; hetz. als *gastekorrel* bet. 2
gottemaeker de; neringdoende die gort maakte
gottenbri’j, gottebri’j de; gortpap, met karnemelk of melk gekookt
gottensoepenbri’j z. *soepengottenbri’j*
gottepoede de; gortzak
gotties tw.; heremijntijd
gottig bn.; 1. erg, onbehoorlijk, te ver gaand 2. garstig 3. tuberculeus 4. lijdend aan leverbotziekte
gotzak de; rotzak
gouderig bn.; een beetje simpel van geest
gouwe de; *in stinkende gouwe* goudwortel
goverd de; kring (waarin men staat bij bep. gelegenheden), ook bij een bep. spel, dat spel zelf, ook: tikker bij dat spel
graanspot de; iemand die voortdurend door de neus praat
graanzen ww.; 1. snauwen, mopperen 2. een doordringend, krassend geluid maken 3. zeuren (van een kind) 4. een aanhoudend nijdig geluid maken (door een hond)
graanzer, graanzerd de; iemand die krassend spreekt, die door de neus spreekt
graanzerig, graanzig bn., bw.; 1. snauwerig, mopperig 2. zeurderig, ook gezegd van een krakende, krassende stem, bij door de neus praten of inzake een krassend geluid van een radio e.d. 3. rans, ranzig
grabbel de; *in te grabbel*: strooiend, om te grabbelen, ook fig.: verkwistend, onverstandig omgaand m.b.t. z’n geld of z’n goede naam
grabbelmaande de; mand met de functie van grabbelton
grachte, graachte de; gracht
graeg bn., bw.; 1. gretig 2. graag, met graagte, met plezier 3. zonder bezwaar, tot medewerking bereid 4. gemakkelijk, zonder problemen
graens, graens- z. *greens(-)*
graenzen z. *greenzen*
graepscheutig bn., bw.; schrapperig, inhalig
graeven z. *greven*
grafgrever, grafgraever de; grafdelver
grafkraanze de; rouwkrans die op het graf komt te liggen
grafmaeker de; grafdelver
grafraem et; houten model bij het graven van een graf
gram I et; 1. gram 2. boosheid
gram II bn.; het zat zijnd
grammeweger de; iemand die op kinderachtige manier precies is
grammietig z. *gremietig*
graod de; 1. graad 2. schroefdraad
graodeboge de; graadboog
graon et; graan, ook: graankorrels
graontien *in gien graontien* helemaal niets
graopen ww.; inhalig zijn, zich allerlei zaken toeëigenen

graoperd de; 1. inhalig iemand 2. persoon die schrokkerig eet
graoperig, graops bn., bw.; 1. geneigd alles zelf te willen hebben of te houden, die op een bijna oneerlijke manier inhalig is, in het bijzonder m.b.t. eten 2. schrokkerig bij het eten
graopschottel de; inhalige persoon, hebzuchtig iemand
graosie, gracie de; 1. gratie 2. tegemoetkoming, tegenprestatie of de afwezigheid daarvan 3. welwillendheid, gunst
graot de; 1. graat van een vis 2. geraamte van een vis 3. ruggengraat (fig.)
graotachtig bn.; gratig
grap de; 1. grap 2. gril, kuur, onaangename of gemene handeling, rotstreek 3. slechte ondervinding, vervelende kwestie
grappemaakeri'je de; 1. het maken van grappen 2. koddige, grappige vertoning 3. onderneming die geld kost
grauw I de; grauw, snauw
grauw II bn.; 1. vaalzwart 2. groezelig, niet helemaal wit 3. grof gebouwd 4. ruw in de wijze waarop men zich uitdrukt
grauwe, graauwe de; rug, in verb.
grauwen ww.; grauwen, snauwend spreken
grauwerig bn., bw.; geneigd tot grauwen en snauwen
grauwgries bn. hetz.; als *griesgrauw*
greefpaol de; paal die men moest plaatsen door te graven (voor de afrastering)
greens, graens, greins de; grens
greenspaol en var. de; grenspaal
greenzen en var.; grenzen
greep de; 1. greep 2. onderdeel waaraan men gereedschap enz. vasthoudt 3. z. *griep*
greide de; gras, grasland, met name om vee in te weiden
greideboer, greidboer de; greidboer
greidekaampe de; goed stuk weiland bij een boerderij, hoog gelegen
greidelaand et; weiland
greideplaetse, greideplaese en var. de; boerderij met uitsluitend weiland
greideplagge de; plag van gras, graszode
greidescheuren ww.; grasland scheuren
greidespitte de; spit van een graszode
grel z. *gril* II
gremieterig bn., bw.; nogal fel, verbeteren
gremietig, grammietig bn., bw. 1. chagrijnig, nijdig, bits 2. fel, met een sterk vermogen om door te zetten, verbeteren
gremietighied de 1. felle boosheid 2. ver- betenheid, felheid waarmee men bezig is
greniet et; graniet
grent, grent- z. *grint*(-)
greun, greun- z. *gruun*(-)
greutte z. *grootte*
greven, graeven I ww.; graven
greven II mv.; kanen
grever de 1. graver 2. iemand die altijd alles goed wil uitzoeken
greveri'je de 1. het graven 2. uitgeveend stuk land, stuk veen waaruit men turf wint
greveri'jehuj et; hooi geoogst in de lage hooilanden langs de *Lende* en de *Kuunder*
gribbel, griebel de, in *op 'e gribbel gooien* strooien om te doen grabbelen; ook: te grabbel gooien
gribbelen ww.; grabbelend pakken

gribbelgrab, in *op de gribbelgrab* op pad, niet aan het werk maar met een uitvluchtje weg, de hort op, bijv. *Buurvrouw is al weer op de gribbelgrab, veur de gribbelgrab* als aardigheid, voor een kort plezier, bijv. *We doen et veur de gribbelgrab*

griebeltien I et; praatje van niets

griebeltien II tw.; goeie grutten

griemelen, kriefelen ww.; ergens aan rammelen, heen en weer rammelen

griemen ww.; spattend, smerend, kliederend knoeien met vloeistof, met eten of andere kneedbare substantie, as e.d.

griemer, griemerde de 1. knoeier bij het eten of anderszins, met name inzake smeren, kliederen 2. iemand die knoeit, niet opschiet met het werk

griemerij de; geknoui, geklieder, gemors

griemkont de; iemand die veel morst, knoeiend, kliederend bezig is

griemtroep de; smeerboel, vieze rommel

griender, grienderd, griener, grienerd de; iemand die veel grient

grienderig, grienerig bn., bw.; grienerig

grienen ww.; grienen, ook gezegd van zacht, zielig huilen van een kind

griepaarm de; lange, grijpende arm

griepe, greep de; mestvork of andere meertandige vork, vooral voor het rooien van aardappelen

griepen ww. 1. grijpen 2. ter hand nemen 3. grijpende bewegingen maken

grieper, grieperd de 1. iemand die overal wat van probeert mee te nemen, stiekem probeert mee te pakken, inhalig iemand 2. kind dat veel grijpt 3. handen 4. graafwerktuig, gravend, grijpend onderdeel van een machine

grieperig bn. 1. in lichte mate griep hebbend 2. grijpachtig, grijpgraag, vooral van kinderen

griephaand de; grijphand, de hand van een kind dat graag iets grijpt

griepig bn.; grieperig

griepoeier de, et; medicijn tegen griep in poedervorm

griepsuite de; injectie met een vaccin tegen griep

griepstuiver de; grijpstuiver, klein bedrag

griepwiend de; rukwind, floepende wind

gries I et 1. de kleur grijs 2. een afschuwelijk iets

gries II bn. 1. van grijze kleur 2. zeer oud 3. in *Et zal him gries hieten* een spektakel worden

grieselik bw., bn.; op afschuwelijke wijze, enorm

grieseltien z. *grisseltien*

griesgrauw bn.; grijsgrauw

griesgrunig bn.; enigszins grijsgroen

grieshied de; grijsheid, m.b.t. het hoofdhaar

griesmael, griesmeel et; griesmeel

griesmaelen bn.; van griesmeel

griesmaelenbri'j en var. de; griesmeelpap

Griet, Griete de 1. vrouwennaam; *pissende Griete* te Sint-Margriet (20 juli) 2. verder in *blauwe griete* veldereprijs, *brune griete* watermunt, balsemien, gewone brunel

grietenij de; grietenij, nu: gemeente

grietenijhuus et; grietenijhuis, nu: gemeentehuis

grietman de; grietman, nu: burgemeester

grieven ww.; grieven: krenken

grieze, griezel (bet. 2) de 1. een grijze haar 2. in *de grieze gaot me over de grauwe* de kou gaat me over de rug, ik krijg er rillingen van; ook in *D'r gaot mi'j een griezel over de rogge rilling*

griezel de 1. gruwel 2. engerd, griezelig iemand 3. z. *grieze* en *grisseltien*

griezelachtig bn. 1. griezelig 2. enorm

griezelig bn. 1. griezelig 2. min, gemeen: van personen 3. een beangstigend gevoel hebbend 4. enorm 5. triest

griezen ww. 1. grijzen 2. gruwelen, gruwen

grif bn., bw. 1. vast en zeker, ongetwijfeld 2. er zeker van zijnd 3. vlotweg

griffioen de; griffioen, ook: elk der ge-meentevlaggen of -wapens, nl. met een griffioen

gril I de; gril, kuur

gril, grel II bn., bw. 1. fel, scherp 2. boos, boosachtig fel, star en fel (van iemands ogen)

grillen ww. 1. rillen 2. grillen

grillig bn. 1. grillig van karakter 2. van grillige vorm 3. fel, scherp, inzake kleuren, licht 4. onaangenaam koud en nat 5. flink vriezend en helder

grinniken ww. 1. grinniken 2. hinniken

grint, grent et; grint, kiezel

grintbulte, grintbult, grentbult en var. de; hoop grint

grintgroeve, grentgroeve de; grintgroeve

grintharke en var. de; brede hark met niet zo lange stok, met behulp waarvan men grint dat op paden etc. ligt, harkend bewerkt

grintschoppe, grentschoppe de; schop voor het scheppen van grint

grintstientien en var. de; kiezelsteentje

grintzi'je, grintzeve de; grintzeef

grisseltien, krisseltien, grusseltien, grieseltien, griezel, grusien et; heel weinig, een vleugje: van suiker, zout, poeder e.d., ook: een dun plakje

gritbak de; bak met grit ('scherp' kippenvoer)

gritpanne de; pan gebruikt als *gritbak*

gritte, grittow, gruttow de; grutto (in de verschillende klankvormen ook: nabootsing van de roep van de grutto)

gritteëi, gritei, grittow-ei, gruttow-ei et; ei van de grutto

gritten ww.; grutten, nl. verbrijzeld graan, grut maken

grittenust et; nest van een grutto

gritter z. *grutter*

gritteri'je, grutteri'je de; gruttersbedrijf: met grutmolen

groepsgeewieze bn., bw.; groepsgeewijze

groete, gloede, gloete, groede de 1. litteken, ook van bomen of planten 2. wond die allicht een litteken tot gevolg heeft 3. vastzittend vuil op de huid van mens of dier

groetenis, groetenisse, groetnis de 1. groetenis, groet 2. gegroet, tot ziens, in *de groetenis(se)*

groeterig bn.; met vastzittend vuil

groeve, groef, gruuf de 1. inkerving, ook naad, kleine barst, rimpel in het gelaat, insnijding in het veen door een lijn die men spande 2. sponning 3. graf op kerkhof 4. begrafenis 5. gat waaruit men zand, grint etc. haalt

groevenugen ww.; uitnodigen voor een begrafenis, de leed aanzeggen ook naar anderen dan de leden van de begrafenisvereniging, ook buiten het dorp

groevenuger de; leedaanzegger, ook naar mensen buiten het dorp gaand en naar de familie

groeze z. *kreuze*

groezerig bn., bw.; groezelig, smerig

groezig bn.; smerig, groezelig, niet schoon

grofaorig, grofaordig bn.; grofgebouwd

grofbonkig, grofbonkerig bn.; zwaargebouwd, met grote, stevige botten **grofbotterig** bn.; gebouwd met grote, zware botten

grofbruud, darrebruud et; bijenbroedsel waaruit darren komen

grofdaodig bn.; lomp, onfatsoenlijk in z'n doen en laten

grofmaelig bn.; grof gemalen

grofstengel bn.; met grove stengel **grofweg** bw.; zonder scrupules

gros et; borreltje tegen verkoudheid

grols bn.; hetz. als *krols*

grom z. *schrom*

grommegien, grummegien et 1. zeer kleine hoeveelheid, een ietsje 2. stofje 3. fijn vlokje sneeuw

grommelen ww. 1. rommelen, door onweer 2. z. *grommen*

grommen, grommelen ww. 1. in lichte mate sneeuwen 2. brommen, grommen van dieren

grommig, grommerig bn. 1. van water: door ijzer of ijzeroer gekleurd of een zodanige indruk wekkend 2. boos, chagrijnig, en, van een hond, daarbij grommend

grommoeder z. *grootmoeder*

grond de 1. grond 2. originele kleur 3. reden om, recht tot

grondbedde et; bep. laag losse grond (door graven of omkeren)

grondbore de; grondboor

grondbuize de; buis die de grond in gaat, aan de onderkant van de pomp

grondbult, grondbulte de; hoop grond

grondelen ww.; van vissen: met de bek in de grond onder water heen en weer gaan om voedsel te zoeken

grondeloos bn. 1. zonder ondergrond 2. zonder grens, zonder einde (fig.)

grondig bn., bw. 1. diepgaand, degelijk, niet oppervlakkig 2. naar de grond smakend (van vis)

gronderig bn.; hetz. als *grondig*, bet. 2

grondkrojen ww.; grond met een kruiwagen vervoeren

grondmist de; laaghangende mist

grondmuske de; hetz. als *toffeltien* bet. 1

grondneutekoeke en var. de; koek van grondnoten, voor vee

grondneutemael de; meel van grondnoten, voor bep. veevoer

grondnevel z. *kroepnevel*

grondschatting de; taxatie van de waarde van de grond

grondschoever de; grondschiiver

grondshoogte de; de hoogte, het niveau van de grond, het aardoppervlak

grondslag de 1. dat waarop iets berust 2. grond onder het aardoppervlak

grondvak et; hooivak, d.w.z. op de grond in een schuur

grondvarve de; grondverf

grondverkope, grondverkoop de; grondverkoop

grondwark, grondwaark et; graafwerk

grondweerde de; grondwaarde

grondzwelver de; oeverzwaluw

groot bn., bw. 1. groot in div. bet. 2. trots, eigenwijs 3. bevriend en vertrouwelijk, ook: een verhouding hebbend met een ander 4. gereed, klaar, nl. van boter die in kluiten schiet bij het karnen 5. op grote wijze

grootbek de; schreeuwer, brutaal iemand, iemand met veel praatjes

grootbloemmuur de; grootbloemmuur

grootbrengen ww.; grootbrengen

grootbuuthuus et; lange koestal voor de melkkoeien, veelal in tegenstelling tot het *kleinbuuthuus*

grootdoenerig bn.; opschepperig, zich groot en belangrijk voordoend

grootgoed et; de grotere exemplaren, bijv. van wasgoed

groothaans de; opschepper, brutaal iemand

groothals de; opschepper
groothied de 1. zeer belangrijk iemand 2. verwaandheid
grootholen ww.; zich groothouden: niet laten blijken dat men in een lastig parket is geraakt, z'n emoties niet laten blijken, niet huilen
grootkaans bw.; naar alle waarschijnlijkheid
grootkaptaol et; grootkapitaal
grootmoeder, grootmoe, gromoeder, grootmoeke de; grootmoeder
grootmoedig bn.; opschepperig, met hoogmoed
grootoolden, grootoolders mv.; grootouders
groots bn., bw. 1. trots, verwaand 2. van de wijze van leven: weelderig, rijk 3. indrukwekkend door grootte, opzet 4. nogal groot
grootsig bn.; trots, eigenwijs
grootsighied de; trots, hoogmoed
grootspraok de; grootspraak: opschepperij
grootte, greutte, grutte de 1. het groot zijn 2. de afmetingen, omvang
grootvaeder, grootva, grootvae, grovader, grovadder, grovaeder de; grootvader, opa
grootvee et; het grote vee, i.t.t. o.m. geiten, schapen, konijnen
gröppe, gruppe, gröppel, greppel, greppe, groppe de 1. mestgoot achter vee 2. gangpad achter de mestgoot 3. greppel in het land, ook ter afscheiding van percelen; ook: kleine sloot die veelal droog is 4. landsgrens, met name de grens met Duitsland, ook: aanduiding van de Atlantische Oceaan
gröppebaankien en var., *stalbaankien* et; bankje achter de mestgoot, tegen het schot van het hooivak of voor het *gröppebedde*
gröppebedde en var. et; bedstee boven aardappelkelder, achter de mestgoot
gröppedeure de; deur die vanuit het woongedeelte of door een buitenmuur toegang verschaft tot de koestal, nl. tot het pad achter de mestgoot, ook: binnendeur vanuit het woongedeelte
gröppedweil de; fopmiddel, nl. niet bestaande dweil waarmee men de mestgoot in de stal zou kunnen reinigen; voor het lenen of kopen ervan werden kinderen en jonge, beginnende knechten op pad gestuurd
gröppelegen ww.; leeg maken van de mestgoot op de stal
gröppeleger de; machine die door stuwende bewegingen de mestgoot achter de koeien leegduwt
gröppen, gruppelen, greppelen, gruppen ww.; greppels maken of opmaken
gröppeofvegen ww.; mest weghalen: van de rand van de stalgoot
gröppeopstrieker, gruppesschoeve en var. de; plank of soort bord loodrecht aan het eind van een stok met behulp waarvan men de mest en gier in de mestgoot wegduwde, ook wel: een zelfgemaakte schep van hout of ijzer voor dit doel
gröpperoegte en var. de; resten van planten uit greppels of sloten
gröppesnieden ww.; gras snijden voor de geiten, nl. met name uit de greppels op het land
gröppesnieder de; hetz. als *tilzende*
gröpstal, gröppestal, grupstal de; stal voorzien van één of meer groepen, mestgoten
gros et; gros, ook in *et gros* het grootste deel van een aantal
grös, grus et 1. grasdek 2. grashalm, vaak verkl.: *grössien* en var.
grösbestaand et; graszode, het gezaaide gras
grösbeugel, grusbeugel de; beugel die men bij het maaien op de zeisboom zette, met name dienstig in geval van lang gras en bij het maaien van graan
grösbotter en var. de; grasboter, vaak speciaal de eerste boter van het voorjaar wanneer de koeien in de wei grazen
grösbult, grösbulte en var. de; hoop gras, met name opgemaakte hoop die bedoeld is om langer te bewaren, speciale kuilhoop

grösdreugeri'je, grösdrugeri'je en var. de; grasdrogerij

gröseten ww.; eten van gras

grösgruun, grusgruun en var. bn.; van een grasgroene kleur; als zn.: die kleur, ook: grasgroene kleurstof, vocht uit gras

grösharke z. *hujharke*

gröshekke en var. et; hekwerk op de voorkant van de kruiwagen, vooral bedoeld om veel gras te kunnen vervoeren

gröshipper, gröshipperd, gröshippe, gröswupper, gröshupper, gröswipper, gruspieper en var. de 1. krekel, evt. ook: inlandse sprinkhaan 2. meisje

gröshoek, gröshoeke en var. de; stukje grasland, vaak in het bijzonder: op het erf van, voor of nabij de boerderij gelegen

gröshope, gröshoop de; hoop(je) gras, zorgvuldig opgezette hoop gras, om voor langere tijd te bewaren

gröskaamp, gröskaampe en var. de; goed weiland, afgerasterd of door boswallen omgeven; in het bijzonder: stuk weiland vlak bij het huis, met name voor paarden en jongvee

gröskalf, gruskalf et 1. kalf van een half tot één jaar oud en in het eerstvolgende voorjaar voor het eerst in de wei komend 2. kalf dat in mei of iets later, in de zomer geboren is en meteen in het weiland kan

gröskeze de; kaas uit melk van koeien die gras eten

gröskikker de; groene kikker

gröskleur de; grasgroene kleur

grösklokkien et; bep. plant: grasklokje

gröskörf, grösmaande de; korf, mand waarin men gras draagt

grösknarper de; kwartelkoning

gröskroje de; kruiwagen voor/met gras

gröslaand, gruslaand et; grasland

gröslaeder de 1. iemand die gras laadt 2. laadinrichting op een opraapwagen (voor gras)

grösmael, grösmeel et; grasmeel

grösmaond de; april

grösmatte de; met gras begroeide bodem, grasmat

grösmesiene de; grasmaaimachine

grösmi'jen ww.; grasmaaien

grösmieger de 1. gezegd van een meisje, evt.: dat nuffig is; vaak: van een pasgeboren meisje 2. akelige jongen 3. mier 4. gierige persoon

grösmiere de; vogelmuur, evt. daarop gelijkende muursoort

grösmi'jer de 1. kleine maaimachine voor het maaien van gazons, stroken gras in de tuin e.d. 2. iemand die gras maait

grösmuske de; hetz. als *toffeltien*

grösnaegel, grusnaegel de; keg onder in de zeisboom, in de ring onder om de boom geschoven; daarin is het bevestigingspunt van het zeisblad gehaakt, zodat dat muurvast aan de boom kan komen te zitten

grösopper de; oppertje gras, bijeengebrachte hoop gemaaid gras

gröspisser, gröszeiker de; meisje, vooral gezegd van een pasgeborene

grösplagge de; plag van graszode

gröspolle de; pol gras

gröspunter de; punter om het gras mee te vervoeren over het water

grösraem et; raamwerk op een kruiwagen om het gras daar beter op te kunnen houden

grösribbe de; smalle strook gras tussen veenplassen

grösschee, scheevore de; zode die wordt weggesneden en omgekeerd door een klein mes of scherpe schijf voor het ploegblad

grössnieder de; arbeider die een koe hield en permissie had van z'n boer om het gras uit de greppels tussen de bouwlanden te snijden, om dat als voer te gebruiken
grössnit de; bep. gereedschap om gras mee te snijden
grössoort, grössoorte de; grassoort
grösspriet, grösspriet en var. de; grasspriet
grösstok et; stuk grasland
grösvilte de; grasvilt, grasnerf
grösvioele de; zaaiviool
grösvioeltien et; elk der wilde viooltjes die tussen 't gras of in de tuin groeien en blauw bloeien
grösvreter de; vegetariër
gröswaegen de; boerenwagen voor het vervoeren van gras, tegenwoordig: met luchtbanden, veelal: opraapwagen voor het bijeenbrengen van gras
grösweer et; grasweer
gröswipper z. *gröshipper*
gröswottel de; wortel van gras
gröszaod et; graszaad
gröszode de; graszode: dicht met gras begroeide bovenlaag of uitgestoken stuk daarvan, veelal langwerpig
groteluiskiender mv.; rijkeluiskinderen
grotemeenskewark et; grotemensenwerk
grotendiels bn.; grotendeels
grouwwelig, grouwwellig bn. 1. grofgebouwd, sterk 2. geweldig
grovader, grovadder, grovaeder z. *grootvader*
grui, grui- z. *gruui(-)*
gruibult de; hetz. als *meipoede*
gruj, gruj- z. *gruui(-)*
grummegien z. *grommegien*
grundel, gruntel de; grendel
grundelkramme de; grendelkram
gruneltien et; bep. visje: grondeling, grondel
grunen ww.; groen worden, groenachtig kleuren
grunig, gruuinig bn.; groenig
grunighied de 1. groenheid 2. iets groens, o.m. van groen, onrijp fruit, van groene 'aanslag' op muren, palen, planken of inzake onrijp fruit
Grunninger, Grunniger de; Groninger, ook bn.: Gronings
gruppe, gruppe- z. *gröppe(-)*
grus, grus- z. *grös(-)*
grusen ww.; veronderstellen, opperen
grusien z. *grisseltien*
grusseltien z. *grisseltien*
grut I et 1. kleine kinderen 2. klein, tamelijk waardeloos spul, gruisachtige overblijfselen, nietige exemplaren 3. gemalen gort
grut II tw.; uitroep: ach, gut
grutte z. *grootte*
gruttenbri'j de 1. gruttenbrij 2. meelpap
grutter, gritter de 1. winkelier vooral in grutterswaren 2. degene die de werkzaamheden verricht of evt. doet verrichten die tot het grutten behoren 3. kruidenier
grutteri'je z. *gritteri'je*
grutterman de; kruidenier

gruttersweren, grutterswaeren, gruttersweer mv.; grutterswaren

gruttow z. *gritte*

gruuf z. *groeve*

gruui, gruj, grui de; groei, groeikracht

gruuien, grujjen, gruien ww. 1. groeien inzake mensen, planten en dieren 2. opschieten, uit de grond komen van planten 3. belangrijker worden, zich belangrijker voelen 4. toenemen

gruuiстоopies, gruuiстоepen en var. mv.; groeistuipen, ook gezegd van op lachen lijkende bewegingen in de slaap: bij jonge kinderen

gruuzem en var. bn. 1. goed voor het groeien 2. vruchtbaar

gruun, greun I et 1. de groene kleur 2. de bladeren van de bomen 3. stukje grasland 4. groene takjes e.d. ter versiering 5. knolloof 6. herfstknollen

gruun, gruun, greun II bn. 1. groen gekleurd 2. jong, onervaren

gruunderig bn.; groenachtig

gruuneulielaampien et; lampje dat op raapolie brandde

gruuneter de; sperzieboon e.d., die men nl. niet droogt

gruunhoek de; stuk grasland

gruunhoekien et 1. hoekje land doorgaans omgeven door boswallen, tegen het erf van de boerderij gelegen 2. door bomen, bos beschutte plek buiten, waar men kan zitten 3.

z. *gruunhoek*

gruunlaand et; grasland, weiland

gruunplaets, gruunplaetse de; boerderij met uitsluitend weiland

gruunplokken z. *knolleplokken*

gruunte, gruunte, greunte de 1. groente: voedsel, moeskruid 2. peterselie en selderie

gruuntepanne de; pan waarin men groente kookt

gruunteri'je de; groente in de tuin, moeskruid

gruuntewinkel de; winkel van een groenteboer

gruuntien et 1. groentje, nl. onervaren iemand 2. (mv.) de eerste groene sprietjes, het eerste groene gras 3. bel van snot die iemand in of uit de neus hangt

gruunveurziening de; groenvoorziening

gruunvoer, gruunvoer, greunvoer et; groenvoer

gruus et; gruis

gruusaordig, gruusaorig bn., bw. 1. gulzig en veelal: daarbij niet kieskeurig zijnd 2. het niet nauw nemend

gruwel de 1. rilling, huivering 2. waarvan men gruwet, in verb.

gruwelik, gruwlik bn., bw. 1. verschrikkelijk, zeer erg 2. afschrikwekkend, vreselijk ernstig

gruzelementen, in *in gruzelementen, an...* in, aan gruzelementen

gruzels, in *in gruzels* in gruzelementen en in *an gruzels* id. : *De theepot vul an gruzels*

guds de; tamelijk groot paard

gui, guie z. *goj*

guit de 1. in *de guit te pakken hebben* gezonder geworden 2. z. *guut*

guitig z. *gutig*

gul I de; gul: bep. vis

gul II bn., bw. 1. goedgeefs 2. hartelijk, vriendelijk, opgeruimd

gulgeefs bn.; goedgeefs

gulhattig bn.; gulhartig

gulp, gulpe de 1. gulp, sluiting in mansbroek 2. flinke straal van een vloeistof, plens 3. snee

gulpen ww.; gulpen, gutsen

gummie de, et; gummi: rubber of gom

gummieboorde, gummiebore de; halsboord van gummi, behorend bij een halfhemd, nl. een borststuk, van gummi

gummiebroek de; broek van gummi, nl. regenbroek
gummiefront et; halfhemd van gummi
gummiehaanske, gummiehaanschoe de; gummihandschoen
gummiehaemer de; hamer met rubberen kop
gummieplaetien et; plat stukje gummi, plaatje van gummi
gummiering de; gummiring
gummietute de; tuit van gummi aan een theepot
gummiewaante de; gummihandschoen
gunder z. *ginder*
gunt z. *gut*
gunteren ww.; verlangend, begerig uitzien naar
gunterig bn.; voortdurend op de loer staand, vragend kijkend om iets te krijgen
gunterpoede, gunterpot de; iemand die voortdurend de indruk wekt graag iets te krijgen, met name: kind dat steeds merkbaar verlangt naar snoep, nieuw speelgoed etc.
gust bn. 1. niet bevrucht, niet drachtig, geen melk gevend 2. leeg 3. zonder vrucht, pit (van een hazelnoot)
gut, gunt tw.; gut
gutig, gutig bn.; gutig
guts, gutse de; gutsbeitel
gutse de; flinke scheut vloeistof
gutsen ww. 1. gutsen 2. met de gutsbeitel werken of hetzelfde effect daarvan verkrijgen anderszins
guttegut tw.; gottegot
guut, guit de; gutig iemand

H

haacht z. *hacht*
haals, haals- z. *hals(-)*
haam z. *ham*
haand de 1. hand 2. handvat
haand-an de; iemand die overal aanzit
haandbiebel de; handbijbel
haandboom de; ploegboom van een stelploeg
haandbrette, haandbred, haandbrie, haandbried, haandbree de; handbreedte
haanddoekehaokien et; handdoekhaakje
haanddrok de; handdruk
haandeide de; handeg
haandelwieze, handelswieze de; manier van doen
haandelber bn. 1. graag handel willende drijven 2. goed hanteerbaar in het gebruik 3. goed bereid tot luisteren, tot overleg 4. geschikt om te verhandelen
haandelen ww. 1. handeldrijven 2. te werk gaan 3. elkaar een hand geven
haandeler de; handeldrijvend iemand
handelsbelaans de; handelsbalans
handelsdillegaosie de; handelsdelegatie
handelskapitaal et; handelskapitaal
handelsman, handelslu, handelsluden (mv.) de; man die graag handel drijft
handelsmaatschoppi'je de; handelsmaatschappij
handelsrelaosie de; handelsrelatie

haandelsschuttien et; houten schot in een stal, dat twee naast elkaar staande koeien scheidt van het volgende paar

haandelsverieninge en var. de; handelsvereniging

haandelsweer de; handelswaar

haandelwieze, haandelswieze de; handelwijze

haandeunster et; weeginstrument met veer en onderaan een haak met dat wat gewogen wordt

haandfermaot et; handformaat

haandgaoren et; handgaren: naaigaren voor handgebruik

haandgeld et 1. voor de zekerheid vooruitbetaald bedrag 2. premie, eerste uitbetaling aan iemand 3. kleingeld 4. klein bedrag 5. contant geld 6. geld dat te veel is betaald maar dat men niet hoeft terug te betalen

haandgemien et; vechtpartij

haandgreep de 1. handgreep aan kruiwagen en ploeg, met name de stelploeg 2. de wijze waarop men de spenen vasthoudt bij het handmatig melken 3. bep. plaatsing van de vingers op een snaarinstrument om tot een goed akkoord te komen 4. kleine klus die men snel kan doen

haandhaormesienegien et; tondeuse

haandig bn., bw. 1. handig 2. vlot en snel

haandigen ww.; geschikt, passend zijn om te verrichten

haandkaarn, haandkarn de; handkarn

haandkappe de; handkap, mof aan stuur van fiets

haandketel de 1. wasketel 2. waterketel, fluitketel

haandklap de; handslag met de rechterhand ter bekrachtiging van een overeenkomst

haandkullievater en var.; cultivator in de vorm van een harkje

haandlangen ww.; iemand helpen bij het werk

haandlanger de; 1. handlanger 2. iemand die helpt bij werk van een bep. beroep, bijv. dat van boer of straatmaker

haandlanteern de; zaklantaarn

haandleer et; 1. bep. stuk leer waarmee men z'n hand beschermt 2. riem waarop men het scheermes wet 3. zeemleer

haandmak bn.; handtam

haandmelken ww.; melken met de hand

haandmelker de; iemand die met de hand kan melken

haandmesiene de; met de hand aangedreven machine

haandmoffe, haandmof de; handmof, want, ovenhandschoen

haandofdrok de; handafdruk

haandomdri'j, handomtaast de; handomdraai, in een ogenblik

haandpal de; pal op de grendel van een geweer

haandpaol de; handwijzer

haandpietereulielaampien et; klein type petroleumlampje

haandplak, haandplakke de; strafwerktuig; plak, waarmee de schoolmeester kinderen bestrafte door ze op de vingers te slaan

haandploeg de; 1. kleine ploeg 2. ploeg met twee handvatten 3. ploegschaaf

haandschaekelder de; handschakelaar

haandschrobber de; borstel met stijve haren om mee te boenen

haandspieke de; 1. houten hefboom 2. spaak (in een *hooltbok*)

haandstok I de; wandelstok

haandstok II et; stuk, brief ter aanbeveling

haandtaast de; klein karweitje

haandteken, haandtekening en var. de; handtekening
haandvat, haandvatsel et; 1. handgreep 2. schepvat
haandwaeter et; iets dat niet veel voorstelt, iets zonder waarde, dat iemand koud laat
haandwark et; 1. werk dat met de handen wordt verricht 2. product(en) door handwerk vervaardigd
haandwiezer de; 1. handwijzer 2. dissel bij eenspan
haansel, hingsel, hengsel et; 1. hengsel 2. handvatsel 3. onderdeel van sluitwerk, nl. ring waarmee men de deur opent
haanselkörf, hingselkörf de; hengselkorf
haanske de; handschoen; *halve haanske* die nl. open is op de plek van de vingers, of met halve vingers
haanskedoeme de; duim van een handschoen
haanswost de; 1. ietwat onnozel iemand 2. koddige persoon
haantienbakken, haantienplakken, haantienklappen ww.; 1. loven en bieden met handslag 2. in z'n handen klappen, ook: applaudiseren
haantiengauw bn.; 1. snel geneigd iets te pakken voor zichzelf; ook zelfst.: zo iemand 2. bijdehand, ook zelfst.: bijdehand kind 3. handig, vlug met z'n handen
haantienplakken ww.; 1. spuug op z'n vingers doen en daarmee op z'n hand slaan als iemand passeert met een *hujerschoed* 2. z. *haantienbakken*
haanzem, haandzem bn.; 1. handelbaar, volgbaar 2. gerieflijk 3. handig in het verrichten van klusjes 4. vlug, gauw
haarbarge z. *harbarge*
haarke z. *harke*
haarmharkiespere, haarmharkiespaere, markiespere, haarmarkies, harmharkiespere en var. de; bep. grote stoofpeer
haarpe z. *harpe*
haast I de; omslag, kapt van een boek
haast, hast, hest II de, et; herfst, najaar
haastbluui, haastbluj, haastblui de; herfstbloei
haastbuije de; flinke herfstbui
haastdag de; herstdag
haastdraod de; herstdraad
haastgevuul et; herfstgevoel
haasthunning, naojaorshunnig de; honing in de herfst geoogst
haastig bn.; herfstig
haastkalf et; in de herfst geboren kalf
haastkalf, haastkalfd bn.; gezegd van een koe die in de herfst kalft
haastkoe de; koe die in de herfst kalft
haastlocht de; herfstlucht
haastmark, haastmaark, haastmaat en var. de; grote markt in de herfst
haastmis, hasems, haastems, haastmus, hastmis bw.; in de herfst
haastplaante de; herfstbloei
haastschoonmaek en var. de; grote schoonmaak in de herfst
haastpul et; zaken die in de herfst van belang zijn
haastvekaansie de; herfstvakantie
haastwark, haastwaark et; werk van de boer dat in de herfst gebeurt
haastweer et; herfstweer
haastzonne de; herfstzon
haatdregend, haetdregend en var. bn.; haatdragend
haats bn., bw.; boos, hatelijk

habbelist z. *hebbelist*

habiet et; 1. geestelijk gewaad 2. deftige kleding

hach in *gien hach of gewag* - niets meer dat men verneemt/vernomen heeft

hachien et; hachje, leven, in bep. verb.

hacht, haacht, hach de; risico om verlies te lijden

hachten ww.; nemen met het risico verlies te lijden

had bn.; hard

hadachtig bn.; hardachtig

hadbaste, hadbast, hadbaast, kippelbaste de; 1. barstje in huid 2. barst in ijs 3. natuurlijk barstje in aardewerk, glas, hout

hadde I de; hardheid van de bevroren bovenlaag van grond

hadde, harre, had II bw.; 1. snel 2. met kracht

hadden ww.; uithouden, volhouden, verdragen

hadde-op, had-op ww.; hardop

haddig bn.; hardachtig

haddighied de; hard geworden substantie

haddraeveri'je de; harddraverij

hadfietsen ww.; om het hardst fietsen, een wielervedstrijd houden

hadheurig, hadheurend bn.; hardhorend

hadhudig bn.; 1. niets aannemend, niet willende luisteren 2. tegen een stootje kunnend 3. moeilijk te verwijderen (van vuil)

hadhuud de; 1. iemand die nergens naar wil luisteren, die ongevoelig is 2. iemand die niet gauw terugdeinst, die hard is

hadjaegen ww.; hardrijden (op schaatsen)

hadkop de; iemand die overal tegen kan

hadlievig bn.; hardlijvig: met een moeilijke stoelgang

hadrieden ww.; hardrijden op de schaats

hadriederi'je de; hardrijderij: schaatswedstrijd(en)

had-op z. *hadde-op*

hadscheld bn.; van bep. vruchten: met harde schil (met name bruine en witte bonen)

hadschelden mv.; bonen met harde schil

hadvalen ww.; hardvallen (fig.)

haebi'je z. *haelbi'je*

haege, zethaeg de; strook redelijk vast land tussen twee kraggen

haegedoorn, haegeldoorn, hegedoorn en var. de; hagedoorn, meidoorn

haegedoornhede, hegedoornhege, doornhege, doornhaege en var., de; hagedoorn, meidoorn

haegedoornweer, haegeldoornweer, hegedoornweer et; koud weer tijdens ijsheiligen

haegedoornweke, judasweke en var. de; week van ijsheiligen

haegehuj et; hooi van de *haegen*

haegel de; hagel

haegelbuije, haegelbuie de; hagelbui

haegeldoornkoolde en var. de; kou in de periode van ijsheiligen (11-14 mei)

haegeldreuge bn.; zeer droog

haegelkorrel de; 1. hagelsteen 2. een korrel schiethagel

haegel-en-donder de; alcoholische drank: dubbele anisette

haegels bn.; 1. zeer boos 2. erg bang

haegelschae de; hagelschade

haegelschone de; zeer schoon, zeer goed gereinigd

haegelvlaegen mv.; hagelvlagen

haegelzakkien et; dodaars

hael de; 1. keer dat men trekt 2. haal met een pen, potlood 3. loshangende draad in/aan een jurk, kous 4. in *an de hael* ervandoor 5. in *op 'e hael* weer beter wordend 6. haal bij het roken 7. z. *haol*

haelber bn.; haalbaar

haelbi'je, haebi'je, vliegbi'je de; haalbij, vliegbij

haelder, haelerd in *'t Was een haelder* het heeft erg veel moeite gekost

haeldrift de; aandrift om nectar te halen

haelen, haolen ww.; halen

haelmes et; 1. boommes, trekmes, nl. met twee handvatten 2. snoeimes

haelweer et; weersomstandigheden waarbij de bijen flink nectar halen

haelwiend de; rukwind

haemer de; 1. hamer 2. haarhamer

haemermeule de; hamermolen (voor graan)

haemerslag de; 1. klap met de hamer 2. (kleine) schapenwolkjes, vlokkige kleine wolkjes 3. kuiltjes in een oppervlak als motief: aan de oppervlakte van een aanrechtblad, ook in bestek, emmers

haemerstaele de; stok in een hamer

haemerstok I de; steel in hamer

haemerstok II et; hamerstuk: in een vergadering

haene de; haan

haenebalk de; karnemelk, pap e.d. waar zich kluiten in vormen

haenebalke de; hanenbalk

haenedobbe, dobbegien de; elk der gaatjes in het land die de mannelijke kievit maakt in de buurt van het eigenlijke nest

haenekamme, haenekaom, haenekaome, haenekamme de; 1. kam van de haan 2. ontlastingsboog boven raam, deur 3. bep. gehaakt randje 4. kam van een viool 5. bep. sierplant: hanekam 6. bep. paddestoel: hanekam 7. bep. dahlia met puntige bloembladen 8. bep. luxe broodje 9. verkleuring van de kam van een haan als teken van een bep. ziekte 10. geplooid deel op een bep. vrouwenmuts, dat aan de kam van een haan doet denken

haenekammerig bn., bw.; zodanig maaiend/gemaaid dat er nog strookjes gras staan

haeneker de; bep. vogel: kemphaan

haenekloterig bn.; gezegd van pap met kluiten, die samenklontert

haeneklute de; elk der kluiten die zich hebben gevormd in pap, karnemelk enz.

haenekrabbe z. *krabbe*

haenemiëre z. *hennemiëre*

haenepieke de; mannelijk kuiken

haenepisse de; pap van rogge en water

haenepote de; 1. poot van een haan 2. (meestal mv.) slecht, onbeholpen geschreven letters 3. (meestal mv.) zevenblad 4. (meestal mv.) bep. grassoort: hanepoot 5. (mv.) wateraardbei 6. (mv.) duizendblad 7. ijzeren stijl onder het bovenblad van de schoorsteenmantel 8. (vaak mv.) afval of uiteinden van talhout

haenetred, haenetridsel de; 1. hanentred (bij paarden) 2. kiemblaasje, zaad van de haan in het ei

haenetrederig bn.; slecht: van het resultaat van maaien

haenetree, haenetrede de; 1. tred van een haan; vooral, bij vergelijking: korte afstand 2. kiemblaasje in het ei, zaad van de haan in het ei

haenestresel z. *treedsel*

haenig bn.; 1. veel achter vrouwen aan zittend, veel met z'n vrouw naar bed willend 2. niet goed kunnende zien bij het lezen 3. vinnig, verbeterd 4. (van mannen) verwaand, trots

haer, haer- z. *heer(-)* II, III, IV

haeren z. *heren*

haesien et; 1. kleine haas 2. haas van een slachtdier, bijv. *Doe me mar wat van et haesien*

haesienjaegen ww.; 1. haasje-over spelen 2. spel spelen waarbij een kind gepakt en naar het honk gebracht wordt 3. z. *haezejaegertien*

haeverbaand de; band van halmen om garve van haver

haeverbak de; 1. haverkist 2. trog op poten bij herbergen e.d. waar de paarden van de bezoekers uit konden vreten

haeverbarg de; havermijt, hoop opgetaste haver

haeverbiender de; man, jongen die op het land haver tot garven bond

haeverbienen ww.; binden van haver tot garven

haeverbienster de; meisje/vrouw die op het land haver tot garven bond

haeverbos de; garve van haver

haeverbult de; havermijt

haeverdoefte de; havermijt

haeverdroppe de; schaal, dop van een haverkorrel

haevergent in *poesten as een haevergent* enorm hijgen, blazen

haevergotte de; havgort

haeverkiste de; haverkist

haeverkli'je de; zemel om haverkorrel

haeverkli'jen bn.; gevuld met havervliezen

haevermael et; havermeel

haevermennem ww.; haver van het land halen met paard en wagen

haevermiet de; mijt in haver

haevermiete de; havermijt

haevernappe de; nap om haver mee te scheppen

haeverpanne de; haverpan van een paard

haeverploeme de; pluim aan de top van een haverhalm

haeverstropit, haeverstropitte, haeverstroballeen de; bep. hard, geel snoepje

haeze de; haas

haezeboolte de; poot, bout van een geslachte haas

haezeboom z. *neutepolle*

haezedenne de; leger van een haas

haezegrös, haezeerus et; 1. hazegras, duizendblad 2. lang, zacht gras

haezehakke de; 1. hiel van een haas 2. verdikking aan de hak van een paard

haezehatte et; 1. hart van haas 2. bange aard 3. bangerik

haezehond de; hond die in staat is een haas te vangen

haezejaegertien, haesienjaegen et; kinderspelletje, o.a. met een stok als geweer

haezekarve, haezekarvel, haezekaarver, haezekarfsel, haezetarwe, haezegerf de; duizendblad

haezeklem de; klem om hazen mee te vangen

haezekruud et; 1. duizendblad 2. schijfkamille

haezeleger et; 1. haezeleger 2. kuil achter het schouderblad van een koe

haezelegerig bn.; van koeien: met kuilen achter de schouderbladen

haezelneute, haezeneute de; hazelnoot

haezelneutehooft et; hazelnoothout

haezelneutepolle z. *neutepolle*

haezeloop de; hazenloop, hazenpaadje

haezeworm, haezelworm de; hazelworm

haezemoes zn.; bep. soort kamille

haezemond de; mond met hazenlip
haezeoor et; 1. oor van een haas 2. dovenetel
haezepeper de; 1. haezepeper 2. tegenvallend materiaal 3. bep. plant: zeggesoort
haezepote de; 1. poot van een haas 2. soort klaver: hazepoot
haezerit de; wildpaadje van een haas
haezerogge de; hazerug
haezeslaopien et; korte, onvaste slaap
haezesmeer et, de; dat wat iemand die hard loopt in de schoenen zou hebben
haezesprong de; 1. grote, haastige sprong 2. pijpuithaler 3. vergroeiing aan de hak van een paard
haezestat de; staart van een haas
haezestreuper de; stroper van hazen
haezetarwe z. *haezekarve*
haezevangen ww.; bijstaan bij een bevalling
haezevanger de; 1. snelle loper 2. hond, vooral: die in staat is een haas te pakken, jachthond 3. vroedvrouw
haezevet et; in *et haezevet in/onder de klompen hebben* e.d.: snel lopend, het hazenpad kiezen e.d.
haezevoete de; bep. plant: hazepoot
haffelbekkien et; tandenloze mond
haffeler, haffelder de; iemand die onduidelijk praat
haffelen ww.; 1. hakkellend spreken, mummelen 2. bekvechten, tegenspreken 3. gebrekkig en langzaam kauwen, met moeite bijten en eten 4. spelend bijten door paarden
hains, haisien et; paard; vooral gebruikt als roepwoord voor een veulen
haj, haaj tw.; gezegd ter begroeting
hak de; 1. keer dat men hakt 2. kerf, snede 3. z. *hakke*
hakbiele de; hakbijl
hakbos de; bos van hakhout
hakhoolt, kaphoolt et; 1. hakhout, stukje bos met bomen die groot genoeg zijn om te kappen 2. houten pen tussen de pezen van de hak van een te slachten varken of koe
hakhoorn de; schoenlepel
hakke, hak, hakker de; 1. hak 2. breed puntig deel van het zeisblad 3. uitsteeksel aan een schop waarop men z'n voet plaatst 4. schoffel met trapeziumachtig blad dat is toegebogen naar de gebruiker 5. werktuig dat bestaat uit een gekromd blad met een steel 6. ijzeren haak van een vaarboom 7. naar achteren stekend verlengde van een kouter, dat als steun dient
hakkebieter de; 1. klein hondje dat steeds achter z'n baas aanloopt 2. hetz. als *rolmes*
hakkelappe z. *haklappe*
hakkelderi'je de; geharrewar, gekibbel
hakkelen ww.; 1. hakkellend spreken 2. ruziën, kibbelen 3. schoffelen
hakkelichten ww.; laten struikelen
hakkemak, hakkemakkien z. *hakmak*
hakkemussien et; rond deel van sok of kous, van de achterkant naar de zool gaand
hakken ww.; 1. hakken 2. woest en wild optreden 3. scherpe opmerkingen maken, vitten 4. maaien met korte bewegingen (met een zeis), slecht maaien
hakkenkrok, hakkenkrokke, hakkekruk, hakkenkrukke, hakkenkruk, hakkekrukke de; iemand die zich slecht beweegt, slecht in sport is
hakkepuf, hakkepuffer, hakkeploff, hakkeploffter en var. de; oude motorfiets/bromfiets
hakkerig bn., bw.; 1. op een onregelmatige manier, die aan hakken doet denken, bijv. *Et kaantiesmi'jen is hakkerig gebeurd* 2. met ongecontroleerde bewegingen, met horten en stoten, bijv. *Die oolde koe lopt d'r mar hakkerig henne*

hakkertien et; 1. kleine *hakker* 2. kleine schoffel met terugwijzende korte steel of daarmee vergelijkbaar gereedschap

hakkeschieter de; koe of paard die de hakken te ver naar achteren heeft staan ('sabelbenig')

hakketakken ww.; haktakken, op elkaar vitten

hakketakkerig bn.; ruziënd

hakkien, tuunhakkien et; 1. kleine hak 2. kleine terugwijzende schoffel aan een korte steel

hakkienlichten ww.; iemand opzettelijk doen vallen door met de eigen voet achter die van de ander te haken

haklappe, hakkelappe de; 1. achterkant van sok of kous (de boord niet inbegrepen) 2. schijf voor het ploegblad, die eerst de zode 'snijdt' 3. hetz. als *meskoutter*

hakleer, hakteleer et; hakleer van schaats

hakmak, haktemak, haktemakken et; 1. slecht volk 2. vee met ziekte of andere gebreken; ook die gebreken zelf

hakmes et; 1. halvemaaanvormig snoeimes 2. groot slagersmes 3. klein, rond ploegmes aan een steel aan de ploeg geschroefd 4. Iemand met een brutale mond

hakpieze de; pees in de hak, met name van een slachtvarken

hakselbak de; 1. kist met haksel van stro 2. bep. hakselbank hoger dan de *kni'jbak*; ook: hetz. als *kni'jbak*

hakselbedde et; bed gevuld met gehakseld stro of met gehakseld stro als ondergrond

hakselen ww.; 1. hakselen 2. ongelukkig snijden

hakselgeute de; bak van een hakselbank

hakselkiste de; kist waarin haksel werd bewaard

hakselmeule de; bietensnijder (met een scherp wiel dat handmatig werd rondgedraaid)

hakselpaulus de; gekke jongen of man

hakselsnieden ww.; hakselen van stro

hakselsnit et, de; 1. hakselbank hoger of gelijk aan de *kni'jbak* 2. mes dat hoort bij een snijbank e.d.

hakspaaier, hakspanjer de; slechte schaatser

hakspanjer de; 1. onbeschofte vlegel 2. klein kind dat wat rondhuppelt 3. iemand die raar doet 4. onbetrouwbaar iemand

hal de; 1. hal 2. hardheid van de bevroren bovenlaag van de grond 3. ijzeroer in de grond

half bn., bw.; 1. half 2. een beetje ziek

halfbliend bn.; halfblind

halfdeur bw.; halfdoor

halfdoems bn.; de helft van een duim dik (2½ cm)

halfduzend et; eenheid van 500

halfgebakken, halfbakken bn., bw.; 1. onwijs klinkend, onvolledig 2. onwijs, onnozel 3. slordig of half gemaakt, gedaan

halfgeer bn.; 1. niet echt gaar 2. niet goed wijs

halfien et; 1. de helft van iets 2. een half glaasje drank e.d. 3. halve cent

halflaeden bn.; halfvol, bijv. *halflaeden aoren*

halflege bn.; in *een halflege schölk* schort alleen voor de schoot

halfmaanskörf z. *kwartskörf*

halfmingel et; 1. inhoud van een halve liter 2. bep. maatbeker

halfmudde, halvemudde de; bep. inhoudsmaat: ½ hl, ook: een vat, korf e.d. van die inhoud

halfneurend bn.; gezegd van een koe die pas over zo'n 14 dagen zal kalven

halfoord et; 1. halve liter, kwart liter 2. maatbeker voor een halve liter

halfpoonskladde, halfpoonsklarre de; papieren zak om iets van een half pond in te verpakken

halfriepe bn.; halfrijp

halffrond, **halverond** bn.; halffrond

halfslachtig bn., bw.; 1. halfslachtig, slordig, onvolledig enz. 2. noch mannelijk noch vrouwelijk 3. gekruist, nl. van twee geslachten of soorten, bijv. *Straothonnen bin meest halfslachtig*

halfsleten, **halfsleets** bn.; 1. half versleten, tweedehands 2. van middelbare leeftijd 3. in lichamelijk opzicht flink achteruit gegaan

halfspoor et; in *halfspoor rieden* met het ene wiel van de wagen enz. tussen de sporen rijden en met het andere erbuiten

halfsteiner de; 1. bep. koeienras 2. bep. Duits stamboekpaard

halfstiens, **halfsteens** bn.; halfsteens

halfvorrellien et; 1. borrel van ong. 1/8 liter 2. hoeveelheid jenever van ongeveer vier borrels 3. klein plat flesje jenever of beerenburg 4. de helft van een vierde deel van een el, 8 ½ cm, vaak: een decimeter

halfwas de, et; 1. niet voldoende gerijpt gewas, onvolgroeid dier 2. niet volwassen leerling, werkman die zich nog niet genoeg heeft bekwaamd

halfwas, **halfwassen** bn.; 1. onvoldoende gegroeid 2. nog niet voldoende bekwaam

halfweg bw.; halfweg; *iene (op) halfweg kommen* hem stevig tegemoet treden, hem aandurven (in woorden)

halfwies, **halvewies** bn.; bw.; gek, raar

halfwieze, **halvewieze** de; iemand die gek is of doet

halfwiezepraot et; onzinnige praatjes, flauwekul

halfwiezighied de; het gek, mallotig doen

halfzaachte bn., bw.; 1. halfzacht (van materie) 2. niet pittig, soft (van karakter)

hallosie z. *gelosie*

hals, **haals** de; 1. hals 2. sukkel

halsaoder de; halsader

halsbeffien, **hemdsbeffe** et; halsboord van een hemd

halsbehang et; veren op de hals van vogels

halsbeugel de; in riemen hangende beugel waarmee men een koe op stal vastzet

halsblok et; 1. houten blok onder de hals van een niet zo mak paard 2. borststuk van het paardentuig

halsboge de; boogvormig deel van een draagjuk

halsbore de; halsboord

hals-en-keel-wark et; iets dat op het nippertje gebeurt

halsgat et; 1. keelgat 2. halsgat in kleding

halshoolt et; halshout tussen twee trekpaarden

halsketten, **halsketting** en var. et, de; halsketting

halsknorre de; stuk mals vlees uit de nek

halskraegdalia de; bep. dahlia met extra ring van kleine bloemblaadjes in het midden van de bloem

halsschölk, **halsschulk** de; schort met lus om de hals

halsslot et; slotje van een halsketting

halsstring de; halssnoer

halszeerte de; keelpijn

halvemaone de; 1. halvemaan 2. sikkelvormig mes 3. kookkachel met twee of drie gaten waarop werd gekookt 4. bep. kastje met de platte kant tegen de wand en overigens met de vorm van een halve cirkel 5. elk der beide halfronde delen van een boerenwagen waarop de wagen draaide 6. hetz. als *cirkeleunster*

halvemaoneëunster et; bep. weeginstrument met wijzerplaat in de vorm van een halve maan

halverond z. *halffrond*

halverwege, halverwegen, halverwegens bw.; halverwege
halvewiezeboel de; idioot gedoe
ham, hamme, hem, haam, aam, hame, haom de; 1. nageboorte van merrie 2. ham (bekend vlees) 3. in *de hoolten ham op 'e taofel* een en al opschepperij
hampelman, hoempelman de; onhandige persoon, geen vakman
hanebiender, hanebiener de; handenbinder
haneboken, hanebeuken, haneboeken, hanebuken ww.; gelijktijdig met je linkerhand rechts en met je rechterhand links tegen je schouders slaan, om je handen te warmen
hanebossel de; handenborstel
hanekoold bn.; niet erg koud maar wel zo dat men koude handen krijgt
hanewaarmer en var. de; handenwarmer
hang-in-'t-gat, hang-an-'t-gat et; kleefkruid of tandzaad
hangboek de; hangbuik
hangbost de; hangborst
hangelgarre z. *angelgarre*
hangpaol, hangelpaol z. *lantierpaol*
hangerig bn.; lusteloos, loom en zich niet goed voelend
hangiezer et; 1. haal, heugel boven het vuur 2. rooster aan ketting boven het vuur (voor pannen e.d.)
hangketel de; ketel die men boven het vuur hangt
hangketten, hangketting de, et; 1. hangketting 2. (verkl.) hangend kettinkje om de hals gedragen
hangsel et; 1. hangijzer boven vuur 2. hengel, handvat van een ketel
hangzolder de; kraak in kerk
hannekemi'jer de; maaier: seizoenarbeider uit Noord-Duitsland
hannekeskruid et; orchidee
haoke de; 1. haak 2. mesthaak 3. duim, pen waarop een deur of hek draait 4. winkelhaakje 5. winkelhaak, bep. vaste hoek 6. aanwas, soort knobbel op kiezen en/of tanden van een paard 7. helleveeg
haoken ww.; 1. haken 2. sterk verlangen naar 3. haakwerk maken 4. met een mesthaak mest van een wagen trekken 5. bij grondwerk: van elkaar overnemen van grond 6. hakkend spreken 7. uit het breiwerk steken: van draden, lussen
haokiezer et; haakvormig ijzer boven vuur (om aan op te hangen)
haoks, hoeks bn.; haaks
haakt z. *gehaakt*
haol, hael et; 1. hengel van emmer, ketel enz. 2. heugel, haal 3. ijzer dat aan een heugel gehaakt kan worden en waaraan een ketel, pan enz. kan komen te hangen 4. bep. ring aan een deurklink 5. touw of riem om water mee te putten
haolboom de; 1. dikke, schuin oplopende paal boven een put waaraan de emmer zit 2. haal, heugel 3. hetz. als *puthaoke*
haolemmen de; emmertje waarmee het water uit de regenbak werd geput
haolen z. *haelen*
haoliezer et; haal, heugel
haolketten, haolketting et, de; hangijzer in de vorm van een ketting
haolspit et; ijzeren staaf in een schoorsteen waaraan spek werd gerookt
haom z. *ham*
haor de, et (dan verz.); 1. haar 2. niets, in bijv. *Ze was gien haor mis* ze vertelde het precies goed, *Hi'j geeft d'r et haor niet omme* helemaal niets maakt het hem uit
haorbesse de; kruisbes
haorbeugel de; beugeltje om het hoofdhaar

haorbossel de; haarborstel
haorbrette, haorbried, haorbred, haorbreed en var. de; haarbreed, bijv. *Et schilde mar een haorbrette*
haordikte de; dikte van het haar of van een haar, bijv. *Et schilde mar een haordikte* het scheelde maar heel weinig
haordri'jng de; ineengedraaid haar
haoren I bn.; van haar
haoren II ww.; haren, verharen
haorfien bn., bw.; haarfijn
haorgruui en var.; haargroei
haorinplaant de; haargrens op het voorhoofd
haorkam, haorkamme, haorkaom, haorkaome de; haarkam
haorkambakkien en var.; z. *kammebakkien*
haorkammegien et; kammetje om in het haar te dragen
haorkammen, haorkemmen ww.; z'n haar kammen
haorknipper de; kapper
haorknippien et; haarspeld met sluitinkje
haorkruller de; krultang
haorlok, haorlokke de; haarlok
haormesiene de; tondeuze
haorscharp bn.; haarscherp
haorscheurtien et; haarscheurtje
haorsnieder de; kapper
haorspelde de; haarspeld
haorstokkien et; 1. gevlochten plukje haar van een dierbare 2. toupet
haoruutkammen ww.; z'n haar uitkammen
haorvarve de; haarverf
haorwasken ww.; haarwassen
haorwottel de; haarwortel
haorzuiver bn.; haarzuiver
haost I de; haast (waarmee men doet enz.)
haost II bw.; 1. weldra, bijna 2. bijna, op een beetje na 3. nu eindelijk eens, bijv. *Bin we d'r haost?*
haosten, hiesten ww.; zich haasten
haostig bw., bn.; 1. gehaast, ongeduldig 2. overijld 3. onverwacht, plotseling (vooral: van het overlijden)
haostighied de; haastigheid
hap-hap de; eten, lekkernijen waarop men aast
happen ww.; 1. happen 2. op een grapje, een pesterijtje e.d. reageren: serieus, kritisch, vaak: geprikkeld
happien et; 1. kleine hap 2. lekker hapje 3. geen kleinigheid, in *gien happien*
hap-slok-hap tw.; gezegd i.v.m. de snelle wijze waarop men eet
hapzeggen et; het daadwerkelijk uitvoeren
harbarge, harbaarge, haarbarge en var. de; herberg, café, logement
harbargen en var. ww.; herbergen
harbargespul et; bep. kleinkunstprogramma dat gebracht werd in herbergen enz.
harke, haarke de; 1. hark 2. stijf iemand 3. onbeschofte vrouw
harkekop de; dwarshout van een hooihark
harkepenne, haarkepenne de; tand van een hooihark
harkepunt de; puntig uiteinde van de hooihark

harkestok, haarkestok, harkestaal, harkestaale de; steel, stok van een hark
harketane de; harktand
harketwiege, harketwieg, harkerietien de; elk van de gebogen twijgen, rieten tussen stok en dwarshout van een hooihark
harkkeerder de; bep. hooimachine die men kon instellen op zwelen of keren van hooi
harm, harm- z. *haarm-*
harmonieke, harmonieke- z. *monieke(-)*
harpe, haarpe, harp de; harp
harperig bn.; schraal, ruw
harpoen de; 1. harpoen 2. hetz. als *hujharpoen*
harre tw.; 1. jasses 2. z. *hadde*
harrejakkes tw.; jasses
harrejasses I de; in *op zien harrejasses* op z'n donder
harrejasses II tw.; jasses, bah, vervelend
harrekrastes, harrekrastig tw.; jasses, bah, vervelend
harrewarderij de; geruzie, gekibbel
has de, et; hars
hasems z. *haastmis*
haslocht de; harslucht
haspel de; 1. haspel 2. lastig kind 3. kind met vreemde uitvallen, kind dat zich gek uit 4. iemand die steeds ruziet 5. stoethaspel, onhandig iemand
haspelen ww.; 1. verward vertellen 2. kibbelen
haspelkont, haspelkonte de; 1. stoethaspel 2. iemand die verward vertelt, die zaken door elkaar haspelt
haspeltriene de; vrouw die niet opschiet
hassebas de; 1. vrolijk en/of fel en pittig iemand 2. kleinigheid, zo goed als niets
hassebassen, hassebaosen ww.; ruziën, kibbelen
hassebassien et; borrel
hassen, hassen- hersen-
hassenopperaasie, hasseneuperaasie de; hersenoperatie
hassenpanne de; hersenpan
hassenpiene de; hoofdpijn
hassens, hassens mv.; 1. hersenen, ook schedeldak (in verb.) 2. verstand, denkvermogen 3. mond, in bijv. *Hool je de hassens!* hou je mond
hassenschrabben ww.; goed nadenken, brainstormen
hassenwark, hassenwaark et; hersenwerk
hassien et ; stukje, reepje ham, schink
hast, hast- z. *haast(-)*
hat et; 1. hert, ree 2. z. *hatte*
hatanval de; hartaanval
hatelik, haetelik bn., bw.; hatelijk
hatkwaol de; hartkwaal
hatleer et; pompleer (op een pompzuiger)
hatopperaasie, hateuperaasie de; hartoperatie
hatslag de, et; 1. hartslag 2. hart, lever en longen van een slachtdier
hatstikke, hatstikkig, hatstikkend bw.; hartstikke
hatte, hat et; hart
hatteboolte en var. de; hertenbout
hattefieper de; bep. fluitje van jagers: om reeën te lokken
hattekaampe en var. de; hertenkamp

hatteleger et; leger, zichtbare ligplaats van een ree
hattelik, hatlik, hattig bn.; 1. vriendelijk, warm, hartelijk 2. hartig, enigszins zout, te sterk gezouten
hattelikhied de; 1. hartelijke bejegening 2. hartigheid, hartig eten 3. zout e.d. in het eten
hatte, hatte- herten-
hatten, hatten- de; harten(-)
hattenvrouw, hattenwuuf de; hartenvrouw
hattepote de; 1. poot van ree of hert 2. spoor, afdruksel van de voet van hert of ree
hatteprente de; spoor, afdruksel van de voet van een hert, ree
hattertien et; lief, klein kind, vogeltje, ander diertje
hatte vleis et; vlees van een ree, hert
hatteweens de; hartenwens
hattig bn.; 1. in *een hattig woortien* een hartig woordje 2. z. *hattelik*
hatwaeter et; hartwater
hatwottel de; hartwortel
hatzeerte, hatzeer et; 1. sterk verdriet 2. pijn in het hart
Haule, Hauwel de; in *De Haule*; plaatsnaam: Haule, in het noordoosten van *Oost-Stellingwarf*
Hauler, Hauliger bn.; van, m.b.t. *De Haule*; zelfst.: iemand uit die plaats
Haulerwiek et; Haulerwijk, plaats in het noordoosten van *Oost-Stellingwarf*
Haulerwiekster bn.; van, m.b.t. *Haulerwiek*; zelfst.: iemand uit *Haulerwiek*
have de; bezit, in *have en goed*
haven, haeven de; haven
haviskruud et; haviskruid
hebbelik bn., bw.; 1. voor rede vatbaar, meegaand 2. netjes, niet rommelig 3. alles willende hebben
hebbelikhied de; 1. bereidheid om zich goed te gedragen, om zich behoorlijk op te stellen 2. verkeerde gewoonte
hebbelist, habbelist de; hebzuchtig iemand
hebben I et; in *et (hiele) hebben en holen* het totale bezit
hebben II ww.; 1. hebben 2. kunnen verdragen, kunnen volhouden, bijv. *Kuj't nog wat hebben?* gaat het nog een beetje goed met je 3. evenaren en voorbijstreven, sterker zijn dan, bij bijv. schaatsen, teamsport, vechten, bijv. *Die ploeg kun we wel hebben* 4. dragen (als kleding), als bedekking hebben, bijv. *Hi'j het haost gien kleren om 't gat* 5. erom spannen, wellicht niet lukken, in *d'r an hebben*: 't Zal d'r an hebben dat de bus op 'e tied is, 'k Heb d'r wel an ik weet het niet precies 6. willen hebben, gewenst zijn, bijv. 'k Heb liever niet daj' hier weer kommen
hebbes I de, bijv.; in *Die gaot et om de hebbes* die persoon is erg hebzuchtig
hebbes II tw.; daar heb ik/heeft hij enz. het te pakken
hecht bn.; 1. hecht 2. z. *heft*
hedder de; 1. herdershond 2. schaapherder
hede, hege, heegde de; heg, haag
hedebeie de; bes van de hagedoorn
hedeknippen, hedescheren en var. ww.; de heg knippen (met schaar of machine)
hedeknipper, hegeknipper, hedeschere en var. de; 1. heggenschaar 2. (verkl.) grasmus
heefdig bn.; 1. koppig 2. driftig
heel, heel- z. *hiel*(-)
heer I de; 1. heer 2. vrijer, de man met wie men verkering heeft
heer, haer II de; haar, hoog liggend stuk bouwland
heer, haer III et; 1. grote schare 2. hele omgeving, in *et hiele heer*

heer, haer IV bw.; 1. vandaan, bijv. *Waor kom ie heer?* 2. in bijv. *Et gaot d'r om heer* het is een drukte, geruzie van je welste, er is veel kabaal en geweld
heerakker de; akker op hooggelegen grond, de haar
heerd de; 1. haard, plek van de haard, kachel, haardstee 2. ruimte met verwarming, vooral: woonkamer, huis, bijv. in *We kregen volk over de heerd* mensen op bezoek
heerdbaankien en var. et; haardbankje
heerdbessem de; haardbezem
heerder en var. de; iemand die een zeis haart
heerderig bn.; een scherpe smaak hebbend
heerdgerei et; kachelgereedschap e.d.
heerdhaol, heerdhaele et; heugel, haal boven het vuur, de haard
heerdketten, heerdketting et, de; haardketting
heerdknoppe de; elk van de meestal twee ijzeren knoppen aan de wand - met tegeltjes - achter de kachel, met daartussen een draad, o.m. om luiers aan te drogen
heerdkolk de; askuil onder de haard
heerdkrekel de; hetz. als *iemertien*
heerdplaete de; haardplaat
heerdstee de, et; haardstee
heerdsteebod z. *schostienmaantelbod*
heerdstientien et; elk der tegelsteentjes achter de haard
heerdtegel de; haardtegel
heervodde, heervorre de; lap om de haardketting e.d. mee schoon te maken
heervuur et; haardvuur, eerder in het bijzonder: het vuur boven de *heerdkolk*
heerdzaand et; zeer wit zand om betegelde vloeren mee in te dweilen, met name in de woonkamer
heergerei, haergerei et; gereedschap voor het haren van een zeis
heergoed en var. et; haarspit en haarhamer
heerhaemer, haerhaemer de; haarhamer
heerken, heerkies z. *herink*
heerlaene de; laan langs de haar
heerlikhied de; 1. lekkernij 2. heerlijkheid in godsdienstige zin 3. gebied, bestuursinstelling van een heer
heerpad, haerpad et; randje van het blad van een zeis, waarlangs men haart, ook: te brede rand die men aan het zeisblad krijgt door niet goed te haren
heerschop et, de; 1. heerschap 2. verhuurder, landheer 3. de rechten van het bezit
heerschoppi'je de; heerschappij
heerspit, haerspit et; haarspit
heerzwad z. *geerzwad*
hees z. *hies*
heewip, hegewip, hegewup, hedewip, heewippe, hiewip, weewip de; wipwap
hef de; hefapparaat (aan een trekker)
heft, hecht et; heft, handvat, vooral van een mes
heftig bn., bw.; 1. boos 2. hevig, krachtig
hege, hege- z. *hede(-), haege-*
hegwinde de; hagewinde
hei tw.; gezegd om de aandacht te trekken, bijv. *Hei! Luuster es!*
heibel de; 1. geruzie 2. lawaai
heibeleri'je de; het getwist
heide-anmaeken ww.; ontginnen van heide
heidebeie, heidebes, heidebesse, zaandbeie de; 1. bes van kraaiheide 2. veenbes

heidebeieheide de; kraaiheide
heidebessem de; heibezem
heidebiendertien et; 1. barmsijsje 2. z. *heiderebientien*
heidebökkien et; klein uitgevallen koe
heidebossel de; heideboender
heidebuunder, heidenbuunder de; 1. heiboender 2. iemand die zich kennelijk zelden wast
heidebuunderbiender z. *buundermaeker*
heidedracht de; halen door bijen van heidehoning; ook: die periode
heidehaentien et; heidehaantje
heideheugte, heidehoogte, heidekop de; hoger gelegen stuk hei
heidehipper de; gewone tapuit, heidehupper
heidehunnig, heidehunning de; heidehoning
heidehutter, heidewipper, veldhutter de; bewoner van een hut op de hei
heidekaamp, hiddekaamp I de; bep. buurt in *Oosterwoolde*, met *hiddekaamp* genoemd naar een van de eerste bewoners (volgens overlevering)
heidekaamp, heidekaampe II de; stuk grasland in of bij de hei
heidekasse de; veenbes
heidekebiendertien et; hetz. als *heiderebientien*
heidekeuninkien et; 1. hetz. als *heiderebientien* 2. goudhaantje 3. tapuit 4. leeuwerik
heideklokkien et; klokjesgentiaan
heidekneuter de; pummel
heideknopien et; plant: blauwe knoop
heidekoe de; 1. geit 2. schaap
heidekop z. *heideheugte*
heidelaand et; heidegrond, heideveld
heidelaoge de; bovenste laag van heide
heidemi'jer de; iemand die heide maait
heiden bn.; van heide
heideopper de; stapel plaggen
heidepiek de; scheldnaam voor een vrouwelijke heidebewoner
heidepieper de; 1. bep. soort sprinkhaan 2. mager, armetierig kind
heidepolle, heidestruke de; 1. pol heide 2. boerderij met slecht land
heideraand de; 1. rand van de hei 2. smal stuk hei
heiderebientien, heiderobientien, heidebiendertien, heiderebiender, heiderebiendertien, rebientien, heiderebienegien et; 1. kneu (vooral bekend als vogel van de heide) 2. veldleeuwerik
heiderille de; verhoging in de hei
heidespitte de; heideplag
heidespitten ww.; heidegrond spitten
heidestommel de; stomp van een heidestruik, uitgebloeide heidestengel
heidetieke de; hetz. als *hoolttieke*
heidetoecken, heidetakkien et; heidetakje
heideveentien et; heideven, uitgeveend stuk hei
heidevoegel de; grote, op de hei voorkomende vogel, zoals korhoen, wulp
heidewipper de; 1. veldleeuwerik 2. z. *heidehutter*
heidezodde de; plag van bentgras e.d.
heidezode de; heideplag
heidinne de; 1. vrouw die heiden is 2. bep. heideplant: haarmos, sterremos
heiig bn.; 1. heiig 2. mistig
heimesiene de; heimachine

heinderballe de; kaatsebal

heinderballen ww.; kaatseballen

heinen ww.; 1. opvangen (fig.), met tact tegemoet treden (vooral van iemand met een slecht humeur, een moeilijk karakter) 2. vangen

heinigen ww.; hetz. als *vredigen, schutten*

heis de; 1. flinke mep 2. een zware klus

heiselik, heislik bn., bw.; 1. zeer moeilijk te volbrengen 2. in erge mate

heisen ww.; 1. meppen, klappen uitdelen 2. veel bier drinken

heister, heisterkonte de; 1. iemand die voortdurend bezig is met lichamelijk werk, bijv. tijdens de schoonmaak, waarbij het huis overhoop wordt gehaald 2. zwaar karwei

heisteren ww.; 1. druk bezig zijn met het opruimen e.d. 2. ongedurig heen en weer lopen

heisterschute de; druk kind dat steeds weer aan iets zit

heit de; vader

heite I aanspreekvorm; waarde vriend, beste jongen: waarschuwend of belerend

heite II tw.; tjonge jonge, het is me wat

hekel de; 1. angel, arend aan zeis 2. hekel, bijv. *d'r een dekselse hekel an hebben*

hekelplaetien; et; plaatje op de zeisboom waar de *hekel* in past

hekelring de; hetz. als *zendering*

hekke et; de (als draaibaar hek) 1. hek 2. hek(werk), wagenkrat, als opzetstuk op een wagen voor bep. vrachten 3. bep. driehoekig raamwerk, als kluister om de nek van vooral schapen

hekkedam de; inrit, dam naar een weiland, met een draaibaar hek

hekkedraod de; draad achter een hek langs dat toegang geeft tot een weiland

hekkelen ww.; sloten opschonen

hekkelhaoke de; sloothaak

hekkelatte de; elk der latten van een hek

hekkepaol de; 1. paal waar een hek aan vast zit of tegen sluit 2. mager iemand

hekkertien z. *hikkertien*

hekkeschore de; elk van de schuine planken in het midden van een hek (die omhoog lopen), ook: schuin lopende paal, plank of balk tegen een hekpaal

hekkeschrote de; elk van de horizontale planken van een hek op dam, inrit enz.

hekkesluter de; 1. degene die als laatste komt 2. handvat aan een draad die de toegang afsluit

hekkespringer de; 1. opgeschoten jongen 2. vreemd iemand 3. druk, levendig kind, persoon of dier

hekkevool de; scharnierblad aan landhek

hekkieskachel de; bep. kachel van gietijzer met hekwerk ter bescherming

heksebessem de; heksenbezem

heksedaans de; heksendans

heksefamilie de; familie met vrouwen bij wie men toverij veronderstelde

heksekeunst de; zeer moeilijk karwei

heksekraanze, heksekraans de; 1. veren van het hoofdkussen die in een krans lagen, als teken dat degene die er op sliep behekt was (vooral: met een ziekte) 2. heksenkring: van paddestoelen

heksepoeier et, de; spuug

heksepruke de; pruik (als) van een heks

hekseri'je de; hekserij

heksetoeke de kreng van een mens

heksetoer de; moeilijk karwei

heksevet et; nijldige, vinnige vrouw

heksevolk et; 1. mensen van de heidevelden die bezems en boenders maakten, en daarmee ventten 2. familie waarvan men dacht dat de leden aan hekserij deden

heksewark, heksewaark et; erg moeilijk werk
hekward, hekwaark et; hekwerk
hel, helle I de; hel
hel II bn., bw.; 1. hel, fel van licht, kleur 2. schel klinkend
helder bn., bw.; 1. helder 2. pienter 3. duidelijk, doorzichtig 4. opgewekt, levenslustig, vrolijk 5. aanzienlijk, bijv. in *D'r zat helder wat grös op, Hi'j het een helder waant verstaand*
helderlocht bn.; geheel licht, volop dag, bijv. *een helderlochte dag/aovend*
helderop I zn.; jenever
helderop II bn., bw.; 1. monter en vrolijk 2. pittig, vlot
helderweg bw.; 1. vlotweg 2. zonder meer
hele, hele- z. *hiele-*
helestiek, helestiek- z. *ielestiek(-)*
helhaoke, hellehaoke de; helleveeg
helle bn.; zeer boos
hellemenaoisie, hillemenaoisie de; illuminatie: feestelijke verlichting
hellig bn., bw.; 1. erg kwaad 2. enorm lawaaierig
helligheid de; kwaadheid
helling, hellinge, hellige de; 1. helling, glooiing 2. slootkant
helm de; 1. helm 2. stukje vlies dat soms op het hoofd van de baby blijft bij de geboorte
helmgrös, helmgrus et; helmgras
helmkruud et; helmkruid
helosie z. *gelosie*
hels bn., bw.; 1. van, m.b.t. de hel 2. erg luidruchtig 3. met het gevoel alsof men gek wordt 4. zeer boos 5. erg moeilijk (van een karwei)
helsdeuren, helledeuren mv.; helsdeuren, in verb.
helster, halster et, de; halster
helte de; helpt
hem z. *him, ham*
hemd, himd et; 1. hemd 2. doodshemd
hemdeboortien et; halsboord van een hemd
hemdegoed et; stof voor hemden
hemdeknopien et; hemdknoopje
hemdepisser de; jongen (vaak: pasgeboren)
hemdsbeffe z. *halsbeffien*
hemel de; 1. hemel 2. huiskrekel 3. z. *hemering*
hemeldragonder de; 1. heilsoldaat 2. iemand die overal de bijbel bij aanhaalt
hemelen ww.; in *hemelen gaon* overlijden
hemelgeit, hemelgeite de; grote, niet fraai gebouwde vrouw
hemelgeitien et; weerlam, watersnip
hemelknoper de; zeurkous
hemelportier de; wachter aan de hemelpoort
hemels bn., bw.; 1. hemels 2. zeer zwaar, zeer lastig 3. aanzienlijk, zeer groot, bijv. in *een hemels groot verschil*
hemelsbried en var. bn.; hemelsbreed
hemelshoge en var. bn.; hemelhoog
hemelsnaeme de; hemelsnaam, in *in hemelsnaeme*
hemeltien et; 1. hemeltje boven een wieg 2. z. *iemertien*
hemelvarver de; lang iemand
hemelvuur et; het weerlichten
hemering, hemel de; wilde framboos

hemertien z. *iemertien*

hemmel, hirmmel bn.; 1. schoon, proper 2. knap, goed verzorgd (van een persoon)

hemmelderi'je de; schoonmaak, het schoonmaken

hemmelen, hirmmelen ww.; 1. de schoonmaak doen 2. reinigen, wassen 3. aan inkomsten bijeenhalen

hempien et; 1. hemdje 2. (mv.) bloemen van de hagewinde of van de akkerwinde 3.

klokjesgentiaan, in *blauwe hempies*

hen tw.; h : gezegd om instemming te verkrijgen, bijv. *Ze kun bieten, hen?* nietwaar; om te vragen wat net gezegd is, bijv.: *Hen? Wat zee ie?*; gezegd om interesse te tonen, bijv.: *Ze kregen spul over et laand*, met als reactie: *Hen!* o ja!

hendewe r, hennewe r, henne-en-we r bw.; voor een kort ogenblik

hendisponeren z. *hennedisponeren*

heng z. *hing*

hengel de; 1. bep. plant: hengel 2. microfoonhengel 3. bep. toestel waaraan men leert zwemmen 4. hetz. als *angel* bet. 1

hengelen ww.; 1. langdurig ziek zijn, sukkelen 2. rondhangen, omlummelen

hengelig bn.; langdurig ziekelijk, sukkelend

hengsel et; 1. zwengel van een pomp 2. hengsel van een deur, raam 3. z. *haansel*

hengselmaande de; mand met hengsel

henne, hinne I de; 1. hen 2. vrouwelijke kievit 3. *hoeken en hennen* hoeken en gaten

henne, hinne II bw.; 1. heen: naar iets, iemand, elders, over iets heen enz. 2. weg (om te doen, te verrichten), bijv. *Ik moet om ni'je schoenen henne* 3. erbij liggend, zittend, enz., bijv. *Ligt et d'r zo henne!* is de situatie aldus 4. in *henne*

of te nao niet in geen geval, op geen stukken na 4. in *en zo wat henne* enzovoorts

hennebrengen ww.; 1. wegbrengen 2. ter aarde bestellen

hennedisponeren, hendisponeren ww.; neerleggen

hennedonderen ww.; 1. hard neervallen 2. neersmijten

hennedouwelen ww.; doen belanden: door te laten rondslingeren, door slordig te zijn

hennedraeven ww.; wegdraven

henne-en-we r, hennewe r bw., bn.; 1. heen en terug 2. wispelturig 3. het heen-en-we r krijgen, in *d'r 't henne-en-we r van krieg n* 4. z. *hendewe r*

henne-en-we romme, henne-we romme bw.; heen en terug

henne-we r-denne, henne-en-we r-denne, hennvedenne, hinne-en-we r-dinne,

henneen-denne bw.; 1. in een oogwenk 2. heen en terug 3. wispelturig

hennegaon, hinnegaon ww.; 1. ergens naar toe gaan 2. komen te overlijden 3. verlopen, verbruiken van de tijd 4. ermee gaan strijken 5. genoeg nemen met

hennegooien ww.; neergooien

hennehangen ww.; neerhangen

hennekommen, hinnekommen I et; 1. heenkomen, onderkomen 2. moeilijke toestand

hennekommen II ww.; 1. te bestemder plekke komen 2. neerkomen, neervallen

hennekrabbelen ww.; neerkrabbelen

hennekwakken, daelekwakken ww.; neersmijten

hennekwatsen ww.; wegspuwen

hennelazeren ww.; 1. neervallen 2. op de grond smijten

hennelleggen ww.; 1. neerleggen 2. wegleggen om niet te gebruiken

hennemi re, hennemi r, hinnemi r, haenemi re de; grootbloemmuur

hennemieteren ww.; 1. hard vallen 2. neergooien, wegsmijten

hennep, hennip de; hennep

hennepieke z. *hinnepieke*

hennereize de; heenreis

hennesnorren ww.; hard rijden
hennestri'jen ww.; neerstrooien
hennetugen ww.; ergens heen gaan
henneveren en var. ww.; wegvaren
henneweer z. *henne-en-weer*, *hendeweer*
henneweervracht, henneweeromme-vracht de; vracht die men kan meenemen als men terugkeert
henneweg de; heenweg
henneweren ww.; aanhoudend mooi zijn: van het weer
hennezetten ww.; neerzetten, plaatsen
hennezitten, hinnezitten ww.; voortdurend maar wat zitten
hens, hens- hands(-) (bij voetbal)
henstrament z. *insterment*
her bw.; 1. vanaf een bep. tijd, sedert 2. hier, hierheen, in *her en der*, ook in *van hot naor her* dan weer daar, dan weer hier, overal
herdaenken ww.; herdenken
here tw.; uitroep van verbazing: lieve hemel, ach
herebaank de; herenbank
herebesien et; lieveheersbeestje
herebuusdoek de; herenzakdoek
heregelosie, herengeloozje en var. et; herenhorloge
heregoed, herengood et; 1. kledingstof voor mannen 2. landerijen, bossen van belangrijke heren
herejaeger de; jager die voor ontspanning jaagt
herejasse, herenjasse de; herenjas
hereken, herekies z. herink
heremientied, heremetied tw.; heremijntijd
heren, haeren ww.; 1. haren: van een zeis 2. schrijnend en/of ruw zijn of worden van de huid
herenhoentien, herenhoetien et; 1. lieveheersbeestje 2. goudhaantje (bep. kever)
herepeerd et; herenpaard (term bij het paardje rijden op de knie)
hereplaets, hereplaetse de; hereboerderij
hereschoe de; herenschoen
heresokke de; herensok
herezaeke de; herenzaak
herieniging de; hereniging
herig, haerig bn.; harig, ruw (in de keel, om de mond, op handen, armen, gezicht)
herigen ww.; *herig* zijn, bijv. *Wat herigt me dat plak*
herik de; 1. herik, knopherik 2. krodde 3. zachte dravik 4. z. *herink*
hering, herink de; haring
hering, hering- haring-
herink, heerkies, herekies, herinkies, herik, heerken, hereken tw.; 1. ach, hoe is het mogelijk 2. z. hering
herlosie, herlozien en var.; z. gelosie
herwerts, herweerts bw.; lang geleden, ver terug in het verleden
herwertsjaoren, herjaoren, herwaortsjaoren mv.; vele jaren (geleden)
hes I de; bep. kledingstuk zonder mouwen, van voren open, zonder sluiting
hes II tw.; roepwoord voor paard of veulen
hest, hest- z. *haast(-)*
heufd et; 1. hoofd 2. zware balk op de binstijlen die deze verbindt 3. hoogste, voorste of belangrijkste deel van iets

heufd, heufd- hoofd-
heufdaende, heufdenaende, kopaende en var. et; hoofdeinde
heufdaoder de; 1. belangrijke bloedader 2. belangrijke verkeersader
heufdarbeider de; belangrijkste arbeider in een fabriek
heufdbalke de; bep. moerbalk: over en ter verbinding van binstijlen
heufdbuurt, heufdbuurte de; belangrijkste buurt
heufddoek, kopdoek de; hoofddoek
heufddörp en var. et; hoofddorp
heufdgebiente et; een van de gebinten van het hoogste gedeelte van een schuur
heufdhaor de, ook et (als verz.); hoofdhaar
heufdingaank, heufdingang de; hoofdingang
heufdkaante de; 1. kant van iemands hoofd 2. belangrijkste kant
heufdkeze de; hoofdkaas
heufdleer et; bovenleer van een schoen
heufdluus de; hoofdluis
heufdmeester de; hoofdonderwijzer, hoofd der school
heufdmement et; hoofdmoment
heufdofdieling en var.; hoofdafdeling
heufdpeul de; peluw, hoofdkussen
heufdpiene de; hoofdpijn
heufdplak, heufdplaets, heufdplaetse en var. et; hoofdplaats
heufdschaekelder de; hoofdschakelaar
heufdstel, heufdstal et; hoofdstel
heufdstok et; hoofdstuk
heufdstraote de; hoofdstraat
heufduutgang, heufduutgaank de; hoofduitgang
heufdvaort de; hoofdvaart
heufdverdachte de; hoofdverdachte
heufdveurweerde de; hoofdvoorwaarde
heufdwark, heufdwaark, kopwark et; werk waarbij men z'n hoofd moet gebruiken, denkwerk
heufdzaeke en var. de; hoofdzaak
heufdzeerte de; hoofdpijn
heugen, hugen ww.; heugen
heugenis, hugenis de; herinnering
heugenschop de; herinnering
heugte, heugte- z. *hoogte(-)*
heukelachtig bn., bw.; enigszins mank lopend
heukelen, heukeren, hukelen ww.; 1. op ongelukkige wijze, mank lopen, trekken met een been 2. steeds maar niet helemaal genezen 3. steeds maar uitstellen en toch weten dat je het nog moet doen
heuken z. *huken* II
heukerig z. *hukerig*
heule z. *hoele*
heupkoeme de; heupkom
heur I tw.; hoor, bijv. *Maek je mar niet ongerust, heur!*
heur, heuren II pers. en bez. vn.; haar, hun
heurber bn.; hoorbaar
heurder, anheurder, toeheurder de; iemand die iets aanhoort; vooral: iemand van een kerkenraad die een predikant in diens eigen gemeente hoort

heuren ww.; 1. horen 2. toebehoren 3. van iets ophoren, bijv. *Ie zullen d'r wel vreemd van heuren*

heurend, heuren, heures, hunnes, hunnens zelfst. bez. vn.; die, dat van haar, van hun
heurig bn.; 1. gehorig 2. gezegd van het weer: zodanig dat men geluiden van elders goed hoort (vooral bij vorstig weer) 3. bang 4. er gezond en vrolijk uit ziend

heurzels pers. vn.; haarzelf

heusgat z. *eusgat*

heuzen z. *hozen*

hevetaske, hevertaske, heveltaske z. *evertaske*

hevel de; hefboom, vaak van hout

hevelen ww.; 1. omhoog heffen 2. overhevelen

hevetille, hevertille, tilleven, evertille, evetille, tilheve, hevetil de; drijvend zodenveld

hiasint de; hyacint

hi'j pers. vn.; hij

hiddekaamp z. *heidekaamp*

hiel I de; hiel, bekend lichaamsdeel

hiel, heel II bn.; 1. heel, niet kapot 2. in totale omvang, gans 3. groot: van omvang, lengte, belang 4. niet bep. snugger, sloom

hiel, heel III bw.; in aanzienlijke mate, erg

hielal et; heelal, kosmos

hieboel, heleboel de; heleboel

hielegeer, hielegaer en var. bw.; helemaal

hielemaol, hielemaole, helemaol, hielendal, helenmaol, hieldal bw.; 1. geheel en al 2. ver verwijderd

hielen, helen ww.; helen, beter worden

hielestiek z. *ielestiek*

hielhuuds, heelhuuds bw.; heelhuids

hielte z. *hilde*

hieltied, heeltied bw.; de hele tijd, lange tijd, ook: *de hieltied* id.

hiem et; erf

hiemen ww.; hijgen

hiemerig bn.; hijgerig, kortademig

hiemertien z. *iemertien*

hiemhond de; waakhond op het erf

hieminge, hiemige de; erf, vaak incl. het huis

hiemkunde de; kennis van eigen omgeving

hiempe z. *hompe*

hiemphamp, himphamp, hiemham, hiemhamp, hiephannes de; 1. niet veel (vaak in bep. verbinding) 2. iets wat slecht uitpakt (vaak in bep. verb.) 3. gezegd als dooddoener, om van een vraag af te komen e.d.

hiemtuun de; heemtuin

hiemvaaste bn.; honkvast

hiemziekte de; heimwee

hiepe z. *hippe*

hiepen ww.; in bijv. *Ie kun hiepen of piepen* wat je ook doet, ik laat het niet gebeuren, ik doe het niet

hiepentriep z. *hippentrippe*

hiepeteek, hiepteek, hiepoeteek de; hypotheek

hiephannes z. *hiemphamp*

hierbezieden vn. bw.; hiernaast

hierbuten vn. bw.; buiten deze kwestie
hierdaele vn. bw.; hierlangs
hierdeur vn. bw.; hierdoor
hierhenne vn. bw.; hierheen
hierlanges en var. vn. bw.; hierlangs
hierneffen vn. bw.; hiermee vergelijkend
hieromme vn. bw.; om deze kwestie
hieromtoe, hierommetoe vn. bw.; hieromheen
hieromtrent vn. bw.; m.b.t. deze kwestie
hierweg vn. bw.; hiervandaan
hierzo, hierzoot, hierzoet vn. bw.; hierzo
hies, hees bn.; hees
hiesachtig en var. bn.; heesachtig
hiesp tw.; geroepen om eenden te lokken
hiespen ww.; krachtig aantrekken: m.b.v. een lus, gesp e.d.
hiesten z. *haosten*
hietbloedig bw.; 1. snel kwaad 2. wulps, nogal sexy 3. levendig, levenslustig (van een paard)
hiete bn.; 1. heet 2. driftig 3. gebrand op, tuk op 4. geil, hitsig
hietelopen ww.; warmlopen (lett. en fig.)
hieten ww.; heten
hietgebakerd, hietgebekerd bn.; heetgebakerd
hietgluuiend en var. bn.; gloeiend heet
hietheufd de; heethoofd
hietwaeterkraene de; heetwaterkraan
hiewip z. *heewip*
hiezig bn.; heesachtig
hiften, hifken, huften, huffen, ophuften, ophiften ww.; 1. optillen 2. sterker zijn en dus aankunnen 3. tillend de zwaarte bepalen
hijsen ww.; 1. ophijsen 2. veel drinken (van bier vooral)
hijsteren z. *ophijsteren*
hikken ww.; 1. hikken 2. in *nauw te hikken* snel geraakt/aangebrand reagerend, erg serieus; ook: *nauw te hikker* id.
hikkeren ww.; kleine hikjes geven
hikkertien, hekkertien, ikkertien, hikkeltien et; 1. klein scheurtje 2. klein probleempje
hilde de; zolder (vooral van losse planken, boven stallen, soms ook in een schuur)
hildeledder de; kleine ladder naar de *hilde*
hildesliete de; ronde, dragende paal onder de hilde
hillemenaosie z. *hellemenaosie*
hilde, hilt, jelte, hielte de; handvat
him, hum, hem, hom, 'm, em pers. vn.; 1. hem 2. benaming voor de penis
himd z. *hemd*
himmel, himmel- z. *hemmel(-)*
himpe z. *hompe*
himphamp z. *hiemphamp*
himzels pers. vn.; hemzelf
hinderlaoge de; hinderlaag
hing, heng, deureheng et; ijzeren haak waarop een deur, hek of blind draait, (oor van een) deurehengsel
hingsel, hingsel- z. *haansel(-)*
hingst de; 1. hengst 2. zwaargebouwde kerel 3. flinke klap

hingstebloeme de; paardbloem
hingsteboer de; boer die hengsten houdt (ter dekking)
hingstehoolder de; iemand die hengsten houdt (ter dekking)
hingstehoolderi'je de; stoeterij
hingstelul de; 1. penis van een hengst 2. hufte, klootzak
hingsten ww.; 1. hard duwen, rukken, trekken, slaan, bezig zijn met lichamelijk werk 2. hardhandig stoeien
hingster et; langwerpig weeginstrument met haak; met een langwerpige wijzerplaat
hingstesnieden ww.; castreren van een mannelijk veulen
hingstestestjon et; dekstation met hengsten
hingsteveol, hingstveol et; mannelijk veulen
hingstig bn.; tochtig (van merries)
hinkblokkien, hinkelblokkien hinkhoohtien z. *parkhinkersblokkien*
hinkeldepinke de; iemand die huppelend, a.h.w. dansend voortgaat
hinkeldepink, hinkeldepinkel de; iemand die hinkend loopt, die kreupelt
hinkeldepinkelen, hinkepinken, hinklepinken, hinklepinken, hinkeldepinken en var.; als het ware dansend zich bewegen, vooral: met steeds twee stappen achter elkaar op hetzelfde been en vervolgens op het andere been
hinkelpark, parkhinkershokkien, hinkelhokke, hinkelpaark, parkhinkhokke et; het perk, het op de grond getekende traject bij het parkhinken
hinne, hinne- z. *henne(-)*
hinnepieke, hennepieke de; vrouwelijk kuiken
hippe, huppe, hiepe, hipper de; soort fluitje uit lijsterbeshout
hippehooht, huphooht, huppehooht et; hout van de lijsterbes
hippemaeken z. *huppemaeken*
hippentrip, hippentrippe, hippentrip, hippetrip, hiepentriep, hippeltrip de; kleine vrouw of nuffig meisje
hipperd, hippien de; 1. mager meisje, vrouwtje; lichtgebouwd iemand 2. Mondstuk van een tabakspijp 3. hetz. als *hippe*
his tw.; 1. gezegd om een hond aan te hitsen 2. au (doordat iets te heet is)
hisp tw.; lokroep voor ganzen, eenden
hispel de; in *D'r komt niks van op 'e hispel* er komt niets van terecht
hissen ww.; aanhitsen, ophitsen (van een hond)
hitsig bn., bw.; 1. geil, wulps (van mensen) 2. venijnig, fel, heetgebakerd 3. warm (van het weer, de binnentemperatuur, de beleefde lichaamstemperatuur) 4. zich overdreven druk makend, overdreven druk doend
hitten, hieten ww.; verwarmen, hitte afgeven
hittepetit de; drukke, aanstellerige, overdreven doende vrouw, meisje
hiw, ho z. *how*
hobbel de; 1. oneffenheid 2. kleine tegenslag 3. ruzie 4. hobbelpaard met hekwerk 5. in *in de hobbel* in de war, malende, verkeerd lopend, met ruzie; ook in: *op 'e hobbel* een beetje gek, buiten zinnen, ook: weg, de hort op
hobbelbien et; horrelvoet
hobbeldebobbelen ww.; hobbelen gaan
hobbeldiek de; hobbelige weg
hobbeldraffien z. *sjokkien*
hobbelen ww.; 1. hobbelen, hobbelen gaan, moeizaam gaan 2. ruziën, tekeergaan tegen elkaar
hobbelig bn.; 1. hobbelig 2. moeizaam lopend (door het ouder worden)
hobbelmenning, hobbelmenninge, hobbelmennige de; hobbelig zandpad

hobbelzak de; groot en zwaar dier
hobbezak de; 1. grote, grofgebouwde vrouwspersoon 2. te wijd kledingstuk 3. iemand die z'n kleren te wijd en voddig om z'n lichaam heeft
hobbezakkerig bn.; te ruim zittend en zonder vorm (van kleren)
hodde z. *horre*
hoe bw.; vragend vn., voegw. 1. hoe; *hoe of te nao* hoe dan ook 2. z. *hoeg*
hoe'n bw., vragend vn.; wat voor (een)
hoed de; 1. hoed 2. vlegelkap
hoedaonig bw.; op welke wijze
hoedaonighied de; 1. functie 2. de bijbehorende eigenschap 3. iemands aard
hoede-illestiek et, de; elastiek aan een hoed
hoededeuze de; hoedendoos
hoederaand de; hoedrand
hoedevere de; veer op een hoed
hoedsjeballen, hoetienballen, pettienballen, pettiengooien en var. et; bep. kinderspelletje spelen waarbij ballen in een pet, muts e.d. moeten worden geworpen
hoedslaon ww.; bep. spel spelen: met een stok moest men de hoed van een stropop slaan
hoefbeklemming de; ontsteking of ziekte anderszins aan de hoof van paard of koe
hoefbeslag et; ijzeren beslag onder hoeven
hoefel z. *hoevule*
hoefelste z. *hoevuulste*
hoefiezer et; hoefijzer
hoefkreupel zn.; mankement aan een hoof van een paard of koe waardoor het dier kreupelt
hoefzalve z. *hoevezalve*
hoeg, hoege, huug, hoe de; huig
hoeïene z. *hoeniene*
hoek, hoek de; 1. hoek 2. plek, afgelegen/niet zo in het oog vallende plaats 3. streek, plaats elders, windrichting 4. stuk grond
hoekerig bn.; met nogal wat hoeken, met nogal duidelijke hoeken
hoekespitten z. *hoekspitten*
hoekgarve, hoekgaarve de; garve op de hoek van een wagenvracht rogge of ander soort graan
hoekglas et; hoekraam, hoekvenster
hoekhuus et; hoekhuis
hoekieslappe de; lap waar men, om te oefenen, bepaalde stukjes in moest breien
hoekiezer et; hoekijzer
hoekig bn., bw.; 1. hoekig 2. met de vorm van een vierkant 3. nors, kortaf 4. groot en stevig gebouwd 5. met uitstekende jukbeenderen
hoekkaaste de; kast in een hoek geplaatst
hoekkeper, hoekekeper de; hoekkeper
hoekkezien et; hoekkozijn
hoeklaampe de; lichtpunt op een hoek
hoekpanne de; speciale dakpan voor de hoeken van een dak
hoekpaol, hoekepaol de; hoekpaal
hoekrim et; schap, plank om iets op te leggen: in een hoek
hoekrute de; hoekraam
hoekruter de; dakrib aan de hoek of rand van het dak waarop men de vorsten spijkert
hoeks z. *haoks*
hoekslepe, hoeksleper de; dakrib die een hoek van een dak vormt
hoekspiende, hoekspiene de; driehoekige hoekkast

hoekspitten ww.; bijwerken van hoeken en randen van een akker, nl. waar men met de ploeg niet bij kan komen

hoektane de; hoektand

hoekveenster et; hoekvenster

hoekwitter de; kwast om hoekjes mee te witten

hoelange, hoelaank bw.; hoe lang, met welke tijdsduur

hoele, hule, heule de; harde schil van bep. vruchten (erwten, bonen, kastanjes, kruisbessen enz.)

hoelen, hulen ww.; valsspelen door met de hand de knikker voort te bewegen bij het knikkerspel

hoempe z. *hompe*

hoempelman z. *hampelman*

hoenderhokke et; kippenhok

hoendermiere, hoendermier, hoenemiere, kiepemiere, miere de; vogelmier, een als onkruid bekende muursoort

hoenderschofferd, hoenderschoffel de; 1. torenvalk 2. buizerd 3. ruigpootbuizerd 4. kiekendief

hoenend, hoenen zelfst. vragend vn.; wat voor één

hoeniene, hoe'n iene, hoeiene zelfst. vragend vn.; wat voor één

hoenig bn.; levenskrachtig

hoep z. *hup* II

hoepe, hoepel de; hoep van ijzer, nl. om een wiel, vat e.d., ook wel van hout

hoepejaegen ww.; spelen met hoepels (kinderspelletje)

hoepeleggen, hoepeommeleggen ww.; leggen van een hoep om een wiel

hoepelslange de; bep. gevaarlijke slang die zich als een hoepel rollend zou voortbewegen (volgens overlevering)

hoepemaeken ww.; maken van hoepen met name voor wagenwielen

hoepeverleggen ww.; 1. een nieuwe *hoepe* om een houten wiel zetten 2. het door uitdroging te klein geworden wiel met de *hoepe* erom in het water leggen zodat het hout weer uitzet en in de *hoepe* sluit

hoepien et; strik om wild te vangen

hoeplatente de; attractie op kermis waarin men moest werpen om prijzen

hoere, hoer de; hoer, prostituée

hoerebok de; hoerenloper

hoerehuus et; hoerenhuis

hoerejaeger de; hoerenjager

hoerejong et; 1. onwettig kind 2. regel die niet vol is bovenaan een bladzij of kolom

hoerekaaste de; hoerenkast, bordeel

hoerekiend et; onwettig, onecht kind

hoereknippe de; (stille) hoerenkast

hoerenust et; bordeel

hoeriebes z. *onremers*

hoestbuije, hoestbuie de; hoestbui

hoestig, hoesterig bn.; hoesterig

hoestpestillegien et; hoestpastille

hoestteblet de, et; hoesttablet

hoetelen ww.; flink bestraffend toespreken

hoetien 1. hoedje 2. badmintonhoedje 3. klein rond voorwerp boven in petroleumlamp dat het licht moest verspreiden 4. draaibare kap op de steel van een dorsvlegel, waaraan de knuppel

zit 5. op een streep getekend vierkantje waarin men centen of pijpestelen moest gooien (bij het spel *streepgooien*)

hoetienballen z. *hoedsjeballen*

hoeve, hoef de; 1. hoef 2. boerderij

hoeveboek de; bladmaag

hoeveer, hoevere bw.; hoever

hoeven ww.; 1. hoeven 2. in *niet hoeven* geen aandrang hebben om naar de wc te gaan

hoevezalve, hoefzalve de; hoefzalf

hoevule, hoeveule, hoeveul, hoevuul, hoefel vragend hoofdtelw.; hoeveel

hoevuulste, hoeveulste, hoefelste vragend rangtelw. (zelfst.); hoeveelste

hoezoenend, hoezoen vragend vn.; wat voor soort

hoezoeniene vragend vn.; wat voor één

hoezokken, hoezokke, hoezokkend vragend vn.; wat voor soort, wat voor één

hof I et; 1. hof 2. kerkhof

hof II de; 1. tuin, erf met tuin 2. hetz. als *appelhof*

hofdeure de; deur naar boomgaard of tuin

hoffelik bn.; hoffelijk

hoffien et; 1. hofje 2. woonbuurt, onttrokken aan het doorgaande verkeer

hofholing, hofhoolding de; hofhouding

hoge I de; hooggeplaatste persoon

hoge II bn.; 1. hoog 2. noordelijk, noordoostelijk, oostelijk (van de wind) 3. vreesachtig (van het kijken van een paard)

hoge-achten ww.; hoge achting voor iemand hebben

hogedrokgebied et; hogedrukgebied

hoge-op bn.; aan de hoge kant, hoog

hogerop bw.; 1. in hoger beroep 2. hogerop in maatschappelijk opzicht 3. (van de wind) naar het noorden, noordelijker, noordoostelijker

hogersgeld z. *hooggeld*

hogeschoele de; hogeschool

hogevene, hogeveen et; hetz. als *hoogvene* hoogveen

hogien et; heuveltje

hoj, huj tw.; 1. uitroep van plezier 2. gezegd ter begroeting of bij vertrek

hok, hoek, huk vragend vn.; welk, wat voor

hokke et; 1. hok 2. hokkig of klein vertrek 3. slechte woning 4. politiecel, cachot 5. bijeengeplaatste schoven of pakjes hooi 6. hok bij bep. spelletjes, vaak op de grond getekend

hokkeboel, hokkiesboel de; 1. het geheel aan hokken buiten 2. veelheid aan kleine kamers in woonhuis of ander gebouw

hokkekalf, hokkalf et; kalf dat de eerste winter op stal staat, in donker groot wordt

hokkelen ww.; strompelen

hokkeling de; 1. éénjarig kalf 2. opgeschoten jongen

hokken ww.; 1. bijeen huizen in een (te) kleine ruimte 2. ongetrouwd samenwonen 3. haperen, blijven steken

hokker de; 1. iemand die samenwoont 2. degene die de hokken (van graan) op het veld zet

hokkeredden, hokkelegen ww.; leegmaken van een hok (vooral: verwijderen van mest en oud stro, om vervolgens een droge ondergrond aan te brengen voor het vee)

hokkeri'je de; 1. hetz. als *hokkerommel* 2. hokkerig (deel van het) huis

hokkerommel, hokketroep de; het geheel aan (oude) hokken

hokkestreek z. *gaastestreek*

hokkevarken et; varken dat men in een hok houdt, en dat niet in het land komt

hokkien, hokke et; 1. klein hok 2. baarhuisje, lijkhuisje 3. (vaak mv.) bep. gedeelte van de kerk waar de bestuursleden zitten 4. kolommetje rekensommen e.d. in een schrift 5. (mv.) overlijdensadvertenties

hokkies, hokkies- hokjes-

hokkiesboel z. *hokkeboel*

hokse, kni'jhokse, kni'jehokse de; 1. knieholte 2. slordige vrouw

hokseboksen ww.; eigenaardig lopen

hokvaaste bn.; honkvast

hol bn.; 1. hol 2. van de wind: onvast, onstuimig 3. van de zee: onstuimig

holbonkerig, holbonkig bn.; met uitstekende jukbeenderen

holboom de; boom met gaten van spechten

holderd z. *hoolderd*

holdissel, geutedissel de; gootdissel

hole de; huis, woning, bijv. *Ze komt niet weer uut de hole*

holen ww.; 1. houden, vasthouden enz. 2. aan iemands kant staan, samenspannen 3. het redden, net zo goed zijn als 4. door slaande, gaande bewegingen doen gaan 5. als vee (blijven) hebben 6. goed houden (van voedsel e.d.) 7. het doen voorkomen 8. in lichte mate stotteren 9. vast blijven zitten, blijven kleven 10. van mening zijn

holheufdig bn.; weinig verstand hebbend

holing, hoolding, holink, hoorling, holige, houwling de; 1. houding 2. wijze van gedrag of optreden 3. duimeling, vingerling

holkostig bn.; met holle korst (van brood gezegd)

hollaandertien et; 1. kleine Hollander 2. bep. soort varken (breed en stevig, niet groot)

Hollaans et; 1. het Nederlands 2. de streektaal van Noord- en Zuid-Holland

hollebol, hollebollerig bn.; gezegd van een onstuimige wind

hollegien et; 1. holletje 2. holle kant van een bikkel

hollen ww.; hol worden, in verb.

hollewaais bn.; slordig, scheef

hollievig bn.; (vooral van koeien) met platte, holle buik

hollig bn.; met hol lichaam, mager (van een koe)

hollighied de; holle ruimte tussen, in iets

hollosie en var.; z. *gelosie*

hologig, holoogd bn.; hologig

Holpae z. *Hooltpae*

holpiepe, holpupien de; holpijp

holster z. *hoolster*

holvingerd bn.; onhandig met z'n handen

hom z. *him*

hommel, hummel de; hommel

hommelhunning, hummel de; honing van de hommel

hommelnust, hummel et; nest van een hommel

hompe, hoempe, hiempe, himpe de; een dik stuk (brood, koek e.d.)

hompelen ww.; raar lopen

homperd de; grof, onfatsoenlijk iemand

hompeschompes et; kapotte staat, bijv. *Ze trappen heur et hompeschompes* ze trappen de anderen zo ongeveer kapot

hond de; 1. hond 2. hondse kerel 3. bep. verbindingstuk op de draaischommel tussen (en over) voor- en achterstel van een ouderwetse boerenwagen

honde, honde- z. *honne-*

honderdvoold et; honderdvoud

hondertien et; honderdje
hondsmu z. *hoonsmuui*
hongerbaentien et; hongerbaantje
hongerboek de; hongerbuik
hongerhals de; iemand die steeds trek heeft, die veel eet
hongerkaampe z. *hongerpolle*
hongerlappe de; iemand die graag en veel eet
hongerlappen ww.; op eten uit zijn, graag (meer) willen eten
hongerlieden ww.; honger lijden
hongerlieder de; iemand die honger lijdt
hongerpolle, hongerkaampe de; in op 'e *hongerkaampe* het armoedig hebbend, met weinig voedsel
hongerstaeking de; hongerstaking
hongerzwaarm de; hongerzwerm
honk, honke, honkerd et; 1. iemands thuis 2. honk bij spelletjes
honkeren z. *hunkeren*
honktikkertien et; bep. tikspelletje
honkvaaste bn.; honkvast
honne, honne-; honden-
honnebakkien et; etensbakje van een hond
honnebeie, honnemiege, honnemiegebeie de; 1. sporkehout of bes van die boom 2. bitter-zoet (bep. plant)
honnebeiepolle, honnebeieboom, honningepolle, honnigen de; vuilboom, sporkehout
honneblad et; grote weegbree
honneblaeden mv.; ridderzuring
honnebomehooft z. *honnemiegehooft*
honnedraf de; sukkeldraf
honnedrol de; keutel, drek van een hond
honnegat et; cachot, kerker
honnegeld et; hondenbelasting
honnegeloof et; 1. hondengeloof 2. het niet gelovig zijn in godsdienstige zin
honnegieseler de; 1. iemand die honden africhtte en verkocht 2. koster of onderkoster, die nl. honden in of bij de kerk moest weggagen 3. zweep met leertje om honden voor de kar mee aan te drijven 4. degene die de hondenkar bestuurt 5. grafdelver 6. (negatief) opzichter bij de werkverschaffing (die nl. vaak kwaad was)
honnehaor et; 1. hondenhaar 2. hondegras, Engels raaigras
honnehokke et; 1. hondenhok 2. slecht, armoedig onderkomen 3. politiecel e.d.
honnekamme, honnekemme de; kam om een hond mee te kammen
honnekarre de; hondenkar
honneketten, honneketting de, et; hondenketting
honnekonterleur de; controleur van de hondenbelasting
honnekop de; hondenkop
honnekörf de; hondenmand
honneliende, honnelijn de; hondenlijn
honnelocht de; hondengeur
honneloop de; hondenren
honnemaand, honnemaande de; hondenmand
honnemeule de; (kleine) karnmolen, in werking gehouden door een hond
honnemiege, honnemiegebeie z. *honnebeie*
honnemiegehooft, honnebomehooft et; sporkehout

honnemiegen mv.; (verz.) sporkehout
honnemieger de; 1. vuilboom 2. scheldwoord van jongens onder elkaar
honnemiegershooft et; 1. sporkehout 2. de plant bitterzoet
honnemiegerspolle de; vuilboom
honnemiere de; vogelmuur
honnenuust et; hondennest
honnepistol, honnepestol et; 1. hondenpistool 2. speelgoedpistool met klappertjes
honnepolle de; smalle of ronde weegbree
honnepon, honnepop tw.; troetelwoord: lieve hond
honneshokkien et; sukkeldrafje
honneshlager de; hondenslager
honneshnute de; hondensnuit
honneshtront, honneshchete de; uitwerpselen van een hond
honneshonge de; 1. hondentong 2. smalle weegbree
honneshroep de; slordige, rommelige toestand bij iemand met honden en katten
honneshweer et; hondenweer
honne-wc de; hondentoilet
honneshgpolle, honneshgen z. *honnebeiepolle*
hoofd, hoofd- hoofd-; z. ook *heufd-*
hoog, hoog- hoog-
hoogbeshnig bn.; hoogbeshnig
hoogbeshchtig bn.; bijna kalvend
hooggeld, verhooggeld, hogershgeld et; verschil tussen het eerst geboden bedrag op een verkoping en het bedrag waarvoor uiteindelijk verkocht wordt, ook: percentage ervan als hooggeld
hooghaashlemmerdeshks, hooghaashlemmerduuts,
hooghaashlemmerduitshooghaashlemmerdeshuts en var.; Hooghaashlemmerdeshks, gemaakt klinkend Nederlands
hooghaashorig bn.; met hoge haashrplant
hoogheshattig bn.; hooghartig
hoogkeshker de; hooghartig iemand
hoogshlerer de; hoogshleraar
hoogshnisse de; hoogshnis
hoogshneudig bn.; hoogshnodig
hoogshstaelig bn.; met lange bloeshstengel
hoogte, heugte, hugte de; hoogte
hooguut bw.; hooguit
hoogzit de; uitkeshkpost om wild te besphieden
hool et; hol:ESH bv. in het hooi, om appesh in te beshgen
hool-an; in *een husien van hool-an* huis waar iedereen beshnenvalt, zo maar beshnesh kan komen voor een gezeshlig praatje
hoold et; hoesvast, de mogeshlkeshd om goed te keshmmen, goed vast te houden
hooldbesh bn.; hoesbeshaar
hoolder de; 1. iemand die beshit 2. iets waarmesh men iets vasthoudt, vastkeshmt
hoolderd, holderd de; rusteshjd,ESH jd om te stoppen
hooldershaand; in *in hooldershaand* over rehtesh, eigeshdommen beshchikkeshd, aan het langste eind trekkeshd
hoolding z. *holing*
hoolster, holster, olster et, de; 1. foeshdraal voor een revolver, messesh e.d. 2. *breshschie* of riem daarESH

hooft, hooft-; hout(-)
hooftbaas de; houtbaas
hooftblok, hooftsblok, prikkeblok et; houtblok, vooral: om er brandhout op te hakken
hooftbok de; 1. houtbok 2. bep. takel voor zware voorwerpen
hooftboot de; houtboot
hooftbult, hooftbulte de; stapel, berg hout
hooftdoeve de; houtduif
hoofttekster de; vlaamse gaai
hooften bn.; houten, van hout
hoofterig bn.; 1. houterig (m.b.t. het lopen) 2. houtachtig, houtig
hooftgeld et; geld dat men kreeg voor de verkoop van gekapt hout
hooftthaoke de; haak voor het verrollen van bomen
hooftthokke et; hok waarin men brandhout bewaart
hooftien et; 1. houtje 2. houten schaats
hooftiesfebriek de; sociale werkplaats met vooral houtbewerking
hooftiesraepen, talhooftiesraepen ww.; 1. bep. spel met houtjes spelen 2. hetz. als *parkhinken*
hooftieszaegen ww.; zagen van brandhout
hooftig bn.; houtig, houtachtig
hooftketten, hooftketting de; ketting met behulp waarvan men bomen e.d. wegsleept
hooftkleuven, hooftkluven ww.; kloven van hout
hooftkrulle de; houtkrul
hooftlaoge de; houtlaag
hooftliem de; houtlijm
hooftlocht de; houtlucht
hooftloegen ww.; in rijen, lagen stapelen van hout
hooftmennen ww.; met een paard gehakte of gezaagde bomen uit het bos slepen
hooftopslagplak et; houtopslagplaats
hooftpad et; pad waarlangs men hout afvoerde
Hooftpae, Oolpae, Ooltpae, Holpae, Ooldehooftpae en var. et; plaatsnaam: Oldehooftpade
Hooftpaeïnger, Hooftpaeïger, Oolpaeiger en var. bn.; van, m.b.t. *Hooftpae*; zelfst.: iemand uit die plaats
hooftperdukt et; houtproduct
hooftpries de; houtprijs
hooftschipper de; schipper op een hooftschip
hooftskleur de; kleur van verf waarmee men een houten wand e.d. verft, bijv. *Et beschot was mit mooie hooftskleuren beschilderd*
hooftskoolschets de; hooftskoolschets
hooftslag de; opschietend jong hout
hooftsniewark, hooftsniedewark en var. et; houtsnijwerk
hooftsnippe de; 1. houtsnip (bep. vogel) 2. hetz. als *bakkebrogge*
hooftstek et; 1. houten hek 2. hoofttuin, opslagplaats voor hout
hooftstikkerig bn.; hetz. als *stokkerig*
hoofttellen ww.; tellen van gehakte stukjes brandhout (voor de verkoop)
hoofttieke de; teek
hooftverkope, hooftverkoping, hooftverkopinge de; houtverkoping
hooftviele de; houtvijl
hooftvri’j bn.; houtvrij
hooftwal de; 1. houtwal, boswal 2. losplaats voor schepen
hooftwark, hooftwaark et; houtwerk

Hooltwoolde, Ooldehooltwoolde et; plaatsnaam: Oldeholtwolde

Hooltwooldiger, Ooldehooltwooldiger, Ooldehooltwoolder bn.; van, m.b.t. *Hooltwoolde*; ook zelfst.: iemand uit dat dorp

hooltwottel de; 1. zevenblad 2. duizendknoop 3. wilgenroosje of basterdwederik 4. veenwortel

hooltzaegmeule de; houtzaagmolen

hooltzoolder de; houtzolder

hoolvaaste en var. bn.; houvast

hoons bn.; honds

hoonsbertaol bn.; hondsbrutaal

hoonsdag, hoonsdaegen de, vooral mv.; hondsdag(en)

hoonsdraf, boerehondsdraf de; hondsdraf

hoonsmuui, hondsmu bn.; hondsmoe

hoop, hope de; 1. hoop 2. in *een hoop* veel, ook: vaak

hoorling z. *holing*

hoornbehemmeler, hoornbehemmelder hoornbekapper, hoornopknapper de; iemand die de punten van de

hoorns van kooien afneemt en ze kappend en vijlend bijwerkt

hoornbi'je de; hoornaar

hoornblazer, hoornspeuler, hoornspeulder, hoornmuzikaant de; 1. hoornblazer 2. (mv.) fanfarekorps 3. koe die steeds hard loeit

hoornbloeme de; grootbloemmuur

hoorndreuge bn.; zeer droog

hoornkôrps et; fanfarekorps

hoornleger, hornleger et; erf van oude boerderij (eerder vaak: omgeven door grachten, flinke sloten), ook: afgebakend stukje land op het erf

hoornnemer de; koe die iemand op de hoorns wil nemen

hoornopknapper z. *hoornbehemmeler*

hoornpoep, hoornpoepe de; Duitse hoornblazer die door dorpen en steden trok om met muziek iets te verdienen

hoorntien et; 1. kleine hoorn 2. worsthoortje

hoornzetter de; houten hulpmiddel, soort van klem om de hoorns van koeien in de juiste stand te krijgen

hoost de; stoot

hoosvoetling z. *hozevoete*

hopien et; kleine hoop

hoppe, hop, hoppie, hoppien de; 1. paard 2. hagewinde 3. hop (bep. plant)

hoppegoorn de; stukje land waar hop op werd verbouwd

hoppeklaover de; hopklaver

hopstaeken, hopstaeke de; 1. vrouw die lomp is en daardoor het werk niet goed doet 2. grote vrouw 3. lange, magere vrouw

hopsteiger, hopsesteiger, hopstaeye de; 1. lompe vrouw die niet met het werk opschiet 2. grote, grofgebouwde vrouw of meid, vaak: met lompe bewegingen 3. groot paard of ander groot dier 4. grote kamer- of tuinplant 5. stellage waarop de hop werd gedroogd

horken z. *huken*

horlepiep en var. de; 1. horloge (schertsend) 2. bep. dans 3. niet standvastige persoon 4. bep. zelfgemaakt speelgoed, bestaande uit een kastanje die aan een touw ronddraaide dat aan de bovenzijde door een aardappel ging

horlepoot z. *horrelvoete*

horlosiebusien et; horlogezak

horlosiekaaste de; koperen of blikken doosje om horloge

hornties mv.; gaatjes, in *in alle hoekies en hornties* in alle hoeken en gaten

horre, hodde, hor de; 1. dikke, dichte, in elkaar gedraaide laag struiken, planten, gras 2. horde, grote groep 3. Hor (voor raam) 4. (mv.) hoeken, kanten

horrel de; mismaakte voet, horrelvoet

horrelen, hottelen ww.; slecht in elkaar zetten

horrelvoete, horrelbien, horrelpoot de; horrelvoet, ook: iemand met zo'n voet

horzelknipper de; degene die door horzels veroorzaakte verdikkingen bij het vee uitkneep (*horzelbulten*)

horreraempien et; hetz. als *horre*, bet. 3

hosien et; 1. kousje 2. sullig vrouwtje, meisje

hosse de; dikke vrouw

hossebossen, hossefotten, hossefossen ww.; 1. op en neer gaand schudden, vooral: een kind op de arm of veelal op schoot heen en weer en/of op en neer schommelen; ook: schommelend op een schommelstoel; ook: het op die wijze gewiegd worden 2. hossend lawaai, drukte maken, druk stoeien 3. spelletje spelen waarbij de één de ander voortdurend een beetje omhoog wipt, vooral: waarbij men zit, elkaar vasthoudt en z'n benen onder het achterste van de ander heeft waarbij men elkaar steeds omhoog opwipt

hossefotten ww.; 1. heen en weer bewegen, steeds net iets anders gaan zitten 2. z. *hottefotten, hossebossen*

hossen ww.; 1. hossend springen, dansen 2. een kind op schoot heen en weer bewegen om het rustig te krijgen

hot, hort I 1. in *de hot* op de hort op, weg 2. ruk, trek, snelle beweging 3. z. *hotte, hottig*

hot II, in *van hot naor her* dan weer daar, dan weer hier, overal

hot III bn.; gestremd, van melk: *Et was allemaol hot*

hoteldebotel bn.; 1. in de war 2. tot over z'n oren verliefd

hotse de; 1. dikke, vadsige vrouw 2. dik dier 3. zich lomp, ruw gedragende jonge vrouw

hotsevodse, hotsepodse de; 1. dikke, vadsige vrouw 2. zich lomp, ruw gedragende jonge vrouw

hotte, hot de; bep. soort zachte veengrond onder de laag die als *schalter* bekend is, niet als het eigenlijke veen beschouwd, ook: de overgangslaag tussen het eigenlijke laagveen en het zand eronder

hottebille de; iemand die voortdurend trektvmet z'n been

hottebillen ww.; met schokken lopen, met een trekkend been lopen

hottefielen ww.; 1. omrammelen aan een deur, voortdurend aan iets rukken, trekken 2. op onaangename wijze tegen elkaar praten

hotteflotteri'je de; het slecht werken van een pomp, nl. wanneer men slechts met kleine beetjes kan oppompen

hottefot, hotteflot de; . gezegd van een oude, sputterende auto e.d. 2. pomp die niet goed werkt, die nl. met veel pompende bewegingen slechts kleine beetjes water naar boven brengt

hottefotten, hotteflotten, hossefotten ww.; 1. hortend heen en weer trekken, met rukkende bewegingen trekken 2. (van een pomp) slecht werken, nl. met kleine beetjes water omhoog brengend

hottefottepot z. *foddelpot*

hottefottien et; kort ogenblik

hottegrond de; hetz. als *hotte*

hottel de; grendel

hottelen ww.; 1. ergens aan omrammelen, heen en weer rammelen 2. rammelend en stotend, hortend rijden 3. hakkelen, stotteren 4. z. *horrelen*

hottelig bn.; niet vastzittend, rammelend

hottelpot z. *foddelpot*

hotten ww.; 1. hard rukken, met korte, hevige bewegingen trekken 2. met horten en stoten gaan

hottentot de; 1. hottentot 2. niet zo snugger en evt. niet bep. knap iemand 3. gezegd van iemand uit een slordige huishouding, een slordig, onverzorgd iemand 4. lomp, onbehouwen iemand, vreemde verschijning

hotteren ww.; met horten en stoten praten

hotterig bn., bw.; hortend, met horten en stoten, met rukken en trekken

hottien et; 1. klein poosje 2. kleine trekkende beweging

hottig, gehot, hot bn.; 1. kortademig 2. (van melk) geschrift en daardoor met kluiten

houw I de; 1. een stuk dat ergens uit mist, met name: door een slag met een (scherp) voorwerp 2. klap 3. bep. oogziekte bij vee, houw, vooral bekend van koeien 4. hetzelfde als *houwgien*

houw II z. *how*

houwe de; hetzelfde als *houwgien*

houwen ww.; 1. slaan 2. hakken, kappen 3. hakkend, ongelijkmatig maaien

houwer de; iemand die erop slaat, hakkend slaat e.d.

houweri'je de; het voortdurend vechten, slaan

houwgien et; kleine schoffel aan een gebogen en teruglopend deel (dat aan de steel zit), zodat het scherpe deel in de richting wijst van degene die schoffelt

houwlik et; var. van *huwlik*

houwling z. *holing*

houwmes et; 1. iemand die ruw is, lomp praat, zich op schreeuwerige wijze over iets uitlaat, onverschillig iemand 2. groot, grofgebouwd en lomp of onhandig en/of brutaal vrouwelijk iemand

how, hiw, huw, ho, houw tw.; 1. gezegd om een trekdier te doen stoppen, ook om iemand te doen stoppen, ophouden, af te remmen 2. terechtwijzende, afkeurende of afremmende uitdrukking

hoze de; kous

hozebaand de; 1. hoosband, kouseband, aan broek of onderbroek vastgezet, ook 'los', nl. met *knippen* om de benen 2. lange, smalle strook stof 3. lang, smal stuk land

hozebieter de; bep. klein vliegje dat de melkers door de sokken heen stak

hozegaoren et; garen voor kousen of sokken

hozen, heuzen ww.; 1. geweldig hard regenen 2. door te hozen leegscheppen

hozepenne de; breinaald

hozepisser, hozemieger de; 1. Pasgeboren meisje 2. iemand met een urinelucht

hozeprieme de; breinaald

hozesokke de; sok over een kous gedragen

hozevoete, hozevoetling, hoosvoetling, hozevoelsken de; bijna steeds in het mv.; voetgedeelte van een kous

hozevorrels; in *op hozevorrels* op kousevoeten

hu tw.; uitroep van afschuw, door huivering, bijv. inzake kou

huden ww.; 1. (vooral van personen) goed in de gaten houden, stiekem op iemand letten 2. oppassen, drijven, met name van vee 3. bep. vee hebben, houden, bijv. *Vroeger huudden we wel es een koe op 'e sparre, dan hadden we 'm an de stikke* 4. zich hoeden voor, uitkijken voor

huder de; herder, oppasser op vee

huderig z. *huterig*

hudershond de; herdershond

hudeverkoper de; huidenkoper

hudig bn.; 1. met vuil op het lichaam 2. (van personen, ook wel van dieren) goed uit de kluiten gewassen, stevig gebouwd

huffen, huften z. *hiften*

hufter, hufterd de; 1. lompe of gemene vent, ook wel van een vrouw 2. een zwaar geval, ook: een zwaargebouwde persoon of dier

hufterig bn., bw.; op de manier van een hufter, van een onbeschofte persoon

hugen, hugen- z. *heugen(-)*

hugte z. *hoogte*

huh tw.; uitroep bij de jacht: om wild op te jagen, het uit de schuilplaatsen te drijven

hui, hui- z. *huj(-)*

huichelder de; huichelaar

huiig bn.; huiachtig

huike; in *de huike naor de wiend hangen* zich laten leiden door hoe een ander het graag ziet, zodat men voordeel kan verwachten

huj hui, huui I et; 1. hooi 2. hooivak

huj, hui II tw.; 1. informele groet: hoi 2. lokroep voor vee, met name voor koeien, gebruikt door jongens die overdag op de koeien pasten 3. geroepen wanneer men koeien opdrijft 4. z. *hoj*

hujbarg en var. de; 1. hooiberg, ter bewaring in ronde, vierkante of rechthoekige hoop opgetast hooi 2. los (beweegbaar) dak van de in bet. 1 genoemde stellage

hujbessem de; bezem (van lange twijgen) waarmee men het hooi in de *voergeute* veegde, z. ook *delebessem*

hujblaozer de; hooiblazer

hujboer en var. de; hooiboer

hujbok de; platboomd vaartuig voor het vervoer van hooi

hujboom en var. de; paal over een voer hooi

hujbore de; hooiboer, hooijzer (nl. om de temperatuur van het hooi mee te meten)

hujbotter de; hooiboter

hujbruui, hujbruj, huibrui en var. de; hooibroei

hujbruibrille de; gefingeerd instrument voor het halen waarvan men kinderen, beginnende knechtjes e.d. op pad stuurde, bij wijze van grap

hujbult, hujbulte en var. de; 1. hooimijt 2. grote, hoge hoop bijeengebracht hooi in het land

hujbultzetten ww.; hooi op het land in grote hopen zetten

hujdag z. *hujjersdag*

hujdollen ww.; een gat, gang in een hooiberg of *hujvak* delven bij hooibroei (om de broei te doen afnemen)

hujdoller de; iemand die bezig is met het *hujdollen*

hujdreger de; elk van beide dragers van een opper hooi (die nl. op twee stokken werd gehouden, de ene persoon liep voor, de ander achter)

hujdreugen, hujdrugen ww.; drogen van hooi, bijv. op hooiruiters

hujgien en var. et; 1. halmpje hooi 2. z. *hujjer*

hujhaoke, plokhaoke en var. de; hooihaak

hujharke, grösharke en var. de; 1. hooihark (waarmee iemand het hooi of gras bijeenharkt) 2. grote hark op wielen, getrokken door een paard, waarmee men hooi bijeenbrengt

hujharpoen de; hooihaak, nl. in de vorm van een harpoen (met weerhaak)

hujhoed de; goedkope, hol gevlochten rieten hoed

hujiezer et; hooiijzer

hujjegien et; regenboog in de hooitijd

hujjen, huien ww.; 1. hooien, hooi winnen, soms vooral: het in zwelen brengen na diverse bewerkingen 2. land benutten om hooi te oogsten

hujjer, hujgien, huigien, hujkertien de; 1. iemand die hooit 2. (vaak verkl.) klein buitje, veelal gezegd wanneer men in het land werkte en er een bui kwam, vooral van een bui stofregen

hujjeri'je de; het hooien

hujjersdag, hujdag en var. de; elk der dagen waarop men hooit of goed kan hooien

hujjershoed, hujjerhoed en var. de; hooihoed, in het bijzonder van grof gevlochten, goedkoop stro

hujjerstied, hujtied en var. de; tijd, periode waarin men hooit

hujjersweer, hujweer en var. et; hooiweer

hujjinge, hujjing, hujjige en var. de; 1. hooitijd 2. het hooien, het oogsten van hooi

hujkappe de; los (beweegbaar) dak van een hooiberg

hujkiste de; houten kistje met hooi om het eten in warm te houden als men naar het land ging om te werken, hooikist

hujklaampe de; deel van het hooi dat men heeft aangesneden en waaruit men steeds hooi haalt voor het vee

hujkonterleur en var. de; functionaris die de temperatuur controleert i.v.m. mogelijke hooibroei

hujkoorts en var. de; hooikoorts

hujkörf de; lichte maar grote korf waarmee men op kleine afstand hooi vervoert, bijv. voor het voeren

hujlaand et; 1. hooiland, nl. in tegenstelling tot gras- en bouwland 2. land waarop men bezig is met de hooioogst

hujlaandgrös et; gras van het laaggelegen hooiland (vaak: bij een riviertje)

hujlaanshuj et; hooi van het laaggelegen hooiland (vaak: bij een riviertje)

hujlaansverhuringe en var. de; verhuring van hooiland

hujlaeden ww.; hooi handmatig op een wagen laden

hujlaeder, huilaeder de; degene die zich bij het laden van hooi op de wagen bevindt en het toegestoken hooi op de juiste plaats legt

hujledder en var. de; lange ladder waarmee men in de schuur op het hooi kon komen; er bestond ook een korte uitvoering

hujleppe z. *leppe*

hujliene de; lijn van sterk touw met behulp waarvan men de weesboom aan de hooiwagen vastzette

hujmaande, huimaande en var. de; mand voor het vervoer van hooi, met twee stokken erdoor en zo gedragen door twee man

hujmaond en var. de; hooimaand: juli

hujmennen en var. ww.; met paard en wagen het hooi in de schuur rijden of naar een hooiberg buiten

hujmesiene, huimesiene de; hooimachine, nl. waarmee men o.m. het hooi in zwelen brengt

hujmiet, huimiet de; enigszins op molm gelijkende, fijne miet in het hooi

hujmiete, huimiete de; hooimijt, hooiberg

hujopper, huiopper de; als verkl.: hooiopper, overigens meestal: elk der grote bulten waarin het hooi bijeen is gebracht voordat het met wagens wordt afgevoerd

hujpakkien et; langwerpige pak ineengeperst hooi, door touw of ijzerdraad bijengehouden

hujpasse de; hooipers

hujpeerd et; zwaar paard van een Groninger of Friese boer, of uit de Noordoostpolder, dat men in de hooitijd in gebruik had

hujplokken en var. ww.; hooi lostrekken uit een hooivak, hooiberg of hooimijt, nl. om een begin te maken van een gat waaruit men steeds hooi zal wegnemen

hujplokker en var. de; hooihaak

hujpraem, huipraem de; praam waarmee men hoofdzakelijk hooi vervoert
hujpunter de; punter (boottype uit veengebieden) gebruikt voor het vervoer van hooi
hujraem, waegenraem, raem en var. et; hooiraam (ook gebruikt voor rogge, haver en zoden, dan veelal als *raem* of *waegenraem* aangeduid)
hujreed, hujmenninge de; zandweg naar hooiland
hujrichel de; hetz. als *zwil*
hujrieden, huirieden ww.; hooi naar de schuur, de hooiberg brengen (vroeger met paard en wagen)
hujrip, hujriepe de, et; ruif om hooi in te doen (in een paardenstal; evt. ook voor schapen)
hujroe, hujroede en var. de; hooiroede
hujroeden ww.; de temperatuur van het hooi opnemen met een hooiroede
hujroeder, roeder de; iemand die met een hooiroede de temperatuur van het hooi opneemt in verband met mogelijke hooibroei
hujruter en var. de; hooiruter
hujruteren ww.; hooiruteren
hujschere de; fopmiddel, nl. gefingeerd instrument voor het verkrijgen waarvan kinderen, knechtjes die voor het eerst meehielpen e.d. op pad werden gestuurd, bijv. naar de smid
hujschoeve de; schuiver voor een trekker waarmee men zwelen hooi in een grote hoop schuift
hujschudder, huischudder de; hooischudder
hujschure en var. de; hooischuur
hujschut et; schot, houten wand vóór, ter afscherming van het hooi, het hooivak
hujslepe, hujsleep de; platte wagen voor het vervoer van hooi, waarop men gemakkelijk een grote hoop hooi kan trekken door het te doen glijden
hujspit, hujspitte, hujspitter de; hooispade
hujsplitten, hujsstikken ww.; met een hooispade uit een hooiberg of *hujvak* delven
hujsplitter, hujsplitte, hujsstikker en var. de; hooispade, hooigraaf, nl. om blokken hooi in een hooivak los te snijden of om in ingekuuld gras te spitten
hujstat de; elk van de laatste restjes, slierten hooi van een zweel (die bij bijv. het bijeenslepen waren blijven liggen)
hujtied z. *hujjertied*
hujtiem, hujtieme de; lange paal waarmee men hooi dat in zwelen bijeengebracht is, in grote hopen bijeen doet trekken; de paal zit aan touwen vast, wordt door een paard getrokken en één van de hooiers staat erop
hujvak en var. et; hooivak, vaak tussen de stijlen van de schuur, naast de deel
hujvakschut et; houten wand, schot tegen het hooivak
hujveren, hujvaeren ww.; hooi per boot vervoeren
hujvervoer et; het vervoer van hooi
hujvörke en var. de; vork waarmee men hooi opsteekt (meestal drietandig)
hujwaegen de; wagen waarmee men hooi vervoert
hujzaod et; hooizaad
hujzoolder de; hooizolder
hujzwielen ww.; in zwelen, regels brengen van hooi
hujzwil et; regel hooi
huk z. *hok*
hukelen z. *heukelen*
huken I ww.; op de hurken gaan zitten, in elkaar duiken
huken, heuken, hurken, horken II mv. hurken, in: *op 'e hurken* op zijn/haar hurken
hukeren z. *huteren*
hukerig, heukerig bn.; 1. ineengedoken 2. (van het weer) kil, onaangenaam

hukkepuk z. *ukkepuk*

hukkien z. *ukkien*

hule de; 1. losse veenlaag 2. z. *hoele*

hulen z. *hoelen*

hulp, hulpe de; 1. bijstand, medewerking 2. iemand die helpt, personeel, vooral: hulp in de huishouding of boerenarbeider

hulpboek et; bijzonder register bij o.a. het stamboek van rundvee en paarden, waarin die dieren werden opgenomen waarvan de afstamming of afkomst geheel of gedeeltelijk onbekend was

hulpboekdier et; dier uit het *hulpboek*

hulpboekkoe de; koe die geregistreerd staat in het *hulpboek*

hulpboekpeerd et; paard dat geregistreerd staat in het *hulpboek*

hulpjen et; hulpje

hulpnaalde de; extra breinaald bij het vervaardigen van breiwerk

hulpstamboek, hulpstamboekdier et; hetz. als *hulpboek(dier)*

hulpveerdig bn.; hulpvaardig

huls, hulse z. *hulze, hulst*

hulst, huls de; hulst, hulstakjes

hulstbeie, hulstbesse, hulzebeie de; hulstbes

hulstbos z. *hulzebos*

hulstpolle, hulstepolle z. *hulzepolle*

hulsttoeke, hulsttakke de; hulsttak

hulten mv.; in *hulten en bulten* kuilen en verhogingen

hulterig bn.; oneffen

hulze, huls, hulse de; 1. patroonhuls e.d. 2. leren bovenstuk van een klomplaars 3. omhulsel van leer om de streng die onder de buik van het paard langs loopt, nl. om het schuren van touw op de huid te voorkomen 4. omhulsel van stro ter bescherming om flessen (meestal van drankflessen)

hulzebos, hulstbos, hulzenbos de; 1. hulstbos 2. bos hulsttakken, met name gebruikt om de schoorsteen mee te vegen

hulzepolle, hulzenpolle, hulstpolle en var. de; hulstboom

hum, hum- z. *him(-)*

hummel de; 1. (vaak verkl.) hummel 2. z. *hommel*

hummel, hummel- z. *hommel-*

hummes de; hij, die persoon

hunen ww.; honen, sarren, pesten

huner z. *huunderd*

hunkeren, honkeren, hunteren ww.; hunkeren, sterk verlangen naar

hunnes, hunnens z. *heurend*

hunnig, hunnig- z. *hunning(-)*

hunnigen ww.; 1. (van bijen) bijeenbrengen van nectar 2. van bloemen: honing opleveren

hunning, hunnig, hunnink de; honing, nectar

hunningbi'je de; honingbij

hunningbusse de; bus waarin men honing bewaart

hunningbuul de; zak waarin de honing werd uitgeperst

hunningcel de; honingcel

hunningdauwhunning de; bladhoning

hunningemmer de; bep. emmer met tuit gebruikt bij het zeven van raten om lekhoning te verkrijgen

hunninggewin et; honinggewin

hunningjaor et; honingjaar
hunningkaemer de; afdeling gevormd door de rij bovenste raampjes in een bijenkast, waar de honing is
hunningkaemerraem et; raampje in de *hunningkaemer*
hunningkappe de; bovenste deel van de bijenkorf, nl. waarin het eerst de honing wordt opgeslagen en van waaruit de verdere opslag plaatsvindt
hunningkoeke de; honingkoek
hunninglocht de; honinggeur
hunningmaege en var. de; honingmaag
hunningmee, mee, hunningdraank, mede de; mede: nl. honingdrank
hunningpasse de; honingpers
hunningpot de; honingpot
hunningraand, hunnigkraanze de ; het geheel van de honingcellen
hunningraot, hunningraat de, et; honingraat
hunningsjerp, hunningstroop de; dunne, blanke stroop
hunningslinger de; honingslinger
hunningsoort de; elk der soorten honing
hunningvat et; vat waarin men honing bewaart
hunningwaeter et; water met enige honing
hunningweer et; weersomstandigheden waarbij de bijen veel honing winnen
hunningzi'je, hunningzeef, hunningzeve de; bep. zeef gebruikt om lekhoning uit de volle raten te laten lekken
hunningzoeger z. *zoegepappe*
hunningzute en var. bn.; zeer zoet, zoet als honing
hunningzuten mv.; appels van een bep. zeer oude soort, die zo zoet als honing smaken
hunnink z. *hunning*
hunteren z. *hunkeren*
hup I de; sprong die men maakt door te huppen
hup, huop, hoep II tw. 1. aanmoedigingskreet met name bij sport, ook om te gaan staan, bijv. *Hup, in de bienen* 2. aansporing om te springen, of tot een andere lichamelijke inspanning, of gezegd bij een dergelijke activiteit
hupjannewaori de; iemand die gebrekkig loopt
huppe z. *hippe*
huppehooft, huphooft z. *hippehooft*
huppelig bn.; geneigd tot huppelen
huppelwaeter et; huppelwater, sterkedrank
huppemaeken, hippemaeken ww.; maken van een *huppe, hippe*, z. onder *hippe*
hupper, hupperd de; hetz. als *hippe*
hups bn.; 1. goed gezond, bijv. *goed hups* kerngezond 2. frivool 3. in *een hups ding* een wijsneuzig meisje
hure, huur de; 1. huur die men betaalt 2. het in huur hebben, verbintenis om te huren 3. vastliggende periode dat men huurt 4. dienstbetrekking
huren ww.; huren van een huis, land enz., ook wel van een persoon
hureschuld z. *huurschuld*
hurrejasses tw.; hetz. als *harrejasses*
hus z. *husse*
huselik bn.; 1. graag thuis zijnd 2. knus, met de gezelligheid, hartelijkheid van het familieleven
huselikhied, huuslikhied de; gezellige, vertrouwelijke omgang thuis

husien et; 1. klein huis, z. ook *huus* 2. wc, soms nog alleen voor een ouderwets type, nl. in een apart hokje buiten of ingebouwd in het bedrijfsgedeelte van de boerderij 3. in toepassing op een speelhuisje, een huisje voor huisdieren e.d., ook: attributen als blokken, oude gordijnen etc. die bij het spelen van kinderen tezamen een huisje moeten voorstellen, vgl. ook *husienspeulen* 4. huisje van een slak 5. in *wied in et husien* gezegd van iemand die de benen ver uit elkaar heeft

husien, husien- z. *husies-*

husienlegen ww.; leegmaken van de beerput, privaatton

husienlok z. *huusloek*

husienspeulen ww.; spelen van kinderen waarbij ze een 'huisje' hebben (van bijv. stoelen en oude gordijnen, blokken enz.) en het huishouden enz. naspelen

husiesbatte, husiesbritse de; houten deksel over de beerput van een ouderwetse wc

husiesbrille de; bril van een wc

husiesdeksel et; deksel van een wc

husiesdeure, husiendeure de; deur van een wc

husiesgoed et; drekstof, beer in een wc

husieslit, husienlit et; deksel van een wc (eertijds rond, van een houten wc)

husieslocht de; de stank van een wc

husiesmelker de; huisjesmelker

husiespepier et; toiletpapier

husiesslakke de; slak met slakkenhuis

husiestonne, husiestonne de; privaatton, opvangton in een ouderwets toilet

husiestuun de; tuin, vooral groentetuin, die werd bemest door de privaatton erop te ledigen

huspot, hutspot, hustpot de; 1. (vaak verkl.) hutspot van het varken, nl. diverse stukjes verkregen bij het slachten 2. rommelige, rare huishouding 3. z. *hutspot*

husse, hus de; 1. flinke groep 2. eendenkooi; *vlocht op 'e husse* veel mensen met belangstelling, *deur de husse jacht* gewend flink aan te pakken, flinke beproevingen gewend

husselen, hutselen ww.; hutselen

husseler de; iemand die graag alles door elkaar mengt

husselkont, husselkonte de; iemand die voortdurend aan het knoeien, prutsen is of die de boel altijd door elkaar heeft, op een andere plaats heeft

hussemussien, hussien, hussemusseltien et; 1. zootje, husje, de hele boel 2. (g. mv.) allerlei soort (slecht) volk

huteren, hukeren ww.; huiveren, rillen (van de kou)

huterig, huderig bn., bw.; 1. huiverig zijnd door kou 2. (van het weer) nogal koud 3. ruw: van de handen

hutje; in *hutje en mutje* de hele boel, het totaal aan spullen

hutjemutje z. *huttemuttien*

hutselen z. *husselen*

hutsjeflut de; enigszins eigenaardige meid

hutspot, huspot de; 1. dooreengestamppte aardappelen, wortels (of knollen) en uien 2. stampot van boerenkool 3. z. *huspot*

hutte, hut de; 1. zeer eenvoudige, armoedige woning van hout, riet, plaggen e.d.; er werd wel onderscheid gemaakt tussen een keet in het veengebied en een *hutte* op de hei 2. bouwsel, huisje van stokken, takken e.d., door kinderen gemaakt om in te spelen 3. schertsend voor huis, woning 4. hut op een schip 5. stookhut 6. houten hok in het veld als onderkomen voor dieren (bijv. lammeren, pinken), voor jagers, onderzoekers etc. 7. in *een stel van Jan Hut* een slordige, armoedige bende

huttebouwen ww.; maken van een speelhuisje uit takken enz. door kinderen

hutteflutten ww.; morsen, knoeien met vloeistof, door schokkende bewegingen te maken

huttekaante de; kant van het huis met de stookhut
huttemuttien, huttemetrut, hutjemutje et; 1. de hele boel, het totaal aan spullen 2. schorremorrie, allerlei soort (slecht) volk
hutteproester de; 1. scheldwoord voor iemand die in een minderwaardig soort woning woont of ergens buiten de bewoonde wereld 2. bijnaam voor een *Mientiger*
hutteproesterig bn.; rommelig m.b.t. de *hutten* (bet. 1) rond *Noordwoolde*
hutterig bn.; als een nederige, schamele woning
huttevolk et; schorremorrie, slecht volk
huttien et; 1. kleine hut (in div. betekenissen) 2. in *huttien bi'j muttien* met het hele hebben en houden, alles bij elkaar (gedaan)
huttienspeulen ww.; met/in een speelhutje spelen of zelf een hut maken van takken enz. en er in spelen.
huud de; 1. iemands huid, vel, ook van een dier 2. lichaam 3. laag vastzittende smerigheid
huudschilfer de; schilfer van de huid
huudwark, huudwaark et; (zwaar) lichamelijk werk
huug z. *hoeg*
huui, huuie tw.; 1. roep om varkens of koeien de andere kant uit te drijven 2. z. *huj*
huunder, huunderd, huner, huunpot de; iemand die voortdurend sart, met woorden pest
huup z. *hup* II
huurbaos de; degene van wie men een boerderij, een huis of een deel daarvan huurt
huurfiets de huurfiets, vroeger gebruikt om te leren fietsen
huurjaeger de; huisjesmelker
huurjaor et; huurjaar
huurkoetsier de; koetsier die men afhuurt
huurkompesaosie de; huurcompensatie
huurlaand et; land dat men huurt of verhuurt
huurpaand et; huis, gebouw dat men huurt
huurplaets, huurplaetse de; pachthoeve, huurplaats
huurschuld, hureschuld de; huurschuld
huus et; 1. huis, woning 2. huisgezin 3. huis van een schop, een pomp e.d. 4. adres waar men moet zijn om te werken, klusjes te doen, te verkopen enz.
huusbaos de; huisbaas
huusbelle de; huisbel
huusbeweerder de; huisbewaarder
huusbezuuk et; huisbezoek
huusbraand de; huisbrand, brandstof voor de kachel die het huis verwarmt
huusbi'je z. *voedster*
huusboedel, huusboel et; huisraad
huusdoeve de; tamme duif, in de kamer gehouden duif, veelal tortelduif
huusdokter de; huisarts
huusgenoot de; huisgenoot (medebewoner, partner met wie men samenwoont)
huusgenote de; huisgenote
huushemmelen ww.; de schoonmaak doen, in het bijzonder de halfjaarlijkse schoonmaak van het huis
huushen, huushenne, huushinne de; vrouw die altijd thuis zit (meestal in positieve zin bedoeld; ook wel gezegd van mannen)
huusholen ww.; 1. huishouden: tekeergaan 2. in *D'r is gien huus mit te holen* er is niets mee aan te vangen
huusholing, huusholinge, huusholen, huushoolding, huusholige, huushooldige de; 1. huisgezin 2. dagelijkse zorg voor huis en bewoners

huushontien et; klein hondje dat men steeds in het woongedeelte houdt, schoothondje
huushoodelik bn.; huishoudelijk
huushooldschoele de; huishoudschool
huushooldschölk de; schort die men gebruikt in het dagelijkse werk van de huishouding
huushooldsjem de; huishoudjam
huushoolster de; huishoudster (ter vervanging in een huishouding)
huushure de; huishuur
huuskaemer de; woonkamer, huiskamer
huusknecht de; huisknecht
huuskommen ww.; hetz. als *thuuskommen* I
huuskundig bn.; 1. bekend met de huizen ter plekke, met de familie(s) die er woont/wonen 2. in *huuskundig maeken* bekend maken 3. gezegd van een flinke huisvrouw die goed werkt in de huishouding
huuslikhied z. *huselikhied*
huusloek, huuslook, huusloof, huuslok, husienlok et; huislook, daklook (op het dak groeiend zou het beschermen tegen blikseminslag)
huusman de; huisman (tegenhanger van huisvrouw)
huusmannen ww.; (van mannen) de noodzakelijke dingen in de huishouding doen
huusmoeder de; huismoeder: huisvrouw
huusmoes, huzemoes de; 1. huismuis 2. iemand die altijd thuis zit
huusmogge z. *huusvliege*
huusmuske, huusmusse de; iemand die altijd thuis zit
huusnaeme de; achternaam
huusni'jster de; huisnaaister
huusnommer et; huisnummer
huuspermenent de; permanent die zelf, thuis is aangebracht
huusplagge de; elk der plaggen op een rieten dak met de functie van vorstpan
huusraod et; huisraad, inboedel
huusslaachten en var. ww.; het uitvoeren van de huisslacht
huusslaachter en var. de; hij die de huisslacht uitvoerde
huusslaachting, huusslachting de; 1. het geslachte vee 2. het slachten thuis
huusstee de, et; plaats waar een huis heeft gestaan of komt te staan, d.i. daar waar de funderingen zijn, waar bouwterrein is voor een huis, boerderij
huusvaaste bn.; honkvast
huusvaeder, huusvader de; huisvader
huusvegersblik, huusveegselblik et; stofblik
huusvesting de; huisvesting: het doen huisvesten
huusvliege, huusmogge de; huisvlieg; ook algemener (mv.): de vliegen in het huis
huusvrouw de; huisvrouw, vrouw die hoofdzakelijk het huishoudelijk werk doet, vrouw des huizes
huusvuil et; huisvuil
huuswark, huuswaark et; huiswerk (werk in het huis of voor school)
huusweren, huuswaeren ww.; op het huis, de kinderen en het vee passen bij afwezigheid van de bewoner(s), de huiselijke plichten waarnemen
huuswief et; vrouw die het huishouden heel goed doet
huuszegen de; bep. lang, ouderwets gebed waarin men de zegen vraagt voor kinderen, huis, werk, inzake oorlog etc.
huuszittende de; huizittende: een eigen huishouding hebbend, ook zelfst.
huuszolder de; zolder boven het woongedeelte van een huis, met name boven woonkamer(s)

huuszwelver de; huiszwaluw

huve de; ijzeren omhulsel met een zak erom: voor de hoof van een paard, om wegzakken in veengrond te voorkomen

huver de; huivering

huvere ww.; huiveren

huveri bn.; huiverig, huiverig makend

huw z. *how*

huwlik, huwelik et; huwelijk: echtvereniging

huzaor, huzaar de; huzaar

huze, huze- huizen-

huzemoes z. *huusmoes*

huzen, huuizen ww.; 1. ongetrouwd samenwonen 2. wonen, voor een langere tijd z'n verblijf hebben

huzenhoge bn.; huizenhoog

I

i'j pers. vn.; jij

ia tw.; ia

ianen ww.; iaën

idee et; 1. denkbeeld, inval, opvatting 2. benul 3. voorstelling, beeld van iets 4. plan 5. inspiratie tot iets, bijv. *Hi'j het d'r altied al idee bi'j had*

idenenbusse de; ideeënbus

identifikaosieplaete de; identificatieplaat

idiaal, idiaol I et; 1. hoogste plan, doel dat men graag verwezenlijkt wil zien 2. de ideale man of vrouw

idiaal, idiaol II bn.; niet nog beter kunnend

idiaalbore de; rechte spade, boor, speciaal voor het uitgraven van boomstronken

ie pers. vn.; 1. jij; geldt in het oosten bij sommigen als beleefder dan het 'vertrouwelijker' *i'j* 2. onbeklemtoonde variant van *hi'j* (weinig geschreven)

ied, eed de; eed

iedel, iedelig bn., bw.; 1. ijdel, trots op zichzelf 2. dartel, overdreven doend, door druk te zijn aandacht vragend 3. koortsig

iedelhied de; het iedel zijn

iedelig bn., bw.; 1. een beetje onnozel, simpel 2. z. *iedel*

iedeltute, iedeltuute en var. de; 1. ijdeltuit 2. meisje dat voortdurend giechelt 3. druk en beweeglijk kind

iederiene onbep. vn.; iedereen

iederkeer, iederkeren, illekeer bw.; steeds

iedermaans bn.; van iedereen, bijv. *Dat is niet iedermaans wark*

iederreize bw.; steeds

iegel et, de; 1. klein, bijdehand en pittig kind, vooral meisje, ook: bijdehante en evt. vinnige vrouw 2. kleine, lastige jongen, ondeugend kind 3. grote, sterke, handige en alerte man 4. pittige persoon, vinnig iemand

Iegypete, Egypte et; Egypte

ieje pers. vn.; nadrukkelijke vorm van *ie* jij

iek de, et; 1. het eikschillen, het seizoen daarvan 2. het hout of de schors van de eik 3. z. *iekenboom*

iekappel de; galappel, galnoot

ieke, ieke- z. *ieken-*

ieken bn.; 1. van eikenhout 2. z. *iekenboom*
iekenbaste de; schors van de eik
iekenbient et, de; boomstam van, paal uit een_eik bestemd voor het bintwerk in een boerderij
iekenblad, iekeblad et; blad van een eik
iekenbonegarre de; eikenhouten bonenstok
iekenboom, ieke, iekeboom, iek, ieken de; eik
iekenbos de; eikenbos
iekeneute de; eikel
iekengarre de; eiken stok, twijg, om mee op te drijven en/of te slaan
iekenhakhooft et; hakhout bestaande uit eiken
iekenhooft et; eikenhout
iekenhooften bn.; van eikenhout
iekenkaampe de; stuk land met houtwallen met veel eiken
iekenlaene de; laan met aan weerszijden eiken
iekenschelle z. *iekschelle*
iekenschosse, iekeschos de; eikenschors
iekenstamme, iekestamme de; eikenstam
iekentoeke, iekentakke, ieketakke, ieketoeke de; tak van een eik
iekenwal de; houtwal of evt. strook anderszins, beplant met eiken
iekeren bn.; ijken
iekerig bn.; wrang, erg zuur smakend
iekermeester de; ijkmeester
iekeschelle, iekeschellen z. *iekschelle(n)*
iekhakken ww.; bast van de eik fijn hakken
iekhakker de; degene die de bast van de eik fijn hakt
iekhoorn, iekoorn, eker de; eekhoorn
iekkloppen z. *iekschellen*
iekklopper z. *iekschelder*
iekmeule de; molen die de fijngehakte bast van eiken fijn maalde
iekmulder, iekmuller de; 1. meikever 2. kleine persoon
iekschelder, iekscheller, iekklopper de; eikschiller
iekschelle, iekeschelle, iekenschelle de; eikenbast, eikenschors
iekschellen, iekeschellen, iekkloppen ww.; eikschillen
iekschelleri'je de; het eikschillen
iekschure de; schuur voor het drogen van eikenbast
iekwet de; ijkwet
iekwezen et; ijkwezen
iel, ielt, eelt et; eelt
iel bn.; tenger, dun
ielbulte, eeltbulte de; eeltknobbel
ielegaal, illegaal bn., de; illegaal
ielegaliteit de; illegaliteit
ielegat z. *ielgat*
ielen ww.; ijlen
ielestiek, hielestiek, helestiek., elestiek, illestiek et; elastiek
ielestieken, elestieken, helestieken, hielestieken bn.; van elastiek
ielestiekien, illestiekien, hielestiekien, helestiekien et; elastiekje
ielgat, iegat et; ijlgaat, vlieggat in bijenkorf of bijenkast
ielknobbel, ieltknobbel de; eeltknobbel
ieme, imme de; honingbij

iemekörf de; bijenkorf: korf voor, met honingbijen
ienenpikker, iemkepikker de; koolmees
iemertien, hiemertien, hemeltien, hemertien, imkertien et; huiskrekel, bakkersbeest
iemker, imker de; imker, bijenhouder
iemkeren, imkeren ww.; bijenhouden, de bijenteelt uitoefenen
iemkeri'je, imkeri'je de; 1. bijenteelt 2. bijenkorven en andere benodigdheden voor de bijenteelt
iemkerspiepe, iemerspiepe de; imkerpijp
iendaegs bw.; eendaags: een dag durend
iendagspiekien, iendagskuken et; eendagskuiken
iender bn.; eender
iendiels bw.; eensdeels
iendracht de; eendracht
iendrachtig bn., bw.; eendrachtig
iene I de; bekend cijferteken, ook als waarderingcijfer enz.
iene II onbep. vn. 1. iemand, één of andere persoon, wie ook 2. de mensen, men 3. een zeker iemand die men niet nader noemt 4. een bijzonder iemand 6. exemplaar van iets
iene III telw.; 1. één 2. in tegenstelling met 'ander' 3. hetzelfde, een geheel vormend, ook: eensgezinde gemeenschap
ieneiig bn.; eeneiig
ienendattigen ww.; bep. kaartspel spelen
ienenhalf, ieneneenhalf telw.; anderhalf
ienentwintigen ww.; bep. kaartspel spelen: eenentwintigen
ienenvieftig, ienenvuufstig telw.; eenenvijftig
ienhaans de; dikke boterham, dikke snee roggebrood
ienheufdig bn.; met één leidinggevende persoon
ienhied de; eenheid
ienigst, ienig bn.; enigst (met maar één)
ienjaorig bn.; eenjarig
ienkeer bw.; 1. één maal 2. op een bep. tijdstip 3. niet meer te veranderen
ienkennig, inkennig bn.; eenkennig
ienkoesvreten et; het voer voor één koe in de winter
ienlik bn., bw.; in eenzaamheid, alleen
ienling de; 1. enigst kind of dier 2. alleenwonend iemand
ienloopsgeweer et; eenloper
ienloopsjachtgeweer et; jachtgeweer met één loop
ienmaans, ienmaans-; eenmans-
ienmaansbedrief et; eenmansbedrijf, met name van een boerderij
ienmaansschoele de; eenmansschool
ienmaanswark et; eenmanswerk
ienmaol bw.; één keer
ienmaolig bn., bw.; eenmalig
ienmetorig bn.; eenmotorig
ienmoed de; ernst
ienoge de; eenoog: persoon of dier met slechts een oog
ienogig bn.; eenoog
ienooldergezin et; eenoudergezin
ienpaerig z. *ienperig*
ienpeerdsbedrief et; klein boerenbedrijf, nl. met slechts één paard
ienpeerdsboer de; kleine boer, nl. met slechts één paard op z'n bedrijf

ienpeerdsdissel de; dissel bij éénsspan
ienpeerdshujmesiene de; hooimachine getrokken door één paard
ienpeerdsleide, ienpeerdsleidsel et, de; leidsel voor één paard
ienpeerdsmesiene de; machine getrokken door één paard
ienpeerdsploeg de; ploeg door één paard te trekken
ienpeerdsvoer et; voer hooi, mest e.d. door één paard getrokken
ienperig, ienpaerig bn.; eenparig: onderling gelijk
ienpersoons bn.; eenpersoons
ienperti'jstaot de; eenpartijstaat
ienpitsstel et; eenpitsstel
ienpolig bn.; eenpolig
ienponder de; eenponder: bep. product of voorwerp van een pond
iens I bn.; eens, het eens zijnd
iens II bw.; 1. ooit, eenmaal 2. in *iens niet/niet iens* niet eens, bijv. *Hi'j kwam iens niet opdaegen*
iens III bez. vn.; z'n, nl. bij *men*, bijv. *Men is langer in geveer van iens leven*
ienscherig bn.; eenscharig
iensen; in *niet iensen* niet eens, bijv. *Ze kregen niet iensen een kaans*
iensgelieks z. *insgelieks*
iensgezind bn.; eensgezind
ienspan, inspan et; 1. wagen of evt. rijtuig met één paard 2. tweearmige disselboom, trekhout voor één paard, lamoen
ienspanoge et; 1. oog van de *spoorstok* van een eenspan 2. hetz. als *lichter*, bet. 1
ienstemmig bn., bw.; 1. eenstemmig 2. met eenstemmigheid
ienstiensmure de; eensteensmuur
ientaelig bn.; eentalig
ientien I et; kleine 1
ientien II in *in je ientien* in je eentje
ientonig bn., bw.; eentonig
ienvoold de; eenvoud: eerlijkheid, oprechtheid
ienvooldig bn., bw.; 1. niet van hoge, belangrijke afkomst 2. simpel, ongecompliceerd
ienwodding de; eenwording
ienzelvig bn., bw.; 1. anderen mijdend, zich afzonderend 2. met weinig samenhang, of: weinig gevarieerd (van grond)
ienzem bn.; eenzaam
ienziedig bn., bw.; 1. slechts in één opzicht, richting ontwikkeld 2. slechts één kant, één partij bevoordelend
iep, iepen z. *ieperen(boom)*
iepentoeke, iepentakke de; iepentak
ieperen bn.; iepen, van iepenhout
ieperenboom, iepenboom, ieperen de; iep
ieperenhooft en var. et; iepenhout
ies et; ijs
iesbaene de; ijsbaan
iesbarg de; ijsberg
ieselik bn.; ijselijk: verschrikkelijk
iesien et; ijsje
ieskaaste de; vrieskast
ieskarre de; ijscokarretje
ieskegel z. *iespieke*

ieskoold bn.; 1. zeer koud, ijskoud 2. erg ongevoelig, onbewogen 3. alsof 't zo maar kan
ieskorrel de; korreltje ijs
Ieslaans bn.; van, m.b.t. IJsland; zelfst.: het IJslands
ieslaoge de; ijslaag
iesnaegel de; ijsnagel
iespieke, iespielke, iespegel, ieskegel de; ijspegel
iesscholle, iesschotse de; ijsschots, ijsschol
Iessel de; IJssel
iest z. *eest*
iestente de; kraampje op of bij het ijs met consumpties, versnaperingen voor de mensen die op de ijsbaan schaatsen
iestied de; ijsstijd
iesvak et; vriesvak
iesvri'j I et; het gedurende een aantal uren, een middag vrij zijn van school: om te kunnen schaatsen
iesvri'j II bn.; ijsvrij, van bijv. een haven
iet et; iets (in verb.)
iets, ietsie bw.; in geringe mate
ietsien, ietsiepietsie, ietsepietsie, ietsje et; zeer kleine maat (in verb.)
ieuw, eeuw de; 1. eeuw, periode van honderd jaar, ook: één zo'n periode steeds gerekend vanaf het begin van onze jaartelling 2. zeer lange tijd 3. tijdperk van bep. personen of toestanden
ieuwig z. *iewig*
iever de; 1. het met ijver, vlijt een taak, karwei uitvoeren 2. z. *ieverig*
ieverig, iever bn., bw.; vlijtig werkend
iewenlaank, ook wel *ieuwenlaank* bw.; eeuwenlang
iewenoold bn.; eeuwenoud
iewig, ieuwig, eeuwig, ewig bn., bw.; 1. altijd blijvend 2. steeds maar doorgaand, steeds weer de kop opstekend 3. in hoge mate
Ieze in *De Ieze* naam van een plaatsje tussen *Noordwoolde* en *Stienwiek*, Ned. De Eese
iezel de; 1. onderkoelde regen 2. ijslaagje gevormd door onderkoelde regen
iezelen ww.; ijzelen: het vallen van onderkoelde regen
iezer et; 1. ijzer 2. ijzeroer of ander ijzererts 3. strijkijzer 4. hoefijzer 5. schaats 6. klimschaats, klimbeugel 7. elk der metalen ribben waarop een slee glijdt of het ijzeren beslag van de ribbe van een slee 8. ijzeren voorwerp 9. ijzeren voorwerpen, voornamelijk in *oold*
iezer afgedankte ijzeren voorwerpen, stukken ijzer, die evt. op basis van het gewicht verkocht worden
iezerbeslag et; ijzerbeslag
iezerblauwen mv.; bep. type aardappel: vroege eigenheimer met blauwachtige schil
iezeren bn.; 1. ijzeren 2. zeer sterk, zeer gezond, met een zeer goede lichamelijke gesteldheid, bijv. *Hi'j het een iezeren gestel*
iezerholend bn.; ijzerhoudend
iezerkappen ww.; hakken, kappen in hard materiaal, van ijzer
iezerkoeke de; laag ijzeroer, laag zand met ijzeroer in de bodem
iezerlaoge de; laag ijzeroer in de grond
iezerovend de; oven waarin ijzer wordt gesmolten
iezerslietsel et; slijtsel van ijzer
iezerstark bn.; 1. zeer sterk, ijzersterk, ook inzake lichamelijke gesteldheid en geestelijk vermogen 2. zeer veel indruk makend
iezervaaaste bn.; ijservast

iezerverbiening de; ijzerverbinding
iezervielsing et; ijzervielsing
iezervlechten ww.; betonijzer vlechten
iezervreter de; fantiekeling
iezerwark, iezerwaark et; ijzerwerk
iezerzaege de; ijzerzaag
iezerzaand et; ijzerhoudend zand
iezerzaeke de; ijzerwinkel
iezig bn.; 1. koud als ijs 2. zich izig opstellend, gedragend
ikke, ik pers. vn.; ik
ikkertien et; 1. heel klein stipje 2. *hikkertien*
ikzels, ikkezels pers. vn.; ikzelf
illegaol z. *ielegaal*
illekeer z. *iederkeer*
illestiek, illestiekien z. *ielestiek(ien)*
illestraosie de; illustratie
illestraoter de; illustrator
imitaosie de; 1. het imiteren 2. het nagebootste
imker, imker- z. *iemker(-)*
imme z. *ieme*
immigraant de; immigrant
immigraosie de; immigratie
impeneren ww.; imponeren
implementaosie de; implementatie: de uitvoering van een nieuw plan, een nieuwe opzet e.d.
in- in hoge mate, bijv. in *inkoold* heel erg koud
inaosemen en var. ww.; inademen
inballen ww.; tot een ronde bal bijeen kruipen van bijen, ook: ter bescherming van de bijenkoningin
inbargen, inbaargen ww.; binnen opbergen
inbedelen ww.; trachten opgenomen te worden in andere bijenvolken: door los rondvliegende bijen
inbelen ww.; 1. inbeelden: van een hersenschim, overdreven angstvoorstelling 2. verwaand zijn
inbeuren ww.; 1. geld ontvangen 2. verliezen door verkoop van wat men eerder inkocht
inbeuringe, inbeurige de; wat men aan inkomsten krijgt
inbienen ww.; 1. inbinden: van een boek 2. inpakken 3. insnoeren 4. zich bedwingen, zich inhouden, een toontje lager zingen
inblaozen ww.; inblazen
inblik bn.; zeer bleek
inblieven ww.; binnenblijven
inboedel, inboel de; inboedel
inboren ww.; met een boor een opening iets groter maken
inbosselen ww.; inborstelen
inbost de; 1. inborst 2. iemand met een goede inborst
inbouwen ww.; 1. in iets bouwen 2. in maatregelen, plannen integreren
inbranen ww.; 1. iets ergens inbranden 2. in zeer sterke mate ongeduldig maken 3. intensief, fel schieten met een geweer e.d., gaan schieten 4. losbarsten in een gesprek, vergadering, stevig optreden
inbraok, inbraoke de; 1. het inbreken om te stelen e.d. 2. inbraak in computernetwerken e.d.
inbraokpreveensie de; inbraakpreventie

inbreien ww.; 1. inbreien, nl. breiend inzetten, bep. stukjes breiend in een bep. breiwerk aanbrengen, bijv. op de plek waar een gat is ontstaan 2. de draad van het nieuwe garen een eindje met de oude mee breien

inbreker de; 1. inbreker 2. iemand die geneigd is de ander een loer te draaien in financieel opzicht 3. brutaal iemand

inbreng de; 1. zeggenschap in iets 2. hetgeen men aan de orde stelt, ter tafel brengt 3. ingebrachte goederen op een verkoping e.d. 4. hetgeen men inbrengt bij een transactie of huwelijk 5. wat een werkend kind aan het gezin als geheel afdraagt

inbrengboelgoed, inbrengboelegoed et; boelgoed waarbij goederen van elders, bijv. van de burens, zijn ingebracht om te verkopen

inbrengen ww.; 1. naar binnen brengen 2. te zeggen hebben, invloed hebben 3. inbrengen van goederen op een boelgoed 4. geld of ander bezit inbrengen, in een zakelijke onderneming, een huwelijk enz.

inbunnen bn.; ingebonden

indaenken ww.; zich indenken

indammen ww.; 1. dempen van een sloot, vaart, gat 2. door af te dammen tot land maken 3. (fig.) indammen, beperken

indampen ww.; 1. indampen 2. vochtig maken van wat men met het strijkijzer gaat strijken

indekken ww.; 1. zich ergens tegen indekken 2. indikken, dikker maken 3. toedekken

inderdaad bw.; inderdaad

inderhaast bw.; inderhaast

indertied bw.; indertijd

indeuken, induken ww.; indeuken

indieken ww.; 1. indijken 2. een weg opnieuw enigszins rond, naar de kanten toe aflopend maken

indielen, indelen ww.; 1. indelen: in bep. delen 2. indelen bij een groep

indieling, indeling de; indeling

indikaosie de; indicatie

indreugen, indrugen ww.; 1. zonder omwegen aan het verstand brengen, iemand nadrukkelijk voorhouden 2. inpeperen, betaald zetten 3. door opdrogen krimpen, kleiner worden

indri'jen ww.; 1. met een draai gaan in, naar 2. terechtkomen, belanden

indrieven ww.; indrijven: naar binnen drijven

indrinken ww.; in hoge mate op zich laten inwerken

indrok de; indruk

indrokken ww.; indrukken, induwen

induken ww.; 1. induiken 2. in een ineengedoken houding gaan 3. z. *indeuken*

indweilen ww.; indweilen, vooral: dweilend wit of geel zand aanbrengen over een stenen vloer en tussen de naden ervan, ter verfraaiing

ineiden ww.; ineggen

inenten ww.; 1. inenten 2. enten van bomen

infermaant de; informant

infermaosie de; informatie

infermeren ww.; informeren

inflaosie de; inflatie

influtten ww.; met snelle, evt. heimelijke bewegingen ergens ingaan, naar binnen wippen

influusteren, inlusteren ww.; in het oor fluisteren

infok de; 1. het fokken, de teelt 2. inteelt

infokken ww.; met een bep. type, een bep. soort vee gaan fokken

ingaeperi'je de; het naar binnen kijken, nl. vooral naar wat de bewoners doen

ingang, ingaank de; ingang

ingangsdeure de; toegangsdeur

ingaol z. *egaol*

ingaon ww.; 1. binnengaan, ergens ingaan 2. de desbetreffende richting nemen, komen in 3. het beginnen van een school 4. van kracht worden 5. erop ingaan, positief benaderen

ingebruukneming de; ingebruikneming

ingedeelden mv.; mensen die 'ingedeeld' waren bij anderen in de *Klonie*

ingel de; var. van *engel*

Ingelaand et; var. van *Engelaand*

ingelannen mv.; ingelanden

ingelegd, inlegd bn., bw.; intelligent, handig, bijv. *Hi'j kon zo ingelegd praoten*

ingelukkig bn.; zich uiterst gelukkig voelend

Ingels et; var. van *Engels*

ingeneumen z. *inneumen*

ingen ww.; minderen bij breien

ingeven ww.; 1. doen innemen 2. een ingeving doen krijgen, een inval doen ontstaan, in bijv. *Et wodde me ingeven dat et niet goed kwam* 3. zich inlaten met, mee gaan doen aan

ingeving de; gedachte door ingeving, (gelukkige) inval

ingevoerde de; iemand die wel op de desbetreffende plek woont maar er oorspronkelijk niet vandaan komt

ingewanen, ingewaanden mv.; ingewanden van een menselijk of dierlijk lichaam, meestal: de darmen

ingieten ww.; gietend in iets doen stromen, vooral: ingieten van koffie, thee

inglissen ww.; ergens in, in een bep. richting glijden

ingloepen ww.; 1. spiedend, glurend naar binnen kijken 2. ongemerkt binnenkomen, binnensluipen

ingreven ww.; beginnen te vervenen met een bep. perceel

ingrevend, ingreven bn., bw.; 1. vinnig, fel, doorzettend, pittig, inwendig boos 2. heel erg

ingriepen ww.; 1. in iets grijpen 2. z'n invloed doen gelden, sturend optreden 3. met geweld, gezag ingrijpen

ingruuien en var. ww.; ingroeien: door te groeien in iets dringen

ingruun, ingreun bn.; zeer groen

inhaelder de; apparaat met behulp waarvan patiënten medicijnen inhaleren

inhaelerig, inhaelderig bn.; inhalerig

inhaelen, inhaolen ww.; 1. binnenhalen, binnenbrengen, o.m. van de oogst in de schuur 2. bij zich doen komen, bij zich doen inwonen 3. naar zich toe trekken, naar binnen trekken 4.

alsnog doen wat al gedaan had moeten zijn 5. bemachtigen, tot het zijne maken; ook van het zich opscheppen van eten 6. achter iemand aan gaan en vlak achter of naast hem komen, passeren in het verkeer, ook: inhalen met het werk, evenaren 7. plechtig of feestelijk welkom heten als iemand komt 8. inademen 9. inhaleren van medicijnen

inhaeler de; 1. inhalig iemand 2. iemand die bezig is in te halen in het verkeer 3.

Inhaleerapparaat voor bep. medicijnen

inhaelig bn.; inhalig

inhaeltied, inhaoltied de; de meest geschikte tijd om te oogsten

inhaemer ww.; inhameren

inhaoken ww. 1. inhaken in iemands arm 2. ingaan, inspelen op iets wat is gezegd, wat zich heeft voorgedaan 3. aan elkaar vastmaken door te haken

inhaakt bn.; ingehaakt: van een paard dat nog met de spoorstok aan de wagen zit

inhaol, inhaal- z. *inhael-*

inharken ww.; weg van de rand harken, vooral harken van de plaatsen langs de kant waar men met een machine niet kan komen

inhebben ww.; 1. in het lijf opnemen, in hebben, in krijgen (vooral medicijnen) 2. in de mond hebben van het bit bij een trek- of lastdier 3. meebrengen, inhouden, voeten in de aarde hebben 4. de pest inhebben

inhiems, inheems bn.; inheems

inholen ww.; 1. bedwingen, niet de vrije loop laten, binnen houden 2. te beduiden hebben 3. niet gunnen bij een verkoping 4. tijdelijk afnemen, inhouden van geld

inhold de; 1. het totaal aan ruimte binnen een hol voorwerp, een bouwwerk e.d. 2. inhoud in een maat uitgedrukt 3. dat waarmee iets gevuld is 4. inhoud van een boek, een brief, een taaluiting anderszins 5. inhoudsopgave 6. intellect, belangrijkheid van uitingen, gedachten

inholdelijk bn.; inhoudelijk

inholdmaote, inholdsmaote de; inhoudsmaat

inholdsopgifte de; inhoudsopgave

inhooft de, et; 1. houten geraamte van een boot 2. in verb.: constitutie, gestel 3. iemands innerlijk, binnenste *Hi'j had een slechte inhooft* geen goed karakter

inhouwen ww.; inslaan (van bijv. een ruit)

inienen, inienend, iniens, iniensen, inienens en var. bw.; ineens

injaegen ww.; injagen: in iets, naar binnen drijven

injutten ww.; inschenken

ink, inkt, inket de; 1. schrijfkint 2. drukinkt

inkappel en var. de; galappel, galnoot

inkappen ww.; kappend een keep, gleuf e.d. aanbrengen, kappend bewerken, kleiner of ruimer maken zodat het past

inkarven ww.; inkerven

inkegelen ww.; door hard te gooien een raam van een gebouw kapot maken

inkel, inkeld, enkel, enkeld I bn., bw.; 1. niet of nauwelijks meer dan één, slechts enkele 2. fijngebouwd (van vee)

inkel, inkeld, enkel, enkeld II bn., bw.; niet dubbel, niet uit een geheel bestaand

inkel, inkeld, enkel, enkeld III bw.; 1. heel af en toe, zo nu en dan 2. alleen maar

inkennig z. *ienkennig*

inkertieren ww.; inkwartieren

inket z. *ink(t)*

inkiek de; inkijk

inkieken ww.; 1. kijken in iets 2. bij iemand binnengaan om een praatje, om te zien hoe het gaat 3. naar binnen kijken

inklappe, inktlappe de; inktlap

inklauwen, inkrabben ww.; 1. overal iets mee verdienen om maar meer geld te krijgen en geen cent willen uitgeven voor een ander, voortdurend geld naar zich toehalen 2. gras, hooi e.d. bij de rest harken of met de vork trekken, zodat het met machines bewerkt kan worden

inklauwer, inklauwder de; inhalig iemand

inknallen ww.; door vuurwerk af te steken het nieuwe jaar inluiden

inkniepen ww.; inknijpen: ineenknijpen

inkoelen, inkuilen ww.; 1. inkuilen van aardappelen 2. inkuilen van kuilgras

inkoken ww.; 1. door het koken in volume afnemen of doen afnemen 2. bij het koken in iets trekken, opgenomen worden

inkommeling, inkommer de; persoon die zich van elders heeft gevestigd

inkommen, inkoemen I et; inkomen, wat iemand aan inkomsten geniet

inkommen, inkoemen II ww.; 1. binnenkomen 2. inkomen van stukken, geld

inkommensofhaankelijk bn.; inkomensafhankelijk

inkoold bn.; zeer koud

inkoop de; 1. boodschap die men inkoopt, vaak: kleding 2. wat men inkoopt, vaak: om weer te verkopen

inkotten I ww.; 1. door afsnijden, snoeien, opbinden etc. korter maken 2. minderen in aantal, omvang

inkotten II bw.; 1. binnenkort 2. korte tijd geleden

inkrabben z. *inklauwen*

inkrabber de; inhalige persoon

inkriegen ww.; binnenkrijgen, bijv. *Die koe vret niet meer, de veearts zegt hi'j het wat scharps inkregen*

inkrimpen ww.; 1. door krimpen kleiner worden 2. beperken, met name van een bedrijf 3. dicht bijeenkruipen van bijen wanneer het kouder wordt

inkrimping de; het inkrimpen van een bedrijf

inkroepen ww.; inkruipen: kruipend binnengaan

inktblauw en var. bn.; zo blauw als inkt

inktklodder de; 1. inktvlek 2. klodder inkt

inktplakke de; inktvlek

inktzwat en var. bn.; inktzwart

inkupen ww.; ter bewaring in een bep. kuip doen

inlaander, inlander de; inlander

inlaans I bn.; 1. inlands: uit eigen land, uit het land zelf 2. van de hoger gelegen graslanden, i.t.t. van de lage hooilanden, met name bij de rivieren

inlaans II bw.; het land in, het gebied in

inlaeden ww.; inladen

inlakseren ww.; inslinken: door slinken in omvang afnemen en evt. in gewicht, met name bij het koken, braden van vlees, groente, jam, ook van een hoop gras of hooi

inlaoten ww.; 1. binnenlaten 2. binnen laten stromen van water in een polder 3. zich mengen in iets, met iemand omgaan

inlassen, inlasken ww.; inlassen

inlegd z. *ingelegd*

inleggen ww.; 1. in, tussen iets leggen 2. inleggen van bep. voedingsmiddelen om te conserveren 3. geld inleggen voor een spel 4. geld inleggen bij een bank 5. inleggen ter versiering 6. goed te pakken nemen, bijv. in *We zullen him inleggen* 7. in hoger beroep gaan 8. eer inleggen met iets, in *d'r ere mit inleggen*

inlegger de; hetz. als *veurploeg*

inlegkruke, inlegpot de; inmaakpot

inlegkrusien et; inlegkruisje

inliesten ww.; inlijsten

inloeren ww.; ingluren

inloop de; 1. het inlopen 2. de ingang van het huis die men gewoonlijk gebruikt, veelal de achterdeur met mat

inloopdeure de; deur die men het meest gebruikt om het huis binnen te gaan, vandaar veelal: achterdeur

inlopen ww.; 1. naar binnen lopen 2. in *op iene...* hem tegemoet lopen 3. inlopen van schoeisel 4. zand of ander vuil aan de schoenen hebben zodat het vloerkleed e.d. snel vuil wordt 5. achterstand in tijd, werk enz. geheel of deels

inhalen 6. inhalen bij het lopen 7. van motoren: eerst rustig, voorzichtig draaien voordat de volle werking komt

inlotten ww.; inlotten

inluden ww.; 1. inluiden: van een nieuw jaar 2. feestelijk verwelkomen, bijv. een burgemeester

inluusteren ww.; iemand iets influisteren

inmaeken ww.; 1. inmaken, inleggen: voornamelijk van groenten 2. inmaken: bij wedstrijdsport 3. bedriegen

inmaekkruke de; inmaakpot

inmaekpot de; inmaakpot

inmaekvat et; inmaakvat

inmaelen ww.; 1. inmalen 2. door malen lichter worden (van graan)

inmelker de; instructeur bij het machinaal melken

inmien ww.; inzetten bij een voorlopige verkoping

innemen ww.; 1. innemen 2. korter, kleiner maken (bij naaien) 3. gebruiken, nuttigen, bijv. *'t Is wel in te nemen* 't is wel lekker

innenneer, innenkaander bw.; in elkaar

innerlik I et; innerlijk

innerlik II bn., bw.; innerlijk, inwendig, bijv. *Innerlik was hi'j bliede*

inneumen, ingeumen bn.; ingenomen

inni'jd bn.; ingenaaid

inni'jen ww.; 1. door te naaien in kleding aanbrengen 2. verkleinen door naaien, bijv. *een wiede rok een aentien inni'jen*

innovaosie de; innovatie

innusselen ww.; innestelen (lett.)

inpaaien ww.; zand e.d. in het huis krijgen, dat men nl. aan z'n voeten heeft, bijv. *Daenk d'r wat omme, et paait in mit die regen*

inpaandig bn.; inpaandig: naar binnen gebouwd, inspringend, van een deel van een huis

inpesaant bw.; en passant, tegelijkertijd

in pikken ww.; 1. bietsen, pikken 2. pakken, te grazen nemen 3. met de spoorstok vastmaken van een paard 4. aanleggen, aanpakken

inplaanten ww.; inplanten

inplaggen ww.; naar binnen toe bijwerken door de zode af te steken, vooral van een stukje grond naast een voor waar de ploeg niet meer kan komen

inpoetsen ww.; een eerste laagje schoensmeer aanbrengen, waarop nog zodanig gewreven moet worden dat de schoenen glanzen

inpolen ww.; inzakken: van een sloot, door de te grote hoeveelheid water

inpraoten ww.; sterk bij iemand aandringen om iets toch vooral maar wel te doen of na te laten, in *op iene inpraoten*

inraemen ww.; inramen

inreed z. *inrit*

inreenfelen, inrimpelen ww.; inhalen van stof voor kleding door rimpelen

inrepelen, inriepelen ww.; door te trappen, staande naar beneden te glijden, de kant van een sloot doen uitzakken

inreusteren ww.; inroosteren

inrieden ww.; 1. iets naar binnen rijden 2. in iets rijden (een schuur, een weg enz.) 3. voorzichtig voor het eerst een paard berijden 4. voordat men aan een schaatswedstrijd begint eerst een tijdje schaatsen om te wennen 5. inhalen bij schaatsen 6. de eerste kilometers maken in een nieuwe auto, op een nieuwe motor enz. 7. hetz. als *inrepelen*

inrillen ww.; tot een lange hoop, regel maken van gras

inrit, inreed de; inrit: naar een huis, een zandweg, oprit, met name naar de grote schuurdeuren van een boerderij

inrollen ww.; 1. in iets doen rollen, naar binnen rollen 2. inrollen van zaad

inrotten ww.; van hout: sterk gaan rotten door een teveel aan vocht

inschaekelen ww.; 1. in werking doen treden van instrumenten, machines 2. regelen dat er hulp komt van een dienst, een bep. persoon enz.

inschaolen ww.; inschalen

inscheinen z. *inschunen*

inscheppen ww.; 1. inscheppen 2. (op)vangen van een zwerm bijen met een schepkorf

inscheren ww.; 1. vee van iemand anders tegen betaling in z'n weide doen grazen 2. jongvee in de wei doen

inschieten ww.; 1. door te schieten vernielen 2. door vuurwerk af te steken het nieuwe jaar inluiden, in zinnen als *Ze schieten et oolde jaor uut en et ni'je in* 3. in d'r bi'j inschieten erbij inschieten 4. erg snel in iets gaan, komen 5. inschieten bij voetbal

inschikkelijk bn., bw.; inschikkelijk

inschikken ww.; 1. ermee instemmen 2. zich kunnen voorstellen 3. inschikkelijk handelen

inschinken ww.; inschenken

inschoeven ww.; inschuiven

inschoffelen ww.; bijwerken met de schop, glad, effen maken van randen van de akker waar men niet met de ploeg kan komen

inschrijven ww.; 1. inschrijven van post, mededelingen, officiële aangiften e.d. 2. zich inschrijven, iemand als lid e.d. inschrijven 3. inschrijven op iets dat men wil kopen, leveren, bouwen

inschriever de; inschrijver

inschrobben ww.; zand met een schrobber over en tussen de stenen van een straatje aanbrengen

inschunen, inscheinen, instuken, instuiken, instoeken ww.; stiekem influisteren, niet zelden om iemand op te zetten tegen een ander, om tot een bep. daad aan te zetten

inseminaasie de; inseminatie

insgelieks, iensgelieks, eensgelieks bw.; 1. insgelijks, o.m. als antwoord op een nieuwjaarswens 2. hetzelfde graag voor mij: met name gezegd wanneer er frisdrank of een borrel wordt ingeschonken en men graag hetzelfde wil drinken als de ander

insinuaasie de; insinuatie

inslaachten ww.; verminderen in gewicht na slachten, door verwijdering van de niet te gebruiken delen

inslag de; 1. inslag 2. voeding, eten 3. ingeslagen deel dat wordt genaaid 4. karaktertrek, aard, inborst 5. afslag van een weg of pad

inslaon ww.; 1. inslaan van goederen 2. flink eten, drinken 3. inslaan van ruiten e.d. 4. een richting nemen, een pad inslaan e.d. 5. inslaan van de bliksem 6. indruk maken, aanslaan 7. de leidsels aandoen 8. inspelen bij o.m. tennis

inslaopen ww.; inslapen, ook: overlijden

inslepen ww.; 1. met een sleepbord e.d. zaden onder de aarde werken 2. iemand erbij betrekken, mee laten doen in een bep. karwei, bij bep. werk

insleuten bn.; ingesloten

inslichten ww.; inslechten, vlak maken

insloeper de; insluiper

inslokken, inslikken ww.; inslikken, ook: van lettergrepen, woorden: niet volledig uitspreken

insluten ww.; insluiten: bijvoegen

insmeerbosseltien et; borsteltje waarmee men z'n schoenen insmeert

insmieten ww.; ingooien

insni'jen ww.; insneeuwen

insnieden ww.; insnijden

insnoeven ww.; insnuiven

insoezen ww.; indommelen, inslapen
insoppen ww.; in zeepsop e.d. zetten
inspan, inspan- z. ook *ienspan(-)*
inspanoge et; oog aan het eind van een disselboom (er kwam een riem van het borsttuig door ter bevestiging)
inspelden ww.; de luier enz. van een baby goed vast doen zitten met veiligheidsspelden
inspeulen ww.; inspelen; ook: op bep. zaken, aangelegenheden
inspielen ww.; spijlen aanbrengen in een bijenkorf, vooral gezegd wanneer dat hernieuwd gebeurt, nl. na het oogsten
inspiraosie de; inspiratie
inspraake, inspraak de; inspraak, zeggenschap
inspringen ww.; 1. inspringen 2. gaan meehelpen
instaampen, instampen ww.; iets in elkaar stampen: bijv. gekapte takken die verder ineen moeten, kuilgras in een silo e.d.
instaansie de; instantie, orgaan
instaon ww.; instaan: zich garant stellen
instelaosie de; geluidsinstallatie e.d.
insteld bn.; ingesteld op iets
insteleren ww.; 1. installeren: van installaties, toestellen e.d. 2. het installeren van met name een burgemeester
insteleteur de; installateur
insterment, instrement, henstrament et; 1. muziekinstrument 2. gereedschap, toestel als instrument
instermentaol bn.; instrumentaal
instermentemaeker de; instrumentmaker
instik de; opening van een broekzak, jaszak e.d.
instikken ww.; 1. in iets steken, ook in zinnen als *Hi'j stikt zien neuze overal in* hij bemoeit zich overal mee 2. beginnen te vervenen met een bep. perceel
instikker de; 1. iemand die insteekt, in het bijzonder bij een dorsmachine 2. insteekketel, met name in een kolomkachel
instoeken z. *inschunen*
instoeven ww.; 1. instuiven van zand, stof 2. zeer snel naar binnen rennen, in iets rijden
instoppen ww.; 1. stoppend toevoegen aan, bijv. stro instoppen, d.i. in een bundel stro voor de opbouw van een bijenkorf of -kast 2. instoppen (in bed e.d.)
instopper de; insteker bij een dorsmachine
instotten ww.; instorten: van de markt, de economie e.d.
instrement z. *insterment*
instri'jer, instruier de; extra inkomsten, niet verwachte meevaller, door erfenis, bijverdienste e.d.
instri'jng, instri'jng, instruiing de; extra inkomsten, onverwachte meevaller, door erfenis, bijverdienste e.d.
instrieken ww.; op sterven liggen, in *et vuur wel instrieken kunnen*
instuken, instuiken z. *inschunen*
insturen ww.; 1. insturen 2. sturend helpen bij het inbrengen van de penis van een hengst bij het dekken
insukeren ww.; met suikerwater besprenkelen van bijenvolken, die de imker nl. tot één volk verenigt
insussen ww.; laten voor wat het is, er geen aandacht aan schenken, zodat een ander er niet over begint
intaaste de; ingewanden, met name hart, lever en longen

inteens bn., bw.; intens

inteesie de; intentie

integen, antegen bw.; 1. tegemoet 2. tegen iets zijnd

integraosie de; integratie: het integreren

intekeniëst, intekeniingsliëst, intekenliëst de; intekenlijst

interen ww.; 1. achteruitgaan in financieel opzicht, bij voortduring meer uitgeven dan men aan inkomsten verwerft 2. verbruiken van de voorraad voer door de bijen in de winter 3. naar binnen vouwen, met name bij het naaien

interessaant bn., bw.; interessant

intergemeentelik bn.; tussen gemeente spelend, intergemeentelijk

interkarkelik bn.; interkerkelijk

internaot et; internaot

international bn.; internationaal

inteugelen ww.; intomen (fig.)

interpelaosie de; interpellatie

interpretaosie de; interpretatie

intied, intieds bw.; 1. intussen, onderwijl, in de tijd dat het andere speelt 2. tijdig, op tijd

intikken ww.; 1. door een tik tegen iets te geven, inslaan 2. typend in een tekst aanbrengen, ook: in een computerbestand aanbrengen door intoetsing 3. door een niet zo harde schop een bal in het doel doen belanden

intimidaosie de; intimidatie: dreigend angstig maken

intogen ww.; onbedoeld meenemen aan kleding, schoeisel van hooi, gras, zand e.d. in het huis, zodat het daar rommelig, vies wordt, bijv. *Et toogt zo in mit et hujjen*

intree de; 1. ingang, toegang 2. entreegeld 3. het recht naar binnen te gaan 4. het voor de eerste maal zijn functie vervullen

intrekken ww.; 1. z'n intrek nemen 2. binnentrekken 3. binnenbrengen van de oogst 4. trekkend naar zich toehalen 5. intrekken van een voorstel e.d.

intugen ww.; het paardentuig aandoen

intussen, intusken bw.; intussen

invaalshoeke de; invalshoek: benaderingswijze

invaalweg de; invalsweg naar een stad of dorp

invalen ww.; 1. voor iemand invallen 2. invallen bij muziek 3. een inval, een idee krijgen 4. plotseling aanvangen van een jaargetijde, van weersomstandigheden e.d. 5. in elkaar vallen 6. met geweld binnenvallen, binnendringen

invaler de; invaller

invaosie de; invasie

invatten ww.; 1. aanpakken, bijeenpakken 2. inpikken, inpalmen met mooie woorden

invelppe z. *envelope*

inventaois de; hetz. als *eventaois*

inveren, invaeren ww.; invaren: naar binnen varen

invieren ww.; invieren

invitaosie de; uitnodiging

invliegen ww.; 1. naar binnen vliegen, in iets vliegen 2. hard rennend of rijdend in iets gaan, in een bep. richting gaan 3. op iemand invliegen 4. invliegen van een nieuw vliegtuig 5. voor het eerst vliegen van jonge vogels, insecten

invlieger de; elk van de jonge bijen die door te vliegen zich oriënteren op de eigen omgeving

invliegrichting de; richting waarin de bijen de korf binnenvliegen

invlochten ww.; invluchten

invochten ww.; indampen: vochtig maken van droog wasgoed dat met het strijkijzer gestreken gaat worden

invodderen ww.; invorderen, innen

invoerd bn.; ingevoerd

invreten ww.; invreten van met name bijtende stoffen, roest e.d., op die manier aangetast raken

inwarken ww.; 1. inwerken: vertrouwd doen zijn met activiteiten, werk 2. inwerken van stoffen op iets anders 3. het op zich laten inwerken van indrukken, nieuwe situaties e.d. 4. bij het produceren van kleding aan de binnenkant of in het geheel aanbrengen

inwi'jen ww.; 1. naar binnen waaien van de wind, ook: en daardoor zand, bladeren e.d. in een gebouw krijgen 2. door harde wind ineengedrukt en kapot raken, in elkaar vallen

inwieken ww.; inweken

inwinteren ww.; het voeren van een suikeroplossing aan bijen door een iemker, ter vervanging van het eigenlijke voedsel voor de bijen

inwit bn; intens wit

inwonertal et; inwoneraantal

inwottelen ww.; inwortelen

inwrieven ww.; wrijvend doen indringen

inzaegen ww.; inzagen: met een zaag een gleuf of kerf maken

inzaemeling de; inzameling

inzeer bn.; uiterst pijnlijk

inzet de; 1. inzet 2. begin, eerste stap 3. eerste vraagprijs 4. het in iets zetten

inzetber bn.; inzetbaar

inzetberhied de; inzetbaarheid

inzetten ww.; 1. inzetten 2. in de grond zetten van een ploeg, om te beginnen 3. opnieuw beginnen met het maaien en wellen 4. in een bep. richting trekken 5. naar binnen verplaatsen, bijv. *et linnenrak mit de waske tegere inzetten*

inzi'jen ww.; inzaaien

inzicht, inzicht et; inzicht

inziepen ww.; 1. insmeren met zeep 2. met sneeuw inwrijven

inzoolten ww.; inzouten

inzunnen bn.; ingezonden

inzwat bn.; zeer zwart

irrigaasie de; irrigatie: kunstmatige bewatering

isolaasie de; isolatie: voorziening tegen te sterk geluid, tegen warmte of kou

issias de; ischias

J

ja, jao bw.; 1. ja 2. immers 3. waarachtig

ja-mar tw.; doe het maar, toe maar

jaap de; jaap, snee

jaapse z. *japse*

jabreur, jabruur de; jabloer

jacht de; 1. jacht 2. het eropuit zijn (weg; ook: om te versieren) 3. plaag, epidemie 4. snelle, drijvende beweging 5. instinct om te jagen 6. sneeuwjacht 7. drukte 8. slechte koffie

jachtbaander de; verbindingsbalk, steunbalk van ongeveer halverwege de binstijl schuin naar het dak lopend

jachten z. *jaegen*

jachtgeweer et; 1. jachtgeweer 2. luizenkam

jachtgoddel de; gordel die men draagt bij de jacht

jachthutte de; schuilhuis voor jagers

jachtig, jachterig, jachts bn., bw.; 1. bronstig, nl. van varkens, honden en katten; ook wel gezegd van vrouwen of meisjes die zich steeds bij jongens of mannen ophouden 2. druk, haastig, jachtig 3. over koffie: van slechte kwaliteit
jachtkoffie de; slechte koffie
jachtkörf z. *jaegkörf*
jachtoppasser de; jachtopziener
jachtopzichter de; hetz. als *jachtoppasser*
jachtopziener, jachtopziender de; hetz. als *jachtoppasser*
jachtperti'j de; jachtpartij
jachtpetroon et; geweerpatroon gebruikt bij de jacht
jachtroer et; hetz. als *gaanzeroer*
jachtsni'j, jaegsni'j de; jachtsneeuw
jachtasse de; jagerstas, weitas
jachtvergunning de; jachtakte
jachtwaegen, wildwaegen de; speciale wagen voor de jacht, jachtwagen
jachtwaeter et; 1. jachtwater 2. slechte koffie
jachtweide de; 1. open stuk land in bos of veld dat zelden of nooit gemaaid wordt en waar de jagers het wild opwachten dat wordt opgedreven 2. gelagkamer
jaegbaand de; steunbalk tussen stijl en de daar over lopende *dreegplaete*
jaegen, jachten ww; 1. op wild jagen 2. dwingen te gaan, weggagen, drijven 3. door te achtervolgen proberen te grijpen 4. bijeenbrengen of bewerken van gras, hooi m.b.v. een paard en/of een machine 5. zich in hoge mate haasten met iets, gejaagd (doen) voortgaan, gejaagd (doen) werken 6. snel gaan met een voertuig, met paarden, ook van sneeuw, wolken etc. 7. proberen te versieren, flirten, minnekozen, ook gezegd van wild in de paartijd, met name van hazen 8. proberen te verwerven 9. een gejaagd gevoel hebben, last van hartkloppingen hebben, een overmatig snelle pols hebben, moeten hijgen van inspanning of emotie 10. hijgend ademen 11. een kunstzwerm maken
jaeger de; 1. iemand die op wild jaagt 2. beugel die men bij het maaien op de zeisboom zet en die het gemaaid bijeenhoudt om het in de gemaaid strook te leggen, met name dienstig in geval van lang gras en bij het maaien van graan 3. koe die vaak tochtig is 4. afgetrommelde zwerm bijen
jaegerd de; hetz. als *jaeger* bet. 3
jaegeri'je de; het jagen, de jacht
jaegersblad et; hetz. als *jaegerskraantien*
jaegershatte et; iemands positieve gezindheid tot de jacht
jaegershutte de; schuilhut voor jagers
jaegerskraantien et; bep. krantje, periodiek voor jagers
jaegersletien, jaegerslatien et; jagerslatijn, sterke verhalen over de jacht door jagers
jaegerspraot et; hetz. als *jaegersletien*
jaegerstaal de; jagerstaal: het jargon van de jagers
jaegerstasse de; weitas
jaegersveriening, jaegersverieninge en var.; jagersvereniging
jaegertied de; jachtseizoen
jaegkörf, jaegkieps, jachtkörf de; jaagkorf, gebruikt voor het 'scheppen' van een zwerm die ergens is neergestreken of voor het maken van een kunstzwerm
jaegliende de; jaaglijn
jaegpeerd et; hetz. als *snikkejaegerspeerd*
jaegsni'j z. *jachtsni'j*
jaeken z. *diaeken*
jaffa de; jaffasinaasappel

jajem I de; jajem, jenever; *in de jajem* dronken
jajem II bn.; dronken, aangeschoten
jak et; 1. jak 2. jak, jek, ook gezegd van een oud jasje of van een vest 3. afranselen, in *iene wat om/op 't jak geven* 4. in *et malle jak an* wild doend, ook: humeurig
jaken z. *diaeken*
jakkepoes, jakkepoed de; 1. smeerlap, gemene vent 2. smeerpoets, sloddervos
jakkepoester de; opschepper
jakker, jakkerd de; 1. iemand die niets bezit 2. gemene kerel
jakkeren ww.; buitensporig hard rijden
jakkes I de; mond, bek, in *je jakkes holen*
jakkes II tw.; jakkes, bah
jaknikker de; 1. jebroer 2. bep. soort oliepomp
jammer de; in *een lange jammer* een lang huis, ook: een ellendige boel, in *een lange jammer van oolde huzen*
jammerdeuze, jammergat, jammerkloten, jammerkont, jammerkonte, jammerpot, jammerzak de; zeurpot, iemand die steeds over kleinigheden klaagt of zeurt, veelal ten onrechte
jan-in-de-zak, jan-in 't hemd, jan-en-hendrik-in-de-zak de; benaming voor een bep. meelspijs die in een doek gekookt is
janboerefluities en var. mv; janboerefluitjes
jandoedel, sjandoedel de 1. sukkel, slappe figuur 2. goedzak 3. jenever, glaasje jenever; soms ook gezegd van andere alcoholica, ook gezegd van een slechte kwaliteit alcoholische drank
jandorie, jandozie, potjandozie tw.; potverdrie
jangat de; 1. iemand die veel thuis zit 2. iemand die overal naar vraagt
janhaegel de; janhagel, gespuis
janhen de; 1. keukenpiet, janhen 2. bemoeial, vitterig iemand 3. sullig iemand, goedzak
jankbek de; iemand die hard huult, zeurt
jankding et; instrument, toestel waarvan het geluid als gejang wordt ervaren
jankerd, janker de; 1. iemand die hard huult of overal om jankt, zeurt 2. iemand die bij het zingen de hoogste noten niet kan halen
jankerig bn., bw.; gezegd van iemand die op huilende, klagende wijze zeurt, jankt
janklaosen de; 1. janklaassen 2. houterige, potsierlijke, eigenaardige vent
janklaosenspul et; 1. rare bedoening, rommelige toestand 2. janklaassenspel, poppenkast
jankolen bn.; verkouden (schertsend)
jankpoede de; zeurpot
jankpot, jankepot de; gezegd van iemand die voortdurend jankt, huult, klaagt of zeurt
Janneman de; troetelnaam voor kleine jongen, met name als die Jan heet
jannever, jannever- z. *jenever(-)*
jannewaori de; januari
jao tw.; 1. gezegd als voorzichtige instemming of bevestiging 'alsof', ook: instemming op twijfelende wijze gegeven 2. jawel, hetz. als *ja*
jaor et; 1. tijdperk, tijdsduur van een jaar, vanaf een bep. dag gerekend, kalenderjaar 2. seizoen 3. levensjaar 4. studiejaar, de studenten van een bep. studiejaar
jaordag, jaorig de; verjaardag
jaordagsvesite de; de mensen die op visite komen t.g.v. een verjaardag
jaordagvieren, jaorigvieren ww.; vieren van een verjaardag
jaorenlaank, jaorenlang bw.; jarenlang
jaorgaank, jaorgang de; jaargang: van tijdschrift, krant
jaorgetiede et; jaargetijde, seizoen

jaorig I et; 1. één jaar oud rund, jaarling 2. z. *jaordag*
jaorig II bn.; 1. een jaar oud 2. van stallen: voor eenjarige dieren 3. de dag meemakend waarop men een jaar ouder is 4. in *niet jaorig* minderjarig
jaorige de; 1. iemand die jarig is 2. hetz. als *jaorig* I, bet. 1
jaorinkommen et; jaarinkomen
jaorkelinder, jaorkelender de; jaarkalender
jaorliks bn., bw.; 1. ieder jaar voorkomend 2. elk jaar weer
jaormark, jaormaark, jaormaat de; markt die jaarlijks en op een bep. vaste tijd wordt gehouden
jaormennig zn.; een aaneengesloten periode van een aantal jaren, in *een jaormennig*
jaoropgifte de; jaaropgave
jaorselaris et; jaarsalaris
jaorsvesite de; verjaardagsvisite
jaortal et; jaartal: het desbetreffende jaar
jaortelling de; 1. jaartelling 2. leeftijd, bijv. *van dezelve jaortelling*
jaorvergeederding, jaorvergaederige de; jaarvergadering
jaowel bw.; 1. gezegd ter goedkeuring, bevestiging, instemming 2. zeker wel
japse, japs, jaapse de; spleetachtige wond
jarre de; gier, vloeibare mest
jarrebak de; gierbak
jarregat et; mestput
jarregeute de; 1. mestgoot achter de koeien op de stal en evt. ook deels buiten naar de gierput lopend, veelal: het verlaagde deel in de mestgoot waardoor de gier wegloopt 2. ondiep mestgootje achter paarden die op stal staan 3. goot in de grond voor de afvoer van gier uit een mesthoop naar de sloot
jarrejutte de; schepemmer voor gier
jarrekarren ww.; met een wagen gier over het land brengen
jarrekolk de; gierput
jarrelocht de; lucht, reuk van gier
jarremennen ww.; gier met paard en wagen over het land brengen
jarren ww.; gier over het land brengen, ter bemesting
jarrepompe de; gierpomp
jarresloot et; sloot waar gier in loopt
jarretonne de; privaatton
jarrewaegen de; wagen met gierbak, waarmee men gier over het land brengt
jarrewaeter et; 1. water gemengd met vocht uit een mesthoop of met gier uit de mestgoot 2. slechte koffie
jarreweer et; weer, geschikt om te gieren
jasbeschарmer, jasbescharmer de; jasbeschermer
jasmijnpolle de; bep. heester: jasmijn
jasschölk en var. de; jasschort
jasse de; jas
jassebuse de; jaszak
jakkeknope, jakkekneupe de; knoop van een jas
jassekrastes tw.; uitroep van walging, tegenzin
jassemouwe de; mouw van een jas
jassen ww.; schillen van aardappelen
jassepaand et; jaspand
jasses tw.; uitroep van afschuw, tegenzin
jasseslippe de; slip van een jas

jassien et; 1. kleine jas 2. colbertjasje
jatten I mv.; handen, evt. vingers
jatten II ww.; jatten
javatebak de; javatabak
jawis, jawisse bw.; inderdaad
jazeker bw.; ter bevestiging of instemming: zeker wel
je I pers. vn.; 1. vertrouwelijke aanspreekvorm; meestal als afsluiting van een zin en vaak a.h.w. herhalend gebruikt: eerder in dezelfde zin is nl. dezelfde persoon al aangesproken; vaak met ongeveer de functie van het Ned. 'joh', bijv. *Die hadden de tied wel, je moet je maar denken* 2. 2e pers. enk., i.p.v. *ie* of *jow* 3. verzwakte vorm van *jow* (3e, 4e naamval), ook met de functie van wederk. vn., bijv. *Ie moe'n je nog scheren*
je II bez. vn; verzwakte vorm van *jow, joe(n)*, bijv. *'t Is je eigen huus*
jee tw.; jeetje
jeger I et; jaegerstof
jeger II bn.; van jaegerstof
jegergaoren et; garen van jaeger
jek et; jack
jeloers bn.; jaloers
jeloersghied, jeloershied de; jaloersheid
jelte z. *hilde*
jemelen ww.; steeds over hetzelfde zeuren
jemeler, jemelder de; klager, zeurpiet
jemelig bn., bw.; hetz. als *jummel*
jenever, jannever de; jenever, glaasje jenever
jeneverbeerlig de; iemand die veel jenever gebruikt
jeneverbeie, jeneverbessie de; jeneverbes
jeneverbraanderi'je de; jeneverbranderij
jeneverhals de; iemand die veel jenever drinkt en daardoor vaak dronken is
jeneverhuud de; iemand die veel jenever drinkt
jeneverlappe de; zuiplap
jeneverlocht de; jeneverlucht
jeneverneuze de; gezegd van iemands rode neus (waaraan men denkt te zien dat die persoon veel jenever drinkt)
jeneverpolle zoals **janneverpolle, jeneverboom** en var. de; heester, vooral op de hei, met de jeneverbes
jeneverreumeltien et; jeneverglaasje
jeneverstokeri'je de; jeneverstokerij
jenevertien, jannevertien et; glaasje jenever
jenevervat et; jeneverton
jeneverzoeper de; jeneverzuiper
jengelen ww.; 1. zeuren van kinderen, jengelen 2. op storende wijze klinken van radio, televisie enz.
jennegiesmark de; soort markt waarop oudere jongens en meiden elkaar konden ontmoeten, zodat er stelletjes konden ontstaan
jent bn., bw.; uitstekend, heel goed
Jetse de; mansnaam; in *van Jetse gaon* flauwvallen, van slag raken
jeude z. *jood*
jeugdjaoren mv.; jeugdjaaren
jeugdpoekel, jeugdpukel, jeugdpoeste de; jeugdpuistje
jeupies, jeupen, jopies, zomerjopies mv.; bep. soort appel

jeuzelder, jeuzeler de; zeur, iemand die steeds over kleinigheden klaagt, zeurt
jeuzelen ww.; klagend zeuren, zaniken
jeuzelig bn.; 1. zeurderig 2. verdrietig
jeuzelgat, jeuzelkont, jeuzelkonte, jeuzelpoede, jeuzelpot, jeuzelzak et; zeur, iemand die steeds over kleinigheden klaagt of zeurt
jeweel et; 1. diamant, kleinood e.d. 2. prachtexemplaar
jezels pers.vn.; jezelf
jezuskruud et; duizendknoop
jichtbottien et; klein botje in een zak onder de rok gedragen, tegen de reumatiek
jieoe-juutsie et; jioe-jitsoe
jiapse de; dun, buigzaam takje, om striemend mee te slaan
jiepsen ww.; striemend slaan
Jiezus, Jezus de; Jezus
jiffer z. *juffer*
jiffershoolt z. *jufferhoolt*
jim, jum I pers. vn.; jullie
jim, jum II bez. vn.; van jullie
jimmeneetje tw.; uitroep van verwondering
jimmes, jimmend zelfst. bez.vn.; die van jullie
jister de; afgesloten melkplaats in de wei
jobe de; bep. merk of soort *blauwkopknollen*
jobstieding de; jobstijding
jochien et; vorm van *jonge*
jode, jode- joden-
jodebaord de; jodenbaard: moederplant
jodeboel de; het sjacheren, het elkaar bedriegen bij handel
jodeliem de, et; spuug gebruikt om iets schoon te maken, bijv. brillenglazen
jodeproeme de; prop van de els
joderachel de; bep. klein zuurtje, nl. spekje met suiker
jodespek et; sukade in koek
jodesteern de; jodenster
jodinne de; jodin
joe tw.; 1. joe 2. z. *jow* I, II
joechel, joechte de; 1. slechte koffie 2. dunne pap 3. zeer dunne soep
joecht in *op de joecht* de hort op
joechten ww.; de hort op zijn, bijv. *Ze is weer vot te joechten*
joekerd, joeker de; groot exemplaar, kanjer, joekel
joekse, jukse de; 1. slechte, slappe koffie 2. afgeroomde melk
joeksen ww.; van jongens: achter meiden aan zijn om te versieren
joekseri'je de; in *gien joekseri'je* geen gevrij, niet met elkaar naar bed (gaan)
joele de; zeer dunne mest
joelen ww.; 1. joelen, luidruchtig tekeergaan, nl. door meerdere personen tegelijk 2. janken van een hond
joeler de; jankend, joelend dier, ook van een mens gezegd
joen z. *jow* II
joenen, joenend z. *jowend*
joeperd, joepe de; 1. jurk 2. groot exemplaar, joekel
joeps, joepe de; 1. dunne, slappe vloeibare substantie 2. diarree 3. jaap, snee
joepsen ww.; tjoepen
joepster de; groot exemplaar, joekel

joets de; diarree, in *an de joets*

joetse de; slechte koffie

jojonen ww.; jojoën

jok, juk et; 1. draagjuk 2. kruiwagenzeel 3. hetz. als *puttejok* 4. zware last 5. onderdeel van de schoorsteen waar het bovenste stuk op wordt gebouwd 6. hetz. als *ploegjok*

jokbalke de; jukdorpel

jokbien, jukbien et; jukbeen

jokkebulte de; hetz. als *jokpoede*

jokken ww.; 1. een gevoel van jeuk geven 2. een sterke neiging hebben om met geweld in te grijpen, iets te doen, in *de hanen jokken me* 3. krabben tegen de jeuk 4. in lichte mate liegen

jokkerig bn.; last hebbend van jeuk, jeukerig

jokkop de; elk der uiteinden van een draagjuk

jokplaanke I de; plank met de functie van wrijfpaal

jokplaanke II de; het brede, middenste deel van een draagjuk

jokpoede, jokpoeste, jokkepoede, jokbult, jokbulte de; 1. jeukende bult op de huid, vaak als gevolg van een muggenbeet 2. iemand die liegt

jokte, jokkeri'je de; jeuk

jolken ww.; van maartse katten: het desbetreffende geluid maken

jolt bn.; 1. van een ei: onbevrukt en evt. bedorven 2. bebroed en dus niet meer eetbaar

joltei et; onbevrukt ei, evt. bebroed of bebroed en afgestorven

jommies bw.; immers (te begrijpen als: *ja ommes* ja immers)

jong, jonk I et; 1. pasgeboren dier, nog erg jong dier 2. baby, kind 3. verkorting van *jonge*, vaak als aanroep of aanspreekvorm, met de functie van 'joh', bijv. *Toe jong, doe es wat!*

jong, jonk II bn.; jong, jeugdig, recent e.d. *Die het d'r jonk west* is er geboren, heeft er z'n jeugd doorgebracht

jongachtig bn.; jong overkomend

jonge de; 1. jongen 2. (mv.) kinderen 3. vrijer, galant 4. man (relatief jong) 5. jonge jenever of glas jonge jenever

jongelu, jongeluden mv.; jongelieden

jongemeid de; nog niet geheel volwassen meisje

jongerein de; jongerenafdeling(en) van de Friese Maatschappij van Landbouw

jongesaard de; jongensaard

jongesgenade de; verzoek om 'genade' door een meisje aan de jongen die haar, bij het stoeien, hardhandig in zijn greep houdt

jongesmode de; gewoonte van jongens

jongesspul et; jongensspel

jongesverieninge en var. de; jeugdvereniging voor jongens van een bep. kerkelijke gemeente, soms i.t.t. knapenvereniging, d.i. voor de oudere jongens

jonggoed et; jongvee, jonge dieren of jonge mensen

jonghied de; het nog jong zijn

jongkerel de; jonge manspersoon

jongkeuningzwaarm, jongkeuninginzwaarm de; nazwerm

jongkiend et; jong kind

jongknaop de; jonge knaap

jongmaegien et; jong meisje

jongmaotien et; jong ventje

jongspul et; jonge dieren of mensen, jeugd

jongveest de; stal of deel daarvan bestemd voor het jongvee

jongvent de; 1. jonge vent, jongeman 2. niet getrouwde man

jongvolk et; de jeugd, vaak: de wat oudere jeugd, de jongeren

jonk et; 1. meisje, ook gezegd van een jonge vrouw 2. z. *jong* I, II

jonkhied de; jeugdijaren, jeugd

jonkien et; 1. glas jenever 2. jong, pasgeboren dier

jonkvee et; jongvee

jood, jeude de; 1. lid van het Joodse volk, Israëliet 2. joodse handelaar 3. onbetrouwbare persoon, vooral: inzake de handel 4. kleine potkachel (vaak in de vorm *jotien*)

jopies z. *jeupies*

joris de; in *een domme joris* dombo

jota, jote zn.; in *gien jota* helemaal niets (begrijpend, er verstand van hebbend)

jouwelen ww.; 1. zeuren 2. onduidelijk praten

Jouwer in *De Jouwer* - plaatsnaam: Joure

Jouwster bn.; uit, m.b.t. Joure

jouwstermarkbloeme de; herfstaster

jow, joe I pers. vn. 1. u 2. jij 3. jou: derde en vierde naamval bij *ie, i'j, jow*

jow, joen, joe II bez. vn.; jouw of uw

jowend, jowen, jowes, joenend zelfst. bez. vn.; die van jou, die van u

judasweke de; hetz. als *haegedoornweke*

judonen ww.; judoën

juffer, jiffer de; 1. schooljuffrouw 2. vrouw van het hoofd van de school 3. echtgenote van een dominee 4. ongetrouwde vrouw, vooral: uit hogere kringen 5. medewerkster op een kantoor e.d., veelal: achter het loket 6. vroedvrouw 7. deftig geklede dame 8. lange dennenstam (vooral in de bouw)

jufferbalke de; balk van *jufferhooft*

jufferhooft, juffershooft, jiffershooft et; hout van juffers: lange dennenstammen

jufferscheller de; trekmes

juffertien et; 1. kleine *juffer* 2. klokjesgentiaan

jufferzwaarm de; hetz. als *maegdezwaarm*

jui de; in *an de jui* rare, gekke dingen doend, aan de zwier, met last van diarree

juien ww.; gietend, stromend uit iets schieten

juk, jukbien z. *jok(bien)*

jukse z. *joekse*

juliaenesoep de; juliennesoep

jum z. *jim* I, II

jummel, jummelig bn., bw.; flauw en onnozel, en daarbij veelal: zeurderig, klagerig

jurkegoed et; stof waaruit men een jurk maakt

jurkelappe de; lap stof om een jurk uit te maken

jurkemaeken ww.; naaien van jurken

jussies bw.; 1. nauwelijks, maar net 2. zoëven 3. in *jussies* an kalm aan, rustig aan

just bw.; 1. gedurende zeer korte tijd 2. zoëven 3. z. *juust* II, III

justement z. *juustement*

jut I de; klap

Jut II de; 1. vreemde figuur, gekke meid/vrouw; *een stel van Jut* een vreemd stel, 't *Is net Jut en Jul* id., *van Jut naor Jul* van het kastje naar de muur

jutse de; slechte koffie

jutsen ww.; gutsen, klotsend vloeien

jutte, jutteschoppe, jutter de; 1. grote, ronde houten schop, vooral gebruikt bij het baggeren van veen, baggerschop 2. enigszins ronde schop waarmee mest werd geschept 3. hoosvat 4. slechte koffie

jutten ww.; 1. (bij korfbal) onderhands proberen in de korf te werpen 2. scheppen van nat veen of evt. andere natte, weke stof

juttepere, juttepaere de; juttepeer
jutter de; 1. jutter 2. z. *jutte*
jutterig bn.; te dun, bijv. van pap
jutteschoppe z. *jutte*
juukboks de; juke-box
juust I bn.; correct
juust, just II bw.; 1. nou net, nou juist 2. nog maar net
juust, just III tw.; juist, precies, zo is het
juustement, justement, juustem tw.; juist, zo is het maar net

K

ka, kao, torenkao, torenkri'je I de; 1. toren kraai 2. vinnige vrouw 3. z. *keer*
ka II tw.; ka: het nagebootste geluid van kraaien en kauwen
kaaie de; 1. beschuit 2. in *een zute kaaie* zoetekauw
kaaiebrogge de; boterham met beschuit
kaaiman de; beschuit
kaalf z. *kalf*
kaamp et; 1. kampement 2. z. *kamp*
kaampe, kaamp de; 1. flink stuk weiland, meestal vierkant of rechthoekig, vaak: op hoger gelegen delen bij de boerderij, al lang als zodanig in gebruik; vaak afgerasterd of anderszins afgescheiden, bijv. door houtwallen 2. stuk land met bouw
kaampehuj, kaamphuj et; hooi van het hoger gelegen grasland in de buurt van de boerderij
kaampelaand et; hoger en veelal dicht bij huis gelegen weiland, vaak in tegenstelling tot *vennegrond*
kaampement et; kampement
Kaampereilaandhuj et; zwaar hooi aangevoerd van het Kampereiland
kaampziekenhuus et; ziekenhuis behorend bij een militair kampement e.d.
kaanfer de; kamfer, met name bekend van motteballetjes
kaanferballe de; kamferbal
kaanferlocht de; kamferlucht
kaankeren z. *kankeren*
kaankerkont, kaankerkonte de; kankeraar
kaans de; 1. mogelijkheid dat iets gebeurt 2. gunstige mogelijkheid, gelegenheid die zich voordoet 3. in *een kaansien waogen* een kansje wagen
kaansel de; kansel, preekstoel
kaanshebber de; kanshebber
kaansloos bn.; kansloos
kaant, kaante I de, et; 1. bep. weefsel: kant 2. z. *kaante*
kaant II bn.; 1. volgens de juiste, rechte lijn(en) staand of gebouwd, ook ruimer: goedgebouwd in lichamelijk opzicht 2. iets afgewerkt, in orde hebbend, bijv. *Hej' et wark al kaant?*
kaantbolle, kaantbaole, kaantbrood de; kantbrood
kaantdeure de; achterdeur, nl. aan de zijkant van het huis
kaante, kaant de; 1. min of meer scherpe kant, hoek aan een voorwerp, ook figuurlijk 2. rand, smalle zijkant van een voorwerp, zijvlak, zijde, 3. zienswijze, partij 4. tak van een familie 5. richting, omgeving in een bep. richting 6. zelfkant van stof 7. in *van kaant* dood
kaantebouwen ww.; de kanten van de akker ploegen
kaantehakken z. *kaantophakken*
kaantehujjen ww.; hooi van de rand van het land harken

kaanteldeure de; kanteldeur

kaantelen ww.; (doen) kantelen

kaanten I bn.; kanten, van kant

kaanten II ww.; recht trekken, in *de schoolers kaanten*

kaantsnieder, kaantesnieder de; hetz. als *slootsnieder*, bet. 2

kaantespitten ww.; spittend bijwerken van akkerkanten waar men niet met de ploeg kan komen

kaanthaoke de; kantelhaak

kaantien et; 1. kleine kant, randje 2. smalle horizontale strook kant in wit gordijn, smalle bewerkte rand aan een gordijn 3. bladzij van een stuk papier waar men op schrijft 4. boordsel van kant

kaantienknippen ww.; randen wegnippen van het behang

kaantienloper de; iemand die graag de kantjes eraf loopt

kaantiesmusse de; bep. floddermuts met aangebreide of aangehaakte plooien

kaantig bn., bw.; goed gebouwd, evenredig van vorm, met strakke, rechte lijnen en evt. rechte hoeken; *ronde paolen kaantig maeken* één of meer vlakke kanten maken aan ronde palen

kaantinharken ww.; gemaaid gras van de rand van het grasland wegharken

kaantinplaggen, kaantinplassen ww.; bijwerken, glad, effen maken van randen van de akker

kaantinslichten ww.; bijwerken, glad, effen maken van de randen van de akker, ook van een zandweg, met name zodanig dat de grond, de zoden van de kanten in de diepe sporen komen

kaantinstikken ww.; met een schop bijwerken van de kant van de akker, nl. daar waar men niet goed met de ploeg kan komen

kaantklossen ww.; kantklossen

kaantkoeke, kaantekoeke de; kantkoek

kaantkussen et; bep. kussen gebruikt bij het kantklossen, nl. waarop men het kant vastzet met spelden

kaantlaoge de; 1. hetz. als *rollaoge* 2. rij van opgetaste stukken hooi, garven e.d., aan de kant van een laag hooi, graan, met name op een wagen

kaantmi'jen, kaantemi'jen, kaantopmi'jen, kaantenmi'jen, kaantiesmi'jen,

kaantanmi'jen ww.; hoeken of stroken gras maaien die aan de kant zijn blijven staan

kaantmure de; zijmuur

kaantmusse de; fraaie witte, gesteven muts zonder plooien, veelal van kant; met name gedragen wanneer men op visite ging

kaantofstikken ww.; de kant afsteken met een schop e.d., met name de kant van een tuin, van een stuk bouwakker

kaantophakken, kaanthakken, kaantehakken, kaantieshakken, kaantekappen ww.; met de zeis hoeken of stroken gras maaien die aan de kant zijn blijven staan; ook wel gezegd van het op die manier bewerken van de kanten van een sloot

kaantopsnuijen ww.; afsnoeien, weghakken van houtgewas langs de kant

kaantopzetten ww.; opzetten, opmaken van de kanten van met name een vracht hooi op een ouderwetse boerenwagen

kaantplaanke de; plank uit een boomstam gezaagd met niet-afgewerkte kanten

kaantploeg de; éénscharige ploeg aan een trekker met behulp waarvan men de laatste beide voren aan de kant van een akker er alsnog bij trekt

kaantrecht bn.; kantrecht, ook algemener: met rechte zijden, hoeken

kaantrichel, kaanriegel, kaanterichel de; smalle strook gras aan de zijkant, met name langs greppels, die men niet heeft kunnen maaien met de machine

kaantschoppe, kaantscheppe, kaansschoppe de; 1. platte en scherpe schop met punt of rechte snede aan het eind 2. rechthoekige ijzeren schop met lange steel, met behulp waarvan men veen onder het water weg tilt

kaantsnieden ww.; de kant van een sloot e.d. afkanten, met name werken met een *kaant(e)snieder*

kaantspiegeltien et; elk der beide spiegeltjes ter weerszijden van een grotere spiegel van een toilettafel

kaantstien de; steen aan de zijkant geplaatst, bijv. als steunende of afsluitende rij naast de tegels van een tegelpad, inzake een stenen pad e.d.

kaantstikker, kaantestikker de; soort recht zeisblad in het verlengde van een lange stok, waarmee de begroeiing van de greppels en sloten recht afgesneden, afgeslagen wordt

kaantstok et; stuk dat aan een kant, zijde wordt gezet, met name m.b.t. een kozijn

kaantvore de; vore aan de zijkant van de akker, bijv. *de kaantvore inschoffelen* naar binnen toe schoffeland bijwerken van de zijkant, waar men met de ploeg niet goed bij kan

kaantwark, kaantwaark et; kantwerk

kaantzwad et; strook gemaaid gras aan de kant van het gemaaide perceel

Kaaps bn.; Kaaps; *een Kaapse ente* bep. sierende

kaarke, kaark- z. *kark(e)-*

kaarf, kaarf- z. *karf(-)*

kaarmen z. *karmen*

kaarn, karn, kaan de; 1. karn, installatie om mee te karnen 2. ronde, naar boven taps lopende, hol gelegde stapel turf

kaarnen, karnen, kanen ww.; 1. karnen 2. enigszins ronddraaiende bewegingen maken: door ingespannen paarden die even kunnen rusten

kaarngerei et; benodigdheden voor het karnen

kaarngoed, karngoed, kaangoed et; de benodigdheden voor het karnen

kaarnhoekdeure de; deur naar de *kaarnhoek*

kaarnhoeke, kaarnhoek, karnhoek, kaanhoek, kaanhoeke, kaandoek de; ruimte in de boerderij waar gekarnd werd, waar de benodigdheden voor het karnen stonden, met name de karnmolen

kaarnhoepe de; brede hoep boven om de karn, boven de rand van de karn uitstekend; van ijzer of koper, ter versiering

kaarnhokke et; karnhok

kaarnkaemer de; ruimte in het gebouw waar men karnt

kaarnlit et; deksel van een karnton

kaarnmeule, karnmeule, kaanmeule de; karnmolen

kaarnpad, karnpad et; cirkelvormig traject dat het karnpaard of de karnhond loopt bij het karnen met een karnmolen

kaarnpeerd et; karnpaard

kaarnpolse, kaarnpols, kaarnpoolsien de; karnpols, in een karnton of in een melkbus gestoken

kaarnrad, karnrad et; het grote getande wiel, kamrad van een karnmolen, door een trekdier in beweging gebracht

kaarnsel, karnsel et; de hoeveelheid melk voor één keer karnen

kaarnspullen mv.; de benodigdheden voor het karnen

kaarntonne, karntonne, kaantonne de; karnton

kaarnwanne de; door een karn aangedreven kafmolen

kaarnwaoge de; aan de zolder bevestigd werktuig waarmee men zelf op- en neergaande bewegingen kon maken bij het karnen

kaarnwiene de; met behulp van een karn aangedreven kafmolen

kaarve z. *karf*

kaarven z. *karven*

kaaste I de; 1. kast: bep. meubelstuk 2. bijenkast 3. klokkenkast 4. gevangenis 5. bochel, bult

Kaaste, Kaste, Kast II de; 1. mansnaam: Kas, Karst; *een kerel as Kaaste* een forse, sterke kerel

kaastedeure de; kastdeur

kaastekleren mv.; fraaie, deftige en daardoor heel weinig gebruikte kleren, die steeds in een kast hingen

kaasteklokke de; kastklok

kaastekop de; bovenste deel van een kast, vaak met houtsnijwerk versierd: kuifstuk

kaastekrone de; veelal met enig houtsnijwerk versierd, bovenste stuk van een kast

kaastelae, kaastelaede de; la van een kast

kaastemaeker de; kastenmaker

kaastemaakeri'je de; 1. kastenmakerij 2. maken van kasten

kaastemaekerswark et; het werk van een kastenmaker

kaastepepier et; kastpapier

kaasteplaanke, kaastplaanke de; kastplank

kaastepote de; elk der poten waar een kast op staat

kaasteraand de; kastrand

kaasterim et; *rim*, schap: van een kast

kaastesleutel de; sleutel behorend bij het slot van een kast

kaasteslot et; slot van een kast

kaastestel et; hetz. als *klokstel*

kaastewaand de; kastenwand

kaastiemker de; iemker die hoofdzakelijk met bijenkasten werkt en minder of nauwelijks met korven, i.t.t. een *körfiemker*

kaastiemkeren ww.; honing winnen met gebruikmaking van een bijenkast

kaats z. *kiets*

kaatse, kaatse- en var.; z. *katsje-* en var.

kaatsverieninge en var. de; kaatsvereniging

kabbenet z. *kammenet*

kabberet et; cabaret

kabberetier de; cabaretier

kabberetpergramme et; cabaretprogramma

kabberetveurstelling de; cabaretvoorstelling

kabel de; 1. kabel 2. kabeltelevisie 3. aan een kabel in bet. 1 doen denkende versiering in een trui

kabelbaene de; kabelbaan

kabelbedrief et; kabelbedrijf

kabeldeuze de; kabeldoos

kabelgeute de; kabelgoot

kabelkraante de; kabelkrant

kabelsleuve de; kabelsleuf

kabeltillevisie de; kabeltelevisie

kabelverbiening de; kabelverbinding

kabine, kebine de; kabine

kabinetspote de; 1. elk der poten van een kabinet 2. lompe, grote voeten

kachel bn.; 1. kachel, dronken 2. zich niet goed voelend

kachelanmaek de; het aanmaken van de kachel

kachelanmaeken, kachelanzetten ww.; aanmaken van een kachel

kachelanmaaker de; aanmaakturf
kachelanzetter de; aanmaakturf, stuk turf geschikt om de kachel mee aan te krijgen
kachelbossel de; kachelborstel
kachelgat et; gat aan de bovenkant van een kachel, om pannen, ketels in te zetten
kachelglaans de; kachelglans
kachelhaokien et; haakje bij een kachel behorend waarmee men de verschillende ringen en met name het deksel van het *kachelgat* kan nemen
kachelhekke, kachelrekkien et; hekje voor een kachel, vooral om kinderen er niet bij te laten komen, om wasgoed op te drogen
kachelhooft et; hout bestemd voor de kachel
kachelhooftien et; kachelhoutje, stukje hout bestemd voor de kachel
kachelig bn.; zich niet lekker voelend
kachelklaor bn.; geschikt, klaargemaakt om als brandhout in de kachel te dienen
kachelkop de; kop, in het bijzonder bovenste, nikkelen stuk van een *klomkachel*, ook als scheldnaam gebruikt
kachelkrabber, kachelschrapper de; steel met halvemaanvormig eindstuk, om resten mee uit de kachel te krabben
kachellappe de; vod om de kachel mee schoon te maken
kachellit et; kacheldeksel
kachelmaantel de; kachelmantel
kachelovend, kacheloven de; oven van een kachel
kachelpiepe, kachelpupe de; 1. pijp van een kachel 2. cilinderhoed, hogehoed
kachelpiepekrabber en var. de; blad haaks aan een stok, met behulp waarvan men roet uit kachelpijpen krabde, of soortgelijke krabber
kachelplaete de; kachelplaat, nl. onder een kachel, ook achter de kachel, nl. staand in de schoorsteen
kachelpoetsvodde, kachelpoetslappe de; vod, lap waarmee men de kachel poetst
kachelpot de; pot, deel waarin het vuur brandt, van o.m. de potkachel
kachelring de; elk der ringen die, met een dekseltje, de afsluiting vormen van het *kachelgat*
kachelpote de; poot van een kachel
kachelpotlood et; kachelpoets
kachelreuster, kachelreunster et; kachelrooster
kachelschaarm et; ietwat gebogen scherm dat men voor de kachel plaatste, ter bescherming tegen de gloed
kachelscheppe de; schepje om de as mee uit een kachel te scheppen
kachelschoeve de; schuif in een kachelpijp; bij het verder openen trekt de kachel beter
kachelschrapper z. *kachelkrabber*
kachelsleutel de; uitstekend deel uit een kachelpijp, waarmee men de klep in de pijp in een andere stand kon zetten
kachelsmeer de, et; kachellak, kachelpoets
kachelstek et; hetz. als *kachelhekke*
kacheltange de; flinke tang, gebruikt bij een kachel, o.m. om er kooltjes uit te nemen om in de test van een stoof te doen
kacheltied de; kacheltijd
kachelzeil et; vloerzeil vóór de kachel
kachelzwatsel et; kachelzwartsel
kachelzwilk et; stukje zeil voor de kachel, op de vloer
kaekbien, kaekbonke, kaekbonke et; kakebeen
kaeke, kaek, kaok, kaoke de; kaak van mens en dier
kaekebot, kaekbot, kaokebot et; kakebeen

kaekel de; 1. kletskous 2. in *de kaekel in de pot* gezegd van de maaltijd: nog niet klaar (door het te veel praten met anderen)

kaekelbek de; praatzieke vrouw

kaekelbont bn.; kakelbont

kaekelbuurt de; buurtje, straat, groep huizen waar men veel kletst, druk en luid praat

kaekelen, kaokelen ww.; 1. kakelen (door kippen) 2. kletsen, druk en luid praten

kaekelkont, kaekelkonte de; praatzieke vrouw

kaekelmusse de; praatzieke vrouw

kael bn., bw.; 1. kaal: van de schedel van mensen, ook: van delen van het lichaam, van vogels, van bomen, grond of begroeiing 2. zuinigjes, karig 3. zonder beleg (van een boterham) 4. armoedig, zonder geld

kaelbosselen ww.; kaalborstelen

Kaelenborger bn.; van, m.b.t. *Kaelenborg*, plaats nabij *Stienwiek*

kaelheufdighied de; kaalhoofdigheid

kaelhied de; kaalheid

kaelig bn.; kalig

kaelkappen ww.; geheel kappen van bos, een houtwal

kaelkont, kaelkonte de; kip zonder staart

kaelkop de; iemand met een kaal hoofd

kaelscheren ww.; kaalscheren

kaemer de; 1. kamer in huis, hotel e.d. 2. fraai ingerichte kamer, alleen in gebruik op zondag of als men visite ontving, pronkkamer

kaemerbeschot et; achterwand van een woonkamer

kaemerbliende de; blind van de pronkkamer, ook: blind van de woonkamer

kaemerdoeks bn.; kamerdoeks, bijv. *een kaemerdoekse musse* nl. van de Friese kap, gedragen bij diepe rouw

kaemergemak et; kamergemak, soort wc voor invaliden

kaemerhontien et; 1. klein hondje dat men steeds in het woongedeelte houdt, schoothondje

kaemerhure de; kamerhuur (huurprijs)

kaemerjasse de; kamerjas

kaemerkaaste de; belangrijkste kast in een pronk- of woonkamer

kaemerkachel de; kachel van woon- of pronkkamer

kaemerkemmissie de; kamercommissie

kaemerklokke de; klok in de mooie kamer van het huis

kaemerlaampe de; lamp, belangrijkste lichtpunt in woon- of pronkkamer

kaemerlocht I et; belangrijkste lichtpunt, lamp in een kamer

kaemerlocht II de; kamerlucht

kaemermaegien et; kamermeisje

kaemermatte de; kamermat

kaemermeziek de; kamermuziek

kaemerplaante de; kamerplant

kaempot de; 1. bloempot met mooie kamerplant 2. stoel met ingebouwde po 3. kamerpot

kaemerraem et; raam van een kamer, vooral: van een woon- of pronkkamer

kaemerschaarm en var. et; kamerscherm

kaemerschut et; houten wand van een kamer

kaemerveurzitter de; kamervoorzitter

kaemervraoge de; kamervraag

kaemerzolder de; plafond van of zolder op een kamer, veelal van de pronk- of woonkamer

kaer z. *keer*

kaerdebolle de; kaardenbol: nl. om mee te kaarden

kaerig bn.; karig

kaeter de; 1. mannelijke kat, nogal eens gebruikt als bijnaam 2. kater als gevolg van drankgebruik 3. teleurstellende ervaring waarmee men lange tijd blijft zitten, als gevolg van bijv. een nederlaag in de sport of in de politiek 4. in *bliksemse kaeter* krachtterm

kaeterklote de; bep. dikke, zure, blauwe tot roodachtige pruim

kaetsen ww.; hetz. als *katsjeballen*

kaf et; kaf (van koren; ook fig.)

kafbulte de; hoop kaf

kaffer de; 1. Kaffer, Bantoe-neger 2. scheldwoord: lomperd, smeerlap

kaffetaria et; cafetaria

kaffien et; 1. klein kaft van een schrift, boek e.d. 2. verdikt deel aan het eind van de luns van een ouderwets wagenwiel

kafmeule de; kafmolen

kaftpepier et; speciaal papier waarmee men boeken enz. kaft

kaidam de; tijdelijke keerdam van hout in een sloot of in een vaart

kak, kakke de; 1. uitwerpselen 2. het kakken 3. in *iene te kak zetten* voor de gek houden en daarbij te kijk zetten 4. kouwe drukte, verwaandheid

kakei en var.; z. *kekientien*

kakao z. *cacao*

kakdeuze de; (schertsend) wc

kakkedoek, kakdoek de; luier

kakkedoris de; vreemde persoon, ook: iemand die kennelijk wil opvallen

kakkerd de; 1. man die bang van aard is, die snel bang is 2. eigenwijze vent

kakkerlak de; 1. kakkerlak 2. bangerik

kakmedam, kakmadam de; kakmadam, vooral: vrouw die de madam speelt

kakstoel de; kinderstoel (vroeger met po)

kaktus de; bep. plant: cactus

kaktuspottien et; cactuspotje

kaleideskoop de; caleidoscoop

kalerie de; calorie

kalf, kaalf I et; 1. kalf van een koe, ook wel van een ree 2. grote hond 3. opgeschoten jongen met puberaal gedrag, forse puber, ook wel van meisjes gezegd 4. lompe, domme kerel, dom, sullig iemand 5. drinkebroer, manspersoon die veel bier, jenever e.d. tot zich neemt 6. dwarsregel in een kozijn, middenkalf

kalf, kalfd II bn.; drachtig (van koeien); bijv. *een kalve koe, pinke*

kalfbolle z. *bollekalf*

kalfbreur, kalfbruur, kalfsbreur de; kalfbroer, 'broer' van een man of jongen die werd geboren uit een eerder huwelijk van de stiefvader of stiefmoeder

kalkoe de; drachtige koe die gaat kalven

kalfpinke de; 1. pink die moet kalven 2. pink van anderhalf jaar

kalfs bn.; drachtig: van koeien

kalfsvel, kalvervel, kalvevel et; kalfshuid

kalfsvleis et; kalfsvlees

kalftied de; tijd waarin een koe gaat kalven

kalfveerze de; vaars die gaat kalven

kalfversmieter de; koe die ontijdig kalft

kalfzuster de; vrouwelijke tegenhanger van *kalfbreur*

kalkaarm bn.; kalkarm

kalkanslag de; kalkaanslag

kalkbien in *net kalkbienen* gezegd toen na de zwarte de eerste lichtgekleurde kousen kwamen

kalkbruud et; ongevaarlijke schimmelziekte in bijenbroedsel waaruit darren zich ontwikkelen: kalkbroed

kalkelaosie de; calculatie

kalkelater de; calculator

kalkeleren ww.; calculeren

kalken I bn.; van gips of andere kalkachtige stof gemaakt

kalken II ww.; 1. met kalk besmeren, bepleisteren 2. met kalk bemesten 3. met krijt e.d. ruw beschrijven, bekladden, ook: zich morsend besmeuren

kalkerig bn.; kalkachtig: op kalk lijkend, kalkhoudend

kalkhaoke de; werktuig met blad en lange steel, vooral gebruikt om kalk mee klaar te maken door te roeren, waarna het moest weken en de volgende dag met cement werd gemengd

kalkhouwe de; werktuig bestaande uit een steel met een terugwijzend blad, gebruikt om de kalk te wrijven in de speciekuip

kalklaoge de; kalklaag

kalkmargel de; kalkmergel

kalkmeule de; kalkmolen

kalknaegel de; kalknagel

kalkoen de; 1. bep. vogel: kalkoen 2. kalkoen aan een hoefijzer

kalkoeneboolte de; kalkoembout

kalkoeneëi et; kalkoenei

kalkoenehokke et; hok voor één of meer kalkoenen

kalkoenevleis et; kalkoenvlees

kalkoenhaene de; kalkoense haan

kalkoeniezer et; hoefijzer met aan de einden twee ‘kalkoenen’, om uitglijden te voorkomen

kalkspecie de; metselspecie bereid met gebluste kalk

kalkstien en var. de, et; (dan verz.); kalksteen

kalkstri’jen, kalkstruien ww.; het land strooiend bemesten met kalk

kalkstruier de; bep. tweewielig landbouwwerktuig waarmee men kalk over het land verspreidt

kalktonne de; ton waarin men kalk bewerkt of bewaart

kalkzaandstien en var. de, et (dan verz.); kalkzandsteen: bep. metselsteen

kallebas, klabas, kalebas de; kalebas: bep. soort pompoen

kalmoeswottel, kalmoes, kalmes, kalmerwottel, walwottel de; bep. plant: kalmoeswortel, ook: de wortel ervan

kalmpjes bw.; 1. op kalme wijze, niet gejaagd 2. ongestoord

kalverachtig bn.; 1. enigszins dom, onnozel 2. slungelachtig

kalverbak de; bep. bak waarin *kalverbijs* e.d. worden opgeslagen of gevoerd

kalverbijs mv.; bep. veevoer voor kalveren in de vorm van brokjes

kalverblikken ww.; kalveren met bep. blikjes in de oren merken

kalverbornen ww.; de kalveren drinken geven

kalverbrokkien et; elk der brokjes waaruit bep. veevoer voor kalveren bestaat

kalverdong de; mest, uitwerpselen evt. gemengd met stro e.d. van kalveren

kalveremmer de; emmer waarmee men één of meer kalveren drinken of voer geeft

kalvergeven ww.; voeren van kalveren

kalverhelster et; halster voor een kalf

kalverhoeke de; stukje land bij de boerderij om de kalveren in te laten lopen

kalverhokke et; hok waarin men kalveren heeft

kalverhuud de; kalfsvel

kalveri'je de; het kalven door koeien
kalverkaampien et; stukje grasland bij de boerderij, vooral voor kalveren
kalverkni'jen mv.; kalverknieën, x-benen
kalverkoekien et; 1. kleine veekoek voor kalveren 2. moederkoek op de tong van het kalf
kalverkoopman de; veekoopman die in kalveren handelt
kalverkop, kalfskop de; kalfskop
kalverlaand et; het stuk land waarin de kalveren lopen
kalvermael et; meel als bestanddeel van voer voor kalveren
kalvermaol et; 1. te weinig voer dat een koe krijgt 2. de weinige melk die een koe geeft, nl. zoveel dat het kalf het wel op kan
kalvermark en var. de; kalvermarkt
kalvermest, kalvermesse de; mest, uitwerpselen van kalveren, soms met stro uit de stal gemengd
kalverogen mv.; opvallend grote ogen (van een persoon)
kalverpote de; 1. poot van een kalf 2. soort koek
kalverschaoltien et; schaalte waaruit een kalfje de eerste melk krijgt
kalverschure de; schuur met, voor kalveren
kalverslieder de; afscheiding voor, bij het kalven
kalverslobber de; *slobber*, bet. 1: voor kalveren
kalverstal de; deel van de stal (of aparte stal) voor de kalveren
kalverstikke de; bep. pen die men in de grond kan zetten en waaraan men vervolgens een kalf m.b.v. een touw vast kan maken
kalvertied de; tijd waarin kalveren worden geboren
kalvertonne de; ton waaruit één of meer kalveren kunnen drinken
kalvertrekker de; bep. gereedschap bij het 'halen' van kalveren die geboren gaan worden
kalvervoeren ww.; voederen van kalveren
kalverweide de; stukje grasland bij de boerderij, vooral voor kalveren
kalverzolder de; zolder boven stal voor kalveren
kamelle z. *kemille*
kamera de; camera
kamgaoren bn.; kamgaren
kamme, kaom, kaome, kam, kem, kemme de; 1. kam om het hoofdhaar mee te kammen 2. strookje gras dat bij het maaien blijft staan 3. kam op een snaarinstrument 4. weefkam, ook: kam bij het spinnen 5. wolkam 6. onderdeel van een ploeg met behulp waarvan men deze verstelt 7. de korte haren op de nek van het paard 8. opstaande rand, plooirand op een ouderwetse muts 9. kamrad van een molen 10. kamvormige tros, bijv. *een kamme benanen* 11. z. *kaom*
kammebakkien, haorkambakkien, kaombakkien, haorkaomebakkien et; bakje waarin men de kammen voor 't gebruik had liggen
kammen, kemmen, kaomen ww.; 1. haar kammen 2. hakkerig, slecht maaien zodat er strookjes blijven staan, ook: zodanig maaien dat de ene snede hoger afgemaaid blijkt dan de andere
kammenet, kamberet, kamnet, kabbenet, kabinet et; 1. kabinet: bep. grote, fraaie kast, veelal van eikenhout 2. regering, ministerraad
kammenetsberaad et; kabinetsberaad
kammenetsbesluit et; kabinetsbesluit
kammenetsbille de; scheldwoord
kammenetsdeure de; deur van het kabinet
kammenetsformateur, kammenetsinformateur de; kabinets(in)formateur

kammenetskoeme, kammenetskoem, kammenetskomme en var. de; komvormige vaas ter versiering op het kabinet

kammenetskop de; bep. scheldwoord

kammenetskrone, kammenetskroon de; kuifstuk, bovenstuk van een kabinet, nl. fraai houten deel vaak met houtsnijwerk volgens bep. motieven, ook niet-uitbeeldend

kammenetslae de; lade van het kabinet

kammenetslinnen in *Die het nog wel wat aachter 't kammenetslinnen* die persoon beschikt over flink wat geld

kammenetspote de; 1. poot van een kabinet 2. scheldwoord voor iemand met een horrelvoet

kammenetsrim et; schap in een *kammenet*

kammenetstelsels, kammenetstelsers mv.; vazen ter versiering op het *kammenet*

kammeraod de; 1. vriend 2. echtgenote

kammeraodschop de; kameraadschap

kammeraodske, kamraodske de, et; vriendin of de belangrijkste vriendin van een vrouwelijke persoon, vooral van een meisje, bijv. *Die beide bin kammeraodske* ze zijn elkaars vriendin

kammerig, kaomerig bn., bw.; zodanig gemaaid dat er strookjes gras zijn blijven staan en/of dat de ene strook dieper is gemaaid dan de andere

kammezool, kammezole, kammizool, kammezooltje de; vrouwenhemd met ronde hals en zonder mouwen, met name van interlock of katoen, later ook door kinderen en mannen gedragen

kamp, kaamp bn.; 1. kamp, onbeslist, van een wedstrijd 2. z. *kaampe*

kampagne de; campagne voor of tegen iets, iemand

kampeerplak et; kampeerplaats

kampeeruutrusting de; kampeeruitrusting

kampeerveroddering de; kampeerverordening

kampioenschap et; het kampioen zijn

kampkaorte de; kampkaart

kamprit de; rit bij het schaatsen waarbij men gelijktijdig over de finish gaat

kamviel, kamwiel, kamrad et; kamwiel, kamrad

kamziekte, kammeziekte, kaomziekte de; bep. besmettelijke ziekte van de kam bij kippen, vaak de dood tot gevolg hebbend, ook *blauwe kaomziekte* genoemd

kanalisaosie de; kanalisatie van rivieren

kandidaot de; kandidaat

kandidaot-netaoris de; kandidaat-notaris

kanes de; 1. achterwerk van een man, jongen of vrouw; ook, bij uitbreiding: het hele lichaam 2. dikke neus 3. hoofd 4. z. *kaones*

kanesreize de; lange reis

kaniet z. *kniel*

kanjer, kanjerd, kaanjer de; kanjer, groot exemplaar

kankerbestrieding de; kankerbestrijding

kankerblaeden mv.; bladen van de gele plomp

kankerbloeme de; gele plomp; verder in *witte kankerbloeme* waterlelie

kankerderi'je de; 1. kanker: het aangetast raken van planten, bomen door een bep. ziekte 2. het gefoeter, het voortdurend boos reageren

kankeren, kaankeren ww.; kankeren: ontevreden zeuren, mopperend afgeven op

kankergezwöl et; kankergezwel

kankerig bn.; 1. door bep. ziekte aangetast 2. steeds foeterend, zich snel om iets boos makend

kankerkont, kankerkonte de; kankerpot

kankeronderzuuk et; kankeronderzoek
kankerpesjent de; kankerpatiënt
kanne de; 1. kan 2. inhoud van één liter
Kannede et; Canada
Kannedees de; Canadees, ook als bn.
kannederingenette de; bep. zachte moesappel
kannegien et; 1. kleine kan 2. bes van de hagedoorn 3. rozenbottel, met name van de wilde roos 4. wilde roos, hondsroos 5. dikke braambes 6. exemplaar van een bep. appelsoort: *jeupies* 7. bep. struik: egelantier
kannegienbeie, kannegiesbeie de; bes van de hagedoorn
kannegiesbos de; bos voornamelijk bestaand uit hagedoorn of wilde roos
kannegiespolle de; 1. hagedoorn 2. struik van de wilde roos
kannepee de; canapé
kanniebaal de; kannibaal: menseneter
kanon de; 1. canon: bep. zangstuk 2. z. *kenon*
kanonen ww.; kanoën
kanoveerder en var. de; kanovaarder
kanowedstried de; kanowedstrijd
kant-en-klaor, kaant-en-klaor bn.; kant-en-klaar
kanterel de; cantharel
kantinepasseniel et; kantinepersoneel
kanton et; 1. kanton 2. kantongerecht
kantoor, ketoor et; 1. kantoor 2. wc
kantoorbaene de; kantoorbaan
kantoorboekhaandel de; kantoorboekhandel
kantooreventaoris en var.; kantoorinventaris
kantoorhoolder de; kantoorhouder, met name: het hoofd van het postkantoor op een dorp
kantoorklark de; kantoorklerk
kantoormaegien et; kantoormeisje
kantoormannegien et; man die kantoorwerk verricht voor de kost
kantoormesiene de; kantoormachine
kantoorpasseniel et; kantoorpersoneel
kantoorryumte de; kantoorryimte
kantoortied de; kantoortijd
kantoorwark et; kantoorwerk
kanust et; nest van een torenkraai
kanvas et; bep. weefsel: canvas
kao z. *ka*
kaobel de; lomperd
kaok, kaoke, kaok- z. kaeke(-)
kaom, kaome, kem, kemme, kam, kamme de; 1. kam op de kop van een hoendervogel 2. ijzer met gaten, met behulp waarvan men de ploeg in een andere stand kon zetten door een bep. haak in een ander gat te plaatsen 3. z. *kamme*
kaomen z. *kammen*
kaomer, kammer de; iemand die, door niet goed te maaien, strookjes gras laat staan
kaomerig z. *kammerig*
kaon de; stukje uitgebraden, uitgesmolten vet of spek van een varken of evt. een koe
kaonderig bn.; met kluiten die zich hebben gevormd of evt. nog vormen (van soep, pap)
kaonebelle de; luidklok van elf uur
kaonebrogge, kaontienbrogge de; boterham met kleine stukjes reuzel, kaantjes

kaones, kanes, kaonies de; 1. suffig iemand, kluns, iemand die zich niet tussen de anderen begeeft 2. grote kerel 3. in *slichte kaones* hetz. als *soepenmaelenbri'j*, d.i. meelpap van karnemelk

kaonesmoolt et; hetz. als *kaonevet*

kaonevet et; uitgebraden kanen samen met het vet, ook: smout alleen, d.i. gesmolten en vervolgens door afkoeling weer gestold vet dat op brood werd gegeten, ook: vet uit plukvet dat in gestolde vorm eveneens op brood werd gegeten

kaorde de; wolkaarde

kaorderi'je de; het moeizaam of veelvuldig rijden met een fiets, wagen, kar e.d.

kaore, trekkaore de; 1. kruiwagen 2. karretje op twee of evt. meer wielen dat men zelf duwt of trekt 3. scharenslijperskar 4. z. *keer*

kaoren, koren, karen ww.; 1. moeizaam rijden, veelal met paard en wagen, ook gezegd van moeizaam fietsen 2. kaarden, nl. bij het spinnen

kaorken z. *karken*

kaortaovend de; kaartavondje

kaorte, kaort de; 1. landkaart van de aarde of van een deel daarvan 2. speelkaart, één van de kaarten bij een kaartspel 3. de gegeven speelkaarten 4. ansichtkaart, felicitatiekaart, correspondentiekaart, fiche, stukje karton e.d. waarop garen is gewonden of waarop knopen zijn bevestigd 5. toegangskaart 6. bewijs voor verzekering e.d. 7. gele of rode kaart ter waarschuwing 8. in *de kleine kaorte* spijskaart met beperkt menu

kaortehouder de; kaarthouder

kaortehuus et; kaartenhuis

kaortelezen ww.; kaartlezen

kaortemaeker de; kaartenmaker

kaorten ww.; kaartspelen

kaorter de; kaarter

kaorteri'je de; het kaartspelen

kaortien et; 1. kleine kaart 2. plaatsbewijs voor bus, trein e.d. 3. uitnodigingskaart 4. visitekaartje

kaortklub de; kaartclub

kaortlegster de; vrouw die de toekomst voorspelt aan de hand van kaartleggen

kaortschudden ww.; schudden van speelkaarten

kaortspeulen ww.; kaartspelen

kaortstikken ww.; zodanig schudden dat men zelf de goede kaarten krijgt

kaortverkope, kaartverkope de; kaartverkoop

kaartwedstried de; kaartwedstrijd

kapaobel en var.; z. *kepaobel*

kapber bn.; kapbaar (van hout)

kapbiele de; 1. timmermansbijl 2. zware bijl met lange steel, o.m. te gebruiken voor het omhakken van bomen en het rooien van stronken

kapblok et; hakblok

kapdeuze de; kapdoos

kapelaon de; kapelaan

kaper de; 1. iemand die een vliegtuig, schip e.d. kaapt 2. iemand die hetzelfde wil hebben, nemen en dus met de ander concurreert (in verb.) 3. bep. kindermuts

kaphoolt z. *hakhoolt*

kapitaol, kaptaol bn.; zeer groot en duur (van een groot huis, gebouw anderszins)

kapiteleren ww.; capituleren

kapitulaosie de; capitulatie

kapklompe de; klomp met kap

kapkonstruktie de; kapconstructie

kaplaampe de; lamp met een kap erop, erover

kaplaoge de; bovenste laag van een korenrijt

kapleerze de; kaplaars

kapmaantel de; kapmantel

kapmusse de; bep. doordeweekse, kapvormige muts

kapoerewiet z. *kepoedewiet*

kapoets, kapoetse de; 1. tipmuts met kwast 2. gek hoofddekse 3. bep. muts door huzaren gedragen: huzarenmuts

kappe de; 1. kap van een huis, schuur, klokkenstoel of ander gebouw 2. kap van een hoofddekse: het bovenste, veelal ronde deel, met name van een pet 3. lampenkap 4. het bovenste deel van een bijenkorf 5. kap van een ren, loop voor konijnen 6. overkapping van een hooimijt, roggemijt e.d. 7. oorijzer en bijbehorend hoofddekse volgens de klederdracht 8. schoorsteenkap 9. bijenkap 10. leren kap die het paard voor de ogen werd gespt, meestal *bliend(e)kappe* of *blienkappe* geheten 11. het deel van een klomp boven de wreef 12. draaibare kap van gebogen hout op de steel van een dorsvlegel, waaraan de knuppel is bevestigd 13. kapje van brood 14. overkapping van een nest, met name van een eksternest 15. omhulsel van een zaadbolletje 16. kap van een kindervagen, auto 17. bovenste deel van een mouw, die in het schouderstuk steekt

kappeciteit de; capaciteit

kappen ww.; 1. hout kappen, bomen vellen, kappend bewerken of verdelen van hout e.d. 2. een gat, opening in iets kappen 3. roffelen van een specht op een boom

kapperszaeke de; kapperszaak

kappertieskool de; kappertjeskool

kappesjon de; capuchon

kapriepe bn; kaprijp

kapschure de; kapschuur

kapselon, kapsalon de; kapsalon

kapsien, kapusien de; bep. monnik: kapucijn

kapsies in *kapsies maeken* aanmerkingen maken

kapspante z. *spante*

kapspiele z. *kopspiele*

kapstokhaoke de; kapstokhaak

kapstokplaanke de; kapstokplank

kapsule de; capsule, omhulsel om bep. medicijnen

kaptaofel de; kaptafel, toilettafel

kaptaol, kapitaol, kaptaal et; 1. het kapitaal waarover men rente ontvangt 2. iemands vermogen 3. grote hoeveelheid geld 4. kapitaal voor of van een onderneming

kaptaolmark de; kapitaalmarkt

kaptein, kapitein de; kapitein

kapwaegen de; bep. type vierwielige boerenwagen voor personenvervoer met een kap van ronde houten of ijzeren beugels en linnen zeildoek die naar beneden kon; vooral in gebruik bij grotere boeren, ook gebruikt voor vrachtvervoer bij bakkers e.a. die ventten; ook: een soortgelijke, zwarte tweewieler of kapsjees

kapwark et; kapwerk, kapconstructie

kapzaege de; zaag met een rug

karbeel z. *korbeel*

karbeleum, karboliene, karbolinie, karbeliene, kreoliene, karboleum, karmelien, kermelien, karbolie, karbolinium de; carbolineum

karbied, karbied- z. *kerbied(-)*

karbiestasse de; karbies
karbollappe de; lap met carbol (tegen het steken van bijen in de bijenteelt)
karbolwaeter et; carbolwater (tegen hoofdluis)
karbon et; carbonpapier
karbonade, karbenade de; karbonade
karbonpepier et; carbonpapier
kardinaalsmusse de; bep. plant: kardinaalsmuts
karen z. *kaoren*
karf, kaarf, kaarve, karve de; 1. inkeping, insnijding 2. merkteken in de grond van het land, nl. tot de plaats waar een maaier moest maaien
karfstok, kaarfstok de; kerfstok
karkbestuur, karkebestuur en var. et; college dat één of meer kerken bestuurt
karkdienst, karkedienst en var. de; kerkdienst
karke, kaarke de; kerk
karkebaank, karkebaanke, karkbaanke, kaarkbaank de; kerkbank
karkeban de; kerkban
karkebelasting, karkbelasting, kaarkbelasting de; kerkbelasting
karkebi'jdrege de; kerkbelasting
karkeboek, karkboek, kaarkboek et; kerkboek, nl. gezangboek, ook m.b.t. bep. kerkelijke registers: doopboek enz.
karkebos de; bos behorend aan een bep. kerk
karkebussien et; kerkbus
karkebuul, kaarkebuul, karkebule de; kerkenzakje
karkecenten mv.; kerkcenten
karkedeur de; kerkdeur
karkedörp, karkdörp et; kerkdorp
karkegeld et; kerkbelasting
karkegeute de; goot van een kerkgebouw
karkeglas et; ruit van een kerk
karkegoed et; onroerend goed van een kerk
karkehoed de; hoed die men droeg als men naar de kerk ging
karkekachel de; kerkkachel
karkeklokke, karkklokke, kaarkklokke de; klok van een kerk die men kan luiden en/of die automatisch op hele en evt. halve uren slaat
karkekussen et; knielkussen
karkelaand et; gras- of bouwland in het bezit van een kerk
karkelaene de; laan die naar een kerk leidt of die aan een kerk behoort
karkeleie de; leien dakpan op een kerkgebouw
karkelied, karklied et; kerklied
karkelik bn.; 1. uitgaand van, in relatie tot de kerk 2. kerks
karkemeziek, karkmeziek de; kerkmuziek
karkemure de; kerkmuur
karkemusse de; muts die men droeg als men naar de kerk ging
karken, korken, kaorken, karren, koren ww.; 1. met een kar of wagen rijden of ook fietsen, vooral gezegd indien dat moeizaam gaat, bijv. door het mulle zand 2. ter kerke gaan
karkeni'js et; kerknieuws
karkepacht de; bep. kerkelijke belasting, hetz. als *floreenplicht*
karkepad et; kerkpad
karkepertaol et; kerkportaal
karkeplaets, karkeplaetse de; boerderij die het eigendom van een bep. kerk is

karkeplefon et; plafond in een kerkgebouw
karkepong, karkeponge de; kerkenzakje
karker de; kerker
karkeraem et; vensterraam in een kerk
karkeraod de; kerkenraad
karkeraodsvergeerdering de; kerkenraadsvergadering
karkeschaop et; schaap in eigendom van de kerk, bij een boer in het land lopend
karkestove, karkstove de; kerkstoof
karketoren, karktoren de; kerktoren
karkeveenster et; kerkvenster
karkevoer et; pepermuntjes (voor onder de preek)
karkewark et; het werken in, t.b.v. de kerk
karkezaeken mv.; kerkzaken
karkezakkien et; kerkenzakje
karkgang de; 1. het ter kerke gaan 2. de mensen die onderweg zijn naar de kerk om de dienst bij te wonen
karkganger, karkeganger, kaarkganger de; kerkganger
karkhof, kaarkhof et; kerkhof bij een kerk, ook: begraafplaats elders
karkhofhoesien et; kerkhofhoest
karkhofmure de; kerkhofmuur
karkkoor, karkekoor et; kerkkoor
karklekaol et; kerklokaal
karkoele, karkule de; kerkuil
karkorgel, karkeorgel et; kerkorgel
karkpertaol et; kerkportaal
karkperveensie de; kerkprovincie
karkregister et; kerkelijk register
karks, kaarks bn.; kerks
karkstraote de; straat die naar de kerk leidt
karkvolk, karkevolk et; kerkgangers in een kerkdienst
karkvoogd, karkevoogd, kaarkvoogd de; lid van het college van kerkvoogden
karkvoogdebaank de; kerkbank voor leden van het college van kerkvoogden in een protestantse kerk
karkzulver et; kerkzilver
karmen, kaarmen ww.; kermen (van pijn)
karmisholen, kermisholen ww.; kermishouden, lawaaischoppen
karn, karn- z. *kaarn*(-)
karneval, karnaval et; carnaval
karnevalsdaegen mv.; carnavalsdagen
karnevalsmeziek de; carnavalsmuziek
karnevalstied de; carnavalstijd
karnevalsverieninge en var. de; carnavalsvereniging
karnklaor bn.; klaar om gekarnd te worden (van melk gezegd)
karre de; 1. kleine wagen op twee wielen; ook: licht wagentje op drie of vier wielen 2. karrenvracht 3. lichte, tweewielige kar met fietswielen, soms achter een fiets gekoppeld 4. aanhangwagen achter een auto 5. (schertsend) fiets
karrebak de; bak van een kar, met name van een kipkar
karreboom de; lange karrenboom, vooral van een kleinere, tweewielige wagen, een wagen van een bakker e.d., ook: *laankwaegen* bij het vervoer van boomstammen
karrehokke et; schuurtje voor wagens, karren e.d.

karrehond de; hond die voor de hondenkar loopt
karrekiet de; karekiet
karremel de; karamel
karremelk de; 1. karnemelk 2. melk geleverd door de melkboer
karremelpudding de; karamelpudding
karremelsmaek de; de smaak van karamel
karremelvla de; karamelvla
karren z. *karken*
karrepad et; pad veel of hoofdzakelijk gebruikt door karren, wagens, ook: pad min of meer gevormd doordat er veel wagens, karren langs gaan
karrepeerd et; grote, lompe vrouw
karrepote de; poot, steunsel van een tweewielige handkar waarop deze steunt in ruststand
karrerad et; wiel van een kar
karrevaan de; karavaan
karreviel, karrewiel et; karrenwiel
karrevolk et; woonwagenvolk
karrieder de; vrachtrijder
karrieketuur de; 1. spotprent 2. karikaturale zaak
karrière de; carrière: loopbaan
karrosserie de; carrosserie
karrosseriebedrief et; carrosseriebedrijf
karven, kaarven ww.; 1. kerven, nl. inkervingen, insnijdingen maken 2. slecht maaien met een zeis, bijv. doordat deze niet scherp genoeg is 3. knagen door knaagdieren in hout en ander materiaal
kasgruunte de; kasgroente
kashaandeling de; kashandeling
kasino et; casino
kaskemmissie de; kascommissie
kasmoes de; boerenkool
kasplaante de; kasplant (in een kas gekweekt)
kassajuffer de; kassajuffrouw
kassaosie de; cassatie
kasse, kasse- z. *kosse(-)*
kasseblossem, kassebloesem de; kersenbloesem
kassehoele, kossehule, kassehule de; velletje van de vrucht van de kers
kassemasse, kassemasser de; 1. in *op de kassemasse* op de rug of nek 2. mars
kassestruke de; lage kersenboom
kassewien de; wijn uit kersen
kassien et; 1. kleine kast 2. kastje in een meubel 3. televisietoestel
kassier, kesier de; kassier
kassière de; cassière
kassieslae de; lade van een kastje
kast, kest de; kerst
kastaovend, kestaovend de; kerstavond, nl. avond van de eerste of tweede kerstdag
kastbal et; kerstbal (dansavond)
kastballe de; kerstbal: nl. als versiering in een kerstboom
kastbolle de; door een bakker gratis aangeboden brood ter gelegenheid van Kerstmis
kastboom, kastboom de; kerstboom
kastboomballe de; kerstboombal
kastbosschop de; kerstboodschap

kastbrood, kestdbrood et; kerstbrood
kastdag, kestdag de; de eerste of tweede kerstdag
kastdroke de; kerstdrukte
kaste, kaste- z. *kosse(-)*
kastelein, kaslein de; herbergier, caféhouder
kasteleinske, kasleinske de, et; kasteleinse
kastengel de; poppetje dat een engel voorstelt, vooral: in een kerstboom
kastepit, kastepitte z. *kossepitte*
kastfeest, kestdfeest et; kerstfeest
kastkaorte de; kerstkaart
kastkiend et; kerstkind
kastklokke, kestdklokke de; 1. klok die men bij gelegenheid van kerstmis hoort luiden 2. elk der kerstklokken in een kerstboom
kastkoncert et; kerstconcert
kastkraansien et; kerstkransje, koekje
kastkraanze, kestdkraans de; kerstkrans
kastkuier de; wandeling met kerst
kastlied, kestdlied et; kerstlied
kastmaol, kestdmaol et; kerstmaal
kastmaond de; kerstmaand
kastmis, kasmis, kestdmis de; 1. eerste (nacht)mis in de kerst 2. Kerstmis
kastmorgen de; kerstmorgen
kastnaacht en var. de; kerstnacht
kastnachien, kestdnachien et; kerstnachtmis
kastnommer et; kerstnummer
kastrappot, kastrepot et; kerstrapport
kastster, kaststeern de; 1. kerstster: bep. versiering 2. bep. plant: kerstster
kaststok, kaststokkien et; kerststukje
kasttaofel de; 1. ter gelegenheid van Kerstmis gedekte en/of opgesierde tafel, vaak: waaraan men gaat eten
kasttied, kestdtied de; kersttijd
kasttoespraoke de; kersttoespraak
kastuutzending de; kerstuitzending
kastvassien, kastvessien et; kerstliedje
kastvekaansie, kestdvekaansie de; kerstvakantie
kastverhael et; kerstverhaal
kastversiering, kestdversiering de; kerstversiering
kastvieren et; Kerstmis vieren
kastweke de; kerstweek
kasuutgaove de; kasuitgave
katalegus de; catalogus
katalegusweerde de; cataloguswaarde
kathalzen ww.; ruziën, kibbelen
Katliek et; Katlijk (bij Heerenveen)
Katlieker I de; iemand uit *Katliek*
Katlieker II bn.; van, met betrekking tot *Katliek*
katoele, katule de; katuil: kerk-, veld-, bos- of ransuil
kats z. *kiets*
katsjeballe, ketsjeballe, ketsieballe, kaatseballe, kaatsjeballe de; bal waarmee kinderen kaatseballen

katsjeballen, ketsjeballen, kaatsjeballen, kaatseballen ww.; kaatseballen
katte de; 1. bep. huisdier: kat 2. katachtige 3. vinnig, te bijdehand meisje of vrouw 4. zaklantaarn die op een dynamo loopt, knijplamp
kattebaand de; halsband van een kat
kattebak de; 1. kofferbak in een auto 2. bak met zand en/of turfmolm e.d. waarin een huiskat z'n behoefte doet
kattebakgrit, kattegrit et; grit als vulling van een kattebak
kattebakmi'jen ww.; bentgras, smele e.d. maaien
kattebalke de; 1. hanenbalk 2. zware verbindingbalk rustend op de binstijlen
kattebellegien et; kattebelletje, ook: kleine advertentie op de kabelkrant en soortgelijke toepassingen
kattebreker de; iemand die zich niet aan de gemaakte afspraken houdt
kattechesaant, kattechesant de; catechisant
kattechismus de; catechismus
kattedaarm de; kattendarms
kattedaegen mv.; bep. dagen na de hondsdagen (negen in getal)
kattedraal de; kathedraal
kattedrek de; uitwerpselen van een kat
kattefal de; kleed dat onder rond de doods-kist hangt bij een rouwplechtigheid
kattefalk de; kleine kap boven het graf geplaatst, nl. wanneer de doods-kist in het graf worden gelaten
kattegat et; klein gat in een buitenmuur, waardoor de katten in en uit konden gaan
kattegerie de; klasse, categorie
kattegesaosie, kattegesasie en var. de; catechisatie, ook: godsdienstonderwijs aan een openbare basisschool
kattegesaosiejonge en var.; jongen die naar catechisatie gaat
kattegesaosiokaemer en var.; catechisatiekamer
kattegesaosiekiend et; kind dat ter catechisatie gaat
kattegesaosielekaol et; catechisatielokaal
kattegesaosiemaegien en var. et; meisje dat ter catechisatie gaat
kattegespin et; kleine waarde, geringe hoeveelheid aan opbrengst
kattehaor de, ook et (verz.); kattenhaar
kattekermis de; 1. weersituatie waarbij de zon schijnt en het tegelijk regent 2. maart, de tijd van het krols zijn van katten
katteklauw zn.; kleefkruid
katteklauwe de; zichtbare verwonding door het krabben van een kat
katteklitse de; kat (schimpend gezegd)
katteknuppelen, kattemeppen ww.; katten doodslaan; in het bijzonder: in het geniep gedaan, om de vacht te kunnen verkopen
kattekoel de; kuiltje dat een kat graaft om z'n behoeften in te doen
kattekop de; 1. kop van een kat 2. snibbig vrouw, kattig, te bijdehand meisje 3. zaklantaarn die op een dynamo loopt, knijplamp 4. diafragmapomp
kattekwaad et; kattenkwaad
kattel de; kerfje, kartel
katteld z. *gekatteld*
kattelicisme et; katholicisme
katteliek I de; katholiek
katteliek II bn.; katholiek: rooms, zich richtend naar het katholieke geloof
kattelig bn.; met kartels
kattelisater de; katalysator

kattelmes et; kartelmes
kattelook et; kattenluik
kattelraand de; kartelrand
kattelschere de; kartelschaar
kattemelk de; 1. witte substantie in onrijpe hazelnoten 2. hazelaar 3. het witte vocht in de stengels van paardebloemen
kattemiege de; kattepis: urine van een kat
katten ww.; 1. zich niet houden aan de gemaakte afspraak 2. ruziën, kibbelen
kattenaegel de; nagel van een kat
katteoge et; 1. oog van een kat 2. oog met de scherpte van die van een kat 3. katoog in het wegdek
kattepis, kattepis de; urine van een kat
kattepote de; kattenpoot
katteproesien et; zeer geringe hoeveelheid eten
kattepulle, kattepul, kattepult de; katapult
katterogge de; kattenrug: ronde, kromme rug van een boze kat
kattesnorre de; snorharen van een kat
kattesnute de; kattensnuit
kattestank, kattestaank de; onaangename lucht die door het verblijf van één of meer katten is ontstaan
kattestat de; 1. staart van een kat 2. wilgenroosje 3. bep. kamerplant: kattestaart; ook: in het wild groeiende kattestaart 4. in *gele kattestat* (gewone) wederik
kattetonge de; 1. tong van een kat 2. (mv.) bep. koekjes of chocolaatjes die aan de tong van een kat doen denken
kattevis de; katvis
katteziekte de; bekende ziekte van katten: infectieuze gastro-enteritis
kattezoolder de; zolder waar de katten veelal waren en hun jongen hadden
kattien et; 1. kleine kat 2. langwerpige trosje bloemen: katje van de hazelaar, berk en wilg
kattiesdrop, kattiesdrup, kattedrup et, de; katjesdrop
kattieshunning, kattieshunnig de; honing van wilgenkatjes
kattiesplokken ww.; plukken van katjes van wilg, els e.d.
katzwiem de; katzwijn
kauw de; 1. de daad van één maal kauwen 2. het kauwen, eten van een groot stuk, bijv. gebak
kauwe de torenkraai
kauwen ww.; 1. kauwen met tanden en kiezen 2. op een potlood e.d. zitten bijten 3. pruimen van tabak 4. steeds maar over iets doorzeuren, te lang over hetzelfde praten
kauwer, kauwerd de; iemand die voortdurend door blijft zeuren, veelal over hetzelfde onderwerp
kauwtebak de; tabak geschikt om gepruimd te worden
kavalerie de; cavalerie
kavalje et; oud, vervallen gebouw
kebaol, kebaal et; kabaal, ook: gezwets, plannenmakerij
kebaolmaeker de; kabaalmaker
keberen ww.; proberen (schertsend)
kebine z. *kabine*
keboolter de; 1. aardmannetje 2. klein kind 3. kabouter uit de provobeweging
kedaans de; cadans: ritmische beweging
kedaster et; kantoor, instituut, dienst van het kadaster, beschrijving door het kadaster; *mit et kedaster in de warre* malende, er niet met z'n gedachten bij
kedaver et; kadaver

kedde, kerre, kidde de; bep. klein type paard
keddeboer de; boer met een ket als trekdier
kedettien, kadettien et; bep. broodje: kadetje
kedipt z. *gedipt*
kedo et; cadeau
kedobon de; cadeaubon
kedoes, kerdoes I de; 1. slonzige vrouw 2. steunklamp 3. ouderwetse, houten wc 4. armetierig dier 5. z. *kedoeshond*
kedoes II; in *je kedoes holen* zich gedeisd houden
kedoes, kedoeshond, kadoes, kerdoes, doeshond, doesien de; kardoeshond, poedelhond
keduuk bn; 1. kapot 2. dood
keek de; cake
keekmael et; cakemeel
keel, kiel de; 1. keel: voorste deel van de hals, strot aan de buitenkant 2. ruimte achter in de mond, keel als plaats van de stembanden en omgeving, gorgel 3. keelgat
keelbaand de; soort keelband onder de kin/hals van het paard, nl. om het hoofdstel vast te doen zitten, ook: een uit twee stukken bestaande band aan een hoed, die men onder z'n kin vaststrikte
keelgat, keelsgat et; 1. halsgat in kledingstuk 2. opening van iemands keel
keelklaank de; keelklank
keelkoek z. *ketelkoeke*
keelopperaasie, keeleuperaasie de; keeloperatie
keelpiene de; keelpijn
keep, keper, kepe de; 1. schoudermantel, vooral nog bekend van de postbode die er, op de fiets gezeten, z'n tas mee kon beschermen 2. insnijding, uitsparing, ruime kerf 3. bep. soort vink: keep 4. in *keep holen* zich niet laten ompraten, vasthouden aan het eenmaal ingenomen standpunt, zich niet laten vermurwen
keer, kaer, viskaorde, kaar, ka, kaore, kere de, et; 1. viskaar 2. keer dat iets gebeurt 3. maaltéken 4. wending 5. in *tegen de keer in* in de verkeerde richting, in de contramine 6. stuw in een waterloop
keerbeugel de; bep. onderdeel van de ouderwetse boerenwagen die de *bloktonge* op z'n plaats hield
keerbod et; 1. schot, bord, voor en achter op een platte boerenwagen 2. het 'bord' aan een ploeg dat de losgemaakte grond omkeert 3. bord op een ouderwetse hooimachine tussen de *zwadbodden*
keerdam, keerdamme de; dam van aarde om het water tegen te houden, ook: tijdelijke keerdam van hout in sloot of vaart
keerhaoke de; hetz. als *welhaoke*, z. *aldaar*
keerkramme de; elk der grote krammen die door een paal van het stalhek kwamen
keermennig; in *een keermennig* een aantal keren
keerplaanke de; plank aan een hooimachine zodanig aangebracht dat het wegspringen van het hooi wordt voorkomen
keerploeg de; 1. keerploeg, wentelploeg 2. speciale ploegschaar aan een *steltploeg* voor het ploegen van de kanten
keers bw.; per keer
keersies mv.; 1. kleine kaarsen 2. bloeiwijze van de kastanje
keersrecht bn; kaarsrecht
keerstok, keerhooft de; elk der twee verbindingsbalken uit het achterstel van een boerenwagen (naar voren stekend)
keerteken et; maaltéken, vermenigvuldigingsteken

keerwal, keerwalle de; wal, dijk als waterkering
keerze de; kaars (voor verlichting); ook in bijv. *een 300 keers laampe* met de lichtsterkte van 300 kaarsen
keerzefabriek de; kaarsenfabriek
keerzehoolder de; kaarshouder
keerzekrone de; kaarsenkroon
keerzelanteern, keerslanteern de; kaarslantaarn
keerzelocht et; kaarslicht
keerzemaeker de; kaarsenmaker
keerzevet et; vet dat van een brandende kaars gedropen is
keerzwad z. *geerzwad*
keet de; 1. schaftkeet of soortgelijk houten gebouwtje dat tijdelijk onderkomen biedt, noodwoning 2. armoedig, klein en slecht gebouwd huis 3. het eigen huis en toebehoren 4. rommel, bende 5. herrie, drukte, lawaai, lol 6. ruzie, gekrakeel, een geweldige drukte, lawaai
keetmaeker de; lawaaimaker, druktemaker
keetmeid de; hoer
keetschopper de; herriemaker
keetwief et; keetvrouw
kefé et; café
kefébaos de; cafébaas
keféhoolder de; caféhouder
keffer, kiffer de; hond die steeds keft
kefferig bn; veel keffend
kefoor, konfoor, komfoor et; komfoor: toestelletje om iets mee aan te steken of te smelten, om iets te verwarmen of warm te laten blijven
kegel de; 1. kegelvormig voorwerp, lichaam 2. kegel bij het kegelspel 3. afsluitende tweede, kegelvormige zuiger in een koperen pomp 4. in *een kegel hebben* dronken zijn, een dranklucht verspreiden
kegelaovend de; avond die men besteedt aan het kegelspel
kegelbaene de; kegelbaan
kegelballe de; kegelbal
kegelen ww.; 1. het kegelspel spelen 2. kegelend gooien, vallen
keie de; keisteen
keiemure de; muur van keistenen
keiestraote de; keistraat
keihad bn., bw.; keihard: zeer hard, zeer luid
kein, kien bn.; net, keurig, proper
keistien de; keisteen
keit bn., bw.; 1. net, keurig, proper 2. goed gebouwd, met een goede lichamelijke conditie (van personen) 3. precies volgens de gewenste stand en vorm, rechtop
keizel de; fijngeklopte steen of kalk
keizerinne de; keizerin
keizerlik bn.; keizerlijk
keizershuus et; keizershuis
keizersnee, keizersnede de; keizersnede
keizertied de; keizertijd
kejak, konjak, kajak de; 1. bep. drank: cognac 2. glaasje cognac
kejakflesse de; cognacfles
kejuut de; 1. kajuit op een schip 2. wonderlijk bouwsel, gekke verblijfsruimte 3. in *de kejuut* in naar bed

kek I et; 1. bep. stof voor kleding: kaki
kek II bn.; 1. van kaki 2. met de kleur kaki
kekiebroek de; broek van kaki of met de kleur kaki
kekientien, **kok**ientien, **kak**ientien, **kakei** et; zoet snoepje, klontje van kokinje, babbelaar
kekiewals de; cake-walk (in speeltuin e.d)
kekke de; speelse naam voor een geit
kel bn.; 1. schrikachtig, verschrikt reagerend, in een toestand van geschrokken zijn 2. een koud gevoel gevend 3. z. *zeer*kel
kelder de; 1. kelder in een huis of ander gebouw 2. grafkelder
kelderbeun de; verhoging van hout op een keldervloer, om schalen met room e.d. op te bewaren
kelderdeure de; kelderdeur
keldergat et; opening die naar de kelder leidt
kelderglas et; ruit, raam van een kelder
kelderingaank de; ingang naar de kelder
kelderkaaste de; kelderkast, kastgedeelte in een kelder
kelderkrobb en var.; z. *stienkrobbe*
kelderlocht de; keldergeur, kelderlucht
kelderloek et; kelderluik
keldermure de; keldermuur
kelderplaanke de; lange schap in een kelder
kelderraem et; kelderraam
kelderreuster et; kelderrooster
kelderrim et; schap van een kelderkast of van een provisiekelder
kelderruimte de; kelderruimte
kelderstien de; 1. plavuis in een kelder 2. keisteen gebruikt om op datgene te leggen waarmee men een inmaakpot afdekt
keldertrappe de; keldertrap
kelderveenster et; keldervenster
kelderwaeter et; kelderwater
kelderzoolder de; zoldering van een kelder
kelekoeke en var.; z. *ketelkoeke*
kelen ww.; 1. de kop afsnijden van bep. dieren 2. toppen van bomen of planten verwijderen
kelender, **kel**inder, **kl**ender de; wandkalender, scheurkalender e.d. of het daarop te lezen overzicht van dagen enz.
kelenderblad, **kel**inderblad et; kalenderblad
kelenderjaor et; kalenderjaar
kelere z. *klere*
kelibe et; 1. kaliber van bep. geschut 2. soort, slag
keliek, **kol**iek de; koliek, toestand met krampen in het lichaam van paarden
keliezen mv.; 1. coulissen 2. bij vergelijking: de bedsteedeuren, in *aachter de keliezen* naar bed
kelkien et; walmvanger
kellig bn.; schrikachtig, vooral van een paard gezegd
kelom de; 1. kolom tekst 2. kolom bijeengeplaatste getallen
kelombrette de; kolombreedte
kelomindieling, **kel**omindielinge de; kolomindeling
keloniaol de; koloniaal
kelonie, **kel**onie- z. *klonie*-

keloniehuisien, kloniehuisien et; arbeidershuisje, nl. als bekend uit een *klonie*, met name de kolonie van de Maatschappij van Weldadigheid in Frederiksoord e.o., bij vergelijking ook van gelijksoortige huisjes

keloniesaosie de; kolonisatie

keloniseren ww.; koloniseren

kelonne, klonne de; kolonne (soldaten enz.)

kelzerig bn.; kleinzerig

kemediant de; komediant, toneelspeler

kemediegroep de; toneelgroep

kemediemaeker de; veinzer

kemediestok et; toneelstuk

kemeel, kemiël de; 1. kameel 2. lomp iemand 3. grote, slecht gebouwde kerel

kemeet de; komeet

kemelie, kemedie de; 1. toneeluitvoering, vaak: komedie, i.t.t. ander soort toneelstuk 2. kluchtige vertoning, al dan niet als zodanig bedoeld 3. valse voorstelling, valse vertoning, het veinzen 4. toneelgroep

kemeliespeulen, kemediespeulen ww.; toneelspeulen

kemeliespeuler, kemeliespeulder, kemediespeuler de; komediespeler: toneelspeler bij een voorstelling, ook: veinzer, bijv. in *Die vent was een goeie kemediespeuler, hi'j kon 'm d'r altied uut redden*

kemiek I de; 1. grappig, komiek iemand, grappenmaker 2. iemand die uitstekend grappige rollen vervult in toneelstukken 3. artiest wiens voorstellingen bestaan uit aaneenschakelingen van grappen en grollen

kemiek II bn.; komiek

kemies, kommies de; 1. kommies bij de belastingen, klerk, douanebeampte e.d.

kemille, kamelle de; 1. kamille, schubkamille 2. boerenwormkruid 3. gedroogde schilfertjes uit de gewone kamille of van de Roomse kamille, gebruikt om een aftreksel van te maken

kemme z. *kaom, kamme*

kemmen mv.; 1. kamrad, kamraderen 2. z. *kammen*

kemmissie de; commissie

kemmissievergeërding de; commissievergadering

kemphaene de; kemphaan: bep. vogel

kenaal, kenaol et; 1. kanaal 2. kanaal van een zender bij t.v. en radio

kenaalbrogge de; kanaalbrug

kenaaldiek de; dijk langs het kanaal, in het bijzonder langs de gekanaliseerde *Kuunder*, d.i. de Kuinder of Tjonger

kenaalzwemmen ww.; kanaalzwemmen, zappen

kenarrie en var.; z. *knarrie*

kenber bn.; 1. herkenbaar, duidelijk 2. bekend, wetend wie de ander is, wat de ander wil

keneel, keniël, kniël, kneel de, et; kaneel

keneelbeschuut, keneelbeschute, kniëlbeschuut, kneelbeschuut, kneelbeschute de; beschuit met kaneel en veelal boter en suiker

keneelbussien et; kaneelbus

keneelstokkien et; kaneelstokje

keniet, kniet, kaniet et; kainiet (bep. kunstmest)

kenmark et; kenmerk

kennen ww.; 1. kennen aan iets, weten enz. 2. kunnen, tot iets in staat zijn

kennis de; 1. kennis, bekendheid met, ervaring 2. informatie, gegevens 3. het leren kennen van iemand 4. verkering 5. bekende, iemand buiten de familiekring met wie men vrij veel omgaat 6. bewustzijn, bijv. in *buten kennis* bewusteloos

kennismaeken ww.; kennismaken
kenon, kanon et; kanon
kenonloop de; kanonloop
kenonnegebulder et; kanongebulder
kenonnevleis et; kanonnenvlees
kenonskoegel de; kogel die men met een kanon schiet
kenonvuur et; kanonvuur
kenteken et; 1. kenteken (bij auto's enz.) 2. tekening bij een dier waardoor men snel herkent, bijv. een bijzondere bles
kepaobel, kapabel, kapaobel, kepabel bn.; 1. capabel 2. in *niet kepaobel* in een slechte financiële situatie
kepe z. *keep*
kepen ww.; kepen; ook: door inkeping vastzetten
keper de, et; 1. bep. weefpatroon 2. bep. stof, nl. met dat weefpatroon 3. z. *keep*
keperbiening de; keperbinding
keperflenel et; keperflanel
keperlint et; lint van keperstof
kepers bn.; van *keper*
kepien, kiepien et; 1. bep. hoofddekseel van soldaten 2. kleine *keep*, in meerdere bet.
kepittel et, de; 1. hoofdstuk, met name uit de bijbel 2. lang, veelal mondeling verteld of voorgelezen verhaal, ook: relaas 3. uitvoerige waarschuwing, zwaar aangezette les, moraal e.d., ook: schrobbering 4. uitvoerig besproken kwestie, onderwerp van gesprek of discussie
kepittelen ww.; 1. kapittelen 2. in *over iene wat kapittelen* enigszins de baas spelen over iemand
kepittelstok de; kapittelstok: nl. pennetje van een halssnoer, om het mee te sluiten
kepitteltien et; 1. klein *kepittel* 2. hetz. als *kepittelstok*
kepok de, et; kapok
kepokken bn.; kapokken
kepokkien et; condoom
kepokmetras et; kapokmatras
kepot bn.; 1. vernield, stuk 2. dodelijk vermoeid, totaal afgemat 3. erg ontdaan, kapot van iets
kepotgaon ww.; 1. stukgaan, breken 2. ernstig ziek worden, komen te overlijden 3. te gronde gaan van een onderneming, instelling e.d.
kepothaegelen ww.; door hagel verwoest raken
kepotmaeken ww.; stukmaken, ook: van niet stoffelijke zaken
kepotraomen ww.; door rukken en duwen, door te grote en onvoorzichtige lichamelijke inspanning schenden, vernielen
kepotscheuren ww.; 1. vernielen door te scheuren, rukken 2. zich kapotwerken
kepoedewiet, kapoerewiet bn.; soms enigszins schertsend: kapot, stuk
kepotslaon ww.; door slaan kapotmaken of -raken
kerakter et; 1. karakter, inborst van een persoon 2. wezen, samenstel van eigenschappen
keraktereigenschap de; karaktereigenschap
kerakterstok et; karakterstuk
keraosie en var.; z. *koeraosie*
kerate de; karate
keraf z. *kraft*
kerbied, karbied de, et; carbid
kerbiedaske en var. de; as van carbid
kerbiedbusse en var. de; melkbus waarin men carbid ontsteekt, waardoor een zware knal ontstaat terwijl door de druk het deksel wegschiet

kerbiedlaampe de; carbidlamp

kerbiedlanteern en var.; carbidlantaarn

kerbielegien et; elk der kleine korbelen die schuin van de *stielen* van een boerenschuur naar de naar buiten wijzende overstekende delen van de *heufdbalke* lopen en die steunen

kerdaot, kordaot, kerdaodig, kordaodig, kerdaat bn., bw.; kordaot: flink en beslist van optreden, van wanten wetend

kere z. *keer*

kerdiet z. *krediet*

kerel de; 1. forse, krachtige man 2. moedige of flinke manspersoon 3. echtgenoot, vrijer 4. ruwe, onguere vent 5. man; ook gezegd om iemand vertrouwelijk aan te spreken

kerels bn.; in *Kerelse daegen!* hoe bestaat het, ook in *een kerels wief* vrouw die als een man overkomt

kerelsachtig, kerelachtig bn.; 1. manachtig, met mannelijke karaktertrekken en/of uiterlijk 2. proberend zich als een volwassen man voor te doen 3. zich manhaftig gedragend

kerelsmeensken tw.; uitroep van verbazing

kerelspraot et, de; moedige taal, een moedig standpunt dat men verkondigt

kerelswark, kerelswaark et; kerelswerk

keren, tegenkeren ww.; 1. ondersteboven leggen, draaien 2. omkeren van het gras, hooi of evt. ander gewas dat op het veld ligt te drogen 3. gravend, spittend omwerken 4.

binnenstebuiten keren van een kledingstuk 5. in tegenovergestelde richting gaan rijden, doen gaan, plaatsnemen 6. de doorgang belemmeren, tegenhouden, beletten dat iets doorgang vindt, dat iemand een bep. iets doet 7. aanvegen, schoonmaken 8. zich wenden tot

kerf de; elk der kleinere stukken waarin een groot stuk land is opgedeeld (nabij Kuinre)

kerlemmer de; grote emmer

kerlienekrale z. *klienkrake*

kermelien z. *karbeleum*

kermis, karmis de; 1. kermis, nl. bep. volksfeest of als vermaak bij een jaarmarkt 2. druk rumoer, feestelijk gedoe, ook: geruzie, gekrakeel; *Achteromme is kermis* kom het huis maar binnen aan de achterkant, daar zijn nl. de mensen

kermisholen z. *karmisholen*

kermiskraom de; kermiskraam

kermistied de; kermistijd

kermiswaegen de; kermiswagen

kernegezond, karnegezond bn.; kernegezond

kernkammet en var. et; kernkabinet

kernlaeding de; kernlading

kernofval et; kernafval

kernreket de; kernraket

kerntaeke de; kerntaak

kernwaopenvri'j bn.; kernwapenvrij

kerre z. *kedde*

kertier, kwetier, kwattier et; 1. kwartier, vierde deel van een uur 2. vierde gedeelte van een bep. oppervlakte 3. kwartier als deel van de uier 4. bep. schijngestalte van de maan 5.

kwartier van een wapenschild

kertiermaeker de; kwartiermaker

kerton et; karton

kertonfabriek de; kartonfabriek

kertonnen bn.; kartonnen (van karton)

kertonpepier et; kartonpapier

kerwats de; karwats

kerwei et; 1. karwei, taak die moet worden verricht 2. in *op kerwei* elders, in het verborgene, geslachtsgemeenschap bedrijvend

kesaasie de; cassatie

kesettedek et; cassettedek

kesettehouder de; cassettehouder

kesettespeuler, kesettespeulder de; cassettespeler

kesien et; 1. kleine kaas 2. kaasjeskruid (mv.) 3. bep. dikke, zachtzure en goudgele appel 4. keeshond

kesier z. *kassier*

kesieskruid et; kaasjeskruid

kesjet, kosjet, keset, korselet et; corset, rijglijf

kesjot et; cachot, gevangenis

kesse, kesse- z. *kosse(-)*

kest, kest- z. *kast(-), kiets*

kestanje, kestanjer de; 1. vrucht van de tamme kastanje 2. niet eetbare vrucht van de wilde kastanje 3. kastanjeboom

kestanjeboom, kestanjerboom de; kastanjeboom

kestanjebruun bn.; kastanjebruin

kestanjehoolt et; kastanjehout

kestanjezuken ww.; zoeken naar de vruchten van tamme of wilde kastanjes

kesteel et; 1. burcht, middeleeuws kasteel 2. kasteel bij het schaakspel

kesteelmure de; kasteelmuur

kestek z. *gestek*

kestiesiekoor z. *stiesiekoor*

kestorie z. *konsestoriekaemer*

kestreren, kastreren ww.; castreren: ontmannen

kestuum et; 1. pak, kleding waarin men zich vertoont 2. kostuum bij toneel, ook in bijv. *Fries kestuum* Friese klederdracht, e.d.

kestuumrok de; kostuumrok

ketalegus de; catalogus

ketalegusnommer et; catalogusnummer

ketaleguspries de; catalogusprijs

keteder de; kathedr

ketel de; 1. ketel, nl. om water of andere vloeibare stof in te koken of te verwarmen 2. wasketel 3. verwarmingsketel 4. stoomketel 5. groot metalen vat in een fabriek waarin verhitting, verdamping enz. plaatsvindt

ketelanker et; haal, haak boven het vuur waaraan de ketel kwam te hangen

ketelemmer de; soort koperen wasketel, ronde koperen emmer met hengel, die men veelal voor de verwarming van water boven het vuur hing

ketelhangel et; handvat van een ketel

ketelhaol et; hengel van een ketel

ketelhuus et; ketelhuis

keteljacht de; in *Dat was mi'j ok een keteljacht* een ware klopjacht

ketelkoeke, ketelkoek, kelekoeke, kelekoeke, keelkoek, kielekoek, kieteldoek en var. de; bep. ketelkoek: jan-in-de-zak

ketellit et; deksel van een ketel

ketelmeziek de; 1. door een groep mensen voortgebracht lawaai: nl. vooral door met potten, pannen, deksels e.d. tegen elkaar te slaan, als iemand iets gedaan had dat moest worden afgestraft in de ogen van de dorpsgemeenschap; ketelmuziek werd ook wel gemaakt ter verwelkoming van bep. nieuwe personen op een dorp 2. door mensen geproduceerd lawaai

ketelsmid de; ketellapper

ketelstien de; ketelsteen

keteltute de; tuit van een ketel

ketern et; katern

ketierpaol z. *lantierpaol*

ketoen I et; 1. katoenen stof, draad of vezel 2. in *iene van ketoen geven* iemand stevig aanpakken, flink de waarheid zeggen, een pak slaag geven, ook: met glans winnen, met name bij wedstrijdsporten; *goed van ketoen had hebben* een zeer zware inspanning hebben moeten leveren, *je van ketoen hollen* zich rustig, kalm houden

ketoen II bn; rustig, kalm, in *je ketoen hollen*

ketoenbaand et; katoenband

ketoenbever et; geweven katoenen stof: bever

ketoenbever, ketoenbeveren bn.; van *ketoenbever*

katoenen bn.; katoenen

ketoenflenel et; katoenflanell

ketoentien et; 1. katoentje in een petroleumstel, petroleumlamp e.d. 2. katoenen onderlijfje

keton et; kantongerecht

ketongerecht, kantongerecht et; kantongerecht

ketonrechter, kertonrechter de; kantonrechter

ketoor z. *kantoor*

Ketrien de; vrouwennaam, in het bijzonder: de vrouwelijke tegenspeler van *Janklaosen*

ketrol de; katrol

ketsen, kitsen ww.; 1. ketsend (doen) gaan, stuitend, schampend wegspringen, keilen over 't water 2. niet afgaan van een vuurwapen, niet werken van een patroon in een vuurwapen 3. met een *rutetikker* stiekem tegen ramen ketsen

ketsjeballe, ketsieballe z. *katsjeballe*

ketten, ketting et, de; 1. ketting, keten 2. halsketting, horlogeketting e.d. 3. fietsketting

kettenbrogge de; kettingbrug

ketteneide, kettingeide, kettenegge de; kettingeg

ketteneiden ww.; land bewerken met een kettingeg

kettenemmer de; emmertje, vaak aan een ketting, waarmee water uit de regenbak werd geput

kettenformelier et; kettingformulier

kettenfrees de; kettingfrees

kettenhekke, kettinghekke et; 1. landhek dat men over een akker sleept, met de functie van een eg 2. hekwerk, afrastering uit kettingen bestaand, die op twee niveaus tussen palen hangen

kettenhelster, kettenhalster et; halster die voor een gedeelte ketting is en overigens uit leer bestaat

kettenhond, kettinghond de; kettinghond

kettenkaaste, kettingkaaste de; kettingkast

kettenlaampe, kettinglaampe de; aan een ketting hangende en daarmee verstelbare lamp wat de hoogte betreft

kettenstring, kettenstringe, kettenstreng de; streng, koord behorend bij het borsttuig van een paard; geheel of gedeeltelijk uit een ketting bestaand

kettientienwienen ww.; bep. kinderspelletje spelen

ketter de; 1. ketter 2. iemand die niet naar de kerk gaat, ook: iemand die spot met kerkelijke zaken 3. iemand die steeds in de contramine is

ketteren ww.; tekeergaan, razen, vloeken en tieren

kettingroker, kettenroker de; kettingroker

kettingsunderklaozen mv.; jongens met kettingen die op een geheimzinnige manier op de hei zouden huishouden

keu, keuje de; 1. biljartstok 2. varken 3. tournure, queue van een damesjapon 4. hetz. als *pikknikker*

keuge de; zeug met biggen

keukendeure de; keukendeur: binnendeur naar de keuken of de keukenkamer

keukeneventaoris en var. de; keukeninventaris

keukenfernuus et; keukenfornuis

keukengedien et; gordijn in een keuken

keukengerei et; keukengerei

keukenglas et; vensterruit van een keuken

keukenkaaste de; keukenkast

keukenkaemer de; keukenkamer

keukenkelder de; kelder vanuit de keuken te bereiken, onder de keuken, opkamer en/of trap

keukenklokke de; klok, uurwerk in de keuken

keukenkraene de; keukenkraan

keukenlocht I de; keukenlucht

keukenlocht II et; electrisch lichtpunt in de keuken, licht in de keuken

keukenmatte de; mat in een keuken of voor een toegangsdeur tot de keuken

keukenmeid de; 1. keukenmeid 2. in *gillende keukenmeiden* vuurwerk van een bep. soort

keukenschostien, keukenschöstien de; keukenschoorsteen

keukentaofel de; keukentafel

keukentrappe de; keukentrap

keukenwark et; keukenwerk: werkzaamheden die men in de keuken verricht

keukenzaand et; zand gebruikt voor het indweilen of bestrooien van een keukenvloer

keukenzolder de; zolder van een keuken

keukenzoolt et, de; keukenzout

Keulen et; Keulen, bijv. in *waeter van Keulen* eau de cologne

keuning, koning, keunink, keunig de; 1. koning: vorst van een koninkrijk 2. belangrijkste machtshebber 3. koningin van een bijenvolk 4. koning in een schaakspel 5. heer in het kaartspel

keuningin, keuninginne, koningin, koninginne de; 1. koningin van een koninkrijk, ook: gemalin van een koning 2. koningin van een bijenvolk en soms ook van bep. andere insecten

keuninginnebruud et; bijenbroedsel waaruit bijenkoninginnen komen

keuninginnecel de; koninginnencel

keuninginnedoppe de; moerdop

keuninginneknippen, moereknippen ww.; half afknippen van één der vleugeltjes van de bevruchte bijenkoningin, om het zwermen tegen te gaan

keuninginnemelk de; koninginnenbrood, nl. voor een bijenkoningin

keuninginnereuster et; bep. rooster aangebracht tussen broed- en honingkamer

keuninginnesap et; koninginnenbrood, nl. voor een bijenkoningin

keuninginnestoel, keuningsstoel, koningestoel, keuninginnelarve de; lang opgetrokken koninginnencel in een bijenkorf of bijenkorkast

keuninginnevoedsel et; koninginnenbrood, nl. voor een bijenkoningin

keuningschop et; koningschap

keuningsdochter, koningsdochter de; koningsdochter

keuningshuus et; koningshuis

keuningskiend, koningskiend et; koningskind

keuningsmaantel de; koningsmantel

keuningsmaol et; koningsmaal

keuningspeer et; koningspaar
keuningspere, keuningspaere de; koningspeer
keuningspereboom de; boom waaraan de koningspeer groeit
keuningsveren de; koningsvaren
keuningszeune, koningszeune de; koningszoon
keuninklik, koninklik bn.; 1. koninklijk 2. vanwege het rijk 3. in verband met de koningin van een bijenvolk
keuninkriek, koninkriek et; koninkrijk
keunsien et; 1. kunstje om iets te bereiken, te doen 2. kunstje voor het vermaak
keunst, kuunst de; 1. kunst 2. de bijzondere wijze waarop men iets tot stand brengt 3. frats, gekke gril, rare grap 4. kunst i.t.t. door de natuur voortgebracht
keunst- en vliegwerk et; kunst- en vliegwerk
keunstaarm de; kunstarm
keunstakedemie de; kunstacademie
keunstangelegenheden mv.; kunstaangelegenheden
keunstantikwariaot et; kunstantiquariaat
keunstbien et; kunstbeen
keunstbotter de; kunstboter, margarine
keunstdong de; kunstmest
keunstei et; kalkei: nl. als nestei gebruikt
keunstemaeker de; kunstenmaker: grappenmaker, aansteller
keunstemaekeri'je de; aanstellerij, het maken van rare grappen
keunstener de; kunstenaar
keunstenerschop et; kunstenaarschap
keunstenersdörp et; kunstenaarsdorp
keunstenersfamilie de; kunstenaarsfamilie
keunstgevuul et; kunstgevoel
keunstgrös keunstgrus et; kunstgras
keunsthändler de; kunsthändler
keunsthatte et; kunstmatig hart, kunsthart
keunsthunning, keunsthunnig de; kunsthoning
keunsties et; kunstijs
keunstiesbaene de; kunstijsbaan
keunstig bn.; 1. op kunstige wijze gemaakt 2. knap werkend, goed zijnd in bep. vaardigheden 3. vaardigheid, knapheid vereisend
keunstelender, keunstelinder de; kunstkalender
keunstkollektie de; kunstcollectie
keunstleer et; kunstleer
keunstleren bn.; kunstleren
keunstlocht et; kunstlicht
keunstmannefestaoisie en var. de; kunstmanifestatie
keunstmaone de; kunstmaan
keunstmaotig bn.; kunstmatig: niet volgens een natuurlijk proces
keunstmark en var. de; kunstmarkt
keunstmest, keunstmes, keunstmesse de; kunstmest
keunstmeststri'jen, keunstmeststruien, keunstmestzi'jen en var. ww.; strooien van kunstmest
keunstmeststri'jer, keunstmeststruier en var. de; kunstmeststrooier
keunstniere de; kunstnier
keunstnijverhiedsschoele de; kunstnijverheidsschool

keunstoge et; kunstoog: glazen oog
keunstonderwies et; kunstonderwijs
keunstraot de, et; kunstraat (van bijen)
keunstreden, keunstscheuvel de; kunstschaats
keunstreize de; kunstreis: om in andere streken, landen kunst te bestuderen
keunstrieden ww.; kunstrijden
keunstrieder de; kunstrijder
keunstsni'j de; kunstsneeuw
keunstsprokien et; kunstsprookje
keunststok et; kunststuk
keunsttane de; kunsttand
keunstuutlien de; kunstuitleen
keunstverkope de; kunstverkoop
keunstverlochting de; kunstverlichting
keunstveurwarp et; kunstvoorwerp
keunsvliege de; kunstvlieg
keunswark et; kunstwerk: kunstproduct
keunstweide de; kunstweide
keunstwolle de; hetz. als *melkwolle* bet. 1
keunstziede de; kunstzijde
keunstwarm de; kunstworm (bij het imkeren)
keuper et; 1. bep. metaal: koper 2. koperwerk 3. kopergeld
Keuper-drok-draank-schrieversplein et; benaming van het plein bij het oude gemeentehuis in *Oosterwoolde*, waarmee dat gemeentehuis en een voormalige drukkerij, een horecagelegenheid en een koperslagerij zijn bedoeld
keuperbewarking de; koperbewerking
keuperblaozer de; koperblazer
keuperdraod de, et (verz.); koperdraad of stuk daarvan
keuperen bn.; van koper
keuperglaans de; koperglans
keupergoed et; kopergoed
keupergruun et; kopergroen: koperroest
keuperig bn.; 1. koperachtig 2. duur
keuperlaampe de; koperen lamp
keuperlappe de; muntstuk van één cent
keuperpoetsen ww.; poetsen van koperen voorwerpen, m.n. in het woongedeelte
keuperslaeger, keuperslager de; koperslager
keuperslaegeri'je de; koperslagerij
keuperslaghaemer de; bep. hamer gebruikt door de koperslager
keupersnee de; kopergravure
keupersnute de; 1. lichte of evt. enigszins donkere snuit van een bruin of bijna zwart paard 2. bruin paard met lichte snuit, ook wel gezegd van een bruin paard met zwarte snuit
keupersnutevool et; veulen met een *keupersnute*
keuperstok et; koperstuk
keupersulfaat et; kopersulfaat
keuperwark, keuperwaark et; koperwerk
keuperwieke, keuperwiek de; koperwiek
keur de; 1. het kiezen, keuren 2. verscheidenheid om uit te kiezen 3. keuzemogelijkheid 4. kwaliteitsgraad

keuren ww.; 1. onderzoeken of iets aan de gestelde eisen voldoet 2. door te proeven nagaan of iets goed smaakt 3. een beoordeling geven of doen geven naar fraaiheid, niveau

keurig I bn.; 1. netjes voor de dag komend, zorg bestedend aan, smaakvol 2. van hoge kwaliteit, zeer verzorgd, erg fraai

keurig II bw.; 1. op keurige wijze 2. in hoge mate net, voor elkaar

keuring, keurige de; 1. keuring: het keuren of gekeurd worden 2. gelegenheid waarop men een keuring in bet. 1 uitvoert, plaats waar men aldus keurt

keuringsbaene de; baan waarop men de dieren laat draven op een paardenkeuring

keuringsbewies et; keuringsbewijs

keuringsbriefien et; briefje met de goedkeuring aangaande bep. gewassen

keuringskaorte de; oproepkaart voor de militaire dienst

keuringskemmissie de; keuringscommissie

keurklasse de; 1. klasse waarin men op een zuivelfabriek de boter en kaas indeelt naar gelang de kwaliteit 2. topkwaliteit

keurkollektie de; flinke collectie goede of fraaie artikelen waaruit men kan kiezen

keurlekaol en var. et; bep. lokaal waar maten en gewichten werden geijkt

keurmark en var. et; keurmerk

keurmeester, keurmister de; 1. keurmeester, ook: jurylid, met name bij het schaatsen op de korte baan, bij wedstrijden op (volks)feesten

keursbaand de, et (verz.); keursband, band tegen rok of broek

keurslaachter de; keurslager

keurtaofel de; tafel waarop men konijnen en kippen zet om ze te keuren

keusien et; 1. kleine verwonding 2. koekalf

keutel de; 1. keutel: rondachtig stuk drek van mens of dier 2. klein iemand 3. iemand die niet opschiet, met name in z'n werk 4. niet geheel ronde knikker 5. sigaar, in *een keutel in de bek* een sigaar in z'n mond (hebben)

keutelbroek de; iemand die niet opschiet

keutelderi'je de; het steeds niet kunnen opschieten door lastige bijkomstigheden

keutelen, keuteren ww.; 1. uitwerpselen laten vallen 2. vallen: veelal buiteland, tuimelend 3. rollend gaan 4. dralen, treuzelen, voortdurend met kleinigheden, onbelangrijke dingen bezig zijn zonder op te schieten 5. lopen

keutelgat et; iemand die niet opschiet

keutelhaaie de; knoeier

keutelhaene de; iemand die niet opschiet

keutelhannes de; persoon die niet opschiet

keutelhemmelen ww.; kleine klusjes doen door een oudere man op een boerderij

keutelig bn.; onbenullig, benauwd, kinderachtig

keutelkont, keutelkonte de; iemand die niet opschiet

keutelkouse de; iemand die niet opschiet

keutelpere, keutelpaere de; bep. soort peer

keuteltoppe de; hetz. als *peerdepolle*

keutelvanger de; pofbroek

keuter de; keuterboer

keuteren ww.; 1. het boerenbedrijf uitoefenen op een keuterij 2. z. *keutelen*

keuteri'je, keuterderi'jgien et; keuterij

keuterpolle de; kleine boerderij: keuterij

keuters bn.; in *as een keuterse haene* trots, met een verheven houding (stappen)

keuterspullegien et; keuterij

keuterstee et, de; keuterij

keuve, kuve, kieve, kubben (mv.) de; elk der plankjes die onder de poten van paarden kwamen en met riemen werden vastgemaakt, nl. om wegzakken in het veen te voorkomen, ook: een soort schoen van stro met dezelfde functie

keuvelen ww.; 1. keuvelen 2. gaan praten, zich in zinnnetjes uiten, hoewel soms moeilijk verstaanbaar

keuze, keus de; 1. het kiezen 2. mogelijkheid om te kiezen, de keuze hebben 3. dat waarvoor iemand kiest

keuzemeugelikhied de; keuzemogelijkheid

kever de; 1. bep. insect: kever 2. ouder, indertijd zeer bekend en gangbaar type auto van het merk Volkswagen 3. onbeschofte vent, onuitstaanbare, erg vervelende kerel, ook wel gezegd van een lastig dier, bijv. van een koe 4. domkop, sufferd, wazig iemand

keveren ww.; in *keveren gaon* gaan slapen

keverjaor et; keverjaar

kevot, koevot, koevet, kevet, komvot et; enveloppe

kezak de; kozak, eerder ook: bep. Nederlandse bereden militair

keze de; 1. bep. zuivelproduct: kaas 2. platte of ronde hoeveelheid kaas met korst voor de verkoop

kezebak de; kaasbak

kezebloeme de; kaasjeskruid

kezeboerderi'je de; kaasboerderij

kezebore de; kaasboor (voor het nemen van monsters)

kezebriefien et; briefje van de zuivelfabriek met de afrekening van het *kezegeld*

kezebrogge de; boterham met kaas

kezebrotien et; broodje kaas

kezefabriek de; kaasfabriek

kezegeld et; geld dat werd betaald door de zuivelfabriek voor geleverde melk die tot kaas werd gemaakt

kezekelder de; kaaskelder

kezeklute de; stuk kaasachtige substantie, vooral in geschifte karnemelk

kezekoekien et; kaaskoekje

kezekop de; 1. kaal of kaalgeschoren hoofd 2. iemand met een kaal of kaalgeschoren hoofd 3. dik, rond hoofd 4. scheldwoord, met name gezegd van iemand met een dik, rond hoofd

kezekoste de; korst om een kaas

kezekruud et; kaasjeskruid

kezelie de; fopmiddel, gefingeerd type lijm voor het halen waarvan kinderen, onervaren knechtjes e.d. bij wijze van grap op pad werden gestuurd

kezemaeker de; kaasmaker

kezemaekeri'je de; kaasmakerij

kezemark I en var. de; kaasmarkt: markt waar kaas wordt verhandeld

kezemark II et; kaasmerk

kezen ww.; 1. dik worden, schiften van melk of karnemelk 2. kaas maken

kezepakhuus et; kaaspakhuis

kezepasse de; kaaspers

kezepepier et; kaaspapier

kezeplaanke de; kaasplank

kezeraspe, kezerasper, kezeriever de; kaasrasp

kezerne de; kazerne

kezeschaeve de; kaasschaaf

kezestölpe, kezestulpe en var. de; kaasstolp

kezewaegen de; lange, platte boerenwagen voor het vervoer van kaas

kezien et; 1. raam- of deurkozijn 2. elk der delen van een deur- of raamkozijn

keziendrumpel de; kozijndrempel

kezienebrood et; hetz. als *bussebolle*

kezienehooft, kezienhooft et; kozijnhout

keziemaaker de; iemand die kozijnen maakt

kezieneroe, kezieneroede de; gordijnroe

kezienlatte de; elk der latten van een kozijn

kezienroe de; roede van een venster

kezienstiele de; elk der opgaande balken van een kozijn

kezig, kezerig bn.; geschrift, nl. van melk of karnemelk

kibbe z. *kubbe*

kibbel tw.; gezegd of geroepen n.a.v. een dobbelsteen die niet goed op een vlak is komen te liggen, zodat men deze moet omgooien of nog eens moet werpen

kibbelderi'je, kibbeleri'je de; kibbelarij

kibbelkont, kibbelkonte de; iemand die veel kibbelt

kibbelmejoor de; kibbelaar

kidde z. *kedde*

kiebig, kiepig bn., bw.; 1. nijver, hardwerkend, flink en doortastend in het werk 2. goed gezond en kwiek 3. goed verzorgd, keurig 4. opgewekt, vrolijk

kiebigop bw.; op flinke, pittige wijze

kiedelen, kietelen ww.; 1. kietelen 2. ergeren, bijv. *Dat kiedelt him* daar neemt hij aanstoot aan, dat ergert hem

kiedelig, kietelig, kielerig, kielderig, kielig bn.; 1. gevoelig voor kietelen 2. vlug geraakt, gauw kwaad 3. (van een paard) enigszins gemeen, niet geheel betrouwbaar

kieft z. *kiewiet*

kiek de; 1. het kijken 2. het bekijken 3. kijk op iets, visie 4. foto, kiekje, in *op de kiek* 5. in *uut de kiek* heel goed

kiekaovend de; kijkavond: waarop men iets kan gaan bekijken, ook: min of meer vaste avond waarop men naar de televisie kijkt

kiekbuis de; televisietoestel, televisieuitzending

kiekciefer et; kijkcijfer

kiekdeuze de; doos met uitgeknipte figuren en gekleurd doorschijnend papier erover, zodat men door het kijkgat een panorama of voorstelling kan zien

kiekeloeres, kiekies in *tot. kiekeloeres* - tot ziens, hetz. als *tot kiek es*

kieken ww.; 1. kijken 2. vertonen, eruitzien 3. een bep. gelaatsuitdrukking hebben 4. laten meewegen, in beschouwing nemen, nader overwegen 5. met interesse kijken doordat men op iets opmerkzaam gemaakt is/wordt 6. van iets opkijken 7. in *D'r komt hiel wat bi'j kieken* daar is nogal wat voor nodig 8. bezichtigen, door te kijken in zich opnemen, bijv. *Laot es kieken* laten we even nagaan, ons bezinnen

kiekendief, kiekedief de; kiekendief

kieker, kiekerd de; 1. iemand die al dan niet op erg nieuwsgierige wijze kijkt, in het bijzonder iemand die komt kijken op een boelgoed of verkoping anderszins 2. televisiekijker 3. verrekijker 4. oog 5. gluurder 6. in *de kiekerd staon* een bekende persoon zijn

kiekgeld et; kijkgeld

kieglas et; 1. ruitje in een opening, om door te kijken 2. vergrootglas of loep

kiekhuden ww.; stiekem kijken

kiekien et; 1. kiekje 2. kiekje

kiekkaaste de; 1. fototoestel, in het bijzonder een ouderwets, aan een kastje doen denkend type met glasplaat als negatief en op een statief staand 2. doos met uitgeknipte figuren erin en gekleurd doorschijnend papier erover, zodat men door het kijkgat een panorama en/of een

bep. voorstelling kan zien; door kinderen gemaakt 3. huis met veel ramen 4. televisie 5. poppenkast, janklaassenspel

kiekknope de; button

kiekmorgen de; kijkochtend

kiekof bn.; uit de kunst

kiekonderzuuk et; kijkonderzoek

kielakker de; in een punt uitlopende akker

kielbles de; 1. wigvormige, puntige bles op de kop van een koe, paard 2. koe of paard met een wigvormige bles

kiele, kiel I de; 1. keg, in diverse toepassingen, o.m. in de ring onder om de zeisboom aangebracht: daarin is nl. de punt van het zeisblad gehaakt ter bevestiging 2. driehoekig, puntig stuk land, dat daarmee moeilijk te bewerken is 3. stukje kledingstof, soms puntig toelopend, ter vervanging of ter verruiming in een kledingstuk aangebracht, ook: okselstuk 4. bep. kledingstuk: kiel 5. kiel van een schip

kiele II tw.; meestal herhaald gezegd tegen iemand die men kietelt, met name een klein kind

kiele-kiele bn., bw.; op het nippertje, bijna misgegaan

kieleakker de; schuin toelopende akker

kielebouwen z. *tippebouwen*

kielebuse de; zak van een kiel

kielegoed et; kledingstof voor werkkielen

kielehoolt et; kielvormig houtje dat als kiel, keg dienst doet of kan doen

kielekoek z. *ketelkoek*

kielekop de; opvliegende persoon

kielemi'jen ww.; maaien van een in een punt toelopend stuk land

kielen ww.; 1. in een punt uitlopend, schuin toelopen naar een smallere zijde 2. over een blouse gedragen worden

kielgat et; wigvormig gat in de grond (gegraven), o.m. als perceelsscheiding in hooiland

kielgeute de; 1. kielgoot 2. naar de bodem in een punt toelopende greppel

kielgröppe, kielgruppe de; naar de bodem in een punt toelopende greppel

kielhaelen ww; kielhalen

kielhoeke de; driehoekig, puntig stuk land, dat daarmee moeilijk is te bewerken

kielring, kielering de; ring onder aan de zeisboom waarin het blad is vastgehaakt en waarmee men dat vast kan zetten, nl. door er een kiel, keg in te drijven

kiels bn.; 1. kielvormig toelopend 2. gevoelig voor kietelen

kielstok et; gerend of vierkant stukje stof in kleding of anderszins, in het bijzonder: okselstuk in hemd

kiem, kieme de; 1. kiem in het zaad van planten, ook inzake een ei 2. kiem van een aardappel

kien bn.; 1. pienter, bijdehand, nog goed bij voor z'n leeftijd 2. z. *kein*

kienadruppel z. *kienedrup*

kiend et; 1. kind 2. nog niet geboren mens of een onlangs geboren kind 3. aanspreekvorm: tegen een jongen of tegen een meisje, ook door een ouder tegen z'n volwassen of althans niet meer klein kind; verder ook tegen een volwassen vrouw

kienderachtig bn., bw.; 1. zoals een kind zou doen, kinderlijk 2. flauw, vervelend (doend)

kienderachtighied de; het kinderachtig, flauw, benepen zijn, een kinderachtige, flauwe handeling

kienderbalke de; elk der kleine balken tussen de moerbalken van een zolder

kienderbedde et; bed van/voor een kind

kienderbescharming de; kinderbescherming

kienderdeup de; kinderdoop

kiendergegoel et; het huilen van één of meer kinderen

kiendergelok et; kindergeluk
kienderhaand de; kinderhand
kienderhaelen, kiendhaelen ww.; behulpzaam zijn bij de bevalling
kienderhoeke de; kinderhoek
kienderhuus et; kinderhuis, nl. weeshuis
kienderjaoren mv.; kinderjaren
kienderjasse de; jas speciaal voor een kind
kienderjuffer de; kinderjuffrouw
kienderkaemer de; 1. slaapkamer van een kind, ook: kinderkamer 2. baarmoeder
kienderkaorte de; kinderkaart
kienderkleerties mv; kinderkleertjes
kienderklompe de; klomp van, voor een kind
kienderkoppien, kienderheufien et; 1. hoofd van een kind 2. ronde keisteen in bestrating
kienderkoppienstraote de; weg geplaveid van zwerfkeien, kinderkopjes
kienderkörffien et; 1. kinderzitje in de vorm van een korfje op de fiets 2. mandje waarin de droge luiers werden bewaard
kienderkotting de; kinderkorting
kienderkraante de; kinderkrant
kienderkrooigien et; kleine kruiwagen als speelgoed voor kinderen
kienderkwaol, kienderkwaole de; kinderkwaal
kienderledekaant en var. de; kinderledikant
kienderleeftied de; kinderleeftijd
kienderleerze de; laars van, voor een kind
kienderlektuur de; kinderlectuur
kienderlichem et; kinderlichaam
kienderlik bn.; kinderlijk
kienderliteretuur de; kinderliteratuur
kiendermaegd de; kindermeisje
kiendermaegien et; kindermeisje
kiendermak bn.; van paarden: zich gemakkelijk latende leiden door een kind, niet bang voor, niet snel geïrriteerd door een kind
kienderoftrek de; kinderaftrek
kienderparredies et; eldorado voor kinderen
kienderpelisie de; kinderpolie
kienderpergramme et; kinderprogramma
kienderpestol, kienderpistol et; kinderpistooltje
kienderpraot de, et; kinderpraat
kienderrebriek de; kinderrubriek
kienderreden, kienderscheuvel de; kinderschaats
kienderriempjen et; kinderrijmpje
kienderrolle de; kinderrol
kienderschoe de; kinderschoen
kiendersnutien et; kindersnuitje
kienderspeulgoed et; kinderspeelgoed
kienderspeulplak et; kinderspeelplaats
kienderspul, kienderspel et; 1. het spelend bezig zijn van kinderen 2. spel door kinderen gespeeld
kienderstarfte de; kindersterfte
kienderstemme de; kinderstem
kiendertael de; kindertaal

kiendertaofel de; kindertafel
kiendertehuus et; kindertehuis
kienderteniel en var. et; kindertoneel
kiendertied de; kindertijd
kiendertiedschrift et; kindertijdschrift
kiendertillefoon de; kindertelefoon
kiendertroep de; grote schare kinderen, vervelende kinderen
kiendertugien et; kindertuigje
kiendervassien, kiendervessien et; kinderliedje
kiendervekaansiekolonie de; kindervakantiekolonie
kienderverblief et; kinderverblijf
kienderverhael et; kinderverhaal
kiendervermaek et; kindervermaak
kienderverstaand et; kinderverstand
kienderveurstelling de; kindervoorstelling
kiendervrund, kiendervrind de; kindervriend
kienderwaegen de; kinderwagen
kienderwark, kienderwaark et; werk door kinderen
kienderweegschaole de; kinderweegschaal
kienderzael de; kinderzaal
kienderzankien et; kinderliedje
kienderziekenhuus et; kinderziekenhuis
kienderziepe de; kinderzeep
kienderzittien et; kinderzitje
kiends, kiens bn.; kinds: seniel, dement
kiendsbien; in *van kiendsbien of* van kindsbeen af
kiendsdiel, kiensdiel et; kindsdeel
kiendsen, kiensen bn.; 35 kilo wegend
kiendshied, kienshied de; ouderdomsdementie
kiendspat, kienspat, kiendpat et; kindsdeel (van een erfenis)
kienedrup, kininedrup, kininedruppel, kienadruppel de; druppel van kinineoplossing
kienhooft, kliehooft et; zeer hard hout van boomstronken en boomstammen uit het veen
kiensenkörf, kienskörf de; kleine korf
kienstobbe, klienstobbe de; hard hout, boomstronk uit het veen
kientien et; 1. klein kind 2. botervaatje van 10 kg 3. id. van 40 pond
kiep I de; 1. pet, hoge zijden pet, pet van zwarte zijde zonder klep 2. keeper
kiep, kjiép II tw.; lokroep voor kippen en evt. kuikens
kiepe de; 1. hoen, vaak: vrouwelijk hoen 2. kip als voedsel 3. korstje, korreltje aan de oogleden door het slapen ontstaan
kiepebeie de; framboos
kiepebenne de; hetz. als *benne*
kiepebost de; kippenborst
kiepebrille de; kippenbril
kiepedong de; kippenmest
kiepeëi et; kippenei
kiepegaas, kiepegaes et; kippengaas
kiepeglassien et; kleine ruit in kippenhok
kiepegrit et; grit (soort kippenvoer)
kiepehilde de; zolder boven een stal waarop men de kippen liet verblijven
kiepehokke et; kippenhok

kiepehokkedeure de; deur van het kippenhok
kiepehoolder de; kippenhouder
kiepehoolderi'je de; 1. het houden van kippen 2. agrarisch bedrijf waarop men alleen maar of hoofdzakelijk kippen houdt
kiepekont, kiepekonte de; 1. achterwerk van een kip 2. in *een kaele kiepekont* een kaal hoofd
kiepekoopman, kiepekerel de; iemand die kippen verhandelt en evt. ander klein vee
kiepekörf de; kippenmand
kiepekubben ww; kortwieken van kippen
kiepeledder de; kippenladder, nl. vooral laddertje voor de kippen om van buiten naar de zolder van de potstal te komen, ook voor kippen om in een kippenhok op de legplaats te kunnen komen, ook wel gezegd van een kleine ladder gebruikt op de boerderij i.t.t. de lange ladder
kiepelen, kieperen ww.; 1. omgooien, omvallen 2. ergens van, in of uit gooien
kiepeloezien, piekeloezien et; luikje waarmee men de uitgang van de kippen in een kippenhok afsluit
kiepeltonne de; privaattoon, opvangton in ouderwets toilet
kiepeluus de; kippenluis
kiepemaande de; hetz. als *benne*
kiepemark en var. de; markt waarop men kippen verkoopt
kiepematte de; nachthok voor kippen
kiepemest, kiepemes de; kippenmest
kiepemesteri'je de; mesterij waar men kippen mest
kiepemiene z. *hoendermiene*
kiepemiet de; kippenluis
kiepen, kippen ww.; 1. kantelen, (doen) omvallen 2. in of uit iets gooien 3. keepen
kiepenust et; nest van een kip
kiepeplokken ww.; plukken van kippen
kiepepote de; pootje van een kip
kieper de; keeper
kieperen ww.; 1. sterk tintelen door de kou 2. z. *kiepelen*
kieperhaanske de; keeperhandschoen
kieperikke, kieperik et; zitstok voor kippen
kiepering de; ring die men aanbrengt om de poot van een kip, om het dier te merken, d.i. *kieperingen*
kiepescharp, kiepeschaarp et; grit, fijn gruis, gemalen schelpen, nl. als kippenvoer
kiepestront de; kippendrek
kiepetrud, trud de; kiemblaasje in het ei
kiepevere de; kippenveer
kiepevleis et; vlees van een kip
kiepevlocht zn.; kippengaas
kiepevoer, kiepevoeder et; kippenvoer, vaak in de vorm van gemengd graan of met andersoortig zaad
kiepien et; 1. eigenaardig soort hoed 2. kleine *kiep(e)* 3. z. *kepien*
kiepig, kippig bn.; 1. enigszins scheel kijkend 2. kippig 3. z. *kiebig*
kiepse de; 1. oorijzerhoedje 2. vreemde hoed of muts 3. schepkorf
kiepske et; 1. bep. hoed voor vrouwen, vrij hoog, met lint onder de kin vastgestrikt 2. oorijzerhoedje 3. schertsend voor hoofddekse
kiepwaegen de; wagen die kan kippen
kier, kier de; kier, met name inzake een raam of deur

kiesdieler de; kiesdeler
kiesdistrikt et; kiesdistrict
kiesdrumpel de; kiesdrempel
kieskauwer, kieskauwerd de; . kieskauwer, nl. iemand die met lange tanden eet 2. zeurderig iemand
kieskauwerig, kieskaauwerig bn., bw.; met lange tanden etend
kieskollege et; kiescollege
kiesverieninge en var. de; kiesvereniging
kietelorig, kittelorig bn., bw.; vlug geraakt, opvliegend
kietel, kietel- z. *ketelkoeke*
kiets, kietss, kuust, kuus, kats, kaats, kuuts, kiss, kits, kest tw.; 1. uitroep: om een kat weg te jagen; ook wel tegen andere dieren 2. z *kits*
kieuw, kieuwe de; kieuw van een vis
kieve z. *keuve*
kieven I mv.; in *Hi'j kreeg altied een boel kieven* er werd veel op hem gemopperd
kieven II ww.; kijken, foeteren
kieveri'je de; het kijken
kiewiet, kieft de; kievit
kiewietsbloeme de; pinksterbloem
kiewietsbone de; kievitsboon
kiewietshaene de; mannelijke kievit
kiewietskop de; Oostindische kers of bloem daarvan
kiewietskrabbe z. *krabbe*
kiewietslaand et; aan de speling van de natuur overgelaten grasland of land waarin niet langer vee graast
kiewietsnust, kiewietenust et; kievitsnest
kieselstien de; kiezelsteen
kiezen ww.; 1. uitzoeken, uitkiezen 2. door stemming aanwijzen 3. een keus maken
kiezeri'je de; verkiezingen
kif de; 1. kleine stukjes schors 2. kleine stukjes, stofachtige resten door slijten van stro ontstaan 3. afgunst, jaloezie
kiffel de; snipper, klein stukje
kiffelderi'je de; 1. kleine snippertjes hout 2. het ruziën
kiffelen, kiffen ww.; 1. foeteren, pruttelen, ruziën 2. licht snijdend bewerken van hout, kaas e.d., snijdend een weinig wegnemen, tot kleine stukjes snijden
kiffelkonte de; iemand die veel kibbelt
kiffer z. *keffer*
kifsel et; snippers, kleine stukjes, met name door het knagen van muizen
kikken ww.; 1. over iets reppen 2. een beetje geluid geven
kikkerbillegien et; kikkerbiljetje
kikkerd, kikker de; 1. kikker 2. plaatje dat ter bevestiging op iets is geklemd, met bijv. een schroef erdoor, zoals in een maaibalk op het mes 3. knijplamp, handdynamo
kikkerdril, kikkerdrille de; kikkerdril
kikkerhip, kikkerhup de; sprong met aaneengesloten voeten
kikkerlaand et; kikkerland
kikkeroge et; 1. grote, enigszins uitpuilende ogen 2. bellen op het water, door geborrel ontstaan
kikkerrit et; 1. kikkerrit, kikkerdril 2. afgekoelde bovenlaag van bouillon
kikkervissien et; kikkervisje
kikkervreter de; iemand die er niet erg gezond uitziet, lange en magere persoon

kilemeter de; kilometer
kilkeper de; kielkeper
killig bn.; enigszins kil
kilsterderi'je de; geruzie, gekrakeel
kilsteren ww.; ruziën, kibbelen, bekvechten
kin, kinne I de; kin
kin II et; ruimte links en rechts van het gat in de zolder waarop men graan opslaat
kinhaor et; kinhaar
kininedraankien et; kininedrank
kinketten en var.; z. *klemketten*
kink, kinkel de; 1. kink, in *een kinkel in de kabel* 2. (rare) kerel 3. in *uut de kinken* uit het zicht
kinkhoorn de; huisjesslak
kinmusse, kinnemusse, kinnemutse de; muts met een kinband
kinnebaand, kinbaand de; 1. kinband, vaak tweedelig, zodat men beide delen aan elkaar vast kon doen
kinnebak de; 1. onderkaak, beenderen van de onderkaak, kin 2. geslacht stuk van de wang van een varken
kinnebakbaord de; 1. klein baardje 2. z. *bakkebaord*
kinnebakspek, kinnebakkespek, kinnebakkenspek et; kinnebakspek, in het bijzonder: de wangen van een varken
kinnegien et; 1. kleine kin 2. een half vaatje boter
kip zn.; 1. in *mit ('t) kip zitten* zwanger zijn, moeten trouwen 2. in *je zo lekker as kip vulen* zich kiplekker voelen
kipkarre, kiepkarre de; 1. over rails lopende kipkar 2. stort- of wipkar
kippe de; hoedje met veer dat op het oorijzer kwam, bep. zwart vrouwenhoedje dat met banden onder de kin vastgemaakt werd
kippelbaste z. *hadbaste*
kippen z. *kiepen*
kippig z. *kiepig*
kipske; z. ook **kiepske, kiepse, kippe** et; oorijzerhoedje
kirrelkop, kirrekop, krilkop, kittelkop, krielkop de; opvliegende man, ook wel van dieren gezegd
kirren ww.; kirrende geluiden maken, als bijv. van patrijzen, duiven of tortelduiven
kirren, kirken ww.; snerpnd geluid maken door sprinkhanen
kirrig bn., bw.; 1. druk en daarbij snel driftig, kortaangebonden 2. met een kirrend geluid
kiss z. *kiets*
kissien et; 1. kleine kist, sigarenkistje, juwelenkistje e.d. 2. bep. schoen: kistje
kistbod et; 1. schoolbord dat men aan twee zijden kon beschrijven
kiste, kist de; 1. kist gebruikt ter opberging van kleren, voedsel, veevoer etc., vioolkist e.d. 2. doodkist
kistefebriek de; kistenfabriek
kistemaeken ww.; kistenmaken
kistemaeker de; kistenmaker
kisten, kitsen ww.; 1. verpakken in een kist 2. een dode in de doodkist leggen 3. in *je niet kisten laoten* zich niet op de kop laten zitten, niet bij de pakken neer gaan zitten
kisteplaanke de; kistplank
kistetuug et; kistentuig
kit de, et (bet. 2); 1. kolenkit 2. soort lijm door bijen gemaakt en toegepast
kithas de, et; bep. middel door bijen gebruikt om mee dicht te kitten

kits, kiets bn.; 1. gezond, in orde 2. z. *kiets*

kitsen z. *ketsen, kwatsen, kisten*

kittelig bn., bw.; opvliegend, gauw geraakt

kittelkonte de; opvliegende persoon

kittelkop z. *kirrelkop*

kittelorig z. *kietelorig*

kjiep z. *kiep* II

kjoep tw.; lokroep voor kippen

kju, kjeu, tju tw.; lokroep voor varkens

klaaien ww.; 1. kleven, plakken van materiaal 2. moeizaam lopen op natte grond, door klevrige modder 3. smeren, kliederen

klaaierd de; vrouw die erg kliederig, erg smerig werkt

klaaierig, klaais, kleierig, klaierig bn.; 1. klevrig, plakkerig, gezegd van in kleine platte stukken klevende of uiteenvallende pap, cake, pudding, rijst etc. 2. glibberig, vies en glad

klaampdeure de; deur waarvan de verticale planken aan de achterkant vastzitten aan *klaampen*, dwars geplaatste planken

klaampe, klaamp, klamp, klampe de; 1. deel van een hooivak, van een hoop ingekuild gras, dat is ontstaan door uit te spitten of af te steken; zo ook: vierkant stuk van een mestbult, van opgestapeld hout e.d. 2. stapel, bult of grote hoeveelheid anderszins van iets 3. uitsteeksel ter ondersteuning 4. plank, balk, schroot, houten belegstuk, stuk hout dat planken enz.

bijeenhoudt, tegenhoudt of anderszins verstevigt 5. elk der tegen de *rongen* sluitende stukken hout aan de *ziedledders* van een ouderwetse boerenwagen, o.m. om het verschuiven tegen te gaan 6. steunbeer tegen een muur 7. klamplaag tegen een halfsteensmuur gemetseld

klaank de; 1. waarneembaar geluid 2. toon, wijze van klinken 3. spraakklank: klanksegment of opeenvolging van klanksegmenten, het klinken van een woord of een eenheid van woorden

klaankbod et; klankbord van een klokkentoren

klaankkaaste de; klankkast

klaant de; 1. vaste klant in een winkel, bij een koopman e.d. 2. iemand die toevallig, incidenteel klant is 3. persoon, vaak: plezierig iemand of vreemd iemand, rare gast 4. iemand die zich met alles inlaat, meedoet, er steeds bij is, durfal

klaantenommer et; klantennummer

klabats tw.; pats

klabatse, klabats, klebats, klebatse, klabasse de; 1. karwats 2. flinke klap die men uitdeelt of ondergaat bijv. door te vallen

klabatsen ww.; met een smakkend geluid lopen

klabiender, klebiender, klabaander, klabander de; 1. wilde, lompe, onverschillige, bazige vrouw, vrouw die flink van zich af bijt, ook wel van een man 2. lastig, wild kind, deugniet, ook: grotere, brutale jongen 3. ruwe, onbeholpen vent 4. iemand die heel wat durft 5.

jongensgek 6. grote, groffe meid of vrouw 7. jonge meid die veel bij pad en weg is en met veel verschillende mannen uitgaat 8. (mv.) opgeschoten jongens en meisjes 9. vreemde snoeshaan 10. handig iemand 11. luie persoon

klachtenburo, klachtenbero et; klachtenbureau

klachtencommissie de; klachtencommissie

kladantekening de; kladaantekening

kladblattien et; kladblaadje

kladde, klad, klarre de; 1. stuk papier: om mee in te pakken, om op te schrijven, ook van een biljet, brief e.d. 2. papieren zak 3. inktvlek 4. klodder, klonter 5. in *bi'j de kladden*

vastpakkend, in z'n kraag grijpend e.d., *aachter de kladden* achter iemand aan (om te

controleren e.d.) 6. in *de kladde zit d'r in* de klad zit erin 7. in *in de kladde zitten* in de schuld

8. in *iene een klad naogeven* zich laatdunkend, lasterend uitlaten over iemand die er niet bij is

9. in *Die hangen as kladden an mekeer* zijn altijd bij elkaar

kladden ww.; kladdend aanbrengen, knoeiend smeren

kladder z. *klodder*

kladderderi'je de; het gekladder, het kladderen

kladderen ww.; 1. klieren 2. moeizaam lopen op natte grond, met name van een paard 3.

klimmen, klauteren

kladderig, kledderig bn.; kleverig, plakkerig

kladliet, kladlieste de; lijst in klad, als ontwerp

kladontwerp et; kladontwerp

kladpepier et; kladpapier: papier waarop men in klad, in eerste ontwerp schrijft, tekent

kladpepiertien et; kladpapiertje

klaegelik, klaeglik bn., bw.; klaaglijk: klagend

klaegen ww.; 1. door pijn of verdriet klagelijke geluiden doen horen 2. klagen over iets, z'n klachten over iets uiten, bijv. *klaegen en knarpen gien gebrek* het is één en al gejammer en gezeur

klaegenood, klaegnood de; iemand die altijd klaagt, voortdurend zijn ontevredenheid uit

klaeger, klaegerd de; iemand die z'n klachten uit

klaegescheet de; zeurpot, iemand die steeds over kleinigheden klaagt of zeurt en veelal ten onrechte

klaegjeremiade de; jeremiade, jammerklacht

klaegkloten de; iemand die voortdurend klaagt

klaegkonte, klaegkont de; iemand die voortdurend klaagt

klaegkorn de; oud iemand die vaak klaagt

klaegmeziek de; treurmuziek

klaegmure de; klaagmuur in Jeruzalem

klaegwaegen de; zeurpot, iemand die steeds over kleinigheden en veelal ten onrechte klaagt of zeurt

klaegzang de; het geklaag over iets

klaepen ww.; 1. licht, oppervlakkig dorsen, zodat slechts een deel van het koren uitgedorst wordt 2. tegelijk slaan met de vlegels (bij dorsen) 3. hetz. als *kleppen*, bet. 3

klaepgarven en var. mv.; 1. garven die een beetje uitgedorst zijn

klaeter de; 1. klap, oplawaai 2. bep. houten instrument om een ratelend geluid mee te maken: ratel 3. in *iene een klaeter naogeven* negatief over iemand praten, roddelen over iemand wanneer die net is weggegaan 4. z. *klaeterjaeger*

klaeteren ww. 1. klaterend gaan, klinken 2. kletsen, als een nieuwtje door het dorp gaan

klaetergould et; klatergoud: namaakgoud

klaeterjaeger, klaeter, klaeterboom, klaeterpeppel de; ratelpopulier e.d.

klaeterwilg de; 1. bep. wilg aan de waterkant groeiend, met klaterende bladeren 2.

struikgewas, laag opschot van vooral de ratelpopulier, vooral in boswallen

klaeve de; 1. klaaf 2. elk der beugels waarmee twee kleine spoorstokken aan de grote werden vastgezet, beugel aan een ploeg waarin men de spoorstok haakte of met behulp waarvan het ploegmes was vastgezet aan de ploeg 3. luns, splitbout

klaierig z. *klaaierig*

klak I de; 1. in *iene een klak naogeven* iemand (achteraf) een slechte naam bezorgen 2. vlek 3. klakkend geluid

klak II tw.; 1. op 'klak' lijkend geluid, het geluid 'klak'

klakkeren ww.; klakkeren: met de tong

klakson de; claxon

klam z. *klem*

klaor bn.; 1. voltooid hebbend, gereed voor gebruik, klaar om te doen 2. tot een akkoord komend 3. rijp voor de slacht 4. genezen, hersteld 5. gerepareerd 6. (van personen) bedreven, ervaren en daardoor geschikt 7. puur 8. pienter, met een scherp verstand

klaorboksen ww.; voor elkaar krijgen, klaarspelen

klaore I de; klare (borrel)

klaore, klaor II bw., bn.; één en al, alleen maar

klaorebaor bn.; louter, geheel en al, alleen maar bestaand uit

klaoren ww.; 1. klaarspelen, tot stand brengen en afwerken 2. helder worden van de lucht 3. egaliseren van de grond, om daar turf op te maken uit hoogveenspecie

klaorholen ww.; 1. iets lang volhouden, weten klaar te spelen, gezond blijven 2. gereedhouden

klaorighied, klaorhied de; 1. duidelijkheid, helderheid in bep. kwesties, zaken

klaorkocht, klaorgekocht bn.; gekocht in kant-en-klare staat, i.t.t. zelf vervaardigd

klaorkommen ww.; 1. gereedkomen met z'n werk, een activiteit 2. tot een orgasme komen 3. tot een akkoord komen 4. rijp worden voor de slacht 5. genezen

klaorkriegen ww.; klaarkrijgen

klaorlochtdag bw.; volop dag, volledig licht geworden, in tegenstelling met de schemering

klaorlochte bn.; klaarlicht

klaormaeken ww.; 1. gereedmaken, ook: om iets te doen 2. bereiken, bijv. *Die het niet vule klaormaekt* 3. koken, bereiden 4. zich voorbereiden op iets wat komt

klaorspeulen ww.; klaarspelen

klaorstaon ww.; klaarstaan

klaos de; 1. aanduiding van een manspersoon, in verb. als *een hoolten klaos, een zute klaos* iemand die ze achter de ellebogen heeft, vleierend iemand, traag en suf pratend iemand; *een zwatte klaos* een neger, *een druge klaos* een droogstoppel

klaosgrittiesgrös, klaosrettiesgrös, klaosruttiesgrös et; hanepoot, éénjarige grassoort bekend als onkruid in bouwland

klaover de; klaver, klaveren

klaoveraos de, et; klaverenaas

klaoverblad et; 1. blad van een klaverplant 2. kruispunt dat qua vorm doet denken aan een klaverblad

klaoverbloeme de; klaverbloem

klaovergrös et; gras met veel klaver erin

klaoverhuj, klaoverhuui, klaoverhuj en var. et; klaverhooi

klaoverhunning, klaoverhunnig de; klaverhoning

klaoverkaorte de; klaverenkaart

klaoverkeuning de; klaverenkoning

klaoverlaand et; klaverland

klaovermelk de; melk van weiland met veel klaver

klaoverplaante de; klaverplant

klaoverruter de; klaverruiter, vooral om bonen of hooi op te drogen

klaoverstro et; gedroogde klaver

klaovertien et; 1. klaverplantje of steel met blaadje klaver 2. bep. kamer- en tuinplant: klaverzuring

klaoverzaod et; klaverzaad

klap de; 1. klap 2. laatste stukje van het koord van een zweep

klapaentien et; klaptouw (van een zweep)

klapbaanke de; opklapbare bank

klapbessen, klapbussen mv.; sneeuwbes

klapbrogge de; klapbrug

klapbusse de; 1. proppenschieter 2. geweer
klapekster de; 1. klapekster 2. iemand die voortdurend praat en/of roddelt
klaphingst z. *klophingst*
klaphoed de; dophoed
klapkoorde, klapkore de; gevlochten koord aan een zweep waarmee de tol werd aangedreven, klaptouw
klapkörf de; klapmand of sluitkorf
klapmaande de; klapmand
klappe de; 1. in *in de klappe* naar bed 2. z. *kleppe*
klappen ww. 1. een klap geven of het desbetreffende geluid doen ontstaan 2. applaudiseren 3. erop meppen, vechten 4. timmeren, bouwen van een huis, schuur of ander gebouw 5. vallend ineensklappen, samenklappen 6. in de papieren lopen, een hoog bedrag zijn 7. iets meedelen dat eigenlijk geheim is 8. (van een paard) zichzelf op de voorhoeven trappen
klapper de; 1. succesnummer 2. register, multiband, reader e.d.
klappere de; bep. soort handpeer
klappertanen ww.; klappertanden (van koude)
klappertien et; klappertje
klappertiespistool, klapperpestollegien, klappestollegien en var. et; klappertjespistool
klappiano de; kleine xylofoon
klapruun de; ruïn die door z'n woest gedrag aan een echte hengst doet denken
klaps de; bep. dikke, sappige, als erg lekker bekende handpeer
klapscheet de; in *ieder klapscheet* elk ogenblik
klapsegare de; klapsigaar
klapstok et; klapstuk
klaptoom de; zware, evt. behangen paardentoom
klaptuut de; klapzoen
klark, klerk de; klerk: schrijver
klarrebarrie de; modder, in *onder de klarrebarrie*
klasse de; 1. klas 2. bep. rang, positie, kwaliteit
klasseaovend de; klassenavond
klassefikaosie de; classificatie: klassenverdeling
klasseïndieling de; klassenindeling
klassekammeraod de; vriendje uit dezelfde schoolklas
klasselerer de; klassenleraar: leraar die als mentor optreedt van een bep. klas
klassemaotschoppi'je de; klassenmaatschappij
klassepesjent de; klassenpatiënt
klassestried de; klassenstrijd
klassikaol bn.; klassikaal
klassineren ww.; met elkaar praten, een gesprek voeren
klats z. *klets*
klatsen z. *klotsen*
klauter de; klauterpartij, klautertocht
klauterder, klauterer de; iemand die klautert
klauteren, klausteren ww.; klauteren
klauterhannes de; iemand die vaak op van alles en nog wat klautert
klauterklaos de; iemand die vaak op van alles en nog wat klautert
klauterkonte, klauterkont, klausterkont, klausterkonte, klausterschute, klautergat de; iemand die vaak op van alles en nog wat klautert
klauterzak, klausterzak de; 1. iemand die vaak op van alles en nog wat klautert
klauw de; 1. krab, klauwende slag 2. zware klim 3. flinke inspanning

klauwe de; 1. bep. kromme nagel, klauw van roofvogels en roofdieren, ook: poot met zulke nagels 2. hoef van een hoefdier, ook: elk van beide delen bij een gespleten hoef van een hoefdier 3. hand 4. de macht van iemand of iets, het overgeleverd zijn aan, het in handen zijn van, soms letterlijk op te vatten 5. bep. beugel om klos van spinnewiel 6. klem waarmee men bunzings vangt 7. mesthaak e.d. 8. hooihark, tuinhark e.d

klauwen ww.; 1. krabben met z'n nagels, krauwen 2. met krabbende bewegingen graven, verplaatsen van grond, ook: soortgelijke krabbende bewegingen maken 3. klauwend schaatsenrijden: d.i. vooral met vlugge, korte streken 4. harken 5. met grote inspanning het beter krijgen in financieel opzicht, door zeer hard te werken inkomsten verwerven en/of geld bijeen schrapen

klauwer de; iemand die klauwend schaatst

klauwerd de; 1. iemand die alles aandurft 2. inhalig individu 3. iemand die voortdurend aan het werk is

klauwgien et; 1. kleine *klauwe* 2. harkachtig gereedschap met meestal vier, vaak enigszins gebogen tanden, vooral in de tuin gebruikt om de grond mee los te maken 3. bep. schraapijzer, nl. van een schilder

klauwmes et; mes om hoeven te bewerken (bij koeien, schapen)

klavier, klevier et; 1. piano 2. rij toetsen, toetsenbord; *alle klavieren los hebben* volop feestvieren 3. (mv.) handen, vingers

klebats, klebatse z. *klabatse*

klebendig en var.; z. *krebentig*

klebiender z. *klabiender*

kledderig z. *kladderig*

kleden z. *klieden*

klederdracht, kliederdracht en var.; klederdracht

kledingstok et; kledingstuk

kledingzaeke de; klerenzaak

kleed, kleed- z. *klied(-)*

kleef zn.; in *kleef op 'e lippen* gezegd van honing e.d., die nl. aan de lippen blijft kleven

kleefbaand de, et (verz.); plakband

kleefkruud et; kleefkruid

kleefstroke de; kleefstrook

kleer, klee- z. *klere-*

kleerbossel, klerebossel de; kleeborstel

kleerkaaste, klerekaaste de; klerenkast

kleermaeken ww.; kleermaken

kleermaeker, kleresnieder de; kleermaker

kleermaekeri'je de; kleermakerij

kleermaekerskriet et; kleermakerskrijt

kleerties mv.; kleertjes

klef bn.; 1. kleverig, kleems, nl. niet goed doorbakken 2. klam van zweet

kleffig bn.; enigszins kleems, niet goed doorbakken

klefs bn.; kleverig, ongaar, kleems

klei de; 1. bep. grondsoort: klei 2. kleibodem 3. kleigebied, met name dat in Friesland en evt. Groningen

kleidiek de; kleidijk

kleidoeve de; kleiduif

klei-eerpel, klei-eerappel de; kleiaardappel

kleierig z. *klaaierig*

kleihakke de; bep. gezwel aan de achterpoot van een koe

kleiker de; 1. kleiaardappel 2. kleiboer
kleiklute de; dik stuk klei
kleiknikker de; bep. kleine knikker
kleilaand et; kleiland
kleilaoge de; 1. kleilaag 2. laag leem
kleimodder de; kleiaarde
klein, klie bn.; 1. klein 2. jong, nog onvolwassen 3. lager in rang, minder voorstellend 4. nederig, nietig 5. bekrompen, kleingeestig 6. van korte afstand, niet uitgestrekt 7. kort van tijdsduur 8. niet geheel de grootte van de maat, de volle omvang e.d. hebbend 9. weinig van hoeveelheid, laag in getal 10. gering, beperkt 11. niet voornaam, niet groots 12. niet ernstig, niet zo belangrijk zijnd
kleinbedrief et; kleinbedrijf
kleinbehuusd bn.; kleinbehuisd
kleinbuuthuus et; haaks met het *grootbuuthuus* in verbinding staande veestal met pinken
kleinen ww; smeren, kliederen door kinderen, ook: met boetseerlei e.d. spelen
kleingeriedschop en var. et; klein gereedschap
kleingoed et; 1. kleine exemplaren, bijv. kop-en-schotels e.d. als onderdeel van een inboedel, de kleinere exemplaren uit het wasgoed 2. hetz. als *kotgoed* bij het slachten
kleinighied de; 1. klein gebruiksvoorwerp, klein cadeau e.d. 2. zaak van weinig, ondergeschikt belang, ook: detail, verbijzondering 3. niet bep. moeilijke klus, iets wat men gemakkelijk klaart 4. klein bedrag aan geld
kleinjonge de; 1. kleine jongen 2. (mv.) kleine kinderen 3. onderknechtje
kleinkeunst de; kleinkunst
kleinkeunstener de; kleinkunstenaar
kleinkind et; kleinkind
kleinkriegen ww.; kleinkrijgen
kleinmaeken ww.; verorberen, opeten
kleinschaolig bn.; kleinschalig
kleinsnieden ww.; kleinsnijden
kleinspul et; hetz. als *kleingoed*
kleintien, kleingien et; 1. klein exemplaar, klein iemand, vooral: een baby, één van de jongste kinderen, jonger kind 2. klein glaasje sterke drank 3. in o.a. *Et mos van de kleinties kommen* met kleine verdiensten
kleinverbruiker de; kleinverbruiker
kleinzeune de; kleinzoon
kleiovend de; kleioven
kleipanne de; dakpan uit klei gebakken
kleiplaetse de; kleiboerderij
kleipote de; 1. dikke, ontstoken, etterige klauw van een koe 2. koe met de aandoening onder bet. 1 genoemd
kleipoter de; pootaardappel geschikt voor kleigrond
kleirieden ww.; met *kleimodder* bemesten (met een wagen)
kleischipper de; schipper die *kleimodder* aanvoerde
kleisteren ww.; zwartmaken (fig.)
kleistiekel de; bep. distel: waarschijnlijk krul- of akkerdistel
kleitrappier de; iemand die dreunend, stampend loopt
kleiwottel de; op kleigrond verbouwde peen
kleiziepe de; kleizeep, bep. grijsachtige zeep, nog bekend uit W.O.II
klem, klam bn.; klem, vastgeklemd
klem, klem- z. *klim-*

klematis de; clematis, waaronder ook: bosrank

klemblok et; bankschroef

klemketten, klemketting, kinketten, kinketting, kinneketting de; ketting onderaan het hoofdstel van een paard, onder de kin door lopend

klemme, klem, klim de; 1. voorwerp bedoeld om iets mee vast te zetten, zoals aan een startkabel; een papierklem e.d. 2. bep. klem op een gitaar: waarmee men nl., door te verschuiven, één of meer halve tonen hoger kan spelen 3. val waarin het te vangen dier vastgeklemd wordt, bijv. voor mollen, ratten, muizen; voetklem 4. klemmende greep 5. kaakkramp of mondklem 6. kramp anderszins 7. tetanus 8. bep. dikte van een turf(laag)

klemmer de; verstelbare klem waarmee men de smalle planken van een deur stevig tegen elkaar kon klemmen, d.i. vooral: om de messingen goed in de groeven te doen sluiten

klemtoon, klemtone de; klemtoon

klemvaaste bn.; 1. vastgeklemd 2. klemvast (van een keeper)

klender z. *kelender*

klepelen ww.; kleppen met de klepel, bij het *verluden*

klepeloge et; oog aan een bout door de *schommelbalke* van een klokkenstoel waaraan de klepel met leerwerk hangt

klepgat et; galmgat

klepkörf de; korf met beweegbare *waole*, naar behoefte afsluitbaar

klepleer et; leer aan de klep van een pomp

kleppe, klappe, klep de; 1. kofferdeksel, deksel van een kist, klep waarmee men een korf afsluit 2. klep van een piano, bureau, brievenbus e.d. 3. klepdeur e.d. van een vrachtauto, wagen voor veevervoer enz., achterklep 4. klep van een pet e.d. 5. klep van een jaszak, broekzak, tas, bijv. *een kleppe op 'e jassebuse* 6. klep, flap van een *flapbroek* 7. klep van een pomp, motor, dwarsfluit 8. mond (in verb.) 9. kunstmatige hartklep 10. klep door een luidklok

kleppen ww.; 1. een kleppend geluid maken, evt. door te slaan, tikken, door op een bep. manier te lopen 2. kletsen, roddelen 3. kleppen van een luidklok

klepper de; 1. houten sandaal 2. instrumentje waarmee men een kleppend geluid maakt 3. paard dat met de achterste benen tegen de voorbenen tikt of dat onder het lopen bij de tenen over de grond tikt zodat de hoefijzers snel versleten raken 4. oud paard dat nauwelijks nog kan draven 5. hol gebouwd paard met hoge benen 6. paard dat snel op hol slaat

klepperen ww.; 1. met klepper of geschikte houtjes anderszins een ritmisch geluid maken 2. door hard te lopen of met kracht te stappen een kleppend geluid maken, ook: snel gaan 3. een klepperend geluid geven of doen geven anderszins 4. niet vastzitten en daarbij gestaag licht klappende geluiden geven, kleppend heen en weer gaan

klepperhooftien et; houtje om ritmisch mee te klepperen

klepzeiker de; zeurpiet

kleraosie, kledaosie de; kledingstukken

klere, kelere, kolere, kolera, cholera de; 1. cholera 2. in *de klere krieg* het lazarus krijgen
klere, klere- z. ook *klee-*

kleregerei et; benodigdheden aan kleding

klerehanger, kleeerhanger de; gebogen houtje of beugel met in het midden een haak, waarop men een kledingstuk hangt zodat het niet kreukt

klerehaake de; kleeerhaak

klerekiste, kleeerkiste, klerekist de; kist waarin men z'n kleren bewaart, met name van arbeiders bij boeren

klereklopper, kleeerklopper de; kleeerklopper

klereleus de; kleeerleus

kleren mv.; kleding, kleren, bijv. *niet uut de kleren west hebben* de kleren niet uit gehad hebben, in het bijzonder: niet naar bed geweest zijn

klerewinkel, kleeuwinkel de; klerenwinkel

klerezaeke, klerezaek, klerezaak de; klerenzaak

klets, kletse, klats, klits, klitse de; 1. klets 2. scheut, kwak water, modder e.d. 3.

kletspraatjes

kletsbuurt de; buurt waar men veel kletst, roddelt

kletsdeurnat, klitsdeurnat bn.; kletsnat, kleddernat

kletse; in *op 'e kletse* op de loop

kletsen, klitsen, klessen ww.; 1. druk, voortdurend praten, vertellen 2. roddelend, teutend praten 3. onzin uitkramen, bazelen 4. smakkend vallen, kletsend (doen) belanden, door te slaan of gooien een kletsend geluid maken

kletser, kletserd de; iemand die graag kletst, roddelt, leutert, vaak ook: en daarbij klikt

kletseri'je de; geklets, geroddel

kletsien et; 1. kleine klets, klap 2. in *op een kletsien* op een drafje

kletskoek, kletskoeke de; kletskoek

kletskont, kletskonte de; vrouw die veel kletst

kletskop de; 1. zeer hoofd 2. kaal hoofd 3. iemand met een kaal hoofd 4. hoofd met kletsnat of erg vet, plakkerig haar dat plat ligt 5. persoon met zo'n hoofd 6. koekje: kletskop 7.

iemand die veel of raar kletst

kletskouse, kletskous de; kletser, roddelaar

kletsmejoor, kletsmajoor de; kletsmajoor: iemand die veel kletst, praatjes maakt

kletsmusse de; iemand die veel kletst

kletsperti'j de; kletspartij: geklets

kletspoede de; iemand die graag kletst, roddelt, leutert

kletspraot de, et; kletspraat

kletspraotien et; 1. onzinnig praatje 2. roddel, lasterpraatje

kletswief, kletswuuf et; vrouw die veel kletst

kletter de; in *op 'e kletter* op de loop, op hol, de hort op

kletteren ww.; 1. hard, korte tijd achter elkaar door en met veel lawaai vallen, smakkend vallen 2. snel gaan, vaak: met lawaai

kleufblok et; blok hout om op te kloven, hakken

kleufhooltien et; hetz. als *spalthooltien*

kleufvlak et; 1. kloofvlak 2. kant van het hakblok waarop hout werd gekloofd, gehakt

kleumen z. *klumen*

kleums z. *kluums*

kleurdeuze de; kleurdoos

kleurebi'jlaoge de; kleurenbijlage

kleurebliend bn.; kleurenblind

kleurebliendhied de; kleurenblindheid

kleurechthied de; kleurechtheid

kleuredia de; kleurendia

kleuredrok de; kleurendruk

kleure-effekt et; kleureffect

kleurekombinaosie de; kleurencombinatie

kleuren ww.; 1. kleuren 2. passen qua kleur

kleurenaeme de; kleurnaam

kleurepetroon et; kleurpatroon

kleureplaete de; plaat, prent in kleur uitgevoerd

kleureriekdom de; kleurenrijkdom

kleurestael de; kleurstaal
kleuretillevisie de; kleurentelevisie
kleurewarking de; kleurwerking
kleurkriet et; kleurkrijt
kleurkrietien et; kleurkrijtje
kleurofwieking de; kleurafwijking
kleurplaete de; kleurplaat: plaat om te kleuren
kleursjampo de; kleurshampoo
kleurvaaste bn.; kleurvast
kleuterburo, kleuterbero et; kleuterbureau
kleuterjaoren mv.; kleuterjaren
kleuterkweekshoele de; kleuterkweekschool
kleuterleeftied de; kleuterleeftijd
kleuteronderwies et; kleuteronderwijs
kleuterschoele de; kleuterschool
kleuve, kleuf, klove, kloof de; 1. spleet, insnijding 2. kloof in de huid 3. uitsparing of uitgegraven deel in opgetast hooi in een hooivak 4. kloof in bergachtig gebied 5. z. *kluve*
kleuven, kloven, kluven, kloeven ww.; kloven, klieven
kleveklasse, kleverklasse, kleveklaste, kleverklaste, kleverkwasse, klevekwaste, klevertasse, kleveklaster, kleverklossen en var. de; 1. klis of bloemhoofd daarvan, in het bijzonder tandzaad 2. kleefkruid 3. iemand die bij een ander blijft plakken, aan iemand klit, niet van z'n vriend of vriendin af kan blijven
kleven, klieven ww.; 1. aan iets plakken, kleven 2. kleverig zijn, doen plakken
kleverighied de; kleverigheid: het kleverig zijn
klevier z. *klavier*
kli'je de; klije, zemel: hetzelfde als *haeverkli'je, tarwekli'je* e.d.
kli'jebulte de; hoop kaf
kli'jen bn.; van kaf, vooral: van haverkaf
klibberen ww.; door kleverig te zijn vastplakken
klibberig bn.; 1. kleverig, plakkerig 2. glibberig
klieber de; grote, ongeordende groep personen, vooral: grotere kinderen
klied, kleed et; 1. kleed om iets te bedekken, om iets in op te vangen e.d. 2. kleed ter verfraaiing, opsiering van een meubel 3. jurk 4. priesterkleed 5. leerdoek 6. hetz. als *bi'jedoek*
kliedekloppen ww.; kledenkloppen
klieden, kleden ww.; 1. zich kleden 2. goed of niet goed staan, om het lichaam vallen (van kleding)
klieder, klieder- z. *kleder-*
kliederen ww.; 1. kliederen 2. blijven kleven, plakken
kliederig bn.; nat en morsig, smerig
kliederkont de; iemand die veel klierdert
kliedernat bn.; kleddernat
kliederpot de; 1. knoeiende, kliederende persoon, vooral van een kind gezegd 2. kliederboel
kliederspul et; kliederboel
kliedewark et; 1. werk waarbij men noodzakelijkerwijs klierdert, morst 2. slordig werk, werk waarbij men heeft gekliedert
kliedgeld, kleedgeld et; kleedgeld
kliedhokkien, kleedhokkien et; kleedhokje
kliedkaemer, kleedkaemer de; kleedkamer: van een schouwburg e.d., in een sport- of zwemgelegenheid

kliedwaegen, kleedwaegen de; huifkar: boerenwagen met huif; zonder vering, soms gebruikt als men op visite ging; als eenvoudigste rijtuig beschouwd

kliedzwilg et; bep. zeildoek gebruikt op de kap van een *kapwaegen* en bij een *kliedwaegen*

kliiek de; 1. personen die gezamenlijk als een samenspannende en zichzelf bevoordelende groep worden ervaren 2. de hele groep van personen 3. viezige, modderige of anderszins slechte substantie, rotzooi 4. wat overgebleven is van een maaltijd en weer tot maaltijd kan dienen

kliekien, klikkien et; kleine *kliiek*

kliekiesdag, kliekedag, klikkiesdag de; kliekjesdag

kliemen ww.; 1. kliederen, smerend knoeien 2. aan elkaar kleven van materiaal

kliemer, kliemerde de; 1. treuzelaar, iemand die prutsend werkt en daarbij niet bepaald opschiet 2. iemand die morst, knoeit

kliemkont de; iemand die niet opschiet

kliems, kliemsk, kliemerig bn.; kleverig, in het bijzonder: kleems: niet goed doorbakken

klien de; 1. klijn: veenspecie, als zeer goede kwaliteit turf aangemerkt 2. z. *klein*

kliendobbe de; 1. veengat, gat waaruit men turf won, in 't bijzonder *klien*, hier vooral: hoogveenspecie 2. natte, erg weke plek in het (hoogveen)moeras

klienen bn.; van kornalijn

klienstobbe z. *kienstobbe*

kliengat et; gat, kuil waaruit men klijn, veenspecie heeft gehaald

klienhaoke de; speciale haak met behulp waarvan men stukken veen aantrekt

klienkrabber, klienklauwer de; krabber waarmee men strepen op de veenspecie trekt, om daar later met een *stikiezer* sneden in te maken

klienkrake, kliekenkrake, kerlienenkrake de; kraal van kornalijn

klienstobbe z. *kienstobbe*

kliënt de; cliënt van een notaris, bankier enz.

klier, klie de; onverschillige, vlegelachtige, onuitstaanbare of zeurderige vent, jongen

klierder de; iemand die steeds kliert

klierderig bn.; klierig, pesterig

kliere de; 1. klier in menselijk lichaam 2. in *an iene klie* *deur* aan één stuk door

klieren ww.; klieren: pesten, zeuren, zaniken

klierig bn.; klierig: vervelend, pesterig, steeds tegendraads

klierkont, klierkonte de; iemand die steeds klierig is

klierkoorse, klierkoorts de; ziekte van Pfeiffer

klierpot de; onverschillige, vlegelachtige, onuitstaanbare vent

kliester de; 1. lijster 2. kramsvogel

kliesteren ww.; blijven kleven, plakken

klikbek de; iemand die veel verklikt, door te kletsen verraadt

klikken ww.; 1. verklikken 2. een klikkend geluid laten horen 3. met elkaar overweg kunnen

klikker de; klikspaan, klikker

klikkien et; 1. kleine klik 2. z. *kliekien*

klikklak de; sluiting die met een klikkende, knippende beweging vast komt te zitten en daarbij een dito geluid geeft

klikspaan, klikspaan de; klikspaan

klim de; 1. het klimmen 2. bep. eenheid turf 3. veenlaag zo dik als een turf 4. z. *klemme*

klimaot et; klimaat (van het weer)

klimbeugel, klembeugel de; klimijzer, klimschaats

klimhaoke de; klimschaats, klimbeugel

klimmegien et; twee trapjes van enige planken, latten e.d. verbonden door een stevige plank, dienend om over een afrasteringsdraad te kunnen komen

klimmer de; 1. iemand die klimt, bijv. een wielrenner in een berggebied 2. klimplant

klimpaol de; paal waar kinderen fijn in kunnen klimmen

klimpolle de; klimplant, klimmende struik

klimscheuvel, klemscheuvel, klimschaese en var. de; klimschaats, klimbeugel

kling de; 1. schede van een paard of koe 2. in *een peerd over de kling jaegen* veel te veel vergen van een paard

klinke, klink de; 1. klink van een deur 2. in *om de klinke* dood, failliet, mislukt, verspild 3. inspringende hoek van muur, huis, dak of stuk land 4. verzakt, lager gelegen deel van de bodem, ook van een laag in de bodem 5. stuk ingeklonken veen

klinken ww.; 1. een bep. klank voortbrengen 2. een bep. indruk wekken door te zeggen, door mee te delen 3. klinken met een drinkglas 4. door te klinken bevestigen 5. inklinken, inzakken en vaster worden

klinker de; 1. klinkersteen 2. vocaal

klinkerdiëk de; klinkerstraatweg

klinkerriem et; klinkerrijm

klinkerstien de; klinkersteen

klinkerstraote de; klinkerstraatweg

klinkhaemer de; klinkhamer

klinkklaor bn.; klinkklaar, louter

klinkkramme de; onderdeel van het sluitwerk waarin de deurklink hangt

klinknaegel de; klinknagel

klinksel et; klinknagel, ook ruimer: klinknagelverbinding

klinkstel et; klinkwerk van een deur

klinkwark, klinkwaark et; beslag, band van een deur, kist e.d.

klinte de; oud, vervallen huis

klip de; 1. videoclip 2. z. *klipse*

klipbod et; 1. eiken of vuren bord tussen een stijl en de *klippe*, d.i. het gemetselde fundament, ook bij een klokkenstoel indien een gemetseld fundament aanwezig was

klippe de; 1. fundament van een bintstijl, gemetseld stuk onder een bintstijl, ook bij een klokkenstoel 2. in *een oolde klippe* een oud huis 3. harde leemlaag 4. petroleumkan 5. in *de boel op 'e klippen jaegen* door overdreven haastig, druk te doen in een onoverzichtelijke, gevaarlijke toestand brengen

klipse, klips, eklips, klip de; 1. eclips van de maan of de zon 2. bep. ring waarmee men een sjaaltje vastklemt

kliswottel de; klis

klit, klitte de; klit: verwarde, samenklevende massa van haar, van met mest ineengedrukt stuk wol van een schaap e.d.

klits, klits- z. *klits(-)*

klitse, klitser de; 1. losbandige vrouw, hoer 2. vrouw die voortdurend naar alles en iedereen toegaat 3. meisje dat op wilde, ruwe wijze speelt, jongensachtig type, vrouw die wild doet 4. lastige kat, die men nl. weg wil jagen 5. de personen die met iemand mee komen, aanhang 6. z. *klits*

klobbe de; 1. blok hout, dik, zwaar maar vrij kort stuk hout 2. forse kluit grond, brok steen, sneeuw, ijs e.d., een stevige berg van iets 3. dikke, zware persoon of dier

klobbig bn.; dik en zwaar gebouwd

klodde de; gehaakte muts met sjaal eraan vast, met pompon van dik, zwart garen

klodder, klodde, kladder de; 1. klodder, klonter 2. vlek

klodderder, klodderer de; klodderaar

klodderen ww.; 1. klodderen: morsen, knoeien 2. slecht schilderen, ongelijkmatig verven 3. moeizaam lopen op natte grond, door modder

klodderkont, klodderkonte de; klodderaar

klodderpot de; klodderaar

kloek, kloeke bn., bw.; 1. flink en handig 2. in *een kloek besluit* stevig, flink 3. druk werkzaam 4. z. *klokkerd, klok* II

kloekighied de; het verstandig en flink zijn

kloek, kloek- z. *klok-*

kloeren mv.; 1. ruw: handen, fikken, bijv. *Blijf daor mit je kloeren of!*

kloesien et; kooltje vuur (voor in een vuurtest)

kloet; in *Die het modder an de kloet* die persoon heeft veel geld, vooral: doordat zijn vrouw veel geld heeft

kloete z. *klute*

kloeve, kloeven z. *kluve(n)*

kloeze de; 1. doorgebrande turf in test 2. kluit, bijv. van boter

kloffien ww.; zwaar sloffend lopen, lopen waarbij men geen moeite doet om z'n voeten op te tillen

klofferd de; 1. zwaargebouwd paard 2. oud paard 3. zwaargebouwde of dikke man

kloffierig bn., bw.; groot en lomp (met name van paarden)

kloffien et; 1. kleine *kloft* 2. kloffie

kloft, klofte, klocht de; 1. zwerm, troep, vlucht vogels 2. groep of grote groep mensen

klok, klokke I de; 1. flinke slok 2. flinke, grote hoeveelheid vloeistof 3. borrel

klok, kloek, kloep II tw.; 1. lokroep voor kloek, klokken, kuikens 2. nabootsing van het klokkende geluid van een fles die men ledigt

klok-en-haemerspul, klok-en haemerspel et; 1. (veelal kleine) xylofoon 2. de mannelijke geslachtsdelen 3. bep. gezelschapsspel: klok-en-hamerspel

klokeunster de; weeginstrument met ronde wijzerplaat, veer en onderaan een haak, waaraan dat wat gewogen moet worden, komt te hangen

klokheide, klokkiesheide de; klokjesgentiaan

klokhuus, klokkehuus et; 1. betimmerde, overdekte klokkenstoel, met de functie van klokkentoren 2. klokhuis van appel, peer

klokjetikker de; haagwinde

klokke de; 1. klok waarmee men luidt, beiert of slaat 2. uurwerk 3. z. *klok* I

klokkegat et; galmgat

klokkegieteri'je de; klokkengieterij

klokkekaaste de; klokkenkast

klokkeklaank de; klokkenklank

klokkeklietien, klokkekletien en var. et; kleedje over een klok

klokkeluden, klokluden ww.; luiden van een luidklok

klokkeluder, klokluder de; klokkenluider

klokkemaeker de; klokkenmaker

klokkemaekertien et; 1. kleine *klokkemaeker* 2. bep. kleine hamer voor fijn werk

klokken, kloeken I ww.; 1. klokken: een klokkend geluid geven bij drinken, schenken, gieten, ook: met flinke slokken, scheuten drinken, schenken, heen en weer schieten van een vloeistof 2. klokken door een hen, met name van een broedse kip 3. een klakkend geluid met de tong maken

klokken II ww.; 1. klokken: van een rok 2. met een prikklok werken

klokkerd, klokerd, kloek de; 1. kloek, klokken 2. dikke vrouwspersoon

klokkerig bn.; een klokkend geluid makend

klokkestoel de; betimmerde, overdekte klokkenstoel, met de functie van klokkentoren

klokketone de; klokkentoon

klokketouw et; 1. klokkentouw 2. bel van snot

klokkevaze de; vaas van een *klokstel*

klokkewicht, klokkewichte, klokkegewicht, klokswicht et; 1. elk der gewichten die aan een klok hangen 2. bel van snot die onder aan de neus hangt

klokkewier zn.; haagwinde

klokkien et; 1. kleine klok 2. horloge 3. klokvormige roetvanger, hetz. als *schellegien* 4. in 't *blauwe klokkien* klokjesgentiaan, grasklokje

klokkiesheide de; 1. dophei 2. z. *klokheide*

kloksinia de; gloxinia

klokstel, klokkestel et; pendule of evt. ander uurwerk met aan weerskanten een vaas

klokure et; klokuur

klom de; het kolomvormige, belangrijkste deel van de kolomkachel

klomkachel, klompkachel de; kolomkachel

klompbien et; klompvoet, mismaakte voet

klompe de; 1. kluit, blok samenhangende massa 2. houten schoen; *een klaos klompe* een houten klaas

klompebaand de; metalen band met punten aan de onderkant; over een klomp geslagen om deze bijeen te houden

klompebak de; lage, langwerpige stellage met vakken, gebruikt op de vroegere basisschool, waarin de leerlingen hun beide klompen konden plaatsen

klompebek de; onderkant van de voorkant van een klomp

klompeblok et; zwaar blok hout waarop de klomp bij het maken is vastgeklemd

klompeboom de; iep: uit het hout ervan maakte men klompen, zo ook: zwarte populier of evt. andere populiersoort

klompebore de; boor waarmee klompen werden uitgeboord

klompedaans de; klompendans

klompedraad et; dun ijzerdraad met name gebruikt om over een klomp te trekken om deze bijeen te houden; ook wel gebruikt bij het rietdekken

klompedukelen ww.; op de punten van de klompen lopen omdat de grond, met name het weiland, erg nat is

klompedukertien et; klompspijkertje

klompegruus et; blauwe kopspijkertjes

klompehokke et; 1. aangebouwd houten schuurtje voor de deur van het huis, waarin men z'n klompen zet alvorens het huis in te gaan 2. hok waarin men klompen vervaardigt

klompehooft et; klompenhout, in het bijzonder: hout van de populier

klompekrabber de; soort rooster om de klompen op af te vegen, de modder eraf te krabben

klompekramme, klompkramme de; metalen band met punten aan de onderkant die men over een klomp slaat, of dunne metaaldraad die men over een klomp spant; nl. om deze bijeen te houden in geval van een barst dan wel wanneer de kap van de klomp is gesprongen of er dreigt af te springen

klompekrammen ww.; slaan van een metalen band met punten aan de onderkant of het trekken van ijzerdraad over een beschadigde klomp om deze bijeen te houden

klompelappen ww.; lappen van klompen

klompleertien, klompleertien et; klompleertje

klompemaeken ww.; het handmatig vervaardigen van klompen

klompemaekeri'je de; klompenmakerij

klompemes et; bep. mes gebruikt door de *klompemaeker*

klompen, klompken ww.; hoorbaar op klompen lopen, heen en weer lopen op klompen

klomperakkien et; rek waarop of waarin men z'n klompen plaatst

klompetingel, klompenaegel de; kopspijkertje

klompevak et; vakje in een *klompebak*

klomp et; 1. kleine *klompe* 2. bolletje gevormd door stuifmeel aan de achterpoten van een bij

klompleerze, klompeleerze, leersklompe, leerzeklompe de; klomplaars

klompschoe de; klompschoen: nl. met houten onderwerk

klompsokke de; klompsok

klongel, klungel de; 1. klungel, onhandige persoon 2. hangende, schommelende zak

klongelder, klungelder, klongeler de; klungel, klungelig iemand

klongelderi'je de; het steeds maar klungelen, niet opschieten, het onhandige gedoe

klungelen, klungelen ww.; klungelen

klungelig, klongelachtig, klungelachtig bn., bw.; 1. klungelig 2. van de handen: koud en stijf, zodat men geen kracht heeft, niet vlot en secuur kan werken

klongelkont, klongelkonte, klungelkont de; onhandig iemand, iemand die niet opschiet

klongelpot de; klungel, klungelig iemand

klongelwark en var. et; klungelwerk, slordig werk

klonie, klonie de; 1. elk der koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid in de omgeving, bijv. *De Klonie is bi'j Noordwoolde, mar 't is ok de Liemweg onder Steggerde* 2. koloniaal gebiedsdeel 3. kolonie van bep. vogels 4. bijenvolk

klonie, klonie- z. ook *kelonie-*

klonieboer de; boer uit een *klonie*, met name die nabij *Noordwoolde*

kloniekarke en var. de; r.k. kerk van Frederiksoord

Klonisch et; de karakteristieke, nauw aan het Nederlands verwante taalvariant van *De Klonie* bij *Noordwoolde* e.o

klonist de; iemand uit een *klonie*, bet. 1

klonne z. *kelonne*

klonte de; 1. klont: kluit 2. stuk kandijsuiker

klontiesgruis et; klontjesgruis

klontieskladde de; papieren zak waarin men kandijklontjes verpakt

klontiesschere de; klontjestang

kloon de; 1. clown 2. merk dat imitaties maakt van producten van toonaangevende fabrikanten, ook: exemplaar van zo'n merk

kloonachtig bn.; clownachtig

kloostergemeenschap de; kloostergemeenschap

kloot de; 1. teelbal 2. sullige vent 3. domme persoon, ook van een vrouw gezegd 4. in *mit de kloten veur 't blok* in een lastig parket

klootachtig bn.; dom en suffig

klootballe, klootsjeballe de; 1. teelbal 2. domme en suffige vent

klopbod et; 1. plankje met houten steel er schuin op, om het riet mee op te kloppen 2. plank, bord aan een lange stok om het veen mee aan te kloppen

klophaemer de; 1. hamer met ronde kop, vooral bekend van het stuk kloppen, tot gruis slaan van steen 2. bep. hamer gebruikt bij het eikschillen, nl. om de schors mee los te kloppen

klophingst, klaphingst de; 1. hengst met één gewone en één niet ingedaalde teelbal, ook: met twee niet ingedaalde teelballen, ook: niet goed gecasteerde hengst, of: grote, forse, hengst 2. lastig paard 3. grofgebouwde, plompe en sterke vrouw

klophoolt et; houtblok waar eiken op worden geklopt bij het eekschillen

kloppen ww.; 1. kloppen 2. overeen blijken te komen, in orde/correct bevonden worden

klopper de; 1. deurklopper 2. vlegelknuppel

klos I ; in *de klos* de pineut

klos II tw.; klos (ter nabootsing van een klossend geluid)

kloset et; closet

klosethoolde de; closethouder

klosse de; 1. houten spoel om iets op te winden 2. klos: bep. stuk stevig hout ter ondersteuning, om tegen te houden, op z'n plaats te houden, ter verdikking

klossen ww.; klossend gaan, een klossend geluid veroorzaken

kloten ww.; knoeien, prutsen

kloterig bn., bw.; 1. onaangenaam doend 2. sullig, als een sufferd

klotse, klots de; 1. muts met pompon 2. bep. muts met een band onder de kin en met veren erop 3. bep. muts van kant, over het oorijzer 4. rond balletje van doorgeknipt garen op een muts, pompon 5. baret: ronde muts

klotsen, klatsen, klutsen ww.; 1. klotsen van vloeistoffen 2. moeizaam lopen als gevolg van de natte grond

klotevolk et; beroerd, slecht soort mensen

klove, klove- z. *kleuve(n)*

klowen, kluwen de, et; kluwen garen

klub de; 1. vereniging, club voor ontspanning, studie enz. 2. groep personen die veel met elkaar optrekken, die samen iets gaan doen

klubaovend de; clubavond

klubhuus et; clubhuis

klublekaol et; clublokaal

klucht de; klucht: bep. toneelstuk, ook, vergelijkend: lachwekkende zaak

kluif, kluuf de; 1. behoorlijke hoeveelheid werk, moeilijke klus 2. z. *kluve*

klumen, kleumen, klumeren ww.; kleumen, kleumerig zijn

klumerd de; koukleum

klumerig, kleumerig bn.; 1. kleumerig 2. koud en evt. vochtig, zodat men kleumerig kan worden

klunderen ww.; 1. lawaai maken door heen en weer te rukken, ook: door met een hamer te slaan e.d., vandaar ook: timmeren, afbreken 2. lawaaierig gaan, met name door het geluid dat klompen maken bij het lopen 3. schoppende bewegingen maken: door paarden in de stal

klungel, klungel- z. *klongel(-)*

kluppien et; kleine fauteuil

klussiesman de; klusjesman

klute, kloete, kluif, kluut de; 1. brok grond of anderszins tamelijk stevig samenhangende, echter niet zeer harde massa 2. turf, vooral: van onregelmatige vorm 3. kluif grond vastzittend aan de wortels van een boom 4. flinke hoeveelheid, grote hoop 5. kluwen 6. gezwel, verdikking in het lichaam 7. bep. verbreding van een polsstok, die nl. wegzakken tegengaat

kluteharke de; grote, grove hark met grote houten tanden waarmee men de kluiten in de aarde fijnmaakt, ook: de gewone tuinhark

klutenbri'j de; klonterige pap, met name gezegd van boekweitpap

kluterig bn.; klonterig, kluitig

kluteschoppe, klutescheppe de; herdersstok

kluufbottien et; kluifbeentje

kluums, kluumsk, kleums bn.; 1. kleums 2. het kleums zijn kunnende veroorzaken

kluumscheet de; koukleum, vooral: iemand die steeds heel veel kleren aan heeft, die bang is om koud te worden

kluunplak et; kluunplaats

kluus de; 1. kluis in een bank e.d. 2. in *in kärke noch kluus kommen* volstrekt onkerkelijk zijn

kluve, kleuve, klove, klufien, kluif de; kluif: been met vlees

kluven, kluuiven, kloeven, kluiven ww.; 1. kluivend eten 2. z. *kleuven*

kluwen z. *klowen*

kluwtien et; netje voor restjes van kluwens garen e.d.

knaegen ww.; 1. knagen aan iets 2. een knagende gewaarwording veroorzaken, bij voortdurend kwellen
knaegeri'je de; het *knaegen*
knaffenalst z. *knop-van-alles*
knakkerd, knakker de; eigenaardige persoon of dier
knakwost de; knakworst
knalbusse de; ouderwets geweer
knalgruun bn.; knalgroen
knalpries de; knalprijs
knaoke de; 1. oude persoon of dier 2. vinger 3. bot
knaokig z. *knokkerig*
knaolster de; iemand uit de kanaalstreek in het oosten van Drenthe
knaop de; 1. jongen 2. iemand die goed is op zijn of haar terrein, een uitbinker; ook: pittig, vinnig iemand, iemand die streken uithaalt 3. groot iemand, groot exemplaar, kanjer
knap I de; knappend geluid
knap II bn., bw.; 1. behoorlijk, net en ordentelijk 2. flink, goed gedaan 3. knap, fraai van uiterlijk 4. pienter, zeer ontwikkeld in verstandelijk opzicht 5. in aanzienlijke mate 6. gemeen
knaphied de; het knap zijn qua uiterlijk
knapkore de; hetz. als *klapkoorde*
knappen ww.; 1. een knappend, brekend geluid geven, dof knallen 2. barsten, brekend uiteenspringen, knappend doen breken
knapperd de; oude man, vaak in *een oolde knapperd* een oude kerel, ook gezegd van een oudere vrijgezel of een oud dier; ook wel van een oude boom
knapperen ww.; knapperen (van vlees, van vuur)
knappies bw.; 1. op vaardige, nette wijze 2. in vrij sterke mate
knapte de; hetz. als *knaphied*
knapzak de; 1. knapzak 2. iemand die veel eet 3. oude kerel
knarp, knarpe, knaarp de; knerpend geluid en/of gevoel, lichte reumatische aandoening
knarpen, knaarpen, knirpen, knierpen de; 1. knerpen, een knerpend geluid, een knerpende gewaarwording geven 2. zeuren, klagen 3. kreunen
knarperd, knarper, knaarperd de; 1. iemand die altijd klaagt en zeurt 2. overdreven zuinig iemand 3. klein, niet goed groeiend of enigszins ziekelijk biggetje
knarperig, knaarperig bn., bw.; 1. zeurderig, klagerig, zichzelf snel misdeeld voelend en daaraan uiting gevend 2. overdreven zuinig, gierig
knarpkoezen ww.; knarsen met de kiezen (bij koeien)
knarpkont de; 1. iemand die voortdurend klaagt en zeurt 2. gierige persoon
knarre de; 1. oude persoon of dier, ook wel gezegd van een oude boom of plant, vooral in *een oolde knarre* 2. een grote hoeveelheid 3. brok, dik stuk 4. grote, beladen wagen, grote vracht
knarrie, kenarrie, knarie, kanarrie, kenarie de; bep. vogel: kanarie
knarriekouwe, knariekouwe de; kooitje waarin men een kanarie heeft
knarriepietien et; kanariepietje
knarriezaod et; kanariezaad
knas, gnas, knasse et, de; 1. knarsbeen, kraakbeen 2. pijnlijk, knerpend gevoel in de pols
knasbonkien et; knarsbeen, kraakbeen
knaskoezen, knastkoezen, knassekoezen ww.; knarsen met z'n kiezen, veelal als gevolg van woede, spijt (ook fig.); ook van een koe die kennelijk een ziekte onder de leden heeft
knassebien et; knarsbeen, kraakbeen
knassen, knasteren ww.; knarsen
knassetanen, knastanen, taneknassen ww.; knarsetanden

knaster de; 1. glazen stuiter 2. kraakbeen
knasterig bn., bw.; met veel kraakbeen
knauw, knaauw, gnauw de; harde beet
knauwelen ww.; herhaald, veelal licht knauwen
knauwen, gnauwen ww.; 1. knauwend bijten 2. een beet toebrengen of een bijtende beweging maken 3. zodanig spreken dat men de indruk wekt lettergrepen of hele woorden in te slikken, vooral: Gronings spreken, met een Gronings accent spreken
knechen z. *knuchen*
knecht de; 1. iemand die bij een ander als knecht in dienst is, veelal: boerenknecht 2. jongen 3. verbindingsstuk tussen voor- en achterstel van een wagen, hetz. als *hond* 4. steunpunt waarin of waarop de pompzwengel steunt en draait, veelal als verbindingsstuk en de arm van de zwengel, ook bestaand uit een paal; bij een koperen pomp veelal vastzittend aan de muur 5. grote schroef op een honingpers 6. bep. timmergereedschap om planken bij elkaar te klemmen, in elkaar te drijven: sergeant
knechtebedde, knechteberre en var. et; bed voor een knecht, vooral: bedstee op de stal
knechtekaaste de; kast ten dienste van een inwonende knecht
knechtekaemer, knechtenkaemer de; knechtskamer
knechtekiste de; kist met kleding en andere benodigdheden van een knecht
knechteloan, knechtenloan et; knechtsloon
knechten ww.; koeioneren, pesten, slecht behandelen
knechtewark en var. et; knechtswerk
kneden, knieden ww.; kneden
kneedbak, kniedbak de; hetz. als *bakkerstrogge*
kneel, kneel- z. *keneel(-)*
kneep de; 1. kneep, de daad van éénmaal knijpen 2. stiekeme manoeuvre, streek 3. vouw of valse vouw 4. zeer geringe hoek in het dak van een gebouw, met name van de schuur van een boerderij, nl. tussen het bovenste en onderste gedeelte van het dak
knekelhokkien et; baarhuisje, eertijds met de functie van knekelhuisje
knepiesmusse de; neepjesmuts
knetter I de; harde klap, slag
knetter II bn.; knettergek; ook: niet al te snugger
knetteren ww.; 1. knetteren 2. op harde wijze foeteren
knetteries et; ijs dat over een laagje water is gevroren dat door dooi is ontstaan
knetterpepier et; hetz. als *knisterpepier*
knetterpot de; oude, veelal knetterende auto, bromfiets, motorfiets
knetterslag de; knetterende donderslag
knettervuur et; knetterend vuur
kneukel, kneukel- z. *knoekel(-), knokkel*
kneupdoek, kneupiesdoek, knoopdoek de; knoopdoek
kneupe, kneup, knope, knoop de; 1. knoop in een touw e.d.: om vast te zetten, ter verdikking van bijv. een touw zodat het niet uit een gat weg kan schieten 2. knoop in een das 3. verwarde, moeilijke situatie 4. vloek
kneupe, kneupe- z. *knope(-)*
kneupen, knopen ww.; 1. aaneenknopen, een knoop in een touw e.d. leggen 2. door te knopen vervaardigen als handwerk
kneupleerze de; knooplaars
kneupsgat z. *knoopsgat*
kneupzee et; bretel
kneusappel, kwetsappel de; appel die gekneusd is, vaak: door de val van de boom
kneusd bn.; gekneusd

kneusien et; 1. door kneuzen beschadigd exemplaar 2. door knakken ontstaan deukje in een ei

kneusplak et; kneusplek

kneusstro et; gekneusde korenhalmen, gekneusd stro

kneuter, kneuter- z. *knoeter(-)*

knevel de; 1. snor 2. grote, zware persoon of dier 3. dwarsligger of gemene kerel 4. kinketting van een paard 5. stuk hout op de neus van het paard, met touw om aan te draaien, praam: om het paard rustig te houden

knevelbaand de; knieband, gebruikt bij het kniepoten

kni'jbaand, kni'jebaand de; 1. knieband gebruikt bij het kniepoten 2. knieband van een onderbroek 3. bandage om een knie bij wedstrijdsporten

kni'jbaankien et; bankje in de rooms-katholieke kerk waarop geknield wordt, knielbank

kni'jbak de; snijbak, snijbank: houten toestel waarmee men stro hakselde; ook gebruikt om riet te snijden

kni'jbakkemes et; mes waarmee men stro hakselde, behorende bij de *kni'jbak*

kni'jbongel de; kluister aan een knie van een paard

kni'jbroek de; kniebroek

kni'je de; 1. knie (van mens of dier) 2. deel van de broekspijp of kous vóór de knie

kni'jebescharmer de; kniebeschermer

kni'jegewricht, kni'jgewricht et; kniegewricht

kni'jehelster, kni'jhelster, kni'jhalster et; knieband gebruikt bij het kniepoten

kni'jeholte, kni'jholte de; knieholte

kni'jeklopper de; paard dat met de hoeven naar buiten staat/loopt

kni'jeschieten ww.; bep. spelletje spelen waarbij de één op de grond lag, met z'n benen omhoog; daarop kwam de ander te liggen, waarna deze vervolgens zo ver mogelijk werd 'weggeschoten'

kni'jhokse z. *hokse*

kni'jkouse, kniekouse de; kniekous: kous tot de knie reikend

kni'jlappe, kni'jelappe de; knielap

kni'jleerze de; knielaars

kni'joksel de; knieholte

kni'jpanne de; knieschijf

kni'jschieve de; knieschijf

kni'jstok et; lap ter bescherming van de knie

kni'jval de; knieval

knibbel de; 1. (af en toe gebruikt, naast *kni'je*) knie 2. z. *knippel*

knibbelen ww.; 1. afdingen 2. knabbelen

knibbeltien et; een klein beetje, een klein stukje

knich, knuch de; lichte, korte kuch

knichelderi'je, knuchelderi'je de; het voortdurend licht hoesten

knichelen ww.; 1. licht en kort kuchen, soms bij voortduring 2. hard werken

knichen, knechen, knuchen ww.; licht en kort kuchen, licht hoesten

knicherig, knucherig, knuchelig bn., bw.; voortdurend licht kuchend

knichhoest de; aanhoudende lichte hoest, kriebelhoest

kniecht de, et; 1. bindweefsel tussen vlees 2. z. *kniester*

kniedbak z. *kneedbak*

knieden z. *knedden*

knieft, kniefte et, de; groot zakmes, knipmes, dolkmes of kleiner vouwmes, zakmes; ook wel gezegd van andere messen

kniefteerig bn., bw.; overdreven zuinig, gierig

knieftig bn, bw.; 1. handig en flink, soms ook: flink en enigszins vernuftig 2. proper en keurig gekleed, soms ook: enigszins parmantig, wijsneuzig of met een kaarsrechte houding
knieftmes et; zakmes, klein vouwmes
kniel, **kniel-** z. *keneel(-)*
knielbaanke de; knielbank
knien, **kniene** de; 1. konijn 2. klein en dun vrouwtje, ook wel van een kind gezegd, vooral van een meisje 3. zuinige persoon
knienebarg, **knienebaarg**, **knienebaarge** de; konijnenberg, ook gezegd van een natuurlijke heuvel met veel hopen van konijnen
knienebek de; bek van een konijn, ook: hoofd van een mens dat aan zo'n bek doet denken
knieneblad et; 1. blad van de paardenbloem 2. grote weegbree, smalle weegbree 3. bep. kamilleblad dat helpt bij bep. ziektes bij konijnen
knieneboer de; konijnenhouder
knienedong de; mest van konijnen
knienefokkeri'je de; konijnenfokkerij
knieneagaankien, **knieneegang** et; klein paadje, kleine doorgang in een houtwal, in een bos, ontstaan doordat er op die plek steeds konijnen langs gaan
knienegrös, **knienegrus** et; gras geschikt als voer voor konijnen
knienehaor et; konijnenhaar
knieneheuvel, **knienebulte** de; konijnenberg
knienehoekien et; hoekje in een konijnenhok waar het konijn z'n behoeften doet
knienehokke et; konijnenhok
knienehoolder de; konijnenhouder
knienekappe de; deels overkapte ren voor konijnen of alleen de kap ervan
knieneklompe de; houten klomp zonder kap, als drinkbakje voor tamme konijnen
knieneknuppelen, **knieneslaon**, **knieneemppen** ww.; doodknuppelen van in het wild levende konijnen
knienekop de; kop van een konijn, ook: hoofd van een mens dat aan zo'n kop doet denken
knienekouwe de; ren met een hok of een eenvoudige kap voor konijnen
knienekrabbe de; plek waar een konijn op de grond heeft gekrabbd
knieneloop de; 1. ren voor konijnen 2. wildpaadje van konijnen
knienemark en var. de; markt waarop men konijnen verhandelt
knienemes de; mest, uitwerpselen van een konijn
knienenust et; konijnnest
knienepad et; paadje ontstaan doordat één of meer konijnen er steeds langs lopen
knienepest de; myxomatose
knieneplaog, **knieneplaoge** de; konijnenplaag
knienepote de; konijnenpoot
knieneram de; mannelijk konijn
knienerit de; vast spoor, wildpaadje van een konijn
knienesnute de; konijnsnuit
knienevleis et; konijnevlees
kniep, **kniepe** de; 1. daad van éénmaal knijpen 2. iemands kracht, vermogen om te knijpen 3. groot blok hout waarin de klompenmaker de klompen in wording vastzette om ze verder te bewerken, vooral: het lagere deel waarin de klompen werden geklemd 4. een klein beetje, nl. zoveel als een toegeknepen hand bevat 5. in *in de kniep weg stiekempjes* 6. in *in de kniep zitten* in de knijper zitten
kniep-of de; cichorei
kniepblaore de; blauw aangelopen blaar
kniepblok et; groot blok eikenhout, gebruikt door de klompenmaker

kniepbrille de; knijpbril

kniepen ww.; 1. knijpen 2. in een lichaamsdeel knijpen om pijn te doen, voor straf of om te plagen 3. te nauw zijn van kleding, schoenen 4. met één of meer wasknijpers e.d. vastzetten 5. in *d'r tussenuut kniepen* weggaan, weglopen, vaak stiekem, ook: komen te overlijden 6. moeizaam gaan door persende, wegzakkende wielen 7. hoog proberen te zingen, maar de allerhoogste tonen niet goed kunnen halen 8. erom spannen, eropaan komen 9. flink vriezen
knieper de; 1. wasknijper 2. in *iene de knieper op 'e neuze zetten* het vuur na aan de schenen leggen, de wacht aanzeggen

knieperd, knieper de; 1. een overdreven zuinige persoon, vrek, inhalig iemand die een ander niets gunt 2. in *in de knieperd* met grote zorgen, in de rats

knieperen ww.; met wasknijpers e.d. vastzetten

knieperhooft et; hout bestemd of geschikt voor wasknijpers

knieperig bn., bw.; 1. overdreven zuinig, gierig 2. in toenemende mate vorstig, met scherpe vrieskou

knieperighied de; het overdreven zuinig, gierig zijn

knieperpoede, knieperzak de; zak om wasknijpers in te bewaren

knieperschölk de; schort met zak voor wasknijpers

kniepertien et; 1. knijpkoekje, knijpertje 2. (mv.) tintelingen in de vingers

kniepertiesbakker de; iemand die knijpertjes, knijpkoekjes bakt, wafelbakker

kniepertiesiezer et; wafelijzer

kniepertiestrommeltien et; trommel, blikken doos voor het bewaren van knijpkoekjes, knijpertjes

kniepgarre de; dunne, taaie tak om mee te slaan

kniephaand de; kleine handvol, eigenlijk: een toegeknepen hand met iets, vandaar ook: zeer weinig

kniephaantienvol, kniepvol et; zoveel als een toegeknepen hand bevat

Kniephuzen et; quasi-plaatsnaam, in *van Kniephuzen kommen* overdreven zuinig zijn

kniepkatte de; bep. zaklantaarn: knijplamp

kniepkeutel, kniepnaegel de; overdreven zuinig iemand

kniepkonten ww.; 1. zich enorm inspannen bij zwaar werk 2. in angst verkeren

knieplaampe de; knijplamp

knieplaoge, knipplaoge de; harde laag in het veen, laag knipgrond

knieplatte de; bep. gereedschap van de rietdekker: lat over het riet geplaatst om het op z'n plek te houden

kniepmes z. *knipmes*

kniepmussien et; bep. zwarte, gladde muts met achter een bandje erin

kniepnaegels mv.; koude vingers, ook: pijnlijke tintelingen in de handen, nl. door de kou

kniepoge, kniepoge- z. *knipogen, knipoog*

kniepof de, et; cichorei

kniepplaanke de; plank aan het onderind van het rieten dak, tussen riet en muur

knieps bn., bw.; 1. erg zuinig 2. stiekem beramend, bekokstovend

kniepsighied de; het overdreven zuinig zijn

kniepstattende en var. bw.; stiekempjes, bedeesd lopend, druipstaartend

kniepstuver de; 1. gierig iemand 2. een hoeveelheid geld, veelal: een bedrag aan geld dat men nog achter de hand heeft of kan houden 3. heel weinig geld

knieptange de; 1. nijptang 2. oorwurm

kniepzak; in *in de kniepzak* in de rats

knier de; scharnier

knierpen z. *knarpen*

kniester, kniesker, kniest, knieste, kniecht de; kraakbeen

kniesterbonkien, knassebonkien et; stukje kraakbeen

kniesteren z. *knisteren*

kniesterig bn.; met veel kraakbeen

kniet z. *keniet*

kniezebieter de; iemand die voortdurend om een ander grijnst

kniezebikker, kniezebikkerd de; 1. kleine stern, zwarte stern 2. iemand die voortdurend om een ander grijnst

kniezen ww.; 1. in zichzelf gekeerd, boos zijn, slechtgehumeurd zijn, somber en treurig kijken, zwartgallig zijn 2. met tegenzin op z'n stoel zitten en niet of nauwelijks eten 3. overdreven zuinig zijn 4. z. *gniezen*

kniezerd, kniezer, gniezer de; 1. zuurpruim, chagrijnig iemand 2. gierigaard 3. z. *gniezerd*

kniffelen z. *gniffelen*

knigge de; inkeping

knijp; in *Dat is 'm de knijp* dat is nu de kunst

knik, knikke de; 1. hoekige bocht 2. knak, gedeeltelijke breuk 3. knakkend, schokkend gevoel 4. kleine barst, klein breukje 5. knikkende beweging met het hoofd, ter begroeting of instemming 6. verzakking in een straat, hoekige verzakking in een dak e.d. 7. in *een knik op 'e baand* nl. van een koe: toestand waarbij de band (een bep. spier bij de staart) niet meer omhoog komt

knikken, nikken overg.; 1. knikken met het hoofd 2. half breken, knakken, in een hoekige, buigende vorm zijn 3. in *percelen hooft knikken* bep. bomen merken zodat duidelijk is wat een perceel is dat gekocht wordt om te hakken

knikker de; 1. knikker 2. hoofd, met name in *een kaele knikker* een kaal hoofd

knikkerbuul, knikkerbuul de; knikkerzak

knikkerflessien et; kogelflesje

knikkerkoele, knikkerkule de; knikkerkuiltje

knikkerpoede de; knikkerzak

knikkerpong, knikkerponge de; kleine zak waarin knikkers worden bewaard

knikkerspul, knikkerspel et; knikkerspel

knikkertied de; knikkertijd

knikkig bn.; geknikt, met een knik

knikkoppen z. *nikkopen*

knikpote de; been, poot met een knik, een scheve kromming

knikslag, knipslag de; langwerpige kuil, diep moddergat in zandpad of weg, met name in wagensporen, in het bijzonder: gat waarin het wagenwiel wel niet geheel wegzakte maar dat kon veroorzaken dat de wagen uit het evenwicht raakte en omsloeg; met name wanneer het wiel ernaast in net zo'n gat kwam, er min of meer schuin tegenover

knip, knippe de; 1. het geluid 'knip' 2. de handeling van éénmaal knippen met z'n vingers 3. het effect van éénmaal knippen met een schaar e.d. 4. in *een knip gaoren* 100 gram 5.

knipgrond 6. knipbrood

knipaortien et; halfwassen roggeaar

knipboll de; knipbrood

knipeerde de; knipgrond, rivierklei

kniplocht et; 1. zaklantaarn 2. knijplamp

knipmes, kniepmes et; knipmes

knipmusse de; bep. witte muts met bandjes onder de kin door

knipogen, kniepogen ww; 1. tegen iemand knipogen 2. knippen met de oogleden, met name door te fel licht

knipoog, knipoge, kniepoog de; knipoog

knippe, knip de; 1. knip, grendeltje op een deur, luik enz. 2. knip: bep. sluiting van een beurs of tas, ronde haakvormige beugel met knippende sluiting, ook als onderdeel van een draaischalm, of die draaischalm zelf 3. beurs 4. oud, vervallen gebouw, veelal van een huis gezegd 5. stille kroeg, ook: hoerenkast, veelal min of meer geheim, vandaar vaak in de verb. *stille knippe* 6. groot stuk brood, koek e.d. 7. mollenknip 8. z. *knip*

knippel, knibbel, knuppel de; 1. talhoutje of iets langer en/of dikker stuk tak, knuppelvormig stuk brandhout, uit bosarbeid bekend met een lengte van 33 cm, ook: langer en dun

knippelhoolt, knuppelhoolt et; talhout, hout bestaande uit knippels of evt. geschikt om *knippels* van te maken, uit dunne stammetjes of takken gezaagd hout

knippeltien et; stokje

knippen ww.; 1. knippen 2. bij het knikkeren: schieten tussen duim en wijsvinger vandaan

knipperbolle de; knipperbol: bij oversteekplaatsen

knipperen ww.; 1. knipperen 2. knipperende bewegingen maken

knipperig bn., bw.; met kleine barstjes in de huid die moeilijk helen

knipperlocht et; knipperlicht

knippertien et; in *een knippertien doen* een dutje doen, met name na het eten

knippetroon et; knippatroon

knippien et; 1. kleine *knippe* 2. bep. antiek beursje

knippiesmusse de; bep. vrouwenmuts met plooien

knipsel et; knipsel, ook: afval van knippen

knipselkraante de; knipselkrant

knipstoete de; knipbrood

knipwark et; knipwerk: werk dat in knippen bestaat: fraaie figuurtjes e.d. door knippen vervaardigd

knirpen ww.; 1. licht knerpen, door bijv. het schuren van broekspijpen van een broek van manchester 2. z. *knarpen*

knisbakkien et; timmermansgereedschap waarmee men aan latten e.d. gemakkelijk een hoek van 45 graden kan zagen

knishaoke de; dat onderdeel van een winkelhaak van een timmerman waarmee men hoeken van 45 graden aftekent

knishoeke de; hoek van 45 graden aan het eind van een lat e.d., om tegen eenzelfde hoek van een andere lat e.d. te plaatsen

knisperen ww.; knisteren

knissen ww.; een hoek van 45 graden aan het eind van een lat e.d. zagen, om deze tegen eenzelfde hoek van een andere lat te zetten en vast te maken

knisteren, kniesteren ww.; knisteren

knisterpepier et; papier dat knistert

knistertien et; klein gaatje in stof, of winkelhaakje

knitteren ww.; harde tikkende geluiden maken, bijv. door kluiten tegen het ploegijzer

knobbe de; 1. uitstekend stuk, verdikking aan een boom, paal, tak 2. dikke persoon

knobbelen ww.; knobelen: intensief nadenken over een bep. oplossing

knobbelente de; knobbeleend

knobbelgaanze de; knobbelgans

knobbelpote, knobbelvoete de; 1. balpoot, bolpoot aan tafel, stoel of kast 2. horrelvoet

knobbelrit, knobelrit de; knobelrit

knobbelvoete de; 1. knolvoet aan een koolplant 2. z. *knobbelpote*

knobbelziekte de; bepaalde niet gevaarlijke aandoening bij biggen: ontsteking in de gewrichten van de achterpoten, soms ook in de gewrichten van de voorpoten

knobbelzwaan, knobbelzwan de; knobbelzwaan

knobben z. *gnobben*

knobes de; politie, het gerecht, in *veur de knobes verschienen moeten* bij de politie moeten komen, *Hi'j mos veur knobes kommen* voor de heren verschijnen, ook ruimer: met de billen bloot, hij moest iets opbiechten, ook: examen doen

knodderig bn.; met door bevrozing ontstane, harde, evt. puntige bobbels (op paden)

knoedel, knoet, knoetel de; 1. knot in het haar 2. op een knot of knoedel gelijkende vorm, vormeloze hoop, warwinkel 3. tweede of derde kwaliteit riet

knoedelbos z. *kotbos*

knoei de; 1. knak, kneuzing, harde klap, ernstige verzwakking in lichamelijk opzicht 2. in *in de knoei* in de penarie, in moeilijkheden

knoeien, knuien ww.; 1. door weinig zachtzinnig aan te pakken beschadigen, ietsel teweegbrengen, kwellen 2. morsen 3. prutsend, knoeiend bezig zijn 4. steeds ziek zijn 5. oneerlijk te werk gaan

knoeier, knoeierd, knuier de; 1. iemand die niet opschiet, die prutsend werkt en nauwelijks vordert 2. iemand die morst

knoeieri'je, knuieri'je de; knoeierij: het prutsend, morsend of niet eerlijk te werk gaan

knoeihannes de; knoeier

knoeikont, knoeikonte, knuikont de; 1. iemand die niet opschiet, die prutsend, knoeiend werkt en/of nauwelijks vordert

knoekel, kneukel, knukel de; 1. kreuk, kreukel, valse vouw 2. z. *knokkel*

knoekelblad et; 1. blad van de hondsdrif, eerder veel als medicijn gebruikt op zweren e.d. 2. de plant hondsdrif

knoekelen, kneukelen ww.; kreukelig worden

knoekelig, kneukelig bn.; met kreukels

knoeren ww.; zich zeer snel verplaatsen

knoergek bn.; stapelgek, door het dolle heen

knoerhad, knoerhadde bn., bw.; 1. niet verend, niet kneedbaar of buigbaar e.d. 2. zeer hard aankomend, met grote kracht 3. bikkelhard, keihard van karakter

knoerhadde, knoerhad bn., bw.; 1. zich zeer hard verplaatsend 2. zeer luid 3. z. *knoerhad*

knoerhiete bn.; zeer heet, gloeiend

knoert de; 1. groot exemplaar 2. groot dolkmes

knoeste, knoest de; 1. grove hand, knuist, vuist; als verkl. vooral: knuistje van een kind 2. knoest aan een boom, stam, tak, in een stuk hout

knoesterd, knoester de; 1. grote, grove manspersoon 2. groot exemplaar, gezegd van o.m. een dikke appel

knoet de; 1. knoet: bep. strafwerktuig, in verb. 2. z. *knoedel*

knoeter, kneuter, knuter de; 1. kreuk, kreukel, vouw die er niet in hoort 2. in *in de kneuters zitten* totaal vernield, zwaar beschadigd, total loss

knoeteren, knuteren, kneuteren, knoekeren ww.; 1. iets doen kreukelen 2. kreukelen, kreukelen krijgen

knoeterig, knuterig, kneuterig, knoekerig bn., bw.; enigszins gekreukeld

knoffel de; 1. vuist, grote hand 2. iemand die op een ongelukkige, onhandige manier met iets bezig is of zich aldus beweegt, stuntelig iemand

knoffelbaand de, et (verz.); verband dat stevigheid moest geven om een arm die men had verrekt, om een verstuike pols e.d. of om het verstuiken tegen te gaan

knoffelbaandlegger de; iemand die *knoffelbaand* aanlegde

knoffelen, knuffelen ww.; 1. zich op een ongelukkige, gebrekkige manier voortbewegen 2. op ongelukkige wijze vallen of laten vallen 3. aanhoudend op ongelukkige wijze iets uitvoeren en veelal daarbij beschadigen, kneuzen, vernielen, laten vallen 4. iemand

hardhandig aanpakken, te pakken nemen en daarbij flink pijn doen of zelfs enig letsel toebrengen, zoals een ontwrichting, verrekking, kneuzing 5. liefkozend knuffelen

knoffeleri'je de; 1. het *knoffelen* 2. knutselarij

knoffelhakke de; iemand die zich op ongelukkige wijze voortbeweegt, die veel dingen laat vallen, stuntelig iemand

knoffelig, gnoffelig bn., bw.; 1. stijf van kou, verkleumd, met name inzake handen en voeten, zodat men weinig kan doen 2. zich stuntelig bewegend, onhandig bezig zijnd 3. moeilijk te bewerken of om mee om te gaan: nl. van klein, fijn werk dat niet zo gemakkelijk lukt omdat men snel een verkeerde beweging maakt, bijv. doordat men door kou verstijfde handen heeft

knoffelkont, knoffelkonte de; iemand die op een ongelukkige, onhandige manier met iets bezig is of zich aldus beweegt, stuntelig iemand

knoffelwark et; 1. klein, fijn werk of werk anderszins waarbij men gemakkelijk een verkeerde beweging maakt, moeizaam vordert 2. werk dat kennelijk stuntelig is verricht 3. klein werk, knutselwerk, nl. in de hobbysfeer 4. werk dat gebeurt terwijl men last heeft van de kou, waarbij de ledematen stijf zijn van de kou

knoffelzak de; iemand die op een ongelukkige, onhandige manier met iets bezig is of zich aldus beweegt, stuntelig iemand

knokkel, knoekel, kneukel, knukkel de; 1. knokkel 2. knokel

knokker, knokkerd de; knokker: vechtersbaas, iemand die zich tot het uiterste ergens voor inspant

knokkerd de; 1. sterke kerel 2. oud paard

knokkerig, knokerig, knokkelig, knaokig bn.; knokkelig, knokelig

knol, knolle, knöl de; knol: oud, niet meer zo goed paard

knolle de; 1. zandraap, herfstknol 2. z. *knol*

knolleakker, knolakker de; akker

knollebiete de; rode biet, bietenkroot

knollebotter de; knollenboter, boter die smaakt naar knollen (die de koeien aten)

knollebouw de; 1. akker waar men knollen verbouwt 2. het verbouwen van knollen

knollebouwen ww.; ploegen enz. bij het verbouwen van knollen

knollebulte de; hoopje knollen, rapen

knolle-eten ww.; eten van knollen

knolleflattien et; klein buitje dat van pas komt voor de knollen die men verbouwt

knollegruun et; 1. knollenloof 2. stoppelknollen

knollehaelen ww.; geoogste knollen van het land halen

knollelaand et; knollenakker

knollelof et; knollenloof

knollepere de; bep. soort harde peer

knolleplokken, gruunplokken ww.; handmatig uit de grond trekken van knollen, rapen

knolleplokke de; iemand die bezig is met het *knolleplokken*

knolleplokkestied de; tijd waarin men de knollen, rapen uit de grond haalt

knolleschelle de; knollenschil

knollestellersbroek de; plusfour

knolletied de; tijd van het zaaien of oogsten van knollen, rapen

knolletuun de; knollentuin, vooral in *in zien knolletuun* in z'n nopjes, in z'n schik

knollevoete, knollebien, knollepoot, knollepote, knolpote, knolvoete de; mismaakte voet, horrelvoet, ook: misvormde poot van een koe

knollezaad et; 1. knollenzaad 2. koolzaad

knollezi'jen ww.; knolzaad zaaien

knolswaegentien; in *mit 't knolswaegentien an de loop* last van diarree hebbend

knolvoet de; knolvoet: bep. ziekte bij koolrapen, kool en bij aardappelen

knoopsgat, kneupsgat et; knoopsgat
knoopsgatillestiek et; knoopsgatenelastiek
knoopsgatschere de; knoopsgatenschaar
knoopshaokien et; knopenhaakje voor schoenen die men dicht moet knopen
knoopsluting de; knoopsluiting
knoopwark et; knoopwerk: werk gemaakt door te knopen
knop-van-alles, knop-van-al, knop-van-als, knop-van-aals, knofvanalles, knaffenalst de;
 alsem: bep. plant of blad en/of stelen ervan, gebruikt om een geneeskrachtig aftreksel te
 maken, ook: dit aftreksel zelf
knop-van-alles-polle de; bep. plant: alsem
knopbok de; jonge hertenbok met knopvormige aanzet tot een gewei
knope, knoop, kneupe de; knoop van een kledingstuk
knope-anzetten ww.; één of meer knopen aan een kledingstuk zetten
knopebusse, kneupebusse de; bus waarin men knopen bewaart
knopedeuze de; knopendoos
knopedri'jen, kneupedri'jen ww.; vloeken
knopedri'jer, kneupedri'jer de; 1. iemand die voortdurend vloekt 2. iemand die zich
 verveelt
knopeleerze, knoopleerze de; knooplaars
knopersnaalde de; bep. naald om mutsen op een bep. wijze mee te haken
knopheide de; bep. plant: blauwe knoop
knopien, kneupien et; 1. kleine knoop 2. (mv.) boerenwormkruid 3. in *gele knopies* bep.
 tuinplant: knoopjeskamille, ook: boerenwormkruid 4. schubkamille, kamille 5. zandblauwtje
 6. in *'t blauwe knopien* bep. plant: blauwe knoop, ook: bep. tuinplant, nl. leverbalsem
knopieshaokien et; knopenhaak
knopiesjak, kneupiesjak et; damesbloes, jak: met knoopsluiting
knopieskaorte de; stuk karton e.d. waarop een aantal nieuwe knopen zijn vastgezet en dat als
 geheel wordt verkocht
knopieskruud et; bep. plant: kleefkruid
knopiesschoe, kneupiesschoe de; knoopschoen, met name vastgemaakt d.m.v. een bandje
 met een gaatje over de schoen dat vast kwam te zitten aan een knoop
knopklavier et; toetsenbord met knop vormige toetsen op een accordeon of trekharmonica,
 i.t.t. pianoklavier
knopkruud et; knopkruid
knoppe, knop de; 1. knop als uitsteeksel aan een voorwerp of aan hard materiaal anderszins
 2. drukknop, knopschakelaar e.d. 3. oorknopje 4. knopvormige aanzet tot een gewei 5.
 bloemknop, knop van een blad 6. zaaddoos van spurrie 7. dikke neus 8. in *naor de knoppen*
 verloren, ook: het lazarus (krijgen) 9. het harde buisje aan een schoenveter
knoppen ww.; knoppen krijgen, in knoppen schieten
knoppeschaekelder de; knopschakelaar
knopruud, knoprude de; bep. huidziekte bij vee: knobbelschurft
knopschoe de; schoen waarvan de veters achter knopjes langs komen bij het vastmaken
knospelde z. *kospelde*
knor de; varken
knorre, knotte, knodde, knobbel de; 1. door bevriezing keihard en puntig, bobbelig
 geworden stuk modder of sneeuw 2. groot en hard geworden deel van iets, ook gezegd van
 een groot en/of hard stuk of groot geheel anderszins, bijv. van een stuk hout of van een dikke
 stronk 3. dikke persoon 4. in *een knorre geld* een boel geld 5. verdikking aan het onder eind
 van een paal of stok 6. stuk neusvuil
knorreknepen mv.; streken, fratsen

knorrekont de; knorrepot

knorrelen ww.; rommelen in maag, buik

knorren I mv.; berispende, knorrige opmerkingen

knorren II ww.; 1. knorren door een varken 2. snurken op een wijze die aan knorren in bet. 1 doet denken 3. z'n misnoegen uiten, berispen, mopperen 4. knorren van de maag

knorrig, knotterig, knottelig bn., bw.; 1. knorrig, mopperig 2. met harde stukken grond, niet egaal opgevroren en daardoor hobbelig of zelfs puntig

knot de; knot, streng garen

knottedoek de; bep. doek als bruidscadeau (in een zilveren kistje of doosje)

knuch, knuch- z. *knich(-)*

knuffelkoe de; dexterkoe

knui, knui- z. ook *knoei-*

knukel z. *knoekel*

knukkel z. *knokkel*

knul de; 1. suffige en lompe vent, lummel 2. jongeman met een goed karakter, beste kerel

knuppel de; 1. knuppel 2. onverschillige of ondeugende jongen, lompe en evt. enigszins sullige vent 3. grote en/of stevige jongen 4. spoorstok aan een wagen, ploeg, rijtuig 5. stuurknuppel 6. z. *knippel*

knuppelbos de; bos van bep. stukken hout uit takken: knuppels, in dit geval: iets langer dan talhout

knuppelen ww.; 1. knuppelen 2. doodknuppelen

knuppeljacht de; drijfjacht op wild, waarbij men nl. met knuppels tegen bomen en struiken slaat

knuppelriem de; elk der op zondag en bij bijzondere gelegenheden gebruikte riemen waaraan een paard de *glaezen waegen* (bep. koets) trok

knuppelzaegen ww.; zagen van dikke takken tot stokken, *knuppels* of *knippels*

knusselder, knusseler de; knutselaar

knusselen, knutselen ww.; 1. knutselen 2. niet opschieten bij het werk, ook: alleen maar kleine, onbelangrijke dingen doen en het eigenlijke werk niet aanpakken

knusselkont, knusselkonte, knutselkonte, knusselzak de; iemand die niet opschiet met z'n werk: doordat hij prutsend, knoeiend bezig is, alleen maar de kleine dingen aanpakt

knusselpot de; hetz. als *knusselkont*

knusselwark et; g. mv.; werkje verricht door te knutselen

knussies bw.; knusjes

knuter, knuter- z. *knoeter(-)*

ko, ko-, co-

kobbe de; 1. vetbult 2. meeuw

kobus de; (grote) neus

koch, kuch de; kuch

kochel de; kuch

kochelbone de; kokkelboon, kokkelkorrel, vooral om vis in het water te bedwelmen en zo te vangen

kochelderi'je, kucheleri'je de; het hoesten, het gehoest

kochelen, kuchelen, kochen ww.; 1. aanhoudend kuchen 2. m.b.v. kokkelbonen vis vangen

kochelig, kocherig, kuchelig bn.; aanhoudend hoestend

kodde de; 1. korstje, korreltje aan de oogleden door het slapen ontstaan 2. stuk neusvuil, ook: het geheel van neusvuil 3. dikke korst vuil, viezigheid, bijv. in een olielamp 4. glad en rond geworden uiteinde van een drevel, i.p.v. het kuiltje daarin 5. bult onder de hals van een mens, koe of van een schaap dat aan galligheid lijdt 6. in *in de kodde* in de schuld

koddebeier de; 1. koddebeier: veldwachter, veelal zonder vaste aanstelling, jachtopziener, stille oppasser, politieagent, boswachter 2. neuspeuteraar

koddelen, korrelen ww.; 1. onhandig voortbewegen, op een wijze die doet denken aan slingeren of rollen, moeizaam en langzaam rijden 2. tuimelend vallen, dwarrelend vallen van lichte deeltjes, bijv. sneeuwvlokjes

kodden ww.; in *pongen en kodden* op slordige, ruwe wijze naaiwerk verrichten, herstellen van kleding

kodderig bn.; slecht ter been zijnd

koddevreter de; neuspeuteraar

koddighied de; koddigheid

kode, kode-; code(-)

koe I de; 1. koebeest, meestal: vrouwelijke koe die gekalfd heeft 2. sufferd

koe II tw.; lokroep voor een duif

koebatte de; los houten bruggetje over de mestgoot, vooral gebruikt achter een koe wanneer die ziek is en in de mestgoot zou kunnen vallen of bij het kalven, zodat het kalf hierop kan komen te liggen om weggehaald te worden

koebeest, koebiest et; koebeest

koebelle de; bel door een koe om de hals gedragen

koebeugel z. *spanbeugel*

koebloempjen, koebloem et; madeliefje

koebont bn; roodbont

koebossel de; platte borstel van varkenshaar, gebruikt om de koeien schoon en glad te krijgen

koebromze z. *bremze*

koedamp en var.; damp van koeien

koedekkeni'jen ww.; naaien van een koedek

koedong de; koeienmest

koedrieven ww.; koeien opdrijven

koedriever de; 1. koeiendrijver 2. toezichthouder die arbeiders tot grote spoed aanmaande bij de werkverschaffing in de jaren dertig

koedruppelen ww.; koeien een bep. middel in de ogen druppelen, nl. om na te gaan of ze tuberculose hebben

koedule de; lisdodde

koeflatte, koefladde de; platte en slappe hoop uitwerpselen van een koe

koefoons et; veefonds

koegang, koegaank, koegaanke, koeganke de; gangpad, doorloop achter of evt. vóór de koeien langs

koegel, kogel de; 1. kogel voor kanon of ander schietwapen 2. dikke bol, knikker van ijzer of ander metaal 3. glazen kogel uit een kogelflesje 4. elk der ballen bij het kegelen

kegelen ww.; 1. zeer snel, met grote kracht voortbewegen 2. hard gooien, een eind van zich werpen 3. bij een gaande beweging vallen, rollend vallen 4. hard schoppen, schieten bij voetbal 5. werpen om te doen omvallen, om iets ergens af te doen vallen 6. min of meer werpend knikkeren met stuiters door kinderen tijdens het lopen, vooral van en naar school

koegelflessien et; kogelflesje

koegelpatroon et; patroon met slechts één kogel, i.t.t. een hagelpatroon

koegels, kogels bn., bw.; zeer boos

koegelsvaort de; hoge snelheid

koegeltjesblauw et; indigoblauw, bep. blauwswel, in de vorm van kogeltjes

koegeute de; hetz. als *drinkgeute*

koegier et; uier van een koe

koeglas, koeraem et; raampje in het koehuis

koegröppe, koegruppe, koegreppe de; mestgoot op stal, achter de koeien
koehaandel de; handel in koeien
koehakkig bn.; nauw, niet wijd staand: bij paarden
koehaor de, et (verz.); haar van een koe
koehelster de, et; halster voor een koe
koehilde de; *hilde* boven koeienstal
koehoorntien et; kleine *koehoorn*, in het bijzonder als ring gebruikt bij het maken van bijenkorven e.d., nl. waardoor men de bundel stro trekt om deze op dezelfde dikte te houden
koehorzel de; runderhorzel
koehuden, koehoeden ww.; hoeden, letten op de koeien in niet afgerasterd land
koehuder, koehoeder de; degene die de koeien hoedt
koehutte de; 1. hut in het land waarin de koeien kunnen schuilen 2. houten schuur waar pinken of koeien die droogstonden waren ondergebracht, bekend uit *Blankenham*
koehuud de; koeienhuid
koej z. *koj*
koejeneren ww.; 1. pesten, koeioneren, kwalijk behandelen 2. iemand pijn doen in lichamelijk opzicht
koejonge de; onderknechtje dat op de koeien moest passen die, ver van de boerderij, in niet afgerasterd land liepen te grazen
koekalveri'je de; hetzelfde als *kalveri'je*
koekaon de; kaan, stukje uitgebraden, uitgesmolten vet van de koe
koeke de; 1. koek 2. veeboek
koekebak de; bak waarin veekoeken werden bezorgd
koekebakker de; 1. iemand die iets onhandig doet, stumper, stuntelige, ietwat gekke persoon 2. koekenbakker
koekebieter de; bijnaam voor iemand uit *Makkinge*, ook wel voor iemand uit *Langedieke*
koekebreker de; instrument waarmee men grote koeken kapot kon maken
koekedeuze de; kartonnen doos voor veekoeken
koekefebriek de; koekfabriek
koekehapper de; hetz. als *koekebieter*
koeke-iezer et; wafelijzer, nl. om wafels mee te bakken
koekekruden ww.; koekkruiden
koekemeule de; molen om bep. harde koeken te malen
koekepanne, koekpanne de; koekenpan
koekelaanke de; koekplank: plank waarop men koek snijdt
koekerd de; 1. iemand die suft 2. in *in de koekerd* in de gaten
koekeslaon ww.; bep. spelletje spelen: vooral kermisvermaak, waarbij men geblinddoekt de koek van een lijn moest slaan met een stok, ook bekend in een vorm waarbij men kon winnen door geblinddoekt, met een lange stok, de meeste koeken kapot te slaan
koeketromme de; koektrommel
koeketrommel de; koektrommel
koeketting, koeketten de; ketting met behulp waarvan men een koe vastzet
koekevoerd ww.; voeren van bep. koek aan de koeien
koekevorm de; vorm, figuur in een koekplank of die plank zelf
koekevreter de; schimpende benaming voor een inwoner van *Makkinge*, vandaar, *Makkingester koekevreters*, ook wel voor inwoners van *Langedieke*
koekewaegen de; wagen waar men fabrieksmatig geproduceerd veevoer mee vervoerde
koekewaeter et; water waarin 's nachts gebroken veekoeken kwamen, zodat er de volgende morgen een pap was ontstaan die werd gevoerd

koekien, koek et; 1. kleine koek 2. klein koekje als versnapering 3. weefselkoekje in de bek van een pasgeboren kalf of veulen, moederkoek op de tong van het kalf of veulen ter bescherming tegen het vruchtwater

koekiesiezer et; wafelijzer

koekiestromme, koekiestrommel, koekiesbusse de; koekjestrommel

koeklauwe de; koeklauw

koekoek I de; 1. bep. vogel: koekoek 2. bep. soort bonte kip met verenkleed dat aan een koekoek doet denken 3. domme persoon 4. dakkapel 5. vossegat, gemetselde put voor een kelder 6. kelderraam dat naar binnen draait op een horizontale as aan de onderkant, met schuin toelopende plankjes aan weerskanten

koekoeks bn.; met de kleuren van, gekleurd als een koekoek

koekoeksbloeme de; echte koekoeksbloem of dagkoekoeksbloem

koekoeksbrood, koekoeksbroties, lampiesbrood, broties, paoskebrood, paosbrood, liezen, roggenbrood, roggenbroties, tarwebrood et; bep. plant: veldbies

koekoekskiepe, koekoekkiepe de; bep. soort bonte kip met verenkleed dat aan een koekoek doet denken; vaak voor de sier gehouden; ook: een zodanig getekende legkip, iets groter dan een krielkip of een bep. zware soort: vleeskip met gelijksoortige tekening

koekoekspi'je z. *poddespi'je*

koekoeksvere de; veer van een koekoek of daaraan doen denkende veer

koekop de; 1. kop van een koe 2. onwijs iemand

koel bn.; 1. koel, verkoelend: vrij koud, van de buitentemperatuur, van het weer, van dranken 2. *kuil*

koelapperaot et; koelapparaat

koelbulte, koelbult, koelebult, kuilbulte, kuilbult de; hoop ingekuuld gras, bestemd als veevoer voor de winter, meestal vlak achter of naast de boerderij

koele de; kuil in een oppervlak; in gegraven vorm o.m. om aardappels in te bewaren

koelegien et; 1. kleine kuil 2. knikkerkuiltje 3. kuiltje in wang, kin, hand 4. kuiltje aan het eind van een melkader 5. kuiltje aan het bovineind van een ei

koelegienbosteren ww.; hetz. als *koelegienknikkeren*

koelegienknikkeren, potknikkeren, pottienknikkeren, koelegienpikken, koelegiengooien ww.; met knikkers schieten, werpen of rollen naar een knikkerkuiltje, in diverse varianten gespeeld, ook hetz. als *pompen*

koelegienrulen, koelegienrollen, koelegienroelen, pottienrulen ww.; knikkeren: waarbij men knikkers naar een knikkerkuiltje rolt

koelen I ww.; koelen: koel worden, koel doen worden, koel bewaren

koelen, kuilen II ww.; verwerken en inkuilen van kuilgras

koelgrös, kuilgrös et; kuilgras

koelhuusbotter de; koelhuisboter

koelinstelaosie de; koelinstallatie

koelkaaste de; koelkast

koelmesiene de; koelmachine

koelocht de; koeienlucht

koeluus de; op koeien voorkomende luis

koelvoer et; veevoer bestaande uit ingekuuld gras

koelwaegen de; koelwagen

koelwaeter et; koelwater

koemaege de; koemaag

koemael et; meel als veevoer voor koeien

koemark de; koeienmarkt

koeme, koem, komme, kom de; 1. kom, ook als kop gebruikt 2. gewrichtsholte 3. laagte in het terrein, in lager deel gelegen vijver e.d. 4. elk der twee openingen in een makelaar van een klokkenstoel waarin de *schommelbalke* steekt 5. z. *kom*
koemelken ww.; melken van koeien
koemelkeri'je de; het melken van koeien
koemen z. *kommen*
koemest, koemes, koemesse de; koemest
koemure de; buitenmuur waartegen de koeien staan
koemvol de, et; de hoeveelheid van een volle kom
koenaffel, koehaffel de; sufferd, botte domoor
koeneverweiden, koeverweiden ww.; koeien verweiden
koeoge et; koeienoog: oog van een koe
koeophaeler de; degene die de koeien achter uit het land haalt, met name om ze te melken
koepad et; paadje in een weiland, over een dam, langs een zandweg, gevormd doordat de koeien dáár steeds precies langs lopen
koepinze, koepaense en var. de; onderlijf met ingewanden van een koe
koepelkarke de; koepelkerk
koepeltien et; 1. kleine koepel 2. tuinhuisje met rieten dak
koeperen ww.; kortstaarten van een paard, ook van het niet-harige deel van de staart en inzake lammeren
koepaanke, vloerplaanke de; elk der zware planken gelegd in de lengterichting van de stal, waar de koeien met hun achterpoten op stonden
koeplet et; couplet
koepokkens mv.; koepokken of uitslag daarvan
koepon de; coupon: bewijs dat men recht op iets heeft, toegangsbewijs e.d.
koeponboekien et; couponboekje
koepootbehemmelder z. *potebehemmelder*
koepote de; koeienpoot
koepрут de; uitwendig geslachtsdeel van een vrouwelijke koe
koer, koere tw.; (veelal herhaald) lokroep voor een duif
koerant bn.; 1. (van een koe) goed gebouwd, goed geschikt voor het doel waarvoor men het dier heeft, goed te verkopen 2. (van een manspersoon) goed gebouwd
koeraosie, koeraozje, koeraozie, koerazie, keraosie, keraozje, koeraasje, keraazje, keraozie, kraosie, koersaosie de; courage, moed, geestkracht, pit, lust om te ondernemen, werken
koeren, koerken ww.; 1. koeren 2. rommelen in de buik, de maag
koeribbe de; 1. rib van een koe 2. grote hark met grote tanden, door het paard getrokken om het achtergebleven hooi bijeen te brengen
koering, koeringe de; ring om een stalpaal, om een koe aan vast te binden
koersweenst de; koerswinst
koersweerde de; koerswaarde
koerswieziging de; koerswijziging
koerute de; raampje in het koehuis
koeruud de; schurft bij een koe
koes, kujs tw.; 1. lokroep voor varkens of biggen 2. z. *kuus*
koes, koese tw.; gezegd als aanmoediging om te gaan slapen (tegen kinderen)
koeschut et; schot, afscheiding van hout tussen koeien in een koeienstal
koescoupé; in *naor de koescoupé* gaan slapen
koesen, koetsen ww.; 1. slapen 2. liefkozend geruststellen van een baby
koest de; 1. koeienstal 2. plaats voor één of twee koeien op een stal

koestaldeure de; deur van een koeienstal
koestalgröppe de; mestgoot in een koeienstal
koestaltraegen z. *stalraegen*
koestaltraem z. *stalraem*
koestat de; koeienstaart
koestem bn.; rustig, zich gedeisd houdend
koestikke de; tuierpaaltje of tuierpen voor een koe
koesul et; verhoogd gedeelte vlak voor de koeien op stal, ook in de vorm van een balk, waarop/waarin de stalhekken staan
koetonge de; koeientong
koetouw et; hoorntouw
koetse, koets de; 1. koets: overkapte wagen voor personenvervoer, nl. een vierwieler, met vering en met een koetsier op de bok 2. lijkkoets 3. bedstee of daaraan doen denkende slaappleats, bed
koetsebeie, koetsjebeie de; lijsterbes
koetsebeiehooft et; geboomte bestaande uit lijsterbes, het hout van de lijsterbes
koetsiersplak et; koetsiersplaats
koetspeerd, koetsepeerd et; koetspaard
koetsuug, koetsetuug et; fraai tuig behorend bij een koetspaard
koetswaegen de; koets, deftig rijtuig
koetswark et; koetswerk
koeutter de; speen van een koe
koe-uutlaoten ww.; in de wei laten van koeien
koevet et; 1. rundvet 2. z. *kevot*
koevleis et; koeienvlees
koevoels et; nageboorte van een koe
koevot z. *kevot*
koewottel z. *voerwottel*
koeze, kieze de; kies van mens of dier
koezeboren ww.; boren van een kies door een tandarts
koezedoek de; 1. kiespijndoek: over de wang, om het hoofd, om de pijnlijke plek warm te houden 2. doek op een zere kies gehouden om de pijn te verlichten 3. doekje dat een klein kind meekrijgt om sabbelend in slaap te komen
koezepennegien et; pennetje, stokje om mee in een holle kies te peuteren
koezepiene de; kiespijn
koezepluzen ww.; peuteren in een holle kies
koezetange de; bep. tang om kiezen mee te trekken
koezetrekken ww; trekken van een kies
koezetrekker de; 1. tandarts 2. afstandelijke, zeurderige en trotse vrouw
koezezeerte de; kiespijn
koezoolder de; vaste zolder boven de koeien, i.t.t. een hilde
kofferschriefmesiene de; kofferschrijfmachine
koffieboek de; koffiebuik, ook: dikke buik, vol gevoel dat men heeft en dat men toeschrijft aan het drinken van veel koffie
koffiebone de; 1. koffieboon 2. raar iemand 3. wateraardbei 4. in *wilde koffiebone* haagwinde 5. zwanebloem
koffiebraanderi'je de; koffiebranderij: inrichting waar men koffie brandt
koffiebraander de; koffiebrander
koffiebrogge, koffiesnegien de; boterham die men nuttigt bij het koffiedrinken, met name bij het werken op het land

koffiebrotien et; koffiebroodje

koffiedik, dik et, de; 1. koffiedik 2. harde, roestbruine, ijzerhoudende aardlaag die geen water doorlaat, tussen zand en veen

koffiedikkieker de; koffiedikkijker: iemand die verwachtingen uitspreekt over de toekomst, die over de toekomst filosofeert, evt.: en die op die manier iets zou kunnen zeggen over de toekomst

koffiedrinkeri'je de; 1. het gedoe dat koffiedrinken kan zijn 2. visite waarbij voornamelijk koffie wordt gedronken

koffiedrinkerstied de; tijd om koffie te drinken, d.i. hoofdzakelijk: in de loop van de morgen

koffiegaep de; het af en toe moeten gapen, opgevat als teken dat men koffie zou moeten drinken, om helder te blijven

koffiejuffer de; koffiejuffrouw

koffiekladde de; papieren zak waarin men koffie verpakt

koffiekoeme de; komvormige koffiekop

koffiekoncert et; koffieconcert

koffiekraansien et; koffiekraansje

koffielaepen, koffielaepken, koffielippen, koffielurpen, koffieleuten ww.; voortdurend, langdurig koffie zitten drinken

koffielaeper, koffielaepe, koffielaep, koffielaepker de; koffieleut

koffielaoge de; 1. laagje bezinsel uit koffie in kopjes etc. 2. harde roestbruine, ijzerhoudende aardlaag die geen water doorlaat, koffiebanc

koffielippe de; 1. koffieleut 2. in *de koffielippe altied hangen hebben* altijd zin hebben in koffie

koffielochien et; koffielichtje

koffielocht et; koffiegeur

koffielotien et; koffieloodje

koffielurp, koffielurper de; iemand die graag en veel koffie drinkt

koffiemaelen ww.; koffiemalen

koffiemaelsel et; gemalen koffie

koffiemaoltied de; koffiemaaltijd

koffiemaotien et; 1. bep. lepel waarmee men gemalen koffie in het filtreerzakje doet, bedoeld om gemakkelijk de juiste hoeveelheid te nemen 2. blikken, dubbele maatbeker voor koffiebonen, met aan de ene kant een grotere en aan de andere kant een kleinere maat

koffiemeule de; molen om koffie mee te malen

koffiepaantien et; schoteltje behorend bij een koffiekopje

koffieperduktie de; koffieproductie

koffiepraotien et; koffiepraatje

koffiepries de; koffieprijs

koffieprut de; koffiedik

koffiescheppien et; lepel waarmee men koffie in het filtreerzakje doet, om de juiste hoeveelheid te nemen

koffieschinker de; koffieschenker

koffieschoft et; koffiepauze

koffiestel et; koffielichtje

koffiestok de; stok in het veld waaraan men de ketel met koffie hing

koffiestroop, sukerstroop de; koffiestroop

koffietaofel de; koffietafel

koffietied de; koffietijd

koffietromme, koffietrommel de; koffiebus

koffietute de; tuit van een koffiekan

koffiewaeter et; koffiewater

koffiezakkien et; koffiezakje, filtreerzakje voor koffie

koffiezetapperaot et; koffiezetapparaat

koffiezetter de; 1. degene die koffie zet 2. degene die de korf aan een hoge paal optrekt, als teken van schaft- of rusttijd voor de veenarbeiders

koffiezeve de; koffiezaefje

koffiezi'je de; koffiezaefje

kogel, kogel- z. *koegel(-)*

koj, kooj, kuj, kui, koej tw.; 1. lokroep voor koeien 2. lokroep voor varkens

kojak z. *kejak*

kojonges tw.; lokroep voor koeien

kokarde de; 1. versiering voor mens, dier in de vorm van een papieren roosje e.d. 2. bep. kenteken, sierknoop bij militairen

koken ww.; 1. koken, doen koken 2. rommelen, borrelen in de buik

koker de; 1. koker: langwerpige ronde of hoekige doos van karton, hout, plastic enz. die aan één of beide kanten kan worden geopend of uit twee delen bestaat die ineen sluiten 2. leren huls om de strengen van het paard, nl. daar waar de huid van het schuren te lijden zou kunnen hebben 3. huls waarin iets vastzit of in is geplaatst, bijv. *de koker van een hings* het omhulsel van het teellid 4. soort kartonnen huls gebruikt wanneer kinderen uitslag hadden van dauwworm 5. ronde of hoekige, veelal korte buis waar lucht of vloeistof doorheen kan stromen, bijv. *een koker onder de weg deur*

kokerd; in *an de kokerd* aan de kook

kokeri'je de; 1. het koken, vooral van voedsel, maaltijden 2. dat wat wordt gekookt 3. kooktoestel en bijbehoren

kokes de; 1. kokosvezels, kokosvezelstof 2. kokosnotenvlees 3. smaak van kokosvlees

kokeseulie de kokosolie

kokeskraanze de; kokoskransje

kokesmael et; meel van kokos, veelal toegevoegd aan ander meel, gebruikt als veevoer

kokesmekrone, kokesmekroon, kokesmakroon de; bep. koek: kokosmakroon

kokesnappe de; halve dop van een kokosnoot, als schaalpje gebruikt

kokesneute de; kokosnoot: vrucht van de palmboom, ook: het vruchtvlees ervan

kokesneutedoppe de; kokosdop

kokesneutenappien et; helft van de dop van een kokosnoot, gebruikt o.m. om water mee te scheppen

kokesvet et; kokosolie

kokesvleis et; kokosvlees

kokesziepe de; kokoszeep

kokhalzen, kokhaalzen ww.; kokhalzen

kokientien z. *kekientien*

kokkelen, kokkeren ww.; kokkelen: nl. een zodanig geluid maken door bep. vogels, vooral van fazanten en kippen

kokkerd de; 1. kokkerd, groot exemplaar, in het bijzonder gezegd van een dikke neus 2. grote, dikke, lompe persoon zonder model, veelal gezegd van een man

kokkerellen, kokselen ww.; kokkerellen: koken

koksmusse de; koksmuts

koksschoele de; koksschool

kokswark, kokswaark et; kokswerk

kol, kolle, köl, kul de; 1. halsboord 2. kol bij een paard, soms ook inzake een koe 3. coltrui

kolbbossel de; hetz. als *kolbtoestel*

kolbeitel, kooldbeitel de; koubeitel

kolbertjasse de; colbertjas
kolblei de; kolblei
kolbtoestel, kolftoestel, kolktoestel et; kolbtoestel, nl. met ijzeren pennetjes in gebruik bij imkers
kolderstok et; kolderstuk
kolderverhael et; kolderverhaal
kole de; 1. bep. brandstof: eierkool, klein stuk steenkool van enigszins ronde vorm 2. z. *kooltien*
kolebak de; kolenbak: om een voorraad steenkolen in te bewaren
koleboer de; kolenboer
kolecentraole de; kolencentrale
koledaamp en var. de; kolendamp
kolefernuus et; kolenfornuis
kolegruus et; kolengruis
kolehaandel de; kolenhandel
kolehaandeler de; kolenhandelaar
koleheerd de; kolenhaard
kolehokke et; kolenhok, met name nog bekend van basisscholen omdat men er voor straf in werd opgesloten
kolekit, kolekitte de; kolenkit
kolemien de; kolenmijn
kolenel de; kolonel
koleperduktie de; kolenproductie
kolepries de; prijs van de steenkolen
kolere en var.; z. *klere*
kolescheppe de; kolenschop
koleschure de; kolenschuur
kolesjouwe de; grote zeef gebruikt om stof uit eierkolen e.d. te zeven
kolesjouwer de; kolensjouwer
koleveurraad de; kolenvoorraad
kolewaegen de; kolenwagen
kolezak de; zak van jute om steenkool in te bewaren, te vervoeren
kolgaanze de; kolgans
kolk de; 1. waterput, draaikolk, met name achter een sluis of stuw, ook: diep gat in een waterloop 2. gierput, beerput 3. asgat, askolk, nl. in de kachelplaat van met name een kookkachel, aan de achterkant
kolken ww.; met veel geweld, kolkend stromen
kollage de; collage
kolleberaosie de; collaboratie
kollebereteur de; collaborateur
kollege et; 1. bep. bestuurscollege 2. les die men volgt aan universiteit of hogeschool
kollegebaank de; collegebank
kollegezael de; collegezaal
kollekte de; collecte
kollektepong de; collectezak
kollekteren ww.; collecteren
kollektief I et; collectief van kunstenaars
kollektief II bn.; collectief
kollesaal bn.; kolossaal: reusachtig, geweldig
kollig bn., bw.; enigszins onnozel

kollingsasse de; 1. bep. nieuwerwetse, ijzeren as van hard staal en met fijne schroef, nl. met dop en *splispenne*
kolmere, kolmerrie de; merrie met een kol
kolofon et; colofon
kolpen ww.; honing winnen met behulp van een *kolbtoestel*
költien et; kleine kol, klein blesje
koltrui de; coltrui
kolwieneboom de; bep. appelboom: kalvijn
kolwienen mv.; bep. appels: kalvijnen
kom, koem de; 1. dorpskom 2. in *Ze het wel kom veur* ze heeft grote borsten 3. z. *koeme*
kombinaosie de; combinatie
kombineren ww.; combineren
komfort et; comfort
komijnekeze de; komijnenkaas
komkommerkruud et; komkommerkruid, bernagie
komkommerzaod et; komkommerzaad
kommarzo z. *komsa*
kommedant, kommedaant, kommandant de; commandant
kommedaosie de; 1. het geven van opdrachten, bevelen 2. bevel, opdracht
kommedeerstok et; iemand die voortdurend anderen commandeert
kommederen, kommanderen ww.; iemand bevel geven iets te doen, veelal op een wijze die irriteert
kommel de; dikke persoon
kommelon de; dik achterwerk
kommen, koemen ww.; 1. komen 2. voortkomen, zich gaan vormen 3. voortgebracht worden, als resultaat hebben 4. gebracht, aangebracht worden 5. een bep. functie gaan vervullen 6. (van een bep. punt in de tijd) gebeuren, aanbreken 7. gaan in de richting van een bep. punt, naar een bep. positie en daar aankomen 8. op of in iets komen en blijven zitten 9. te lijf gaan 10. in *argens an kommen* aan iets komen 11. in *d'r of kommen* kwijtraken 12. reiken tot, zich uitstrekken tot 13. er nog aan toegevoegd worden 14. zich voortbewegen 15. nauw steken 16. als toestand of gebeurtenis zich gaan voordoen
kommenikaosie de; communicatie
kommenisme et; communisme
kommenist de; communist
kommenwegen; in *op kommenwegen* in aantocht, onderweg, in de maak
kommesaores de; commissaris
kommetaor, kommentaor, kommentaer et; 1. toelichting 2. kritische opmerkingen
kommetee et; comité
kommitteerde, gekommitteerde de; gecommitteerde
kommune de; commune
kommunie de; communie, bijv. *de eerste kommunie* nl. als een kind zeven is, *de plechtige kommunie* geloofsbelijdenis op de leeftijd van twaalf jaar
kommunieklied et; communiekleed
kommunieplaete de; communieprent
komof de, et; komaf: afkomst
komop tw.; komaan
kompakt disk; compact disc
kompakt-diskspeulder de; compactdiscspeler
kompejie de; compagnie bij het leger
kompejon, kompanjon, kompiejon de; compagnon

komponent de; component
kompeneren ww.; componeren
Kompeni'je; in *De Kompeni'je* (d.i. Jubbega, noordelijk van *Ni'jberkoop*)
Kompeni'jster bn.; 1. betrekking hebbend op *De Kompeni'je* nl. Jubbega 2. iemand uit Jubbega, evt. iemand specifiek uit de bevolking van verveners aldaar
kompenist de; componist
komperaant de; comparant
kompesaosie de; compensatie: vergoeding
kompeseren ww.; compenseren: door compensatie vergoeden, aanvullen
kompesisie de; compositie
kompeteensie de; competentie
kompetisie de; competitie
kompetisiepergramme de; competitieprogramma
kompetisiewedstried de; competitiewedstrijd
kompleet bn.; compleet
komplement, kompelment, kompelement et; 1. de groeten die men overbrengt/die men de ander verzoekt over te brengen, niet zelden gezegd ter inleiding van een uitnodiging om op visite te komen 2. opmerking van positieve waardering 3. drukte, kritisch gezeur
komplot et; 1. complot 2. groepje mensen
kompost de; compost
kompremis et; compromis
kompremisveurstel et; compromisvoorstel
kompres et; compres
komputeren ww.; computeren
komputerpergramme et; computerprogramma
komputerspul et; computerspel
komsa, komso, kommarzo et; 1. misbaar, spektakel 2. in *van komsa* van je welste, zeer groot, spectaculair
komsie; in *komsie, komsa* gemakkelijk, zwierig
komvot z. *kevot*
komzelden de; schepkorf aan een lange hooivork, nl. om een zwerm bijen van een hoge plek te 'scheppen', ook: die lange hooivork zelf, met name gebruikt om het hooi in de schuur goed op de allerhoogste plaatsen te krijgen
koncentraosiekaamp et; concentratiekamp
kondeleaansie de; condoleantie
kondeleren ww.; condoleren
kondigen ww.; bericht doen van, met name van een sterfgeval
kondisie de; conditie
kondoom et; condoom
kondschoep, kondschap, kundschoep de; 1. informatie, bericht, kondschap 2. kennissenkring 3. relatie van goede kennissen of vrienden
kondukteur de; conducteur
konfederaosie de; confederatie
konfektiefabriek de; confectiefabriek
konfektieofdieling de; confectieafdeling
konfektiezaeke de; confectiezaak
konfereensie de; conferentie: samenkomst om te vergaderen
konfereren ww.; overleggen, confereren
konfertaobel bn.; comfortabel
konfessioneel bn.; confessioneel, in *een konfessionele perti'j*

konfliktmedel et; conflictmodel
konfliktsituaosie, konfliktsitewaosie en var. de; conflictsituatie
konfoor z. *kefoor*
konformist de; conformist
konfrontaosie de; confrontatie
konfuus bn.; enigszins verlegen, beschroomd
kongrueensie de; congruentie
kongrueren ww.; congrueren
konifeer, konnifeer de; conifeer
koning, koning- z. *keuning(-)*
koningestoel z. *keuninginnestoel*
koninginnecel de; hetz. als *moercel*
koninginnegelei de; koninginnenbrood, nl. voor een bijenkoningin
koninkien et; 1. verkleinwoord bij *keuning* 2. winterkoninkje
konjunktuur de; conjunctuur
konkelefoesies mv.; uitvluchten, smoesjes
konkelfoezen, konkelefoezen ww.; heimelijk pratend samenzweren
konkereensie de; concurrentie
konkerent de; concurrent
konkereren ww.; concurreren: wedijveren
konklaaf et; conclaaf, in *in konklaaf*
konkluderen ww.; concluderen
konklusie de; conclusie: slotsom
konkreet bn.; 1. concreet, tastbaar 2. in de realiteit voorkomend
konnektie de; connectie
konrektor de; conrector
konsekweensie de; consequentie
konsekwent bn., bw.; consequent
konselaot et; consulaat
konselent de; 1. consulent 2. waarnemend dominee
konseltaosie de; consultatie: het raadplegen
konseltaosieburo et; consultatieburo
konsement de; consument
konsensus de; consensus
konsentraosie de; concentratie
konsentreren ww.; (zich) concentreren
konsept et; concept
konsertaovend de; concertavond
konservater de; conservator
konservefeabriek de; conservenfabriek
konseessie de; concessie: gedeeltelijke toegeving
konsestoriekaemer, konsistoriekaemer, kestorie, konsestorie, konstorie de;
 consistoriekamer
konsienes, korsienes, konsienje mv.; uitleg hoe te doen, hoe te handelen, bevel, regel(s)
 voor gedrag
konjsensie de; 1. geweten 2. risico
konsorten mv.; consorten
konstant, konstaant bw.; constant
konstaansie de; kwaliteit, hoedanigheid
konstateren ww.; constateren: vaststellen

konsternaosie, konsternasie, konsternatie de; consternatie, verwarring, opschudding
konstreweren ww.; construeren: bouwen, ook: inzake meetkunde
konstruktiewarkplak et; constructiewerkplaats
konstruktiewieze de; constructiewijze
konsul de; consul
konsult et; consult (bij een huisarts)
konsumptie de; 1. vertering in een café e.d. 2. het gebruik van levensmiddelen
konsumptie-eerpel, konsumptie-eerappel de; consumptieaardappel
konsumptiemaatschoppi'je de; consumptiemaatschappij
kont, konte de; 1. achterwerk, bibs 2. deel uit een kledingstuk dat voor het achterste van de drager zit 3. iemands lichaam 4. onder eind van een garve, bos stro e.d. 5. achterkant van een huis, gebouw, voertuig 6. verdikking, zwaarder deel aan het achtereind van een boom over een hek, een slagboom e.d.
kontaende, kontaeinde et; 1. onder eind, onderste stuk van een garve 2. achterkant, met name: plasje van het brood, de cake
kontainer z. *kontener*
kontakt et; contact
kontaktaovend de; contactavond
kontaktdeuze de; contactdoos
kontanten mv.; contanten
kontbaand de; band onder om de garve
kontbuse, kontebuse de; kontzak
kontekst de; context, verband
kontener, kontainer de; container
kontent bn.; content
konterboer de; soort tegenhanger van een *echte boer* bij het kaartspel *konterboeren*
konterboeren ww.; spelen van een bep. kaartspel waarbij één der 'boeren' *konterboer* heet
konterleren ww.; controleren: controle uitoefenen, ook: nagaan, naspeuren of iets zo is
konterleur, kontreleur de; controleur: iemand die er speciaal voor is om te controleren, met name in bus en trein
kontermallen ww.; contramallen
konterstuutsie, konterstuutsie- z. *stiesie-*
kontien et; 1. kleine *kont*, in diverse betekenissen 2. onder eind van een rietstengel op een rieten dak 3. kapje van een brood
kontiendri'jen ww.; parmantig stappen waarbij het achterwerk heen en weer gaat: teken van verwaandheid, bijv. *Die lopt d'r ok henne te kontiendri'jen, van wiezighied*
kontienneuken ww.; kontneuken
kontinent et; continent: vasteland
kontinuaosierecht et; recht van een huurder om na afloop van een bep. huurperiode de huur te mogen verlengen
kontinureuster et; continurooster
kontlikker, kontelikker de; kontlikker
kontrakt et; contract: schriftelijke neerslag van overeenkomst
kontraktbreuke de; contractbreuk
kontramine; in *in de kontramine* in de contramine
Kontrarefermaosie de; Contrareformatie
kontrast et; contrast
kontrei, kontreinen meestal mv.: de; omgeving
kontribuaant de; contribuant
kontribusie de; contributie

kontribusiekaarte de; contributiekaart

kontrole de; controle: toezicht op de uitvoering/naleving van voorschriften, verplichtingen e.d., op de werking van iets

kontrolebakken et; bakje met monsterflesjes enz. behorend bij de melkcontrole

kontroleboekien et; boekje waarin men bep. controles bijhoudt of op grond waarvan men kan controleren; vooral: melkboekje

kontstok et; 1. deel van een kledingstuk dat voor het achterwerk zit 2. onderend van een garve

kontwark et; achterste, achterwerk

konvekaosie de; convocatie

konvenant et; convenant

konvooien ww.; konvooieren: door te begeleiden brengen

kooi de; 1. slaappleats, bed 2. vogelkooi of kooi, hok anderszins voor dieren 3. zeugkooi (waarin nl. de zeug komt, ter bescherming van de biggen) 4. eendenkooi 5. kooikersbedrijf 6. in *vlocht op 'e kooi* toevloed van personen, gezegd o.m. van een rijk iemand met een stuk of wat dochters die bij mannen gewild zijn, bijv. om het te erven geld

kooihond, kooikerhond de; kooihond

kooiker de; houder van een eendenkooi

kooikeren ww.; houden van een eendenkooi

kooikertien et; kooihond

kooikonstruktie de; kooiconstructie

kooiviever de; kooivijver

kook de; kook; *et waeter an de kook hebben* moeten urineren, *van de kook* ziek of overstuur

kookbakken et; plat bakje op het onderste, horizontale stuk kachelpijp, gebruikt om een pan op te zetten, om te koken

kookgat et; kookgat in een fornuis

kookgelegenheid de; kookgelegenheid

kookgerak et; kookgerei

kookhokke et; kookhok

kookkursus de; kookcursus

kooklocht de; kooklucht

kooknat, kookwaeter et; vocht ontstaan bij het koken van aardappelen en groenten

kookplaete de; 1. bovenkant van een kookkachel, keukenfornuis 2. elektrische kookplaat

kookpot, stookpot de; kookpot, meestal nogal groot

kooks de; cokes

kool de; 1. kool 2. sufferd, niet bep. snuggere persoon 3. in *een kool stoven* te grazen nemen 4. onzin, kletspraat

koolbedde et; koolbed

koold bn., bw.; 1. koud: i.t.t. heet 2. met gebrek aan de normale warmte van het lichaam 3. onbewogen, volstrekt bedaard 4. ongevoelig, kil tegenover anderen 5. zonder dat er bloedverwantschap bestaat 6. in *een koolde brogge* een droge boterham 7. weinig te betekenen hebbend, in verb.

kooldbeitel z. *kolbeitel*

kooldbloedhingst de; koudbloedhengst

kooldbloedig bn.; 1. koudbloedig 2. een koudbloedpaard zijnd

kooldbloedmere de; koudbloedmerrie

kooldbloedpeerd, kooldbloed et; 1. koudbloedpaard 2. paard verkregen door te fokken met eigen vee 3. iemand zonder pit, die zich nergens druk om maakt

kooldbreur, kooldbruur de; stiefbroer

koolddreuge, koolddruge bn.; van de was: droog maar heel koud (door de buitenlucht)

koolde de; 1. het van een lagere temperatuur zijn van de lucht 2. het zich koud voelen 3. verkoudheid, plotselinge kou van het lichaam of een deel daarvan, als gevolg van een ziekte
kooldefront et; koufront
kooldeklumerig bn.; koukleumerig
kooldekrimperd de; koukleum
kooldekrimperig bn.; koukleumerig
koolder, kolder de; 1. kolder: hersenziekte bij bep. vee, met name bij paarden en koeien 2. toestand van uitzinnigheid, van het uiterst speels, dwaas of enigszins getikt, wild en gek, geestesziek zijn, ook van bep. dieren, met name van een hond 3. onzin die men uitkraamt
koolderig, kouwerig bn.; 1. kouwelijk zijnd, rillerig van kou 2. koudachtig: van het weer
kooldhied de; koudheid
kooldklumer, kooldeklumer, kooldkleumer de; koukleum
kooldklumerig bn.; koukleumerig
kooldsmid de; smid die zonder vuur werkt, daarmee ook: langs z'n klanten reizende hoefsmid
kooldweg bw.; koudweg, onaangedaan
kooldzuster de; stiefzuster
koolhaeze de; sufferd, rare snuiter
koolkraege de; kraagvormige afdekking van bordpapier met teer, om een koolplant vastgemaakt, tegen de *koolvliege*
koolkruke de; keulse pot waarin men zuurkool bewaart
koolplaant de; koolplant
koolraopesop de; een soep van koolrapen
koolraepe en var.; z. *korappe*
koolroepe de; koolrups
koolschaeve de; koolschaaf
koolsoep, koolsop de; koolsoep
koolstronke, koolstronk de; koolstronk
koolstruke de; koolstruik
koolter et; kouter (van een ploeg)
kooltien, kole et; kooltje: gloeiend stukje turf, eierkool e.d.
kooltuun de; tuin of deel ervan waarin men kool verbouwt
koolverkoper de; praatjesmaker
koolverkoperi'je de; het uitkramen van onzin, apekool, kletspraatjes
koolvreter de; gezegd als scheldwoord
koolwittien et; koolwitje
koolzaod et; koolzaad
koolzaodhunning, koolzaodhunnig de; honing gewonnen uit de koolzaadplant
koolzoer et; koolzuur
koop, kope de; koop
koopbewies et; schriftelijk bewijs dat men iets bij een bep. firma heeft gekocht
koopbrief de; koopbewijs, koopakte
koopdag de; koopdag: boeldag
koopphaemer de; kooplustig iemand
koopphannes de; kooplustige vrouw
koophuus et; koophuis
koopkondisie de; koopconditie
koopludepraot, koopmaanspraot, koopmanspraot et; de praatjes die een koopman gewoonlijk heeft, de overdreven en/of speelse aanprijzingen van zijn waren
koopmaansbedrief et; koopmansbedrijf

koopmaansfamilie de; koopmansfamilie
koopmaanskeunst de; strategie die een koopman toepast
koopmaanskiele de; halflange kiel, veelal door kooplui op de markt gedragen
koopmaansklompe de; gele klomp (voor mannen)
koopmaansstok de; wandelstok
koopmaansstreken mv.; oefjes, handelwijzen die horen bij een koopman en die hij toepast om winst te maken, vooral: het beduvelen, afzetten
koopmaanszeune de; zoon van een koopman
koopman, koopmanluden (mv.) de; koopman: handelaar, ook: venter
koopmannepottefulie de; portefeuille van een veekoopman
koopppries de; koopprijs
koopsomme de; koopsom
koöptaosie de; coöptatie
koopveerdij de; koopvaardij
koopvernietigend bn.; van met name een paard dat men koopt: gebrek dat pas later blijkt en dat van dien aard is dat de koop als ongeldig kan worden beschouwd
koopweer, koopwaer de; koopwaar
koor et; 1. zangkoor of -groep 2. in *in koor* met z'n allen tegelijk roepend, pratend, enz. 3. groep mensen 4. koor van een kerk
koorbaanke de; koorbank
koorddaansen ww.; koorddansen
koorddaanser de; koorddanser
koordienst de; kerkdienst m.m.v. een kerkkoor
koorgedielte et; koorgedeelte
koormeziek de; koormuziek
koornen, koorden ww.; draad uit wol spinnen
koorsdraank, koorsedraank en var. de; koortsdrank, veelal in de vorm van druppels oplossing van kinine
koorsdruppen en var. mv.; druppels van kinine-oplossing tegen koorts, ook: koortsdrank anderszins
koorse, koors, koorts de; koorts
koorseblaore en var. de; koorstblaar
koorsebujjen en var. mv.; gezegd van de toestand waarbij men ijlt bij koorts
koorsig, koortsig bn.; koortsig
koortsuutslag de; koortsuitslag
koot de; 1. koot vooral bij een paard, koe, kootbeen 2. schakel in een ketting e.d.
kootbien et; kootbeen, met name uit een schapenpoot
kootbot et; hetz. als *kootbien*
kop de; 1. kop van mens of dier, de afbeelding ervan enz. 2. iemands geestelijk vermogen 3. verschil in lengte van ongeveer een hoofd 4. persoon 5. verhoging van de bodem 6. bovineind, veelal verdikt of wijd uitlopend, van bep. voorwerpen, figuren, bomen of planten 7. bovineind van een garf of van één of meer korenhalmen 8. ronde en evt. in een punt toelopende top van iets 9. extra hoeveelheid toegevoegd aan, gelegd op droge waren 10. voorkant, voorste deel of stuk van iets 11. overstekend deel van de zware balk die bintstijlen verbindt 12. balk boven stalpalen en waarin deze vastgezet zijn 13. smalle voorzijde van iets, veelal van een steen 14. de eerste plaats in een rangorde 15. begin van iets, het eerste deel van iets 16. kop om uit te drinken 17. inhoudsmaat van één liter, nl. een ronde bus met platte rand aan de bovenkant, ook: gewichtseenheid bij erwten en bonen, nl. 1 1/2 pond 18. krantenkop

kopaende et; 1. overstekend deel van de zware balk die binstijlen verbindt 2. zeer korte *haege* die vastzat aan een *utterdiek* en in de daarachter gelegen petgaten stak 3. topeinde van een boom 4. id. van een garve 5. elk der einden van een greppel in het land 6. z. *heufdaende*

kopakker de; voorste of achterste deel van een stuk wei- of bouwland

kopbaand de; 1. band van halmen om het bovineind van de garf 2. band van halmen om de kop van vier of zes bijeen geplaatste schoven haver

kopbalke de; zware balk liggend op en als verbinding van de binstijlen

kopballen ww.; koppen bij voetbal, als bij voetbal

kopdieke z. *vloeddiek*

kopdoek z. *heufddoek*

kopduker de; 1. bep. kort spijkertje met platte kop 2. in *rooie kopduker* bep. watervogel: dodaars

kopenschop de; koopwaar

koperaosie de; coöperatie

koperetief bn.; coöperatief

koperi'je de; koop, het kopen

kopgoed et; het bruikbare van het hoofd van het slachtdier, zoals de oren

kophaege de; elk der *haegen* die het dichtst bij de *Lende* lagen

kophalsboerderi'je de; boerderij van het kop-hals-romp-type

kophoolt et; bovenste stuk van een boom, vooral: de takken van een boom

kopie de; 1. fotokopie 2. kopij

kopieerapperaot, kopieerder et; kopieerapparaat

kopieerink de; kopieerinkt

kopieermesiene de; kopieerapparaat

kopieerpepier et; kopieerpapier: inzake een kopieerapparaat

kopieerwark et; kopieerwerk

kopien et; koopje: goedkoop gekocht

kopkaaste de; kuifkast

kopkeze de; hoofdkaas

kopkleppe de; kopklep

kopklepper de; ouderwetse stoomfiets met kleppen op de motor

koplaampe de; koplamp van een auto

koplaoge de; 1. gemetselde laag waarvan de stenen met hun korte zijde zichtbaar zijn 2. laag gevormd door de koppen van de schoven op het midden van de wagen 3. bovenste laag van hooi- of korenmijt

koppelanker, koppelliezer et; anker dat balkankers verbindt

koppelbalke de; koppelbalk, met name boven in de klokkenstoel

koppelhoolt et; *koppelstok* waarmee men twee naast elkaar lopende paarden koppelt

koppelingsplaete de; koppelingsplaat

koppelstok, koppel de; houten stok met halsbanden om twee beesten te koppelen, nl. om uitbreken te voorkomen

koppeltienbuitelen, koppientienbuitelen, koppientientumelen, koppeltiendukelen, koppienbuitelen, koppeltientumelen, koppeltienduiken ww.; kopjebuitelen

koppen ww.; 1. koppig zijn tegenover elkaar, ruziën 2. koppen bij voetballen 3. van z'n bovenste deel, kop ontdoen, vooral in: *de bieten koppen* het loof eraf slaan met het allerbovenste kapje 4. turven met een slaande beweging afsteken

kopperd de; stijfkop

kopperig bn.; van de lucht: met donderkoppen - goed bij z'n verstand, helder

koppien et; 1. kopje (waaruit men drinkt) 2. kern van een ettergezwel, pukkel, puist 3. kleine *kop* in diverse andere betekenissen

koppjen-onder bw.; kopje onder
koppiene de; hoofdpijn
koppies mv.; 1. verkl. van *kop* in meerdere betekenissen 2. hetz. als *kopwark* (bet. 1)
koppiesblik et; dienblad waarop de kopjes, schotels enz. staan
koppiesdoek de; afdroogdoek, met name voor de kopjes, schoteltjes e.d.
koppiesgoed et; serviesgoed: de kopjes, schoteltjes e.d.
koppieskaaste de; kast waarin men het servies bewaart, porseleinkast
koppiesrek, koppiesrak et; rek waaraan of waarop kopjes en schotels worden bewaard
koppighied de; het koppig zijn
kopriegel de; kopregel
koprolle de; koprol
kops bn., bw.; met de koppen, nl. de korte zijden van de stenen naar de buitenkant
kopschouw bn.; kopschuw
kopschudden ww.; hetz. als *schuddekoppen*
kopschroeve de; kopschroef
kospant z. *spante*
kospelde, knospelde de; gewone speld: met een flinke kop
kopspieker de; kopspijker: niet zo grote spijker met platte kop
kopspiele, kapspiele de; elk der kleine spijlen boven in een bijenkorf, haaks op de andere spijlen
kospul et; hoofdvlees
kopstel et; hoofdstel
kopstemme de; kopstem, falset
kopstok koppig, vaak dwarsliggend iemand, ook: heethoofd 2. overstekend deel van een horizontale balk in het gebint 3. kuif van een kast
koptillefoon de; koptelefoon
koptouw et; hoorntouw
kopturf de; tegen de scheerturf gestapelde turf
kopvleis et; hoofdvlees
kopvoege de; voeg van een kopsverband van metselstenen
kopwark et; 1. stukjes honingraat boven in de korf 2. z. *heufdwark*
kopzeerte de; hoofdpijn
koraalmeziek de; koraalmuziek
korappe, korape, koraap, koolraepe, koolrape, koraope, koolraope de; 1. koolraap 2. koolrabi
korappekop de; op een *korappe* gelijkend iemand (scheldwoord)
korappeplaante de; plant: koolraap
korappezaad et; zaad van de *korappe*
korbeel, korbiel, karbeel de; karbeel, in het bijzonder: verbindingsteunbalk tussen bintstijlen en de zware verbindingbalk daar bovenop
kordaodig en var.; z. *kerdaot*
korderoi et; corduroy
kore, koorde et; 1. koord 2. bep. in elkaar gedraaide stof om mee af te zetten, dikker dan tres 3. stootkant van een rok of japon 4. hetz. als *stiesiekoor*
koremaot de; korenmaat (fig., in verb.)
koren I et; graan als gewas op het veld of als graankorrels
koren II ww.; 1. misselijk worden en vervolgens overgeven of bijna overgeven 2. z. *kaoren, karken*
korenbloeme, korebloeme de; korenbloem: roggebloem
korenmesjester bn.; van manchester

korenmeule de; korenmolen
korenmiete de; korenmijt
korenschure de; hetz. als *zaodschure*
körf, korf de; 1. korf: mand 2. bijenkorf 3. korf als doel bij korfbalsport 4. korf die aan een hoge paal werd opgetrokken als teken van schaft- of rusttijd van de veenarbeiders
körfbal, korfbal et; het spel, de sport korfbal
körfbalkörf en var. de; korf waardoor men de bal moet werpen bij het korfballen
körfballe en var. de; bep. bal: korfbal
körfballen en var.; korfballen
körfbalschoe de; sportschoen die men draagt bij het korfballen
körfbalserie de; reeks korfbalwedstrijden op een bijzondere dag van flink wat clubs, buiten de competitie om
körfbalwedstried de; korfbalwedstrijd
körfdoek en var. de; doek over een mand met behulp waarvan men vent
körfhaandvat et; hengel van een korf, mand
körfhengel, körfhingsel et; hengel van een korf, mand
körfiemker de; iemker die meer met korven werkt dan met bijenkasten
körfiemkeren ww.; het winnen van honing met bijenkorven
körfien et; 1. kleine korf in div. betekenissen 2. elk der stijve haren aan de achterpoten van een bij 3. dikke braambes
körfienbeie de; zeer dikke zwarte braambes
körfienbreien ww.; breien van zeer kleine korfjes uit russen
körfienbrummel, körfiesbrummel de; dikke zwarte braam
körfiesmaeker, körfienmaeker de; iemand die korven vervaardigt
körfkramme de; bep. kram waarmee men delen van een bijenkorf aan elkaar zette
körfmes, bi'jemes, raotmes et; lang mes door imkers gebruikt, o.m. voor het *uutbreken* van de korf, d.i. de spijlen en raten eruit nemen om te oogsten en voor het *inkotten* van de raten, ratenmes
körfnaalde de; hetz. als *vlechtnaalde*
körfopspieren, körfspieren ww.; aanbrengen van spijlen in een bijenkorf
körfspiele de; spijl in een korf, met name in een bijenkorf
korhaene de; korhaan
korhenne, korhinne de; 1. korhen 2. (mv.) korhoenders
korkdreuge, korkdruge bn.; kurkdroog: zo droog als kurk
korke, kurke de; 1. kurk die op een fles e.d. zit 2. zwemgordel van kurk, plastic, schuimrubber e.d., of de kurken onderdelen ervan 3. kurk
korkeboom de; kurkboom
korken, kurken bn.; 1. van kurk 2. z. *karken*
korketrekken, kurketrekken ww.; ontkurken met een kurkentrekker
korketrekker, kurketrekker de; 1. kurkentrekker 2. penis van een woerd
korkieke de; kurkeik
korklaoge, kurklaoge de; kurklaag
korksmaek, kurksmaek de; kurksmaak
korne de; corner (bij voetbal)
kornen ww.; zeuren, ruziën
kornhooft et; speciaal talhoutje waarin de houtbaas elke keer wanneer er honderd talhoutjes waren geteld, een kerfje maakte
kornoelie, kornoelje de; kornoelje

korntien et; 1. elk der scherpe vleugeltjes gekerfd aan het puntige eind van een *spalthooltien*, dat men nl. gebruikte om er *spleuten* van te maken 2. kerfje dat de houtbaas in een speciaal talhoutje maakte, nl. als er honderd talhoutjes waren geteld

kornuit, kornuut de; kornuit: makker

korperaol de; korporaal

korperaoltien et; jachttopziener

körps et; fanfarekorps 2. letterkorps

korpus et; lichaam, lijf

korrektie de; correctie: van fouten in schoolwerk, te corrigeren schoolwerk

korrektiewark de; correctiewerk

korrel de; 1. korrel graan 2. hard deeltje van bep. stof 3. gezegd van een dikke persoon of een dik dier 4. pit, kern van de stam van een eikenboom 5. ploegwiel

korrelbri’j de; gruttenbrij

korrelomgien et; kleine, dikke vrouw, ook van een biggetje of lammetje

korrelvoer et; voer van korrels, nl. gemengd graan

korrespondeensie de; correspondentie: het elkaar brieven sturen, de aldus bij elkaar horende brieven

korrespondentschop de; correspondentenschap

korrestok de; maatstok, stok met kerven, vroeger gebruikt om waren te verrekenen

korrigeren ww.; corrigeren, met name van teksten, drukproeven

korsdag bw.; onlangs

korselet z. *kesjet*

korsettehempien et; hemdje dat men onder het korset draagt

körvemaeker, körfmaeker en var. de; iemand die korven vervaardigt

körven ww.; een bijenvolk in een bijenkorf doen

körvevlechter, körfvlechter de; iemand die korven vlecht, vooral bijenkorven

kos I bw.; onlangs

kos, kwos, kuus II tw.; roep om varkens te lokken

kosjent et; quotiënt

kosjet en var.; z. *kesjet*

kosse, kasse, kaste, kes, kesse, koste de; kers: bep. vrucht, ook: kersenboom

kosseboom, kasteboom, kosteboom, kasseboom, kesseboom de; kersenboom

kossehooft, kastehooft, kassehooft, kostehooft, kostebomehooft et; kersenhout

kossehule z. *kassehoele*

kossejaor et; kersenjaar

kosselig bn.; korzelig

kossepitte, kossepit, kastepitte, kastepit, kassepit, kostepitte, kassepitte, kessepitte,

kostepit de; 1. kersenspit 2. in *iene wat op ’e kossepit geven* een pak slaag

kosseplokker de; iemand die kersen plukt

kossepolle de; vogelkers

kossesap, kassesap et; sap van kersen

kossesjem, kassesjem de; kersenjam

kossetied de; kersentijd

kossetoeke, kossetakke de; kersentak

kossiesbri’j, broodkossiesbri’j de; pap van melk en stukjes broodkorst

kost de; 1. prijs die men bij een koop of voor een handeling moet betalen, ook: onkosten, extra kosten 2. levensonderhoud 3. dagelijks voedsel dat men ontvangt, evt. met inwoning 4. voedsel, spijs

kostber bn.; kostbaar

korste de; 1. korst van brood, koek en waren als kaas 2. hard geworden laag op iets, harde bovenlaag van grond, korst ijs e.d. 3. korst op een wond 4. de kortste 5. z. *kosse*
korstekoeke de; kantkoek: koek die op de buitenkant van een bakplaat staat en dus niet goed van vorm is, ook: repen afgesneden koek
korstelik bn.; kostelijk: voortreffelijk, prachtig
kosten ww.; 1. aan geld kosten 2. aan in spanning vergen, tijd, moeite kosten, erbij inschieten
kostenbesparing de; kostenbesparing
kostenraeming de; kostenraming
kosterig bn.; korstachtig
kostersbaentien et; kostersambt
kosterschop et; de functie van koster, het koster zijn
kostershuis et; kostershuis
kostersplakkien et; plek van de koster in de kerk
kosthuus et; kosthuis
kostpries de; kostprijs
kostschoele de; kostschool
kostschoelemaegien et; kostschoolmeisje
kostwinner, kostwinder de; kostwinner
kot I et; in *in et kot* met weinig woorden; in *veur kot* onlangs
kot II bn., bw.; 1. niet uitgestrekt, met een kleine lengte 2. van korte afstand, lengte 3. uit kleine delen bestaand 4. van korte(re) duur 5. met weinig woorden 6. in *te kot* te weinig
kotanbunnen bn.; kortaangebonden
kotaomig, kotaodemig, kotaosemig, aomig bn.; kortademig
kotbaand de; band van vijf of zes ineengedraaide strohalmen om een *kotbos*
kotbi'j bw.; kortbij, vlakbij
kotbien de; 1. iemand met korte benen 2. iemand die mank is, die kreupelt
kotbienig bn.; met korte benen
kotbos, knoedelbos de; 1. kortere en dikkere bos rogge dan gewone garve, bestaande uit bijeengeharkte halmen die nog op het land waren blijven liggen 2. bos samengebonden kort stro dat na het dorsen overbleef
kotbossestro et; kort, opgeharkt stro
kotbulte de; hoop kaf (overgehouden na het wannen)
kotdissel de; korte, rechte dissel voor een boerenwagen
kotdraodig bn.; kortvezelig, van hout
kote de; 1. haak met een ring aan het achterstel van een boerenwagen, waar men nl. een tweede wagen aan kan haken 2. hetz. als *koot*
kotgoed et; kleine stukjes vlees, ribbetjes en botten, pootjes en oren van de slacht; alles wat tot kleine stukjes werd gehakt bij het slachten, het minder goede van de *hutspot*
kothakken ww.; hetz. als *kothouwen*, bet. 1
kothaorig bn.; 1. met korte haren 2. lichtgeraakt
kothied de; korthed
kothoolt et; hetz. als *hond* bet. 3
kothouwen, kotslaon ww.; 1. door te hakken tot kleine stukjes maken 2. kort en klein slaan
kotien et; kootje
kotknipt bn.; kortgeknipt
kotkop de; iemand die snel kwaad wordt
kotleden, kosleden bw.; onlangs
kotlings, kotliks, kottelings, kotteliks bw.; onlangs
kotman de; wijsvinger (in een kinderrijmpje)
kotmoes, kotsoep de; pap van boerenkool met gort en rookworst

kotof bn., bw.; kortaf, zonder omhaal van woorden, vaak ook: enigszins bits

kotomme bw.; kortom, in het kort

kotriegelzolder de; zolder van de stal die veelal in gebruik is voor pinken of ander jongvee, en die dwars staat op de belangrijkste stal: d.i. die in de lengterichting van de boerderij

kotsluten ww.; kortsluiten

kotsnieden ww.; 1. het tot korte stukjes snijden van gedorst stro m.b.v. een hakselmachine e.d 2. in stukken snijden (bij het slachten van een varken)

kotstat de; 1. koe met korte staart 2. paard met gecoupeerde staart

kotstro et; tot korte stukjes gesneden stro, ook: door de dorsmachine kort geslagen stro of korte halmen die op het land waren blijven liggen

kotswielig bn.; 1. grappig en opgeruimd, vrolijk, humoristisch 2. kort van beraad 3. opvliegend

kottebaenekampioenschap et; kortebaankampioenschap

kottebaenerieder de; kortebaanrijder

kottebaenewedstried de; kortebaanwedstrijd

kotteling, kotling de; 1. elk der dwarsbalken van een steiger, waarop de planken liggen 2. (mv.) kleine, korte stukken grasland buiten de zeedijk bij *Schoterziel*

kotten I ww.; 1. verminderen, verlagen van een prijs, een uitbetaling 2. in *de daegen kotten* worden korter

kotten II bw.; enige tijd geleden, in *sund kotten*

kotting de; 1. korting: mindering 2. m.b.t. een slachtdier: het verschil tussen ‘warm en koud gewicht’

kottingskaorte de; kortingskaart

kotverbaandvri’jwilliger de; kortverbandvrijwilliger

kotvoedels et; het uitscheiden van bloed na niet drachtig geworden te zijn (bij koeien)

kotvoelse, kotvoels, kotvoel de, et; afscheiding, vloeïing nog volgend op de nageboorte, ook wel: hetz. als *kotvoedels*

kotvoer et; kortvoer (graan, haksel met meel e.d.); i.t.t. *roegvoer*, nl. zoals hooi, stro en kuilgras

kotwaegen de; deel van een boerenwagen: hetz. als *hond* bet. 3

kouse de; kledingstuk: kous

kousebaand de; kousenband

kousegaoren et; garen voor het vervaardigen van kousen

kousepenne de; breinaald

kousepisser de; (veelal scheldwoord) iemand die in z’n broek plast

kousien et; 1. kleine *kouse* 2. kousje in gaslamp, katoenen kousje in petroleumlamp, petroleumstel e.d.

kouster bn.; 1. kousjer, koosjer: in orde, in de haak, betrouwbaar 2. (veelal in ontkenningen) goed bij z’n verstand, snugger 3. (veelal in ontkenningen) zich gezond voelend

koutermes et; kouter aan een ploeg

kouterschieve de; naar beneden gericht mes aan een ploeg, vooral gebruikt om grasland open te snijden voor de erachter geplaatste ploeg, hetz. als *veurmes*

kouwe de; 1. kooi, in het bijzonder van vogels, of ren met een hok of simpele kap voor konijnen 2. bed 3. (schertsend) huis 4. zeugkooi

kraaien z. *kri’jen*

kraallelie z. *krullelie*

kraaloge et; klein, helder, schitterend oog, soms met de gedachte aan schrandereid

kraalpioen de; pioenroos

kraalschrote de; kraalschroot

kraalschroten bn.; 1. van kraalschroten 2. in *een kraalschroten broek* streepjesbroek

kraaltien et; 1. kleine *krale* 2. bes van de lijsterbes
kraan, kraene de; erg flinke of pientere vent
kraank bn.; ziek
kraanselen ww.; dooreenschudden
kraante de; 1. krant, nieuwsblad 2. uitgeverij van een krant
kraantedrokker de; krantendrukker
kraantegeld et; abonnementsgeld voor een krant
kraantekelom de; krantenkolom
kraantemaegien et; meisje dat kranten bezorgt
kraanteman, kraantekerel de; 1. man die kranten rondbrengt 2. journalist
kraanteni'js et; krantennieuws
kraantepepier et; krantenpapier
kraanteschriever de; iemand die stukken in de krant schrijft
kraantestallegien et; krantenstalletje
kraantestok et; stuk, artikel in een krant
kraanteuutgever de; krantenuitgever
kraantewiek de; krantenwijk
kraanze, kraans de; 1. krans van bloemen, bladeren 2. buikvlies met het daarin besloten vet, darmscheel 3. gehaakte rand van een deels gehaakte, deels geknoopte muts
kraanzevet, kraansvet et; kransvet
krabbe, kiewietskrabbe, haenekrabbe de; 1. krabbende beweging, keer dat men krabt, klauwend verwondt 2. schram door krabben, klauwen of anderszins ontstaan 3. elk van de gaatjes die de mannelijke kievit maakt buiten het eigenlijke nest 4. lat met ijzeren pinnen waarmee men de lijnen trekt die de omtrek van de stukken turf bepalen in het gereedgemaakte veen 5. ijzeren krabber met behulp waarvan de slager het haar van een geslacht varken krabt
 6. krab: bep. schaaldier, vooral in verb.: *zo schieve/kroem as een krabbe* 7. vinnige, felle en evt. snel dwarsliggende vrouw 8. deugniet 9. z. *krabber*
krabbekont de; meisje dat, vrouw die vinnig, gauw chagrijnig, kribbig is
krabbelbende de; haastig en slordig geschreven werk
krabbelderi'je, krabbeleri'je de; krabbelarij
krabbelen ww.; 1. licht en herhaaldelijk krabben 2. zich krabbelend voortbewegen, vooral van schaatsen 3. krabbelend schrijven
krabbelkont de; iemand die slordig schrijft
krabben, krabberen ww.; 1. krabben met de nagels of met een scherp voorwerp 2. eggen 3. met een krabbende beweging verplaatsen 4. handmatig rooien van aardappelen 5. krabbelend gaan, zich inspannen om iemand bij te houden (vooral m.b.t. schaatsen) 6. het maken van *krabben, haenedobben* 7. niet dan met grote inspanning voldoende geld bijeenrapen, verdienen om rond te komen
krabber, krabbe de; 1. kleine schoffel aan een gebogen en teruglopende buis, zodat het scherpe deel in de richting wijst van degene die schoffelt 2. bep. gereedschap met drie of soms meer gebogen tanden aan een stok; ook wel met drie zulke 'uiteinden' aan een steel, gebruikt om onkruid mee te verwijderen en/of de grond mee los te maken, kleine of grotere cultivator 3. schraapijzer 4. bep. gereedschap bij de huisslacht: handvat met daaraan een onderdeel in de vorm van een kopje, waarmee men het haar van de door kokend water geschroeide huid van het varken streekt 5. mesthaak 6. sloothaak 7. z. *turfkrabber*
krabintig z. *krebentig*
krachtdaodig bn.; krachtdadig
krachtpatseri'je de; het gedoe van krachtpatsers, als dat van een krachtpatser
krachtsverholing de; krachtsverhouding

krachtverdieling de; krachtverdeling

kraegdoek de; bep. kledingstuk van weleer: om de schouders gedragen doek

kraege de; 1. kraag: bep. kledingstuk 2. in *een stok in de kraege hebben* in beschonken toestand verkeren 3. kraag van veren om de hals bij sommige vogels, ook gezegd van het lange, dikke haar in de nek, hals van bep. honden 4. stuk metaal aan de achterkant van de horizontale pijp van een pomp en waarmee deze aan de pomp vast is gemaakt 5. z. *kragge*

kraek de; 1. krakend geluid 2. in *D'r zit gien kraek of smaek an* geen reuk of smaak

kraekbien et; kraakbeen

kraeke de; kraak in een kerk

kraekeling de; bep. koekje: krakeling

kraeken ww.; 1. een krakend geluid maken 2. krakend breken 3. zonder officiële toestemming in gebruik nemen van kamers, huizen enz., vooral als woning

kraeker de; kraker van kamers, huizen

kraekerig bn., bw.; 1. oud en schonkig, benig 2. voortdurend ziekelijk 3. enigszins krakend

kraekies et; kraakijs

kraekstemme de; kraakstem

kraekstoel de; 1. ouderwetse rieten stoel, ook wel gezegd van andere, vooral oude stoelen die kraken 2. preekstoel in de kerk 3. oud iemand die altijd klaagt vooral over lichamelijk ongemak

kraekvoegel de; 1. kwartel 2. kwartelkoning

kraekwaegen de; iemand met een zwakke gezondheid, vaak: en die daar voortdurend over klaagt

kraen, kraene de; kraan: bep. werktuig om mee op te heffen en te verplaatsen

kraene de; 1. gaskraan, waterkraan e.d. 2. z. *kraen, kraan*

kraentiespot, kraentiekanne de; kraantjeskan

kraenvoegel de; kraanvogel

kraenwaegen de; kraanwagen: wagen met hijstoestel

kraenwaeter et; kraanwater

kraft, keraf de; karaf

kragge, kraege de; 1. laaggelegen, modderig, moerassig stuk land vaak bij of in een veenplas, veelal begroeid met riet, dichtgegroeid water 2. chagrijnige kerel

kraggehu et; hooi van veenachtig, laag land, nl. van de *kraggen*

kraggelaand et; veenachtig, laag land, bij of net als *kraggen*

krakeel et; het krakelen

krakkemikkig, krakkemikkerig, krikkemikkig, krikkemikkerig bn.; 1. wrak, krakkemikkig 2. zich gammel voelend

krale, kraal de; 1. kraal 2. bep. soort witte aardappel

kralegedien et; kralengordijn

kralekoorde de, et; bep. koord waarop men kralen kon rijgen

kraleri'jen, kraleriegen ww.; kralen rijgen

krallen, kralen ww.; twinkelend, schitterend uitstralen

kraloge et; dik, bol oog, met name van een vis

kralschrotien et; elk der gegroefde plankjes onder een vensterbank, kraalschrootje

kramboolte de; bout door een *dreegplaete* aan de voorkant van een binstijl met twee krammen vastgezet, ter verbinding van de dragende balk en de stijl

kramme de; 1. kram met ongeveer de vorm van een hoefijzer, ter bevestiging of als houder in iets gedreven 2. hechtkram 3. kram, ringvormig beugeltje met twee scherpe uiteinden, ook gemaakt van een stukje ijzer- of koperdraad, dat een varken door de neus wordt gestoken om het wroeten te voorkomen 4. ijzerdraad over een klomp getrokken in geval van een barst of wanneer de kap eraf is gesprongen of er dreigt af te springen 5. onderdeel van het klinkwerk

van een deur: plat deel over de klink, waarbinnen deze bleef bij de oplichtende beweging 6. z. *bi'jekramme*

krammedraod, krammeldraod, kramdraod et, de; 1. dun ijzer- of koperdraad, vooral gebruikt voor het krammen van verschillende voorwerpen, in het bijzonder: draad waarmee men riet, stro vastmaakt bij het bedekken van daken, vooral: draad over een klomp getrokken om deze bijeen te houden, nl. in geval van een barst in de klomp of wanneer de kap eraf is gesprongen of eraf zou kunnen springen, ook gebruikt voor het vastmaken van hekken 2. prikkeldraad

krammen ww.; vastmaken met een of meer *krammen*, z. *kramme*, ook: *krammen* aanbrengen
kramperen z. *kreperen*

kramperig bn.; 1. met spierkrampen 2. z. *krampig*

krampig, kraampig, kramperig, krammig bn.; met hanentred, hanenspat of hinderlijke stijfheid, met krampachtige bewegingen door een andere oorzaak, zoals spieren die door te veel inspanning belast zijn geweest

krampkeliek de; 1. blindedarmonsteking 2. koliek, met name bij een paard

kramsvoegel de; kramsvogel

kranig, kraonig, kraenig bn.; kranig

krankiel bn.; flink, bijv. *een krankiel persoon*

krankjorem, kraankjorem, krankjorig, krankmejorem bn.; krankjorem

krano zn.; stof voor bep. ouderwetse mannenonderbroeken

kraom de; 1. marktkraam, poffertjeskraam e.d. 2. bevalling 3. in *niet in de kraom te passe kommen* niet goed uitkomen 4. de hele boel

kraombedde, kraomberre et; kraambed

kraombien et; kraambeen

kraomen ww.; 1. onzinnige dingen verkondigen 2. kramen

kraomeri'je de; 1. bevalling 2. de moeder met haar bijna geboren of pasgeboren kind

kraomhokk et; hok waar vee kon baren, met name inzake koeien, varkens

kraomhulpe, kraomhulp de; iemand die het werk in de huishouding doet tijdens en gedurende enige tijd na de bevalling, ook: iemand die eigenlijk geen baker is maar hetzelfde werk verricht

kraomkaemer de; 1. kraamkamer: kamer waar een kraamvrouw verblijft 2. hok waar vee kan baren, met name in geval van koeien 3. holte waar een dier dat in de grond leeft, gaat baren

kraomkooi de; hetz. als *zeugekooi*

kraomkorse, kraomkoortse de; kraamvrouwenkoorts

kraommaol et; kraammaal: bestaande uit dunne pannenkoeken, soep, gekookte rijst of beschuit met muisjes

kraomofdieling, kraomofdeling de; afdeling in een ziekenhuis voor bevallingen

kraompiesman de; koopman in een kraampje op de markt

kraompottien et; maaltijd van gekookte rijst met bruine suiker, boter en rozijnen of evt. pruimen, door een bezoeker aan de kraamvrouw gebracht

kraomvesite, kraombesite de; 1. kraamvisite 2. feestelijke ontvangst van een aantal vrouwelijke genodigden ter gelegenheid van een geboorte

kraomweester de; baker

kraomweren, kraomwaeren ww.; bakeren

kraosie z. *koeraosie*

kraonig z. *kranig*

krapp bn., bw.; 1. erg nauw zittend, nauw sluitend 2. met te geringe ruimte om iets te doen, met te weinig speelruimte e.d. 3. van te geringe afmetingen 4. in een klein aantal, met wel erg

weinig exemplaren, van een haast te geringe hoeveelheid 5. armoedig 6. niet geheel, nauwelijks

krapan bw., bn.; 1. bijna wel, net niet 2. nauwelijks, maar net

kraphoorn, sluukhoorn, kroemhoorn de; gebogen hoorn waarvan de punt naar de kop groeit, ook wel: koe met zulke hoorns

krappe de; 1. houtje op het kozijn van een deur, raam, luik e.d. dat men voor die deur etc. draait zodat deze niet geopend kan worden of niet gemakkelijk open valt 2. elk der krappen, ringen op de hoorn van een rund, nl. met behulp waarvan men de leeftijd kan vaststellen

krappiesan bw.; op het nippertje, schaars e.d.

krapte de; armoede, schaarste

kras bn.; 1. kras, flink in lichamelijk opzicht 2. flink, opzienbarend

krasse, kras de; 1. kras: krab, schrap 2. haal, kras met een puntig iets of met schrijfmateriaal

krassen ww.; 1. op iets krassen, iets ergens op of af krassen 2. krassend schrijven, tekenen 3. een krassend geluid maken door bep. dieren 4. er vandoor gaan 5. zodanig door de keel glijden dat er een scherp gevoel ontstaat

krastes tw.; uitroep van afschuw: ba, wat vies, wat vervelend

krats de; 1. kleine hoeveelheid, kleinigheid 2. erg lage prijs 3. in *de krats kriegen* het lazarus (kunnen) krijgen

krauwelen ww.; krabbelende bewegingen maken met de vingers

kreaosie de; creatie, schepping

krebenterig bn., bw.; zich enigszins moeizaam, mank bewegend

krebentien et; het vanaf een *bientstiele* schuin omhoog lopende, overstekende stukje van de *heufdbalke*

krebentig, krebintig, krabintig, klebentig, klebendig bn.; ziekelijk, veelal hoofdzakelijk met de gedachte aan het slecht ter been zijn, reumatisch

krebiender de; in *een oolde krebiender* een wrak paard

krediet, kerdiet et; 1. vertrouwen dat men heeft in de mogelijkheid tot betalen door een bep. onderneming of persoon, het genegen zijn om te lenen aan of om een betaling later te laten plaatsvinden 2. het vertrouwen anderszins dat men heeft in iets of in een persoon

kredietanvraage de; kredietaanvraag

kredietwaardig bn.; kredietwaardig

kreeft de, et; 1. kreeft 2. kreng van een vrouw 3. Kreeft: bep. sterrenbeeld

kreers bn., bw.; 1. knap van gelaat, ook ruimer: welgevormd 2. net, proper

kreerskruderig bn., bw.; net en jeugdig, pittig

kregel z. *kriegel*

krek I de; vogelverschrikker

krek, krekt II bn., bw.; 1. nauwkeurig in z'n werk, handelen 2. krek, precies, juist 3. maar nauwelijks 4. nog maar net, zopas

krekkengeliëk, krekgeleëk bw.; eender, hetzelfde liedje zijnd

krelle de; hulstbes

kremaosie de; crematie

krematorium et; crematorium

kremer z. *markkremer*

kremerat z. *krimmetat*

krempdraad et; dun ijzer- of koperdraad voor het maken van een kram, ring die in de neus van een varken werd gezet om het wroeten te voorkomen

krempe, krempel- z. *krimpe(-)*

kreng, kreng- z. *kring(-)*

krenken z. *krinken*

krente, krent de; 1. krent 2. gierigaard 3. klein, tenger iemand, klein ventje 4. in *veur de krenten* ziek 5. in *op 'e krent* op zijn achterste, d.i. vaak: lui, niks uitvoerend
krentebaord de; krentenbaard
krentebek de; krentenbaard
krentebolle, krentebaole, krentewegge, krentewigge de; 1. krentenbrood 2. getijgerde hond
krentebollehond de; getijgerde hond
krenteboltien, krentebollegien, krentebaoltien et; krentenbroodje, meestal bolvormig
krenteboom, krentepolle de; Drents krentenboompje
krentebos de; bos met Drentse krentenboompjes
krentebrotien, krentebroodsje et; krentenbroodje
krentegeweer et; fopmiddel, gefingeerd type geweer; voor het halen ervan stuurde men bij wijze van grap kinderen, beginnende knechtjes e.d. op pad
krentehond de; getijgerde, gespikkelde hond, dalmatiër
krentekakker de; 1. iemand die erg zuinig is, gierigaard 2. bang iemand, aarzelend iemand 3. bakker
krentekedettien et; bep. broodje: kadetje met krenten
krentemik de; krentenbrood
krentemikker de; gierigaard
krentenat et; watergruwel
krentepoffien et; krentenbroodje
krenterd de; overdreven zuinig, gierig iemand
krenterig, krentig, krinterig bn.; krenterig, overdreven zuinig
krenterighied de; het krenterig, gierig zijn
krenteschieter de; 1. gierig, overdreven zuinig iemand 2. eigenwijze persoon
krentestoete de; wittebrood met krenten, ook: plat, langwerpig brood met krenten
krenteteller de; gierigaard
krenteweger de; 1. gierig iemand 2. muggenzifter
krentiesbri'j, krentebr'j, krentjesbr'j, krentjebr'j, krentepap de; watergruwel
kreoline z. *karbeleum*
kreperen, kramperen ww.; creperen van armoede, gebrek aan voedsel
kresie bn.; gek, crazy
kretelogie de; kretologie
kretiek z. *kritiek*
kreuke, kreuk de; 1. kreuk, valse vouw 2. in *niks gien kreuk hebben* zich goed kunnen redden, nergens gebrek aan hebben
kreukel de; 1. kreuk, kreukel, valse vouw 2. in *in de kreukels wezen* totaal kapot, met name van een auto: total loss
kreukelbossien; in *Ik zal je even deur et kreukelbossien gaon laoten* ik zal je afranselen
kreukelhouwer de; slechte maaier
kreukelig, kroekelig bn., bw.; 1. vol kreukels, valse vouwen 2. kreukels, valse vouwen veroorzakend
kreundood bn.; 1. hartstikke dood 2. bijna dood
kreundronkend bn.; stomdronken
kreunen ww.; 1. kreunen 2. zeuren, zaniken
kreupel I; in *Hi'j gong 't an as een kreupel* hield maar vol dat hij het wist (ook al was dat niet zo), *zoepen as een kreupel* veel alcoholica gebruiken
kreupel II bn., bw.; mank, kreupel
kreupelhoolt et; kreupelhout
kreupelpote de; iemand die kreupelt

kreuze, groeze, kroeze, kruze de; 1. rode bosbes 2. vrucht van de sleedoorn 3. wrang smakend exemplaar 4. kroos op het wateroppervlak 5. in *zo zoer as kreuze* enorm zuur, ook: van de grond

kreuzebeie de; veenbes

kreuzezoolten bn.; enorm zout

kri'je de; 1. kraai, gewoonlijk: de zwarte kraai 2. wilde persoon, vooral gezegd van een meisje of een meid, vooral in *een wilde kri'je* 3. in *gien kiend of kri'je hebben* kind noch kraai hebben

kri'jeheide, kri'jheide de; kraaiheide

kri'jekelonie de; kolonie van kraaien

kri'jemars; in *de kri'jemars blaozen* sterven; *Ie kun van mi'j de kri'jemars blaozen* je kunt de krets krijgen, val maar dood

kri'jemelken ww.; 1. de eieren van een kraai steeds op één na verwijderen, zodat hij weer opnieuw legt 2. in *Gao mar op et dak zitten te kri'jemelken* loop naar de pomp, *Hi'j lopt mar wat te (...)* en *te kri'jemelken* hij voert absoluut niets uit

kri'jen, kraaien ww.; 1. kraaien van hanen 2. met hoge en schelle stem zingen, lachen 3. plezierige kreetjes e.d. voortbrengen: door kleine kinderen die nog niet kunnen praten 4. nonsens uitslaan 5. in *d'r uut kri'jen* ervandoor gaan

kri'jenust et; 1. nest van een kraai 2. kraaiennest in de mast van een schip 3. vrouwelijk schaamdeel

kri'jepote de; 1. poot van een kraai 2. elk der rimpeltjes om de ogen 3. kruipende boterbloem

kri'jerd de; meisje met een hoge, schelle stem

kri'jerig bw.; (van zingen) hoog en schel

kri'jeschieten, kri'jgienschieten ww.; bep. jongensspelletje spelen: één jongen lag op z'n rug, de ander lag op diens ingetrokken voeten en hield de handen vast van de jongen die lag; de jongen die onder lag 'schoot' de ander weg met z'n voeten

kri'jesoep de; soep gemaakt van kraaien

kribbe, krubbe de; 1. kribbe (bep. voederbak) 2. op een voederbak gelijkende slaappleats voor een klein kind, vooral in de bedstee van de ouders (aan het voeteneind) 3. bedstee 4. bep. soort ledikant

kribbebieter, krubbebieter de; 1. paard dat de krib, ruif of ander houtwerk beschadigt of vernielt door erin te bijten, dat door onduidelijke oorzaak aan de krib zuigt, de zijkant vastpakt en lucht inzuigt 2. iemand die op alle slakken zout legt, iemand die, als het maar enigszins kan, afkeurend oordeelt en gauw kwaad wordt 3. iemand die voortdurend ruziet

kribbekont, kribbekonte de; ruziemaker, kibbelaar

kribben ww.; kribben: ruziën, gekrakeel maken

kribber de; iemand die voortdurend kribt, ruziet

kribberi'je de; geruzie, gekrakeel

kribbersnust, kribbenust et; huishouding waarin men veel ruziet, kraakeelt

kribbestenner de; hetz. als *kribbebieter*, bet. 1

kribbezoeger, krubbezoeger de; paard dat bezig is met het kribbebijten en daarbij lucht van of uit het hout probeert te zuigen

kribbig, kribberig bn., bw.; 1. twistziek 2. snel geraakt, snel van zich af bijtend

kriebel de; 1. kriebel 2. teken in de vorm van een krasje, figuurtje 3. handtekening

kriebeld bn.; met kleine, dicht bijeenstaande figuurtjes, decoratieve tekentjes

kriebeleide de; fijne eg met dunne, korte of ook wel langere tanden, gebruikt tegen klein onkruid

kriebeleiden ww.; grond bewerken met de *kriebeleide*

kriebelen, kriewelen ww.; 1. kriebelen: een kriebelig gevoel geven, veroorzaken 2.

kriebelend schrijven, met kleine tekens krabbelend noteren

kriebelig, kriebel bn.; 1. snel geprikkeld, kort aangebonden, vervelend, narrig 2. ongedurig 3. met een patroon van kleine figuurtjes versierd

kriebelziekte de; gezegd van gek gedrag, of van een kwaaltje waarover men het niet wil hebben

krieg zn.; energie, pit, vermogen om aan te pakken, door te zetten

kriegel, kregel bn.; 1. kregel: flink van optreden, bijdehand, druk en beweeglijk 2. klein en sterk

kriegelighied de; flinkheid van optreden

kriegen ww; 1. grijpen, te pakken krijgen 2. (af)nemen, tot zich nemen, vastpakken en nemen 3. door iets te pakken voor de dag halen 4. door eigen toedoen verwerven, het gebruik krijgen van 5. iets in een andere toestand, op een andere plaats krijgen 6. voorzien worden van, ter beschikking krijgen 7. toegediend krijgen 8. toegerust worden met 9. in een bep. relatie met een andere persoon komen te staan 10. een zeker kenmerk, een bep. hoedanigheid krijgen 11. het genot van iets krijgen, binnen z'n bereik krijgen 12. een verwonding, ziekte, moeilijke toestand e.d. gaan ondervinden 13. in z'n gedachtenwereld, bewustzijn krijgen 14. iets of iemand op een zekere plek of in een bep. toestand krijgen

kriegsbevel et; krijgsbevel

kriegsgevangenschap de; krijgsgevangenschap

kriegsheld, kriesheld de; krijgsheld, in *vluken as een kriegsheld, vechten as kriegshelden* nl. met veel geweld en lawaai

kriegsraad de; krijgsraad

kriek de; wilde kers

kriel, kriele et, de; 1. vaak verz.: kleine aardappeltjes, krielaardappels; ook van andere kleine, niet volgroeide vruchten 2. kleine, korte persoon 3. z. *krielhaene*

krielbrummel, kriebrommel de; kleine, platte braam

krieleerpel, krieleerappel de; krielaardappel

krielei et; ei van een krielkip, ook ruimer: klein ei van de gewone kip

krielgoed et; kleine exemplaren: bijv. krielaardappelen, kleine kuikens, erwten, kraaltjes e.d.

krielhaene, kriel, kriele de; 1. krielhaan 2. kleine kerel die gemakkelijk ruzie maakt, snibbig is, ook gezegd van een jongen of een kleinere man die het probleemloos opneemt tegen een groter iemand, klein, druk, ongedurig kereltje

krielhenne de; 1. vrouwelijke krielkip 2. klein vrouwtje

krielhinkelblokkien z. *parkhinkersblokkien*

krielkiepe, kriele de; 1. krielkip 2. klein, gemakkelijk ruzie makend ventje 3. kleine persoon

krielkop z. *kirrelkop*

krielmaande de; mand gebruikt bij het selecteren van aardappelen, nl. om aardappeltjes in te doen kleiner dan pootaardappelen en slechts te gebruiken als veevoer

krielpiekien et; 1. krielkip of kuiken van een krielkip 2. kleine vrouw

krielreuster, krielrooster et; fijn rooster met behulp waarvan de zeer kleine aardappelen worden afgezonderd

krielzeve de; bep. zeef met behulp waarvan men de krielaardappelen afzondert

kriem; in 't *Is een kriem* een erg moeilijke zaak, een zaak waarvan je niet weet hoe je ermee aan moet

kriefelen z. *griemelen*

kriesen ww.; krijzen

kriesheld z. *kriegsheld*

kriet et; krijt: bep. delfstof, ook daarop gelijkend materiaal om mee te schrijven op schoolborden e.d.

krietbakkien et; krijtbakje

kriete de; omgeving, streek, buurt

krieten ww.; 1. met krijt bewerken, bijv. van een biljartkeu; met krijt tekenen of schrijven op een stoep e.d., door kinderen 2. (ook met lange ie) schreeuwen, krijsen

krietend, krietende bw.; in zeer hoge mate

krieterd de; overdreven zuinig iemand

krietien et; krijtje waarmee men schrijft, vooral op een schoolbord

krietpoeier de; krijtpoeder

krietstrepe de; krijtstreep

kriewelen ww.; 1. krioelen 2. z. *kriebelen*

krik bn.; enigszins mank lopend

krikente, krikeend, krukeend, krikeinte de; wintertaling

krikke, krik de; 1. krik voor het opkrikken van auto's e.d. 2. taling, wintertaling 3. oud paard dat niet veel meer kan

krikke, krikke- z. *krakke-*

krikkemikken mv.; rietvelden, het rietland, bij uitbreiding: de wildernis, de vrije natuur

krikkrak de; oude fiets, wagen enz.

krilkop z. *kirrelkop*

krimmenee tw.; uitroep van verwondering

krimmeneel, krimineel bn.; 1. crimineel: m.b.t. misdrijven 2. buitengewoon, geweldig

krimmeneerder de; iemand die steeds klaagt en zeurt, veelal ten onrechte

krimmeneerderi'je de; geklaag, gezeur

krimmeneerderig bn., bw.; klagerig, zeurderig

krimmeneerdeuze de; iemand die steeds klaagt en zeurt

krimmeneerkeutel de; iemand die veel op zeurderige wijze klaagt, met name over z'n ziekte of ongemak

krimmeneerkonte, krimmeneerkont de; iemand die steeds klaagt en zeurt, vooral over ziekte of ongemak

krimmeneerpot de; iemand die steeds klaagt en zeurt, vooral over ziekte of ongemak

krimmeneerscheet de; zeurpot, iemand die steeds over kleinigheden klaagt of zeurt

krimmenelig bn., bw.; kleinzerig

krimmeneren, krummeneren ww.; voortdurend klagen, jeuzelen

krimmetat, krimmetaat, kremetat, krimmetaat de; krimmetart: wijnsteenpoeder, bekend als middel tegen steenpuisten, jeugdpuisten

krimp I de; 1. gebrek, armoede 2. het krimpen, de krimp, ontstaan van kieren 3. in *gien krimp geven* nooit toegeven dat het hem te veel wordt, nooit z'n ongelijk bekennen

krimp II bw.; armoedig, (bijna) gebrek hebben, in *krimp ommekommen*

krimpe, krimme, krempe de; 1. kram, ring of stuk ijzer- of koperdraad dat een varken door de neus wordt gestoken om het wroeten te voorkomen 2. hoek gevormd door twee dakschilden, in het bijzonder: kielgoot, ook: instekende hoek aan de buitenkant van een huis, met name: tussen het woongedeelte en de schuur

krimpedeure de; deur tussen voor- en achterhuis, d.i. onder de *krimpe*

krimpekeutel de; iemand die zich snel koud voelt, snel huiverig is

krimpen, krempen, vaarkenkrempen, varkenkrimpen ww.; 1. aanbrengen van een kram, een ring of een stuk ijzer- of koperdraad in de neus van een varken om het wroeten te voorkomen 2. krimpen of doen krimpen, samentrekken 3. krimpen van de wind 4. koukleumen

krimperig bn.; 1. zich koud voelend, huiverig 2. het niet breed hebbend, bep. niet geneigd tot uitbreiden 3. erg zuinig, bijna gierig 4. in *krimperige roggekorrels* d.i.: die te hard groeien en vervolgens verdrogen

kring, kring I et; 1. kring van een vrouw of meisje, rotmens, ook wel eens gezegd van een man, een huisdier, een paard of ander vee; ook wel van een voorwerp dat men als lastig, onhandig ervaart 2. kadaver, vooral bij vergelijking

kring, kringe II de 1. kring: cirkelvormige figuur 2. kring, cirkelvormige figuur gevormd door mensen naast elkaar 3. maatschappelijke kring

kringachtig bn.; vinnig vervelend doend, snel geneigd tot dwarsliggen

kringdaans de; kringdans

kringe, kring, kringe bn.; (van kledingstukken) kring: binnenstebuiten

kringebak, kringbak, kedaverbak de; speciale bak op sommige plaatsen langs de weg waar kadavers door de boeren naar toe werden gebracht voor tijdelijke opslag

kringegeienspi'jer de; iemand die altijd op pad en weg te vinden is en niets uitvoert

kringejood de; hetz. als *kringeslaachter*; maar in het bijzonder: van joodse afkomst

kringen ww.; 1. trekkende bewegingen maken een bep. kant op, vandaar ook: zich door een massa wurmen 2. (bij het slachten) het binnenstebuiten keren van de dikke darm

kringerig, krengerig, kringig, kringig bn., bw.; 1. bits, kortaf, dwarsliggend, als van een kwaadaardige vrouw 2. fel, verbeter

kringeslaachter, kringeslachter, kringeslaachter de; 1. koudslachter 2. slager die erom bekend stond dat hij dieren slachtte die nog net waren goedgekeurd

kringewallen ww.; breiwerk met koordachtige verhogingen breien

kringkop, kringkop de; iemand die vaak dwarsligt, iemand met een vervelende, lastige aard

kringvergeerdering de; kringvergadering

krinke de; crank (van een trapas)

krinken, krenken ww.; krenken, grieven, vernederen

krinkienspi'jen, krengienspi'jen, kringienspi'jen, kringegienspi'jen ww.; kringetjes spuwen

krinterig z. *krenterig*

krippen bn.; krippen: van krip

kript, krip et; krip: bep. veelal zwarte, doorschijnende stof, nog iets fijner dan tule, vooral bekend van rouwsluiers

krisseltien z. *grisseltien*

kristelik, christelik bn.; 1. behorende tot, in verband staande met de christelijke godsdienst 2. fatsoenlijk, redelijk, netjes

kristen de; christen

kristen-demekraot de; christendemocraat

kristenjood de; kwispedoor

kritiek, kretiek bn., de; kritiek, bijv. *Kritiek het nog nooit een eigen prestatie verbeterd*

krits de; krets, schurft, in *de krits krieg* de schurft krijgen (fig.)

krobbe de, et; 1. tor, kever of pissebed 2. ondeugend kereltje, ondeugend meisje 3. venijnig, agressief kereltje, iemand die nooit toegeeft 4. kleine, evt. magere of juist dikke en ronde persoon 5. liefkozende benaming van een hond 6. auto waarvan het model aan een kever doet denken

krodde de; 1. bep. onkruid: melde 2. duizendknoop 3. vogelwikke

kroddeblossem de; 1. bloesem van de melde 2. de bloemen van vogelmuur

kroddebos de; bep. lekkere, wilde appel

kroddebosseboom de; bep. in het wild voorkomende appelboom

kroddestronke de; één plant van de soort melde

kroddezaad et; meldezaad

kroddezichte de; klein soort zeis waarmee men melde maaide

kroegbaos de; kroegbaas

kroegdeure de; hoofdtoegangsdeur van een *kroeg*

kroeghouder de; kroeghouder

kroegpraot et, de; borreltafelpraat, ruwe praat

kroegvrouw de; 1. kroegbazin of vrouw van een kroegbaas 2. vrouw die veel in een kroeg komt

kroegwille de; het plezier dat men beleeft als men in de kroeg zit

kroekelig z. *kreukelig*

kroelen ww.; 1. kringelen, krioelen 2. z. *krulen*

kroem, krom bn.; 1. met één of meer kromme lijnen 2. sterk kronkelend, bochtig 3. verkeerd, onjuist inzake spreken, redeneren

kroembouwer z. *wildbouwer*

kroembugen ww.; krombuigen

kroemdissel, kromdissel de; kromme dissel

kroemgruuien, kroemgruijen, kroemgruien ww.; kromgroeien

kroemhaansel et; wandelstok

kroemhooft, draghooft et; 1. houten pen tussen de pezen van de hakken van een te slachten varken of koe 2. zijtakken uit een boom

kroemhoolten bn.; van hout van een bep. den, nl. waar gemakkelijk figuren in gesneden kunnen worden, met name in *kroemhoolten sjezen* sjezen met zulk hout (Fries type)

kroemhoorn z. *kraphoorn*

kroeming de; kromming, bocht

kroemkont, kroemkonte, kromkont de 1. paardenhorzel 2. iemand die scheef was gebouwd, scheef liep

kroemmes et; 1. sikkelvormig mes met behulp waarvan men de stengels van met name braamstruiken op hakende wijze afsneed, vooral voor het winnen van *spleuten* voor het vervaardigen van bijenkorven e.d. 2. bep. mes voor het snijden van klompen

kroempote, kroempoot, kroembien de; krombeen

kroempraoter de; 1. kind dat nog niet goed kan praten; ook: iemand die de desbetreffende taal nog lang niet machtig is, aan z'n praten te horen 2. (negatief) iemand die Stellingwerfs spreekt

kroemstok de; houten pen tussen de pezen van de hakken van een te slachten varken of koe
kroemtaand bn.; met kromme tanden (van een eg)

kroemtrekken ww.; kromtrekken

kroepaore de; 1. aar van een korenhalm die, in de mouw gestopt, omhoog kroop 2. roggeaar met moederkoren

kroepdenne de; kruipden

kroepdier et; kruipdier

kroepen ww.; 1. zich over de grond of over een ander oppervlak kruipend voortbewegen 2. kruipen van een plant 3. zich langzaam verplaatsen, langzaam gaan 4. zich met moeite of stillerjes begeven 5. een veilig of aangenaam plekje zoeken, zich op een plek nestelen waar men niet wordt gezien e.d. 6. zich erg nederig gedragen t.o.v. iemand, in *veur iene kroepen*

kroeper de; 1. iemand die kruipt, kind dat veel kruipt 2. kruipende plant

kroeperig bn., bw.; 1. geneigd tot kruipen over de vloer e.d., vooral van kleine kinderen 2. de neiging hebbend tot vleien: nl. om daardoor voordeel te behalen of in een gunstige positie te geraken, overdreven onderdanig, ook van een hond 3. geneigd om een ander even aan te kruipen

kroepersbroek de; broek gebruikt bij het werken op de grond

kroepeulie de; kruipolie

kroepgoed et; 1. kruipend ongedierte 2. kruipende plant

kroepheide de; kraaiheide, evt. ook dopheide of andere lage heidesoort

kroephooft et; op struikachtige wijze groeiend hout, laag groeiend en dun hout

kroepieken, kroepieke de; 1. eiken stok, twijg, eigenlijk: uit de stronk van een afgezaagde eik komende loot van zo'n 1 tot 1 1/2 m 2. zeer laag blijvende eik
kroepnevel, grondnevel de; laaghangende nevel, grondnevel
kroepnevelig bn.; met laaghangende nevel, met grondnevel
kroepakkien et; kruippak
kroepplaante de; kruipende plant
kroepruimte de; kruipruimte
kroepstiekel de; distel die kruipt
kroepwottel de; voor een groot deel over de grond kruipende wortel
kroes I et; 1. kroeshaar 2. z. *entekros*
kroes II de; kroes: drinkbeker
kroes III bn.; 1. kroezig (van haar), sterk ineen gekruld
kroeshaar et; kroeshaar
kroesien et; rode bosbes
kroeskop de; 1. iemand met een kroeskop, met kroezig haar 2. hoofd met kroeshaar 3. lage boom met door elkaar groeiende takken
kroete de, et; 1. snibbig, vinnig en snel dwarsliggende vrouw of meisje 2. kleine persoon, ook gezegd van een kind 3. liefkozende benaming van een hond 4. te kleine vruchten
kroeze z. *kreuze*
kroezeboom de; grote, oude boom midden in het wijde terrein
kroezen ww.; (van hoofdhaar) kroes zijn
kroezig, kroezerig, kroesd bn.; 1. nogal gekroesd, gekruld van haar 2. wrang smakend
krogge de; (een) roggebrood; *Kuunderse kroggen* bijnaam voor inwoners van Kuinre
kroje, kruie, krulwaegen de; kruiwagen
krojeaarm de; arm van een kruiwagen
krojobak de; onderdeel van de kruiwagen: de bak waarin datgene komt wat men wil vervoeren
krojobatte de; bodem van een kruiwagen
krojeboom de; arm van een kruiwagen
krojedele de; bep. plank: deel, nl. gebruikt als kruiplank
krojehandvat et; handvat van een kruiwagen
krojehansel et; handvat van een kruiwagen
krojekekke et; hekwerk op een kruiwagen, gebruikt om een grotere vracht te kunnen meenemen
krojehoepe, krojewielhoepe de; hoep van het kruiwagenwiel
krojekop de; bovenste balk op een kruiwagen, aan de voorkant
krojen ww.; 1. met een kruiwagen vervoeren 2. een kruiwagen voortduwen 3. moeizaam, slecht lopen
krojepad, krojerspad, kruiepad, krulpad et; pad achter het vee langs, waar men nl. langs kruid, ook algemener: daar waar men regelmatig met de kruiwagen langs gaat
krojeplaanke, krojersplaanke, krooiplaanke de; kruiplank: plank waarover men met een kruiwagen rijdt; ook: tegen een mesthoop op
krojepost, krojerspost de; dikke, zware kruiplank tegen een mesthoop op
krojepote de; elk der beide poten waarop een kruiwagen staat
krojer de; 1. iemand die bezig is met een kruiwagen te kruien, ook: die in opdracht bep. werkzaamheden met een kruiwagen verricht 2. kruijer op een station
krojerek, krojeraem et; raamwerk op een kruiwagen, gebruikt om een grotere vracht te kunnen meenemen
krojersplaanke de; plank gebruikt om een kruiwagen over te rijden in geval van een weke ondergrond

krojestek et; hekwerk op een kruiwagen om meer gras etc. te kunnen vervoeren
krojeviel, krojewiel, krojerad, kruieviel et; 1. kruiwagenwiel 2. rijksdaalder
krojevol, krooivol et, de; kruiwagenvol
krojezille, krojezeel, krojerieme, krojeriem, krulerieme de; kruizeel
krokedilletraonen mv.; 1. grote, dikke tranen 2. krokodillentranen: voorgewend, geveinsd verdriet
krokke, krukke de; 1. handvat in de vorm van een dwarsstuk 2. dwarsstuk aan het eind van de steel van de *tilzende* 3. kruk als hulpmiddel van mensen die daarzonder niet of slecht kunnen lopen 4. iemand die zich slecht beweegt, slecht is in sport, die zijn werk slecht uitvoert 5. stoeltje zonder leuning: kruk
krokkelasse de; bep. houtlas (met krukvormig hakende verbinding)
krokken, kroppen, krotten I ww.; in heel lichte mate, licht en fijn sneeuwen
krokken, krokkelen, krukken II ww. 1. enigszins gebrekkig lopen, kreupelend gaan 2. ziekelijk zijn
krokkeri'je, krukkeri'je de; toestand waarin men voortdurend ziek is
krokkerig, krukkig, krukkerig, krokkig, krukkelig bn., bw.; 1. zich slecht bewegend, slecht zijn werk uitvoerend of slecht zijnd in de sport 2. enigszins kreupel, met slappe poten 3. ziekelijk, sukkelend
kroks bn.; dikke, stijve poten hebbend, vaak: en daardoor moeilijk lopend
krokusplaante de; krokusplant
krokusvekaansie de; krokusvakantie
krolle, krollerig z. *krulle(rig)*
krone, kroon de; 1. kroon van een vorst, ook als teken, zinnebeeld 2. regering 3. veelal met enig houtsnijwerk versierd, bovenste stuk van een kast, kuifstuk 4. kroonrand van de hoof van het paard 5. kop, naar buiten stekend deel, rand van de naaf van een wagenwiel 6. kroon ter vervanging van kies of tand 7. boomkruin 8. kroonluchter, of het deel daarvan waar de lichtpuntjes aan zitten 9. in *Fraanse kroon* bep. zachte appel, *Grunninger kroon* bep. oude duurzame handappel 10. aan een *kroon* in bet. 1 doen denkende bovenkant van een luidklok 11. bloemkroon 12. bep. munt of munteenheid: kroon
kronkeldiek de; kronkelweg
kronkeltrappe de; kronkelende trap
krontjongklub de; vereniging waarvan de leden samen muziek maken: vooral op mandoline en accordeon
kroonbaand de; schuin naar de buitenkant stekende naafband
kroondood bn.; morsdood
kroongetuge de; kroongetuige
kroonjuweel et; kroonjuweel
kroonkaaste, kuifkaaste de; grote kast met bovenstuk dat veelal met houtsnijwerk is versierd, kuifkast
kroonkorke de; kroonkurk
kroonlaampe de; kroonlamp
kroonpreens de; kroonprins: oudste prins
kroonraand, kroonraande de; kroonrand van de hoof van het paard
kroontien et 1. kleine *krone* of *kroon* in div. bet. 2. lieveheersbeestje
kroontiespenne de; kroontjespen
kropaore, kropore, kropaor de; bep. hard, grof gras: kropaar
kroplappe de; bekend van klederdrachten van elders: kroplap, kraplap
kroppe, krop de 1. krop van een slaplant 2. verwijding van de slokdarm bij sommige dieren 3. kropziekte, met name bekend van kippen, duiven 4. wreef 5. in *'t Komt op 'e kroppe van de blaoze an* 't vraagt nogal wat lichamelijke inspanning

kroppedri'jer de; eigenwijze vrouw, vrouw die zich boven anderen verheven voelt
kroppen ww. 1. oprispen 2. (veelal in ontkenningen) velen, uit kunnen staan 3. bolwerken 4. z. *krokken* I
kroppe sla et; krop sla
kroppezetten, krippemaeken, kropzetten ww.; een hoge borst opzetten, verwaand doen
kroppezetter de; eigenwijze vrouw, die zich nl. boven anderen verheven voelt
kropziekte de; kropziekte: struma
kros de 1. oude fiets 2. z. *entekros*
krosfiets de; crossfiets; meestal gezegd van een oude fiets die niet meer onderhouden is voor gewoon gebruik maar geschikt gemaakt is om er mee door het veld te crossen
krossen ww.; crossen: rijden in een cross-country, als in een cross-country, wild en woest rijden
krot, krotte et; krot: oud, bouwvallig huis of ander gebouw, vervallen gebouw, ook gezegd van een oude fiets
krottewiek de; krottenwijk
krubbe, krubbe- z. *kribbe(-)*
krudebotter, krudenbotter de; kruidenboter
krudebussien et; klein busje met één of meer specerijen
kruden ww.; kruiden met specerijen
krudeneek, krudenazien de; kruidenazijn
krudenier de; kruidenier, grutter
krudenierszaeke de; kruidenierszaak
krudenjood de; kruidendokter
kruderekkien et; kruidenrekje
kruderi'je de; kruidenrij
kruderig, krudig bn., bw. 1. gekruid smakend, pittig geurend 2. levendig, kwiek en netjes 3. levendig, met verrassende wendingen (van een verhaal)
krudesjampo de; kruidenshampoo
krudetuun, krudentuun de; kruidentuin
krudewien de; kruidenwijn
kruie, kruie- z. *kroje(-)*
kruien ww. 1. hetz. als *krojen* 2. op de wind zetten van een molen
kruk- z. *krok-, krik-*
kruke de 1. kruik voor vloeistoffen 2. kruik speciaal voor de verwarming van het bed, met heet water gevuld 3. ouderwets soort veldfles, geëmailleerde pul waarin men koffie of evt. ander drinken meenam naar het land 4. inmaakpot of pot van soortgelijke vorm
krukeend z. *krikente*
krul de 1. bladrolziekte 2. z. *krulle*
krulbossel de; krulborstel
kruld bn.; (van hoofdhaar) met krullen
kruledoorn en var. z. *kruuloorn*
krulen, kroelen ww.; rollen, van kleine ronde voorwerpen, zoals knikkers, noten, ballen
krule, krule- z. *kroje(-)*
krulhaake de; onderdeel van een puthaak waarmee men water put: krulvormige haak, éénmaal teruglopend en direct weer vooruit gebogen
krulhond de; kardoeshond, poedelhond
krulle, krul, krolle de 1. krulvormige ronding in iets, krulling 2. haarkrul, het geheel aan haarkrullen 3. krulvormig teken (fig.) 4. houtkrul
krullebol, krollebol de; krullebol
krullelie, kraallelie de; tijgerlelie

krullen ww. 1. krullingen, krullende vormen hebben of doen hebben 2. een scherp, pijnlijk gevoel in de neus veroorzaken (waarbij iemand de tranen in de ogen kunnen springen)

krullerig, krulderig, krollerig bn.; met krullen, met krullende samentrekking

krulmes et; bep. mes gebruikt door de klompenmaker

krulpolle de; kruisbessenstruik

krulschaetse, krulschaets, krulschaese, krulschase, krulschaatse, krulreden, krulscheuvel de; krulschaats

krulschaeve de 1. kleine schaaf bestaande uit een houtblok met brede beitel, bestemd voor het ruwe schaafwerk 2. rijschaaf

krulspaonder de; stuk houtkrul

krulstat de 1. krullende staart van een varken 2. (schertsend) varken, bijv. gezegd ter onderscheiding van het andere vee 3. incidenteel gezegd van iemand die in varkens handelt 4. krul van een puthaak

krultebak de; krultabak

krulvere de; spiraalveer, o.m. in wagens en fietszadels toegepast

krummel, krumme de 1. kruimel, vooral van brood, aardappelen e.d. 2. klein stukje, een weinig; *een krummeltien centen* enig geld 3. kleine baby, klein kind 4. zwak en evt. mager vrouwtje 5. onhandige werker 6. in *an de krummel wezen* zwak, enigszins ziekelijk zijn 7. in *Die het et weer mooi an de krummel* het gaat weer goed met hem/haar

krummelachtig bn., bw.; enigszins gebrekkig door ziekte of ouderdom

krummelder, krummeler de 1. iemand die voortdurend ziekelijk is, zwak mensje 2. iemand die voortdurend kruimelt, kruimels laat vallen

krummelderi'je, krummeleri'je de 1. het kruimelen, het tot kruimels worden 2. het voortdurend ziekelijk of anderszins gebrekkig zijn 3. het erg langzaam, bij stukjes en beetjes vorderen

krummelen ww. 1. tot kruimels worden, afvallen van kruimels 2. kruimelend, morsend eten van brood, koek e.d. 3. in kruimels uiteen doen vallen, verkruimelen, verbrokkelen 4. zich langzaam en met moeite voortbewegen, zich met kleine, moeizame bewegingen verplaatsen 5. sukkelen door ziekte, vooral: tergend langzaam beter worden 6. niet opschieten met z'n werk of andere activiteit

krummelhakke de iemand die niet opschiet met zijn werk

krummelig bw., bn. 1. gemakkelijk kruimelend 2. gebrekkig door ziekte, ouderdom

krummelkaamp de; (van paarden, pony's) situatie met weinig voedsel

krummelkonte, krummelkont de; iemand die niet opschiet

krummeltiesdief, krummeldief de; kruimeldief

krummelveger de 1. klein vegertje 2. kruimeldief

krummelwark et; kruimelwerk

krummen ww.; enigszins kruimelen, bet. 1, bijv. *Aj' de eerpels even schudden as ze geer binnen, dan krummen ze mooi*

krummeneren z. *krimmeneren*

krupsie de; kleine ziekte, ongemak

krusebeie en var. z. *kruusbeie*

krusen z. *kruzen*

kruser de; kruiser, oorlogsschip

krusien et 1. verkl. van *kruus* in diverse betekenissen 2. bep. steek bij borduren: kruisjes

krusigen ww.; kruisigen

krusing de 1. kruispunt: kruising van wegen e.d. 2. kruising van rassen, soorten

kruud et 1. kruid: bep. gewas, in het bijzonder: geneeskrachtig kruid; *Smildiger kruud* knopkruid 2. specerij

kruudhink- z. *parkhink-*

kruudkeze de; kruidkaas

kruudmoes et; kruidmoes

kruudnaegel de; kruidnagel

kruudnaegelpoeier de; poeder van kruidnagelen, o.m. bekend van het kruiden van *kruudneuten*

kruudneute de 1. klein of ook wel groot soort pepernoot die gekruid is, van speculaas 2. muskaat(noot)

kruukvol de, et; de hoeveelheid die in een kruik gaat

kruuloorn, kruledoorn, kruloden, kruuldoorn, kruuloos, kruulaosen, kruldoorn, kruulhoorn, kruzeldoornen, krudelhoornen de; kruisbes

kruun, krune de, et 1. oude, kringachtige vrouw 2. boomkruin 3. bovenste deel van het hoofd met het hoofdhaar

kruus et 1. kruis waaraan Jezus stierf 2. kruisbeeld 3. kruisvormige figuur, teken, stand 4. kruisvormig model, kruisvormige stand 5. ankerkruis 6. kluister in de vorm van een hek, dat vooral schapen en kalveren om de nek kregen 7. kruis van een molen 8. kruis van een broek, ook: vierkante lap op die plaats 9. schaamstreek 10. achterste deel van de rug, laagste deel van de rug boven het achterwerk 11. bekken: van een koe, ook van een mens 12. symbool voor instanties als het Rode Kruis 13. bep. muziektken: kruis 14. tiental 15. ellendige of verdrietige situatie

kruusbaand de 1. bovenste band van strohalmen om een bos stro 2. band van vijf of zes ineengedraaide strohalmen om een *kotbos* 3. band van stro om een min of meer rond of in een vierkant geplaatste schoof 4. scharnier met bladen op deur en deurkozijn

kruusbeer de; steunbeer met dwarsstuk erop

kruusbeie, kruusbesse, kruisebeie, krusebeie, krusebes de; kruisbes

kruusbeiepolle, kruusbeipolle, kruisebeiepolle de; kruisbessenstruik

kruusbeiestruke de; kruisbessenstruik

kruubeiesjem de; jam van kruisbessen

kruusbeiewien de; kruisbessenwijn

kruusbiens bn., bw.; met gekruiste benen, vooral: in kleermakerszit

kruusboog de; kruisboog

kruusbrette de; breedte van het bekken, de heup, met name van een koe

kruusdaegen mv.; kruisdagen

kruushekke, kruusbongel et; kruisvormige kluister om de nek van bep. vee

kruushink- z. *parkhink-*

kruushokke et; schoof bestaande uit in een vierkant geplaatste garven

kruushoolt, kruushoolte et; kruishout: bep. werktuig van een timmerman

kruuskarke de; kruiskerk: in de vorm van een kruis gebouwde kerk

kruuskruud et 1. jacobskruiskruid 2. klein kruiskruid

kruuslam, kruusverlamming I et; het kruislam zijn

kruuslam II bn.; lam in het kruis

kruuslappe de; okselstuk in een herenhemd, ook: driehoekig of rechthoekig stuk in de slip van een hemd

kruuslatte de 1. kruislings geplaatste of te plaatsen lat 2. schuine verbindingslat om spanten stevig te zetten, te ondersteunen tegen storm, gording 3. lat gebruikt bij het turfsteken om de blokken af te strepen, d.i. volgens de juiste lengte te merken 4. lat gebruikt bij het metselen, waarop de maten van de voegen staan 5. twee korte of langere latten die in een x-vorm aan elkaar zijn bevestigd, gebruikt bijv. om een kerstboom op te plaatsen

kruusleide, dubbelleide, kruusleidsel et, de; kruisleidsel

kruuslings bn., bw. 1. haaks staand op, kruislings 2. naast elkaar en elkaar met gekruiste armen bij de handen vasthoudend (bij het schaatsen)

kruuspanne de; kruispan
kruusplaeten mv.; aan dakpannen doen denkende vorm van het achterste van een koe
kruusnaorig bn.; kruissnarig
kruusnelhied de; kruissnelheid
kruusspinne de; kruisspin
kruusstekenkrusien et; bep. figuur die men maakt bij het naaien etc. met de zogeheten kruissteek
kruust, gekruust bn., bw. 1. kruiselings geplaatst 2. door kruising van soorten, rassen verkregen
kruusverbaand et; kruisverband in metselwerk
kruusverbiening de; kruisverbinding: kruisvormige verbinding
kruusvere de; m.b.t. sjezen, tilbury's: bep. bladveer: lang, enigszins hol gebogen stuk waarvan het midden vastzat op het onderstel en de punten voor en achter omhoog staken
kruusverheur et; kruisverhoor: door diverse ondervragers
kruusverieninge de; kruisvereniging
kruusvlam de; vlamvormige witte vlek bij sommige runderen, achter over de rug
kruuswark et; kruiswerk
kruusweg de 1. viersprong, kruispunt 2. kruisweg
kruuswegdienst de; bep. gebed, met name op Goede Vrijdag gebeden, nl. met kruiswegoefening
kruuswegstaosie de; kruiswegstatie
kruuswoordraodsel et; kruiswoordraadsel
kruuswottel de; bep. plant: duizendblad
kruut et; kruit voor vuurwapens
kruutdaamp, kruutdamp de; kruitdamp
kruutdoppien et; dopje met kruit, met name klappertje
kruutfebriek de; kruitfabriek
kruutkaemer de; kruitkamer (in vuurwapen)
kruutlaeding de; kruitlading
kruutlocht de; kruitlucht
kruutmaggezien et; kruitmagazijn
kruutpanne de; kruitkamer in een vuurwapen
kruze z. *kreuze*
kruzemunt, kruismunt de 1. kruizemunt 2. pepermunt 3. watermunt 4. akkermunt 5. waterkruiskruid
kruzen, kruuizen, krusen ww. 1. in kruiselingse stand komen, doen zijn 2. loodrecht snijden, ook: in tegengestelde richting gaan 3. elkaar kruisen, snijden 4. kruisen van een soort, ras
kubbe, kibbe de 1. achterste deel van een visfuis 2. mv., z. *keuve*
kubben ww. 1. kortwieken, door te snoeien of te knippen korter, kleiner maken 2. haarknippen, vooral gezegd wanneer er onhandig werd geknipt 3. in *Ik zal jow kubben!* ik zal je wel krijgen
kubik bn. 1. kubiek 2. in *in et kubik* met betrekking tot de lengte, breedte en hoogte van een kubusvorm
kuch et; kuch: kommiesbrood
kuch- z. *koch-*
kuchien et; kuchje
kufien z. *kuif*
kugien et; varkentje, biggetje, vooral in een kinderrijmpje
kui z. *kuj*

kuier de 1. wandeling 2. het wandelen
kuierde bn., in *van kuierde Klaosien* héél langzaam
kuierder de; wandelaar
kuieren ww. 1. wandelen 2. op weg zijn naar een bep. leeftijd 3. in *Gao zitten en kuier wat* wees welkom en ga toch vooral even gemakkelijk zitten, eerder waarschijnlijk: en blijf een poosje gezellig praten
kuierlatten, kuierslatten mv., in *de kuierlatten nemen* weggaan, ervandoor gaan
kuierschoe de; wandelschoen
kuierstok de; wandelstok
kuiertocht de; wandeltocht
kuif, kufien de 1. opgekamd of opstaand deel van het hoofdhaar aan de voorkant 2. het hoofdhaar als geheel 3. kuif van een vogel
kuigien et 1. namaakei van hout 2. z. *kuis* I
kuil, koel, kuul de; kuilgras
kuil- z. *koel-*
kuilblok et; blok uitgestoken kuilgras
kuilkrojen ww.; ingekuild gras brengen naar de koeien op stal, met een kruiwagen
kuilkrojer de; knecht speciaal voor het *kuilkrojen*
kuilsnieden, kuilsplitten ww.; het snijden, tot blokken steken van ingekuild gras
kuilsplitter, kuilsplit de; hooispade gebruikt om ingekuild gras tot blokken te snijden
kuilstikken ww.; snijden van kuil, het steken tot blokken ervan, nl. met de *hujstikker* of de *stik-* of *kaantschoppe*
kuiltoppe de; pluk ingekuild gras
kuis, kuigien I de 1. nuchter vaarskalf, ook all. in kindertaal: kalf 2. sullig iemand
kuis II bn., in *je kuis holen* zich gemoedelijk, ingetogen opstellen, zich rustig en bedaard houden
kuis III tw.; lokroep voor koeien, vooral voor kalveren of jonge koeien gebruikt
kuisiesachtig bn., bw.; sullig, onnozel, alles steeds goedpratend
kuiskalf et; vaarskalf
kuït z. *kute*
kuïtelen, kutelen, kuïteren ww.; vallen, tuimelen
kuj, kui, kuui tw. 1. lokroep voor varkens, biggen 2. lokroep voor kalveren 3. z. *koj*
kujje de 1. kleine bal, ijzeren of stenen knikker bij het *pikgooien* 2. varken
kujs z. *koes*
kukelekunen ww.; kukelekuën
kukelen ww.; vallen, veelal: tuimelend, buitelend
kuken et 1. kuiken 2. dom iemand, uilskuiken 3. in *een vreemd kuken* iemand met gekke, vreemde streken
kuken- z. *pieke-*
kul de 1. penis 2. in *flauwe kul* 3. z. *kol*
kullebieter de; oorwurm
kulten mv.; kousen
kultievator, kulevater, kulievater, kuultievator, kultievater de; cultivator
kultieveren, kuultieveren, kulevateren, kulievateren, kultievateren, kullieveren, kullievateren ww.; een akker, een tuin e.d. met een cultivator bewerken
kultuurbehoold et; cultuurbehoud
kultuurtael de; taal die in diverse kunst- en cultuuruitingen wordt gebezigd, zoals in literatuur, zakelijke beschouwingen, wetenschap
kumig bn.; enigszins ziekelijk en koortsig, zich niet lekker voelend

kunde de 1. het elkaar kennen, bekenden zijn, in *in de kunde*; *kunde hebben an* een beetje verkering hebben met 2. kennis, bekende van iemand 3. kring van kennissen 4. kennis waarover iemand beschikt 5. in *van de kunde of* aftands (van paarden)

kundighied de; bekwaamheid

kunnen I ww. 1. een bep. iets kunnen verrichten, de geschiktheid hebben om 2. de kracht bezitten om, het vermogen hebben tot, de behendigheid hebben om 3. de mogelijkheid hebben tot, mogelijk zijn 4. met elkaar overweg kunnen 5. kennen 6. een mogelijkheid vormen 7. toegestaan zijn 8. wenselijk zijn 9. moeten, hebben te doen

kupe de 1. soort open ton, naar beneden nauwer wordend, in div. toepassingen 2. botervat 3. kuip met of zonder oren waarin een bakker deeg bereidt 4. inmaakvat 5. vleeskuip, ronde of ovaalronde kuip waarin men gepekeld vlees bewaart 6. speciekuip 7. houten ringwerk onder om een put

kupejaegen ww.; bep. kinderspelletje spelen

kupelit et; deksel van een kuip

kupemaeken ww.; kuipen maken

kupen ww.; kuipen van tonnen, vaten

kuper de; kuiper: iemand die vaten, tonnen maakt

kuperi'je de; kuiperij: kuipersbedrijf

kupersbedrief et; kuipersbedrijf

kupien et 1. kleine *kupe* 2. koperen afwasteil

kupienstikken, koepstikken, kuupstikken ww.; kuipjesteken (volksvermaak)

kure, kuur de 1. kuur, gril 2. geneeswijze, bep. therapie

kurk, kurke- z. *kork(-)*

kursiefien et; cursiefje

kursist de; cursist

kussen, kussem I et 1. kussen in een stoel, op een divan e.d., ook: hoofdkussen 2. elk der twee kussentjes die onderdeel zijn van het paardentuig en die contact voorkomen tussen het tuig en de rug, daar waar nl. gemakkelijk verwondingen kunnen ontstaan, soms ook wel met één kussen uitgevoerd, ook wel: bep. kussen tussen de borst van het paard en het tuig met hetz. doel 3. kleiner kussen anderszins, met andere functies, zoals speldenkussen en stempelkussen 4. vlezig, rond en onbehaard deeltje van de voet van een kat, hond en bep. andere dieren

kussen II ww., in *Ie kun me de kont kussen* je kunt me wat, het zal me een zorg zijn

kussenbont en var. z. *slopebont*

kussentien et 1. klein *kussen* in diverse bet. 2. bep. onderdeel van een ploeg, nl. op het *ploegstel*; men kan er de ploeg mee instellen: nl. hoger of lager

kussiebaand, kussiesbaand de; massieve band (om een fietswiel, van autobanden)

kustwaacht de; kustwacht

kute, kuut, kuit de 1. kuit van een been, ook: deel van een kous e.d. dat om die kuit zit; *van de kuit*en flauwgevallen 2. kuit van een vis

kutelen z. *kuitelen*

kuteprikker de; iemand die graag een meisje in haar kuiten prikt

kutetikker de; slipjas, pandjesjas

kuthaor et; kuthaar

kutkammen ww.; muggeziften, voortdurend over iets doorzeuren

kutkerwei et; karweitje dat niets voorstelt

kutlappe de; schaamlip

kuub de; kuub

kuui z. *kuj*

kuul z. *kuil*

kuuis tw.; lokroep voor kalf en varken

kuum bn., bw. 1. stil, rustig; ook: waarbij men enigszins ziek is, zich niet goed voelt of zorgen heeft 2. nukkig, nors

Kuunder, Kuinder de 1. de nu gekanaliseerde rivier Kuinder of Tsjonger 2. in *De Kuunder*, d.i. de plaats Kuinre

Kuunderhuj, Kuunderonlaandhuj et; hooi gewonnen uit het hooiland bij de rivier *de Kuunder*, ook in toepassing op soortgelijk hooi gewonnen van de natte hooilanden bij *Ooldemark*

Kuunderkolk de; diepe bocht in de rivier *de Kuunder*

Kuunders bn.; van, m.b.t. *De Kuunder* de plaats Kuinre

Kuundervallei, Kuundervelei de; vallei van de *Kuunder* of Tsjonger

Kuunderwal de; wal, kant van de rivier *De Kuunder*

kuunst- z. *keunst-*

kuup de; badkuip

kuuphoeke, kuuphoek de; werkplaats van de kuiper, met name de plek waar boter- en kaasvaatjes in elkaar werden gezet, ook: de desbetreffende werkplaats van een zuivelfabriek

kuuphokke et; hok, afgeschermd ruimte in een zuivelfabriek waar men kupte

kuupleer et; hetz. als *hatleer*

kuus, koes tw. 1. geroepen om varkens, kippen, honden, koeien, schapen, kalveren weg te jagen 2. z. *kiets, kos* II

kuust z. *kiets*

kuutbien et; kuitbeen

kuutleerze de; kuitlaars

kuutminderen ww.; bij breien: minderen als men aan de kuit toe is

kuuts z. *kiets*

kuutschieten ww.; kuitschieten

kuve z. *keuve*

kwaanselen ww. 1. kwanselen: kopen en verkopen zonder dat men er zijn beroep van maakt, ongeregelde handel drijven, sjacheren 2. het eerste, gebrekkige praten van kleine kinderen 3. kletsen, zeuren

kwaanseler, kwaanselder de; iemand die voortdurend koopt en verkoopt, kwanselaar

kwaanselkont, kwaanselkonte, kwaanselzak de; iemand die altijd koopt en verkoopt

kwaanselkonte de; klein kind dat in de fase zit waarin het nog erg gebrekkig praat

kwaanskwijs, kwaanswies, kwaanskwief, kwieskwaans, kwiskwaans bw.; tersluiks, ongemerkt

kwaaste z. *kwaste*

kwabaol de; kwabaal, aalkwab

kwabbe de 1. kwabbige massa vlees of vet in of aan het lichaam 2. (veelal van een vrouw) dik iemand 3. kwabaal

kwabbelen z. *kwebbelen*

kwabberen, kwabbelen ww.; kwabberen

kwabbig, kwabberig bn.; dik, vet, en daarmee op een kwab gelijkend

kwaekdeuze de; iemand die veel kletst

kwaeken, kwakken ww. 1. kwaken van kikkers, eenden; ook gezegd van het geluid van een kwartel 2. druk kletsen 3. een bep. geluid maken door jonge bijenkoninginnen

kwaekerd, kwaeker, kwakerd, kwaker de 1. iemand die veel kletst 2. mond 3. lokeend

kwaekerig bn.; aan het kwaken van eenden, kikkers doen denkend

kwaekkont de; iemand die voortdurend kletst, kwebbelt

kwak I de 1. smak, harde val, vaak met de gedachte aan het smakkend geluid daarbij 2. een bep. hoeveelheid weke massa

kwak, kwaak II tw. 1. kwak, het geluid dat eenden maken 2. kwakkend geluid van een kikker 3. kwakkend geluid door een val, smak 4. lokroep voor ganzen

kwakkel in *an de kwakkel* sukkelend door ziekte

kwakkelderi'je, kwakkeleri'je de 1. het voortdurend ziekelijk zijn 2. het kwakkelig zijn van het weer

kwakkelen, kwekkelen ww. 1. kwakkelen door ziekte 2. licht sneeuwen 3. bep. korte, kwakende geluiden maken (door eenden)

kwakkellentien et; klein soort eend, dwergeend

kwakkelig bn.; (van het weer) wisselvallig

kwakken ww. 1. met een smak vallen, doen vallen, laten vallen 2. speeksel spugen, met name: tabakssap 3. z. *kwaeken*

kwakzalveri'je de; kwakzalverij

kwalifikaosie de; kwalificatie

kwalifikaosiewedstried de; kwalificatiewedstrijd

kwaliteitsgeraansie de; kwaliteitsgarantie

kwaliteitskraante de; kwaliteitskrant

kwalle, kwal de 1. bep. dier: kwal 2. dikke, kwabbige persoon 3. vervelende persoon

kwalster de 1. slijmige, vieze, natte sneeuwvlok, ook verz. voor zulke sneeuwvlokken, platgetreden natte sneeuw 2. fluim 3. opgegeven slijm 4. vogelpoep

kwalsteren ww.; plakken, tot een weke massa worden van vlokken natte sneeuw

kwalsterig bn.; vies plakkend: van natte sneeuw; ook van natte sneeuw die op modder ligt of daarmee is vermengd

kwaod I et 1. het slechte, het verdorven, zedelijk zeer onjuist zijn, i.t.t. het goede 2. nadeel, ongunstig verloop; *Smildiger kwaod* knopkruid 3. feit dat of mening die een negatief beeld van iemand geeft

kwaod II bn., bw. 1. boos, chagrijnig 2. boosaardig, lastig om mee om te gaan 3. gevaarlijk, wellicht met ongunstige gevolgen 4. in *et d'r te kwaod mit krieges* of *et te kwaod krieges*: z'n emoties niet de baas kunnen, huilen van ontroering of boosheid 5. ongunstig bedoeld, negatief 6. niet goed, niet zoals iets zou moeten zijn 7. verdorven, geheel verkeerd 8. moeilijk om te doen, lastig 9. pittig en actief, bijdehand en schrande, erg flink werkend; *een kwaoie haene* man die seksueel zeer actief is

kwaodaorig bn. 1. boosaardig, gemeen 2. gevaarlijk, ongeneeslijk

kwaoddaenkend bn., bw.; argwanend, achterdochtig

kwaodens, kwaoiens, kwaoien de (in verb.) 1. boosheid, het chagrijnig zijn 2. het onredelijk zijn, de kwade trouw, de slechte bedoeling, bijv. in *kwaoiens* met een slechte bedoeling

kwaodhied de; boosheid, chagrijn

kwaods bw.; met negatieve inhoud, op boosaardige wijze

kwaodsprekeri'je de; kwaodsprekerij

kwaoiighied de 1. kwaaiigheid, boosheid 2. pit, neiging om enigszins fel, energiek aan te pakken

kwaojonge de; kwaojongen

kwaole, kwaol de; kwaal, ziekte die blijft of steeds terugkeert

kwaolik I bn.; bijv. in *Neem me niet kwaolik* pardon

kwaolik II bw.; nauwelijks

kwast, kwaste de 1. kwast, nl. bep. citroendrank, ook ruimer: ranja 2. grappige of eigenaardige vent 3. z. *kwaste*

kwaste, kwast, kwaaste de 1. verfkwast 2. afwaskwast 3. deuk, evt. met opstaande rand of soortgelijke beschadiging in hout, door verkeerd slaan met een hamer e.d. 4. kwast van koord, franje e.d.

kwasterig bn.; lijkend op de vorm van een verfkwast of de bewerking daarmee

kwastig bn. 1. van werk: in *te kwastig* te veel, te zwaar 2. (van hout) met veel noesten

kwastflesse de; fles om *kwast*, bet. 1, in te bewaren

kwat et, de 1. het vierde deel van iets 2. kwartier 3. kwart als aanduiding van een inhoud: het vierde deel van een grotere inhoud 4. het vierde deel van honderd gulden, bijv. *Et is overgaon op een kwat nao* 5. tonnetje om de maat mee af te meten van met name graan, met de inhoud van $\frac{1}{4}$ deel van een *mudde* 6. kwartnoot 7. z. *kwatskörf*

kwatmaote, kwatmaot de 1. bep. vat van 20 liter, o.m. om grind en scherp zand mee af te meten 2. kwart van bep. maateenheden

kwats, kwatse I de 1. klap die men iemand geeft 2. grote klodder, flinke hoeveelheid van een weke massa: zeep, zalf, modder enz. 3. onzin, lariekoek

kwats II et; kwarts

kwatsen, kwitsen, kitsen, kwietsen ww.; spuwen door tabakskauwers, evt. gewoon van fluim

kwatskörf, halfmaanskörf, kwat, kwatsmaande de; platte korf van $\frac{1}{4}$ hl inhoud of: een zodanige hoeveelheid; met name gebruikt bij het rooien van aardappelen

kwattel de 1. bep. vogel: kwartel 2. fluim 3. in *kwattel op 'e douwe*, uit een liedje, gezongen bij het maken van fluitjes uit stukjes tak van de lijsterbes

kwattelen ww.; fluim spugen, ook: tabakssap spugen door mannen die tabak kauwden

kwattelpot de; kwispedoor

kwattet et; kwartet

kwattetmeziek de; kwartetmuziek

kwattetspeulder, kwattetspeuler de; kwartetsspeler

kwattetspul et; kwartetspel

kwattier et; kwartje, kwartgulden

kwattien z. *kertier*

kwatties bn.; met de waarde van 25 cent

kwattiesgaas et; gaas met zeshoekige openingen ter grootte van een kwartje

kwattiesgeld et; strijkgeld dat men verdiende bij een openbare verkoping

kwattieskereltien et; man die strijkgeld probeert te verdienen op een verkoping

kwattieskoeke de; kantkoek

kwattiesreuster et; rooster, zeef met openingen ter grootte van een kwartje

kwatto in *in kwatto* in kwarto

kwebbelbek de; iemand die veel praat, kwebbelt

kwebbeldeuze de; praatzieke vrouw

kwebbelen, kwabbelen ww.; druk praten, kwebbelen

kwebbelkont, kwebbelkonte, kwebbelzak, kwebbelpoede de; iemand die voortdurend kwebbelt

kweek, kweke, kwieke, kwiek de 1. kweekgras 2. kweekschool, nu: pabo

kweekeide, kweekegge, kwiekeide, kwiegegge de; kweekeg

kweekgrös, kwiekgrös en var. et; kweekgras

kweekiezer et; voorste mes van een ploeg, dat nl. loodrecht in de grond snijdt, hetz. als *veurploeg*

kweekplak et; kweekplaats

kweekrommel de; hinderlijk kweekgras

kweekschoele de; kweekschool

kwek de; mond, bijv. *Hool je de kwek toch es!*

kwekeri'je de; kwekerij
kwekerig, kwiekerig bn.; nogal wat kweekgras bevattend
kwekig bn.; met veel kweekgras
kwekkelen z. *kwakkelen*
kwekkerd de; iemand die veel kwekkebekt
kwelder de; kweldergrond
kwelderhuj et; hooi van het land tegen de rivierdijken
kwelgrond de; sterk waterhoudende grond in de natuur, ook wel in laaggelegen weiland
kwelle, kwel de; bep. overgangslaag tussen het laagveen en het zand eronder
kwellen ww. 1. kwelling berokkenen 2. als kwellend probleem doen ervaren 3. kwellen van water in de grond
kwelleri'je de; kwellerij
kwelwaeter et; kwelwater: water dat door de grond trekt, sijpelt
kwene, kween de 1. onvruchtbare koe of vrouw 2. tweeslachtig dier of mens
kwenebok de; scheldwoord tegen een man
kwessie, kwestie de 1. zaak, probleem waar het om gaat 2. in *een kwessie* van een vraag, een zaak van 3. geschil, onenigheid
kwetier z. *kertier*
kwetsappel z. kneusappel
kwetsber bn.; kwetsbaar
kwetse de 1. kleine, harde, blauwe pruim: kroosje 2. appel of peer die van de boom valt en daardoor wordt gekneusd
kwetsen I mv. 1. bep. handpeer die gemakkelijk kneusde en rotte 2. z. *kwitsen*
kwetsen II ww. 1. kneuzen, blutsen, met name van appels 2. iemand kwetsen
kwetter I de; iemand die veel, druk kwebbelt
kwetter II bn.; gekneusd, door de val van de boom beschadigd (van appels, peren e.d.)
kwetteren ww. 1. kwetteren van vogels 2. kwetterend praten van mensen
kwetterig bn.; geblutst, gekneusd
kwiebes de; gekke vent, kwibus
kwiele, kwiel de; kwijl of opgehoest slijm
kwielen ww.; kwijlen, zeveren
kwierendertien et 1. armetierige big 2. armetierig, qua groei achterblijvend kind, dier, ook van een boom gezegd
kwienen ww.; kwijnen
kwiepse, kwiespeltien de; dunne tak met een paar zijtakken, zonder blad, vooral om vee mee aan te drijven, tegen te houden; ook gebruikt om kinderen mee te straffen
kwiepselen ww.; striemend, zwiepend slaan met een takje
kwieskwaans z. *kwaanskwies*
kwiet bn. 1. afstand gedaan hebbend, doend van 2. vrij van, verlost van 3. verloren hebbend door een oorzaak van buitenaf, missend, niet meer wetend waar men het gelaten heeft 4. verteld hebbend, mededeling doend van
kwietraeken ww. 1. van iets afkomen, verlost worden van 2. door verlies kwijtraken 3. door verkoop, schenking of anderszins slijten 4. in bijv. *Kuj' je bienen wat kwietraeken?* is er genoeg ruimte voor je benen
kwietschellen ww.; kwijtschelden: van schulden, boete, zonden
kwietsen z. *kwatsen*
kwietwodden ww.; kwijtraken, kwijt weten te raken
kwievieve, kwievief, kwievieven, kwievey in *op zien kwievieve* op zijn qui-vive, *goed bi'j zien kwievieven* met een bijzonder goed verstand
kwijl de; verwaande en vervelende persoon

kwik et 1. kwikzilver 2. in *D'r zit nogal wat kwik in* hij/zij verbeeldt zich nogal wat 3. gekapte, gesnoeide takken als overblijfselen uit met name een eikenboom

kwikhooft et 1. hetz. als *kwik*, bet. 3

kwikke de; takje, twijgje van een eikenboom, veelal uit de kop van een boom en door een eikschiller gesnoeid

kwikkebeie de; lijsterbes (boom, hout of bes)

kwikkebos, kwekkebos de; bos loten, twijgen van een eik, vaak: die de eikschillers hadden laten liggen, o.m. gebruikt om takkenbossen mee te binden, ook: opgebonden bos takken van jonge eikenbomen die men 's winters bij het hakken van een stuk bos liet staan

kwikkelen ww.; zacht draven

kwikkertien et; kwikstaart

kwikkien et 1. frutsel, opsmuk 2. klein hoopje hooi, stro, ruigte 3. takkenbos van takken van eikenboompjes die in mei worden gekapt, met name bij het eikschillen, nogal eens opgevat als minderwaardige, maar wat bij elkaar geraapte takken, ook: een klein bosje dunne takken

kwikstat de; kwikstaart

kwikzulver et; kwikzilver

kwinkelen ww.; twinkelen, licht schitteren: van iemands ogen

kwinkelieren ww.; kwinkeleren

kwint de 1. kwint: bep. toon of interval 2. in *onder de kwint* onder de plak, knoet

kwiskwaans z. *kwaanskwies*

kwispeldore, kwispeldoor de; kwispedoor

kwispelpot de; kwispedoor

kwispelstatten ww.; kwispelen

kwitaansie de; rekening, kwitantie

kwitaansieloper de; iemand die voor anderen kwitanties aanbiedt

kwitse de 1. sleedoorn 2. hetz. als *kwetse* (bet. 1) 3. spuwsel van tabakssap

kwitsen, kwitse, kwits, kwetsen de 1. bep. boom: lijsterbes 2. bessen van de lijsterbes 3. z. *kwatsen*

kwitsenboom de; lijsterbes (boom)

kwitsenhooft et; lijsterbes, hout van de lijsterbes

kwitsenpolle de; lijsterbessenboom

kwittien et; klein beetje, bijv. *een kwittien varve*

kworum et; quorum

kwos z. *kos* II

L

laaien ww.; laaien, in *laaien van woede*

laaiend bn. 1. zeer boos 2. zeer enthousiast

laaks z. *laks*

laampe, lampe de 1. lamp 2. radiolamp 3. benaming voor een haas

laampeballe de; gewicht, tegenwicht voor 't optrekken van een lamp

laampeblon, laampeblonde de; lampballon

laampebol, laampebolle de; lampballon

laampebraander, laampebraner de; brander in een lamp

laampebroons et; bep. metaalpoeder om de lamp mee te bronzen

laampeëulie de; olie voor het doen branden van de lamp

laampeglas et; lampenglas

laampehael, laampehaele de; tuitenrager voor lampenglazen

laampehaoke de; haak waaraan een lamp hangt

laampehaol de; ijzeren stang waaraan men een lamp hing
laampekappe de; lampekap
laampeketoen et; lampkatoen
laampeketten, laampeketting de, et; ketting van een *kettenlaampe*
laampekouse de; kousje in een gas- of petroleumlamp
laampekralen mv.; kralen ter versiering op de rand van een lamp aangebracht
laampelocht et; lamplicht
laampepere, laampepaere de; peervormig reservoir van een lamp
laampepitte de; kousje in een lamp
laampepoetsen ww.; een lamp poetsend schoonmaken, glimmend maken
laampepoetser, laampepoester de 1. wisser, soort tuitenrager om lampen mee schoon te maken 2. dichte pluim van een rietstengel
laamperaeger de; tuitenrager voor lampen
laampeschelle de; walmvanger
laand et 1. land 2. onbebouwd gebied, in het bijzonder: bouwland, echter vooral: weiland, ook: iemands landerijen bij elkaar
laandanmaeken ww.; grond in cultuur brengen, ontginnen
laandanmaeker de; landontginner
laandbotter de; boter uit melk van koeien die op het land lopen (en niet op stal staan)
laandbouw de; landbouw
laandbouwblad et; blad, vaktijdschrift voor boeren
laandbouwverieninge en var. de; vereniging van landbouwers, met name de Friese maatschappij van landbouw
laandbouwwarktugenverieninge de; landbouwcoöperatie die, ook met gebruikmaking van landbouwmachines, in opdracht bep. werkzaamheden voor boeren verricht
laandbouwwinterschoele de; landbouwonderwijs in de winter gegeven
laandbrette de; breedte van een strook land, nl. van kavels met dezelfde breedte op een rij achter elkaar
laandbrogge de; boterham die werkers op het land meenemen van thuis
laandelik, lanelik bn.; landelijk
laanderi'jen mv.; landerijen
laanderig z. *laanterig*
laandfiets de; oude fiets waarop men het land in ging of over een zandweg naar het land, vooral gebruikt om de koeien op te halen en/of om ze in het land te melken
laandhekke et; groot houten hek op een inrit, dam van een weiland, erf of zandweg, meestal bestaande uit o.m. vier of vijf horizontale planken
laandhokke et; hok waar de varkens vrij in- en uit kunnen lopen, ook wel in het land; ook wel voor ander vee, zoals schapen
laandhonger de; zucht om meer land te hebben
laandies et 1. landijs 2. ijslaag op plassen water die op het wei- of bouwland staan
laanding de; landing
laandkaorte de; landkaart: kaart van een land, een deel ervan, een groter deel van de aarde
laandketel de; grote ketel die men meenam naar het werk op het land
laandkoeme de; klein kommetje dat men mee had om koffie uit te drinken, bijv. naar het hooiland of naar het terrein waar men turf maakte
laandkoffie de; slechte, slappe koffie, met name: de niet zo beste koffie die de werkers vroeger op het land kregen
laandkroje de; kruiwagen met middelgrote bak
laandnommer en var. de; elk der nummers waarmee percelen land zijn gemerkt bij het kadaster

laandpries de; prijs van het land
laandrogge de; landrug
laandrolle, laandrule de; landrol: rol waarmee het land wordt geëffend
laandrollen ww.; bewerken met een *laandrolle*
laandschatten ww.; taxeren van de waarde van land
laandscheuren ww.; scheuren van land
laandschop et; landschap
laandstiekel de; benaming voor diverse distelsoorten in het weiland
laandthee de; slechte thee, ook: die de werkers vroeger op het land kregen
laandvarken et 1. bep. groot varken met hangende oren op het Europese vasteland gefokt; vijftig jaar geleden veel voorkomend 2. varken dat buiten loopt, in het land, in het bijzonder: jonge fokzeug die in het land loopt of drachtige fokzeug
laandverbetering de; het verbeteren van het cultuurland
laandverhuizer de; landverhuizer, emigrant
laandverpatten zn., ook ww.; spelletje waarbij kinderen een groot vierkant stuk 'land' in het zand aftekenen en om beurten een mes op de punt in het zand moeten werpen, om zo 'het land te verdelen'
laandwark et; werk dat men op bouw- of grasland verricht
laandweer de; grens met een andere provincie; ook in de vorm van een oude verdedigingswal
laandweg de; kleine weg door de landen, soms nauwelijks verhard
laangs, laanges z. *langs, langes*
laank bn., bw. 1. z. *lang* 2. hetz. als *leng*, bet. 1
laank- z. *lang-*
laankdissel, langdissel, laankhooft de; lange disselboom voor twee paarden, die nl. elk aan een kant liepen; soms ook voor één paard
laankhals de 1. iemand die voortdurend nieuwsgierig kijkt 2. sterke drinker
laankhalzen ww. 1. nieuwsgierig kijken of verlangend uitkijken naar, zin hebben in 2. loerend uitkijken uit verveling, zich vervelen
laankiezer, langiezer et; kouter, ploegijzer
laanklief, lanklief de; benaming voor personen die erg dun en lang zijn
laankman de; middelvinger
laankmes, langmes et; kouter, ploegijzer
laankmoedig bn.; lankmoedig
laankwaegen, langwaegen de; lange balk, boom die voor- en achterstel verbindt en waarmee men een wagen langer maakt, ook: een wagen die op die manier langer is of kan worden gemaakt; de *laankwaegen* was vooral voor het vervoer van lange materialen, zoals bomen, en ook wel voor het vervoer van varkens
laankwielig, langwielig bn.; langdradig: langdurig saai
laans, laans- z. *langes(-), langs(-)*
laansdouw, laansdouwe de; landstreek, landouw
laansman de; landman: boer
laanteren, lenteren, lanteren ww.; lanterfanten, rondhangen en zo goed als niets uitvoeren
laanterfaanten, laanterfanten ww.; lanterfanten, rondhangen en zo goed als niets uitvoeren
laanterig, laanderig, landerig bn. 1. een slap, flauw gevoel hebbend, futloos 2. slap smakend
laantien et 1. klein land 2. klein stukje land waarop men kan leven door boer te zijn
laantienverwisselen ww.; hetz. als *messienpikken, laandverpatten*
laast z. *last*
laban z. *laoban*
labbe z. *lobbe*

labberetorium et; laboratorium

labendig z. *lebendig*

labiebes z. *lawiebes*

labret, labberet et 1. gevangenis 2. in de problemen, in *aorig in 't labret*

labubes z. *lawiebes*

lachbuije en var. de; lachbui

lachdoeve de; bep. soort tortelduif, als huisdier gehouden in een kooitje; ook wel gezegd van een duif die koert

lachen, laachen ww. 1. lachen 2. maken van het geluid 'gr, gr, gr' door een koekoek, van een bep. geluid van een spreek, van een bep. lacherig geluid van een duif, vooral van een tortelduif 3. vermaak, leedvermaak hebben

lachstoepies, lachstoepen mv.; lachjes van jonge kinderen in de slaap, opgevat als groeistuipen

ladderig bn.; slap, dun (van bijv. thee)

ladderzat bn.; in hoge mate dronken

lae de; lade in een tafel, kast, bureau e.d.

laedboom de; laadboom

laedbrogge de; laadbrug

laedebak, laedbak de; laadbak van een vrachtauto

laedekaaste de; ladenkast

laeden ww. 1. laden, als vracht aanbrengen, plaatsen 2. eten en drinken 3. van lading voorzien

laeder de 1. iemand die iets laadt, met name degene die zich bij het laden van hooi op de wagen bevindt en het toegestoken hooi op de juiste plaats legt 2. degene die de garven op de juiste wijze op de wagen plaatst 3. laadinrichting van een oplaadwagen

laedewaegen de; opraapwagen

laeding de 1. vracht, wat geladen is/wordt 2. lading van een geweer 3. elektrische lading

laedkiste de; laadkist

laedkleppe de 1. laadklep aan een vrachtauto 2. grote mond

laedplak, laedplaetse de; laadplaats, bijv. *de laedplaetse veur de tram*

laedstok de 1. laadstok van een ouderwets geweer 2. penis van een hengst

laek de; beek, wetering

laeken et 1. laken: bep. geweven stof 2. beddenlaken, tafellaken

laeken II ww.; zich geringschattend, afkeurend uiten

laekens bn.; lakens

laekenstraote de; in *naor de laekenstraote* naar bed

laekenvelder de; lakenveldse koe, geit of kip

laekenvelder, laekenvelders bn.; lakenvelds

laene de; zandweg (soms ook verhard) met niet zelden aan weerszijden rijen bomen, ook als oprit of door bos lopend; van oudsher vaak loodrecht op de hoofdverbindingen

laep bn.; weinig zout, flauw

laepen, laepken, leppen ww. 1. traag scheppen met een lepel 2. koffiedrinken, theedrinken, met kleine teugjes, slurpend koffie of iets anders drinken, langdurig

laeper, laepker de; iemand die traag lepelt

laest-, lest- laatst(-); ook in woorden als *laestzundags* 'laatst op een zondag'

laest, lest I bn.; laatst

laest, lest, laes, laezes II bw. 1. laatst, onlangs 2. eigenlijk, op de keper beschouwd, in *op 't laest*

laestaovens, laestaovend, lestaovens bw.; onlangs op een avond

laestdaegs, lestdaegs bw.; laatst, onlangs

laesttieds, lesttieds bw. 1. de laatste tijd, gedurende het laatste poosje 2. een tijdje geleden

laesttik, lestitik zn.; bep. spelletje: het kind dat het laatst getikt is, moet een ander tikken, die dan weer de laatste tik moet geven

laesttikke, lestitik de; laatste tik bij het spelletje *laesttik*

laestweeks bw.; enkele weken geleden

laetaofel de; tafel met een la

laetbluier, laetblujjer, laetbluier de; laatbloeier

laete bw.; laat, niet vroeg, na verloop van enige tijd

laetertien et; latertje

laezes z. *laest* II

laf bn. 1. zonder moed, lafhartig 2. niet voldoende gezouten 3. zwoel, drukkend

lafferd de 1. lafaard 2. iemand op wie men niet kan bouwen, onverschillige vent

laffighied, lafhied de; lafheid: het lafhartig zijn

lagettien z. *legettien*

laiken z. *vlaaiken*

lak et, de 1. lakverf, doorzichtig lak dat op hout wordt aangebracht e.d. 2. zegellak 3. maling, in *d'r lak an hebben* 4. onzin 5. z. *laks*

lakbusse de; busje met lakverf

lakkwaste de; verfkwastje voor lakverf

laklaoge de; laklaag: laag van lak

lakleerze de; laklaars

lakriem de; riem van verlakt leer

laks, lak, laaks bn., bw. 1. traag, lauwwat in wat men doet 2. slinks, achterbaks

lakschooier de; iemand die het met de zedelijkheid niet zo nauw neemt

lakschouwen, lekschouwen z. ook *lekschooien* 1. spiedend in de gaten houden 2. steken onder water geven, smalend praten terwijl de ander erbij is, iets of iemand afkammen

lakseren ww.; inslinken door te smelten

lakshied, laksighied de; laksheid

lakvarve en var. de; lakverf

lakwark, lakwaark et; lakwerk: de lak van auto's, fietsen, rijtuigen e.d.

lakzute bn.; erg zoet

lam bn. 1. lam, verlamd, ook zwakker: met een krampachtige vermoeidheid 2. futloos, zich niet goed fit voelend, een vermoeid gevoel hebbend lui 4. loom, lui makend (van het weer) 5. z. *laom*

lambendig z. *lebedig*

Lambertusmark de; bep. markt, op Hemelvaartsdag gehouden in Ooldemark

lambiebes z. *lawiebes*

lamlendig bn., bw. 1. lusteloos, zich futloos, ellendig, ziekelijk voelend 2. lui

lammegiesbri'j de; lammetjespap

lammekoopman z. *laomerkoopman*

lammeling de 1. rotzak, smeerlap 2. iemand die niets uitvoert, luilak

lammen z. *laomen*

lammenarig, lammenaardig, lammenaodig en var. bn.; lammenadig, zich lamlendig voelend, vervelend, beroerd

lamme-, lammer- z. *laomer(-)*

lammespeun de; hetz. als *lammezoeger*

lammeteren, lammenteren ww.; lamenteren, zeuren

lammezoeger, laomezoeger, laompienzoeger de; speen voor een lam

lammig bn.; enigszins verlamd door vermoeidheid of als gevolg van de houding waarin men langdurig staat, zit, schrijft enz.

lammighied de; lamheid: verlamd gevoel, het *lammig* zijn, ook: het lui, traag, initiatiefloos zijn

lampe, lampe- z. *laampe(-)*

lampiesbrood z. *koekoeksbrood*

lams- z. *laomer-*

lamzak de; lamstraat

landerig z. *laanterig*

lanelik z. *laandelik*

lanen ww. 1. landen: uit de lucht 2. aangrenzend zijn

lanenommer et; landnummer

lang, lange, laank bw., bn. 1. lang 2. een bep. tijd durend 3. nogal wat tijd durend 4. in *lange koffie* slechte koffie 5. z. *lange*

lang- z. ook *laank-*

langbien de 1. iemand met lange benen 2. ooievaar

langboom de; lange dissel, nl. tussen twee paarden

langdissel z. *laankdissel*

langdraoderig, langdraodig bn. 1. langdradig: van, met lange draden, met lange nerven, vezels 2. langdurig en daarbij saai (van een verhaal, een voorstelling e.d.)

lange, lang bw. 1. volstrekt, helemaal, in (*nog*) *bi'j lang(e) niet* verb. 2. z. *lang*

Langedieke et; Langedijke, plaats in *Oost-Stellingwarf*

Langediekemer I de; iemand uit *Langedieke*

Langediekemer II bn.; van, m.b.t. *Langedieke*

langelaeste, langelest, langeleste, langenaeste in verb.: tenslotte, uiteindelijk

Langelille de; Langelille, in *De Langelille*, plaatsnaam van een bekend westelijk dorp in *Stellingwarf*

Langelilster, Langelillemer I de; iemand uit *De Langelille*; van, m.b.t. *De Langelille*

Langelilster, Langelillemer II van, m.b.t. *De Langelille*

langer bw. 1. zo langzamerhand, de laatste tijd 2. vergrotende trap van *lang*

langes-, langs-, laangs-, laans-, laanges- de vormen op *-es* treden op na de kern van woordgroepen; ook eerste lid van bep. samenstellingen 1. in de lengterichting, naast, bijv. *bi'j de sloot langes* 2. voorbij, ook: aan, op bezoek 3. z. *langs*

langeskommen, langskommen en var. ww. 1. voorbijgaan 2. op bezoek komen, ook voor een korte, zakelijke handeling, gesprek, collecte e.d.

langettien z. *legettien*

langhond de; langwagen

langhooft, laankhooft et 1. bep. onderdeel van een boerenwagen 2. spoorstok voor twee paarden, nl. aan de dissel van een wagen, aan een rijtuig, voor een slee e.d. 3. in de lengte gezaagd hout 4. dikke takken waaruit men draadpalen zaagde 5. lange palen

langneuze de; iemand met een lange neus

langpootmogge, langpootvliege de; langpootmug

langpote, laankpote de 1. langpootmug 2. iemand met lange benen 3. ooievaar

langpraoter, laankpraoter de; iemand die langzaam, traag z'n verhaal doet, iemand die wijdlopig, zeurend vertelt

langs, laangs, laans vormen op *-es*: *langes, laanges* komen voor na de kern van woordgroepen vz., bw. 1. langs: vlakbij en parallel met 2. via, door 3. voorbij

langs, langs- z. *langes(-)*

langschellen ww.; eikschillen (van dikke takken die tot draadpalen worden verwerkt)

langst de, et; sterk verlangen naar

langstro et; stro bestaande uit lange stukken, gebruikt in de stal onder koeien en varkens

langsweg de; lange weg

languut, laankuut bw.; languit
langvoer et; hooi e.d. als voer, i.t.t. *kotvoer* zoals meel
langwaegen z. *laankwaegen*
langwarpig bn.; langwerpig
langwielig z. *laankwielig*
langzem, laankzem bn., bw. 1. traag, niet vlug verlopend 2. zich met geringe snelheid bewegend 3. in *langzem an* langzaam
lank- var. van *laank-*
lanteern de; lantaarn
lanteernpere de; peervormig brandstofreservoir van een lantaarn
lanteernpot de 1. brandstofreservoir van een lantaarn, vaak peervormig, voor petroleum 2. bovenste, glazen omhulsel van een lantaarn
lanter- z. *laanter-*
lantierpaol, lantierspaol, lattierpaol, lattierspaol, hangelpaol, hangpaol, tussenpaol, ketierpaol, lattierboom, lawierpaol, letierpaol de 1. horizontaal hangende paal tussen twee paarden op stal 2. horizontale boom op een *hekkedam*, voor het hek
lao bw.; traag
laoban, laban, laobaan, laobaander de 1. grote, lompe kerel, ook: grote luie kerel 2. saaie, sullige persoon 3. onverschillige en dwarse persoon 4. sullige en vaak grote hond 5. de bekende bijbelse figuur Laban
laog, laoge de 1. laag 2. geslacht, soort, afkomst 3. pak slaag 4. maatschappelijke klasse 5. in *de volle laoge* er volop van langs (krijgend, gevend)
laogen ww.; een laag leggen, in lagen leggen
laom, lam et; lam, jong van een schaap
laome- z. *lamme-*
laomen, lammen ww.; lammeren
laomerboge de; gereedschap om lammeren te vangen, in de vorm van een lange stok met ronde beugel
laomeri'je, lammeri'je de; het lammeren
laomerkoopman, lammekoopman de; koopman van, handelaar in lammeren
laomermark, laomermaat de; lammermarkt
laomers in een *laomerse blei* trut, aanstellerige vrouw
laomerstat, lammestat de 1. de staart van een lam 2. bel snot aan iemands neus
laomertied, lammetied de; periode van het lammeren
laomervacht, laomervachte, laomsvacht en var. de; lamsvacht
laomervel, lamsvel en var. et; lamsvel
laomerweiden ww.; lammeren laten grazen in een stuk weiland
laomezoeger en var. z. *lammezoeger*
laompiesbri'j de; lammetjespap
laomuj de; ooi die voor het eerst lammert
laoten ww. 1. laten 2. aderlaten 3. achterwege doen blijven, nalaten 4. afstaan, aan een ander overlaten: tegen betaling, voor een bep. prijs 5. losweken, loslaten: inzake kleverige substantie 6. dulden 7. doen gebeuren, ervoor zorgen, maken dat iemand of iets een bep. handeling doet 8. doen om het wenselijk zijn 9. mogelijk zijn 10. een verrassende gebeurtenis of bijkomstigheid vormen
laotmes, laotvlim et; laatmes
lapkepoep z. *lappiespoep*
laplaander de; slampamper
lappe, lap de 1. lap doek, stof 2. (mv.) manufacturen 3. waslap e.d. 4. briefje papiergeld, veelal van duizend of honderd 5. dun stuk: van diverse stoffen 6. groot stuk tekst 7. stuk grond

8. donkere bui, flink dek van regenwolken, veelal: dreigende onweersbui 9. onbetrouwbare figuur, vent van niks 10. vent die veel zuipt, zatlap 11. klap 12. in *op 'e lappen* te voorschijn, op de proppen 13. extra rondje werpen bij het spel *nuunderen* 14. in *lap om leer* om het even **lappebaankien** et; kistje met o.m. lappen voor het verstellen van kleding, tevens gebruikt als zitplaats voor kinderen

lappebak de 1. bak waarin de overgebleven lappen kwamen, die nl. bij verstelwerk nog wel eens van pas konden komen 2. bed

lappeballe, lappiesballe de; kleine bal ter grootte van een kaatsbal, van lappen gemaakt

lappedeken, lappiesdeken de 1. deken gemaakt van kleine lapjes 2. bont geheel van iets

lappejood z. *lappiesjood*

lappekoopman z. *lappieskoopman*

lappekörf in *in de lappekörf* in de lappenmand

lappemaand, lappemaande in *in de lappemaand* ziek, met problemen en daardoor niet aan het werk

lappen ww. 1. herstellen door lappen in of op iets te zetten, verstellen 2. over elkaar leggen van planken (bij potdekselen) 3. iets leveren, klaarspelen 4. van geld: bijeenleggen, bijeenbrengen, ook: lappen bij kaarten 5. toevoegen: aan een verhaal, een opsomming, aan de prijs die men betaalt 6. in *bi'j mekeer lappen*: een jongen en een meisje proberen samen te doen trouwen 7. in *d'r bi'j lappen* erbij lappen, vooral: verraden door aan te geven

lapperi'je de 1. slap, slecht in elkaar zittend iets: doordat het vaak gelapt, moeizaam hersteld is enz., vandaar ook: knoeiwerk 2. gereedschap waarmee men fietsbanden lapt

lapperig bn.; zichtbaar te vaak versted, geheel of deels uit lapwerk bestaand

lappespul et; stof in principe bestemd voor kleding, lakens e.d. en bestaande uit één of meer lappen

lappestaele de; elk der stalen lappen die men getoond krijgt om evt. van die bep. stof te kopen

lappien et 1. lapje 2. (mv.) manufacturen

lappiesballe z. *lappeballe*

lappiesdeken z. *lappedeken*

lappiesjood, lappejood, lappiesjeude de manufacturier, ook als venter

lappieskerel de; reizend manufacturier

lappieskoopman, lappekoopman, lappeverkoper, lappiesman de; manufacturier

lappieskraom de; kraam op de markt: van een manufacturier

lappiesmark en var. de; markt waarop vooral manufacturen worden verkocht

lappiespoep, lappepoep, lapkepoep de; venter die langs de boerderijen en huizen trok met stoffen voor kleding etc., uit Duitsland afkomstig

lappiespoes de; lapjeskat

lappieswinkel de; zaak waar men vooral lappen stof verkoopt

lapvrouw de; vrouw die de kleren wast en versted van de knecht

lapwark, lapwaark et; lapwerk

lapzak de; onbetrouwbare persoon, lapzwans

lapzwaans, lapzwaanser de; lapzwans

larienkool de; larienkoek

larienat et 1. slechte koffie 2. waterige soep

lariks, lark, lork de; lariks

las, lasse de 1. las tussen twee metalen delen, ook: houtlas 2. steunder onder gebroken of losse stukken hout in de vorm van een balk e.d., verbinding van gebroken of stukken hout doordat er een balk, twee planken aan weerskanten etc. tegenaan zijn geklemd

lassen ww. 1. door een *las(se)* verbinden 2. op een bep. plaats, tijd in het geheel alsnog aanbrengen, toevoegen

lassien et; kapje van brood

last, laast de 1. vracht op iets, lading van iets 2. financiële verplichting, vooral: vaste onkosten, belasting 3. hinder, overlast, voortdurende onaangename ervaring

lastdreger de; bagagedrager, ook: van winkellui, aan de voorkant van de fiets

lasten mv.; grondlasten en soortgelijke geldelijke verplichtingen

lasteren ww.; lasterpraatjes verkopen

lastpak de; lastpost

Latien, Latiens, Letien, Letiens et; Latijn

latte de 1. lat: lang, dun stuk hout 2. meetlat 3. lange, dunne persoon

lattebreker de; met een breekijzer te vergelijken gereedschap met behulp waarvan men o.m. oude latten verwijderde bij afbraak

latteklemme en var. de; bep. gereedschap van een rietdekker

latten bn.; van latten

latteschiere de; lett. lattenschaar: fopmiddel; kinderen, aankomende knechtjes e.d. werden gefopt door ze om zo'n schaar uit te sturen

lattespieker de; latspijker

lattier- z. *lantier-*

lattingel de; bep. kleine spijker: tengel

lauwen, lauwend bn., bw.; vleierig verliefd (doend)

lauwig bn.; enigszins lauw

lauwhied, lauwichied de; het enigszins *lauw* zijn

laveren, laweren ww. 1. laveren bij het zeilen 2. erg onvast, zwaaiend lopen 3. heen en weer lopen 4. handig sturen op een fiets, in een auto e.d. 5. een beetje rustig, niet te druk omgaan met iemand

lawaaï, lawaai- z. *lewaai(-)*

laweie, lawei, lewei de; hoge staak waaraan een zak, kleed, korf of bal werd gehesen bij het begin en eind van de werktijden

lawiebes, labiebes, labubes, lebiebes, lambiebes de; oplawaai, klap

lawierpaol z. *lantierpaol*

lawine, lewine de; lawine, ook, bij vergelijking: zeer grote hoeveelheid die men plotseling te verwerken krijgt, met name van schriftelijke stukken

lazaruskleppe de, in *een mond as een lazaruskleppe* aan één stuk door pratend

lazeri'je in *iene op zien lazeri'je geven* een pak slaag

lazerus I zn.; in *op zien lazerus* op z'n donder

lazerus II bn. 1. stomdronken 2. met het gevoel dat men door lichamelijke inspanning kapot is

lebandig bn.; groot (van een persoon)

lebardie z. *lobardie*

lebbe z. *lobbe*

lebben, lebberen ww.; lebberen: slobberen, bijv. van koffie; ook door oude mensen die eten en geen tanden en kiezen meer hebben; ook: uitlikken met de tong

lebber de; tong

lebberen z. *lebben*

lebbig bn. 1. zeer onvriendelijk en scherp reagerend, bits uitvallend 2. brutaal

lewendig, labendig, lambendig bw., bn. 1. in hoge mate 2. zich beroerd voelend

lebiebes z. *lawiebes*

ledder de 1. ladder 2. loopbaanontwikkeling, maatschappelijke ladder 3. hetz. als *ziedleder* 4. ladder in een kous 5. hetz. als *liefbaand*

ledderhaoke de 1. haak aan een ladder, om iets aan op te hangen, bijv. een emmer, een bus verf, ook gebruikt om een slachtvarken mee aan een ladder te hangen 2. fijne haaknaald waarmee men ladders in kousen, sokken ophaalt en bijna onzichtbaar stopt

leddertrappe de; trap met sporten
leddertree de; laddersport
leddertrieme de; laddersport
ledderwaegen de; ladderwagen
ledebreken ww.; ledebreken: zeer zwaar werk verrichten
ledebrekerswark et; werk dat zo zwaar is dat men bij het verrichten ervan z'n ledematen zou breken
ledekaant z. *ledikaant*
leden bw.; geleden: nl. een bep. tijd
ledenriederi'je de; schaatswedstrijd voor leden van een ijsvereniging
ledevergeerderung, ledenvergeerderung, ledevergadering, ledenvergadering de; ledenvergadering
ledepreker de; aanzegger bij overlijden
ledig bn. 1. niet of nauwelijks iets te doen hebbend 2. een leeg, kaal gevoel gevend 3. goed van ledematen
ledigloper de; leegloper
ledigzitten ww.; leegzitten
ledikaant, ledekaant et; ledikant
lee, lie de 1. in *op 'e lee* liggend (zijn); met een voorgevoel 2. z. *leed* II
lee-anzegger z. *leezegger*
leebrief, leedbrief, liedbrief de; rouwbrief
leed I et 1. leed, verdriet 2. in *lief en leed* lief en leed
leed, lee II de; rouw; uitnodiging tot bijwoning van een begrafenis
leed III bn.; in *mit lede ogen* met een onaangenaam gevoel dat men er wel iets aan zou willen doen maar dat niet kan; verder in *Et dot mi'j leed* 't doet me verdriet
leedanzeggen ww.; de leed aanzeggen, mondeling bericht doen van iemands overlijden
leeg, ledig bn. 1. leeg; niets bevattend 2. onbezet, met niets erop of eraan 3. uitgeput, afgemat, vooral: door zware lichamelijke inspanningen
leeg- leeg- of laag-
leeghattig bn. 1. laaghartig 2. meer verlegen dan zichzelf roemend, nederig
leegjuten ww.; scheppend, met scheppende bewegingen leeg doen raken
leegkiepen ww.; kantelend leeg doen stromen, gekanteld leeggooien
leegklokken ww.; klokkend leeg (doen) raken
leegkrojen ww.; leegmaken m.b.v. een kruiwagen
leeglepelen ww.; door te lepelen leegeten
leeglieren ww.; door op te lieren leeg maken, leeg doen zijn
leegloperi'je de 1. het nietsdoen, leegloperij 2. bedrijf dat niet meer goed loopt
leegpakken ww.; door te pakken, steeds wegnemen en ergens anders neerzetten, leeg doen zijn
leegschoeven ww.; leeg doen worden door schuivende bewegingen
leegschrabben ww.; schrapend leegmaken
leegslobberen ww.; leegmaken door slobberend te drinken
leegslorpen, leegslurpen bw.; leegslurpen
leegspi'jen in *de huid leegspi'jen* braken
leegte de 1. het laag zijn 2. laagte, lager gelegen gebied, stuk land 3. leegte
leegteppen ww.; bij het handmatig melken de laatste melk uit de uier doen komen
leegvene, legevene et; laagveen
leegvörken ww.; met de hooivork leegmaken
leem, leem- z. *liem(-)*
leemwilg z. *rooiwilg*

leens, lens de 1. lens 2. contactlens

leepvol de; de hoeveelheid van, in een lepel

leer I et 1. leer, leerwerk 2. leren stuk, leertje, leren voorwerp, waaronder ook zeemleer

leer II de 1. religieuze leer, vooral: de christelijke leer 2. catechisatie 3. onderwijs, onderricht, vooral: van een leerling bij een ambachtsman 4. hetgeen men leert door een voorval

leerbegrip et; vermogen om te leren

leerber bn.; leerbaar

leerfiets de 1. oude fiets waarop kinderen leerden fietsen 2. vrouw waarmee allerlei mannen naar bed gaan, waar mannen a.h.w. 'het' op leren

leergang, leergaank de; leergang

leerjonge de 1. leerjongen 2. jongen die naar catechisatie gaat

leerkaemer de; catechisatiekamer

leerkappe de; bep. leren kap om de benen, boven de schoenen

leerklompe de; klomp met leren kap

leerlappe de; leren lap: zeemlap

leermaegien et; meisje dat naar catechisatie gaat

leersklompe z. *klompleerze*

leertien et; leertje

leertiesklompe, leertienklompe de; elk van een paar klompen met stukjes leer op de plaats waar anders de houten kap zit

leertwiege de; wilgenteen, wilgentak

leerverstaand et; het vermogen om te kunnen leren, studeren

leerwark, leerwaark et 1. leerwerk, bijv. van schaatsen 2. het werk dat men moet doen voor school, een opleiding

leerze de; laars

leerzekappe de; kap van een kaplaars

leerzeklompe z. *klompleerze*

leerzeknecht, leerzeuuttrekker, leerzetrekker de; laarzenknecht, bep. plankje: tegen de uitholling aan het eind trekt men z'n laars uit

leerzelepel de; soort schoenlepel, nl. om laarzen mee aan te trekken

leerzem bn.; leerzaam

leesber bn.; leesbaar

leesblad et; tijdschrift e.d. om voor ontspanning te lezen, ook: blad, papier met leestekst

leeske z. *lieske*

leespottefulie de; leesportefeuille

leest, leeste z. *liest*

leeuw, luuw, lieuw de; bep. roofdier: leeuw

leewieken ww. 1. kortwieken 2. de macht ontnemen

leezegger, leedzegger, leedanzegger, leeanzegger, liedanzegger de; aanspreker, leedaanzegger

lefbuul, lefbule, lefbulte de; iemand die zichzelf voortdurend ophemelt, die voortdurend opschept

lefdoekien et; lefdoekje, pochet

lefferd de; opschepper, zwetser

leg, legge de 1. het leggen van eieren 2. baarmoeder bij pluimvee

legaot, legaat et; legaat

legbak de; bep. bak waarin kippen leggen

lege bn. 1. laag: het tegengestelde van hoog, niet ver opwaarts gaand 2. van lage toon, klank 3. laag van prijs, gering van waarde enz. 4. zuidelijk (van de wind) 5. niet zwaar, niet streng 6. minachtend, laatdunkend 7. gemeen, smerig

legen ww.; legen, leegmaken

leger et 1. haeleger, soms ook inzake reeën legermacht 3. grote groep 4. laag gestapelde turf in het turfveld waar de *slag* tegenaan werd gestort

legeren ww. 1. legeren: van bep. gewassen, met name graan 2. een leger hebben (van een haas)

legerschaore de; heerschaar, legerschaar

legerstee, legerstede de 1. ruimte, plaats voor een graf 2. graf

legeteren ww.; door een legaat schenken

legettien, langettien, lagettien et; gehaakt sierrandje aan de ondermuts

legevene z. *leegvene*

legge de 1. laag over de deel uitgespreide garven (om gedorst te worden) 2. z. *leg*

legger de 1. dier dat eieren legt 2. degene die legt, vooral: degene die de garven neervlijt dragende balk, vooral onder een vloer 4. onderste molensteen 5. vierkant stukje hout, als een soort dobbelsteen gebruikt bij een bep. dobbelspel 6. bep. openbaar register, o.m. van de percelen met kadastrumnummers 7. ontsteking aan het spronggewricht van een paard

legghokke et; legnest

legien et; kleine laagte, niet zo grote en diepe, lage plek

legister z. *liguster*

legkaaste, ligkaaste de 1. legkast 2. bep. ruimte waar kippen hun eieren kunnen leggen: legnest

legkorrel de; bep. korrelvormig kippenvoer: legmeel

legplaanke de 1. plank over een sloot 2. plank om potten en pannen op te leggen 3. kastplank, vaak: die los is 4. leesplank 5. plank aan het voeteneind van een bedstee

legreuster et; soort rooster waarop de kippen eieren leggen

leguster z. *liguster*

legvoer et; legmeel

lei de 1. dijk om het veen die het water van het hogere gebied tegen moet houden 2. z. *leie*

leibaand, leidebaand de; leiband

leide et; leidsel, vaak: beide leidsels

leiden ww. 1. leiden 2. in een bep. richting doen groeien, van bomen en planten, maar ook van hoorns van rundvee 3. z'n leven doorbrengen, ondergaan

leider de 1. leider, iemand die leiding geeft 2. leiding van de pomp

leidiak de; hetz. als *lei*

leiding de 1. het leiden, besturen 2. de leiders 3. buis e.d. waardoor iets geleid wordt

leidingwaeter et; water van de waterleiding

leie, lei de; dakpan van lei, leipan, ook: lei om op te schrijven

leiker de; baggerman met baggerbeugel

leiliende de; lindeboom die geleid wordt

leins bn.; het op te pompen water niet vasthoudend

leipere, leipereboom en var. de; pereboom die geleid wordt (tegen muur, schutting e.d.)

leischut et; schutting waartegen men een boom leidt

leislout de; hetz. als *waeterlossing*; ook: laatste afwateringssloot die naar de boezem loopt

lek I et; lek, lekkende plaats

lek II bn.; lek *lek wezen*, ook: neusdrop hebbend of incontinent zijnd

lekaol, lekaal et; lokaal

lekaol, lekaal bn.; plaatselijk, lokaal

lekblad et; blad waarin de afwas kan staan uitlekken voordat die wordt afgedroogd

lekei de; lakei

leket et; loket

lekker bn., bw. 1. lekker 2. niet goed wijs, gek, vooral in *niet lekker* 3. niet eerlijk, achterbaks (in ontkenningen) 4. net goed

lekkerties bw.; lekkertjes: prettig

lekmelk de; melk die nalekte

lekneuze de; neus die lekt bij verkoudheid

leknust et; lekplaats waar het veel lekt

lekschooien ww. 1. iemand in een ongunstig daglicht stellen 2. in bedekte termen praten om iets gedaan te krijgen of iets te verwerven

lekschouwen z. *lakschouwen*

lekse z. *les*

leksem in *et leksem opzeggen* de les lezen, de mantel uitvegen, *et leksem anzeggen* e.d. id.

lekspeune en var. z. *lekutter*

lekstee de; lekplaats

lekstoppe de; twee stukjes blik e.d. met rubber ertussen om het lek van een pan te dichtten

lekutter, lekspune, lekspeune de; lekspeen

lelietje-der-dalen et 1. salomonszegel 2. lelietje-van-dalen

lelk bn., bw.; kwaad, boos

lelkens de; kwaadheid, boosheid

lelkihied de; boosheid, kwaadheid

lel, lelle de 1. lel van bep. vogels, met name van hanen; ook bij geiten, schapen 2. stuk loshangende huid 3. snottebel onder de neus 4. oorlel 5. hoofd 6. flinke tik, harde klap, vooral: klap met de hand 7. harde trap 8. hoerachtige lellebel

lellebel, lellebelle de; lellebel

lellegien et; oorlel

lem, lemmer et; lemmer van een mes

Lende en var. de; naam van een bekende Stellingwerper rivier: Ned. Linde

Lendediek, Lendiek de; dijk langs de *Lende*

Lendehuj et; hooi van het laaggelegen hooiland langs de *Lende*

Lendelaand et; land langs de *Lende*

Lendeman de; elk der arbeiders die meehielpen om de *Lende* te kanaliseren

Lendesloot en var. de; sloot nabij of uitmondend in de *Lende*

Lendestok et; stuk land nabij, gelegen tegen de *Lende*

leng, lengde de 1. leng: taai en kleverig deel in het brood 2. in *leng in de melk* toestand van melk die bijna bedorven is

lengen ww.; langer worden (van dagen)

lengte, lingte de; lengte

lengteroe de; *roe* in de lengte gezien

lennegiesan bw.; zo langzamerhand

lens z. *leens*

lenteren z. *laanteren*

lepel de 1. eetlepel, ook theelepel e.d. 2. oor van een haas 3. soort splitbout

lepelaar de 1. bep. vogel: lepelaar 2. haas

lepelbak de; bakje waarin men lepels en vorken bewaart

lepelbekertien z. *lepelvasien*

lepelbore de; bep. gereedschap van een klompenmaker: boor met lepelvormig uiteinde

lepeldief, lepeldiefien, lepeltiesdief, lepeltiesdiefin, lepeltiesbloeme, vorken-en-lepels, vork-en-lepel, lepels-en-vorken et; herderstasje

lepeleide de; bep. eg: met tanden die onder naar verhouding breed zijn

lepelkorf de; korfje waarin men de lepels, vorken en evt. messen had

lepellae de; kleine lade in een keuken waarin men de lepels bewaart
lepelrakkien et; lepelrek
lepelstael, lepelstele de; lepelsteel
lepelgoed et; herderstasje
lepelvasien, lepelvaeze, lepelbekertien et; lepelvaasje
lepelziekte de; ziekte door ondervoeding
leperd z. *lieperd*
lepiene, fielepiene de; lupine
lepienepolle de; plant van het geslacht lupine
lepigheid z. *liepighied*
leppe, hujleppe, splitleppe, splitlepel de 1. spade: met vrij korte of evt. langere rechte steel enrecht, vlakbladineenpunttoelopen; ookwel enigszins gerond of bijna recht aan het eind, ook speciaal voor het uitgraven van boomstronken, verder: het blad van een bep. smalle spade, nl. het *stikschoppien* 2. hooispade, lange, rechte spade om hooi of kuilgras te steken
leppen z. *laepen*
leppien et; kleine schop met rechte steel; het uiteinde van het blad loopt in een punt uit
lerer de; leraar
les, lekse de; les
lesreuster, lesrooster et; lesrooster
lessend, lessies, lesses, lestend bw.; laatst, onlangs
lessendaegs bw.; laatst, onlangs
lessener, lessenaar de; lessenaar
lest, lest- z. *laest(-)*
let in *let om let* op het kantje af, verder in *lang om let* tenslotte, uiteindelijk
Latien, Latiens, Letien, Letiens et; Latijn
letierpaol z. *lantierpaol*
letten ww. 1. belemmeren, hinderen 2. nadelig, bezwaarlijk zijn voor
letter de 1. letter, bep. schrijfteken enz. 2. de andere zijde van een munt dan met de wapenfiguur leeuw
letterdrop de, et; drop met vooral letters als versiering of in de vorm van letters
letteren ww.; van lettertekens en andere kleine motiefjes voorzien
lettergaoren et; borduurgaren
letterlappe de; letterlap, letterdoek
letternaalde de; bep. bordurnaald
leugebas de; herderstasje
leugenbaank in *op 'e leugenbaank* op een bankje sterke, aangedikte verhalen vertellen
leugembaste de; leugenaar
leugenbeest et; leugenaar
leugenbuul, leugenpuul, leugenpuil de; leugenzak
leugenpoede de; leugenzak
leunspaon de; leunspaan
leuven z. *geleuven*
leuze, leunze, luuns de 1. luns, splitbout 2. devies, kernachtige uitdrukking om te kenschetsen
leven, levend I et 1. leven 2. levenswandel 3. wat iemand tijdens z'n leven meemaakt 4. levendigheid 5. genot, plezier in bep. aspecten van het leven 6. drukte en herrie, lawaai 7. prostitutie 8. vlezig, gevoelig deel van het lichaam, vooral: het gevoelige vlees onder de huid
leven II ww. 1. leven 2. in zijn onderhoud voorzien, z'n huishouding voeren, een bep. staat voeren 3. voortbestaan 4. intens bestaan 5. zeer levendig doen, ook: krioelen

levend bn. 1. levend, in leven zijnd 2. voorkomend, in gebruik 3. z. *leven* I

levendig, leventig bn. 1. in leven, levend 2. actief, druk en levenslustig, speels 3. druk, met veel beweging 4. helder en duidelijk

levenmaaker de; lawaaimaker, iemand die veel drukte teweegbrengt

levensbliedschap de; levensvreugde

levensgeveer en var. et; levensgevaar

levenslocht et; levenslicht

levensverstaand et; vermogen om verstandig, op intelligente wijze te leven

levenszat bn.; levensmoe

leveraansie de; leverantie: het leveren

leverber bn.; leverbaar

lewaai, lawaai et; lawaai

lewaaien ww.; lawaai, herrie maken

lewaaiier de; stevige klap

lewaaiierig bn.; lawaaiierig

lewaaisausien et; lawaaisaus

lewaaischopper de 1. iemand die hard schreeuwt, die tekeergaat en veel lawaai maakt 2. enorme opschepper

lewei z. *laweie*

lewine z. *lawine*

lezen ww. 1. lezen 2. bijeenzamelen, met name van aren

lezeri'je de 1. het steeds lezen 2. materiaal om te lezen

li'j, li'je zn., in *in 't li'j(e) valen* toegeven, z'n boosheid vergeten, vlot bedaren

li'j bn., bw. 1. windvrij, in de luwte 2. zacht (van het weer) 3. lauw

li'jen ww. 1. luw zijn, minder winderig 2. windvrij maken

li'jkaant, li'jtekaant de; de kant uit de wind, de luwe zijde

li'jlaand et, in *in li'jlaand* tot rede; ook: aan lagerwal

li'jschoel et; van stokken opgezet 'geraamte' met bossen riet erachter, waarachter men in de luwte het riet tot bossen kon binden

li'jschut et; schutting, schot tegen de wind

li'jte de; luwte

libelle de; bep. insect: libel

libellespeltien, libelle et; soort haarspeldje met de vorm van een libelle

lichem, licham et 1. lichaam van mens of dier, ook romp daarvan 2. organisatie, vereniging e.d

lichemsomvang de; omvang van iemands lichaam

lichemsonderhoold et; verzorging van iemands eigen lichaam

lichies bw.; in lichte mate, met een nogal gering effect

licht I bn. 1. licht, niet zwaar enz. 2. van een koe: gemakkelijk melk gevend, de melk gemakkelijk latende schieten 3. niet zwaar op de hand, niet zwaarmoedig 4. met een licht gevoel in het hoofd, enigszins duizelig 5. niet groot (van mogelijkheden, kansen) 6. niet zeer rechtzinnig 7. niet zo ernstig, onbeduidend, niet van groot belang 8. licht van zeden

licht II bw. 1. in lichte mate 2. gemakkelijk gaand, niet zwaar om te doen 3. het nogal gemakkelijk opnemend, niet zwaar op de hand, niet ernstig, niet van groot belang 4. wellicht, in elk geval, zonder dat er problemen ontstaan

lichte z. *lichter*

lichtelik bw. 1. lichtelijk, enigszins, in enige mate 2. waarschijnlijk, wellicht, met grote kans

lichten ww. 1. het iemand of zichzelf minder zwaar maken 2. minderen wat bep. activiteiten, omstandigheden betreft 3. verlagen van het land, van de bodem door grond weg te halen dat

onder de bovenste laag zit 4. optillen, in enige mate opheffen 5. rooien van aardappelen 6. in 't gat lichten uit een zittende houding overeind komen 7. de inhoud nemen (uit)

lichter, lichte de 1. strop, elk der stroppen waardoor een arm, boom van het eenspan loopt, ook: elk der leren kokers met dezelfde functie; ook: strop gebruikt om paarden aan het halshout te bevestigen; door de ring ervan liep de disselboom 2. draagdoek, mitella 3. kleine hefboom waarmee men de klink oplicht 4. dat onderdeel van een eg waarmee men die oplicht: een ketting met een handvat in de vorm van een halve ring 5. beddenkwast of soortgelijk koord e.d. met handvat waaraan men zich, in bed liggend, kan optrekken

lichterhoolder de; driehoekje aan éénspan waarmee door de kracht van het paard de wagen wordt tegengehouden

lichterlaaie in brand (met grote vlammen), in *in lichterlaaie*

lichtgeleuvig bn.; lichtgelovig: snel iets gelovend

lichtgevulig bn.; zich iets snel aantrekkend, gevoelig

lichtheufdig bn. 1. snel zenuwachtig, gauw overspannen 2. snel kwaad 3. met een licht draaierig gevoel

lichtkaans ww.; wellicht, (zeer) waarschijnlijk

lichtketten et, de; hetz. als *lichter*, bet. 4

lichtlaanshuj et; hooi van onbemest land en/of van gras dat in hoofdzaak niet als cultuurgewas is gezaaid, veelal: van de lage hooilanden

lichtlopen ww.; het kunstje waarbij men loopt terwijl men de ander op z'n voeten heeft staan

lichtmelkt, lichtmelke, lichtmelks bn.; licht, gemakkelijk te melken, de melk gemakkelijk latende schieten

lichtveerdig bn.; lichtvaardig: ondoordacht

lichtzaod et; kleine graankorrels of zelfs lege omhulsels zonder graankorrel

lichtzeggerig bn.; snel en veel pratend

lid 1. lid; als mv. ook wel: lichaam 2. gewricht 3. vingerlid 4. lid, penis van een hengst 5. malle of grappige persoon, vreemde snaak, onverschillige persoon

lidmaat de, et; lidmaat

lidmaatschap et; lidmaatschap

lidruske, lidrus de 1. lidrus, moeraspaardestaart, ook wel: benaming voor andere leden van de paardestaartenfamilie, zoals heermoes 2. holpijp 3. lidsteng

lidziekte de; bep. gewrichtsziekte, vooral bij kalveren

lie, lie- z. *lee(-)*

liebödden z. *liefbotten*

liedanzegger z. *leezegger*

liedeboek et; liedboek

liedelik bn. 1. er slecht, ziekelijk uit ziend 2. lijdzaam, gelaten

lieden ww. 1. verdragen, verduren 2. toestaan, niet bezwaarlijk zijn of vinden 3. mooi of prettig vinden, graag mogen 4. ondervinden, ondergaan 5. ellende en/of pijn ondervinden 6. een ongunstige werking ondergaan

lieder de 1. iemand die aan een bep. ernstige, langdurige ziekte lijdt, vroeger vooral: aan tuberculose 2. persoon die op elk moment een gemene streek kan leveren, loeder, minne kerel; ook wel: een gemeen dier, een valse hond 3. misvormd, gebrekkig, ziekelijk dier, ook: dat qua groei achterblijft

liederi'je de; het bij voortduring lijden

liederig bn. 1. waarbij men nogal te verduren heeft 2. met een ongezonde gelaatskleur, er ziekelijk uitziend 3. van vee: er slecht, gebrekkig uitziend, kennelijk zonder groei 4. botgallig 5. pover, er slecht uitziend 6. gemeen, als een loeder

liederlik bn. 1. met een ongezonde gelaatskleur, er slecht uitziend 2. een povere indruk makend, slecht groeiend, ziekelijk

liedertien et 1. kleine *lieder* 2. sneeuwkllokje

liedzem bn. 1. zachtmoedig, toegevend, met gevoel voor de ander 2. gelaten, zonder in actie te komen 3. broos, kwetsbaar 4. in *liedzem weer* regenachtig, ook wel: niet erg koud weer

lief I et 1. lichaam of romp, soms: middel 2. onderlijf, buik 3. baarmoeder 4. deel van een jurk dat het bovenlijf bedekt 5. iemands leven 6. geliefde

lief II bn., bw. 1. lief, bemind 2. vriendelijk, met een goed karakter, prettig in de omgang 3. best, geacht, vooral in uitroepen 4. mooi en aangenaam stemmend, prettig om te zien en/of te horen 5. zeer waardevol, dierbaar 6. graag, gaarne

liefbaand, zegelbaand de; netvormige band van touw of stroken linnen, nl. bij een koe aangebracht om het naar buiten komen van de baarmoeder te verhinderen

liefbod- en var. z. *liefbut-*

liefboelsen ww.; hetz. als *liefbutten*

liefbols, liefbuuls, liefbuuls, liefbuulsk, liefbuuts, liefbuts, liefbeuts, liefbots bn.; lijfbiedend, de toestand waarbij de baarmoeder naar buiten komt, vaak vlak voor en/of na het kalven

liefbutten, liefbotten, liefbötten, liefbodden, liebödden ww.; lijfbieden, naar buiten komen van de baarmoeder bij een koe

liefbutter, liefbudder, liefbötter, liefbotter, liefbuter, liefbolder de; koe waarvan de baarmoeder naar buiten komt

liefdebrood de; situatie waarbij een oud paard niet wordt verkocht maar z'n laatste levensjaren mag slijten op de boerderij van z'n boer (in verb.)

liefdelik bn.; liefderijk, met gevoel van liefde

liefdewark et; vrijwilligerswerk

liefdracht de; kleding die men aanheeft

liefhebber de 1. iemand die in sterke mate houdt van een bep. iets 2. iemand die in principe iets wil kopen

liefhebberij de 1. hobby, tijdverdrijf 2. enthousiasme 3. belangstelling

liefhebster de; manzieke vrouw

liefien et; lijfje, met name: kledingstuk van vrouwen

liefloep de; diarree

liefnet et; netvormige band van touw of stroken linnen: bij een koe aangebracht om het naar buiten komen van de baarmoeder te verhinderen

liefzeerte, liefzeer de; buikpijn

liegbeest et; grote leugenaar

liegebasse, liegebaste, liegebaaste, liegebatte de; leugenaar

liegebuul de; leugenaar, leugenzak

liegen ww. 1. liegen, bewust onware dingen zeggen 2. bep. kaartspel spelen: liegen 3. in *d'r niet omme liegen* niet voor de poes zijn

liegepoede, liegpoede de; leugenaar

lieger, liegerd de; leugenaar

liegerig bn.; leugenachtig

liek I et; lijk, dood lichaam

liek, lieke, geliek II bn., bw. 1. eender, identiek, op gelijke wijze 2. net als, gelijk een 3. gelijkmatig, evenredig 4. even hoog, met een glad, vlak oppervlak, effen 5. recht, vlak 6. precies, secuur, pal 7. zonder schulden, zonder dat men een ander nog hoeft te betalen 8. puntgaaf, goed, voor elkaar, in orde, vooral in *liek wark* 9. tegelijkertijd, op hetzelfde moment

liekas voegw.; zoals

liekauto de; lijkauto

liekbaore de; lijkbaar

liekdak et; laag riet in het dak van een boerderij

liekdeure de; lijkdeur

liekdoorn, likdoorn de; likdoorn

liekdreger de; lijkdrager

lieke, gelieke bw. 1. in dezelfde hoge maat aanwezig, van gelijke graad 2. tegelijk
liekederen, liekwederen, liekwieder ww. 1. tot overeenstemming komen inzake de goederen en de prijs ervan, tot een voor beide partijen juiste afwikkeling van koop en verkoop komen 2. vlak, effen maken, met de grond gelijk maken, opruimen 3. iemand uit de weg ruimen 4. opheffen

liekegoed bw. 1. evengoed, evenzeer 2. met gelijk resultaat, met dezelfde mogelijkheden 3. niettemin, evenwel

liekehusien z. *liekhusien*

liekeltien z. *lieker(d)*

liekem bw., in *liekem allienig* geheel alleen

liekemin bw.; evenmin

lieken I in *in de lieken kommen* weer goed komen, weer recht praten; verder in *uut de lieken* uit het normale verband, vooral: de normale mogelijkheden van het menselijk lichaam te buiten gaand

lieken II ww. 1. lijken, gelijkenis hebben 2. aanstaan, als prettig ervaren 3. schijnen

liekens, liekes bn., bw.; eender, identiek

lieker, liekerd, liekeltien de; lineaal

lieker in *nooit lieker (-)* net alsof, het schijnt beslist zo te zijn

liekese de; gelijke, hetz. als *geliekese*

lieketoeke bw.; hetz. als *toegelijke*

liekevule, liekeveule I bw.; eender, evenveel waard

liekevule, liekeveule II; ook los van elkaar geschreven onbep. telw.; evenveel

liekewel, liekwiels, liekwels bw. 1. niettemin, echter, toch 2. net zo goed, eender

liekhokkien et; baarhuisje, eerder ook lijkhuisje

liekhusien, liekehusien et; baarhuisje, vroeger ook lijkhuisje

liekinge in *in de liekinge kommen* de onstuimigheid van z'n jeugd kwijt raken

liekkiste de; lijkkist

liekklied, liekkleed et; lijkkleed: kleed over de lijkkist

liekkoetse, liekkoets de; lijkkoe

lieklaeken et; lijklaken: kleed over doodkist

lieklaene de; lijkweg

liekleggen, geliekleggen ww.; zodanig leggen dat het materiaal gelijkligt

liekliggen, geliekliggen ww.; gelijkliggen

lieklocht de; lijklucht

lieklopen, gelieklopen ww.; gelijklopen

liekmaeken, geliekmaeken ww.; gelijkmaken

liekmenner de; degene die de *liekwaegen* ment

liekomme, geliekomme bw.; met gelijkwaardigheid van hetgeen men uitwisselt, ruilt

liekop, geliekop bw.; in *liekop gaon* even snel (gaand, vorderend), z. ook *geliekop*

liekrieder de; koetsier op een lijkkoe

liekschouwen ww.; een lijkschouwing verrichten

liekstaon, geliekstaon ww.; gelijkstaan

liekstaosie de; lijkstoot, vooral: die men in z'n verbeelding had gezien, als teken van een naderend sterfgeval

liekstellen, geliekstellen ww.; gelijkstellen

liekvienen ww.; de zaken eender vinden, het met elkaar eens zijn

liekwaegen de; lijkwagen, eerder ook in de vorm van een boerenwagen met zo mogelijk een zwart paard ervoor

liekwederen z. *liekederen*

liekweg de; weg die men volgde voor een begrafenis, lijkweg

liekwels z. *liekewel*

liekwiedaasie de; liquidatie

liekwit bn.; lijkwit

liekzelde bn.; eender, om het even

liekzetten, geliekzetten ww.; gelijkzetten

liem, liem- I de, et; lijm(-)

liem, liem-, leem II de, et (met lang ie); leem(-)

liembaand de; lijmband

liembaanke de; leembank

liembulte de; hoop leem

liembusse de; lijmpot in de vorm van een bus

liemdele de; deel, d.i. de harde vloer van leem in de schuur, eerder: dorsvloer van leem

liemen I ww 1. met lijm vastmaken 2. door te vleien, mooi te praten de verhoudingen herstellen of nog beter maken

liemen II bn.; van leem

liemerig bn.; leemachtig

liemfklere de; lymfklier

liemflesse de; fles waarin lijm zit voor het gebruik

liemhoogte de; hoogte in het land

liemhutte de; hut deels van leem opgebouwd, vooral voor het bewaren van aardappelen voor de winter

liemig bn.; leemachtig

liemklippe de; harde laag leem

liemklute de; kluit leem

liemknikker de; lemen knikker

liemkoele de; leemkuil

liemlaoge de; leemlaag

liemstamper, liemstaamper de; stamper gebruikt bij het maken van een lemen vloer in de schuur van een boerderij

liemstok de; lijnstok

liemstroke de; lange, smalle strook plastic met bep. kleefstof die in huis kwam te hangen

liemte de; leemte: gemis, hiaat

lien in *te lien* te leen, geleend, uitgeleend

liende, liene de 1. lijn, touw, draad waarlangs men een pad, tuin, sloot etc. uitzet, een pad afsteekt etc., ook metseldraad 2. lijn om mee vast te binden, aan vast te houden 3. waslijn 4. lijn waaraan een schip wordt voortgetrokken, jaaglijn 5. hetz. als *leide*, d.i. leidsel 6. hetz. als *liendeboom*, bet. 1

liendeblad et; lindeblad

liendebloeme de; lindebloem

liendeblossem, liendebloesem, liendebluisem, liendebluisel et; bloesem van de lindeboom

liendeboom, lieneboom de 1. lindeboom 2. weesboom 3. hetz. als *liendepaol*

liendedraad de, et 1. de draad waaruit een waslijn bestaat 2. draad bestemd of geschikt voor een waslijn

liendehoolt et; lindehout

liendehoolten bn.; van lindehout

liendehunning, liendehunnig de; honing van de bloem van de lindeboom

liendeknieper de; knijper

liendepaol, lienepaol de; elk der lange palen waartussen een waslijn is gespannen

lienderak z. *linnenrak*

lienderd in op 'e *lienderd* moeten iets moeten lenen

liendespander, liendespanner de 1. soort katrolletje waarop het eind van een waslijn is gewonden en dat men, om de lijn strakker te krijgen, met een schroevendraaier rond kan draaien tot de lijn voldoende opgespannen is, waarna het zich blokkeert; met een draad aan één der palen van de waslijn bevestigd 2. steunpaaltje tegen elk der beide palen aan het eind van een waslijn

liendestok, lienestok de; losse stok die men ter ondersteuning onder het midden van een waslijn steekt

liendetouw et 1. touw waaruit een waslijn bestaat 2. bep. touw als onderdeel van het geheel van touwen met behulp waarvan men hooi bijeen deed slepen door een paard 3. touw bestemd of geschikt voor een waslijn

liene, liene- z. *liende(-)*

lienement de; bep. middel tegen rugpijn, spit e.d

lienen ww.; lenen

lienendeweer bw.; in 't *Is toch mar lienendeweer* gezegd als men elkaar niet langer cadeaus geeft bij verjaardagen e.d., omdat men toch steeds geeft van dezelfde waarde als men gekregen heeft

lieneulie de; lijnolie

lienig bn.; lenig: veerkrachtig, zich soepel bewegend

liening de; lening

lienkoeke de; lijnkoek

lienkoekemael et; hetz. als *lienmael*

lienkoekpap de; pap uit lijnkoek

lienmael et , de; lijnmeel

lienmaelpappien, lienpappien et; papje van lijnmeel

lienmaelslobber de; bep. voer voor de koeien, bestaande uit een mengsel van vooral lijnmeel en water

lientworm de; var. van *lintworm*

lienzaod et; lijnzaad

liep, liepe bn., bw.; gewiekst, slim, soms ook: bijna gemeen, haast doortrapt

liepen, lippen ww.; huilen, vooral: zachtjes

liepenbek de; iemand die voortdurend huilt

lieperd, leperd de 1. iemand die erg gewiekst is, soms ook: die bijna gemeen is 2. haas

lieper, lieperd, lipper, lipperd de; iemand die voortdurend huilt, jankt

lieperig bn.; betraand als gevolg van huilen

liepighied, lepighied de 1. het gewiekst, slim zijn 2. een gewiekste zet

liepkont de; iemand die voortdurend huilt, jankt

liepogen mv.; ogen met rode randen

lier de; klap (die men geeft)

lier, liere de 1. lier (bekend muziekinstrument) 2. bep. hijswerktuig, windas 3. lange, dunne persoon, in verb.

liereboom de 1. lange, magere vrouw 2. benaming voor de middelvinger

lieredri'jer de 1. iemand die een lier bedient, nl. door eraan te draaien 2. liereman: lieredraaijer

liereman de; liereman: lieredraaijer

lieren ww.; hijsen met een lier

liesbaand de; breukband

liesbreuk, liesbreuke, lieskebreuke de; liesbreuk

liesien in een *vlijtig liesien* vlijtig liesje

lieske, leeske de; lies: plooi tussen onderlijf en bovenbeen

liesleerze de; lieslaars

liest, leest, leeste, list, liste I de 1. schoenleest 2. z. *lieste*

liest, liefst II bn. 1. het meest graag 2. erg graag 3. het meest lief aandoend, het meest vriendelijk

lieste, liest, liste, list de 1. lijst om een schilderij, foto e.d. 2. lijst van een schoorsteenmantel 3. geordende reeks namen of andere aanduidingen onder elkaar 4. z. *lis*

liester de 1. lijster 2. merel 3. tener meisje of vrouw

liesterbeie de; lijsterbes (de vrucht of de boom)

liesterbeugel de; lijsterboog

liesterboom de; lijsterbesseboom

liesterflapper de; iemand die met behulp van netten lijsters vangt

liesterstrik de; lijsterstrik

liesterstrikken ww.; lijsters vangen met de lijsterstrik

liestervanger de; iemand die lijsters vangt

liestwark, liestwaark et; lijstwerk: lijst van een schilderij, een voorwerp enz

liet et; var. van *lied*

lietieswieze de; wijs van een liedje

lietieszanger, lietieszinger de; liedjeszanger

lieuw z. *leeuw*

lievelao, lieverlao, lieverlee in zo *lievelao* zo langzamerhand, van lieverlee, van *lievelao* id.

lievenheersbesien, lieveheersbesien et; lieveheersbeestje

liever bw. 1. aardiger, hartelijker 2. bij voorkeur

lieverd de 1. beminde persoon 2. beminnelijk iemand, ook gezegd van een mooie plant of een lief dier

lievig bn. 1. met een dik lijf 2. lief, aardig doend

liezen z. *koekoeksbrood*

liflaffien, liflappien et; liflafje, eten dat niet veel voorstelt

liftoge et; lus van leer die met een riem op verschillende hoogten aan het paardetuig kan worden gezet

liggen ww. 1. liggen 2. ziek zijn en daarbij het bed houden 3. begraven zijn 4. zich bevinden, gelegen zijn, zich ophouden op een bep. plaats, en evt.: zich in een bep. toestand bevinden 5. bij iemand op visite zijn, over de vloer zijn 6. niet gebruiken, niet ten uitvoer brengen, niet benutten 7. in: *liggen gaon* rustig worden (van de wind) 8. verblijven 9. te wijten zijn aan, in *liggen an* 10. een bep. gevoel geven wanneer men ligt, bijv. *Dat bedde ligt noflik* 11. belast zijn met een contractuele verplichting e.d. 12. bezig zijn, aanhoudend iets doen

ligger de 1. iemand die ligt 2. dier met opeenhoping van vocht in één der gewrichten, dat daardoor komt te liggen 3. vochtgezwel aan de poot van een koe of van een paard, ook: in de flank van een paard 4. draagbalk, met name van een brug, ook vloerligger e.d., ook liggende balk anderszins: met name in een gebouw, bijv. elk der ronde balken in een ouderwetse stal met stro of plaggen erop; elk der zware dwarsbalken die stijlen in een schuur verbinden, liggende steunbalk in een schuur waar het dak op rust, ook: dwarsbalk die twee stijlen van een klokkenstoel verbindt

liggeri'je de 1. het liggen 2. het bed, de bedden met dekens etc. waarop men zal gaan slapen, slaappleats 3. de benodigdheden voor een slaappleats

liggerig bn. 1. geneigd tot liggen 2. hetz. als legerig

ligging, ligginge de 1. het liggen, de wijze van liggen 2. het gelegen zijn 3. wegligging van met name een auto 4. slaappleats

ligkaaste z. *legkaaste*

liguster, leguster, legister de; liguster

lijmker de; lijmerd

lijn, lientien de; lijn

lijnen ww. 1. aan de lijn doen 2. liniëren

lijnig bn.; goed van ledematen (van koeien)

lijntiestrekker de 1. iemand die lijnen, strepen trekt 2. iemand die wegmarkeringen aanbrengt, met name in de vorm van lijnen langs en tussen de rijstroken

lijntrekker de 1. degene in een verband van werkenden die zich nauwelijks inspanst 2. iemand die wegen van bep. markeringen voorziet: met name witte lijnen langs rijstroken

lijs de 1. lange, slappe meisjespop 2. lange, dunne vrouw

lijspoppe, lijsepoppe de; poppelijs

lik de 1. beweging met de tong over iets 2. in meerdere of mindere mate vloeibare stof, kleine hoeveelheid of restje eten 3. flinke klap, tik die flink aankomt 4. nor, bajes 5. in *lik op/om stok* lik op stuk 6. in *de lik hebben an* een hekel hebben aan, er de gek mee hebben, er genoeg van hebben

lik-me-'t-vessien, lik-an-'t-vessien en var.; likmevestje, van nul en gener waarde, onbetrouwbaar, in *van lik-me-'t-vessien* en var.

likdoorn z. *liekdoorn*

likeurtien et; likeurtje

likkebaorden ww.; likkebaarden

likstien de; liksteen

lil z. *trillebille*

lilkerd z. *lillikerd*

lillen ww.; trillen van de buitenlucht door de warmte

lillerig bn.; lillend

lillik bn. 1. lelijk 2. niet smaakvol, niet fraai 3. van een ongunstige aard, op ongunstige wijze, onaangenaam 4. boos

lillikerd, lilkerd de 1. iemand met een lelijk gezicht 2. lelijke gelaatsuitdrukking

linderak z. *linnenrak*

lingte z. *lengte*

linkerbille de; linkerdijs

linkerbuse de; linkerzak (in kleding)

linkerdolle de; bovenste en omhoog wijzend handvat aan een zeis

linkerhoze de; linkerhous

linkerpote de 1. linkerpoot, ook (ruw): linkerbeen 2. iemand die linkshandig is, o.m. bij lichamelijk werk

linkerwenk de; drijver aan het linkereind van een rij drijvers bij de jacht

linksghied de; linksheid: het *links* zijn

linksomme bw.; linksom

linksveur I de; linksbinnen of linksbuiten (bij voetbal)

linksveur II bw.; linksbinnen of linksbuiten spelend (bij voetbal)

linkzem bw. 1. enigszins gluiperig, een beetje gemeen, stiekem 2. zeer handig

linne- z. *linnen-*

linnekappe de; linnen kap op kapwagen

linnen I et 1. linnen, lijnwaad 2. linnengoed

linnen II bn.; van linnen

linnengoed, linnengoed et; linnengoed

linnenkaaste, linnekaaste de; linnenkast

linnenkorf de; korf, mand waarin het linnen wasgoed kwam

linnens bn.; van linnen

linnenmaande de; mand voor het linnen wasgoed

linnenrak, linnerak, linnerek, linnenrek, linderak, lienderak et 1. groot houten rek dat uit twee delen bestaat die aan de bovenkant aan elkaar vastzitten en daar t.o.v. elkaar kunnen draaien, en waarop lakens en ander wasgoed ter droging wordt gelegd, ook gebruikt om dekens te luchten, voor het uitkloppen van matten e.d. 2. zeer mager dier, vooral gezegd van een paard

linnenwas de; wasgoed dat bestaat uit linnengoed

lintdrop, lintdrup et, de; lintvormig drop

linter, linte de; dunne en lange persoon, evt.: tenger vrouwtje

linterig bn.; mager en bleek

Liphuuster bn.; van, m.b.t. *Lippenhuzen*

lipketip de; scholekster

liplasse de; houtlas waarbij de platte, uitgespaarde helft van het ene uiteinde op dat van het andere sluit

lippe de 1. lip 2. lipvormige ombuiging aan een hoefijzer 3. neus waar de klink van een deur in valt 4. klein onderdeel van het sluitwerk van een deur dat vlak onder de klink zit en dat deze bij het draaien aan de deurkruk of de deurring omhoog duwt

lippen z. *liepen*

lipper, lipperd z. *lieper(d)*

lis, lieste de; lis, bijv. *de gele lis/lieste* gele lis

lispelboom de; populier

lispelen ww.; lispelen: zwak, onduidelijk spreken, ook: het gebrekkig uitspreken van de s en de z

lissemties bw.; licht, gemakkelijk en oppervlakkig werkend

list de 1. list, slimme vondst 2. z. *liet, lieste*

liste z. *lieste, liet*

listerig, lusterig bn.; met zodanige weersgesteldheid dat men het geluid van elders goed kan horen

lit et 1. deksel (ook van een wc) 2. oog van een aardappel

literetuur, litereatuur- literatuur(-)

liters bn.; met de inhoud van een liter

literskanne, literkanne, literkannegien de; literkan

lits in *van lits om li'j* van alle kanten, zodanig dat het goed raak is

litse de; lichaam, in *op/om/over de litse krieges/ geven* een pak slaag

Liwwadden, Luwadden et; Leeuwarden

Liwwadder, Luwadder I de; iemand uit *Liwwadden*

Liwwadder, Luwadder II bn.; van, m.b.t. *Liwwadden*

lobardie, lebardie de 1. platte, harde strohoed 2. bep. hoge hoed van harde stof

lobbe, lebbe, labbe de 1. lel onder de kop van bep. vogels, vooral bekend van hanen 2. bel snot die uit de neus hangt 3. onderkin

lobberd de; groot dier of mens

lobberen, lobben, lobberen ww.; lubberen: sabbelen, lurken, likkend opzuigen e.d.

lobberig bn. 1. dik en vet 2. slobberig 3. onprettig, onbestemd

lobbes de, in *een goeie lobbes* een goedige vrouw, man

lobbig, lubbig bn. 1. dik en vet, stevig, rond gebouwd 2. niet bep. dun

lochien et 1. lichtje 2. luchtje, geur 3. reukwater, odeur

locht I et 1. licht 2. lamp, lantaarn, lichtpunt
e.d 3. verkeerslicht of ander sein 4. het verlicht zijn, het niet duister zijn 5. gezichtsvermogen
6. opheldering 7. persoon met een zeer goed verstand

locht II de 1. lucht, ook: zuurstof 2. geur die ergens hangt, ergens in of aan zit 3. dampkring, hemel, hemelgewelf

locht, lochte III bn. 1. met daglicht 2. licht van kleur

locht- licht-, lucht-

lochtbaand de; luchtband

lochtbak de; lichtbak: bak met licht, nl. om tekeningen op te maken e.d., vanouds vooral: bekend attriboot met sterk licht gebruikt door stropers, waar nl. het wild op afkomt en door wordt verblind zodat men het kan schieten

lochtbakken ww.; met de *lochtbak* stropen

lochtbanewaegen, lochtwaegen de; boerenwagen op luchtbanden

lochtbedde et; luchtbed

lochtblond bn.; lichtblond

lochtdag in *mit lochtdag* als het licht is

lochtdichte bn.; luchtdicht

lochtdrok de 1. luchtdruk 2. lichtdruk

lochtemaone, lochtmaone de 1. toestand waarbij het licht is doordat het volle maan is 2. kaal hoofd

lochten, luchten ww. 1. door de buitenlucht fris worden 2. uitstaan, dulden 3. licht worden, vooral: door het daglicht 4. weerlichten 5. licht geven, licht doen schijnen 7. oplichten, flikkeren

lochtfietser de 1. luchtfietser, fantast 2. iemand met veel lef

locthappen ww.; happen naar lucht

lochtig bn. 1. met daglicht 2. licht van kleur

lochtigblauw bn.; lichtblauw, in sterke of minder sterke mate

lochtknoppe de; lichtknopje

lochtledige et; luchtledige (fig.), in *in et lochtledige*

lochtleiding de; elektrische leiding t.b.v. de verlichting d.m.v. elektriciteit

lochtpiepe en var. de.; luchtpijp

lochtpostkevot et; luchtpostenveloppe

lochtpaol de; lantaarnpaal

lochtpunt et; punt van waaruit licht straalt, vooral: straatlantaarn, ook positieve mogelijkheid, positief aspect

lochtschaekelder de; lichtschakelaar

lochtschien de; een beetje licht, een klein beetje dat men ergens van ziet

lochtschoondag, lochtschiendag bw.; volop dag, volledig licht geworden, in tegenstelling met de schemering

lochtwaegen z. *lochtbanewaegen*

lochtwegen mv.; ademhalingswegen

lochtziepe de; zeep met veel lucht erin, bekend uit W.O. II

lochtzoeger de; luchtzuiger: kribbebijter die ook lucht zuigt

lodde de 1. hooigraaf 2. spade 3. fopspeen

lodder et 1. sperma 2. in *lodder an de kluut hebben* er warmpjes bij zitten 3. in *lodder in de ogen hebben* lodderig kijken

lodderein, loddereine, lottererein de; lodderein: l'eau de la reine

loddereindeusien et; doosje met sponsje, bevochtigd met bep. reukwater: l'eau de la reine

loddereinflessien, lotterereinflessien et; flesje met lodderein

lodderen ww.; dik, slap hangen

lodderig ww. 1. lodderig, op opvallende wijze suf, slaperig kijkend 2. dik, vet 3. vet en dikvig, glibberig en dikvig 4. in *lodderig weer* warm, zwoel weer

loden ww. 1. nagaan of iets loodrecht staat 2. een loodje aanbrengen ter verzegeling 3. een loden plaatje of blikje aanbrengen als teken dat iets is gecontroleerd of gelegitimeerd

loebes de 1. gemene of grote en ruwe hond 2. gemene en/of onverschillige kerel of jongen

loede, loete de; ovenkrabber

loederig bn. 1. gemeen, als een loeder 2. een verwaarloosde indruk gevend 3. zich niet zo lekker voelend, er ongezond uitziend 4. met uitpuilende ogen (van koeien)

loef de; holte, gat waar de 'pen' in komt van een bep. houtverbinding: loef

loeg zn.; gehucht

loege de 1. loeg, uit turf opgezette wand van een turfhoop 2. stapel turf, ook: in de vorm van een piramide, om inwateren tegen te gaan, laag van een stapel turf, in het bijzonder de bovenste laag 3. streek die men levert, bijv. *iene een loege zetten* 4. laag koren die gedorst werd, hetz. als *legge* 5. in *altied in de loege zitten* in de zorgen, problemen

loegen ww.; opstapelen, bijeenplaatsen, netjes op elkaar leggen

loeger de; degene die stapelt

loek et 1. luik in een wand, vloer: ter afsluiting 2. loket 3. vensterluik aan de buitenkant van het huis 4. bieslook

loeken ww.; trekken met het been (door paarden)

loekerd de; slimme, gewiekste persoon

loekgat et; gat dat men met een luik afsluit

loeklam bn. 1. zich niet fit voelend 2. kreupel: vlak boven de hoef, van een paard

loene in *louw loene(n)*, z. onder *louw*

loenen ww.; verlangen naar, uitzien naar

loens bn.; enigszins scheel

loenzen ww.; loensen: een beetje scheel kijken

loer, loere de 1. loer, het loeren 2. in *iene een loer dri'jen* te grazen nemen 3. in *d'r gien loer an vienen* er niets aan vinden

loerder, loerderd de; iemand die veel of stiekem loert, in het bijzonder: gluurder

loerem in *in de loerem* in de gaten; ook: in het vergeetboek

loeriezer et; bril

loering in *in de loering* zoek (geraakt)

loertien in *om 't loertien kieken* om het hoekje kijken

loete z. *loede*

loetien et; slonzig vrouwtje

lof et; loof van bep. groenten, knolloof, bladeren van de aardappelplant

lofbranen ww.; verbranden van het loof van aardappelplanten

lofferd de; groot mens of dier

lofklappen ww.; aardappelloof van de plant verwijderen met een loofklapper

lofrieden ww.; loof van aardappelen, bieten, knollen vervoeren met een wagen

log, logge bn., bw. 1. groot en zwaar 2. traag, loom, lui

lok I de, et (bet. 2) 1. houtje bevestigd op deurkozijn, kozijn van een luik e.d. dat men voor de deur etc. draait zodat deze niet geopend kan worden 2. hout in veen, turf, als gevolg van eerdere boomgroei, halfvergane plantenresten in het veen 3. z. *lok(ke)*

lok II tw.; lokroep voor kippen

lokbrood z. *lokkebrood*

lok-mit-de-vent zn.; situatie waarbij men lekker ruikt door het gebruik van parfum, zeep e.d.

lokaos et; lokaas, lokspijs

lokemetief de 1. lokomotief 2. hetz. als *lokemetief(klom)kachel*

lokemetiefkachel, lokemotiefklomkachel en var. de; rechthoekig-langwerpige kookkachel die naar voren stak, met deurtjes aan beide lange zijden en met een kolom aan de voorkant, waarop een afneembare kop

lokente de; lokeend

lokfluitien et; het fluiten om vogels te lokken, ook: fluitje waarop men blaast om bep. vogels te lokken

lokgaanze de; tamme gans die men liet lopen om wilde exemplaren te vangen

lokgat et; gat waardoor de eenden worden gelokt

lokkaaste de; lege bijenkorf met een stukje raat, nl. om een zwerm te lokken

lok, lokke de 1. haarlok, bosje haar van de mens; ook van wol 2. uitneembaar stuk hout als grendel, ook hetz. als *krappe*, ook: kap die al dan niet deels uit een klomp mist, stukje hout dat uit iets mist

lokkebrood et; lokbrood, ook fig.: belofte, praatje met de bedoeling om iets gedaan te krijgen, ook: een goedkope aanbieding om mensen in een winkel te krijgen

lokkehooldertien et; schuifspeld

lokken, gelokken I ww.; gelukken

lokken II ww.; lokken, aantrekkingskracht uitoefenen

lokkertien et; lokartikel

lokkig z. *gelokkig*

lokkörf, spieskörf de; lege bijenkorf met een stukje raat, nl. om een zwerm te lokken

loknaeme de; woord, naam, troetelnaam waarmee men bep. dieren roept, lokt

lokraek bn., bw.; lukraak

lokvene, lokkevene et 1. veen uit een loklaag, ook wel: bonkaarde 2. hoogveen dat in et het donker oplicht door lichtgevende insecten en glimwormen

lollegien et; pleziertje, grapje dat men uithaalt

lollie de; lolly

lollielikstok de; lolly, vooral in *een lekkere lollielikstok*

Lombok de 1. Lombok, ook: bep., vroeger arm gedeelte van *Noordwoolde* 2. lompe persoon (met kleine letter)

lombokker de; lompe persoon

lomig bn., bw.; enigszins *loom*

lomp, lompen, lompend bw., bn. 1. ruw, onhandig en ongemanierd 2. groot en zwaar, plomp

lompekarre de; kar waarmee de voddenboer langs de huizen gaat

lompen mv.; lompen, vodden

lomp groot bn.; log en groot

lompghied, lompighied de; het lomp, ruw zijn

lompstark bn.; zeer sterk

lompzwien et; hond, paard, koe, bok die niet goed wil luisteren

Londens, Londers bn.; van, inzake Londen

longe de; long

longeren, lonkeren, lonteren, lunteren ww.; sterk verlangen naar, zitten te vlassen op, ergens op azen; vooral: op eten, lekkernijen

longerig, lunterig bn., bw.; sterk verlangend naar, tuk op

longesteken, longontsteken de; var. van *longontsteking*

longkruud et; breed longkruid

longstalle, longstallen, longstal, longstolling, longstelten, longstollen de; niervet, stuk uitgebraden, uitgesmolten niervet,

lonken ww. 1. lonken: begerige blikken werpen op 2. even vriendelijk en lokkend aankijken

lonttouw et; touwachtige lont

lood et 1. lood 2. kogels 3. schietlood 4. loden waarmerk, loodje 5. lood: bep. oud gewicht, nl. een half ons of een decagram 6. koffieloodje, ook: hoeveelheid koffie die in een koffieloodje gaat

loodplaete de; stuk lood in de vorm van een plaat

loodschieten ww.; loodrecht stellen: van kozijnen van ramen en deuren enz., m.b.v. een schietlood

loodschieder de; schietlood, ook met vergelijkbare vorm en functie: schaar die men aan een touw laat hangen

loofhooft et; loofhout; takken en bladen van, kop van een loofboom

looien ww. 1. looien 2. erop uit zijn te verwerven, voordeel te hebben van, in *looien op*

loom bn., bw. 1. enigszins vermoeid en daardoor traag, lui 2. loomheid veroorzakend 3. licht, flauw

loongelder de; iemand die voor een bep. loon af en toe in dienst is

loonpoedegien et; loonzakje

loop de 1. het lopen, de manier van lopen, afstand die men loopt, keer dat men loopt, dat gelopen wordt 2. in *op 'e loop* er (snel) vandoor, wegvlochtend 3. in *op 'e loop* onevenwichtig, buiten zinnen wegvlochtend 4. duur, voortgaan van de tijd 5. toeloop, klandizie 6. ontwikkeling 7. diarree 8. plaats waar men vaak langs of naar toe loopt 9. wijze waarop, de richting waarin iets loopt, gaat 10. sporen van een wagen 11. rivierloop 12. ren e.d. 13. wildpaadje 14. geweerloop 15. het niet recht lopen (van banen behang bijv.) 16. in *rooie loop* koperen centen

loopangel de; loophengel

loopangelen ww.; met een loophengel vissen

loopbaand de; transportband als onderdeel van een machine, bijv. van een zelfbinder

loopbeer de; mannelijk varken waarmee men bij de vrouwelijke varkens langs gaat om tochtigheidsverschijnselen op te merken

loopbroek z. *lopersbroek*

loopdeure de; deur in een grote deur, met name in een bansdeur

loopgaoren et, in *loopgaoren spinnen* er de kantjes aflopen

loopgoed et; lopende insecten, ongedierte

loophekke et; loophek, box

loophokke et; hok waar de varkens vrij in en uit kunnen lopen, ook: soort ren voor varkens

loophond de loopjongen

looplaampe de 1. looplamp of verplaatsbare lamp anderszins 2. *blaeker* (met handvat), bet. 3

loopliende de; looplijn, nl. voor een hond

loopmotte de; zeug die vanuit een geopend hok over het land of in een ren kan lopen

looppad et; pad waar men langs kan lopen, wandelpad

loopplooi de; plooi die achter in een rok is aangebracht

loops bn., bw. 1. bronstig 2. altijd bij pad en weg

loopschoe de; loopschoen

loopschute de; iemand die veel bij de weg loopt

loopsloot de; schoon te maken sloot

loopstok de; wandelstok

loopvrouw, loopwief et; vrouw die altijd weg is

loopwaagentien et; loopwagen

loopwark et; werk waarbij men moet lopen

loos bn. 1. leeg (van bep. vruchten) 2. listig, leep, sluw 3. schijnbaar, vals 4. niet in de haak, niet in orde

looshied de; het gewiekst, het leep zijn

lopen ww. 1. lopen, zich voortbewegen, gaan, rijden 2. verkering hebben 3. rondzwerven 4. trillend bewegen van het scherpste deel van de rand van een zeisblad, als men er z'n duimnagel onder langs strijkt; d.i. om te controleren of de scherpte voldoende is 5. stromen, vloeien 6. in werking zijn 7. naderen, zo ongeveer zijn 8. voortgang hebben (van gebeurtenissen, tijd) 9. zich voordoen 10. zich ontwikkelen 11. blootgesteld zijn aan 12. goed zijn om in of op te lopen

lopend bn.; lopend

loper de 1. iemand die zich lopend voortbeweegt 2. iemand die hardloopt 3. iemand die veel bij pad en weg loopt 4. venter 5. jongen die erop uit is meisjes te ontmoeten om verkering te krijgen 6. iemand die steeds naar bep. vrouwen gaat voor seks, hoerenloper 7. achterpoot van een haas 8. loopvarken, loper 9. bep. groffe hagelkorrel: loper 10. loper om sloten mee te openen 11. lang en smal tapijt in gangen, op een trap enz., ook: langwerpige kleedje 12. inrichting bestaande uit touw dat over een katrol boven aan het kozijn loopt en dat aan het ene eind boven aan een deur zit terwijl er aan het andere eind een zakje zand aan hangt, waardoor een openstaande deur weer dicht trekt 13. loper bij het schaakspel 14. elk der twee regels waarop een slee glijdt

loperi'je de 1. het lopen, het voortdurende geloop 2. het lopen van één of meer jongens bij of naar het huis van het meisje, om verkering te krijgen, vandaar ook: het gaan naar een meisje vanwege de verkering 3. diarree 4. luizen of ander ongemak op iemands hoofd

loperig bn.; tot lopen geneigd

lopersbroek, loopbroek de; broek waarin men wel voor de dag kan komen, maar niet de netste

lopersjak et; net *jak* dat men gewoonlijk aanheeft, maar niet het netste

lopersjasse, loopjasse de; jas waarin men wel voor de dag kan komen, maar niet de netste

loperspak, looppak et; kleding waarmee men zich buitenshuis kan vertonen, maar niet de netste kleding

lopien et 1. kleine of korte loop 2. drafje 3. in *een lapien mit iene nemen* hem in de maling nemen

lor de; kledingstuk dat aan votten doet denken; *gien lor* niets, geen zier

lorem in *in de lorem/van lorem* aangeschoten

lork de 1. speen van een fles 2. z. *lariks*

lorken, lurken ww. 1. zuigen 2. met kleine teugen drinken 3. in *lurken op* proberen te krijgen 4. uithoren door eromheen te praten, indirecte vragen te stellen

lorpen, lurpen ww.; lurkend, slopend drinken

lorre de 1. papegaai 2. z. *lorrie, lotte*

lorrie, lorre de 1. kipkar 2. bep. plat vierwielig wagentje op rails, hetz. als *melklorrie* 3. vierwielige wagen op luchtbanden

los bn. 1. niet aan iets bevestigd, niet of niet stevig vastzittend, los, openstaand, geopend 2. niet compact, niet van een vaste structuur 3. vrijstaand, niet verbonden met een ander gebouw door bijv. een gang 4. uit de oorspronkelijke situatie 5. bij de jacht: opgespoord 6. losgemaakt, alle koopwaar verkocht hebbend 7. in een niet samenhangend geheel 8. niet in direct verband te brengen met 9. niet verpakt 10. niet stijf of strak gespannen, niet met een hechte of vaste band 11. bronstig (van een koe) 12. aan de gang 13. niet stijf, ongedwongen 14. nog geen verkering hebbend, nog vrij zijnd 15. niet in een bep. dienstverband of gebonden door een contract anderszins 16. veranderlijk, vooral: onweerachtig; in de winter: zonder vorst 17. enkel, alleen maar 18. niet ingespannen 19. nogal vrij, uitgelaten, wild van gedrag, karakter 20. lichtzinnig, losbandig 21. in *d'r op los* met kracht en frequent (doend)

losbaandig, losbanig bn. 1. losbandig, ongeregeld 2. wild zijnd, woest doend

losbranen ww. 1. brandend los of open doen worden 2. met veel lawaai en geweld gaan schieten, intensief gaan schieten 3. zich volop gaan uiten in woorden, losbranden

losbruuien ww.; door broeien van de lucht ontstaan en losbarsten

losdrokken ww.; losdrukken

losdruusken ww.; al opscheppend noemen

losgaon ww. 1. los worden, het verband met iets kwijtraken 2. op krachtige wijze een aanvang nemen 3. in *d'r op losgaon* er stevig mee aan de slag gaan

loshoesten ww.; door te hoesten het slijm in de luchtwegen losmaken, zodat men het kan ophoesten

losholen ww.; los houden, open houden

losjaegen ww. 1. los doen worden van het op het veld liggende hooi met behulp van een hooischudder 2. uiteendrijven van wolken

loskommen, loskoemen ww. 1. vrijkomen, uit een situatie geraken waarin men vast zit, opgesloten zit 2. los geraken van waaraan iets vast zit, met name inzake slijm in de luchtwegen 3. beweeglijk worden, gemakkelijker en frequenter gaan of zich uiten, zich ontwikkelen, zich gaan voordoen 4. vrijkomen om te kunnen worden verkocht, verhuurd 5. iets kunnen doorverkopen 6. in *d'r op loskommen* als kooplustigen op iets af komen

loslaoten ww. 1. loslaten 2. zich laten ontglippen (door te noemen)

loslievig bn.; last hebbend van winden

loslopen ww. 1. vrij rondlopen 2. los gaan zitten bij het lopen 3. meevallen

losloperij de 1. het voortdurend loslopen 2. verkering die nu eens uit is en dan weer aan

losmaeken ww. 1. los/open doen zijn 2. uitdiepen, vrijmaken, opmaken van een greppel 3. iemands laatste koopwaar kopen, in *Wie maekt me los?* 4. aan emoties, uitingen brengen of teweegbrengen

losploegen ww.; door te ploegen rooien

losporren ww.; door te porren losmaken, openmaken e.d.

losrammelen ww.; door rammelende bewegingen losraken

losraomen ww.; door te rukken, duwen, stoten los doen zijn, open doen zijn

lossies bw.; op niet stevige wijze, losjes

lossig bn.; enigszins *los*

lossighied de; het *lossig* zijn

lossplitsen ww.; openritsen, bijv. *maelzakken lossplitsen mit een mes*

lossplitten ww.; met de hooispade losmaken, door te steken

losstaon ww. 1. openstaan, niet gesloten zijn 2. niet vast aan iets zitten, niet zo staan dat het vast aan iets zit 3. in een toestand met losbandigheid zijn, bij koeien 4. geen verband houden met

lostikken ww.; door stekende bewegingen losmaken

lostornen ww.; tornend losmaken

losvliegen ww.; met kracht los van iets raken of open komen

losweg bw.; terloops, zonder nadruk

loswieken ww.; losweken

loszetten ww.; openzetten: in geopende stand brengen

lote, loot de; loot, scheut van een struik, boom

loten ww.; loden: een loden plaatje of blikje aanbrengen als teken dat iets is gecontroleerd of gelegitimeerd

lotien, loten (mv.) et 1. stukje lood, vooral in *de laeste loties* de laatste loodjes 2. loodje: bep. blikken of loden waarmerk 3. koffieloodje

lotte, luttien, lut, lutte, lorre de 1. scheut, kleine, min of meer vloeibare hoeveelheid of kleine en enigszins bewegende, trillende massa 2. foutje, verdikking in breiwerkje, ook: onregelmatige verdikking in het garen, bijv. bij het spinnen 3. oogvuil

lotteling de; jongeman die onder dienst moest (door *lotten*)

lotten ww. 1. door het lot beslissen 2. door het trekken van een nummer al dan niet aangewezen worden om in het leger te dienen

lotterein, lotterein- z. *lodderein(-)*

lotteren ww.; uithoren door indirect te vragen of door om de desbetreffende zaak wat heen te praten, proberen aldus nieuws te verkrijgen

lotteri'je de 1. loterij 2. een niet zo zekere zaak, vooral: een gewas waarvan men bep. niet zeker is dat het goed gaat, dat het iets oplevert

lottersplaankien et; klein langwerpige plankje met een nummer, ten bewijze dat men had betaald om een keer mee te kunnen dobbelen

lotting de; loting: het om iets loten

louter bw. 1. onvermengd, puur 2. enkel, alleen maar 3. amper, nauwelijks

louw bn.; geen, nauwelijks, in o.a. *louw kaans*; *warken louw* werken is er niet/nauwelijks bij; *louw loene* voor niets, tevergeefs, flauwe kul, in het geheel niet

loven ww. 1. loven, waarderen spreken over, prijzen 2. z. *geleuven*

lu, lui, luden mv.; lui, lieden

lubben, lubberen ww. 1. castreren, met name inzake reuen, katers, paarden en varkens, ook als bedreiging gezegd, vaak door jongens onderling, bijv. *Za'k jow lubberen!* 2. uitpuilen, bijv. *Et lubbet, de zeum is d'r uut*

lubberd, lubbes de; ondeugende jongen

lubberen ww. 1. te ruim worden van kledingstof, doordat de rek eruit is 2. z. *lubben*, *lobberen*

lubbestok de; lavas, maggiplant

lubbetouw et; touw om mee te castreren

lubbig z. *lobbig*

lucifar z. *lucifes*

lucefesdeusien z. *lucifesdeusien*

lucifes, lucifes- z. *lucifes(-)*

luciferbakkien et; speciaal bakje bij het fornuis om de lucifershoutjes in te doen

luciferhoolder de; houder voor lucifersdoosjes

luciferkleur de; de kleur van cyclamen

lucifes, lucifes, lucifer, lucifar, lucefer de; lucifer

lucifesdeusien en var. et; lucifersdoosje

lucefeshulsien et; omhulsel van het lucifersdoosje

lucifemark, lucefemark en var. et; merk lucifer, ook: het op het doosje geplakte of gedrukte plaatje met het merk

lucifespennegien en var. et; lucifershoutje

lucifesplaetien en var. et; plaatje op de bovenkant van een doosje lucifers

lucifesprikkien en var. et; lucifershoutje

lucifesstokkien en var. et; lucifershoutje

luddeveduh de; liefdesverdriet

luden ww. 1. luiden 2. van een bep. inhoud zijn: van een bep. bericht, verhaal 3. z. *lu*

luder de; klokluider

ludershokkien et; ruimte waar de klokluider staat

luftig, luchtig bn.; luchtig, van kleren: zodanig dat de lucht erdoor kan spelen, d.i. vaak ook: van dunne stof

lui bn. 1. lui, zonder lust of aandrang tot werken 2. z. *lu*

luibuizen ww.; niets uitvoeren, niet aan het werk zijn

luiewievebri'j de; hetz. als *soepenmaelenbri'j*

luiewievekneupe de 1. knoop die bestaat uit twee halve knopen op elkaar waarvan de bovenste niet in de tegengestelde richting is gelegd 2. knoop met behulp waarvan men een nieuwe draad vastzet aan het uiteinde van het garen dat te kort is 3. hetz. als *pikpakknop*

luiewievekost de; maaltijd die men gemakkelijk en vlug klaar kan maken, vooral: hetz. als *soepenmaelenbri'j*, *stamppot* en *posstro*; ook: stijf geworden boekweitgort in gekookt mengsel van 50% water en 50% melk, met een kuiltje met vet van spek of van boter, met stroop

luiewievepudding de; instantpudding

luiewievesteek de; steek bij het breien waarbij men steeds twee of meer keren de draad om de breipen slaat; bij het terugbreien van de pen laat men de extra slag vallen, waardoor men extra lange lussen verkrijgt

luihied, luiighied de; luiheid

luilakken ww.; luilakken, luieren

luliende de; de *tiemliende* aan de kant van het zweel waar het paard niet liep en waaraan men enigszins moest trekken om het bijeen te slepen hooi niet te veel naar de zijde van het paard te laten gaan

luischieten ww.; te lang op de wc zitten

luiwaegen de; luiwagen

Lukas in *volgens Lukas* stipt, zoals het hoort

lulbroek, lullebroek de; kletsmajoor, praatjesmaker

lulhannes, lulhaans de; lulhannes, nl. kletskous

lulkanes de; sufferd van een kerel

lulla z. *lullefeka*

lullebreur, lulbreur de; lulmeier: iemand die veel en op irriterende wijze kletst

lullefeka, lullefekasie, lullefekaosie, lulla de; geklets van niks

lulmeijoor, lulzak de; lulmeier

Lunenburgerkörf de; bep. bijenkorf met een huls aan de bovenkant, waarin een uitneembare stok zodat men het volk beter kan voeren

lunteren z. *longeren*

lunterig z. *longerig*

lupusneuze de; neus aangetast door lupus

luren in *je niet in de luren leggen laoten* zich niet laten beetnemen

lurken z. *lorken*

lurkenust, luweriksnust, leeuwriksnust et; leeuweriksnest

lurkien, lurke, luwerik de; leeuwerik

lurpen z. *lorpen*

lus, lusse de 1. lus 2. breisteek

lust de 1. genoeg, plezier dat men aan iets beleeft 2. in *mit lusten* bijzondere neigingen om te eten: van vrouwen in verwachting

lusteren z. *luusteren*

lusterig z. *listerig*

lut bn. 1. blut, niets meer over hebbend 2. z. *lotte*

Lute de; mansnaam, ook benaming van een haan

lutte de 1. domme vrouw 2. z. *lotte*

luttien z. *lotte*

luud, luud- luud(-)

luudruchtig, luudrochtig bn., bw.; luidruchtig

luudstysteem et; inrichting waardoor een klok luidt, met name die in een klokkenstoel

luudtouw et; klokkentouw

luuns z. *leuze*

luus de; luis: echte luis, ook: bladluis en soortgelijke insecten

luusangel de; iemand die zeer arm of zeer zuinig is

luuster I de; luister: *op 'e luuster* afluisterend, *je oor te luuster leggen* luisteren naar wat anderen zeggen

luuster II et; bep. stof voor kleding: lustre

luusteren I bn.; van lustre

luusteren, lusteren eerder ook wel als *luustren* gespeld ww. 1. door te horen vernemen, gewaarworden 2. met aandacht in zich opnemen wat wordt uitgelegd, wat wordt gevraagd, ook: en zich daardoor laten leiden 3. gehoorzamen 4. beter hoorbaar zijn van geluiden buiten, nl. bij bep. weer, met name bij vorst 5. precisie vergen 6. fluisteren

luusterer, luusterder de; luisteraar

luusterig, luusterachtig bn.; met zodanige weersgesteldheid dat men veel kan horen

luusters bn.; van lustre

luusterstof de; stof voor kleding: lustre

luuw z. *leeuw*

Luwadden z. *Liwwadden*

luwerik z. *lurkien*

luzebaene de; luizenbaan

luzebos de 1. iemand die veel last heeft van luizen, vooral van een kind 2. arm iemand 3. wonderlijk iemand 4. plant waarop veel bladluis zit 5. bep. plant: pantoffeltje

luzeëi et; luizenei

luzekam, luzekamme, luzekemme, luzekaom, luzekaome de 1. luizenkam, zeer fijne haarkam 2. dubbelloops jachtgeweer

luzeknapper de 1. bes van de hagedoorn 2. sterrenmuur 3. onverzorgde, ongewassen, slordige persoon

luzekneup, luzekneupe, luzekneup, luzeknope, luzeknoop de 1. hetz. als *luiewievekneupe* 2. bep. delen van de manen van een paard: knopen, knoopjes die nauwelijks nog te ontwarren zijn

knoop zoals men die in de punt van een zakdoek legt

luzeleven et; luizenleven

luzen ww., in *d'r in luzen* erin luizen, verraden

luzepad et; scheiding in het haar, soms vooral: scheiding in het haar midden op het hoofd, of: scheiding die niet recht is

luzerig z. *luzig*

luzerikkien et; spinnewebachtig stukje in de split van een hemd (tegen inscheuren)

luzerneklaover de; benaming voor luzerne

luzewaeter et; jachtwater

luzig, luzerig bn. 1. armoedig, armetierig 2. er slecht uitziend, onvolgroeid

M

maaien z. *mi'jen, maode*

maaiedeusien et; doosje waarin men *maoden* bewaart, z. *maode*

maand bn.; gemengd

maande, maand de 1. de gezamenlijke boeren die vanouds bep. grond met elkaar in bezit hadden, vooral: het bezit van de gezamenlijke boeren, ookwel: eenperceelvandegezamenlijke boeren 2. mand, korf 3. maateenheid van een bep. korf 4. platte korf als slaappleats voor hond of kat

maandegoed, mandegoed et; gemeenschappelijk bezit, mandelige grond

maandelaand et; gemeenschappelijk land van de boeren

maandemaeker, maantiesmaeker de; iemand die manden maakt

maandemaakeri'j'e de; mandenmakerij

maandeveld et; veld in gemeenschappelijk bezit van boeren

maandevlechter, maandevluchter de; iemand die manden, korven vlecht

maandewark et; werk dat men gezamenlijk uitvoert

maank, mank I bn., bw. 1. kreupel, mank 2. wankel (van een tafel, stoel) 3. van een situatie: niet helemaal in orde

maank, manken II vz., bw.; tussen, tussenin

maankement et; var. van *mankement*

maankmeneer, maankeneer, maankenaander bw.; door elkaar heen, gemengd

maanluden z. *manluden*

maans, mans bn. 1. mans, tot het verrichten van veel en moeilijk werk in staat 2. krachtig en flink van optreden 3. groot en evt. sterk in *maans genoeg/zat* erg moeilijk om te verrichten

maanschoppen mv.; manschappen, soldaten

maanshoge bn.; manshoog

maanshoogte, maansheugte, manshoogte de; manshoogte

maanskerel z. *mankereel*

maanskerelswark et; zwaar werk

maansmaol et; flinke maaltijd

maantelbui de; buis ter bescherming van een andere buis of leiding

maantelbuse de; mantelzak

maantelgaaspe, maantelgaspe de; mantelgesp

maantelgoed et; mantelstof

maantelkappe de; mantelkap

maantelpiepe de; hetz. als *maantelbui*

maantelplaete de; plaat achter de kachel

maantelzeum de; mantelzoom

maantiesmaeker z. *maandemaeker*

maarg, maarg- z. *murg(-)*

maark, maark- z. *mark(-)*

maasballe de; maasbal

maat z. *mark I*

machtig, maftig I bn. 1. met de mogelijkheid macht, krachtige invloed uit te oefenen 2. veel inspanning of capaciteiten vragend 3. dik en vet, moeilijk te verteren 4. pittig, koppig 5. dik en vet, vadsig 6. moeilijk te verwerken, emoties oproepend 7. veel macht hebbend 8. prachtig mooi, indrukwekkend 9. met een groot aantal 10. sterk en evt. groot, dik 11. in een goede financiële situatie

machtig II bw.; in hoge mate

machtsstried de; machtsstrijd

machtsverholing de; machtsverhouding

mad et 1. zwade, lange, rechte strook gras die men achtereen maait 2. bep. landmaat: zoveel als men in een dag kan maaien

made z. *maode*

madeschieter de; blauwe vleesvlieg

madmi'jer de; iemand die een *mad* kan maaien per dag

maede z. *maode*

maegd de 1. meisje, ook: vriendin 2. vrouw of meisje dat nog geen geslachtsgemeenschap heeft gehad 3. dienstmeisje, inwonende dienstmeid (bij een boer)

maegdekassien et; kleine kast ten dienste van een inwonende boerenmeid

maegdeloon, maegeloon et; loon van een dienstmeid

maegdezwaarm de; maagdenzwerm

maege de; maag

maeger bn.; mager

maegerman in *Maegerman is daor kok*

schraalhans is er keukenmeester

maegerte de; het mager zijn

maegerties bn.; magertjes: mager

maegezeerte de; maagpijn

maegien et 1. meisje 2. opgeschoten meisje, jonge, ongehuwde vrouw 3. meisje waarmee een jongen verkering heeft

maegiesgenaode en var. de; smeekbede die een jongen moest uitspreken als meisjes hem in hun greep hielden om te plagen

maegieskraansien et; kransje van meisjes

maegiesnaeme de; meisjesnaam

maegiesofdieling en var. de; meisjesafdeling

maegiesschoele de; meisjesschool

maegiesverieninge en var.; meisjesvereniging

maegiesspul et; meisjesspel

maegkwaol, maegkwaole de; maagkwaal

maegopperaosie en var. de; maagoperatie

maegpesjent de; maagpatiënt

maegzoer et; maagzuur

maeken ww. 1. scheppen, maken, aanleggen, in een bep. toestand brengen enz. 2. bereiden 3. repareren 4. schetsen, schilderen (in woorden) 5. afspreken, samen regelen 6. aanleggen, het erop toelagen 7. verdienen, als opbrengst verkrijgen 8. doen plaatshebben, verrichten, als resultaat verkrijgen 9. ongewild ondergaan (van een beweging) 10. doorwerken gedurende een bep. tijdseenheid of veel langer dan de genoemde eenheid 11. veroorzaken 12. doen zijn dat iets zo is, dat iets voldoet aan de eisen, aan het verwachtingspatroon 13. van belang zijn

maeksel et 1. product, het gemaakte 2. vorm, model: hoofdzakelijk van kledingstukken

mael, meel et, de; meel

maelbak de; meelbak

maelballe de; bep. veevoer gedraaid in de vorm van een bal (mais- en lijnmeel, water)

maelboek de; zeer dikke buik

maelboel de; troep, ongerechtigheden van meel e.d.

maelderi'je, maeleri'je de 1. bedrijf waar wordt gemalen, maalderij, vooral: korenmolen 2.

het steeds malen, ook: het tobben, het steeds in de war zijn

maelderig, maelerig bn. 1. mul, meelachtig, pulverig 2. enigszins malende, in de war 3. zacht, droog en korrelig, overrijp

maelderighied de; het in de war zijn, het malende zijn

maeldersloon z. *maelloon*

maeldraodkattien et; meeldraadkatje

maelen, melen ww. 1. fijnmalen 2. draaien van de wieken van een molen 3. moeizame of diepe ronddraaiende bewegingen maken (van wielen door de grond) 4. met moeizame of diepe, ronddraaiende bewegingen van de wielen rijden of daardoor los doen zijn van de grond 5. kauwen (lang) 6. met watermolens e.d. water naar binnen of naar buiten een gebied, een afwateringskanaal e.d. doen stromen 7. woelen met z'n gedachten, voortdurend onrustig zijn 8. zich druk om iets maken, kunnen schelen 9. malende zijn, niet goed bij het hoofd zijn, voortdurend in de war zijn

maelenbri'j, melenbri'j de; pap van meel

maeler-z. *maelder-*

maelgang de; pad op de stal: voor of ook wel achter het vee

maelhokke et; hok in een schuur voor vee

maelig bn. 1. mul, meelachtig, pulverig 2. zacht, droog en korrelig, overrijp 3. melig: flauw in het grappig zijn

maeling de; maling

maelkaaste de; onderdeel van de molen waarin bij het malen het meel belandt

maelkladde de; papieren meelzak

maelklutien et; het meelgerecht potstro

maelkoeke de; veeboek van meel

maelkoekien, meelkoekien et; eenvoudig biscuitje

maelkupe de; meelkuip
maelloon, maeldersloon et; maalgeld
maelmeule de; koffiemolen e.d. waarmee men in de oorlog klandestien rogge of tarwe maalde
maelnappe de; kom om meel mee te scheppen
maelpoede, meelpoede de 1. meelzak 2. bijnaam voor een mulder
maelpong de; meelzak, z. ook *ponge*
maelpot, meelpot de 1. geheel van droog, rul zand 2. potstro
maelpries de; meelprijs
maelrekinge, maelrekening, maelreken, meelreken de; rekening voor het geleverde meel
maelreurder de; houtje, stok e.d. waarmee men het meel voor de koeien roert
maelrieder de; degene die met een wagen het meel van de molen enz. naar de afnemers bracht
maelrondbrenger de; degene die het meel naar de afnemers bracht
maelscheppe en var. de; schep voor meel
maelsel et; dat wat gemalen is
maelsjouwer de; arbeider die zakken meel sjouwt
maelslobber de; hetz. als *lienmaelslobber*
maelstof et; stof van meel
maelstok de; stok waarmee men meel roert (in papvorm; veevoer)
maeltane de; maaltand, kies
maeltonne, meeltonne de; meelton
maeltromme de; trommel waarin men bakmeel bewaarde
maelwaegen de; grote wagen waarmee men meel vervoert
maelzoolder de; zolder met opslag van meel
maem z. onder *toet*
maendag, maendag- maandag(-)
maene, maene- z. *maone(-)*
maendagziekte de 1. toestand waarbij men op maandag geen zin heeft of niet fit is om te werken, als gevolg van het weekend 2. bep. ziekte bij paarden, als ze plotseling weer actief moeten worden
maenen z. *maode, maonen* I, II
maenske z. *meenske*
maenzaod z. *maonzaod*
maftig z. *machtig* I
magezien et; magazijn, pakhuis
maggelen ww.; door elkaar mengen, knoeiend door elkaar doen
maggen z. *meugen*
maggiplaante de; maggiplant, lavas
maggistraol bn.; magistraal
maien z. *maode*
maïskneuzer de; maïsbek
maitse, maitse, maitse, maitse, maitse, maitse de; made, maai: bep. larve, worm in dode of zieke dieren, in bedorven vlees, ook: meelworm en larve in de grond
maitsenschieter de; insect dat de *maitse* voortbrengt: blauwe vleesvlieg
majem et, de 1. water 2. sterke drank 3. in *majem an 't gat hebben* gezegd van iemand die zich nogal wat verbeeldt
majem II bn.; dronken
makadam, makedam, mekadem, mekadam de; macadam

makelaar de 1. makelaar, tussenhandelaar 2. smal, vanuit het midden recht omhoog stekend deel van een uilenbord 3. elk der recht omhoog stekende balken waarop de *koppelbalke* rust en waartussen de *schommelbalke* draait met de luidklok eraan

makkelijk, maklik, gemakkelijk bn., bw. 1. gemakkelijk 2. inschikkelijk, niet gauw met bezwaren komend 3. gemakzuchtig 4. niet of nauwelijks bezwaren of problemen opleverend 5. heel wel, mogelijkterwijs

makkien, makkie et; makkie

Makkinge, Makkem et; plaatsnaam: Makkinga

Makkingester, Makkemer, Makkenster bn.; van, m.b.t. Makkinge; ook zelfst.: iemand uit *Makkinge*

makremee et; macramé

malbek de; iemand die het raar, vervelend kan zeggen

malbroek de; grappenmaker

malkop de; iemand met rare buien, driftkop

malle de 1. mal iemand 2. mal: gietvorm, model waarnaar iets gemaakt wordt 3. tekenmal

mallejan de; mallejan: tweewieler met disselboom; ook: lange wagen, boerenwagen met opzetstuk voor vervoer van bomen, lange balken e.d.

mallemeule, malmeule de; mallemol, carrousel

malleur, meleur et 1. tegenslag door pech, mankement, een ongelukje of door onhandig optreden 2. ziekte, tijdelijke tegenslag door een lichamelijk gebrek

mallu z. *manluden*

malludewark z. *manludewark*

maloor de; iemand die overal gekheid over maakt

malorig bn.; gekheid en plezier makend, uitgelaten, mallotig

maltaepel de 1. aansteller 2. z. *maltaepelig*

maltaepel, maltaepelig, maltaepel, maltaepig, maltaeperig, balstaepelig, malstaepelig, maltabel, maltierig bn.; gekheid en plezier makend,

maltiederig bn. 1. koud en nat, regenachtig 2. bleek, ongezonder 3. zich niet goed, niet gezond voelend

mandaot et; volmacht, totale zeggenschap

mandelik z. *mannelik*

mandiel, mandeel et; aandeel in een gemeenschappelijk bezit

mandielig, mandelig bn.; mandelig, in gemeenschappelijk bezit

maneuvel z. *meneuvel*

manoeuvre z. *meneuvel*

mangel de 1. mangelwortel: bep. soort voederbiet 2. mangel: soort wringer, ook wel bep. waskuip met zwengel 3. in *in de mangel nemen* klem zetten, vastpakken en -houden, in de maling nemen 4. amandelen (in keel, neus) 5. bep. boom: amandel

mangelakker de; akker met mangelwortels

mangelbak de; bak waarin de mangelwortels werden gesneden

mangelbult, mangelbulte de; hoop ingekuilde mangelwortels

mangelen ww. 1. met een mangel gladmaken 2. iemand met het lichaam klem lopen, iemand stevig, hardhandig aanpakken, stevig knijpen 3. iemand uitpersen 4. een beetje onnozel, malende zijn

mangelhutte de; deels in de grond gemaakte hut om *mangelwottels* in te bewaren

mangelkliere de; keelamandel

mangelknippen ww.; knippen van de amandelen

mangelkoele de; kuil waarin de *mangelwottels* werden ingekuild

mangelkorf de; korf voor *mangelwottels*

mangelmennen ww.; met paard en wagen de geoogste *mangelwottels* van het land halen

mangelmeule de; molen waarmee voederbieten in plakken worden gesneden
mangelmoes z. *mingelmoes*
mangelplaante, mangelwottelplaante de; mangelwortel, voederbiet
mangelrooien ww.; oogsten van *mangelwottels*
mangelsnieder de; molen waarmee voederbieten in plakken worden gesneden
mangelwottel de; voederbiet, mangelwortel
mangs bw.; soms
manier z. *meniere*
manipulaosie de; manipulatie: beïnvloeding
mankeer z. *mekering*
mankeliel, mankoliel bn. 1. melancholiel 2. menselijk (dus niet om je voor te schamen)
mankement, mankelment, mankelement, mankerement et; mankement, gebrek
manken z. *maank*
mankennig bn.; eenkennig: van dieren die slechts één persoon willen gehoorzamen
mankerel, maanskerel, manskerel de 1. manspersoon, vooral: flinke, forse man 2. grote en sterke vrouw
mankeren z. *mekeren*
mankerig bn.; ziek
mankering z. *mekering*
manlude- mannen-
manludegek, mannegek de; manzieke vrouw
manludekaant, maludekante de; kant van de kachel waar de mannen zaten (bij een visite)
manludekost de; voedsel vooral voor mannen
manludemaotschoppi'je, mannemaotschoppi'je de; mannenmaatschappij
manlu, maluden, maanluden, mallu, malluden mv.; manlui, de mannen
manludeschoe de; herenschoen
manludeschone bn.; niet zo proper
manludestemme, mannestemme de; mannenstem
manludevleis et; van vrouwen: met vrouwelijke belangstelling voor mannen
manludevolk et; manvolk
manludewark en var.; werk van, voor mannen
manludeziek bn.; manziek
manmachtig bn.; talrijk
mannefestaosie de; manifestatie
mannegek z. *manludegek*
mannegien et 1. jongetje, mannetje, ook: manspersoon op grote afstand gezien 2. mannelijk exemplaar 3. penis van een jongetje 4. dat onderdeel van bep. verbindingen dat in het andere deel wordt gestoken 5. makelaar van een uilenbord
mannegies- mannetjes-
mannelik, manlik, mandelik bn.; mannelijk
mannenaeme de; mannennaam
mannig bn., bw.; op parmantige, eigenwijze manier
mans z. *maans*
mansjet, mansjet- z. *mesjette(-)*
manure et; manuur
manvaaste bn. 1. zodanig van karakter dat degene die gepakt is, niet ontkomt 2. zich aan z'n woord houdend
manwief, manwuuf et; manwif
maod, maode de; made, hooiland
maode, made, maede *maenen* (mv.), *maaien* (mv.), *maien* (mv.); made, larve

maodegrond de; grond gevormd door hooilanden, madeland
maodehuj, maodenhuj, maodhuj, maodehui et; hooi van het lager gelegen hooiland
maodelaand, maodlaand et; laag gelegen hooiland, vaak drassig grasland
maodereed, maodreed de; zandweg naar de laaggelegen hooilanden
maodsloot de; sloot langs, bij de *maoden*
maoge bn. 1. in vermoldde toestand 2. z. *moege*
maol de; maal, keer
maol et 1. maaltijd 2. de hoeveelheid melk die men in één keer melkt van één dier 3. de hoeveelheid urine die men in één keer loost
maond de; maand
maondbelaans de; maandbalans
maondenlaank bw.; maandenlang
maondkaorte de; maandkaart
maondliet, maondlist en var. de; maandlijst
maondneurder, maondnuurder z. *maonneurder*
maondneuren z. *maonneuren*
maondrosien et; maandroos
maondstonden mv.; menstruatie
maone, maene de; maan
maonekam, maonekamme, maonekaom, maenekaome, maenekam, maenekamme de 1. kam voor de manen van een paard 2. het geheel van manen van een paard
maonekappe, maonkappe de; maankap, kap om de ogen en oren van een paard, tegen de kou
maoneklips, maoneklipse, maonklips de; maaneclips, maansverduistering
maonelocht et; maanlicht
maonemannegien et; het mannetje in de maan
maonen, maenen I mv.; manen, lang haar (vooral m.b.t. paarden)
maonen, maenen II ww.; aanmanen
maonepracht de; schoonheid, pracht van de manen van een paard
maoneschien de; maneschijn
maongier et; uier van een te vroeg neurende pink
maonklips z. *maoneklipse*
maonneurder, maondneurder, maonnuurder, maondnuurder de; pink die te vroeg neurt
maonneuren, maondneuren ww.; hetz. als *maonutteren*
maonoge et; oog met maanblindheid
maonutteren ww.; vroeg opzwellen van de uier bij pinken die voor het eerst moeten kalven
maonzaod, maenzaod et; maanzaad
maos, maas de; achterwerk, in *Lik mi'j de maos* bekijk het maar, loop naar de pomp
maot de 1. vriend 2. compagnon, partner, metgezel 3. degene die tegen je op kan, die sterker of beter is 4. z. *maote*
maotbaand de; maatband
maot, maote de 1. maat 2. vat e.d. om vloeistoffen, droge waren in af te meten 3. muziekmaat 4. afmeting, vereiste hoeveelheid 5. niet te grote hoeveelheid of omvang
maotgevuul, maotgevuulte, maotgeveul, maotgeveulte et; maatgevoel
maotholen ww.; maathouden
maotien et 1. kleine maat 2. vriendje 3. jongmaatje 4. koffieloodje of de daarmee afgemeten hoeveelheid 5. eenheid van bep. vloeibare stoffen, bijv. drank, olie, vooral: 0,1 liter sterke drank
maotienhied de; maateenheid
maotig, maotigies bn.; matig

maotkanne de; maatkan
maotkleren mv.; kleren op maat
maotnappe de; kom, schaal e.d. om mee af te meten
maotregel, maotriegel de; maatregel
maotscheppe de; schep(je) waarmee men een bep. hoeveelheid afmeet, bijv. vee voor het vee, ook wel: koffieloodje
maotschoppe de; bep. schep bij het voeren van meel aan koeien, varkens
maotschoppi'je en var. de; maatschappij
maotslaon ww.; maatslaan
maotwark en var. et; maatwerk
mappe de; map
mar bw., voegw.; maar
maree et; moiré
marg, marg- z. *murg(-)*
margkool de; mergkool
Mariaklokkien et; hetz. als *angelusklokkien*
mark, maark, maat I de 1. markt 2. eerdere Duitse munteenheid
mark, maark, maat II et 1. merk, onderscheidingsteken, kenteken 2. fabrieksmerk, handelsmerk e.d. 3. product van een bepaald merk
markandiel en var. et; marktaandeel
markaol de; hetz. als *aolpieper*
markbus en var. de; bus die marktbezoekers vervoert
markcenten mv.; geld om op de markt te besteden
marke, markelaand de; bep. gronden in gemeenschappelijk bezit
marken, maarken I ww.; bemerken, gewaarworden
marken, maarken II ww. 1. van een merkteken voorzien 2. naar de markt brengen van vee, handelswaar 3. een markt bezoeken
marketaenster de 1. marketentster 2. eigenaardige persoon 3. vrouw die vaak een markt bezoekt
markganger en var.; de marktganger
markgaoren et 1. garen van een goed merk 2. garen dat men op de markt koopt 3. garen om mee te borduren
markiespere z. *haarmharkiespere*
markkefé et; marktcafé
markkraom de; marktkraam
markkremer, kremer de; marktkramer
marklappe, maarklappe de; merklap, letterdoek
markloper, marktloper, maarkloper, marklover de 1. vlaamse gaai 2. marktganger, iemand die regelmatig en graag naar de markt gaat
marklopernust et; nest van een vlaamse gaai
marknaeme de; merknaam
markplak et; plek van de markt
marksnikke de; snik: bep. schip met de functie van beurtschip naar een markt
markstien de; steen ter markering, bijv. op de hoek van een akker
markstraote de; straat van een markt
marktram de; tram naar een markt
markweerde, maarkweerde de; marktwaarde
markweerdig bn.; geschikt voor de markt
marmmerplaete de; marmmerplaat
marresjee z. *massiesee*

marresjosee z. *massiesee*
marrie, marrie- z. *mere(-)*
mars, masse I de 1. bep. muziekstuk: mars 2. *masse*
mars II tw. 1. geroepen als bevel om weg te gaan 2. id. om zich in beweging te zetten
marzat, mezat bn.; genoeg, in voldoende mate
mas z. *masse*
masister, masisters z. *mesjester(s)*
masjester z. *mesjester* II, III
masjette, masjette- z. *mesjette(-)*
maske, massen de; breisteek, maas in visnetten e.d.
massaperdukt et; massaproduct
masse, mas, massel de 1. mars: bak of evt. korf waarmee een kramer vent 2. z. *mars* I
massen z. *maske, mesken*
massesee z. *massiesee*
masseslag de; de slag, het slaan van de *masse*, ten teken dat het dorsen van de boekweit klaar is
massienaol, massienaal bn.; machinaal
massienist, masjenist en var. de; machinist
massiesee, massesee, masjesee, marresjosee, marresjee, marsjesee de; marechaussee
mastworp, mastworp de; dubbele lus die niet uit zichzelf los kan gaan, mastworp
mats bn.; zwoel (van het weer)
matsig bn.; van het weer: nogal zwoel
matte de 1. mat, stoelmat, ook tafelmattje 2. vijgenmat 3. bep. transportband
mattelaor de; martelaar
mattelderi'je de; het voortdurend *mattelen*, vooral: het zeer inspannend bezig zijn
mattelen ww. 1. martelen, pijnigen 2. zich bovenmatig inspannen en daardoor veel te verduren hebben
mattelgang de; martelgang
mattelo, mattelot de; bep. hoed voor vrouwen, van vilt of stro
mattelpaol de; martelpaal
mattemi'jer de; goede maaier
matten I bn.; met matten, biezen zitting
matten II ww.; matten van stoelen e.d.
matter de; bep. roofdier: marter
matzak de 1. grote baalzak; met de functie van deurmat, losgesneden ook gebruikt als schort bij het voeren van varkens 2. jute boodschappentas
mauwelen ww.; zeuren
mauwen z. *miauwen*
medaljon, medallon, medeljon, miljon en var. de; medaillon
medallie, medalje de; medaille
mede z. *hunningmee, stamphunning*
medel et 1. model 2. eigenaardige persoon
medelieden et; medelijden
medeliedzem, meeliedzem, meeliedig, meeliedend, medeliedend bn. 1. medelijdend 2. medelijden opwekkend
medemeenske de; medemens
medern bn.; hedendaags, nieuwerwets
medesien, mediesien et; medicijn
medesieneflessien et; medicijnflesje
medesienekassien et; medicijnkastje

mediekement et; medicament
meditaosie de; meditatie
mee z. *hunningmee, stamphunning*
meëg bn.; met een onprettig, zoet gevoel
meel, meel- z. *mael(-)*
meelgrös z. *melegrös*
meelied- z. *medeliedzem*
meelraaien z. *melegrös*
meensaep, mensaepe de; mensaap
meens, meense, meense- z. *meenske(-)*
meenselik bn.; menselijk
meensgeliek z. *meenskeliek*
meenske, meens, meense, mese, meeske, mees, maenske de, et (bet. 3) 1. mens 2. de maatschappij, de mensen in het algemeen 3. vrouwelijke persoon
meenske-wezen et; mens-zijn
meenske-eter de; menseneter, kannibaal
meenskefebriek et; groot gezin
meenskeheugenis, meenskenheugenis de; mensenheugenis
meenskejacht de; jacht om mensen te pakken
meenskeliek, meenskegeliek, meensgeliek bn.; menselijk
meenskelocht de; geur van mensen
meenskepraot, meensepraot, maenskepraot et; het praten van mensen, wat de mensen zeggen zonder goed te weten, praatjes zonder veel waarde
meenskeshouw, meenskeshuw en var. bn.; mensenschuw
meenskestemme de; mensenstem
meenskeweer et; redelijke weersomstandigheden
meenslikerwieze bw.; menselijkerwijs
meenslikhied en var.; menselijkheid
meenst z. *minst*
meente, meente- z. *miente(-), meet*
meerder bn.; groter, rijper, ook: aanzienlijker, sterker in financieel opzicht, meer voorstellend
meerderhied de; meerderheid
meerdering de; het vermeerderen
meerdermaolen z. *meermaolen*
meardiels z. *merendiels*
meerdubbel bn.; meer dan driedubbel
meermaolen, meerdermaolen bw.; herhaaldelijk
meerhied de; hetz. als *meerderhied*
meerschurig bn.; met meer dan één schaar (van ploegen)
meerschoempupe en var. de; pijp met meerschuiten kop
meerst, meest, miest, mienst I bn.; met betrekking tot het grootste deel of aantal van een geheel, bijna alle, haast elk
meerst II en var. bw. 1. meestal, bijna altijd 2. in de hoogste mate 3. voor het overgrote deel, voor het merendeel
meerstal, miestal, meestal bw.; meestal
meerstentieds, meerstentied, meerstied, meerstieds, meestentieds, miestentieds, miestied, meestieds bw.; meestentijds
meert, maart de; maart
meertaelig bn.; meertalig
meerteweer z. *meertweer*

meertgrös, meertegrös, meertgrus et; gras in maart
meertmaond de; maartmaand
meerts bn. 1. van, in, als maart 2. krols
meertse de; hetz. als *maitse*
meertsni'j de; sneeuw in maart
meertsni'jwaeter et; smeltwater van *meertsni'j*
meertweer, meerteweer et; maarts weer
meertzunne de; zon zoals die in maart schijnt
meervould et; meervoud
meervooldsuutgaank, meervooldsuutgang de; meervoudsuitgang
meerweerde de; meerwaarde, meeropbrengst
meeske z. *meenske*
meest z. *meerst* I, II
meester, meister de 1. meester, onderwijzer 2. machthebber
meesterachtig bn. 1. schoolmeesterachtig, betweterig 2. zeer goed, meesterlijk
meesterschop de; het op meesterlijke wijze kunnen
meestersdiploma et; onderwijzersakte
meestersdochter de; dochter van de (hoofd)onderwijzer
meestershuus et; woning van de hoofdonderwijzer
meestersjonge, meestersjochien, meestersjongien de 1. jongetje dat door de meester werd
 verwend, werd voorgetrokken 2. intelligente jongen die na de leerplicht op school bleef om
 tenslotte onderwijzer te worden
meestersjuffer de; echtgenote van de hoofdonderwijzer
meesterske, meesterke, meisterke de, et; vrouw van het hoofd der school
meesterslaachter de; zeer goede slager, ook: de baas, chef in een slagerij
meesterspoppien et; kind dat werd voorgetrokken door de onderwijzer
meesterstok et; meesterstuk
meesterstuun de; tuin van het schoolhoofd
meesterszeune de; zoon van een onderwijzer
meesttieds z. *meerstentieds*
meet, mete, miete, miente, meente de 1. grens, scheiding tussen twee gebieden 2. bij spelen,
 sporten: lijn van waarachter men werpt, rolt, ook: eindstreep, finishlijn
meetber bn.; meetbaar
meetemmer de; emmer waarmee men afmeet
meetgooien, mietgooien, mietegooien et; bep. oud spel spelen
meetinsterment et; meetinstrument
meetkanne de; meetkan
meetkouse, meethoze de; kous waarnaar een nieuw te maken kous of delen ervan worden
 afgemeten
meetlatte de; meetlat
meetliende, meetliene de; meetlint: touw e.d. om mee op te meten
meetplak et; meetplaats
meetrisseltaot et; meetresultaat
meetsokke de; sok waarnaar een nieuw te maken sok wordt afgemeten
meeuweklonie, meeuwekelonie, meeuwenkelonie, meeuwekolonie, meeuwenklonie de;
 kolonie van meeuwen
meeuwenust et; meeuwenest
megriet de; hetz. als *magriet* d.i. margriet
meheer z. *meneer* I
meibloempjen et; madeliefje

meiboom de 1. versierde boom die men rond 1 mei in het midden van een dorp opricht en waaromheen bep. volksvermaken plaatsvinden groene tak op een nieuw huis of ander gebouw geplaatst als men het hoogste punt van het gebint klaar heeft 3. hagedoorn

meibotter de; meiboter

meibulte z. *meipoede*

meid de 1. meisje, meid 2. vrijster 3. dienstbode, dienstmeid

meidegaonspakkien et; kleren die een jongen aan had als hij naar z'n meisje ging

meidekaaste de; kast van een inwonende dienstmeid met name bij een boer

meidekaemer de; kamer van een dienstmeid

meidekiste de; kist met kleding en andere benodigdheden van een dienstmeid

meidespullegien et 1. spelletje eigenlijk uitsluitend voor meisjes 2. zaak, aangelegenheid van meiden, jonge vrouwen

meidoornhede, meidoornhege de; meidoornheg

meidoornpolle de; meidoornstruik

meidoornstruke de; meidoornstruik

meidoorntoeke, meidoorntakke de; meidoorntak

meie de; mei, bloeimaand

meier de 1. huurboer 2. rentmeester

meierboer de; huurboer, pachtboer

meieren ww.; meieren, zaniken

meigrös, meigrus et; meigras

meikeze de; meikaas

meiklokkien et; sneeuw klokje

meikosse, meikos, meikoste, meikaste, meikasse de; meikers

meinied, meineed de; meineed

meipoede, meipoedebulte, meibulte de; horzelbult, met name bij koeien

meipoedeknieper de; persoon die de larven uit de *meipoeden* kwam verwijderen

meisprute de; zomersproet

meispruterig bn.; met zomersproeten

meister z. *meester*

meisteren ww.; onder behandeling van een arts zijn

meisterke z. *meesterske*

meitelling de; opgave van het vee dat men had (in mei)

meitied de; tijd van mei of april en mei, ook ruimer: lente

meitieds bw.; ten tijde van de *meitied*

meitoeke, meitakke de; groene tak op een nieuw huis of ander gebouw geplaatst als het hoogste punt van het gebint klaar is

meiweer, meieweer, meitiedsweer et; meiweer

mejong z. *mienjonge*

mekaander, mekaanderen vn.; mekaar, elkaar

mekadam, mekadem z. *makadam*

mekajem de; klap

mekeer, mekere, mekaer, mekaere vn.; elkaar

mekeren, mankeren ww. 1. ontbreken aan, een mankement hebben, mis zijn aan/met 2. ziek zijn, niet in orde zijn, schelen

mekering, mekerige, mankering, mankeer de 1. tekortkoming, euvel 2. ziekte

mekkeren, mekken ww. 1. mekkeren 2. voortdurend zeuren, zaniken

mekkie tw.; lokroep voor lammeren, voor een geit

melde, melle, melte, milde, milte de; melde

meldestok, mellestok, miltestange de; omhoog schietende soort melde

meldezaad, mellezaad et; zaad van de melde
melegrös, meelgrös, meelraaien et; bep. plant: witbol
melen, melen- z. *maelen(-)*
meleur z. *malleur*
melkaeker de; bep. ouderwetse emmer waarin werd gemolken en waarin melk werd vervoerd (of werd bewaard om te romen)
melkaore, melkaoder de; melkader
melkaovend de; melktijd aan het einde van de middag
melkark et; hetz. als *melkgerei*
melkbeest, melkbiest et; melkkoe
melkblad et; blad van de paardenbloem
melkbloeme z. *peerdebloeme*
melkboekien et; hetz. als *moonsterboekien*
melkboerehonnehaor et; melkboerenhondenhaar
melkbottien et; rond dun plankje in de melk gelegd als die aan het juk werd gedragen, nl. om spatten te voorkomen
melkbriefien et; strookje met de afrekening van de zuivelfabriek
melkbroek z. *melkersbroek*
melkbussebunen z. *bussebunen*
melkbussekarre z. *bussekarre*
melkcenten mv.; melkgeld
melkenbakke de; iemand met weinig pit, sloom iemand
melkenbri'j de; pap van melk met rijst, gort, meel, brood, beschuit, havermout e.d.
melkengottenbri'j, melkengotten de; pap van melk gekookt met gort
melkenhaevermoutenbri'j de; pap van melk en havermout
melkenriezenbri'j, melkenriezen de; pap van rijst gekookt in melk
melkens in *onder melkens* onder melktijd
melker de 1. melker: iemand die melkdieren melkt 2. iemand die niet van opschieten weet 3. iemand die voortdurend zeurt 4. iemand die bij het kopen of verkopen altijd het onderste uit de kan probeert te krijgen 5. huisjesmelker: iemand die huizen verhuurt
melkeri'je de 1. het melken, het hebben, houden van melkvee, het veehouder zijn en daarbij verdienen aan de melkproductie 2. de benodigdheden voor het melken 3. veeboerderij voor consumptiemelk
melkersark et; melkgerei
melkersbroek, melkbroek de; broek die men speciaal aanheeft bij het melken
melkersfiets, melkfiets de; fiets die men steeds gebruikt om te gaan melken in het land
melkersjak, melkjak et; jas die bij het melken werd gedragen
melkersjasse de; jas die men draagt bij het melken (vaak: oude, dikke jas)
melkersjok z. *melkjok*
melkerskiele de; kiel die men draagt bij het melken
melkerskroje z. *melkkroje*
melkersleerzen mv.; laarzen die men droeg bij het melken
melkerspak et; werkkleding bij het melken
melkerspette de; pet die men droeg bij het melken
melkersplak et; plaats waar men melkt
melkersschölk en var. de; schort gedragen bij het melken
melkersspul et; benodigdheden voor het melken
melkerstied de; melktijd
melkerswaegen de; lichte, vierwielige wagen waarmee men naar het land ging om te melken, met de benodigdheden voor het melken erop

melkeunster et; weegtoestel met veer, met onderaan een haak waaraan een emmer melk werd gehangen; boven de haak was een rechthoekige wijzerplaat

melkgeit, melkgeite de; melkgeit

melkgeldpoedegien et; zakje waarin de boer het *melkgeld* kreeg dat de zuivelfabriek uitbetaalde voor de geleverde melk

melkgerei, melkgerak et; de benodigdheden voor het melken

melkgift, melkgifte de; melkgift

melkglas et 1. bep. glas: glas met melkkleur
2. glas waaruit men melk drinkt 3. bep. glas van een melkmachine waarin melk wordt opgevangen

melkgoed et; melkzeef, emmers en bussen voor het melken

melkhokke, melkjister et 1. melkhok, melkbocht, hetz. als *jister*; ook: open hok in het land met dezelfde functie 2. hok waarin men de melk had staan die men verkregen had bij het melken

melkjak z. *melkersjak*

melkjok, melkersjok et; melkjuk

melkkaemer de; ruimte waar de melk stond te koelen en te romen, ook: tussen voorhuis en stal, ook: onder bedsteden of kamer

melkkatheder de; melkpijpje

melkkelder, molkenkelder de; melkkelder, kelder waar de melk koelt en roomt,

melkketel de; brede koperen emmer, om melk in te vervoeren met behulp van het juk

melkklaant de; iemand die melk koopt rechtstreeks bij een boer

melkkoelegien et; kuiltje aan het eind van de melkader

melkkoeme de; melkkom

melkkonterleur, melkkontreleur de; melkcontroleur

melkkroje, melkerskroje de; kruiwagen voor het vervoer van melkbussen

melklappe de; koe die veel melk geeft

melklepel de 1. roomlepel 2. (verkl.) zilveren lepeltje waarmee men melk in de koffie deed

melkliest, melklieste, melklist, melkliste de; melklijst

melklorrie, melklorre de; laag vierwielig wagentje waarmee de melkbussen naar en van de weg werden gereden

melkmoonster et; monster melk dat men neemt

melkmuil de 1. slome, zeer toegeeflijke persoon 2. jongen in de puberteit

melknappe de; melknep, melkkom, vaak: halve dop van een kokosnoot waarmee men melk afmat

melkperduktie, melkpreduktie de; melkproductie

melkpiepien et; melkpijpje

melkpoede z. *melkzak*

melkpoele de; melkplas

melkpraem de; praam waarmee men melk vervoert van de boeren naar de zuivelfabriek

melkpries de; melkprijs

melkpulle de; melkbus

melkpunter de; punter waarmee men melk vervoert

melkputte de; melkput: verlaagd deel in een ligboxenstal waarin met staat bij het melken

melkputtien et; kuiltje aan het eind van de melkader

melkrieder de; melkrijder

melkrit de; vaste rit van een melkrijder voor een zuivelfabriek

melkschaop et; melkschaap

melkschipper de; melkvaarder

melkschölk de; schort gedragen bij het melken,

z. ook *melkersschölk*

melkselon de; melksalon, ook: grote borsten van een vrouw of vrouw met zulke borsten

melksikke de; hetz. als *melkgeite*

melkslange de; slang die volgens de overlevering melk zou drinken bij vee in het land

melkster de; dienstmeid die helpt bij het melken

melkstiekel de; melkdistel

melkstoeltien et; melkstoeltje

melkstok de; meetstok waarmee men de hoeveelheid melk meet (in een emmer, tank)

melkstroom de; grote hoeveelheid melk die men produceert

melksukelao de; melkchocolade

melktane de; melktand

melktapper de; iemand die langs de huizen trok om melk van de boeren te verkopen

melktekens mv.; melktekens, met name: flinke melkaders

melktiele de; grote, platte kom waarin men melk bewaarde

melktonne de; melkton

melktule de; melkstoeltje, hetz. als *tule*

melkvat et; bep. vat om melk in te bewaren

melkveehouderi'je de; melkveehouderij

melkveerder, melkvaerder de; melkvaarder, degene die met een boot de bussen melk van de boeren naar de fabriek vervoert

melkveerze de; melkvaars

melkventer de; melkboer

melkwaegen de 1. grote wagen voor vervoer van bussen melk naar de fabriek 2. wagen waarmee de boer naar het land gaat om te melken

melkwol, melkwolle de 1. breigaren dat fabrieksmatig uit melk wordt geproduceerd 2. wollig pluiz van de ratelpopulier

melkzaeke de; melkzaak

melkzak, melkpoede de; koe die veel melk geeft

melkzaod et; zaad van onkruid, met name van krodde

melkzi'je de; melkzeef, melkteems

melkziekte, melkzucht de; melkziekte

melkziepe de; melkzeep

melkzoeger de 1. koe die melk zuigt bij zichzelf of bij andere koeien 2. hondsdrif

melle, mellen z. *melde(n)*

melle, melle- z. *melde(-)*

melte z. *melde*

mem, memme de 1. moeder 2. wijfjesdier met één of meer jongen 3. in *ien toet mem* eender, precies gelijk

mement et; ogenblik

memmeschoot de; moederschoot

memmetael, memstaal, memmetaol de; moerstaal, moedertaal

memmie de; mammië

menaander z. *meneer* II

menaer, menaere z. *meneer* II

menazie, menaosie de 1. eten, voedsel dat men nuttigt bij een maaltijd in een gezin 2. in *iene in de menazie hebben* in de kost hebben, ook gezegd van iets langdurigs

menazieklep, menaziekleppe, menaosiekleppe de; grote mond

mender z. *menner*

mendeure, menningsdeure (z. ook *baander* en *baanderdeure*) de; elk van de twee tegen elkaar sluitende schuurdeuren van een boerderij

meneer, meheer, menheer, mienheer I de; man van aanzien, meneer
meneer, menere, menaere, menaer, menaander II vn.; elkaar
menege de; var. van *manege*
menen z. *mienen*
menens z. *mienens*
meneuvel, maneuvel, meneuver, meneuvre, menoevers, manoeuvre de 1. legeroefening e.d.
 2. beweging die men maakt met armen of benen, vooral: enigszins vreemde beweging die men maakt 3. iets dat men uithaalt, gekke streek, frats
meng- z. *ming-*
mengd bn.; dooreen gemengd
menhaege de; *haege* van zodanig stevige grond dat men erover kon gaan met paard en wagen
menheer z. *meneer* I
menienen ww.; meniën
menier, meniere, manier, maniere de 1. wijze van doen of van handelen 2. gewoonte om te doen, vooral: fatsoenlijke wijze van gedrag
menievarve de; menieverf
menister de 1. minister 2. eigenaardige persoon
mennebeun, mennigebeun de; elk der beide verhogingen tussen het spoor van het paard en het spoor van een wagenwiel; z. ook *waegenbeun, beun*
menneleseren, menleseren, minneseren, miniseren ww.; de pen van een pen-en-gat-verbinding zodanig kleiner, dunner maken dat er een overstekend deel ontstaat dat tegen het hout sluit waar de pen in steekt, waardoor men de naad niet meer kan zien
mennen ww. 1. een rij- of trekdier met een leidsel of toom sturen 2. met paard en wagen vervoeren 3. een gejaagd, rusteloos gevoel hebben
menner, mender de; degene die ment
menneri'je de; het voortdurend *mennen*
mennespoor, menspoor et; spoor, 'paadje' ontstaan in een zandweg doordat de paarden er steeds langs lopen
mennig onbep. vn.; menig
mennige z. *menninge*
mennigebeun z. *mennebeun*
mennigespoor z. *menningspoor*
mennigiene, mennigien onbep. vn.; menigeen
mennigmaol bw.; menigmaal
mennigste rangtelw.; hoeveelste
mennigte de; grote hoeveelheid, groot aantal
menning, menninge, mennige de; zandweg, karrenspoor door het land, naar de akker, lange oprit naar een huis e.d.
menninge-inslichten ww.; egaliseren van één of meer zandwegen
menningsdeure z. *mendeure*
menningspoor, mennigespoor et; wagenspoor
mennist de; menist
menoevers z. *meneuvel*
menpad et; pad waar men langs ment, pad dat is ontstaan doordat men er langs ment
menspoor z. *mennespoor*
menstruatie de; menstruatie
mentoraot et; mentoraat
menutewiezer de; minutenwijzer
menuut de; minuut
menvaaste bn.; beleerd: van paarden

menvak et; leeg hooivak

mep de 1. mep, klap 2. in *de hiele mep* alles

meppen ww.; meppen: slaan, een klap geven

meraokel, meraekel I et 1. groot wonder 2. iets dat wonderbaarlijk mooi is, goed gedaan is enz. 3. raar exemplaar, scharminkel 4. lastige, vervelende persoon, lastig dier, raar, slecht gereedschap e.d. 5. gril, gekke streek, gekke gewoonte 6. kletspraatjes 7. lastige avonturen 8. rare beweging, val die men maakt 9. in *veur meraokel valen* bewusteloos neervallen 10. spektakel, drukte

meraokel II bw.; buitengewoon, in hoge mate

meraokelderi'je de; rare streken, gekkigheden

meraokelen ww.; gekke dingen doen

meraokelmaeker de; druktemaker, lawaaimaker

meraokels I bn.; buitengewoon goed

meraokels II bw.; buitengewoon, in hoge mate

meras, merassig z. *moeras(sig)*

mere, marrie de; merrie, vrouwelijk paard

merelle, merel, morel, morelle, moerelle de 1. bep. kers: morel, ook: wilde kers 2.

morellenboom

merelleboom de; morellenboom

merelnust et; merelnest

merendiel en var. et; merendeel: het grootste gedeelte

merendiels, merendeels, merdiels bw.; voor het grootste gedeelte

merevool, marrieveulen, merrieveulen en var. et; vrouwelijk veulen

merg, merg- z. *murg(-)*

Meri'je de; Maria, Marije

merine de; var. van *marine*

merinos et; bep. stof: merinos

merinosschaop et; merinosschaap

mes et 1. mes 2. penis van een hengst 3. z. *mest*

mes- z. *mest-*

mese z. *meenske*

meseide, messenegge, mesegge, meseg de; meseg

mesene, mesena de; maïzena

mesère z. *misère*

mesester z. *mesjester* II, III

meshecht, messeheft, mesheft et; messenheft

mesien z. *meze*

mesiene de; machine

mesiene-eulie de; machineolie

mesienedrok de; machinedruk

mesienegaoren et; garen voor een naaimachine

mesienehujjen ww.; hooien met een machine

mesienemelken ww.; machinaal melken

mesienemes et; mes van een machine, vooral van een ouderwetse naaimachine

mesienemi'jen ww.; machinaal maaian

mesienenaalde de; machinenaald

mesieneni'jen ww.; naaien m.b.v. een naaimachine

mesieneri'jen, mesienderi'jen mv.; machinerie

mesieneschrieven ww.; schrijven met een schrijfmachine

mesieneschure de; schuur waarin men machines opbergt

mesienespoeltien et; spoeltje als onderdeel van een machine
mesienestikster de; meisje dat machinaal naait op een confectiefabriek
mesienetael de; machinetaal
mesienetekener de; machinetekenaar
mesjeren ww.; marcheren
mesjester, mesjesteren, mesjisteren I de; broek van manchester
mesjester, masjester, masister, mesister, mesester II et; manchester
mesjester, masjester, mesester, masister, mesister III bn.; van manchester
mesjesteren bn.; van manchester
mesjesters, masisters bn.; van manchester
mesjet, mesjette, masjette, mansjet, mansjette de 1. manchet: handboord 2. manchet: ringvormig onderdeel aan de achterkant om de 'tuit' van een pomp, ter afsluiting/ bevestiging
mesjetteknop, mesjetknop, mesjettekneupe, masjetteknop, mansjettekneupe, mansjetkneupe, mansjetteknop, mansjetknop de; manchetknoop
mesjokke, mesjokken bn.; mesjoche
mesken, massen mv.; maden, laaggelegen hooilanden
mesklienen ww.; fijnmaken van mest
meskotte, maskotte de; mascotte
meskouter et; mesvormig kouter
meskrabber z. *mesthaoke*
mesmennen z. *mestrieden*
messcharp bn.; messcherp
messchie de; messchede
messe, messe- z. *mest(-)*
messebak de; messenbak
messefebriek de; messenfabriek
messekoker de; koker waarin men messen bewaart
messekörfien, messemaantien et; messenmandje
messelae de; messenla
messel- z. *metsel-*, *mest-*
messenegge z. *meseide*
messerieden z. *mestrieden*
messesliepen, messliepen ww.; messenslijpen
messeslieper de; messenslijper
messevele de; mesvijl
messienpikken ww., ook zelfst. gebruikt; kinderspelletje: hetz. als *laandverpatten*
messtik de; messteek
mest, meste, mes, messe de; stalmest
mestbak de; bak waarin men mest vervoert
mestbult, mestbulte, mesbult, mesbulte, messebult, messebulte de; mesthoop
mestbultien, mesbultien et; klein hoopje mest
mesten ww. 1. mesten: van dieren 2. bemesten 3. een goede kaart leggen, vooral bij schutjassen
mester de 1. iemand die vee mest 2. mestvarken
mesteri'je de 1. het bemesten van land 2. het mesten van dieren 3. mestbedrijf
mestgang, mesgaanke, mestganke, mesgang de; mestgang
mestgat, mesgat et; plaats, kuil, gat ontstaan doordat de mest is weggehaald
mesthaoke, meshaoke, mestklauwe, mestklauwer, stronthaoke, strontklauwe, strontklauwer, meskrabber, mestkrabber, strontkrabber de; mesthaak
mestinlegger, mesinlegger de; speciaal mes aan een ploeg dat de mest in de grond strijkt

mestkalf, messelkalf et; mestkalf

mestkrobbe de; mestkever

mestkroje, meskroje de; grote kruiwagen waarmee men voornamelijk stalmest vervoert

mestlaans z. *gemestlaans*

mestplaanke, mesplaanke de 1. elk der opzetstukken in de vorm van stevige, brede planken die aan de zijanten van de mestwagen kwamen 2. plank gebruikt om met een kruiwagen mest over te rijden in geval van een weke ondergrond, ook tegen en/of op de mesthoop

Mestricht, Maastricht et; Maastricht

mestrieden, mesrieden, messerieden, mesmennen, messerieden ww.; mest over, naar het land rijden

mestrieder, mesrieder de; mestrijder

meststee de; plaats waar een mesthoop zit of heeft gezeten

meststikken ww.; met een spade mest uitgraven

meststri'jen, messtri'jen ww.; mest verspreiden over het land

meststri'jer, messtri'jer, messtruier de; meststrooier

mestvarken, mesvarken, messelvarken et; mestvarken

mestvörke, mesvörke, strontvorke, strontvörke en var. de; mestvork

met et; gehakt vlees van het varken

metaol, metaal et; metaal

metaolmuhiid, metaolmuuihiid de; metaal-moeheid

mete z. *meet, mute*

metoor de; metoor: meteoröide

meter de 1. meter 2. meterstand 3. doopmoeder

meterie, materie de 1. stof waaruit iets bestaat, waaruit iets is opgebouwd 2. voorraad van iets etterstof, ook wel vieze substantie anderszins stof met betrekking tot een zeker onderwerp

meterkaaste de; meterkast

metras, metrasse, matras de, et 1. matras 2. vlechtwerk van staaldraad als onderlaag van een *metras* bet.1

metrokaortien et; metrokaartje

metroze- matrozen-

mets de; voetbalwedstrijd

metselbak, messelbak de; metselaarsbak

metseldraad, messeldraad de, et (dan verz.); metseldraad

metselen, messelen ww.; metselen

metseler, metselder, messelder, messeler de; metselaar

metselkalk, messelkalk de; metselkalk

metselkupe de; speciekuip

metselliende de; metseldraad

metseltonne de; ton met metselspecie, speciekuip

metseltouw et; metseldraad

metselverbaand et; patroon waarin men metselt (en zo verband aanbrengt tussen de stenen)

metselwark, metselwaark, messelwark et; metselwerk

metsnieden ww.; kapotsnijden van spek, pens of lappen vlees voor het maken van metworst

metspek, mettiesspek z. *driemettiesspek*

metvleis et; met, gehakt vlees

metwosthoorn, metwostehoorn de; hetz. als *wosthoorn*

metwostenkruus et; aan de balken hangend houten kruis voor het ophangen van worsten

meu z. *mu*

meubel et 1. meubel 2. z. *meupel*

meubelbossel de; borstel voor meubels
meubelderi'je, meubeleri'je de; de meubels als geheel
meubeleerd, gemeubileerd, meubileerd bn.; gemeubileerd
meubelement et; ameublement
meubelhooft et; meubelhout
meubeleren ww.; meubileren
meubelplaete de; meubelplaat
meubelstok et; meubelstuk
meuge, meug de 1. wat iemand aan werk aankan, wat in iemands vermogen ligt 2. wat men begeert, lust 3. verder in *ieder zien meuge* elk moet willen, doen, lusten wat hij goed, leuk enz. vindt; *tegen heug(en) en meug(en)* tegen heug en meug
meugelik, meuglik bn.; mogelijk
meugelihied de; mogelijkheid
meugen, maggen ww. 1. mogen 2. graag doen 3. lusten
meuke, meuk de 1. bewaarplaats voor met name appels en peren in het hooi 2. in verb.: flinke hoeveelheid spullen, flinke hoeveelheid geld en evt. andere bezittingen
meule de 1. molen 2. kleine haspel 3. draaiend strooimechanisme waarmee men mest verspreidt
meuleasse de; molenas
meulebaank de; zitbank bij een molen
meulebaos de; molenaar
meulebenne de; in *naor de meulebenne*, gezegd in antwoord op de vraag *Waor gaaj' henne?* d.i. zoiets als 'dat gaat je niet aan'
meulebouwer de; iemand die molens bouwt, maakt
meulegat et; diep gat voor de watermolen waar het water in uitslaat
meulehoeke de; deel van het dorp waar de molen stond
meulehokke, meulhokke et; ruimte waarin het paard of evt. de hond liep om de karnmolen aan te drijven
meulehuus et; huis bij de molen
meulekam de; tandrad van een molen
meulelasten mv.; molenlasten
meulemaeker de; molenmaker
meulentien et 1. molenspel 2. z. *meultien*
meulepad et 1. 'pad' waar het paard steeds over liep bij het aandrijven van de karnmolen 2. pad naar een molen
meulepeerd et 1. paard dat een molen aandrijft 2. lompe, grofgebouwde vrouw, vrouw die erg sterk is en daardoor veel werk aan kan dat gewoonlijk door mannen wordt gedaan
meulepolle de; plaats waar de molen staat
meulerad et; molenrad
meuleroe, meuleroede de; molenroede
meulesjouwer de; hetz. als *maelrondbrenger* (vanaf een molen)
meulesloot de; sloot waaruit of waarin een watermolen het water maalt
meulestien, meulstien de; molensteen
meulewaegen de 1. wagen waarop de mulder het gemalen meel naar de boeren liet vervoeren 2. iemand die een beetje gek is, die niet over de normale verstandelijke vermogens beschikt
meulewiek de; bep. water: wijk die naar een molen loopt
meulewiek, meulewieke de; molenwiek
meulhoek de; ruimte in de boerderij waar de karnmolen stond
meultien, meulentien, meule et 1. molentje 2. koekoeksbloem
meun de; kopvoorn, meun

meunejaegen ww.; vangen van *meun*

meupel, meubel et; lastige, vervelende persoon, ook: eigenaardig, ondeugend iemand

neur, meurs, meurig bn. 1. goed gaar, mals, zacht 2. zacht door het overrijp zijn (van appels, peren) 3. van grond: goed los en daarbij heel geschikt om in te verbouwen, vooral gezegd wanneer de onderliggende stoppel goed rot 4. vermolmd

meute de 1. troep honden bij de jacht 2. grote, nogal ongeregelde groep, ook: de hele santenkraam 3. z. *mute*

meuzels mv.; mazelen

mezat z. *marzat*

meze, mees, mesien de; mees

mezels, mezelf, mi'jzelf wederk. vn.; mezelf

mezenust de; nest van een mees

mezepeertien, mezepaertien et; mezenpaartje

meziek de; muziek

meziekbod et; muziekbord

meziekdeuze de; muziekdoos: speeldoos

meziekdrokkeri'je de; muziekdrukkerij

meziekgroepien et; groepje mensen dat muziek maakt, groepje muzikanten

meziekhoorn de; elk der grote blaasinstrumenten van een fanfarekorps

meziekinstrument, meziekinstrument et; muziekinstrument

meziekleider de; dirigent

meziekkoepele de; muziektent

mezieklerer de; muziekleraar

meziekllessener de; muzieklessenaar

meziekman de; muzikant

mezieknetaosie de; muzieknotatie

mezieknommer et; muzieknummer

mezieknote de; muzieknoot

meziekofdieling de; muziekafdeling

meziekpergramme et; muziekprogramma

meziekperti'j de; deel van een muziekstuk

meziekreceensie de; muziekrecensie

meziekrippetisie de; muziekrepetitie

meziekschoele de; muziekschool

meziekstok et; muziekstuk

meziektoppe de; soort bromtol met verschillende tonen

meziekverieninge, meziekverienige, meziekverieniging de; muziekvereniging

meziekzael de; muziekzaal

mi'j, me, mie pers. en wederk. vn.; mij, me

mi'japperaot et; apparaat waarmee men maait

mi'jbalke de; maaibalk

mi'jdöske, mi'jduske, mi'jdusser de; maaidorsmachine

mi'jen, maaie ww. 1. maaie 2. maaierende, slingerende bewegingen maken met armen en/of benen 3. de hoeven naar buiten bewegen bij het lopen, maaivoeten

mi'jer de; maaier

mi'jeri'je de; het maaie

mi'jerig bn.; maaivoetend, met maaierige bewegingen

mi'jerskörf, mi'jersmaande de; mand, korf met eten voor de maaiers

mi'jinge, mi'jige de; tijd van het maaie

mi'jmesiene de; maaismachine

mi'jrioting de; richting waarin wordt gemaaid, waarin het gemaaid valt
mi'jzels z. *mezels*
mi'jzwad et; strook gras die men maait
miauwen, mjauwen, mauwen ww.; miauwen
middagduttien et; middagdutje
middagfesien et; middagfeestje
middagklokke et; klokgelui van 12 uur
middagkleren mv.; hetz. als *verstruperskleren*
middagkost de; de middagmaaltijd
middagkuiertien et; kleine middagwandeling
middaglopien et; kleine middagwandeling
middagmaol et; middagmaaltijd
middagpot de; middagmaal
middagpraotien et; middagvisite
middagschoft et; middagschaft, lunchtijd
middagslaopien et; middagslaapje
middagsluting de; middagsluiting
middagthee de; het theedrinken 's middags, theepauze 's middags
middagzonne de; middagzon
middel I et; middel
middel, midden II de; middel, taille
middelbaand de; band om het middel gedragen
middelbaor, middelber bn.; middelbaar
middeldeer z. *middendeur*
middeldeer, middendeur de; middeldeer, deur die het voor- en achterhuis verbindt
middeldoek de 1. doek die men bij lichamelijk werk om het middel deed voor de stevigheid
2. doek om het middel van een baby 3. brede ceintuur die men om jas of jurk knoopte
middelgang, milgang, gangpad, middengang de 1. gang achter de koeien langs 2. gang
tussen het woongedeelte en de hooivakken
middelgewieze bn., bw.; gemiddeld genomen
middelgruun bn.; tussen licht- en donkergroen
middelhoge bn.; van gemiddelde hoogte
middelieuwen, middeliewen mv.; middeleeuwen
middelín z. *middenin*
middellaoge z. *middenlaoge*
middelmaot de 1. iets dat van gemiddelde kwaliteit of grootte is 2. één of meer personen of
zaken die niet als zeer goed te boek staan
middelmaotig bn. 1. gemiddeld 2. middelmatig
middelmuere, middenmuere de; middelmuur, tussenmuur
middelschölk de; schort zonder bovenstuk, naar achteren doorlopend
middelschot z. *middenschot*
middelst, middenst bn.; middelst
middelvore, middenvore de; middelvoor
middelweg z. *middenweg*
midden- z. ook *middel-*
middenbaarm de; middenberm
middenbaene de; middenbaan
middenbalke de; horizontaal geplaatste *middenpaol*
middenboom de; hetz. als *middenpaol*; ook m.b.t. de kleine buitendeuren van een schuur
middenbuurt de; middelste eenheid voor burenplicht

middendeur, middeldeer bw.; middendoor
middenin, middelin bw.; middenin
middenkalf et; dwarsregel in een kozijn
middenlaoge, middellaoge de 1. middenste laag van een vracht hooi 2. sociale klasse tussen de hoogste en de laagste klassen
middenmaat de; tussenmaat
middenpaol, middelpaol de; paal in het midden van twee schuurdeuren
middenpesisie de; middenpositie
middenrogge de; middenrug
middenschoele de; middenschool
middenschot, middelschot, middenschut et 1. schot, veelal houten afscheiding tussen twee ruimten 2. middenrif
middenst z. *middelst*
middenstok et; middenstuk
middenveldspeuler, middenveldspeulder de; middenveldspeler
middenvore z. *middelvore*
middenweg, middelweg de 1. weg tussen twee andere 2. middenweg (fig.)
middenzwaarm de; middenzwerm
middertied z. *mittertied*
mids bw.; midden in een bep. tijdsbestek
midveur, middenveur de; middenvoor
midwinterhoornblaozen, midwinterblaozen ww.; midwinterblazen
midwinterpacht de; pacht te voldoen in het midden van de winter
midwinterwark, midwinterwaark et; werk, activiteiten middenin de winter
midzoemer, midzommer de; midzomer
mie z. *mi'j*
mieden ww. 1. mijden, trachten te ontwijken 2. zich ontzien, zich sparen
miegbak de; hoek op het erf waar men vaak urineerde
miegdoek de; luier
miege de 1. urine 2. slechte koffie
miegel de; bijdehante, flinke jongen
miegelbujgien et; buitje motregen
miegelen z. *miggelen*
miegen ww. 1. urineren 2. regenen 3. zeuren, etteren
miegerd, mieger de 1. vrek, gierigaard 2. iemand die zeurt 3. kleine persoon
miegeri'jgien et; klein buitje
miegerig bn. 1. naar urine ruikend 2. druilerig met vale kleur 4. overdreven zuinig, gierig, vrekkig
mieghokke et; urinoir
mieghummel, mieghemmel, mieghemel, mieghommel, mieghimmel, miggel, miere de 1. mier 2. vinnig klein kind, kleinste kind in een gezin 3. kleine vrouw
mieghummelbulte de; mierenhoop
mieghummeleien var. et; mierenlei, mierenlarve
mieghummelnust en var. et; mierenest
mieghusien et; urinoir
miegknol, miegknolle de; enigszins zenuwachtig paard
miegplak et; plaats waar men veel staat te urineren
miegpot de; pispot
miegputte de; gierkelder bij een varkenshok
miekie, miekien, mieke, miete, miepie tw.; lokwoord voor een lam of jong geitje

miel *z. mild*

miemelen ww. 1. binnensmonds praten 2. zacht huilen 3. urineren

miemeraosie de; het mijmeren, mijmering

miemerdeuze de; iemand die veel zit te mijmeren, die neerslachtig blijft

miemereren ww. 1. mijmeren: voortdurend denken over 2. klagend praten, zeuren

miemering de; mijmering

miemerzak de; iemand die altijd klaagt

mien I de; mijn

mien II bez. vn.; mijn, van mij

mienarbeider de; mijnarbeider

miender, miendersgeld *z. miener(sgeld)*

miene I de; konijn (troetelwoord)

miene II tw.; lokroep: voor konijn of duif

mienen, menen ww. 1. menen (met lange ie) 2. mijnen 3. verkoper zijn (bij oproep, afslag)

mienend, mienen, mienes bez. vn. (zelfst.); het mijne

mienens, menens bn.; menens

miener, miender de; degene die door *mien* te roepen zich tot koper verklaart

mienersgeld, miendersgeld et; het verschil tussen het bedrag waarmee iemand als eerste heeft geboden op een boeldag en de prijs waarvoor uiteindelijk is verkocht

mieneveld et; mijnenveld

miengas et; mijngas

mienheer *z. meneer I*

mienhooft, mijnhooft et; mijnhout

miening, mieninge, mienige de; mening: opvatting, oordeel

mienjonge, mienjong, mejonge, mejong aanspreekvorm; m'n jongen, joh (de eerste twee vormen ook niet aaneen geschreven)

mienlaampe de; mijnlamp

mienschopsverbaand et; het verband van, met de gemeenschap, samenleving

mienslag de; steenslag van mijnsteen

miensluting de; mijnsluiting

mienst *z. meerst I, II*

mienstaeking de; mijnstaking

mienstien de; mijnsteen

miente, meente de 1. gezamenlijke weidegrond, ook de naam van een bekend gehucht nabij *Noordwoolde* 2. gemeenschappelijke bleek 3. deel van het kerkhof waar mensen werden begraven die zo arm waren dat er uit hun bezit geen graf kon worden betaald 4. *z. meet*

mientetikkertien et; hetz. als *overloper*

Mientiger bn.; van, m.b.t. *De Miente* (bij *Noordwoolde*); ook zelfst.: iemand uit *De Miente*

mienwarker de; mijnwerker, kompel

mienwarkerslaampe de; mijnwerkerslamp

mienwarkersstaeking de; mijnwerkersstaking

mienwet de; mijnwet

mier et, de 1. zeer onprettige gewaarwording, geweldige hekel die men aan iets heeft 2. in bijv.: *Et helpt gien mier* niets 3. hetz. als *hoendermiere, waetermiere*

mierder *z. mierkerd*

miere *z. hoendermiere, waetermiere, mieghummel*

mieren mv. 1. hannekemaaiers 2. *z. mierken*

mierkaol *z. aolpieper*

mierkdeuze de; akelige, vervelende persoon

mierken, mieren ww. 1. zeuren, vervelend klagen, huilen, janken 2. vervelend doen

mierkerd, mierker, mierder de 1. zeurpiet, iemand die voortdurend klaagt, zanikt, iemand die voortdurend vervelend doet 2. huilerig kind 3. dier dat achterblijft qua groei
mierkeri'je de; gezeur, vervelend gedoe
mierkerig bn., bw.; zeurderig, klagerig, vervelend
miers, mierks, miersig bn. 1. zeer zoet van smaak 2. met een vervelend, flauw gevoel: als effect van een te zoete smaak
mierzute, mierzuite bn.; mierzoet
mieskaaster de; eigenaardige persoon
miest z. *meerst* I, II
miest- z. *meerst-*
miet, miete de, et; mijt
miete de 1. hooi- of korenmiot 2. z. *meet*
mietedek, mietdek, mietedak et; bedekking van een hooiberg, hooimijt, veelal bestaande uit afval van stro, bladriet, gras
mietegooien z. *meetgooien*
mietehuj, mietehui et; hooi in, uit, van de hooimijt
mieten ww.; mijten: een hooi- of korenmiot maken
mieter, mieterd de 1. mijter 2. persoon: hoge mieter 3. lichaam, donder 4. drommel, donder, in verb.: *om de mieter niet* om de drommel niet, 't *Is me gien mieter weerd* het is me niks waard
mieteren ww. 1. gooien, smijten 2. hard vallen
mieterig, mietig bn. 1. er ongezond uitziend 2. klein en armzalig, mager en zwak 3. z. *mietig*
mieters bn., bw. 1. mieters, erg mooi, zeer te waarderen 2. in hoge mate
mietestee de; plek waar een hooi- of korenmiot komt, is of was
mietezetten, mietzetten ww.; maken van een koren- of hooimijt
mietezetter de; degene die een *miete* koren of hooi stapelt
mietgooien z. *meetgooien*
mietig, mieterig bn., bw. 1. met mijt 2. snel kwaad 3. z. *mieterig*
mietje et 1. onaangename persoon: iemand die altijd zeurt, ook wel: slap iemand 2. iemand die een lollig antwoord geeft
mietziekte de; mijtziekte
miezerd de 1. akelige of zeurderige persoon 2. knoeier, prutser 3. persoon die er niet erg gezond uit ziet
miezeren, miezelen ww.; motregen
miezerig bn., bw. 1. druilerig, regenachtig 2. benepen, op een kinderachtige manier lastig 3. erg zoet
miggel de 1. in *an de miggel wezen* met motregen 2. z. *mieghummel*
miggelen, miegelen ww. 1. motregen 2. vallen van fijne sneeuw 3. krioelen, wemelen
miggeleri'jgien et; klein buitje
miggelnust et; hetz. als *mieghummelnust*
mignonnegien et; mignondahlia
migraosie de; migratie
mik, mikke, mikker de 1. bep. brood 2. krentenbrood 3. in *van de mik* overstuur 4. het eenmaal kort, goed naar iets kijken 5. *schele mik* iemand die scheel kijkt
mikarute de; micaruit
mikke de 1. hetz. als *aolmikke* 2. gaffel waarin de zeisboom ligt bij het haren van een zeis 3. z. *mik*
mikken I mv.; moederkoren
mikken II ww. 1. richten bij een worp, mikken, aanleggen met een schietwapen 2. gericht naar, op, in, tegen iets werpen, gericht schieten 3. gooien, smijten 4. ingespannen, strak kijken

doordat men het niet goed kan zien, turen 5. een beetje scheel kijken, loensen 6. met een korte blik kijken

mikker de 1. iemand die *mikt* 2. z. *mik*

mikrefoonangel de; microfoonhengel

mikrefoonstaander de; microfoonstandaard

mikstok de; bep. gaffelvormige stok gebruikt in de veenderij om de schepemmer op te leggen

mild, mield bn.; welwillend, toegeeflik, zachtaardig

milde z. *melde*

milgang z. *middelgang*

milieuversmeriging de; milieuvervuiling

milieuvriendelik bn.; milieuvriendelijk

miljoenenodder de; miljoenenorder

miljon z. *medaljon*

milksjeek de; milkshake

millimeterverdeling, millimeterverdelinge de; millimeterverdeling

milte, milt de 1. milt 2. z. *melde*

miltestange z. *meldestok*

min bn., bw. 1. van slechte kwaliteit, met slecht resultaat 2. gemeen, verachtelijk, vals, slecht voor een ander 3. met ongunstige omstandigheden, moeite opleverend, met risico's, met gevaar 4. ziek, zeer verzwakt door ziekte of door een ongeluk 5. eigenlijk niet, niet vanwege de bezwaren 6. weinig 7. nietig, gering, onaanzienlijk 8. verminderd met, met aftrekking van 9. een negatieve grootheid zijnde 10. een ietsje, $\frac{1}{4}$ punt lager dan het cijfer waarmee men waardeert, bijv. 8⁻

minaorig, minaordig bn.; met een slechte gezondheid, klein en mager

mindereseren ww. 1. bezuinigen op de uitgaven, minder geld uitgeven 2. minderen bij breien

minderhakke de; hetz. als *kleine hakke*, d.i. onderaan

minderhiedskammenet et; minderheidskabinet

minderjaorig bn.; minderjarig

minderman de; iemand die minder rijk, minder in aanzien is

minderweerdigheid de; minderwaardigheid

minderweerdighedsgevuul et; minderwaardigheidsgevoel

mingbak, mengbak de; mengbak

mingbult, mingbulte, mengbulte de; mestvaalt waarvan de mest is vermengd met aarde en resten stro, hooi en blad

mingd, mengd bn.; door elkaar gemengd

mingeerde, mingere de; aarde die is of wordt vermengd met mest, resten stro, hooi en/of blad

mingel, mengel de 1. mengel, inhoudsmaat van een liter 2. vat, busje waarmee men een liter inhoud afmeet

mingelmaotien et; vat, busje waarmee men een halve liter afmeet

mingelmoes, mangeloes de, et; mengelmoes

mingen, mengen ww. 1. mengen: gelijkmatig dooreenwerken 2. in *je d'r in mingen* zich in iets mengen

minger, menger de; iemand die mengt

mingere z. *mingeerde*

minggat, menggat et; gat in de grond waarin men composteerde met daarvoor geschikt afval

minginstelaoisie de; menginstallatie

mingklauwe de; mengklauw

mingkraene de; mengkraan

mingmest, mengmes, mengmesse de; mengmest: gemengde mest, d.i. vooral met zwarte aarde en evt. stro, hooi en blad; ook bep. kunstmest
mingputte en var. de; kolk, gierput
mingschoppe, mengchoppe de; mengschop
mingsel, mengsel et; mengsel
mingselkoeme, mingselkoem en var.; mengkom
mingtael en var. de; mengtaal
mingvoer et; mengvoer
mingvorm de; mengvorm
mingzaod et; mengzaad
miniseren z. *menneleseren*
minmachtig bn.; met te weinig
minnegies bn., bw. 1. minnetjes: zwak van gezondheid, erg ziek 2. zeer vermoeid en/of slaperig, afgemat 3. in slechte staat
minnelik, minlik bn., bw.; er slecht uitziend, sterk achterblijvend qua groei
minneseren z. *menneleseren*
minnig bn. 1. in slechte staat, in slechte conditie, zwak, ziekelijk 2. klein van stuk, mager, tenger 3. slaperig en evt. vermoeid
minnighied et 1. het erg ziek zijn 2. laagheid, het gemeen doen
minst, meenst bn. 1. geringst in aantal, hoeveelheid, mate 2. slechtst, ongunstigst
minzem bn., bw.; minzaam
mirabellen mv.; bep. soort pruimen
mirakel, mirakels bn., bw.; var. van *meraokel(s)*
misbaor et; misbaar, luid geschreeuw, getier
misbruken ww.; misbruiken, ook: verkrachten
misbruuk et 1. verkeerd gebruik, oneigenlijk gebruik 2. te royaal, overdadig gebruik
misdiel, misdeeld bn.; misdeeld
misdiener, misdiender de; misdienaar
misdoen ww. 1. kwalijk handelen 2. mishandelen 3. zondigen
misdregen ww.; zich misdragen
misdrief et; misdrijf
misdrok de; misdruk
misère, mesère, misere de 1. misère 2. het kaartspel misère
miseraobel bn., bw. 1. beroerd, slecht 2. in hoge of sterke mate (vaak: slecht)
misgaon ww.; verkeerd lopen, mislukken
misgriepen ww.; misgrijpen
miskieken ww.; miskijken
miskleur de 1. vale, niet mooie kleur, ook: foute kleur, kleur die bestaat uit allerlei kleuren door elkaar zodat het naar niets lijkt 2. miskleurige tabak of sigaar
miskleurig bn.; miskleurig, slecht van kleur, vaak: vaal
miskommen, miskoemen I et; het niet goed bekomen, onbehagelijk gevoel, gevoel van misselijkheid door het te veel eten
miskommen II ww. 1. misvallen, niet goed bekomen 2. tot een niet goed, tot een vervelend resultaat leiden, verkeerd aflopen
miskraom de; miskraam
mislik, mislik- z. *misselik(-)*
mislokken ww.; mislukken
mismaekt bn.; mismaakt: misvormd
mismaol et; maaltijd die niet goed valt, eten dat tegenstaat, gebrek aan eetlust
mismaolen ww.; een koe minder melken om droog te doen worden

mispel de 1. mispelboom 2. vrucht van die boom 3. eigenaardig, vervelend iemand
mispelpolle de; mispelboom
misplaetst, misplaest bn.; misplaatst
misraoden ww.; misraden, fout raden
misrieden ww.; verkeerd rijden
misse, mis de; mis (in de kerk)
missedienen ww.; misdienen
missekleren mv.; misgewaad
misselik, mislik bn., bw.; misselijk
misselikhied, mislikhied de; misselijkheid
missemassien et; iets dat niet gelukt
missen, misten ww.; missen
missie de; missie: speciale opdracht
misslaon ww.; misslaan
misstaon ww.; misstaan, ontsieren
misstoot de; verkeerde stoot, vooral: hetgeen men verkeerd doet
misstikken ww.; missteken
mistaasten ww.; mistasten
mistanslag de; mistaanslag
mistbaanke de; mistbank
mistdamp en var. de; flarde mist
misten ww. 1. misten, mistig zijn 2. z. *missen*
mistlaampe de; mistlamp
mistoga de; hetz. als *misgewaad*
mistrouwen et; verkeerd huwelijk dat men heeft gesloten
misveren, misvaeren ww.; de verkeerde richting nemen bij het varen
miswas de; misgroeid deel, vergroeiing
miswassen bn.; misvormd door verkeerd te groeien, misgroeid, veelal: gebocheld
miszeggen ww. 1. iets verkeerd zeggen, iets zeggen dat onjuist is 2. iets zeggen dat de ander als onaangenaam of beledigend kan ervaren
mit vz., bw. 1. met, mee 2. op het moment dat 3. binnen een bep. tijd
mit-an bw.; mee (doend)
mit-annemen ww.; voor de eerste maal ter communie doen gaan, ook: belijdenis doen
mit-annemerspakkien et; communiepak
mitbepaolend bn.; medebepalend
mitbetaelen ww.; meebetalen
mitblaozen ww. 1. met anderen aan het blazen zijn, iets met anderen blazen 2. meedoen met het pochen, met het opscheppen 3. door te blazen meenemen
mitbrengen ww. 1. met zich voeren, meenemen 2. een gevolg zijn van, inhouden
mitdaenken ww.; meedenken
mitdaenker de; meedenker
mitdeiner de; meedeiner
mitdielen, mitdelen ww.; meedelen, z'n deel krijgen
mitdoen ww. 1. meedoen 2. zich uitgaven veroorloven naar het luxe voorbeeld van anderen 3. meegeven (ook aan geld, kleren: door ouders aan een kind dat in het huwelijk treedt) 4. doen tegelijkertijd met iets anders
mitdregen ww.; met iemand anders dragen
mitdri'jen ww. 1. met één of meer anderen draaien 2. op dezelfde plaats blijven zitten bij het draaien, niet pakken en daardoor niet omhoog komen of niet vast gaan zitten 3. meedoen aan werk, activiteiten

mitdrieven ww.; meedrijven
mitdrinken ww.; meedrinken
miteter de 1. iemand die met de andere(n) eet 2. meeëter
mitgaon ww.; meegaan
mitgaond bn.; meegaand
mitgaonder de; iemand die zich vaak gemakkelijk laat overhalen, meeloper
mitgeven ww.; meegeven
mitgezel de; metgezel
mitglieden ww.; meeglijden
mitgnobben ww.; stelen door stiekem kleine dingen mee te nemen
mithaoren ww.; haren afgeven (bij verkwasten)
mithobbelen ww. 1. meehobbelen 2. gebrekkig meedoen met het dansen
mitien bw. 1. tegelijkertijd 2. dadelijk, direct
mitklappen ww.; meedoen met het applaudiseren
mitklinker de; medeklinker
mitkommen ww. 1. vergezellend komen, ook: tegelijk met andere voorwerpen komen 2. bijhouden, zich even snel verplaatsen 3. even goed vorderen
mitkriegen ww. 1. krijgen om mee te nemen, onderweg te gebruiken enz. 2. ten huwelijk krijgen 3. voorzien worden van, toebedeeld worden met 4. overhalen 5. op z'n hand krijgen
mitleven I et; medeleven
mitleven II; meeleven
mitlezen ww. 1. samen met de anderen lezen 2. samen met iemand anders op een krant geabonneerd zijn
mitlieden ww.; met iemand meelijden
mitlopen ww. 1. meelopen 2. met anderen meedoen, zich steeds richten naar wat anderen vinden, doen 3. over een lange tijd bep. werk gedaan hebben en nog doen 4. voorspoedig gaan
mitluisteren, mitlusteren ww.; meeluisteren
mitmaeken ww.; ervaren, meemaken
mitneemprijs de; meeneemprijs
mitnemen ww. 1. meenemen, met zich brengen 2. er even bij doen, erbij verrichten 3. als extra voordeel ervaren 4. beetnemen
mitnugen ww.; uitnodigen om mee te gaan
mitoprichter de; medeoprichter
mitpakken ww.; meepakken
mitpikken ww. 1. meepikken: op handige, vlotte wijze meenemen, krijgen 2. stiekem pakken en meenemen
mitpraoten ww. 1. praten met anderen 2. door ervaring of kennis oordeelkundig praten 3. in een gesprek meedoen en daarbij mee willen bepalen 4. zo praten dat iemand meegaat, mee wordt gelokt
mitpraoter de; meeprater, vleier
mitregelen ww.; met anderen regelen
mitrekend bn.; meegerekend
mitrekenen, mitrekeren ww.; bij het tellen, rekenen inbegrepen doen zijn; meetellen, bijv. *Daor woj' niet mitrekend*
mitrieden ww.; meerijden
mitrieder de; meerijder
mitschikken ww.; mee aanschuiven
mitsjouwen ww. 1. met enige moeite met zich dragen 2. met iemand meelopen, vergezellen

mitslepen ww. 1. slepend met zich voeren meebrengen, meenemen 3. in *je mitslepen laoten* zich laten meeslepen 4. met iemand meelopen, met iemand meewandelen

mitsnaaien ww.; meesnaaien, meepikken

mitspeulen ww. 1. samen met anderen een spel e.d. spelen 2. z'n rol spelen in een voorstelling van zaken, om één of meer personen beet te nemen 3. ook een rol spelen, ook van belang zijn

mitspeuler, mitspeulder de; medespeler

mitspreken ww. 1. meepraten 2. meetellen, mede van belang zijn

mitstemmen ww.; meestemmen

mitstrieder de; medestrijder

mittekenen ww. 1. samen met iemand een tekening maken 2. ook ondertekenen

mitteld bn.; meegeteld

mittelkeer, mittelkaander z. *mittenneer*

mittellen ww. 1. meetellen, meegerekend worden 2. meedoen met iemand die telt, rekt 3. ook belangrijk zijn, ook gewicht in de schaal leggen

mittenneer, mittelkeer, mittelkaander, mittennaander bw. 1. gezamenlijk, samen 2. in totaal, met elkaar

mittertied, middertied bw.; mettertijd, op den duur

mittillen ww.; meetillen

mittrekken ww. 1. met anderen trekken 2. ergens mee naar toe trekken

mittronen ww.; meetronen

mitvalen ww.; meevallen

mitvaler, mitvaalder de; meevaller

mitveren, mitvaeren ww.; meevaren

mitvraogen ww.; meevragen: uitnodigen om mee te gaan

mitvulen ww.; meevoelen

mitwarken, mitwaarken ww.; meewerken

mitwarker de; medewerker

mitwarking de; medewerking

mitweren ww.; voor de wind gaan, meelopen

mitweten I et; medeweten, voorkennis

mitweten II ww.; mee willen bepalen, er ook iets van vinden en op basis daarvan mee willen beslissen

mitwi'jen ww. 1. meewaaïen 2. iedereen napraten, nooit standvastig zijn

mitwillen ww.; ergens mee naar toe willen

mitzeilen ww. 1. meezeilen, achter één of meer anderen aan zeilen 2. meedoen aan een zeilwedstrijd of -tocht 3. tegelijk met iets anders vallen, met een zaaïende, keilende beweging

mitzoegen ww.; door een zuigende beweging, kracht meetrokken

mjaeken ww. 1. hoge, snerpande stemgeluiden maken 2. op erg vervelende wijze zeuren

mjauwen z. *miauwen*

mobelesaosie, moblesaosie, mobelisaosie, mobilisaosie, mobelesasie en var. de; mobilisatie

mobelesaosiestep de; bep. dans waarbij men steeds met een andere partner moet dansen

mobelesaosietied de; tijd, periode van de mobilisatie

mochelmannegien et; man of jongen die knoeit, die niet opschiet

modderaol de 1. hetzelfde als *aolpieper* 2. paling

modderbende de; één groot geheel van modder

modderbeugel de; baggerbeugel

modderbeugelen ww.; werken met de *modderbeugel*

modderbien et; bemodderd been

modderbok de; modderschuit

modderboot de; modderschuit
modderbri’j de; modderbrij
modderderi’je de; onenigheid, geruzie
modderen ww. 1. modder uit een sloot e.d. halen, baggeren 2. met modder bemorsen of bedekken 3. vissen waarbij men het water afdamt en modderig, troebel maakt door in de modder te stampen, te roeren, erdoor te lopen, ook: het water troebel maken met de bedoeling om vis te vangen 4. door de modder e.d. lopen, waden 5. knoeien, prutsen, niet handig te werk gaan, niet of nauwelijks vorderen 6. voortdurend tegenslagen ondervinden
modderfeguur de, et; modderfiguur
moddergat et; modderige kuil, modderig gat, modderpoel
moddergeute de; moddergoot
moddergröppe de; greppel, klein slootje vol modder, waardoor modder wordt afgevoerd
modderjutte de; baggerschop
modderklompe de; bemodderde klomp
modderklute de; kluit modder
modderkroeper de; modderkruiper
modderlaene de; *laene* met veel modder
modderlaoge de; modderlaag
modderleerze de; bemodderde laars
moddernet et; baggerbeugel: deels bestaande uit een net, ook: dat net zelf
modderpoele de; modderpoel
modderpot de; één groot geheel aan modder
modderpote de; bemodderde poot van een dier, ook: bemodderde voet, been van een mens
modderpraem de; modderpraam
modderproeze, modderprut de; prak modder, één groot geheel aan modder
modderreed de; erg modderige zandweg
modderreuster de; rooster waarop men het zand, de modder van schoenen, laarzen en klompen af kon vegen
modderscheppe de; soort schep om bemodderde schoenen of laarzen mee af te vegen
modderschip et; modderschuit
modderschoe de; modderschoen
modderschoppe de 1. aan voor- en zijkant sterk gebogen schop waarmee men de veengrond uit modderige sloten haalde, door naar zich toe trekkende bewegingen 2. bep. houten schop gebruikt in de aardappelverbouw 3. bemodderde schep of spade
modderschute de; modderschuit
modderspatte de; modderspat
moddertroep de; één groot geheel aan modder
moddervarken et; knoeier, morser
modderzooi de; hetz. als *moddertroep*
modehuus et; modehuis
modekeuning de; modekoning
modemagezien et; modemagazijn
modetiedschrift et; modetijschrift
modeverschiensel et; modeverschijnsel
modezaak, modezaeke de; modezaak: modewinkel
moe, moeder de; moeder
moederbiening de; moederbinding
moederhaeze z. *moerhaeze*
moederjongien z. *moedersjoongien*
moederkarke de; moederkerk: hoofdkerk, vooral: r.-k.

moederkiend z. *moederskiend*
moederklokke de; moederklok
moederlaand et; moederland
moederloos, moerloos bn. 1. moederloos 2. eenzaam, ongetroost
moeder-mag-ik et; hetz. als *ommekiekertien* bet. 1
moedermeens in *gien moedermeens* niemand
moederoge et; moederoog
moederschaop et; moederschaap
moederschop et; moederschap
moedersjoongien, moederjongien, moekesjongien et; jongen die erg sterk aan z'n moeder hangt, een erg sterke band heeft met z'n moeder
moederskiend, moederkiend, moekeskiend et; moederskind
moederspoppien et; kind dat erg sterk aan z'n moeder hangt, een zeer sterke relatie heeft met z'n moeder
moedertael de; moedertaal: moerstaal
moedervlek, moedervlekke de; moedervlek
moederziel bw.; zonder anderen, geheel alleen
moederzielallien, moederzielallien, moederzielallienig bn.; moederziel alleen
moedveren mv., in *de moedveren hangen laoten* de moed verliezen
moege, maoge de; houtmoolm, houtworm
moegsel et; korrelige, droge hoorn in hoeven van koe of paard
moek, mok de; bep. ontsteking bij paarden of bij koeien
moeke de 1. moeder 2. grote, dikke vrouw
moekesjongien z. *moedersjoongien*
moekeskiend z. *moederskiend*
moekpote de 1. mokpoot 2. dik been
moelbaand de 1. muilband: leren riem, band om de bek van met name een hond of een varken, om het bijten te voorkomen 2. i.v.m. kiespijn tegen de mond aangebrachte band
moele, moel de 1. mond 2. grote muil
moelezel de; muilezel
moelkölf, muilkölf en var. de; muilkorf
moelpere, moelpeer de; muilpeer: klap
moelwark et; grote mond, brutale mond
moenieke, moeniek- z. *monieke(-)*
moer, moere I de 1. vrouw die moeder is 2. dier dat moeder is 3. moerhaas 4. bijenkoningin 5. in *gien moer* niets 6. z. *oer* I
moer, moor II et; veen, moeras
moeras, meras et; moeras
moeraslaand et; moerasland
moerassig, merassig bn.; moerassig
moeraswikke de; vogelwikke
moerbalke de; moerbalk: van een zoldering of van een gebint
moerbeie de; moerbei: moerbes, moerbeiboom
moerbi'je de; moederbij, bijenkoningin
moerbulte de; molshoop
moercel de; koninginnencel in een bijenkorf of -kast
moerdoppe de 1. moerdop, koninginnencel of de lang opgetrokken vervolgfase ervan in een bijenkorf of -kast 2. bep. moersleutel
moere de 1. moer 2. z. *moer*
moereknippen z. *keuninginneknippen*

moerelle z. *merelle*

moergoed bn.; (van een bijenvolk:) met een goede koningin

moerhaeze, moederhaeze de; moerhaas

moerhusien, moerkassien, moerkouwgien et; klein kooitje met een stukje borstplaat erop, met behulp waarvan men een bijenkoningin in een nieuw te vormen volk plaatst

moerig bn.; van water: ijzeroer bevattend

moerkassien et 1. kastvormige tegenhanger van de *moerkörf*, z. aldaar 2. z. *moerhusien*

moerken zn.; wollegras

moerkörf de; bijenkorf met een *moerhusien* erin

moerkouwgien z. *moerhusien*

moerloos bn. 1. van bijen: zonder koningin 2. z. *moederloos*

moerpeerd et; moederpaard, merrie

moervaaste bn.; muurvast

moervool et; vrouwelijk veulen

moervos de; moedervos

moerwark et 1. lang opgetrokken koninginnencellen in een bijenkorf of -kast 2. baarmoeder van een dier

moerwisseling de; in *een stille moerwisseling* bep. wisseling van bijenkoninginnen

moerzwaarm de; in *een jonge moerzwaarm*: hetz. als *bruidszwaarm*

moes, moeze de 1. muis 2. bep. soort lange aardappel: muis 3. moes van groente of vruchten enz. 4. computermuis 5. z. *boeremoes*

moesblad et; blad van boerenkool

moesien et 1. kleine muis 2. bep. type koe

moesienstikken et, ook ww.; bep. kinderspelletje (spelen)

moesies, musies mv.; bep. beleg: muisjes

moeskleur de; muisgrijze kleur

moeskoppen z. *moezekoppen*

moesplaante de; boerenkoolplant

moespot de; stampot boerenkool met enig varkensspek en -vlees

moesstampot de; stampot boerenkool

moesstille, moesiesstille bn.; muisstil

moesstronke de; stronk van een boerenkoolplant

moestuun de; groentetuin

moete z. *mute*

moethond, moet, moetvis de 1. moethond, zeelt 2. meun, kopvoorn

moetien, moetertien, moetje et; gedwongen huwelijk (doordat de vrouw in verwachting is geraakt)

moeze z. *moes*

moezeballe de; uilenbal, braakbal

moezebekkien et; lang en spits gezicht, vooral m.b.t. het gedeelte om de mond

moezegat et; muizengat

moezegezicht et; gezicht als van een muis

moezegrös, moezegrus et; zeer fijn gras

moezehatte et; klein hartje, angstig gemoed

moezehollegien et; muizengat

moezejaor et; muizenjaar

moezekatte de; kat die goed is in het vangen van muizen

moezekeutel de; muizenkeutel

moezekifsel et; snippers, kleine stukjes, ontstaan door het knagen van muizen

moezeknippe de; muizenval

moezekop de 1. muizenkop 2. spits, smal gezicht, klein, fijn hoofd
moezekoppen, moeskoppen ww.; stiekem praten, konkelen, vooral in donker
moezelocht et; geur van muizen
moezelwien de; moezelwijn
moezen I mv.; bep. lekkernij van kokos met chocola eromheen
moezen II ww. 1. vermengen 2. op muizen jagen
moezenissen mv.; muizenissen
moezenust et 1. muizennest 2. verwarde haardos achter op het hoofd van een kind dat heeft liggen woelen 3. muizenissen
moezeoor et 1. oor van of als van een muis 2. bep. plant: muizenoor
moezepisserig bn.; met de geur van muizenurine
moezeplaag, moezeplaoge de; muizenplaag
moezepote de; poot van een muis
moezerd, moezer de; iemand die niet opschiet met z'n werk
moezesnutien et; muizensnoetje
moezestappien et; zeer klein stapje
moezestat de; muizenstaart
moezetane de 1. muizentand 2. bep. rand aan breiwerk
moezetrappien et; klein trapje in kooitjes van muizen
moezevalle de; muizenval
moezevanger de; muizenvanger
moezevel et; muizenvel
mof bn.; muf
moffe, mof de 1. bep. koker van bont om de handen in warm te houden 2. vuisthandschoen of halve handschoen 3. handbeschermer op een rijwiel 4. leren huls, koker om de strengen van het paard, nl. daar waar de huid van het schuren te lijden kan hebben 5. soort strop of beugel waarmee bep. onderdelen van een ploeg worden vastgezet 6. hetz. als het *strophoolt* bij een paard, d.w.z. bij een tweespan 7. brede ring ter verbinding van twee pijpen, buizen
moffelen ww. 1. toestoppen, stilletjes geven 2. stilletjes nemen en wegstoppen 3. knoeiend, traag bezig zijn 4. een speciale behandeling geven door te lakken en in een moffeloven te drogen 5. flink eten
moffeloven, moffelovend de; moffeloven
moffig, muffig bn.; muffig
mogge, mugge I de 1. vlieg 2. steekmug 3. benaming voor vliegjes e.d. kleiner dan de steekmug 4. kleine persoon, klein kind
mogge II tw.; bep. groet: goedmorgen
moggebiet, moggebeet, muggebeet de; muggenbeet
moggebieter de; hetz. als *wrattebieter*
moggebulte, muggebulte de; muggenbult
moggedeure, muggedeure de; deur van horrengaas
moggeëulie de; muggenolie
moggegaas, moggegaes, muggegaas et; bep. soort fijn gaas, horrengaas, vliegengaas
moggeglas, muggeglas et; bep. glas om vliegen mee te vangen
moggehanger, muggehanger de; vliegenvanger (in de vorm van een kleverige strip)
moggehor de; hor
moggejaor et; jaar waarin er veel muggen, vliegen zijn
moggeklapper, muggeklapper de; vliegenklap, vliegenmepper
moggeklid et; net tegen vliegen en muggen
moggenet, muggenet et; muggennet
moggepikkien et, *moggepikken* (mv.); stip bestaande uit vliegenstront

moggepote de; poot(je) van een vlieg
moggeraem et; hor
moggerig, muggerig bn. 1. met veel vliegen 2. hinder ondervindend van vliegen
moggeschiet de; hoopje vliegenstront
moggestik, muggestik de; steek of beet van een vlieg, mug e.d.
moggetied, muggetied de; tijd waarin er veel vliegen, steekmuggen e.d. zijn
moggevanger, muggevanger de; vliegenvanger (als kleverige strip)
moggezwaarm, muggezwaarm de; zwerm vliegen zwerm steekmuggen
moj tw.; informele groet
mok de 1. drinkbeker 2. molm, vermolming 3. zachte, vuurvaste specie 4. z. *moek*
mokkel de 1. gezonde jonge vrouw 2. meisje waarmee iemand verkering heeft
mokses de; stommerik
molkat de; apparaat waar men mollen mee vangt
molkenkelder z. *melkkelder*
molle de 1. mol 2. molteken
mollebone de 1. paardenboon, vooral: grote of kleinere soort tuinboon 2. Groninger (schertsnaam)
mollebult, mollebulte de; molshoop
molledood et; bep. gif tegen mollen
mollejaegen ww.; hetz. als mollen vangen
molleklem, molleklemme de; klem om mollen mee te vangen
molleknippe de; hetz. als *molleklemme*
molleloop de; hetz. als *mollerit*
mollenust et; nest van een mol
molleril, mollerille de; mollenrel: mollengang aan het aardoppervlak
mollerit de; mollenrel, mollenrit: mollengang vlak aan het aardoppervlak
molleslaod, molslaod et, de 1. jonge slapplantjes waarvan men het blad al wel eet 2. molsla: blad, wortels van de paardebloem die wordt gegeten
molletane de; mollentand
molleteken, molteken et; molteken
mollevanger de 1. iemand die mollen vangt 2. mollenhondje 3. lange laarzen
mollig bn. 1. mollig 2. zacht en vruchtbaar
mollighied de; molligheid: het mollig zijn in lichamelijk opzicht
molmerig bn.; hetz. als *molmig*
molmgattien et; gaatje door molm ontstaan
molmig bn.; een beetje tot molm vergaan
mombak, mombakkes de; mombakkes, masker
momentelik bw.; op het ogenblik, momenteel
mommelen z. *mummelen*
mompelder, mommeler de; iemand die onduidelijk praat
mompelpot de; iemand die mompelend, onduidelijk praat
monbretia de; montbretia
mondering de; versierselen, tekens e.d. die op een uniform horen
mondharpe, mondharp, mondharmonieke, mondorgel en var. de 1. mondharmonica 2. mondharp
mondharpespeulen, mondharpespeulen, mondorgelspeulen, mondharmoniekespeulen en var. ww.; op een mondharmonica spelen
mondig bn. 1. meerderjarig 2. volwassen, in staat zich te redden, voor z'n taak berekend 3. geneigd zeer nadrukkelijk mee te praten, geneigd zich nogal te roeren, nogal brutaal
mondinnegien et; mondje

mondorgel, mondorgel- z. *mondharpe*(-)
mondstok, moonsstok et; mondstuk
mondtargeten z. *montientargeten*
mondveurraad de; mondvoorraad
mondzeerte de; pijn in tanden of kiezen
mondzuverend bn.; mondzuverend
monement et 1. monument 2. zeer belangrijk en als zodanig erkend overblijfsel van vroegere cultuur
monementeliest, monementelieste, monementelist de; monumentenlijst
monepolie et 1. alleenrecht, monopolie 2. het spel monopoly
monepoliepesisie de; monopoliepositie
monepoliespul et; het spel monopoly, de attributen die bij dat spel horen
monieke, moenieke, harmonieke, monika de trekharmonica
moniekegaas en var. et; harmonicagaas
moniekerkerel de; speelman met een harmonica
moniekemeziek en var.; muziek van, voor een trekharmonica
moniekespeulen ww.; spelen op een trekharmonica
moniekespeuler en var. de; harmonicaspeler
monnen z. *morgen*
monnikekappe de; monnikskap: pij
monster, monster- z. *moonster*(-)
montientargeten, mondtargeten ww.; erg begerig doen zijn naar meer doordat men maar weinig krijgt
montienvol et; mondjevol
montiesmaat, montiesmaote de; mondjasmaat
mooi bn., bw. 1. mooi 2. lekker van smaak 3. beroerd, lelijk, bijv. *'t Is weer mooi, heur!*
mooigien et; klein, mooi exemplaar
mooipraoteri'je de; mooipraaterij: het vleien
mooipraoterig bn.; voortdurend vlelend in een gesprek
mooiweervissien et; elk der kleine visjes die aan de oppervlakte zwemmen
moolt et; mout
mooltbrood et; moutbrood
moonster, monster I et 1. monster, bestemd om de kwaliteit te testen 2. gedrochtelijk wezen 3. iemand die zich monsterlijk, beestachtig gedraagt 4. zeer groot, dik iemand of exemplaar 5. iemand die buitengewoon goed in iets is, die een prima persoon is
moonster, monster II bn.; van uitstekende kwaliteit
moonsterachtig, moonsterachtig bn.; monsterachtig
moonsterbaene de; monsterbaan, baan waar het demonstren van een paard plaatsvindt
moonsterbakkien et; bakje, kistje met monsterflesjes en ander gerei dat nodig is voor het *moonsternemen* d.i. vooral van verse melk van de koe
moonsterbest bn.; van zeer goede kwaliteit
moonsterboekien et; monsterboekje: waarin de bevindingen van een *moonsternemer* worden genoteerd
moonsterbore de; monsterboor
moonsteren ww. 1. ter keuring brengen, laten zien, laten draven zodat men zich een oordeel kan vormen voordat het paard ter verkoop wordt aangeboden of naar de keuring wordt gebracht 2. nieuwsgierig bekijken
moonsterflessien et; monsterflesje
moonsteri'je de; het monsteren van paarden, het evenement waarbij, de plaats waar men paarden laat keuren

moonsterig bn.; zo netjes dat men zich aan een keuring zou kunnen onderwerpen, als om door een ringetje te halen, keurig
moonstering de; monsterring, keuring van paarden
moonsterlepel de; lepel waarmee men monsters neemt
moonsternemer de; monsternemer
moonsterperces et; monsterproces
moonstersliefien, moonsterscheppien et; opscheplepeltje voor het nemen van monsters
moonsteruutslog de; uitslag bij een wedstrijd waarbij één der partijen een monsteroverwinning heeft behaald
moonsterverbond et; monsterverbond
moonsterzakkien et; monsterzakje
moor z. *moer* II, *moorkop*
moordanslag de; moordaanslag
moordboel de; zeer moeizaam werk
moorddaodig bn., bw. 1. met moord en ander geweld 2. heel mooi, prachtig
moorden z. *moren*
moordener de; moordenaar
moorderi'je de 1. het moordend tekeergaan, de moorderij 2. het hard zwoegen, het zeer moeizaam bezig zijn met iets
moordkoele de; moordkuil
moordperti'j de 1. moordpartij 2. zeer zwaar werk
moordrit de 1. prachtige rit 2. gevaarlijke rit, rit onder barre omstandigheden
moordslee de; grote, zeer fraaie auto
moordtuug et; moordtuig
moordwapen et; moordwapen
moordwark et; zeer zwaar werk
moordzaeke de; moordzaak
moorke zn.; wollegras
moorkop, moor de 1. bep. type paard: moorkop, schimmel dan wel bruin paard met zwarte kop 2. bep. gebakje
moot, mote de 1. plak, gesneden reep van een vis 2. (mv.) kleine stukjes die door snijden anders dan zoals in bet. 1, door hakken of zagen zijn verkregen
mop de 1. koekje 2. metselsteen 3. klap 4. grap, anecdote 5. *Sliekenborger moppen* bijnaam voor mensen uit *Sliekenborg*
mopneusien et; mopneusje
moppergat, mopperkont, mopperkonte et; iemand die voortdurend moppert
moppers mv.; afkeurende, ontevreden opmerkingen
mopperscheet, mopperzak de; iemand die voortdurend moppert
moppien et 1. kleine mop 2. deuntje, wijsje
moppiestromme, moppetrommel de; moppentrommel
moren, moorden ww. 1. moorden 2. ontzettend hard werken, enorm zwoegen 3. zeer hard huilen
morend, moordend bn.; waarbij men zeer hard moet zwoegen; *morend hiete* hetz. als *smoorhiete* erg warm (buiten of binnen)
morg, morge- z. *murg(-)*
morgen, morn, monnen I de 1. dageraad, vroege morgen 2. ochtend 3. bep. landmaat: morgen
morgen II en var. bw.; op de dag na deze
morgenaovend bw.; morgenavond
morgenbrogge, mornbrogge de; ontbijt (met boterhammen)

morgenbrood, mornbrood et; ontbijt (met boterhammen)
morgendrol de; hetz. als *morgenei*
morgenedisie de; morgeneditie
morgenei, mornei, mornkeutel et; eerste ontlasting die men na de nacht heeft
morgenkraante de; ochtendblad
morgenlocht, mornlocht de; morgenlucht, de buitenlucht in de morgen
morgenmaegien et; meisje dat alleen 's morgens als werkster helpt
morgenmaol et; ochtendmaal, ontbijt
morgenpergramme et; ochtendprogramma
morgenpost de; ochtendpost
morgenregen, mornregen de; morgenregen
morgens, morns bw.; 's ochtends
morgenschoft et; ochtendpauze, werktijd op, van een morgen
morgensteern, morgensterre de; morgenster
morgenthee de; ontbijt (met thee)
morgentied, morntied de; morgentijd, de tijd van de morgen of de dageraad
morgenwark et; morgenwerk
morgenziekte, mornziekte de; ochtendhumeur
morgenzonne, mornzonne de; morgenzon
morn, morn- z. *morgen(-)*
morrelderij, morreleri de 1. het morrelen 2. gemopper, onenigheid
morrelen ww. 1. onhandig, met licht gerammel in werking proberen te krijgen, te openen e.d.
2. rommelen, enigszins onrustig zijn van mensen door onenigheid, opstandige gevoelens
mosgruun bn.; mosgroen
moshommel, moshummel de; moshommel
moskeuning z. *ossekeuning*
moslaoge de; moslaag
mosmouwe de; halve mouw die men over een ander kledingstuk draagt tegen slijtage
mossel de 1. mossel 2. dun stuk dat men van het eind van de eikentak heeft gehakt en waar geen
talhout meer uit gezaagd kon worden
mosselhooft et 1. dun talhout dat niet verder meer wordt gespleten, fijne takjes van de berk,
fijne takjes als brandhout gebruikt, ook hetz. als *kophooft* 2. brandhout in het algemeen
moster, mosterd de 1. mosterdplant 2. mosterd
mosterdkoegel de; ijzeren kogel voor het malen van mosterd
mosterdmeule de; mosterdmolen
mosterdplaante de; mosterdplant
mosterstip, mosterdstip de; mosterdsaus
mosterdzaod, mosterzaod et; mosterdzaad
mosteren ww.; zitten prevelen
mot I et 1. zeer fijne delen waarin iets is uiteengevallen, gruzelementen, klein afval 2.
turfmolm 3. in *mot om de ti'jen* bezoek, gezelschap dat ongelegen komt
mot, motte II de 1. onenigheid, ruzie 2. mot: rups van de motvlinder
motbigge z. *mottebigge*
motblik z. *tuugblik*
mote z. *moot*
moter de; motor
moterbezine de; motorbenzine
moterbolle de; inseminator die per motor z'n adressen bezocht
motereulie de; motorolie
moterhaanske de; motorhandschoen

moterkappe de; motorkap
moterkros de; motorcross
moterleerze de; motorlaars
moterzaege de; motorzaag
motieftegeltien et; tegeltje met figuurtjes
motien z. onder *moot*
motivaosie de; motivatie
motkloten de; iemand die voortdurend knoeit
motkont de; iemand die voortdurend morst
motoele z. *motteoele*
motpraem de; iemand die omknoeit met het eten
motschoppe, motscheppe de; soort schep of stofblik waarmee men turfmolm, asresten e.d. opschepte
motsni'j de; lichte of natte sneeuw die valt
motsni'jen ww.; vallen van *motsni'j*
motte de 1. jong wijfjesvarken, veelal: zeug, moedervarken 2. dikke vrouw 3. z. *mot* II
mottebigge de; jong wijfjesvarken
mottebiggen ww.; jongen, werpen door zeugen
mottehokke et; hok waarin men het moedervarken houdt wanneer het bigt
mottelen ww.; pruttelen, licht moppen
motten ww. 1. min of meer per ongeluk laten vallen en daardoor vuil maken, ook: lekken waardoor iets vuil wordt 2. knoeierig met water, modder, klei enz. bezig zijn 3. licht, druilerig regenen
motteoele, motoele de; vlinder behorend tot de uiltjes: een bep. nachtvlinderfamilie
motter, motterd de; morser, knoeier
motteren ww.; zacht regenen, motregen
motteri'je de; morserij, gemors
motterig bn. 1. druilerig, met voortdurende stofregen, motregen 2. voortdurend of af en toe vloeistof lekkend
motterkonte de; iemand die voortdurend morst
mottien et; verkl. van *motte*
mottig bn. 1. morsig, voortdurend knoeiend 2. regenachtig, druilerig
motvarken, motzwien et; knoeier, morser
motveger de; veger waarmee men klein afval en stof opveegt
motvissien et; larve van de motvlinder
motvliegien et; kleine steekmug
motzak de; iemand die voortdurend morst
motzwaarm z. *noodzwaarm*
mouw de; bep. aandoening bij een paard
mouwe de; mouw
mouwgat, mouwsgat et; mouwgat
mouwjak et; jak met mouwen
mouwophoolder de; mouwophouder
mouwplaanke de; mouwplank
mouwschölk, mouwschulk de; mouwschort
mu, muui, meu, muj bn.; moe, vermoeid
mudde, mud, murre de, et 1. bunzing 2. bep. inhoudsmaat: mud; ook m.b.t. gewicht
muddehond de; hond die goed op bunzings jaagt
muddejacht de; jacht op één of meer bunzings
muddejaegen ww.; jagen op bunzings

muddejaeger de 1. persoon die bunzings vangt
 2. hond die jaagt op bunzings
muddeklauwe de; klem om bunzings te vangen
muddeklem, muddeklemme, muddeknippe de; klem om bunzings mee te vangen
muddestap, muddestappe de; bunzingval
muddetonne de; speciale ton waarin men de inhoudsmaat van een *mudde* kan afmeten
muddevalle de; bunzingval
muddevanger de 1. persoon die bunzings vangt 2. hond die goed bunzings vangt
muddevel et; huid van een bunzing
muddezak de; mudzak, grote zak die een *mudde* kan bevatten
mudvat et; vat ter afmeting van bijv. een mud haver
muffen ww.; stinken door winden te laten
muffig z. *moffig*
mugge, mugge- z. *mogge(-)*
muhied, muuihied de; moeheid
mui, mui- z. *muui(-), muj(-)*
muil- z. *moel-*
muizen ww.; tegenvallen, misgaan
muj, mujje, muui, mui, muie, muigien de 1. moei, tante 2. z. *mu*
muj- z. *muui-*
mujke, muuike, muike, meke de 1. tante, bijv. in *Jantien-muj, Me-Margien* 2. stiefmoeder 3. bijenkoningin
muks in: *de hiele muks* de hele santenkraam
mulder de; mulder, molenaar
muldersknecht de 1. molenaarsknecht 2. de wind (die waait)
mulderskneupe de; speciale knoop van de molenaar
mulik, muliekhied z. *muulik(hied)*
mullig bn.; mullig; uit los, mul zand bestaand
mummelbek de 1. ingevallen en/of kleine, niet zo ruime mond, tandenloze mond, vooral: mond waarmee men erg onduidelijk praat 2. iemand die onduidelijk praat
mummelen, mommelen ww.; mummelen: mompelen, onduidelijk spreken
mummelman de; wild konijn
mummelmontien et; mond waarin (zo goed als geen) tanden meer zitten
mummelzak de; iemand die onduidelijk praat
munnik, munnike de; biestpannenkoek
munstersen mv.; bep. soort aardappel
muntblad et; blad van de pepermuntplant
muntdrop, muntdrup de; muntdrop
munteverzaemeling de; muntenverzameling
muntien et 1. kleine munt 2. pepermuntje
muntienhied de; munteenheid
muntkruud et; watermunt
muntstok et; muntstuk
mure de; muur
murebalke de; dragende balk die op een muur rust
murebossel, muurbossel de; hetz. als *murebuunder*
murebuunder, muurbuunder de; boender om muren mee te reinigen
murekaaste z. *muurkaaste*
murg, morg, marg, maarg et; merg
murgbonke de; mergbeen

murgpiepe, murgpupe, morgpupe, margpupe, margpiepe, maargpiepien en var. de; mergpijp, mergbeen
murmereren ww.; murmureren, morren, tegensputteren
murre z. *mudde*
museumbezuiker de; museumbezoeker
museumstok et; museumstuk
musies z. *moesies*
muske de; mus
muskefluiten ww.; niets uitvoeren
muskevere de; mussenveer
muskusflessien et; parfumflesje
muskusgoed et; bep. soort parfum
muskuslocht de; muskusgeur
muskusrotte de; muskusrat
musse, muts de 1. muts 2. top die men aanbrengt op een hooibult, top van een korenmijs 3. netmaag, muts
mussebaand de; band om de muts vast te binden op het hoofd
mussebesten z. *mussenijster*
mussebol, mussebolle de; bol waarop een gestreken muts werd gezet
musseboolt, musseboolte de; strijkbout voor het plooiën van mutsen
mussebreister, mussebreidster de; breister van mutsen
mussedeuze de; opbergdoos voor mutsen
mussehaakster de; vrouw die mutsen haakt
musseiezer et; hetz. als *musseboolte*
mussenekke de; het onderdeel van een muts dat de nek bedekt
mussenijster, mussebesten, mussemaekster de; vrouw die mutsen vervaardigt
musseplooiester de; vrouw die mutsen plooit
mussestiefster de; vrouw die als beroep het *mussestieven* beoefent
mussestieven ww.; stijven van mutsen
mussestreekster de; vrouw die mutsen streek die hoorden bij de ouderwetse klederdracht
mussewasker, mussewasser, mussewaster de; vrouw die de mutsen wast (bij klederdracht)
mussien et 1. kleine muts 2. kleine *hakke* (achterstuk onder van een sok, kous) 3. in *een mussien draank* hetz. als *een dikkop draank*
mutaasie de; mutatie
mute, muut, muite, muuite, meute, moete, mete de 1. in *in de mute* tegemoet 2. z. *muuite*
muts z. *musse*
mutsboek de; muts: netmaag
mutsmaege de; muts: netmaag
muttien et; z. onder *huttien*
muui z. *mu, muj*
muuien, muijen, muien ww.; spijtig vinden
muuihied z. *muhiel*
muuiig bn.; enigszins moe
muuiighied, muighied, meuiighied de; vermoeidheid
muuike z. *mujke*
muuilik, mulik, mujlik, moeilik, muilik bn. 1. moeilijk, niet gemakkelijk, problematisch 2. alleen met inspanning of zorg volbracht kunnende worden 3. lastig, onhandelbaar 4. met

situaties, keuzes geconfronteerd die nogal lastig zijn voor het gemoed of geweten 5. van emoties vervuld, diep ontroerd, erg verdrietig 6. tot een treurend gemoed leidend, zeer bedroevend
muilikhied, mulikhied, mujlikhied, muilikhied de hinder, last, moeilijkheid
muuite, mute, mujte, muite de 1. verdriet, last 2. moeite
muuizem, muzem, mujzem, muizem bn., bw. moeizaam
muultien et; muil(tje), slofje
muur- z. *mure-*
muurfollementen, muurfondementen en var.; muurfundamenten
muurglas et; glas, ruit zonder kozijnen in een muur geplaatst
muurisolaosie de; isolatie tegen of in een muur
muurkaaste, murekaaste de; kast in een muur
muurk lied, muurkleed et; muurkleed
muurplaete de; muurplaat: vooral: balk over een muur
muurreuster, muurreunster, muurrooster et; kleine luchtroosters laag in een buitenmuur aangebracht
muurroze de; klimroos
muurstien de; metselsteen
muurvarve en var. de; muurverf
muut z. *mute*

N

naacht de; nacht
naachtbidder de 1. nachtbidder 2. zwartgallige persoon
naachtbraeken ww.; nachtbraken
naachtbraeker de; nachtbraker: iemand die 's avonds uitgaat, het nogal laat maakt, en vaak: die stevig drinkt
naachtbraekeri'je de; het 's nachts op moeten blijven
naachtdraeven z. *naachtraeven*
naachtgaasten ww.; logeren
naachtjasse de; pyjamajasje
naachtkeerze de; nachtkaaars
naachtkledinkien et; kledingstuk voor de nacht
naachtkuier de; nachtwandeling
naachtlocht et; nachtlicht
naachtmusse de; nachtmuts, slaapmuts
naachtoele de 1. iemand die altijd 's nachts op pad is, in de weer is 2. motvlinder, in het bijzonder: vlinder die hoort tot de uiltjes, een bekende nachtvlinderfamilie 3. uil die 's nachts in de weer is, die 's nachts vliegt
naachtpakkien et; pyjama
naachtpittien et; nachtlamp in de vorm van een kleine petroleumlamp met een ballonnetje erop en petroleum er onderin
naachtraeven, naachtdraeven ww.; 's avonds laat nog bij pad en weg zijn
naachtraever en var. de; iemand die 's avonds veel bij pad en weg is
naachtschaede de; var. van *nachtschade*
naachtspoeker de; nachtspook: iemand die 's nachts altijd in de weer is
naachtvlinder de 1. bep. vlinder: nachtvlinder 2. iemand die het 's avonds nogal laat maakt: thuis, door feesten te bezoeken, door bij pad en weg te zijn, soms all. van vrouwen en meisjes gezegd; ook wel: meisje dat vaak laat thuis komt 's avonds 3. vrouw in bonte kleding 4. vrouw van lichte zeden

naachtvlocht de; nachtvlucht

naachtvolk et 1. zwervers, bedelaars in de nacht, mensen die 's nachts op straat zijn en niet vertrouwd worden 2. logés

naachtwaacht de; nachtwacht

naachtwaeker de; nachtwaker

naachtzwalver de; nachtzwaluw

naaien, ni'jen ww. 1. in *d'r uut naaien* er gauw, snel, stiekem vandoor gaan 2. in *'t Naait d'r een gat uut* er gebeurt iets raars, het is een wanordelijke huishouding

naalde de 1. naainaald, stopnaald e.d. 2. injectienaald 3. deknaald 4. grammofoonnaald 5. ijzeren pen met behulp waarvan men het ijzerdraad om en door het stro steekt bij het maken van pakken stro 6. hetz. als *vlechtnaalde* 7. blad van een naaldboom 8. nok van een dak

naaldedeusien et; naaldendoos(je)

naaldepunte de; punt van een naald

naaldpanne de; vorstpan

naaltien et 1. kleine naald 2. hetz. als *knopersnaalde*

naargens, naargens- z. *nargens(-)*

naarns z. *nargens*

naarve z. *narve*

naauw z. *nauw* II

nacht- z. *naacht-*

nachtschade, naachtschaede, nachtschaduw de; nachtschade: nachtschadeachtigen, ook: vertegenwoordiger van deze familie

naebe z. *naevel*

naegel de 1. nagel 2. klinknagel, spijker en/of hoefnagel, houten of metalen pen e.d.

naegelbieten ww.; nagelbijten

naegelbieter, naegelbieterd de; nagelbijter

naegeldreugen in *zitten te naegeldreugen* zitten niksken

naegelen ww.; nagelen

naegelgruus et; nagelgruis

naegelkonte de; iemand die altijd klaagt

naegelkruud et; nagelkruid

naegelloper de; nagelrun

naegellos bn.; niet vastgespijkerd, niet met *naegels* vastzittend, vaak gezegd van iets dat men zo mee kan nemen

naegelni'j bn.; nagelnieuw

naegelpolle de; bep. struik: gewone sering

naegelscharpen ww.; scherpen van nagels

naegeltien et; klein spijkertje met blauwachtige, hoekige kop

naegelvaaste bn. 1. zeer vast door goed vastgespijkerd te zijn, muurvast 2. spijkervast, nagelvast: met spijkers vastzittend en dus niet meegenomen kunnende worden

naegelviele de; nagelvijl

naegelvreten ww.; nagelbijten

naeken, naekend, naekt bn. 1. naakt, zonder kleren aan 2. zonder veren of haar als bedekking van de huid 3. in *een naekt volk* bijenvolk dat door aftrommelen uit een bijenkorf of -kast is gekomen

naekien et; nakie

naektloperi'je de; naaktloperij

naembod, naembod et; naambord

naeme de 1. naam 2. woord of uitdrukking waarmee men bep. eigenschappen van iemand aanduidt 3. faam, roem

naemelik bw.; namelijk, want

naemens vz.; namens

naemval de; naamval

naemziek, naemeziek, naemegek bn.; de neiging hebbend om kleinkinderen die naar je genoemd zijn voor te trekken, erg op vernoeming gesteld

naer z. *neer*

naerigheid z. *nerighied*

naerling de; var. van *naarling*

naeve de 1. naaf, vooral van het wiel van een boerenwagen 2. plankjes waar een ton van is gemaakt

naevel, naebe, naeven, naffel de; navel

naevelstring en var. de; navelstreng, navelsnoer

naezig bn.; nietig, klein en armetierig

naf in *Et ging wat staf over naf* te vlug, hals over kop

nakke de; kort, scherp uitsteeksel, ook met de functie van haakje e.d.

nakkerig bn.; met haakjes: in de snede van een zeis

nao I bn.; nauw verwant met

nao II bw. 1. na: dichtbij, nabij 2. achterna 3. in *d'r op nao holen* als bezit hebben, er op na houden 4. z. *naor* I, II, *naodat*

nao III vz. 1. na: achter, later dan, over 2. na: eerste lid in werkwoorden of zelfst. nw. van het type *naodreugen*, *naowoord*

nao-aepen ww.; na-apen

nao-aeper, nao-aeperd de; na-aper

nao-aeperi'je de; na-aperij

nao-arven ww.; later nog door erfenis verkrijgen

nao-eiden ww.; nog eens eggen

nao-eenkaander bw.; na elkaar

nao-ogen ww.; nakijken

nao-otten ww.; resten, afval e.d. nazoeken om iets bruikbaars, eetbaars te vinden

naobakken ww.; nog een beetje extra bakken

naobauwen, naomauwen, naobrouwen ww.; op spottende, overdreven manier iemand nabootsen wat diens wijze van spreken, uitdrukken betreft, ook: op vervelende, pesterige wijze iemands woorden herhalen

naobauwer de; iemand die spottend een ander nabootst, vooral wat diens wijze van uitdrukken betreft

naobegraffenis de; herbegravenis

naobels z. *naober*

naober de, *naobels* (mv.); buurman, elk der burenen; eerder in het bijzonder: elk der burenen die bij ziekte en dood 'burenplicht' moesten doen

naoberen ww.; één of meer burenen helpen

naoberplicht de; burenplicht

naoberschap de; nabuurschap: de betrekking tussen de burenen, o.m. tot uitdrukking komend in de burenplicht

naobi'j I bw., bn.; niet ver verwijderd, nabij, dichtbij

naobi'j II vz.; dicht bij

naobienen ww.; nabenen

naoblieven ww.; nablijven

naobloeden ww.; nabloeden 2. een vervelende nasleep krijgen

naobluui, naobluj, naoblui et; het opnieuw bloeien

naobluuien, naobluijen, naobluien ww. 1. opnieuw gaan bloeien 2. na gedekt te zijn nog tekenen van tochtigheid vertonen

naobluiuer en var. de; bep. plant of bloem die langer bloeit dan andere

naoboren ww.; nog eens boren waar al eerder is geboord

naobosselen ww.; nabewerken met een borstel

naobouw de 1. laatste verbouw van een seizoen
2. laatste bouw op een akker voor de feitelijke oplevering aan de koper

naobranen ww.; nabranden

naobraoden ww.; nabraden

naobreiden, naobreien ww.; nabreien

naobrommen ww.; nagonzen

naobrouwen z. *naobauwen*

naobrulloft de 1. feest op de dag na de bruiloft of enkele dagen erna 2. gevoel, kater enz. als vervelend bijeffect van een feest op de dag ervoor

naobrulloften ww.; nog even doorgaan met de bruiloft terwijl de meeste bezoekers al weg zijn, ook: nog eens in kleine kring bruiloft houden

naobuurten ww.; een avondvisite afleggen op de buurt

naociefere ww.; nacijsere

naod de 1. naad tussen twee stukken stof 2. spleet, naad, reet, kier tussen twee planken 3. scheiding in het haar 4. in *ien recht, ien naotien* een recht, een averecht

naodaegen mv. 1. laatste deel van iemands leven 2. in *in de naodaegen van Paosen* het octaaf van Pasen

naodaenken ww. 1. denken 2. overwegen, afwegen inzake wat men gaat doen

naodat, nao voegw.; nadat

naodbuse de; zak als onderdeel van een kledingstuk, nl. aangebracht in een naad

naodelappe, naodlappe de; werklap waarmee men naden leert maken

naodelint, naodlint et; lint gebruikt voor de afwerking van naden in kledingstukken, ook wel ter verfraaiing aangebracht

naoder bw. 1. juister, nauwkeurig(er) 2. dichterbij 3. korter

naoderbi'j bw.; naderbij, dichterbij

naoderen ww. 1. naderen: dichterbij komen 2. vorderen, zich toeëigenen, beslag leggen op

naoderhaand bw.; naderhand

naodertied z. *naotied* II

naodgaoren et; naadgaren, in *iene in et naodgaoren zitten* iemand dwarszitten

naodiel, naodeel et; nadeel

naodielig, naodelig bn.; nadelig

naodien bw.; nadien, achteraf, naderhand

naodienen ww. 1. nadienen 2. narijzen van beslag

naodlappe z. *naodelappe*

naodlint z. *naodelint*

naodoen ww.; nadoen

naodraeven ww.; nadraven: dravend achternagaan

naodregen ww. 1. dragend nabrengen 2. kleren van een ouder kind uit het gezin dragen

naodreger de 1. iemand die een ander iets nabrengt 2. kind dat als volgende in het gezin kleren van een oudere broer of zus draagt

naodreugen, naodrugen ww.; nadrogen

naodreunen ww.; nadreunen

naodrok de 1. nadruk: het nadrukkelijk uiten 2. klemtoon

naodrokkelik bn., bw.; nadrukkelijk

naodruppen, naodruppelen ww.; nadruppelen, ook gezegd als er nog mensen later aankomen (op een feest bijv.)

naoduken ww.; naduiken

naodust de; nadorst, ook gezegd indien men dorst heeft door bijv. zout eten te hebben genuttigd

naofeest et; hetz. als *naobrulloft* bet. 2

naoflutteren, naoflутten ww.; namelken: de nieuw bijgekomen melk, het laatste restje eruit melken

naogaepen ww.; nagapen

naogaon ww. 1. achternagaan, volgen 2. controleren, nazien, narekenen, door alsnog nader te onderzoeken het gewenste inzicht krijgen 3. zich nader informeren teneinde te beslissen, overwegen, af te wegen 4. voorstellen, begrijpen

naogaonde bn.; nieuwsgierig, vooral naar het doen en laten van anderen, wantrouwend en daarom probeerend alles te weten te komen

naogaonder de; elk der naasten die direct achter de lijkwagen lopen

naogenoeg, naogenog bw.; nagenoeg

naogelacht, naogelachte et; nageslacht

naogeven ww. 1. naderhand geven, achteraf doen bezorgen 2. zich lovend over iemand uitdrukken, soms ook: zich in negatieve zin uitlaten over iemands doen en laten

naogluuien en var.; nagloeien

naogoonzen ww.; nagonzen

naogrös, naogrus et; nagras

naoharken, naohaarken ww.; hooi, blad etc. bijeenharken dat bij het eerdere bijeenbrengen of harken is blijven liggen

naoharksel et; hooi dat bij eerdere bewerking is blijven liggen en nog bijeengeharkt moet worden

naohissen ww.; een hond achter iemand aan sturen door aan te hitsen

naohitten ww.; nog lange tijd warmte afgeven

naoholen ww.; nahouden: laten schoolblijven

naohujjen, naohuien ww.; hooi bijeenharken dat bij het eerdere bijeenbrengen of harken is blijven liggen

naohujjer en var. de; degene die het hooi bijeenharkt dat is blijven liggen bij het hooien

naojaegen ww.; achternazitten, achtervolgen

naojakkeren ww.; hard achter iemand aan rijden, met name om hem in te halen

naojaor et; najaar

naojaorsdracht de; periode in het najaar waarin de bijen voornamelijk nectar van de hei halen

naojaorshunnig z. *haasthunning*

naokalkelaosie de; nacalculatie

naokaorten ww.; nakaarten

naokaarnen z. *opkaarnen*

naokieken ww. 1. nakijken: kijken naar iets dat of iemand die heen gaat 2. nagaan, onderzoeken, controleren, inspecteren

naoklap de; grote tegenvaller die men naderhand nog te verwerken krijgt, belangrijk negatief effect dat achteraf optreedt, plotselinge terugval, ook: depressieve toestand waarin men naderhand geraakt

naoklauwen ww.; het hooi dat is blijven liggen, bijeenharken, z. ook *naoharken*

naokommeling de; nakomeling

naokommelingschop et; de gezamenlijke nakomelingen, het nageslacht

naokommen, naokoemen ww. 1. later komen dan een ander; ook wel van berichten, brieven 2. iemand volgen, achternagaan 3. z'n werk of noodzakelijke bezigheid volledig en met normale inspanning verrichten 4. voldoen aan verplichtingen, voorschriften, uitvoering geven aan beloftes e.d. 5. begrijpen

naokommer en var. de; nakomeling, nakomertje

naokompétisie de; nacompetitie

naokomst in *veur et naokomst* voor na iemands dood

naokonterleren ww.; narekenen, controleren

naokriegen ww. 1. als dessert krijgen 2. in *een klad naokriegen* een slechte naam krijgen door het roddelen, het laatdunkend oordeel van een ander

naokuieren ww.; nawandelen

naolaoten ww. 1. nalaten: achterlaten bij overlijden 2. niet doen 3. afgeven, loslaten, bijv. *Die vloerbedekking lat nog een protte pluizen nao*

naolaotenschap de; nalatenschap

naolaotig bn.; nalatig

naolezen ww. 1. door te lezen nagaan, onderzoeken 2. nog eens lezen ter controle 3. nog eens bijeenzoeken, m.n. van korenaren

naolochten ww. 1. met een zaklantaarn e.d. licht laten vallen op of rond iemand die in het donker weggaat of die kennelijk passeert 2. nog enige tijd blijven weerlichten

naoloeren ww.; nagluren, nakijken: kijken naar iets dat of iemand die heen gaat

naoloonzen ww.; zwaar op de maag liggen

naolopen ww. 1. achternalopen, ook: met de bedoeling om te ontmoeten, verkering te krijgen 2. nagaan om te controleren 3. nog een beetje blijven stromen, druppelen, met name van een kraan

naomaek de; namaak, gezegd van bijv. een jas die van leer lijkt te zijn

naomaeken ww.; namaken

naomaekt bn.; nagemaakt

naomaolen ww.; lang werk hebben met het eten, bijv. in *Hi'j zat nog te naomaolen*

naomauwen z. *naobauwen*

naomelken ww.; na het machinaal melken met de hand melken om de in de uier achtergebleven melk eruit te krijgen

naometen ww. 1. nameten 2. overgeven

naomi'jen ww.; maaien wat eerder is blijven staan

naomiddag I de; namiddag: tussen 12.00 en 18.00 uur

naomiddag II de; namiddag: aan het eind van de middag

naonaacht de; nanacht

naoneef, naoneve de; naneef: achterneef

naonemend, naonimstig bn.; snel jaloers, altijd afgunstig

naoneuzen ww.; naspeuren, inspecteren: maar niet erg grondig

naonicht de; nanicht, achternicht

naonut et; de gelegenheid waarbij men koffie en broodjes nuttigt na een begrafenis

naopiene de; napijn

naopimpelen ww.; drinken, pimpelen als uitloop, na afloop van bijv. een feestje

naoplakken ww.; blijven plakken, een tijdje blijven zitten voor de gezelligheid

naoploegen ww.; de nog niet geploegde stukken aan de zij-, voor- en achterkant ploegen, de laatste vore(n) ploegen

naopluzen ww.; napluizen

naopoten ww.; nog eens extra poten, achteraf erbij poten

naoprakkeseren ww.; nadenken: nader overwegen

naopratten ww.; lang blijven pruilen, mokken

naopreken ww.; napraten

naor, nao I vz., bw. 1. naar, in de richting van 2. ter aanduiding van een streven 3. volgens het voorbeeld van 4. overeenkomstig, volgens het voorbeeld van

naor, nao II voegw.; naar, overeenkomstig, zoals

naorakken ww.; opruimen wat een ander heeft laten liggen bij het werk of bij het opruimen, schoonmaken wat een ander niet goed heeft schoongemaakt

naorammelen ww.; nog een tijdje blijven ‘rammelen’, bijv. van een onweersbui

naoraozen ww.; naschreeuwen

naordat voegw.; overeenkomstig, volgens, in aanmerking genomen

naorgelang voegw.; naargelang, naarmate

naorieden ww.; narijden: rijdend volgen, achtervolgen, ook: controleren, nagaan of alles is opgeruimd, voldoende afgewerkt

naoriepen ww.; narijpen: op het land staan drogen om rijper te worden, droog, in de zon liggen om rijper te worden

naoroepen ww.; roepen naar iemand die zich verder verwijderd van het punt waar men staat

naorooien ww.; aardappels zoeken, rooien op een akker waar al is gerooid

naorstig bn., bw.; naarstig, ijverig, vlijtig

naoschaaien ww.; erfelijk zijn

naoschoelen ww.; nascholen

naoschoften ww.; nog even praten na het eten

naoschonen ww.; vrij worden van ‘vuil’ van de nageboorte

naoschreeuwen ww.; schreeuwen aan iemand die zich verwijderd, zijn of haar aandacht trekken of beledigingen toevoegen

naoschrijven ww.; naschrijven: uit, n.a.v. het werk van een ander

naoschrieveri’je de; naschrijfverij, plagiaat

naoschudden ww. 1. nog schudden vlak na een hevige klap 2. door te schudden ontdoen van de laatste aardappelen 3. bewerken met een hooimachine, zodat het hooi losser komt te liggen

naosie de 1. natie, volk 2. rare, onbeschaafde mensen, tuig

naosiepelen ww.; blijven sijpelen

naoslaachter de; varken dat in de periode van februari tot half maart werd geslacht

naoslaon ww.; naslaan: nazien in een boek

naosmeulen ww.; nog een tijdje smeulen

naosmieten ww.; nasmijten

naosnieden ww.; snijdend nabewerken: van een klomp

naosnokken, naosnikken ww.; een tijdlang blijven snikken

naosnotteren ww.; nog enige tijd een beetje blijven huilen

naosnuuien, naosnujjen, naosnuien ww.; nazoeken om te vinden, om terug te vinden

naospeulen ww.; naspelen

naospulen en var. ww.; schoonspoelen na eerdere bewerkingen om schoon te maken

naost I bn. 1. het meest dichtbij gelegen 2. kortst wat de afstand betreft 3. het dichtst bij het gevraagde bedrag, het dichtst bij iets dat men moet raden of zou willen weten 4. minst, laagst 5. intiemst, het meest verwant 6. direct volgend, eerstkomend

naost II bw.; het dichtst bij, bijv. *Dat ligt me et naost an et hatte* daarmee voel ik me het meest verbonden, dat ligt me het meest na aan het hart

naost III vz. 1. aan de kant van iets of iemand in *d’r naost* ernaast, het doel, het juiste punt missend

naostan bw.; op één na hoogst, verst e.d.

naostaon ww.; op een haar na gebeuren, niet veel schelen

naoste de; naaste, evenmens

naostebi’j bw.; bijna, zo ongeveer, ten naaste bij
naosteernen ww.; nastaren
naosten ww.; naasten
naostliggend bn.; aangrenzend, m.b.t. percelen grond
naostligger de; bezitter van één of meer aangrenzende percelen
naosuddereren ww.; nog enige tijd sudderen
naotaofelen ww.; natafelen
naotied I de; natijd: laatste deel van een seizoen
naotied, naodertied II bw.; achteraf, nadien, later
naotien z. onder *naod*
naotjitten ww.; hetz. als *naomelken*
naovenan, naovenant bw. 1. navenant, naar gelang, overeenkomstig 2. bij benadering, ongeveer gelijk 3. langzamerhand
naoverbraander de; naverbrander
naovodderen ww.; navorderen
naovoddering, naovodderige de; navordering
naovoel et; afscheiding van een koe na de geboorte
naovraoge de; navraag, het nader vragen naar iets
naovraogen ww.; navragen
naovulen ww. 1. door te tasten, voelen inspecteren 2. navoelen, begrijpen
naowark, naowaark et; werk dat men na ander werk moet uitvoeren
naowarken ww.; nawerken: nawerking hebben, naderhand nog effect hebben
naoweiden ww.; beweiden van naweide
naoweren, naowaeren ww.; nieuwsgierig nakijken
naowerigen, naoweerdigen, naoweren ww. 1. nog even luchten 2. hooi nog een tijdje droger doen worden omdat het nog te vochtig is om binnen te halen
naowiezen ww.; nawijzen
naowrieven ww.; nog eens wrijven, poetsen
naozaot de; nazaat
naozetten ww. 1. achternagaan (lett.) 2. naderhand poten, verbouwen
naozien ww. 1. door te kijken volgen 2. inspecteren, controleren, nagaan op gebreken herstellen 4. kaal plukken door te eten, door weg te nemen kaal doen zijn 5. opruimen 6. een afstraffing geven
naozitten ww. 1. achtervolgen om te pakken 2. nog even blijven zitten, vooral: natafelen
naozoemen ww.; nagonzen: van een klok
naozoemer, naozommer de; nazomer
naozuken ww.; nazoeken: opzoeken
naozwaarm de; nazwerm
naozwaarmen, aachterzwaarmen en var. ww.; afkomen van nazwermen van een bijenvolk
naozwielen ww.; de resten hooi op het land bijeenbrengen in kleine zwelen, regels hooi, nog eens bewerken met een *hujmesiene*
naozwieren ww.; nazwieren: zwierend volgen
nap in *nap speulen* nl. bij nappen alle vijf slagen hebben, verder in *Ik doe nap* ik speel
napoleonnen ww.; het kaartspel napoleon spelen, hetz. als *nappen*
nappe de; houten kom, halve kokosnootdop, diepe kom
nappen ww.; nappen: napoleon spelen
nappien et 1. kleine *nappe* 2. klein haakje
narder de; iemand die voortdurend sart
narf de 1. smerige, vaste vlek op de huid die ontstaat doordat men zich niet goed wast 2. z. *narve*

nargens, naargens, naarns, narns bw. 1. op of in geen enkele plaats 2. niet ergens
Nargenshuizen, Naargenshuizen et; Nergenshuizen
Nargenslaand et; naam van een fictief land: geheel achteraf, Nergenshuizen
narkont de; iemand die graag anderen sart
narre de 1. narrig iemand, iemand die voortdurend dwarsligt 2. dwaas iemand
narrekop de; iemand die voortdurend sart, plaagt
narrepoede, narrepot de; iemand die voortdurend plaagt
narve, naarve, narf de 1. nerf 2. draad van het hout 3. glans van nieuwheid, frisheid 4. lijn, groef, plooï, rimpel in de huid 5. juiste, goede lijn in de bouw van een paard, d.i. in het model
nassaugaoren et; bep. dikke soort garen met een fijn rood draadje erdoor
nat I et; groentenat e.d., vocht
nat II bn. 1. nat 2. regenachtig, met regen
nathals de; iemand die veel sterke drank gebruikt
nationalisaosie de; nationalisatie
nationaliteitsplaete de; nationaliteitskenteken in een vorm van een sticker e.d.
natjaegen ww.; bij warm weer door aftrommelen de bijen met natte honing besmeurd doen raken
natmaeken ww.; natmaken
natsen in *Dat zal je de koekoek natsen* dat haal je de koekoek, *Dat kuj' natsen* dat had je gedacht, dat kun je wel schudden
natslieper de; grote zandstenen slijpsteen die door een bak water draaide
natslieperi'je de; de voorziening waarbij slijpsteen en te slijpen gereedschap nat blijven
natte de; het zeer nat zijn buiten, de natheid van alles wat buiten is, het natte weer
natten ww. 1. regenen, regenachtig worden 2. vocht afgeven, nat worden 3. bevochtigen 4. z'n geld aan alcoholica verkwisten
nattien et; natje, drank
naturalisaosie de; naturalisatie
nauw I et, in *in et nauw* in de knel, in benauwdheid, verlegenheid
nauw, naauw II bn. 1. niet wijd, klein van breedte, smal van in- of doorgang 2. zonder veel tussenruimte 3. in *nauw an* dichtbij 4. stipt, zeer zuiver, nauwkeurig
nauweliks bw.; nauwelijks: amper
nauwgehiht bn.; lichtgeraakt
Nederduuts et, bn.; Nederduits
nederklits, nederklitse de; moeilijke situatie, versukkeling, kommervolle omstandigheden
nederlaoge de; nederlaag: het overwonnen worden
neef z. *neve*
neef- en nichtskiender mv.; kinderen van neven en nichten
neep de; neep: plooï in een plooiemuts
neepoor de; zuinigerd
neer, naer bn. 1. bezorgd, zenuwachtig, zich druk makend om iets, ontdaan 2. akelig, onaangenaam, in een beroerde situatie 3. drukkend, ook wel: zeer warm, onaangenaam, beroerd 4. zich niet lekker voelend, onpasselijk, vooral als gevolg van het warme, drukkende weer
neerlaoge de; slechte financiële situatie, armoede
neerze de; aars: achterwerk, aarsopening, endeldarm
neerzig bn.; enigszins zwoel, drukkend
nees z. *ni'js II*
neet z. *niete*
neetoor z. *nietoor*
neffen, neffens vz. 1. naast, nevens 2. volgend op

neffens, neffen vz. 1. in aanmerking genomen, in: *neffens dat* 2. vergeleken met 3. volgens, naar

nefien et 1. kleine neef, z. ook *neve* 2. steekmug

nefiesbeet, nefiesbiet de; steek van een *nefien*, de gewone steekmug

nefiesbulte, nefiesbult de; muggenbult

negenduzend telw.; negenduizend

negenendattig telw.; negenendertig

negenoge de; negenoog: bep. grote steenpuist

negenogen ww.; hetz. als *negenstikken*

negenstikken ww.; het molenspel spelen

negenstikkersspul et; het spel *negenstikken*

negenurebroggien et; tweede ontbijt

negenvoold et; negenvoud

negenwekers de; bep. soort aardappelen

negeren ww. 1. pesten, koeioneren 2. (klemtoon op ...ge...) negeren van iemand, iets

negeri'je de 1. negorij, afgelegen, nauwelijks tot de beschaving te rekenen gebied 2. rommelige huishouding, wanordelijke toestand 3. gesar, gekoeioneer, pesterij

negerpiele de; lisdodde

negetief bn.; negatief

negge de; zelfkant

negosie de; negotie: kleine koopwaar waarmee men vent

negosieman, negosiekerel de; venter die langs de huizen gaat

nekhaor, nekkehaor de; et (verz.); nekhaar

nekhoolt et; paal die stalpalen verbindt ter hoogte van de nek van koe, kalf of pink en die verhindert dat het dier naar voren schiet

nekke de 1. nek 2. achterste stuk van de muts bij bep. klederdracht, ook: het deel van de *nekriem* dat de nek bedekt

nekken ww. 1. doden, nl. de nek omdraaien 2. de genadeslag geven (fig.), ook: ernstig te kort doen (financieel)

nekkevel et; var. van *nekvel*

nekkevere z. *nekvere*

nekleer et; onderdeel van het borsttuig van een paard dat over de nek loopt

nekriem, nekrieme, nekkeriem de; halsriem, vooral van een paard; ook strop van leer om paarden aan het halshout te bevestigen

nekrude de; bep. vorm van schurft bij vee

nekvere, nekkeveer de; veer uit de nek van een vogel

nekwarvel de; nekwervel

nekzeerte de; nekpijn

nekzwölle de; puist, etterige huidontsteking in de nek

neperd z. *nieperd*

nepiesmusse de; neepjesmuts, neepjeskap

nepkoop de; koop die nep, namaak betreft

neppen ww. 1. neppen, ook wel: ertussen nemen 2. beentje lichten

nerig bn. 1. zich onprettig voelend, zich niet goed voelend 2. in *nerig weer* zwoel, drukkend 3. gezegd van een rustige, gestage regen

nerighied, naerighied de; narigheid, ellende

neringziek bn.; gevoel van wrevel dat de eigen klant ook wel eens bij een ander koopt

nesies z. *ni'jsies*

nestel, nistel de 1. schoenveter, ook: het metalen uiteinde ervan 2. trensje aan het eind van een split of insnijding van kleding 3. zelf gemaakt gaatje met name in een riem 4. koord over een uniformjas

net et 1. net, netwerk e.d. 2. darmscheil

netaobel, netabel de; notabele

netaobelhokke, netabelhokke et; aparte ruimte in de kerk voor de notabelen

netaoris, netaris de; notaris

netaorisklark de; notarisklerk

netaosie de; notatie

nete z. *niete*

netel in *de rooie netel* paarse dovenetel

neteldoeks bn.; van neteldoek

netelig z. *nietelig*

netelstof de; neteldoek

netelorig bn.; opvliegend, gauw geraakt

netelroze de; netelroos

neteren ww.; noteren: optekenen

neteschieter de; overdreven zuinig iemand

netisie de 1. notitie, aanteking 2. in *d'r netisie van nemen* er aandacht aan schenken

netisieschriever de; columnist

netmaege de; netmaag

netnommer, netnoemer de; netnummer

netschaekelder de; netschakelaar

netschrift et; schrift waarin het gemaakte werk in het net werd geschreven

nette de; zwart zijden mutsje met kant en een grote pluim

netteboeter de; nettenboeter

nettebreien, nettebreiden ww.; breien van netten

nettedreugen, nettedrugen ww.; drogen van netten

nettelen ww.; hard lopen, snel gaan

netties bn., bw. 1. netjes, goed verzorgd 2. ordelijk, opgeruimd, met de dingen op hun plaats 3. fatsoenlijk, zoals het hoort

netulen z. *notelen*

netuur, neture de 1. hei, bos enz.: de delen van het landschap die men als ongerept beschouwt 2. aard, karakter 3. de fysische natuur

netuurdong de; natuurlijke mest

netuurlaand et; niet bemest, natuurlijk grasland waarvan men alleen hooi wint

netuurlik I bn., bw. 1. niet-kunstmatig, ongerept 2. zoals de natuur het voortbrengt, in overeenstemming met de natuur 3. in overeenstemming met de werkelijkheid, net zoals het is

netuurlik II bw.; natuurlijk, vanzelfsprekend

netuurrisservaot et; natuurreservaat

network, netwaark et 1. in het net geschreven werk 2. iets dat gevlochten is, een net vormt 3. netwerk

netzelde, netzelfde bn.; om het even, eender

netzowel bw.; eveneens

neu tw.; ontkenning, gezegd wanneer men enigszins aarzelend, niet krachtig wil ontkennen, wanneer men zich niet erg wil blootgeven

neuden z. *nugen*

neudig, nodig, norig bn.; nodig

neudigen z. *nugen*

neudigerwieze bw.; noodzakelijkerwijs

neuding z. *utneudiging*
neudzaek, neudzaeke z. *noodzaeke*
neudzaekelik bn.; var. van *noodzaekelik*
neudzaekelijkerwieze bw.; noodzakelijkerwijs
neugen z. *nugen*
neuken ww. 1. neuken 2. zeuren, zaniken
neuker, neukerd de; neuker: zeurkous, zaniker
neulderd de; iemand die wat wil vertellen, lang praat maar er niet uit komt, ook: oud, zeurderig
 iemand die het altijd over ziekten enz. heeft
neumen z. *numen*
neuren z. *nuren*
neurienen ww.; neurien
neusbientien, neusbeentien et; neusbeentje
neuseuperaosie z. *neusopperaosie*
neusien et 1. klein neusje 2. rand van een wagenwiel
neusklaank de; neusklank
neusopperaosie, neuseuperaosie de; neusoperatie
neusverkolen bn.; neusverkouden
neusverkooldhied de; neusverkoudheid
neuswaarmer z. *neuzewaarmer*
neuswies bn.; neuswijs: betweterig, wijsneuzig
neute de 1. noot: bekende vrucht van een boom 2. stenen onderstuk van een stijl 3. z. *neutien*
neute-eulie de; notenolie
neuteboom de 1. okkernotenboom 2. z. *neutepolle*
neutebos de; bos met hazelaars
neutedoppe de 1. dop, schaal van een noot 2. klein schip, schuitje 3. koolmees
neutedoppekrulen z. *doppieskrulen*
neutegoorn de; stukje land met hazelaars in de buurt, eromheen
neutehoolten bn.; notenhouten
neutejaor et; jaar waarin de noten het goed/ slecht enz. doen
neutekraeker de 1. tang om noten mee te kraken 2. bep. vogel: notenkraker
neutelen ww.; nogal onverstaanbaar voor zich uit zitten praten en eigenlijk niets zeggen
neutelig z. *nottelig*
neutelzak de; iemand die *neutelt*
neutemuskaot, neutemuskaat de; nootmuskaat
neutemuskaotneute de; muskaatnoot
neutemuskaotraspe de; notenmuskaatrasp
neutepolle, neuteboom, haezelneutepolle, haezeboom en var. de; hazelnotenstruik, hazelaar
neuteschelle de; notenschil
neutezuken ww.; noten zoeken, plukken
neutien et 1. kleine noot 2. neut, borrel
neutienkrulen z. *doppieskrulen*
neutmus- z. *neutemus-*
neutraol bn. 1. neutraal, onzijdig 2. niet van een uitgesproken kleur, mening
neuze de 1. neus 2. reukvermogen 3. neus aan een kozijn of deurstijl 4. horizontale pijp van een pomp waaruit het water te voorschijn komt 5. bij wagens: gebogen uitsteeksel waaraan men vast kon haken 6. vooruitstekend deel, punt, in diverse toepassingen: van een schoen, een klomp, een vliegtuig, een boot; verder o.m. in *de neuzen d'r of zaegen* de uiteinden van talhout, *et neusien van de zalm* 7. aan een kroontje doen denkend uiteinde van de appel, tegenover het steeltje 8. puntje dat bij de eerste groei uit een bloembol boven de grond komt

neuzedrup, neuzedruppe, neuzedrip de 1. neusdrop 2. druppel neusvocht die bij neusdrop vrijkomt
neuzeknippe de; stok met knip met behulp waarvan men een stier in bedwang houdt
neuzelopen et; lopende neus
neuzemangel de; neusamandel
neuzepluzen ww.; neuspeuteren
neuzepluzer de; neuspeuteraar
neuzepulker de; neuspeuteraar
neuzesnuten, neuzesnotten ww.; z'n neus snuiten
neuzer, neuzerd de; iemand die rondneust, loert
neuzeriem, neuzeleer de; neusriem
neuzering, neusring de; ring in de neus
neuzestok de; stok aan de *neuzering*
neuzewaarmer, neuswaarmer de; neuswarmertje, korte stenen pijp
neve, neef de 1. neef 2. gewone steekmug
nevebeet de; muggensteek
nevebulte de; muggenbult
nevember zn.; var. van *november*
neven- en nichtenkiender mv.; hetz. als *neef- en nichtskiender*
nevestik de; muggebeet
nezige, neze, nezing de; nageboorte van een koe, soms ook van een paard, schaap, geit of varken
ni'j I et 1. nieuw 2. in *oold en ni'j*: oudejaarsavond, de jaarwisseling
ni'j II bn., bw. 1. nieuw 2. als nieuwkomer 3. opnieuw beginnend 4. volgend 5. komend na iets anders
ni'jbak de; naaidoos
Ni'jberkoop et; plaatsnaam: Nijeberkoop
Ni'jberkoper I de; iemand geboortig uit, te *Ni'jberkoop*
Ni'jberkoper II bn. 1. van, m.b.t. *Ni'jberkoop*
Ni'jberkopiger hetz. als *Ni'jberkoper* I, II
ni'jbouw de; nieuwbouw
ni'jdeuze de; naaidoos
ni'jdoen, ni'jdedoen ww. 1. benieuwen 2. er verbaasd door raken, zich erover verwonderen
ni'jdraod de; et (verz.); naaigaren, draad waarmee men naait
Ni'je- z. *Ni'j-*
ni'jen I et; naaigoed, verstelgoed
ni'jen II ww. 1. naaien 2. z. *naaien*
ni'jermoods z. *ni'jmoods*
ni'jerwets bn.; nieuwerwets
ni'jgaoren et (verz.); garen waarmee men stoffen, kledingstukken naait
ni'jgerei et; naaigerei
ni'jgien et; nieuwtje, berichtje uit de directe omgeving, uit de directe nabijheid
ni'jgoed et; naaigoed
ni'jgrös, ni'jgrus et; nagras
ni'jgrösbutter de; boter uit melk van koeien die op nagras hebben gegraasd
ni'jgröshuj et; hooi van de tweede snede
Ni'jhooltpae, Ni'jholpae en var. et; plaatsnaam: dorp in het oosten van *West-Stellingwarf*
Ni'jhooltpaeïnger, Ni'jhooltpaeïger, Ni'jhooltpaester I en var. de; iemand uit *Ni'jhooltpae*
Ni'jhooltpaeïnger, Ni'jhooltpaeïger, i'jhooltpaester II I en var. bn.; van, met betrekking tot *Ni'jhooltpae*

Ni'jhooltwoolde et; plaatsnaam: dorp in *West-Stellingwarf*: Nijeholtwolde
Ni'jhooltwooldiger I de; inwoner van *Ni'jhooltwoolde*
Ni'jhooltwooldiger II bn.; van, met betrekking tot *Ni'jhooltwoolde*
ni'jighied de 1. iets dat nieuw, pas gemaakt, modern is 2. het nieuw zijn, het nog niet ervaren hebben 3. zaken, ideeën volgens de laatste trend, mode 4. nieuws, nieuwtjes 5. plezier, genoeg
ni'jjaor et 1. het nieuwe, komende jaar 2. de eerste dag van het nieuwe jaar
ni'jjaorholen ww.; vieren van nieuwjaar
ni'jjaoriezer et; hetz. als *ni'jjaorsiezer*
ni'jjaorloopster de; vrouwelijke persoon die langs komt om je een gelukkig nieuwjaar te wensen, vooral met het oog op een tractatie of wat geld
ni'jjaorloper de; hetz. als *ni'jjaorsloper*
ni'jjaorrollegien et; hetz. als *ni'jjaorsrollegien*
ni'jjaorsadverteensie de; advertentie in een krant waarin men vrienden, kennissen, zakenrelaties een voorspoedig nieuwjaar wenst
ni'jjaorscenten mv.; geld dat kinderen ophaalden door op nieuwjaar bij anderen langs te gaan en hen een gelukkig nieuwjaar te wensen
ni'jjaorsiezer en var. et; wafelijzer: waarmee men nieuwjaarskoeken bakt
ni'jjaorskniepertien et; hetz. als *ni'jjaorsrollegien*
ni'jjaorsloper en var. de; persoon die langs komt om je een gelukkig nieuwjaar te wensen, vaak met het oog op een tractatie, een paar centen of een dubbeltje
ni'jjaorsrollegien et; gerold knijpkoekje, *kniepertien*, gebakken i.v.m. de jaarwisseling
ni'jjaorsslokkien et; glaasje sterke drank geschonken op een nieuwjaarsvisite, bij een feestje t.g.v. het begin van het nieuwe jaar
ni'jjaorsweens, ni'jjaorsweensk, ni'jjaorswaens de; nieuwjaarswens
ni'jjaorwinnen ww.; nieuwjaarwensen, op bezoek gaan om de ander als eerste een gelukkig nieuwjaar toe te wensen, ook gezegd van kinderen die langs de huizen gaan en ouderen die langs de huizen gingen te nieuwjaarwensen (eveneens om een tractatie, ook wel om enig geld)
ni'jjaorwinner, ni'jjaorswinner de; nieuwjaarwenser, vroeger vaak langskomend vooral met het oog op een tractatie of op enig geld
ni'jjuffer de; naaijuffrouw
ni'jkissien et; naaikistje
ni'jklossien et; naaiklosje
ni'jkommend bn.; pas beginnend, nieuwkomer zijnd in iets
ni'jkommer, ni'jkoemer de; nieuwkomer
ni'jkörf de; naaimand
ni'jkraansien et; naaikransje
Ni'jlaemer et; plaatsnaam: Nijelamer
Ni'jlaemster I de; inwoner van, iemand geboren in, afkomstig uit *Ni'jlaemer*
Ni'jlaemster II bn.; van, met betrekking tot *Ni'jlaemer*, o.m. in *de Ni'jlaemster poolder*
ni'jlappe de; lap stof waarop en waaraan men leert naaien en evt. borduren
ni'jlik bn.; snel geneigd boos te worden
ni'jlinks et; nieuwlinks
ni'jlochter, ni'jlichter de; nieuwlichter: aanhanger van een nieuwe leer, van een nieuwe trend
ni'jlochteri'je de; nieuwlichterij
ni'jmaantien et; naaimandje
ni'jmaegien et; leerling van de naaischool
ni'jmelkt, ni'jmelk bn.; nieuwmelks, pas gekalfd hebbend
ni'jmesiene de; naaimachine

ni'jmoderig, nijmoderigs bn.; nieuwmodisch
ni'jmoods, ni'jemoods, ni'jermoods bn.; nieuwmodisch, volgens de nieuwste mode, trend
ni'jpries de; nieuwprijs
ni'js I et 1. wat nieuw is 2. nieuwe kleren, meubelen e.d. 3. tijding, bericht over iets dat pas is gebeurd, nieuwsberichten 4. de opwinding, interesse die men heeft door nieuws of doordat men iets nieuw of pas heeft gekregen 5. in *ni'js doen* hetz. als *ni'jdoen* 7. in *van ni'js* van nieuws, opnieuw, verder in *van ni'js of an* opnieuw, van nieuws
ni'js, nees II bw.; zojuist
ni'jsagentschap et; nieuwsagentschap
ni'jsbericht et 1. nieuwsbericht in een krant 2. radionieuws
ni'jsblad et 1. nieuwsblad 2. iemand die veel kletst, veel weet en doorvertelt
ni'jsel et; naaisel: naaiwerk
ni'jsend bw.; zopas
ni'jsgier de; iemand die altijd zeer nieuwsgierig is
ni'jsgierig bn. 1. nieuwsgierig: graag nieuws wetend, benieuwd, ook: te sterk geneigd om te weten te komen 2. mopperig, chagrijnig, nurks 3. verdrietig 4. moeilijk, lastig
ni'jsgierigerd de; nieuwsgierigaard
ni'jsies, nesies bw.; zopas, daarnet
ni'jskraante de; iemand die alle nieuwtjes altijd als eerste weet te vertellen
Ni'jsliek, Ni'jesliek et; plaatsnaam: Nijensleek
ni'jster de; naaister
ni'jst-of-an bw., in *van-*; opnieuw (beginnend)
ni'jsweerde de; nieuwswaarde
Ni'jtriene, Ni'jetriene et; plaatsnaam: Nijetrijne
Ni'jtrienster I de; iemand uit *Ni'jtriene*
Ni'jtrienster II bn.; van, uit, met betrekking tot *Ni'jtriene*
ni'jvak et; naaldvakken op school
ni'jwark, ni'jwaark et; naaiwerk
ni'jweerde de; nieuwwaarde
ni'jweide de; naweide, nagras
nichte, nicht de; nicht: dochter van iemands broer, zus, oom, tante, ook: afstammeling van zo'n dochter
nichtskiend et; kind van iemands nicht
nichtsneefskiend et; kind van een neef of nicht
nied de; nijd (in verb.)
niedig bn.; nijdig: kwaad, vinnig
niedigens de; nijd
niefelder de; iemand die voortdurend knutselt, priegelig werk doet
niefelen ww.; bezig zijn met *niefelwark*
niefelwark, niffelwark, niepelwark et; klein, fijn werk waarbij men precies en steeds voorzichtig moet zijn
niengen- var. van *negenen-* (*negenentwintig*) enz.
niengtien telw.; var. van *negentien*
niengtig telw.; var. van *negentig*
niepen ww.; nipen: moeilijk, beangstigend, nijpend zijn door de omstandigheden
nieperd, neperd de; gierig iemand
niere de; bep. lichaamsdeel: nier
niergruus et; gruis van niersteen
nierpesjent de; nierpatiënt
nierstallen mv.; reuzel van varkens

nierstien de; niersteen
nierstiengruus et; gruis van niersteen
nierstienvergruizer de; niersteenvergruizer
niet-gebunnen bn.; niet-gebonden
niete, nete, neet, niet de 1. boutje, speciaal: dat de beide helften van een schaar bijeenhoudt 2. eitje van een luis 3. z. *nietes*
nietebiet bw.; niets (bij bep. spel)
nietekaome de; luizenkam
nietel, nietelig, nietig, netelig bn., bw.; geprikkeld, nijdig, vinnig
nieter de; nieter, nietmachine
nieterig bn.; mager
nietes, nije bw.; nietes: sterke ontkenning
nietien et; nietje
nietig bn.; klein, onbeduidend
nietmesiene de; nietmachine
nietoor, neetoor de 1. iemand die niet bep. scheutig is 2. vervelende, vitzieke vent
nietwaor tw.; nietwaar
niffelwark z. *niefelwark*
niggen- var. van *negen-*, bijv. *niggentig*, var. van *negentig*
nijlpeerd et; nijlpaard
nik de; knikkende beweging met het hoofd, ter begroeting of instemming
nikkebollen ww.; knikkebollen
nikken z. *knikken*
nikkopen, knikkopen ww. 1. ja knikken 2. knikkebollen
niknakker de; vreemd iemand, eigenaardige persoon
niksnutter de; niksnut, flierefluter
nimmenaosie z. *nommenaosie*
ningen- hetz. als *negenen-*, bijv. *ningentwintig*, var. van *negenentwintig*
ningtig telw.; var. van *negentig*
nip in op 'e nip op het nippertje
nippel de 1. vetnippel, smeernippel 2. spaaknippel 3. buisje met schroefdraad 4. nestel: van een veter
nippertien et; nippertje
nippien et; nipje, teugje door te nippen
nistel z. *nestel*
nitraot et; nitraat
nivo et; niveau
nobben et; zuigen bij het moederdier
nocht et 1. genoeg, plezier 2. zin, motivatie om iets te doen
nochter bn. 1. 's ochtends nog niets gegeten of gedronken hebbend 2. gespeend van voedsel, lekkernijen of andere begerenswaardige zaken 3. vroeg op de ochtend 4. pasgeboren: van kalveren 5. pril, met weinig ervaring 6. helder van geest, eenvoudig maar raak denkend, formulerend, typerend 7. wel of niet merkbaar onder invloed van alcohol
nochteren bn. 1. in *de nochteren maege* de nuchtere maag 2. in *een nochteren kalf* een nuchter kalfje 3. pas komende kijken, nog een beetje onnozel, pril, onvolgroeid 4. nuchter, helder van geest
nodden ww.; een middagdutje doen
nodig z. *neudig*
nodigen z. *nugen*
nodriepe z. *noodriepe*

noed, nood de; risico om verlies te lijden, om in materiële of financiële problemen te komen
noedelik bn.; snel boos
noemen, noemen- z. *numen*(-)
noemer, noemer- z. *nommer*(-)
noemenaosie z. *nommenaosie*
noeste de; kwast, noest in hout
noesterig bn. 1. met noesten, kwasten 2. kortaf, wrevelig
noestig bn.; sterk, vgl. *een noestige kerel*
noet, noetien de; benaming voor een geit of schaap (ook gelokt met dit woord)
nofflik, noffelik bn.; prettig, aangenaam
noh tw.; uitroep van verbazing of ter kalmering
nok z. *nokke*
nokas de; nokkenas
nokbalke z. *nokkebalke*
nokgoddig de; nokgording
nokke, nok de 1. bovenste liggende balk, lijn in een gebouw 2. de ruimte direct onder de hoogste balk of punt van een ruimte met een dak 3. pen, staaf voor bep. bevestigingen 4. gebogen uiteinde aan arend van het zeisblad 5. schroefkalkoen in een hoefijzer, als winterbeslag
nokkebalke de; nokbalk
nokken, nukken I mv.; nukken, kuren
nokken II ww.; pruilen, mokken
nokkeren, nukkeren ww. 1. op enigszins hikkende of stiekeme wijze lachen 2. een verlangend geluid doen horen
nokkig, nukkig bn.; nukkig, nukken hebbend
nokpanne de; vorstpan
nokplagge de; elk der plaggen op de nok van een dak
nommenaosie, nominaosie, nimmenaosie, nummenaosie, noemenaosie en var. de; nominatie, voordracht van personen, ook ruimer: de kans die men heeft, loopt om te ondergaan
nommer, noemer, nummer et 1. nummer 2. eigenaardige, vooral: grappige persoon 3. briefje, kaartje met een getal gemerkt 4. afzonderlijk deel van een programma, van een muziekkuitvoering enz., liedje uit een bep. reeks 5. in *een nommertien maeken* seks hebben
nummeren en var. ww.; nummeren, van een nummer voorzien
nummerpaol en var. de; nummerpaaltje
nummerwisselder de; remplaçant die één keer de dienstplicht vervult voor een ander
nonnegien de 1. kleine non 2. punaise 3. bep. klein schelpdier
noodaggregaot et; noodaggregaat
noodbrogge de; noodbrug
nooddoppe, reddoppe, redcel, redcelle de; gewone cel van een bij die wordt ontwikkeld tot een *moerdoppe* (nl. als het bijenvolk niet meer over een koningin beschikt)
nooddruft, nooddrufte de; nooddruft, dat wat het meest nodig is om te kunnen leven
noodgalp de; noodkreet
noodgemienteraod de; eerste gemeenteraad na de bevrijding
noodhulp, noodhulpe de 1. hulp die men ontvangt, verleent in geval van nood 2. iemand die tijdelijk helpt of een ander vervangt
noodliedende bn.; noodlijdend: arm, behoeftig
noodnaegel de 1. overdreven zuinige persoon, gierigaard 2. iemand die voortdurend klaagt
noodriepe, nodriepe bn.; noodrijp, te vroeg, onvolwassen rijp en verdroogd

noodschalle, noodschalm de; schalm, schakel die men extra of ter tijdelijke vervanging aanbrengt
noodslaachtplak et; plaats van de noodslachting
noodspalke de; noodspalk
noodstal de 1. noodstal, hoefstal 2. extra stal 3. nieuwe, tijdelijke stal, in afwachting van definitieve bouw 4. schutstal
nooduutgang, nooduutgaank de; nooduitgang
noodveroddering de; noodverordening
noodvoeren ww.; bijen extra voer geven omdat ze zelf te weinig hebben
noodzaak, noodzaeke, neudzaak, neudzaeke de; noodzaak, onvermijdelijk iets
noodzaakelik en var. bn. 1. noodzakelijk, beslist nodig, onmisbaar 2. onontkoombaar
noodzwaarm, motzwaarm de; zwerm bijen die wegvliegt als gevolg van aantasting van de raten door wasmot
noordaende en var. et; noordeinde
noordelik bw., bn.; noordelijk
noordeling de 1. iemand uit het noorden (vooral: van het land) 2. (mv.) bep. aardappelsoort
noorderdamp de; stofregen uit het noorden
noordenwiend, noorderwind de; noordenwind
noorderbrette de; noorderbreedte
noorderlocht et; noorderlicht, ook wel: het licht dat men zag van één der vuurtorens van de waddeneilanden
noorderstof, noordenstof et; stofregen uit het noorden
noordgreens, noordgraens de; noordgrens
noordooster de; noordoostenwind
noordsteern de; noordster
noordwaand de; noordwand
Noordwoolde et; plaatsnaam: Noordwolde
Noordwooldiger I de; iemand uit *Noordwoolde*
Noordwooldiger II bn.; van, m.b.t. *Noordwoolde*
noormannegien et; bep. soort lijster: noormannetje, koperwiek
noormannepoortien et; poortje, deur in een gevel op het noorden
noppe de 1. nop, bobbelje, oneffenheid in, op kleren, ook in of op breiwerk, haakwerk e.d. ter versiering aangebracht 2. in *in zien noppen wezen* in z'n nopjes 3. nop van een sportschoen
nopperig bn.; ruw, pluizig
noppies in *in zien noppies* in z'n nopjes
noppiesstof de; nopjesgoed
Norgermark, Norgermaat de; markt te Norg
norig z. *neudig*
normaalschoele de; normaalschool: voorloper van de pedagogische academie
Nortipee, Noortipee, Nortepée, Nottepee et; bijnaam voor de plaats *Noordwoolde*
nosie de, in *gien nosie* geen idee, geen benul
notabel, notabel- *netaobel(-)*
notariaot et; notariaat
note de 1. muzieknoot 2. voetnoot
note-apperaot et; notenapparaat
notebalke de; notenbalk
notelen, netulen mv.; notulen
notelezen ww.; lezen van muzieknoten
notelist de; notulist
nots, nosk, notsk, notsig bn.; boos, nurks, kortaf, stekelig

nottelen ww.; zachtjes huilen, zingen

nottelig, notterig, neutelig, nuttelig bn.; vervelend, kort aangebonden, slechtgehumeurd, geprikkeld

nottelpot, nottepot de; ontevreden, brommerig iemand

nottig bn. 1. kwaad, met een slecht humeur, nurks 2. veel schreiend

novembervossien et; nachtvorst die november kenmerkt, niet zo'n strenge vorst, die wel de winter aankondigt

now I et; het nu, de huidige tijd

now II bw. 1. nu, op het ogenblik 2. op zeker ogenblik 3. verder, voorts, komend 4.

toegegeven dat, in gedachten houdend dat 5. stellig, beslist

now III tw. 1. ter aansporing, opwekking 2. ter uitdrukking van ongeduld, ergernis, teleurstelling 3. zeer zeker, beslist 4. ter uitdrukking van onplezierige verrassing, verbazing

5. ter vermaning 6. toegegeven, laat het zo zijn, dat niet; bijv. *aj' now* gesteld dat 7.

gezegd ter afbreking, beëindiging van een verhaal, mededeling, ook ter markering van een

wending in of vervolg van een mededeling, verhaal enz. 8. ter uitdrukking van een verzoek 9.

berusting uitdrukkelijk 10. ter opwekking van een reactie; ook aan het eind van een zin gezegd

om een instemmende reactie te verkrijgen, zoals Ned. 'Is het niet?' 11. ter inleiding van een

voorzichtige, evt. nuancerende reactie 12. in bijv. *En now ieje weer* jij bent aan beurt met iets

te zeggen, om je kijk erop te geven

now IV voegw. 1. nu de tijd zo is, de omstandigheden zo zijn, bijv. *Now hi'j begint te lopen-*

nuchter, nuchter- var. van *nochter(-)*

nuffien, nuf et; nuf, nuffig meisje

nuffig bn., bw.; nuffig, als een nuf

nugen, neugen, neuden, neudigen, nodigen ww.; uitnodigen, verzoeken; bijv. *Laot je niet nugen* wacht niet af tot je uitgenodigd wordt, doe het maar, tast maar toe

nuger de; iemand die uitnodigt

nukken ww. 1. bits, nukkig zijn 2. korzelig, nukkig spreken 3. z. *nokken* I

nukkeren z. *nokkeren*

nukkelig z. *nokkig*

nul, nulle I de 1. teken voor het cijfer nul 2. onbelangrijk iemand, iemand die tot niets in staat is

nul, nulle II telw. 1. nul 2. nulpunt van een schaalverdeling, vooral inzake temperatuur 3. helemaal niets

numen, neumen, noemen ww. 1. een naam geven, met een naam aanduiden 2. vermelden door te zeggen, te noteren, door op te sommen 3. met lof, eer, melding maken van

numensweerd zn.; zeer kleine hoeveelheid

numensweerdig, numensweerd, noemensweerd, noemensweerdig bn.; noemenswaard(ig)

nummenaosie z. *nommenaosie*

nummer, nummer- z. *nommer(-)*

nuneren ww.; neuriën

nuren, neuren ww.; opzwellen van de uier tegen de tijd van het kalven

nurks bn.; nurks

nusselen, nustelen ww. 1. nestelen 2. zich neerzetten, een plaats innemen die behaaglijk, beschut is, bezig zijn met de inboedel: om het huis in te richten, opnieuw in te richten etc. 3. aanstalten maken naar bed te gaan, naar bed gaan

nusselkont de; iemand die niet opschiet

nussien z. onder *nust*

nussieszuken, nussieszeuken, nussienzuken ww. 1. vitten naar aanleiding van kleinigheden, kleinigheden aangrijpen om te ruziën 2. zoeken van vogelnesten met de bedoeling eieren te vinden en mee te nemen

nussieszucker, nussieszeuker, nussienzucker de 1. muggenzifter, iemand die om kleinigheden ruziet 2. iemand die nesten zoekt om de eieren eruit te halen

nussieszuckerig bn.; vitterig, muggezifterig

nust et, verkl.: *nussien* 1. nest 2. een warme, knusse plek 3. de eieren die een vogel in het nest heeft gelegd, al de jongen die een dier in één maal heeft geworpen 4. de kinderen uit een gezin 5. slaapplaats, bed 6. huis en/of gezin waartoe men behoort, waarin men opgroeit 7. woonhuis, vooral in *een oold nust* een oud, vervallen, huis, *et ooldenust* het huis waarin men geboren werd, waar men leefde als kind 8. door opeenvolgende grootte bij elkaar horende en in elkaar passende schalen 9. akelig, vervelend, nuffig meisje, ook wel gezegd van een jongen 10. klein kind 11. huisstof 12. rommel die in elkaar zit, bijeengepakte overblijfselen, stof dat dicht ineens zit 13. flink aantal exemplaren, grote hoeveelheid 14. problemen, moeilijkheden, netelige situatie 15. (mv.) fratsen, rare grillen, uitvluchtjes 16. beslommeringen, bezigheden 17. kleine, onnutte bezigheden die men wil doen, ook als smoesjes om het grotere, belangrijker werk niet aan te hoeven vatten, smoesjes om van iets af te komen 18. in *nussies zuken* vitten n.a.v. kleinigheden, kleinigheden aangrijpen om te gaan ruziën

nustbescharmer de; nestbeschermer

nustbliever de; nestblijver

nustblik, nusteblik et; stofblik

nustbulte de; molshoop met het nest van een mol

nustdoons et; dons als bestanddeel van een nest

nustei et 1. nestei, vooral: kalkei 2. een hoeveelheid voer die nog over is 3. flinke hoeveelheid spaarcenten 4. nakomertje

nustelen z. *nusselen*

nusteprust de; zeer klein exemplaar

nusteri'je de 1. nesterij: kleinigheid, onbeduidende zaak 2. snuisterij, kleine spullen 3. smoes, uitvlucht 4. rare streek, gril 5. ruzie

nusterig bn. 1. kribbig, op alle slakken zout leggend 2. stoffig

nusthaor et 1. haar dat een dier gebruikt om een nest van te maken 2. nesthaar, donzig haar van een jong dier

nustig bn.; zich niet fit, zich niet lekker voelend

nustjong et; jong dier dat nog bij de moeder is

nustkaaste de 1. nestkast 2. baarmoeder (vaak verkl.)

nustkörf de; nestkorf

nustlocht de; nestgeur

nustmateriaol et; nestmateriaal

nustparresiet de; nestparasiet

nustpiekien, nustkukentien et; nestkuiken

nustplak et; nestplek

nustploeme de; nestveer in een eendennest

nustpot de 1. stenen pot waarin men vogels wil doen nestelen 2. vorm van een pot die bep. nesten hebben

nustroegte de; verdord gras, stroafval e.d. dat een vogel in z'n nest aanbrengt

nustvere de; elk der eerste veren van een vogel

nustvoegel de; nestvogel

nut I et 1. nuttigheid, voordeel 2. Nut, de Maatschappij tot Nut van het Algemeen of plaatselijke afdeling daarvan

nut II bn. 1. nuttig, voordelig 2. in *nut* *wezen* waard zijn, er een goed, nuttig gebruik van weten te maken

nutsveurziening de; nutsvoorziening

nuttelig z. *nottelig*

nuttig bn., bw.; nuttig: voordelig, nut brengend

nuuiver z. *nuver*

nuunder de; schelp, vooral: grote, niet gladde, kalkrijke schelp, in vergruisde vorm gebruikt als aanvulling op het voer voor pluimvee

nuunderbule de; zak waarin men schelpen bewaart, in het bijzonder voor het spel *nuunderen*

nuunderen ww.; bep. kinderspel spelen met *nuunders*: *streepgooien* met schelpen

nuunderpad et; schelpenpad

nuver, nuuiver bn., bw. 1. eigenaardig, zonderling, vreemd 2. leuk, aardig 3. in hoge mate

nylonbossel de; borstel met haren van nylon

nylonpruke de; pruik van nylon

O

o-waai-je-mi'j, o-waai-je-mier tw.; ach, lieve hemel

oberzweitser de; Zwitserse bovenknecht bij een boer

obligaosie, obelegaosie de; obligatie

observaosie de; observatie

obsluut bw.; var. van *abseluut*

oddeneren ww.; besluiten

odder de 1. orde, regelmaat 2. bevel, lastgeving 3. bestelling 4. ordening, regelmatige schikking, gewone, normale toestand

odderen ww.; ordenen, rangschikken

oddering de; ordening, ordelijke plaatsing

odderpottefulie de; orderportefeuille

oe, o tw.; oh

oedoe z. *oerdoe*

oefenbaene de; oefenbaan

oefender en var. de 1. trainer, iemand die anderen oefent 2. oefenaar, voorganger

oege de; domkop, sufferd

oegrieslik z. *ofgrieslik*

oek z. *ok*

oele de 1. uil 2. motvlinder, vooral: vlinder die hoort tot de uiltjes, een bekende nachtvlinderfamilie 3. ietwat domme, rare, onnozele persoon 4. iets dat op niets uitloopt

oelebak de; bak bedoeld om uilen in te laten nestelen

oeleballe de; uilenbal, braakbal

oelebod, oelebröd et; uilenbord

oelebrille de 1. uilenbril 2. bril uit donker glas, zonnebril

oelegat et 1. gat in het uilenbord van een boerderij 2. galmgat 3. vlieggat van een bijenkorf

oelejong et; jong van een uil

oelekaaste de; nestkast voor uilen

oespiegel de 1. uilenspiegel, schelm 2. flapdrol, vent die niks kan, doet

oelevel et; ulevel

oelevlocht de 1. het vliegen, de vlucht van uilen

geringe afstand 3. korte tijd

oelig bn. 1. grappig, lollig 2. enigszins aangeschoten

oelskuken et; uilskuiken
oer, moer I et; ijzeroer
oer II de; vervelende persoon
oeranje z. *oranje* I, II
oerdoe, oedoe, oerdow, oetoe, urdow, urdow tw.; geroepen met name om een hond of kat weg te jagen
oerdom bn.; zeer dom
oerebouden z. *doereboolte*
oeremes z. *onremers*
oeren ww.; zeuren
oergemien, oergemeen bn.; zeer gemeen
oergreven ww.; graven van ijzeroer
oergrieselik z. *ofgrieslik*
oergroete, oergroede de; vastzittend vuil op of in iemands huid
oergruuslik z. *ofgrieslik*
oerhad bn.; zeer hard
oerig, urig, redoerig, roodoerig bn.; ijzeroer bevattend, op ijzeroer wijzend i.v.m. de kleur van de grond, het water
oerklippe de; laag ijzeroer, oerbank
oerplaete, oerlaoge de; laag ijzeroer in de grond, oerbank
oerstom bn.; uitermate dom
oerwaeter et; ijzeroer bevattend water
oerwoold et; oerwoud
oerzaand et; ijzerhoudend zand
oester de, et 1. oester 2. vinnige, pittige, schelmachtige vrouw, meisje of huisdier 3. kregel of enigszins gemeen mannetje
oetoe z. *oerdoe*
oeverlaand et; land aan een oever
of I bn., bw. 1. af 2. doodaf, zeer vermoeid 3. versleten 4. afgelopen 5. overal (in, op, langs)
of II voegw.; of
of- af-
ofakkederen ww. 1. tot overeenstemming komen, samen besluiten tot 2. afrekenen, het betalen 3. direct tegen je zeggen waar het op staat 4. een pak slaag geven
ofbaggelen ww.; langdurig, heel veel baggelen
ofbalken ww.; langdurig luidruchtig zingen of schreeuwen
ofbaakenen, ofbaeken ww.; afbakenen
ofbeerligen, ofbeerlaggen ww.; zeer veel, langdurig arbeid verrichten waarbij men al z'n lichamelijke kracht nodig heeft
ofbeinselen ww. 1. niet snel, maar ook niet langzaam naar beneden lopen 2. veel, langdurig lopen op de manier als onder bet. 1. aangegeven 3. een pak slaag geven 4. afpeigeren, afbeulen 5. veel, hard werken
ofbelen, ofbielen ww.; afbeelden
ofbeling, ofbelinge, ofbeelding, ofbiolding de; afbeelding
ofbeslegen bn.; tekenen vertonend van drachtigheid
ofbeulen ww. 1. afbeulen 2. lang en veel zwaar werk doen 3. een pak slaag geven, kwellen 4. veel, langdurig schreeuwen
ofbeuzelen ww.; langdurig zeer hard werken
ofbewegen ww.; zich verwijderen
ofbiolding z. *ofbelinge*
ofbienen I ww.; afbinden

ofbienen II ww.; veel, grote afstanden langdurig lopen
ofbieten ww. 1. afbijten 2. doodbijten (binnen een bijenvolk) 3. van zich houden door bijten 4. afsnauwen 5. ferm beantwoorden van pesterij e.d.
ofbieter de; dier dat achterblijft in ontwikkeling, klein, erg tenger kind
ofbladderen, ofbladden, ofblaekeren, ofblasteren ww.; afbladderen
ofblaozen ww. 1. afblazen 2. winden laten
ofblieven ww.; afblijven
ofbloeden ww.; bloed verliezen
ofbluuien ww.; uitbloeien
ofbochelen ww.; langdurig, veel en hard werken
ofbodderen, ofbodderen ww.; zeer veel, zeer hard werken
ofbokken ww.; afsnauwen
ofbokselen ww.; hard werken
ofbonken, ofbolsteren, ofbonkselen ww. 1. afbonken: van de bovenste veenlaag, ook wel van de bovenste laag heide, om er zand onder vandaan te halen e.d. 2. door hard te slaan bevroren grond verwijderen
ofbonksel et; bonkaarde die wordt verwijderd
ofbosselen ww. 1. afborstelen 2. erg hard werken
ofbouwen ww. 1. afbouwen 2. het ploegen afronden 3. de ploegvoren dieper maken
ofbraand bn.; tot de grond verbrand
ofbranen ww. 1. door te doen branden vernietigen, opruimen, wegnemen 2. door te verbranden weggenomen worden, kleiner worden 3. door brand met de grond gelijk worden
ofbraok, ofbraoke de 1. het afbreken of afgebroken worden 2. overblijfselen van het afbreken, af te breken gebouw waarvan men het materiaal op het oog heeft dat door de sloop vrijkomt 3. vee dat men heeft om te verkopen, flinke hoeveelheid geld die men ontvangt voor verkocht vee 4. afbreuk, negatief effect
ofbreekber bn.; afbreekbaar
ofbreiden, ofbreien ww. 1. breiwerk voltooien 2. snel afmaken 3. zich gemakkelijk van iets afmaken 4. heel veel breien
ofbreken ww. 1. afbreken 2. vee verkopen van een veestapel 3. afkraken
ofbreuk, ofbreukee de 1. afbreuk 2. hetz. als *ofbraok(e)*, bet. 3
ofbreuken bn. 1. door afbraak niet meer bestaand 2. door afbreken niet meer of slechts nog op gebroken wijze aan een boom zittend
ofbrillen ww.; aan iemand zien, van iemand afkijken, gadeslaan wat de ander doet
ofbrobbelen ww.; haastig en daardoor slecht afwerken, vluchtig afmaken
ofbroezen ww.; snel en slordig afmaken
ofbruken, ofgebruken ww.; afgebruiken
ofbugen ww.; afbuigen
ofbuizen, ofbuisteren ww. 1. slaag geven 2. zich forceren, zich bovenmatig inspannen door hard te werken 3. heel veel werken
ofbujjen ww.; wegtrekken
ofbulderen ww.; bulderend tekeergaan
ofbullen ww.; een wind laten
ofbunen ww.; door te boenen geheel schoonmaken
ofdaeling de; afdaling; het afdalen
ofdaenken ww.; afdenken: zeer veel denken, in verb. als *wat ofdaenken*
ofdangelen ww.; slenterend en zich op spelende wijze her en der begeven
ofdaon bn.; afgedaan; niet meer bruikbaar, niet meer gewaardeerd
ofdieling en var. de; afdeling

ofdoen ww. 1. afdoen, afleggen, afzetten 2. wegnemen (van een deel) 3. tot een bep. lengte, hoeveelheid gaan en daar afknippen, afstrijken enz. 4. van iets af nemen, wegnemen 5. buiten gebruik raken, afgedankt raken, in *ofdaon hebben* 6. ongunstig beoordelen 7. afhandelen 8. afschepen 9. in *ofdoen van iene* zich negatief over iemand uitlaten

ofdokteren ww.; heel veel een arts bezoeken

ofdoppen ww.; van een dop, schaal ontdoen

ofdouwen ww.; afduwen

ofdösken, ofdusken ww.; afdorsen

ofdraoden ww.; afdraden

ofdregen ww.; afdragen

ofdreger de; kind dat de kleren overneemt van een ouder kind, ze als volgende draagt

ofdreugen, ofdrugen ww. 1. afdrogen 2. droog worden 3. slaag geven, op z'n kop geven, ook: te pakken nemen, glansrijk van de ander winnen 4. z. *ofgedreugen*

ofdreugdoek, ofdruugdoek de; afdroogdoek

ofdri'jen ww.; afdraaien

ofdrinken ww. 1. het bovenste drinken 2. heel veel drinken

ofdrokken ww.; afdrukken

ofduvelen ww.; afvallen van iets, naar beneden vallen

ofdwaelen, ofdwelen ww.; afdwalen

offerbuul de; kerkenzakje, collectezakje

offeren ww. 1. offeren 2. schenken, afstaan 3. naar de wc gaan

offerzakkien et; collectezakje

offieken ww.; afsnijden

offloderen ww. 1. snel en onzorgvuldig doen, voltooien 2. zich in lichte mate wassen 3. veel op pad, op visite zijn

offoeteren ww.; heel veel foeteren

offronteren bn. 1. vernederen, beledigen 2. zich verstaan met, confronteren

offrosselen ww.; veel stoeiend worstelen

ofgaepen ww.; aan kunnen, kunnen behappen

ofgaezen z. *ofgazen*

ofgaffelen ww.; snel maar slordig afmaken

ofgang de 1. het verlaten van het toneel 2. stoelgang 3. blamage, slecht figuur

ofgaon ww. 1. gaan naar, in de richting van 2. verlaten 3. verlaten van het toneel 4. loslaten, uit of van iets schieten 5. stoppen: met het lid zijn van, met het volgen van een opleiding e.d. 6. afschieten, in werking gaan, ontbranden e.d. 7. afnemen, verminderen 8. versleten raken, langzaam kapot gaan 9. in meerdere of mindere mate lukken 10. een gek figuur slaan, een erg slechte indruk oproepen 11. zakken: voor een examen e.d. 12. aflopen, beëindigen: van een markt

ofgaond bn. 1. aflopend, verminderend 2. aftredend

ofgappen ww.; stiekem stelen

ofgazen, ofgaezen ww.; afgazen

ofgebruken z. *ofbruken*

ofgedreugen, ofdreugen bn.; afgedragen

ofgedriemeten bw.; in hoge mate

ofgeduvel bw.; in een groot aantal, in hoge mate

ofgejacht bn.; afgetrommeld

ofgejakkerd, ofjakkerd bn.; te veel werk gehad hebben om te doen

ofgekalfd z. *ofkalfd*

ofgelaeden bn.; overvol, afgeladen

ofgelegen bn.; afgelegen

ofgelopen bn.; uitgewerkt
ofgemierterd bw.; in hoge mate
ofgepast, ofpast bn.; afgepast
ofgereden z. *ofreden*
ofgeren ww.; een schuine kant maken (aan kledingstof)
ofgericht z. *ofricht*
ofgespreuken z. *ofspreuken*
ofgetrapt, oftrapt bn.; van schoeisel: versleten, afgesleten
ofgeunst de; afgunst, jaloezie
ofgeval z. *ofval*
ofgeven ww. 1. onder dwang aan een ander geven 2. overhandigen 3. van zich laten gaan 4. weggaan 5. zich inlaten met, omgaan met 6. zich laatdunkend uiten over
ofgewarkt z. *ofwarkt*
ofgewi'jd z. *ofwi'jd*
ofgezaegd, ofzaegd bn.; afgezaagd
ofgezeugen z. *ofzeugen*
ofgezunderd, ofzunderd bn.; afgezonderd
ofgiechelen ww.; heel veel giechelen
ofgifte de; afgifte
ofglieden ww.; afglijden, naar beneden glijden
ofglooiën ww.; afhellen, afgolven
ofgniffelen ww. 1. stiekem afpakken 2. veel, vaak gniffelen
ofgoelen ww.; afhuilen: veel huilen
ofgraanzen ww.; afsnauwen
ofgrauwen ww. 1. iemand grauwend toespreken 2. vaak, voortdurend grauwend spreken
ofgreenzen ww.; afgrenzen
ofgreven, ofgraeven ww.; weggraven, afgraven
ofgriemen ww.; voortdurend *griemen*
ofgries de; afschuw
ofgrieslik, oegrielijk, oergrieslik, oergruuslik, ogrieslik, ofgrieselig, ofgrieselik en var. bn., bw. 1. heel erg, in zeer hoge mate 2. in hoge mate lelijk, in hoge mate erg
ofgriezen ww.; afgrijzen
ofgrissen ww.; met een snelle beweging afhandig maken
ofgrundelen ww.; afgrendelen: afsluiten met een grendel
ofhaandelen ww. 1. elkaar een hand geven bij het afscheid 2. afhandelen, afwerken van een kwestie, van een verrekening van geld, in het bijzonder van een overeen te komen verkoop
ofhaandig en var. bn. 1. afhandig 2. ver weg, nogal afgelegen, niet bij de hand hebbend
ofhaelen, ofhaolen ww. 1. ophalen 2. iemand of iets van een bep. punt ophalen en verder meenemen 3. met kracht iemand of iets ergens afnemen, afhalen 4. van een onderliggend deel trekken, trekken aan iets dat vastzit, van iets plukken 5. bevestigen, vastmaken 6. een ruk of beweging anderszins van zich af maken 7. op iemand afgeven, laatdunkend over iets doen 8. nog net blijven leven, in *et van/op de dood ofhaelen*
ofhakselen ww.; slecht maaien
ofhang de; hellend verloop
ofhangen ww. 1. glooien, een hellend verloop hebben 2. overhellen, uitsteken en daardoor overhangen 3. afhankelijk zijn van
ofhaoken ww. 1. los doen door van elkaar te haken 2. mest met een mesthaak van de wagen halen 3. twijgen van de braam met behulp van een *stiekelmes* afsnijden en oppakken 4. hetz. als *wellen* bet. 1 5. haakwerk voltooien 6. niet langer meedoen, met iets stoppen

ofharksel et; hooi dat men van de zijanten van een vracht hooi of van een hooiberg plukt, harkt; ook wel blad en takken die men harkt, de op het land achtergebleven aren die men harkt

ofhechten ww. 1. afhechten 2. loskoppelen

ofhemmelen ww. 1. schoonmaken door af te nemen 2. afkluiven 3. stevig onder handen nemen, een pak slaag geven, mores leren

ofheuren ww.; afhoren: uithoren, ondervragen

ofhingsten ww.; afbekken

ofholen ww. 1. verwijderd houden 2. omgang beletten, terughouden, weerhouden 3. in mindering brengen, inhouden

ofhouwen ww. 1. afhakken, afkappen, afsnoeien 2. afhouden, afhakken

ofjacht bn., in *offjacht op* erop uit om, ook: tuk op

ofjaegen ww. 1. doen afmatten, zeer vermoeid maken door hard te laten werken of lopen 2. aftrammelen: van bijen 3. veel, voortdurend rijden 4. in z'n geheel bejagen (van terrein)

ofjaeger de; bijenkorf met afgetrommeld volk

ofjakkerd z. *ofgejakkerd*

ofjakkeren ww. 1. te snel en vluchtig verrichten 2. heel veel werken 3. doodmoe doen worden door te veel, te hard laten werken, vooral inzake paarden en personen 4. afrijden, nl. door intensief gebruik of jakkerend rijden 5. voortdurend grote afstanden afleggen, veel rijden

ofjanken ww.; veel *janken* in diverse bet.

ofjatten ww. 1. jatten, pikken 2. veel jatten, stelen

ofjemelen ww.; veel zeuren

ofjeuzelen ww.; veel *jeuzelen*

ofjoelen ww.; veel *joelen*

ofjuten ww.; de vloeibare substantie van iets scheppen, met name van een wagen

ofkaanten ww. 1. afkanten: van een breiwerk 2. kanten afsteken, bijv. van een gazon; door te graven bijwerken 3. hetz. als *slootsnieden*

ofkalfd, ofgekalfd bn.; afgekalfd hebbend

ofkalven ww. 1. afkalven: van een koe 2. afkalven, afbrokkelen van een oever door water

ofkammen, ofkemmen ww.; afkammen: afgeven op, afkraken

ofkaoren ww.; veel en/of moeizaam rijden

ofkappen ww. 1. afkappen 2. afhouden: van een slachtdier

ofkarken, ofkaorken, ofkarren, ofkorken ww. fietsend flinke afstanden afleggen, moeizaam fietsen 2. zolang een fiets blijven gebruiken tot die niet meer gerepareerd kan worden

ofkarven ww.; afkerven

ofkauwen ww. 1. door kauwen opmaken of minder doen zijn 2. heel veel kauwen 3. heel veel praten

ofkeer de; afkeer

ofkemmen z. *ofkammen*

ofkeren ww.; afkeren, afwenden, afhouden

ofkerig bn.; afkerig

ofketsen, ofkitsen ww. 1. niet afgaan van een geweer of patroon 2. schampend wegspringen

ofkeuren ww.; afkeuren

ofkevoeien ww.; afschepen

ofkieken ww. 1. naar iets kijken om na te kunnen doen, stiekem afzien om na te doen 2. ten einde zien 3. zeer veel bekijken 4. zien of een merrie tochtigheidsverschijnselen vertoont als die enkele weken na een dekking opnieuw bij de hengst wordt gebracht

ofkiemen ww.; aardappels van uitlopers ontdoen

ofkieperen ww.; onbruikbaar worden, als het ware afsterven door tintelende kou

ofkiffelen ww. 1. snijdend stukjes van iets nemen, bijv. de betere stukjes of juist de slechte plekken van kaas 2. veel ruziën

ofkitsen ww. 1. niet door laten gaan 2. door te strijken doen ontvlammen (bijv. m.b.v. een lucifer) 3. z. *ofketsen*

ofklaegen ww.; veel klagen

ofklappen ww.; dichtklappen: van een val e.d.

ofklauwen ww.; met trekkende bewegingen van iets halen, in het bijzonder: mest van een wagen

ofklauwer de; mesthaak

ofkleden, ofkleden ww.; afkleden: zodanig kleden dan men slank lijkt

ofkloppen ww. 1. afkloppen 2. aftrommelen van bijen

ofkluwen, ofkloeven, ofkluiven, ofkloven ww.; afkluiven

ofknaegen ww.; afknagen

ofknakken ww. 1. afknakken, van iets knakken 2. plotseling tot een eind komen

ofknappen ww.; afknappen

ofknauwen ww.; afkluiven

ofknezen bn.; opgescheurd

ofknibbelen ww. 1. bezuinigen op, minder uitgeven aan 2. afdingen op de prijs van iets 3. knagend van iets afhalen, afknabbelen, knijpend eraf trekken

ofkniepen ww. 1. afknijpen 2. streng drillen

ofknikken ww.; hetz. als *knikken* bet. 2

ofknoeien ww.; knoeiend, prutsend afmaken

ofkoken ww.; afkoken

ofkommen, ofkoemen ww. 1. van iets af gaan, een bep. plaats verlaten 2. naar iets toe gaan: om te bereiken, te verkrijgen, om te weten 3. officieel bekend gemaakt worden, uitgevaardigd worden 4. het genoemde kwijt raken, van iets bevrijd raken 5. wegvliegen van een zwerm bijen 6. voltooid worden, tot voltooiing komen

ofkomst de; afkomst

ofkondigen, ofkundigen ww.; afkondigen

ofkonkelen ww.; heel veel samenzweren en daarbij heimelijk praten

ofkoop de; het afkopen

ofkopen ww.; afkopen

ofkoppen ww.; ontdoen van het bovenste stuk, de bovenste laag

ofkorken z. *ofkarken*

ofkotten ww.; korter maken, afkorten

ofkotting, ofkottige de; afkorting

ofkraeken ww.; afkraken

ofkriegen ww. 1. nemen, pakken: van iets dat op een bep. hoogte staat of ligt 2. aannemen van iets dat iemand in handen heeft, aanreikt e.d. 3. afpakken, ontnemen 4. klaarkrijgen 5. in mindering krijgen, minder hoeven te betalen 6. geknipt worden door een kapper

ofkroepen ww.; afkruipen

ofkrojen ww.; afkruien

ofkrummelen ww.; afkruimelen

ofkruzen ww.; afkruisen

ofkundigen z. *ofkondigen*

ofkunnen ww. 1. afkunnen, af kunnen krijgen 2. het redden, voor elkaar kunnen krijgen

ofkwaeken ww. 1. veel kletsen 2. veel kwaken

ofkwakkelen ww.; veel sukkelen, veel ziekelijk zijn

ofkwakken ww.; veel en steeds tabakssap spugen

ofkwatsen, ofkwietsen ww.; veel en steeds tabakssap spugen

ofkwebbelen ww.; voortdurend druk over iets kwebbelen
ofkwellen ww.; heel veel moeten doorstaan, moeten lijden
ofkwetteren ww.; heel veel kletsen, babbelen
oflachen, oflaachen ww.; aflachen: heel veel lachen
oflaeden I ww. 1. afladen: ontdoen van de lading, ontladen 2. geheel en al laden
oflaeden II bn.; gezegd als je eet tot je verzadigd bent, of als men veel heeft gedronken
oflakken ww.; aflakken
oflammeteren ww.; veel zeuren
oflaot de; aflaot, bep. kwijtschelding
oflaoten ww. 1. vocht afgeven, nat zijn, ook: een bep. kleur, verf afgeven, afplekken 2. slijm uitscheiden als teken van tochtigheid 3. naar beneden laten, geleiden
oflassen ww.; afgelasten
oflegapparaat et; aflegapparaat
ofleggen ww. 1. afdoen, uittrekken 2. in *et ofleggen* sterven 3. mager worden 4. m.b.t. een dode: reinigen, evt. scheren, met het doodsgewaad bekleden en evt. in de kist leggen 5. verrichten, doen 6. een afstand geheel volgen 7. van iets leggen, nemen en weer neerleggen
oflegger de 1. degene die een lijk aflegt 2. aflegapparaat 3. persoon die de bossen koren die het aflegapparaat maakt, neerlegt op de grond 4. kunstzwerm die ontstaat door uit een sterk volk drie of vier raten te halen met broedsel en bijen die daar bij zitten
ofleiden ww.; afleiden
ofleider de 1. iemand die afleidt 2. degene die bij een verkoping de dieren van de stal haalt
ofleidersgeld et; geld ter betaling van een *ofleider*, bet. 2
ofleiding, ofleidige de; afleiding, ontspanning
ofleidingsmeneuvel de; afleidingsmanoeuvre
ofleren ww.; afleren
ofleuteren ww.; veel leuteren, veel kletsen
oflevering de; aflevering
ofleveringsdek et; koedek gebruikt wanneer een koe werd afgeleverd
ofleveringshelster et; halster waarmee een verkochte of ter verkoop aangeboden koe wordt afgeleverd
oflezen ww.; aflezen
oflichten ww. 1. aflichten 2. wegnemen van grond: onder een andere laag vandaan
ofliggen ww.; open zijn van een draaibrug
oflochten ww.; met een lantaarn de laatste rondgang door de boerderij maken voor het naar bed gaan, vooral: om het vee te inspecteren
ofloeren ww. 1. van iets of iemand afkijken door te loeren 2. stiekem alles zien wat er gebeurt
ofloop de; afloop
oflopen I bn.; afgelopen
oflopen II ww. 1. weglopen, zich lopend verwijderen 2. geheel lopen, ten einde lopen 3. zich begeven naar 4. naar beneden lopen 5. van stapel lopen 6. naar omlaag vloeien of doen vloeien 7. hellen, glooien 8. ten einde lopen 9. stoppen, ophouden 10. op een bep. manier eindigen 11. het einde vormen, het gevolg zijn 12. z'n grens, limiet hebben 13. door erin te lopen doen verslijten, bijv. *schoenen oflopen* 14. beginnen te ratelen, te zoemen e.d. 15. niet langer werken, ophouden, bijv. *De klokke is oflopen* 16. heel veel lopen 17. kalmeren 18. overall langs lopen, naar iedereen of elke relevante plek lopen 19. tijdens een draaiende beweging los raken 20. van een koe: lang dragen voordat het dier kalft
oflossen ww.; aflossen
ofluisteren, oflusteren ww.; afluisteren
ofluzen ww.; afhandig maken
ofmaeken ww.; afmaken

ofmarken ww.; van een merkteken voorzien
ofmattelen ww.; afmartelen: geheel afmatten, zich kwellen door hard te werken
ofmauwen ww.; heel veel miauwen
ofmeisteren ww.; hetz. als *ofdokteren*
ofmekkeren ww. 1. van geiten, minder van schapen: mekkeren 2. heel veel zeuren, zaniken
ofmesjeren ww.; afmarcheren
ofmesten ww. 1. mest weghalen bij het vee 2. uitmesten 3. geheel slachtrijp maken door te mesten 4. op z'n donder geven, een pak slaag geven
ofmeten ww.; afmeten: de afmetingen vaststellen, gedeelten meten en afscheiden
ofmi'jen ww.; afmaaïen
ofmiegen ww.; door ertegen te urineren van iets verwijderen, ervan doen afbreken
ofmienen ww.; afmijnen
ofmierken ww.; heel veel zeuren, zaniken
ofmieteren ww. 1. van iets afgooien 2. van iets vallen
ofminderen ww.; hetz. als *minderen* (d.i. minderen bij breien)
ofmoffelen ww.; afhandig maken
ofmoren ww. 1. afbeulen 2. heel veel moorden begaan
ofmuffen ww.; winden laten
ofnaachten ww.; de stal met vee inspecteren voor men naar bed gaat
ofnemen ww. 1. vastpakken en verwijderen 2. kopen 3. laten ondergaan van een examen 4. van een school e.d. nemen 5. van het hoofd nemen 6. van iets halen, losmaken van iets en verwijderen 7. verwijderen, afvegen 8. aannemen, pakken van een ander, afpakken 9. onttrekken, aftappen 10. positief of negatief opvatten, zich positief of negatief tonen over wat de ander zegt, doet 11. in omvang, aantal verminderen 12. in intensiteit, hevigheid, kracht afnemen
ofnemer de; afnemer: koper
ofnettelen ww.; aftuigen
ofneuzen ww.; afneuzen, speurend bekijken
ofniefelen ww. 1. behendig of stiekem afhandig maken 2. heel veel *niefelen*
ofnokken ww.; afnokken
ofopperen ww.; heel wat *opperen*
ofotten ww.; schoonmaken, met name: de resten voer, hooi, stro weghalen
ofpaaïen ww.; heel veel lopen, wandelen of slenteren
ofpaffen ww. 1. heel veel roken 2. heel veel met een vuurwapen schieten
ofpakken ww.; afpakken
ofpangelen, ofpingelen ww.; steeds zodanig praten dat de ander het toch geeft, aftroggelen, in het bijzonder: zo praten dat de ander toch verkoopt terwijl het geboden bedrag te laag is
ofpassen ww.; afpassen
ofpast z. *ofgepast*
ofpeigeren ww.; afpeigeren
ofpiegelen ww.; vermoeien, afmatten
ofpiepen ww.; veel piepen, vooral: veel huilen
ofpierken ww.; voortdurend knoeiend bezig zijn en daarbij niet opschieten
ofpikken ww. 1. afpikken, afhandig maken 2. bij kippen: door te pikken proberen te verjagen, verstoten 3. door tegen iemand aan te gooien af doen zijn
ofpimpelen ww.; steeds alcoholische drank nuttigen
ofpingelen z. *ofpangelen*
ofpissen ww. 1. door tegen iets aan te urineren dat los doen raken, van iets anders af doen vallen 2. bij urineren met de straal over iets heen komen

ofplaggen ww. 1. van de plaggen ontdoen die de bovenste laag van de grond vormen 2. dik schillen

ofplakken ww. 1. afplakken 2. dik schillen

ofplassen ww. 1. een schijfje hout van een boom halen 2. dik schillen

ofploegen ww. 1. heel veel ploegen 2. in het midden van de akker beginnen en per vore steeds meer naar de zijanten ploegen

ofploeteren ww.; heel veel ploeteren, heel veel zwoegen, hard werken

ofplokken ww.; afplukken

ofplompen ww.; heel veel *plompen*

ofpluizen ww.; afpluizen

ofpochelen ww.; lang, heel veel werken

ofpoedelen ww.; wassen

ofpoeieren ww. 1. flink slaag geven 2. afschepen

ofpoelen ww.; afpellen

ofpoepen ww.; een wind laten

ofponder de; controleur die de boter keurt en het juiste gewicht aangeeft

ofpongen ww.; veel verstelwerk of naaiwerk verrichten

ofpotten ww.; afpotten; door een aftelrijmpje of -liedje bepalen wie 'hem' moet zijn, wie als eerste mag vertrekken e.d.

ofpottereteren ww.; op de foto zetten

ofprakkeseren ww.; afprakkezeren: heel veel nadenken

ofpraoten ww. 1. met elkaar afspreken 2. heel veel praten

ofpriezen ww.; afprijzen

ofprippen ww.; heel veel breien

ofproemen ww.; heel vaak, veel tabak pruimen

ofproezen ww.; heel veel prutsen, knoeien

ofpruttelen ww.; heel veel brommen, mopperen

ofpruven ww.; een beetje van iets proeven

ofpuffen ww.; een wind laten

ofraaien ww.; door te maaian van hoge pollen gras e.d. ontdoen

ofraanselen ww.; afranselen

ofrabbelen ww. 1. vluchtig, snel en slordig afmaken, afraffelen 2. heel veel roddelen, kletsen

ofrachelen ww.; heel vaak en veel slijm opgeven

ofraeken ww.; van iets af raken, ervan bevrijd raken

ofraffelen, ofroffelen ww. 1. afraffelen 2. afrafelen 3. veel kletsen

ofrakken ww.; opruimen en schoonmaken

oframmelen ww. 1. heel druk en veel achter elkaar praten 2. afraffelen, afroffelen, zich snel afmaken van iets 3. een aframmeling geven

ofranen ww.; afranden

ofraoden ww.; afraden

ofraoderi'je de; het afraden

ofraomen ww.; door te stoten, trekken van iets af doen vallen

ofraozen ww.; veel schreeuwen, gillen, tieren, razen

ofrastering, ofrasterige de; afrastering: rasterwerk

ofrattelen en var. ww. 1. heel veel vertellen, druk praten 2. snel en klaterend vloeien, met name van diarree

ofrausen z. *ofroezen*

ofreageren ww.; afreageren

ofredde, ofredderen ww. 1. opruimen, schoonmaken 2. hetz. als *oflochten*

ofreden, ofgereden bn.; door veelvuldig gebruik versleten zijn (van fietsen enz.)
ofreiden ww.; afreien, vlak maken, vlakstrijken
ofreizen ww. 1. geheel doorreizen, langs iedereen, heel veel personen, plekken gaan 2. heel veel reizen, afreizen 3. vertrekken 4. door veel, lang reizen erg vermoeid zijn
ofrekenen ww.; afrekenen: verrekenen,
ofrekening, ofrekeninge, ofreken de; afrekening
ofrekentien de; kwitantie
ofrekken ww.; met de hand reiken tot
ofremmen ww.; afremmen
ofrepen ww.; recht, kant maken
ofrepelen ww. 1. voortdurend *repelen* 2. met een vrouw naar bed gaan 3. vaak geslachtsgemeenschap hebben
ofreutelen ww.; heel veel, druk praten
ofri'jen ww.; 1. pasklaar maken van kleding 2. met de *ri'je* bewerken
ofricht, ofgericht bn.; afgericht
ofrichten ww.; africhten
ofrieden ww. 1. wegrijden 2. naar beneden rijden 3. het praktische deel van het rijexamen afleggen 4. geheel rijden 5. in alle richtingen doorrijden 6. zo lang rijden met/op, dat het voertuig enz. onbruikbaar is geworden 7. africhten, langdurig rijden op (een paard)
ofriegelen ww.; rollend vallen
ofriemen ww. 1. afrijmen 2. veel rijmen
ofrikken ww.; afrasteren
ofrit de 1. het gaan rijden, het moment van wegrijden 2. weggedeelte waarover men van een weg kan afslaan/op een weg kan komen
ofritsen ww. 1. afstropen, bijv. inzake de bladeren van een tak, de vruchten van een struik 2. met een snelle beweging afsnijden
ofrittelen ww. 1. heel veel kletsen 2. heel veel, druk en snel heen en weer lopen
ofrochelen ww.; heel veel rochelen
ofroegen ww.; ruw afwerken
ofroeien, ofruien ww. 1. zich roeiend verwijderen 2. stroomafwaarts roeien 3. roeiend afleggen 4. heel veel roeien
ofroemen z. *ofrumen*
ofroepen ww. 1. naar beneden roepen 2. oproepen, met luide stem aankondigen 3. bij afslag verkopen 4. officieel afkondigen
ofroeper de; degene die door af te roepen bij afslag verkoopt
ofroezen, ofrausen ww. 1. z'n werk op haastige en onzorgvuldige wijze afmaken 2. veel, vaak wild tekeergaan
ofroffelen ww. 1. slaag geven 2. door te boenen, borstelen, wrijven schoonmaken 3. snel en met een roffelend geluid van iets af gaan 4. z. *ofraffelen*
ofrollen, ofrulen ww. 1. weggrollen, door te rollen verwijderen/zich verwijderen 2. naar beneden rollen 3. ontrollen, zich ontrollen
ofrond bn. 1. afgerond 2. vrij van schulden 3. rond(er) gemaakt
ofronden ww.; afronden
ofroonselen ww.; onregelde handel drijven, sjacheren
ofroppen ww.; van iets rukken
ofrossen ww. 1. door te boenen, af te kloppen reinigen, met borstelende bewegingen afkloppen 2. afranselen 3. afbeulen
ofruien z. *ofroeien*
ofrulen z. *ofrollen*
ofrumen, ofroemen ww.; afruimen

ofsabbelen z. *ofsobbelen*

ofsalpeteren ww.; bedwelmen met salpeterlucht

ofsaobelen, ofsabelen ww.; afsabelen

ofschaeven ww.; afschaven

ofscharmen, ofschaarmen ww.; afschermen

ofscharrelen ww. 1. zich scharrelend voortbewegen 2. met veel meisjes 'gaan'

ofscheid et 1. afscheid, de handeling waarbij men de ander verlaat 2. bijeenkomst ter gelegenheid van iemands afscheid

ofscheiden ww.; afscheiden

ofschellen ww.; afschillen

ofscheren ww. 1. door te scheren wegnemen 2. geheel scheren 3. knippen van de heg

ofscheuten bn.; afgescheiden door een schot e.d.

ofschienen ww.; flink warmte afgeven

ofschieten I ww. 1. afvuren 2. van iets af doen vallen door goed te vuren 3. door te schieten doden 4. overtoollig wild schieten 5. heel veel schieten 6. snel gaan naar 7. naar beneden schieten, zich snel van iets laten vallen, plotseling vallen 8. afschampen

ofschieten II ww.; één of meer winden laten gaan

ofschilferen ww. 1. afvallen, uiteenvallen in schilfers, in schilfers loslaten 2. in schilfers ontdoen, in schilfers afnemen

ofschoddelen z. *ofschottelen*

ofschoelen ww.; schuilen: tot de bui over is

ofschoemen ww. 1. schuim van iets afnemen, afhalen 2. naar veel, alle plekken gaan om te vinden wat men wil hebben, om te doen wat men wil

ofschoeren ww. 1. door schuren wegnemen 2. door schuren gladmaken, reinigen 3. door wrijving, schuring een laag verliezen

ofschoeven ww. 1. door schuiven verwijderen 2. de baarmoeder naar buiten laten komen 3. geld geven, dokken 4. zich onttrekken, niet uitvoeren, een ander laten doen of voor iets laten opdraaien 5. van zich afzetten 6. door te gaan schuiven afglijden

ofschoffelen ww. 1. bij het schoffelen afsnijden 2. veel schoffelen 3. het schoffelen afmaken 4. afschepen, afhouden

ofschottelen, ofschoddelen 1. afschotelen, afpoeieren, misdelen en buitensluiten; in het bijzonder: onterven 2. afscheiden bijv. met een schot: van een kleine ruimte

ofschrabben, ofschraepen ww.; afschrabben

ofschrebering de; afstraffing

ofschrieven ww. 1. het geld van een bankrekening e.d. doen gaan 2. als waardevermindering of verlies boeken 3. in een aftrekpost onderbrengen 4. als verloren beschouwen 5. schriftelijk afzeggen 6. ten einde schrijven 7. door veel schrijven meer en meer onbruikbaar maken 8. veel, vaak schrijven 9. overschrijven 10. met een potlood e.d. uitzetten, aftekenen

ofschriever de; brief waarin men meedeelt de verkering te beëindigen

ofschrieving de; afschrijving

ofschrikken ww. 1. op afstand houden door vrees of ontzag in te boezemen 2. door mogelijk onaangename gevolgen, lastige zaken weerhouden

ofschrijven, ofschreppen ww.; heel veel werken

ofschrobben, ofschrobberen ww. 1. schrobbend schoonmaken 2. door veel te schrobben verslijten

ofschruuien, ofschruijen, ofschruien ww.; afschroeien

ofschuinen, ofschunen ww.; een schuine kant doen krijgen

ofschutten ww.; afschutten

ofschuwelijk bn., bw.; afschuwelijk

ofsjachelen, ofsjacheren ww.; heel veel venten, heel veel ongeregelde handel drijven
ofsjokken ww. 1. ten einde lopen 2. door te sjokken doen verslijten 3. heel veel lopen

ofslaachten ww.; afslachten: afmaken

ofslaanken, ofslanken ww.; afslanken

ofslaeger, ofslager de; afslager

ofslag de 1. afslag, verkoping waarbij men de prijs steeds vermindert tot iemand op het bod ingaat 2. afrit, pad, weg, richting die van een hoofdweg voert 3. verschil tussen levend en geslacht gewicht

ofslaon ww. 1. van zich slaan, door te slaan van zich verwijderen of afweren 2. van zich afslaan 3. afwijzen, een aanbod weigeren 4. door een slag van iets scheiden 5. naar beneden slaan, van iets slaan 6. het uitslaan van iets 7. van een weg gaan, in een andere richting gaan 8. ophouden te werken 9. afhouden 10. een signaal geven dat men de finishlijn is gepasseerd, vooral: door af te vlaggen

ofslenteren z. *ofslinteren*

ofslepen ww. 1. tot het laatst toe afdragen 2. heel veel lopen, sjouwen 3. naar beneden slepen

ofslichten ww.; afslechten

ofsliepen ww.; afslijpen

ofslieten ww. 1. door schuring van iets afgaan 2. door slijten in grootte, omvang afnemen

ofslikken ww. 1. aflikken: likkend van iets ontdoen 2. heel veel likkend van iets ontdoen 3. heel veel zoenen

ofslinteren, ofslenteren, ww. 1. slenterend afleggen 2. veel slenteren

ofsloeken ww.; heel veel slachten zonder vergunning

ofsloffen ww.; afsloffen

ofslokken ww.; 't doorslikken af kunnen, aan kunnen

ofslompen ww.; afzakken

ofsluten ww. 1. afsluiten 2. afkanten van breiwerk

ofsluter de 1. degene die afsluit 2. lied, anecdote etc. waarmee men een feest, een officiële bijeenkomst e.d. afsluit 3. werktuig, voorwerp of onderdeel waarmee men iets afsluit, dicht doet zijn

ofsluting de 1. afsluiting 2. afsluiter 3. afscheiding

ofsluutdiek de; afsluutdijk

ofsluutschoefien et; schuifje, zeer klein schotje voor het vlieggat van een bijenkast (om die af te sluiten)

ofsmienken ww.; afschminken

ofsmieten ww.; afsmijten

ofsmulten ww.; afsmelten

ofsnaaien ww.; afhandig maken

ofsnaeteren ww.; heel veel praten

ofsnauwen ww.; afsnauwen

ofsnieden ww. 1. van iets snijden 2. doorsnijden zonder geheel los te snijden 3. doorsnijden op de vereiste lengte 4. afhouden 5. iemand afsnijden, voornamelijk in het verkeer 6. een kortere weg nemen

ofsnotteren ww. 1. veel huilen (in verb.) 2. veel snuiten (in verb.)

ofsnupen, ofsnoepen ww.; afsnoepen: heel veel snoepen

ofsnuten, ofsnotten ww.; heel veel snuiten

ofsnuiien, ofsnuien, ofsnuijen, ofsnuusteren ww. 1. van iets snoeien, door te snoeien wegnemen, om doen vallen 2. overal op zoek zijn naar 3. veel op zoek zijn naar 4. afpikken, afhandig maken

ofsnuuisel, ofsnujsel, ofsnuisel et; dat wat afgesnoeid is

ofsobbelen, ofsabbelen ww. 1. afsabbelen 2. veel zoenen
ofsodemieteren ww. 1. smakkend vallen 2. smijten, smakkend doen vallen
ofsokkelen, ofsukkelen ww. 1. sukkelend een afstand gaan, over een weg lopen e.d. 2. naar beneden lopen 3. gedurende een lange periode sukkelig, ziekelijk zijn
ofspeulen ww. 1. ten einde spelen, geheel afspelen 2. heel veel spelen 3. gebeuren, plaatsvinden 4. doen gebeuren, laten verlopen 5. als voorstelling plaatsvinden
ofspeuren ww.; heel veel speuren, bijv. *We hebben alles ofspeurd*
ofspi'jen ww. 1. zeggen, uiten 2. zich verdedigen tegen 3. veel overgeven, braken
ofspiekeren ww. 1. geheel, definitief vastspijkeren, vastspijkeren van wat nog vastgemaakt moet worden 2. heel veel timmeren
ofsplieten ww.; afsplijten
ofsplissen, ofsplitsen ww.; afsplitsen
ofspraake, ofspraak de; afspraak, overeenkomst
ofsprenkelen ww.; besprenkelen, door te sprenkelen enigszins afspoelen
ofspreuken, ofgespreuken, bn.; afgesproken
ofspringen ww. 1. met een sprong naar beneden komen 2. met een sprong zich verwijderen van 3. met één of meer sprongen op iemand afschieten 4. afketsen 5. veel dekken door een hengst, bijv. *Die oolde hingst moet nogal wat ofspringen*
ofspruten ww.; afspruiten: van aardappelen
ofspulen, ofspoelen ww.; afspoelen: wegspoelen
ofstaand, ofstand de 1. het opgeven van het bezit van iets, de aanspraak op iets e.d. 2. tussenruimte tussen twee punten
ofstaandblikkien et; blikje om de raampjes in een bijenkast goed op onderlinge afstand en op de juiste afstand van de kant van de kast te houden
ofstaandelik bn.; afstandelijk
ofstaandig bn.; het niet eens zijnd met iets
ofstaansonderwies et; afstandsonderwijs
ofstallig bn.; enigszins afgelegen
ofstammen ww.; afstammen
ofstampen ww.; door te stampen verwijderen
ofstaon ww.; afstaan
ofstap de; afstapje
ofstappen ww. 1. zich door te stappen verwijderen 2. toestappen op iets of iemand 3. naar beneden stappen 4. van een rijwiel, een motorfiets e.d. stappen 5. door stapvoets te gaan, rustiger worden
ofstarven ww.; afsterven
ofstekken ww.; een omheining, afrastering aanbrengen
ofstekking de; het afrasteren, het omheinen, de afrastering, omheining
ofstel et; afstel
ofstelen ww.; ontstelen
ofstellen ww. 1. afstellen 2. afschaffen
ofstelstikke de; ijzeren pin in een ploeg om mee af te stellen
ofstemmen ww.; afstemmen
ofstikken ww. 1. van zich afsteken 2. doen ontbranden, doen afgaan 3. uitspreken, uiten 4. wegsteken, graven door te steken 5. door met een spade e.d. te steken bijwerken 6. met een vork afladen, naar beneden doen komen 7. geven, afschuiven 8. op opvallende wijze verschillen van iets soortgelijks
ofstikker de; afsteker
ofstoeven ww.; afstuiven
ofstompt bn.; afgestompt

ofstoten ww. 1. van zich wegduwen met een stoot 2. van zich afhouden, verstoten 3. met een stoot van iets scheiden, verwijderen 4. naar beneden stoten 5. opgeven, van de hand doen 6. niet als onderdeel van het lichaam aannemen

ofstoter de; lam dat door het schaap is verstoten

ofstraampelen, ofstrompelen ww. 1. strompelend naar beneden gaan 2. strompelend afleggen 3. heel veel strompelen, gebrekkig lopen 4. heel veel lopen

ofstraffen ww.; afstraffen

ofstraolen ww.; afstralen

ofstreken bn.; afgestreken, vlakgestreken

ofstrepen ww. 1. door te strepen schrappen uit een lijst e.d. 2. door te strepen markeren

ofstreupen ww. 1. heel veel stropen 2. overal gaan, zich her en der begeven om wat te vinden, te verkrijgen

ofstri'jen ww.; uitmesten (van een stal)

ofstrieden ww. 1. heel veel redetwisten, bekvechten 2. tot het einde toe strijden, zich inspannen, doorworstelen om een ziekte te doorstaan, evt. om uiteindelijk toch te overlijden

ofstrieken ww. 1. van iets strijken, van zich strijken, van kleren, schoeisel strijken 2. in brand doen gaan door langs een bep. oppervlak te strijken 3. vlakstrijken

ofstrippen, ofstripsen ww.; afranselen

ofstromen ww.; afstromen: naar beneden stromen

ofstrompelen z. *ofstraampelen*

ofstronten ww.; de uitwerpselen bij de koeien wegvegen

ofstrunen ww.; afstruinen

ofstrupen ww.; afstropen: stropend ontdoen

ofstuderen ww.; afstuderen: een studie voltooien

ofstuiten ww.; na het raken terugspringen, wegspringen

ofstumen ww.; veel roken, in bijv. *Die stuimt hiel wat of* rookt erg veel, vaak

ofsukkelen z. *ofsokkelen*

oftaans, oftaand bn. 1. aftands: gezegd van een paard dat volledig heeft gewisseld zodat aan de tanden niet meer te zien is, hoe oud het is 2. met geen, weinig of versleten tanden; ook: tijdelijk zonder tanden, door wisseling 3. oud en versleten 4. veel verteld en daardoor afgesleten, clichématig

oftaasten ww.; aftasten

oftaekelen ww. 1. aftakelen, iemand zeer bestraffend toespreken, vooral: een pak slaag geven 2. aftakelen, achteruitgaan, verminderen in kracht, gezondheid

oftakken ww. 1. stapsgewijze verlagen in getal 2. achteruitgaan

oftanig, oftandig bn.; aftandig

oftappen ww.; aftappen

ofteken z. *oftekening*

oftekenen ww. 1. tekenwerk voltooien 2. afbeelden of afgebeeld zijn in duidelijke lijnen, omtrekken 3. heel veel tekenen 4. ter bevestiging van een aflossing tekenen

oftekening, ofteken de; het getekend zijn, aftekening in patronen, figuren

oftellen ww. 1. tellend verminderen 2. door een aftelrijmpje of -liedje aanwijzen 3. een *telturf* apart leggen

oftelvassien, ofvessien et; aftelrijmpje of; liedje

ofteren ww. 1. het teren voltooien 2. heel veel teren, teerwerk verrichten 3. aftakelen, hard achteruitgaan in gezondheid, lichaamskracht

ofteuten ww.; heel veel kletsen, teuten

oftiggelen ww.; afranselen

oftikken ww. 1. door te tikken van iets scheiden, doen vallen 2. aftikken bij een spel 3. door tikken met de dirigeerstok de uitvoering van een muziekwerk beginnen of onderbreken

oftjaanteren ww.; veel zeuren

oftoeren ww.; heel veel rijden

oftoffelen ww. 1. ten einde lopen, geheel lopend afleggen 2. heel veel lopen 3. tot het laatst toe dragen

oftogen ww. 1. zolang dragen tot het versleten is 2. heel veel lopen 3. van iets afdragen

oftokken, oftokkelen ww.; afhandig maken, aftroggelen

oftoolteren ww.; heel veel schommelen

oftrappen ww. 1. de aftrap verrichten 2. van zich aftrappen 3. door te trappen van zich houden, van zich verwijderen 4. naar beneden trappen 5. door ertegen te trappen afbreken 6. met stelligheid, rigoureuus verwijderen 7. her en der lopen 8. vasttrappen van veengrond bij turfwinning

oftrapt z. *ofgetrapt*

oftreden ww.; aftreden

oftrekber bn.; aftrekbaar

oftrekken ww. 1. van iets verwijderen door te trekken 2. door aan iets of iemand te trekken naar beneden doen komen 3. van het lijf, het hoofd trekken 4. in *de hanen d'r van oftrekken* er niets meer aan doen, er niet meer mee te maken willen hebben 5. door te trekken scheiden 6. afstropen, stropend ontdoen 7. masturberen 8. in mindering brengen 9. verminderen met, het verschil in getal, waarde bepalen 10. uithalen van breiwerk 11. naar beneden trekken 12. wegtrekken: van een bui, bijv. *De buije is oftrokken*

oftrekpost de; aftrekpost

oftreksel et; aftreksel

oftuffen ww. 1. overal gaan (met een auto enz.) 2. heel veel gaan met een motorvoertuig e.d. 3. winden laten

oftugen ww. 1. aftuigen 2. ontdoen van versierselen

ofval, ofgeval de, et 1. te vroeg afgefallen fruit 2. wat na bewerking overblijft of uiteindelijk als vuil kan worden afgevoerd

ofvalappel z. *valappel*

ofvalbulte de; afvalberg

ofvalen ww. 1. naar beneden vallen 2. losgaan en vallen 3. vermageren 4. niet meer meetellen, niet meer rekenen, niet meer mee kunnen of mogen doen 5. in de steek laten, laten vallen 6. teleurstellen 7. niet bep. gemakkelijk, aangenaam zijn

ofvallig bn.; afgefallen, van hout, bijv. *ofvallig hooft in de bos sprokkelen*

ofvangen ww.; afvangen

ofvaort de 1. afvaart 2. plaats van de *ofvaort*

ofvarven en var. ww.; afverven

ofveerdigde de; afgevaardigde

ofveerdigen ww.; afvaardigen

ofvegen ww.; afvegen

ofventen ww.; ventend langsgaan, bijv. *de hiele kriede ofventen mit lotten*

ofveren, ofvaeren ww. 1. stroomafwaarts varen 2. heel veel varen 3. weggaan, vertrekken

ofvielen ww.; afvijen

ofvlaggen ww.; afvlaggen

ofvleugen ww.; weggevlogen (bij bijen)

ofvliegen ww. 1. zich vliegend van een bep. punt verwijderen 2. in een snel tempo ergens op afkomen, ergens op afvliegen 3. naar beneden vliegen 4. zich zeer snel van een bep. punt verwijderen 5. zich zeer snel naar beneden spoeden 6. snel en krachtig van iets gaan en wegvliegen

ofvlieger de; bijenvolk dat sterk geneigd is tot zwermen

ofvloeien ww.; afvloeien

ofvluken ww.; afvloeken

ofvoer de 1. afvoer: het tegenovergestelde van aanvoer 2. het afvoeren van afvoerwater en wat daar evt. door meegenomen wordt 3. afvoerpijp, afvoerleiding, afvoergoot e.d.

ofvoeren ww. 1. voor de laatste maal voeren op een dag en nog even controleren 2. naar elders voeren 3. van een lijst schrappen

ofvoersloot de; sloot die dient om water en evt. andere vloeistoffen af te voeren

ofvoesten, ofvoesken ww.; elkaar een hand geven bij het weggaan

ofvorrelen, vorrelen ww.; een kalf dat geboren moet worden, in stukken snijden om zo de koe te verlossen

ofvraogen ww.; afvragen

ofvraogeri'je de; het *ofvraogen*

ofvredigen ww.; een afrastering aanbrengen

ofvrediging de; afrastering

ofvrotten, ofwrotten ww.; heel veel zwoegen

ofvuren ww.; afvuren

ofwaachten ww.; afwachten

ofwaeteren ww. 1. afwateren 2. plassen, urineren

ofwaeteringssloot de; sloot voor het afwateren van overtollig water

ofwarken ww. 1. geheel doen, afmaken, voltooien 2. stevig aanpakken, mores leren, een pak slaag geven 3. de laatste hand leggen aan, de definitieve vorm geven aan, het uiterlijk van iets voltooien 4. werk ten einde brengen 5. heel veel werken 6. met moeite naar beneden weten te krijgen, naar beneden duwen enz.

ofwarking de; afwerking

ofwarklatte de; lat die afdekt (vooral: m.b.t. naden)

ofwarkt, ofgewarkt bn.; totaal gebruikt

ofwas de 1. het afwassen 2. hetgeen afgewassen moet worden, vaat

ofwasber bn.; afwasbaar

ofwasblik et; afwasteil

ofwasbossel de; afwaskwast

ofwasken, ofwassen ww. 1. door te wassen van iets verwijderen 2. door wassen reinigen, schoonmaken 3. de afwas doen

ofwasktiele de; afwasteil

ofwaskvat, ofwasvat et; houten afwasteil

ofwegen ww.; afwegen

ofweger de; degene die het graan weegt

ofweging de; afweging, overweging

ofweiden ww.; afgrazen, afweiden

ofwellen z. *wellen*

ofweller z. *weller*

ofwennen ww.; afwennen

ofweten ww. 1. weten van, weet hebben van 2. in *et ofweten laoten* niet komen, niet doen wat men mocht verwachten, tekortschieten

ofweteren ww.; het laatste drinken van de dag geven

ofweven ww. 1. afweven 2. met iemand afrekenen

ofwezig ww.; afwezig

ofwezigheid de; afwezigheid

ofwi'jd ofgewi'jd bn., in *ofwi'jd(e) praot* praatjes van niks

ofwi'jen ww. 1. waaien in de richting van iets of iemand af 2. wegwaaien 3. naar beneden waaien

ofwieken I ww.; afwijken: handelen anders dan naar gewoonte, naar het gebruik

ofwieken II ww.; afweken: door week, vochtig maken doen loslaten
ofwieling de; afwijking
ofwienen ww. 1. afwinden, draaiend afhalen 2. kalmeren
ofwiezen ww. 1. van de hand wijzen, afslaan, verwerpen 2. een betrekking, het verlangde diploma e.d. niet toewijzen 3. ongegrond verklaren, ontzeggen
ofwiezing de; afwijzing
ofwinnen ww.; afwinnen
ofwisselen ww.; afwisselen
ofwrieven, ofvrieven ww.; afwrijven
ofwrotten z. *ofvrotten*
ofwuiven ww.; afwerken met iets
ofzaegd z. *ofgezaegd*
ofzaegen ww.; afzagen
ofzakkebanen ww.; weggaan
ofzakken ww. 1. naar beneden zakken 2. uitrusten na het eten 3. stroomafwaarts drijven 4. weggaan 5. wegtrekken van buien, onweer 6. verminderen in hevigheid, langzaam verdwijnen 7. in niveau, prestaties minder worden
ofzakkertien et; afzakkertje, borrel
ofzegger de; bericht van verhinderende, annulering van een afspraak
ofzeilen ww.; naar iemand toe zeilen, ook: met een zeilende, keilende beweging op iemand afgaan
ofzender de; afzender
ofzet de 1. het verkopen van waren naar elders, afzet 2. hetgeen men wil verkopen 3. zoveel als men in één keer wil maaien van een heel stuk
ofzetmark de; afzetmarkt
ofzetpenne de; bep. pen waarmee de ploeg werd afgesteld
ofzetstik de; bep. pen waarmee de ploeg werd afgesteld
ofzetten ww. 1. afnemen 2. iets van zich afzetten, niet meer zo bezig willen zijn met iets 3. op enige afstand neerzetten 4. van iets afnemen en neerzetten 5. buiten werking stellen, uitschakelen 6. de verhitte beëindigen van wat men op een kooktoestel heeft staan 7. op ongeoorloofde of onredelijke wijze teveel laten betalen 8. amputeren 9. een spontane abortus hebben, een jong voor de tijd afdrijven 10. uit het lichaam laten komen 11. weggaan, vertrekken 12. overal gaan, alles bezoeken 13. in de richting gaan van 14. een afsluiting, afzetting aanbrengen 15. uit een openbaar, met macht bekleed ambt zetten 16. afladen, ook: laten af- of uitstappen 17. in *iene van de balle ofzetten* van de bal afzetten 18. bij een paard de riem van het zeel naar het bit erg strak zetten 19. in *je ofzetten* zich afzetten, ook in *je ofzetten tegen*, ook fig.; ook in *wat ofzet* niet meer strak tegen het lichaam: gezegd van het *gierblad*
ofzetter de 1. iemand die anderen te veel laat betalen, afzetter 2. koe die lijdt aan abortus Bang 3. laatste bezoek 4. afzakkertje
ofzetteri'je de; afzetterij, oplichterij
ofzeugen, ofgezeugen bn.; afgezogen
ofzeulen ww.; heel veel zeulen
ofzeumen ww. 1. afzomen, omboorden 2. een pak slaag geven
ofzeuren ww.; heel veel zeuren
ofzichtig bn.; afzichtig
ofziedig bn.; afzijdig
ofzien ww. 1. afzien 2. zien aan 3. afwerken 4. oppervlakkig afwerken 5. een pak slaag geven
ofzochten, ofzuchten ww.; heel veel zuchten
ofzoegbuis de; naar beneden lopende buis, onder aan een pomp
ofzoeger de; zuiglam

ofzoegkappe de; afzuigkap

ofzond- z. *ofzund-*

ofzoolten ww. 1. afschepen, met een kluitje in het riet sturen 2. terechtwijzen, slaag geven 3. als straf of waarschuwing: een zakje zout geven met Sinterklaas

ofzuken ww.; her en der zoeken, overal zoeken

ofzunderen, ofzonderen ww.; afzonderen

ofzundering, ofzunderige de 1. het afzonderen 2. isolement, verblijf in eenzaamheid 3. afgescheiden ruimte

ofzonderlik, ofzonderlik bn. 1. afzonderlijk: apart, alleen 2. uitzonderlijk

ofzwaaien ww.; afzwaaien

ofzwaarmd bn.; bijenvolk waarvan de voorzwerm is afgegaan

ofzwarven ww.; afzwerfen

ofzwevelen ww.; bijen doden met een brandende lap doordrenkt met zwavel

ofzwieten ww.; afzweten

ofzwollen ww.; afzweren

oge et 1. oog 2. lusvormig onderdeel om draad, leidsels enz. door te kunnen steken: van gereedschap, bep. gerei 3. bep. sluitmiddel aan kleding waarin het bijbehorende haakje past 4. elk der gaatjes in riemen, schoenen of de ringvormige afdekking daarvan; om de veters enz. door te steken 5. lus in, aan een touw e.d. 6. uitgevloeide druppel vet op vloeistof 7. bekend teken op een dobbelsteen en dominosteen 8. oog, net zichtbaar knopje 9. rondje, cirkel waarin men moet werpen, waarop men moet richten

ogedokter de; oogarts

ogedruppelen ww.; oogdruppels toedienen

ogelik bn.; ooglijk

ogenbedriegeri'je, ogenbedrog de; gezichtsbedrog, illusiebeeld

ogenbegoechelderi'je de; hetz. als *ogenbedriegeri'je*

ogendiender de 1. iemand die alleen z'n best doet onder een toeziend oog 2. iemand die vleit, mooie praatjes afsteekt om bij een bep. iemand in de gunst te komen, ogendienaar 3. iemand die steeds loert naar wat een ander heeft

ogenschienlik bn.; ogenschijnlijk

ogeschaad, ogeschaduw et; oogschaduw

ogiesdoek, ogiendoeck et; (verz.) oogjesgoed (m.b.t. luiers en handdoeken)

ogiesjus de; jus van water met enig vet dat erop drijft

ogieslulier de; oogjeslulier

ogiessoep de; magere soep met slechts hier en daar een vetoogje

ogiesvet, ogieswaeter et; vocht van soep e.d. met uitgevloeide druppels vet aan de oppervlakte

ogrieslik z. *ofgrieslik*

ok, oek bw.; ook

okse de; domme persoon

okseld de, et; oksel

okselhoekien, okselstok et; okselstuk

oksheufd et; okshoofd

oleklonie, oleklonje z. *ooldeklonie*

olferd de; domme, enigszins lompe of onverschillige kerel

olkehol, alkehol- z. *alkehol(-)*

olster z. *hoolster*

om, oom I z. ook *omke* de 1. oom 2. oudoom

om II vz. 1. om (iets) heen, rond (iets) 2. vlakbij, in de onmiddellijke nabijheid van 3. tegen 4. omstreeks, omtrent 5. op het tijdstip van 6. ongeveer, rond 7. met tussenpozen van 8. in plaats van, afgewisseld met 9. verwisseld met, in plaats van 10. omwille van 11. wegens,

vanwege 12. ter aanwijzing van het kenmerk 13. teneinde, met het doel om 14. wat betreft, aangaande 15. z. *omme*

om III voegw.; om

om- z. *omme-*

omaarmen ww.; omarmen

omber et; bep. kaartspel

ombeurt, ombeurten z. *omstebeurten*

ombolgen en var. z. *ommeballingen*

omdebi'j, om-en-bi'j, om-en-naobi'j, ommennebi'j en var. bw.; ongeveer, omstreeks, omme en bij, bijna

omdieken ww.; een dijk leggen om

ome z. *omke*

omgang, omgaank, ommegang en var. de 1. het omgaan 2. plechtige tocht, vooral: rond het kerkhof, voorafgaand aan de begrafenis 3. pad om het kerkhof 4. baan heen en terug bij het zaaien 5. keer dat men nog eens rondgaat, bijv. bij de jacht 6. lengte van een winding van stro e.d. (in een bijenkorf) 7. omvang 8. *in omgang* in omloop, in gebruik

omgaonde zn.; omgaande

omgekleed bn.; omkleed

omgestruipt bn.; omgestroopt

omgeving, omgevinge de; omgeving

omhael z. *ommehael*

omhaoltien et; het krullende of enigszins haaks staande deel van een wandelstok, opgevat als een haak, ook in toepassing op het hakende, krullende deel van andere soorten haken

omhael z. *ommehael*

omhenne z. *ommehenne*

omhogens, omhoge, omheugens en var. bw.; naar omhoog, opwaarts

omhogensdri'jen ww.; door te draaien in de hoogte brengen

omhogensgaon, omhooggaon ww.; omhooggaan: naar boven gaan, stijgen

omhogensholen ww.; omhooghouden

omhogensjaegen ww.; omhoogjagen

omhogenskommen ww.; omhoogkomen

omhogensstikken ww.; omhoogsteken

omhogensveren ww.; opveren

omhogenswienen ww.; opklimmen met windingen

omke, ome, oom de 1. oom 2. hooggeplaatste persoon, hoge pief

omkezegger en var. de; oomzegger

omkezegster de; vrouwelijke oomzegger

omklammen ww.; met z'n armen omvatten

omkool onkool de 1. sufferd 2. gek iemand, vreemde snuiter

omkrieten mv.; omgeving, omkreits

omlegens, omlege bw. 1. omlaag, naar de laagte gericht 2. neerwaarts

omme, om bw. 1. ergens omheen 2. langer 3. verstreken, voorbij 4. omgekeerd, omgeploegd 5. uit een andere richting 6. van mening veranderd 7. in *him omme hebben* dronken zijn 8. in verb. met woorden als *argens, nargens, daor, d'r* in diverse bet. van het vz. *om*, nl.: om wille van, ter wille van, met het doel om, omheen

omme-aemelen ww.; voortdurend klagen, zeuren

omme-awweseren en var. ww.; steeds onrustig zijn

omme-opperen ww.; ondersteboven zetten van hooioppers

ommebadderen ww.; steeds, her en der spetterend, ploeterend baden

ommebaenselen z. *ommebeinselen*

ommebaezen ww.; voortdurend ijlen
ommebaldiezen ww.; heen en weer rennend, ruw en lawaaierig spelen
ommebalderen ww.; voortdurend lawaaierig bezig zijn
ommebalken ww.; voortdurend luidkeels huilen, zingen, roepen
ommeballingen, ombalgen, omballingen, omballigen, ombolgen en var. mv. 1. allerlei oude spullen in het huis, oude rommel 2. de klusjes die er nog waren, de dingen die alvast gedaan konden worden 3. rompslomp
ommebargen ww.; voortdurend knoeiend bezig zijn
ommebatteri'jen ww. 1. verwisselen van de *batteri'jen* 2. rondslechteren 3. anders organiseren, tot iets anders maken
ommebeinselen, ommebaenselen ww.; rondslechteren, rondwandelen, vaak ook: maar wat heen en weer lopen en daarbij niet opschieten
ommebeisteren ww.; rondslechteren
ommebeuken z. *ommeboken*
ommebeurten z. *omstebeurten*
ommebeuzelen ww. 1. dreutelen, dralen, niet opschieten 2. voortdurend zeuren, onsamenvatting praten
ommebienen I ww.; ombenen, omlopen
ommebienen II ww.; ombinden: om iets binden
ommebietten ww.; voortdurend bijtende bewegingen maken
ommebingelen ww. 1. heen en weer slingeren 2. voortdurend ziekelijk zijn, sukkelen
ommeblaeren ww.; voortdurend schreeuwen, huilen
ommebocht de; grote bocht om iets heen
ommeboken, ommebeuken; herhaaldelijk op iets beuken, slaan
ommebokselen ww.; heen en weer lopen, dribbelen, zonder veel te doen ronddreutelen
ommebongelen ww.; voortdurend lopen bengelen, lanterfantie
ommebonken ww.; voortdurend bonkend slaan
ommeboren ww.; omboorden, van een omboordsel voorzien
ommeborrelen ww.; rommelen in de buik
ommebrabbelen ww.; voortdurend onduidelijk praten
ommebrengen ww. 1. om het leven brengen 2. verhuizen, naar een andere plaats brengen
ommebrouwen ww.; steeds onduidelijk spreken
ommebugen ww.; ombuigen
ommebuizen ww.; heen en weer rennend, ruw en lawaaierig spelen
ommebuizelen ww.; voortdurend dralend lopen
ommebulderen ww.; voortdurend bulderen, een bulderend geluid maken
ommebunen ww.; boenend reinigen
ommebuten ww.; omruilen
ommeedaenken et 1. aandacht die men aan iets besteedt, zorg die men voor iets heeft 2. het nadenken
ommeedaele bw. 1. om iets heen 2. ondersteboven
ommeedaezen ww.; warrig, ongestructureerd over iets praten, ook ijlen
ommeedangelen ww.; niets doen, omlummelen, rondhangen en geen duidelijk doel voor ogen hebben
ommeedeinselen ww.; steeds, her en der huppelen en springen
ommeediedelen ww.; rondslechteren
ommeeding et; iets van weinig waarde
ommeedoedelen ww.; maar wat rondlopen zonder doel, treuzelen en daarbij zeuren **ommeedoen** ww. 1. omdoen 2. oprollen, opslaan: van broekspijpen
ommeedokteren ww.; voortdurend onder behandeling van een dokter zijn

ommedollen ww. 1. wroetend, delvend bezig zijn 2. door te woelen, wroeten omkeren

ommedonderen ww. 1. omdonderen 2. niet opschieten 3. ruziën

ommedonderjaegen ww.; speels stoeien

ommedouwelen ww. 1. voortdurend treuzelend bezig zijn, niet opschieten 2. voortdurend zeuren 3. rondslingeren

ommedreutelen ww.; niet opschieten met het lopen, een beetje heen en weer stappen

ommedri'j de; zeer korte tijd

ommedri'jen ww. 1. ronddraaien, ook bij vergelijking 2. in een andere stand of richting draaien 3. door te draaien van stand doen veranderen 4. andersom leggen, plaatsen 5. zich omwenden, zich afwenden 6. voortdurend draaiende bewegingen maken

ommedrieten ww.; aarzelen, treuzelen

ommedrieven ww. 1. omdrijven: om iets heen drijven 2. in *ommedrieven laoten* laten rondslingeren

ommedrokkedreten ww.; aarzelend, talmend bezig zijn, niet opschieten

ommedrokken ww. 1. omduwen 2. aarzelen, er tegenop zien te beginnen, besluiteloos zijn, niet opschieten

ommedrouwen ww.; aarzelend van plan zijn

ommedwaelen, ommedwelen ww.; omdwalen

ommedwarrelen, ommedwirrelen ww. 1. steeds dwarrelend vallen en verder waaïen 2. zich her en der bevinden (door te lopen)

ommedwarren ww.; hetz. als *ommedwarrelen*, bet. 2

ommedweinselen, ommedweilen ww.; doelloos heen en weer wandelen, rondhangen

ommefestonneren ww.; afwerken, bewerken door te festonneren, door een bep. steek toe te passen voor de afwerking van knoopsgaten e.d.

ommefiebelen ww.; met iets zitten spelen

ommefiegeliëren ww.; het werk maar steeds niet echt aanpakken, flierefluiten

ommefiemelen ww. 1. met de vingers zitten prutsen, tasten 2. een beetje bezig zijn, een beetje klussen

ommefiespelen ww. 1. op overdreven wijze, langdurig bezig zijn iets schoon te maken, op te poetsen 2. knoeien, treuzelen, niet opschieten, ook gezegd inzake traag en kieskeurig eten 3. ergens steeds aan friemelen, met de vingers aan zitten 4. langdurig bezig zijn met een fijn werkje

ommefietelen ww.; hetz. als *ommedangelen*

ommeflappen ww.; andersom flappen, flappend omvallen

ommeflapper de; miskraam

ommeflikflooiën, ommefflikflaaien ww.; flikflooiend omgaan met

ommeflinterknippen ww. 1. niet serieus aan het werk zijn, flierefluiten 2. leuke dingen doen, feestvieren

ommeflitteren, ommefflitten ww.; lopen flierefluiten

ommeflodderen ww. 1. rondfladderen 2. steeds fladderende bewegingen maken 3. plassend en spetterend in het water spelen

ommeflutteren ww.; met kleine straaltjes melken, moeizaam, slecht melken

ommefoechtelen ww.; prutsend met iets bezig zijn, iets slordig doen zijn, maken

ommefoeteren ww.; lopen foeteren, voortdurend op iemand foeteren

ommefokselen, ommeffotselen ww.; knoeiend, onhandig bezig zijn en niet opschieten

ommefottelen ww. 1. met kleine beweginkjes heen en weer lopen 2. heen en weer bewegen van het rietje, het stokje in de *foddelpot*

ommefrisselen ww.; omvlechten, tot een soort vlechtwerk gemaakt

ommefrommelen ww.; frommelend bezig zijn met iets

ommefrosselen ww.; voortdurend *frosselen*

ommegaank z. *omgang*

ommegaaspen ww.; omgespen

ommegaffelen ww.; stro opschudden bij het dorsen

ommegammelen ww.; voortdurend ziekelijk zijn, kwakkelen

ommegaon ww. 1. ergens omheen gaan, eromheen trekken 2. gebeuren, plaatsvinden 3. in iemands gedachten spelen 4. opschikken, opschuiven 5. veranderen van windrichting, ook: zijn mening herzien, zijn besluit veranderen en aldus het standpunt van een ander onderschrijven 6. met iemand omgaan, gezellige contacten met iemand hebben 7. te werk gaan, met iets handelen 8. verstrijken, voorbijgaan 9. langs een omweg gaan, een route nemen die langer is dan strikt nodig zou zijn 10. 'rondgaan' van een bep. ziekte, zoals griep

ommegnobben ww.; elkaar steeds speels bijten (van paarden)

ommegoechelen ww.; op een vreemde manier met iets omgaan

ommegoezen ww.; steeds suizen

ommegooien ww. 1. omwerpen 2. ploegen 3. ruw met iets spelen, omgaan

ommegraaien ww.; steeds in iets graaien, tasten

ommegraanzen ww. 1. voortdurend op iemand snauwen, mopperen 2. voortdurend zeuren

ommegrauwen ww.; voortdurend grauwend tegen elkaar spreken

ommegribbelen ww.; rondgrabbelen

ommegriemen ww. 1. smerend, kliederend knoeien 2. niet goed met het werk vorderen, er geen greep op of vaart in krijgen

ommehael, omhael de; omhaal van woorden

ommehaffelen ww. 1. hakkend, onsamenhangend spreken, mummelen 2. voortdurend bekvechten, op een ander vitten 3. langzaam, zonder door te zetten op iets kauwen, eten

ommehaiken ww.; vreemd, ongecontroleerd in iets roeren, scheppen e.d., vreemd te werk gaan met handmatig werk

ommehakkelen ww. 1. steeds hakkend praten of hardop lezen 2. steeds kibbelen

ommehakken ww. 1. omhakken 2. onhandig, vreemd snijden 3. met een hak bewerken 4. kibbelen, hacketakken

ommehakselen ww.; slecht maaien, nl. op ruwe, hakkende wijze

ommehangen ww. 1. omhangen 2. moeizaam bezig zijn (in verb.) 3. andersom hangen 4. naast de vorige positie doen hangen 5. rondhangen 6. niet wegtrekken: van een bui

ommehanger de; gezegd van iemand die blijft rondhangen

ommehannesen ww.; voortdurend knoeiend bezig zijn

ommehaspelen ww. 1. onduidelijk praten, onduidelijk zijn in het betoog doordat men iets niet kan of wil zeggen 2. ruziën, erover doorzeuren

ommeheisteren ww. 1. druk in de weer zijn 2. kleine karweitjes doen

ommehelpen ww.; helpen met het ploegen of omspitten

ommehemelen ww.; voortdurend over iets zeuren

ommehemmelen ww.; schoonmaken, reinigen, vooral: met een doek pannen, kopjes enz. schoonmaken of drogen, de afwas doen

ommehengelen, ommehangelen ww. 1. langdurig ziekelijk zijn, zich bij voortduring slap en lusteloos voelen en nauwelijks iets kunnen doen 2. rondhangen, omlummelen

ommehenne, omhenne bw.; omheen

ommeheukelen ww. 1. voortdurend enigszins trekken met een been, op ongelukkige, manke wijze lopen 2. niet goed op kunnen schieten met het werk

ommehingsten ww.; steeds hard duwen, hard slaan, rukken en trekken, hard bezig zijn met lichamelijk werk

ommehippen ww.; voortdurend her en der hippen

ommehoedelen ww.; scheldend, ruziënd tekeergaan

ommehokken, ommehokkelen ww. 1. veel bij elkaar zijn, vaak: zonder anderen te ontmoeten, erbij te betrekken enz. 2. hokken, samenwonen

ommeholen ww. 1. omhouden 2. blijven rondhangen 3. met moeite goed bewaren, beletten dat het verpietert

ommehossen ww. 1. wild en woest bewegen 2. hard op iets duwen, slaan, springen

ommehottefotten ww.; steeds met rukkende bewegingen aan iets trekken

ommehottelen ww. 1. rammelend proberen te openen, proberen in werking te krijgen 2. hortend, rammelend gaan

ommehotten ww. 1. met korte, stevige rukken aan iets trekken 2. omver rukken

ommehouwen ww. 1. omkappen 2. hakkend, slecht maaien

ommehunen ww.; voortdurend sarren, met woorden pesten

ommehusselen, ommehosselen ww.; dooreenschudden

ommeïelen ww.; voortdurend ijlen

ommejaegen ww. 1. voortdrijven (van een paard bij het beleren) 2. omploegen 3. met een hooimachine omkeren 4. opdrijven door achter dieren, personen aan te jagen, ook: voortdurend tot grotere spoed aanzetten 5. een kunstzwerm maken 6. een sterk bijenvolk in de korf van een zwak volk doen en omgekeerd, zodat het zwakke volk versterkt wordt met bijen uit het sterke volk 7. her en der jagen, heen en weer jagen 8. overal, her en der hard rijden

ommejanken ww. 1. steeds zeuren 2. steeds huilen

ommejeuzelen ww. voortdurend jeuzelen, zaniken, ook gezegd van een zieke die ijlt

ommejoechteren ww.; voortdurend stoeiend bezig zijn

ommejouwelen ww.; voortdurend zeuren

ommekaantien et; omkantje: laatste of eerste snee van een brood

ommekarken, ommekarren, ommekorken ww.; moeizaam, druk of enigszins ruw rondfietsen, rijden met een wagen e.d.

ommekauwen ww. 1. voortdurend op iets blijven kauwen 2. voortdurend over hetzelfde blijven doorpraten

ommekeren ww. 1. omkeren, andersomplaatsen 2. z'n hoofd of lichaam achterwaarts draaien 3. omwerken: van de grond 4. teruggaan

ommeketteren ww.; steeds ketteren, tekeergaan

ommekeutelen ww. 1. omvallen 2. niet opschieten 3. voortdurend zeuren

ommekieken ww. 1. omzien, achterwaarts kijken 2. kijken hoe het gaat, om ervoor te zorgen 3. rondzien, uitzien naar, op zoek gaan naar

ommekiekertien et 1. kinderspelletje waarbij een kind omgekeerd staat, nl. met het gezicht tegen een muur, een boom, een schutting, een hek; de andere kinderen staan achter een streep en proberen stilltjes te naderen zonder dat het kind hen een stap ziet maken als het omkijkt (wie wel gezien wordt, is af) 2. spelletje als beschreven onder bet. 1, maar nu waren de kinderen gedurende een bepaald aantal tellen zover mogelijk achteruit gegaan en mocht het kind proberen een ander te tikken 3. zakdoekje leggen

ommekiepelen, ommekieperen ww.; omkieperen

ommekiepen, ommekippen ww.; omkieperen

ommekieskauwen ww.; voortdurend met lange tanden eten

ommekieven ww.; voortdurend kijven, ruziën

ommekiffelen, ommekiffen ww. 1. voortdurend ruziën 2. door bijten, knippen, schaven etc. kapot maken, versnipperen

ommekilsteren ww.; kibbelen, in lichte mate ruziën

ommeklaai, ommeklaaiken ww. 1. smerend, kliederend bezig zijn 2. omknoeien, niet opschieten

ommekladderen ww.; voortdurend kliederen

ommeklappen ww. 1. om doen slaan, vallen, doen knakken en omvallen 2. met een klap omvallen 3. kortstondig vrijen, omgang hebben met

ommekletsen ww. 1. omgooien, omvallen 2. maar raak kletsen

ommekleven ww.; voortdurend iemands onmiddellijke nabijheid zoeken

ommeklewieren ww.; zodanig handelen dat een ander zich er maar mee moet zien te redden

ommeklieden, ommekleden ww.; omkleden

ommekliemen ww. 1. omknoeien, treuzelen 2. overal met z'n vingers aan zitten

ommeklieren ww. 1. klieren, pesterig doen 2. omknoeien

ommeklodderen ww.; voortdurend klieren, knoeien

ommeklongelen ww.; omklungelen

ommeklunderen ww. 1. steeds lawaaierig bezig zijn, door te rukken, timmeren enz. 2. steeds lawaaierig gaan 3. steeds rommelend bezig zijn

ommeknarpn ww. 1. steeds zeuren, klagen 2. achterblijven in groei, zwak zijn en zich afzonderen (van biggetjes)

ommeknauwelen ww.; steeds (licht) knauwen

ommeknauwen ww.; steeds knauwen

ommekneupen ww.; om iets knopen

ommekniepen ww.; her en der knippen in, steeds knippen

ommeknikken ww.; half breken, knakken, zodanig dat het bovenste deel omvalt

ommeknoeien, ommeknuien ww. 1. prutsend, klierend, knoeiend bezig zijn, ook: met kleine karweitjes bezig zijn 2. niet opschieten met iets

ommeknoeier de; iemand die niet opschiet met z'n werk, talmer

ommeknoeieri'je de; het talmend of knoeiend, prutsend bezig zijn

ommeknoeteren ww.; zodanig met iets omgaan dat het kreukelt

ommeknoffelen ww. 1. voortdurend knoeiend, prutsend bezig zijn 2. onhandig met iets omgaan 3. de tijd doden

ommeknusselen, ommeknutselen ww. 1. voortdurend bezig zijn met kleinigheden, vooral met kleine werkjes bezig zijn 2. omknoeien, niet opschieten met het werk

ommekochelen ww.; voortdurend kuchen en hoesten

ommekoddelen, ommekorrelen ww.; omvallen

ommekoegelen ww.; door werpen om doen vallen

ommekoerken, ommekoeren ww. 1. voortdurend koeren 2. rommelen: in de buik, maag

ommekoken ww.; rommelen in de buik, maag

ommekommen, ommekoemen ww. 1. om iets heen naderen 2. toereikend zijn, voldoende zijn 3. aflopen, gereedkomen 4. bedorven raken, door verrotting teniet raken 5. door verwaarlozing in een slechte staat geraken, door onvoldoende of geen verzorging te gronde gaan 6. verongelukken, omkomen, creperen 7. geploegd of eventueel gescheurd worden

ommekonkelen ww.; voortdurend niet opschieten, rondhangen en niet vorderen

ommekonkelfoezen, ommekonkelefoezen ww.; voortdurend heimelijk praten, samenzweren

ommekoppen ww.; steeds koppig zijn

ommekorken z. *ommekarken*

ommekörven ww.; bijen in een andere korf doen

ommekrabbelen ww. 1. voortdurend krabbelen 2. terugkrabbelen

ommekriewelen ww.; door elkaar krioelen

ommekrinneneren ww.; steeds klagen

ommekringelen ww.; in kringetjes gaan, vliegen

ommekroemen ww.; omkrommen

ommekrojen ww. 1. met een kruiwagen om iets heen vervoeren 2. steeds bezig zijn met het vervoeren m.b.v. een kruiwagen

ommekrokken, ommekrukken ww.; voortdurend ziekelijk zijn

ommekrulen ww.; met iets heen en weer rollen

ommekrummelen ww. 1. sukkelen, ziekelijk zijn 2. nu eens weer hier en dan weer daar mee bezig zijn, een beetje rondstappen en met kleine dingen bezig zijn 3. niet opschieten met het werk, nu eens met dit, dan weer met iets anders bezig zijn 4. kruimelend morsen

ommekruzen ww. 1. zich hier en daar ophouden, nu weer eens hier, dan weer daar naar toe gaan 2. voortdurend ziekelijk zijn, sukkelen

ommekuitelen ww.; met een plotselinge beweging omvallen, tuimelend vallen

ommekwaanselen ww.; steeds kwanselen

ommekwakkelen ww. 1. steeds maar weer ziek zijn, steeds maar niet goed genezen, nu weer dit, dan weer dat kwaaltje hebben 2. van het weer: steeds kwakkelig zijn, met afwisselend vorst en dooi

ommekwakken ww.; smakkend omvallen of doen omvallen

Ommelaans bn.; Ommelands

ommelaanteren, ommelenteren en var. ww.; rondhangen en zo goed als niets uitvoeren

ommelaanterfaanten en var. ww.; rondhangen en zo goed als niets uitvoeren

ommelaepen ww.; steeds traag lepelen

ommelammenteren ww.; steeds lamenteren, vervelend zeuren

Ommelanen mv.; Ommelanden

ommelaoten ww.; verweiden

ommeleggen ww.; omleggen

ommelegging ww.; wegomlegging

ommelenteren z. *ommelaanteren*

ommeleuter ww. 1. steeds niet opschieten, dralend bezig zijn met het werk, lanterfant 2. voortdurend kletsen, leuter

ommelieden ww.; voortdurend moeten lijden

ommeliemen ww.; steeds vleien

ommeliggen ww. 1. plat liggen 2. anders gaan liggen, een beetje opschuiven 3. uit een andere richting gaan waaien 4. toch niet doorzetten 5. omgekeerd liggen, omgewerkt zijn

ommeloop de; omweg die men maakt om even te wandelen, rondje dat men loopt

ommelopen ww. 1. rondlopen en niets doen, lanterfant 2. her en der lopen 3. langs een omweg lopen 4. omwentelen 5. van richting veranderen

ommelopend bn.; gezegd van kleine klusjes, van werk waarbij men lett. wat heen en weer kan/moet lopen

ommeloper de 1. iemand die maar wat doelloos rondloopt, niet stevig aan het werk gaat, ook sterker: lanterfant 2. hond of evt. kat die geen thuis heeft 3. omloop van een molen 4. ontsteking bij de nagelriem, nagelrun 5. hetzelfde als *bloedvinne*

ommelorken ww.; voortdurend *lorken*

ommeluihuizen ww.; voortdurend niets uitvoeren

ommelullen ww. 1. doelloos kletsen 2. onderhoudend praten 3. vleiend praten 4. iemand ompraten 5. wel kletsen, niets uitvoeren

ommemaelen ww. 1. talmen, treuzelen, voortdurend knoeien en niet opschieten 2. voortdurend een probleem aan alle kanten bekijken en afwegen, steeds doorzeuren over iets, één of meer aandachtspunten hebben waarvan men niet los kan komen in z'n gedachten

ommemattelen ww. 1. voortdurend martelen, pijnigen 2. voortdurend met grote inspanning bezig zijn

ommemeisteren ww. 1. voortdurend onder de behandeling van een dokter zijn 2. steeds een patiënt onder behandeling hebben

ommemelken ww. 1. voortdurend zeuren 2. voortdurend treuzelen, niet opschieten

ommemesjeren ww.; rondmarcheren, ook: om iets heen marcheren

ommemierken, ommemieren ww. 1. voortdurend zeuren 2. steeds vervelend doen 3. niet opschieten, niet of nauwelijks aan het werk zijn, met absoluut onnodige werkzaamheden bezig zijn terwijl men stevig aan het werk zou moeten zijn

ommemieteren ww. 1. omvallen 2. omvergooien 3. talmen met iets, aarzelend, knoeiend bezig zijn met iets

ommemiggelen ww.; krioelen, door elkaar gaan

ommemjaeken ww.; voortdurend *mjaeken*

ommemodderen ww.; voortdurend knoeiend, prutsend bezig zijn

ommemoezen ww.; voortdurend talmen, niet opschieten

ommemoffelen ww.; zitten kauwen waarbij men het eten niet goed klein kan krijgen, door kan slikken

ommemoren ww.; voortdurend zwoegen met iets, zich afmatten met iets

ommemorrelen ww. 1. steeds *morrelen* 2. ruziën

ommemotten ww.; voortdurend morsend, knoeiend bezig zijn

ommendebi'j z. *omdebi'j*

ommeneuren z. *ommenuren*

ommeneutelen ww. 1. steeds opgejaagd, nerveus doen 2. steeds zeuren, jammeren

ommeniefelen ww.; voortdurend met knutselwerk bezig zijn, steeds knutselen **ommennebi'j** z. *omdebi'j*

ommenocht bn. 1. gratis, voor niets 2. zonder dat het nodig is, zin heeft, zonder resultaat

ommenullen ww.; steeds dralen, treuzelen, omzeuren

ommenuren, ommeneuren ww. 1. voortdurend *nuren* 2. steeds treuzelen

ommenusselen ww. 1. steeds nestelend bezig zijn, zorgzaam bezig zijn in/met een nest 2. steeds talmen

ommeotten ww.; voortdurend morsen, restjes van het voer laten vallen

ommeouwehoeren, ommeouwoeren en var. ww.; voortdurend ouwehoeren

ommepaaïen ww. 1. voortdurend met flinke stappen over of op iets lopen, met smerige of natte voeten e.d. stappen 2. vleiend met iemand praten

ommepaffen ww. 1. steeds schieten (met een vuurwapen) 2. overhoop schieten (met een vuurwapen)

ommepakken ww. 1. nu eens weer dit, dan weer dat doen zonder door te zetten, vooral: aarzelend met iets bezig zijn 2. verwennen 3. over iets tobben, met iets zitten 4. zich ophouden, verblijven 5. verwisselen bij het vasthouden, bijv. bij het handmatig melken

ommepalteren ww.; rondslechteren

ommepangelen ww.; voortdurend in- en verkopen, voortdurend kwanselen

ommepankoekbakken ww.; steeds een beetje gezelschap houden, een beetje spelen met

ommepappen ww.; voortdurend zoete broodjes bakken, pappen en nathouden

ommeparlevinken z. *ommepoelevinken*

ommeparrederen ww.; enigszins trots, eigenwijs lopen, ook zwakker: rondlopen

ommepeuzelen ww. 1. voortdurend enigszins bezig zijn, met kleine karweitjes, klusjes bezig zijn 2. nauwelijks iets doen, lopen niks terwijl men aan zou moeten pakken

ommepielen, ommepielken, ommepelen ww.; met kleine klussen bezig zijn, nu eens weer met het ene, dan weer met het andere bezig zijn en daarbij niet opschieten

ommepierken, ommepieren ww.; niet erg opschieten met het werk

ommepikken ww.; omver krijgen door ertegenaan te werpen

ommepingelen ww. 1. steeds pingelen: op een piano e.d. 2. steeds drijven met een bal

ommepjukken ww. 1. voortdurend peuteren 2. z. *ommepuken*

ommeplassen ww.; steeds spetterend, knoeiend met water e.d. bezig zijn

ommeploegen ww.; om- of onderploegen

ommeploempen, ommeplompen ww.; met plompende bewegingen in et water doen neerkomen, bijv. door er met laarzen aan stevig stappend door te lopen
ommeploemzen ww.; plonzend, spetterend en spattend bezig zijn
ommeploonzen ww.; steeds plonzend, spetterend bezig zijn
ommeppluzen ww. 1. voortdurend peuteren, plukken aan iets 2. met lange tanden eten, treuzelen met het eten 3. steeds lezend, studerend bezig zijn
ommepoelevinken, ommeparlevinken ww.; nu eens weer hier en dan weer daar zijn en evt. bezig zijn, maar niet veel doen
ommepoepelen ww.; dralen, van alles en nog wat doen zonder op te schieten
ommepolsen, ommepolsken ww.; steeds met een stok in het water roeren, polsen
ommepopdokteren ww. 1. van een kind: steeds vertroetelen en er vaak mee naar de dokter gaan, ook: veel aandacht besteden aan een ziek dier 2. steeds met speelgoed spelen
ommepoppen, ommepopken ww.; steeds vertroetelen
ommeporken, ommepoken, ommeporren ww. 1. voortdurend porren, prikken, ook: rakelen 2. steeds peuteren
ommepot de; sierpot
ommepoten ww.; verplanten
ommepotten ww.; hetz. als *ofpotten*
ommepotsen ww.; voortdurend gravende bewegingen maken
ommeprakkeseren ww.; steeds maar prakkezeren
ommepraoten ww. 1. ompraten, overreden, overhalen 2. heen en weer praten, veel overleggen 3. verward praten, wartaal uitslaan, ook gezegd wanneer men ijlt
ommeprevelen ww.; steeds onduidelijk praten, steeds onsamenvattend mompelen
ommeproemen ww.; voortdurend langzaam eten, met lange tanden eten
ommeproezen ww. 1. steeds prutsend, knoeiend bezig zijn, wel bezig zijn maar niet opschieten met het werk 2. treuzelen bij het eten, niet opschieten met het eten
ommeprottelen z. *ommepruttelen*
ommeprutsen, ommeprotsen, ommeprotsen ww.; nu eens weer met dit en dan weer met een ander deel van een karwei bezig zijn, steeds maar knoeien met het werk, met dat wat men in handen heeft
ommepruttelen, ommeprottelen ww.; voortdurend mopperen, z'n misnoegen uiten
ommepuken, ommepjukken ww.; steeds treuzelen met het eten
ommerachelen, ommerachen ww.; foeteren, afgeven op
ommerraegen ww.; slordig, wild zijn in z'n werk
ommerraek, ommeraeke, omraek bw.; in hoge mate, enorm
ommerraekelen ww.; steeds rakelen
ommerammeien, ommerammaaien ww.; voortdurend rammeien, met geweld slaan, stoten
ommerammelen ww. 1. steeds rammelen 2. steeds rommelen (in de buik)
ommerraomen ww. 1. door een ruwe beweging of door hard te duwen of te trekken om doen vallen 2. steeds hard, ruw, wild rukken, duwen, trekken, tekeergaan
ommerraozen ww.; voortdurend roepen, schreeuwen
ommerepelen ww. 1. voortdurend woelen in, woest bewegen op 2. voortdurend *repelen* door runderen
ommereuren, ommeruren ww. 1. roerend mengen 2. in iets heen en weer roeren 3. om doen vallen
ommerieden ww. 1. omrijden 2. rondrijden, rondschaatsen 3. her en der schaatsen, rijden 4. hetz. als *ommerepelen*
ommeriederi'je de; het voortdurend omrijden, rondrijden of *ommerepelen*
ommeringen ww.; omzetten: van turf
ommeroezen ww.; ruziën

ommeroffelen ww.; stoeien met een hond

ommerokken, ommerukken ww.; voortdurend rukken, trekken aan

ommerommel de 1. spullen waar men niet veel meer mee kan, spullen van weinig waarde 2. klusjes

ommerommelen ww. 1. steeds rommelend met iets bezig zijn 2. hetz. als *ommerammelen*, bet. 2

ommeroonselen ww.; voortdurend, nu en dan handelen, sjacheren

ommeroppen ww.; voortdurend rukken, trekken

ommerulen, ommerollen, ommeroelen ww. 1. omwentelen, om doen rollen 2. door te rollen omwerpen 3. rollend omvallen 4. zich heen en weer laten rollen 5. rommelend bezig zijn 6. door te winden om iets aanbrengen

ommerusselen ww.; steeds heen en weer bewegen, woelen

ommeruwen ww. 1. steeds enigszins staan trappelen (van koeien) 2. bezig zijn met klaar te zetten, voor elkaar te brengen

ommes bw.; immers, ook in *ommes ja, ja ommes* en *j' ommes*

ommesabbelen, ommesabben ww.; voortdurend sabbelen

ommesammelen ww.; steeds zachtjes regenen

ommeschaaïen ww.; her en der rondlopen

ommeschamperen ww.; steeds schampere opmerkingen maken

ommescharmseren ww.; nu eens weer hier en dan weer daar rondlopen met onduidelijke bedoelingen, ook: hier en daar met kleine dingen bezig zijn

ommescharrelen ww. 1. omscharrelen 2. moeizaam om iets lopen 3. onhandig schaatsen 4. zonder vast doel bezig zijn (waarbij men loopt) 5. een beetje verkering hebben

ommeschellen I ww.; ondiep ploegen

ommeschellen II ww.; voortdurend schelden, steeds lopen schelden

ommescheppen ww.; scheppend omkeren

ommescheuren ww. 1. wild en woest met iets omgaan, aan iets rukken, trekken 2. voortdurend hard, woest rijden: op een brommer, bromfiets e.d.

ommeschieten I ww.; voortdurend talmen, niet opschieten

ommeschieten II ww. 1. door ertegenaan te schieten om doen vallen 2. snel om iets heen gaan 3. ineens van richting veranderen

ommeschietschoren ww. 1. voortdurend dralen 2. knoeien bij gaande bewegingen

ommeschilderen ww. 1. bij iets waken, op iets blijven passen, zich opletend ophouden 2. met iets bezig zijn

ommeschodderen ww.; rondslechteren

ommeschoefelen ww.; enigszins onhandig, schuifelend rondlopen

ommeschoelen ww.; omscholen

ommeschoelpiepen, ommeschoelpieken, ommeschoelepiepen ww.; zich ergens met niet geheel duidelijke bedoelingen, heen en weer slenterende ophouden, ergens rondhangen en niets uitvoeren

ommeschoemen ww.; rondhangen en daarbij spieden

ommeschoeven ww.; omschuiven

ommeschommelen, ommeschoemelen ww. 1. voortdurend op een schommel heen en weer zwaaien 2. zich steeds heen en weer begeven, vaak: en daarbij licht geluid maken door te stoten, schuiven e.d.

ommeschoren, ommeschoeren ww. 1. van de lucht: een donkere bui vertonen in de verte 2. blijven hangen (van buien); *De wolken schoren in mekaander omme* hopen samen 3. moeite hebben om te beginnen, dralen 4. zich eigenlijk tegen iets verzetten

ommeschosselen ww. 1. een beetje rondlopen, schuifelen 2. heen en weer draaien om goed te liggen

ommeschrippen ww.; voortdurend in de weer zijn door hard te werken
ommeschuken ww.; onrustig nu eens weer zus, dan weer zo gaan zitten
ommeschunen ww.; voortdurend loerend rondkijken
ommesimperen ww.; steeds huilend zeuren
ommesingelen ww.; omsingelen, van een boordsel voorzien
ommesjaanteren ww.; voortdurend een beetje neuriënd zingen
ommesjachelen ww.; op pad zijn
ommesjorren ww.; zeulend, sjorrend met iets bezig zijn
ommesjouwen ww. 1. moeizaam dragend met iets lopen 2. her en der lopen
ommesjuiselen z. *ommesuiselen*
ommeslaanteren z. *ommeslinteren*
ommeslabakken ww.; steeds maar niet opschieten
ommeslag de; oprijlaan
ommeslaon ww. 1. omverwerpen door ertegen te slaan 2. om iets doen met slaande bewegingen om een breinaald of haakpen doen (van de draad) 4. ombuigen, omklinken door ertegenaan te slaan 5. opvouwen 6. omkantelen 7. rigoureuus z'n mening wijzigen 8. ineens veranderen 9. er wild, op allerlei plaatsen op slaan 10. iets zo bewegen dat het om komt te liggen 11. verkwistend leven 12. losbandig zijn 13. per eenheid berekenen
ommesleiferen ww. 1. rondslechteren 2. talmen, niet opschieten 3. knoeiend, morsend bezig zijn
ommeslenteren z. *ommeslinteren*
ommeslepen ww. 1. door te slepen rond, langs iets brengen 2. voortdurend lopen, ook: slenteren, verveeld lopen 3. met iets blijven rondlopen, blijven rondlopen en niets aan het euvel doen 4. met iets heen en weer, her en der sjouwen, zeulen
ommesleper de; dier, persoon die voortdurend rondloopt, rondzwerft, vooral: zwerfkat
ommeslieferen ww.; steeds knoeiend, morsend bezig zijn
ommesliemen ww.; steeds flinkflooiën
ommeslingeren ww. 1. met grote steken naaien 2. rondslingeren 3. zwaaiend lopen 4. her en der lopen en lanterfantēn 5. nu met de een, en dan weer met een ander aanpappen
ommeslinteren, ommeslaanteren, ommeslenteren ww.; rondslechteren en niets uitvoeren
ommeslobben, ommesloeben ww.; in te ruim schoeisel lopen
ommesloeren ww.; iets niet de nodige zorg geven, niet aanpakken, verwaarlozen
ommesloffen, ommesloffen ww. 1. omsloffen 2. dralen, treuzelen
ommeslungelen ww.; rondhangen
ommesmelen ww. 1. steeds smalend praten 2. steeds vleien
ommesmieten ww. 1. omgooien 2. omkeren 3. ruw neerzetten, maar raak gooien
ommesmousjassen ww.; op onwettige, onregelmatige wijze met iets omgaan, knoeien
ommesmulten ww.; omsmelten
ommesnaaien ww.; rondsuffelen (m.b.t. koopwaar met name)
ommesnaeteren ww.; steeds snateren
ommesnauwen ww.; steeds snauwend spreken
ommesnee de; een flinke snee brood
ommesnoeren ww.; op de andere zij leggen (met name van een koe)
ommesnuuien, ommesnuien, ommesnuusteren ww.; nieuwsgierig, ontdekkend kijken in, rondkijken
ommesnuusteri'jen mv.; prullaria
ommesoezelen z. *ommesuiselen*
ommesokkelen, ommesukkelen ww. 1. sukkelend om iets heen gaan 2. her en der sukkelend lopen, niet opschieten bij het lopen 3. gedurende een lange periode sukkelen, gedurende een lange periode steeds weer problemen met iets ondervinden 4. lang met iets bezig zijn
ommesollen ww.; voortdurend zeulen

ommesoppen ww.; soppend lopen, stappen
ommesparrelen ww.; rondschuifelen, niet zo best lopen
ommespattelen ww. 1. rondspartelen 2. zich met moeite redden
ommespeulen ww.; omspelen: spelend rondlopen
ommespielen ww.; de raten opnieuw aan de spijlen bevestigen, zodanig dat ze in de lengte van de aanvliegrichting komen
ommespoeken ww. 1. omspoken, spokend rondgaan 2. rondhangen, rondgaan met onduidelijke bedoelingen, met wellicht de bedoeling iets uit te halen
ommespoelen, ommespulen ww.; omspoelen
ommespringen ww. 1. springend om iets heen gaan 2. opzij springen 3. springend ronddansen, her en der springen 4. ermee omgaan
ommespullen mv., in *mit ommespullen* met toebehoren
ommestaemeren, ommestaemelen ww.; voortdurend stamelen, hakkend spreken
ommestaon ww.; het zich leren te gedragen, het schikken naar wat anderen willen
ommestapper de; iemand die niets doet, die maar wat rondstapt
ommestellen ww.; een andere datum, tijdstip afspreken dan was afgesproken
ommestennen ww.; besluiteloos zijn, talmen, lang en aarzelend praten
ommestikken ww. 1. er her en der in steken 2. ruilen, de ander aanreiken 3. de pen die in de grond zit en waaraan een kalf of geit is vastgezet, op een andere plaats in de grond steken 4. in een andere stand brengen van een rister 5. verwisselen, ruilen van plaats, positie
ommestippen ww.; lanterfantie
ommestoeken ww.; omzetten: van turf
ommestoeven ww. 1. zeer snel om iets heen gaan 2. her en der stuiven 3. her en der rennen 4. snel voorbijgaan (in tijd)
ommestölpen, ommestulpen ww.; naar buiten komen van de baarmoeder
ommestri'jen en var. ww.; rondstrooien
ommestrieden ww.; veel lijden
ommestrieder de 1. een niet al te sterk dier 2. kind dat vaak flink ziek is maar het elke keer weer haalt
ommestrieken ww. 1. wat rondlopen en niets uitvoeren 2. steeds strijken
ommestrunen ww.; speurend en luisterend rondlopen, rondstruinen
ommestrupen ww. 1. binnenstebuiten trekken, afstropen en omslaan 2. opstropen en omslaan 3. andere kleren aandoen
ommestruper de; netter, schoner kledingstuk dat men aantrekt
ommestruunder de; iemand die stiekem rondsluip, rondloopt en speurt, luistert
ommestulpen z. *ommestölpen*
ommestunen ww.; uit koppigheid maar steeds niets zeggen, het maar niet oplossen
ommesuiselen, ommesjuiselen, ommesoezelen ww.; zich dreuntelend voortbewegen, slenterend lopen, fietsen en daarbij niet opschieten
ommesulen ww.; voortdurend treuzelen bij het lopen, vooral: daarbij nu eens weer hier, dan weer daar door afgeleid zijn
ommestuntelen ww. 1. er maar niet mee weten op te schieten 2. stumperig lopen
ommesutelen ww. 1. ventend rondgaan 2. langzaam lopen, lopen zonder op te schieten
ommestaast de; handomdraai, kleine activiteit
ommestaasten ww.; omtasten: rondtasten, tastend in iets grijpen
ommetalmen ww.; voortdurend dralen
ommetamboeren ww.; op iets aandringen
ommetangelen ww.; steeds vals spelen
ommeteisteren ww.; voortdurend aarzelend met iets bezig zijn, nu eens weer zus, dan weer zo met iets doen zonder door te zetten

ommetiemen ww.; het voortdurend over iets hebben, over een idee waar men aan vasthoudt blijven doorpraten

ommetiepielen ww. 1. prutsend bezig zijn en daarbij niet opschieten, frunniken, frommelen aan 2. doelloos rondslechteren

ommetierelieren ww. 1. steeds tierelieren, kwinkeleren 2. een beetje rondlopen

ommetiezen, ommetiesken ww. 1. pluizend bezig zijn met het eten, niet opschieten met, spelende eten: vooral van kinderen 2. niet voortvarend maar min of meer prutsend met het werk bezig zijn 3. voortdurend verward over iets zitten denken

ommetjaantelen ww.; voortdurend zeuren

ommetjakken ww.; een beetje rondlopen

ommetodden ww.; voortdurend knoeien

ommetoe bw.; omheen

ommetoffelen ww. 1. rondlopen, her en der lopen 2. met iets rondlopen

ommetogen ww. 1. rondsjouwen, rondlopen, voortdurend her en der lopen 2. met iets heen en weer, her en der sjouwen, zeulen

ommetoolteren ww.; rondslechteren, her en der rondlopen

ommetreuzelen, ommetreutelen ww.; voortdurend treuzelen

ommetrippelen ww.; rondtrippelen

ommetroetelen, ommetroedelen ww.; steeds vertroetelend bezig zijn

ommetumelen ww.; omtuimelen: omvallen, ombuitelen

ommetuntelen ww. 1. verward praten, zodat men er geen touw aan vast kan knopen 2. bezig zijn te zoeken

ommetuttelen ww.; vleien, mooipraten

ommevalen ww.; door te vallen komen te liggen, ondersteboven vallen

ommevelgen ww.; licht ploegen

ommeveren, ommevaeren ww. 1. om of langs iets varen 2. her en der varen 3. langs een omweg varen 4. om doen vallen door ertegen te varen

ommevlaiken, ommevlaiken, ommevleiken ww.; voortdurend vleien, flikflooiën

ommevliegen ww. 1. om iets heen vliegen 2. heen en weer vliegen 3. rondrennen 4. zeer snel om iets gaan 5. snel voorbijgaan (in tijd)

ommevodden, ommevoddelen ww.; voortdurend aan iets trekken

ommevolen ww.; omvouwen, deels omkeren door een vouw aan te brengen

ommevraomen ww.; zwoegend, ploeterend, met grote kracht met iets bezig zijn

ommevrotten, ommewrotten ww. 1. door te wroeten omkeren, omwerken 2. door wroeten doen omvallen 3. her en der wroeten, omwoelen 4. voortdurend ploeterend, zwoegend bezig zijn

ommewarken, ommewaarken ww. 1. werk doen als uitgedrukt elders in de zin 2. omwerken, omkeren: van grond 3. anders maken van een tekst

ommewauwelen ww.; steeds wauwelen

ommeweg bw.; om iets vandaan

ommeweiden ww.; verweiden

ommeweren ww.; rondwaren, rondgaan

ommewi'jen ww.; omverwaaien

ommewielken ww.; voortdurend rommelen (in de buik, bij diarree)

ommewiemelen ww.; wemelen, onrustig heen en weer bewegen van personen of dieren, krioelen van kinderen

ommewienen ww.; om iets winden

ommewieren ww.; steeds liggen woelen

ommewoelen, ommewulen ww.; steeds in bed liggen woelen

ommewrotten z. *ommevrotten*

ommezaegen ww. 1. omzagen 2. steeds een zingend geluid geven 3. her en der zagen

ommezakken ww.; door in te zakken omvallen

ommezaniken ww.; steeds zaniken

ommezemelen ww.; voortdurend zeuren, zaniken

ommezetten ww. 1. met de onderkant boven plaatsen, andersom plaatsen 2. omploegen, omspitten 3. de bijenkorf met een minder sterk volk op de plaats zetten van een sterk volk 4. een bijenkorf of -kast een meter voor de bijenstal plaatsen zodat de meeste haalbijen bij andere volken terechtkomen en het volk dat sterk geneigd is te zwermen eerst nieuwe haalbijen moet zien te krijgen 5. aftrommelen: van bijen 6. nemen en in zijwaartse richting plaatsen 7. tot iets anders maken, veranderen 8. anders zetten, in een andere stand zetten 9. snel om iets heen lopen

ommezeulen ww.; steeds zeulen, rondzeulen

ommezeumen ww.; omzomen

ommezeurder de; iemand die voortdurend zeurt

ommezi'jen ww.; beurtelings winter- en zomerrogge zaaien

ommezien I et; oogwenk, ogenblik

ommezien II ww. 1. omkijken 2. kijken om eventueel te zorgen voor 3. uitkijken naar iets (om te krijgen), bijv. *Le moe'n mar es ommezien aj' ok wark kriegen kunnen*

ommezieveren ww.; voortdurend zeveren, zeuren

ommezitten ww.; gaan verzitten, in zijwaartse richting gaan zitten

ommezoemen ww.; steeds zoemen

ommezuken ww.; voortdurend zoeken, her en der zoeken, evt. in iets zoeken

ommezwaaien ww. 1. voortdurend zwaaien (met wat men in z'n arm houdt) 2. keren, omdraaien 3. van studierichting veranderen 4. met onzekere gang rondlopen

ommezwaanselen ww.; voortdurend her en der lopen, rondlopen

ommezwaarmen ww.; omzwermen

ommezwalken ww.; rondzwerven, zich nu eens hier, dan weer daar ophouden

ommezwarven ww.; omzwerven, omdolen

ommezwarver de; zwerver, ook: huisdier dat rondzwerft

ommezwillen, ommezwielen ww.; met gebruikmaking van de machine waarmee men zweelt, een wiers omkeren

omoe de; grootmoeder

omraek z. *ommeraeck*

omreden voegw.; omreden, omdat

omroeper de 1. omroeper 2. persoon die door het dorp gaat en in het openbaar zaken bekendmaakt door om te roepen 3. afslager

omroepverieninge en var. de; omroepvereniging

omschiks, omschik bw.; op geschikte wijze

omschrieven ww.; omschrijven

omslag I de 1. contributie, belasting 2. omslag, overslag 3. omslag van een boek 4. enige extra voorraad 5. omhaal, drukte

omslag, omslags II bw.; ongeveer, omstreeks

omslaon ww.; omsluiten, omvatten

omspanning de; iets dat over iets heen gespannen is, overkapping

omstaander de; omstaander, omstander

omstanig, omstaandig bn.; omstandig

omstanighied en var. de; omstandigheid

omstebeurten, omstebeurt, ombeurt, ombeurten, ommebeurten bw.; om de beurt, beurtelings

omstreken mv.; omgeving

omtrent, omtrint bw.; bijna
omvaemen, omvaomen bw. 1. omvatten met wijd uitgespreide armen en handen, omvademen
 2. omvatten, in z'n geheel betrekking hebben op
omviemen ww.; omvatten, omsluiten
omwark et; extra werk, werk dat er nog bij komt
omweg I de; omweg
omweg II bw.; in *omweg kunnen* overweg kunnen
omwielen, omwielens voegw.; omdat
omwiensel et; omwindsel
omzegger de; hetz. als *omkezegger*
onannemelik bn.; onaannemelijk
onaorig bn. 1. onprettig, onaangenaam 2. lelijk, minder gunstig
onbaarmhattig bn.; onbarmhartig
onbanig, onbaandig, onbandig bw.; in hoge mate
onbadaorlik bn., bw.; onbadaarlijk
onbedocht bn., bw.; onbedacht
onbedochtzem bn., bw.; onbedachtzaam
onbedochtzhied de; onbedachtzaamheid
onbedreugen bn.; zonder gebreken (die na de koop van vee zouden kunnen blijken)
onbedudend bn.; onbeduidend
onbeduud, onbedoesd bn., bw.; onbesuisd
onbedwongen bw.; zonder zich in te houden, zonder omzichtigheid
onbegaonber bn.; onbegaanbaar
onbegriepelik bn. 1. niet te verstaan 2. niet te doorgronden
onbegunnen bn.; var. van *onbegonnen*
onbeheurlik bn., bw.; onbehoorlijk
onbeholen bn., bw.; klungelig, onhandig
onbehouwen bn. 1. groot en onhandig te hanteren, lomp 2. lomp in doen en laten
onbehulpen, onbehölpen bn., bw. 1. onhandig, stuntelig 2. slecht georganiseerd, slecht in
 elkaar zittend 3. lomp, groot en onhandig
onbehulpzem bn., bw. 1. lomp, lastig om te hanteren 2. onhandig, onbeholpen 3. niet
 behulpzaam
onbekaant bn.; zonder rechte zijkanten
onbekendhied de 1. het niet bekend zijn, het niet door anderen gekend worden 2.
 onwetendheid
onbekrompen, onbekrumpen bn. 1. niet ingekrompen 2. zorgeloos
onbekwaom bn. 1. niet bekwaam, niet geschikt 2. aangeschoten, beschonken
onbelangriek bn.; onbelangrijk
onbeleerd bn.; niet beleerd
onbelegd bn.; gezegd van het begin van een moerdop waarin geen eitje komt
onbemestlaans bn.; gezegd van land dat niet bemest is
onbepaald bn.; onbepaald
onbepraot bn.; zonder dat anderen het over iets of iemand hebben
onbereikber bn.; onbereikbaar
onbereikber bn.; zodanig dat men er niet met de hand bij kan, ook fig.: onbereikbaar
onbereurd, onberuurd bn.; onberoerd
onberooïd bn. 1. onbezonnen, onbesuisd 2. ruw, zonder maat te houden
onbeschaefd bn.; onbeschaafd
onbescheidenhied de; onbescheidenheid
onbeschoft I de; onbeschofte, ruwe persoon

onbeschoft II bn.; onbeschoft, ruw
onbeschrieffelik bn.; onbeschrijfelijk
onbesoesd, onbesuisd bn., bw.; onbesuisd
onbespraakt bn. 1. niet tot praten in staat 2. niet welbespraakt
onbespreuken bn.; onbesproken
onbespuit, onbespeuten bn.; onbespoten
onbestaonber bn.; onbestaanbaar
onbesturven, onbestörven bn.; onbestorven
onbestuurber bn.; onbestuurbaar
onbetaelber bn.; onbetaalbaar
onbetrouwberhied de; onbetrouwbaarheid
onbetuugd bn.; onbetuigd
onbewarkt bn.; niet bewerkt
onbewegelik bn.; onbeweeglijk
onbeweugen bn.; onbewogen
onbewoonber bn.; onbewoonbaar
onbezunnen bn.; onbezonnen
onbezwaard bn.; onbezwaard
onbillik bn.; onbillijk
onbreekber bn.; onbreekbaar
onbruukber bn.; onbruikbaar
ondaank de; ondank
ondaanks voegw.; ondanks
ondaenkber bn.; ondenkbaar
ondeelber z. *ondielber*
ondemekraotisch bn.; ondemocratisch
onderaarm de; onderarm
onderaende, onderende en var. et; onder eind, onderste deel
nderan bw.; onderaan
onderannemer de; onderaannemer
onderbaaitsje et; onderbaadje, borstrok
onderbaand de; band onder om de garve
onderbaos de; onderbaas
onderbelochten ww.; onderbelichten
onderbetaelen ww.; onderbetalen
onderbien et; onderbeen
onderbienen ww.; onderbinden
onderblieven ww.; onderblijven
onderbod et; onderste plaat van een stoof
onderbreuken bn.; onderbroken
onderbuisien et; bep. soort borstrok voor de man, onderbaadje
onderdaonig bn.; onderdanig
onderdehaand, onderhaand bw.; onderdehand
onderdeken de 1. deken die onder een andere deken wordt gebruikt 2. bep. deken gebruikt als matrasbeschermer
onderdekken ww.; toedekken
onderdeupen ww.; onderdompelen
onderdeur bw.; onderdoor
onderdeure de 1. benedenste deel van een uit twee delen bestaande deur 2. klein iemand, als verkl. veelal: klein kind

onderdiel onderdeel et; onderdeel
onderdoems bn.; onderduims
onderdolle de; onderste handvat aan de zeisboom
onderdouwen ww.; onderduwen
onderdruken I ww.; onderdrukken: beneden de oppervlakte van een vloeistof drukken
onderdruken II ww.; onderdrukken: met allerlei machtsmiddelen in bedwang houden
onderdrukker de; onderdrukker
onderdrumpel de; onderdorpel
onderduker de; onderduker
ondereiden, ondereggen ww.; hetz. als *ineiden*
onderende z. *onderaende*
ondergang, ondergaank de; ondergang
ondergaon I ww.; ondergaan, naar beneden gaan, onder water gaan
ondergaon II ww.; ondergaan: verduren, moeten doorstaan
ondergaoren et; ondergaren
ondergebit et; onderste deel van een kunstgebit
ondergedien et; ondergordijn, vooral: lage witte gordijnen tegen het raam
ondergreven ww.; ondergraven: onderspitten
ondergriemen ww.; vuil maken door te knoeien
ondergrond de 1. grond onder de oppervlakte 2. laag waarop men bouwt, werkt enz.
ondergronden mv.; laag gelegen land, bij de rivieren gelegen
ondergroonse de 1. ondergrondse trein, metro 2. ondergrondse beweging in W.O. II
ondergroonshuj et; hooi van de *ondergronden*
ondergroonsploeg de; diepe ploeg die de grond los maakt
ondergrös et; ondergras
onderhaand z. *onderdehaand*
onderhaandelen ww.; onderhandelen
onderhaans I bn., bw. 1. onderling, niet in het openbaar 2. in *een onderhaans volkien* lieden van laag allooi
onderhaans II bw.; onderhands, onderarms
onderhaegelen ww.; onderhagelen
onderhaelen ww. 1. de hand, stok in de hand e.d. ver naar beneden/naar achteren houden om deze vervolgens met kracht naar boven/voren te bewegen en een flinke klap geven, bijv. een kaakslag 2. een ruime bocht maken
onderhemd et; hemd onder het andere hemd
onderholen I ww.; onderhouden: onder iets, onder zich houden, aan de benedenkant houden
onderholen II ww. 1. onderhouden: verzorgen en voeden 2. in goede staat houden 3. vermanend toespreken
onderhoold et 1. voeding en verzorging 2. het in goede staat houden 3. formeel gesprek
onderhuuds bn.; onderhuids
onderkaant, onderkaante de; onderkant
onderkaaste de; onderkast, ook: onderkastletters
onderkaasteletter de; onderkastletter
onderkaeke de; onderkaak
onderkappe de; onderste deel van de kap van een schuur, vanaf de *dreegplaeten* naar beneden, naar de *muurplaete*, d.i. de balk over de muur
onderkeuning de; onderkoning
onderkeur de 1. onderscheid, verschil 2. tweede keus
onderkeutelen ww.; door keutels te laten vallen bedekken
onderkin, onderkinne de; onderkin

onderkliederen, onderklieberen ww.; knoeiend en kliederend vuil maken
onderkomen et; onderkomen
onderkrassen ww.; volkrassen
onderkroepen ww.; onderkruipen
onderkroeper de; onderkruiper
onderkroepsel et; onderkruipsel
onderlaeken et; onderlaken
onderlaoge de 1. laag grond die onder een andere laag zit 2. hout in een bedstee waarop het matras rust 3. flinke laag kleren onder de buitenste kleren die het lichaam bij kou bedekken 4. lage maatschappelijke klasse, onderlaag in sociaal opzicht
onderlest, onderlesten, onderlessend bw.; onlangs, laatst
onderlichem et; onderlichaam
onderlief et; onderlijf
onderlippe de; onderlip
ondermaegd, ondermeid de; één van de twee dienstmeiden van een boer, nl. de laagste in rang
ondermaots bn.; onder de vereiste maat
ondermeester, ondermeister de; ondermeester
ondermotten ww.; vuil maken door te morsen
ondermusse de; ondermuts
onderofdieling en var. de; onderafdeling
onderomme bw.; onderom, aan de onderkant
underoonsien et; onderonsje
onderpaaïen ww.; door op, over iets te lopen smerig maken
onderpaand et; onderpand
onderprenten ww.; met voetafdrukken bevuiten
onderschellen ww.; door licht te ploegen onder het aardoppervlak brengen
onderschilderen ww.; over iets heen schilderen
onderschoeven ww.; onderschuiven
onderschrieven ww.; onderschrijven
ondersien z. *onderst* I
onderslagbalke de; balk waaraan de stalpalen aan de bovenkant zitten
ondersni'jen ww.; ondersneuwen
onderspante de; spant van het onderste deel van het dak
onderspatteren ww.; door te spatten geheel of voor een belangrijk deel met waterdruppels, spatjes verf enz. bedekken
onderspi'jen ww.; spugend of brakend besmeuren
onderspoelen, onderspulen ww.; onderspoelen
onderst, ondersien I et; bep. kledingstuk: lijfje
onderst II bn.; onderst
onderstaon ww.; onderstaan
ondersteek de 1. ondersteek 2. iemand voor zijn die net wil kopen of verdienen: *iene ondersteek doen* 3. het gat, de steek die men maakt bij het maken van een bijenkorf
onderstikker de; ondersteekbekken
onderstoeven ww.; onderstuiven
onderstok et; onderstuk
onderstrupen ww.; onderstromen
ondertekener de; ondertekenaar
ondertied bw.; intussen, onderwijl

ondertjitten ww.; geheel of voor een groot deel natmaken door met een dunne straal op iets te richten

ondertrouwe de; degene die in ondertrouw is

onderuut bw. 1. onderuit: achterover liggend, met uitgestrekte benen 2. naar beneden 3. zakkend in prijs

onderuutglieden ww.; onderuitglijden

onderuutgruuien en var. ww.; naar beneden groeien

onderuutstraolen ww.; naar beneden bliksemen

onderverdielen en var. ww.; onderverdelen

ondervienen ww.; ondervinden

onderviening de; ondervinding

ondervingeren ww.; met de vingers smerig maken

ondervoer et; gras e.d. in het koren

ondervraogen ww.; ondervragen

onderwarp, onderwaarp et; onderwerp

onderweg bw.; onder iets vandaan

onderwegbienen ww.; onder (iets) vandaan halen door los te maken waar mee vastgebonden is

onderwegens, onderweg, onderweggens, onderwegs, onderwes bw.; onderweg: terwijl men op weg is

onderwiels, onderwiel bw.; onderwijl, ondertussen

onderwies et; onderwijs, onderricht

onderwiezen ww.; onderwijzen

onderwiezer de; onderwijzer

onderzetten ww.; begraven

onderzetter de 1. onderzetter 2. stuk van vier of vijf *waolen* onder de bijenkorf geplaatst, nl. wanneer het bijenvolk groeit

onderzi'jer de; aardappel die niet opkomt

onderzuken ww.; onderzoeken

onderzuuk et; onderzoek

ondeugde, ondeude, ondeugd de 1. het guitig, ondeugend zijn, ook negatiever: het vervelend zijn doordat men dingen uithaalt die niet door de beugel kunnen, die door anderen als erg hinderlijk worden ervaren, vandaar ook: slechte eigenschappen 2. schalkse, ondeugende streken 3. ondeugende persoon 4. gemeen paard (dat je zo een klap kan geven)

ondeugend, ondeugens bn. 1. stout, brutaal, ongezeglijk 2. op het kantje af eerlijk 3. gezegd van een gemeen paard, nl. dat je zo een klap zou kunnen geven

ondeurdocht bn.; ondoordacht

ondeurdringber bn.; ondoordringbaar

ondeurzichtig bn.; ondoorzichtig

ondielber en var. bn.; ondeelbaar

ondiepe bn.; ondiep

ondier et 1. ondiep, smeerlap 2. gemeen, kwaad dier 3. dier dat hoort tot het ongedierte, tot lastig, gevaarlijk gedierte

ondocht de; hetz. als *ondeugde*, bet. 1-3

ondoelmaotig bn.; ondoelmatig

ondreeglik bn.; ondragelijk

ondudelik bn.; onduidelijk

onegaol z. *ongaol*

oneigen bn.; minder vertrouwd, niet eigen

onen, onend z. *oonzend*

onere de; oneer
onfesoen et; onfatsoen
onfesoenlik, onfetsoenlik bn.; strijdig met het fatsoen
ongaol onegaol bn.; niet egaal, niet gelijkmatig
ongeblikt bn.; niet gebleekt
ongebruikelik bn.; ongebruikelijk
ongedaon bn. 1. zich enigszins slap voelend, enigszins ziekelijk, onwel 2. dronken 3. slecht gekleed 4. overstuur 5. in *ongedaon maeken*
ongedaonhied de; het zich enigszins slap, ziekelijk voelen
ongeheurd bn.; ongehoord
ongeheurzem bn.; ongehoorzaam
ongeheurzemhied de; ongehoorzaamheid
ongekrompen bn.; nog niet gekrompen
ongel de 1. litermaat 2. ongel, uitgesmolten vet, reuzel
ongelen ww. 1. dichtmaken door met vet in te smeren 2. stijf worden van (vet van) schapenvlees
ongeleuf et; ongelooft
ongeleuflik bn.; ongelofelijk
ongeleugen, ongeleugend bn.; ongelogen, beslist waar
ongeleuvig z. *ongelovig*
ongeliek I et; ongelijk, het geen gelijk hebben
ongeliek, ongelieks, onliek II bn. 1. verschillend, niet op dezelfde manier 2. niet recht, niet egaal, niet vlak 3. niet vereffend
ongeliekes, ongeliekens bn.; niet gelijk
ongeliekmaotig bn.; ongelijkmatig
ongelig bn.; sterk (van vet)
ongelok, oongelok et 1. tegenspoed 2. ongelukkige omstandigheid 3. ongeval, ongeluk, vaak: verkeersongeval 4. iemand die niet handig is, die voortdurend brokken maakt, ook: iemand van twaalf ambachten en dertien ongelukken 5. mispunt, rotzak, smeerlap
ongelokkig bn. 1. ongelukkig, in het ongeluk gestort 2. met een gebrek, handicap 3. onfortuinlijk, niet bep. met mazzel 4. beroerd, dieptreurig 5. onhandig, niet goed gekozen 6. ongelukkigerwijs
ongeloksspinnegien et; het tegengestelde van een *geloksspinnegien*, gezegd nl. van een klein spinnetje dat aan een draad naar beneden komt zakken voor twaalf uur
ongelovig, ongeleuvig bn.; ongelovig
ongemak, oongemak et 1. ongemak 2. ongerief, lastige kwestie
ongemakkelik bn. 1. een hinderlijk gevoel gevend, last gevend 2. onhandig, niet gemakkelijk om mee te werken 3. nukkig, lastig 4. het er gevoelsmatig moeilijk mee hebbend, verdrietig 5. ongedurig (van koeien)
ongemaotigd bn.; niet gematigd, zonder maat te houden, buitensporig
ongemest bn.; niet bemest
ongemestlaans, ongemestlaand bn.; van niet bemest land
ongemurken, ongemarkt, ongemearkt bn.; ongemerkt
ongemuuid bn.; ongemoeid
ongenaodig bw.; ongenadig
ongenoegen, ongenugen de 1. ruzie, onenigheid 2. ontevredenheid
ongeploegd bn.; zonder ploeg en veer (van planken)
ongestaodig bn.; ongestadig
ongetiede de; periode van drukke werkzaamheden op de boerderij, vooral: de tijd van de hooioogst

ongetwiefeld bw.; ongetwiefeld
ongeenstig bn.; ongunstig
ongeveerlik, ongevaelik bn.; ongevaarlijk
ongevraagd bn.; ongevraagd
ongevulig bn.; ongevoelig
ongewaopend bn.; ongewapend
ongeweten bn.; zonder dat de persoon in kwestie het wist
ongewisse bn.; wat onzeker is, onzekerheid
ongezeglik bn.; ongezeggelijk
ongezondhied, ongezondens de; het ongezond, niet gezond zijn
ongezoolten bn.; ongezouten
ongezuverd bn.; niet gezuiverd
onhaandelber bn.; onhandelbaar, koppig
onhaandig bn. 1. niet handig 2. niet gemakkelijk te hanteren
onhaanzem bn.; onhandig
onhaelber bn.; onhaalbaar
onhebbelik bn.; onhebbelijk, lastig, koppig, met moeilijke karaktertrekken
onhemmel bn. 1. smerig, niet erg schoon 2. niet erg knap
onherkenber bn.; onherkenbaar
onheurber bn.; onhoorbaar
onhooldber bn.; onhoudbaar
onhuur, onuur, onguur bn. 1. guur: van het weer 2. smerig, haveloos, onverzorgd 3. onbeschaafd, ruw, boefachtig 4. in hoge mate (boos)
onhuuslik bn.; ongezeilig, koud aandoend
onienighied de; onenigheid, twist
oniens bn.; oneens
onkaant bn. 1. onkant 2. niet vlak, niet egaal, oneffen
onkarkelik bn.; onkerkelijk
onkepaobel bn. 1. niet capabel, niet in staat iets te doen, niet geschikt 2. over weinig financiële middelen beschikkend
onklaor bn. 1. defect, kapot, in het ongerede 2. enigszins ziek, niet fit 3. niet gereed, niet klaar om iets te gaan doen
onknap bn.; niet knap, niet fraai van uiterlijk
onkool z. *omkool*
onkostereken de; onkostenrekening
onkruderig bn.; met (veel) onkruid
onkruud et; onkruid
onkruudboel de; rommel die uit onkruid bestaat
onkruudeide, onkrudeeide, onkruudegge de; speciale eg om het onkruid uit de grond te trekken
onkruudgewas et; planten zoals brandnetels, distels enz. die als onkruid worden beschouwd
onkruudgruui en var. de; groei van het onkruid
onkruudhoekien et; stukje grond waar alleen onkruid groeit
onkruudrommel de; rommel die het onkruid is
onkruudschoffel de; schoffel
onkruudschoffelen ww.; schoffelen
onkruudwieden ww.; wieden
onkruudzi'je, onkruudzeve de; fijne zeef met behulp waarvan men onkruidzaad e.d. uit het graan zeft
onlaand et; niet ontgonnen land, woest land, braakliggend of verwaarloosd, slecht land

onledig bn. 1. onledig, bezig 2. leeg, met een gevoel van nutteloosheid doordat men niks te doen heeft

onledighied de; het onledig zijn

onlee het, in *in onlee raeken* in de problemen raken, in het ongeluk worden gestort

onliedig bn.; onlijdbaar, ondragelijk

onliek z. *ongeliek* II

onmak bn.; niet mak, niet gemakkelijk om mee om te gaan

onmaotig bn.; onmatig; buitensporig

onmeenselik bn.; onmenselijk

onmeenske, onmeens, onmeense et; onmens, wrede persoon

onmeetber bn.; onmeetbaar

onmetelik bn.; onmetelijk

onmeugelik, onmogelik bn. 1. niet kunnende gebeuren 2. lastig, vervelend

onmeugend I bn.; onbetamelijk, ongepast

onmeugend II bw.; in hoge mate

onmis bn.; verkeerd, onjuist

onnetuurlik bn.; onnatuurlijk

onneudig, onnodig, onnorig bn.; onnodig

onneumelik z. *onnumelik*

onneuzel bn. 1. onnozel 2. dom, onhandig, ondoordacht 3. onschuldig 4. zeer weinig, onbeduidend

onneuzelhied de; onnozelheid

onneuzelweg bw.; op onnozele wijze

onnorig z. *onneudig*

onnumelik, onnuumlik, onneumelik bn.; onnoemelijk, zeer groot, veel enz.

onnut I de 1. iemand zonder waarde, persoon die nergens voor deugt 2. het niet nuttig zijn

onnut II bn.; niet nuttig, ondienstig

onofgewarkt bn.; onafgewerkt

onofhaankelik bn.; onafhankelijk

onofscheidelik bn.; onafscheidelijk

onogelik bn.; onooglijk

onophooldelik bn.; onophoudelijk

onpasse, onpas bn. 1. niet nodig, ongelegen 2. *in onpas raeken*: misselijk worden

onranjes z. *oraanjs*

onraod et 1. onraad, iets dat de omgeving, het huis onveilig doet zijn 2. bep. kinderspel: bep. vorm van verstoppertje

onrecht I 1. onrecht, onbillijkheid 2. in *te(n) onrechte* ten onrechte

onrecht II bn. 1. kranig: binnenstebuiten 2. onterecht, onjuist

onrechtmaotig bn.; onrechtmatig

onrechtveerdig bn.; onrechtvaardig

onredde, in *te onredde* in het ongerede

onremers, oeremes, oremes, orebes, remes, hoeriebes bw., bw. 1. ontevreden, boos 2. overstuur 3. vreemd in z'n hoofd, een beetje getikt, overspannen

onrendaobel bn.; onrendabel

onriegelmaotig en var. bn., bw.; onregelmatig

onriepe bn.; onrijp

onruut et; onkruid

onschaedelik bn.; onschadelijk

onscharp bn.; onscherp

onsjog, onsjogge, onsjoeg bn.; lelijk van gelaat

onslicht bn.; niet recht, niet egaal, niet vlak
onsoortig bn.; niet van het goede soort, met te weinig kwaliteit
onstaandvastig bn.; onstandvastig
onstee zn.; hinder, last
onstumig bn. 1. wild, op heftige wijze 2. wild, buig
onstuur I zn., in *in onstuur* in wanorde
onstuur II bn. 1. in de war, in wanorde 2. overstuur, in het ongerede
ontaord bn.; ontaard, ontworteld
ontaorden ww. 1. slechter worden 2. de band met de eigen achtergrond verliezen, ontworteld raken, veelal in erg negatieve zin: op drift raken, tot een slechte levenswijze geraken
ontarven, ontaarven bn.; onterven
ontblaederen ww.; ontbladeren
ontbokselen ww.; ontfutselen, ontstelen, iemand iets afnemen
ontcieferen ww.; ontcijferen
ontdaon bn.; ontdaan, ontroerd
ontdoen ww. 1. ontdoen 2. iets verborgen, geheim houden voor iemand
ontdujjen, ontduien, ontduuien ww.; ontdooien
ontduken ww.; ontduiken
ontelber bn.; ontelbaar
onteten ww.; alles opeten, zodat de ander niets meer heeft
ontfarmen, ontfaarmen ww.; ontfermen
ontflodderen ww. 1. ontvliegen 2. ontsnappen, ontkomen
ontfloepen ww.; met een floepende beweging ontsnappen
ontflutten ww. 1. met een snelle beweging ontsnappen 2. zich laten ontvallen, iets zeggen dat men beter niet had kunnen zeggen
ontfokselen, ontfosselen, ontfotselen ww.; ontfutselen
ontgaon ww. 1. aan iemands aandacht ontsnappen, vergeten worden 2. niet begrijpen, niet kunnen laten doordringen 3. niet kunnen profiteren van, niet kunnen genieten van waar men bij had willen zijn, het net niet krijgen van een prijs e.d.
ontgappen ww.; door te gappen afnemen
ontgellen ww.; ontgelden
ontgeven bn.; enigszins vochtig door dooi
ontglieden ww. 1. glijdend laten vallen, ook glijdend laten ontsnappen 2. verstrijken, langzamerhand opraken
ontglippen ww. 1. ontglijden, glijdend ontsnappen 2. uit de herinnering geraken 3. verstrijken voor men er erg in heeft 4. zich laten ontvallen
ontgronnen ww.; ontgronden: de bovenste laag weggraven
ontgrunen, ontgreunen ww.; ontgroenen
ontgruning de; ontgroening
ontgruuien, ontgrujjen, ontgruieren ww.; ontgroeien
onthaand bn.; onthand
onthael et; onthaal
onthaelen, onthaolen ww. 1. ontnemen, ontfutselen, stiekem afpakken 2. tracteren, onthalen
onthanen ww. 1. onthand doen raken 2. afhandig maken
ontheufden ww.; onthoofden
ontholen ww. 1. niet geven 2. zich onthouden van 3. verzwijgen, niet vertellen 4. niet vergeten
ontholing de; onthouding
onthoold, onthool et; onthoud, geheugen
onthoolder de 1. iemand die onthoudt 2. geheelonthouder

onthut et 1. drukte, lastig gedoe 2. oponthoud
ontiede, ontied de; ontij: d.i. wanneer het donker is en dus minder veilig; ook: guur, onstuimig weer
ontiederig bn., bw. 1. zo afwijkend dat het in een ander jaargetijde hoort, zoals: flinke kou in de zomer, ongewone warmte in de winter; vaak algemener: met vervelend, guur, onstuimig weer, met koud, nat weer 2. er ongezond, slecht uitziend 3. smerig, verfomfaaid
ontiedig bn.; erg vroeg, te vroeg
ontiegelik bw., bn.; erg, in hoge mate, ontegelijk
ontierig bn.; niet bep. florissant, niet goed gedijend (van gewas, dieren)
ontjatten bn.; ontstelen
ontkneuping de; ontknoping
ontkniepen ww.; ontsnappen
ontknobbelen ww.; afpakken, afnemen
ontkommen, ontkoemen ww. 1. ontsnappen; *D'r is gien ontkommen an* het valt niet te vermijden 2. ontglippen 3. verstrijken zonder dat men er erg in heeft 4. niet opgemerkt worden 5. niet krijgen, aan iemands neus voorbijgaan, terwijl men er juist graag bij wilde zijn
ontkriegen ww.; afnemen, afpakken
ontkrimpen ww.; door te krimpen verliezen
ontkroepen ww. 1. wegkruipen voor iemand, veelal om te ontkomen aan iets 2. zich onttrekken aan, weten te ontkomen aan
ontkroeper de; iemand die voor iets weg probeert te komen
ontlaoten ww.; ontlaten: zacht, enigszins nat worden van ijs, sneeuw, bevroren grond, nl. als gevolg van de invallende dooi
ontlaotend, ontlaoten bn.; met zeer lichte dooi, zodat het ijs, de sneeuw, de bevroren grond zacht wordt, enigszins nat wordt
ontlienen ww.; ontlenen
ontlopen ww. 1. ontlopen 2. mislopen, missen
 uit iets lopen, wegvloeien 4. verschillend zijn, in *mekeer ontlopen*
ontluzen ww.; ontfutselen, afpakken
ontmaantelen ww.; ontmantelen
ontmaeken ww.; onterven
ontnaoderen ww. 1. in beslag nemen, onteigenen 2. afpakken, stelen
ontnochteren ww.; ontnuchteren
ontpakken ww.; afpakken
ontploffingsgeveer et; ontploffingsgevaar
ontraoden ww.; ontraden
ontrief et; het ontrieven, het ongemak dat de ander heeft door iets voor je te doen
ontritsen ww.; snel uit iemands handen trekken
ontroegelen ww.; ontvallen (door *roegelen*)
ontrumen ww.; ontruimen
ontruiming de; ontruiming
ontschellen ww.; onschorsen
ontschieten ww. 1. ontschieten 2. ontvallen (door zeggen) 3. verstrijken (van de tijd)
ontslaon ww.; ontslaan
ontsluten ww.; ontsluiten
ontsluting de 1. het ontsluiten 2. het ontsluiten bij de geboorte
ontsnobbelen ww. 1. ontglippen 2. aftroggelen, afnemen
ontspringen ww. 1. door weg te springen ontsnappen 2. z'n oorsprong hebben
ontspruten ww.; ontspruiten (lett.)
ontstaon I et; ontstaan

ontstaan II ww.; ontstaan: zich gaan voordoen, worden
ontsteking, ontstekinge, ontsteken de; ontsteking
ontsteuken bn.; ontstoken
ontstrieden ww.; ontstrijden
onttroggelen ww.; aftroggelen
onttugrig bn.; met veel onkruid
ontuug et 1. onkruid 2. slechte mensen, volk van laag allooi, ook: kwajongens 3. ongedierte
ontuugeide de; hetz. als *onkruudeide*
ontuugeiden ww.; eggen van onkruid
ontuugwieden ww.; wieden van onkruid
ontuugzi'je, ontuugzeve de; hetz. als *onkruudzi'je*
ontvallen ww.; ontvallen
ontvenen ww.; het veen weggraven, van de veenlaag ontdoen
ontvening de; het ontvenen
ontvreten ww.; eten, vreten zodanig dat de ander niks meer heeft, niks krijgt
ontwaezemen ww.; ontwasemen
ontwaopenen ww.; ontwapenen
ontwaopening de; ontwapening
ontwarp et; ontwerp, plan, schets
ontwarpen ww.; ontwerpen
ontwassen ww.; ontgroeien
ontweiden ww.; ontweien, de ingewanden verwijderen
ontwieken ww. 1. ontwijken: om een botsing te voorkomen 2. iemand mijden 3. zaken mijden
 die problemen kunnen opleveren of waarvoor men zich zou moeten inspannen
ontwiekend bn.; ontwijkend
ontzegelvörke de; bep. vork om mee te ontzegelen
ontzitten ww.; afnemen, kleiner worden (van de maan)
onuur z. *onhuur*
onuutspreekber bn.; onuitspreekbaar
onuutstaonber bn.; onuitstaanbaar
onvaaste bn. 1. onbestendig 2. niet stevig staand
onvatber bn.; onvatbaar
onveraanderd bn.; onveranderd
onveraanderlik bn.; onveranderlijk
onverbiddelek bn. 1. onvermurwbaar 2. zonder twijfel, onafwendbaar
onverdielt, onverdeeld bn.; onverdeeld
onverdocht bn.; zonder dat men erop verdacht is
onverdreegzem bn.; onverdraagzaam
onverdregelik bn.; onverdraaglijk
onverdreuten bn.; onverdrotten
onverklaorber bn.; onverklaarbaar
onverlaot de; onverlaat
onverlocht bn.; onverlicht
onvermeugend bn.; zonder vermogen, zonder veel geld te bezitten
onvermuuiber en var. bn.; onvermoeibaar
onverneuden, onverneugen bn.; onnodig
onverscheiden bn.; onverdeeld (van een boedel)
onverschil de; onverschillig iemand
onverschillighied, onverschilligens de; onverschilligheid
onversleugen bn.; zonder zich er iets van aan te trekken

onversneden bn. 1. niet in stukken gesneden, niet versneden 2. strak, zonder onderbreking 3. onversneden, echt, zuiver
onverstaand et 1. domheid, het onverstandig zijn 2. iemand die zich zeer onverstandig, dwaas gedraagt
onverstaandig, onverstanig bn.; onverstandig
onverstaonber bn.; onverstaanbaar
onversteurber bn.; onverstoortbaar
onversturven bn.; hetz. als *onbesturven*
onvertaelber bn.; onvertaalbaar
onverteugen, onvertogen bn.; onvertogen
onvervangber bn.; onvervangbaar
onverwaachs, onverwaacht, onverwaas bn., bw.; onverwacht, onverwachts
onverweeglik bn.; onbewegelijk
onverziens, onverzien, onverveurziens bw.; ongezien, zonder dat men het zag/aan zag komen
onveurdelig, onveurdelig bn.; onvoordelig
onveurspelber bn.; onvoorspelbaar
onveurstelber bn.; onvoorstelbaar
onveurzichtig bn.; onvoorzichtig
onveurzien bn. 1. van te voren niet voorzien 2. z. *onverziens*
onvlak bn.; niet egaal, niet effen
onvoege, onvoeg bn. 1. onnet, onbeleefd, onwelgevoegelijk, onbeschaafd 2. ruw in de omgang 3. onhandig, ongeschikt 4. lelijk, slecht om te zien 5. enigszins smerig
onvolgruud en var. bn.; onvolgroeid
onvri'j bn.; onvrij, zodanig dat men gemakkelijk gezien kan worden
onvrunde, onvrinde de; onmin, *in onvrunde wezen*: niet met elkaar kunnen opschieten
onvrundelik bn.; onvriendelijk
onwaor bn.; onwaar, niet waar
onwaorhied de; onwaarheid
onwark et; erg zwaar, smerig, vervelend werk, werk dat niet te doen is
onwarkber bn.; niet te doen, erg moeilijk te verrichten
onwarkelik bn.; onwerkelijk
onwarkzem bn.; smerig, zwaar, onhandig om te doen, te verrichten
onwarschienlik bw.; onwaarschijnlijk
onweer et 1. onweer 2. slecht weer 3. plezierige drukte; vooral: gebeurtenis van een geboorte, begin daarvan
onweerde de; onwaarde, het zonder waarde zijn
onweerdig bn. 1. zonder waarde 2. niet waardig, niet verdienend 3. niet waardig, verachtelijk
onweersachtig bn.; onweerachtig
onweersbesien et; donderbeestje
onweersbujje en var. de 1. onweersbui, donderbui 2. rauwe persoon
onweerskaans de; kans op onweer
onweerskop de; donderkop
onweerslocht de; onweerslucht
onweersschore de; onweersbui
onweersslag de; donderslag
onweerstaonber bn.; onweerstaanbaar
onweersvliegien, onweersmoggien et; onweersbeestje
onweersvoegel, onweervoegel de 1. meeuw 2. rauwe persoon
onweersvossien et; korte vorstperiode
onwennighied, onwennigens de; het onwennig zijn

onwerig bn. 1. onweersachtig 2. van het weer: slecht, wild, onstuimig 3. van personen, dieren: onstuimig, wild 4. gezegd van de situatie dat er een kind geboren gaat worden

onwetens I de; onwetendheid

onwetens, onweten, onwetend II bn.; zonder te weten wat men doet, zonder er erg in te hebben

onwies bn. 1. onverstandig, onwijs, dwaas, gek 2. in dwaze, hoge mate

onwieze et 1. onwetendheid, toestand waarin men weinig weet 2. dwaze, idiote, onwijze toestand of graad

onwillig bn.; weerspannig

onwis, onwisse bn.; onwis, onzeker

onzaakelijk bn.; onzakelijk

onziedig bn.; onzijdig

onzillig bn.; onzalig, niet bep. florissant

onzuver bn.; onzuiver

ooftmaond de; oktober

oogdoek de 1. doek die men voor de ogen langs doet, blinddoek 2. ooglapje: ter bescherming van het oog

oogdruppen, ogedruppen mv.; oogdruppels

ooggetuge de; ooggetuige

ooghielkunde de; oogheelkunde

oogkwaol, oogkwaole de; oogkwaal

ooglappe de; oogklep

oogmark et 1. oogmerk, doel 2. merkteken

oognaegel de; bep. pen, nagel om een *bi'jedoek* mee vast te zetten

oogstbloot bn.; ontdaan van het te oogsten gewas

oogstmaond de 1. oogstmaand, nl. augustus 2. maand waarin men oogst

oogstriepe bn.; oogstrijp

oogwink, oogwenk zn.; oogwink

ooie de; bep. plant: ui

oold I et; oud

oold II bn.; oud, bijv. *zes jaor oold*

Oold-Appelsche et; plaatsnaam: Oud-Appelscha

Oold-Appelscher, Oold-Appelschester bn.; van, m.b.t. *Oold-Appelsche*; zelfst.: iemand uit die plaats

oold-katteliëk bn.; oud-katholiek (ook zelfst.)

ooldachtig bn.; oudachtig

oolde de 1. oudeheer, vader, echtgenoot 2. (mv.) ouders 3. persoon zoals hij/zij vroeger was

Ooldeberkoop z. *Berkoop*

ooldebessienhuus et; tehuis voor bejaarden

ooldedagveurziëning de; oudedagvoorziening

Ooldehooltpae z. *Hooltpae*

Ooldehooltwoolde z. *Hooltwoolde*

Ooldehooltwoolder en var. z. *Hooltwooldiger*

Ooldehoorn et; plaatsnaam: Oudehorne

ooldejaor, ooldjaor et 1. oudejaar, de laatste dag van het jaar 2. het jaar dat voorbij is

ooldejaorsaovend de; oudejaarsavond

ooldejaorsdag de; oudejaarsdag

ooldejaorsnaacht en var.; oudejaarsnacht

ooldejaorsploeg de; groep die een gemeenschappelijke oudejaarsviering op touw zet (met een stunt, aanbiedingen van goede gaven aan verenigingen e.d.)

ooldejaorssleper, ooldejaorstoger de; elk die; volgens traditie; grappen wilde uithalen door landbouwwerktuigen enz. weg te halen en ergens anders in het dorp te plaatsen

Ooldejuije et; bijnaam voor *Ooldemark*

ooldeklonie, oleklonie, ooldeklonje en var. de; eau de cologne

Ooldelaemer, Oollaemer et; plaatsnaam: Oldelamer

Ooldelaemster, Ooldelemster en var. bn.; van, uit *Ooldelaemer*; zelfst.: iemand uit dat dorp

ooldemanludepraot de; praat, kenmerkend voor oude mannen

ooldemannehuus et; tehuis voor bejaarde mannen

Ooldemark, Ooldemaark et; plaatsnaam: Oldemarkt

Ooldemarker bn.; van, m.b.t. *Ooldemark*; zelfst.: iemand uit die plaats

oolder de 1. elk van beide leden van een ouderpaar 2. leeftijd, ouderdom

oolderaovend de; ouderavond

oolderdom de 1. iemands leeftijd 2. hoge leeftijd 3. de tijd dat iets bestaat 4. mensen die oud zijn, de oudste generatie

oolderdomsasma de; ouderdomsastma

oolderejaors mv.; ouderejaars

oolderen mv.; ouderen

oolderhuus et; ouderhuis

oolderlik bn.; ouderlijk

oolderling de; ouderling

oolderschopsverlof et; ouderschapsverlof

oolderwets bn.; verouderd, ouderwets

oolderwetsighied de; het ouderwets zijn

Ooldetriene, Ooltriene et; plaatsnaam: Oldetrijne

Ooldetrienster, Ooltrienster bn.; van, m.b.t. *Ooldetriene*; zelfst.: iemand uit dat dorp

ooldewieve-achtig bn., bw.; als een oud wijf

ooldewievehuus et; tehuis voor bejaarden

ooldewievekneupe, ooldewieveknope de; gewone, dubbele knoop, ook wel: verkeerdgelegde knoop

ooldewievekoeke de; bep. zachte, vetarme ontbijtkoek

ooldewievepraot, ooldwievepraot de, et; oudewijvenpraat

ooldewievesteek de; bep. breisteek

ooldewievezoemer, ooldewievezommer de; oudewijvenzomer

ooldewievig bn.; als een oud wijf

ooldhied de 1. het oud zijn van iets, ouderdom 2. het verre verleden 3. vondst, voorwerp uit oudere tijden, antiek voorwerp, ding van vroeger met waarde

Ooldhooit- z. *Hooit-*

ooldiezerkoopman de; handelaar in oud ijzer

ooldjaor, ooldjaor- z. *ooldejaor(-)*

ooldmelkt, ooldmelkte bn.; gezegd van een koe die haast droog moet staan; ook zelfst.

ooldomke, ooldome, ooldoom de; oudoom

ooldroest et; oude, versleten voorwerpen: vooral van ijzer

oolds I in *bi'j oolds* van ouds

oolds II bn.; oudachtig, nogal oud eruitziend, smakend enz.

ooldsen, verooldsen ww.; merkbaar ouder worden

ooldsher, in *van ooldsher* van oudsher

ooldste de; oudste persoon, eerstgeborene

ooldvader de; oud dier, ook: dikke vis die men vangt, dikke haas die men door jagen of stropen pakt

ooldwies bn.; vroeg wijs, als bij ouderen

ooldwievepraot z. *ooldewievepraot*
Oollaemer z. *Ooldelaemer*
Oollaemster z. *Ooldelaemster*
Ooltpae, Ooltpae- z. *Hooltpae(-)*
Ooltriene z. *Ooldetriene*
Ooltrienster z. *Ooldetrienster*
oom, oom- z. *omke(-), om* I
oonge- z. *onge-*
oons I et 1. ons 2. hoeveelheid van een ons
oons II vn.; ons, niet-onderwerpsvorm bij *wi'j* wij
oons III bez. vn.; ons, bijv. *oons vool* ons veulen
oonskladde de 1. papieren zak waarin men thee, gort etc. met het gewicht van een ons verpakt
oonsknot de 1. knot garen, wol van honderd gram
oonzen, oonzend, oonzes, onen, onend zn.; die, dat van ons
oor et 1. oor of daarop lijkend deel van iets 2. breed deel van een zeisblad
oorapperaot et; gehoorapparaat
oorbelle de; oorbel
oord et 1. oord 2. ½ liter 3. liter 4. maatbeker van ½ of 1 liter 5. snijdend deel van het zeisblad, punt ervan of deel tegen de zeisboom 6. punt van de ploeg
oorbescharmer de; oordopje
oordiel, oordeel et; oordeel
oordielen, oordelen ww.; oordelen
oordmaot de; maatbeker van een halve liter
oordoppe de; oordopje
oordruppen, oordruppels ww.; oordruppels
oorholte de; het inwendige oor, opening naar het oor in de oorschelp
ooriezer et 1. oorijzer 2. pet (gekscherend)
ooriezerhoetien et; hoedje op het oorijzer
ooriezerknoppe de; elk der knoppen ter weerszijden van een oorijzer
ooriezermusse, ooriezersmusse de; oorijzermuts
ooriezernaalde, veurheufdsnaalde, de; bep. sieraad met edelstenen, op het voorhoofd gedragen
ooriezerspeld de; speld met behulp waarvan de oorijzermuts vastgezet werd
oorkappe de; bep. kap die paarden over de oren kregen in de winter
oorkleppe de; oorklep
oorknoppe de; oorknop
oorkroeper de; oorwurm
oorlam et; borrel
oorlappe de 1. kapje van zwarte stof dat een paard op elk der oren kreeg wanneer het de lijkwagen trok 2. elk der oorwarmers, kleppen om de oren te beschermen tegen de kou, nl. aan elk der uiteinden van een beugeltje dat men op het hoofd zette
oorlelle de; oorlel
oorlinkien et; hetz. als *holing*: duimeling, vingerling
oorloggien, in *oorloggien speulen* oorlogje spelen
oorlogslevend et; veel lawaai
oorlogsmu bn.; oorlogsmoe
oorlogspad, in *op et oorlogspad wezen* op het oorlogspad zijn
oorlogsschae de; oorlogsschade
oorlogsschip et 1. oorlogsschip 2. (mv.) grote klompen
oorlogsstarkte de; oorlogssterkte, de sterkte om oorlog te kunnen voeren

oorlogstuug et; oorlogstuig, vooral: de wapenen waarmee men oorlog voert
oorlogswinst de; oorlogswinst
oormark et; oormerk
oormusse de; bep. muts die de oren bedekt
oorpiene de; oorpijn
oorschelle de; oorlel
oorschulpe, oorschelpe de; oorschelp
oorslag de; borstrok
oorsoezen et; het hebben van oorsuizingen
oorspronkelijk bn. 1. aanvankelijk, in oorsprong 2. origineel, niet nagevolgd
oortien et; oortje
oorveeg de; oorveeg, oorvijg
oorwaarmer en var. de; elk der oorwarmers, kleppen om de oren te beschermen tegen de kou
oorwattien et; watje in het oor
oorworm, oorwurm de; oorworm
oorzaeke en var. de; oorzaak, iets dat het genoemde veroorzaakt
oorzaekelik bn.; oorzakelijk
oorzeerte de; oorpijn
oost et 1. oostelijke richting 2. oostkant van een dorp of streek, bijv. *Ze woont op 't oost*
Oost-Stellingwarf et 1. naam van de oostelijke gemeente van *Stellingwarf*
Oost-Stellingwarver I de; iemand uit de gemeente *Oost-Stellingwarf*
Oost-Stellingwarver II bn.; uit, m.b.t. *Oost-Stellingwarf*
oostaende, oostende et; oosteinde, oostelijk einde van een dorp of van een streek, zoals in de oude benaming voor *Oost-Stellingwarf*, nl. *Stellingwarf-Oostaende*
oostbuurte de; oostelijke buurt
oost, oosten bn.; uit het oosten
oostelik bn.; oostelijk
oostenregen de; regen uit het oosten
Oostenrieker bn.; uit, van, m.b.t. Oostenrijk, ook zelfst.: iemand uit Oostenrijk
oostenwiend de; oostenwind
oosterbuurt de; aparte eenheid voor burenplicht in het oostelijke deel van bep. dorpen
oosterd de; oostelijk deel, richting
oosteres de; oostelijk gelegen es
oosterheertien et; oostenwind
oosterpeertien et; blauwe libel, kleine libel, waterjuffer
oosters bn.; oosters, uit oostelijke richtingen
Oosterstreek de; plaatsnaam: Oosterstreek, tussen *Buil* en *Noordwoolde*
Oosterstreker bn.; van, m.b.t. *Oosterstreek*, ook zelfst.: iemand uit die plaats
Oosterwoolde et; plaatsnaam: Oosterwolde, hoofddorp van *Oost-Stellingwarf*
Oosterwooldemer, Oosterwooldiger I de; iemand uit *Oosterwoolde*
Oosterwooldemer, Oosterwooldiger, Oosterwoolder II bn.; van, m.b.t. *Oosterwoolde*, vgl. *Oosterwooldemer mark*
oostgreens, oostgraens de; oostelijke grens
oosthoek, oosthoeke de; oostelijke richting, vooral: oostelijk gedeelte van een gebied, met name vanuit het perspectief van de inwoners van het westelijk deel van *Stellingwarf*: oostelijk *West- Stellingwarf*, ook wel: met inbegrip van *Oost-Stellingwarf*
oostkaant, oostkaante de; oostelijke kant, oostelijke richting
oostziede de; oostelijke zijde, kant

op-en-daele bn. 1. op en neer, naar omhoog en weer naar beneden 2. heen en weer, heen en terug 3. met wisselend verloop van gunstige en minder gunstige toestanden

opbaggeren bw.; met een laag veenspecie ophogen

opbakken, opbakt, opgebakken I bn.; opgebakken

opbakken II ww.; opbakken: opwarmen door te bakken

opballen ww.; een stuk leer tegen de onderkant van een klomp zetten

opbaokeren z. *opblaekeren*

opbaoren ww.; opbaren

opbargen ww.; opbergen, wegbergen

opbeffen ww.; zich fraai kleden

opbeker ww.; opfleuren, aansterken na ziekte, opkikkeren

opbeteren ww.; beter worden

opbeuren ww. 1. optillen 2. opvrolijken

opbienderen, opbienen ww.; met stevige pas lopen, hard lopen

opbienen ww. 1. naar omhoog omslaan en daar vastbinden 2. van boven vastbinden, dichtbinden 3. bijeen binden, samenbinden, met name van garven 4. het gemaaid koren op een akker samenbinden tot garven

opblaekeren, opbaokeren ww.; warmer worden: van iemand die koud was geworden

opblaosber bn.; opblaasbaar

opblaasboot de; opblaasboot

opblaozen ww. 1. doen opzwellen door lucht in te blazen 2. opscheppen, zwetsen 3. door een ontploffing in de lucht laten vliegen 4. z. *opgeblaozen*

opblaozer de; opschepper

opblaozerig bn.; opschepperig, bluffend

opblieken ww.; droog worden

opblieven ww.; opblijven

opbluuien, opbluijen, opbluien ww. 1. opbloeien, tot bloei komen 2. verschijnselen van tochtigheid, bronschtigheid vertonen 3. een mooie uier krijgen

opboeren, opboerken, opburken ww.; oprispen

opboerken ww. 1. in *tegen iene opboerken kunnen* net zo goed of beter z'n bedrijf kunnen uitoefenen dan de ander 2. steeds meer succes hebben met z'n bedrijf, zich een betere maatschappelijke positie verwerven

opbokselen ww.; opschieten, voortmaken

opbolsteren ww. 1. uitzetten, opbollen: van met name grote plukken hooi, hooi dat in zwelen komt/licht

opboolten ww. 1. hetz. als *opstriecken* bet. 4

opboren ww. 1. door boren e.d. een gat wijder maken 2. open maken, toegankelijk maken door te graven of te boren

opbosselen ww.; borstelen zodat hetgeen geborsteld wordt weer fraaiër oogt

opbossen ww.; tot bossen maken, opbundelen

opbouwen ww. 1. opbouwen 2. een iets diepere ploegvoor maken met hogere randen

opbouwwerker de; opbouwwerker

opbranen ww. 1. door in vlammen te doen opgaan vernietigen, opruimen 2. door brand verwoest raken 3. geheel verbruiken, geheel op raken door branden

opbreken ww. 1. uit elkaar halen en meenemen, oppakken en meenemen 2. beëindigen en verkopen 3. losbreken, openbreken 4. losmaken en verplaatsen, opnieuw stapelen 5. weggaan 6. na de bevruchting weer tochtig worden 8. spijt van iets krijgen, ervoor boeten 9. oprispingen hebben

opbreker de; koe die *opbreekt*, z. *opbreken* bet. 6

opbrengen de 1. grootbrengen, opvoeden 2. wild naar de jager brengen: door de hond 3. gevangen nemen en opsluiten 4. zoeken, tikken van de andere kinderen 5. aan opbrengst, geld opleveren 6. aanleveren, aandragen voor verkoop 7. een eind tegemoet brengen, naar een bep. punt brengen 8. in staat zijn te doen, uitvoeren

opbrenger de 1. kind dat de anderen moet zoeken bij verstoppertje 2. hetz. als *anbrenger*

opbrengst, opbringst de; opbrengst

opbroezen ww.; flink tekeergaan tegen de ander

opbroonzen ww.; opbronzen

opbruken ww.; opgebruiken

opbruuien ww.; gaan broeien

opbullen, oppullen ww.; bol, rond gaan staan

opbulken ww.; boeren laten

opbulsteren ww.; opbollen, bol gaan staan

opburken z. *opboeren*

opdaegen ww.; opdagen

opdaenken ww.; bedenken

opdaenksel et; bedenksel

opdaon ww.; gedaan, met ontslag

opdi'jen ww. 1. uitzetten, opzwellen 2. groter worden, opgroeien 3. gezonder worden

opdichten ww.; laten horen, vertellen

opdielen, opdelen ww.; opdelen: verdelen

opdisseri'je de; het voortdurend koekjes e.d. presenteren

opdoeken ww. 1. opdoeken 2. met een doek een bijenkorf afsluiten 3. weggaan

opdoen ww. 1. opslaan, naar boven vouwen, schuiven e.d. 2. opdienen, op tafel zetten 3. verwerven, verkrijgen 4. oplopen, ongewild krijgen 5. aansteken, aandoen 6. zich opdirken, zich opmaken 7. opsteken, aan informatie krijgen

opdonder de 1. harde klap, slag, stomp 2. flinke tegenslag

opdonderen ww.; oplazeren, vertrekken

opdondertien et; kleine persoon

opdossen ww.; opdirken, uitdossen

opdouwer de 1. iemand die de ander voortduwt, omhoog drukt e.d. 2. stevige duw 3. stevige aanmoediging, aansporing

opdraeven ww. 1. naar boven draven 2. dravende een bep. richting nemen 3. iemand laten opdraven (in verb.)

opdregen ww. 1. opdragen, gelasten 2. bij het dragen verworden 3. begraven 4. aanbieden om te eren; *opdreugen an* opgedragen aan

opdreugen, opdrugen ww.; droog, droger worden of doen worden

opdri'jen ww. 1. opwaarts draaien 2. met een zwaai een bep. richting nemen, een bep. richting inslaan 3. in *touw opdri'jen* tot hoorntouw ineen draaien 4. door aan te trekken of te draaien stevig vastbinden, afknellen, afbinden 5. het licht aandoen door de schakelaar om te draaien 6. ergens voor opdraaien

opdrieven ww. 1. aan komen drijven, op komen zetten 2. opjagen 3. op overdreven wijze doen stijgen 4. in een bep. richting doen gaan door er achteraan te drijven

opdroesen z. *opdrusen*

opdruk de; opdruk

opdrokken ww. 1. opduwen, door te duwen voortbewegen 2. omhoogduwen 3. zich op de buik liggend op de armen opdrukken

opdrokker de 1. handeling van het opdrukken, opduwen 2. opduwboot, ook wel: motor aan de achterkant van boot 3. bemoedigend, stimulerend woord

opdrugen z. *opdreugen*

opdrusen, opdroesen ww.; opscheppen
opduj, opdui, opduui de; opdooi
opdujjen en var. ww.; opdooien
opdukelen ww.; opduikelen
opduken ww. 1. boven water komen 2. plotseling verschijnen of opnieuw verschijnen 3. boven water brengen
opdupen ww.; uit het water halen, vooral: water scheppen met een emmer e.d..
opeten ww. 1. opeten 2. opmaken (van geld, bezit)
opduvelen ww.; weggaan, oplazeren
opfietsen ww.; met iemand fietsen
opflikken ww.; herstellen, weer netjes maken, oplappen
opflikkeren ww. 1. oplazeren, opdonderen 2. oplappen, herstellen, verbeteren, opleven 3. sterk lichtend opvlammen
opfloepen ww.; aanflitsen
opfokkertien et 1. dier dat i.p.v. door de eigen moeder door de mens wordt grootgebracht 2. armzalig dier
opfroonselen ww.; gekreukt, frommelig worden
opgaasten ww.; bijeenbrengen van garven
opgadderen ww.; in *de kost opgadderen* inkomsten verwerven door div. klussen enz.
opgaeren z. *opgeren*
opgaersel z. *opgeersel*
opgaffelen ww.; met een vork stro e.d. opschudden
opgaon ww. 1. rijzen, stijgen 2. omhoog gaan 3. omhoog gaan en daardoor zichtbaar worden 4. verloren raken in een groter geheel en daardoor zijn herkenbaarheid verliezen 5. zich zodanig in iets verdiepen dat men voor iets anders nog nauwelijks belangstelling heeft 6. het toneel betreden 7. op iets gaan 8. op raken 9. zich samen met iemand begeven naar, samen oplopen 10. gaan branden, aanflitsen 11. juist zijn, acceptabel zijn
opgaonde bn. 1. opkomend 2. opwaarts gericht, omhoog lopend 3. naar achteren doorlopend
opgaove de 1. zware taak, kwelling 2. hetgeen meegedeeld of vermeld wordt 3. in *een ni'je opgaove in een tidschrift* e.d.: een nieuw stuk, een nieuwe serie
opgebakken z. *opbakken* I
opgeblaozen, opblaozen bn.; opgeblazen
opgedirkt bn.; opgedirkt, opgesmukt
opgeersel, opgaersel et; restje van verschillende soorten, van diverse exemplaren, bijeengeraapt zootje, restjes lappen, garen e.d., een restje koren met onkruid enz.
opgeklaampt bn.; met houten belegstuk e.d. erop, bijv. *een opgeklaampte deure*
opgelakt z. *oplakt*
opgelaoten, oplaoten bn.; opgelaten
opgelegd, oplegd bn. 1. opgelegd, niet massief maar van een laag fineer voorzien 2. schaatsend met één hand op de rug, waarin de tweede persoon z'n hand heeft gelegd 3. zonder twijfel, zeker
opgelocht z. *oplocht*
opgemaakt z. *opmaekt*
opgemieterd bn.; ingerukt, weg wezen!
opgepapt, opgepept bn.; door speciaal te voeden, vetmesten gegroeid, bijv. *opgepapte biggen*
opgeren, opgaeren ww. 1. verzamelen, bijeenbrengen en bewaren 2. opruimen 3. verdienen, door te sparen geld bijeenbrengen 4. oplopen, opdoen: van een verkoudheid of een andere ziekte

opgeruimd, opruimd, opgeroemd bn. 1. opgeruimd: vrolijk, blijmoedig 2. geruimd; *opgeruimd spul* de spullen, de rommel verkregen door op te ruimen, bijv. de plantenresten e.d. uit een sloot

opgeschept bn.; het in financieel opzicht heel goed hebbend, veel geld en goederen hebbend
opgescheuten z. *opscheuten*

opgesodemierterd bw.; ingerukt, weg wezen!

opgesokkebaand bw.; ingerukt, weg wezen!

opgestikt bn. 1. voorzien van een siersteek 2. door stikken aangebracht

opgeven ww. 1. aanmelden, mededeling doen van 2. als informatie verstrekken, vertellen 3. naar buiten, boven komen 4. in *hoge opgeven over* roemen 5. als opdracht geven om uit te voeren 6. zich erbij neerleggen dat men een bep. doel niet bereikt en daarom z'n inspanningen staken 7. eraan geven, laten varen 8. aan de ander geven

opglaanzen ww.; opglanzen

opgooien ww. 1. omhoog gooien 2. kruis of munt gooien 3. toegooien 4. opgooien bij kaarten 5. opdienen 6. bijen toevoegen aan een ander volk

opgreven, opgraeven ww.; gravend uit de grond halen, blootleggen

opgreveri'je en var. 1. het opgraven 2. uitgeveend, uitgegraven stuk land

opgreving en var.; opgraving

opgribbelen ww.; oppakken door bijeen te grabbelen

opgriepen ww. 1. opgrijpen 2. hoog grijpen

opgrunen ww.; opgroenen

opgruuien, opgruien, opgruijen ww. 1. opgroeien, groter worden 2. snel groeien, bijv. *Et grös gruuit je onder de klompen op*

ophael de 1. opgehaald deel in een kledingstuk, vooral van een ladder 2. hetz. als *lichter* bet. 4

ophaelbrogge de; klapbrug, valbrug

ophaelen, ophaolen ww. 1. omhoog, naar boven halen 2. langs de genoemde plaats, het genoemde punt gaan en daardoor omrijden 3. brengen naar waar men woont, naar waar men voor het werk verblijft enz. 4. iets of iemand afhalen 5. inzamelend rondgaan 6. uit de herinnering te voorschijn roepen, uit het verleden weer tot leven brengen 7. hoger maken, omhoog brengen, met name van een bouwwerk 8. openhalen, (doen) scheuren 9. er weer bovenop komen 10. verbeteren (van een prestatie enz.) 11. gezonder, frisser doen lijken 12. moeite doen om de juiste toon te treffen, uithalen naar de goede toon, vooral bij de inzet van een lied

ophaeliezertien et; hetz. als *lichter* bet. 4

ophakken ww.; met de zeis maaian van de hoeken of stroken gras die aan de kant zijn blijven staan, waar men niet met een maaimachine kan komen

ophanen bn.; ophanden

ophang de; hellend verloop

opharksel et; harksel

ophef de 1. ophef 2. hefinrichting aan een trekker e.d.

opheinen ww.; opvangen, met tact tegemoet treden

ophekkelen ww.; schoonmaken en uitdiepen (van sloten met name)

ophelderen ww. 1. ophelderen 2. opfrissen, in bijv. *Daor zul ie van ophelderen, as ie es een goeie ofrekening kriegen*

ophemmelen, ophimmelen ww. 1. vuiligheid, ongerechtigheid van een oppervlak nemen met een doek 2. opruimen, op orde brengen, bijeenharken van hooi 3. restjes eten verorberen 4. in bijv. *de aenden ophemmelen* de einden van de akker bijwerken 5. zich wassen 6. hetz. als *opvlechten*

opheugen z. *ophogen*

opheurder de; degene die langs vaste adressen gaat om de bestelling te noteren

opheuren ww. 1. ervan opkijken 2. noteren van bestellingen door langskomende winkeliers of vertegenwoordigers

ophevelen ww. 1. met een hefboom of anderszins enigszins opheffen, in een hogere stand doen komen 2. opmonteren van iemand die in de put zit 3. opruien, opstoken

ophiesten ww.; doen haasten

ophiften ww.; hetz. als *hiften*

ophijsteren, hijsteren ww.; ophijsen

ophimmelen z. *ophemmelen*

ophissen, ophitsen ww. 1. vuriger maken door aanhitsen, feller doen zijn door aan te moedigen aanzetten tot iets, opstoken, opzetten

ophogen, opheugen ww. 1. ophogen 2. iemand prijzen, zodat die persoon iets gaat doen

opholen ww. 1. omhoog houden 2. stoppen iemand bezighouden zodanig dat hij wordt belemmerd door te gaan enz. 4. tegenhouden, beletten voort te gaan: van vee, ook van personen 5. niet laten schieten van de melk (door een koe, m.b.t. het melken) 6. zich inlaten met 7. zich ophouden, zich bevinden 8. op iets houden, vooral: op het hoofd houden

ophuften z. *hiften*

ophuizen, ophuieren, ophuuien ww.; bijeenbrengen van hooi, in zwelen en vervolgens in oppers brengen van het hooi, ook: een stuk land met hooi aldus bewerken

ophusselen ww.; opschudden

opiens, opienen bw.; opeens

opjacht bn.; opgejaagd

opjaegen ww. 1. tot grote haast aanzetten 2. opzetten (tegen een ander) 3. drijven, verdrijven: van mensen, dieren, wild 4. aanjagen, tot spoed aanzetten 5. omhoog doen waaien 6. opdrijven: van een verkoopprijs

opjongen ww.; van jongs af met elkaar opgroeien en daarmee aan elkaar wennen

opjutter de 1. flinke duw of klap 2. supporter

opkaarnen, naokaarnen ww.; de laatste stukjes boter door karnen verenigen

opkaemer de; opkamer, met name boven een kelder

opkalken ww. 1. van een laag witkalk voorzien 2. snel en slordig, weinig doordacht opschrijven

opkalfateren, opkalliefateren ww.; opkalefateren

opkappen ww.; met hakkende bewegingen van de zeis afslaan

opkieken ww.; opkijken

opkieper de; klap die men geeft

opkikeren, opkikken ww. 1. opleven 2. zich wassen, zich verfrissen

opkikkertien et; iets dat opkikkert, vooral: een kop koffie of een borrel

opklaampen ww.; opklampen

opklaoren ww. 1. opklaren 2. opknappen, voltooiën

opklappen ww.; door een klappende beweging ineen doen zijn, door te klappen of te duwen in een hogere of achterwaartse stand brengen

opklauwen, opklauteren ww. 1. opklauteren 2. opharken, bij elkaar harken

opklauwsel et; harksel

opklemmen ww.; korter maken van een ketting

opkleuren ww.; het getekende van kleuren voorzien

opklopper de; plankje met houten steel schuin erop, om tegen het riet te kloppen

opkluven ww.; opkluiven

opknappen ww. 1. opknappen 2. zich wassen, nettere kleren aantrekken 3. met iets opzadelen 4. mores leren 5. iemand iets wijsmaken

opknapper de 1. kledingstuk tussen werkkleren en zondags pak, kledingstuk waarin men zich wel elders kan vertonen maar dat nog niet tot de deftige, fraaiste kleding behoort 2. exemplaar dat nog de moeite van het opknappen waard is

opknapperskleren mv.; net niet het netste pak

opknappertien et; borrel, d.i. vooral: om zich prettiger te voelen na een zware klus

opknetteren ww.; plotseling zeer opstandig, opvliegend doen, tekeergaan

opkneupen en var. ww. 1. met één of meer knopen opbinden, hoger doen zijn door vast te binden 2. ophangen aan de strop 3. oprotten

opknipen ww.; afknipen, knijpend afbreken

opknoffelen z. *opmoffelen*

opkoken ww. 1. aan de kook brengen/raken en evt. doen houden, vooral: zachtjes opnieuw koken of doen koken 2. schoon doen worden van sieraden e.d. door te koken, m.n. in een mengsel van spiritus en water

opkommederen en var. ww.; oproepen

opkommen, opkoemen ww. 1. naar omhoog komen 2. oprijzen en te voorschijn komen: van de zon, de maan 3. overeind komen 4. opstaan 5. zich naar boven begeven 6. op het toneel komen om z'n rol te spelen 7. in de gedachten, het gevoel ontstaan 8. zich (gaan) voordoen, ontstaan 9. ingang vinden 10. gaan groeien en daarbij uit de grond komen 11. vooruitkomen, vooruitgaan 12. zich naar iets begeven 13. uitkomen, uitspelen: bij kaarten 14. onder de wapenen komen, in militaire dienst komen 15. aangedraaid, opgestoken worden

opkomst de 1. opkomst 2. rente 3. (mv.) inkomsten

opkooksel et; vocht, schuim door het koken ontstaan

opkoppen ww.; de gemaakte boter in een *botterkop* opmaken, d.i. o.a. met motiefjes versieren

opkoten ww.; korter maken of hoger zetten door een schakel weg te nemen of over te slaan, in een volgende stand plaatsen

opkotten ww. 1. opkorten: korter maken 2. afnemen in omvang, van een voorraad

opkrabbelen ww. 1. met moeite overeind komen 2. met moeite omhoog klauteren 3. snel, slordig opschrijven

opkrabben ww.; opharken, door te harken bijeenbrengen en opnemen 2. z. *opkrabbelen*

opkrabsel et; hetz. als *opharksel*

opkrammen ww.; aantrekken en beter vastzetten met krammen zodat de draad strakker staat

opkraomen ww.; opkrassen

opkriegen ww. 1. van de grond rapen, oppakken 2. opgedragen krijgen

opkroepen ww.; opkruipen: naar boven kruipen

opkrojen ww. 1. opwaarts kruien 2. opkrassen

opkrossen ww.; var. van *opkrassen, oprotten*

opkrummelen ww.; aan de beterende hand zijn

opkwikken ww.; zich in fraaie kleding steken, zich optutten, kleding versieren

oplabiebes z. *oplawiebes*

oplaeden ww.; opladen

oplaeder de 1. degene die oplaadt 2. toestel waarmee men een accu oplaadt

oplaene de; pad van de weg naar de boerderij

oplaepen ww. 1. opdrinken, d.i. ook: langzaam genieten 2. oplepelen

oplakt, opgelakt bn.; opgelakt

oplanger de; verlengstuk van een steigerpaal

oplaoge de; oplage

oplaoten ww. 1. oplaten 2. z. *opgelaoten*

oplappen ww. 1. oplappen 2. flink hard lopen 3. (zich) opmaken, (zich) opdirken

oplapperi'gien et; kledingstuk dat (te) vaak is versteld
oplapt bn.; opgekalefaterd, hersteld door op te lappen
oplawiebes, oplewiebes, oplebiebes, oplawieber, oplabiebes, oplewaaier, oplawoebes de; oplawaai, klap
opleg de; oplegsel, belegselsel, fineer
oplegd z. *opgelegd*
oplegger de 1. spadeachtige schep met stok van ong. 38 cm 2. hetz. als *dreegplaete*
opleggoold et; dun bladgoud
opletzem bn.; oplettend
oplichten ww. 1. optillen, enigszins opheffen 2. door ploegen omhoogbrengen 3. bedriegen, de ander geld of goederen afnemen door listig te opereren
oplichteri'je de; oplichterij
oplocht, opgelocht bn.; opgelucht
oplochten ww. 1. minder donker worden, lichter worden, helderder worden 2. opklaren 3. een gevoel van opluchting geven, een bevrijdend gevoel geven, een gevoel van ontspanning geven
oplochting, oplochtinge, oplochtige de; opluchting, verlichting
oploegen ww. 1. opstapelen, in het bijzonder van turf en van hout, vaak zodanig dat de wind er makkelijk door kan waaien, nl. om te drogen 2. plaatsen van bijenkorven op de wagen
oploeger de; degene die *oploegt*
oploeken ww. 1. zich fitter gaan voelen 2. aansterken, beter worden bij ziekte 3. beter, frisser gaan groeien: van planten, van weiland
oploop de 1. oploop, samenscholing 2. kruiplank tegen een mesthoop
oplopen I bn.; opgelopen, opgezet
oplopen II ww. 1. naar boven lopen 2. toenemen in graad, intensiteit 3. toenemen in aantal, waarde, prijs, kosten 4. opzwellen 5. langzaam hoger worden 6. in een bep. richting lopen, opgaan 7. met iemand meelopen 8. door langs de huizen te gaan of anderszins veel mensen te vragen, verkrijgen 9. krijgen zonder het te willen
oplorken, oplurken ww.; lurkend opdrinken
oplorpen, oplurpen ww.; lurkend, slorpend opdrinken
oplosber bn.; oplosbaar
oplussen ww.; in z'n geheel, in z'n totaliteit lusten
oplutten ww.; opdirken
opluisteren, oplusteren ww. 1. ophoren 2. ter opluistering
opmaak- z. *opmark-*
opmaek de 1. opschik, versiering 2. make-up 3. lay-out 4. middel ter versteviging (van kledingstof)
opmaeken ww. 1. zich gereedmaken tot 2. samenstellen, opstellen, berekenen en op papier zetten 3. interpreteren, concluderen 4. ten einde gebruiken, verteren 5. van plantenresten, begroeiing, modder ontdoen, de uitgezakte aarde weer op de juiste plaats brengen 6. egaliseren, bijwerken: van een pad, weg 7. de juiste vorm geven 8. in gereedheid brengen: van bedden 9. glad en stijf doen zijn, z'n vorm geven 10. de lay-out doen 11. schoonmaken en verfraaien, versieren, smaakvol inrichten: om goed voor de dag te komen, om bewonderd te kunnen worden, om een keuring e.d. te ondergaan 12. make-up aanbrengen, ook: schminken
opmaeker de 1. verkwister 2. iemand die de lay-out verzorgt
opmaekersboel de; toestand, gelegenheid waar je alles maar op kunt maken
opmaekt, opgemaakt bn.; opgemaakt
opmaelen ww.; opmalen
opmaat de; opmaat
opmarkelik bn.; opmerkelijk

opmarken, opmaarken ww.; opmerken
opmarking en var. de; bemerking, aanmerking, opmerking
opmarkzem bn.; opmerkzaam
opmeppen ww.; hard werken
opmesjeren ww.; opmarcheren
opmesselen ww.; var. van *opmetselen*
opmeuten ww.; opwachten en tegenhouden
opmi'jen ww.; maaien
opmoffelen, opknoffelen ww. 1. opkalefateren, opknappen van een fiets, een werktuig enz.
2. langzaam of met kleine stukjes, peuzelend opeten
opmoonsteren, opmonsteren ww.; opmaken, feestlijk uitdossen
opnaeme de; opname: foto, geluidsopname, t.v.-beeld e.d.
opnemen ww. 1. opnemen 2. opeten, als consumptie gebruiken 3. vaststellen en
opschrijven, aantekenen 4. onderzoeken, goed waarnemen
opneuren z. *opnuren*
opni'j, opni'jens bw.; opnieuw
opni'jen ww.; opnaaien
opni'jsel et 1. opnaaisel, plooi, omslag dat in een kledingstuk vast is genaaid 2. versiering die
op een jurk is genaaid
opnumen, opneumen, opnoemen ww.; opnoemen, opsommen
opnuren, opneuren ww.; hetz. als *nuren*
oppaffen ww.; oproken
oppakken ww. 1. oppakken 2. oplazeren
oppappen ww.; snel vetmesten, dik, vet maken
oppenent de; opponent
oppeneren z. *eupeneren*
oppeperen ww.; aandikken, extra spannend, interessant maken
opper I de 1. opper bij de politie, bij de marechaussee 2. opperman
opper II de 1. elk der grote hopen waarin men het hooi plaatst voordat het van het land wordt
gehaald 2. hooiopper, elk der kleine hopen hooi gemaakt na het schudden 3. grote hoop
anderszins
opperaarm de; opperarm
opperaosie, euperaosie de 1. handeling, verrichting 2. chirurgische ingreep, operatie 3.
samenhangende krijgshandelingen
opperen I ww.; opperen, het werk van een opperman verrichten
opperen II ww.; opperen: hooi tot oppers, hooioppertjes bijeenbrengen
oppereren, euperen ww. 1. aan het werk zijn, te werk gaan 2. opereren in medische zin
opperhuj, opperhui et; hooi uit een *opper* of dat in zo'n *opper* staat
opperopmaeken ww.; afwerken, mooi rond maken van een *opper* II, bet. 1
opperstat de; elk der slierten hooi die zijn blijven liggen bij het maken van een *opper* II,
bet. 1
opperstattehuj et; hooi dat in slierten, plukken op het land ligt doordat het als rest is blijven
liggen bij het *tiemen*, bij het maken van een *opper* II, bet. 1
opperstattehujjen ww.; bijeenbrengen van hooi dat in *opperstatten* is blijven liggen
opperstee de; plaats van de *opper* II, bet. 1
oppertien et 1. hooiopper 2. kleine hoop
oppertiesmaeken ww.; maken van hooioppers
oppertieszetten ww.; maken van hooioppers
opperwaachtmeester de; opperwachtmeester
oppesaant de; opposant

oppesie de; oppositie
oppeukelen z. *oppoken*
oppietsen ww.; aanjagen, op doen schieten
oppimpelen ww.; alcoholische drank nuttigen
opploegen ww. 1. opploegen: door ploegen omhoog brengen 2. vore na vore in de richting van het midden van de akker ploegen
oppluzen ww.; met kleine beetjes lekker opeten
oppochen ww.; pochen, opscheppen
oppoeieren ww.; make-up aanbrengen
oppoesten ww.; opblazen
oppoken, oppokelen, oppeukelen ww.; oppoken
oppolletoen, oppoletoen, oppollietoen, oppoerletoen, oppoeletoen,
oppoelietoen en var. ww.; oppolieten
opporken, opporren ww. 1. oppoken 2. aanzetten tot harder werken
opprevelen ww.; mompelend, prevelend opzeggen
opproemen ww.; opruimen
oppronken ww.; proberen nog mooier, fraaier gekleed te zijn, z'n huis nog mooier ingericht te hebben enz. dan de ander
opproppen ww.; opkroppen, niet uiten
oppulen z. *opbulen*
oppulsen ww.; de laatste stukjes boter door karnen verenigen
oprachelen ww.; rochelen en daarbij fluimen opgeven
opraegen ww.; opsnoeien
opraekelen, opraetelen, oporaekelen, opreukelen, opreutelen, oprokkelen, opruren,
opreuselen, opruttelen, opreuren ww. 1. oprakelen, oppoken 2. uit de herinnering oproepen, ook: teneinde of waardoor gemakkelijk nieuwe tweedracht ontstaan kan, opstoken 3. opstoken, ophitsen, tot oproer brengen
opraepen ww.; oprapen
opraepwaegen de; opraapwagen
oprakken ww. 1. opruimen, ook opruimen en evt. schoonmaken van een rommelige en evt. smerige ruimte 2. wegnemen van viezigheid, vuiligheid
opraksel et; restje dat opgeraapt, opgeruimd moet worden of dat opgeraapt is
oprammeien, oprammaaien ww. 1. oplazeren 2. opruimen
opranken ww.; opklimmen: van klimplanten
oprattelen ww.; druk vertellen
opraokelen z. *opraekelen*
oprecht bn. 1. rechtschapen, eerlijk 2. welgemeend
opreddelek bn.; opgeruimd, aangeharkt enz.
opredde ww. 1. opruimen, ordelijk maken, ontdoen van rommel, netter, mooier maken 2. vuiligheid wegnemen, viezigheid enz. wegheven, schoonmaken 3. repareren, verstellen 4. klaarspelen
opreddensaende et; gunstige afloop doordat men het toch nog klaarspeelt
opredderen ww. 1. opruimen; ook: vuil, viezigheid opvegen, afvegen 2. verstellen 3. voor elkaar krijgen
opredderig bn.; geneigd tot opruimen
opredsel et; laatste restje hooi op het land
opreenfelen oprimpelen ww.; golvende plooien maken, golvende plooien aanbrengen
opreizen ww. 1. samen met iemand reizen 2. vertrekken, oplazeren
oprekenen ww.; optellen
oprekken ww. 1. oprekken 2. opreiken, aanreiken (naar omhoog)

opreukelen z. *opraekelen*
opreur, opreur- z. *oproer(-)*
opreurder de; opruier
opreuren ww. 1. door roeren mengen 2. z. *opraekelen*
opreuselen z. *opraekelen*
opreusteren, opreunsteren, oproosteren ww. 1. oprakelen 2. roosteren
opri'jen ww.; rijgen
oprieden ww.; oprijden: naar boven rijden
opriegelen ww. 1. op een rij, hoop plaatsen 2. aan één stuk door vertellen, opsommen
oprielaene de; oprijlaan
oprieten ww.; scheuren, barsten
opriezen ww.; omhoog komen
oprillen ww. 1. tot zwelen harken 2. in *turf oprillen* op een rij stapelen (om te drogen)
oprimmen ww.; tot één of meer *rimmen* stapelen, z. *rim* bet. 2
oprimpelen z. *opreenfelen*
opringen ww.; op bep. wijze stapelen, vooral van turf, z. ook onder *ring* bet. 18
oprippereren ww.; herstellen
oprit de; breed pad naar een woning, veelal naar de garage bij een woning e.d.
oprittelen ww.; snel achter elkaar opsommen
oproemen z. *oprumen*
oproeper de; degene die afroept op een boeldag
oproepertien et; hetz. als *staobal*
oproer, opreur, opruur et 1. oproer 2. uitschot, rapalje
oproerkri'jer en var. de; oproerkraaier
oproezen ww.; bep. geluid maken: door bijen
oprokkelen z. *opraekelen*
oprokken ww. 1. inrukken, verdwijnen 2. in een grote groep op komen zetten
oprolber bn.; oprolbaar
oprollen, oprulen, oproelen ww.; oprollen
oprommelen ww.; opruimen, wegruimen en opbergen
oproosteren z. *opreusteren*
oproppen ww.; rooien van aardappelen
oprosselen, oprusselen ww. 1. opschudden, door elkaar schudden 2. oppoken
opruier, oprujjer de 1. iemand die ophitst, oproerkraaier 2. iemand die veel lawaai maakt
oprumen, oproemen ww. 1. ruim maken, ruimte doen ontstaan 2. wegruimen, opbergen 3. uit de weg ruimen, wegdoen
opruimerig bn.; geneigd tot opruimen
opruming, oprumige de; opruiming
opruren z. *opraekelen*
oprusselen z. *oprosselen*
oprutereren, opruteren ww.; oprotten
opruttelen z. *opraekelen*
opruumd z. *opgeruimd*
opruur z. *oproer*
opsaobelen, opsabelen ww. 1. ontdoen van takken, braamstruiken e.d. door te snoeien 2. vertrekken, oplazeren 3. opschieten met het lopen
opschaaïen ww.; weten te vinden, opsnoeren
opschald bn. 1. opgestapeld 2. vorm van *opschallen*
opschallen ww.; korter maken van een ketting
opscharpen ww. 1. scherper maken 2. nadenkender, bewuster, oplettender maken, doen

opscharrelen ww. 1. scharrelend, met enige moeite verwerven, vinden 2. met moeite omhoog lopen

opschellen ww.; opbellen, telefoneren

opschepperi'je de; opschepperij

opscheuten, opgescheuten bn. 1. omhooggeschoten zijn 2. met een leeftijd tussen die van een jongen en een jongeman

opschienen ww. 1. opschijnen, droog worden, krimpen en daardoor slecht sluiten tegen ander hout 2. een glans, weerschijs geven

opschieten ww. 1. opschieten 2. (met korte ie) weggaan, oplazeren; ook in *Schiet op je!* kom nou toch, klets niet e.d.

opschieter de 1. plant, struik die uit de bodem opschiet, aardappel die bij de vorige oogst in de grond is blijven zitten en opkomt, zo ook inzake rogge 2. doorschietende plant, plant die snel groter en langer wordt

opschik de 1. versiersel, sieraad, voorwerpen, zaken waar men mee pronkt, pracht en praal 2. praatjes

opschikken ww. 1. opschikken, opzij schikken 2. zich mooi maken

opschinken ww.; opschenken, op iets schenken, in verb. als *waeter opschinken* bij het koffiezetten extra water toevoegen

opschoeven ww.; opschuiven

opschoning de; het opschonen, het schoonmaken, vooral: van sloten

opschoonsel et; plantenresten die men verkrijgt bij het opschonen van sloten e.d.

opschoppen et; bijeen weten te krijgen

opschot et 1. dat wat zomaar opschiet, vooral: opschietend graan uit korrels die op de akker zijn achtergebleven 2. snel groeiend kreupelhout, opschietend bos, uitschietende loten op stronken 3. opgeschoten jongeren, kwajongens

opschoten ww.; opschieten (met een vork), opsteken

opschoter de; degene die het hooi of de garven met een vork opsteekt

opschotten ww.; opschorten

opschrijven ww.; opschrijven

opschrikken ww. 1. plotseling wakker worden, plotseling zeer oplettend worden 2. schrikken, van schrik opspringen, opvliegen 3. doen schrikken

opschrobben ww.; door te schrobben reinigen

opschroeten ww.; opscheppen

opschrompelen ww.; door te krimpen kleiner worden

opschudder de 1. degene die opschudt 2. hetz. als *hujschudder*

opschulpen ww.; in de lengte doorzagen

opschunen ww.; heimelijk influisteren en aldus opzetten tegen, opstoken tot iets laakbaars

opsjouwen ww.; met moeite omhoogdragen

opslabieber de; klap

opslag de 1. opslag 2. plankje met houten steel er schuin op, om mee tegen het riet te kloppen bij het rietdekken 3. gewas dat opschiet zonder geplant of gezaaid te zijn door de mens

opslaon ww. 1. door bep. bewegingen in de hoogte slaan, doen wippen 2. vocht doen oprijzen 3. omhoogrichten van de blik, de oogleden omhoog laten gaan 4. duurder worden, stijgen in prijs 5. opbergen, bewaren 6. opstellen, neerzetten 7. opkloppen: van deeg e.d.

opslatten ww.; van sloten enz.: van plantenresten, begroeiing, modder ontdoen, de uitgezakte aarde weer op de juiste plaats brengen e.d.

opsleepbalke de; bep. balk gebruikt bij het op de wagen slepen van hooi

opsleepbatte, ophekke de; bep. hekwerk waarover men het hooi tegen de wagen opsleepte

opslieden ww.; opslippen

opslikken ww.; oplikken

opsloden, opsloten z. *sloden*

opsloepen ww.; opsluipen

opsloept, opsleupen, opslupend, opsloepen bn.; met de leeftijd tussen kind en jongeman of jonge vrouw, opgeschoten

opslorpen, opslurpen ww.; opslorpen

opsluten ww. 1. achter slot en grendel zetten, zodanig in een ruimte onderbrengen dat ontsnappen niet mogelijk is 2. vastzetten: met een pen, een wig e.d. 3. zich sluiten, dichtgaan 4. in *opsleuten liggen*: er uit volgend

opsluting de; opsluiting

opsmakken ww.; smakkend opeten

opsmieten ww. 1. omhoog brengen 2. aan geld opleveren, winst geven

opsnaaien ww.; opscheppen, pochen

opsnaaier de; opschepper

opsnieden ww. 1. een tak door snijden verkrijgen, in de juiste toestand brengen 2. uitmaaien, 'uitsnijden' van sloten e.d. met een *tilzende* 3. opscheppen

opsnieder de; opschepper

opsniederij de; opschepperij

opsnoeven ww. 1. opsnuiven 2. te horen krijgen

opsnupen, opsnoepen ww.; opsnoepen

opsnuuien, opsnuijen, opsnuien ww.; opsnoeien

opsodemieter, opsojemieter de; opsodemieter, klap

opsokkelen, opsukkelen ww.; opsukkelen

opspanner de; soort beugel in schrikdraad, zodanig dat men er de draad mee op kan spannen

opspatteren, opspatten ww. 1. opspatten 2. opstandig doen, tegensputteren

opsperen, opspaere ww.; opsparen

opspeulen ww. 1. spelen: tekeergaan, flink foeteren 2. in *een kaorte opspeulen* een kaart in het spel brengen

opspeuren ww.; opsporen

opspiekeren ww.; opspijkeren

opspieren ww.; spijlen aanbrengen in de bijenkorf

opspinnen ww.; op z'n poot spelen

opspitten ww.; door te spitten te voorschijn doen komen

opspoelen ww. 1. op een spoel, klosje e.d. oprollen 2. z. *ospulen*

opsporen, opspeuren ww.; opsporen

opspraak, opspraake de; opspraak

ospulen, opspoelen ww.; opspoelen

opsputteren ww.; spelen, tegensputteren

opstaand de; opstand, oproer tegen het gezag, verzet

opstaandeling de; opstandeling

opstaekel et 1. obstakel 2. iemand die zich vreemd, gek heeft opgetakeld

opstaelen, opsteilen ww.; nat worden door omhoog trekkend vocht

opstaepelen ww.; opstapelen

opstaepeling de; opstapeling

opstanig, opstaandig bn.; opstandig

opstaon ww. 1. in opwaartse stand staan, overeind staan 2. gaan staan, echter vooral: uit z'n bed komen 3. op het vuur staan

opstaond bn.; opstaand

opstaonder, opstaoner, rechttopstaonde, steilopstaonde de 1. elk der drie of vier verticale balken of planken in een hek op de inrit, zandweg, dam naar een weiland, erf, ook wel: de

paal waar zo'n hek aan draait 2. elk der stijlen, steunpalen waar een wagenhok op rust 3. opwaarts gerichte paal waar een ijzeren of koperen pomp tegenaan zit 4. elk der staande schroten die om de ringen van een put zijn gespijkerd

opstap de 1. opstap 2. dwarsstuk waarop men kan gaan staan, om in of op te stappen, bijv. op een fiets 3. stellage zodanig dat men over een hek, heg, afrastering kan stappen

opstapplak et; opstapplaats

opstatten ww. 1. aan de gang brengen 2. aanstaarten

opsternaot bn.; opvliegend, boos

opstiegen ww.; opstijgen

opstieven ww.; opstijven

opstikken I ww. 1. omhoog brengen door te steken 2. opwaarts houden 3. omhoog doen en vastmaken (van het haar) 4. door te steken aan iets bevestigen 5. in *wat/niks opstikken* iets/niets leren, zo ook *d'r wat/niks van opstikken* er iets/niets van leren, wijzer van worden 6. aansteken, doen ontbranden 7. aanleggen, aansteken 8. aanbreken 9. drinken, proosten 10. hard gaan waaien

opstikken II ww.; door stikken aanbrengen

opstikker de 1. degene die de aardappels opsteekt 2. degene die de garven, gewoonlijk met een tweetandige vork, toesteekt naar één of meer tussenpersonen, om ze door te geven aan de persoon die stapelt 3. degene die bij het laden het hooi met de vork op de wagen steekt 4. platte *jutte* (bet. 1) zonder rand 5. hetz. als *steekreenze*

opstiknaod de; naad met opgestikte siersteek

opstippen ww. 1. enige gemorste vloeistof met een doek opnemen

opstoeken ww. 1. tot gasten, hokken bijeenplaatsen van garven 2. hooi of bonen op klaverruiters steken om te drogen 3. tegenhouden van het water door een stuw, dam e.d., opstuwen van water 4. opgehouden worden, voortdurend niet verder komen

opstoelen ww.; plaatsen van bijenkorven op de (vaak speciale) wagen

opstoepen ww.; op een bep. wijze stapelen van turf

opstoeven ww.; opstuiven

opstokeren ww.; opstoken (fig.)

opstoot de; oproer, rebellie, staking

opstotien et; opstootje

opstouwen ww.; opstuwen

opstraampelen ww.; opstrompelen

opstraoten ww.; opnieuw bestraten

opstrek de; lange, naar verhouding smalle strook grond van een boerderij, die uitliep in de woeste grond waarop de eigenaar het *recht van opstrek* had en die grensde aan het einde van het dorpsgebied

opstrekkend bn.; met een lange, smalle strook grond, met *opstrek*

opstri'jen ww.; opschudden van het stro onder het vee, het droge stro aldus boven doen komen, schuddend of strooiend aanbrengen

opstrieken ww. 1. met een strijkende beweging omhoog brengen 2. opstrijken, inpikken 3. wegstrijken van mest, in het bijzonder de mest in de mestgoot naar de kant duwen zodat de gier weg kan stromen naar de gierput 4. met een strijkijzer goed gestreken doen zijn

opstrupen ww. 1. opstropen 2. stroppen, samenpakken

optakelen ww. 1. optakelen 2. opdirken

optasten, optassen ww.; optassen

opteren ww. 1. opvouwen 2. opgebruiken 3. van een laag teer voorzien

optetter, optaoter, optetter, optatter de; optater, klap, oplawaai

opteugen bn.; var. van *opgetogen*

optiegeld et; hetz. als *verhogingsgeld*

optiemen ww.; bijeenbrengen door te *tiemen*
optiepost de; bedrag waarmee men zich als gegadigde meldt op een verkoping
optillen ww. 1. optillen 2. wemelen (van), krioelen
optippen ww.; met kleine beetjes opvegen
optober et; var. van *oktober*
optonten ww.; zich opmaken
optree de; afstand tussen twee treden van een trap
optrekken ww. 1. optrekken 2. in *een sloot optrekken* de resten van planten eruit trekken 3. van koeien: niet laten schieten van de melk 4. weggaan 5. omhoogstijgen 6. van bijen: steeds in een betere toestand raken
optrekker de 1. lamp aan het plafond die men hoger en lager kan stellen door omhoog c.q. omlaag te trekken 2. hetz. als *beddelichter* 3. lam dat met de fles wordt grootgebracht
optrekiptereulielaampe de; petroleumlamp die men aan een ketting kan optrekken
optrommen ww. 1. vertrekken 2. oproepen
optugen ww. 1. optuigen: versieren, opsieren, vooral van een paard 2. zich uitdossen
optuter de; klap
optutteren, oprutten ww.; var. van *optutten*
opvalen ww.; opvallen
opvaort de; zijvaart
opvarven, opvaarven ww.; opverven
opvatten ww.; opvatten: uitleggen, interpreteren
opvatting de; opvatting: mening, denkbeeld
opveegsel et; opveegsel, dat wat opgeveegd wordt
opvegen ww.; opvegen: bij elkaar vegen en oppakken
opveren, opvaeren I ww.; opvaren: in een bep. richting varen, een water binnenvaren
opveren II ww.; opveren
opvieren ww.; aandikken, overdrijven
opvieteren ww. 1. aansporen, opwekken om iets te doen, aanzetten tot meer activiteit, aanmoedigen en vrolijker stemmen 2. oprakelen 3. snel, hard lopen 4. opvoeren: van een brommer e.d.
opvisken ww.; opvissen
opvlammen ww.; opvlammen, zo branden dat de vlam opstijgt
opvlechten ww.; opvlechten, bij paarden: vlechten in de manen leggen
opvliegen ww. 1. opvliegen: van de grond omhoog vliegen 2. opstuiven, driftig reageren
opvliegend bn.; opvliegend
opvliegerig bn., bw.; opvliegend van aard
opvodderen ww.; opeisen, opvragen
opvoeren ww. 1. in kracht, uitwerking enz. doen toenemen 2. uitvoeren 3. als post brengen, aangeven 4. opvoederen, ook inzake mensen: doen opeten
opvolen ww.; opvouwen
opvraagber bn.; opvraagbaar
opvraogen ww. 1. vragen om iets waarop men aanspraak kan maken 2. als informatie vragen 3. bij uitbrengklanten de bestelling opnemen
opvraoger de; hetz. als *opheurder*
opvraoging de; opvraging
opvreten ww. 1. opvreten 2. slikken, accepteren
opvreter de; iemand die veel vreet, opvreet, meestal bij vergelijking: opmaker, uitvreter
opvreteri'je de; het opvreten, toestand waarin men maar kan blijven eten
opvretersbende de; toestand waarin men maar door kan blijven eten
opvretersboel de; toestand waarin men maar door kan blijven eten

opvriezen ww. 1. opvriezen: gaan vriezen 2. weer bevroren en glad worden

opvroeten en var. ww.; opwroeten, opgraven

opvullen ww. 1. opvullen 2. stro toevoegen aan, inbrengen in een bundel stro waarvan men een bijenkorf of kast opbouwt

opvuren ww.; aanmoedigen, aanvuren

opwaachten ww.; opwachten

opwaarmd en var. bn.; opgewarmd

opwarderen ww.; opwaarderen

opwarken ww. 1. samenwerken 2. vooruitkomen 3. oprichten, vooruitbrengen

opwassen I bn.; opgewassen: weerstand kunnende bieden

opwassen II ww.; opgroeien

opwekkend bn.; opwekkend, opvrolijkend

opwellen ww. 1. naar boven wellen, opborrelen 2. even opkoken 3. oprakelen, er opnieuw over beginnen 4. graan door te wellen bijeenpakken

opwelling de; inval, plotseling idee

opweren ww. 1. beter worden van het weer 2. beter groeien van gewas, als gevolg van weersverbetering

opwetten ww.; scherper maken, wetten

opwi'jen ww.; opwaaien

opwienen ww. 1. zich opwinden, boos worden 2. om iets heen winden 3. opwinden: van een klok, een horloge e.d.

opwienend bn.; opwindend

opwiening de; opwinding: het opgewonden zijn

opwippen ww.; opwippen: laten wippen

opwitten ww.; opwitten: witten, van witkalk voorzien

opwrijven ww. 1. opwrijven, door wrijven weer doen glanzen 2. flink prijzen en daardoor stimuleren

opwrikken ww.; door te wrikken omhoog doen komen

opzaaien ww.; met de fles grootbrengen

opzaaier de; flinke klap

opzakkebanen, opzakkebanderen ww.; weggaan

opzakken ww.; opzakken, in zakken doen

opzaniker de; klap, oplawaai

opzeggen ww. 1. een afspraak, een verbintenis e.d. doen ophouden door dat aan te kondigen 2. achter elkaar opnoemen 3. vertellen, weten te brengen

opzegger de 1. degene die *opzegt* 2. mededeling dat men niet komt, dat men een contract opzegt e.d., vooral: dat men een visite afzegt

opzegging de 1. het opzeggen 2. mededeling dat men opzegt

opzegtermijn de; opzegtermijn

opzeilen ww.; opzeilen: door te zeilen opvaren

opzet I de 1. plan, bedoeling 2. opzetstuk, vooral op een kruiwagen, ook op een boerenwagen 3. opzet: brede rand onder aan een bijenkorf 4. wijze, manier van het opzetten, opstapelen van een vracht hooi 5. opzetteugel 6. het begin van breiwerk

opzet, opgezet II bn.; opgezet, gezwollen, gezegd bijv. van iemands gelaat of delen ervan, ook van een dood lichaam

opzethikke et; hek of hekwerk geplaatst op iets om meer te kunnen bevatten, te laden e.d., ook: hekwerk op de rand van een bed aangebracht zodat de patiënt er niet uit kan vallen

opzetlaoge de; eerste laag van een vracht hooi

opzetladder de 1. ladder die men op een andere zet en daaraan vastmaakt 2. wagenladder

opzetplaanke de; opzetstuk in de vorm van een plank

opzetraem z. *schoefraem*

opzetring, ring de; stuk van vier of vijf *waolen* onder de bijenkorf geplaatst

opzetstok et; opzetstuk op een kruiwagen, op een zijladder van een wagen e.d.

opzetten ww. 1. overeind brengen, in een opwaartse stand brengen 2. in elkaar zetten, oprichten 3. volgens een bep. toeleg, opzet stapelen, bijeenbrengen, opbouwen 4. opvullen: om in de vorm van het dier zelf te bewaren 5. oprichten, beginnen 6. opstoken 7. flink z'n best doen 8. openzetten 9. op iets plaatsen, ook: op z'n hoofd zetten, op z'n neus zetten 10. op een kookinrichting, kachel e.d. plaatsen 11. op stal plaatsen, in een schuur e.d. zetten 12. beginnen, in de eerste toer breien 13. opzwellen 14. komen aanzetten, naderen 15. van de wind: in de richting draaien (van) 16. beter worden, opklaren 17. in gevaar brengen, verspelen

opzetter de 1. degene die de garven in hokken plaatst 2. opzetstuk op een kruiwagen, op een zijladder van een wagen e.d. 3. stuk van vier of vijf *waolen* 4. bijenvolk dat gereed is gemaakt voor de winter

opzetzin, in *mit opzetzin* met opzet

opzi'jen ww.; kanten van de akker zaaien (als eerste)

opzicht et 1. invalshoek, oogpunt 2. ogen en wenkbrauwen

opzichtershuus et; huis van een opzichter: met name dat tegenover de korenmolen stond

opziede, opzied, opziedens bw.; opzij

opzien ww.; opkijken; verder in *d'r tegenop zien* opzien tegen iets

opzienbaorend bn.; opzienbarend

opzitten ww. 1. opzitten, op de achterste poten zitten; *iene opzitten leren* te grazen nemen 2. niet het bed hoeven houden maar in een stoel e.d. zitten 3. door met een stoel te schuiven een vloerkleed e.d. opschuiven en bol doen staan, omhoog doen komen

opzoegen ww.; opzuigen

opzoepen ww.; opzuipen

opzoolten ww. 1. opzouten 2. opscheppen

opzuken, opzeuken ww. 1. proberen te vinden, opsporen 2. bezoeken

opzucker de; degene die opzoekt, vooral: bij het aardappelrooien

opzwaaien ww.; met een zwaai, zwenk een bep. richting nemen

opzweren ww. 1. opscheppen, zwetsen 2. zeggen, medelen

opzwetsen ww.; opscheppen, pochen

opzwiepen ww.; opzwepen

opzwillen, opzwielen ww.; bijeenharken tot zwelen, regels hooi

opzwöllen, opzwullen ww.; opzwellen: door zwellen groter worden

oraanjs, onranjes bn.; ontevreden en nukkig, boos

oranje, oeranje I et; oranje

oranje, oranjes, oeranje II z. ook *oraanjs* bn. 1. van, met de kleur oranje 2. boos, ontevreden en nukkig

oranjekoeke de; bep. uit Friesland bekende koek, evenwaardig aan gebak

Oranjewoold et; plaatsnaam: Oranjewoud

orde, odder de 1. regelmaat in doen en laten, ordelijke gang van zaken 2. rust, tucht 3. geestelijke orde, ridderorde e.d.

ore, ore- z. *aore(-)*

orebes, oremes z. *onremers*

orgelbeun de; kraak met het orgel

orgeldri'jer de; orgeldraaier

orgelfoons et; fonds, vereniging e.d. ter ondersteuning, tot behoud van een orgel

orgelkraeke de; kraak met het orgel

orgelkrokke de; kruk waarop men zit om het orgel te bespelen

orgelmeziek de; orgelmuziek
orgelpiepe, orgelpupe de; orgelpijp, elk der pijpen van een orgel
orgelpompe de; blaasbalg van een orgel
orgelpomper de; orgeltrapper
orgelspel, orgelspul et; orgelspel
orgelspeuler, orgelspeulder de; orgelspeler
orgelstok et; orgelstuk
orgeltrappen ww.; treden van een orgel
organisaosie de; organisatie
organisaosieman de; man die veel waarde hecht aan het deelnemen aan een vakorganisatie e.d.
organiseren ww; organiseren: tot een goed geheel maken en goed doen werken
organist de; organist, orgelspeler
orkestnommer et; orkestnummer
orkeststok et; orkeststuk
orlosie en var. z. *gelosie*
osse, os de 1. os 2. os, domme vent
ossebloed et 1. ossebloed 2. sterk ijzerhoudend water
ossekaampe de; stukje land waar een os in loopt
ossekarre de; ossenkar, wagen met drie wielen
ossekeuning, ossekeuningtien, ossekeuninkien, oskeuninkien, moskeuning de; winterkoning
ossekop de 1. kop van een os 2. iemand met een dik hoofd 3. dommerik 4. bep. appel: ossekop
Ossenziel et 1. plaatsnaam: Ossenziel (Ov.), zuidelijk van de *Lende*
osseoge et; oog van een os
osseploeg de; ploeg getrokken door een os
ossestat de; ossenstaart
ossestatsoep de; ossenstaartsoep
ot et 1. klein, fijn afval, nietig spul: zoals restjes stro, restjes veevoer, hooi, restjes kuilgras, kruimeltjes op de tafel of andere restjes van de tafel of uit de keuken, ook: de kleine, evt. slechtste exemplaren 2. schorremorrie
ote de; grootmoeder
otmot et; klein, fijn spul
otskeuninkien et; winterkoninkje
otten ww.; morsen van eten, achterblijven van fijne stukjes, vooral van voedsel; vandaar ook: alleen het lekkerste tot zich nemen, restjes van het voer laten liggen, morsen met het voer
otter de 1. bep. roofdier: otter 2. kalf dat een moeilijke geboorte had en niet levensvatbaar is 3. turfhoop van bep. vorm
otterdoks, ottedoks bn.; orthodox, rechtzinnig
otterig bn.; met kruimels en ander fijn afval bezaaid
otterpieke de; piek, spies met veel weerhaken, om een otter te 'steken'
ougrieselik en var. z. *ofgrieslik*
ouwehoer, ouwhoer, ouwoer de; klierige, oubollige persoon, leuteraar
ouwehoeren, ouwhoeren, ouwoeren ww.; voortdurend klierig, vervelend doen, oubollig zwetsen, vervelend leuteren
ouwelen ww.; zeuren
ovend, oven de; oven: om in te bakken, smelten enz., ook: het desbetreffende deel van een fornuis
ovenddeure, ovendsdeure de; deur van een oven
ovendhaanske de; ovenhandschoen

ovendmond, ovenmond de; ovenmond
ovendtemperatuur de; ovendtemperatuur
ovendvaaste bn.; ovenvast
overaende, overende, overeinde bw.; overeind, rechtop
overal I de; overall
overal II bw. 1. op alle plekken, alom 2. alles
overalgooien ww.; overhoopgooien
overalhaelen ww.; overhoophalen
overalleggen ww.; her en der leggen
overalliggen ww.; overhoopliggen
overalsmieten ww.; overhoopsmijten
overalzetten ww.; overhoopzetten, her en der plaatsen
overan bw.; over andere kleding heen
overarfelik bn.; overerfelijk
overarven, overaarven ww.; door geboorte van de ouders/voorouders krijgen
overbaene, in *overbaene haelen* overhoop halen, te voorschijn halen
overbaodig z. *overbodig*
overbaot de; het teveel, het meer dan genoeg
overbakken ww.; nog eens bakken, opnieuw bakken
overbeppe de; overgrootmoeder
overbeteren ww.; beter worden, overgaan
overbeudig z. *overbodig*
overbleven, overgebleven bn.; overgebleven
overblieflekaol et; overblijflokaal
overblijfsel et 1. hetgeen overgebleven is uit een eerdere tijd 2. restant, restje
overblijven ww. 1. gedurende een bep. tijd op een bep. plaats blijven 2. blijven leven in de winter 3. reteren, overschieten 4. ongehuwd blijven 5. nog te doen blijven
overblijver de; overblijver
overbluffen ww.; overbluffen: door woorden, met grootspraak overtroeven
overbodig, overbaodig, overbeudig bn.; overbodig
overbranen ww.; afbranden van de oppervlakte van een terrein
overbrengen ww. 1. van de ene plaats naar de andere brengen 2. doorvertellen 3. uitleggen, duidelijk maken 4. transplanteren
overbrenger et 1. iemand die klikt, stiekem doorvertelt, alle nieuwtjes vertelt 2. iemand die een ander met een bep. ziekte besmet
overbroek de; overbroek: bovenbroek
overbroezen ww.; bruisend over een rand gaan
overdaenken ww.; overdenken
overdaod de 1. teveel van of met betrekking tot iets, overvloed 2. weelde, verkwisting
overdaodig bn., bw. 1. in overvloed, in buitengewoon grote hoeveelheid 2. buitensporig wat het gebruik/aanbod van voedsel, drank betreft 3. in buitengewone mate
overdeken de; overdeken, bovenste deken
overdekken ww.; opnieuw een deklaag aanbrengen (vooral m.b.t. riet op een dak)
overdeweg z. *overweg II*
overdieks bw.; aan de andere kant van de straat
overdoek de; omslagdoek
overdoen ww. 1. overdoen: aan een ander overdragen 2. opnieuw doen
overdreegber bn.; overdraagbaar
overdregen ww. 1. overdragen: overleveren 2. overbrengen, besmetten door van de één naar de ander te gaan 3. niet binnen de gewone periode kalven, langer dragen dan normaal

overdreger de 1. dier dat bep. afwijkingen overdraagt op z'n nageslacht 2. koe die kalft na de gewone draagtijd

overdreven, overdrevend bn.; bw. 1. druk, gejaagd, nerveus 2. met overdrijving, ruimer, groter, ernstiger voorgesteld dan in werkelijkheid

overdri'jen ww.; overdraaien: opnieuw, nog eens draaien

overdrieven I ww.; overdrijven: voorbijtrekken van buien zonder dat het gaat onweten, regenen

overdrieven II ww.; overdrijven: met overdrijving praten, iets groter, ruimer enz. voorstellen dan het is, zwetsen

overdrieving de; overdrijving, het overdrijven

overdrok de 1. overdruk 2. los presentemplaar van een artikel in een tijdschrift e.d.

overdrokken ww.; overdrukken

overdwas bw.; in de dwarsste, dwars staand; *even overdwas* (steek maar dwars of schuin over)

overeiden ww. 1. bij het eggen een gedeelte van de tevoren geëgde strook opnieuw eggen, doordat de eg daar overheen gaat 2. uitvoerig en in z'n geheel bespreken

overende, overeinde z. *overaende*

overenkeer bw.; over elkaar

overeten ww.; te veel eten

overgang, overgaank de 1. het gaan over iets heen 2. plaats waar men over iets heen gaat 3. verandering van de ene situatie in de andere 4. menopauze

overgangstied de; overgangstijd

overgangsverschijnsel et; overgangsverschijnsel

overgaan ww. 1. oversteken 2. van de ene plaats naar de andere gaan, vooral: verhuizen 3. van de ene toestand in de andere komen 4. veranderen inzake een bep. gebruik 5. doorgeven van ouder naar kind 6. niet doorgaan 7. ophouden, stoppen van een onaangenaam iets 8. naar een hogere klas gaan 9. gaan rinkelen van de telefoon 10. passeren (van een grens e.d.)

overgaove de 1. het overgeven aan de vijand

2. enthousiaste inzet, toewijding 3. berusting 4. het aan de ander geven

overgebleven z. *overbleven*

overgedien et; overgordijn

overgekleed z. *overkled*

overgetrokken bn.; var. van *overtrokken* bekleed

overgeunst de; afgunst, jaloersheid

overgeunstig bn., bw.; jaloers, afgunstig

overgeven ww. 1. aanreiken, ter hand stellen 2. overslaan, niet door laten gaan, er maar vanaf zien 3. kotsen 4. zich overgeven, zich onderwerpen, zich neerleggen bij 5. toevertrouwen 6. zich wijden aan

overgevulig, overgeveulig bn.; overgevoelig, allergisch, prikkelbaar

overgewunnene z. *overwunneling*

overgieten ww.; overgieten: van de ene emmer, kom enz. in de andere

overgooien ww. 1. overgooien: over iets of iemand heen, ter bedekking 2. heen en terug naar elkaar gooien 3. nog eens gooien

overgooiertien et; het overgooien in bet. 2 (min of meer als spel)

overgrootmoeke de; overgrootmoeder

overgrootoolden, overgrootolders mv.; overgrootouders

overgruuien, overgruijen, overgruien I ww.; groeiende bedekken

overgruuien, overgruijen, overgruien II ww.; na enige tijd van een ziekte of kwaal herstellen, niet opnieuw krijgen van een ziekte die chronisch leek te zijn; ook gezegd van verdriet dat men uiteindelijk weet te overwinnen

overgunlik de; hetz. als *overwunneling*

overhaand, in *de overhaand* de overhand, de grootste macht

overhaandigen ww.; overhandigen

overhaans bn., bw. 1. bovenhands 2. met de hand, arm waarmee men gewoonlijk niet werkt, niet in die houding die men gewend is bij het werk 3. overhands, met dichte steken over de hand (bij het naaien)

overhael de 1. beroerte 2. overzetveer

overhaelen ww. 1. overreden, bepraten 2. compenseren 3. overhalen: van de trekker van een geweer, d.i. het schot af doen gaan

overhakken ww.; opnieuw met een hak e.d. bewerken

overhangen ww. 1. boven het vuur hangen, thans vooral: op het vuur zetten 2. naar een bep. kant hellen 3. in een bep. richting denken, geneigd zijn een bep. zijde te kiezen

overhaost bw.; zeer snel, al te snel

overhaosten ww.; overhaasten

overhebben ww. 1. extra, te veel hebben 2. kunnen missen, ter beschikking willen stellen

overheer bw.; overhoop 2. onenigheid hebbend

overheerhaelen ww.; overhoophalen

overheerkommen et, in verb. als *'t Is et overheerkommen mar* het is maar een kleinigheid, het is gauw bekeken

overheerliggen ww. 1. in wanorde liggen 2. onenigheid hebben

overheerserig bn.; geneigd anderen te overheersen

overheerzitten ww.; zich overal mee bemoeien

overhellen ww.; overhellen, overhangen

overhenne, overhinne bw. 1. over de gehele oppervlakte van iets heen 2. erbovenop, extra 3. van de ene kant over iets heen naar de andere 4. te boven gekomen 5. over een bep. grens, maat heen

overheuren ww.; overhoren

overheuring de; overhoring

overhied de 1. overheid 2. echtgenote

overhoef, overhoeve de; overhoef, beenwoekering

overhoek, overhoeke de; stuk land dat over is, overhoek

overhoeks bn.; diagonaalsgewijs, overhoeks

overholen ww.; overhouden

overhoop, overhope bn.; overhoop

overhoophaelen, overhopehaelen ww.; overhoophalen

overhoopkriegen ww.; als extra krijgen

overhoopscheuren ww.; overhoophalen door te trekken enz.

overienkommen en var. ww. 1. overeenkomen 2. samenkomen, bij elkaar passen 3. het eens worden 4. met elkaar (kunnen) opschieten

overienkomst de 1. gelijkenis 2. overeenkomst, contract e.d.

overienkunnen ww.; met elkaar kunnen opschieten

overig bn. 1. overig, resterend 2. ander, verder (niet) mooi

overjaorig bn.; overjarig

overjaors bn.; ouder dan een jaar; zelfst.: *overjaorsen*, met name van aardappelen

overkaante en var. de; overkant

overkammen, overkemmen ww. 1. opnieuw kammen 2. niet in elkaar grijpen van kamraderen e.d.

overkapping de 1. kapconstructie 2. overstek

overkieken ww. 1. nazien, controleren 2. overzien, z'n blikken laten gaan over

overklaepen ww.; licht dorsen

overklapper de; paard dat overstapt, dat met de achterpoten verder vooruitgaat dan waar de voorpoten stonden

overklierd I et; overkleed

overklierd, overkleed, overgekleed II bn.; overkleed, bekleed

overklierden, overkleden ww.; overkleden, bekleden

overklierder, overklieder de; aflegger (van een lijk)

overkletsen ww.; doorvertellen

overkomen, overkoemen I ww. 1. oversteken, over iets heen komen (ook fig.) 2. op bezoek komen 3. ontvangen worden 4. begrepen, opgevat worden 5. overgaan naar een volgende klas 6. over iets heen komen (te liggen enz.) 7. komen te staan, komen te hangen: op, boven het vuur

overkomen, overkoemen II ww.; overkomen, gebeuren

overkoter de; overkoot paard

overkraanten ww.; doorvertellen

overkrabben ww.; geheel met de eg bewerken, met de eg 'krabbend' gaan over

overkrijgen ww. 1. overkrijgen: op bezoek krijgen 2. aannemen

overkrojen ww.; overkruien: over iets heen kruien

Overkuunders I et; het *Stellingwarfs* van de noordkant van de *Kuunder*

Overkuunders II bn.; van, m.b.t. de andere, d.i. de Friese kant van de *Kuunder* of Tsjonger; *Overkuundersen* mensen aan, van de Friese kant van de *Kuunder*

overlaeden I ww.; overladen: een lading overbrengen

overlaeden II ww.; overladen: overmatig eten of drinken

overlangen ww.; overhandigen, aangeven, aanreiken

overlaoten ww. 1. over iets laten gaan 2. de ander laten doen, de ander zich er mee laten redden 3. doen refteren 4. bewaren, overhouden, niet gebruikt hebben 5. verweiden 6. overslaan, over doen gaan

overlappen ww. 1. een ander deel ook bedekken 2. overstappen 3. dubbel of deels dubbel gedaan worden

overleerdersklasse de; voormalige zevende klas van een lagere school

overleg et 1. beraadslaging 2. oordeel, inzicht

overleggen I ww. 1. overleg voeren 2. bij zichzelf overwegen 3. beramen

overleggen II ww.; overleggen: overgeven, tonen

overlegging de; het bij zichzelf overleggen, de gedachten over iets

overlest bw.; tegen het laatst

overlieden et, ww.; overlijden

overliedensadvertentie en var. de; overlijdensadvertentie

overlochten ww.; overlichten

overloop de 1. overloop: waar een trap op uitkomt 2. buis e.d. om overtollig water uit een regenbak, een goot enz. te doen wegliden, overloper 3. kleine stuw in een sloot

overloopkraane de; kraan op een overloper, aftapkraan

overlopen I ww. 1. naar de overzijde lopen, naar een andere plaats lopen 2. over iets lopen, een eind lopend volgen 3. over de rand lopen van dat waarin de vloeistof zich bevindt 4. niet drachtig worden 5. tussendoor niet naar school gaan 6. nog niet kalven terwijl de draagtijd al wel verstreken is 7. zich bij een ander, een andere groep aansluiten 8. om een bocht te maken met de rechter over de linker voet stappen

overlopen II ww.; overlopen: veel bij een ander komen

overloper de 1. iemand die dan weer met de een en dan weer met een ander bevriend is, die nu eens bij deze persoon/richting steun zoekt en dan weer bij een andere, ook: deserteur 2. biggetje dat te weinig melk krijgt bij het zogen en daarom naar een andere zeug gaat 3. insect

dat naar andere personen/dieren overloopt 4. koe die reeds een half jaar, een jaar of nog langer geleden had kunnen kalven, ook wel van een geit gezegd 5. hetz. als *overwunneling*

overlopertien et; spel waarbij men een veld oversteekt, waarbij men getikt kan worden

overmaaken ww. 1. overmaken: opnieuw maken 2. doen toekomen

overmaote de; dat wat meer toegemeten wordt dan vereist of gevraagd wordt

overmaotig bn., bw.; in meer dan de gewone mate, buitensporig

overmorgen, overmorn en var. bw.; overmorgen

overnaome de; goederen die men bij een koop ook moet afnemen

overnemen ww. 1. overnemen 2. aanvaarden in de plaats van een ander 3. tot het eigen voorstel, de eigen motie maken 4. navolgen 5. van de verkoper ook het bijbehorende nemen 6. ontlenen, nemen uit

overni'j bw.; overnieuw, opnieuw

overni'jen ww. 1. overnaaien: over iets heen naaien 2. opnieuw naaien, nog eens naaien

overnommeren ww.; overnummeren

overomke de; oom van iemands vader of moeder

overoold bn.; overoud

overpake de; overgrootvader

overpissen ww.; over iets heen urineren, gezegd om de kortheid van een afstand of het gering zijn van een oppervlakte aan te duiden, ook m.b.t. kleine klussen

overplaetsen ww.; overplaatsen

overperduktie de; overproductie

overpulen ww.; uitpuilen

overraozen ww.; overrazen

overreed, in *recht van overreed* recht van overpad

overrekken ww.; overreiken

overrieden I ww. 1. overrijden: naar de overzijde rijden 2. nog eens rijden of schaatsen

overrieden II ww.; overrijden, omverrijden

overriepe bn.; overrijp

overrumpelen, overroonfelen ww.; overrumpelen

overschaekelen bn. 1. overschakelen: naar een andere plaats schakelen 2. op iets overgaan

overschinken ww.; overschenken

overschoe de; overschoen

overschoeren ww.; overschuren, opnieuw schuren

overschoeven ww.; overschuiven: naar de andere zijde schuiven

overschot et 1. overblijfsel, rest, restant 2. wat er meer is dan nodig, het teveel 3. bep. worp bij *piksmieten*

overschrieven ww. 1. overschrijven: door te schrijven uit een ander geschrift overnemen 2. op een andere rekening boeken 3. nog eens schrijven, overnemen

overschrieving de; overschrijving

overschrievingsbewijs et; overschrijvingsbewijs

overschuin bn., bw.; schuin, scheef toelopend

overslag de, et 1. deel dat over iets anders heen slaat, d.i. bij kledingstukken 2. overslag: van goederen, vooral: bij een haven

overslaon ww. 1. overslaan: vergeten te doen 2. vergeten op te merken 3. laten voorbijgaan 4. in een ander vat doen 5. in een hogere toon overgaan van iemands stem 6. de bal naar elkaar toe slaan

overslichten ww.; bijleggen: van een ruzie, een geschil over een onenigheid heen stappen

overspannen I ww.; zich te sterk inspannen, door zich druk te maken overspannen raken

overspannen II bn.; overspannen

oversperen, overspaeren ww.; oversparen

overspeulen ww. 1. nog eens spelen 2. door naar elkaar toe te gooien samenwerken bij bep. balspelen

overspeuldig bn.; overspelig: schuldig aan overspel

overspoelen I ww.; van de ene spoel naar de andere spoelen

overspoelen, overspulen II ww. 1. overspoelen, overstromen 2. een grote hoeveelheid krijgen, veel te veel krijgen

overspoelen, overspulen III ww. 1. nog eens spoelen, nog eens reinigen met water 2. overstroomd raken

overstaek bn. 1. in wanorde, overhoop 2. overbluft

overstaekgaon ww.; z'n standpunt opgeven, toegeven

overstaekhaelen ww.; overhoophalen

overstaekzetten ww.; overbluffen, met woorden overdonderen

overstallig bw.; overtollig, in meer dan gewone mate

overstaon ww. 1. het kalf langer dragen dan normaal voor het wordt geboren 2. niet drachtig worden 3. van een dode: op zondag nog niet begraven zijn, bijv. *Vroeger geleufden de meensken dat as een dode een zundag overston, dat d'r dan weer gauw iene wegraekte*

overstap de 1. overstap: bep. verhoging om gemakkelijk over een hek, een draad e.d. heen te kunnen klimmen 2. gewoonte van een paard om met de achterpoten verder naar voren te stappen dan waar de voorpoten stonden 3. stap die men maakt met het rechter over het linkerbeen 4. overstap van het een op het andere: bij het gebruik van trein, bus 5. hetz. als *overklapper*

overstappen ww. 1. overstappen: zich stappende over iets voortbewegen 2. op, in het andere stappen

overstappien et; overstapje

overstark bn.; zeer sterk

overstek, overstik et, de; overstekend deel: van het dak van een gebouw, ook wel: uitstekend deel van een gebint

overstek, oversteg bn.; overbluft

overstik, oversteek de 1. afdak 2. daar waar men een pad, weg kan oversteken 3. z. *overstek*

overstikken ww. 1. oversteken: naar de andere kant gaan 2. toereiken, aanreiken 3. overstek hebben

overstikplak, overstikplaets et; oversteekplaats

overstiksel et; opgestikte siersteek

overstotting de; overstorting

overstrieken ww.; overstrijken: bestrijken, besmeren

overstruper de; blauwe cape gedragen door een koopman, mouwschort

oversturen ww. 1. verzenden 2. overslaan van steken bij breien, bijv. *twie steken oversturen*

overteren ww. 1. nog eens vouwen 2. nog eens teren, nog eens van een laag teer voorzien

overtenten ww.; doorvertellen

overtree de; recht uitstekend deel van de achteras, hetz. als *opstap* bet. 2

overtrekpepier et; overtrekpapier

overtugend bn.; overtuigend

overtuging de; overtuiging

overure et; overuur

overval de 1. overval, overrompeling 2. toeval (aandoening) 3. rabat, valletje

overvalen ww. 1. overvallen, overrompelen 2. verrassen, onverwachts komen

overvarven ww.; oververven

overveer, overver, oververens bw. 1. zeer ver weg, ver verwijderd 2. overhoop

oververdienen ww.; extra verdienen

oververen, overvaeren ww.; overvaren

oververmuid, oververmuid, oververmuid bn.; oververmoeid
oververtellen ww.; opnieuw vertellen
overvloed de 1. overvloed: grote voorraad, grote hoeveelheid 2. bep. plant: slaapkamergeluk
overvragen ww.; overvragen: te veel vragen
overvreten ww.; veel te veel eten
overwarderen ww.; overwaarden
overwerk et; overwerk
overwerken I ww.; overwerken: overwerk verrichten
overwerken II ww.; overwerken, zich forceren door te veel te werken
overwarkt en var. bn.; overwerkt
overweg I de 1. spoorwegovergang 2. overpad, pad over het bezit van een ander
overweg, overdeweg, overwege, overwegens II bw.; overweg
overweiden ww. 1. geheel benutten door te grazen, afgrazen 2. grazend gaan over
overwi'jen ww. 1. overwaaien: door de wind meegebracht worden 2. van elders overkomen door de wind overtrekken (van buien)
overwicht et 1. overwicht: grotere invloed, meerdere macht 2. meer dan het gewone gewicht: van iets dat men koopt
overwinlike en var. z. *overwunneling*
overwinnen I ww.; een kind krijgen van een ander iemand dan de echtgenoot
overwinnen II ww.; overwinnen
overwippen ww.; even op bezoek komen
overwunneling, overwunling, overgewunnene, overwinlike, overwunlik, overwunlike, overwinneling, overwindeling, overwinling, overwinner de; onwettig kind, buitenechtelijk kind
overwunnen, overwunlik bn.; overwonnen: niet verwekt door de wettige echtgenoot
overzanen ww.; overzanden, met zand bedekken
overzetten ww. 1. met een boot e.d. naar de andere kant brengen 2. op het vuur zetten 3. vertalen 4. de bijenkorf met een minder sterk volk op de plaats zetten van een sterk volk 5. het zetwerk opnieuw maken 6. in een andere stand zetten, bijv. *de palle overzetten* nl. van het geweer
overzetter de; vertaler
overzichtelik bn.; overzichtelijk
overziede, overzied, overzieden bw.; overzij
overzien I ww.; overzien: in z'n totaliteit bezien
overzien II ww.; overzien: met het oog doorlopen
overzingen ww. 1. in z'n geheel zingen 2. nog eens zingen, opnieuw zingen
overzweren ww.; door te bluffen misleiden, overbluffen
overzwetsen ww.; hetz. als *overzweren*
own tw.; gezegd om het begrijpen en enige verbazing daarbij uit te drukken

P

paaïen ww. 1. vleien, door iets gunstig, aantrekkelijk voor te stellen de ander zover krijgen 2. met flinke stappen lopen, rondlopen, slenteren, ook: zodanig lopen dat men snel smerig, nat kan worden 3. door met natte of smerige voeten te lopen vies maken, door over iets heen te lopen plat maken, met vieze voeten, grote stappen over/door iets lopen enz. 4. paren (van vissen)
paaier, paaïerd de 1. vleier 2. in *een oolde paaier* iemand die er altijd op uit is (te voet)
paaierig bn.; vleierig
paampel, pamper, pampel, pampelduker de 1. egelskop 2. gele plomp

paampelblad et; gele plomp, vooral: het blad ervan
paamper de 1. lis 2. lisdodde
paand, pand et 1. perceel, stuk land 2. strook in het veen met de afmetingen van de *baggelbak*
 3. taak, vooral: flink zwaar, lichamelijk werk 4. huis, gebouw 5. elk der samenstellende delen van een kledingstuk, gewoonlijk het voor- of achterpand
Paander de, in *Dat zodoende, zee Jan Paander* gezegd om een genoemde oorzaak, een conclusie nog eens te onderstrepen
paanderen ww.; met flinke, stevige stappen lopen
paanser et; pantser: bij bep. insecten
paanserdivisie de; pantserdivisie
paanter de; panter
paantien, pantien et 1. schoteltje (bij een kopje) 2. in *een paantien koffie* een kopje koffie
paantienhinkelen, paandhinkelen z. *parkhinken*
paantienvol et; kopje vol
paantiesbaos de; pandjesbaas
paantiesgezichte et; iemand met een gezicht als van een *paantien*
paantiesjasse de; pandjesjas (ouderwets kledingstuk)
paark- z. *park-*
pachtboerderi'je de; boerderij die wordt verpacht
pachtlaand et; pachtland
pachtoverienkomst de; pachtovereenkomst
pachtpries de; pachtprijs
pachttied de; pachtijd
pachtveurweerde de; pachtvoorwaarde
pad et 1. pad, ook: smalle, niet verharde weg, ook wel breed maar dan steeds onverhard; ook: verhard fietspad, voetpad e.d. 2. staat, begaanbaarheid van paden, wegen 3. levensweg 4. te volgen richting
padharke de; hetz. als *tuunharke*
padjonge de; jongen die altijd op straat te vinden is
padloper de; iemand die altijd op straat te vinden is
padpisser, paddepisser, pappisser, pattepisser, potpisser, pottepisser de; strontje, zweertje aan een ooglid, nl. ontsteking aan een haarzakje
padruske de; bep. kleine rus, op plaatsen met slechte ontwatering en stijve grond
padschoffel de; schoffel (tuingereedschap)
padsleper de; iemand die altijd op straat te vinden is
padviender de; padvinder: scout
paenze en var. z. *peinze*
paep, paepe de; roomsgezinde, roomskatholiek, bijv. *een echte paep* een overtuigd katholiek
paepekeutel, paepekullen de; bep. struik: Gelderse roos of bes ervan
paepekullen bn.; bestaande uit hout van de Gelderse roos
paeps bn.; paaps, roomsgezind
paer z. *peer*
paere, paere- z. *pere(-)*
paezen ww. 1. drassig zijn 2. soppen, persen 3. lopen waarbij het vocht uit de grond sopt
paezerig, paezig bn.; drassig, nat
paffen ww. 1. schieten met een vuurwapen 2. voortdurend en/of driftig roken
paffer de 1. pistool, revolver 2. iemand die veel rookt 3. kleine pijp
pafferig bn. 1. pafferig, paf, opgeblazen 2. door winden geplaagd, winden latend

pais de 1. pais, peis, in *pais en vree* 2. bep. soort tikkertje, waarbij men in het honk niet meer getikt mocht worden

pak I et 1. pak 2. langwerpig pak ineengeperst hooi of stro, door touw of ijzerdraad bijeengehouden 3. belasting, last die men draagt 4. luiers e.d. waarmee een baby is ingepakt 5. laag kleren die men draagt, bijv. *Aj' naor buten gaon maj' wel een dik pak kleren andoen, et is roetkoold* 6. herenkostuum 7. kleren in het algemeen die men aanheeft, in verb. als *een nat pak* (natgeregend, in het water gevallen zodat iemands kleren nat zijn) 8. flinke hoeveelheid, laag (gras, sneeuw, zand e.d.) 9. heel wat klappen, flink wat slaag, in verb.: *een pak op 'e donder, iene een pak anmeten* een pak rammel geven, *een pak veur de britse* slaag voor z'n achterste

pak II de; grijpende beweging waarbij men vastpakt, goed vast kan houden; *gien pak* amper vast te houden, ook fig.: nauwelijks vat op te krijgen

pakdreger de; pakdrager: reizend manufacturier

pake de; grootvader

pake-en-beppe-zegger de; kleinkind

pakestoel de; hoge stoel met leuning

pakestok de; wandelstok

pakezegger de; kleinkind in relatie tot een grootvader

pakgaoren et; pakgaren

pakhokke et; ruimte in een gebouw, kamertje hoofdzakelijk als bergruimte gebruikt

pakjassien et; colbert

pakkaans de; pakkans

pakkaemer de; pakkamer, vertrek voor opslag van goederen, pakketten

pakkedoek, pakdoek de; pakdoek, luier; ook wel: de luier over de *pisdoek* heen

pakkedraod, pakdraod et; (verz.) pakdraad, nl. dun ijzerdraad, eerder vooral in toepassing op het binden van pakken stro

pakkedreger, pakkiesdreger de 1. pakkendrager, sjouwer 2. z. *pakkiesdreger*

pakkemaeker, pakkiesmaeker de; hetz. als *pakkeni'jer*

pakken ww. 1. grijpen, beetpakken, vastpakken, oppakken 2. vasthouden en knuffelen 3. nemen en tot geslachtsgemeenschap dwingen, nemen en bevruchten 4. weten te treffen in financieel opzicht 5. weten te verdienen, verwerven: van inkomsten 6. stiekem wegnemen 7. vangen, grijpen 8. betrappen, proces-verbaal opmaken 9. nemen om te benutten: m.b.t. gereedschap; ook: om zich te verplaatsen, om te vervoeren 10. in *iene argens op pakken* iemand op een bep. punt beschuldigen, bestraffen, hem klem zetten 11. ordelijk bijeendoen in een koffer, tas, kist enz. of tot een pak maken 12. vullen met zaken die meegenomen moeten worden 13. in *wat onder de arm pakken* 14. blijven plakken, aan elkaar blijven vastzitten, houden

pakkenaalde, paknaalde de; paknaald

pakkeni'jen ww.; naaien van *pakken* bij het dorsen

pakkeni'jer de; elk van de twee arbeidskrachten die aan weerskanten van een pak stro stonden en dat met stukken ijzerdraad moesten 'naaien'

pakkenier de; hetz. als *pakkeni'jer*

pakkesjouwer de; iemand die pakken moet dragen, nl. vooral: pakken stro wanneer die werden 'genaaid', z. *pakkeni'jer*

pakkespelde, pakspelde de; pakspeld, bep. grote veiligheidsspeld, bakerspeld

pakkestikker de; hetz. als *pakkeni'jer*

pakkien et 1. klein *pak* in diverse bet. 2. bep. verpakte hoeveelheid 3. stel bovenkleren van dezelfde stof (voor vrouwen), ook: mantelpakje

pakkiesdreger, pakkiendreger, pakkedreger, pakkiesdraeger de; bagagedrager, ook wel: soortgelijk raamwerk vóór op de fiets

pakkieshuj, pakkieshui et; geperst hooi
pakkiespasse de; hooipers
pakkiestouw et; touw van het soort dat om *hujpakkies* zit
pakkiesvet et; zeer goedkoop vet
paklieste de; paklijst
pakluier de; dikke luier, de buitenste die het kind om had, met de functie van pyjamabroek
paksni'j de; paksneeuw
pakzolder de; zolder met voorraden, bijv. levensmiddelen
pal bw. 1. rechtop en stijf, onbeweeglijk 2. juist, precies, bijv.: *iene de waorhied pal in et gezicht zeggen* recht voor z'n raap 3. onmiddellijk 4. z. *palle*
paljas de; paljas: potsenmaker, ook: pop die een harlekijn voorstelt
palle, pal de 1. pal: om een rad, spil of ander bewegend deel van een werktuig mee vast te zetten; in het bijzonder: veiligheidspal, palwerk, haan
palm I de 1. palm: bekend gewas uit tropische streken 2. buksboom 3. (verz.) takken, groen van de buksboom 4. jeneverbes 5. in *Chinese palm* fluweelboom 6. in *wilde palm* bosbes 7. recht omhoogstekende, sierlijke en spitse punt aan de voor- en achterkant van de nok van het dak van een boerenschuur 8. handpalm, onderkant van de hand, ook als lengtemaat (vooral gebruikt in de bouw): 10 cm
palm II tw. 1. geuit als aanzet in rijmpjes, liedjes ter gelegenheid van Palmpasen
palmboom de 1. palmboom 2. buksboom
palmbosse de 1. palmbos 2. palmboompje, buksboom
palmbrette de; breedte van de palm van de hand of lengte van die afmeting
palmeulie de; palmolie
palmgruun et; groen van de buksboom
palmhaene de; palmpaashaantje
palmhege de; heg van buksboompjes
palmpaosenhaentien et; palmpaashaantje
Palmpaosken, Palmpaosen de; Palmpasen
palmpitmael et; meel van palmpitten: bekend als bep. veevoer
palmpolle de; palmstruik, buksboom
palmslag de; finale toewijzing bij publieke verkoop
palmslagverkoop de; publieke verkoping *bi'j palmslag*, d.i. met finale toewijzing
palmstruke de; palmstruik, (flinke) buksboom
palmtakke de; palmtak: nl. van de buksboom
palten mv.; kluiten, brokken grond, stukken graszode
palteren ww.; rondlummelen
paltogien et; korte overjas, korte mantel
pampel, pampel- z. *paampel(-)*
pamperd, pamper de 1. dikke, zware persoon of dier dat zwaar loopt 2. z. *paampel*
pampier z. *pepier*
pandiggel de; stukje dakpan
pandoer de, ook et 1. in *mit een halve pandoer* in dronken 2. smerig kledingstuk, vooral: vieze broek of jas 3. pandoer: bep. kaartspel, bijv. *vaast pandoer* vaste prik, gewoonte 4. pandoerkaart, in *een dikke pandoer* een goede troefkaart bij het pandoeren
pandoeren ww. 1. een bep. kaartspel spelen: pandoeren 2. talmen
pandoerkaorte de; pandoerkaart
pangelder, pangeler de; iemand die ongeregelde handel drijft, sjacheraar
pangelen, pengelen, pingelen ww.; kwanselen, nu weer eens dit, dan weer dat kopen en verkopen, verhandelen

panharing, panherink, panharing de; gebakken haring
panklaor bn.; panklaar, gereed voor de pan
pankoek, pankoek- z. *pannekoek(-)*
pankoekkappel de; goudrenet
pankoeksmaol et; maaltijd die uit pannenkoeken bestaat
panne de 1. pan 2. recht aan de steel zittende, vierkante maar afgeronde, enigszins holle, alleen aan het ovaalronde eind snijdende schop, panschop, bats 3. dakpan 4. knieschijf 5. hersenpan 6. metalen zitplaats met enigszins opstaande randen en gaatjes: op maaismachines, hooimachines, weideslepen e.d. 7. strijkbord (van een ploeg) 8. op een pan gelijkend deel van een ouderwets geweer waarin het kruit werd gedaan 9. pech met een auto
panneboel de; potten, pannen e.d. samen
pannebossel de; bep. borstel of boender waarmee men pannen schoonmaakt
pannebunen, pannebuinen ww.; reinigen van pannen met een bep. borstel, boender
pannebuunder, pannebuinder de; boender waarmee men pannen reinigt
pannehaoke de; panhaak
pannehaol et; hengsel van een pan
pannekoeke, pannekoek, pankoek, pankoeke de; pannenkoek: bep. koek in pan gebakken
pannekoeke-aeker de 1. platte, wijde emmer met een hengsel erover, met behulp waarvan men de pannenkoeken naar het land bracht voor de werkers
pannekoekebakker, pankoekebakker de 1. eigenaardig iemand 2. (schertsend) echtgenote; in ruimer gebruik gezegd van iemand die veel te kwistig met geld en goederen omgaat
pannekoekebod et; plat bord waarvan men pannenkoeken eet
pannekoekemael, pannekoekmael, pannekoeksmael, pankoeksmael, pankoeckmael et; meel waarvan men pannenkoeken bakt
pannekoekien et 1. kleine pannenkoek 2. primula
pannekoekkost de; maaltijd, eten bestaande uit pannenkoeken
pannekoekskörf, pannekoekkörf, pannekoekmaande de; bep. mand, korf waarin men de pannenkoeken naar de werkers op het land bracht
pannekoekspanne, pankoeckspanne de koekenpan
pannekrabber de; hetz. als *panneschrabber*
pannelatte, panlatte de; panlat (tegen het wegwaaien van dakpannen)
panneleggen ww.; leggen van dakpannen op een dak
pannelit et; pannendecksel
pannelood et; daklood: gebruikt om inlekken te voorkomen bij bep. randen
pannemastro, pannamastro et; panamastro
pannerak, pannerek et; rek om afgewassen pannen e.d. op te plaatsen om te drogen
panneschieten ww.; naar de ander gooien van dakpannen (bij het *panneleggen*)
panneschieter I de 1. persoon die dakpannen naar boven werpt (bij het *panneleggen*) 2. iemand die erg bang uitgevallen is
panneschieter II de; vogel die z'n uitwerpselen op de dakpannen laat vallen
panneschoeren ww.; schuren van pannen
panneschoppe de; panschop, bats
panneschrabber de; schrabber voor het reinigen van pannen
panneschrobber de; borstel, boender, schrobber voor het reinigen van pannen
panneslikker de; soort spatel om het laatste deeg uit een schaal te halen of om pannen mee schoon te vegen
pannespoonze, panspoonze de; pannenspons
pannestrieken ww.; dakpannen aanstrijken
pannestrieker de 1. bep. troffel waarmee specie tussen de dakpannen wordt gestreken, pannenstrijker 2. metselaar die pannen aanstrijkt

pannevis de; vis geschikt om in de pan te bakken

pannevol de, et; wat er in een pan kan

pantien z. *paantien*

pantoffeltien et 1. kleine pantoffel 2. bep. plant: pantoffeltje

paol, paole de 1. paal 2. telefoonpaal, paal waarover draden van het electriciteitsnet zijn gespannen 3. funderingspaal e.d. 4. meerpaal voor schepen 5. losse balk, bij het sluiten van de *baanderdeuren* daarachter aangebracht 6. lange ronde balk die horizontaal was neergehangen voor het hek op de *hekkedam* 7. in *veur paol staon* voor aap, voor joker staan 8. in *park en paol stellen* paal en perk 9. in *as puntien bi'j paoltien komt* als het erop aankomt, op de keper beschouwd 10. (bij *schutjassen*, d.i. een bep. kaartspel:) het getal één

paolebrogge de; paalbrug

paolehooft et 1. hout geschikt om draadpalen van te maken 2. draadpalen

paolekaanten ww.; vlak, recht kappen van draadpalen (*kaant* maken) bij het afrasteren van land

paolepunten, paolpunten ww.; een punt aan één of meer palen hakken

paolesleien ww.; palen in de grond slaan met een *sleie*

paoling de; hetz. als *aol* (het algemene woord)

paollopen ww.; hetzelfde als *sprietlopen*

paoltienverwisselen ww.; tikspelletje spelen waarbij men moet proberen zonder getikt te worden van de ene paal naar één van de andere palen te rennen

paoltieshekke et, de; hek(werk) van vooral paaltjes

paors, peers et, ook bn. 1. paars 2. (zn.) kledingstof in paars

paosbest bn.; paasbest, in verb.

paosbloeme de 1. sleutelbloem 2. z. *paoskebloeme*

paosbrood z. *koekoeksbrood*

paosbule, paosbuul de; netje met snoep e.d. erin ter gelegenheid van Pasen

paosdrokte de; paasdrukke

paosgebruuk et; gebruik, gewoonte ter gelegenheid van Pasen

paoshaene de; palmpaashaantje

paoshaeze de; paashaas

paoskebrood z. *koekoeksbrood*

paoskebloeme, paosbloeme de 1. narcis 2. madeliefje

paoskebulte, paosbulte, paosvuurbulte, paosebulte de; berg takken en evt. oude banden e.d. die ter gelegenheid van Pasen wordt ontstoken

paoskedag, paosdag de; paasdag

paoskeerze de; paaskaars

paoskei, paosei et; paasei: gekookt ei met Pasen gegeten

Paosken, Paoske, Paosen, Paos de; bekend christelijk feest: Pasen

paoskepronk, paospronk de; paaspronk (vaak nieuwe kleren), paasbest

paoskevuurtogen, paosvuurtogen, paosvuurslepen ww.; bijeenbrengen van takken en ander brandbaar materiaal, om op één der paasavonden het paasvuur te kunnen laten branden

paoskiepien et; paaskip

paoskoe de; koe geslacht voor de paasdagen, die vervolgens in de slachterij hing; men mocht naar het gewicht ervan raden, de prijswinnaar won een rollade

paosmaantien et; paasmandje

paosmaol et; bijzondere maaltijd ter gelegenheid van Pasen

paosnettien et; hetz. als *paosbule*

paosstee de; plek waar het paasvuur werd ontstoken

paostied de; paastijd

paosvuurrieden ww.; brandbare spullen met wagens bijeenbrengen, zodat er een paasvuur kan worden ontstoken

pap de 1. pap, mengsel om stoffen mee stijf te maken of op te maken 2. brij (die men eet), in verb.: *gien pap meer zeggen kunnen* niets meer kunnen als gevolg van vermoeidheid enz.

papboek de; dikke buik

paperig bn.; (van een zeisblad) niet goed gehaard, met weerhaakjes

pappe, pape, pappa de 1. pappa, vader 2. speen van een koe of evt. ander vee, van een varken, van honden, katten 3. fopspeen 4. zog, moedermelk

pappegaai, pappegaoi de 1. bekende vogel: papegaai 2. in *de pappegaai van 't paoltien schieten* een meisje/vrouw zwanger maken (vroeger vaak: zodat men moest trouwen)

pappen ww. 1. pappen: een pap, een nat verband e.d. leggen: op een gezwel, een pijnlijke plek, werken met een dergelijk verband 2. vermengen, bij elkaar doen komen, in verb., bijv. *Die beide bin deur de oolders mit zute broties bi'j mekeer papt* zijn naar een vaste verkering, naar een huwelijk met elkaar gepraat

papperig bn. 1. week en nat, brijachtig 2. enigszins vochtig 3. dik maar niet stevig, bijv. *een papperige jonge meid*

pappien et; papje

pappisser z. *padpisser*

papzoeger en var. z. *zoegepappe*

parademaeken ww.; opscheppen, snoeven

parel, perel de; parel

parelgotte de; parelgort

parelsoep, pareltjessoep, parelbri'j, pareltiesbri'j de; watergruwel

park et 1. park 2. perk, bloemperk 3. hetz. als *hinkelpark* 4. beperkende begrenzing, afgrenzing, in verb. als *'t Moet binnen de parken blieven* het moet binnen de perken blijven, het moet billijk, oorbaar blijven

parkement, perkement et; perkament

parkhinken, parkienhinkelen, paarkienhinken, parkeltienhinken, parkhinkelen, paandhinkelen, paantienhinkelen, kruushinken, kruudhinken, tikhonken ww.; bekend hinkelspel spelen, hinkelen

parkhinker de; iemand die aan het spel *parkhinken* meedoet

parkhinkersblokkien, kruudhinkersblokkien, parkhinkershooltien, parkhooltien, hinkelblokkien, hinkelhooltien, krielhinkelblokkien, parkhinkblokkien, hinkblokkien, parkelblokkien et; vierkant blokje van zo'n 5 bij 5 cm met een diagonaal kruis erop, gebruikt bij het *parkhinken*

parkhinkhokke en var. z. *hinkelpark*

parkhonk, parkhonke et; de ruimte vóór het eerste vak bij *parkhinken*

parkienhuden, parkieshuden ww.; koeien hoeden en daarbij zorgen dat ze binnen een bep. perk blijven

parklaandschop et; parklandschap

parklaene de; parklaan

parlement et 1. parlement, volksvertegenwoordiging 2. echtgenote

parlevinken ww. 1. doelloos rondlopen, flierefluiten 2. venten bij mensen die op schepen wonen

parrebool de; parabool

parrederen, parreren ww. 1. parmantig stappen, met flinke stappen lopen 2. doelloos rondstappen

parredies, paradies et; paradijs (ook bij vergelijking: heerlijk oord)

parregraf de; paragraaf

parrelelweg de; parallelweg

parremetaosie, parmataosie, parmentaosie, permataosie de; parentage, bloedverwantschap, familiekring

parreplubaanke de; elk van de banken voor de kerkenraadsleden en ouderlingen in een kerk

parrepluplaante de; parapluplant

parresiet de; parasiet: parasitair levend dier, ook: klaploper, iemand die op het geld, het succes van een ander parasiteert

parresjute, parresute de; parachute

parresjutist de; parachutist

parresol de; parasol

parzik z. *perzik*

pas, passe I de 1. stap, tred 2. afstand van een schrede, stap 3. bergpas 4. paspoort 5. handbeweging waarmee men iets verandert of doet verdwijnen, in *hokus pokus pas* 6. in *'t Is alle daegen pas* eender, hetzelfde liedje, ook: het is elke dag mis en: hij is elke dag dronken, zo ook *Daor kuj' mar pas op geven* dat is steeds eender

pas II bw. 1. nog maar net, juist 2. kort geleden, zojuist 3. niet later, ouder, langer dan 4. niet voor, niet eerder dan 5. in hoge mate, bijv. *Dat is now pas es een keer optreden!*

pasbulte de; persbult (van ingekuild gras)

pasdoek, pasklied de; als perszak gebruikte doek bij het persen van honing

pashunning, pashunnig de; honing verkregen door die uit de raten te persen

paskoeken mv.; restanten in de *pasdoek* na het persen met de honingpers

paslood et; paslood: schietlood

pasmesiene de; persmachine

paspompe, perspompe de; perspomp

passchroeve de; schroef in de honingpers met behulp waarvan men de balk aandraait die op de *pasdoek* met inhoud ligt

passaosie z. *pesaosie*

passe, pas I 1. in de verb. *te pas en te onpas(se)* 2. in de verb. *van pas(se) kommen* van pas komen 3. iemands normale, goede toestand, bijv. in *niks te pas* zich niet goed voelend 4. met de juiste, passende maat, in verb. *te passe* 5. in *gien pas geven* niet horen, niet betamelijk zijn

passe, pers II de 1. werktuig waarmee men perst, samendrukt, uitperst 2. drukpers 3. journalisten

passelik bn. 1. passend, geschikt

passen I ww. 1. nauwkeurig afmeten 2. met gepast geld betalen 3. in *d'r bi'j passen* ontbrekend deel voor iemand betalen 4. van kledingstukken e.d.: door aantrekken proberen of het formaat goed is 5. in *passen op* letten op, acht geven op, bijv. *op je woorden passen* 6. in *passen op* de zorg hebben voor, verzorgen, ook: hoeden 7. van pas zijn, van de juiste afmetingen, de juiste maat zijn 8. overeenstemmen, kunnen samengaan, harmoniëren, bijv. *Die kleren passen niet bi'j mekeer* 9. betamelijk zijn, op z'n plaats zijn 10. geschikt zijn, goed gebruikt kunnen worden, gewenst, nodig zijn 11. gelegen komen 12. (bij het kaartspel) passen 13. iets niet willen, er niet aan meedoen, in *d'r veur passen*

passen II ww. 1. samenpersen, sterk samendrukken 2. door sterk te drukken het sap e.d. uit iets doen komen

passeniel, passeneel, perseneel, pesseneel I et de werknemers van een instelling, een zaak, een particulier

passeniel, passeneel, perseneel, pesseneel II bn.; niet op een zaak, maar op een persoon betrekking hebbend, bijv. *passeniele belasting* personele belasting

passenielsvergeerdering en var. de; personeelsvergadering

passenielsverieninge en var.; personeelsvereniging

passesier de; passagier

passetiedinge de; persbericht

passien et 1. kleine *pas* in meerdere bet. 2. bankpasje, giropasje, elektronische betaalkaart e.d. 3. op kleding genaaid stukje stof

passiespul et; passiespel

passieverhael, passieverhaol et; het verhaal van het lijden en sterven van Jezus

passik, passik- z. *perzik(-)*

paster, pastor de; pastor

pasteraol bn.; pastoraal: herderlijk

pasteraot et; pastoraat

pasteri'je, passeri'je, pasterie, pastorie de; pastorie: woning van predikant of pastoor

pastoorske, pestoorske de; pastoorse, predikantsvrouw

pasturf de; persturf, machinaal gemaakte turf

pasvoer et; persvoer

paszak de; perszak (bij het persen van honing)

pat et 1. deel van een geheel 2. aandeel, het deel dat iemand krijgt, toekomt, moet leveren, moet uitvoeren 3. in *patten speulen* van negatieve invloed zijn op iets dat moet gebeuren, tot stand moet komen

patroelie z. *petroelie*

patzen ww.; petsen

pattekelier, pattikulier I de; particulier

pattekelier, pattikulier II bn.; particulier, wat iemand persoonlijk aangaat

patten ww.; verdelen

pattepisser z. *padpisser*

patti'j en var. z. *perti'j*

patticipaosie de; participatie

pattie, pattien onbep. vn.; sommige(n), een klein aantal

pattietieden bw.; soms

pattietoeren bw.; soms

pattiewegens bw.; hier en daar, op sommige plaatsen

pauke de; pauk

pauw de 1. bep. vogel: pauw 2. iemand die graag pronkt

pauwestat de; pauwestaart

paveljoen et; paviljoen

peblik I et 1. de mensen met elkaar, het volk als geheel, iedereen 2. kring van belangstellenden 3. de aanwezige toeschouwers, toehoorders

peblik II bn., bw. 1. openbaar, algemeen 2. met betrekking tot een overheidsdienst

pedaantig, petaantig, pedantig bn., bw.; vlot, bijdehand, pittig, ook: een beetje eigenwijs, enigszins pedant

pedule z. *pendule*

pee de 1. in *de pee (aorig) anhebben* deftige kleren aanhebben 2. in *de pee inhebben* de pest inhebben

peer, paer et 1. twee bij elkaar behorende exemplaren die samen een stel vormen 2. twee personen die getrouwd zijn of een vergelijkbare vaste relatie hebben, ook wel: twee bij elkaar horende dieren van verschillend geslacht 3. tweetal bij elkaar horende personen die samen dansen of schaatsen 4. tweeling 5. tweetal in het algemeen, bijv. *een peer mooie peerden* 6. enkele, een klein aantal

peerd et; 1. paard 2. in *een oold peerd* bep. gereedschap in de veenderij: plank van zo'n 60-70 cm breed, aan een stok, om de veenspecie mee over het land te trekken

peerdebak, perebak de; voerbak voor één of meer paarden

peerdebek, perebek de 1. bek van een paard of als van een paard 2. fluweelboom

peerdebeleren, perebeleren, peerdbeleren ww.; beleren van één of meer paarden
peerdebeslaon, perebeslaon ww.; beslaan van paardenhoeven
peerdebi'je, perebi'je de 1. paardenhorzel, hetz. als *kroemkont* 2. paardenvlieg
peerdebien, perebien et; elk der poten, 'benen' van een paard
peerdebiender, perebiender de; paardenhalster
peerdebit et; bit van een paard
peerdebloeme, melkbloeme en var.; paardenbloem
peerdebloemstaele de; steel van een *peerdebloeme*
peerdebone, perebone de; paardenboon, bep. soort tuinboon
peerdebongel z. *bongel*
peerdebossel de; paardenborstel
peerdebrille de; bep. klem die men plaatst op de bovenlip van een paard (als het onwillig zou kunnen zijn)
peerdebroekien et; stukje broekland waar paarden in lopen
peerdebrummel, peerdebrommel de; dikke, zwarte braambes
peerdebrumze de; paardenhorzel
peerdebulte de; paardenvijg
peerdedeure de; buitendeur van een paardenstal
peerdedokter de; huisarts die nogal hardhandig is
peerdedong, peredong de; mest, uitwerpselen van een paard
peerdedrieveer de; groep aan elkaar gebonden paarden
peerdefamilie de 1. familie die veel paarden heeft, die van paarden houdt 2. één of meer kennissen die in paarden zijn geïnteresseerd
peerdeflappe de; klep, deurtje, nl. met horizontale draaias waardoor het hooi enz. in de ruif of voerbak van het paard wordt gedaan
peerdefoons, peerdefoonst, perefoons, peerdefonnis et; speciaal veefonds om paarden te verzekeren
peerdegat et 1. achterwerk van een paard 2. rund dat aan de achterkant te zwaar gebouwd is, hetz. als *peerdekont* 3. liefhebber van paarden
peerdegebit et 1. gebit van een paard 2. sterk gebit
peerdegerei, peerdegereide, peregerei et; paardentuig, gerei
peerdegrös, peerdegrus et; gras speciaal voor paarden, vaak schraal, hard gras, gras dat men de paarden voert, ook: gras dat de koeien niet willen vreten omdat het in de buurt van koevlaaien staat
peerdehaever de 1. haver die men aan het paard voert 2. lichte haver
peerdehelster de, et; paardenhelster
peerdeheufd et; kop van een paard
peerdehoeve, peerdehoef de 1. klein hoefblad 2. hoef van een paard
peerdehoeke de 1. stukje land speciaal om het paard in te laten grazen 2. gedeelte van het land waar paarden hun behoeften doen
peerdehuj, peerdehui et; hooi bestemd of geschikt voor paarden, vooral: hooi dat enigszins lang is en schraal, waar geen hooibroei in heeft gezeten, dat grof is en stofvrij
peerdeïezer et; hoefijzer van een paard
peerdejok et; juk door een paard gedragen
peerdekaampien, perekaampien et; stukje land bij de boerderij dat speciaal bestemd is voor één of meer paarden, ook wel: stukje land dat toevallig geschikt is om er even één of meer paarden in te laten lopen
peerdekarn de; door een paard aangedreven karnmolen
peerdekarre, perekarre de; aanhangwagen voor 't vervoer van een paard, paardentrailer
peerdeklaover de; steenklaver

peerdeklappe, peerdekleppe de; klep, deurtje met horizontale draaias waardoor het hooi enz. in de ruif of voerbak van het paard wordt gedaan

peerdekant de 1. achterwerk van een paard, ook: achterwerk groot, dik als van een paard 2. steenbil, dikbil 3. rund met een *peerdekant* 4. liefhebber van paarden

peerdekop, perekop de 1. paardenkop 2. bep. deel van de pers van een dorsmachine, nl. dat op en neer gaat bij de pers en het stro naar beneden duwt, ineendrukt

peerdekribbe, perekribbe, peerdekrubbe de; voerbak van het paard

peerdelaand et; slecht, lelijk ogend land dat nl. zodanig kaal gevreten is dat de grasmat hier en daar kapot is

peerdeleide, pereleide et; paardenleidsel 't *dubbelde peerdeleide* voor twee paarden, 't *enkelde peerdeleide* voor één paard

peerdelocht de; paardenlucht

peerdeloek et; luik naar de *peerdekribbe*

peerdemaegde de; paardenmaag

peerdemaonen, peerdemaenen mv. 1. manen (van een paard) 2. benaming voor hard, schraal gras

peerdemaotien et; stukje land waar paarden in lopen

peerdemark, peremark, peerdemaat de; paardenmarkt

peerdemeensken mv.; liefhebbers van paarden

peerdemennen ww.; mennen van een paard

peerdemest, peerdemesse en var. de; paardenmest

peerdemeule de; paardenmolen, vooral: een door een paard aangedreven karmolen, ook: mallemolen

peerdemiege, peremiege de 1. urine van een paard 2. slechte koffie

peerdemonstering, peerdemonsterige de; hetz. als *moonstering*

peerdemusse, peremusse de; bep. kap ter bedekking van de oren van een paard bij strenge kou

peerdeoge et 1. oog van een paard 2. bobbel op het water, bijv. *Et regent peerdeogen* d.i. zodanig dat er bobbel in de plassen water ontstaan

peerdepad et; pad, paadje waar paarden langs gaan, ook: jaagpad

peerdepluis, peerdepluuster et (de); pluis van de paardenbloem

peerdepolle de; strontpol ontstaan door paardenmest

peerdepote, perepote de 1. poot, voet van een paard 2. horrelvoet

peerderiem de; riem als deel van het paardentuig

peerderip, peerderiep, peerderiepe, pererip, peerderif en var. et; ruif voor één of meer paarden, met name in een paardestal

peerderoeve, peerderoef de; ruif (voor paarden)

peerderoonseler de; niet echt betrouwbare handelaar in paarden

peerderosser de; hetz. als *peerderoonseler*

peerdesnieden ww.; castreren van hengsten

peerdespul et; circus

peerdestat de 1. staart van een paard 2. bep. haardracht: paardenstaart 3. heermoes 4. lidrus 5. (mv.) wilgenroosjes 6. kattenstaart

peerdestronthoeke de; stukje land met veel paardendrek

peerdetane, peerdetaand de; paardentand: tand van een paard

peerdetoppe de; flinke pol gras op, rond de plek waar de drek van een paard is gevallen

peerdetree de; grote stap, flinke pas

peerdetugen ww. 1. in het tuig doen van paarden 2. een draverij houden van paarden

peerdeviege, pereviege de; paardenvijg

peerdevliege de; hetz. als *peerdebi'je*

peerdevoete de 1. voet van een paard 2. horrelvoet
peerdevoetien, peerdevoetsje et 1. kleine *peerdevoete* 2. (mv.) hondsdrif
peerdevolk, perevolk et 1. paardenvolk 2. liefhebbers van paarden
peerdewark, peerdewaark et 1. de onderdelen van het werk waarbij men één of meer paarden gebruikt 2. zeer zwaar lichamelijk werk
peerdewedden ww.; wedden bij een paardenrace
peerdeweide de; weide, stukje land voor/met paarden
peerdewottel de 1. paardenpeen 2. winterpeen, winterwortel
peerdezeel et; deel van het paardentuig, waaraan nl. de strengen bevestigd zijn
peerdezeike de 1. urine van één of meer paarden 2. slechte koffie
peerdezoolder de; zolder boven een paardenstal
peerdrieden, peerderieden ww.; paardrijden
peerholing de; paarhouding
peers, peerse, peerze, peerds de 1. heermoes 2. heermoesplant 3. z. *paors*
peerslaand et; land, wei met veel heermoes
peertien et 1. klein paard 2. kleine *pere* 3. meestal blauwe, ook wel groene libel
peertienmennen ww.; bep. kinderspelletje spelen waarbij één kind met een touw om a.h.w. 'gemend' werd door een ander kind dat volgde
peertienrieden ww.; paardje rijden
peertiesmeulen de; paardenmolen
pegel de 1. ijspegel 2. pestkop
pegelwaeter et; water van ijspegels
pegelze z. *pikelze*
pegge, pigge de 1. peg, ook: houten, wigvormig pennetje om iets mee vast te zetten 2. hetz. als *penne*, bet. 4, bijv. *Dat schut zit mit een pegge vaaste*
peilbalke de; balk in het water waarop men het waterpeil kan aflezen
peiliezer et; hetz. als *hujroede* (maar zonder thermometer)
peilschaole de; peilschaal
peinze, painse, paenze, paense de 1. (in geval van mensen: ruw) buik, lijf 2. (ruw) lichaam (van mensen) 3. pens, eerste afdeling van de maag van herkauwende dieren
peinzig, paenzig bn.; met een dik lijf, lichaam
pek, pek- z. *pik(-)*
pekelhering, piekelhering de 1. pekelharing 2. kleine, zwakke, magere persoon
pel de; pel, bep. soort kip
peleis, paleis, pelies et; paleis
pelet et; schilderspalet
pelgaaste de; gepelde of te pellen gerst
pelgotte de; hetz. als *pelgaaste*
pelisie de 1. politie 2. gezamenlijke beampten bij de politie 3. politieagent
pelisiebussien et; politiebusje
pelisiekörps et; politiekorps
pelisiepetroelie de; politiepatrouille
pelisierepot et; politierapport
pelisieveroddering de; politieverordening
pellegien et; zilverpel
pelleriene, pelteriene de; kort schoudermanteltje
pelleri'je de; het pellen van graankorrels of onderneming waar dat pellen wordt uitgevoerd
pels, pelze de 1. dichtbehaarde huid van bep. dieren 2. voor kleding te bewerken of bewerkte dierenhuid met haren erop 3. pelsjas of soortgelijke sjaal 4. opvallend dikke laag rokken die een vrouw draagt 5. dikke laag die groeit of gegroeid is, met name van gras

pelzig bn.; op een pels gelijkend

penaerie, pianaere, pianaerie, pienere, penarie, pienarie de; penarie, in de verb. *in de penaerie* in netelige omstandigheden

penaesie, penaese, penaesien, pianaesie, pianaesien, pianaese, punaesie, punaesien de; punaise

penaltie de; penalty, strafschoep

pendelbok de; reebok waarvan de ene helft van het gewei naar voren helt

pendule, pedule de; pendule

pen-egge de; eg met rechte pennen

penelster de; kleine schroevendraaier

penelze, penne-elze, penels de; priem

pengel, pingel de 1. strafschoep 2. stukje (afval van) talhout

pengelen z. *pangelen*

pengelstok de; stokje waarmee men een kleiner houtje, de *pengel*, wegwerpt bij het *tiepelen* (bep. spel)

penitaensie, penetaensie, pieneteensie de; penitentie: boete, verder in *Da's me ok een penitaensie* een moeilijk karwei

penne, pinne, pin de 1. schacht van de veer van een vogel 2. schrijfpen 3. dat waar iemand mee schrijft en z'n gebruik ervan 4. houten pen, in diverse toepassingen 5. korte puntige stok, langwerpige hout(je) of metalen stift; om te sluiten, tegen te houden, vast te zetten enz.: vaak door een gat gestoken, zodat nl. beweegbare delen tegen elkaar worden gesloten, in diverse toepassingen 6. dun gemaakt deel van een balk e.d. dat in het gat van een houtverbinding sluit 7. bep. gereedschap bij het slachten 8. puntige stok, staaf e.d. in een oppervlak gestoken om aan vast te binden, om uit te zetten, ter markering enz. 9. breipen 10. dun, scherp uitsteeksel, bijv. *de pennen van een stiekelvarken* 11. neusknijper, praam, overigens in verb.: *iene de penne op 'e neuze zetten* dreigend dwingen

penne-en-gat, pennegat, gat-en-penne zn.; pen-en-gatverbinding, vooral in *mit penne-en-gat*

pennedeusien et; pennendoosje

pennedoppe de; breidopje

pennegat, pengat, pingat et 1. pengat 2. gat door de bovenste paal van het *laandhekke*, met de pen erdoor waar het hek op draait

pennegienstelen ww.; hetz. als *prikkestelen*

pennegientrekken, pentietrekken ww.; trekken van één der houtjes die de ander in z'n hand houdt (waarbij diegene verliest die het kortste stokje trekt/overhoudt: hij/zij moet het karwei opknappen, mag niet eerst enz.)

pennehals de; lange en dunne hals

pennekont de, in *een aorige pennekont*: gezegd van een magere koe

pennemessien et; mesje voor het aanscherpen van de ganzenveer

pennen, pinnen ww. 1. druk schrijven 2. druk breien 3. met pennen, pinnen vastmaken 4. dekken, prikken bij het dekken (door een stier, ram)

pennerovertien et; kinderspel waarbij elk van de twee partijen zoveel mogelijk stokjes rooft uit het *honk* van de tegenpartij

penneschrift et; schoolschrift om met de pen in te schrijven

penneseliene, penseliene de; penicilline

pennevissien et; pennevis

pennevoegel, pennevleugel, penule de; vlinder

pensioneerd, gepensioneerd bn.; gepensioneerd

penter de 1. klap, stoot 2. z. *pinter*

pentie, panty de; panty

penvuur et; ontsteking van een geweer met een patroon met daarop een ijzeren pennetje; het geweer ging af als de haan daar op sloeg

penvuurgeweer, penvuur, penvuurtien et; ouderwets type jachtgeweer

penwottel de; recht naar beneden gaande, diep in de ondergrond dringende wortel, hartwortel

peper-en-zooltjasse de; jas met *peper-en-zooltkleur*

peper-en-zooltkiele de; kiel waarvan de stof donkergrijs is met witte spikkeltjes

peper-en-zooltkleur de; de kleur donkergrijs, vaalzwart (vaak gezegd van haar)

peperbusse de 1. peperbus, busje voor of met peper 2. benaming voor de locomotief van de stoomtram 3. geweer

Peperge, Pepergao et; plaatsnaam: Peperga

Pepergester, Pepergaoster bn.; van, m.b.t. *Peperge*, ook zelfst.: iemand uit die plaats

peperig bn., bw. 1. peperachtig 2. prijzig, flink duur 3. te gortig, te onaantrekkelijk, niet langer te verdragen

pepermeule de; pepermolen

pepermunt, peperment, puperment de 1. pepermunt 2. akkermunt 3. bep. plant: pepermunt

pepermuntballe de; bep. snoepgoed

pepermuntbloempjen et; pepermuntkruid

pepermunteulie, pepermenteulie de; pepermuntolie

pepermuntpolle pepermuntplaante de; pepermuntplant

peperneute de 1. pepernoot 2. keutel van een geit, schaap

peperneutetied de 1. de tijd van de pepernoten, de tijd van Sinterklaas

peperstri'jer, peperstruier de; peperbus

pepier, pampier, papier, pompier et 1. papier 2. vel papier, stuk papier 3. behangselpapier 4. (mv.) formulierene.d., bescheiden, schriftelijke stukken: vooral die als officieel bewijs kunnen dienen, getuigschriften, diploma's enz. 5. (mv.) bankbiljetten, in *in de pepieren lopen* nogal duur zijn

pepiereboel de; al het papier, alle paperassen, papierafval e.d.

pepieren bn.; papieren

pepierfermaot et; papierformaat

pepierplakken ww.; behangen

pepiersnieder de; papiersnijmachine

pepiervreter de; zilvervisje, papiermot

peppel, peppelboom de 1. populier, vaak: ratelpopulier 2. klomp van peppelhout

peppelhooft et; peppelhout

peraobel de; parabel: gelijkenis

paraot, paraat bn.; paraat: klaar, gereed

perbaot bn., bw.; probaat, heel goed

perbeer et, in *op perbeer* in gebruik om uit te proberen

perbeersel et; probeersel

perberen, preberen ww. 1. proberen 2. beproeven 3. op de proef stellen, uitproberen

perbleem, prebleem et; probleem, moeilijke kwestie

perceel et 1. perceel, door greppels, afrastering e.d. afgebakend stuk land, aaneengesloten stuk land, ook: het gewas daarop 2. elk der partijen bij een verkoping 3. flinke

hoeveelheid eten 4. flinke hoeveelheid ontlasting, in verb. als *De hond het een hiel perceel daon* 5. persoon (die eigenaardig of lastig is), bijv. *een wies perceel* een eigenwijs, verwaand iemand

percent, precent et; procent, honderdste deel van iets

perces, preces et 1. ontwikkelingsgang 2. rechtsgeding 3. procesverbaal

perces-verbaol et; proces-verbaal, bekeuring, bijv. in *perces-verbaol maeken* een bekeuring geven

percesstok et; processtuk

percies, precies bn., bw. 1. juist, nauwkeurig 2. stipt, secuur

perciesien et; iemand die erg precies, nauwkeurig is

perdoes, pardoes bw.; pardoes, plotseling

perdon, pardon I et; vergiffenis, kwijtschelding, in verb.: *zonder/gien perdon* onherroepelijk, beslist, *perdon mit* geduld met

perdon, pardon II tw.; neem me niet kwalijk

perdukt, predukt et; product: resultaat van bep. werkzaamheden

perduktie, preduktie de; productie

pere, paere de 1. peer, vrucht van de perenboom 2. peervormig oliereservoir van een lamp waarop de brander was bevestigd 3. peervormige gloeilamp of het peervormige deel ervan

pere- z. *peerde-*

perebloemestaele de; steel, stengel van een paardenbloem

pereblossem de; perenbloesem

perehooft, paerehooft, paereboomhooft, perebomehooft et; perenbomenhout

perel z. *parel*

peren, paeren ww.; paren (van dieren)

perepitte, paerepitte de; perenpit

pereplok de; de pluk, het plukken van peren

pereschelle en var. de; perenschil

perevuur et; perenvuur

perewien de; perenwijn

perezuken ww.; rapen van peren

perfeet z. *profeet*

perfekt, prefekt bn., bw.; perfect: puik

perfester, prefesser, prefester, perfesser de professor, hoogleraar

perfiet, prefiet, profiet et; profijt, voordeel

perfietlik, prefietlik, profijtelik bn., bw. profijtelijk, voordelig

perfoost, perfost bw.; volstrekt, absoluut

pergramme, pregramme et; programma

Peries, Paries et; Parijs

Periezer I de; Parijzenaar

Periezer II bn.; van, met betrekking tot *Peries*

peringstied de; tijd van het paren (van dieren)

perjekt z. *projekt*

perkement z. *parkement*

permantig en var. bn., bw.; parmantig

permenent de, et; permanent

permetaosie z. *parremetaosie*

permissie, premissie de; permissie

permitteren, perremeteren ww.; permitteren

permoter, premoter de 1. degene die tot iets aanzet, opstookt 2. iemand die met iets, ten behoeve van iets op de voorgrond treedt, gangmaker 3. wijsneus, eigenwijs iemand, opschepper 4. buitenbeentje, een eigenaardig iemand

perochie de; parochie

perseensiegeld et; presentiegeld

perseneel z. *passeniel*

persent, present I zn.; in *present* geven ten geschenke

persent, present II bn. 1. aanwezig 2. helder van geest, er helemaal bij, helemaal de oude, goed gezond

persentien, presentien et; cadeautje

personeriggestraosie en var. de; personenregistratie

pertaol, pertaal et; portaal: van een huis, d.i. de ruimte die ervoor is bestemd om het huis binnen te komen, ook van een kerk

perti'j, perti'je, patti'j, partij, pattij de 1. partij 2. huwelijkskandidaat 3. een zekere of flinke hoeveelheid van iets 4. iemands gelijke, iemands evenknie, die de ander aan kan 5. tegenpartij 6. uitvoering van een spel door twee of meer personen

perti'jdig, partijdig bn., bw.; partijdig

pertiek, pottiek de; portiek

pertuur, partuur, portuur de 1. gedeelte, part 2. partuur: tegenpartij in een wedstrijd

perveensiaol bn.; provinciaal

perveensie, preveensie, proveensie, previncie de; provincie, provinciale overheid

perveensiegreens de; provinciegrens

perveensiehoolt et; in busjes verkochte, wat de kleur betreft op provinciehout gelijkende verf

perzik, passik, parzik de; perzik

perzikeboom, passikboom, parzikboom de; perzikboom

perzikkruud et; perzikkruid

pesaosie, passaosie, passage de 1. passage: weg, doorgang 2. winkelpassage

pesiep z. *sapiepen* I

pesisie de 1. houding van iemands lichaam 2. omstandigheden, toestand 3. maatschappelijke positie

pesisiekpakken et; positiepakje

pesjent, pasjent de; patiënt

pesjonkela zn.; portiunculafeest

pesseneel z. *passeniel*

pest de 1. pest: bekende ziekte bij de mens, ook: varkenspest, runderpest, schapenpest 2. vervelend gevoel, gevoel van ergernis, in verb.

pestbuul de; iemand die altijd pest

pesten ww. 1. treiteren, pesten 2. bekend kaartspel spelen, pesten

pester, pesterd de; pester

pesteri'je de; pesterij, het gepest, getreiter

pestkont, pestkonte de; iemand die altijd een ander pest

pestneger de; pestkop, iemand die voortdurend treitert

pestol, pistol, pestool et; bep. vuurwapen: pistool, ook wel: klappertjespistool

pestolhoolster de; pistoolholster

pestoorskaampien et; stukje land waarvan de opbrengst toekwam aan de pastoor

pestuur, postuur et 1. iemands bouw, gestalte 2. persoon, bijv. in *een lastig pestuur* een vervelende, lastige persoon

pestvoegel de; pestvogel

pestziekte de; varkenspest

pet bn.; pet, knudde

petaantig z. *pedaantig*

petat de; patat

petatboer de; patatboer: iemand die frites verkoopt

petateerpel de; aardappel van een soort die geschikt is om patat frites van te maken

petattien et; stukje, reepje patat, frites

petatzaeke de; onderneming die vooral patates frites verkoopt

peterselie, pieterselie de; peterselie
petetter de; harde klap
petgat et; uitgeveende veenput
petgatteboel de; het geheel aan *petgatten*
petieterig bn. 1. fijn, priegelig 2. kwiek en parmantig
petietig bn., bw. 1. hard werkend en levendig, nijver, kregel 2. kwiek en tegelijk enigszins parmantig, verwaand 3. net (wat iemands kleding betreft)
petietroos, petietrozen mv.; aardappelen
petiezen mv.; appels van een bep. ras
petnegosie de; waardeloze handelswaar
petoet de 1. gevangenis, petoet 2. kwiebus
petoeter, petotter de; harde klap
petret et 1. foto (vooral: van één of meer personen) 2. afbeelding anderszins van voornamelijk het gezicht van personen 3. persoon, mens (vaak in enigszins negatieve zin)
petretlieste en var. de; portretlijst
petrettezetter, petretzetter de; fotograaf
petries, petrieze de 1. bep. vogel: patrijs 2. patrijsleghorn
petriesappel de; bep. kleine zoete, enigszins roodbonte appel
petriesien et 1. kleine patrijs 2. patrijskiel
petrieskiepe, petriesleghorn de; patrijsleghorn
petriespoort de; patrijspoort
petriezahaene de; patrijschaan
petriezehenne, petriezehinne de; patrijshen
petriezenust et; patrijzennest
petroelie, petroeje, petroelje, patroelie de 1. het patrouilleren, de verkenning 2. éénheid of groep soldaten 3. grote groep, gezelschap dat uit zeer veel, duidelijk verschillende mensen bestaat, bijv. *een hiele petroelie* 4. wanordelijke toestand, verschrikkelijke rommel, allerlei spullen
petronegoddel de; patroongordel
petronehulze, petronehuls de; patroonhuls
petronelaeden ww.; patronen van lading voorzien
petroon, petrone I de 1. patroon 2. baas, meerdere 3. ei
petroon II et 1. patroon, decoratieve figuur op/in stoffen, tegels enz. 2. voorbeeld, model: vooral voor het maken van kleding
pets de; klap (die men uitdeelt)
pette de 1. pet: bep. hoofddeksel 2. hoofd, verstand 3. veenput, als mv. meestal: uitgeveende putten, uitgegraven veenland
pettehaandel de; pettenwinkel
pettenegosie de 1. pettenwinkel 2. handelswaar bestaande uit petten
pettevol de; zoveel als er in een pet gaat, zit
pettewagter de; zaak waar men petten verkoopt (genoemd naar een eigenaar)
pettieko de; petticoat
pettielicht tw.; geroepen wanneer een kind een ander kind de pet van het hoofd lichtte
pettienballen en var. z. *hoedsjeballen*
peuke de; eindje sigaar of sigaret, ook als scheldwoord gebruikt
peul, peule, peluw et, de; peluw, langwerpige onderkussen aan het hoofdeinde van het bed, onder de hoofdkussens, bij kou ook wel over de benen gelegd
peulate, peulatte de; peulerwt
peule, peul de 1. peul: van erwten, bonen e.d. 2. bep. soort zaaierwt of hauw ervan
peuledraad de; vezel die beide delen van een peul verbindt

peuleschellegien, peuleschil et; peuleschil: iets wat gemakkelijk te doen is, een kleine moeite

peulesloop, peulsloop et; peluwsloop

peut de; peut, opstopper

peuter de 1. peuter 2. peut, klap

peuteren ww. 1. peuteren: met de vinger(s) of een klein voorwerp in iets wroeten, vooral: om ergens iets uit te halen 2. werk verrichten waarbij men niet erg op hoeft te schieten, weinig voortmaakt

peuterig bn.; peuterig: kriebelig, klein

peuterspeulzael de; peuterspeelzaal

peuterwarkien et; priegelwerkje

peze, pees de 1. pees, uit bindweefsel bestaand deel van een spier 2. hetz. als *piezering*

pezen, piezen ww. 1. pezen: zich in snelle vaart bewegen 2. snel, zeer hard werken

pezerig bn.; taai en niet lekker door de aanwezigheid van pezen

pezerik en var. z. *piezering*

piano-achtig bw.; zachtjes, kalmpjes (gaand)

piano-an bw.; zachtjes, kalmpjes (gaand)

pianokrokke de; pianokruk

pias de 1. grappenmaker 2. pop die een harlekijn voorstelt

pick-up de 1. pick-up, platenspeler 2. pick-uppers (landbouwwerktuig)

pick-uptouw et; tamelijk rafelig paktouw, bindtouw: om pakjes hooi die worden gemaakt met behulp van een pick-uppers

pie de; de situatie met drie knopen e.d. naast elkaar in een rechte lijn bij het molenspel

pie-ba tw.; kiekeboe!, nl. geroepen tegen baby's en kleuters bij het kiekeboespelletje

pie-ba-speulen ww.; kiekeboe spelen, vooral: zich telkens verschuilen en weer vertonen

piechem de; vreemde snuiter

piede tw.; lokroep voor een kat

piek I et; pit, kern van een boomstam, stengel, met name van vlierhout en van de braam bij het maken van *spleuten*

piek II de 1. piek: in een kerstboom 2. (mv.) haarpiek 3. hoogtepunt, uitschieter 4. gulden 5. z. *pieke* I

piek, pieke III tw. 1. lokroep voor kuikens; ook wel voor kippen, veelal herhaald 2. lokroep voor duiven 3. lokroep voor eenden

pieke, pieken, piek I de 1. kuiken van de kip en evt. van de eend 2. kip, meestal jonge hen 3. in *iene een pieke zetten* te grazen nemen, een opmerking maken waardoor de ander klem komt te zitten, iemand de loef afsteken

pieke II de 1. lans, speer, prikstok, lange stok met een punt om ter markering in de grond te plaatsen 2. (mv.) dunne uiterste einden van een boom, struik 3. hetz. als *piekebaos*

piekebaos de 1. degene die bij het ontginnen

e.d. de merkstokken meeneemt 2. z. *piekeman*

piekeboer de; pluimveehouder

piekedief de 1. kraai 2. ekster

piekedoons et; dons van kuikens

piekeëi, piekei, kukenei et; ei van een jonge kip die pas is begonnen te leggen, ook wel: klein uitgevallen ei

piekegaas, piekegaes, kukengaas et; kuikengaas, ook wel kippengaas

piekehokke, kukenhokke et; kippenhok, vooral: speciaal voor kuikens

piekelhering z. *pekelhering*

piekelo de; piccolofluit

piekeloop, kukenloop de; ren voor kuikens of kippen

piekeman, piekejaeger, piekebaos de; degene die controleerde of men wel een toegangskaartje had voor de ijsbaan en die een *pieke* bij zich had om er de dikte van het ijs mee te bepalen

piekemark de; hetz. als *kiepemark*

pieken ww. 1. in *him pieken* er zeer snel vandoor gaan, ertussenuit knijpen, zo ook *d'r uut pieken* id. 2. z. *pieke* I

piekerder de; piekeraar

piekeren ww. 1. piekeren, tobbend peinzen

in *d'r niet over piekeren* in de verste verte er niet aan denken 3. tintelen van onbedekte lichaamsdelen, door de felle kou

piekeries, kukenries, piekiesries de 1. gebroken rijstkorrels, ook bekend als voer voor de kuikens of kippen

piekerig bn. 1. piekerig 2. steeds piekerend

piekerkont, piekerkonte de; piekeraar

piekesekser, piekeschouwer de; kuikensekser

piekestölpe de; verplaatsbaar kooitje voor met name de kloek met kuikens

piekien et 1. kleine *pieke* I, bet. 1, 2 2. kleine persoon

pielder, pieler I de; iemand die niet opschiet met z'n werk

pielder II de; steunpilaar

piele, piel de 1. lid van een manspersoon, penis 2. richtingaanwijzer aan een auto in de vorm van een pijl 3. z. *poel* II

pielegien et; kleine penis, vooral: penis van een jongetje

pieleman de 1. penis 2. achternaam, Ned. Pijlman

pielen, pelen ww.; nu eens weer met deze, dan weer met die klus bezig zijn (die vaak niet zo nodig is), tamelijk doelloos bezig zijn, langzaam en zonder vast plan aan het werk zijn

pielenderweg bw.; door te *pielen* uitvoerend

pieke, piel, pijl de 1. pijl 2. pijl als richtingaanduiding 3. vuurpijl 4. (verouderd) richtingaanwijzer aan een auto 5. dobber 6. stoppel in de huid van een kip

piekeboge de; pijl en boog

piekekoker de; pijlkoker

pielken ww.; priegelig peuterend uit iets halen

pielkestat de; wilgenroosje

pielstat, pielkestat, pielestat de 1. kale, puntige staart: vooral bij paarden en het zogeheten Friese schaap 2. schaap met een onbehaarde, dunne, aan een pijl doen denkende staart, d.i. vaak bij het Friese schaap 3. paard met een dunne staart

piemel de 1. penis 2. (verkl.) jongetje

piemelen ww. 1. urineren, vooral van kleine kinderen 2. licht regenen, motregenen

piemelkont de; iemand die niet opschiet bij het werk

piemelwark et; priegelwerk

pienae, pienae- en var. z. *penae(-)*

piene de 1. pijn, lichamelijk lijden 2. benauwdheid, zorgen, angst 3. pijn in psychische zin

pieneboek de; buikpijn

pienekeutel de; overdreven zuinig iemand

pieneteensie z. *penitaensie*

pienigen ww.; pijnigen

pienlik bn. 1. pijnlijk, lichamelijke pijn veroorzakende 2. blijk gevende van smart 3. netelig, zeer onprettig voor één of meer betrokkenen, bijv. *een pienlike zaeke*

pienterd z. *pinter*

piep I de; piepend geluid

piep II bn.; piepjong, in verb.

piep III tw.; klanknaboetsing van het geluid van muizen e.d.

piepa de; vader

piepaol z. *aolpieper*

piepe, piep, pupe, pijp de 1. pijp om uit te roken 2. kachelpijp 3. schoorsteenpijp 4. fabrieksschoorsteen 5. holle ronde buis (o.m. om het water onder dammen door te laten) 6. tuit van een koffiekkan 7. bep. klos op het spinnewiel, ook: pennetje op een naaimachine waar een klos garen op kwam 8. broekspijp 9. staafje, lang rond stukje materiaal 10. (bij paarden en koeien) gedeelte van het voorbeen tussen knie en koot 11. vangpijp van een eendenkooi 12. in *de piepe uitgaon* sterven 13. in *naor iene zien piepen daansen* naar iemands pijpen dansen 14. in *de piepe uuthebben* moe zijn, er genoeg van hebben

piepe- en takkemaeken ww.; gereedmaken van een kalken pijp voor de bruidegom en van een versierde tak van een spar voor de bruid

piepe-anstikken ww.; aansteken van een pijp

piepe-opstikker de; pijpaansteker

piepebusse de; hetz. als *beroker*

piepedeurstikker, pupedeurstikker de; pijpendoorsteker

piepedrop, piepdrop, piepedrup de; pijpendrop

piepeerde de; pijpaarde

piepegaol, piepegaal, piepegaaltsje, piepegaalkroje de 1. (vaak verkl.) pijpengaal, bep. kleine kruiwagen met smal wiel 2. wiel van een kruiwagen

piepegat, pupegat et; gat waar de kachelpijp in zit: achter in de kachel of in de schoorsteen

piepekop, pupekop de; pijpenkop

piepekrabber, pupekrabber, piepeschrabber, piepeschrapper de 1. pijpuithaler 2. blad, haaks aan een stok, waarmee men roet uit kachelpijpen krabt

piepekrulle, piepekrul, pupekrul, pupekrulle, piepekrolle de; pijpenkrul

piepemondstok, piepemoonsstok et; mondstuk van een pijp

piepen ww. 1. piepen, een piepend geluid maken, geven 2. in *van gien piepen of blaozen weten* van niets weten 3. hard huilen, janken, klagen 4. in *d'r uut piepen* ertussenuit gaan

pieper de 1. aardappel 2. z. *pieperd*

pieperaai de; pijpendoorsteker van bentgras

pieperaeger, puperaeger de; pijpenrager, pijpenwisser, o.m.: ijzeren pennetje met pluizig eind

pieperd, pieper de 1. iets of iemand die piept; in het bijzonder: vrouw die bij het zingen de hoge noten niet goed kan halen, hond die jankt 2. toestelletje dat men bij zich draagt om te kunnen worden opgepiept 3. zanglijster 4. zeurpot, iemand die voortdurend z'n ontevredenheid uit 5. kleinzerig iemand, kind dat gauw huilt

pieperek, pieperak et; pijpenrek

pieperig bn. bw. 1. kleinzerig, overgevoelig, snel tot huilen, zielig doen geneigd 2. piepend 3. piepende geluiden gevend

pieperoer et; mondstuk van een pijp

pieperoker, puperoker, puuproker de; pijproker

piepertien et 1. kleine *pieperd* in div. bet.; vooral huilend, schreeuwend kind, schreeuwend varkentje 2. tenger kind, kind dat duidelijk achterblijft in de lichamelijke ontwikkeling 3. klein en mager, armzalig, achtergebleven biggetje, kuiken of zwak dier anderszins

piepeschoonmaeker de; pijpendoorsteker

piepestaele, piepestaal, piepestele, pupestele, pupestaele, pupestaal de; pijpensteel: steel van een tabakspijp

piepestaalerig bn.; als met, van pijpenstelen: gezegd van ijs dat flink door de dooi is aangetast en uiteenvalt in kleine losse deeltjes, ijskristallen

piepestaonder, piepestaander en var. de; pijpenstander
piepestoker de; pijpenrager
piepestrogien et; pijpenstrootje (van bentgras) om de pijp mee te reinigen
piepgat et; gat in een bijenkap waar de imkerpijp doorheen steekt
piepkeneel, piepkeniel, puupkeneel, puupkneel de, et; pijpkaneel
piepkruud, piepekruud et 1. fluitekruid 2. watertorkruid
piepkukenmesteri'je de; bedrijf waar men piepkuikens mest
piepmoes de 1. kleine muis 2. klein kind
pieppoppe de; speelpop die kan piepen (als men erin knijpt)
piepschoem et; piepschuim
piepschoft, puupschoft, puipschoft et; pauze (veelal kort tijdens het werk op het land)
piepvol et 1. de hoeveelheid tabak die in een pijp gaat 2. een weinig, een beetje
piepzak, in *in de piepzak* bang, ongerust
piere, pierem de 1. aardworm, vooral: regenworm 2. in *een krummel an de piere* in verwachting zijn
pierebak de; lijkist, in verb.
pieremjuttten ww.; hetz. als *pierestikken*
pierepot de; pierenpot, vooral: potje met regenwormen (bij het vissen)
piereprippen ww.; hetz. als *pierestikken*
piereschieter de 1. zeer magere, lange, dunne persoon 2. overdreven zuinig iemand
piereschudden ww.; hetz. als *pierestikken*
pierestikken; met een in de grond gestoken mestvork, schop e.d. heen en weer bewegen, om regenwormen uit de grond te doen komen en te vangen
pierestikkerig z. *wormstikkerig*
pieretroste de; tros pieren die men in het water houdt als aas voor aal
piereverschrikker de 1. pierenverschrikker, borrel, ook speciaal van een borrel die zo tegen de middag werd gebruikt
pierewaaier de 1. bep. pijp: doorroker 2. iemand die aan de zwier is, boemelaar 3. elk der lange haren die uitsteken, bijv. van de wenkbrauwen
pierewiet de 1. dun en lang iemand 2. in *Jan Pierewiet* naam van een fictieve grappenmaker, bekend van een gelijknamig liedje enz.
pierewippen ww.; hetz. als *piereschudden*
pierewipsteek, pieterwipsteek de; grote steek waarmee men naait
pierezuken, pieremszuken, pierezeuken ww.; pieren, regenwormen zoeken/vangen
pierik de; plaats waar gras gemaaid wordt voor het paard, een kalf enz.
pierk, pirk de 1. ren voor kippen of varkens (vaak: waar de dieren zelf uit hun hok in kunnen komen) 2. afgerasterd stuk voor kinderen, ook wel hetz. als *loophekke*
pierkbeer de; mannelijk varken dat buiten loopt, lett.: in de *pierk*
pierken ww.; niet opschieten, prutsen en/ of treuzelen met het werk, bezig zijn met kleinigheden die het werk nauwelijks doen vorderen
pierkerd de; vervelende doordrijver
pierkerig bn., bw.; klagerig
piesappel, viesappel de 1. galnoot, galappel 2. bes van de aardappel 3. in *een wondere piesappel* een gekke vent
piesen z. *pissen*
piesien, piezeltien et; klein kind, kleine vrouw
pieskepolle, piestepolle de; pol verdroogd gras, taaie, hoge pol gras die aan bentgras doet denken
piest, pieste de, et 1. penis van een stier 2. penis van een ram 3. penis van een mannelijk varken 4. penis van een hengst 5. urinebuis vanaf de blaas 6. kleine jongen, klein meisje

piesterd de 1. klein en evt. zwak individu, exemplaar 2. heel klein beetje, vleugje, bijv. *een piestertien peper of zoolt*

piesterig bn.; klein, zwak: vooral van een kind

piestig bn., bw.; gezegd van een man die graag en vaak seks wil

piet I de; persoon, in verb. als: *een hiele piet* een voorname meneer

Piet II de; Piet, bekende mansnaam, ook in verb., bijv. *d'r veur Piet Snot bi'j zitten* als geheel onbelangrijk, *Dat is me ok een Piet Snot* een eigenwijze vent

pietekamme, pietieskam de; luizenkam

Pieter de 1. Pieter, mansnaam, bijv. *Pieter Poot* schertsende benaming voor Pieter Stuyvesant; verder in verb. als *een zunige Pieter* een overdreven zuinig iemand

pietereulie, petereulie, pietreulie, pieterom, pietrum, pitrum de; petroleum

pietereuliebussien et; petroleumkan

pietereuliekarre de; kar met behulp waarvan een petroleumboer vent

pietereuliekerel de; petroleumventer

pietereulieklippe, pieteromklippe de; petroleumkan

pietereulielippen, pieterommelippen et; tuit van een petroleumkan, ook: petroleumkan met een karakteristieke tuit, bijv. *Die lat de lippe zo hangen, et is krek een pietereulielippen*

pietereulielochien et; lampje dat op petroleum brandt

pietereulielocht de; petroleumlucht

pietereuliesnippien et; kannetje met olie, met een dun pijpje eraan

pietereulietrekker de; petroleumtractor

pieterman de 1. gefingeerd monster waarvoor kinderen werden gewaarschuwd 2. klein jongetje, erg klein mannetje 3. benaming voor Zwarte Piet 4. luis (bij de mens) 5. bep. zeevis: pieterman 6. gulden

pietermannegien et 1. kleine *pieterman* 2. zuinig mannetje 3. penis van een jongetje

pieterom z. *pietereulie*

pieteromlaampe de; petroleumlamp

pieteromstel et; petroleumkooktoestel

pieterselie z. *peterselie*

Pietersketten et, de; bep. horlogeketting of ketting anderszins dat men dagelijks draagt, nl. met boeien en een op de kop hangend kruis

pietertien et; klein, armzalig dier, dier dat in de groei is achtergebleven, ook wel van kinderen gezegd

piertuurlik bn., bw.; vreemd, heel eigenaardig

pieterwipsteek z. *pierewipsteek*

pietien I *pieten* (mv.) et 1. hoofdlius 2. (troetelwoord) kat 3. vogeltje, in bep. verb.

pietien, pietie, piete, pietje, pieteke II tw. 1. lokroep voor katten, jonge katten 2. lokroep voor bep. vogels: kippen, kuikens of kanaries 3. lokroep voor schapen, konijnen

pietluttig, pietlutterig, pietleuterig bn., bw. 1. kleingeestig, kleinzerig e.d. 2. onbeduidend, onbelangrijk

pietow, pieto, pietoe I de 1. de situatie bij het molenspel waarbij men drie schijven of knopen op een rij heeft 2. molenspel

pietow, pieto, pietoe II tw.; gezegd of geroepen wanneer men een *pie/pietow* (I, bet. 1) heeft gemaakt; de *pie* is dan nl. 'gesloten'

pietowen ww.; het molenspel spelen

pietowspul, pietowspel et; molenspel

pietowstrieken ww.; hetz. als *pietowen*

pietrum z. *pietereulie*

piets de; kleine klap, tikje, vooral: met takje of zweep

pietse de; zweep

pietsien, pietsertien et 1. klein beetje 2. tikje, kleine duw of klap 3. klein takje, vooral: als zweep gebruikt

pieuw- z. *pjieuw-*

pieuwerig z. *tieuwerig*

piezakken ww.; aanpakken, hard werken

piezelen ww., in *uut piezelen* naar z'n vriendin (gaand)

piezeltien et 1. klein beetje 2. z. *piesien*

piezen ww. 1. met lange tanden eten 2. z. *pezen*

piezer de; iemand die eet en daarbij maar niet opschiet

piezing, piezerink, piestring, pezing, pezerik de; uitgesneden roede met omliggende vetdelen van een geslacht mannelijk varken, met name gebruikt om er een grote zaag mee in te smeren

piezertien et; niet al te best, enigszins mager en ziekelijk of niet volgroeid dier

pij de; monnikspij

pijnen bn.; gemaakt van een bep. grove, wollen stof, pij, bijv. *een pijnen jasse*

pik, pikke, pek de 1. bep. kleverige, zwarte, zeer brandbare stof, pek 2. schoenmaker 3. keer dat een vogel pikt 4. steen, blok hout waarop men schiet bij het *pikschietsen* 5. in *de pik op iene inhebben* erg boos op iemand zijn

pik-en-span et; bep. kinderspelletje

pikant bn., bw. 1. scherp (van smaak) 2. gewaagd, ondeugend 3. (van de uiterlijke verzorging) keurig

pikantig bn., bw.; zichzelf nogal op de voorgrond plaatsend

pikantighied, pikaantighied de 1. boosheid 2. halsstarrigheid 3. deftigheid en gedurfdheid 4. smaak die aan eten zit

pikballe de; stukje pik, pek, all. in verb.: *de pikballe wezen* de pineut zijn, *de pikballe inhebben* ziek zijn

pikbosteren ww. 1. knikkerspel spelen waarbij de kinderen achter elkaar aan gaan om elkaars *boster* (glazen stuiter) te raken 2. het spel spelen met een blokje hout waarop elk kind een cent heeft gelegd

pikelze, pikels, pekelze, pegelze, pekels de; priem (voor leerbewerking)

pikeur, pekeur, pikeneur de 1. degene die op de sulky zit bij harddraverijen 2. charmeur, vrouwenjager 3. iemand die iets heel goed kan, bijv. in *een hiele pikeur* 4. man die een beetje eigenwijs is, veelal: en die fraai gekleed is 5. eigenaardige man

pikgooien ww.; hetz. als *piksmieten*

pikhaemer de 1. schoenmakershamer 2. haarhamer 3. straathamer 4. speciale puntige, ijzeren hamer gebruikt bij het lassen 5. punthamer

pikhooft et; houten variant van de *pikstien* (gebruikt op het ijs)

pikkedonker en var. bn.; pikdonker

pikkedraod, pikdraod, pekdraod et, de; pikdraad

pikkedril z. *prikkedille*

pikkeduuster, pikduuster bn.; pikdonker

pikkeltien, pikkien et; pikkel, stipje, ook: klein gaatje (als beschadiging), plekje

pikken ww. 1. pikken 2. prikken, steken (bijv. met een zeis) 3. pulken 4. gericht naar, op, in, tegen iets werpen, vooral bij knikkeren en soortgelijke spelletjes 5. iemands knikker e.d. raken: bij knikkeren, werpen e.d. 6. tikken (bij spelletjes) 7. prikkend schoppen, slaan (van koeien) 8. vasthaken, vastmaken door een hakende, slaande beweging (aan iets) 9. tot zich nemen, pakken, stilletjes gebruiken, jatten 10. kleven 11. accepteren, aanvaarden

pikker, pikkerd de 1. persoon of dier dat pikt 2. vinnige persoon 3. grote knikker, stuiter 4. schoenmaker

pikkerig bn. 1. kleverig 2. vinnig

pikketanesie et; pikketanissie, borrel
pikknikker de; grote knikker waarmee men schiet (knikkerspel)
pikmi'jer de; slechte maaier
pikpakknoppe, pikpakknop, pikpakknoupe de; tweedelige knoop, vooral gebruikt bij jurken, waarvan het ene deel overtrokken is en het andere deel erin wordt gedrukt
pikroet et; nat roet, lekkend roet uit een steen
pikschieten ww.; hetz. als *piksmieten*
piksmieten ww.; het spel spelen waarbij de spelers centen hebben gelegd op een rechtopstaande steen of een blok hout; met kleine ronde keisteentjes moet men deze centen proberen te winnen door de steen of het blok om te gooien; er werd ook wel met ronde houten ballen geworpen; ook op het ijs gespeeld
piksmietersploeg de; groepje personen dat het spel *piksmieten* speelt
piksteern de; zaklantaarn
pikstien, piksteen de 1. steen waarop men schiet bij *pikschieten, piksmieten* 2. steen waarmee men werpt bij dat spelen
pikstrik, pikstriekel z. *zendestrik*
piktonne, pektonne de; pikton
piktouw, pektouw, pikketouw et; piktouw
pikzwat bn.; pikzwart: zeer zwart
pilaor, pilaar de; pilaar (bijv. in de kerk)
Pilatus, in *van Pontius naor Pilatus* van het kastje naar de muur
pille, pil de 1. tabletvormig geneesmiddel 2. anticonceptiepil 3. huisarts 4. dikke plak brood 5. zwaar, moeilijk karwei, in *een hiele pille* 6. dik boek 7. schop onder iemands achterste
pilledri'jer de; apotheker
pilo et; bep. dikke, sterke stof voor kleding: pilo
pilo, pilonen bn.; van *pilo*
piloos bn.; van *pilo*
pils I et 1. bep. bier, pilsener 2. vroegere benaming voor bep. limonade: van lichtbruine kleur, in een kogelflesje
pils II de; glas pilsener
pimpelen, pumpelen ww.; pimpelen
pimpeler de; iemand die graag drinkt, veel pimpelt
pin, pin- z. *pen(-)*
pindakeze de; pindakaas
pingel de 1. flinke schop tegen een bal 2. z. *pengel*
pingelder, pingeler de 1. iemand die voortdurend pingelt, afdingt bij het kopen 2. onbeduidende koopman
pingelen ww. 1. pingelen, afdingen 2. erg lang aan de bal blijven, te lang blijven drijven 3. wegtrappen 4. dieselen, pingelen (van een motor) 5. z. *pangelen*
pinhelm de; punthelm, bep. Duitse helm uit W.O. I
pinke, pink de, et 1. kleinste van de vijf vingers 2. hokkeling, éénjarig kalf 3. opgeschoten jongen
pinkebolle, pinkbolle, bollepinke de 1. mannelijke pink, jonge stier, pinkbul 2. opgeschoten jongen die zo ongeveer elk meisje probeert te versieren 3. man die het met meerdere vrouwen doet
pinkehelster de, et; halster voor een pink
pinkehokke et; deel van de stal voor jongvee, met name voor pinken
pinkehuder de; degene die op de *pinken*, de eenjarigen past die in het veld lopen
pinkekalfien et; eerste kalf van een een-jarige

pinkemaoltien et; kleine hoeveelheid melk die een koe geeft, lett.: niet meer dan dat een pink, een éénjarige per keer geeft

pinken I ww.; met het been trekken bij het lopen, kreupelend lopen

pinken II in *goed* [enz.] *bi'j de pinken wezen* bijdehand zijn, een helder verstand hebben; *vroeg bi'j de pinken* vroeg op

pinkeweide de; weiland waarin men pinken laat grazen

pinkeweider de; iemand die *pinkeweide* verhuurt om éénjarigen in te laten grazen

Pinkster, Pinksteren de; Pinksteren

pinksterbloeme de 1. pinksterbloem 2. in *rooie pinksterbloeme* koekoeksbloem

Pinkstermark de; markt op Pinkstermaandag gehouden

pinksternaegels, in *vraogezaod en pinksternaegels* gezegd als iemand steeds doorvraagt

pinksterpolle de; pioenroos

pinksterpronk de; mooiste kleren die men heeft en die men tijdens de Pinksterdagen draagt, ook ruimer, bij vergelijking: iemands zeer fraaie kleren

pinksterroze, pinksterroos de; pioenroos

pinksterziekte de; hetz. als *maendagziekte*

pinkveerze de; pink die voor het eerst gekalfd heeft

pinter, pinterd, penter, penterd de; inhalig, gierig iemand

pinterig bn., bw.; gierig

pioendalia de; bep. kleine dahlia met veel bloemblaadjes

pioenepolle de; pioenroos

pioot, pioter de; hoofdluis

pip de 1. (bij de mens) pip, d.i. veelal koorts of griep 2. (bij vogels) smeerklier boven de staartwortel 3. pip, bekende ziekte bij vogels

piramidedak et; bepaald dak van een klokkenstoel

pirk z. *pierk*

pis- z. *pis-*

pisbosschop de; pisboodschapje: klein boodschapje als aanleiding

pisbuize de; pisbuis, urethra

pisdoek, pisedoek de; luier

pisdoekekleur de; vale, bleke, slechte kleur: van het gelaat

pisgriete de; pisgriet, Sint-Margriet

pishummel, pishemmel, pishimmel, pishemel de; hetz. als *mieghummel*

piskarre de; bep. spelletje vroeger bij school gespeeld

piskont de; troetelnaam voor een baby

piskussen et; onderste kussen dat men in een kinderwagen had, ook wel: kussen onder een kind dat nog bedwaterde

pislocht de; pislucht

pisniedig bn.; pisinijdig

pisoge et; ontsteking in het oog

ispauze de; korte rustpauze tijdens het fietsen

pispot de 1. pispot; *een pispot an 't oge* hetz. als *pisoge* 2. vervelend iemand, iemand die alleen maar flauwe opmerkingen en grappen maakt 3. iemand die nogal druk is 4. bloem van de haagwinde 5. haagwinde 6. akkerwinde

pissebedde, pisbedde de 1. pissebed, keldermot 2. in *van een pissebedde op een schietebedde* van de regen in de drup

pissedoek z. *pisdoek*

pissen, piesen ww.; urineren, bijv. *Pissen gaot veur daansen* naar de wc gaan gaat altijd voor, ook: wat het eerst nodig is, moet het eerst worden gedaan

pisserig bn.; met een vale, bleke gelaatskleur

piSSERTien et; baby

pisvoolde, pisvole, pisvoolten, pisvouwe de; valse plooï, valse vouw

pisvoolderig bn.; met kreukels, met valse plooïen

pitrum z. *pietereulie*

pitte, pit de, et 1. pit 2. pit in een petroleumstel, in een olielamp, kousje van een gaslamp e.d., ook: brander van een gasstel, van een gaslamp e.d. 3. herkenbare kern, merg, in het hout van bep. bomen en struiken, vooral: vlierpit 4. kern van een ettergezwel, etterhaard

pitteboel de; het geheel aan pitten in allerlei vruchten

pittig bn. 1. krachtig, energiek 2. niet gemakkelijk om te doen 3. nogal gekruid, sterk, niet flauw

pjieuwken, pjiwken, pjieuwen, pieuwen, plieuweren, puken ww.; niet opschieten met het eten, traag en kieskeurig zijn bij het eten, met lange tanden eten

pjieuwker, pjieuwkerd, pjiwker, pieuwer, prieuwker, puker, pukerd de; iemand die met lange tanden eet, die kieskeurig en traag is met het eten

plaanke de 1. plank: tamelijk dun en langwerpig gezaagd stuk hout 2. plank waarop men iets plaatst, bewaart: kastplank, boekenplank e.d. 3. loopplank 4. vonder 5. toneel; *op 'e plaanken* op het toneel

plaankehooft et; hout waar men planken uit maakt, hout in de vorm van planken

plaanken bn.; van planken

plaankien et 1. plankje 2. hetz. als *steunhooft* 3. bep. plank voor en achter aan een oude boerenwagen

plaankienkrulen ww.; bep. oud spel spelen waarbij men een cent van een plankje laat rollen en de afstand meet met een meetstokje

plaante de; plant, elk der kleinere gewassen

plaante-eulie de; plantenolie

plaante-ofval de; plantenafval

plaantekwekeri'je de; plantenkwekerij

plaanten ww. 1. in de grond zetten om te laten groeien 2. neerzetten, plaatsen

plaanter de; degene die plant

plaenzen z. *plenzen*

plaetdoembaand de; scharnier met blad op het kozijn; met opstaande pen, waarop de deur m.b.v. ogen hangt en draait

plaetdoeme de 1. ijzeren pen aan het blad van een deurkozijn, waarop de ogen rusten die aan de deur zijn gemonteerd

plaete de 1. plat, hard stuk van bep. materiaal, vgl. *een glaezen plaete* 2. plat, plaatvormig onderdeel van het klinkwerk van een deur, aangebracht ter versterking, om slijtage tegen te gaan 3. langwerpig plaatje op de zeisboom aangebracht, met een gaatje waarin de punt aan de achterkant van het zeisblad sluit 4. bep. voorziening in het lichaam aangebracht ter versterking, bijv. *een plaetien in de heupe* 5. ovenplaat 6. groot stuk metaal in plaatvorm, neergelegd om wegzakken, vallen te voorkomen 7. dekblad op een fornuis e.d., waarop verhit wordt 8. in *de plaete poetsen* de plaat poetsen, ervandoor gaan, ook: iemand prijzen en daardoor stimuleren, aanzetten 9. bep. langwerpig sieraad op het voorhoofd gedragen (bij een oorijzer) 10. zware balk over en als verbinding van twee binstijlen 11. muurplaat 12. harde laag in de grond van leem of ijzeroer 13. hetz. als *kachelplaete, heerdplaete* 14. grammfoonplaat 15. gedrukte afbeelding, afdruk van een prent, schoolplaat e.d. 16. etsplaat e.d. 17. golfplaat 18. schouderblad (bij runderen) 19. (bij runderen) elk der delen ter weerszijden van het staartbeen

plaetebrood, plaetebolle en var. et; plaatbrood

plaethaemer de; hamer voor het bewerken van metalen platen

plaetien et 1. kleine *plaete* in div. bet. 2. afbeelding, prentje 3. elk der lamellen van bep. paddestoelen 4. bep. prothese als onderdeel van het gebit: plaatje 5. foto, bijv. *een plaetien maeken*

plaetieskieken ww.; plaatjeskijken

plaetieszwam de; plaatjeszwam

plaetiezer et; plaatijzer

plaetmes et 1. mes om koekjes en ander baksel los te maken 2. ovenpaal

plaetpasse de; plaatpers

plaetse, plaets, plaes, plaese de 1. boerderij 2. zitplaats 3. dorp of stad 4. bep. plek, punt op aarde 5. in *in plaes dat* net andersom dan dat, in plaats van

plaetselik, plaeselik bn. 1. plaatselijk: beperkt tot één of enkele plaatsen 2. m.b.t. een bep. plaats of gemeente

plaatsen, plaesen ww. 1. zetten, een plaats geven 2. een plaats, een positie toewijzen, een plaatsing regelen 3. de plek bepalen op een ranglijst bij bep. sporten 4. in *je plaats en veur* zich plaatsen voor

plaatsing de 1. plaatsing: het zetten, plaatsen 2. onderbrenging 3. het opnemen in een krant toewijzing van een plaats binnen een bep. studierichting

plaetstove de; plaatstoof

plaetvere de; bep. platte veer onder bep. rijtuigen

plaetwark et; plaatwerk: wat van plaatijzer gemaakt is

plafon z. *plefon*

plagge de; plag, afgestoken heide- of graszode

plaggebult, plaggebulte de; hoop, berg plaggen

plaggedong de; mest vermengd in plaggen (in een potstal)

plaggelaeden ww.; laden van plaggen

plaggemennen ww.; met paard en wagen plaggen halen

plaggen ww. 1. plaggen afsteken 2. dik schillen

plaggeofstikken ww.; plaggen afsteken

plaggerig bn.; op plaggen gelijkend, door het in elkaar kruipen van stoffen

plaggescheller de; gereedschap bestaande uit een soort schoffel in de vorm van een halve maan, die men onder de zode door trok om plaggen los te maken

plaggeschoffel, plagschoffel de; plaggenschap, spade waarmee men plagt, ook: om turf mee te steken

plaggestikker de 1. plagsteker, degene die plaggen afsteekt 2. bep. (rook)pijp met een kop van porselein, een mondstuk en een slang van gummi ertussen

plak I et, de 1. plaats, punt 2. punt, plaats waar iets of iemand zich bevindt 3. dienstbetrekking, met name van een boerenknecht of -meid 4. uitgestrektheid, ruimte die iets of iemand inneemt of in kan nemen 5. dorp of stad

plak II de, et 1. kracht waarmee iets plakt, kleeft, structuur waardoor een bep. stof in een goede, vaste samenhang verkeert 2. plaksel, lijm 3. bep. strafwerktuig: plak

plak-an et; bep. spelletje waarbij men op een bep. plaats moest aantikken

plakanduding de; plaatsaanduiding

plakbrief de; plakbrief, affiche, aangeplakte mededeling

plakgebunnen bn.; plaatsgebonden

plakhoetien et; platte strohoed

plakhusien et; adres waar men graag verpoost, graag blijft plakken

plakkaot, plakkaote, plekaot et 1. aanplakbiljet 2. grote vlek, vieze, smerige plek, klodder

plakke, plak, plek, plekke de 1. dun afgesneden stuk van iets, snede, schijf 2. schijfje hout, stukje schors van een boom gehaald om deze te merken 3. tablet (van iets), bijv. *een*

plakke sukela 4. plek (die zich aftekent), bijv. *Ik heb een blauwe plakke* 5. smerige plek, vlek 6. litteken

plakken ww. 1. met kleefstof e.d. bevestigen, vast doen zitten 2. door plakken herstellen 3. goed kleven 4. vast blijven zitten door kleven

lang blijven 6. zich een poosje bij een ander ophouden, een tijdje in de ander z'n gezelschap blijven 7. behangen, behang aanbrengen: in een ruimte, op een muur 8. plaatsen, zetten

plakkerd, plakker de; iemand die lang ergens blijft, die lang blijft plakken

plakkeri'je de; plaksel, kleefstof, lijm

plakkerig bn. 1. kleverig 2. beurs, buikziek 3. met plekken, vlekken 4. geneigd lang te blijven, te blijven plakken

plakkersgoed et; plaksel, kleefstof

plakkertien et 1. kleine *plakker* in div. bet. 2. sticker

plakmael et; plaksel om behang mee te plakken

plaknaembod et; plaatsnaambord

plakpepier et; plakband, gompapier e.d.

plakplaete de; plaatje dat men op iets plakt, sticker

plakpleister de 1. plakpleister 2. zegel die men voor de sier/ter afsluiting op een brief plakt, blanco rand van een vel postzegels die men op kan plakken e.d. 3. pleisterplaats, plaats waar men graag verpoost 4. iemand die steeds blijft plakken, die maar niet weggaat

plakplestiek et; plakplastic

plakruimte de; plaatsruimte

plakvienen ww.; plaatsgrijpen, gebeuren

planeet, pleneet de 1. bep. hemellichaam, planeet 2. bep. schoffelwerktuig voor bieten

planeren z. *pleneren*

plannemaeken ww.; maken van plannen, zich dingen gaan voornemen

planteit en var. z. *plentie*

planuut bw.; ronduit, zeggend zoals het is

plaogbeest, plaogbiest et; plaaggeest, plaagbeest

plaoge, plaog de 1. straf in bijbelse zin 2. kwelling, zeer hinderlijk iets 3. hinderlijke ziekte, lastig gebrek

plaogen ww.; plagen: onaangenaam doen tegen iemand om te pesten of om grappig te zijn

plaogeri'je de 1. het plagen 2. keer dat men plaagt

plaogkop de; plaaggeest

plasregen ww.; zeer hard regenen

plasse, plessien de 1. laag water of andere vloeistof op de grond, vaak in een verlaagd gedeelte, in een kuil 2. meer, poel 3. hoeveelheid urine 4. kruin, vooral in *een kaele plasse* een kaal hoofd 5. (schertsend of enigszins ruw) hoofd 6. kapje (van brood) 7. afgeschaafd of afgesneden vlak stukje, ook: schijfje hout, stukje schors, met name van een boom gehaald om die te merken 8. uiteinde, bovenste laag van het topje van een vinger 9. bep. bovenstuk van een bep. muts

plassemaske de; maas die ontstaat bij het haken, 'knopen' van een eigengemaakte muts voor vrouwen

plassen ww. 1. in water of in een andere vloeistof heen en weer bewegen 2. ondiep waden 3. plassen, urineren 4. een klein, dun stukje, laagje van iets snijden 5. schillen met een dikke schil

plasticpoede de; zak van plastic

plat I et 1. open of verwaterde plekken (in het koren) 2. platte kant (van met name een sabel)

plat II bn. 1. tweedimensionaal, alleen in de breedte reikend 2. vlak en niet hoog 3. (van vaatwerk) vlak, ondiep 4. niet rond, niet gewelfd 5. effen, egaal 6. vlak geplaatst 7.

eenvoudig, met weinig ontwikkeling of pretenties, bijv. *een platte man* een eenvoudige,

gewone man 8. in *plat praoten* dialect spreken 9. rondborstig, eerlijk en open 10. alledaags, te gewoon

platbaaien ww.; door er doorheen, overheen te lopen het gewas plat maken

plathouwen ww.; platslaan: platmaken door te slaan, ook: met de grond gelijkmaken door te slaan

platpisser de; pasgeboren meisje

platpraoter de; iemand die een dialect spreekt

platregenen ww.; door het regenen plat komen te liggen, vooral van gewassen

platribbig bn.; met platte buik

platsen ww.; plassen, bijv. *Ze platsten deur 't waeter*

platslaon ww.; platslaan

platstrieken ww.; platstrijken

plattelaand et; platteland

platter de; bep. vis: blei

platterig bn.; onregelmatig liggend

plattien et; trottoirtegel of soortgelijke platte steen met dezelfde functie

platusweg bn.; platusweg: ronduit, recht voor de raap

platuswi'jen ww.; door de harde wind plat komen te liggen

platzaaien, platzi'jen, platzeilen ww.; met een steentje over het water keilen

platzaaier de; bep. dikke, zure appel

plee de; toilet, wc

pleegoolden, pleegoolders mv.; pleegouders

pleegsman de; man die een ander verpleegt (geen familie)

pleepepapier et; toiletpapier

pleetonne de; privaatton

plefon, plafon et; plafond

plegen ww. 1. plegen 2. vragen, in *om raod plegen*

pleister de 1. hechtpleister 2. grote vlek, klodder 3. klappertje voor klappertjespistool 4.

plakzegel e.d. die men op een barst in de ruit plakt

pleisteren ww.; pleisteren: even verpozen, blijven plakken

pleisterkont, pleisterkonte de; iemand die altijd blijft zitten, nooit weggaat

pleisterplak et 1. pleisterplaats 2. iemand die graag blijft plakken

pleit de; in *in de pleit* in een rechtzaak verwikkeld

pleiter I de; iemand die aan het pleiten is

pleiter II bn.; weg, ervandoor

plekaot z. *plakkaot*

plemuur et, de; plamuur

plemuursel et; plamuursel

pleneet z. *planeet*

pleneren, planeren ww.; planeren: gladmaken

plengen ww.; schreien, in *traonen plengen*

plens, plenze I de; plens

plens II bn.; kletsnat

plensbuije, plensbuie de; plensbui

plenter de; gemeen aard, paard dat snel slaat, bijt

plentie, plintien, planteit, plantiet bw.; veel, in overvloedige mate, bijv. *planteit etzelde* het is me eender

plenzen, plaenzen ww. 1. plenzen, gutsen, stromen 2. spetteren, poedelen, plassen

plestieken bn.; van plastic

pletteri'je de; inrichting waar men graan plet, met name haverkorrels

pletterig bn., bw. 1. met de eigenschap plat te worden 2. hier en daar plat liggend

pleuris, pluris de; pleuritis (ziekte aan de longen)

pleziervolk et; mensen die samen plezier maken, een genoeglijk uitje beleven e.d.

plezierwaegen de; janplezier e.d.

plieuweren z. *pjieuwken*

plinte de 1. vloerplint 2. oud, vervallen huis

plintien et 1. kleine *plinte* 2. z. *plentie*

plintledder de; fopmiddel, nl. gefingeerd type ladder voor het halen waarvan men, bij wijze van grap, kinderen, beginnende knechten e.d. op pad stuurde

ploeg de 1. bep. landbouwwerktuig: ploeg 2. bep. sterrenbeeld: ploeg 3. veer aan een plank 4. bijeenhorende of bijeenkomende groep personen, bijv. *een ploegien jongvolk* 5. groep spelers (bij bep. sporten) 6. groep dieren 7. een bep. aantal bij elkaar horende exemplaren, in *een ploeg pennen* d.i. breinaalden

ploegbalke de; ploegbalk, ploegboom

ploegblad et; strijkbord van een ploeg

ploegiezer et; ploegijzer, kouter

ploegjok, ploegjuk et; stelhout van een *stelploeg*

ploegketten de; ketting waarmee men de ploeg afstelt

ploegmennner de; degene die ment bij het ploegen, ploegdrijver

ploegmes et; voorste mes van een ploeg, dat nl. loodrecht in de grond snijdt, ploegijzer, kouter

ploegrister, ploegruster et; ploegrister

ploegschere de; ploegschaar

ploegschieve de; losse schijf om de as van een stelploeg

ploegspille de; bep. onderdeel van een ploeg: pen met behulp waarvan men de ploeg vastzet op de gewenste diepte

ploegstat de; ploegstaart

ploegstik, ploegstikke de; pin waarmee men een ploeg vastzet op de gewenste diepte

ploegvore de; ploegvoor

ploem de 1. de veren van een vogel, met name van een gans 2. de veren, het dons van een bed

ploeme, ploem, plume, pluum de 1. toef, bos, pluim, in het bijzonder als versiering op een hoofddeksel 2. staartpluim (bij runderen, honden) 3. geslachtsdeel van een vrouwelijk varken 4. compliment

ploemewasken ww.; hetz. als *stattewasken*

ploemgrös et; wollegras

ploemhaever de; wilde haver

ploempen ww. 1. in het water of in een andere vloeistof vallen, springen met een plomp 2. het geluid van één of meer plompen maken bij het vallen in een vloeistof, bij het vallen, gutsen van een vloeistof 3. met een plomp in een vloeistof werpen, gieten 4. met één of meer plompen in het water polsen, plassen 5. ploffend, met plompen door het water lopen

ploemperd de 1. dik, zwaar exemplaar, dikke persoon 2. vol glas (vooral inzake een borrel)

ploempies mv.; wollegras

ploemsen, ploemzen ww.; hetz. als *ploempen*

ploemstat de; pluimstaart, staart met een pluim

ploemstriecken, pluumstriecken ww.; vleien

ploemstriecker de; pluimstrijker, vleier

ploeterder de; ploeteraar

plof, ploffer I de 1. geluid van iets zwaars dat botst of valt 2. geluid van gas dat plotseling ontsnapt of ontbrandt, van een ontploffing, knal 3. bromfiets, ook motorfiets

plof II tw.; klanknabootsing van het doffe geluid dat ontstaat als er iets zwaars neervalt, ook wel: als iets ontploft

plofdikke bn.; (van mensen) erg dik en vet

ploff ww. 1. met een plof vallen, botsen

een ploffend geluid geven, maken 3. ontploffen, springen 4. met een plof neergooien

plofferd de; persoon die met zware stappen loopt, ook wel van dieren; vandaar ook: zwaar dier, dikke, lompe persoon

plofferig bn.; hetz. als *pofferig* bet. 1

ploffertien, poffertien et 1. klappertje (voor een klappertjes-pistool) 2. pistool

ploffertiesgeweer et; klappertjespistool

ploffiets de; bromfiets, vooral: van een ouderwets type

plogge, plugge, plugien, plug de 1. houten pen: met name voor pen-en-gat-verbindingen, ook: wig of plug, pin met name ter bevestiging van zolen aan schoenen 2. pijpje kunststof dat men in een geboord gat in de muur doet om m.b.v. een schroef iets aan op te hangen of anderszins te bevestigen 3. z. *plokke*

plok de 1. pluk, het plukken 2. in *een hiele plok* veel geld 3. z. *plokke*

plokaoren ww.; hetz. als *plokhaoren*

plokkappel de; plukappel

plokhaoke z. *hujhaoke*

plokhaor, **plok**haore I de; in *op 'e plokhaor gooien* op de grond, zodat de anderen gaan grabbelen

plokhaor II et; uitgeplukt vachthaar, met name van konijnen

plokhaoren ww.; plukharen: vechten, ravotten, ook in *te plokhaoren gooien* op de grond werpen: met name van appels, zodat de anderen gingen grabbelen en daarbij veelal gingen vechten

plokke, plogge, plok, pluk de 1. toef, bosje, grote vlok, bundeltje (haar e.d.) 2. flinke hoeveelheid (van wol, haar e.d.)

plokken, **pluk**ken ww. 1. afbreken, aftrekken van bloemen, takjes, vruchten 2. de opbrengsten, voordelen van iets nemen, benutten 3. lostrekken, uit of van iets trekken, aan iets trekken 4. in *een kiepe plokken* de veren uittrekken 5. op ongeoorloofde of onredelijke wijze geld afnemen, te veel laten betalen, bijv. *Ze hebben 'm aorig plokt*

plokvet et; plukvet, darmvet

plokwolle de; losse plukjes wol

plomp I de 1. geluid van een voorwerp enz. dat min of meer zwaar valt 2. poel, water 3. waterlelie 4. situatie waarbij een flinke hoeveelheid vloeistof in een zeker ritme heen en weer schiet in een emmer e.d. 5. z. *plompe*

plomp II bn., bw. 1. groot en log 2. lomp, onbeschaafd, lummelachtig

plomp III tw.; plomp, klanknabootsend geluid van een vallend voorwerp enz. dat in een vloeistof valt

plompdikke bn.; (van personen, dieren) zeer log en dik

plompe, plomp de; flinke hoeveelheid

plompeblad, plompelblad et; plomp, waterlelie, ook: blad daarvan

plompebloeme, plompebloem de; waterlelie

plompen, plompen ww. 1. in het water vallen, springen met een plomp 2. het geluid van één of meer plompen maken bij het vallen in een vloeistof, bij het vallen, stromen, gutsen van een vloeistof 3. met één of meer plompen in het water polsen, spatten 4. de karnpols bedienen 5. vloeistof met een plomp gieten 6. ploffend, met plompen door het water lopen 7. neerploffen 8. met zware stappen lopen

plomperd de 1. dikke persoon, dik dier 2. plomp, water (vooral: in relatie tot vissen)

plomps de; dikke, stijve kerel

plompstok, ploempstok de; stok waarmee men plompdend polst bij bep. manieren van vissen met netten

plompverleuren bw. 1. plompverloren 2. zonder gezelschap van wie dan ook 3. geheel verloren, niet meer te winnen

plompzak de; geweldige dikzak

plomze de; flinke hoeveelheid vloeistof, flinke guts

plooiber bn.; plooibaar

plooie, plooi de 1. plooi (in kleding, gordijnen e.d.) 2. in *Die het et gezicht ok in de plooi* zonder een spier te vertrekken, zonder dat er een lachje af kan

plooien ww. 1. plooien: maken van plooien 2. (van mutsen, rokken) plooien krijgen, geplooid worden 3. in plooien hangen 4. regelen, in orde maken

plooiezer et; plooihout (voor mutsen)

plooimusse de; plooiemuts (nl. veelal: bep. nette floddermuts, op werkdagen gedragen)

plooirand de; plooirand, met name van ouderwetse mutsen van vrouwen

ploonze de 1. het geluid 'plons' 2. flinke hoeveelheid vloeistof

ploonzen, plonsen ww.; plonzen

plos, plotsig bn.; van het gezicht: opgezet, gezwollen en evt. rood, bijv. *een plos gezicht*

plu de; paraplu

plugge, plugien en var. z. *plogge*

pluggen ww. 1. pluggen 2. met een *plogge*

pluk z. *plokke*

plume z. *plume*

plumen mv.; wollegras

pluris z. *pleuris*

plusen bn.; pluchen, van pluche gemaakt, bedekt met pluche

plusfoor de; plusfour (deftiger dan *pofbroek*)

plussen ww.; in *zitten te plussen en te minnen* de voor- en nadelen afwegen

plut z. *blut*

pluum, pluum- z. *plume(-), ploem-*

pluus I et 1. pluche 2. pluis: rafels, vlokjes e.d.

pluus II de 1. pluis: vlokje, rafeltje, haartje e.d. 2. zaadpluisje, zaadpluimpje 3. wollegras 4. bloeiwijze van wollegras

pluus III *pluis* bn.; in *niet pluus* niet in de haak, niet in orde

pluusbaand I de; hetz. als *pluusraand*

pluusbaand II et; stof dienend als *pluusraand*

pluusgrös, pluusgrus et; wollegras

pluuskoorde de; stootkant van pluche aan (lange) rok, japon, onderjurk (tegen het slijten)

pluusraand de; vingerbrede band om de onderkant van de rok genaaid (met rafeltjes: als stootkant)

pluuster, pluusterd, pluuste de 1. pluister, pluisje 2. zaadpluim, zaadpluisje e.d. 3. wollegras, ook: in *witte pluusters* wollegras

pluusteren ww.; pluisteren: pluisjes loslaten, pluizig worden

pluzen, pluizen ww. 1. aan, tot rafels, pluisters, vlokken e.d. trekken 2. peuteren 3. knagen: d.i. het vlees van een bot of been 4. met lange tanden eten, traag eten 5. lekker eten 6. pluisters, pluizen afgeven 7. zeer nadenkend, knobelend bezig zijn met iets om het op te lossen, om het na te zoeken, onderzoekend lezen

pluzer, pluzerd de 1. iemand die niet opschiet bij het eten 2. iemand die alles zeer grondig onderzoekt

pluzeri'je de 1. het *pluzen* in diverse bet. 2. nauwkeurig onderzoek

pluzerig, pluizig bn.; pluizig

poch zn.; in *gien poch hebben op* niet zien zitten, niet graag doen
pochbeest et; pocher, opschepper
pocheblozen ww.; opscheppen, zichzelf roemen
pochebuul, pochebule, pochbuul, pochbule de; opschepper
pochel, pogge de 1. (veelal ruw) pochel, lichaam, lijf 2. schouders en rug 3. z. *pogge*
pochelen ww.; steeds hard werken, voortdurend veel, zwaar werk doen
pocheltien et; vergroeiing van de rug in de vorm van een kleine bult
pocher, pocherd de; pocher
pocheri'je de; pocherij, het *pochen*
pochhaans de; opschepper, bluffer
pochhals de; snoever, pocher
pochhannes de; opschepper, pocher
podde, porre de, et 1. bep. kikvorsachtig dier: pad 2. kleine persoon (soms ook: die vinnig, bijdehand, ondeugend of eigenaardig is), ook: iemand met een ronde rug, (klein) kind, klein dier 3. iemand die zich langzaam beweegt 4. korstje, korreltje aan de oogleden, door het slapen ontstaan 5. stuk neusvuil
poddeachtig bn.; klein en enigszins gedrongen
poddebakker z. *pottebakker*
poddeblaeden, poddeblad mv. 1. ridderzuring 2. grote weegbree
poddegrös et; zeer fijn gras
poddehaor et; paddenhaar
poddenust et; paddennest: nest van padden
podderusken mv.; paddenrus (bep. plant)
poddeschrift et; bep. lettertype, soort gotisch schrift
poddespi'je, koekoekspi'je de; koekoeksspeeksel, witachtig vocht, schuim van het schuimbeestje
poddestoel, poddestoeltoppe de 1. bep. plant: paddestoel 2. lage wegwijzer met bolvormig bovendeel 3. drijftol, zweeptol 4. paddestoelwolk
poddeveren mv.; nesthaar, dons
poddevilder, poddeviller, poddevieler, pottevilder, potteviller, porrevilder de; paddenviller, bot mes, oud en stomp (zak-)mes, goedkoop mes van mindere kwaliteit
poddig bn.; klein en rond (van personen)
poede de 1. kleine zak 2. dikke puist, pukkel, buil e.d. 3. balzak 4. iemand die dik is 5. pestkop, vervelend iemand, zeurderige vent, zak
poedel de 1. poedelhond 2. in *een vieze poedel* een smerige boel
poedelen ww. 1. in water plassen, baden 2. zich wassen 3. in *d'r mar op los poedelen* maar raak knoeien 4. misschieten, ernaast werpen e.d. 5. poedelprijzen uitloven
poedelnaekend, poedelnaekt bn.; poedelnaakt
poederig bn.; met verdikkingen, wallen (in het gezicht)
poedevol de; de totale hoeveelheid die in een zak gaat
poedie, poed, poetie, poete tw.; lokroep voor een poes
poedzak de 1. vervelende, lastige vent, minne kerel 2. vrouw die smerig is in haar doen en laten
poeha, poehè de, et; drukte, rumoer om niets, vooral: verbeelding, eigenwijsheid die men overduidelijk aan de dag legt
poeier de 1. poeder: fijnkorrelige stof 2. geneesmiddel van fijngekookte substantie en van een afgepaste hoeveelheid 3. drank bereid uit cacaopoeder, ook: chocolademelk 4. harde klap, flinke schop
poeieren ww.; met een *poeier*, een ferme trap wegschoppen
poeierketel de; ketel waarin men *poeier* maakt (hier: drank uit cacaopoeder)

poeiermelk de; drank bereid uit cacaopoeder, ook: chocolademelk
poeiersukelao de; chocolade in poedervorm
poeiersuker, poedersuker de; poedersuiker
poeke I de; poes, bijv. *Kom mar, poekien*
poeke II tw.; lokroep voor een kat
poekel, pukel de; puistje, pukkel
poekelig, pukelig bn.; met pukkels
poekien, poekie tw.; lokroep voor een poes, vooral: voor een jonge poes
poel I de; voetbalpool
poel, poele, piele, piel II tw. 1. lokroep voor eenden 2. lokroep voor ganzen
poele I de 1. poel, plas 2. flinke hoeveelheid melk 3. z. *poel*
poele II de; peul
poelegrap de, in *veur de poelegrap* voor spek en bonen, slechts voor de aardigheid
poelen ww. 1. pellen (van doperwten e.d.) 2. z. *pulen*
poelepetaot, poelepetaote de 1. parelhoen 2. kalkoen
poelevinken ww.; lopen rondneuzen, flierefluiten
poelie de 1. poelie, riemschijf, snaarschijf 2. bep. kledingstuk: dunne trui met hoge kol
poelken z. *pulken*
poemel z. *pummel*
poemsen z. *boemzen*
poemzak de 1. geweldige dikzak 2. te wijd kledingstuk
poemze de 1. wijd zittend kledingstuk, bijv. gezegd van een broek 2. dikke persoon 3. z. *boms*
poen de; poen, geld, bijv. *een protte poen*
poep, poepe I de 1. benaming voor een Duitser 2. marskramer, reizend manufacturier of hannekemaaiers uit Duitsland afkomstig 3. (gezegd door westerlingen) eerdere benaming voor seizoenarbeider afkomstig uit Oost-Nederland 4. paard van het Oldenburger ras of van het Groninger type van de bovenlander
poep, poepe II de 1. poep, uitwerpselen 2. (vaak verkl.) wind (die men laat) 3. flinke hoeveelheid sterke drank (die men nuttigt) 4. (verkl.) flinke hoeveelheid geld
poepappel de; galnoot, inktappel
poepdeuze de; (schertsend) wc
poepdoek de; poepluier
poepbloed et; Duits bloed, in *een peerd waor wat poepbloed in zat* een paard met goed temperament, met voorouders van een bep. Duits paarderas
poepedarie de; modderachtige boel, slijkachtige, doorweekte modder
poepekanne de; bep. drinkkan: met tuit en dekseltje dat eraan vastzat; in gebruik bij de hannekemaaiers
poepeklomp de; witte klomp met stompe neus
poepeknieft et; flink, stevig zakmes, van Duits fabrikaat
poepekop de 1. de enigszins bolle kop die sommige paarden hebben 2. paard met een enigszins bolle kop
poepelen ww. 1. op overdreven wijze schoonmaken, poetsen, waarbij de desbetreffende persoon niet snel tevreden is 2. niet opschieten met het werk
poepemes, poepmes, poepenmes et; hetz. als *poepeknieft*
poepenbier et; Duits bier
poepenheimeltien et; paradijs
poepenkraom de; gefingeerde marktkraam
o.i.d. met Duitsers (in een rijmpje)
Poepenlaand, Poepelaand et; land van de Duitsers, Duitsland

Poepenstein et; benaming voor Duitsland
poepepeerd et; hetz. als *poep* I, bet. 4
poepepiepe, poepepupe de; Duitse pijp
poeperaosie, poeperasie de; diarree
poeperd de; achterwerk, aarsopening
poeperi'je de 1. het voortdurend poepen 2. diarree
poeperiegel, poepenriegel de; rij achter elkaar lopende personen (herinnerend aan de tijd dat Duitse seizoenarbeiders naar de regio kwamen)
poepescheet de; kleinigheid, bijv. in *Die lacht om een poepescheet*
poepestreek de; vervelende, rare streek die iemand levert
poepestront de, in *zo gierig as poepestront* erg gierig
poepetoer de; lastige, langdurige inspanning om iets voor elkaar te krijgen
poepetrek de; een stevig karwei, een behoorlijke klus
poepinne, poepin de; Duitse vrouw
poepstoel de; wc
poepzak de; poepzak: dikke jongen, dikke persoon (ook als scheldwoord)
poer, puur bn., bw. 1. geheel en al, één en al, bijv. *van poere wille* 2. heel erg 3. zeer enthousiast 4. erg verliefd 5. zeer boos
poerbest bn.; van uitstekende kwaliteit, puikbest
poerdegrap bw.; zomaar, voor de aardigheid, in *veur de poerdegrap*
poere de; poer: deel van de fundering van een stijl boven de grond, gemetseld fundament van elk der zware balken waarmee een *klokkestoel* op de grond rust
poerem de; poerem, drukte
poeren, peuren ww.; peuren: bep. wijze van vissen, met name van aal
poergezond bn.; kerngezond
poerhaostig bn., bw.; zeer haastig, overdreven haastig
poerie de; herrie, lawaai
poeriemaker de; iemand die veel lawaai, drukte maakt
poermin bn.; erg slecht
poerzwat bn.; geheel en al zwart
poes de 1. kat, poes 2. halskraag van bont 3. vagina
poesie, poes, poei tw.; lokroep voor jonge poezen
poesiealbum et; poëziealbum
poesies mv. 1. benaming voor wollegras en de bloeiwijze ervan 2. wilgenkatjes 3. benaming voor bep. magere grassoorten
poesmooi bn., bw.; erg vleierig
poest de 1. adem; *aachter de poest* buiten adem 2. (vooral van paarden) kortademigheid
poeste, poest de 1. (vaak verkl.) puist, pukkel 2. losse bodem van een boerenwagen 3. los houten schot als bruggetje over een mestgoot 4. uitstoot van adem, lucht (in één keer)
poestebroek, poetsebroek de 1. kleine jongen, nl.: die nogal opschept 2. grappenmaker
poesten ww. 1. blazen 2. hijgen 3. uitrusten (van zware arbeid) 4. snoeven, opscheppen
poester de 1. op het eind nauw toelopende ijzeren buis van ong. 75 cm waarmee men lucht in het vuur blies 2. blaasbalg van een smid 3. zaadpluim, zaadpluis e.d. 4. wollegras 5. wilgenroosje 6. verzuimde slag bij het damspel
poesterd, poester de 1. krachtige wind, stevige bries 2. adem, in verb.: *de poesterd leeg hebben* ademnood hebben 3. paard met ademnood 4. opschepper, snoever 5. flinke inspanning die men moet leveren om tegen de wind in te komen 6. minne, onbetrouwbare vent 7. bijdehand meisje 8. smeerpoets, in *een smerige poesterd*
poesterig bn. 1. kortademig 2. met puisten, pukkels
poestetrapper de; orgeltrapper, orgeltreder

poestig bn.; kortademig
poetaol, poetaele de; hetz. als *aolpieper*
poeterak z. *potrak*
poeteren ww.; kwabberen
poeterig bn.; smerig, onrein
poetien tw.; lokroep voor een jonge kat
poetjakker, poetsjakker de; iemand op wie men niet kan bouwen, onbetrouwbaar iemand
poets, in *iene een poets bakken* iemand een poets bakken
poetseri'je de; het poetsen
poetser de; iemand die voortdurend aan het werk is met schoonmaken, poetsen
poetsgoed, poetsersgoed et 1. poetsgoed 2. dat wat men poetst
poetskaats tw.; hup, vlug, in bep. verb.
poetskörf de; mand waarin men het poetsgerei bewaart
poetsmaande de; mand met poetsgerei
poetspemade, poetspommade, poetspemaode de; poetspommade
poetsvoddemaantien et; mand met poetsgerei
pof de 1. knap, knal 2. in *op 'e pof* op krediet 3. plezier, aardigheid, in *Daor heb ik gien pof an*
pofbloeze de; bloes met band of elastiek in de taille
pofbroek, pofbokse de; pofbroek
poffe de; dubbele beschuit (gebakken op een bep. manier)
poffen ww. 1. neerkomen met een pof, een doffe klap, doffe knallen laten horen e.d. 2. braden in het vuur, in hete as of op een plaat, bijv. *eerpels poffen* 3. op krediet verkopen, voorschieten
pofferd de 1. dikke, zware persoon 2. pof, zware klap
pofferig, fofferig, polsterig bn. 1. dik, vadsig, opgezet (van het lichaam, vaak vooral van het gezicht) 2. voos, bijv. *pofferige rediezen*
poffertien et 1. poffertje 2. krentenbroodje, meestal bolvormig 3. z. *ploffertien*
poffertieskraom de; poffertjeskraam
poffertiespistool et; klappertjespistool
poffien et; broodje
pofkruud et; goedkoop buskruid
pofmes et; groot, plat mes, om *poffen* mee door te snijden (nl. 'dubbele beschuten')
pofzak de; dikke persoon
pogge, pochel de 1. in *in de pogge* het maar niet groeien (van personen, dieren, gewassen) 2. z. *pochel*
poggerobbies de; iemand die niet tot volle groei is gekomen
pokdelle de; litteken van pokken, waterpokken of inenting tegen pokken, ook wel gezegd van andere putjes in de huid
pokdellig, pokdaelig, pokkedellig, pokdellerig bn.; pokdalig: nl. door pokken, waterpokken, ook anderszins met groeven, putjes e.d. in de huid
pokelen ww.; poken, rakelen
poken ww.; poken (in het vuur)
pokeulie de; pokhoutolie
pokhoolt et; pokhout
pokke de; vruchtvlies bij koeien en bep. ander vee
pokkenbriefien et; pokkenbriefje (inentingsbewijs)
pokkens mv.; pok, bekend symtoom van de pokziekte, ook: het soortgelijke litteken na een inenting tegen de pokziekte
pokkerighied de; de situatie waarbij men in het gezicht veel puistjes, putjes e.d. heeft
polder, polder- z. *poolder(-)*

poletiek, polletiek I de; politiek
poletiek II bn.; met betrekking tot de politiek
polkebossien, polkabossien et; haardracht met polkahaar
polkehaor, polkahaor et; polkahaar: hoofdhaar dat aan de achterkant op bep. wijze recht is geknipt, z. ook *polkebossien*
polkemusse, polkamuss de; zwarte of bruine wollen muts met kraag en balletjes; onder de kin vast te maken met een paar knopen
polkeprukien et; hetz. als *polkebossien*
polkewaeter et; sodawater
polle, boerepolle de 1. bundeltje planten met wortels en aarde, ook: plant, struik, kleine struikachtige boom 2. flinke hoeveelheid gras 3. kleine boerderij met enig land, keuterij 4. hoger gedeelte in het land, ook wel algemener: flink stuk land
polleboel de; geheel aan struiken, kleine bomen en planten, ook gezegd van pollen gras e.d.
polleboer de; keuterboer
pollegrös et; gras dat in pollen groeit op, rond plekken met uitwerpselen van koeien
Pollemaark de; bep. markt in *Blesdieke* gehouden
pollemi'jen ww.; maaien van pollen niet afgegraasd gras rond de uitwerpselen van vee, ook van ander onregelmatig groeiend gras
pollepel, potlepel 1. bep. lepel: pollepel 2. zonderling iemand, in *een aorige potlepel*
pollerig, polderig bn., bw.; met pollen, met samenhangende bundels planten
polleto, polletoe de 1. bep. jas met slippers 2. bep. dikke jas voor mannen, hetz. als *duffel*
polruske de; rus (bep. plant)
polsbaand de; polsriem, polsbeschermer
polse, puls, pols, poolse, polze de 1. bep. lichaamsdeel: pols 2. polsslag 3. polsader 4. karnpols 5. plonsstok 6. stok die men in de sloot zet en erop steunt om naar de andere kant te springen, pols 7. polsmofje 8. elk der beide stokken die men in z'n hand houdt bij het *turf trappen* (om erop te steunen; aan de onderkant zat een rond plaatje tegen het wegzakken)
polsen, poolsen, polsken, pulsen ww. 1. peilen, iemands mening vernemen 2. met een stok, met de hand in het water roeren, plonzen e.d., in het bijzonder: om vis in de netten te jagen 3. plassen, soppen 4. de karnpols bedienen
polsgelosie, polshelosie, polshorlosie, polshorlosien, poolshelosie, poolsgelosie et; polshorloge
polshaanske, poolshaanske de; hetz. als *halve haanske*
polskaarn de; polskarn, karn met pols of karnstok
polsmoffe de 1. polsmof 2. hetz. als *halve haanske*
polsspringen ww.; polsstokspringen
polsstok, polsestok, poolsstok, poolsestok de; polsstok: plonsstok; pols
polsteren, pulsteren ww. 1. polsteren, polsen in het water (met een stok, met de handen) 2. met de karnpols werken
polsterig z. *pofferig*
polswiette de; polswijdte
pommel de; dikke vrouw
pommersaans de 1. pommerans 2. pomeransbitter
pompe de 1. pomp (om vloeistoffen op te pompen) 2. fietspomp 3. benzinepomp 4. houten duiker onder dammen, wegen enz., ook wel van beton, steen 5. in *gele pompe* gele plomp
pompe-aarm de; pompzwengel
pompe-emmertien, pompemmertien et; pompemmertje in een pompbuis
pompeblad et; waterlelie; ook als heraldische figuur: *Friese pompebladen*
pompebloeme, pompelbloeme de; pompelbloem, waterlelie
pompedoeren bn.; pompadoeren, van pompadoer (bep. soort stof)

pompegeute, pompgeute de; houten goot voor aanvoer van water t.b.v. het vee op stal
pompgehokke z. *pomphokke*
pompgehuus, pomphuus et; binnenste van een pomp, bovenste deel van de pomp waarin stang en zuiger heen en weer gaan
pompgeknecht de; steunpunt van de pompzwengel, z. ook *knecht*
pompelblaeden, pomperblaeden mv.; gele plomp, met name het blad ervan
pompeleer et; pompleer (op een zuiger)
pompelier, popelier de; populier
pompelieren, puppelieren en var. bn.; populieren
pompelierenhooft, pompelierhooft, popelierenhooft, populierenhooft et populierenhout
pompen ww. 1. vloeistof of gas in of uit iets pompen 2. een pomp bedienen, doen werken 3. bep. knikkerspel spelen
pompenstraote, pompestraote, pompstraote de; stenen vloer waarop de pomp stond en waarop men potten en pannen, melkbussen e.d. schoonmaakte
pomppepaol, pomppaol de; paal waar een pomp tegen steunt
pompepen de; pen door de *pompgeknecht* en de zwengel
pomper de 1. iemand die pompt 2. waterlelie, in het bijzonder: gele plomp
pomperd de; dikke, zware man, dik en zwaar exemplaar
pompere de; zeer dikke stoofpeer
pompeslaeger de; handwerksman die koperen pompen maakt
pompeslag de; pompzwengel
pompetaele de; steel/stang van een pomp
pompstok, pompstok de 1. pompstang, steel vanaf de zwengel naar beneden in de pomp (met de zuiger eraan vast) 2. zwengel van een pomp
pompgetengeltien et; blauw kopspijkertje
pompgetute de; onderdeel van een pomp: de 'tuit' waaruit het water komt
pompgat et; gat waarin de *pompgetute* steekt, pompgat
pomphoek, pomphoeke de; deel van het huis waar de pomp staat en waar potten en pannen, melkbussen etc. worden schoongemaakt
pomphokke, pompehokke, et; hok met stenen of houten vloer, voor het schoonmaken van potten, pannen, melkbussen enz.
pomphoksdeure de; deur van het *pomphokke*
pomphoolder de; pomphouder
pompier z. *pepier*
pompjen et 1. kleine pomp 2. fietspompje
pompoezegien et 1. kleine pompoen 2. pompon op kledingstuk 3. pompondahlia
pomporgel et; orgel dat door een luchtpomp wordt voorzien van lucht
pompsloot de; afwateringssloot
pompswaeter et; water dat men met een pomp uit de grond oppompt
pomzak de; wijde broek
pon de; losse straatsteen, muursteen die een centrale rol speelt bij het *ponknikkeren*
pondemaot, pondemaote de; oude oppervlaktemaat, pondemaat: 36,75 are
pondig bn.; nogal zwaar
pondskop de; houten kop voor het opmaken van boter
ponge, pong, pongel de 1. kleine meelzak (een *pongel* is spor. van kleiner formaat dan een *ponge*) 2. geldzak, geldbeurs van stof, beurs 3. zak om knikkers in te bewaren 4. collectezak
pongemaeldersdag de; speciale dag waarop men z'n zak koren naar de molen kon brengen om het te laten malen en het direct weer mee te nemen

pongen, pongelen ww. 1. slordig verstellen, slordig, met grote steken of nogal snel naaien geld in het laatje krijgen

ponghoolder de; penningmeester

pongster de; vrouw die kleren voor anderen verstelt (verstelnaaister)

ponknikkeren ww.; knikkeren waarbij een losse straatsteen, muursteen een soort hindernis vormt en waarbij de ene speler werpt terwijl de ander de geworpen knikker vervolgens met de zijne moet raken

ponnegien et 1. bep. katoenen kledingstuk, soort jasje voor een baby 2. verkl. van *ponnie*, bet. 1

ponnepikken ww.; het spel spelen waarbij men van achter een streep muntstukken van een steen probeert te *pikken*, hetz. als *pikschieten*

ponnie de 1. bep. paard: pony 2. ponyhaar

ponniebaene de; ponnybaan

ponniekoppjen et; hoofd met ponyhaar

ponnierieden ww.; ponyrijden

ponteneur et, in *op zien ponteneur staon* op z'n strepen staan, gelijk willen hebben

ponter de; hetz. als *wiezeboom*

pook, poke de 1. pook: kachelpook e.d. 2. geweer (veelal stropersterm), vooral in *de ooldepook* iemands (oude, vertrouwde) geweer 3. schakeling in de vorm van een handel op de bodem (van een auto, tractor)

pool de 1. noord- of zuidpool 2. poolstreek 3. positieve of negatieve pool 4. iemand met de Poolse nationaliteit 5. Pools konijnenras 6. paard van een bep. ingevoerd ras

poolder, polder de 1. polder 2. Noordoostpolder 3. poldervereniging

poolderbelangen, polderbelangen mv. grote vereniging van ingelanden van een waterschap

poolderdiek, polderdijk de; polderdijk

poolderfeest et; volksfeest voor het gebied tussen de *Helomavaort*, de *Lende* en de *Kuunder*, d.i. de *Grote Veenpoolder*

poolderhuj et; hooi uit een polder of een gelijksoortig laag gebied

poolderjonge, polderjonge de; polderjongen

poolderkerel de; grove, stoere arbeider

poolderkroje, polderkroje de; hetz. als *piepegaol*

poolderpeerd et; zwaargebouwd paard van de Friese of Groninger klei, of uit de Noordoostpolder

poolderplaanke de; hetz. als *krojersplaanke* (met bandijzer beslagen)

poolderwaeter et; polderwater: water in een polder, grondwater in een polder

poollocht et, de (bet. 2) 1. poollicht, noorderlicht 2. poollucht

pools, pools- z. *pols(-)*

poolshoogte, poolsheugte, polshoogte de; poolshoogte

poolswaante de; polshandschoen

poonsem, in *van poonsem kriegen* zware klappen krijgen

poonskaorte de; ponskaart

poonskladde, pondsklarre de; pondszak

poonspere, poonspaere de; pondspeer (groot soort peer)

poonspoede, pondspoede de; zak met de inhoud van een pond

poorter de; poortwachter

poot-an bw.; pootaan, flink aanpakkend, op voortvarende wijze

pootaol de; jonge paling om uit te zetten

pootate de; erwt om te poten

pootbone de; elk der bonen die men selecteert om te poten

pootbos de; bos waar jonge boompjes zijn geplant

pooterappel, pooterpel de; pootaardappel
pootgoedbouwen ww.; verbouwen van pootgoed
pootlorrie de; bep. machine waarmee men aardappelen poot
pootrecht et; recht om op bep. terrein bomen te planten
pootstok, poterstok de; pootstok
poppe, pop de 1. baby 2. vaak verkleinde nabootsing van een mens, vooral: speelpop 3. lief, aantrekkelijk vrouwtje 4. marionet 5. modepop, etalagepop e.d. 6. pop van een insect, larve 7. vrouwelijke kanarie 8. grillige, min of meer op een poppetje lijkende uitwas aan een aardappel 9. aardappel met één of meer uitwassen die aan een poppetje doen denken
poppe-uitzet de; uitzet voor een baby
poppebedde et; poppenbed
poppeboel de 1. de speelpoppen e.d. bij elkaar 2. de spullen die bij de baby horen
poppeborrel de; glaasje (sterke) drank als tractatie op een kraamvisite
poppedeuze de; poppendoos
poppedoek de; luier
poppegezicht et; babyface (van een man)
poppehaand de; hand van een speelpop of van een baby
poppehemd et 1. hemd voor een baby 2. hemd voor een speelpop
poppekaaste de; poppenkast, ook: dwaas, aanstellerig, geheimzinnig gedoe
poppekaemer de; babykamer
poppekarre de; kinderwagen
poppekieken ww.; op kraamvisite gaan
poppekleren mv.; kleren voor een baby of speelpop
poppekop de 1. kop van een pop 2. hoofd van iemand met een babyface
poppekopperig bn.; met uitwassen (van aardappelen)
poppekraom de; poppenkraam
poppeledekaant et; poppenledikant
poppen ww.; bevallen, een kind krijgen
popperi'je de; het plaatsvinden van een geboorte
popperig bn. 1. van aardappelen: met grillige, soms aan poppetjes doen denkende uitwassen 2. met een babyface 3. overdreven mooi gekleed 4. (van personen) opgezet, gezwollen 5. klein en teer 6. stumperig, kinderlijk
poppeslokkien et; glaasje sterkedrank als tractatie op een kraamvisite
poppespeuler, poppespeulder de; poppenspeler
poppespul et 1. spullen behorend bij een baby 2. poppenkast, voorstelling met marionetten e.d.
poppestront de; poep van een baby
poppevanger de; baakster, vroedvrouw
poppevesite de; kraamvisite
poppewaegen de 1. poppenwagen 2. kinderwagen
poppienkieken ww.; kijken naar een baby tijdens een *kraomvesite*
poppiesbri'j, poppebri'j de 1. pap bestaande uit melk met beschuit, ook: bestaande uit melk met meel, maïzenapap 2. pap die aan babyvoeding doet denken
poppiesfeguur de; figuur, vorm die aan een poppetje doet denken
poppig bn., bw.; (van kinderen) aan een baby doen denkend, zich nog babyachtig gedragend
por, porre de 1. stomp, por 2. puistjes e.d. 3. z. *podde*
pork de, et; klein kind, kleine persoon
porken, purken ww.; porken, porren, peuteren
porre tw. 1. herhaald gezegd om onverstaanbaar gemompel te imiteren 2. z. *podde, por*

porren ww. 1. peuteren 2. een stoot, duw geven 3. met een puntig voorwerp in iets duwen, stoten

porrevilder z. *poddevilder*

port de 1. port (op brieven enz.) 2. strafport 3. portwijn, glas portwijn

portuur z. *pertuur*

portvri'j bn.; portvrij

pos, post de; bep. vis: pos, in *schele pos*

posselein, porselein et 1. bep. aardewerk: porselein 2. z. *postelein*

posseleinkaaste de; porseleinkast (kast om porseleinen voorwerpen in te zetten)

possien et 1. hoeveelheid eten die men neemt, krijgt, klaar heeft gemaakt, bep. deel van het voedsel 2. bep. hoeveelheid 3. in *een zwak possien* iemand met een zwakke gezondheid 4. baantje, betrekking

poststro, potstro, potstroop de; potstro, meelgerecht van o.m. de volgende samenstelling: bloem met melk en water of alleen melk, met een beetje zout, evt. met gekookte rijst erdoor geroerd tot het stijf is; met spekvet erover en spek erbij, met vet in een kuiltje, met stroop eromheen; het betrof niet zelden boekweitmeel; het mengsel bestond ook wel uit water en karnemelk

post de 1. briefpost e.d. 2. postdienst, de posterijen 3. postbode 4. postbestelling, het meenemen van post door een postbode 5. postkantoor 6. kruiplank 7. hetzelfde als *stalpost* 8. elk der dikke planken, kleine balken van zo'n 6 cm dik en 10 cm breed op een brug 9. positie, plek van waaruit men kan bewaken, opereren 10. afzonderlijk benoemd bedrag op een rekening, in een boekhouding, op een begroting, in een jaarverslag e.d. 11. z. *pos*

postbodepak z. *bodepak*

postdoevehoolder de; houder van postduiven

postelein, posselein et; postelein

postkantoorholder de; hoofd van een postkantoor

postkarre de; postwagen, nl. met behulp waarvan men een verbinding onderhield

postuur z. *pestuur*

postverbiening de; postverbinding

postzegel de 1. postzegel 2. lelijk gezicht

postzegelvet et; fopmiddel: niet bestaand soort vet; om het te halen werden kinderen, jonge knechtjes enz. op pad gestuurd

pot de 1. meestal rond vaatwerk van gebakken aarde, glas, ijzer e.d. 2. pan, kookpot 3. pot koffie, thee 4. pint, kroes, met name in *een pottien bier* 5. bloempot 6. leger (van een haas), bijv. *As een haeze in et leger zit, zit hi'j in de pot* 7. po 8. hetz. als *kachelpot* 9. knikkerkuiltje e.d. 10. uitholling, opening, hol metalen deel waarin een spil, een as draait, ook: dop op een as 11. dat wat men (evt. gemeenschappelijk) aan gelden heeft, bijv. *de pot verteren* het geld opmaken 12. dat wat men samen als geld inzet (bij spelletjes e.d.) 13. (verkl.) wedstrijdje, partijtje, bijv. *een pottien voetballen* 14. z. *appot*

potbrummel de; dikke zwarte braambes

potdekseld, gepotdekseld bn.; geconstrueerd door te *potdekselen*

potdichte, potdicht bn.; geheel dicht, zo dicht als een pot, ook: zodat niemand er doorheen kan kijken

potdikkemie tw.; potverdrie

potdomme tw.; potverdrie, verdorie

potduuster bn.; potdonker

pote, poot de 1. poot (van een dier); *de vijfde pote* penis van een hengst 2. (ruw) been of voet van een mens 3. (ruw) hand 4. handdruk 5. schrijfhand 6. steunsel waarop een stoel, tafel enz. rust 7. stijl van een klokkenstoel 8. stijl waar een hek om draait 9. elk der verticale

palen van een hek 10. jong, veelal: geplant boompje, vooral van eiken gezegd, maar ook in *birken poten* d.i. van berken 11. tak, onderdeel van een bedrijf, organisatie

potebehemmelder, potebehemmeler, koepootbehemmeler de 1. degene die een voetbehandeling geeft bij het vee (en vaak ook de hoorns verzorgt) 2. (schertsend) pedicure

potebekapper de; hetz. als *potebehemmelder*

poteberedder de; hetz. als *potebehemmelder*

poteboom de; hetz. als *pote*, bet. 10

potebos de; jonge boompjes die men poot

poteerde de; aarde voor planten in een bloempot

potemaeken ww.; gaan staan

potentaot de; potentiaat : iemand die zich zeer laat gelden, geweldige opschepper, windbuil

poter I de 1. iemand die poot, plant 2. iemand die hard werkt 3. pootaardappel

poter II bn.; weg, zoek

poterbouwer de; iemand die poters, pootaardappelen verbouwt

poterd de; flinke, harde werker

poteren ww.; zich flink inspannen, in *d'r tegen poteren*

potersmaande de; mand waarin de pootaardappelen komen

poterstok z. *pootstok*

poteten et 1. stampot 2. zonderling mens

poteter de; zonderling mens

potgoed, potgerei et; grof aardewerk

pothommel, pothummel de; klein kind

potien et; pootje: kleine *pote*, bijv. in *Toe hond, geef es een potien*; ook: voetje, beentje van een kind

potienbaaien, potienbaden ww.; pootjebaden

potiendri'jen ww.; iemand vastpakken en daarbij het been achter hem langs tussen z'n benen steken en hem vervolgens doen vallen door te duwen

potienhaoken ww.; beentje zetten, lichten

potienzetten ww.; beentje zetten, lichten

potjandomenee tw.; potverdrie

potjandorie tw.; potverdrie, z. ook *jandorie*

potjanstausen tw.; potverdrie

potknikkeren z. *koelegienknikkeren*

potkoken ww.; het eten klaarmaken, bereiden

potkoker de; vrijgezel

potlaand, potland de; portlandcement

potlam et; lam dat door het schaap is verstoten

potlood et 1. potlood 2. potloodpoeder 3. penis (van een man, ook wel van bep. mannelijke dieren)

potperie de; potpourri

potpikken ww.; bep. knikkerspel spelen waarbij men moet richten op de knikkers in een *pot* (nl. een kuiltje of een op de grond getekende figuur)

potrak, potterak, poeterak, potterek, potrek et; rek voor potten, pannen, emmers enz. (eerder, in de vorm van een oud wagenwiel)

pots, potse de 1. poets, grap, grol 2. deftige of feestelijke kleding 3. dikke vrouw, vooral in *een dikke potse*

potscharve de; potscherf

potschieten, pottienschieten ww.; knikkeren waarbij men op de *pot* mikt

potschieter I de (lange ie); lemen knikker

potschieter II de; scheldwoord

potschrabber de 1. werktuig waarmee men de pot uitschraapt 2. z. *potteschrabber*

potschriever de; elk van degenen die inschrijft op een stuk werk van een timmerman, nl. bij een aanbesteding

potsebakker de; grappenmaker

potsebroek de; lolbroek, grappenmaker

potsemaeker de; grappenmaker, ook wel moppentapper, bijv. *een aorige potsemaeker* een vreemde snuiter

potsemaekeri'je de; grappenmakerij

potsen ww. 1. gravende bewegingen maken, vooral in de grond: van honden, runderen, konijnen enz. 2. paffen, knallen (met een geweer)

potserig bn.; dik, vet, vlezig

potseverkoper de; grappenmaker

potsig bn.; dik, vet, vlezig

potsjammie tw.; potverdrie

potslikker de; wijsvinger, nl. in een kinderrijmpje

potsmeer de 1. reuzel 2. wagensmeer 3. zalf

potstal de; potstal

potstalbaander, potstalbaanzer de; bansdeur van een potstal

potstamper de; zonderling iemand

potstauzend, potstauzen tw.; potverdrie

potstoel de; stoel met ingebouwde po

potstoken ww.; stoken met een *stookpot*

potstölpe, potstulp, potstulpe, potstolp de; bep. rond stenen deksel op een pan

potstrobbe de; kleuter met verbeelding, eigenwijze kleuter

potstronke, potstronkel de; klein kereltje, ook: eigenwijze kleuter

potte-en-pannerak et; hetz. als *potrak*

pottebakker, poddebakker de 1. pottenbakker: bep. kleine knikker 2. iemand die het pottenbakkersbedrijf uitoefent

pottefulie, pottefule, pottefuje, pottefeuille, pottefoelie de; portefeuille; ook: bevoegdheid, gezag op een bep. deelterrein, nl. van een minister, een wethouder enz.

pottehokke, pothokke et; hok waarin men boent enz., hetz. als *buunhokke*

pottekaaste de; pottenkast

pottekarre de; kar met behulp waarvan een pottenboer vent

pottekerel de; man die met potten en pannen vent (met de *pottekarre*)

pottekieker, potkieker de 1. keukenpiet 2. iemand die alles wil zien terwijl de ander dat niet wenst

pottekraom de; pottenkraam

pottelikker de; vleier

pottelit et; deksel van een pot

pottemenee, pottemonnee de; portemonnee

potten ww. 1. opsparen, geld oppotten 2. aftellen (met een aftelrijmpje of -liedje)

pottepisser, potpisser z. *padpisser*

potter, potterd de; potter, iemand die maar steeds geld opspaart en weinig of niets uitgeeft

potteschieter de; bep. soort knikker

potteschrabber, potschrabber de; degene die de schelpen die buiten de *pot* vielen, pakte (bij een bep. spel met schelpen)

pottevilder en var. z. *poddevilder*

pottiek z. *pertiek*

pottien et 1. kleine *pot* in diverse bet. 2. gewrichtskom 3. isolator aan elektriciteitsdraad, schrikdraad

pottienknikkeren z. *koelegienknikkeren*

pottienrulen z. *koelegienrulen*

potties g. lidw.; eerste fase bij het *tiepelen*, nl. waarbij men de korte stok die over een gat en/of twee stenen gelegen lag, wegwierp met de lange stok die men eronder zette

potverdarrie, potverdamme tw.; potverdrie

potverdikkemi'j, potverdikkeme tw.; potverdrie

potverdommegien et; klein baardje, kleine sik

potverdommestrikkien et; vlinderdasje

potverdorie, potverdore tw.; potverdrie

potverduvel tw.; potverdrie

potvergemie tw.; potverdrie

potverhierenginder tw.; potverdrie

potverjandorie tw.; potverdrie

potverjandrie tw.; potverdrie

potverjankoekien tw.; potverdrie

potverjoppie tw.; potverdrie

potverkoper de; grappenmaker

potvet et 1. goedkoop vet, reuzel van mindere kwaliteit, hetz. als *plokvet* dat nl. in een potje kwam; gezegd om iemand uit te schelden in bijv. *Smerig stok potvet!* 2. wagensmeer

potvogel de; varkentje dat naderhand nog wordt geslacht

potvreten et; vervelend, eigenaardig iemand, in *een stok potvreten*

poze, poos de; tijdje, poos

pozen ww.; pozen, verpozen

pracht I de 1. schitterend exemplaar, in verb. als *Wat een pracht van een boom!* 2. iets prachtigs, schoons, in *pracht en praol* 3. schoonheid

pracht II bn.; zeer fraai, geweldig goed, mooi

praem, praom, praome de, et 1. praam, nl. klein, van achteren en van voren rond vaartuig dat geboomd wordt 2. praam op de neus van een paard, neusknijper 3. vang (van een molen) 4. pen in een *gotwost* (waaraan die wordt opgehangen, om te roken)

praemjaeger de; persoon die op het jaagpad het paard mende, scheepsjager

prak de; in *in de prak* geheel kapot

prakke de 1. kliekje, rest eten, hoeveelheid gemengd eten 2. ongeordende hoop, de totale hoeveelheid 3. flinke hoeveelheid 4. mannetje

prakkedaenken ww.; nadenken, peinzen, piekeren

prakkesaosie de; het prakkezeren, het piekeren, de overpeinzing

prakkeseerder de; iemand die steeds piekert, tobt

prakkeseren ww. 1. flink nadenken, peinzen, piekeren 2. bedenken, bij zichzelf nagaan

prakkien et; kleine *prakke*

prakkiesdag de; kliekjesdag

praksel et; kliekje, restje eten (negatiever dan *prakkien*)

praktiek de; praktijk

pral bw.; in *d'r pral op staon* voet bij stuk houden

praol de; in *pracht en praol* één en al pracht, pronk

praolen ww.; pralen, pronken (van bijv. een fraaie plant)

praolwaegen de; praalwagen

praot de, et 1. het praten 2. dat wat men zegt 3. iemand die komt om met de ander te praten, die op bezoek komt

praotaovend de; praatavond

praotbessem de; iemand die aan één stuk door praat

praotborrel de; één of meer borrels die men heeft genomen en waardoor men spraakzamer is geworden

praotbuul de; veelprater

praotdeuze de; vrouw die veel praat

praoten ww. 1. spreken 2. een gesprek voeren, converseren 3. zeggen, zich uitdrukken 4. zo praten dat de ander in een andere toestand geraakt

praotendeweg bw.; al pratend

praotendewieze bw.; al pratend

praoter de 1. iemand die praat 2. iemand die op visite komt

praoteri'je de 1. het (veel) praten 2. visite 3. geroddel, geklets

praothille de; iemand die veel praat

praotien et 1. praatje, klein, onbelangrijk gesprekje 2. wat iemand zegt, het gesprokene 3. verzinsel, gerucht 4. causerie

praotiesmaekeri'je de; het maken van praatjes: gebluf, ook: het doen ontstaan van geruchten

praotmejoor, praotmajoor, praotiesmejoor de; iemand die veel praat

praotmesiene de; iemand die erg veel praat

praotmusse de; iemand die veel praat, babbelmuts

praots I zn., in *praots hebben* e.d. praats hebben

praots II bn.; geneigd tot praten

praotschieter de; praatziek iemand

praotslokkien et; bep. hoeveelheid drank die men heeft gebruikt en die maakt dat men spraakzamer is geworden

praotsluus de, in bijv. *De praotsluut gaot ok weer eupen* gezegd van iemand die steeds het woord wil hebben

praotstok et; praatstuk, discussiestuk

praottael de; spreektaal

praotvolk et; mensen op visite

praotzak de; iemand die veel praat

prat, in *d'r prat op gaon* er trots op zijn; verder in *d'r mar prat op staon* voet bij stuk houden

pratten, protten ww.; pratten, prullen, mokken, ook: ineengedoken zitten

pratterd, pratter de; iemand die veel zit te prullen, in zichzelf gekeerd is

pre- z. ook *per-*, *pro-*

pree, in *een pree* een voordeel, iets bijzonders

preekbessem de; ratelkous, iemand die voortdurend aan het woord is zonder dat hij inhoudelijk veel te melden heeft; ook gezegd tegen een klein jongetje dat graag, veel praat

preekmejoor de; kletsmajoor

preekvolk et (verz.); kerkgangers die naar een preek gaan

preens de; prins, ook landsheer, heerser, in verb.: *van de preens gien kwaad weten*

preensepaol de; opdrachtgever, vooral: bouwheer

preenses de; prinses

preensessebone de; prinsessenboon

Preenzebaank de; herenbank in de kerk (in *Berkoop*), speciaal voor leden van de familie Willinge Prins

prefoost bn.; steeds net gekleed, ordentelijk

prekaosie, predikaosie de; preek

prekario de; precariobelasting, voor o.m. het tijdelijk opslaan van bouwafval e.d. in bermen enz.

prekerd, preker de 1. enigszins betweterige praatjesmaker, zwetser, iemand die nooit weer ophoudt met het afsteken van een verhaal 2. dominee die predikt

prekeri'je de; het afsteken van lange verhalen, veelal: van waarschuwendende of vermanende aard

premie de 1. premie 2. korting op de aanschaf e.d. 3. tweede, soms derde prijs bij schaatsen

premissie z. *permissie*

prente, prent de 1. afdruk van een afbeelding, plaat, foto, schilderijtje e.d. 2. afdruk van een voet of poot op de grond, vaak: van wild 3. vreemde, eigenaardige, ook wel grappige persoon, iemand met vreemde praatjes 4. bekeuring 5. in *een gele prente* bankbiljet van vijftig gulden 6. kaart van het kaartspel 7. poep in een poepluier

prenteboek et 1. boek met prenten 2. eigenaardige persoon

prenten ww. 1. het spoor volgen (van een persoon, dier) 2. inprenten

prepeller de; propeller

preseensielijst de; presentielijst

president, presedent de 1. president 2. voorzitter

prestaosie, prestasie de; verrichting, inspanning waardoor iets tot stand komt, bijv. *een hiele prestaosie*

preteensie de; pretentie, eigenwaan

prettien et; feestje

preuts bn. 1. trots, verwaand 2. preuts, kuis, ingetogen

preuven z. *pruven*

prevel de; hetz. als *prevelement*, bet. 2

prevelement et 1. praatje, verhaal dat iemand afsteekt 2. les die men iemand leest, flinke, uitvoerige berisping

prevelzak de; iemand die steeds onduidelijk spreekt

prevoost de; oppasser in een gevangenis

prevoostig bn., bw.; kranig, flink

priegel I de; klein kereltje, klein kind

priegel II bn.; klein van stuk

priegelig bn. 1. priegelig 2. geprikkeld, geïrriteerd

priegelkont de; knutselaar, prutser

priegelwark, priegelwaark et; priegelwerk

prieme, priem de; priem; breinaald

priemela de; primula

priemelig bn.; priegelig

priemelwark, priemelwaark et; priegelwerk

priemen ww. 1. met een priem bewerken 2. (van honden) de geslachtsdaad verrichten

pries de 1. dat wat men voor iets moet betalen 2. prijskaartje 3. elk der beloningen in een rangorde bij wedstrijden, spelletjes e.d. 4. beloning die men uitlooft, in *argens een pries op zetten* een prijs op iets stellen

priesdaansen ww.; stildansen om prijzen

prieskaortien et; prijskaartje

priesmi'jen ww.; een wedstrijd houden wie het beste handmatig kon maaien (om prijzen, op zondagochtend)

priespaol z. *prinspaol*

priesschatten ww.; schatten van één of meer prijzen

priester de 1. priester 2. z. *priestig*

priesterig bn., bw.; kwiek, bijdehand, pittig, veelal: en een beetje eigenwijs, parmantig

priesterlik bn.; wijsneuzig, parmantig

priestertien et; wijsneus

priestig, priester bn., bw.; kwiek, bijdehand en tegelijk een beetje trots, eigenwijs, parmantig

prieswaardig bn.; voor een prijs in aanmerking komend

prieuwker z. *pjieuwker*

priezekaaste de; prijzenkast

priezen ww. 1. loven, hoog opgeven 2. voorzien van een prijskaartje e.d. 3. eren

priezig bn.; prijzig

prik de 1. lichte steek met een naald, angel enz. 2. in *uut de prik* op de prik, zeer goed, nauwkeurig 3. (vaak verkl.) gering bedrag, vooral in *veur een prikkien* voor weinig geld 4. in *boven de prik* te duur 5. priklimonade, bijv. *een glassien prik* 6. prikkelend effect in priklimonade en bep. andere frisdranken, nl. door de aanwezigheid van koolzuur 7. in *vaaste prik* vaste prik, regelmatig terugkerend iets 8. prikstok

prikbod et; prikbord

prikhaege z. *stiekelhede*

prikhaoke de; prikstok, pikhaak e.d.

prikke de; gekapte of afgebroken twijg, dood takje, z. ook *sprikke*

prikkebien, sprikkebien de; magere jongen, mager meisje

prikkeblok z. *hooltblok*

prikkeboel, prikkespul de 1. een geheel aan dode takken, twijgen 2. huis dat erg slecht gebouwd is, niet stevig in elkaar zit

prikkebult de; berg takken

prikkedille, pikkedril de; kleinigheid, klein, nietig ding, nietig iets

prikkehakken, sprikkehakken ww.; in stukjes hakken van droge takken, sprokkels

prikkehuus et; slecht getimmerd huis

prikkel de 1. prikkel: prikkeling, tinteling 2. priklimonade

prikkelber, prikkelbaor bn.; prikkelbaar

prikkeldraad et; prikkeldraad (*stiekeldraad* is de gewone aanduiding)

prikkelig bn., bw.; prikkelbaar, snel geïrriteerd

prikkelopen ww.; bep. tikspel spelen (met bep. vakken op het speelveld getekend)

prikken ww. 1. een prik, een puntige steek in, op, tegen iets of iemand geven 2. een injectie toedienen, ook: bloed afnemen m.b.v. een injectienaald 3. vastprikken, vastmaken door te *prikken* (bet. 1) 4. een prikkend, prikkelend gevoel veroorzaken 5. breien, breiwerk uitvoeren

prikkenust, sprikkenust et 1. oud, slecht getimmerd huis 2. cirkel van in de grond gestoken stokjes, benodigd bij het spel *prikkestelen*

prikkestelen ww.; spelen van het spel waarbij twee partijen van bijv. tien kinderen elkaars in de grond gestoken stokjes probeerden te roven; ook: bep. tikspel spelen met twee vakken

prikkien et 1. kleine *prik*, kleine *prikke* 2. lucifershoutje 3. dunne, tengere vrouw of meisje

prikneusien et; bep. plant: bernagie

prilken ww.; zodanig staan dat het lastig is, onhandig is

prilker de; grote vrouw, in *een grote prilker*

prinspaol, priespaol bw.; bepaald, zeker, beslist

prip de; prik, prikkende steek

pripneuze de; (meestal verkl.) prikneus, bep. sierplant

prippen ww. 1. prikken (aan, op, in iets) 2. breien

pripperaot et; preparaat, bep. stof door prepareren verkregen

prissentaosie de 1. presentatie: van een voorstelling, van een radio- of t.v.-programma 2. het zich presenteren

prissentaoter de; presentator

prissenteerblad, presenteerblad et 1. presenteerblad 2. klep, *flappe* van een *flapbroek* 3. hetz. als *flapbroek*

pro- z. ook *per-*, *pre-*

proefrieden ww.; proefrijden, ook: het rijexamen afleggen

proefvlocht de; proefvlucht

proel bn., bw.; pruilend, bijv. *proel kieken*

proelbekkien et; vrouw die pruilend kijkt

proelder de; iemand die pruilt, mokt

proele, proel de 1. iemand die pruilt, mokt 2. pruilend gezicht 3. in *zwatte proel* gezegd als scheldwoord

proelen, prulen ww.; pruilen, mistroostig zijn

proeler, proelerd de; pruiler, iemand die voortdurend zit te pruilen, zit te mokken

proelkieker, proelkiek de; iemand met een pruilend gezicht

proellippe de 1. pruillip 2. iemand die sip, pruilerig kijkt

proelsnute de; pruilend gezicht

proeme de 1. bep. vrucht: pruim 2. tabakspruim 3. geslachtsorgaan van een vrouw 4. vrouw, ouder meisje 5. man of vrouw, in verb., bijv. *Wat een dreuge proeme* wat is dat een saaie, droge persoon

proemebolle, proemebrood, proembolle, proemenbolle de 1. warm gerecht met gedroogde blauwe pruimen, met sago of maizena: gekookt op een snee (oud) brood 2. gerecht bestaande uit wittebrood, melk en gedroogde pruimen of uit wittebrood, pruimen, kaneel, suiker en een stukje boter

proembomehooft et; pruimenbomenhout

proemedant de; eigenwijze persoon

proemekreuze de; nagerecht bestaande uit pruimen, rozijnen, bessensap, stroop en kaneel

proememark en var. de; de periode van eind augustus, nl. waarin de pruimen rijp zijn en verkocht kunnen worden

proememoes de; moes van pruimen of van pruimen met rabarber

proemen, proemken ww. 1. tabak kauwen 2. met smaak eten 3. eten en daarbij niet erg opschieten, met lange tanden eten 4. niet pikken, niet accepteren, niet kunnen verwerken, in ontkenningen, bijv. *Dat proem ik niet* 5. zuur, pruilend kijken, in *zitten te proemen*

proemenat et; sap van pruimen

proemer de 1. tabakskauwer 2. iemand die flink, graag, lekker eet, vooral in *een gezonde proemer* 3. in een *oolde zoere proemer* zuurpruim

proemeschudden ww.; pruimen van de boom schudden

proemetied de; pruiementijd; *tot de proemetied* tot over een onbep. lange periode

proempieskauwer de; paard met aanwassen, soort knobbels op kiezen en/of tanden

proemtebak de; hetz. als *kauwtebak*

proesien et; hoeveelheid door elkaar of fijn geprakt eten, kliekje

proesterd de 1. meisje met nogal wat verbeelding 2. harde wind waarvan men last heeft, de volle tegenwind

proestig, proesterig, pruustig bn., bw.; kwiek, bijdehand, vaak ook: enigszins parmantig

proeze de 1. hoeveelheid door elkaar of fijn geprakt eten, prak 2. brijmassa, slap, nat en evt. vies geheel 3. flinke hoeveelheid

proezeboel de; vies, nat geheel

proezen ww. 1. fijn prakken, doorenmengen en prakken (van eten, met een vork) 2. prutsen, erg onhandig werken 3. morsen, er een smeerbeel van maken

proezerd, proezer de 1. iemand die niet opschiet met het eten, die met lange tanden eet 2. iemand die voortdurend prutst, knoeit, z'n werk niet goed doet

proezerig bn., bw. 1. prak, kliekjesachtig, week en door elkaar gemengd 2. onhandig werkend, prutsend

profeet, prefeet, perfeet de 1. profeet 2. verstandig iemand, iemand met veel kennis

profetig bn., bw.; eigenwijs, alsof men profeet is

projekt, prejekt, perjekt et; project

prokkereur, prokereur de 1. procureur 2. deftig iemand, iemand van stand 3. eigenwijs iemand, iemand met verbeelding

prokkereursspek, prokereursspek et; procureursspek

promosie de 1. het opklimmen in rang, de bevordering van het aanzien 2. het promoveren in academische zin, ook: promotieplechtigheid

promoter de 1. hoogleraar bij wie men promoveert 2. z. *permoter*

prompt bw. 1. meteen, vlot 2. geheel en al, beslist

pronk de 1. praal, fraaiheid, sier 2. prachtig, pralend iets 3. fraaie kleding, de mooiste, beste kleding die men heeft

pronkappel de; pronkappel, (sier)kalebas

pronkate, pronkette de; pronkerwt

pronkbedde et; pronkbed (met planten en bloemen)

pronkdoeve de; sierduif

pronker, pronkerd de 1. iemand die pronkt, indruk maakt met fraaie kleding, sieraden en evt. anderszins, ijdelruit 2. stampwerktuigje met figuurtjes om de boter te versieren, te merken 3. pronkboon, ook wel pronkerwt

pronkeri'je de; pronkerij: het pronken, ook: zaken die pronken, pracht en praal

pronkgerei et; paardentuig voor zon- en feestdagen

pronkjeweel et; pronkjuweel

pronkjuffer de; jonge vrouw die pronkt

pronkkaaste de; pronkkast

pronkkaemer de; pronkkamer, fraaiste kamer van een huis, veelal alleen zondags in gebruik en/of wanneer men visite kreeg

pronkkiend et; pracht van een kind, kind waarmee men kan pronken

pronkmedam de; vrouw die voortdurend pronkt, kakmadam

pronkmeloen de; sierpompoen

pronks bn., bw.; pronkerig

pronkstat de; iemand die graag pronkt (met kleding, sieraden, en daarbij eigenwijs is; vooral van een vrouw gezegd)

pronkster de; vrouw die pronkt

pronkstok et; pronkstuk

pronktuug et; paardentuig: voor feestelijke gelegenheden en voor de zondag

pronkzuchtig bn., bw.; pronkziek

pront bn., bw.; keurig, net

proppe de 1. prop, eenheid van samengedrukt materiaal 2. patroon (in een geweer) 3. portie pruimtabak die men in z'n mond heeft 4. elzenprop 5. (vaak verkl.) kleine en veelal dikke persoon 6. schijf, plug e.d. ter dichtung 6. kalkoen in een hoefijzer (als winterbeslag) 7. soort spijkertje met driehoekje aan de onderkant dat in klompen werd geslagen tegen het slijten, echter vooral bij gladheid 9. aanwas, soort knobbel op kiezen en/of tanden van een paard 10. uitsteeksel in de vorm van een pen waarop de bovenste boom van een bep. soort hek draait 11. in *op 'e proppen kommen* voor de dag komen; ook: in een betere situatie geraken, in goeden doen geraken 12. in *mit wat 'e proppen kommen* iets naar voren brengen, een zaak voorleggen

proppebusse de; proppenschieter, klapbus

proppegat et 1. gat dat met een prop afgesloten kan worden 2. gat van het hek waarin de *proppe* (bet. 10) sluit

proppekauwer de; paard dat het voedsel moeilijk tot zich neemt, d.i. veelal wanneer het paard *haaken* op tanden en/of kiezen heeft

proppeschieter de; klapbus, proppenschieter (bep. speelgoed)

propvol, proptevol, proppendevol, proppendvol, proppensvol bn.; propvol

prots bn., bw.; een beetje kwaad (vooral gezegd van de wijze waarop iemand kijkt), pruilend

protse, prutse de 1. ineengeprakt voedsel, door elkaar gesopt eten, kliekje, prak 2. natte, weke, brijachtige substantie (anders dan in bet. 1) 3. dikke, vette vrouw

protsen, prutsen ww. 1. niet erg degelijk, deugdelijk maken, in elkaar zetten 2. knoeien, knoeiend door elkaar doen 3. knutselen

protseri'je, prutseri'je de; prutserij, slecht werk, geknoei

protserig bn. 1. te sterk gekookt, papperig, overrijp 2. modderig 3. moddervet

protsig bn.; modderig, drassig

protswark et 1. werk waarbij men nogal moet prutsen, priegelen 2. werk met een slecht resultaat, broddelwerk

protte de 1. flinke hoop, stapel van iets, flinke hoeveelheid 2. dikke, ronde vrouw

protten ww. 1. maken van *hujopperties*, ook *protties* genoemd 2. z. *pratten, pruttelen*

protter de 1. spreeuw 2. klein kind 3. vreemd iemand, in verb. als *een protter in et nachtjak* iemand die zich vreemd heeft opgetakeld; *een hiese protter* iemand die erg hees is

protterd de; iemand die altijd thuis zit, die er nooit eens uit komt

protterei et; ei van een spreeuw

protterig bn.; dik en vet in het gezicht

prottermelken ww.; naar de pomp lopen, in verb. als *Gao op 't dak zitten te prottermelken*

protternust et 1. nest van een spreeuw 2. (bij runderen) elk der kuilen ter weerszijden van het staartbeen

prottien et 1. kleine (telbare) hoeveelheid van iets, bijv. *een prottien eerpels* 2. kleine hooiopper 3. klein, dik vrouwtje 4. klein dier: met name van een varken en een klein hondje gezegd

prouwsel z. *brouwsel*

provoost de, in *Die was provoost op 'e degen!* hij was een vechtersbaas, ook: hij durfde heel veel

prrr tw.; herhaald geroepen om wild op te drijven

prufien et; kleine hoeveelheid die men tot zich neemt, vooral: om te proeven

prugel de, et; klein kereltje, jongen die nog niet zo groot is, vaak: bijdehante jongen die veel wil maar nog niet kan

pruke pruk de 1. pruik, vals haar 2. iemands hoofdhaar 3. in *iene een pruke zetten* iets beter doen dan de ander, gezegd bijv. van het slootjespringen

prukemaaker de 1. pruikenmaker 2. grappige persoon

prukenust et; zieke, slechte misvormde stengel van een aardappel, met vele kleine aardappeltjes

pruketied de; pruikentijd

prulen z. *proelen*

prulle, prul de, et 1. ding van weinig waarde of kwaliteit 2. kleine vrouw of man 3. klein kind

prulleboel de; rommel, nietswaardig spul

prullegood et; prullaria, pruldingen

prulwark, prullewark et; prulwerk

Prusisch bn.; Pruisisch, bijv. *een Prusische koe* een geit

prut, prutte de 1. papvormige, vieze rommel, dikke pap, één groot geheel aan modder 2. geslachtsdeel van een vrouw 3. flinke hoeveelheid spullen (veelal: die opgeruimd moeten worden), rommel 4. waardeloze zaken, rotzooi 5. geheel aan kleding, ook: het geheel aan lakens, kleding enz. dat in de was moet, wasgoed

prutrommel de; vieze rommel, rotzooi

prut- z. ook *prot-*

prutser, prutserd de; prutser, knoeier

prutskerweigien et; karweitje waarbij men moet prutsen, ook: karweitje van niets

prutswark, prutswaark et 1. prutswerk, knoeiwerk 2. priegelwerk, fijn werk 3. klein, snel uit te voeren klusje

pruttelen, prottelen, protten ww. 1. mopperen, z'n misnoegen uiten 2. een pruttelend geluid maken, vooral: pruttelen van koffie en bep. eten op het vuur, sudderen

pruttelig bn., bw.; brommerig, ontevreden

pruttelkanne de; koffiekann waarin het water voortdurend door een buisje omhoogkomt, tegen het deksel slaat en vervolgens verspreid door de gemalen koffie zakt

pruttelkoffie, prutkoffie de 1. koffie verkregen door langdurig pruttelen, nl. in een *pruttelkanne* 2. slechte koffie

pruttelkont, pruttelkonte de; pruttelaar, mopperaar

pruttelpot de 1. pruttelaar 2. koffiepote

pruttels mv. 1. berispende opmerkingen, in verb.: *d'r pruttels over had hebben, pruttels krieges*

prutten ww. 1. pruttelen (van koffie en bep. eten op het vuur) 2. bij elkaar brouwen (van eten) 3. zich in een groep ophouden, bijv. *De kiender prutten bi'j mekeer*

prutterd de; iemand die overal iets over op te merken heeft

pruttertien et; klein kind

Pruus, Pruis de 1. Pruisen 2. inwoner van Pruisen, ook wel: Duitser

pruustig z. *proestig*

pruven, pruuiven, preuven ww.; door in de mond te nemen en evt. verder op te eten of te drinken de smaak ervaren

pruver, pruuiver, preuver de 1. iemand die door te proeven de smaak ervaart 2. iemand die met lange tanden eet, kind dat niet opschiet bij het eten 3. iemand die aan een borrel nipt, die een borrel langzaam drinkt 4. iemand die graag sterkedrank gebruikt; ook: die heimelijk sterkedrank gebruikt

pruwelen ww.; kieskeurig zijn, met lange tanden eten

pruwelkonte de; iemand die met lange tanden eet, die niet opschiet met het eten

pruwelzak de; hetz. als *pruwelkonte*

psalm de; psalm; *snot psalm* 88 gezegd als iemand zeurt, zielig doet, nl. om iets voor elkaar te krijgen, *psalm* 119 een lange persoon, ook: een ellenlang verhaal

puddingbri'j de; als pap gegeten dunne, vla-achtige pudding

puffen ww. 1. blazen doordat men het warm heeft of kortademig is 2. winden laten 3. roken (van sigaren enz.) 4. puffende geluiden maken

puffer de; iets of iemand die puffende bewegingen of geluiden maakt

puffien et; keer dat men een trekje doet (bij het roken, waarbij men de rook met een puf wegblaast)

puiel de 1. hoeveelheid die men in bijv. een doek kan dragen, bundel 2. baby

puil z. *buul*

putaol de; hetz. als *aolpieper*

putien et; een klein beetje, in bijv. *een putien rogge*

puk de; kleine persoon, klein dier

puke- z. *pjiuw-*

pukel, pukel- z. *poekel(-)*

pukkel de 1. rugzak 2. in *iene wat op 'e pukkel geven* op z'n donder geven

pukkemusse de; alpino

pukkien et; klein kind, klein mensje

pulen, poelen ww. 1. peuteren 2. uitpuilen

pulken, puulken, poelken ww.; peuteren, pluizend aan iets trekken

pulle, pul de 1. gewone melkbus, kleiner type melkbus of soortgelijk busje voor karnemelk, pap e.d. 2. flinke hoeveelheid: die in een *pulle*, bet. 1 gaat 3. bierpul 4. vaas (vooral voor bloemen) 5. ouderwets soort veldfles met tuit waarin men koffie, thee, karnemelk meenam naar het land

pullebossel de; ovale, tamelijk harde borstel, vooral gebruikt voor het schoonmaken van melkbussen

pullemelk de; afgeroomde melk

pullerak, pullerek et; rek waarop melkbussen e.d. stonden te drogen na het schoonmaken

puls, puls- z. *pols(-)*

pultrum, pultrom de; pulpitum, bep. kleine, ouderwetse kast met laden

pummel, poemel de 1. pummel, lompe vent 2. dikke manspersoon 3. penis

pumpelen z. *pimpelen*

punaesie en var. z. *penaesie*

punne de, in *aorig in de punne* goed, fraai gekleed

punt I et 1. cijfer, getal waarmee men een bep. waardering tot uitdrukking brengt, rapportcijfer e.d. 2. eenheid ter aanduiding van een waarde, waardepunt 3. plek, plaats 4. ogenblik, in verb.: *op et punt staon* 5. onderdeel van een reeks of indeling e.d. *Hi'j het zien goeie punten ok* hij doet z'n goeie dingen ook, hij heeft ook goeie karaktereigenschappen 6. kwestie

punt, punte II de 1. punt, stip (als leesteken, muziektaken e.d.) 2. puntig uiteinde 3. hetz. als *proppe*, bet. 7 4. potloodpunt 5. taartpunt 6. hoek van een vierkant, driehoek enz., ook: van een voorwerp met een dergelijke vorm 7. rand, uiteinde

puntbedek, puntbedekt, puntebedek, puntiesbedek, puntienbedek, puntjebedek,

puntmes et; stukje appel, peer e.d. op de punt van een mes

puntboek de; puntbuik

puntbuse de; zak (in kleding) die op een punt uitloopt

punddraod et, de; prikkeldraad, punddraad

punten ww. 1. met een puntig voorwerp stoten of steken (bijv. van plaggen, e.d.) 2. aanpunten 3. puntjes van bonen afnemen (met het mes) 4. van de pit van een lamp: bij het branden een punt gaan vormen 5. de punt van de pit van een lamp wegnemen

punter de 1. bekend vaartuig: punter 2. harde schop, harde stoot

punteren ww. 1. punteren, varen met een punter 2. vervoeren met een punter 3. hard wegtrappen

puntetal et; puntenaantal

punthakken ww.; hakken van punten aan palen

puntien et 1. kleine *punt*, in div. bet. 2. bep. puntig broodje, puntje 3. (mv.) in *in de punties* zeer verzorgd, keurig gekleed 4. in *as puntien bi'j paoltien komt* op de keper beschouwd, als het eropaan komt

puntiezer et; puntijzer

puntkaante de; kant met een punt, nl. van het ei

puntkladde, puntskladde de; puntzak

punkörf de; spitse bijenkorf

puntmusse de; puntmuts

punts bn., bw.; puntig, spits uitlopend

puntschoe de; puntig uitlopende schoen

puntschoppe de; puntig uitlopende schop

puntsgewieze bw.; puntsgewijs: punt voor punt

puntstat de; kale, puntige staart

punttroefel, punttroffel de; punttroffel

pupe, pupe- z. *piepe(-)*

pupe- uutpluzer de; hetzelfde als *haezesprong* bet. 2

puperment z. *pepermunt*

pupestaelegooien ww.; hetz. als *streepgooien*, echter met pijpenstelen

puppelieren z. *pompelieren*

purken z. *porken*

putaeker de; aker, emmertje waarmee het water uit de regenbak werd geput

putbaos, puttebaos de; putbaas

puthaoke, putshaoke, puttehaoke de 1. puthaak (met een emmer eraan om water te putten) 2. varkensstaartvormige haak aan een puthaak

putrolle de; rol waar de putketting of het puttouw om draait

puts, putse de; puts, soort putemmer waarmee men vanuit een schip water schept

putse, puts de; flinke hoeveelheid vloeistof, guts

putstok de; stok met behulp waarvan men water putte

putte, put de 1. waterput 2. figuur van een put op het ganzenbord 3. beerput (lett.), mestput e.d. 4. uit te graven deel van het veen, deel van de bodem met veen, eerst te ontginnen deel van een stuk heide e.d. 5. veenput 6. grote hoeveelheid werk, zware klus

puttebuis de; buis die de eigenlijke put vormt

puttedeksel et; deksel op een put

puttegrever de; iemand die een (water-)put graaft

puttehusien et; puthuisje

puttejok, puttejuk, putjuk et 1. houten raamwerk van palen, plat om en op de bovenkant van een put aangebracht om inzakking te voorkomen 2. rol met ketting of touw boven een put, waarmee men de putemmer omhoog of naar beneden doet gaan

puttelit et; deksel waarmee men een put afsluit

putten ww. 1. omhooghalen uit een put e.d.: van water of evt. een andere vloeistof 2. een emmer in een put e.d. doen om water of een andere substantie eruit te nemen 3. ontlenen aan, bijv. in *argens troost uut putten*

putter de 1. (vaak verkl.) putter, distelvink 2. putbaas

puttering, putring de; houten ring die onder in de put kwam bij het maken van een put, ook: elk der ringvormige delen waaruit een put is opgebouwd

puttestoel, putstoel de; houten gestel op een put

puttetouw, puttouw et; touw waarmee men opput

putteturf de; turf in zodanige vorm dat men er de kanten van putten mee kan opzetten, stutten

puttien et 1. kleine *putte* 2. afvoerputje 3. litteken van waterpokken

putzode de; elk der zoden, plaggen waarmee men de kant van een put opzet

puulken z. *pulken*

puultien et; kleine zak

puun, puin et, de; puin: vergruizelde steen, kapotte dakpannen enz.

puunrieden ww.; vervoeren van puin, vaak: voor de verharding van zandwegen e.d.

puup- z. *piep-*

puur bn. 1. puur, onvermengd, vooral in *pure sukelao* 2. z. *poer*

putaol de; hetz. als *aolpieper*

puzel, puzzel de 1. puzzel, legpuzzel, kruiswoordraadsel in een krant e.d. 2. probleem dat opgelost moet worden, moeilijk op te lossen kwestie

puzelwoede de; sterke neiging bezig te zijn met kruiswoordraadsels e.d.

R

'r; vorm van *heur* = haar

ra, rao tw.; ra, d.i. raad eens, gezegd ter inleiding van raadseltjes, spelletjes

raaf z. *raeven*

raai, raoi I de 1. greppel, sloot, waterlossing (grote afwateringssloot waarop andere sloten lozen) 2. lange harde spriet van de grassoort pijpenstrootje, halm, spriet van raaigrassen e.d.

raai, raoi II et 1. raaigras 2. pijpenstrootje

raaiemi'jen ww.; maaïen van *raaien*, z. *raai* I, bet. 2

raaigrös, raaigrus I et; raaigras, pijpenstrootje en andere raaïen

raaigrös II de; spriet, halm van *raaigrös* I

raaisloot de; sloot (als scheiding)

raand, rane de 1. rand 2. strookvormige versiering of omlijsting, vaak aan een zij- of bovenkant 3. lange, smalle strook, streep: van planten, stenen, door verkleuring enz. 5. bovenrand: van een put, van vaatwerk enz.

raanderig z. *raanzig*

raandkeze, raantieskeze de; randkaas

raandrok de; type onderrok: met opgenaaide randen en/of gekleurde banen erin

raandstofjurk de; jurk van stof met een mooie rand

raank bn. 1. slank, fijn 2. z. *range, rank*

raankekaaste de; rankenkast

raanken z. *ranken*

raankplaante de; klimplant

raansel de 1. ransel, rugtas (van soldaten), bij uitbreiding: rugzak of flinke bepakking anderszins die men op z'n rug draagt 2. lichaam (in verb.)

raanselen ww.; door elkaar schudden, van iets af schudden, door elkaar rammelen (van personen: om ze af te straffen)

raantien et 1. kleine rand, randje 2. strookje vitrage (vaak met rondingen) op ongeveer tweederde van de hoogte van het raam 3. in *een Gelders raantien* het smalste zilveren oorijzer dat in de omgeving werd gedragen

raantieshaanske de 1. handschoen gebreid met randjes van restjes wollen garen

raantieskeze z. *raandkeze*

raantiesknippen, raantienknippen ww. 1. hetz. als *ofranen* 2. knippen van randjes gras

raantieslappe de; lap waarop men borduurt om te oefenen

raantiestrui de; trui gebreid met randjes

raanzig, raanderig, raonderig, raanzerig, reenzig, ranzig bn.; rans, ranzig

raanzighied de; ranzigheid

raap, rape, raop, raep de 1. bep. plantensoort: raap 2. gele knol, knolvormige wortel van de raap 3. (vooral in verb.) kop, hoofd 4. dikke neus 5. een flinke tegenvaller 6. hetz. als *korappe*

raapeulie, rape-eulie de; raapolie

raapkoeke de; raapkoek

raapzaod et; zaad van raap- of koolzaad

raat z. *raot* I

rabauw de 1. ruwe, wilde, lompe persoon 2. bedelaar

rabauwen ww.; stoeien, ravotten, wild tekeergaan

rabbat, rebat et 1. rabat, valletje (vooral: voor bedsteden, aan gordijnen) 2. korting op een prijs 3. slaag

rabbel de; kletswijf, babbelzieke vrouw

rabbelbek de; iemand die snel spreekt, die veel kletst

rabbeldeuze de; iemand die veel en snel praat

rabbelement z. *rappelement*

rabbelen ww.; rabbelen, druk praten, kwebbelen (vooral van vrouwen)

rabbelkont, rabbelkonte de; iemand die snel spreekt, die veel kletst

rabbelschute de; ratelkous

rabbelsnute, rabbelsnuut de; ratelkous

raboboer de; boer met een fikse hypotheek op z'n bedrijf

rabokoe de; koe van een *raboboer*

rachel de; stuk slijm dat men ophoest

rachelen ww. 1. slijmopgeven(en evt. uitspugen als gevolg van hoesten) 2. lasterpraatjes verspreiden: en daarbij stoken, ophitsen 3. razen en tieren, tegen iemand tekeergaan

rachelkonte de; iemand die altijd *rachelt*, z. *rachelen*, bet. 1

rachelpot de 1. iemand die voortdurend *rachelt*, z. *rachelen*, bet. 1

rachen, rakken ww.; rachen, schimpen, foeteren, tekeergaan

racher de; iemand die voortdurend lasterpraatjes uit

rachien z. *rakkien*

rad I et 1. wiel (van een voertuig) 2. wiel, rad van een mechanisme of werktuig 3. fiets 4. kring, krans, in verb. als *een rad om de zonne* 5. bekend historisch strafwerktuig: rad, in verb.: *veur galg en rad, Die is altied wat bi'j et rad of* haalt dingen uit die ontoelaatbaar zijn 6. rijksdaalder

rad II bn. 1. snel, vlug, vooral: in het praten, vandaar ook: gewiekt

raddri'jer de; raddraaier

radiater de; radiator

radies z. *redies*

radikaol, radikaal bn., bw. 1. geheel en al 2. erg ver gaand, tot in het uiterste consequent (qua opvatting, uiting)

radiorebriek de; radorubriek

radiospullegien et; radiospelletje

radploeg de; radploeg, bep. ploeg met een rad

radslag de; radslag (bij gym)

raederwark, raederwaark et; raderwerk

raef z. *raeven*

raegebol, raegebolle de 1. ragebol 2. wilde haardos, geheel van lang krullend hoofdhaar, ook: haardos met extra fijne krulletjes

raegen ww. 1. reinigen van spinrag met een ragebol 2. ontdoen van spinrag door te ragen 3. reinigen door uit te vegen, uit te borstelen, uit te krabben, uit te schrobben e.d. 4.

uitdunnen, snoeien van bos 5. zich nadrukkelijk bemoeien (met zaken die tussen anderen spelen) 6. hardhandig naar buiten werken, in *d'ruutraegen* 7. woest lopen, banjeren 8. hetz. als *heren*, bet. 2 9. uiteenvallen van houten vaatwerk door droogte, in *uut mekeer raegen*

raeger de 1. borstel om mee te *raegen* 2. ragebol

raegertien et; kind dat de boel vaak op z'n kop zet, dat vaak alles overhoop haalt

raek bn., bw. 1. het doel rakend of geraakt hebbend 2. pijnlijk doel treffend, aankomend 3. goed, scherp uitgedrukt, handig uitgedacht 4. zonder op te houden, zonder beperkingen, vooral in *mar raek*

raekelder, rokkelder de; ophitser, iemand die voortdurend aanzet

raekelen, raokelen, rokkelen, reukelen, reutelen ww. 1. rakelen, porren in het vuur 2. ophitsen, aanzetten, zich ermee bemoeien zodat de irritatie toeneemt 3. lasterpraatjes verspreiden

raekelings bw.; rakelings

raeken ww. 1. raken 2. treffen door een slag, schot enz. 3. veel werk verzetten, of veel plezier maken, in *'m raeken* 4. veel en lekker eten, drinken, in *'m raeken* 5. ontroeren, zich aantrekken, deren 6. net tegen iets of iemand aan komen

raekt z. *geraekt*

raem et 1. glasruit (veelal: met omlijsting) 2. raampje, vierkant of rechthoekig latwerk e.d. dat voor stevigheid van een constructie zorg moet dragen 3. hooiraam (op een boerenwagen) 4. hetz. als *grafraem* 5. bep. raamwerk waarop matten worden gevlochten

raembiljet et; raambiljet

raemdeel et; elk der onderdelen van een kozijn (en raamroede)

raemeide, raemegge de; eg met tanden in een bep. raamwerk geplaatst

raemelappen ww.; wassen van ramen

raemen z. *raomen*

raemewasken, raemewassen ww.; wassen van de ramen

raemhooft et; hout waaruit men de delen van het kozijn en raamroeden zaagt, hetz. als *kezienehooft*

raemhor de; raamhor

raemkezien, raemskezien et; raamkozijn

raemkop, raemskop de 1. (vaak mv.) elk van de voor- of achterstukken van een hooiraam (op een boerenwagen), d.i. de voorste of achterste dwarsbalk daarin

raemlaoge de; eerste laag hooi, koren op een wagen, op het raam van een wagen (zodat de wagenbak vol is)

raemlatte de; elk der latten die het glas vastklemmen in een kozijn

raempienkitsen ww. 1. met een *rutetikker* (bet. 1) stiekem, om te plagen, tegen ramen ketsen

raemroe de; raamroede: elk der stijlen en dwarshouten in een raam

raemscheutel de; elk der beide zijstukken van het hooiraam op een boerenwagen

raemslatte de; elk der latten die de zijkant van een hooiraam vormen

raemstok I de; onderdeel van het hooiraam: elk der stokken, balken in de lengterichting: stok of elk der stokken die ter versterking in de lengterichting onder het hooiraam zijn aangebracht

raemstok II et 1. hooiraam

raemverbiening de; verbinding in het houtwerk van een raam

raemwark, raemwaark et 1. af te stellen of afgestelde kozijnen in een in aanbouw zijnd gebouw 2. het geheel aan ramen in een gebouw 3. smeedwerk op een deur 4. hetz. als *krojerek*

raep z. *raap*

raepen ww.; oprapen, bijeenrapen, verzamelen

raer z. *reer*

raeren z. *reren*

raerteschellig z. *rattelschellig*

raet, raet- z. *raot(-)* I

raetel de 1. ratelpopulier 2. z. *rattel*

raetel- z. *rattel-*, *ratelaar*

raetelbek de; hetz. als *rabbelbek*

raetelboom de; ratelpopulier

raeteler z. *ratelaar*

raetellaand et; weiland met veel ratelaars (bekende plant)

raetelmesiene de; vrouw die steeds snel en druk praat.

raetelmusse de; iemand die heel veel en druk praat

raetelschellegien et; twee exemplaren die bij elkaar horen maar niet goed bij elkaar passen

raetelslag, rattelslag de; ratelslag, ratelende donderslag

raetelslange de; ratelslang

raetelsnute de; hetz. als *rattelschute*

raetelwilg de; wilgensoort met bladeren die een ratelend geluid maken (verz.) of exemplaar van die soort

raethunnig z. *raothunning*

raeven, raeve, raef, raaf de; raaf, bekende kraaiachtige vogel

Raevenswooldiger bn.; van, m.b.t. *Raeenswoold*; zelfst.: iemand uit dat dorp

raffel, rafel de 1. rafel, losgeraakt weefsel 2. grote mond

raffelbek de; iemand die veel en druk praat

raffelen, rafelen ww. 1. rafelen (van stof, garen) 2. raffelen, druk kletsen, aan één stuk door praten 3. snel en weinig zorgvuldig uitvoeren (van werk)

raffelig bn.; rafelig

raffelkont de; iemand die voortdurend druk, veel kletst

raffelkouse de; iemand die voortdurend druk, veel kletst

raffelschute de; iemand die druk en veel praat

raffelwol de; eerder gebruikt wollen garen

rag et; rag, spinrag

ragfien bn.; ragfijn, bijv. *ragfien gaoren*

rak et 1. rek voor potten, pannen, melkbussen, emmers enz. 2. het geheel van de vier bladen van een hooimachine 3. hetz. als *linnenrak* 4. fietsrek 5. (vaak verkl.) eierrek 6. oud paard

raket, reket de 1. vuurpijl 2. raket (die bommen naar hun doel brengt of voor de ruimtevaart)

rakken ww. 1. opruimen en/of schoonmaken, wegnemen van viezigheid (vaak: bij wijze van hulp) 2. een baby verschonen, een schone luier geven 3. z. *rachen*

rakkerd, rakker de 1. zeer bijdehand, gewiekst, bedreven iemand: bijv. in werk, in schaatsen 2. deugniet, kwajongen 3. moeilijke of schelmachtige persoon, iemand die het niet zo nauw neemt

rakkien, rachien et 1. kleine tegenslag of kleine vooruitgang 2. hooiopper (van vroeger)

ral bn., bw. 1. druk, overdreven, snel en zenuwachtig in het praten 2. grof, ruw in de wijze van uitdrukken 3. (van sluitwerk) te ruim 4. schuw, zenuwachtig

raldal de; iemand die voortdurend druk praat

rallie z. *reel*

rallig bn., bw.; hetz. als *ral*, bet. 1

ram de 1. mannelijk schaap of konijn 2. (met hoofdletter) het sterrenbeeld Ram 4. in *rammen en uijen* blauwe gentiaan

ramlaom, ramlam et; mannelijk lam

rammaaien, rammeien, remaaien ww. 1. met geweld slaan, rammeien, met de armen om zich heen slaan 2. een behoorlijke opruiming houden 3. woest, wild lopen 4. stoeien, wild ravotten

rammaaiër, remaaier de 1. iemand die stoeit, woest ravot

rammeheufd, ramsheufd et 1. ramshoofd, het enigszins bolle hoofd dat sommige paarden hebben

rammeien z. *rammaaien*

rammekop, ramskop de 1. kop van een ram 2. hetz. als *rammeheufd*

rammel de 1. in *een pak rammel* een pak slaag 2. in *an de rammel* wezen veel en druk praten 3. z. *rammelbelle*

rammelaar de 1. mannelijke haas 2. hetz. als *rammelbelle*

rammelbelle, rammel de 1. bekend speeltuig: rammelaar 2. iemand die veel, druk kletst

rammelder z. *rammeler*

rammelderi'je de; gerammel, het rammelen

rammeldeuze de 1. doos met steentjes die men laat rammelen wanneer men achter een paard loopt op een keuring, nl. waardoor het paard harder gaat lopen 2. rammelgat, kletskous

rammelen ww. 1. rammelen, een rammelend geluid voortbrengen 2. met een rammelend geluid gaan 3. morrelen of anderszins met iets bezig zijn zodanig dat er een rammelend geluid ontstaat 4. niet sluitend zijn, niet kloppen op diverse punten 5. uitvallen van rijpe, droge

korrels (uit korenaren) 6. ranselen, door elkaar schudden en slaan, in *iene deur mekeer rammelen* 7. aanhoudend druk kletsen

rammeler, rammelder de 1. iemand die *rammelt* in diverse bet. 2. ratelkous, iemand die voortdurend praat, babbelt

rammelfiets de; fiets die voortdurend rammelt

rammelig bn.; niet goed vast in bep. onderdelen, rammelend

rammelkaaste de 1. oude kast die rammelt 2. oude fiets, auto, wagen of kruiwagen (veelal: die rammelt)

rammelkarre de; oude fiets (vaak: die rammelt)

rammelkont de; kletskous, ratelkous

rammelmaande de; rammelaar, *rammelbelle* van pitriet

rammelschute de; ratelkous, babbelkous

rammelzak de; rammelgat, kletskous

rammen ww. 1. dekken: door een mannelijk schaap 2. z. *raomen*

rammepiest de; penis van een mannelijk schaap

rammestrupe, rammestruup, rammestroep, rammestroppe, ramsstroppe de; mastworp, o.m. gebruikt om rammen af te binden, ook toegepast in geval van ossen en voor het afbinden van *bi'jutters*

rammig bn.; tochtig: van een vrouwelijk konijn

ramp de 1. ramp, onheil 2. flinke tegenslag, afknapper

rampefoons et; rampenfonds

rampelement z. *rappelement*

ramplasant, ramplesaant, rampelesant, rampelsant, ramplasant, remplasant I de 1. remplaçant, plaatsvervanger voor het vervullen van de dienstplicht 2. dier dat niets voorstelt, dat erg ziekelijk, gebrekkig is, ook: persoon die zwak of gebrekkig is of waar een steekje aan los is

ramplasant II bn. 1. (van personen) nogal gebrekkig (lichamelijk), enigszins ziek

ramptied de; periode vol rampspoed

rams bn.; tochtig: van een schaap

ramsheufd z. *rammeheufd*

ramsig bn.; tochtig (van een konijn)

ramskop z. *rammekop*

ramsstroppe z. *rammestrupe*

rane z. *raand*

ranen, raonen ww.; smelten, bijv. *vet raonen*

rang I de 1. rang 2. aardappelloof

rang II tw.; rang

range, rank de 1. (veelal mv.) stengel van de aardappelplant (boven de grond) 2. z. *rank*

rangen z. *ranken*

rangerig bn.; licht gebouwd, dun

rangodder de; rangorde

ranja, ranje de; ranja, limonadesiroop

rank, ranke, raank, range de 1. (vaak mv., ook verz.) rank: uitloper, dunne, slappe stengel, nl. vooral waar planten zich mee vasthechten, boonrank, rank van de erwt 2. z. *range*

ranken, raanken, rangen ww.; ranken, uitlopers gaan vormen, vaak: waarmee een plant klimt

ranzig z. *raanzig*

rao bw.; verkorte vorm van *raod* of van het ww. *raoden*, ook var. van *ra*

raod de 1. (g. mv.; vooral in vaste verb.) wat men bedenkt, weet om uit problemen enz. te komen 2. (g. mv.) advies, raad die men een ander geeft 3. gemeenteraad, adviescollege, bestuurscollege e.d.

raodeloos bn.; radeloos

raoden ww. 1. adviseren 2. doorgronden, begrijpen hoe iets is 3. gissen, veronderstellen hoe iets zit, hoe het antwoord is op een vraag, een raadsel enz.

raodertien et; klein *rad*, in het bijzonder: tandwieltje aan een handvat met behulp waarvan men kunstraat in een bijenkast plaatst

raoderwark et; var. van *raederwark*

raodgever de; iemand die raad geeft

raodgeving de; raadgeving: advies, het adviseren

raodhuus et; raadhuis (*gemientehuus* is de gewone aanduiding)

raodplegen ww. 1. overleggen 2. om advies vragen: geschriften e.d. benutten om achter iets te komen

raodsel et 1. opzettelijke, in vraagvorm gestelde puzzel, bedoeld om iemands vindingrijkheid te testen 2. ingewikkelde zaak, moeilijk oplosbaar probleem

raodselachtig bn.; raodselachtig

raodsman de; raadsman: persoon die adviseert

raodsnotelen, raodsnetulen mv.; raodsnotulen

raodsvergeerdering en var.; raodsvergadering

raodszael de; raadszaal

raodszitting de; zitting van de gemeenteraad

raodzem bn.; wenselijk, verstandig

raoi z. *raai* I, II

raokelen z. *raekelen*

raom de 1. krachtige stoot, klap, stevige ruk 2. snelle greep, graai, snelle uitval of beweging anderszins naar, in enz. 3. flinke maar kort durende inspanning 4. flinke hoeveelheid werk die men verricht 5. poos 6. in *Hi'j staot 'm (wel) een raom* hij staat z'n mannetje wel (tegenover de ander), ook in vergelijkbare toepassingen 7. gok, schatting

raomen, rammen, raemen ww. 1. rammen, stoten, beuken 2. stevig, woest trekken, rukken 3. stevig grijpen, pakken, graaien 4. hard werken (vooral lichamelijk) 5. woest gaan (door, in) 6. ondoordacht, onvoorzichtig doen 7. schatten, taxeren

raomer, raomerd de; zeer harde werker, echte doorzetter in z'n werk

raomig bn.; (van de wind) onstuimig, rukkend

raoming de 1. schatting 2. begroting 3. grijpafstand 4. voornemen, in *in de raoming*

raonderig z. *raanzig*

raonen z. *ranen*

raop z. *raap*

raope de; iemand die niet bep. knap van uiterlijk is

raosbek, beulbek de 1. iemand die schreeuwt, die de gewoonte heeft hard te roepen 2. iemand die een groot woord voert in een overlegsituatie, vergadering 3. opschepper

raot, raote, raet, raat I de, et; honingraat

raot II et; (stofn.) bouwsel waaruit honingraat bestaat

raotespiegel de; klein spiegeltje haaks aan een lange steel dat tussen de raten van de bijen gestoken kan worden

raothunning, raothunnig, raethunnig de; raathoning

raotmes z. *körfmes*

raozen ww. 1. hard schreeuwen 2. schreeuwerig spreken 3. luide, gillende geluiden voortbrengen (ook van diverse dieren) 4. hard huilen 5. (van harde wind, buien) tekeergaan, gierend gaan 6. een hard, brommend en/of suizend geluid voortbrengen, vaak: mede doordat iets zich snel voortbeweegt, ook: snel gaan met een motorvoertuig 7. (van water) zingen 8. een licht knappend, knisterend of min of meer scheurend geluid maken (vooral: bij het

vallen) 9. een licht knorrend, rommelend geluid maken 10. in *d'r deur raozen* zich snel door het werk, z'n activiteiten werken 11. zeer noodzakelijk zijn, roepen om
raozend bn., bw. 1. razend, woedend 2. erg happig, gebrand op 3. in zeer hoge mate 4. wild, als het ware buiten zinnen 5. tomeloos

raozer, raozerd de 1. (van mensen, dieren, ook van een hard huilend kind) 2. iemand die luidkeels pocht, opschept, zich steeds als eerste meldt, als eerste het woord voert enz.

raozerig bn.; schreeuwerig, tot schreeuwen en evt. pochen geneigd

rap bn., bw. 1. vlug, snel, gauw 2. kweik, behendig, snel en handig 3. met speling, met slijtage en daardoor enigszins ruim, zonder stevig verband (in sluitingen) 4. in *Jan Rap en zien maot* schorriemorrie 5. in *rap en ruut* afval, bijv. van fruit, ook: schorremorrie, hetz. als *raprut*, dan ook *rap en rut*, *rap en roet*

rape, rape- z. *raap(-)*

rapen z. *raepen*

rappallie en var. z. *repalje*

rappelement, rappelment, rabbelement, rampelement et 1. rapplement, berisping, uitbrander 2. preek, waarschuwende woorden

rapperig, rappelig bn.; niet stevig in elkaar zittend, nogal geschonden, aangetast

rappertieren ww.; rapporteren, rapportage uitbrengen

rappies bw.; snel, vlot, gauw

rappighied de; rappigheid, vlugheid

rappot z. *repot*

raprut, rapruut et 1. Jan Rap en z'n maat, schorremorrie 2. waardeloze spullen, troep

rapzem bn., bw. vlug: snel en handig, druk

rasloos bn.; niet van een bep. ras, niet raszuiver, bijv. *rasloze kiepen*

raspe, rasp, rasper de; bep. keukengereedschap: rasp

raspen ww.; raspen: met een *raspe* fijnmaken

rasploert de; echte crimineel

raszuiver bn.; raszuiver

ratel z. rattel, ratelaar

ratelaar, raetel, raetelaar, raeteler de 1. (ook verz.) bep. plant: ratelaar 2. ratelpopulier 3. gele dovenetel, in gele ratel, d.i. ook: moeraswederik

rats I de 1. bekend voedsel van soldaten, ratjetoe, bij uitbreiding: stampot, brouwsel van diverse bestanddelen 2. in in de rats in angst, in ongerustheid

rats II tw.; rats, ter uitdrukking van het geluid van een snel rukkende, trekkende, snijdende of scheidende beweging

ratsen ww.; met een snelle, rukkende beweging gappen

rattaplan, ratteplan de; de hele boel, alles bij elkaar, met name: wat men overhandigt of boos voor de ander neergooit, vooral in *de hiele rattaplan*

rattel, raetel, ratel de 1. ratel: bep. houten instrument om een ratelend geluid mee te maken 2. persoon, vooral vrouw: die veel en druk praat

rattelbek de; iemand die veel en druk praat, soms alleen van een man gezegd

rattelder, ratteler de 1. iets waarmee men ratelt 2. praatziek iemand, ratelkous

rattelen, raetelen, rattelen ww. 1. hard kleppen, rammelen 2. aanhoudend druk praten

ratteler z. *rattelder*

rattelig, rattelig bn.; tot ratelen geneigd, bijv. in *een rattelige klompe* (als die ratelt bij het lopen)

rattelkont, rattelkont, rattelkonte, raetelkonte, rattelkonte de; praatziek iemand, ratelkous

rattelmesiene de 1. oude naaimachine die het niet meer zo goed doet 2. iemand die voortdurend druk praat

rattelschellig, raetelschellig, raerteschellig, rattelschelf, raetelschelf, rittelschelf bn. 1.

door gebruik beschadigd, geschonden, niet meer fraai ogend 2. (van kleding, de wijze waarop men gekleed is) haveloos, onverzorgd 3. (van wagens, kasten e.d.) niet meer met een stevig verband, niet meer goed sluitend, scheef zittend, niet meer goed lopend 4. (van personen) slecht ter been, niet meer zo gezond

rattelschute, rattelschuut, raetelschute, reutelschute, rottelschute de; vrouw die veel en vlug praat

rattelslag z. *raetelslag*

rattelsnute de; iemand die veel en snel praat

rattelwacht de; ratelwacht

ratteplan z. *rattaplan*

rausen ww.; rauzen: snel en wild gaan, rijden, werken, spelen, ook bij een sport

rauser, rauserd de; iemand die wild speelt, erg hard rijdt met een motor, auto enz. of die anderszins woest tekeergaat

rauw bn. 1. (van vlees) rauw: onvoldoende gekookt of gebraden 2. (van groenten, bep. vruchten; ook wel van al het eten dat men op z'n bord krijgt) niet gekookt 3. (van wonden, lichaamsdelen) geschonden, deels ontveld, open 4. (van de keel) pijnlijk, ontstoken 5. (van stemgeluid) hard en onaangenaam

rauwig bn.; rauwachtig, enigszins *rauw* in diverse bet.

rauwighied de; het enigszins *rauw* zijn in diverse bet.

rauwvoer, ruwvoer et; ruwvoeder

ravaozje z. *revage*

ravotten z. *revotten*

rebarber, rabarber de; rabarber

rebarberpolle de; rabarberplant

rebarbersnieden ww.; tot moes snijden van rabarberstelen

rebarberstaele de; rabarbersteel

rebat z. *rabbat*

rebberig bn.; niet in orde, ziekelijk

rebekken mv.; handige, vlugge kinderen

rebel de; rebel, rebels iemand, opstandig persoon, kwajongen

rebellie z. *reboelie*

rebiendertien, rebientien z. *heiderebientien*

reboelie, rebulie, reboelje, rebullie, rebellie 1. lawaai en drukte 2. grote ruzie, oproer 3. rotzooi, troep die men maakt

rebriek de; rubriek

rebuust bn.; robuust

receensie de; recensie, bespreking

recht I et 1. recht, rechtvaardigheid 2. rechtscollege, gerecht 3. het gelijk, in *et recht an je kaant hebben* 4. aanspraak 5. dat wat iemand rechtens toekomt, waarop men aanspraak kan maken 6. bep. belastingen, bep. vergoedingen

recht, richt II bn., bw. 1. niet krom, niet bochtig 2. haaks, een rechte hoek vormend op 3.

rechtop, overeind 4. zoals het normaal beschouwd kan worden, niet verkeerd, niet omgekeerd 5. goed, juist, zoals vereist 6. precies, geheel en al 7. pal, juist

recht-op-en-daele de; glaasje (jonge) jenever

recht-op-en-daele II bw.; rechtop

rechtan bw.; rechtaan: regelrecht, zonder omhaal

rechtbaank de 1. rechtbank: rechtsprekend college 2. gebouw van de rechtbank in bet. 1

rechtbreien, rechtbreiden ww.; rechtbreien

rechtdag de, in *rechtdag holen* opruimen, ook: de zaken eens op een rijtje zetten

rechtdeur bw.; rechtdoor: rechtuit
rechtdouwen ww.; in een rechte stand duwen
rechtdraoderig bn.; rechtdradig
rechtdrokken ww.; in een rechte stand duwen
rechten ww.; rechten, recht maken, in *de rogge rechten* een fiere houding aannemen, de rug strekken
rechterdolle de; rechts zittend handvat aan een zeis
rechterhoze de; rechterkous
rechterkaante, rechterkaant de; rechterkant
rechterleide et; leidsel aan de rechterkant van een paard of ander trekdier
rechteroge et; rechteroog
rechterteugel de; teugel aan de rechterkant van paard of ander trekdier
rechterwenk de; rechtereind van een rij drijvers, drijver op die plaats
rechterzied, rechterziede de; rechterzij
rechtgeaord bn.; rechtgeaard
rechtholen ww.; in een rechte richting blijven gaan, iets houden in een rechte richting
rechtighied de; rechtsbevoegdheid over iets
rechtmaotig bn.; rechtmatig, vooral van eigendommen
rechtoppien et; klein kereltje
rechtopstaonde z. *opstaonder*
rechtopte de; elk der verticale balken van een hek (dat een weiland afsluit)
rechtschaopen bn.; rechtschapen: eerlijk en oprecht
rechtsomme bw.; naar de rechterkant, naar rechts
rechtspraake de; rechtspraak
rechtstrieken ww.; gladstrijken
rechttaand bn.; met rechte tanden
rechttanig bn.; met rechte tanden
rechtuit bw. 1. rechtuit: recht naar voren 2. ronduit, open en eerlijk
rechtveerdig bn., bw.; rechtvaardig: volgens het recht, volgens wat billijk, redelijk is
rechtveerdigen ww.; rechtvaardigen
red-an et, in *red-an maeken*: iets melden, alarmeren, gezegd bijv. in geval van onraad 's nachts, ook: iets rondvertellen, gezegd bijv. van een ziektegeval
red.; afkorting van *redactie, redakteur*
redactie de; redactie
redaktiesiktaoris de; redactiesecretaris
redaktiesikteresse de; redactiesecretaresse
redau zn., in *redau maeken* lawaai
redcel, redcelle z. *nooddoppe*
reddag de; in *reddag holen* opruimen, schoon schip maken
redde I de; goederen, spullen
redde II bn. 1. netjes, opgeruimd 2. (in ontkenning) niet in orde, niet pluis 3. (in ontk.) niet bang
reddelik bn.; net, opgeruimd
reddeloos bn., bw.; reddeloos: verloren zijn, niet meer te redden zijn
redden ww. 1. iemand/iets uit een groot gevaar of een moeilijke situatie helpen 2. opknappen, nog in orde brengen, klaarspelen 3. in *te redden wezen* te doen zijn 4. zich erdoor slaan 5. zorgen voor, verzorgen
redder de; redder (ook wel min of meer schertsend) *de redder in nood* hij/zij die helpt, een oplossing weet aan te dragen

redderen ww. 1. opruimen, schoonmaken 2. zich redden, klaarspelen 3. verzorgen, uit een moeilijke situatie redden

redderig bn.; redderig, geneigd tot opruimen

reddig bn.; zich kunnende redden

reddigen ww. 1. opruimen, schoonmaken 2. zich redden, klaarspelen

redding de 1. redding, behoud 2. tegenhouden van een doelpunt 3. z. *reddinge*

reddinge, redding, reddige de 1. dat wat men nodig heeft, moet gebruiken om zich te redden, het benodigde materiaal, gereedschap 2. hulp ter verzorging 3. in *reddige hollen* de zaak opruimen

reddinghokkien et; hokje met reddingboei en andere hulpmiddelen om drenkelingen te helpen

reddingsgoddel, reddinggoddel de; reddingsgordel

reddoppe z. *nooddoppe*

redelik bn., bw. 1. verstandig, billijk 2. behoorlijk, vrij goed

redelijkheid de; redelijkheid

reden de 1. schaats 2. beweegreden 3. het zich uiten, uiting; *niet best van de reden kunnen* steeds haperen bij het spreken, in z'n woorden blijven steken

redenaosie z. *rissenaosie*

redenderum, redinderrum, rodenderom, rodendrum, rodedenderum, rododendrom, rodendron, rododendrum, rododenderum, rodedendron de; rododendron

redenderumpolle en var.; rododendronstruik

redener, redenaar de; redenaar

redenriek, rederiek bn.; rederijk, woordenrijk, veel woorden gebruikend

rederi'je de; rederij

rederiekerskamer de; rederijderskamer

rediekule de; boodschappentas van stof, met een koord dicht te trekken

redies, radies de; radijs

rediesbedde et; radijsbed

redieszaod et; radijszaad

redoer et; ijzeroer, hetz. als *oer* I

redoerig z. *oerig*

reduktie de; prijsvermindering

redzem, ridzem bn., bw.; redzaam, handig in het zich kunnen redden

ree I de (ook et: gezegd door jagers); ree

ree, rie II bn. 1. klaar, gereed 2. z. *ri'j*

reebien et; reebeen, bij een paard met een bep. verdikking aan het spronggewricht

reebrons de; bronstijd van de ree

reebruun bn.; reebruin

reed de 1. zandweg, ook als oprit naar een huis 2. deel (in een schuur) 3. het rijden, in *recht van reed* recht van overpad

reedopmaeken ww.; verbeteren van de *reed*, zoals egaliseren, ophogen, water uit kuilen laten lopen

reedrieden ww.; schaatsen

reedsgebiente z. *delegebiente*

reeëprente de; afdruksel van de poot van een ree op de grond of in de sneeuw

reegaffel de; gaffel in het gewei van een ree

reegeite, reegeit de; reeget

reejong et; jong, kalf van een ree

reel, rail, rallie, rellie de 1 rail, spoorstaaf, nl. zoals bij treinen, trams e.d. 2. gordijnrail 3. schuifdeurrail

reeleger et; slaappleats van een ree
reemaeken ww.; gereedmaken
reenfel, rimpel de 1. groef in de huid, huidplooi 2. plooi, vouw, kreukel in kledingstof, papier 3. rimpeling in het water
reenfelig, rimpelig bn.; rimpelig
reenze, reens de; zijplank op een boerenwagen
reenzig z. *raanzig*
reep, repe de 1. smalle strook 2. chocoladereep 3. plakje van een appel 4. aalreep
reepkoeke de; (verz.) hetz. als *lienkoeke*
reer, raer bn., bw. 1. merkwaardig, eigenaardig, erg vreemd 2. onpasselijk, misselijk 3. bep. niet wenselijk, slecht, beroerd 4. erg vervelend, ernstig 5. in hoge mate, aanzienlijk, uitzonderlijk
reerogge de 1. rug van een ree 2. (verz.) vlees uit de rug van de ree
rees de; race
reesfiets de; racefiets
reeskak de; diarree, in *an de reeskak*
reesmoter de; racemotor
reespiegel de; witte achterkant van een ree
reestek et; hoorntje van een ree
reeszadel et; racezadel
reet de 1. kier, spleet, smalle opening 2. (ruw) gat, achterwerk
reetketelstien de; (schertsend) aambeien
reets z. *rits* II
reeweg de; reeweg
reewissel de; paadje dat reeën steeds volgen
refien et; roostertje in een petroleumkooktoestel
reformknope, formknope, formkneupe de; bep. ronde, donkergele, witte, geelwitte of zwarte, enigszins holle knoop van plm. 1½ cm doorsnee met vier gaatjes, van bot of ijzer, voor kielen, voor sluiting van broek, gulp, voor het vastzetten van bretels, gedragen op een jurk, met stof eromheen
regel de 1. vastgestelde wijze van handelen, gewoonte 2. richtlijn, voorschrift 3. orde, tucht 4. lat, rib, balk in een houtconstructie 5. lijn waarop men schrijft 6. z. *riegel*
regel- z. ook *riegel-*
regement z. *riegelment*
regeleren ww.; rondgaan, circuleren
regeletoeur, regeletoeurklokke, riggeletoeur de; reguletoeurklok, bep. hangklok
regelmaot de; regelmaat, vast patroon in tijd
regelrecht, riegelrecht bn., bw.; rechtstreeks, direct
regement, regiment, rezement, resiment et 1. bep. militaire eenheid, regiment 2. grote groep, grote hoeveelheid
regenbakemmer, regenbaksemmer de; emmertje waarmee water uit de regenbak werd geput
regenbakgat et; opening van de regenbak
regenbloeme de; koekoeksbloem
regenboge de; regenboog
regenbuije en var. de; regenbui
regendag de; regendag: dag waarop het veel regent
regenerig bn.; (van het weer) met enige regen, met af en toe regen
regenfluit de; elk der vogels waarvan het fluiten wordt opgevat als teken voor naderende regen
regenhoek de; zuidwestelijke windrichting

regenhoze de; regenbroek
regenjas de 1. regenjas: bep. overjas tegen regen 2. (als verkleinwoord) condoom
regenkaante de; kant van een huis e.d. waar de meeste regen tegenaan komt
regenkappe de; regenkap
regenkeep de; cape speciaal tegen de regen
regenk lied et; grote zwarte doek die was ingepakt in blauwe of zwartbonte zakdoek en die werd omgehangen wanneer de vrouwen het sterfhuis verlieten om de lijkwagen te volgen
regenlocht de; regenlucht
regenmaantel de; regenmantel
regennust et; enige bewolking waarin/waarachter de zon ten dele schuilgaat
regenpiepe, regenpupe de; regenpijp
regenpiere de; regenworm (die na regen uit de grond kruipt)
regenputte de; regenput
regenschaarm en var. et; regenscherm: scherm, schut, tegen regen
regenschaede de; regenschade
regenschoe de; schoen tegen regen
regenspatter de; spetter regen
regentied de; regentijd
regentonne de; regenton
regenval de; het vallen van regen
regenverlet de; regenverlet, periode waarin men niet hoeft te werken omdat de regen dat onmogelijk maakt
regenvissien et; elk der kleine visjes die aan de oppervlakte van het water zwemmen, met name: klein stekelbaarsje
regenwaeter et; regenwater
regenwilpe, regenwulpe de; regenwulp
regenwolke de; regenwolk
regeren ww. 1. regeren: het landsgezag uitoefenen, als heerser of regering leiden 2. leiding geven aan, de dienst uitmaken over, bepalen hoe het gaat
regering, regerige de 1. landsregering, macht over een land, overheid, kabinet 2. manier waarop bestuurd wordt 3. het besturen, het regelen 5. (vaak schertsend) vrouw des huizes
regestraosie en var. z. *riggestraosie*
regge de; diep gat, poel
regionaol bn.; regionaal, streekgebonden
registerkoe de; koe opgenomen in een bep. voorloper van het rundveestamboek
reglement z. *riegelment*
rei, reie z. *ri'je*
reier de 1. hetz. als *reilatte* 2. in *rooie reier* rietvoorn
reiger, rieger de 1. bep. vogel: reiger 2. iemand met lange benen
reigerbos de; reigerbos, bos waarin reigers nestelen
reigerklonie, reigerkelonie, reigerkolonie, reigerskolonie de; reigerkolonie
reigernust et; reigernest
reikhalzen z. *riekhalzen*
reilatte de; reilat
reilen ww.; reilen, in verb. als: *Hoe et reilt en zeilt* zoals het gaat, met de positieve en negatieve dingen
reine, in *in et reine* in orde, in een aanvaardbare situatie enz., tot een bevredigende oplossing
reinigingsvlocht de; vlucht van bijen waarbij ze zich ontdoen van de in de winter in het achterlichaam gebleven behoeften
reisber bn. 1. graag of veel op reis 2. reisvaardig

reisgeld et; reisgeld; *reisgeld mitgeven* de tuin flink mest geven

reismaantien et; rieten koffertje

reisraem et; raampje met fijn gaas voor het vlieggat van een bijenkost (zodat de bijen wel frisse lucht kunnen krijgen maar niet weg kunnen vliegen bij het vervoer)

reisschoefien z. *ofsluutschoefien*

reisveerdig z. *risveerdig*

reisverieninge de; reisvereniging

reiswaegen de; iemand die altijd onderweg is

reit, reit- z. *riet(-)*

reithennegien et; waterhoentje

reize, reis de 1. tocht, reis 2. stoot, zware klap, ongeluk waarbij men zich bezeert, gewond raakt, flinke val 3. verzwakking doordat men erg ziek is 4. keer, voornamelijk in *disse reize* deze keer

reizen ww. 1. reizen: een reis ondernemen, uitvoeren, ook gezegd van enigszins heen en weer lopen, rondlopen 2. bijenvolken naar elders brengen teneinde daar honing te winnen

reizerig bn.; reislustig, geneigd tot reizen

reiziger de 1. iemand die reist 2. toerist 3. passagier 4. handelsreiziger

reizigersvervoer et; reizigersvervoer

rejaol, rejaal, riejaal bn., bw.; gemakkelijk uitgevend, vrijgevig, in ruime mate gebruikend, kwistig

rek, rik I et 1. rek: om in te plaatsen, aan op te hangen 2. droogrek in vergelijkbare toepassing: 3. plankje met gaten om eieren, pijpen, glazen e.d. op/in te zetten 4. verplaatsbaar hekwerk om af te schermen 5. los hekwerk op een wagen, kruiwagen: om te laden 6. fietsenrek 7. periode 8. afstand 9. leng (in bep. voedsel, vooral in brood)

rek II de, et 1. rekstok 2. rekbaarheid, elasticiteit, veerkracht 3. elastiek 4. geringe speelruimte om te veranderen

rekbaand de; rekband

rekber; bn. rekbaar: met elasticiteit, uit te rekken

rekel de 1. vlegel, deugniet 2. mannelijke vos 3. mannelijke hond

reken z. *rekinge*

rekenbod et; rekenbord

rekenderi'je, rekeneri'je de; het gereken, rekenwerk

rekenen, rekeren ww. 1. cijferen 2. uitrekenen hoeveel iets kost, wat men moet ontvangen 3. verrekenen, afwerken met hetgeen men elkaar verschuldigd is 4. in rekening brengen, berekenen 5. in aanmerking nemen, bedenken 6. beschouwen, achten 7. vertrouwen op, ervan uitgaan 8. meetellen, ook belangrijk worden gevonden, rekening houden met

rekener de; iemand die rekt, goed kan rekenen

rekenhoolder de; rekeninghouder

rekening z. *rekinge*

rekeningloper, rekentiesloper de; incasseerder, hetz. als *kwitaansieloper*

rekenkeunsien et; rekenkunstje

rekenmesiene de; rekenmachine

rekenschap, rekenschap de 1. rekenschap, verantwoording 2. in *d'r rekenschap mit hollen* er rekening mee houden

rekensomme, rekensom de; rekenschom

rekeren z. *rekenen*

rekest, rekwest et; rekest, verzoekschrift

reket z. *raket*

rekinge, rekening, rekeninge, reken de 1. schriftelijke opgave van een te betalen bedrag 2. berekening, becijfering, in verb. 3. lopende rekening, spaarrekening e.d. 4. periode van de

zwangerschap, bijv. *Dan he'k de reken omme* ben ik aan het eind van m'n zwangerschap 5. in *in de rekinge hebben* verdacht zijn op, in de peiling hebben, in de gaten 6. in *iene niet in de rekening hebben* hem niet meetellen, hem links laten liggen

rekkelik bn.; rekbaar, betrekkelijk

rekken 1. reiken, met de hand, arm, uiterste punt anderszins bereiken 2. strekken van ledematen, vooral: zich uitrekken 3. uittrekken, langer en/ of breder maken of worden door te rekken 4. een tijdsbestek langer doen worden, later doen worden

rekker de 1. iemand die rekt 2. elastiekje 3. katapult 4. bagagespin 5. racket (bij tennis e.d.)

rekkerig, rekkig bn. 1. geneigd zich te rekken, zich vaak rekkend (vaak: en hangerig daarbij) 2. (van stof) geneigd langer, wijder te worden

reklameren ww.; reclameren: bezwaren indienen

rekreaant, rekreat de; recreant

rekreaosie, rekreatie de; recreatie: verpozing

rekte de 1. periode, tijdsduur 2. flinke afstand

rektifikaosie de; rectificatie

rekwest z. *rekest*

rel de 1. rel, opstoot 2. opschudding

relaosie de 1. verband tussen gebeurtenissen 2. betrekking met een andere persoon

relaosiekedo et; relatiegeschenk

relaosienotagebied et; gebied dat een rol speelt in een landelijke nota betreffende behoud, verbetering en uitbreiding van natuurgebied

rellie z. *reel*

rem de; rem, ook fig.: belemmerende werking

remaai- z. *rammaai-*

rementen ww.; stoeien, druk doen en lawaai maken

remes z. *onremers*

remigraosie de; remigratie

remlocht et; remlicht

remmer de; iemand die remt; *remmer op 'e liekwaegen* iemand die kennelijk niet veel te doen heeft, die niet veel werk heeft

remoer et; rumoer: lawaai

remoerig bn.; rumoerig, druk, lawaaiër

remofstaand de; remafstand

rempend, rempen, rempend, remp, rempens, rimpen, rimpend bw.; nogal plotseling en krachtig, hard, ruw

remplasant z. *ramplesant* I

remschieve de; remschijf

remtouw et; touw aangebracht om één van de achterpoten van het paard en tussen de voorpoten door gedaan om de hals, zodat de merrie bij het dekken de hengst niet kon schoppen

rendaobel bn.; rendabel

rendiereziekte de; (schertsend) diarree

rendierjaeger de; rendierjager

reneren ww.; voor iemand aan kant leggen, bestemmen

renet, renette z. *ringenette*

renovaosie de; renovatie: van gebouwen

rentenierboer de; boer die renteniert

rentenieren, rentnieren ww.; rentenieren

renteniershuus et; huis van iemand die renteniert

renteverlös en var. et; renteverlies

reorganisaasie de; reorganisatie (van een bedrijf, een instelling e.d.)

repalje, rapalje, rappallie, repallie et; schorem, rapalje, schorremorrie

repe z. *riep* I, *reep*

repebliek z. *rippebliek*

repel de 1. vlasrepel, vlaskam 2. rekel, lastige, ondeugende jongen

repelder de; iemand die stoeit

repelderi'je de; het voortdurend *repelen*

repelen, riepelen ww. 1. door bronstig zijn half op de rug van een ander dier gaan staan (bij koeien, ook wel bij hazen, konijnen, honden) 2. springend en stoeiend tekeergaan (vaak: op, in iets), druk, lomp heen en weer gaan (op iets) 3. bewerken met een vlasrepel 4. stoeien 5. spelen (in het zand)

repelhekke et, de; vlasrepel

repelhokke et; ruimte waar men vlas bewerkt met de vlasrepel

repelkont, repelkonte de 1. man die veel met één of meer vrouwen naar bed gaat 2. wilde persoon

repot, rappot et 1. verslag dat men over iets uitbrengt 2. schoolrapport

repottetied de; tijd, periode waarin men z'n schoolrapport uitgereikt krijgt

reppen ww. 1. zich haasten 2. gewagen (van iets)

rereren, raeren ww. 1. hard huilen 2. hard schreeuwen

reseluut z. *risseluut*

reselveren z. *risseneren*

reservevolk, reservevolkien et; klein bijenvolk, aantal van enkele honderden bijen die bij een nieuwe koningin wordt geplaatst in een *moerkörf* of *moerkassien*, ook geplaatst bij een moederloos bijenvolk

ressien et; kleine *rest*, vooral: overschotje van materiaal

ressiesdag de; kliekjesdag

resiment z. *regement*

rest, reste de 1. restant, rest, dat wat over is gebleven 2. laatste deel, slot 3. het overige, verdere 4. groep mensen

restaant et; restant: het nog te betalen deel

resten ww.; reteren, resten (om nog te doen)

resteraant et; restaurant

resteraasie, risteraasie, reterasie de; restauratie (van bouwwerken)

retourkevot et; retourenveloppe

retourvlocht de; retourvlucht

reugeltien et; rijmwoord in een bekend volksliedje (m.b.t. Sint-Maarten)

reukelen z. *raekelen*

reukwaeter et; reukwater

reumeltien, reumel, reumer, reumertien, romer, romertien, roemer et 1. borrelglaasje, drinkglaasje; indien niet het verkleinwoord wordt gebruikt, ook wel groter glas, dan vaak: wijnglas 2. de hoeveelheid drank etc. in, van een glas als bedoeld in bet. 1 3. klokjesgentiaan

reune de; bep. afwateringssloot (nabij de Overijsselse grens)

reunster z. *reuster*

reur bw. 1. vlak, rakelings (langs) 2. z. *roer* I, III

reurder, ruurder de 1. iemand die roert 2. (vaak verkl.) lepel om mee te roeren, d.i. vooral: theelepeltje 3. spatel

reuren, ruren ww. 1. (zich) roeren, in beweging brengen 2. licht raken, maar net aanraken 3. dooreenroeren 4. dooreenroerende bewegingen maken 5. dat wat in een pan, vat e.d. zit, dooreenroeren 6. zich bemoeien (met aangelegenheden van een ander, zich mengen in)

reuriezer, ruuriezer, roeriezer et 1. theelepel 2. bep. gereedschap om asresten mee uit de oven te verwijderen 3. pook bij een kachel

reurig, reurighied z. *roerig(hied)*

reuring de; opschudding, drukte

reurlings bw.; rakelings

reuomme, ruurom, ruuomme, roeromme de 1. meelgerecht van verschillende samenstellingen 2. bep. voeder voor vee, door roeren aangemaakt 3. roerei 4. stampot of restje eten (eigenlijk: eten dat gemakkelijk klaar te maken is), mengseltje van eten, prak

reurstok de; roerstok, roerspaan, met name voor het roerend bereiden van veevoeder

reurte z. *roerte*

reus de 1. reus 2. (vooral van personen) groot exemplaar

reuster, reunster et 1. voetenrooster 2. kachelrooster, braadrooster 3. hetz. als *keuninginnereuster* 4. hetz. als *stalreuster* 5. hetz. als *sorteerreuster* 6. ventilatierooster (in een muur) 7. roosterwerk ter afsluiting van een putje e.d. 8. wildrooster 9. traliwerk 10. overzicht, schema volgens hetwelk men bep. activiteiten verricht, lesrooster e.d.

reusteren, roosteren ww.; roosteren, roosten

reusterstal de; stal met *stalreusters*

reustervloer bn.; roostervloer

reustervri'j bn.; roostervrij

reut de; rommel, afval

reutel de 1. iemand die veel en druk praat 2. in *an de reutel wezen* druk praten, ook: uithuizig zijn, onderweg zijn

reutelen ww. 1. druk praten 2. rammelen, morrelen 3. een pruttelend of rochelend geluid maken 4. z. *raekelen*

reutelkont, reutelkonte de; iemand die aan één stuk door druk praat, kletskous

reutelmesiene de; ratelkous

reutelmusse de; iemand die druk en ongedurig is

reutelschute z. *rattelschute*

reutemeteut, ruttemetut de; reutemeteut

reuzebest bn.; zeer goed

reuzeklaover de; reuzenklaver

reuzeknien de, in *de Vlaamse reuzeknien* de Vlaamse reus

reuzel, ruzel de; reuzel: bladvet of reuzelvet, varkensvet

reuzelblaeden mv.; reuzel (in bladen)

reuzelbroggien et; boterham, stuk roggebrood met reuzel

reuzelkaon de; hetz. als *kaon*

reuzelsnieden ww.; snijden van reuzel, d.i. bladvet uit het varken, voor kaantjes

revage, ravaozje de; ravage

revalidaosie de; revalidatie

revellie de; reveille

revelusie de; revolutie

revelusiewark et; snel en slordig afgemaakt werk

revier de; rivier

revierdiek de; rivierdijk

revotten, ravotten ww.; ravotten, stoeien

rezement z. *regement*

rezen ww.; racen

rezeneren z. *risseneren*

reziene, roeziene, roziene de; rozijn, gedroogde druif

rezienebri'j de; karnemelkse meelpap met rozijnen

rezienebrood et; rozijnenbrood

rezienekoeme, rezienepot de; brandewijnkom (deze kom ging vaak rond; ieder nam met dezelfde glazen of zilveren lepel zijn deel van de brandewijn op rozijnen tot zich, waarna de kom werd doorgegeven)

rezenepitte de; rozijnenpit

rezenepot de 1. pot met rozijnen 2. z. *rezienekoeme*

rezenepudding de; rozijnenpudding

ri'j, ree bn., bw. 1. te royaal met geld of goederen omgaand, verkwistend, spilziek 2. zodanig in het gebruik dat het snel op raakt, snel verdwijnend

ri'j- z. *rie-*

ri'j-an bw.; op vlotte of kwistige wijze

ri'j-op bw.; nogal vlot, vlug

ri'je, reie, rei de 1. rei, lat om mee op te meten, om mee glad te strijken (van verschillende lengte; soms een gewoon stuk hout) 2. balk waaraan de stalpalen zitten (aan de bovenkant)

ri'jgaoren, rijgaoren et; rijggaren

ri'jgrös, ri'jgrus et; bep. gezaaide grassoort

ri'jschaeve de; reeschaaf, zeer grote, lange schaaaf

ri'jschottel, ri'jschutel de; iemand die veel nodig heeft, veel gebruikt, vooral: die veel geld uitgeeft

ri'jslief de; (vooral van een vrouw) iemand die veel te gemakkelijk geld uitgeeft

riant bn., bw. 1. met luxe aanzien, fraai gelegen 2. gunstig, heel behoorlijk, bi'jv. *riant verdienen*

ribbe de 1. rib: onderdeel van het geraamte 2. zijde, lendenen 3. ribstuk 4. smalle strook grond tussen twee delen van een veenplas 5. smal stuk koek, vooral: stuk dat men af kan breken langs een gleufje in een grote veeboek 6. ruif

ribbebonke de; magere persoon of dun dier, dan met name van een koe gezegd

ribbegiesbrood et; brood met ribbels aan de buitenkant

ribbeheide de; dopheide

ribbehuj, ribbehui et; hooi van de *ribben*, z. *ribbe*, bet. 4

ribbekaaste de 1. ribbenkast, lichaam 2. zeer mager mens of dier

ribbel de 1. ribbel, smalle verhoging, verdikking 2. verkeersdrempel 3. deel van een veeboek 4. in *op 'e ribbel wezen* e.d. uithuizig zijn, onderweg zijn

ribbeld, geribbeld bn.; met ribbels, geribd

ribbelig bn., bw.; ribbelig

ribbelkachel z. *ribkachel*

ribbelketoen et; manchester

ribbeltiesvat et; vat van materiaal met kleine *ribbels*, z. *ribbel*, bet. 1

ribbeschier, ribschie bn. 1. (van dieren, personen) nogal mager 2. (van een paard) zodanig dat men de ribben niet kan zien, zonder dat het te dik, te vet is

ribbeschieter de 1. mager iemand 2. erg zuinig iemand

ribbeschoer de; in *mit ribbeschoer* door flink lichaamskracht te gebruiken

ribbeschoering de; aframmeling

ribbesmeer de, et 1. pak slaag 2. voedsel 3. vlees met een randje vet

ribbestoot de; por in de lendenen

ribespolle de; ribesstruik

ribflewiel, ribfleweel et; ribfluweel

ribhooft et; ribhout

ribkachel, ribbelkachel de; ribbenkachel

ribmes et; ribmes, bep. mes gebruikt om de onderkant van het vlas goed recht te snijden

ribschone bn.; mager

richel de 1. richel, smalle rand, smalle rij 2. uitstekende rand, bovenste rand 3. bep. soort lat: richel, balkje waarop bijv. planken zijn bevestigd 4. verkeersdrempel 5. muurplaat, balk over een muur in geval van een rieten dak 6. dikke plooï in kousen e.d.

richeltiesbaole de; hetz. als *riegelwegge*

richelwark et; latwerk

richt z. *recht* II

richter de; kouter, ploegijzer

richtig bn., bw. 1. zoals het hoort, in orde, juist 2. klaar, van te voren gereed 3. betrouwbaar, in de haak 4. (in ontkenning) een beetje ziek, niet helemaal in orde

richtingaanwijzer de 1. richtingaanwijzer (van een auto) 2. handwijzer

richtingaanwijzersbod et; handwijzer

richtingbod et; handwijzer

richtingpijl de; richtingaanwijzer in de vorm van een pijl

richtingwiezer de; handwijzer

richtpaol de; paal waarop men zich richt bij het zaaien

riddeľgat et; iemand die niet stil kan zitten

riddeľkonte de; iemand die niet stil kan zitten

ridde- z. *risse-*

ridzem z. *redzem*

rie bw. 1. vlot, snel, in *rie an* 2. (in ontkenning) spoedig 3. z. *ree* II

riebaene de; rijbaan

riebel de 1. in *in de riegel* klaar, gereed 2. in *van de riegel* van slag 3. in *op 'e riegel* weg, ervandoor

riebeles de, in *in de riebeles* in de war, op z'n kop, in het honderd gelopen

riebewies, ri'jbewies et; rijbewijs

riebroek, ri'jbroek de; rijbroek

riedel de 1. deuntje, wijsje, met name op een piano gespeeld 2. z. *rittel*

riedelen ww. 1. deuntjes, wijsjes spelen, met name op een piano 2. z. *rieden* I

riedel, riedel- z. *rittel(-)*

rieden, riedelen ww. 1. zich voortbewegen met behulp van een dier waarop men zit 2. een rijdier besturen terwijl men erop zit 3. zich voortbewegen m.b.v. een voertuig 4. door tegen iets of iemand aan te rijden om doen vallen, beschadigen, verwonden, kapot doen zijn enz., door ruw te berijden beschadigen enz. 5. (van voertuigen) zich voortbewegen 6. ineenvoertuig vervoeren 7. geschikt zijn om zich erop, erover voort te bewegen 8. berijden, rijdend zich over iets voortbewegen 9. heen en weer schikkend, wippend, ongedurig zitten 10. schaatsenrijden 11. paren, dekken (door viervoetige dieren) 12. in *'m rieden, him rieden*: boos worden

rieden II ww.; zelf klaarmaken, vastmaken

riedendeweg bw.; rijdend

riedepeerd z. *riepeerd*

rieder de 1. schaatser 2. in *goolden rieder* bep. munt: gouden rijder

riederi'je de 1. schaatswedstrijd 2. het rijden met paard en wagen 3. rijtuig met toebehoren, paard en wagen

riederig bn.; met riet, rietachtig

riederschoe de; elk der beide schoenen waarmee men op z'n schaatsen staat

riedewaegen de; wagen als rijtuig gebruikt

riedeworm z. *rittelkont*

riegdraod, ri'jdraod, rijdraod de; rijgdraad

riegeiden z. *riegeleiden*

riegel, riege, regel de 1. rij, recht achter elkaar staande, liggende reeks 2. lange reeks, serie, flink aantal, vooral in verb. 3. in *de kotte riegel* rechte stal recht op de belangrijkste stal 4. regel in een boek, schrift enz., vandaar vooral: zin

riegel- z. ook *regel-*

riegeleide, riegeide de; bep. smalle eg, door een paard getrokken en met twee handvatten (waarmee men met name tussen de rijen aardappels egde)

riegeleiden, riegeiden ww.; land bewerken met een *riegeleide*

riegelement z. *riegement*

riegelen ww. 1. toenemen in aantal komenden, in gevallen die zich voordoen, in snel tempo gaan 2. (van bonen, peulen enz.) flink groeien, zodanig dat zich een duidelijke rij manifesteert 3. (van aardappelen, bonen enz.) in een rij planten 4. (van rillingen, een gevoel van kou) over het lichaam trekken, met name over de rug

riegeleweg, riegeleweg, riegelewit, riegelewitte, riegelwigge, riegelwegge, riegelwigt de; bep. fijn wittebrood bestaande uit min of meer losse plakken, knipbrood, vloerbrood

riegelmaotig, regelmaotig bw.; regelmatig: geregeld

riegement, riegelement, reglement, regelement et; regelement: geheel van afspraken, regels, voorschriften

riegen, ri'jen, ri'jgen ww. 1. rijgen (aan een snoer) 2. door de gaatjes halen van een schoenveter 3. elastiek door een zoom halen 4. met rijgdraden in elkaar zetten (alvorens te naaien)

riegeer z. *reiger*

riegeerolder de; iemand die niet stil kan zitten, beweeglijk iemand

riegeerollen, riegelrollen ww. 1. heen en weer bewegen, onvast op de benen staan, wiebelen 2. woelen (onder de dekens)

riegheide de; struikheide

riegleerze, rijgleerze de; rijglaars

riegschoe, rieschoe de; rijgschoen

riejaal z. *rejaol*

riek I et; rijk: rijksoverheid, soevereine staat, gebied daarvan

riek, rieke II bn. 1. rijk, veel geld en goed bezittend 2. overvloedig, in grote hoeveelheden opleverend 3. gelukkig, in *de keuning te riek (of)*

riekaans bw.; waarschijnlijk wel, met een grote kans

riekdom de 1. het welgesteld, rijk zijn 2. vermogen, kostbaar bezit

rieke de 1. rijke 2. z. *riek* II

riekelik, rieklik bn., bw. 1. royaal, kwistig, in flinke hoeveelheden 2. tamelijk, in flinke mate 3. al te, veel te, in te ruime mate

riekelu, riekelui mv.; rijkelui

riekeluikientien et; rijkeluiiskind

riekeluisweens de; rijkeluiswens, d.i. veelal: een jonge en een meisje als kinderen binnen een gezin

riekeluuw z. *riekluuw*

riekeman de; nier van varken, haas of konijn (gezegd bij het slachten)

rieken ww. 1. reiken 2. rieken, geuren

riekhalzen, reikhalzen ww.; reikhalzen

riekleren mv.; rijkleding

rieklik z. *riekelik*

riekluuw, riekeluuw, rikluuw I de; wielewaal

riekluuw II tw.; nabootsing van de roep van de wielewaal

rieksbaene de; rijksbetrekking

riksbegroting de; algemene begroting van de landelijke overheid, met name die van het Koninkrijk der Nederlanden

riksbelasting de; belasting rechtstreeks opgelegd door een landelijke overheid, het rijk

riksbezoldigd bn.; bezoldigd, van salaris voorzien door het rijk

riksdaelder de; rijksdaalder

riksdaelderplakken z. *daelderplakken*

riksdaelderreuster et; sorteerrooster met openingen ter grootte van een rijksdaalder

riksontvanger de; rijksontvanger, ambtenaar van 's rijks belastingen

riks-schatter, rijks-schatter de; schatter, taxateur voor de landelijke overheid

riks-schoole de; school die onder het beheer en bestuur van de rijksoverheid valt

riksstraatweg de; bep. rijksweg: straatweg van het Rijk

riksstroke de; strook waar de gasten, hokken hadden gestaan (en waar het laatst knolzaad werd gezaaid)

riksveldwaachter de; rijksveldwachter

rikswarkinrichting de; rijkswerkinrichting

rikswege de, in *van rijkswege* van rijkswege

rieleerze, rijleerze, ri'jleerze de; rijlaars

rieles, rijles, ri'jles de; rijles

riem, rieme I de 1. riem, smalle strook 2. gordel, broekriem 3. roeiriem 4. bep. hoeveelheid papier: riem (van verschillende omvang)

riem II de, et; rijm, rijp

riem III de, et 1. (bijna steeds als verkl.) rijmstuk, eenvoudig gedicht dat rijmt 2. de toestand waarbij woorden rijmen

riembiebel de; rijmbijbel

rieme z. *riem* I

riemelder de; rijmelaar

riemelderi'je, riemeleri'je de; rijmelarij

riemelen ww.; rijmelen

riemeltien et; gedichtje op rijm, min of meer als probeersel

riemen ww. 1. dichten, rijmen, rijmpjes schrijven 2. schrijven, opstellen (van brieven) 3. rijm hebben, vormen 4. het logisch verband begrijpen, plaatsen, juist interpreteren 5. rijmen, rijp vertonen

riemeri'je de; het rijmen, de rijmen die men maakt

riemerig bn.; met rijm op de grond, de bomen enz.

riemesnieden ww.; snijden van riemen

riemig bn.; met enige rijm, rijp

riemseltien et; klein rijmpje dat niet veel voorstelt

riemstok et; op rijm gesteld verhaal, groter gedicht op rijm

riemwoord et; rijmwoord

riep, riepe de 1. rijp, rijm 2. z. *riepe* I, II

riepe, riep, repe I de 1. bep. stroachtige twijg met behulp waarvan men het riet van een rieten dak goed vastmaakt 2. ruif voor paarden, geiten, schapen, konijnen 3. smalle strook grond, land 4. z. *riep, repe*

riepe, riep II bn. 1. rijp (om geoogst, genuttigd te kunnen worden: van vruchten, gewassen, honing) 2. (van zaken, personen, dieren) tot volle ontwikkeling gekomen 3. hetz. als *zwaarmriepe* 4. (van puistjes e.d.) op doorbreken, tot volledige ontwikkeling gekomen 5. gereed zijnd voor een nieuwe ontwikkeling, voor nieuwe situaties 6. wijs, ervaren 7. z. *riep*

riepeerd, riedepeerd, rijpeerd et; rijpaard

riepelen z. *repelen*

riepen ww. 1. rijp worden 2. rijmen, ontstaan van rijp

rieplaete de; rijplaat
rieproef, ri'jproef de; rijproef
rier et; (weinig gebruikt) vaars
rierichting de; rijrichting
ries de, et 1. rijshout 2. rijs, twijg, met name van wilgenhout 3. rijst, rijstkorrels (vooral als gerecht)
Riesberkaampen, Riesberkaampe et; naam van een bekend gehucht bij van *Buil*
Riesberkaamper, Riesberkaampster I de; iemand uit *Riesberkaampen*
Riesberkaamper, Riesberkaampster II bn.; van, met betrekking tot *Riesberkaampen*
riesboek de; rijstboek
riesbokken, riesiesbokken, riesienbokken de; bokking in een reeks aan een rijs, twijg (vaak twaalf in getal)
rieschoe, rijschoe de; rijgschoen
rieschoele, rijschoele de; rijsschool
rieschoelehoolder de; rijsschoolhouder
riesdreuge bn.; droog als rijst
riesen z. *rissen*
rieshoolt et; rijshout
riesien, in *een riesien bokkens* een aantal bokkingen gebonden aan een rijs (meestal twaalf, z. ook *rissien*)
rieskoeke de; rijstekoeke
rieskoekien et; rijstkoekje
rieskorrel de; rijstkorrel
riesnat et; rijstenat
riespikker de; schertsend gezegd van iemand van een donker ras
riesplaante de; rijstplant
riessnieden ww.; snijden van rijshout, vooral: bezemrijs
riestaofel de; rijsttafel
riestebri'j z. *riezenbri'j*
riestemael et; rijstemeel
riesteren ww. 1. enigszins staan trappelen: van koeien die bijna aan het kalven toe zijn 2. de zaken opruimen, oppakken
riestroke, riestrook de; rijstrook
riet, reit et 1. bekende plantensoort: riet, ook: (verz.) rietstengel 2. in *Spaans riet* rotan
rietachtig, rietachtig bn.; rietachtig, op riet gelijkend
rietanplaant de; rietaanplant
rietbos de; rietbos, schoof riet
rietbraand de; rietbrand
rietbrommel de; dikke, zwarte braambes
rietbulte de; rietmijt
rietdak, reitdak et; rietdak
rietdekken ww.; daken met riet dekken
rietdekker, reitdekker de; rietdekker
rietdekkersnaalde de; naald gebruikt voor het binden van rieten daken
rietdompe de; roerdomp
riete de 1. korte periode, poos 2. smalle, gescheurde strook
Riete II, de; bep. wetring aan de oostkant van *Buil*, uitmondend in de *Lende*
rietel, rietel- z. *rittel(-)*
rieten, reiten I bn.; rieten, van riet

rieten II ww. 1. uiteen scheuren, rukken, rijten 2. heen en weer zitten schuiven, wippen, met name op een stoel (zodat die kapot kan gaan), bijv. *op 'e stoel henne-en-weer rieten*

rietgaanze de; rietgans

rietgrond de; rietgrond

rietied de; rijtijd

rietien et 1. rietje 2. buisje van papier of kunststof waarmee men drinkt (door te zuigen)

rietieslaand et; slecht soort weiland, weiland met lichte, weinig vruchtbare ondergrond

rietkamme de; bep. steel van zo'n halve meter met aan het ene eind, op een rij, grote spijkers erdoor

rietklopper de; gereedschap waarmee de rietdekker het riet op het dak vlak klopt

rietkraege de; rietkraag

rietkragge de; hetz. als *kragge*

rietlaeden ww.; laden van riet op een wagen

rietmi'jer de; iemand die riet maait

rietmiete de; rietmijt

rietmuske de; rietgors

rietnaalde de; hetz. als *rietdekkersnaalde*

rietoer de; rijtoer

rietplagge de; plag, zode begroeid met riet

rietploeme, rietplume de; rietpluim

rietpluuster de; pluister: van riet

rietpoele, reitpoele de; rietplas

rietpolle de; stuk laag, nat land met riet, hetz. als *kragge*

rietpolder en var. de; polder met veel riet

rietrosien et; wilgenroosje

rietschut et; rietschutting

rietsegare de; lisdodde (de bloeiwijze)

rietschure de; schuur waarin men riet bewaart

rietsnieden ww.; snijden van riet

rietsnit de; soort zeis met sikkelvormig blad, voor het opmaken, uitmaaien van sloten en greppels

rietstengel, rietstingel de; rietstengel

rietsuker de; rietsuiker, suiker uit suikerriet

rietuug et; rijtuig, koets

rietuughokke et; hok waarin één of meer rijtuigen zijn gestald

rietveld et; rietveld

rietvlechten ww.; de werkzaamheden van de *rietvlechter* uitvoeren, met name: rotan vlechten, nl. vooral voor het vervaardigen van meubelen

rietvlechter de; rietvlechter; vooral m.b.t. rotan

rietvlechtersdörp et; dorp waar de *rietvlechters* wonen, met name: *Noordwoolde*

rietvlechtindustrie de; bedrijfstak waarin men rotan verwerkt met name tot meubelen

rietvlechtschoele de; school waar men *rietvlechters* vormt, om met name rotanmeubelen te kunnen vervaardigen

rietvoorn, rudevoorn de; rietvoorn

rietworm z. *ritworm*

rietzwil de; strook gemaaid riet

riezebos de; bos rijshout, twijgen

rieuw, rieuw- z. *riw, ruw(-)*

rieven, ruwen ww. 1. raspen (met name van kaas) 2. gerieven, helpen

rieverbod et; rijverbod

rieweg, ri'jweg de; rijweg (weg om op te rijden)
riezen I ww.; rijzen, opzwellen, uitzetten: vooral van deeg, beslag
riezen II bn.; van rijshout
riezenbri'j, riestebri'j de; rijstepap, pap van rijst gekookt in melk
riezenbri'jhond de; dalmatiner
riezig bn.; rijzig, bijv. *een riezig vrommes*
rif et 1. rif (in zee) 2. z. *rip*
riffen ww., in *niet te riffen* haast te zwaar om te tillen
rift z. *ruft*
riggeleteur z. *regeleteur*
riggestraosie, registaosie, registraosie, registrasie, registratie de; registratie, het registreren
riggestreren ww.; registreren
rijbalke de; balk waaraan de stalpalen aan de bovenkant zijn vastgemaakt
rij- z. *rie-*, *ri'-j-*
rijg- z. *ri'-j-*
rijgieshuus et; rijtjeshuis
rijgsel et; rijgsel, bijv. een snoer kralen
rijgsteek, rijsteek de; rijgsteek
rijkskanselier de 1. rijkskanselier 2. bep. soort aardappel
rijksschatter z. *rieksschatter*
rikke, rik et; hekwerk, slaapstok voor kippen
rikkemedaosie de; recommandatie, aanbeveling
rikkemederen ww.; hetz. als *anrikkemederen*
rikken ww. 1. rekken, op stok gaan zitten 2. gaan slapen 3. afrasteren, repareren van de afrastering
rikketik de; (schertsend) hart
rikkig bn.; niet in orde, enigszins ziek
rikkinge, rikkige de; rikking, hekwerk (vooral: als afrastering)
rikluuw z. *riekluuw*
rikrak de 1. bep. situatie bij het molenspel 2. z. *riprap*
ril, rillig bn. 1. schuw (van wild, vee) 2. z. *rille*
rilderig z. *rillerig*
rille, ril de 1. smal, verhoogd gedeelte in een terrein, hoge rug 2. opgeworpen, op- of bijeengeperste rand omhoogstekende aarde, graszode e.d., ribbel (ook wel: in het ijs) 3. lange hoop, rij, stapel, zweel e.d. 4. mollenrit 5. plooï, vouw (in buigbare stof): huidplooï 6. min of meer uitstekende rand, bijv. *een rille an de hoed* rand aan een hoed
rillen ww. 1. rillen, beven 2. (van kleding) in plooïen, vouwen zakken, gaan zitten
rillerig, rilderig bn.; rillerig
rilling de; rilling
riloren ww. 1. met z'n handen over z'n koud geworden oren wrijven teneinde die warm te krijgen 2. met de handen iemand hard over z'n oren wrijven (om af te straffen, om ontzag in te boezemen, om te plagen; vooral gedaan door een grote jongen bij een kleinere) ruimer: mores leren
rim, kaasterim et 1. schap, kastplank, ook: plank langs een muur om voorwerpen enz. op te plaatsen 2. in een langwerpige hoop gestapelde hoeveelheid, vooral turf 3. rand aarde om een uitgegraven aardappelkuil 4. hooiraam
rimboe de; rimboe, bijv. *in de rimboe wonen* in Nergenshuizen, zeer afgelegen
rimmekaaſte de; kast met schappen
rimmen ww.; in *rimmen* plaatsen (z. *rim* bet. 2).

rimmetiek de; reuma, reumatiek

rimmetiekerig z. *rimmetiekig*

rimmetiekig, rimmetiekerig bn.; met reumatiek, reumatisch

rimpel, rimpel- z. *reenfel(-)*

rimpelrok de; fijn gerimpelde rok

rimpen, rimpend z. *rempend*

ring de 1. vingerring 2. vingerhoed die aan het eind juist open is, zodat de zijkant de relevante functie heeft door kleermakers gebruikt, hetz. als *vingerring* 3. oorring 4. naar buiten gebogen flens aan de as van het wiel 5. ringvormig stuk metaal, hout of ander materiaal: om aan vast te maken, aan te hangen, aan vast te grijpen enz. 6. elk der beide houten ringen waaraan men gymnastische oefeningen kan doen 7. gordijnring 8. met een keg vastgedreven ring om het eind van de zeisboom en de daaraan bevestigde arend, hetz. als *zendering* 9. hetz. als *vlechtring* 10. hetz. als *bollering* 11. hetz. als *varkenkramme* 12. elastische ring onder de rand van het deksel van een weckfles (voor het luchtdicht maken) 13. hetz. als *kachelring* 14. baarmoederring 15. jaarring, met name in de vorm van een verdikking op de hoorn van een koe, waarmee de ouderdom bepaald kan worden 16. elk der ringvormige stukken waaruit een put, een regenwaterbak e.d. zijn opgebouwd 17. één ronding, de éénmaal rond gelegde bundel stro (die nl. in z'n geheel de bijenkorf vormt) 18. op bep. wijze gestapelde turf 19. monsterbaan, ook: soortgelijke ruimte voor koeien 20. kring, cirkel die men afgetekend ziet 21. regionaal kerkbestuur 22. z. *opzetring*

ringbaand de; ringband: voor een losbladig boek e.d.

ringdoeve de; geringde duif

ringel z. *rinkel*

ringeldoeve de; houtduif

ringelig bn.; (van dieren) lang en dun

ringeloge de; paard of koe waarbij de bles a.h.w. door het oog loopt

ringeloor de 1. ringeloor 2. mager varken

ringeloren ww.; ringeloren: mores leren, in het bijzonder: door de ander hard over de oren te rossen, die hard met sneeuw in te wrijven, een draai om de oren te geven, verder in *Za'k je even ringeloren!* d.i. met m'n handen je oren wrijven tot ze gloeien, d.i. ook: om ze warm te krijgen

ringeltoppe de; het scherpe, ronde puntje van een koehoorn

ringen ww. 1. een ring om de poot van een vogel doen, voor diverse doeleinden: 2. turven op een bep. manier stapelen 3. een ring door de neus doen, ringelen

ringenet, ringenette, renette, renet de; renet (bep. soort appel)

ringenetteappel de; renetappel

ringmure, rinkmure de; ringmuur: om een kerk (of stad)

ringoge et; (bij paarden) oog met een witte ring om de oogappel

ringrieden, rinkienrieden ww.; ringrijden

ringriederi'je de; ringrijderij

ringsloot de; ringsloot

ringstikken ww.; ringrijden

ringstikwedstried de; ringrijderij

ringvalk de 1. sperwer 2. valk met een ring aan de poot waaraan hij met een lijn vastzat (bij de valkenjacht)

ringvaort de; ringvaart

ringvormig bn.; ringvormig

ringvuur et; bep. ernstige veeziekte: ringvuur

rinkel, ringel de, et; lang, dun dier of persoon

rinkelen ww. 1. rinkelen 2. rollend vallen

rinkelhoepel, rinkeltieshoepel de; bep. hoepel met belletjes in de spaken, die bij het hoepelen een rinkelend geluid geven
rintvere de; hetz. als *addervere*
rioolputte de; rioolkolk
rip, rippe, voerrip, rif et de; ruif
ripiezer et; elk der ijzeren staven die een ruif vormen
rippebliek, repebliek de; republiek
ripperaosie, reperatie, ripperasie de 1. reparatie, herstelling 2. karwei, flinke klus
ripperd de 1. mager iemand, mager dier (vooral van een koe gezegd) 2. ribbenkast, lichaam 3. op seks beluste man
rippereren ww.; repareren, herstellen
rippertage de; reportage
rippertoire et; repertoire (van een artiest, een gezelschap)
rippetaosie de; goede naam, reputatie
rippeteren ww.; repeteren: oefenen
rippetisie de; repetitie: gelegenheid waarbij men nog een keer repeteert (voor een optreden, een zang- of toneeluitvoering e.d.)
riprap, rikrak I de 1. oud, versleten, slecht in elkaar zittend exemplaar 2. rommelige toestand, troep, samenraapsel, zootje 3. term bij het molenspel
riprap II bw.; snel, zeer vlug (doen)
ripresentatief bn.; representatief
ripstok de; elk der lange houten stokken of latten die een ruif vormen
ris z. *rist*
risiko et; risico
riskaant bn., bw.; riskant
riskeren, rissekeren ww.; riskeren, wagen
risselen z. *ritselen*
risseleveren z. *risserveren*
risseltaot et 1. dat wat wordt voortgebracht, product 2. gevolg, effect 3. uitslag van een wedstrijd 4. winst, verdienste, prestatie
risseltien et; roesje, ruche
risselusie de; resolutie (die men in een vergadering aanneemt c.q. verwerpt)
risseluut, reseluut bn., bw.; resoluut, vastberaden
risselvaosies, risselevaosie, risselevaosien, risservaosie, risservaosien, risselevaosies mv.; voorbereidingen, aanstalten
risselveren, risserveren, risseveren ww.; opschieten, niet dralen
riszen, riesen, rispen ww. 1. opbeuren, optillen 2. gereed maken, afmaken, zich inspannen om klaar te krijgen
rissenaobel bn.; vriendelijk, prettig, redelijk (in het omgaan met anderen)
rissenaosie, riddenaosie, redenaosie, riddederaosie de; redenering: relaas, betoog
risseneren, riddeneren, rezeneren, reselveren ww.; redeneren, een geprek voeren
rissenering, riddenering de; redenering, logische gedachtengang, betoog
risservaoet et; reservaat: voor de oorspronkelijke bevolking, zoals Indianen; natuurreservaat
risserveren, risseveren, risseleveren ww. 1. reserveren: bewaren om later zo nodig te gebruiken 2. (plaats) bespreken
risservering de; reservering: het *risserveren*
risservist de; reservist
rissien et 1. in *een rissien bokkens* een aantal bokkingen gebonden in een rijsje 2. overgebleven restje eten, met name aardappelen 3. z. onder *rist*
rist, ris de; rist, rij, flinke hoeveelheid van dezelfde exemplaren

rister et; rister, deel van een ploeg dat de grond omzet

risteraosie z. *resteraosie*

risveerdig, reisveerdig bn. 1. klaar om weg te gaan 2. (van gewassen als bonen, uien) geschikt om aan een draad te rijgen (ter droging)

rit de, ook et 1. tocht: per fiets, auto, schaats enz. 2. het rijden, in verb. 3. het één keer rijden met een paard, paard en wagen, auto enz. 4. één maal rijden bij een schaatswedstrijd 5. etappe 6. mollenrit 7. vast spoor, vooral: wildpaadje, holletje met name van hazen en konijnen 8. in *Rit en drift is onbruikbaar* alles is onbruikbaar: nl. wat bij een boerderij hoort
ritnaalde, ritnaald de 1. ritnaald 2. (vooral van een kind) iemand die voortdurend druk is
rits I de 1. ritssluiting 2. inkerving, insnijding 3. inkerving in de grond, v-vormig greppeltje e.d., veelal vooral als markering 4. snelle, snijdende beweging 5. zeer kort ogenblik 6. bep. soort krom mes, gebruikt door de klompenmaker 6. rist, rij, flinke hoeveelheid van dezelfde exemplaren

rits, reets, ritsig II bn. 1. bronstig: van geiten, schapen; van konijnen 2. kapot, in *rits trekken*

rits III tw. 1. rits, geluid van een vlugge, snijdende beweging e.d.

ritselen, risselen, russelen ww. 1. ritselen: een ritselend, ritselig geluid voortbrengen 2. gaan, zich voortbewegen en daarbij een ritselend geluid voortbrengen 3. versieren, op informele wijze organiseren

ritsen ww. 1. ritsen: met een snijdende beweging inkerven, een inkeping e.d. maken, ook gezegd van het maken van een v-vormig greppeltje waarmee men uitzet, afgrenst 2. met een snijdende, scheurende, afstropende beweging van iets trekken, uit elkaar trekken 3. met een snelle beweging aan elkaar zetten, vastzetten 4. met een grissende beweging ontnemen, afhandig maken 5. met een snelle, glijdende, vaak schurende beweging ontschieten, door de handen gaan 6. met een snelle, evt. glijdende beweging gaan 7. bolwerken, het volhouden in financieel opzicht

ritsig z. *rits* II

rittel, riedel, rietel de 1. iemand die voortdurend druk praat 2. druk, ongedurig kind 3. in verb.: *op 'e rittel* op hol (van paarden) 4. in *op 'e rittel* aanstellerig (van jonge meiden)

rittelen ww. 1. ritten, druk en beweeglijk gaan, zich heen en weer bewegen, heen en weer schuiven 2. rammelen, ratelen (bij het gaan) 3. ratelend, aan één stuk door druk praten

rittelig bn.; druk en ongedurig

rittelkont, rittelkonte, riedelkont, rietelkonte, riedelworm, riedeworm de; iemand die niet stil kan zitten, vaak ook: druk, ongedurig kind

rittelmesiene de; iemand die druk en ongedurig is

rittelschellig z. *rattelschellig*

ritvliege de; springtor, kniptor

ritworm, rietworm de 1. erg bewegelijk kind, ongedurig kind 2. in *een ritworm in de kont hebben* niet stil kunnen zitten

riw, geriw, rieuw, ruw et; boerengereedschap

riws z. *ruws*

riwwen z. *ruwen*

riwwerig z. *ruwerig*

Rizziger I de; iemand geboortig uit, woonachtig in *Der Izzerd*

Rizziger II bn.; van, m.b.t. *Der Izzerd*, bijv. *de Rizziger stelbrogge* bep. brug over de oude *Stellesloot* in *Hooltwoodde*, ook *Rizzigerstel* geheten

robbedoes de 1. druk, onstuimig kind 2. ruig behaarde hond

robbegien et. 1. ruwe plek op de huid 2. partijtje, robbertje, in *een robbegien frosselen* een partijtje stoeien 3. ondeugend kereltje

robbel de; oneffen plek van een robbelig oppervlak

robbelen ww.; robbelend gaan, gaan en daarbij een roffelend geluid maken

robbelig, robberig bn.; hobbelig, oneffen, ruw (ook van de huid)

robberleerze z. *rubberleerze*

robien de; tureluur

robieten mv.; rooie bieten

robol z. *roegebol*

robont, robonte z. *roodbont(-)*

rochel de; hetz. als *rachel*

rocheldobbe de 1. *dobbe* met een welput 2. petgat e.d. waarin men steeds afval werpt

rochelen ww. 1. rochelen (vaak: en daarbij fluimen opgeven) 2. een rauw, reutelend, rochelend geluid maken, 'pruttelen', met name van een pijp 3. (door varkens, bij het zogen:) een knorrend geluid maken

rochelig bn.; veel rochelend, hoestend

rochelkonte de; hetz. als *rochelpot*

rochelpot de; rochelpot

rochelzak de; iemand die altijd *rochelt*

roddel de 1. roddelarij 2. iemand die veel roddelt 3. lasterpraatje

roddelder, roddeler de; roddelaar

roddelkont, roddelkontee de; iemand die voortdurend roddelt

roddelkraante de; dag- of weekblad e.d. met veel roddels

roddelpot de; iemand die voortdurend roddelt

roddelpraot de; roddelpraat, als verkl. ook: lasterpraatje

roddelschute de; vrouw die vaak roddelend kletst

roddelzak de; iemand die voortdurend roddelt

rodedendrum en var. z. *redenderum*

roden z. *rooien*

rodens, rooiens, rooien de; roodheid, het van rode kleur zijn, in *uut 'n rodens schienen*

roder z. *rooier*

rododen- z. *redenderum-*

rodolmig bn.; ijzeroer bevattend

roe, roede de 1. roe, bosje van meestal meerdere twijgen, om iemand voor straf mee te slaan of om mee te dreigen 2. raamroede 3. gordijnroe 4. meetroede, maatstok 5. bep. lengtemaat: vier of vijf meter bij het opmeten van land; bij turfwinning: twee tot drie meter 6. bep. oppervlaktemaat, van verschillende grootte; *de gewone roe* vaak: meestal een are

roede, roe de 1. molenroede, hoofdbalk van een molenwiek, bij uitbreiding: molenwiek 2. elk der stijlen waarlangs een kap van een hooiberg omhoog of naar beneden wordt geschoven 3. hooiroede 4. penis van een hengst

roedekruus et; vensterkruis

roeden ww.; hetz. als *hujroeden*

roedenties mv.; benaming voor stukjes land op de *Lendiek*, de dijk langs de *Lende*

roeder z. *hujroeder*

roef I de 1. overdekte plaats in een vrachtschuit e.d. 2. kap van een klomp 3. ruif 4. ommezien, kort ogenblik, in *in een roef*

roef II tw.; roef, ter uitdrukking van het geluid van een snelle beweging

roefsie, roeftie tw.; roef, ter uitdrukking van een snelle beweging

roeftie de 1. korte tijd, oogwenk 2. z. *roefsie*

roeg bn., bw. 1. behaard, zeer harig 2. in *roege dong/mest* mest met stro vermengd 3. slordig gekleed, onverzorgd, haveloos 4. rommelig, slordig of grof in de wijze van doen, maken, niet, slecht of maar ten dele bewerkt 5. ruw in manieren en/of woordgebruik 6. (bn.; van een oppervlak) niet glad, niet geschaafd, niet gemaaid of anderszins bewerkt 7. nog niet tot een product gemaakt, in *roege was* nog niet omgesmolten honingraten 8. (bn.; van het weer)

onstuimig 9. (van personen) woest, wild, onstuimig 10. behoorlijk kwaad, in verb., bijv. *Hi'j het de roege musse op* is gauw kwaad, is kort aangebonden 11. globaal, ongeveer
roegachtig bn. 1. enigszins *roeg* in diverse bet.
roegaor de; slordige werker
roegaorend de; slordige werker
roegbaord de; hond met flinke haargroei rond de bek, hetz. als *voelbaord*; ook van personen (bij vergelijking)
roegbek de; iemand die steeds ruwe taal gebruikt
roegbekt bn.; ruw in het taalgebruik
roegbiender de; ruwe klant
roegboks de; slordig iemand
roegbol, robol de; heermoes, ook: lidrus of hooi met heermoes vermengd
roegbolhuj et; hooi met veel heermoes
roegbroek, roegbroek de; slordige persoon
roegdongbult de; mesthoop van *roege dong*
roegelen, rugelen ww.; verspreid en/of min of meer rollend neervallen of laten neervallen van droge stoffen, van kleine, ronde voorwerpen enz.
roegerd de; ruigerd: zeer slordig iemand
roeghannes, roeges z. *roeghouwer*
roeghaorig bn.; ruigharig, met veel en/of ruig groeiend haar bedekt
roegheide de; struikheide
roeghied de; het slordig zijn
roeghoolten bn.; van ruw hout
roeghouwer, roeghannes, roeges de; iemand die erg slordig is
roegig bn.; enigszins *roeg*, in diverse bet.
roegighied de; het enigszins *roeg* zijn in diverse betekenissen, vooral: het slordig zijn
roegschaeve de; ruigschaaf, roffelschaaf
roegschottel de; slordig iemand
roegstat de; ruigstaartig schaap, in *Drentse roegstat* bep. type schaap
roegte, ruugte de 1. wild, door elkaar groeiend onkruid, verdord gras, bentgras e.d. 2. strooisel in de vorm van dor gras, oud hooi, bentgras, stro e.d.
roegtebulte de; berg *roegte* bet. 2
roegtemi'jen ww.; maaien van bentgras, verdord gras e.d.
roegtepolle de 1. pol *roegte* 2. wilde, slordige haardos
roegtig de; met ruigte: zoals bentgras, verdord gras e.d.
roegvoer et; hooi, stro, bieten, knollen en soortgelijk veevoer, rauwvoer
roegweg bw. 1. globaal, niet precies berekend, schattenderwijs 2. niet al te nauwkeurig, enigszins slordig
roeiboot, ruiboot de; roeiboot; bij vergelijking: grote klomp
roeien, ruien, rujjen ww. 1. roeien (met riemen) 2. rooien en verdelgen, uitroeien, bijv. *Ik roei dat onkruid d'r hielemaol uut*
roeiken, ruien, rujjen ww. 1. heen en weer bewegen met het lichaam, met name met het bovenlichaam wanneer men op een stoel zit 2. roeiende bewegingen maken anderszins, zoals stoten met een stok in een boom om de vruchten te doen vallen (zoals appels, kersen)
roek zn. 1. ruikgoed 2. z. *roeke* I
roekblad et; lekker ruikend blad
roekdeuze, roekerdeuze, roekersdeusien de; reukdoosje, parfumdoosje
roeke roek I de 1. roek, bep. kraaiachtige 2. zwarte kraai 3. in *zwatte roeke* raaf
roeke II z. *roekoe*
roekekelonie de; roekenkolonie

roeken ww. 1. geuren 2. stinken 3. door te snuiven de geur gewaarworden, signaleren door de geur

roekeri'je de 1. het ruiken 2. ruikgoed

roekersblad et; kruizemuntplant of blad daarvan

roekersflessien et; ruikflesje

roekersgoed et; ruikgoed

roekerspolle de; sterk geurende, veelal bloeiende plant (buiten)

roekie z. *roekoe*

roekoe, roekie, roeke tw.; lokroep voor duiven (herhaald geroepen), ook geuit om een duif na te bootsen

roekoenen, roekoeren ww.; roekoeën

roelaosie, roelasie de; roulatie, omloop

roelen z. *rollen*

roem, ruum I et; ruim van een schip

roem II de 1. glorie, eer die iets of iemand toekomt, wordt toegekend 2. roem bij het kaartspel

roem, ruum III bn. 1. met, van een flinke oppervlakte 2. niet versperd, open, onbelemmerd 3. breed, niet nauw, met flinke ruimte 4. niet benauwd 5. niet belemmerd, gehinderd door ziekte, pijn, verdriet of ander ongemak, niet benard 6. niet schaars, niet armoedig, meer royaal, in een flink aantal, in ruime mate 7. niet bekrompen, gemakkelijk, ruimhartig, met begrip voor anderen

roemen, rumen ww. 1. roem, lof, eer over iets of anderen uiten 2. aan kant gaan, ruimte maken, ruim baan geven 3. schoon (doen) worden, ontdoen van rommel, resten enz., ruim(er) maken 4. in *et veld roemen* het veld ruimen 5. (van de wind) ruimen, door het westen naar het noorden gaan

roemer z. *reumeltien*

roemschoots bn.; ruimschoots

roemte z. *ruimte*

roep de 1. keer dat er geroepen wordt, echter vooral: huwelijksafkondiging 2. (verz.) wormen, wormsteken

roepe, roep de 1. rups, worm (ook in het dierlijk lichaam in fruit) 2. (soms vooral of all. van kinderen) penis 3. (verkl.) klein kind

roepen ww. 1. roepen, schreeuwen, kreten slaken e.d.; van bep. vogels: de karakteristieke roep, het kenmerkende geluid laten horen 2. door te schreeuwen meedelen, verkondigen 3. met stemverheffing iemand vragen, bevelen te komen, ontbieden, dringend vragen, verzoeken 4. luidkeels uiten 5. bep. geluid produceren door jonge bijenkoninginnen als ze nog in de cel zitten 6. wekken

roeperd, roeper de 1. iemand die roept, die hard, veel roept 2. roeperd: mond, keel, vooral in verb.

roeperig bn.; wormstekig, met wormsteken

roepeschieter de; koolwitje, koolvlinder

roepestik, roepestikkerig z. *roepstik(kerig)*

roepestront de; uitwerpselen van wormen

roepetrekker, roepezuker de; bestrijder van runderhorzel

roepvlinder de; koolwitje

roepsk bn., bw.; zich niet lekker voelend, rillerig zijnd

roepstik, roepestik de; wormsteken (in appels, wortels e.d.)

roepstikkerig, roepstikkerig bn.; wormstekig

roepziekte de; aangetaste staat door wormsteken

roer, reur I et 1. roer: van een vaartuig (aan de achterkant): stuurrad op een schip 2. lange loop van een geweer, jachtgeweer 3. richtbaarheid, bekendheid 4. beweging, levendigheid, in *in 't roer*

roer II zn. 1. in *in rep en roer* 2. roerziekte (zonder lidwoord), bijv. *kaans op roer*

roer, reur III bw., bn. 1. druk, beweeglijk, levendig, ook sterker: rumoerig 2. met richtbaarheid; ook in *in 't roere* in de richtbaarheid, in beroering

roerdompe, roerdomp de; roerdomp

roeriezer z. *reuriezer*

roerig, reurig bn.; roerig: rumoerig, lawaaierig

roerighied, reurighied, rurighied de 1. vertier, drukte, het roerig zijn, het rumoerig zijn 2. beweging, het in beweging zijn 3. opstandigheid

roermaeker de; gangmaker, degene die de zaak tot verlevendiging, actie brengt

roerom, roeromme z. *reuomme*

roerte, reurte de 1. enige beweging, tekens van leven, levendigheid, gerucht(en) 2. richtbaarheid

roerzinnig bn.; wild, voortdurend stoeiend en nauwelijks gezeglijk

roes, roeze I de 1. in *in de roeze/roes* 2. z. *roesien*

roes, roeze II de 1. roes, lichte bedwelming (door drankgebruik e.d.) 2. toestand van onbezonnenheid, driestheid, in *op 'e dolle roes* 3. het geheel aan kinderen 4. z. *roesien*

roesien, roeseltien, roes, roesel, troeseltien, stroeseltien et; roesje, ruche: bep. versiering aan dameskleren, gordijnen, rabatten enz.

roesmotte de; geslachtsrijpe zeug van zo'n zes tot negen maanden

roest I de 1. roest (op ijzer, staal e.d.) 2. slaapstok 3. bep. plantenziekte: roest, vooral: de vlekken, schurftachtige oppervlakte van blad, stengel, vruchten waardoor deze aantasting zich manifesteert

roest II et, de; erg bijdehand, fel, of venijnig iemand, ook wel van dieren gezegd; bijv. *Wat een kwaad roest* venijnig, fel iemand, vooral van een kind, kleine vrouw, kleine kerel gezegd; *een roest van een kerel* een harde werker

roestbruun bn.; roestbruin (ook zelfst.)

roesterig bn. 1. roestig: roestend, met roest (van staal, ijzer) 2. aangetast door de plantenziekte *roest* 3. roestkleurig, roodachtig: van haar, ook van een gezicht met zomersproeten

roesterighied de; geheel aan roestplekken (op ijzer, staal)

roestig bn. 1. roestig: van ijzer, staal 2. van planten: aangetast door *roest*, bep. plantenziekte

roestlaoge de 1. roestlaag 2. harde roestbruine, ijzerhoudende aardlaag die geen water doorlaat, zodat het land snel verdroogt of te nat wordt

roestplakke de 1. (op ijzer, staal) roestvlek, roestplek 2. (mv.) plek gevormd door uitwerpselen van bijen op wasgoed e.d., na de winterslaap geloosd 3. plek, vlek door het optreden van roest, vgl. *roest* I bet. 3

roestvri'j bn.; roestvrij

roestzaand et; roestbruin, ijzerhoudend zand

roet et 1. roet (in, uit een schoorsteen enz.) 2. z. *ruut*

roetachtig bn.; roetachtig

roetdonker bn.; stikdonker

roetduuster bn.; stikdonker

roethokke et; hetz. als *wieme, rookhokke*

roetkoold bn.; (gezegd van de temperatuur van de lucht) zeer koud

roetlekken ww.; (van roet) lekken uit, langs de schoorsteen

roetlocht de; roetlucht

roets I de; korte, snelle beweging, vandaar ook: in zeer korte tijd, in *in een roets*

roets, roetsie II tw.; gezegd ter uitdrukking van iets dat snel wegschiet, snel door iets schiet enz.

roetsen ww.; met een snelle glijdende, rukkende beweging weghalen, gaan, door iets gaan enz.

roetvanger de; roetvanger, d.i. hetz. als *laampeschelle*

roetzwat bn.; roetzwart, pikzwart

roeve de; hetz. als *peerderip*

roeze z. *roes* I, II

roezeboel de; roezemoes, warboel

roezebroek de 1. iemand die slordig doet, slordig of wild werkt 2. druk kind

roezebroekerig, roezebroekig, roezebroezerig bn.; gezegd van het weer: onstuimig, stormachtig, wild

roezemoezeri'je de; druk gedoe

roezemoezig bn.; (van het weer) onstuimig, stormachtig

roezen ww. 1. schatten, taxeren (vaak: i.t.t. het juiste gewicht, de juiste hoeveelheid bepalen bij koop, verkoop) 2. tochtig worden, zijn (van varkens) 3. zich hard voortbewegen, snel verplaatsen, voortrazen 4. in grote hoeveelheden vallen 5. ruisen

roezerig bn., bw.; met voortdurend onstuimige, ruisende wind

roezie de 1. drukte, rumoer 2. z. *ruzie*

roeziene z. *reziene*

roezig, ruzig bn. 1. (van varkens) bronstig, tochtigheidsverschijnselen vertonend (te zien aan het trekken met de oren bij bep. aanraking, het rood worden bij het uitwendige van het geslachtsdeel) 2. (van het weer, vooral van de wind) roezemoezig, onstuimig 3. druk en lawaaiig, rumoerig 4. huiverend, bijv. na schaatsen 5. wild gekruld, bijv. *een roezige kop mit haor* 6. (van water) troebel, vies

roezighied de 1. geroezemoes, drukke en tamelijk lawaaiige sfeer 2. het tochtig zijn van een varken

roffel de 1. roffel: op een trom 2. flinke lichamelijke inspanning 3. flinke lichamelijke verzwakking 4. lelijke val 5. uitbrander 6. (verkl.) kort tijdsbestek

roffelen ww. 1. een roffel slaan, maken 2. een roffelend geluid maken 3. een rommelend, ratelend geluid geven 4. zodanig doen bewegen dat er een rommelend geluid onstaat 5. dooreenschudden of flink wrijven zodat het vuil e.d. eraf gaat 6. lopen, fietsen enz. met een roffelend, rommelend geluid 7. hard lopen 8. erg hard werken

roffelpot de; rommelpot

rofien et; hetz. als *rove*

rogge I de 1. bekende graansoort: rogge, of koren ervan 2. roggebrood

rogge II de 1. rug, bekend lichaamsdeel 2. de rug bedekkend deel van een kledingstuk 3. deel van een stoel waar men met z'n rug tegen zit 4. langwerpig, hoog gedeelte in een terrein, al dan niet door natuurlijke oorzaak 5. verhoogd deel in een akker tussen twee voren 6. stompe achterkant van een zeisblad, mes enz. 7. achterkant van diverse gereedschappen, voorwerpen anderszins, ook: van de hand 8. boekrug 9. uiterst dwars iemand, iemand die op zeer onaangename wijze op z'n stuk kan blijven staan

rogge- z. *roggen-*

rogge-an-rogge bw.; rug-aan-rug

roggeaore, roggeore de; roggeaar

roggebaand I de; band van strohalmen om een roggegarve

roggebaand II de; band over de rug van het paard: als onderdeel van het paardentuig

roggebarg, roggebaarg de; roggebult

roggebeugel de; grote variant van de *zendebeugel*: voor het maaien van graan

roggebiender, roggebiener de; iemand die de rogge tot garven bindt

roggebienen ww.; binden van rogge tot garven
roggebienster, roggebiendster de; vrouw die de gemaaide rogge tot garven bindt
roggebloeme de 1. korenbloem 2. klaproos
roggebos de; garf rogge, bijv. *roggebossen opgooien* omhooggooien voor verdere plaatsing
roggebossel de; borstel die men in bad gebruikt (voor de rug)
roggebreken ww.; grof malen
roggebulte, roggebult de; roggebult
roggebultzetten ww.; plaatsen van een mijt rogge, maken van een roggebult
roggedoeft, roggedoeft, roggedoeve, roggedoef de; ronde roggebult, ronde mijt rogge (die aan de bovenkant op een punt uitloopt)
roggedösken ww.; dorsen van rogge
roggegaast, roggegaaste de; op het veld bijeengeplaatste garven rogge
roggegarve, roggegaarve de; garve van roggehalmen
roggegraot de 1. wervelkolom 2. standvastigheid, doorzettingsvermogen
roggeinmennen ww.; rogge naar binnen rijden (bij het oogsten)
roggejaor et; jaar waarin de graansoort rogge het goed dan wel slecht doet
roggekiste de 1. kist waarin men rogge bewaart
roggeklachten, rogklachten mv.; rugklachten
roggekorrel de; roggekorrel
roggekrabber de; rugkrabber: nl. om zich de rug te kunnen krabben
roggekwaol de; rugkwaal
roggelaand et; land waarop rogge wordt verbouwd
roggelaeder de; degene die bij het laden van rogge zich op de wagen bevindt en de garven op de juiste plaats legt
roggelaoge de; laag garven van rogge, in *roggelaogen leggen*
roggeleer et; deel van het paardentuig over de rug, waaraan de buikriem vastzit
roggeleuning de; rugleuning
roggelings bw. 1. op de rug, achterover 2. met de rug naar iets gewend, achterstevoren
roggemael, roggemeel z. *roggenmael*
roggemaelen ww.; malen van rogge, d.i. ook: zelf malen met een *roggemeule*, naar de molen gaan om z'n rogge te laten malen
roggemarg, roggemaarg et; ruggenmerg
roggemennen ww.; de rogge met wagens van het land halen
roggemeule de 1. molentje waarmee men handmatig rogge maalt 2. korenmolen
roggemi'jen ww.; maaïen van rogge
roggemiete de; korenmijs (van rogge; rechthoekig)
roggemieten ww.; rogge in een roggebult zetten
roggemik de; bep. brood van roggemeel (aan de onderzijde plat en aan de bovenzijde bol)
roggenaalde de; stekel die uit een roggeaar steekt
roggenbloem de; roggebloem, fijn gezeift roggemeel
roggenbri'j, roggebri'j de; roggepap
roggenbrogge, roggengbrokkien de; stuk gesneden roggebrood (dat men eet, evt. met beleg)
roggenbrood, roggengbrood et 1. roggebrood 2. z. *koekoeksbrood*
roggenbroties z. *koekoeksbrood*
roggenmael, roggemael, roggemeel de; roggemeel
roggenpannekoeke de; pannenkoek van rogge
roggenprip, roggengprip de; pap van roggemeel, in water of melk gekookt, vooral nog bekend van de periode '40-'45
roggenprut, roggengprut de; hetz. als *roggenprip*
roggenstoete, roggengstoete de; roggebrood

roggenstro z. *roggestro*
roggeore z. *roggeaore*
roggepaand et; rugpand
roggepere, roggepaere de; bep. lekkere, dikke peer die rijp is ten tijde van het oogsten van de rogge
roggepiene, rogpiene de; rugpijn
roggepittien et; roggekorrel
roggeprik de; rugprik
roggeprip z. *roggenprip*
roggeproeme de; bep. soort kleine, gele pruim
roggeprut z. *roggenprut*
roggerieden ww.; vervoeren van rogge (met een wagen, bij het oogsten)
roggeriem de; rugriem
roggeroest de, et; moederkoren
roggeschoonmaeken ww.; schoonmaken van de rogge, dat is vooral door te schudden
roggeschure de; schuur waarin men roggestro bewaart
roggesjouwe de; zeef om de roggekorrels van het kaf te scheiden
roggesjouwen, roggesouwen ww.; zeven van roggekorrels: met een *sjouwe*
roggespraok de; ruggespraak
roggestael, roggestaele de; roggestengel
roggestengel, roggestingel, roggestange de; stengel van de graansoort rogge
roggesteun de; ruggesteun: lett. en ook fig.: hulp die men verleent: *Ik bin wat roggesteun neudig*
roggestok et; deel van het paardentuig op de rug (waar het leidsel overheen loopt)
roggestreng, roggestring, de; ruggenstreng (bij dieren)
roggestro, roggenstro et; roggestro
roggetied de; de tijd van de roggeoogst
roggeveld et; roggeveld, roggeakker
roggewark, roggewaark et; zwaar werk dat veel van de rug vergt
roggewarvel de; rugwervel
roggewellen ww.; wellen, met de welhaak nog losse bossen maken van de pas gemaaide rogge
roggewiefien et; bep. kinderschrik: gefingeerd vrouwtje dat in de rogge zou huizen en waarvoor de kinderen bang werden gemaakt
roggewiene de; kafmolen
roggewienen ww.; rogge bewerken met de *roggewiene*
roggezak, rogzak de; rugzak
roggezeel et; hetz. als *roggebaand* II
roggezeerte de; rugpijn
roggezi'jen ww.; zaaien van rogge
roggezi'jzaod et; roggekorrels, zaad van de rogge om te zaaien
roggezille de; band over de schouders aan hetgeen men draagt, nl. om het dragen lichter te maken
rognommer et; rugnummer
rogpiene z. *roggepiene*
rogzwemmen ww.; rugzwemmen
rok I de 1. rok (bekend kledingstuk van vrouwen) 2. rok van een rokkostuum 3. lange kap (vaak met franje) over, om een lamp 4. (verkl.) uithangende bloemkroon van de fuchsia
rok, ruk II de 1. ruk, rukkende beweging 2. flinke inspanning (door te werken) 3. afstand die men moeizaam aflegt 4. (verkl.) poos, bijv. *een rokkien laeter*
rokbuse, roksbuse de; zak op of in een rok

roken ww. 1. rook afgeven 2. hinder van de rook ondervinden 3. roken: van een pijp, sigaretten, sigaren 4. in rook (laten) hangen (voor de smaak, om duurzaam te (doen) worden)

rokeri'je de 1. het roken 2. rookartikelen

rokerig bn. 1. rokerig: met veel rook 2. naar rook ruikend, smakend 3. enigszins nevelig, enigszins donker, heilig

rokerspiepe de; pijp waaruit men rookt

rokkachel de; mantelkachel

rokkehanger de; rokhanger

rokkejaeger de; rokkenjager, vrouwenjager

rokkel- z. *raekel-*

rokkeloper de; rokkenjager

rokken, rukken ww.; rukken, trekken

rokkerig bw.; op rukkende wijze

rokkestof de; rokstof

rokketrekker de 1. klein kind 2. kind dat steeds aan moeders rokken hangt

rokkevoering de; voering in een rok (ook verz.)

rokkie-tip tw.; gezegd wanneer kinderen bij elkaar de rok optillen (als vermaak bij school)

roksbuse z. *rokbuse*

rokschölk, rokschulk de; halve schort (alleen voor de rok)

rokslange de; stok, stang waarmee men de eg enigszins op kan lichten (aan de achterkant)

roksstreept et; (stofn.) wollen stof met strepen (voor schorten, rokken, onderrokken)

rokwind de; rukwind

rol de 1. in *an de rol* aan de zwier, aan het feesten 2. het rollen, alleen fig., in *an de rol* aan de gang 3. z. *rolle*

rolberoerte de, in verb. als *Ie kun om mi'j een rolberoerte kriegen* krijg het lazerus

rolblok et; rolblok, *laandrolle* van hout

rollade de 1. rollade 2. scheldnaam voor een klein, dik mannetje

rollaoge de; rollaag, gemetselde laag stenen; vaak: waarop de koeien met hun achterpoten staan (op stal, evt. ook van beton of hout)

rolle, rol, rule de 1. rol papier, perkament enz. of op gelijksoortige wijze opgerolde hoeveelheid materiaal: wat verpakt is tot een rolvormig geheel 2. toneelrol e.d. 3. landrol 4. hetz. als *putrolle* 5. gerolde toestand van het haar op krulpennen 6. cilindervormige eenheid van materiaal 7. bijeengerolde hoeveelheid, aan een *rol* (bet. 1) doen denkende laag 8. dikke laag, o.m. in bijv. *D'r zit een rolle grös op et laand, Hi'j het een rolle vet boven de maege*

rollebollen ww. 1. rollebollen: om de lengteas van het lichaam rollen, heen en weer rollen 2. rollend (doen) vallen

rollegien et 1. kleine *rolle* in diverse bet. 2. gerold knijpkoeke, opgerold wafeltje, gebakken meestal i.v.m. de jaarwisseling

rollegiesiezer et; wafelijzer

rollen, rulen, roelen ww. 1. rondwentelend gaan of doen gaan 2. op wielen, rollen gaan of doen gaan 3. ronddraaien van ogen 4. buitelen, rollebollen 5. vallen of wentelend, ronddraaiend vallen 6. vloeien, in verb., bijv.: *Et ruult je zo uut de mond* nl. wat men zegt, zo ook *Et rolt 'm zomar uut de penne* 7. wikkelen 8. rollend iets een vorm geven 9. met een *laandrolle*, rolblok bewerken 10. kwabben, lillen, kwabberend bewegen, golvend bewegen of vallen

rollepetroon et; rolpatroon

rollespul et; rollenspel

rollezen ww.; de oefening bij het toneelspel waarbij men eerst samen de tekst van de te spelen rollen hardop leest en behandelt

rolloek, rolluuk et; rolluik

rolmes et; rond mes aan een ploeg, iets groter dan een schotel, dat, draaiend, recht in de grond sneed (tussen het wiel en de eigenlijke ploeg), nl. om de zode te scheuren

rolputte de; put waarvan men de ketting van de emmer omhoog of naar beneden kan bewegen door het draaien van een rol

rolscheuvel de; rolschaats

rolschieve de; hetz. als *rolmes*

rolspek et; spek uit de pens

rolstoel de 1. invalidenwagentje 2. bureaustoel op wielen

rolverdieling, rolverdieling de; rolverdeling

rolvleis et; vlees uit de pens

romer, romertien z. *reumeltien*

rommel de 1. prullaria 2. rotzooi, waardeloos spul 3. dat wat nog moet worden opgeruimd 4. rommelige toestand, bende 5. (soms met negatieve bijgedachte) flinke hoeveelheid 6.

troep, viezigheid 7. onweer, donder 8. ongesteldheid, menstruatie

rommelbakkien et; bakje waarin men rommel, niet zulke goeie spulletjes bewaart

rommelbuije, rommelbuie de; onweersbui

rommelderi'je de 1. viezigheid, troep 2. gepruts 3. lichte verkering

rommelen ww. 1. donker, rollend geluid maken, ook donderen (door onweer) 2. niet erg systematisch zoeken (tussen, in allerlei spullen) 3. niet erg systematisch bezig zijn met op te ruimen, nu eens weer zus, dan weer zo inpakken, neerzetten enz., provisorisch opruimen en schoonmaken 4. voortekenen van een flink conflict vertonen

rommelig bn., bw.; onordelijk, door elkaar liggend

rommelinslag de; blikseminslag

rommelkorfien et; korfje waarin men van alles en nog wat bewaart

rommellaand et; verwaarloosd land

rommelmark, rommelmaark, rommelmaat de; rommelmarkt

rommelpot de 1. bep. muziekinstrument: rommelpot 2. rommel, groot geheel aan rotzooi, troep 3. iemand die rommelig is

rommelpotteri'j de; hetzelfde als *foddelpotteri'j*

rommelschete, rommelscheet de; iemand die veel rommel maakt

rommelschore, rommelschoere de; onweersbui (vooral gezegd indien vergezeld van veel wind)

rommelschure de; schuur waarin rommel is opgeslagen

rommelslag de; donderslag

rommelvolk et; schorremorrie

rompe, romp de; romp: lichaam zonder armen, benen, hoofd; ook in vergelijkbare zin van een gebouw, een schip enz.

romperd de; romp, lichaam, in *iene bi'j de romperd krieg*

rond I et, in *in et rond* in het rond, in een kringvormige beweging

rond II bn., bw. 1. rond 2. gerond: in de rug, schouders, enigszins gebocheld (als vergroeiing of als toevallige houding) 3. vol, gevuld, dik 4. geheel gereed, in orde 5. een totale kringvormige beweging makend of gemaakt hebbend 6. her en der bekend wordend 7. (van een tijdseenheid) totaal, ruim

rond III vz.; (van een tijdstip, getal) ongeveer, rondom

rondbongelen ww; rondslechteren, rondhangen, hetz. als *ommebongelen*

rondbostig bn.; rondborstig

ronddri'jen ww.; rondsdraaien, in de rondte draaien

ronde de 1. rondgang 2. wielerronde 3. begrensd deel van een wedstrijd of van een reeks wedstrijden

rondgeer, rondgaer bn., bw.; rondgebogen, voorovergebogen, krom
rondgieselen ww.; zeer snel ronddraaien
rondhooft et 1. bomen, stammetjes waaruit nog recht, kant hout gezaagd moet worden 2. rond hout op, als onderdeel van een boot
rondkraanten ww.; overal vertellen
rondkraomen ww.; rondkraaien
rondkrossen ww.; her en der wild rijden
rondlopen ww. 1. goed lopen, kunnen draaien, uit kunnen 2. met een ronde rug lopen 3. her en der lopen
rondom-de-Kuinder de; snee van een ouderwets roggebrood (van tien pond)
rondomme, rondom bw. 1. eromheen, aan alle zijden 2. her en der, overal
rondommehenne, rondomhenne bw. 1. om (iets) heen, rondom 2. her en der
rondomtoe bw.; om (iets) heen, her en der (om iets of iemand heen)
rondribbig bn.; (van een koe) met ronde buik
rondschoolderig bn.; met ronde schouders
rondschoemen, rondschumen ww.; steeds schuimend rondhangen, rondloeren
rondsjachere ww.; rondlopen, her en der lopen, zonder duidelijk doel
rondsnuuien ww.; rondzoeken, her en der zoeken
rondspoeken ww.; rondspoken
rondstappen ww.; her en der, heen en weer stappen
rondstruien en var. ww.; rondstrooien: rondvertellen
rondteuten ww.; rondteuten, her en der kletsend vertellen
rondveert, rondvaart de; rondvaart
rondveertboot, rondvaartboot de; rondvaartboot
rondvol bn.; vol zodanig dat het oppervlak van de inhoud min of meer rond staat, i.t.t. *slichtvol*
rondweg bw.; ronduit, zonder omwegen
rondzeggen ww.; rondzeggen, vooral: iedereen mondeling mededeling doen van een sterfgeval (in de eigen plaats)
rondzegger de; leedaanzegger, aanspreker
rondzi'jen ww.; zaaien waarbij men niet op en neer loopt, maar in het rond
rondzingen ww.; rondzingen, ook: overslaan van een grammofoonplaat, d.i. op de zelfde plaats blijven staan van de naald, zodat men steeds hetzelfde stukje hoort
rondzwaarmen en var. ww.; rondzwermen
rongblok et; deel van de boerenwagen waarin de rongstokken steken
ronge de 1. elk der staanders waartegen een wagenladder steunt (van hout of ijzer) 2. lange, zware spijker
ronge-eide, rongeide de; lichte, houten eg met rongen erin geslagen als pennen (door de bewerker van het land zelf getrokken)
rongen ww.; met lange zware spijkers de karbeel vastspijkeren aan de andere delen van het gebint
rongklaampe de; hetz. als *klaampe* bet. 5
ronte, ronde de, et; in *in de ronte* kringvormig, in een cirkelvorm
rontien et 1. klein rond figuurtje, klein rond voorwerp, cirkeltje 2. cirkelvormige of anderszins rondgaande beweging die men uitvoert, maakt, ondergaat 3. keer dat men de anderen in een café e.d. tracteert (op alcoholische drank of frisdrank) 4. partijtje kaarten
roo et; het optreden van morgenrood (in zomer of winter), vgl. *Et roo gaot over de locht, d'r komt aander weer*
rood I et 1. rood, rode kleur 2. rode kaart die de scheidsrechter aan de speler toont ten teken dat hij het veld moet verlaten 3. aalbessenjenever, rode wijn of rode, alcoholvrije likeur 4. nadelig saldo, vooral: bij een lopende rekening 5. in *Et schient uut een rood* het is roodachtig

rood II bn., bw. 1. van, met rode of roodachtige kleur 2. links in politiek opzicht
roodbaaien bn.; van rode baai: bep. stof voor kleding
roodblaor bn., in *een roodblaore koe* roodblaar
roodblaore de; roodblaar
roodbluierend, roodblujjend bn.; roodbloeiend
roodbont, robont bn.; roodbont
roodbonte, robonte de; roodbonte koe
roodbossien et 1. bep. vogeltje: roodborstje 2. iemand met rood haar
roodgloeierend, roodgluierend, roodgluierend bn.; zo sterk gloeiend dat het rood is
roodglundig bn.; roodgloeierend
roodhaorig bn.; roodharig
roodhied de; roodheid
roodhoolten bn.; van roodhout
roodkeuper de; roodkoper
roodkeuperen bn.; roodkoperen
roodkoken ww.; bij het koken rood (doen) worden
roodkoker de; peer die een rode kleur krijgt bij het koken
roodoerig z. *oerig*
roodrozig bn.; roodachtig roze
roodschimmel de; roodschimmel
roodstar de; (verz.) bep. aardappelsoort: rode star
roodstreept, rooiestreept, roodgestreept bn.; roodgestreept
roodvallig, rovallig bn., bw.; rood aandoend, rood getint
roodvarven ww.; roodverven
roodvleugel de; (meestal verkl.) bep. vogel: koperwiek
roodvos de; (vaak verkl.) roodvos
roodvuur de; (scheldwoord) iemand met rood haar
roodwangig bn.; roodwangig
roof de, et 1. roof, het roven 2. streng garen
roofbi'je de; roofbij
roofvoegel de; roofvogel
roofzuchtig bn.; roofzuchtig (vooral van bijen)
rooi de 1. scheiding tussen percelen: in de vorm van een greppel, sloot, al dan niet denkbeeldige grenslijn 2. recht verloop, rechte lijn die men moet volgen, de juiste richting die men moet aanhouden 3. gevoel voor de juiste richting, de rechte lijn 4. gissing, gok 5. plaats, omgeving bij benadering; *in de roo*, dichtbij de plaats die men in gedachten heeft, waartegenover *uit de rooi* 6. tijdstip, bedrag, getal, oplossing, antwoord bij benadering, in verb. *om die rooi* ongeveer, *in de rooi* id.
rooibaoken et; een perceelgrens markerende steen, hoopje plaggen of grond
rooibulte de 1. bult plaggen of zand in het heideveld of land: het markeerde de scheiding tussen twee eigenaren, tussen uit te graven percelen veen e.d. 2. berg gerooide aardappelen
rooidoppe de; elk der doppen die men op z'n vingers heeft bij het handmatig rooien van aardappelen
rooie de 1. in verb.: *over de rooie* zich niet langer beheersend 2. z. onder *rood* II
rooiebietenat, rooiebietesap et; groentenat van rode bieten
rooiehond de; bekende ziekte: rodehond, rubeola
rooiekool de; rodekool
rooiekruusboot de; boot bij het Rode Kruis in gebruik als pleziervaartuig (voor patiënten)

rooien, roden ww. 1. rooien (van aardappelen, bieten, bomen) 2. een stuk grond afwerken door aardappelen e.d. eruit te halen 3. mikken, richten op 4. taxeren, schatten, schattenderwijs goed uitvoeren 5. klaarspelen 6. juist zijn, lijken

rooiens z. *rodens*

rooier, roder de; iemand die aardappelen rooit

rooiestreept z. *roodstreept*

rooigreens de; afscheiding, grens in de vorm van een sloot, greppel

rooiing de; rooilijn

rooilatte de; rooilat, in diverse toepassingen

rooiliende de; lijn die men spant, uitzet om in een rechte lijn uit te graven, af te steken, poten enz.

rooilijn de 1. rooilijn (voor het uitzetten van huizen of andere gebouwen) 2. lijn als afscheiding van percelen

rooimesiene de; rooimachine

rooipaol de; rooipaal

rooipenne de 1. elk der stokken, pennen aan het uiteinde van een *rooiliende* 2. stok, lat, paaltje ter markering van de grens van percelen, voor het uitzetten van wegen

rooisloot de; grenssloot, greppel

rooistien de; elk der flinke keistenen tussen percelen gelegd die de grens tussen rechthebbenden, eigenaren aangeven

rooitied de; rooitijd

rooiwilg, leemwilg de; (verz.) duizendknoop

rookhokke, rookhutte, spekhokke et 1. rookhok: speciale ruimte in verbinding met de schoorsteen, waar vlees, spek enz. in werd gerookt 2. kamer of ruimte anderszins waarin mensen veel roken

rookhol et; rookhol: ruimte waar mensen veel roken

rookkaaste de; hetz. als *rookhokke*

rookkappe de; bijenkap, bijensluis

rookleiding de; (veelal mv.) schoorsteenkanaal, het stenen deel van de schoorsteen waardoor de rook gaat, tot het eind aan de bovenkant

rooklocht de; rooklucht

rooknust et 1. ruimte met veel rook: door slecht brandend vuur, doordat men veel rookt 2. slecht brandend, rokerig vuur

rookofvoer de; rookafvoer

rookpiepe, rookpupe de 1. pijp waardoor men rook naar buiten doet gaan, eerder wel van hout 2. pijp waaruit men rookt

rookspul et; rookwaren en bijbehorende benodigdheden

rooktaofel de; rooktafeltje

rooktebak de; rooktabak

rookvanger de 1. hetz. als *rookverdriever* 2. rookvang

rookverdriever de; middel waarmee men tabaksrook verdrijft (bijv. een kaars)

rookvleis et; rookvlees

rookwieme, rookwume z. *wieme*

rookwost de; rookworst

roombotter de; roomboter

roomies et; roomijs

roomkannegien et; roomkannetje

roomscheppe de; roomlepel

roonfelig bn.; (van de huid van het gezicht, handen) rimpelig

roonselder, roonseler de 1. iemand die kwanselt 2. ronselaar: van personen

roonselen ww. 1. een beetje handel drijven, kwanselen 2. werven: van personen 3. dooreenschudden, hetz. als *roffelen*

roos, roze de; hoofdros

roppe z. *ropperd*

roppe bn.; slecht, slap in elkaar zittend

roppen ww. 1. rukken, scheuren, (hard) trekken, hard plukken 2. slecht maaien 3. hard werken (vooral lichamelijk) 4. bijenschrappen (van geld enz.) 5. zich wild, lomp gedragen, wild tekeergaan (en daardoor vernielen)

ropperd, roppe de 1. maag 2. (bij uitbreiding) romp, lichaam 3. sterk iemand, iemand die veel lichamelijke arbeid kan verzetten 4. (vooral inzake lichamelijke arbeid) hard werkend iemand 5. wilde, ruige man 6. paling met grijze buik, i.t.t. schieraal

ropperi'je de; het *roppen* of *beroppen*, *bereppen*

ropperig bn., bw. 1. versleten, met gaten, rafels of anderszins aangetast 2. uitgesleten en daardoor te ruim zittend, zoals van sluitwerk 3. haveloos, slordig, slecht gekleed 4. trek hebbend, met een hongerig gevoel 5. zich niet goed voelend 6. kwaad

roppig bn. 1. (inzake kleding) slordig, haveloos 2. met een gevoel van trek, hongerig 3. boos

rops bw., bn. 1. enigszins hongerig 2. dun, versleten, evt. met gaten (van kleding, dekens, schoeisel enz.) 3. met oude versleten kleren aan, haveloos 4. niet meer goed in elkaar sluitend, slap in elkaar zittend 5. (van dieren, planten) enigszins ziekelijk, aangetast 6. vernielzuchtig 7. slecht gemaaid, door kerven, snijden e.d. aangetast 8. boos

rorzig bn. 1. druk (wat het werk betreft) 2. (van het weer) onstuimig

ros et; in *et staolen ros* de fiets

rosachtig bn.; rosachtig, rossig

rosbeier de 1. wild, echt levendig kind, schelm, kwajongen 2. ruwe man: harde maar niet zo nauwkeurige werker

rosies mv. 1. kleine rozen 2. benaming van bep. soort aardappelen, roosjes

rosiesspelde de; bep. speld als versiering op het oorijzer

roskamme de; roskam, paardenkam

roskammer de; smeerlap, achterbakse, gemene vent

rosmeule de; rosmolen: draaiend wiel met boom, nl. ter aandrijving van de dorsmachine

rosselen ww.; dooreenschudden van aardappelen om zand en andere ongerechtigheden eraf te doen gaan, veelal in een grofmazige zak

rossen I ww. 1. maken van harde, wrijvende bewegingen (op iets) 2. door slaande, borstelende bewegingen reinigen, ontdoen (van) 3. dooreenschudden, vaak: om schoon te maken, vgl. *de eerpels rossen in de zak om ze schone te kriegen*

rossen II ww.; rossen, woest rijden

rosserspaol de; paal die enigszins is afgesleten doordat het vee er zich aan schuurt

roster de; kleine stok (plm. 25 cm) gebruikt bij het spel *tiepelen*

rosteren ww.; uitvoeren van de fase in het *tiepelen* waarbij men met de ene hand de korte stok opgooit en die met de lange stok wegslaat

rosterties, rostertien zn.; tweede fase in het *tiepelen*, waarbij nl. de korte stok met de ene hand werd opgegooid en met de lange stok werd weggeslagen

rot I et; deel dat rot, bijv. *'t rot van de appel*

rot II, in *kalk in de rot* in de week

rot III bn., bw 1. rottend, verrot 2. beroerd, ellendig, slecht 3. enorm, verschrikkelijk

rotboel de 1. rotboel 2. rottende materie

rotbuul de; rotzak, smeerlap, ellendeling

rotdiek de; rotweg, slecht te berijden weg

rotgang, rotgaank de; rotgang, zeer snelle vaart

rotgat et 1. niets voorstellende plaats, ellendig oord 2. gat waarin het rot
rothoeve de 1. rotstraal: bij paarden, koeien: soort likdoorn 2. paardenhoef met rotstraal
rotjochien et; vervelend jongetje
rotjonk de; rotmeid
rotkever de 1. onuitstaanbare vent 2. erg lastig dier, bijv. van een koe gezegd
rotkop de 1. vervelende, beroerde, lelijke kop van iemand 2. bep. dikke, zure appel
rotlocht de 1. rotlucht: vreselijke stank 2. erg dreigende hemel
rotmeens, rotmeenske et; rotmens
rotmin bn.; erg beroerd, erg slecht
rotpeinze de; rotlichaam
rotplak et; rotplaats, beroerde plaats
rotplakke de; (vaak verkl.) rotplek: rottende plek
rotreed de; zeer slechte zandweg
rotslecht bn.; zeer slecht
rotsliester de; rotslijster
rotstraal, rotstraol, rotstraole, rotstralen de 1. gemene beroerling, lamstraal 2. rotstraal (bij paarden) 3. paardenhoef met rotstraal 4. zeer snelle, gaande beweging
rotte de 1. bekend knaagdier: rat 2. root: d.i. waarin men vlas root, in *in de rotte zetten* 3. (van geweren) rot, vier geweren tegen elkaar, met de kolven op de grond
rottebeet, rottebiet de; rattenbeet
rottebestrieding de; rattenbestrijding
rottekeutel de; rattenkeutel
rotteklauwe de; rattenklem
rotteklemme, rotteklem de; rattenklem
rotteklooster et; oud, bouwvallig huis (waarin zich gemakkelijk ratten voordoen)
rotteknippe de; rattenknip
rottekruut et; rattenkruit
rottekruutduur bn.; zeer duur
rottel- z. *rattel-*
rotten ww. 1. rotten: aan bederf onderhevig zijn 2. winden laten 3. in verb. als *Laot mar rotten* laat het maar voor wat het is
rottenust et 1. nest van een rat 2. oud huis
rotter de; exemplaar dat rot
rotterd de; rotterd, iemand die rot doet, gemeen is; *een rottertien* kind dat een schalkse grap uithaalt
rotteri'je de; het rotten, het aan bederf onderhevig zijn, delen die aan bederf onderhevig zijn
rotterig, rottig bn., bw. 1. met rot, rottend of op soortgelijke wijze aangetast 2. met weke, moerassige bodem 3. vervelend, akelig, beroerd
rotterighied de; rottigheid: bederf, rot
rottestap de; bep. rattenklem
rottestat de 1. staart van een rat 2. ronde, spits toelopende vijl, rattenstaartvijl 3. grote weegbree, of bloeistengel daarvan 4. bep. plant: grote vossenstaart
rottevalle de; toestel, val om ratten mee te vangen
rottevang de; rattenvanger
rottien et 1. kleine rat 2. rotje, bep. soort vuurwerk 3. lief, klein kind
rottig z. *rotterig*
rottighied de 1. bederf, rot 2. narigheid, ellende
rotvolk et; beroerde lui, slechte mensen
rotwief et; rotwijf

rotwiend de; rotwind
rotzak de 1. rotvent, smeerlap 2. zelf te trekken
rotziekte de; hetz. als *rothoeve*
rotzoemer, rotzommer de; slechte, beroerde zomer
rotzooi de 1. rotzooi, rommel 2. in *die rotzooi* menstruatie
rouw, rouwe I de 1. rouw, droefheid door dood 2. periode waarin men rouwt (en waarin men dat formeel tot uitdrukking brengt, met name in kleding) 3. tekenen van droefheid door dood, vooral tot uitdrukking komend in aangepaste kleding
rouw, ruw II bn. 1. ruw, onbewerkt 2. ruw, onbeleefd, onwelvoeglijk 3. (van het weer) ruig, onstuimig
rouwanzegger de; leedaanzegger, aanspreker
rouwbaand de; rouwband
rouwbezuuk et; rouwbezoek
rouwboksem de 1. slordige persoon 2. iemand met ruwe manieren
rouwbroche de; bep. broche gedragen als rouwdracht
rouwdoek de; rouwdoek: omslagdoek van een vrouw in de rouw
rouwdouw de; rouwdouw: drukke, onbesuisde jongen, lelijke, lompe schreeuwer
rouwe de 1. vinnige persoon 2. z. *rouw* I
rouwen ww. 1. droefheid ondervinden 2. in de rouw zijn 3. bedroeven, spijten
rouwfloddermusse de; floddermuts als onderdeel van rouwkleding
rouwhaanske de; rouwhandschoen
rouwiezel de 1. onderkoelde regen 2. ijslaagje gevormd door onderkoelde regen
rouwiezelen ww.; ijzelen, nl. vallen van onderkoelde regen zodat er zich een ijslaag vormt op bomen, wegen etc.
rouwig bn. 1. rouwig: bedroefd 2. berouw hebbend
rouwjurk de; rouwjapon
rouwkaemer de; rouwkamer
rouwkaorte de; rouwkaart
rouwkevot et; rouwenveloppe
rouwkleren mv.; rouwkleding
rouwklied et; zwart kleed met zilverachtige bies over een doodskist
rouwklokke de; grootste, zwaarste klok van meerdere luidklokken (indien alleen geluid is dat i.v.m. rouw of vasten)
rouwkoetse de; rouwkoets, lijkkoe
rouwkoop de 1. geld dat een koper of verkoper geeft om een koop ongedaan te maken, rouwgeld, geld dat men terugbetaalt als het verkochte minder waard blijkt te zijn dan aangenomen mocht worden 2. koop of verkoop waarvan men al snel spijt krijgt
rouwkraanze de; rouwkranen
rouwkralen mv.; kralen gedragen bij rouw
rouwmusse de; bep. floddermuts gedragen als onderdeel van de rouwkleding
rouwmussespelde de; *mussespelde* gedragen bij rouw
rouwplechtighied de; rouwplechtigheid
rouwraand de; rouwrand
rouwriem de; bevroren mist, rijp
rouwrosien et; roosje op een rouwhoed ten teken van rouw
rouwspelde de; speld gedragen als rouwversiering
rouwstoet de; rouwstoet
rouwstrikkien et; rouwstrik
rouwtied de; rouwtijd
rouwveen et, de; veen waar de plag, zode af is, maar die verder nog gewonnen moet worden

rouwzael de; rouwzaal

rovallig z. *roodvallig*

rove, roof de; roof, korst op een wond, zweertje e.d.

rover de; rover: persoon, dier dat roof

roveri'je de; roverij, het roven

roverig bn.; met roven, korsten (vooral bij de aandoening *moek*)

rovershol et 1. rovershol 2. kamer waar veel rook hangt doordat men veel rookt

roversnust et; roversnest, rovershol

rovertien et; roofvogel

roze, roos I de 1. rozenstruik (van diverse soorten) of bloem daarvan 2. in *Gelderse roze* Gelderse roos 3. (vaak verkl.) rozet 4. midden van een schietschijf 5. (g. mv.) pijnlijk en/of koortsig gevoel in de huid, pijnlijke huidontsteking, pijnlijke verdikking door ontsteking (in de mond, op het hoofd, ook wel op de rug; vaak met koortsverschijnselen, vaak door kou), ook: koortsuitslag 6. elk der zichtbare aanhechtingsplaatsen van vruchtvlies aan de baarmoederwand (op druiven gelijkend) 7. z. *roos*

roze II et; de kleur roze

roze III bn.; roze van kleur, rozerood

roze-eulie de; rozenolie

rozeblad et; rozenblad: blad van een rozenstruik

rozeblossem de; rozenbloesem

rozebuije, rozebuie de; aanval van koorts

rozehede de; rozenheg

rozehoedje et; rozenhoedje (bep. gebed)

rozeboom, rozekam, rozekamme de; rozenkam

rozeknop, rozeknoppe de; rozenknop (lett.)

rozekraanze, rozekraans de 1. rozenkrans, nl. bep. gebedenreeks in de r.k. kerk 2. kralensnoer daarbij behorend

rozekraanzebieden ww.; bidden van de *rozekraanze*

rozelocht de; rozengeur

rozemaond de; rozenmaand, juni

rozepark et; rozenperk

rozepepier et; bep. glad papier, geleverd in alle kleuren, gebruikt voor het maken van rozen en aan het water toegevoegd bij het koken van eieren voor het *eierkrulen*

rozepolle de; rozenstruik

rozestruke de; rozenstruik

rozetanker et; bep. sieranker met roosachtige versiering (aan de voorkant van een gebouw)

rozethee de; rozenthee

rozetoeke, rozetakke de; rozentak

rozette de; rozette: bep. versiering op kleding

rozewaeter et; rozenwater

roziene z. *reziene*

rozig I bn. 1. een tintelend gevoel hebbend in de huid, vaak met slaperigheid 2. koortsig, roodachtig en evt. warm in het gezicht door koorts 3. last hebbend van winden

rozig II bn.; enigszins roze van kleur

rozinnig bn.; opgewonden, drukte makend, geneigd tot ruziën, vooral gezegd van kinderen, ook van kippen of andere dieren die uitgelaten doen

ru z. *rude*

rubberbaand de; rubberband

rubberdoppe de; elk der rubberen doppen die men bij het aardappelrooien om z'n vingertoppen heeft

rubberhaemer de; hamer met een kop van rubber
rubberkoegel de; rubberkogel
rubberleerze, robberleerze de; rubberlaars
rubberstel et; eenheid van tepelhouders
rubbervinger z. *vingersloefien*
ruben de; iemand die erg slordig is
rude, ru, ruui, ruj, rui, ruie, ruud de 1. in *in de rude* aan het ruien, in de ruitijd 2. schurft (bij mensen, dieren, uitslagbijschurft, schurftachtige uitslag)
ruden, rujjen, ruuien ww.; ruien (van vogels, honden, katten e.d.)
ruiderig bn. 1. schurftig, met schurft 2. (van de huid, van stoffen) enigszins ruw aan de oppervlakte, harig, schrijnend 3. met haaruitval, verharend, in de rui 4. enigszins aangetast, verformfaaid 5. (van aardappelen) met droge rot aan de oppervlakte, met aardappelschurft 6. met veel onkruid
ruiderighied de; schurft of begin daarvan
rudetied de; ruitijd
rudevoorn z. *rietvoorn*
rudezalve, ruudzalve, ruderzalve de; schurftzalf
ruft, rift et 1. vierkante flanellen doek, over de andere kleertjes van een baby geslagen (van de middel tot en met de voetjes) 2. onderste kussen in een wieg
rugelen z. *roegelen*
rugies mv., in *rugies zuken* klein aanleidingen zoeken (om ruzie te maken)
rui z. *rude*
ruiboot z. *roeiboot*
ruien ww. 1. opruien, stoken 2. z. *roeien, roeiken*
ruier de 1. opruier 2. koe die niet drachtig wordt en daardoor steeds weer naar de stier moet
ruil de 1. het ruilen, uitwisseling 2. keer dat men ruilt
ruilverkavelingskemmissie de; commissie ter voorbereiding en begeleiding van de uitvoering van een ruilverkaveling
ruilverkavelingslasten mv.; geldelijke lasten als gevolg van een ruilverkaveling
ruilverkavelingsweg de; weg aangelegd in het kader van een ruilverkaveling
ruj z. *rude*
rujjen z. *roeiken, ruden*
ruk z. *rok II*
rukken z. *rokken*
rul bn.; (van grond) rul, mul, los
rule, ruleren z. *rolle(n)*
rulewaegen de; rolwagen: 'loophek' op wielen waarmee kinderen kunnen leren lopen
rullerig bn.; (van brood) droog, kruimelig
rumen z. *roemen*
runderzalve de; bep. zalf ter bestrijding van de runderhorzel
runemiege de 1. urine van een ruïn 2. slechte koffie
Runen I et 1. plaatsnaam: Ruinen (Dr.); *et waopen van Runen* een snee van een mes in het gelaat (door vechten)
Runer bn.; van, m.b.t. *Runen*; *et Runer waopen* een mes
runestreek de; onverwachte gril, streek (zoals een ruïn die kan hebben, uithalen)
runniken ww.; (van paarden) aanhoudend een verlangend, hinnikend geluid maken, met name om het veulen te lokken of wanneer het paard dorst heeft en bijv. de emmer hoort rammelen (lager van toon en zachter dan het gewone hinniken)
rueren z. *reuren*
ruighied z. *roerighied*

ruske de; bep. wilde plant: rus

ruskebreiden ww.; vlechten, 'breien' met biezen van de rus

ruskegoed et; (verz.) biezen van de rus

ruskematten ww.; met russen *matten*, z. *matten* II

ruskepolle de; pol russen

russelen ww. 1. dooreenschudden, door elkaar gooien 2. ongedurig heen en weer bewegen

3. z. *ritselen*

rust, ruste de 1. toestand van uitrusten 2. het slapen 3. pauze in een sportwedstrijd 4. het gestorven zijn 5. situatie zonder hinderlijke drukte, lawaai 6. toestand waarin men vrij is van hinder, zorgen, stress, ongenoegen, ruzie enz. 7. rustgevende uitstraling, invloed 8. pauze in een muziekstuk

rusten ww. 1. uitrusten: door een uiltje te knappen 2. overlijden, in *rusten gaan*, ook in *Hi'j is rust* 3. rust hebben door de dood

rustig bn., bw. 1. rustig: rust hebbend 2. niet of nauwelijks in beweging, niet beweeglijk, bedaard 3. niet haastig, niet gejaagd, niet zenuwachtig 4. niet ongerust, met gemoedsrust, met innerlijke zekerheid 5. niet onregelmatig, gestaag, stabiel 6. ongestoord, zonder hinderlijke drukte 7. zich niet uitend over iets, niet reagerend 8. (van een bijenvolk) niet snel stekend 9. met stilte 10. (van muziek, beelden) niet erg lawaaiig, niet zo beweeglijk, niet druk, niet met veel contrast

rustigiesan bw.; rustigjes, op rustige wijze

rustplak de; rustplaats

rusttied de; rusttijd

rut I et 1. schorremorrie 2. flinke groep, meute 3. fijn afval, fijne resten (met name van planten)

rut II bn.; blut, niets meer over hebbend

rute de 1. glas in een raam, vensterruit 2. ruitvormige figuur, o.m. op speelkaarten als motief op kledingstof

rutegeer, rutergeer bn.; (van aardappelen) nog niet helemaal gaar

ruten I de 1. kaart met één of meer ruiten in het kaartspel 2. (mv.) alle kaarten met één of meer ruiten in het kaartspel

ruten II bn.; ruiten, van geruite stof

rutenaos de; ruitenaas

rutenboer de; ruitenboer

rutend bn.; geruit

rutenheer de; ruitenheer

rutenkaorte de; speelkaart van de soort ruiten

rutenkeuning de; ruitenkoning

rutens bn.; (van stoffen voor kleding enz.) geruit

rutenvrouw de; ruitenvrouw

ruter, ruiter de 1. paardrijder 2. elk der balken van het dak waarop de vorstpannen komen 3. hooiruiter 4. ruiter, bep. rek om bonen op te drogen

ruteraosie de; drukte

ruteren ww. 1. hooi op ruiters plaatsen 2. snel weg (moeten) gaan, zich terugtrekken

rutereren ww.; zich terugtrekken, ook sterker: maken dat men wegkomt

rutergeer z. *rutegeer*

ruterhuj, ruterhui et; ruterhooi

ruterig bn., bw. 1. begroeid met onkruid 2. bijna geheel kapot, versleten

ruterleerze de; laars van een ruiter

ruterpad et; ruterpad

ruterstok de; elk der stokken tussen hooiruiters waarop men hooi plaatst en waaruit een hooiruiter is opgebouwd

ruterweg de; ruiteweg

routespringer de; hetz. als *glaezewipper*, ook wel: bep. klein tolletje dat met de hand op gang werd gebracht

routespruier en var. de; ruitensproeier

rutetikker, glastikker de 1. instrumentje van een stuk stopverf met een speld; daaraan zat een draad met aan het uiteinde bijv. een knoop, waarmee men stiekem tegen ramen ketste 2. glazen knikker

rutewasken ww.; wassen van de ramen

rutewipper de; soort tol, hetz. als *glaezewipper*

rutewisser de; ruitenwisser (op auto's enz.)

rutienkitsen ww.; met een *rutetikker* stiekem, om te plagen, tegen ramen ketsen

rutientikken, rutiestikken ww.; stiekem bij anderen op het raam tikken (als spelletje, om te plagen)

ruties I et; bep. geruite stof, in *Brabants ruties*

ruties II bn.; (van kleding, stof voor kleding e.d.) ruiten, geruit

rutiesbroek de; broek van geruite stof

rutiesdoek de; doek van geruite stof

rutiesdrop, rutiesdrup et, de; kleine, ruitvormige, zoute dropjes

rutiesgoed et; geruite stof

rutieshaanddoek de; geruite handdoek

rutiesjurk de; jurk van geruite stof

rutiespepier et; ruitjespapier

rutieschrift et; ruitjesschrift

rutiesstof de; ruitjesgoed

rutiestikken z. *rutientikken*

rutje tw., nonsenswoord, in een bep. raadsel

rutteletut, in *an de rutteletut wezen* diarree hebben

ruttemetut z. *reutemeteut*

ruud, ruud- z. *rude(-)*

ruuf de; ruif

ruug, ruug- z. *roeg(-)*

ruui, ruui- z. *rude(-)*

ruulmes et; hetz. als *rolmes*

ruum z. *roem* I, III

ruumschoots z. *roemschoots*

ruumte, roemte de 1. waar iets of iemand zich bevindt, voortbeweegt 2. tussenruimte, afstand die zich ver uitstrekt, open deel 3. het vrije veld, uitgestrektheid, weinig beschutte plek op een vlakte 4. vertrek, plaats omgeven door wanden en een zolder 5. luchtruim, hemel, in *in de ruumte kletsen* onzin uitkramen, dingen zeggen waar men niets aan heeft 6. opheffing van benauwdheid op de borst 7. verlossing van een gevoel van beklemming

ruun de 1. ruïn 2. vrouw die erg sterk is

ruunenter de; éénjarige ruïn

ruur, ruur- z. *reur(-)*

ruut, rute, roet, rut et 1. bep. onkruid: knopkruid, vooral in *Smildiger ruut* 2. onkruid in het algemeen 3. z. *geruut*

ruuteide de; hetz. als *onkruuideide*

ruutrap et; schorremorrie, hetz. als *raprut*

ruw z. *rouw* II, *riw*

ruwen, rieuwen, riwwen ww. 1. enigszins staan trappelen: van koeien die bijna aan het kalven toe zijn, weeën krijgen (bij vee) 2. heen en weer bewegen, woelen 3. (schertsend; van

een zwangere vrouw) tekenen vertonen die op het begin van een bevalling wijzen 4. aanstalten maken (met iets) 6. ruw maken (van garen) 7. haastig bijeenbrengen 8. z. *rieven*
ruwerig, rieuwerig, riwwerig bn.; rillerig (door kou, koorts)
ruwgien, rieuwgien et; gezegd van iets dat bij elkaar hoort en toch niet bij elkaar past, met name inzake een kopje en een schoteltje, ook in *een attermaans rieuwgien*
ruwinge de; boerengereedschap, wagens, ploegen e.d.
ruws, riws bn.; huiverig, rillerig
ruwvoer z. *rauwvoer*
ruzel z. *reuzel*
ruzie, roezie de; ruzie, onenigheid
ruziemaeker de; ruziemaker
ruzieschoppen, ruziemaeken ww.; ruziën
ruziezuken en var. ww.; herriën, ruzie zoeken
ruziezucker, ruziezeuker de; iemand die voortdurend ruzie zoekt
ruzig z. *roezig*

S

sabbeldoek de; doek waarop kleine kinderen kunnen *sabbelen*
sabbelen, sabben, sjabbelen ww.; sabbelen, z. ook *sobben*
sacherijn, saggerijn de; chagrijnig iemand
sacherijnen, saggerijnen ww.; chagrijnig zijn, doen
sacherijnig, , sjacherijnig, saggerijnig bn.; chagrijnig
sacherijnighied de; het chagrijnig zijn
saemenhokken ww.; samenhokken: ongehuwd samenleven
saemenwarken ww.; samenwerken
saemheurighied de; saamhorigheid
safferaon en var. z. *sefraon*
sagobri'j de; sagopap
sakrement et; sacrament
Saks de; Saks, ook gebruikt als benaming voor een boerderij, d.i. van het hallenhuistype
Saksisch et, ook bn.; Saksisch, ook hetz. als *Nedersaksisch*, ook 'oostelijk Nederlands' genoemd, bijv. *een Saksische boerderi'je* van het hallenhuistype, zo ook in *de oolde Saksische plaats; de Saksische rooie* bep. aardappel
sallemallemosterdpot tw.; potverdrie
sallemander, sallemmaander de 1. bep. dier: salamander 2. salamanderkachel
salmejak, salmiak de; salmiak, salmiakdrop, salmiakpastille
salmejakdruppien et; salmiakpastille
salmejakkien, salmiakkien et; salmiakdropje, salmiakpastille
salpeterlappe de; lap met behulp waarvan men salpetert (bijenhouderij)
sanebok, sanenbok de; mannelijk exemplaar van de *sanegeite*
sanegeite, sanegeit, sanengeit, saunegeit de; bep. soort geit (wit, met 'balletjes' onder de hals)
sanen mv.; beide 'balletjes' aan de hals van een *sanegeite*
saneringsfoons et; fonds waaruit een boer een uitkering ontvangt na uitgekocht te zijn
sangen, sangend bn.; paars
sangenblauw bn.; paarsblauw
sannetorie, sannetorium et; sanatorium
sansieveria de; sanseveria

santemekliek, santemekriek, santemakliek, santemetriek, santematriek, santematree, sintemekliek, sintemetiek de; santenkraam, in *de hiele santemekliek* alle spullen, de hele boel, de hele santenkraam
santemekraom, santeakraom in *de hiele santemekraom* alle/het geheel aan spullen
saobel, sabel de 1. sabel 2. penis
saobelbienen, sabelbienen in *mit saobelbienen* met sabelbenen, bijv. *Die lopt mit saobelbienen*
saobelbienig bn.; sabelbenig, met sabelbenen
saobelbloeme de; lis
saobelen, sabelen ww. 1. houwen, hakken, vooral: met een sabel, vaak: slecht maaien 2. vallen, doen vallen, gooien 3. met grote stappen lopen, vreemd, met slingerende benen lopen
saom, saomen, saemen bw.; samen, gezamenlijk, met elkaar; de var. *saom* wordt gebruikt in verb. als *Goeienaovend saom*
Saotan de; Satan, de duivel, duivelse persoon
saotans bn.; satanisch
sap et 1. sap: in planten, vruchten 2. dropwater, nl. als middel tegen verkoudheid
sapiepen, sepiepen, sepiepe, pesiep, sepiepenpolle, sapiepenpolle, sepupen I de; lijsterbessenboom
sapiepen, sepiepen, sepupen II bn.; van het hout van de lijsterbes
sapiepenfluitien, sepiepenfluitien et; fluitje gemaakt uit een takje van de lijsterbes
sapiepenhooft, sepiepenhooft, sepupenhooft et; hout van de lijsterbes, de struiken, het geboomte bestaande uit één of meer lijsterbessenbomen
sapiepenlaene de; laan met lijsterbessen aan de kant
sappel, sabbel bn.; sappel, in *je sappel maeken* zich druk maken, zorgelijk zijn
sappelen, sabbelen ww.; sappelen: ploeteren, hard werken
sappelig bn.; gestaag druipend
sappen ww. 1. vocht vormen, sappig worden: van de stam, takken van bomen 2. erg nat, doorweekt zijn,
sapperdeflap tw.; sakkerloot
sapperdeju tw.; sakkerloot
sapperdekrakepit tw.; sakkerloot
sapperdekriek tw.; sakkerloot
sapperdemallemosterd tw.; sakkerloot
sapperdemikmak tw.; sakkerloot
sapperdonderju tw.; sakkerloot
sapperjandorie tw.; sakkerloot
sapperjeu tw.; sakkerloot
sapperloot tw.; sakkerloot
sappien et; water met daarin opgelost drop, ook: dropje
sappig bn.; sappig: vol sap
sapwaeter et; water met daarin opgelost drop of dropje
sarredelle en var. z. *serradella*
sarrieshut, sarrieshutte de; bep. hut waar belasting werd betaald
sas I, in *in zien sas* in z'n schik, naar z'n zin
sas II de; sassluis, waterkering bestaande uit twee deuren
saucijzeboltien et; saucijzenbroodje
sauskoeme; sauskom
saunegeit z. *sanageite*
schaad et 1. hoek, plek, gedeelte met schaduw waar het licht van de zon niet rechtstreeks

komt 2. donkere vorm op de grond als gevolg van schaduwwerking door een voorwerp, een persoon, een boom enz.

schaadkaant, schaadkaante de; schaduwzijde, kant waar de schaduw is

schaadplak et; schaduwplek

schaadpolle de; flinke struik of boom die schaduw geeft

schaaien ww. 1. anders zijn, in *Die schaaie d'r uut* is anders dan de anderen 2. bij elkaar passen 3. goeie nakomelingen verwekken 4. rondlopen, rondhangen

schaaiëren ww.; raar lopen, ook: een beetje slordig lopen

schaamp, schaamp- z. *schamp(-)*

schaande de 1. toestand waarbij men zich voor iedereen moet schamen 2. iets waarvoor men zich moet schamen, dat tot oneer strekt 3. jammerlijk iets, te betreuren toestand

schaandeboel de; schandalige toestand, met name gezegd van een huis waarin prostitutie wordt bedreven

schaandegeld et 1. geld waarvan de besteding achteraf valt te betreuren 2. soort afkoopsom betaald aan een meisje dat in verwachting was geraakt terwijl de man of diens ouders het kind niet wilden erkennen

schaandegoedkoop bn.; heel erg goedkoop

schaandekoop, schandekoop de 1. miskoop 2. koop waarbij veel te weinig is betaald

schaandelik, schandeliek bn., bw.; schandelijk

schaandepaol, schandepaol de; schandpaal

schaanderseren z. *schenneseren*

schaans de 1. schans 2. springschans

schaarm, scharm et 1. scherm: om te beschermen, te beschutten, aan het gezicht te onttrekken, ook: schut 2. beeldscherm 3. projectiescherm

schaarmman de; klein mannetje ter grootte van een speelgoedpop en gemaakt van elzenhout, dat, op een spil geplaatst, in de wind ronddraait en waarvan de armen draaiende bewegingen maken door de wind zodat een klepperend geluid ontstaat (gebruikt o.m. om mollen te verdrijven)

schaarp, scharp- z. *sharp(-)*

schaarve z. *scharve*

schaatshoelt et; schaatshout

schabbe de (z. ook *schobbe*); plank met aan weerskanten nog schors

schabben ww.; hard ploeteren

schabber- z. *schobber-*

schacht, schachte, schafte de 1. laarzenschacht 2. buis van een veer 3. onderdeel van het weefgetouw: kam 4. mijnschacht

schachtleerze de; knielaars

schaduwvoeg de; enigszins ruige voeg

schae, schae, scha, schade de 1. nadeel dat iemand ondervindt, verlies dat iemand moet incasseren 2. beschadiging, aantasting, waardevermindering door krachten van buiten

schaedelik, schaelik bn., bw. 1. nadelig, nadeel berokkenend 2. onvoordelig 3. teleurstellend, sneu 4. licht smalend 5. van de wijze van lachen: zonder dat duidelijk is waarom

schaeden ww.; schaden

schaederepot, schaderappot et; schaderapport

schaedevri'j bn.; schadevrij

schaefbaank de; werkbank om op te schaven

schaefmesiene de; schaafmachine

schaefplakke de; schaafwond

schaekbod et; schaakbord

schaekel de 1. schakel, schalm (van een ketting) 2. schakelnet (bep. visnet om grote vissen

mee te vangen, zoals snoeken)

schaekelaarmbaand de; uit schakels samengestelde armband

schaekelder de 1. schakelaar 2. iemand die schakelt

schaekelen ww.; schakelen (naar een andere versnelling)

schaekelklasse; schakelklas

schaeken ww.; schaken, het schaakspel spelen

schaeker de; schaker: schaakspeler

schaekklokke de; schaakklok

schaekrebriek de; schaakrubriek

schaekwedstried de; schaakwedstrijd

schaemel, schaemelig bn.; schamel: armelijk, armoedig, pover

schaemen ww.; schamen

schaemrood, schaemterood et; schaamrood

schaems bn., bw.; nogal verlegen, zich snel schamend

schaemte de 1. het zich schamen, gevoel van schaamte 2. zodanig gevoelsleven dat men in staat is zich ergens voor te schamen 3. schaamdelen

schaemzem bn., bw.; nogal verlegen, zich snel schamend

schaers bn.; schaars: weinig voorhanden

schaeselopen ww.; schaatsen

schaeteren z. *schatteren*

schaeterliester de; zanglijster

schaetse, schaese de; schaats, scheuvel

schaatsen, schaesen ww.; schaatsen

schaetserieden, schaetsrieden, schaeserieden, schaatserieden, schaserieden ww.; schaatsen

schaeve de 1. schaaf (voor houtbewerking) 2. kaasschaaf e.d. 3. enigszins bewerkte lat ter afdekking van de naad tussen kozijn en muur, schaaf 4. schuin kantje, vooral door schavende bewerking aangebracht

schaeven ww.; schaven, ook: door schuring e.d. z'n huid deels ontvellen

schaffen ww. 1. schaffen, in *raad schaffen* goede raad aandragen, tot een oplossing brengen 2. opdissen, in *eten wat de pot schaft* dat eten wat voorhanden is

schafte z. *schacht*

schafftfluite de; fabrieksfluit

schalkien et; kettingschalm

schalle de 1. schakel, kettingschalm 2. z. *schelle*

schallen ww. 1. schallen 2. korter maken door één of meer kettingringen weg te nemen uit een ketting

schalling z. *schelling*

schalm de 1. schakel, kettingschalm 2. afgesneden uiteinde van een gebogen spijl in een rotanstoel

schalter, schalter de; schalter

schalterbulte de; verhoging, hoogte van schalter

schalterig bn.; (als) met schalter

schalterpolle de; pol gras op schalter

schammel, schaemel de 1. bep. schraag: zaagbok 2. melkstoeltje 3. driepoot waarop de wastobbe staat 4. schraag in het algemeen 5. draaibare draagbalk van het onderstel aan de voorkant van een boerenwagen 6. twee stijlen met bijbehorend balkwerk van een klokkenstoel 7. arm, verbindingsstuk tussen pomp en zwengel waarop de zwengel draait 8. bep. hefwerktuig met draaibare rol in de vorm van een boomstam waarop balken e.d.

kwamen te liggen die van een schip werden getrokken 9. stellage boven een waterput: met een rol en een haak voor de putemmer

schampen, schaampen ww.; schampen: langs, tegen iets stoten en schuren (vaak: en daarbij beschadigen of beschadigd worden, een schaafwond (doen) oplopen e.d

schamper, schamperd I de; flinke, maar door afglijden, afstuiten niet zo zware klap, flinke of lichte beschadiging daarbij

schamper, schaamper II bn., bw.; schamper

schandaol et 1. schandelijke handeling, schandelijk gedrag 2. aanstoot, ergernis

schande- z. *schaande-*, *schenne-*

schaoderig bn.; hetz. als *nakkerig*

schaol de 1. schaal: verhouding met de werkelijkheid van een landkaart, plattegrond, bouwtekening enz. 2. schaal aanduiding op een landkaart, thermometerschaal e.d.

schaoldeel et; hetz. als *schaole*, bet. 4

schaole de 1. schaal: om gerechten in te bewaren of in op te dienen 2. eierdop (als geheel: *doppe* is gebruikelijker) 3. schaal: als onderdeel van een balans of weegschaal, ook: weegschaal 4. uit een boom gezaagde maar aan de zijanten niet bewerkte plank 5. (mv.) lichaam

schaolplaanke de; uit een niet ontschorste boom gezaagde plank die aan de zijanten niet bewerkt is

schaop et 1. bekend dier: schaap 2. hulpeloos, meelijwekkend, onnozel kind, ook wel van een volwassene

schaope-aekertien et; bep. emmertje waarmee men een schaap melkt

schaope-oge et 1. oog van een schaap, vooral: groot, bol oog 2. dikke regendruppel die in het water valt

schaopebek de; bek waarvan het bovenste deel lang is in verhouding met de onderkaak

schaopebelle de 1. bel om de hals van een schaap 2. dorpsklok van *De Fochtel*

schaopebingel de; schapenbel

schaopebleute z. *bleute*

schaopebloeme de; schapenbloem: madeliefje

schaopebotter de; schapenboter

schaopediek de; weg waar schapen langs worden gedreven

schaopedobbe de; *dobbe*, grote kuil in de grond waarin men schapen waste, nu nog alleen terreinnaam voor een hooggelegen *dobbe* onder *Else*

schaopedong de; schapenmest

schaopedriever de; schaapherder, scheper

schaopedrift de; zandweg waarlangs de schapen werden gedreven

schaopedruppien et; keutel van een schaap

schaopefokkeri'je de; schapenfokkerij

schaopegaas, schaopegaes et; grof gaas, vooral gebruikt voor het afgazen van terrein waarop men schapen laat lopen

schaopegries I et; zelf gesponnen, wollen garen (van grijsbruine kleur)

schaopegries II bn.; van *schaopegries* I

schaopegrös et; schapengras

schaopehalsbaand de; halsband voor een schaap

schaopehoeke de; stukje land speciaal bestemd om schapen in te laten lopen

schaopehoolder de; iemand die schapen houdt

schaopehuden ww.; hoeden van schapen

schaopejister de; afgesloten ruimte in een wei waar men de schapen melkt

schaopejon et; jong van een schaap

schaopejonge z. *schepersjonge*

schaopekaampe de; stuk land waarop men regelmatig schapen heeft lopen
schaopekaonen mv.; schapenkeutels
schaopeketten, schaopeketting et, de; ketting waarmee men een schaap vastzet
schaopekeze de; kaas van schapenmelk
schaopeklokkien et; blauwe gentiaan
schaopekni'je de; ietwat misvormde knie
schaopekoolde de; kou die men naar de volksmond steeds enkele dagen heeft in de tijd van het scheren van de schapen
schaopekop, schaopskop de 1. kop van een schaap 2. onwijs, uiterst dom, onnozel iemand, goedge maar enigszins domme persoon met bolle ogen 3. bep. appel die aan de kop van een schaap doet denken 4. bep. tuinplant
schaopekut de; uitwendig geslachtsdeel van een vrouwelijk schaap
schaopelaand et; land, wei waar schapen lopen
schaopemaoltien et; geringe hoeveelheid melk die een koe geeft
schaopemark, schaopemaat de; schapenmarkt
schaopemelkersaeker de; akker, emmer waarmee men schapen melkt
schaopemelkpottien et; pot waarin men de melk opvangt bij 't melken van schapen
schaopemes, schaopemest de; schapenmest
schaopepeinsien et; schapenwolkje
schaopeprut de; uitwendig geslachtsdeel van een vrouwelijk schaap
schaoperam de; mannelijk schaap
schaoperiepe, schaoperip de; ruif voor schapen
schaoperuud de; schurft bij schapen
schaopeschere de; schapenschaar
schaopeschurft de; schurft bij schapen
schaopeslaachten ww.; slachten van schapen
schaopesoepe de; karnemelk van schapenmelk
schaopestat de; schapenstaart
schaopestek et; (los) hek(werk), staketsel waarmee men bep. vee bijeenhield
schaopestikke de; pin in de grond waaraan men een schaap vastzet
schaopetieke de; teek die op schapen leeft
schaopetonge de; schapentong
schaopetule de; melkstoeltje waarop men zit als men een schaap melkt
schaopevleis, schaopvleis et; schapenvlees
schaopevluus et; schapenvacht, vlies wol van een schaap
schaopewaskersdobbe de, hetz. als *schaopedobbe*
schaopewolkien et; schapenwolkje
schaopeziepe de; bep. niet zo compacte zeep, gemaakt uit lanoline
schaophuder, schaopehuder, schaophedder, schaopehedder, schaopshedder de; schaapherder, scheper
schaopig bn.; (van stukken land) met te veel eitjes van de maagdarmworm als gevolg van de mest van schapen, waardoor grazende dieren besmet kunnen raken
schaopmelkersemmertien, schaopmelkemmertien, schaopmelksemmertien et; speciaal emmertje voor het melken van de schapen
schaopmelkerskruke de; soort pannetje met één oor waarin de melk kwam wanneer men een schaap molk
schaopmelkerspottien, schaopmelkerspannegien et; niet zo hoge maar wel tamelijk wijde pot van een paar liter inhoud, gebruikt om de schapen mee te melken
schaopskleren mv.; schaapskleren, in de verb. *een wolf in schaopskleren*
schaoptellen ww.; tellen van schapen; vooral: schaapjes tellen om in slaap te komen

schaore, schore, schare de; schare: grote groep mensen of dieren
schaoren, schoren, scharen ww. 1. scharen: zich bij, in een aantal mensen opstellen 2. scharen: van motorvoertuigen met een aanhanger e.d.
schaors, schaars bw., bn.; schaars: gering in aantal of hoeveelheid
schaorte, schaote de; grote scherf
schaote de; afwijking van het gewone
schaoten ww.; mankeren, ontbreken
schaoterig bn.; beschadigd
schappelik bn., bw. 1. redelijk, niet overdreven 2. redelijk in de omgang
scharm, scharm- z. *schaarm(-)*
scharmeseren, schermeseren ww.; rondscharrelen
scharminkel, scherminkel, schraminkel, schreminkel et, de; scharminkel, mager mens of dier, ook wel gezegd van sommige oude, er slecht uitziende voorwerpen
scharmutseling de; schermutseling
scharnier, scharniere z. *schenier*
scharp, schaarp I et 1. grit, nl. als aanvulling op het kippenvoer 2. scherpe deeltjes die in de maag van vee terecht kunnen komen 3. ijzeren punten om onder de hoefijzers van paarden te monteren (tegen gladheid) 4. scherp van een geweer e.d.
scharp, schaarp II bn. 1. scherp, goed geslepen, gemakkelijk snijdend, vlot insnijdend 2. spits, fijn, smal en spits toelopend 3. hard en puntig, onzacht aanvoelend 4. met het vermogen om te doden of verwondingen toe te brengen, in verb. als *scharpe petronen* 5. scherp prikkelend voor de zintuigen, bijtend, snijdend, priemend 6. helder van geest, tot in kleine details met goed begrip of zich goed uitdrukking, met fijn onderscheidingsvermogen 7. oplettend om meteen te kunnen doen, klaar om te reageren, gereed voor directe werking 8. puntig, vinnig, bijtend uitgedrukt 9. nauwkeurig te onderscheiden 10. met geringe winstmarge en daardoor concurrerend
scharpbak de; bak met grit (als kippenvoer)
scharpbesneden bn.; met duidelijke gelaatstrekken
scharpen ww.; scherpen: scherp maken, slijpen, wetten
Scharpenzeel, Scharpenziel en var. et; plaatsnaam: Scherpenzeel, west. van *Wolvege*, nabij Kuinre
scharpighied, schaarpighied de; het scherp zijn
scharppunts bn.; met scherpe punt(en), m.n. gezegd van *proppen* onder hoefijzers
scharpte, schaarpde de; scharpte, het scherp zijn
scharrel de 1. in *an de scharrel* op vrijersvoeten 2. in *an de scharrel* lett. aan het lopen, vooral: op pad, ervandoor, even weg 3. meisje of vrouw waar men een (nog) niet zo serieuze verkering mee heeft, ook wel gezegd van een dito man/jongen 4. (verkl.) nog niet zo serieuze verkering 5. bekken, lies
scharreld, scharrels bw.; met de benen uit elkaar, wijdbeens
scharrelder, scharreler de 1. iemand die zich slecht of moeizaam voortbeweegt 2. iemand die de kost verdient met onregelde handel, tweedehands of tweederangs koopwaar
scharrelderij'je, scharreleri'je de; nog niet zo vaste verkering
scharrelen ww. 1. scharrelen: van kippen 2. onderzoekend, met tastende, rommelende bewegingen proberen te vinden 3. bezig zijn en zich daarbij steeds verplaatsen, in de weer zijn 4. zich moeizaam of onbeholpen lopend voortbewegen, met kleine bewegingen lopen 5. langs de huizen gaan met koopwaar om te verkopen, kleinhandel bedrijven 6. losse, nog niet zo serieuze verkering hebben 7. zich flink inspannen om het werk af te krijgen, om iets te bereiken enz. 8. moeite doen om rond te komen, sappelen, zich erg inspannen om aan de kost te komen, om z'n financiële positie te verbeteren, om het doel te bereiken 9. wijdbeens zijn,

wijdbeens lopen 10. bijeenbrengen, verzamelen, in het bijzonder: geld verdienen door te werken 11. wel loslopen, redelijk gaan, in antwoord op vragen naar de situatie
scharrelgat de; iemand die snel loopt met kleine pasjes
scharrelhakke de 1. iemand die slecht loopt of schaatst 2. kleine, beginnende keuterboer
scharrelhakken ww.; slecht schaatsen
scharrelkiepe de; scharrelkip
scharrelkont, scharrelkonte de; iemand die vreemd, slecht loopt
scharrelring de; ring die men draagt als teken dat men verkering heeft, i.t.t. een verlovingsring
scharreltied de; tijd, periode dat men losse verkering heeft of zoekt, op vrijage uit is
scharreltien et; iemand met wie men scharrelt (bet. 6)
scharve, schaarve de; scherf
schasseren z. *schenneseren*
schatekster de; vlaamse gaai
schatgreven ww.; schatgraven
schatliester de 1. kramsvogel 2. koperwiek
schatriek bn.; schatrijk
schatter de 1. iemand die schat, die een schatting maakt, vooral taxateur: met name van paarden en koeien en voor het Rijk 2. kramsvogel
schatteren, schaeteren, schetteren ww. 1. schateren, luidkeels lachen 2. (van eksters) klappen; ook wel van andere vogels: een kwetterend geluid voortbrengen 3. z. *schetteren*
schattingskemmissie de; bep. commissie voor de vaststelling van inkomstenbelasting en successierechten
schatvat et; bep. vat waarmee men een inhoud van $\frac{1}{4}$ mud kan afmeten
schede de 1. schede: van een vrouw 2. z. *schie*
schedel de 1. deel van het hoofd: schedel 2. bovenste deel van een luidklok
schee z. *schie*
scheef z. *schieve* II
scheef- z. *schief-*
scheel I et 1. gebrek, mankement, het mankeren 2. enige gelijkenis
scheel II de; verschil tussen de prijs en wat men biedt
scheel, schil III bn., bw. 1. scheel: van ogen, m.b.t. personen 2. hetz. als *schelf* II
scheelmikken ww.; een beetje scheel zien
Scheene de; naam van een bekend water tussen *Lende* en *Kuunder* in *West-Stellingwarf*
scheepjesschelling de; scheepjesschelling, later dikwijls gebruikt als knoop
scheerapperaot et; scheerapparaat
scheerbakkien et; scheerbakje
scheerbaos de; barbier, kapper
scheerbroes et; schuim dat ontstaat bij het inzepen voor het scheren
scheerderi'je de; scheergerei
scheerdersdag de; dag die de kapper speciaal beschikbaar houdt om te scheren (met name zaterdag)
scheedraod de; scheedraad (bij weven)
scheergaoren et; scheergaren (bij weven)
scheergat et; gat waardoor het pennetje steekt dat de beide delen van de schaar bijeenhoudt
scheerkoemegien et; scheerkom
scheerlaoge, scheerlaog de; in de lengterichting gelegde laag schoven enz. op een wagen, afgewisseld met lagen in de breedte
scheerlappe de; scheerdoek
scheerlatte de; bep. lat door timmerlieden gebruikt om tegels recht te zetten, leggen

scheerliende, scheerliene de; scheerlijn
scheermesstomp zn.; spelletje van het schoolplein: soort tikkertje met uiteindelijk een lange rij 'vangers'
scheerraem et; raam: van een weeftoestel
scheerschoem et; hetz. als *scheerbroes*
scheerselon de; scheersalon
scheerste de; schaarste, gebrek aan voedsel, allerlei benodigdheden
scheerstien de; scheersteen
scheerturf de; scheerturf: lange turf, zodanig gelegd dat het uit de hoop of uit de lading schieten wordt voorkomen
scheervloei et; vloei dat men op scheerwondjes deed
scheerwaeter et; scheerwater
scheerweide de; scheerweide, in *in de scheerweide hebben* met meerdere eigenaren doen grazen in gemeenschappelijke weide
scheerwinkel de; kapperszaak
scheerwolle, scheerwol de; scheerwol
scheerziepe, scheerzeep de; scheerzeep
scheet de 1. scheet, wind 2. geringe hoeveelheid 3. flinke hoeveelheid drank
scheetbosshop de; kleine boodschap die men als gelegenheid aangrijpt om naar iemand toe te gaan
scheets, schiets bn., bw. 1. (van de wijze van lachen, kijken) enigszins vals, niet voluit, ingehouden en smalend 2. in *een scheetse bosshop*: een onbelangrijke reden om naar iemand toe te gaan
scheevore z. *grösschee*
scheiding, scheidinge, scheid, schieringe de 1. het scheiden 2. haarscheiding 3. echtscheiding 4. lijn die percelen scheidt, die het midden vormt van een weg, een sloot enz. 5. elk der beide kanten van een sloot, greppel
scheidingebult, scheidingebulte de; hoop grond, plaggen ter markering van een perceelsgrens
scheidingsgröppe, scheidsgroeppe de; greppel ter markering van een grens, met name tussen percelen land
scheidingsloot, scheidslot, scheisloot de; sloot ter afscheiding
scheidingsstien de; steen geplaatst ter markering van een grens, met name tussen percelen, ook: steen aangebracht ter markering van een provinciegrens, o.m. tussen *Frieslaand* en *Overiessel*
scheinen z. *schennen*
scheistien de; flinke keisteen ter markering van een grens, met name tussen twee percelen land
schel bn., bw. 1. schel van geluid 2. scherp, sterk van licht
schelbakkien et; hetz. als *eerpelscheldersbakkien*
schelderskörfien et; hetz. als *eerpelschelderskörfien*
scheldersmessien et; hetz. als *eerpelscheldersmes*
schele de 1. iemand die scheel kijkt 2. schele pos (kleine roofvis)
schelen z. *schillen*
schelf I de; schelf: voor hooi, stro enz.
schelf II bn., bw.; scheef lopend, staand, scheluw, d.i. scheef in het verband zittend
schelhooft et 1. houtblok waar de eiken op worden geklopt bij het eekschillen 2. af te schillen of afgeschild hout
schelig bn., bw.; een beetje scheel, loens
scheling de; gebrek, ziekte

schelle, schalle de 1. schil (van bep. vruchten), schors 2. (bij vergelijking) de buitenkant van een mens 3. deurbel, deurschel 4. fietsbel of klein belletje anderszins 5. (vaak verkl.) walmvanger, d.i. minder plat van vorm dan een *blaekertien* 6. hetz. als *lelle*, bet. 1, ook oorlel bij pluimvee

schellebakkien et; hetz. als *eerpelscheldersbakkien*

schellebos de; bos bestemd voor het eikschillen

schellegies bw.; heel licht, met de dikte van een schil, bijv. *schellegies ommeploegen*

schellemes, schelmes et 1. schilmes: voor het schillen van de (boom) schors 2.

aardappelschilmesje

schellen I ww. 1. schelden, met woorden tekeergaan 2. schillen, geschild worden 3. licht, ondiep ploegen

schellen II ww. 1. aanbellen 2. opbellen, telefoneren

schellendewieze bw.; bij wijze van uitschelden

scheller de 1. iemand die *schelt* 2. de eigenlijke eikschiller

schellescheppe, schelscheppe, schelschoppe de; soort spade in de vorm van een stuk ijzer met platte bek waarmee men de schors van bomen haalt, schilschop

schellig bn. 1. niet recht, scheef 2. hetz. als *rattelschellig*

schelling, schalling, schilling de; schelling, muntstuk ter waarde van dertig cent

schellings bn.; ter waarde van een schelling

schellinkien et; hetz. als *schelle*, bet. 5

schelmen ww.; gemeen spelen bij een kinderspelletje

schelmes z. *schellemes*

schelms bn., bw.; schelmachtig, guitig, snaaks

schelnaeme de; benaming om iemand mee uit te schelden, ook: bijnaam

schelpегruis et; schelpgruis

schelploeg de; bep. ploeg waarmee men ondiep ploegt, schilploeg

schelvinke, schillevink de; de gewone vink

schelvisoge et; oog (als) van een schelvis

schelwoord et; scheldwoord

schemer, schemer- z. *schiemer(-)*

schempen ww.; var. van *schimpen*

schemp- z. *schimp-*

schenderi'je de; plekken van beschadiging

schene, schiene de; scheen (van een been)

schenebonke de; scheenbeen

schenebot et; scheenbeen

schenier, scheniєre, scharnier, scharniere de, et; scharnier

schenk- z. *schink-*

schennen, scheinen ww. 1. aantasten van de huid, verwonden 2. beschadigen 3. belasten

schennerig bn.; enigszins geschonden, beschadigd

schenneseren, schendeseren, schendeleseren, schennelieseren, schenneleseren,

schennelseren, schenseseren, schendelseren, schenseren, schennieseren, schendieseren,

schendaseren, schenderseren, schendalieseren, schanderseren, schandeleseren,

schandeseren, schanseren, schasseren, scheseren, schaanderseren, beschendieseren,

beschenneleseren, beschendeleseren ww.; schandaliseren: flink of licht beschadigen

schepblik et; schepvat

schepel de 1. inhoudsmaat: schepel (hoeveelheid afhankelijk van het te wegen gewicht van aardappels, graan enz.) 2. hetz. als *schepelskörf* 3. bep. oppervlakte land

schepelskörf, schepelkörf, schepelmaande, schepelsmaand, schepersmaande de; hoge

korf vooral bedoeld om aardappelen in te doen, met de inhoud/het gewicht van een *schepel*

schepemmer de; emmer waarmee water (gier, of vloeistof anderszins) wordt geput, geschept

scheper de; schaapherder

schepersjonge, schaopejonge de; jongen die schapen hoedt

schepersschoppe de; herdersstok: met schopje, om een kluit mee op te werpen

schepkörf de; schepkorf

scheppe de 1. schep: bep. gereedschap om mee te scheppen, ook schop waarmee men graaft, zand verplaatst enz. 2. de hoeveelheid van een schep

scheppegruus et; kleine blauwe spijkertjes

scheppen I ww. 1. scheppen, uit het niets creëren 2. vormen, weten voort te brengen

scheppen II ww. 1. met een schop, emmer e.d. uit of van iets nemen; *Die het de oren op scheppen staon* luistert stiekem af 2. (op)vangen van een zwerm bijen m.b.v. een schepkorf 3. (bij paarden) scheppende bewegingen maken, d.w.z. met de voorpoten 'naar buiten' bewegen, bijv. *Dat peerd schept nogal wat*

schepper, schrepper de 1. schepper, iemand die iets creëert, in het bijzonder: God 2. in *(de) schepper en schriever* degene waar het allemaal om draait, die het voor het zeggen heeft, alles regelt 3. degene die iets schept

scheppestok de; steel van een *scheppe*

schere de 1. schaar (waarmee men knipt) 2. ploegschaar, kouter 3. hetz. als *scheermesstomp* 4. het verband van *keerstokken*

scheren, scherens I mv.; bep. plant: scheren, krabbescheer

scheren II ww. 1. knippen: van het hoofdhaar, all. in de verb. *over ien(e) kam scheren* (fig.) 2. door scheren de baardharen e.d.. van de huid verwijderen 3. (inzake dieren) het haar kort knippen, scheren 4. kort en gelijkmatig afknippen, in verb. als *et grös scheren* 5. rakelings langs iets gaan 6. snel bewegend gaan, schieten 7. spannen: met touw, lijnen e.d. 8. gespannen zijn: van touw, draad e.d. 9. met de *scheretrekker* krabbescheer verwijderen

scheresliepen ww.; slijpen van scharen

scheresliepersgerei et; gereedschap van de scharenslijp

schereslieperskarre, schereslieperskaore de kar van de scharenslijper

schereslieperskoffie de; slechte koffie

scheresliepersstien de; slijpsteen van een scharenslijp, waarop men scharen slijpt

scheresliepersvolk et; mensen die van hun beroep scharenslijp zijn

scheretrekken ww.; uit het water trekken van krabbescheer, hetz. als *scheren*

scheretrekker de; houten tang waarmee men *scheren* wegtrekt

schering de 1. ketting: inzake weven, nl. de lengtedraden 2. schuine lat als verbindend deel in een hek 3. (verz.) krabbescheer

scheringdraad de; scheringdraad (in weefsel)

schermeseren z. *scharmeseren*

schermiel z. *schremiel*

scherminkel z. *scharminkel*

scheseren z. *schenneseren*

scheterig z. *schierterig*

scheteklapper de; eigenaardig iemand

schets de 1. schets: globale tekening, schildering e.d. 2. identificatietekening van een rund 3. kort toneelstukje 4. beknopt overzicht

schetteren, schatteren ww. 1. schetteren, een schel, herhaald geluid maken 2. luid en schel praten, luid, schel en evt. hoog zingen 3. z. *schatteren*

scheuke- z. *schuke-*

scheukelen, schukelen ww.; onrustig heen en weer schuiven

scheukpaol z. *schuukpaol*

scheurder, scheurderd de; iemand die heel hard werkt, geweldig z'n best doet om dingen

verder te krijgen

scheurderig bn.; met scheuren, geneigd tot scheuren

scheure de 1. barst, spleet 2. vaneengereten plek in kledingstof, papier enz.

scheuren ww. 1. door te trekken, te slaan, een onhandige beweging te maken een spleet, scheur doen ontstaan 2. door trekken in stukken scheuren, verscheuren 3. één of meer barsten, scheuren krijgen 4. hard trekken, op ruwe wijze trekken 5. zeer hard werken 6. voor de eerste keer ploegen, vooral: van weiland tot bouwland 7. veel te hard rijden met een voertuig, vooral: in zake een auto, motor 8. (van felle pijn) op trekkende, heen en weer schietende wijze voelen

scheuriez et; bromfiets

scheuring de; scheuren, het krijgen van één of meer scheuren

scheurkelender, scheurklinder, scheurkelinder de; scheurkalender

scheurplicht de; verplichting voor boeren om weiland te scheuren, tot bouwland te maken

scheurwolf de; iemand die erg hard werkt

scheurwattel de; ridderzuring

scheusel de; op en neer te schuiven schot aan een mestwagen, een wagen voor het vervoer van varkens e.d.

scheut, scheute de 1. scheut: van vloeistof 2. duidelijke, vaak nogal plotselinge groei in de lengte 3. in *op scheut wezen* flink vorderen 4. loot, uitspruitel 5. pijnscheut 6. windvlaag, rukwind

scheutel de 1. stevige plank ter ondersteuning onder de bodem van de wagen 2. schuif, schot: op en neer te bewegen tussen twee balkjes, ter afsluiting van met name de mestbak 3. schietschop van bakkers 4. grendel

scheuteling de; bep. soort big

scheutig bn., bw. 1. flink uit de kluiten gewassen, rijzig 2. vrijgevig, royaal

scheuvel, scheugel, schuvel de 1. schaats 2. balk waarop een bep. soort ploeg voortglijdt en steunt (zoals elk der ribben van een slee) 3. in *een dikke scheuvel* een dikke vrouw

scheuvelen ww.; schaatsen

scheuvelingstouw et; bep. ruig soort touw

scheuveljaeger de; schaatser

scheuvellopen, scheuvelrieden ww.; schaatsen

scheuvelloper de; schaatser; *een vremde scheuvelloper* een eigenaardige persoon

scheve z. *schieve* II

schevel de 1. persoon, in bep. verb., bijv. *een rieke schevel* rijkaard 2. been 3. zeer oud dier, vooral: koe, paard

schevot et 1. schavot: voor het uitvoeren van lijfstraffen, met name de doodstraf 2. verhoogd podium, vooral: erepodium

schibbe de 1. schilfer, klein schijfje, dun plakje 2. magere, dunne koe of persoon

schibbig bn.; met slijtage aan de naad van de stof

schicht de; snelle lichtstraal, bliksemstraal

schichtig, schiftig bn., bw.; schrikachtig, vreesachtig

schie, scree, schede de 1. breischede, ook gebruikt om de pennen bij het breien op te laten rusten 2. messchede, foedraal voor een sabel e.d. 3. spie (aan een wagenas)

schiebaand de; riem om het middel waarachter het breihout werd gestoken

Schiedammer I de 1. iemand uit Schiedam 2. (met kleine letter) glaasje van bep. jenever: schiedammer

Schiedammer II, bn.; van, m.b.t. *Schiedam*, vooral in *Schiedammer nat* bep. jenever: schiedammer

schiefdraoderig bn.; met niet rechte, scheve draad, vezel, gezegd van o.m. bonen, hout

schiefeide en var. z. *schieve-eide*

schiefel, schufel de; botsplintertje bij de knie van het paard
schiefhoekig bn.; scheve hoeken hebbend
schiefkouter et; schijfvormig kouter (aan een ploeg)
schiefmelker de; koe die *schiefmelkt*, *onkaant* is
schiefmelkt bn.; hetz. als *onkaant*, bet. 1
schiefmes et; schijfvormig kouter aan een ploeg
schielegien et; bep. houtje gebruikt bij het maken van netten
schielik, schielk bw.; binnenkort
schiemer, schemer de, et; schemer, halfduister, schemering
schiemeraovend, schiemeringaovend, schemeraovend de; schemeravond, de toestand waarbij het aan het begin van de avond schemert
schiemeraovendachtig bn. 1. schemerachtig: als bij schemeravond 2. smerig
schiemeren, schemeren ww. 1. schemeren, schemerachtig zijn 2. in de schemer zitten
schiemerig, schemerig bn.; schemerig
schiemering de; schemering
schiemerlaampe, schemerlaampe de; schemerlamp
schiemerlochien et; schemerlampje
schien, schijn de 1. lichtschijnsel 2. glans 3. glimp, kortstondig beeld dat men van iets krijgt 4. bedriegelijk beeld (van iets, iemand, een zaak), bijv. *de schien opholen* blijven voorwenden, de indruk blijven wekken 5. indruk die op iets wijst, in verb. als *Et het d'r alle schien van* het lijkt er sterk op 6. in *gien schien/schijn van kaans* geen enkele kans
schienber bn.; schijnbaar, klaarblijkelijk
schienbien, scheenbien et; scheenbeen
schiederig bn.; met roos
schiene z. *schene*
schienen ww. 1. licht geven 2. als licht doordringen, zich als licht vertonen 3. licht werpen, stralen 4. een bep. glans geven, bijv. *uut 'n blauwens schienen* een blauwe glans hebben 5. de indruk geven
schienlik bw.; wellicht, waarschijnlijk
schienzel et; schijnsel, licht
schientien et; zeer geringe hoeveelheid
schienvat et; lantaarn
schienwarper, schienwaarper de; schijnwerper
schier bn., bw. 1. (van eieren) onbevucht, ook wel: bebroed en daardoor niet meer eetbaar, bebroed maar niet uitgekomen 2. grijsachtig, witachtig grijs, grijswit 3. (van grond) te fijn, zonder samenhang en daarbij onvruchtbaar 4. net, knap, heel acceptabel 5. nogal mager, nogal lang en dun 6. vet (met name van paling) 7. bijna 8. puur, onbedorven, bijv. *schier ketoen* puur, niet van motieven voorzien
schieraol, schieraole de; schieraal
schieringe z. *scheiding*
schiet, schiete de, et 1. poep, stront 2. schijterij, in *an de schiet* 3. lak, in *schiet hebben an*
schiet-; als eerste woorddeel vaak: klein, nietig, bijv. *schietaende*
schiet-in-de-broek de; bangerik
schiet-in-de-buse de; bangerik
schietaentien, schientien, schieteintien et; kort stukje, korte afstand
schietbaene de; schietbaan
schietbenauwd z. *schietendbenauwd*
schietbetien et; zeer weinig
schietbosschop de; kleine boodschap die men doet, vooral: als voorwendsel om er even uit te kunnen, om met iemand een praatje te maken, om van iemand iets gewaar te worden

schietbult de; mesthoop

schietbultien et; erg kleine hoop die ergens ligt

schietdeuze de; wc

schietding et; klein ding, nietig ding van weinig waarde, kleine persoon (vooral gezegd van een vrouw of meisje)

schietdoek de; poepluier

schietebedde et; lett.: bed waarin iemand z'n behoeften heeft gedaan, in fig. verband: *van een pissebedde op een schietebedde* van de regen in de drup

schietebroek de 1. bange manspersoon 2. gebruikt als troetelnaam

schietehuj et; slecht hooi, in *Mietehuj is schietehui*

schietejong et; eigenwijs iemand

schietekster de; bangerik

schieteldoek de; luier

schieten I ww. 1. met een snelle beweging, flitsend gaan 2. zich plotseling voordoen (van stoffen, pijn, emoties, gewaarwordingen e.d.) 3. in *schieten laoten* laten schieten 4. plotseling in de genoemde toestand komen, zichtbaar in een andere toestand geraken 5. wortels vormen, in *wottel schieten* 6. flink groeien flinke aren vormen, vooral: een goede oogst geven 7. (van personen, dieren, planten) nogal snel in de lengte groeien 8. vorderen naar een bep. tijd, een bep. periode 9. grenzen aan 10. afschieten: van een pijl, een vuurwapen e.d. 11. op iets of iemand schieten met een vuurwapen, een pijl en boog enz. 12. verwerven door met een geweer e.d. te schieten 13. door werpen, raken: met projectielen, met een geweer enz. in de uitgedrukte toestand brengen 14. gooien, werpen (ook bij spelletjes) 15. (bij balspelen) hard trappen, flink gooien om te scoren 16. door hebben, in de gaten hebben, begrijpen 17. in *geld schieten* voorschieten, lenen

schieten II ww.; schijten, kakken

schietendbenauwd, schietensbenauwd, schietenbenauwd, schietebenauwd,

schietbenauwd, schietendebenauwd bn.; erg bang

schierter I de 1. iemand die schiet (z. *schieten* I, in div. bet.) 2. knikker waarmee men schiet, soms: glazen knikker groter dan de andere, of ijzeren kogeltje 3. schietschop (van een bakker), z. ook *scheutel* 4. te vroeg uitlopende en zaadvormende plant: in geval van kool, bieten enz.

schierter, schieterd, schijter, schijterd II de 1. persoon die/dier dat schijt, z. *schieten* II; vooral: van een koe 2. (als negatieve aanduiding) persoon 3. bangerik 4. armetierig beest, vooral van vee gezegd

schierteri'je I de; het *schieten* I, in diverse bet.

schierteri'je II de 1. uitwerpselen van mens of dier 2. het schijten, vooral inzake diarree, in *an de schierteri'je* diarree (hebbend)

schierterig, scheterig bn., bw. 1. pips, bleek, ietwat ziekelijk 2. bang van aard, bangelijk 3. nogal klein van stuk, armetierig 4. met diarree 5. winden latend

schieteveniend de; bang iemand

schietfebriek de; wc

schiethakke de 1. winterhiel 2. zere, vaak enigszins open hak door wrijving, vooral: bij het schaatsen 3. schijthak bij paarden of koeien 4. lastige, eigenwijze persoon

schiethakken ww 1. zich terugtrekken 2. sterven

schiethoeke de; klein stukje land

schiethummel de; klein kind

schiethuus et 1. (vaak ruw) wc, voorheen achter op de stal, achter tegen het huis of achter op het erf 2. bangerik 3. (meestal van een vrouw) eigenwijze persoon

schiethuustonne de; privaaton, opvangton in ouderwets toilet

schietiezer et; schietijzer: geweer

schietkerwei et; klein karwei, karweitje van niks
schietkont de 1. iemands achterste 2. bang iemand
schietkonten ww.; naar bed gaan, gaan slapen
schietlak de; bange manspersoon
schietleerze de; schijtlaars, bangerik
schietliester de; bangerik
schietmedam de; kakmadam
schietmeraokel et; eigenwijze vrouw
schietneuze de; snotaap
schietnust et 1. klein nest 2. nest met uitwerpselen 3. (verkl.) hoopje konijnenkeutels in het veld 4. wc 5. klein kind 6. klein huis 7. iemand die overal op- en aanmerkingen op heeft 8. eigenwijs iemand
schietpepier et; pleepapier
schietplaetse de; kleine boerderij, boerderij van niks
schietplak et 1. plek waar een dier z'n behoeften doet 2. strontpol
schietpraot et; praatjes die niets voorstellen
schietprieel et; wc
schietreiger de; reiger (die nl. gewoonlijk veel, vaak uitwerpselen laat vallen)
schietrommel de; rommel, zaken, dingen die niets voorstellen
shiets z. *scheets*
shietschieve de; schietschijf
shietschone bn., bw.; overdreven met het schoonmaken, poetsen
shietschoren ww.; een weifelende houding aannemen, niet opschieten
schietsekreet, schijtskreet et; wc
shietsloot de; sloot waarin de uitwerpselen (uit de wc) terechtkwamen
shietspul et; rommel, goedje dat niets voorstelt
schiettippien et; klein eindje
schiettuun de; kleine tuin
schietvenien, schietveniend, schietverniend et 1. eigenwijs, vooral: pietluttig, zeer nauwgezet en betweterig iemand 2. kieskeurig iemand 3. kleine, pittige, venijnige persoon
schietwark et; werk dat niets voorstelt, kleine klus
schietwisewassien et; zeer geringe aanleiding
schietzak de; bangerik
schieve I de 1. schijf: platronde voorwerp 2. afgesneden, plat stuk, plak 3. damschijf, soortgelijke schijf bij het sjoelen 4. geldstuk, veelal mv., vooral in verb. als *hiel wat schieven* veel geld 5. schijf van een schijveneg 6. kop van een weesboom, ponderboom 7. plat voorwerp dat om een spil draait 8. bep. ring voor de as van een wagen 9. hetz. als *rolmes* (aan een ploeg) 10. het om een spil draaiende deel van een katrol, in verb.: met fig. bet. 11. in *over de schieve gaon* over de schreef, te ver
schieve, scheef, scheve II bn., bw. 1. scheef, niet recht 2. niet symmetrisch, niet met een rechte as 3. verkeerd, niet zoals het hoort, onbetamelijk
schieve-eide, schiefeide, schieveeneide, schievenegge, schieveneg, schiefegge de schijfeg, schijveneg
schieve-eiden ww.; bewerken met de schijveneg
schievegruuien ww.; scheefgroeien
schieveloop de; katrol; met name aan een deur
schiffels mv.; kleine deeltjes, zoals roos
schiftig bn. 1. kennelijk tot schiften overgaand 2. z. *schichtig*
schijntien et; schijntje, beetje, maar weinig
schijter, schijterd de 1. in *in de schijterd* zitten bang zijn 2. z. *schierter* II

schijtlak de; bangerik, hetz. als *schietlak*

schijtmeejaar, schijtmajoor de; loslijvig iemand

schik I de 1. fatsoen, behoorlijkheid, in verb. als *mit schik en fesoen* op een redelijke manier
2. plezierige, tevreden stemming, vooral in *op schik*

schik II tw.; roep om een paard opzij te doen gaan, z'n poot te doen verzetten

schikkelijk bn., bw.; schappelijk, redelijk

schikken ww. 1. ordenen, goed neerleggen, rangschikken 2. op een geschikte manier regelen, met geven en nemen tot overeenstemming komen 3. zich neerleggen (bij bep. maatregelen, bij wat een ander wil) 4. gelegen komen, passen 5. een bep. plaats innemen, opschuiven, bijv. *Schik je es wat, gao es wat omme*

schil z. *scheel* III

schild et 1. bep. verdedigingswapen: schild 2. wapenschild 3. dakvlak van een schilddak 4. dekschild van een schildpad 5. stuk karton waarop een dagkalender zit 6. beschutting 7. dun, mager iemand of dier 8. (vooral van vrouwen) bijzonder lelijk iemand, ook: lelijk dier
schilddak et; dak dat uit vier schuine vlakken bestaat, vooral bekend van een bep. type klokkenstoel

schilder de 1. (kunst)schilder 2. verver, huisschilder 3. bep. afbeelding: heilige 4. mooie prent, mooi plaatje

schilderen ww. 1. verven, opschilderen 2. in woorden uitbeelden 3. waken, passen op, opletten

schilderi'j, schilderi'je de, et 1. schilderstuk 2. ingelijste plaat of prent

schilderkeunst de; schilderkunst

schildershuus et 1. huis, woning van de schilder, verver 2. schildwachthuisje

schilderstok et 1. schilderstuk, schilderij 2. iemand die gek gekleed gaat maar kennelijk niet veel voorstelt

schildhuus et; schilderhuis, huisje van een schildwacht

schildkappe de; hetz. als *schilddak*

schildwacht, schildwaacht de 1. schildwacht, wachtloper 2. het wachthouden, in verb. 3. hoop uitwerpselen

schilfer de 1. dun, veelal hard plakje, van kalk, steen, email enz. 2. dun plakje kaas, koek enz.

schillen, schelen ww. 1. schelen, mankeren 2. verschillen, uitmaken

schillevink z. *schelvinke*

schillig bn., bw. 1. scheef, niet symmetrisch 2. scheel kijkend

schilling z. *schelling*

schilpad, schilpodde de; schildpad

schimmelboel de; beschimmelde boel

schimmelig bn. 1. beschimmeld 2. op schimmel gelijkend: van de hemel, d.i. niet meer helder

schimp de; het schimpen, spotten

schimpend bw.; op schimpige wijze

schimper de; hetz. als *gekanstikker*, bet. 2

schimpkaorte de; hetz. als *gekanstikker* bet. 2

schimpnaeme, schempnaeme de; schimpnaam

schin zn.; schin, hoofdroos

schinke de; schenkel, bep. niet gekookt vlees: achterham, ham, stuk of plakje daarvan

schinkebonke, schinkebot de; bot, been in de *schinke*, hammebeen

schinkebrogge de; boterham met gerookte ham

schinkehakke de; onderste deel van de schenkel (niet het beste vlees)

schinkeltien et; benaming voor één van de vier zijden van een bikkel (bij het bikkelspel)

schinken, schenken ww. 1. schenken, in iets gieten 2. door in te gieten vol maken 3. geven (zonder tegenprestatie) 4. kwijtschelden
schinkketel, schenkketel de; grote ketel met flinke tuit waaruit men koffie of thee schonk
schinkkorke de; schenkkurk
schinktute, schenktute de; schenktuit
schinnig, schinderig bn.; met hoofdroos
schippejaeger z. *schipsjaeger*
schipperi'je de; schippersbedrijf, binnenvaart
schipperskachel de; potkacheltje, hetz. als *jotien*
schippersklompe de; triplomp
schipperskoffie de; slechte koffie
schipperskroje de; kruiwagen op een vrachtschip, beurtschip e.d.
schippersliende de; jaaglijn
schipperspad, schipperpad et; jaagpad
schipperspiepe, schipperspupe de; kromme pijp van een schipper
schippersplaanke, schipsplaanke de; scheepsplank
schipperspottien et; klein rond kacheltje waarop men kookte
schippersrecht, schipsrecht et; scheepsrecht (in verb.)
schipperswief et; (vaak negatief) schippersvrouw
schipperswiel et; spinnewiel van een bep. klein type
schipperszeil et; zeil op een beurtschip, vrachtschip
schippertien et 1. kleine schipper 2. klein spinnewiel 3. klein potkacheltje 4. triplomp 5. bep. soort wandklok, schippertje
schippiesvolk et; mensen die op woonboten leven
schipsjaeger, schippejaeger de; scheepsjager, schuitenjager
schipsjaegerspeerd et; jaagpaard
schipslaeding en var. de; scheepslading
schipsloot de; vaart waardoor schepen naar en vanuit een bep. plaats varen, tegenwoordig alleen als veldnaam (met hoofdletter)
schipsmaakeri'je de; scheepswerf
schipsplaanke z. *schippersplaanke*
schipswarf, shipwarf de; scheepswerf
shipveert, shipvaort de; scheepvaart
schitterlocht et; schitterlicht: helder, stralend licht
schitteroge et; schitterend, twinkelend oog
schobbe, schabbe, schubbe de 1. plank met een rechte, nl. gezaagde kant en een ongezaagde, ronde kant 2. hetz. als *schaole*, bet. 4 3. schub (van vissen) 4. huidschilfer e.d. 5. in *bi'j de schobben* bij de lurven
schobbehooft et; hout bestaande uit *schobben*, z. *schobbe*, bet. 1
schobben, schobberen ww.; schobben, schuren, zich schurken
schobbepaol, schobpaol de; paal waartegen het vee zich staat te schuren, schurkpaal
schobber, schobberd de 1. dier of persoon die veel schobt, schuurt, z. *schobben* 2. haveloze, berooide man 3. (enigszins negatief) man, vent, bijv. *een rieke schobber* 4. armetierig beest 5. wilde, woeste of gemene vent
schobberdebonk, schabberdebonk in *op schobberdebonk* klaplopend, bedelend, op zwart zaad zittend
schobberen ww. 1. bijeen sparen, vergaren door hard te werken, overal wat aan proberen te verdienen 2. z. *schobben*
schobberig, schobbig bn. 1. sjofel, schobbig, haveloos 2. steeds jeuk hebbend (waardoor geneigd tot *schobben*)

schoddel, schoddel- z. *schottel*(-)

schodderen ww. 1. schodderen: schuifelend, met kleine pasjes, enigszins waggelend lopen, doelloos maar beweeglijk heen en weer lopen 2. schurken, schuren

schoddergat et 1. iemand die slordig gekleed gaat 2. iemand die met kleine pasjes, vlug en schokkend loopt

schodderig bn., bw.; sjofel, haveloos

schoe de 1. schoen 2. bep. onderdeel van de ploeg: soort steunbalk achter het ploegmes die over de bodem door de vore schuift

schoe-antrekker de; schoenaantrekker

schoebossel de; schoenborstel

schoefdeure de; schuifdeur, deur die men schuivend opent of sluit i.p.v. draait

schoefdeuze de; doos met schuifdeksel

schoefelen ww.; schuifelen, schuivend heen en weer bewegen

schoefiesloper, schuifjesloper de 1. iemand die er steeds op uit is bij een ander iets te krijgen (met name eten, koffie) 2. jongen, man die nu eens weer deze, dan weer die vriendin heeft

schoefkarre de; handkar

schoefkissien et; kistje met schuifdeksel

schoeflaampe de; ouderwetse lamp waarvan men het glas omhoog moest schuiven bij het aansteken

schoefledder de; schuifladder

schoeflik de; schoenmaker

schoefloek et; schuifluik

schoefmeule de; situatie bij het molenspel waarbij men steeds van de ene *pie* in de andere kan schuiven

schoefpui de; schuifpui

schoefraem, opzetraem et; schuifraam: dat op en neer beweegt of in zijwaartse richting

schoefspelde de; hetz. als *lokkehooldertien*

schoefwaand de; schuifwand

schoehaemer, schoemaekershaemer de; hamer gebruikt door de schoenmaker

schoehaokien et; knopenhaakje voor schoenen

schoek, schoek- z. *schuken, schuuk-*

schoeklompe de; schoenklomp

schoel I de; schuilgelegenheid

schoel II bn., bw.; schuil, verscholen

schoelappen ww.; schoenlappen

schoelapper de 1. schoenmaker, hersteller van schoenen 2. bep. vlinder: schoenlapper 3. schoenlappersplant

schoele de 1. school 2. schoolbevolking 3. middel of plek om te schuilen

schoelebaank de; schoolbank

schoelebelle de; schoolbel

schoeleer et; schoenleer

schoelefrik de 1. pedante schoolmeester 2. schooljuffrouw die men nogal als een kreng beschouwt

schoeleheufd et; schoolhoofd

schoelehuus et; schoolhuis (voor het hoofd der school)

schoelejaor et 1. leerjaar (op een school) 2. levensjaar dat men op school zat

schoelejonge, schoeljonge de; schooljongen

schoelekammeraad de; schoolkameraad

schoelekaorte de; schoolkaart, grote landkaart

schoelekriet et; schoolkrijt

schoeleleie, schoelelei de; lei: voor schoolgebruik
schoelelietien, schoellietien et; liedje dat men op school leert
schoelemaegien et; schoolmeisje
schoelemaot de; schoolkameraad, vriend op school
schoelemeester, schoelmeester, schoelemeister, schoelmeister de 1. schoolmeester, onderwijzer 2. schoolmeesterachtig iemand, schoolvos
schoelemeestersvekaansie de; lange vakantie, (als) van een onderwijzer
schoelen ww. 1. schuilen, zich beschutten 2. zich ophouden
schoelepad et 1. pad dat men gewoonlijk volgt om naar school te gaan 2. pad, oprit van de weg af naar een school
schoelepel de; schoenlepel
schoeleprestaosie de; schoolprestatie
schoelereisien en var. de; schoolreis
schoelesperen ww.; schoolsparen
schoeletied, schoeltied de; schooltijd
schoelevekaansie en var. de; schoolvakantie
schoeleverkroepen ww.; spijbelen
schoelgaon ww.; schuilgaan: verscholen zijn
schoelgelegenheid de; schuilgelegenheid, gelegenheid waar men kan schuilen
schoelholen ww.; schuilhouden
schoelhutte de; schuilhut
schoelie, schoelje de 1. schurk, loeder 2. haveloze persoon, schobber
schoelie-achtig bn., bw.; haveloos
schoeliest, schoeleest, schoeleeste de; schoenleest
schoelnaeme de; schuilnaam
schoelpiepen, schoelpieken, schoelepieren, schoelvinken ww.; hetz. als *ommestrunen*, *ommeschoelpiepen*, min of meer stiekem rondstruinen
schoelpieper de; iemand die *schoelpiept*
schoelplak et; schuilplaats
schoem, schuum et; schuim, ook: bruis
schoemaeker de 1. schoenlapper, schoenmaker 2. bep. vogel: watersnip 3. draaikever, schrijvertje 4. libel
schoemaekeri'je de; schoenmakerij
schoemaekersbost de; schoenmakersborst
schoembekken ww.; schuimbekken
schoemeerde de; schuimaarde
schoemelen ww.; schommelend bewegen
schoemen, schumen ww. 1. loerend rondkijken met heimelijke bedoelingen, vooral: om er z'n voordeel mee te doen, ook: om te zien of men iets van z'n gading zal aantreffen wanneer t.z.t. de erfenis kan worden verdeeld 2. rondhangen (en wellicht kattenkwaad uit willen halen) 3. schuimen
schoemer, schoemerd, schumerd de; iemand die loerend rondkijkt, die allerlei zaken bekijkt om er zijn voordeel mee te doen, ook ruimer: onbetrouwbare persoon
schoemkop de; schuimkop
schoemlepel de; schuimspaan
schoempien, schuumpien et; bep. soort snoep: schuimpje
schoemplestiek et; schuimplastic
schoemspaone, schoemspaon de; schuimspaan
schoend, in *naor zien leest schoend* naar zijn leest geschoeid
schoepe de; schoep: op een scheprad enz., zoals in een baggermachine, karnton enz.

schoepoetsersgoed et; schoensmeer, schoenpoets

schoere z. *schore*

schoeren, schoerken, schuren ww. 1. stevig wrijven met een schuurmiddel enz. 2. (in het bijzonder) hetz. als *keuperpoetsen* 3. langs iets schuren, met sterke wrijving gaan of doen gaan (langs iets) 4. aanlopen (van een wiel enz.) 5. z. *schoren*

schoerim et; schap waarop men z'n schoenen plaatst

schoermesiene de; schuurmachine

schoerpepier et; schuurpapier

schoervarve de; schuurverf

schoervodde de; doek om mee schoon te maken voor tamelijk smerig werk, om mee te schuren, schuurlap, schuurvod

schoerzak, in *in de schoerzak* in de schuurzak, in de knel, in de problemen

schoesmeer de, et; schoensmeer

schoesmeerder de; schoenpoetser

schoespoor et; spoor, afdruk van een schoen op de grond

schoeve, in bep. bet. ook *schove, schoof* de 1. schuivend schot e.d. ter afsluiting, afscheiding: bijv. van een mestbak, een duiker (onder de weg enz.) 2. schuif in een kachelpijp 3. schuifbaar element waarmee men vastzet, grendel e.d. 4. trekkerschuif, bulldozer, sneeuwschuiver e.d. 5. activiteit waarbij men moeizaam schuift 6. in *op een schoefien lopen* erop uit zijn om mee te eten 7. schoof, garf

schoeven ww. 1. schuiven, aanschuiven, verschuiven e.d. 2. egaliseren door vlak te schuiven 3. (bij het dammen) een schijf verplaatsen 4. met een langzame, glijdende beweging gaan, vaak: zich moeizaam voortbewegen 5. voortduwen, opduwen, met een strijkende beweging doen voortgaan 6. in *Laot him mar schoeven* laat hem maar begaan, hij redt zich wel 7. betalen

schoever, schoeverd de 1. iemand die schuift 2. dikke persoon, vooral: vrouw die dik is en zich daardoor niet snel voortbeweegt 3. trekkerschuif, bulldozer, sneeuwschuiver e.d. 4. het zich moeizaam verplaatsen op een fiets als gevolg van tegenwind 5. flinke regenbui 6. plotselinge slippende beweging, glijdende val

schoeventien et 1. kleine *schoever* 2. grendeltje

schoezole de 1. schoenzool 2. stoksnijschoon, stamsnijschoon

schoffel de 1. schoffel: gereedschap om mee te schoffelen 2. in een scherpe punt toelopende spade, aan beide zijanten snijdend; met een blad dat met een hoek van zo'n dertig graden aan de steel zit of dat, met name t.b.v. het steken van plaggen, haaks aan de steel zit 3. hand, arm of been 4. lange nagel 5. grote, dikke man of vrouw

schoffelen I ww.; schoffelen

schoffelen, sjoffelen II ww.; schoffelen: schuifelend lopen, voetje voor voetje lopen, ook wel strompelen

schoffelandewieze bw.; schoffeland, schuifelend

schoffelgat et, de; iemand die heel voorzichtig loopt, met kleine stapjes

schoffelig bw.; op langzame wijze lopend

schoffelrak et; rek voor *schoffels*

schoffelscharpen ww.; scherper maken van een *schoffel*

schoffeltuug et; schoffeltuig, bep. raamwerk met schoffeltjes om de akker mee te bewerken

schofferd, schoffer de 1. buizerd 2. bruine kiekendief

schoft I et 1. poos, periode 2. schafttijd

schoft II et, de 1. schoft, schouder van een paard of rund 2. schoftzadel 3. het gedeelte van de schouderbladen (bij de mens)

schoft III de, et; schoft, schavuit

schoften ww.; schaften: schafttijd hebben, d.i. ook: even uitrusten

schofterig bn., bw. 1. schofterig: schoftachtig 2. schichtig, een beetje bang 3. als een schoffie, haveloos, smerig

schoftig bn., bw. 1. angstig, schichtig, schuw, schuldbewust 2. onbeschoft, schoftachtig

schoftleer et; hetz. als *nekleer*, *nekriem* bij een paard

schoftstok et; hetz. als *schoft* II, bet. 2

schofttied de; schafttijd

schoftvlam de; aan een vlam doen denkende tekening in de huid van vee: een witte vlek van de ene voorpoot naar de andere

schok de 1. stoot, ruk, bons, plotselinge werking 2. effect van een elektrische stroomstoot 3. schokkende gebeurtenis

schokker de; onderdeel van een schoksorteerder waarmee door schokkende bewegingen wordt gezeefd

schokkereerappelsortermesiene de; schoksorteerder voor aardappelen

schokmesiene de; schudmachine waarmee men aardappelen sorteert

schokpaol z. *schuukpaol*

schoksgewieze bw.; schokkend, met schokken

schoksortermesiene de; schoksorteerder

schol I de; bep. platvis, schol

schol II bn, bw. 1. met geringe diepte 2. (van een ploeg) op een geringe diepte ingesteld 3. mager, dun, schraal

schölk, schulk de; schort, scholk

schölkebont, schulkebont et; schortenbont

schölkebuse, schulkbuse, schulkebuse de; schortenzak

schölkegoed et; schortenstof

schölkvol de; hoeveelheid die in een schort gehouden kan worden

scholle de 1. ijsschots 2. door licht ploegen omgeworpen deel van de aarde dat licht opbolt

scholledoek en var. z. *schotteldoek*

schollegienspringen ww.; van ijsschots tot ijsschots springen

schollegientrappen, schollegiestrappen, scholletrappen, scholtienbugen, scholtientrappen, schollegienlopen, schollelopen, schollegienzetten ww.; lopen over ijsschotsen, ijsschollen als spelletje

schollegies bw.; op ondiepe wijze

schollewaeter en var. z. *schottelwaeter*

schollewasken en var. z. *schottelwasken*

schollig bn.; ondiep

scholmaegd bn.; weinig in z'n maag verdragend

schommel de 1. schommel (bekend speeltuig) 2. dikke persoon, die nl. schommelend loopt

schommelbalke, dri'jbalke de; balk waaraan de klok 'schommelt' bij het luiden, luid-as, met name in een klokkenstoel

schommelen ww. 1. schommelen 2. twijfelachtig zijn (of iets kan of net niet), in verb. 3. zich om een gemiddelde bewegen 4. heen en weer gaan op een schommel 5. verplaatsende bewegingen maken, onregelmatig lopen 6. schommelend, waggelend gaan

schommelgat, schommelkont et; dikke vrouw

schone bn., bw. 1. rein, niet vuil, proper, bruikbaar door nog niet gebruikt te zijn 2. (van land waarop men oogst) zodanig dat de oogst geheel verwijderd is 3. helder (van de hemel) 4. klaar, helder (van alcoholische dranken) 5. (van personen) proper zijnd, zindelijk handelend 6. zindelijk, niet langer z'n behoeften in z'n broek doend 7. onbezwaard, netto 8. geheel en al, zodat er niets over is 9. graag, met plezier 10. heel goed (wetend, begrijpend enz.)

schonebranen ww.; schoonbranden

schonebunen ww.; schoonboenen
schonehouwen ww.; door te slaan ontdoen van restanten, hinderlijke obstakels
schonehujjen, schoneklauwen ww.; hooi bijeenharken dat bij het eerdere bijeenbrengen of harken is blijven liggen, ook: nauwgezet het hooi bijeenbrengen en van het land halen
schonejaegen ww.; schoonwaaïen van de lucht
schonemaeken, schoonmaeken, schonmaeken ww. schoonmaken
schonen ww. 1. schoonmaak houden: van het huis, van de stal 2. wieden, ontdoen van onkruid en vuil 3. ontdoen van kaf 4. opklaren (van de lucht) 5. resten van de nageboorte uit het lichaam doen gaan
schoneporken ww.; door te porken, krabbend te peuteren schoonmaken
schonepraoten ww.; door vergoelijkend, uitleggend, relativerend te praten een blijvende boosheid, een dreigend negatief beeld enz. voorkomen, vrijpleiten
schoneraanselen ww.; door tegen en langs elkaar te schudden reinigen
schonerosselen ww.; hetz. als *schoneraanselen*
schonerossen ww.; reinigen door te *rossen*
schoneschrabben ww.; door te schrabben schoonmaken
schoneschudden ww.; reinigen door tegen en langs elkaar te schudden
schoneslepen ww.; door te slepen schoon, vrij maken van iets
schoneslikken ww.; schoonlikken
schonespulen, schonespoelen ww.; schoonspoelen
schonewasken ww.; schoonwassen
schonewi'jen ww.; schoonwaaïen (van de lucht)
schonighied de; het schoon, rein zijn
schonmaeken z. *schonemaeken*
schoof z. *schoeve*
schooier de 1. schooier, bedelaar, schobber, arme, haveloze persoon 2. hond die schooit
schooieri'je de; het *schooien*, het bedelen
schooiershond de 1. loslopende hond die zich her en der begeeft 2. hond die voortdurend schooit
schooierskoffie de; slechte koffie
schooierstok de; bedelstaf
schoolder de, et 1. schouder: bij mens of dier 2. deel van een kledingstuk dat een schouder bedekt
schoolderkappe de; schoudervulling (onder kleren)
schoolderstok et; hetz. als *schoolder*, bet. 2
schoonder bn., bw. 1. mooi en goed, erg bruikbaar, kostelijk 2. geheel en al, zeer
schoonderbest bn.; zeer goed, zeer fraai
schoondertien et; schrijvertje, bep. watertorretje
schoongeld et; schoon geld, het volle bedrag
schoonheit de; schoonvader
schoonhujjer de; hark aan de achterkant van een hooimachine
schoonmaekertien, schoonmaekbesien et; bekend insect: schrijvertje
schoonmaektied, schonmaektied de; tijd van de grote schoonmaak
schoonmaekwaeter et; water waarmee men reinigt
schoonmem de; schoonmoeder
schoonoolden, schoonoolders mv.; schoonouders
schoonrieden ww.; schoonrijden (op de schaats)
schoonrieder de; kunstschaats
schoonsel et; plantenresten e.d., die vrijkomen bij het opschoonen van sloten, het reinigen van het koren enz.

schoonvolk et; schoonouders
schoonzeune de; schoonzoon
schoor bn.; schrap, schoor, in *te schoor* of *te schore*
schoorhakkend bw.; schoorvoetend
schoorhekke et; bep. verplaatsbaar, open hekwerk
schoorlatte de; schoorlat, dwarslat op een dak
schoorpaol de; schoorpaal
schoorplaanke de; schuine omhooggaande plank als onderdeel van een hek
schoorsel et; schuine plank, balk in een hek
schoot de 1. schoot 2. deel van kleding op de plaats van *schoot* in bet. 1 3. extra stukje aan bep. vrouwenkleding, afhangend vanuit het middel 4. halve lage schort van een smid 5. ankerhoofd
schootgat et; hetz. als *vanggat*
schootjakkien et; jak dat afhangt, a.h.w. met een zeer kort rokje eraan
schootmeule, **schootkoffiemeule** de; ouderwetse koffiemolen die men in zithouding tussen z'n benen klemt en vervolgens handmatig doet malen
schootschölk de; halve schort
schootskied, **schootskleed** et; kleed vlak voor de voorste zitplaatsen in een kapwagen
schootsvel et; voorschort van een schoenmaker
schootvak et; deel van het hooivak met het *schoot*- of *vanggat*
schootvörke de; tweetandige vork om garven of hooi mee op te steken
-schop, soms ook *-schap* achtervoegsel, nl. in woorden als *blieschop*, *rekenschop*
schopankel, **schopaankel** de, et; enkel met open wond, nl. als gevolg van het dragen van klompen, waarmee men zich tegen z'n enkel schopte
schoppe de 1. schop, spade (blad en steel maken een lichte hoek) 2. schop waarmee men opschept
schoppelik bn., bw.; schappelijk, redelijk
schoppen, **schoppens** I mv.; schoppen bij het kaartspel
schoppen II ww. 1. schoppen, trappen, door schoppen verplaatsen 2. doen ontstaan van lawaai, misbaar enz., bijv. in *lewaai schoppen* 3. uitkramen, uitslaan, bijv. *Hi'j schopte d'r een groffe tael uut*
schoppestaale, **schoppestele** de; steel van een *schoppe*
schoppestok de; steel van een schop
schore, **schoor**, **schoere** de 1. schoor, steunbalk, ook wel: ijzeren stang 2. overstekend deel van een *dreegplaete* 3. onweersbui, donderwolk 4. moeilijke, zware tocht (op de fiets) tegen de wind in 5. z. *schaore*, *schoor*
schorem I et; schorem, tuig
schorem II bw., bn.; als schorem, erg sjofel gekleed
schoremachtig bn., bw.; erg sjofel, onverzorgd
schoren, **schoeren** ww. 1. schoren, schragen, stutten 2. schuivende bewegingen maken 3. bijeen gaan staan, bijeen gaan scharen 4. zich moeizaam verplaatsen, vooral: op een fiets, met een wagen, kar e.d. 5. hard werken, zwoegen 6. zich erg inspannen om te eten 7. voortdurend aarzelen om iets te doen, tegen iets opzien (om te doen) 8. in toenemende mate ontstaan van bewolking (bij naderend onweer) 9. z. *schaoren*
schorend bw.; op schoorvoetende wijze
schorig bn.; hetz. als *schoremachtig*
schorrel, **schorrel**- z. *schottel*(-)
schorreldoek de 1. schorteldoek, halve schort 2. z. *schotteldoek*
schorrig, **schorregies** bn., bw.; enigszins schor, hees
schosse de; schors: van een boom

schossel 1. dun bevroren bovenlaagje van de grond 2. (verkl.) zeer dun laagje ijs 3. stevig gebouwde persoon

schosselen ww. 1. schuifelend lopen, voetje voor voetje lopen 2. zich schuivend heen en weer bewegen 3. licht vriezen

schosselig bn. 1. aan de oppervlakte licht bevroren 2. met een gevoel van schorheid, heesheid (in de keel) 3. enigszins onvriendelijk

schostien, schöstien de 1. schoorsteen: rookkanaal boven een kachel enz. 2. op het dak gemetselde uitgang van het rookkanaal als onder bet. 1 genoemd 3. schoorsteenpijp van een schip

schostienbod et 1. schoorsteenkap die vast zit 2. hetz. als *schostienmaantelbod*

schostienhoetien et; soort dakje boven de schoorsteenpijp

schostienjok et; hetz. als *jok* I, bet. 5

schostienklier et; schoorsteenloper

schostienmaantel, schossienmaantel en var. de; schoorsteenmantel

schostienmaantelbod, schostienmaantelbod, heerdsteebod, schostienmaantelrichel et; bovenblad van een schoorsteenmantel

schostienpiepe de; schoorsteenpijp

schostienplaanke de; elk der losse, horizontale planken waarmee de onderkant van de schoorsteen was afgesloten en waardoor de kachelpijp naar de schoorsteen liep

schostienplaete, schostienmaantelplaete de schoorsteenplaat: plaat ter afsluiting van een schoorsteen

schostienraegen ww.; schoorsteenvegen (met behulp van een takkenbos e.d.)

schostienstot de 1. hetz. als *stut* I, bet. 1 2. zware ijzeren plaat achter de haard, tegen de muur

schot et 1. schot: dat men met een wapen lost 2. kruit, hagel enz. waarmee men één keer kan schieten 3. bereik (bij het schieten), bijv. *buten schot* 4. trap (bij voetbal e.d.) 5. vaart, tempo 6. groei in de lengte 7. ontkiemende graankorrels, opschietend graan, hout, uitschietende loten 8. op het land achtergebleven aren (waarvan dus de korrels kunnen ontkiemen) 9. beschot, houten afsluiting, schut

schotbos de; garve, schoof die te lang nat is geweest zodat het zaad gaat kiemen

schotbosteren ww.; min of meer werpend knikkeren met stuiters

schoten ww.; opsteken van hooi, graan e.d., hetz. als *opschoten*

Schotemark, Schotermaark de; voor- en najaarsmarkt te *Ooldeschoot*

Schoterziel de; plaatsnaam: Schoterzyl, nabij *De Langelille*

Schoterzielster bn.; van, m.b.t. *Schoterziel*, ook zelfst.: iemand uit *Schoterziel*

schotgat et; gat om schoven door te steken

schothoolt et; opschietend hout

schotkaaste de; kast tussen bedsteden

schotknikkeren ww.; hetz. als *schotbosteren*

schotse, schots de; ijsschots

schotsen ww.; een bep. oude Friese boerendans dansen

schotsienlopen, schotselopen, schossenlopen ww.; over ijsschollen lopen, veelal als spelletje

schottel, schorrel, schoddel de 1. (vaak verkl.) schotel 2. bord waaruit men eet, ook wel schaal voor aardappelen 3. grendel

schottelbaank de; rubriek in een krant waarin recente huwelijksaankondigingen, geboorten en overlijdens bekend worden gemaakt

schotteldoek, schorreldoek, scholdoek, scholledoek, schoddeldoek, schötteldoek de; vaatdoek, afdroogdoek

schottelrekkien z. *bodderak*

schottelwaeter, schotteldoekwaeter, schorrelwaeter, schoddelwaeter, schotteltieswaeter, schollewaeter, scholtenwaeter et; 1. afwaswater 2. slechte koffie 3. slechte thee
schotteldoekwaeter et; slechte, slappe koffie, met name die de werkers op het land kregen
schottelwasken, schottelwassen, schorrelwasken, schoddelwasken, schollewasken, schollewassen ww.; de afwas doen
schotveerdig bn.; schotvaardig
schotvri'j bn. 1. schootvrij, schotvrij 2. zonder ontkiemende graankorrels, zonder uitlopers
schouw de 1. inspectie van sloten enz. door het waterschap, schouw 2. persoon die met de schouw belast is, schouwheer 3. schouw, fraaie overdekking van een stookplaats in een kamer of zaal 4. z. *schuw*
schouwen ww. 1. controleren, inspecteren (van bijv. eieren) 2. (in het bijzonder) de *schouw* in bet. 1 verrichten 3. schuwen, mijden, ontzien
schouwer de; schouwheer
schouwgreens, schouwgraens de; grens van een gebied waarop schouw rust
schouwlopen ww.; de *schouw* verrichten
schouwmeester de; schouwheer
schouwpad et; pad waarlangs sloten enz. werden opgeschoond en/of waarlangs men ging bij het schouwen, pad langs de te schouwen sloot
schouwtied de; periode waarin de *schouw* plaatsvindt
schove z. *schoeve*
schraander bn., bw.; schrande
schraanderig bn., bw.; hetz. als *herig*
schraank bn., bw.; met een schuine stand, met een schuin verloop, overhoeks
schraanke de 1. schuin geplaatste steunpaal tegen de paal waaraan een hek is bevestigd 2. (mv.) rechte, normale stand
schraanken ww. 1. scheefzakken 2. schrankelen, hetz. als *schraank eiden*
schraanklatte de; lat bevestigd op het bovenste horizontale stuk en een zijstuk van een kozijn: om dat haaks te houden tot het in de muur gemetseld is
schraankover bw.; schuin, diagonaalsgewijs
schraansen ww. 1. schransen 2. piepen, knarsen
schraanshals de; schranser
schrabbe de 1. schrab, krab (in de huid van mens of dier) 2. laagje dat men smeert 3. hetz. als *schobbe*, bet. 1
schrabbelen, schrobbelen ww.; door nu hier, dan daar wat weten te verdienen en spaarzaam te zijn aan z'n inkomsten komen
schrabben ww. 1. schrapen, afkrabben 2. doorschrappen, doorhalen 3. het lidmaatschap beëindigen
schrabber de; schrapijzer, krabber: werktuig om mee te krabben, schrappen
schrabbering z. *schrobbering*
schrabberen ww.; hetz. als *schrabben*, bet. 1
schrabmes, schrabbermes, schrabbersmes et; mes waarmee men schraapt, schrapmes
schrabsel, schrapsel et; schraapsel
schrabstaol et; schraapstaal
schraege de 1. bekende draagconstructie bestaande uit een legger op twee paar benen die aan de onderkant verbonden zijn, ook wel: alleen een paar van zulke benen 2. zaagbok 3. bep. steunelement aan de onderkant van de bedstede 4. steunende lat/balk
schraegen ww.; schragen
schraemen ww.; een gevoel van schorheid, heesheid hebben
schraephaanze de; schrapperig, inhalig iemand
schraminkel z. *scharminkel*

schramme de 1. schram, krasachtige verwonding, krab 2. nog niet volwassen varken, varken van nog geen honderd pond 3. armetierige persoon

schrangen mv.; in *uit de schranken* uit het verband, *in de schranken* in het goede spoor

schranserig bn., bw.; met een schor gevoel

schraol bn. 1. (van personen) mager 2. weinig vet bevattend 3. (van grond) onvruchtbaar 4. armoedig 5. dun, niet vol 6. (van de huid) droog, ruig door de droge buitenlucht

schraoligies bw.; overdreven zuinig

schraopen, schraepen, schrapen z. ook *schrabben, schrappen* ww. 1. schrapen, schrappen 2. hard werken en z'n uiterste best doen om de eindjes aan elkaar te knopen, ook in negatieve zin 3. zich flink inspannen: om geld, of om verder te komen 4. vastzittend slijm door een bep. keelbeweging los proberen te krijgen 5. (te) veel eten of drinken

schraoperd, schraoper, schraeperd, schraeper de; iemand die alles zelf wil hebben of houden, die op een bijna oneerlijke manier inhalig is, ook gezegd van iemand die steeds heel veel eten voor zichzelf opschept

schraoperig, schraeperig, schrappierig bn., bw.; schraapzuchtig, inhalig

schraophals de; iemand die gulzig eet

schraophaans de; iemand die alles meeneemt, inpikt ten eigen bate

schraopsel, schraepsel et; schraapsel, zeer weinig, een zeer dun laagje

schrap bw.; in *je schrap zetten* zich schrap zetten, zich gereedmaken om zich te weer te stellen, om te winnen, z'n slag te slaan, ook: zich haasten

schrappen ww. 1. schrappen, schrapen 2. zich inspannen om aan z'n inkomsten te komen, om vooruit te komen 3. door gierig, inhalig te zijn inkomsten verkrijgen 4. het lidmaatschap beëindigen

schrappien et; kleine *schrabbe*, bet. 2, z. aldaar

schrebering z. *schrobbering*

schrebben z. *schrippen*

schrebinkel et; magere, dunne persoon of dier

schreminkel z. *scharminkel*

schreeuwekster de; schreeuwekster, vlaamse gaai

schreeuwer, schreeuwerd de; schreeuwlelijk

schreeuwllilik de; schreeuwlelijk

schremiel, schermiel, schrebiel, slewiel, slemiel et 1. mager, armetierig dier of persoon 2. lastig iemand

schremielig bn.; armetierig, kwijnend

schreminkel en var. z. *scharminkel*

schrenderig bn.; met een schrijnend, brandend gevoel

schrennen z. *schrienen*

schrep- z. *schrip-*

schrepper z. *schripper, schepper*

schrepperig bn., bw.; overdreven zuinig, gierig

schreumen z. *schrumen*

schreve, schreef de 1. reet, kier, smalle opening tussen planken 2. in *over de schreve* over de schreef (gaan)

schribbe de; magere persoon of dier

schrie bw.; met x-benen

schrieden, schri'jden ww.; schrijden

schriedewieks bw.; snel goed doend, alert vertellend

schriefark et; schrijfbehoefte

schriefblad et; schrijfklep

schriefbod et; schrijfbord: schoolbord

schriefholing de; schrijfhouding
schriefink de; schrijfinkt
schriefschrift et; schrift om in te schrijven
schriefspullen de; schrijfbenodigdheden
schriefftaofel de; schrijftafel
schriel bn. 1. schriel: mager, lang en dun 2. gierig
schrielig bn.; enigszins *schriel*, bet. 1
schrieligies bn.; enigszins armoedig
schrielings bw.; schrijlings
schrien de; schrijn, fraai kistje om kostbaarheden in te bewaren
schrienen, schrennen ww.; schrijnen
schrienerig bn.; enigszins met brandende pijn, gezegd bijv. van een pijnlijke huid als gevolg van de inwerking van de zon
schrieuwen ww.; var. van *schreeuwen*
schrieven ww. 1. schrijven (van letters, getallen enz.) 2. in letters weergeven, spellen 3. in schrift voorstellen, opschrijven 4. door te schrijven meedelen 5. per brief mededelen, reageren 6. in geschrifte scheppen 7. neerschrijven, noteren 8. geschikt zijn om beschreven te worden 9. geschikt zijn om mee te schrijven
schriever de 1. iemand die schrijft, kan schrijven, notuleren 2. klerk, kantoorbediende 3. auteur 4. het werk van een auteur 5. inschrijver 6. hetz. als *schrievertien*, bet. 2
schrieveri'je de 1. hetschrijven, hetschrijfwerk 2. dat wat geschreven is of wordt, lectuur en literatuur samen 3. schrijfbenodigdheden
schrieversark et; schrijfbenodigdheden
schrievertien et 1. kleine *schriever* in diverse bet. 2. watertor: schrijvertje
schrift I et 1. karakteristieke wijze van schrijven, handschrift 2. wat geschreven is, in *op schrift* 3. lettertype 4. schoolschrift, cahier 5. in *in de schriften* in de bijbel
Schrift II de, in *de Schrift* de bijbel
schrikbaorend bn.; schrikbarend
schrikbroek de; bangerik
schrikdraod, schrikkeldraod et; schrikdraad
schrikkeldaans de; schrikkeldans
schrikkeldraod et; hetz. als *schrikdraod* (in de vorm van prikkeldraad)
schrikkeljaar et; schrikkeljaar
schrikkerig bn., bw.; schrikachtig
schriks bn., bw.; van paaltjes: niet in de rij
schril bn., bw. 1. van geluid: schel en hoog 2. fel, scherp van kleur, licht 3. angstig, vreesachtig, schuw 4. enigszins wild
shrillighied de; angst, bevreesdheid (in de wijze waarop iemand kijkt)
schrip, schrep I de; vaste steun onder de voet
schrip II bw.; schrap, met houvast onder z'n voet
schrippen, schreppen, schrebben ww.; met ijver werken, met inspanning werken, vaak: om klaar te komen met het werk
schripper, schrepper de; iemand die met grote ijver werkt
schripperi'je, schrepperi'je de; het *schrippen*
schrippien, schreppien et; tenger meisje, mager vrouwtje
schripzetten ww.; zich flink inspannen (in lichamelijk opzicht)
schrobbe de; klein, armzalig dier
schrobbelen z. *shrabbelen*
schrobben ww.; schrobben, schoonboenen

schrobber, schrobber de 1. persoon die schrobt 2. hetz. als *haandschrobber* 3. stalbezem om mee te schrobben of luiwagen 4. benaming voor een belastingambtenaar

schrobberen ww. 1. met een *schrobber* reinigen 2. aan geld weten te komen door zich in te spannen 3. belastinggeld innen

schrobbering, schrombering, schrobberige, schrebering, schrabbering de;
schrobbering, uitbrander

schrobbessem de; bep. harde bezem: schrobber

schrobbezaege, schrobzaege de; schrobzaag

schrobgat, schrobbegat et; gat naar een *schrobputtien* e.d.

schrobputtien et; putje waarin het water verdwijnt na het schrobben, bijv. van een schuur, bij het slachten

schroefrister et; schroefvormige rister van een landbouwwerktuig

schroemen z. *schrumen*

schroeten ww.; een beetje opscheppen en evt. een beetje schelden, z. ook *schruten* II

schroeter de; opschepper, z. ook *schruterd*

schroeve de 1. houtschroef of metalen schroef; *uit de schroeven* uit z'n gewone doen, uitgelaten 2. dop die voor de as van het wagenwiel was geschroefd 3. hetz. als *passchroeve* 4. schroef aan een boot, schip

schroevetri'jer de; schroevendraaier

schrok bn. 1. droog, schraal (van grond en wind) 2. (van de keel) met een scherp, droog gevoel 3. met een hongerig gevoel

schrokken ww. 1. schrokken, nogal gulzig eten 2. in heel lichte mate sneeuwen, hetz. als *grommen, krokken*

schrokkerig bn. 1. schrokkerig 2. (van het weer) drogend

schrom, schroom, grom bn.; enigszins schor, hees, pijnlijk in de keel

schromelik bw.; schoorvoetend

schrommerig bn.; schor, hees, met een droog, schraal, pijnlijk gevoel in de keel

schroot et 1. schroot: afval van ijzer, staalschroot, ook wel afval van ander materiaal 2. z. *schrote*

schrootbulte de; schroothoop

schrot et; schrot, kriel

schrote, schroot de; smalle plank van een bep. type: schroot

schrotieswaand de; schrootjeswand

schrumen, schreumen, schromen, schroemen ww. 1. ontzien, schromen, sparen 2. (in ontkenningen) aarzelen om te doen, vooral: om te kopen

schrutel, schrutelig, schruterig bn. 1. bleu, beschroomd 2. schrikachtig, bang 3. kieskeurig

schruten, schrutend I bn., bw.; bleu, beschroomd, beducht

schruten II, ww.; opscheppen (vaak: enigszins schreeuwerig; z. ook *schroeten*)

schruterd de; schreeuwerige opschepper

schruien, schrujen, schruien ww.; schroeien, schroeiend branden

schruuierig, schrujjerig, schruierig bn., bw.; schroeierig

schruuipak, schrujplak, schruipak et; schroeiplek

schubbe z. *schobbe*

schubberig, schubbig bn.; schubachtig: met huidschilfers e.d., als met schubben bedekt

schuchtertjes bw.; enigszins schuchter

schudbos de; hetz. als *kotbos*

schuddeflessen et; flesje met water en drop waarin men dropwater verkreeg door te schudden

schuddekoppen ww.; z'n hoofd schudden

schudden ww. 1. schudden (door elkaar, op en neer enz.) 2. door te *schudden* (als in bet. 1) van iets doen gaan, bijv. *appels van de boom schudden* 3. met een hooischudder bewerken 4. in *et wel schudden kunnen* er niet meer op hoeven te rekenen

schudder de 1. degene die iets doet schudden 2. hooischudder 3. ouderwets type aardappelsorteerder 4. schudinrichting van een dorsmachine

schudreuster, schudrooster et; schudrooster

schudzeve de; schudzeef, met name voor het afzonderen van pootaardappelen

schufel z. *schiefel*

schufelendewieze bw.; schuifelend

schuin, schuun bn., bw. 1. scheef, schuin 2. onzedelijk, schunnig, smerig

schuine de; iemand met veel leuke, lollige grappen

schuinmesjeerder, schuinsmesjeerder, schuinsmasjeerder, schuinmasjeerder de 1. grappenmaker, iemand die graag humoristisch doet en het niet zo nauw neemt 2. vrouwenjager 3. iemand die 's avonds overall rondhangt, op pad is 4. eigenaardig iemand

schuinoverdwas bw.; schuin over een weg, een terrein enz.

schuinsel et; elk der schuin oplopende steunplanken of steunbalken in een hek

schukelen z. *scheukelen*

schuken, scheuken, schoeken ww.; schurende bewegingen maken, schurken

schukerig, scheukelig bn., bw.; geneigd tot *schuken*

schuldgevuul, schuldgevuulte et; schuldgevoel

schuldvri'j bn.; onbezwaard: niet met schulden, lasten e.d. bezwaard

schulk, schulk- z. *schölk(-)*

schulpe, schulp, schelpe de 1. schelp; soms: schelp die glad is, i.t.t. een *nuunder* die ribbeltjes heeft 2. (verz.; in de vorm van *schulp*) gemalen schelpen: hetz. als *kiepescharp* 3. elk der halfronde uitsteeksels, sterke golvingen aan het einde van kledingstof e.d. ter verfraaiing aangebracht

schulpebak de; bak met gemalen schelpen, nl. als kippenvoer

schulpen ww. 1. schulpen: hout in de lengterichting doorzagen, splijten 2. een regelmatige, slingerende rand aan iets maken

schulpepad et; schelpenpad

schulperaand, schulpraand de; geschulpte rand

schulpezoeger de; schelpenzuiger

schumen z. *schoemen*

schumerd z. *schoemerd*

schuner de; iemand die voortdurend loopt te loeren

schunnig bn., bw. 1. schunnig, haveloos, onverzorgd 2. obsceen 3. onbehoorlijk, gemeen 4. beschadigd, geschonden

schure de; schuur

schurebaander, schuurbaander de; elk der beide grote deuren in een schuur, ook: grote deur in een losstaande schuur

schurebalke de; elk der balken die mede de schuur vormen

schurebessem z. *delebessem*

schureglassien, schureraempien et; raampje in de buitenmuur van een schuur

schurelocht et; licht(punt) in een schuur

schuren ww. 1. zich schamen, in *je nargens veur schuren* 2. z. *schoeren*

schureraegen ww.; een schuur zuiveren van spinrag (met een ragebol)

schurf I de; onbetrouwbaar iemand

schurf II bn., bw.; onooglijk, schurftig, geschonden, aangetast

schurferig bn.; hetz. als *schurf* II

schurft de; schurft: bekende huidziekte

schurfterig bn. 1. enigszins schurft hebbend 2. op schurft gelijkend 3. onverzorgd, onooglijk, smerig 4. aangetast, beschadigd, enigszins geschonden 5. beducht, angstig, schichtig

schurftig bn. 1. schurftig: schurft hebbend 2. enigszins beschadigd, geschonden 3. min, oneerlijk, onbetrouwbaar

schurftmiet de; schurftmijt

schurftplakkien et; plekje op de huid aangetast door schurft

Schurige et; plaatsnaam: Schurega (bij *Jubbege*)

Schurigester bn.; van, m.b.t. *Schurige*; zelfst.: iemand uit die plaats

schut et 1. lichte, veelal losse, verplaatsbare wand, ook: vaste houten wand, bijv. in een boerderij tussen de stal en het schuurgedeelte, ook: tussen koeien op een stal 2. houten waterkering, stuw e.d. 3. sluis 4. in *veur schut* voor schandaal, zodanig dat men er de spot mee zal drijven

schutbaos de; degene die de schepen schut (door een sluis), schutmeester

schutdeure de; deur in een schot of schutting

schute de 1. schuit, praam, ook: beurt- of trekschuit 2. grote klomp

schutejaeger de; schuitenjager, man die met behulp van een paard een schip voorttrok

schutgat et; gat in een *schut* bet. 1 (met name tussen koeien op een stal)

schutmaantel de; houten omhulsel van het deel van een imkerspijp met de tabak

schutsluus de; schutsluis, verlaat

schutten ww. 1. schutten: van schepen 2. een afrastering herstellen, een afrastering aanbrengen daar waar het vee loopt of gaat lopen 3. bijeenhouden of -brengen van vee binnen een omheining 4. een waterkering aanbrengen 5. in *eerde schutten* de zode afsteken en de grond gebruiken in de mesthoop, nl. door lagen grond en mest boven elkaar aan te brengen

schutter de 1. iemand die *schut*, z. *schutten* 2. iemand die schiet (met een geweer enz.) 3. lid van een schutterij 4. vreemde snuiter, rare snaak

schuukpaol, scheukpaol, schoekpaol, schokpaol de; schurkpaal, wrijfpaal (voor het vee: om zich te *schuken*)

schuum, schuum- z. *schoem(-)*

schuurreed de; plaats in de schuur waarop men de wagens rijdt, lemen vloer in de schuur

schuvel z. *scheuvel*

schuw, schouw bn., bw.; schuw: geneigd anderen te ontwijken, geneigd verborgen te blijven, schrikachtig

sebiet, subiet bw. 1. beslist, zeker 2. direct, meteen

seefiotten z. *sjeefiotten*

sedaores bw.; zo dadelijk

seens z. *sund* II en *seins*

sefaere en var. z. *chiffonère*

sefraon, sefraan, saffraon, safferaon, saffraan, sofraan et 1. saffraangeel 2. bep. specerij: saffraan

segare, segaar, segaore de 1. sigaar 2. zeer kritische opmerking 3. lisdodde

segarebaantien et; sigarenbandje

segarekissien et; sigarenkistje: kistje waarin men sigaren verkoopt

segarelocht de; lucht van een sigaar, vaak: van een brandende sigaar

segarepiepien, segarepupien et; sigarenpijpje

segaretebak de; sigarentabak

segret en var. z. *sigarette*

seibel de 1. slecht, ongezond dier 2. schoft van een kerel 3. nietsnut

seins, seens bw. 1. soms, wel eens 2. gewoonlijk 3. onlangs 4. toen 5. straks 6. eigenlijk, op de keper beschouwd

sekreet et 1. eigenwijze, lastige, vervelende of gemene persoon 2. wc

sekreetachtig bn.; krenghchtig, venijnig

seksen ww.; het geslacht bepalen, selecteren op geslacht

seksuus et; huis ingericht/gebruikt als bordeel

seksisch bn., in *een seksische boerderi'je* seksboerderij (woordspeling op *Saksische boerderi'je*)

sekuur bn., bw.; secuur: nauwkeurig, stipt

selaris et; salaris

seldaot z. *soldaot*

selderie, selderi'j de; selderij

selon de; vertrek dat als salon wordt aangeduid

selotte z. *slotte*

selver de; salie

selverblad et; salieblad, o.m. gebruikt tegen blaren in de mond

selvermelk de; saliemelk

selverplaante, sulverplante, selverpolle de; salieplant

semaosie de 1. aanmaning met name m.b.t. belastingbetaling 2. uitbrander, berisping

senering de; sanering, met name inzake boerenbedrijven als gevolg van ruilverkaveling, waarbij de kleinere bedrijven worden opgeheven

sensaosie de; sensatie: opschudding, opzien

sense, sinse in *d'r sense an hebben* lust, aardigheid

sepiepen, sepiepen- z. *sapiepen(-)*

septiel bw. 1. zeker, beslist 2. proper 3. pover

sering, seringe de; gewone sering

seringepolle de; seringenboom, seringestruik

serpent et, de 1. helleveeg, kwaad wijf, feeks, soms ook van een man of een lastig meisje gezegd 2. slang 3. duivel

serradella, serradelle, sarradella, serredelle, sarredelle, sarradelle de; serradella (bep. plant)

sersjant de 1. sergeant bij een gewapende macht 2. lijmschroef

setien, satien et; bep. stof: satijn

setienen bn.; van satijn gemaakt

seukerder, seukerpot de; aardappel uit een soort die men niet best gaar kan krijgen, waar te veel water op moet en die na het afgieten niet bloemt en niet lekker smaakt

sibbe I de; familie, alle verwanten bij elkaar

sibbe, sippe, sib II bw.; op nette wijze, goed geregeld

sieklaem de; cycloam

sieneren z. *sjeneren*

sienjeur de; var. van sinjeur

siens de; accijns

siepe de; greppeltje, geultje met bodem in een puntvorm, om het water weg te krijgen

siepel de 1. siepel, ui 2. sufferd, domoor

siepelachtig bn. 1. op een ui lijkend 2. naar uien smakend of ruikend 3. dom

siepelen ww. 1. sijpelen 2. laten sijpelen, sijpelend laten afvloeien 3. motregen

siepelig bn., bw. 1. sijpelend 2. dom

siepelsaus de; uiensaus

siepelsop, siepelsoep de; uiensoep

siepeltriene, siepeltrien de 1. (meestal van een vrouw gezegd) sufferd, domoor; ook: eigenaardige, suffige persoon
siepeltrutte de; onnozele meid, vrouw
siepen ww. 1. graven of weer uitdiepen van greppels in het land, nl. voor de afwatering 2. sijpelen, siepen
sieperen ww. 1. sijpelen 2. motregen
siepgröppe en var. de; naar de bodem in een punt toelopende, ondiepe greppel (hetz. als *kielgröppe*)
siepstikken ww.; graven of weer uitdiepen van greppels in het land, voor de afwatering
sier de; sier: fraaiheid, sieraden, tooi
sieraod I et 1. sieraad: waarmee men zich tooit 2. iets dat fraaiheid uitstraalt
sieraod II de; versiering, fraaiheid
sieraodedeusien.et; doosje waarin men sieraden bewaart
sierappel de; sierkalebas, ook sierappel
sierate, sieratte, sieret de; siererwt
sierdoeve de; sierduif
sierdoppe de; sierdop: met name voor de as van een wagenwiel
sierdriehoekien et; klein hoekkastje met daarin bep. elementen ter versiering
sierente de; siereend
sierep z. *sierp*
sierglas et 1. fraai drinkglas, meestal: dat alleen als sierend element wordt gebruikt 2. gebrandschilderd glas
sierhooft et; sierhout: hout voor fraaiheid, voor versiering
sierkeerze de; sierkaars
sierkeunstener de; sierkunstenaar
sierliest, sierlieste de; sierlijst, fraaie lijst om deuren enz. aangebracht
sierp, sierp- z. *sierp(-)*
sierplaete de; sierplaat, plaatje als sierend element
sierstien de; siersteen, profielsteen
sierstik de; siersteek
siertuug et; fraai paardentuig voor feestelijke gelegenheden
sierwaand de; fraaie wand vooral bedoeld als sierend element
siesien, sijs, sijsien et; sijs
siesiestippen ww.; sijsjes vangen met een lijnstok
sieze de; bep. vogel: sijs
sifonaere z. *chiffonère*
sigarette, sigarette, sieret, segerette, segrette, segret de; sigaret
sigarette, sigarette-; sigaretten(-)
signette en var. z. *singenet(te)*
sik I de 1. sik, spits baardje 2. oude kerel 3. locomotief van een goederentrein 4. z. *sikke*
sik II tw.; lokroep voor schapen en geiten
sikke, sik de 1. geit 2. schaap
sikkebok, sikbok, de; geitenbok
sikkel, boomsikkel de 1. zicht, sikkel, korte zeis 2. sikkelvormig mes met een lange steel gebruikt voor het afsnoeien van takken, het afslaan van braamstruikene.d. 3. sikkelvormige figuur
sikkepollen mv.; bep. soort hard gras in het land, op bentgras gelijkend maar korter
sikker bn.; sikker, beschonken
sikketaoris de; schertsende benaming voor een geit
sikretaire, sikretair, sekretaire de; secretaire (schrijfbureau met klep)

siktaoris, sikretaoris, sikkertaoris, sikretaris, sikkeretaris de; secretaris
siktaorisschop et; secretarisschap
siktariaot et; secretariaat
sikteresse, sikreteresse, sikkerteresse de; secretaresse
sikterie, siktarie, sikketarie, sikketaorie, sikretarie, sikretaorie, sikkeretarie de; secretarie
simpel bn. 1. simpel, gemakkelijk, weinig ingewikkeld 2. zonder veel extra's 3. onnozel, een beetje gek
simpelig bn., bw. 1. heel eenvoudig, gemakkelijk, simpel 2. oud en lelijk 3. verveeld, zeurderig
simperen, simpel ww.; (van kinderen) zacht huilen, huilend zeuren om z'n zin te krijgen, drenzen
simperig bn., bw.; (van kinderen) huilerig, zeurderig, drenzerig
simplekskaaste de; bep. type bijenkast
simpleksmaote de; bep. vaste maat van de raampjes van een bijenkast
simsonnen bn., in *simsonnen broeken* broeken van een bep. stof die aan de buitenkant glad was en aan de binnenkant ruig, harig
sinesappel, sinasappel de; sinaasappel
sinesappelschelle de; sinaasappelschil
sinesappelsjem de; sinaasappeljam
sinesappelvocht et; sinaasappelsap
singel de 1. strook bos, brede bosrand, houtsingel: ook om, bij het erf 2. pad, weg met bomen aan beide kanten, bospad 3. gordel van een geestelijke 4. brede buik riem van een paard (van leer of canvas) of band met vergelijkbare functie 5. draagband onder een stoel e.d. 6. brede leren band over de rug van de koe bij machinaal melken (d.i. bij een bep. merk melkmachine) 7. (verkl.) bep. kindertuigje
singelier de 1. eigenaardig iemand 2. z. *singeliërs*
singeliërs, singelier bn., bw. 1. toevallig, bijzonder, wonderlijk 2. gemakkelijk
singenet, singenette, singanette, siggenette, signette, singjette de; pronkstukje aan een zakhorloge, signet
sinse z. *sense*
Sint, Sinte, Sinte- z. ook *Sunt(e)(-)*
Sint-Geertruud de; bep. dag in het voorjaar
sint-jaanskruud, , sint-jan et 1. bep. hertshooi: sint-janskruid 2. bep. vetplant: hemelsleutel
sint-jaanspolle de 1. bep. hertshooi: sint-janskruid 2. hemelsleutel
Sint-Jan de; benaming voor 24 juni
Sint-Jehannes de; Johannes de Doper, ook: 24 juni
Sint-Job de; bep. heiligennaam
Sint-Joris de; bep. heilige
Sint-Jouk de; Sint-Japik, Sint-Jacob, vooral: diens feestdag op 25 juli
Sint-Jouksappel de; Sint-Jacobsappel
Sint-Lambertusmark, Lambertusmark de; bep. markt in *Ooldemaark* (op Hemelvaartsdag)
Sint-Laurens de; bep. dag: Sint-Laurens, d.i. 10 augustus
Sint-Magriet, Sinte-Magriet de Sint-Margriet (20 juli)
Sint-Pieter et; op St.-Nicolaas gelijkend feest in het Friese Grouw (22 februari), ook: de bijbehorende persoon
Sint-Pieterspenning de; Sint-Pieterspenning: bep. vrijwillige bijdrage (r.-k.)
Sint-Thomasklokken mv.; klokken die men luidt, hoort luiden bij het *Sint-Thomasluden*

Sint-Thomasluden ww.; luiden van klokken lange tijd voor en na Kerst, naar een oude streekgewoonte in voormalig *Schoterlaand* en eerder ook op plaatsen in *Oost-Stellingwarf*
sinteldiek de; sintelweg

sinteme- z. *santeme-*

sisteren ww.; sissen: van water of vet e.d. op, in iets heets

sits et 1. sits: bep. katoenen stof 2. hetz. als *sitspepier*

situaosie, sitewasie de; situatie: het geheel van omstandigheden

sjaans de; sjans, in *sjaans hebben*

sjaansbroek de 1. witte broek of broek van lichte kleur anderszins (van mannen) 2. man die altijd tegen vrouwen lacht

sjaansen ww.; sjansen, flirten

sjaanskouse de; gekleurde dameskous

sjaantelen, sjaanteren, sjaanselen, tsjaantelen z. ook *tjaantelen* ww. 1. een beetje zingen 2. (van kinderen) leren praten 3. monotoon en enigszins onduidelijk praten, zeurend praten, zeurend huilen, jengelen

sjaantelkont de; iemand die onduidelijk praat, monotoon zeurt

sjabbelen z. *sabbelen*

sjach- z. ook *sach-*

sjachel de; in *op 'e sjachel* eropuit om handel te drijven, om te sjacheren

sjachelder, sjacheler, sjacherder de; opkoper, scharrelaar, iemand die sjachert

sjachelen, sjacheren ww.; sjacheren: ongeregelde handel drijven

sjachelkont de; onbetrouwbare koopman, sjacheraar

sjachelman de; onbetrouwbare koopman, sjacheraar

sjaffelen ww.; onduidelijk praten

sjakken ww.; kunnen schelen

sjale, sjaal de; sjaal: halsdoek, das

sjampo de; shampoo

sjandoedel bn. 1. enigszins dronken 2. z. *jandoedel*

sjangelen ww.; jengelend zeuren

sjapieter, sjepieter et; chapiter, in verb.

sjappie, sjampie de, et; verlopen, slonzige, vreemde persoon

sjappies bn.; net en aantrekkelijk

sjats, sjas de 1. lang eind te gaan 2. vaart, snelheid

sjatsen ww. 1. op onverschillige manier lopen 2. kunnen schelen

sjeefiotten, seefiotten bn.; van cheviot

sjeens de; bep. kledingstof voor broeken: van blauw katoen (jeans)

sjefonaere z. *chiffonère*

sjefeur, skefeur de; chauffeur

sjek de; shag

sjekkien et; shagje

sjekpiepien, sjekpupien et; pijpje om een zelf gedraaide sigaret te roken

sjelei de; bep. geleachtige jam

sjelotte en var. z. *slotte*

sjem de; jam

sjeneren, sieneren ww.; zich schamen, zich generen, bijv. *Sieneer je mar niet, ie kun wel miteten*

sjerp, sjirp, sierp, sjierp, sierep de 1. stroop 2. sjerp: bep. band gedragen ter versiering

sjerpbrogge, sjierpbrogge, sierpbrogge de; stuk roggebrood met stroop

sjerpbusse de; strooppot

sjerppot, sjirppot, sierppot de; strooppot

sjerpslikken ww.; door vleien in iemands gunst proberen te komen, stroopslikken
sjerpslikker de; stroopsmeerder, vleier
sjet zn.; sajete: tot garen gesponnen wol
sjeu de 1. jeu, extra aantrekkelijkheid 2. z. *sju*
sjeze de 1. bep. rijtuig: sjees 2. in *de sjees d'r in hebben* met een flinke snelheid gaan
sjiek bn.; chic
sjilpen, sjielpen, tjilpen, sjirpen ww. 1. tjilpen: van vogels 2. piepen van één of meer wagenwielen 3. z. *sjirpen*
sjilperd de; krekelt
sjilperig bn.; geneigd tot sjirpen, veel sjirpend
sjirpen, sjierpen, sjilpen, snirpen, tjirpen ww. 1. sjirpen (van krekels) 2. z. *sjilpen*
sjoe-sjoe de; bep. speeltuig voor kinderen
sjoechem, sjoecher, sjoeche, sjoeches, sjoechel de 1. benul, besef, verstand 2. in *Daor weet ik gien sjoechel van* daar heb ik geen verstand van 3. antwoord, mondelinge reactie
sjoek tw.; schurend geluid
sjoeken ww. 1. schurend geluid maken van kledingstof, vooral: van broekspijpen tegen elkaar 2. z. *sjoepen*
sjoelschieve de; sjoelschijf van het sjoelspel
sjoepen, sjoeken ww.; soppen
sjofelties bw.; sjofeltjes, op armoedige, sjofele wijze
sjoffelen z. *schoffelen* II
sjokke, sjok de 1. in *op 'e sjok(ke)* afzakkend: van kousen, sokken, broeken 2. in *op 'e sjok* op een sukkeldraf
sjokkebroek de; iemand met een veel te wijde broek, waarvan het kruis veel te laag hangt
sjokkelen ww.; op een sukkeldrafje lopen
sjokken ww.; sjokken, ook: moeizaam in een sukkeldraf lopen
sjokker, sjokkerd de 1. iemand die veel bij pad en weg loopt 2. dier of mens die voortdurend sjokt
sjokkerig bn., bw. 1. (van kledingstukken) wijd en zonder vorm 2. op sjokkende wijze, bijv. *sjokkerig lopen*
sjokkien, sjokkedraffien, sjokkeldraffien, hobbeldraffien et; sukkeldrafje
sjoksebroeken ww.; sjokkend lopen
sjokselen ww.; moeizaam lopen, sjokken
sjolem de 1. eigenaardige/domme vent 2. onnozele hals
sjongejonge tw.; ach, ach, tjongejonge
sjook de; choke
sjook, sjookloop de; tweede, kleine loop van een geweer
sjotsig bn., bw.; (van kleding die men draagt) slordig
sjouw de 1. het lopen, vooral: de activiteit van het vele of moeizame lopen of van het dragend, zeulend lopen 2. grote groep mensen 3. hoeveelheid, in *een hiele sjouw*
sjouwe, souwe de; zeef voor droge stoffen: om zaadkorrels van rogge, boekweit e.d. mee van het kaf te scheiden, ook wel om aardappelen of steenkool van modder, resten enz. te scheiden, om pootaardappels af te zonderen enz.
sjouwel bn., bw. 1. krap, schaars 2. hetz. als *sjofelties*
sjouwen ww. 1. lopen (veelal moeizaam, een heel eind lopen, wandelen) 2. dragend lopen 3. hetz. als *souwen*
sjouwer, sjouwerd de 1. iemand die veel, graag loopt 2. koopman die bij pad en weg is, vooral: venter die z'n koopwaar in een bak, mars op z'n rug heeft, hetz. als *bakkiesman* 3. het op één na beste exemplaar van een kledingstuk dat men heeft, vooral gezegd van een broek

sjouweren ww.; sjokkend, moeizaam lopen
sjouweri'je de; het vele, moeizame *sjouwen*
sjouwerig bn. 1. geneigd tot lopen, veel bij pad en weg, veel naar anderen op visite enz. 2. moeizaam, sjokkend lopen
sjouwerman de; hetz. als opperman, ook wel iemand die zakken meel, maïs enz. sjouwt, bijv. uit een schip
sjouwerbroek, sjouwersbroek de; de op één na netste broek die men heeft
sjouwerjasse, sjouwersjasse de; jas waarin men zich buitenshuis goed kan vertonen, maar die niet de netste jas is die men heeft
sjouwersknecht de; sjouwerman of knecht daarvan, ook: iemand die 'sjouwt' in opdracht van een ander, bijv. van een mulder
sjouwersman de; iemand die veel op pad is
sjouwermusse, sjouwersmusse en var. de; op één na beste muts die men heeft
sjouwersspul et; kleding die men draagt als men er even uit gaat, maar niet de netste kleren
sjouwersvrouw de; (veel) bij de weg lopende vrouw
sju, sjeu de; jus
sjuiselen z. *suiselen*
sjulen z. *sulen*
sjumes z. *snumes*
sjut, tjut in *op 'e sjut* weg, ervandoor, op pad
sjutte, sjut, sjutsje de; (vaak verkl.) onnozele en/of vreemde vrouwspersoon, tut
sjuurtien z. *zoertien*
skefeur z. *sjefeur*
slaacht, slacht de 1. het slachten 2. dat wat het slachten oplevert
slaachten, slachten ww. 1. slachten 2. (m.b.t. bijenkorven) leeghalen
slaachter, slachter, slager de; slager
slaachterij'je, slachterij'je de 1. slagerij 2. het slachten, de tijd van het slachten 3. vlees etc. door de slacht voortgebracht
slaachtersbaos de; chef, baas van een slagerij
slaachterskörf de; korf die een slager voor op z'n fiets had om z'n waren in te vervoeren
slaachterskost de; geslacht vlees
slaachtgoed et; dat wat men geslacht heeft
slaachtkoe, doodkoe de; koe geschikt/bestemd voor de slacht
slaachtmaond de; slachtmaand, nl. oktober
slaachtofval et; afval van het slachten
slaachtriepe bn.; slachtrijp
slaachtvesite, slaachtbesite de; kleine of grotere visite, na het slachten van koe of varken
slaaf de 1. slaaf: lijfeigene 2. iemand die altijd maar met iets bezig is, zich niet los kan maken van wat hem bezighoudt
slaag z. *slaog*
slaank bn.; slank (in lichamelijk opzicht)
slaanter de 1. klodder: stuk gemorst nat eten, modder, vuil of neusvuil 2. iemand die morst
slaanterbri'j de; havermoutpap
slaanteren ww. 1. knoeien, morsen: met name van nat eten 2. slenteren
slaantergat et; iemand die morst (vooral: bij het eten)
slaanterig bn. 1. (van voedsel) nat, stroperig zodat men gemakkelijk morst 2. (van personen) met een gevoel van slapheid 3. hetz. als *slikerig* bet. 2
slaanterkont, slaanterkonte de 1. iemand die voortdurend morst
slaatje et; huzarensalade, vleessalade e.d

slabak de; slabak, nietsnut

slabakken ww.; slabakken: niet opschieten met het werk

slabbe de 1. slab (om kinderen voor te doen) 2. plek ontstaan doordat men met eten of drinken heeft gemorst 3. loodslab

slabbedoek de; slabberlap, slab

slabberdesloerie de; brouwsel, eten dat men niet zo waardeert

slacht, slacht- z. *slaacht*(-)

slaegen ww. 1. sterk lijken (op) 2. bereiken wat men nastreeft, succes hebben 3. met goed gevolg examen doen

slaeger de; zwengel van een pomp

slaegerig bn.; van wegen, paden: met gaten, z. ook *sleggerig*

slag de 1. slag 2. strook die men maait (met de breedte van een maaibeweging met de zeis) 3. golving in het haar 4. activiteit, werkzaamheid 5. zwemslag 6. uitslaande beenbeweging bij het schaatsen 7. handigheid om iets te doen 8. ronding, winding: in een touw, draad (waarmee men oprolt, opwindt of om iets heen slaat e.d.) 9. hoekige bocht, knak, kromming in staaf, wiel e.d., bocht 10. ronddraaiende beweging 11. wandeling, veelal: waarbij men (min of meer) rondgaat 12. gat, kuil (in een weg), wagenslag 13. laagte, lager gelegen deel, ingezakt deel 14. pompende beweging met een zwengel 15. zwengel van een pomp 16. deel van de zweep dat slaat 17. laag pas gestoken turven die op hun punt, twaalf rijen dik, bijeen waren geplaatst tegen de *bree* (of het *leger*) om na enige droging te worden gestapeld 18. tikkeltje, maatje 19. weeflade

slag II et 1. soort, type 2. goed model, goed figuur

slagaore, slagaoder de; slagader (lett.)

slagbliende de; blind met slaglijst

slagbod et; bep. plank om het riet van het dak mee terecht te slaan

slager z. *slaachter*

slaghaemer 1. smidshamer 2. (verkl.) hamertje in een klok

slaghoepe, slaghoepel de; soort *hoepe* waarmee men de eigenlijke *hoepe* om het wiel aanbrengt

slaghoetien et; slaghoedje

slaghooft et; slaghout, hout waarmee men slaat

slagkoeke de; koek gebruikt in het spelletje *koekeslaon*

slagkroje de; lage kruiwagen met alleen een laag hekje aan de voorkant waarachter de pas gestoken turven in de breedte werden gelegd, nl. in twee lagen; ook voor het vervoer van steen en bussen melk gebruikt

slagkruut et; slagkruit

slagliest, slaglieste de; slaglijst

slagpaol de 1. paal die men met een *sleie* de grond in slaat 2. heipaal 3. bovenste, horizontale paal van een hek (waar het hek a.h.w. aan hangt) 4. slagboom (lett.) 5. paal waar een hek aan draait, paal waar het uiteinde van een neergelaten slagboom op rust of op draait e.d. 6. hetz. als *lantierpaol*

slagpenne de 1. slagpen (bij vogels) 2. slagpin (in vuurwapens)

slagplaanke de; slagplank (bij bep. balspelen)

slagroomspuite de; bep. cilinder waaruit men slagroom spuit (in koffie, op gebak enz.)

slagschaad et; slagschaduw

slagschip et; slagschip (lett. en ook fig.: grote klomp of schoen)

slagtane de; slag tand (van everzwijnen enz., ook bij vergelijking m.b.t. een mens)

slagveerdig bn.; slagvaardig

slagvere de; slagveer: van een klok

slagvinke, slagvink de; bep. vogel: vink

slagvlak et; vlakke kant van een hamer, nl. die de spijker enz. raakt

slagwark, slagwaark et 1. slagwerk: van een orkest enz. 2. slagwerk van een slaguurwerk 3. zwengel met zuiger enz. van een pomp 4. werk waarvan men slag moet hebben, routinewerk

slagwarker de; slagwerker

slakhusien z. *slakkehuus*

slakke de 1. bekend weekdier: slak 2. iemand die zich langzaam voortbeweegt 3. te vroeg geboren, dood kalf 4. slak, sintel (vooral: in de kachel)

slakkedood et; slakkendood

slakkegang de; slakkengang, zeer langzame gang

slakkehuus, slakhusien et; (vaak verkl.) huisje van een slak

slakkemael et; slakkenmeel (bep. kunstmest)

slakkemaelstri'jen ww.; strooien van slakkenmeel

slakken ww. 1. drinken met de tong: door hond of kat 2. z. *slikkeslakken*

slakkevergif et; slakkenvergif

slamiel z. *slemiel*

slampamper de; lanterfanter, leegloper

slampoepertien de; borrel

slange de 1. reptiel: slang 2. bliksemschicht 3. slang: tuinslang, brandslang e.d. 4. (mv.) Salomonszegel

slangeblad et (verz.) 1. salomonszegel 2. niervaren, wijfjesvaren, varen in het algemeen

slangebloeme de 1. grootbloemmuur 2. echte valeriaan 3. salomonszegel 4. koekoeksbloem

slangebreien ww.; met meer dan drie biezen tegelijk (nl. van een rus) een soort koord breien dat snel kronkels vormt

slangemeens, slangemeenske (b) de; slangenmens, kunstenmaker (als kermisattractie enz.)

slangen ww.; langs de hemel schieten van bliksemschichten

slangenaod de; hetz. als *kabel*, bet. 3

slangevel et; slangenhuid

slangewief et; slang van een vrouw, felle, vinnige vrouw

slao-an z. *slaons*

slao-eulie z. *slaodeulie*

slaobone de; slaboorn

slaod, slao de, et; sla: kropsla, ook: gerecht daarvan

slaodbek de; persoon met een grote mond (fig.)

slaodeulie, slao-eulie de; slaolie

slaodkroppe de; krop van een slaplant

slaodplaante, slaoplaante de; slaplant

slaodtuun de; slatuin

slaodvörke de; slavork

slaodzaod et; slazaad

slaog, slaag de; slaag

slaogien z. *slaotien*

slaon ww. 1. slaan, slagen geven enz. 2. overtreffen (vaak in negatieve zin) 3. druk kloppende bewegingen maken 4. (van vogels:) slaan, korte, onderbroken hoge tonen voortbrengen 5. betrekking hebben op, passen bij, in *slaon op* 6. door een zwaaiende beweging aanbrengen, plaatsnemen 7. winden (om iets) 8. met een snelle beweging grijpen en doden (door roofvogels) 9. zwaaiend, zwiepend bewegen naar, met een smak belanden, met een zeer plotselinge beweging schieten 10. zich plotseling hevig voordoen 11. klotsend, heen en weer klappend slaan (tegen), met kracht, met een grote intensiteit vallen (op, tegen, over) 12. klappend, zwaaiend in een bep. stand, houding brengen 13. zwaaiend, kloppend enz. in iets doen komen, aan iets vast doen zitten 14. zwenken, plotseling een bep. richting nemen 15. geraken, beginnen

slaonde bn.; slaand

slaonderi'je, slaoneri'je de; vechtpartij, het vechten

slaondeweg bw.; met flinke ruzie waarbij men elkaar nog net niet slaat, in verb.

slaons, sla-an, slo-an de; bep. soort middel tegen spierpijn (scherp ruikend en een brandend gevoel veroorzakend)

slaop de 1. slapende toestand 2. natuurlijke aandrang die men voelt om te slapen 3. door het slapen ontstane korstjes in de ogen 4. elk der slapen aan het hoofd

slaopaol de 1. dun paaltje (dat men in de grond kon slaan met een sleg) 2. paal die men op de andere plaatst, om harde slagen te kunnen geven

slaopdodde z. *slaopkodde*

slaopen ww. 1. slapen, in slaap zijn 2. suffen, niet erg wakker zijn 3. (van ledematen:) slapen, tintelen

slaopendeweg bw.; slapend, in slaap zijnd

slaoper de 1. iemand die (veel) slaapt 2. iemand die blijft overnachten, logé

slaoperi'je de 1. het slapen 2. wat nodig is om op, onder te kunnen slapen, bed en beddegoed, gelegenheid om te slapen

slaoperig bn., bw. 1. slaperig 2. suffig, niet actief 3. slaap oproepend

slaoperighied de; slaperigheid, het slaperig zijn

slaopkaemergelok de; bep. plant: slaapkamergeluk

slaopkodde, slaopdodde de; korstje, korreltje slaap

slaopkop de 1. slaopkop: iemand die vaak slaapt/vaak slaperig is 2. sufferd

slaoplaanke de; plank om mee te slaan

slaoplaante z. *slaodplaante*

slaoplocht de; slaaplucht

slaoplusies mv.; slaapluisen, bijv. *De slaoplusies plaogen him* hij wordt slaperig

slaopmusse de; slaopmuts, iemand die veel behoefte aan slaap heeft

slaopmussien et 1. kleine slaopmuts 2. borreltje dat men neemt om goed te kunnen slapen 3. (vaak mv.) bep. plant: slaopmutsje, eschscholtzia

slaopogen mv.; slaopogen: slaperige ogen

slaopplak et, de; slaapplek

slaoppodde de; korstje, korreltje aan de oogleden door het slapen ontstaan

slaopruimte de; slaopruimte

slaopstee de; slaopplaats, slaapplek

slaopteplet de; slaoptablet

slaopvoete de; voet die slaapt

slaopzael de; slaopzaal

slaosaus de; slasaus

slaotien, slaogien et; tabakspruim

slaovewark et; slavenwerk

slatsel et; slat, slijk, modder uit sloten gehaald door te baggeren, door op te schonen

slatten ww.; slatten: van sloten

slatterig bn.; (van gras) slap, gemakkelijk geneigd plat te gaan liggen

slecht I bn., bw. 1. slecht 2. ongunstig 3. niet bep. gezond 4. met een slecht karakter, van een verdorven aard

slechtzundags z. *slichtzundags*

sleden, slieden ww.; sleeën

slee de 1. slee 2. fraaie, grote auto 3. onderdeel van een schrijfmachine waarin het papier tijdens het typen naar links schuift

sleedoornkoolde de; kou ten tijde van de bloei van de sleedoorn

sleef z. *slief*

sleep, slepe de 1. ervandoor, in *op 'e sleep* 2. flinke laag 3. flinke, grote hoeveelheid 4. sleep van een jurk 5. sleepbord, houten raam om te slepen, verslepen 6. in *op sleep nemen* op sleptouw

sleepangel, sleephengel de; loophengel

sleepbatte de; *batte* als *sleep* gebruikt

sleepdeken de; vrouw die met iedereen aanpapt

sleepharke de; over de grond slepende hark achter aan een hooimachine, ook: soortgelijke, grotere hark waarmee men het laatste hooi of de laatste aren bij elkaar 'sleepte'

sleepkont, sleepkonte de 1. koe of varken met afhangend, min of meer slepend achtereind, ook: koe of varken die door een andere oorzaak slepend loopt 2. afhangend achtereind van een koe

sleeppaol de; paal met behulp waarvan men paarden leert trekken

sleeppeerd et; paard dat vooral ingezet wordt om te verslepen

sleeps bn., bw. 1. op slepende wijze, vaak: wijd en/of laag hangend en daardoor over de grond slepend 2. niet recht staand, met afhangende stand

sleepzole, sleepzool, sleepvoete de; onderste, dwarse deel van het *keerbod* van een ploeg, d.i. het 'bord' dat de losgemaakte grond omkeert

sleet de 1. glee, sleet: bijna doorgesleten deel in stof (van kleding) 2. aanzet tot slijten 3. flinke afzet van waren die men verkoopt

sleetgat, slietgat et; slijtplek, plek waar kledingstof, een laken e.d. bijna doorgesleten is

sleetplakke de; slijtplek

sleets, sliets bn. 1. z'n kleren, klompen, schoenen enz. snel verslijtend 2. (van kledingstof, lakens e.d.) bezig te slijten, met slijtplekken)

sleeuw z. *sluw*

slegel de; sluitboom of staaf voor een deur of venster

slegge de 1. laagte, laag gedeelte in het land, ook door verzakking op een plaats waar eerder een sloot was 2. verlaging, verzakt gedeelte in pad, oprit enz. (soms ook door graafwerk ontstaan) 3. 's zomers droogliggend riviertje

sleggerig bn.; met laagten, kuilen (z. ook *slaegerig*)

slei bn.; in *d'r slei naor wezen* het willen hebben

sleie, slei de 1. sleg, grote hamer, meestal van hout, vooral voor het in de grond slaan van palen gebruikt 2. sleedoorn 3. (mv.) vruchten van de sleedoorn

sleiestaele de; steel van een sleg

sleiferen ww. 1. rondhangen, rondsleuteren 2. z. *sliefern*

sleinen ww.; met een sleg inslaan

sleipaol de; hetz. als *slagpaol*

slemgat et; dichtgeslemd gat

slemiel, slamiel z. ook *schremiel* de, et 1. lange, slungelachtige persoon 2. vreemde vent met weinig pit 3. niet bep. nette vent 4. onbetrouwbare, gemene, akelige persoon 5. iemand die weinig lukt, die altijd het onderspit delft, loser

slempen, slemmen ww.; slempen

slemperig bn.; slempig

slenke z. *slinke*

slenter, slenter- z. *slinter(-)*

slenterig bn.; op slenterende wijze

slepe, sliepe de; hetz. als *weidesleep*

slepen, sliepen ww. 1. iets slepend trekken, voortslepen 2. bijeenbrengen door op grote schaal te verzamelen, vaak: op een wijze waarbij men slepend trekt 3. ten tijde van de jaarwisseling verplaatsbare spullen bij mensen weghalen (bij wijze van grap en volgens een oude traditie) 4. weghalen om zelf te hebben 5. bewerken met een weidesleep, een

kettingeg e.d. 6. aan iets hangend voortglijden 7. lopen en daarbij met de voeten, poten slepen, slepend gaan 8. veelvuldig ergens naar toe lopen (verspr.) 9. (van ziektes, kwalen:) slepend zijn 10. licht hellend, langzaam aflopen 11. (van zaken) niet opschieten, nauwelijks vorderen

sleper, sleperd de 1. iemand die iets sleept, versleept 2. paard voor een trekschuit of wagen (van iemand die vrachten vervoert) 3. iemand die met paard en wagen vrachten vervoert 4. schipper van een trekschuit 5. iemand die met een paard bomen sleept 6. (vooral van vrouwen:) iemand die altijd op weg is naar anderen, die altijd bij pad en weg is 7. slet 8. ijzeren stuk onder de houten as van een wagen, ter bescherming

sleperd, sliepertien de 1. schamel, sjofel vrouwtje 2. koe, paard of ander dier dat slepend loopt 3. z. *sleperd*

sleperig, slieperig bn., bw. 1. (van de wijze van lopen) slepend 2. maar steeds overal naar toe gaand 3. (van kleding) over de grond hangend, slepend

slepersman de; hetz. als *voerman*

sleperspeerd, slieperspeerd et; sleperspaard: voor sleperswagens, ook wel: paard voor een trekschuit of paard dat bomen moet slepen

sleperswaegen de 1. wagen die men lang kon maken door een verlengstuk in het midden 2. grote wagen op luchtbanden, met plat dek

sleperswark, slieperswark et; het werk waarbij men boomstammen uit het bos sleept

slepien et 1. meisje dat nooit thuis is, altijd onderweg is 2. meisje dat een allemansvriendje is

sletel, slietel bn. 1. (van kledingstof, lakens e.d.) bezig te slijten, met slijtplekken 2. sleets, snel kleren verslijtend

slette de; slet

sleupe de; deel van het sluitwerk van een *laandhekke*, een venster enz., nl. plaat op het hek of kozijn geschroefd en met een oor dat sluit op de pen van het hengsel

sleurwark et; sleurwerk, werk dat routinematig wordt verricht

sleutel de 1. sleutel: waarmee men een slot sluit of opent 2. muzieksleutel 3. gereedschap waarmee een stift wordt omgedraaid of met een stift als draaiend deel 4. elk der ogen (met een schroefdraad aan de onderkant) op het tuig van een paard, waar de leidsels doorheen lopen, hetz. als *tuugsleutel*

sleutelbien et; sleutelbeen

sleutelbloeme de 1. sleutelbloem 2. primula

sleuteliezer et; ijzer dat aan de buitenkant van de muur door het sleutelanker steekt

sleuve, sleuf de; gegraven gleuf voor fundering, riolering enz., smalle groef in harde ondergrond

sleuvegreven ww.; graven van één of meer *sleuven*

sleuiel z. *schremiel*

slib et; slib, slijk, slik

slicht, slichte bn. 1. slecht, effen, glad 2. zonder reliëf, versiersels, opsmuk, tierelantijnen, effen van kleur enz.

slichten ww.; slechten, vlakmaken, egaliseren

slichtkaanten bn.; van kant en zonder plooien

slichtkop de 1. geit zonder hoorns 2. koe zonder hoorns

slichtkopgeite de; geit zonder hoorns

slichtkopt bn. 1. zonder horens (gezegd van geiten, schapen en/of koeien) 2. (van personen) met erg kort hoofdhaar

slichtschaeven ww.; glad maken door te schaven

slichtschoeven ww.; egaliseren door te schuiven

slichtslepen ww.; egaliseren door te slepen

slichtstriecken ww.; glad maken door te strijken
slichtvol, slichtevol bn.; afgestreken vol, tot aan de rand gevuld
slichtweg ww.; slechtweg, eenvoudigweg
slichtzundags, slechtzundags bn.; (van kleding) op één na netst, lett.: eenvoudig zondags
sliederder de; iemand die kwijlt
sliederen ww.; (vooral van mensen, honden) kwijlen, zeveren
sliede; hetz. als *slee*, bet. 1, 2
slieden z. *sleden*
slieder de; afscheiding, sliert, slijm (met name bij geboorte)
sliederen, sliemen ww. 1. kwijlen 2. morsen (met natte substantie) 3. (van koeien, paarden) afscheiding aan de schede vertonen 4. afscheiding laten zien voor het kalven
sliet, slieve, sleef de 1. grote opscheplepel 2. klein lepeltje, theelepeltje 3. slungelachtig groot kind, vaak: met nog onvolwassen gedrag 4. lange, dunne persoon 5. slons
slieder de; klodder, nat stuk, sliert bij morsen
sliederd de; iemand die *slietert*, z. *sliederen*
sliederen, sleieren ww.; knoeien, morsen
sliet et, de; slijk, glibberige, doorweekte, vieze grond, modder uit een sloot e.d.
slietbende de; één groot geheel aan modder
slieten ww.; in te groot schoeisel lopen, zodat men daar bijna uit glijdt, hetz. als *slietelakken*
Slietenburg, Slietenburg et; plaatsnaam: Slietenburg
Slietenborge bn.; van, m.b.t. *Slietenburg, Slietenborger moppen* bijnaam voor mensen uit die plaats; zelfst: iemand uit *Slietenburg*
slietig bn. 1. (van grond) met slijk, als van, met slijk (verspr.) 2. lang, glad en slap (verspr.) 3. slijmachtig, met slijm, glibberig en vies 4. (gezegd van voedingswaren of gewas, i.h.b. van vlees dat (te) lang blijft liggen) enigszins aangetast, glad en vies, taai-kleverig geworden, al dan niet enigszins bedorven of rottend
slietgeld et; slietgeld
slietmeter de; slietmeter
slietvol bn.; afgestreken vol, tot de rand vol
sliet et 1. slijmachtig vocht, slijmachtige substantie 2. (in het bijzonder) vocht dat men in z'n mond heeft, slijm in neus en keel bijv. als gevolg van verkoudheid, ook: slijm dat men opgeeft
sliet de 1. stuk slijm (dat men opgeeft) 2. (mv.) moederkoek op de tong van het kalf
slieten bn.; vleien, slijmen, slijmerig doen
slietend, slijmer, slijmerd de; slijmerd, slijmerige persoon, kontlikker
slietmen z. *sloemen*
slietig bn. 1. met slijm, slijm vertonend 2. slijmachtig: gezegd van vlees dat te lang blijft liggen en vies wordt 3. (van brood:) dik en slijmachtig, kleverig, vaak: kleverig door het niet goed gaar zijn
slietlaag de; laag slijm, slijmachtige laag
slietend de; dier (onder het vee) dat ergens anders gaat vreten
slieten ww.; stiekem snoepen
sliet bn.; geneigd tot snoepen, wegpakken
sliet, sliet z. *sliet(-)*
slieten ww. 1. wetten (van messen enz.) 2. door snijdend te bewerken scherp maken 3. met slijpgereedschap bewerken om te polijsten, glad te maken 4. z. *slieten*
slietperij de 1. het (steeds maar) slijpen 2. bedrijf waar men slijpt 3. slijpinrichting
slietig z. *slietig*
slietpers z. *slietpers*
slietertien et; hetz. als *slietend*

slieppad et; slijpvlak: vlak achter de snee van een mes

sliepschieve de; slijpschijf

sliepsel et; slijpsel: dat wat afvalt bij het slijpen

sliepstien, sliepsteen de; wetsteen, slijpsteen

sliepuut tw.; sliepuut

sliere, sliert, slierte de 1. lange, enigszins slingerende reeks vlak na elkaar komende personen, ook: die zich aan elkaar vasthouden 2. grote groep personen 3. zeer lang voorwerp dat zich slingerend voordoet, erg lange stof die slingert, lang uiteinde 4. stof die als het ware touwachtig is samengeperst, vooral van drop gezegd 5. stukje, reepje, bijv. van spek 6. lange, dunne persoon of dier 7. lange, dunne haarlok, lange haar 8. slingerende of sterk uithalende beweging

slieren, slierken ww. 1. glijdend gaan: over een glijbaan, over ijs enz. 2. uitglijden, wegglijden, zich glijdend, evt. bijna vallend voortbewegen 3. in, als een sliert hangen en evt. daarbij voortgetrokken worden

slierkien et; stukje, reepje, bijv. van spek

sliert, slierte z. *sliere*

slietaosie, slietaozje, slietaosje de; slijtage

slietbaand de; speciale rand onder aan kleding tegen het slijten (bij het lopen)

slietel z. *sletel*

slieten ww. 1. afnemen in omvang, sterkte, dikte enz. door slijtage 2. afnemen van verdriet, onaangename herinneringen 3. de tijd doorbrengen 4. verlopen van de tijd 5. kwijt doen worden door verkopen, wegdoen 6. van iemand afkomen

slieter de 1. slijter (van drank) 2. smalle reep ijzer onder elk der ribben waarop een slee glijdt 3. ronde, dragende paal onder de *hilde*

slieteri'je de 1. slijtage 2. slijterij, slijterswinkel

slietersgoed et; koopwaar

slieterspries de; lagere prijs dan de gewone, vaak: inkoopprijs

slietersweer de; koopwaar

slietgat z. *sleetgat*

slietiezer et; ijzeren plaat aangebracht om slijtage tegen te gaan

slietige de, in *niet helemaole bi'j de richte slietige* niet helemaal zoals het hoort te zijn

slietplaanke de; plankje met als functie het tegengaan van slijtage (als onderdeel van de boerenwagen, bij de *bloktonge*)

slietplaete de; ijzeren plaatje aangebracht om slijtage tegen te gaan (vooral als onderdeel van een boerenwagen of ploeg)

slietplak, slietplakke et, de; slijtplek

sliets z. *sleets*

slietsel et; door slijten ontstane stofachtige kleine deeltjes, vroeger met name uit stro in bedden gebruikt

slieve z. *slief*

slieveslut de; sloof van een vrouw

slik de, et 1. keer dat een mens of dier slikt, likt 2. het slikken 3. snoepgoed 4. geld 5. slijk, modder, vooral: natte veenspecie

slikgoed et; snoepgoed

slikkebek de; iemand die veel snoept

slikkebekken ww.; likkebaarden

slikken ww. 1. likken, likkende bewegingen maken (met de tong) 2. doorslikken, wegslikken, slikken 4. snoep tot zich nemen 5. zich laten welgevalen, met moeite iets accepteren

slikkerd, slikker de 1. (vooral van kinderen) iemand die veel snoept 2. vleier

slikkeri'je de 1. snoepgoed 2. het (voortdurend) snoepen 3. het (voortdurend) minnekozen, zoenen

slikkerig bn. 1. geneigd tot snoepen 2. geneigd tot minnekozen

slikkeslakken, slakken ww.; in te groot schoeisel lopen (zodat men er steeds bijna uit glijdt)

slikkien et; snoepje, enig snoepgoed

slikkont de; zoetekauw

slikspul et; snoepgoed

slikzucht de; likzucht (bij kalveren, schapen)

slim bn., bw. 1. erg, ernstig, slecht, rampspoedig 2. moeilijk, lastig 3. (vaak als Ned. ervaren) schrander, scherp van verstand, gewiekst

slim, slimme II bw.; zeer, in hoge mate niet goed of goed

slimmegies bw.; leep, gewiekst

slinger de 1. zwaai, zwaaiende, slingerende beweging 2. uithalende, slaande beweging: tegen, voor iemands hoofd 3. flinke bocht: in een weg, vaarwater e.d. 4. kleine bui, rand of staart van een bui die valt 5. klodder, sliert (die men morst, die rondvliegt enz.) 6. guirlande of slingerende versiering anderszins 7. pompzwengel 8. honingslinger 9. slinger van een uurwerk 10. touwtje boven een zere plek gehouden om de ernst te bepalen aan de hand van de slingerbeweging; zo ook boven bep. jonge vogels ter vaststelling van het geslacht 11. sluitboom van een deur 12. bekend gereedschap waarmee men de motor van een auto, tractor e.d. aanslingert 13. wiel of handvat waarmee men ronddraaiende bewegingen maakt om bep. installaties, instrumenten aan te drijven

slinger-om-de-bek de; hetz. als *maelenbri'*

slinger-om-de-mast de; lange vrouw

slinger-om-de-paol de; hetz. als *posstro*

slinger-om-de-snute mv. 1. raapstelen 2. hetz. als *posstro* 3. hetz. als *haevermoutenbri'*

slingerachtig bn. 1. nogal bochtig, enigszins slingerend 2. (bw.; van de wijze waarop men zich lopend verplaatst) moeilijk, op slingerende wijze

slingeraep de; slingeraap: lange, dunne persoon

slingerbaene de 1. slingerende, S-bochtachtige baan, beweging 2. cycloïde, (beweging volgens een) radlijn

slingerballe de; slingerbal

slingerbien et 1. lang, slingerend been 2. iemand die slecht ter been is

slingerbille, slingerbiele de; lange, dunne, slappe persoon, vaak ook: iemand die vreemd loopt

slingerbocht de; kronkelbocht, ook: meander

slingerboom de; boom waarin kinderen goed slingerende bewegingen kunnen maken (als spel)

slingerdeslag de; de Franse slag

slingerdiek de; weg met veel bochten

slingeren ww. 1. zwaaien, slingerend heen en weer bewegen 2. zich met onregelmatige, zwaaiende bewegingen voortbewegen 3. in een kronkelende lijn lopen, een bochtige loop hebben 4. rondhangen 5. zich in een lange rij, elkaar bij de hand vasthoudend, slingerend voortbewegen bij een bep. kinderspel 6. geraken (aan iemand, aan een praatje) 7. niet opruimen, niet opbergen, op de plek laten waar het (gebruikt) is, in *slingeren laoten* 8. met een zwaai gooien 9. doen vallen door met een slingerende beweging te werpen 10. zwengelen (aan een pompzwengel) 11. oogsten (van honing) met een slingermachine 12. in de vorm van één of meer slingers om iets (heen) gaan, zich vastzetten 13. naden afwerken met de zogeheten *slingersteek*

slingerhunning, slingerhunnig de 1. slingerhoning 2. honing uit raten waarin broedsel zat

slingerig bn., bw. 1. kronkelend, met een bochtige loop 2. op zigzaggende, heen en weer slingerende wijze 3. lang en dun
slingerkörf, slingerraem de; voorziening in een honingslinger waarin de raampjes ronddraaien
slingerpad et; slingerpad (lett.), kronkelend pad
slingerpaol de; hetz. als *lantierpaol*
slingerplaante de; slingerplant
slingerraem z. *slingerkörf*
slingerslag de; snelle maar onnauwkeurige, nauwelijks serieuze manier van werken
slingersteek de 1. grote steek waarmee men naait 2. bep. steek om naden in kleding mee af te werken (om rafelen te voorkomen)
slingerweg de; weg met veel bochten
slingerziekte de; draaiziekte (bij schapen)
slinke, slenke de 1. lager gelegen stuk in het land 2. droge sloot, ondiepe greppel
slinken ww. 1. (in)slinken: van een voorraad, van het geld 2. inkrimpen bij de bereiding
slinker de; iets dat *slinkt*, z. *slinken*
slinks bn.; slinks, sluw, listig
slinksgewieze, slinksgewies bw.; op slinkse, sluwe, stiekeme wijze
slinter, slenter de 1. in *an de slenter* ervandoor, de hort op 2. lange, dunne persoon
slinterbille de 1. iemand die erg slenterend, slungelachtig loopt 2. erg magere koe 3. erg magere persoon
slinteren, slenteren ww.; slenteren, langzaam wandelen, lanterfantend lopen
slinterig, slenterig bn., bw.; slenterig, slenterend, lusteloos slenterend
slipjasse, slippiesjasse de; slipjas, pandjesjas
slippe de; slip: van een kledingstuk
slippedregen ww.; dragen van slippers van de bruidsjurk
slippen ww. 1. wegglijden 2. uitglijden
slipperen ww. 1. uitglijden 2. fig.: slippertjes maken
slipperig bn.; van patrijzen: tokkend op de karakterieke wijze
slissen, slisteren ww.; op bep. wijze lispelen: slissen
sluw, sluw, sleeuw bn., bw. 1. op overzoete wijze pratend, liefkozend, overdreven flauw, kinderachtig 2. (van personen) een beetje suf
slo-an z. *slaons*
slobbe de 1. slobbeend 2. vaatdoek
slobben z. *slobberen*
slobber, slobberd de 1. (vaak verkl.) bep. hoeveelheid voer voor het vee, met name varkens, koeien en paarden, nl. als mengsel van water (of soms wei) en meel (van verschillende soorten) 2. koffie 3. (van kledingstukken) slobberende wijze van hangen 4. veel te ruim sluitend, slobberig afhangend kledingstuk 5. te ruime schoen 6. slobberig, slordig gekleed iemand
slobberd, slobber de; in *een goeie slobber(d)* een goeie sloeber 2. z. *slobber*
slobberdewietskesoep, slobberdewumkesoep de; zeer dunne soep
slobberen, slobben, sloeben ww. 1. slobberen: slurpend drinken, sterk zuigen 2. slobberend afhangen (van kleding), te ruim zijn (ook van schoeisel) 3. in te ruim schoeisel lopen
slobberig bn. 1. slobberig, te ruim (van kleding) 2. slordig gekleed
slobente de; slobbeend
slodder de; sloddervos, slordige persoon
slodderachtig, slodderachtig bn., bw.; slordig, niet goed afgewerkt, niet erg verzorgd
slodderbosse de; iemand die het niet zo nauw neemt
slodderen ww.; slobberen (van kleding)
sloddergat de; slordig gekleed iemand, sloddervos

slodderig bn., bw. 1. flodderig, slap hangend 2. slordig gekleed, met onverzorgd uiterlijk
slodderkont, slodderkonte de; sloddervos
sloddervos, slottervos de; sloddervos, vaak: iemand die slordig, slobberig gekleed gaat
slode-opmaeken z. *slootopmaeken*
slode-utmaeken z. *slootopmaeken*
slodegreven ww.; graven van sloten
slodemaeken z. *slootopmaeken*
sloden, sloten, opsloden, opsloten, uutsloten ww.; schoonmaken en/of uitdiepen van sloten
slodersgoed, slotersgoed et; ruigte enz., heinsel uit een sloot
slodershaoke en var. z. *sloothaoke*
slodersliende, slootliende de; lijn, touw, draad waarlangs men een sloot uitzet, uitgraft, opschoont
slodeschouwen, sloteschouwen, slootschouwen ww.; de schouw uitvoeren: van sloten
slodeschouwer, slootschouwer de; degene die namens het waterschap gerechtigd is de sloten enz. te inspecteren, te schouwen
sloeben z. *slobberen*
sloeberig bn., bw.; onverzorgd, slordig
sloefien, sloefe, sloef, sloepien et 1. sluif, foudraal, vaak: vingerling, vingerbeschermer 2. (verkl.) condoom 3. omslag voor brieven, enveloppe
sloeg bn. 1. slaperig, lusteloos 2. zonder pit, suffig 3. (van planten) slap neerhangend 4. in *sloeg stro* hetz. als *sloekstro* 5. z. *sloek*
sloegen ww.; licht slapen, sluimeren
sloegerd de; sufferd, druilloor
sloegkont de 1. koe met hangend, doorzakkend achterlichaam 2. vracht hooi die aan de achterkant van de wagen overhelt, oversteekt
sloegkop de 1. iemand die het liefst wat zit te suffen, zit te slapen 2. sufferd 3. koe of schaap met slecht ontwikkelde hoorns
sloegkoppen ww.; suffen, bijna indutten
sloegoor de; suffice manspersoon, druilloor
sloegslim bn.; slim en handig, listig
sloegstattend, sloegstattende bn., bw.; druiptstaartend, met de staart tussen de benen lopend, ook fig.: op bedeesde of schuldbewuste wijze voortgaand, beschaamd afdruipe
sloek I de; keel
sloek, sloeg II bn.; sluik (van het haar)
sloeken ww. 1. stiekem slachten, zonder vergunning (waarvoor men nl. zou moeten betalen) 2. smokkelen, de wet ontduiken 3. (van stro, riet e.d.) door te schudden gras, onkruid, korte stukjes verwijderen uit stro, riet, e.d., stro op die manier gereed maken om als dakbedekking aan te brengen
sloekgarve de; garve van schoon stro, waar nl. de ongerechtigheden uit waren verwijderd
sloekslaachten ww.; clandestien slachten, nl. zonder het slachtdier aan de officiële keuring te onderwerpen (waarvoor men nl. moest betalen)
sloekstro et; mooi recht, schoon stro, d.i. zonder ongerechtigheden
sloemereren, slumeren, slommeren, sliemereren ww.; sluimeren, onvast slapen
sloepe de 1. dop van de hoorn van een koe 2. voor *sloepien* z. *sloefien*
sloepen ww. 1. sluipen 2. glippend gaan 3. sloffen als gevolg van te ruim zittende schoenen, klompen, laarzen 4. te groot zijn van schoenen, klompen, laarzen zodat men sloffend loopt
sloependeweg, sloependewieze bw.; op sluipende wijze
sloepertien et; iemand die je nauwelijks hoort of ziet, stiekemer
sloeps bw.; stilletjes, stiekem
sloepstatten ww.; druiptstaarten

sloepstattend, sloepstattende bw.; druipstaartend, schuldbewust, bedeesd, stiekempjes lopend
sloerderig, sloerig bn.; rommelig in z'n doen en laten, slordig (vooral: waarbij men dingen vergeet)

sloere de; slordige vrouw

sloeren ww.; maar steeds niet aanpakken, voortdurend laten liggen en niet afhandelen, maar steeds niet de nodige aandacht geven en er geen zorg aan besteden, vooral in *sloeren laoten*, *d'r mit sloeren* het steeds laten liggen, op de lange baan schuiven, *zitten te sloeren* zitten niks

sloerie de 1. slet 2. slordige, smerige vrouw, asociale vrouw 3. nietsnut (ook van een man gezegd) 4. slordige, ruig bebaarde man

sloerig z. *sloerderig*

sloerzak de, in *in de sloerzak* in een situatie waarbij men iets (bijna) vergeet, maar steeds niet doet, laat liggen

slof bn., bw. 1. niet bros, niet droog, niet hard en knappend maar enigszins vochtig (gezegd van koekjes en vergelijkbare waren) 2. laks, slof, dralend 3. z. *sloff*

sloff, **slof** de 1. slof, pantoffel 2. in *uit de sloffe schieten* uitvallen 3. elk der omhulsels om de poten van een paard (meestal in de vorm van zakken; tegen gladheid of wegzakken in het veen of in laag gelegen hooiland) 4. ploegvoet

sloffbone, slofferbone, slofbone de; tuinboon

sloffen, slofken ww. 1. lopen en daarbij met z'n voeten, schoeisel slepen 2. niet de vereiste aandacht geven en handelen, niet of onvoldoende aanpakken, verder in *sloffen laoten* op z'n beloop laten, onvoldoende aanpakken, niet opschieten

sloffer de 1. iemand die sloft 2. slof, pantoffel

slofferd de; iemand die niet opschiet, treuzelaar

sloffien et 1. kleine *sloff* 2. bep. plant: pantoffeltje

sloffig bn., bw. 1. vergeetachtig 2. enigszins vochtig, niet meer knapperig, bros (van bep. eetwaren)

sloffighied de; het vergeetachtig, onzorgvuldig, laks zijn

slofhied de; matheid, niet-levendige toestand

slofken z. *sloffen*

slofklompe de; bep. klomp met band

slofkont, slofkonte de; treuzelaar, iemand die niet opschiet met z'n werk

slok de 1. keer dat men slikt 2. het slikken 3. teug 4. flinke hoeveelheid vloeistof 5. grote hoeveelheid geld

slokken ww.; slikken, één of meer slikkende bewegingen maken, ook: iets pikken

slokkerd, slokker de 1. keel 2. gulzige eter 3. in *een goeie slokkerd* goedge man 4. keel

slokkien et 1. kleine slok 2. slokje, borrel

slokop de; slokop, gulzigaard, ook fig.

slomerd de; slome, suffe persoon

slommeren z. *sloemeren*

slompe, slomp de 1. grote hoeveelheid 2. in *op 'e slompe* afgezaakt: van kledingstukken

slongel, slungel de 1. slungel: lange, slungelige jongen 2. vlegel, brutale jongen

slongelachtig, slungelachtig bn. 1. lang en mager, slungelig 2. vlegelachtig, brutaal

slongelig, slongerig, slungelig bn., bw.; slungelig

slonnestaele de; steel van de ui

slonter, slont de; slordig iemand, slordige vrouw

slonterboezem de; slordig iemand

slonterboksem, slonterboks, slonterbokse, flodderboksem de; armoedig en slordig geklede persoon, smeerpots, sloddervos

slonteren ww. 1. achteloos, slordig omgaan met z'n spullen, laten slingeren 2. (van kleding) te

wijd zitten, slordig afhangen

slonterfonter de; sloddervos, vooral: vrouw die slordig is in de huishouding, die het huishoudelijk werk, de kleding van het gezin e.d. verwaarloost

slonterig bn., bw. 1. slordig, slonzig 2. (van planten) slap hangend 3. niet echt ziek, maar zich toch niet lekker voelend

slonterkont, slonterkonte, slontekont de; sloddervos, smeerpots, knoeier

slonterkouse de; slordige vrouw

slontervodse de; slordige, smerige vrouw

slontervos de; slordige vrouw

slonze z. *sloons*

sloof, slove de 1. (vaak verkl.) vrouw die hard werkt, die de huishouding niet of nauwelijks aan kan, die er onverzorgd uitziet en die weinig of niets heeft in te brengen; ook wel van een zeer hard werkende man gezegd 2. (vaak verkl.) lage, halve schort

slooihaandel de; handel zonder vaste prijs en waarbij men gemakkelijk afdingt

slooiën ww.; onder de prijs (proberen te) verkopen of kopen en daarbij afdingen, hoe dan ook de koopwaren aan de man proberen te brengen

slooiër de; iemand die *slooit*, d.i. vooral: die afdingt, z. *slooiën*

sloompjen et; sloom vrouwtje

sloons, sloonze, slonze de 1. slordige vrouw 2. vrouw van lichte zeden

sloonske et; slonsje, slordige vrouw

sloonzebelle de; slonzige vrouw, vrouw die met name in de huishouding slordig is

sloonzig, sloonzerig bn., bw.; slonzig

sloop I et; kussensloop

sloop II de 1. het slopen 2. sloopbedrijf, sloperij 3. het werk van slopers

sloot de 1. sloot: bekend gegraven water 2. grote hoeveelheid vloeistof

slootbeugel de; baggerbeugel om modder mee uit sloten te halen

slootgoed, slootsgoed de; slootaarde en resten van planten, bijeengebracht bij het zuiveren van sloten

sloothaoke, slodershaoke de; sloothaak

sloothekkel de; hekkel

sloothouwe de; soort haak met platte tanden, haaks op de stok, om resten van planten, afgesneden stukken begroeiing mee uit te sloot te trekken

slootkaante, slootkaant, slootskaante, slootskaant de; slootkant

slootkaantesnieder de; lang stalen mes, soort rechte zeis in het verlengde van een lange stok, waarmee de kanten van de greppels en sloten recht afgesneden, afgeslagen worden

slootliende z. *slodersliende*

slootmes et; lang stalen mes, soort rechte zeis in het verlengde van een lange stok, waarmee de kanten van de greppels en sloten recht afgesneden, afgeslagen worden

slootmodder, slootsmodder de; slootaarde

slootopmaeken, slode-opmaeken, slodeuutmaeken, slodemaeken ww.; schoonmaken en/of uitdiepen van sloten

slootopmi'jen ww.; gras en andere planten uit sloten halen door te maaien

slootopsnieden ww.; wegsnijden van resten van planten uit, aan de zijkant van sloten (bij het zuiveren)

slootroegte, slootsroegte de; resten van planten die bij het zuiveren uit sloten worden gehaald

slootschonemaeken, slootschoonmaeken, slootopschonen ww.; opschonen van sloten

slootschouwen z. *slodeschouwen*

slootschouwer z. *slodeschouwer*

sloots- z. *sloot-*

slootskroes, slootskros et; eendekroos

slootsnieden ww.; maaiend, snijdend gras enz. uit een sloot halen
slootsnieder de 1. iemand die sloten schoonmaakt 2. lang stalen mes, soort rechte zeis in het verlengde van een lange stok, waarmee de kanten van de greppels en sloten recht afgesneden, afgeslagen worden
slootsnit et; hetz. als *slootsnieder* (bet. 2), *tilzende*
slootspul et; hetz. als *slootroegte*
slootsrommel de; hetz. als *slootroegte*
slootswaeter, slootwaeter et 1. water in een sloot 2. slechte koffie 3. slechte thee
slootswal, slootwal de; slootkant
slootuutmi'jen ww.; uitmaaïen van één of meer sloten
slootuutmodderen ww.; bagger, plantenresten enz. uit één of meer sloten halen
slootvilte de; laag planten onder in een sloot
slootzende de; hetz. als *tilzende*
slop I de; pijp met slap mondstuk, vooral: kromme imkerpijp met een slap mondstuk en met een flinke kop
slop II et, in *in et slop* in een impasse, zonder vooruitgang
slop III bn. 1. slap, niet strak 2. erg buigzaam, niet stijf, niet stevig 3. weinig krachtig: in lichamelijk opzicht 4. in *goed in de sloppe was zitten* over veel geld beschikken 5. niet in een stevig verband 6. (van thee, koffie) met naar verhouding veel water 7. weinig flink, weinig kordaat 8. met weinig werk, met weinig inspanning
slogebont, kussenbont, kussenslogebont et; bonte stof waaruit kussenslopen zijn gemaakt
slopen ww. 1. slopen: afbreken, slechten enz. 2. afmatten, doen uitputten
sloper de; sloper: iemand die sloop
sloperi'je de 1. het slopen, slechten, afbreken 2. sloopinrichting, slopersbedrijf
slophied de; slapheid
sloppeling de; slappeling
sloppentaoi, sloppentaoie, sloppetaoien, sloppetaai de; niet sterke persoon, slappe slungel, slapjanus
sloppentop de; lange, slappe vrouw
sloppiepe de; pijp met slap mondstuk
sloppies bn.; slap, ziekelijk
sloppighied de; slapheid: het *slop* zijn
slopte de; slapte: het *slop* zijn
slorken ww.; hetz. als *lorken* bet. 1, 2
slorpen, slurpen ww.; slurpen, slurpend eten, drinken
slot et 1. slot: in een deur, aan een fiets enz. 2. knip: op een tas, boek enz. 3. hetz. als *halsslot* 4. versterkt kasteel 5. laatste deel, einde 6. in verb. als *bi'j slot van zaeke* per slot van rekening, uiteindelijk, eigenlijk, *per slot* uiteindelijk, als puntje bij paaltje komt
slote- z. *slode-*
slotgat et 1. gat voor een slot 2. gaatje in de tepel van een koe
slotienglieden ww.; glijdend, en daarbij steeds aanloopjes nemend, over het ijs van een sloot gaan
slotienspringen ww.; slootjespringen, het steeds springen over één of meer sloten (als spelletje)
slotienspringer de; kind dat voortdurend bezig is met *slotienspringen*
slotkralen de; snoer kralen met een bep. sluiting: een slotje
slotring de; ring in een ringvormig slot
slotte, selotte, sjelotte, sjelot, sjalotte de; sjalot (vaak mv., verkl. of mv. van het verkl.)
slottervos z. *sloddervos*
slove z. *sloof*

sloven ww.; sloven, hard, langdurig zwaar werk verrichten, in verb.

slover de; slover, zwoeger

sloverig, slovig bn.; armoedig: waarbij men moet zwoegen en sloven voor z'n bestaan

sluierstof de; sluiergaas, stof voor het maken van sluiers

slumeren z. *sloemeren*

slumes z. *snumes*

slungel, slungel- z. *slongel(-)*

slunterig bn.; slap, ziekelijk

slurf, slurve de 1. slurf 2. trechter van een windhoos 3. penis van een hengst 4.

slurfachtige, beweegbare doorloop naar de ingang van een vliegtuig (op vliegvelden)

slurpen z. *slorpen*

slurven ww.; opnemen, opzuigen in, (als) met een slurf

sluten ww. 1. sluiten, afsluiten, dichtdoen, dichtmaken 2. (bij runderen) de schede weer in de gesloten toestand krijgen na het kalven, ook: het daarbij behulpzaam zijn 3. dichtgaan, dichtgedaan worden 4. aansluiten, in elkaar, bij elkaar zitten doordat het van de juiste vorm, grootte is 5. vast verbonden, bijeen houden 6. beëindigen, besluiten, afsluiten 7. de periode doen eindigen waarin men mag vissen, jagen 8. aangaan (van een overeenkomst, verbintenis enz.)

sluter de 1. sluitboom 2. sluter: van een fototoestel

sluterstied, slutenstied, slutingstied de; sluitingstijd

sluting, slutige de 1. het sluiten 2. beëindiging: van bedrijven, instellingen 3. dat waarmee men iets sluit, zoals een kettinkje dat men als sieraad draagt, een drukknop enz. 4. dat waarmee men een fles afsluit, vooral: dop

sluukhaandel de; sluikhandel

sluukhoorn z. *kraphoorn*

sluupmoord de; sluipmoord

sluupmoordener de 1. sluipmoordenaar 2. wind die iemand laat en die niet wordt gehoord

sluus de 1. sluis, sas, schutsluis 2. sluiskolk

sluusdeure de; sluisdeur

sluusgeld et; sluisgeld

sluushaoke de; sluishaak

sluushuus et; sluishuis

sluusklompjen et; klompje dat men toesteeft om het sluisgeld in te ontvangen

sluuskolk, sluuskolke de; sluiskolk, sluiskamer

sluuswachter de; sluiswachter

sluutappel de; sluitappel

sluutboom de; slagboom, vooral: spoorboom

sluutdeksel et; deksel (ter afsluiting)

sluutdoppe de; sluitdop, dop ter afsluiting

sluutgarve de; garve aangebracht ter afsluiting van een hok tegen de regen

sluutgat et; speenopening, gaatje van de tepel (bij koeien)

sluuthaoke de; sluithaak

sluuthaspel de; stoethaspel

sluuthoelt et; onderdeel van een ouderwetse boerenwagen: elk der twee verbindende balken die de wagenladders bijeenhielden

sluutkorf de; sluitkorf

sluutlaeken et; sluitlaken

sluutmaande de; sluitmand, sluitkorf

sluutraem et; hetz. als *sluuthoelt*

sluutrede; sluitrede: rede waarmee men afsluit

sluutring de; ring waarmee iets wordt gesloten, vastgezet
sluutspelde de; sluitspeld
sluutspiere de; sluitspier: die een lichaamsopening afsluit
sluutsteen de; sluitsteen: bovenste steen, steen waarmee wordt afgedekt
sluutstok et; deel waarmee iets wordt afgesloten; met name m.b.t. een voorstelling, een toneelstuk e.d.
sluutstoppe de; stop waarmee iets wordt afgesloten
sluuttoppe de; dun, met één band gebonden bosje heide, aangebracht om te dichten: aan de onderkant van niet goed tegen elkaar sluitende dakpannen (tegen slagregen en stuifsnieuw)
sluutwark et; sluitwerk
sluutwoord et; sluitwoord
sluutzegel de; sluitzegel
sluw bn. 1. listig, sluw 2. z. *sluw*
sluwig bn., bw.; listig, een beetje gemeen
smachten ww. 1. smachten: vergaan: van dorst 2. sterk verlangen
smaek de 1. smaak 2. persoonlijke waardering 3. schoonheidszin
smaekelik bn. 1. smakelijk, lekker smakend 2. getuigend van genoeg, bijv. *d'r smaekelik omme lachen*
smaeken ww. 1. de smaak hebben zoals men die proeft 2. lekker zijn, goed smaken 3. aanstaan, bevallen
smaekien et; smaakje, bijsmaak
smaekopkrikkertien et; aperitief
smaekzem bn. 1. goed smakend, smakelijk 2. met eetlust
smak de 1. harde bons, harde val 2. harde klap, stoot 3. grote hoeveelheid van iets, grote menigte
smakkelen ww.; smikkelen, lekker opeten, in verb. met *smikkelen*
smakken ww. 1. smakken: ruw gooien of vallen 2. een smakkend geluid maken 3. zoenen
smakkerd, smakker de 1. stevige zoen, pakkerd 2. harde val, smak 3. slag, harde klap 4. schelm, rakker, smeerlap
smal bn. 1. smal, weinig breed 2. mager, schraal 3. gering, armoedig, karig
smalbekkien et; (vooral verkl.) kind dat, persoon die mager is, vooral in het gelaat
smalbille de; koe met smalle billen
smallig bn.; mager, er smalletjes uitziend
smalree de; één jaar oude ree
smalrogge, smalkonte de; koe met magere, smalle rug
smarkaoren mv., in *D'r kommen smarkaoren op* gezegd als iemand ziek lijkt, of te veel heeft gegeten
smatlappe, smetlappe de 1. kleine wond, schaafwonde, plek in de huid die flink ontveld is 2. smartlap, overdreven gevoelig levenslied
smatplakke, smetplakke de; (bij gras, bep. vruchten) rottende plek (vooral: door broeiing of door vallen)
smatreet, smetreet de; achterste, billen met smartende huid, blikars
smattekoren et; melde
smatten, smetten ww. 1. smarten: van de huid, van wonden in de huid 2. (van gras) broeien en daarbij licht gaan rotten en verkleuren
smatterig, smetterig bn. 1. (van de huid) smartig, smartend, ruw en schrijnend 2. niet met heldere schijn, niet helder van kleur, met smetten, vlekken enz. 3. (van gras dat broeit, van appels met rotte plekken als gevolg van vallen) aangetast door broeien, licht rotten
smederi'je de; smederij
smeediezer et; smeedijzer

smeediezeren bn.; smeedijzeren
smeedwark et; smeedwerk
smeelder de; iemand die voortdurend smaalt
smeelderig, smelerig bn.; (licht) smalend
smeels, smeelsk bn.; (licht) smalend, op (licht) smalende wijze
smeer de, et 1. dierlijk vet, vooral bladvet, varkensvet enz. voor op de boterham, vandaar: dat wat men op de boterham smeert, met name reuzel 2. oorsmeer 3. smeersel, vet waar men machines mee smeert e.d. 4. vettig vuil, vieze laag 5. geld, slappe was 5. sneer
smeerboel de; smeerboel, vies geheel
smeerder de; koe die *smeert*, z. *smeren*, bet. 3
smeerderi'je de; vuiligheid, vieze troep
smeerdeuze de 1. doos met smeer, vet, zalf 2. smerige vrouw
smeerdoedel de; smeerpoets
smeerdoppe de; dop voor de as van een wiel waaronder men de wagensmeer aanbrengt
smeergattien et; elk der gaatjes in een machine waarin men de olie kan doen (om te smeren)
smeerhaeze de; smeerpoets
smeerhond de; smeerlap
smeerkanes de; smerige, vieze man
smeerkees de; smeerkees, smerige, slordige man
smeerkeze de; smeerkaas
smeerkleppe de; klep op een machine waaronder men smeerolie aanbrengt
smeerkonte, smeerkont de; smerige vrouwspersoon, smeerpoets
smeerkouse de; smeerpoets, vieze persoon
smeerlaoge de 1. harde, storende laag in de grond 2. vieze, vette laag
smeerlap, smeerlappe de 1. gemeen, onbetrouwbaar iemand, loeder 2. man of vrouw die een smeerpoets is
smeerlapperi'je de 1. troep, rottend, vies geheel enz. 2. gemeen, schurkachtig gedrag
smeernippel de; smeernippel
smeerplak de, et; smeervlek, vieze plek in stof, vooral in kleding: door vuil of smeersel
smeerpoede, smeerpoezel de; smeerpoets, smerige, tamelijk slordige en niet bep. hygiënische vrouw
smeerpoets, smeerpoeze, smeerpoeze, smeerpoes de; smeerpoets, smerige en slordige persoon
smeerpokkens mv.; smeerpokken
smeerpot de; pot met, voor wagensmeer
smeerschieve de; heupgewricht
smeertodse, smeertodde, smeertrotse de; smerige, slordige, vaak ook dikke vrouwspersoon
smeertonte de; vieze, smerige en slordige vrouw
smeervarken et; man die een smeerpoets is
smeerwottel de; smeerwortel
smeet de 1. in *in de smet* de richting, in de buurt waar men moet zijn, iets heeft 2. baan bij het knikkeren
smele de; bep. grassoort: smele, smeel
smelen ww. 1. enigszins geringschattend en spottend, smalend praten 2. vleien, slijmen
smelendewies bw.; smalend, op spottende wijze
smelerig z. *smeelderig*
smelig bn., bw. 1. smalend, schadelijk 2. smaad opleverend
smelik bw.; sneu, van teleurstelling getuigend

smeren ww. 1. smeren, smerend aanbrengen e.d. 2. knoeien, morsend bezig zijn 3. (bij koeien) witachtige afscheiding vertonen aan de schede (met name voor het kalven) 4. in 'm smeren ervandoor gaan 5. (van de lucht) werken

smerig bn. 1. smerig, vuil 2. wat smerig, vies maakt 3. wat gemakkelijk smerig, vuil wordt 4. niet hygiënisch in z'n doen en laten, z'n kleding enz. te weinig reinigend 5. schunnig, vies, onzedelijk 6. (van de gelaatsuitdrukking) boos, chagrijnig 7. erg gemeen, liederlijk 8. vervelend, hinderlijk 9. (van de lucht) niet helder

smerigbrief z. *strontbrief*

smerighied de; smerigheid: vuil, smeerbeel, smeertroep

smerigte de; smerigheid, smeertroep, laag vuil

smet de; spat, vlek, smet (ook fig.)

smetlappe z. *smatlappe*

smetpere de; peer die gemakkelijk kneust bij het vallen en die gemakkelijk gaat rotten

smetplakke z. *smatplakke*

smetreet z. *smatreet*

smetten ww. 1. (van kledingstof e.d.) snel vies worden, smetten 2. z. *smatten*

smetterig bn. 1. van kledingstof e.d.: met vlekken, vies geworden 2. (van kledingstof e.d.) snel vies wordend, smettig 3. z. *smatterig*

smeu z. *smu*

smeucht de; weet (die men van iets heeft)

smeugel de 1. deugniet, rakker, boosaardig persoon 2. (verkl.) kort tabakspijpje 3. klein kind 4. vleier (die er niets van meent), vaak gezegd van een kind dat probeert iets te krijgen 5. bijdehand kind 6. iemand die een ander gemakkelijk in het ootje neemt

smeulvuur et; vuur dat 's avonds met as was afgedekt, zodat men het de volgende ochtend snel weer kon oprakelen

smidsiezer et; smeedijzer

smidsreden, smidsscheuvel, smidsschaetse de; ouderwetse, door de smid gesmede schaats (met dikke ijzers en een krul)

smidspieker de; door een smid gemaakte spijker, ook hoefnagel

smidswief et; vrouw van een smid

smiecht de 1. ondeugend kind of gemene man 2. lust om te doen, om mee te maken, in ontkennende verb.

smiegel, smiggel de, et 1. ondeugend kind (vooral: meisje), ondeugende persoon 2. smiecht, onbetrouwbare man, bijv. *een lillike smiegel*

smienk de; schmink, grimeersel

smienken ww.; schminken

smies de; in *in de smies* in de gaten, door (hebbend)

smiespelen ww.; smiespelen

smiesterd, smiester de; (vaak negatief of schertsend) geniepigerd, stiekemer, ondeugende of akelige persoon

smietangel de; werphengel

smieten ww. 1. ruw gooien, smijten, hard werpen 2. (van bep. dieren, met name varkens) ter wereld brengen

smietliende, smietliene de; werplijn (om paling te vangen)

smieuwken ww.; mooi praten, vleien

smieuwkerd de; vleier, mooiprater

smiezen I mv., in *in de smiezen* in de gaten

smiezen II ww.; smiespelen, stiekem praten

smiezerd de; niet te vertrouwen man

smiggel z. *smiegel*

smikkelderi'je de 1. snoepgoed 2. iets om te eten
smikkelen ww.; smikkelen, stilletjes en lekker eten
smikseltien et; smeerseltje
Smildewaeter et; slechte koffie
Smildiger, Smilder bn.; van, m.b.t. *De Smilde* (plaats in naburig Drenthe); ook zelfst.: iemand uit die plaats
smit et; verdikte weeffout in linnen
smitskachel de; bep. fraai versierde, min of meer vierkante, luxe verwarmingskachel
smocht de; hetz. als *nocht*, bet. 2
smoddekop z. *sprutelkop*
smoege de 1. ziekte die snel opkomt (vaak: in de vorm van een kleine epidemie) en die vaak ook weer snel verdwijnt 2. modeverschijnsel
smoegen ww. 1. moeizaam en piepend ademen 2. (van pijpen waaruit men rookt) moeilijk lucht doorlaten 3. (van vuur) smeulen, niet goed branden 4. (van de lucht) betrekken, werken
smoeger de; slechte, overjarige turf
smoek bn., bw. 1. aangenaam van omgeving (vaak ook: en aangenaam warm), knus 2. nogal warm en drukkend
smoekies bw. 1. aangenaam (vaak ook: van temperatuur), knus 2. warm en drukkend
smoel de 1. smoel, bek, vooral: grote mond die men opzet 2. gelaatsuitdrukking (van een bep. soort)
smoelwark, smoelwaark et; mondwerk, vooral: grote mond (fig.)
smoes, smoerien et; smoesje: verzinsel, uitvlucht
smoesterig bn. 1. groezelig, smoezig, smerig, een beetje vuil 2. (van de lucht) enigszins grauw, betrokken, tekenen vertonend van komende regen
smoeze de 1. smoes, minderwaardig, overjarig stuk turf of turf uit brak water, turf die nog niet droog was toen het begon te vriezen en daardoor van mindere kwaliteit is 2. smoes, verzinsel, uitvlucht
smoezelig bn. 1. smoezelig, beduimeld, met vastzittende smerigheid
smoezen, smousen ww. 1. smoezen: heimelijk praten 2. (van de lucht) betrekken, aan helderheid verliezen (en een ander weerbeeld gaan vertonen) 3. hutselen (vooral van eten)
smoezerig bn.; (van de lucht) enigszins betrokken, heilig, niet helder
smok de; zoen, vaak: stevige kus
smoken ww.; stevig roken (van een pijp, sigaretten enz.)
smokkelbroek de; plusfour
smokkelderi'je de; smokkelarij, smokkelhandel
smokkelen ww. 1. smokkelen: smokkelhandel drijven 2. een beetje een loopje met de voorschriften nemen, de regels van een spel een beetje al te ruim interpreteren
smokkeler, smokkelder de; iemand die smokkelt, smokkelaar
smokkelweer de; smokkelwaar
smokken ww.; kussen, (flink) zoenen
smook de; dikke witte rook (als gevolg van het roken van sigaretten, pijpen enz.)
smoolt et; smout: gesmolten reuzel, dat vervolgens weer is gestold
smooltbrogge de; boterham met reuzel
smooltkoeme de; kom met *smoolt*
smooltpot de; pot met *smoolt*
smoor de, et 1. in *mit de smoor in* flink gegerd 2. gesmolten varkensvet
smoorbeie de; bes van de hagedoorn
smoorbrogge de; stuk roggebrood met reuzel
smoordrok bn.; geweldig druk (met werk, activiteiten enz., door verkeer, voetgangers,

feestgangers enz.)

smoordronken, smoordronkend bn.; smoordronken

smoorhiete bn.; smoorheet

smoorpot de 1. stampot 2. stampot van aardappelen, wortels en uien 3. mengsel van eten dat men smoort, stooft 4. pot met gesmolten varkensvet 5. familie, huishouding waar voortdurend ruzie is

smoorriek bn.; schatrijk

smoorvet et; reuzel, varkensvet

smoorzat bn.; spuugzat

smoren ww. 1. door verstikking doden 2. stikken 3. een zeer grote hoeveelheid van iets hebben, in *smoren in* 4. gaar doen worden door te smoren 5. doven (van vuur, door zuurstofgebrek) 6. vastlopen, vast gaan zitten (met name in de modder)

smorrekop z. *sprutelkop*

smorrig bn.; enigszins vuil

smotsappel, smosappel, smotseappel de; moesappel

smotse, smots de 1. appelmoes 2. tot pap gekookte aardappel(en) 3. fijn gemaakt eten 4. modderboel 5. dikke vrouw

smotsen ww.; dooreenmengen (op nogal ruwe wijze)

smotsig, smotserig bn. 1. (van het weer) vochtig en drukkend 2. (van gekookte aardappelen) slap en waterig gelijk appelmoes

smouk bn., bw.; gezellig en boeiend (vertellend)

smous de 1. weinig betrouwbare persoon 2. ruig behaarde hond

smousen ww. 1. maken terwijl het eigenlijk niet goed sluit enz. (zodat het niet echt mooi wordt), oplossen, voor elkaar brengen door het niet zo nauw te nemen 2. z. *smoezen*

smousjassen ww.; malversaties plegen, belazeren

smousjasser de; iemand die anderen belazert, die malversaties pleegt

smu, smuui, smuj, smeui bn., bw. 1. zich soepel kunnende bewegen, lenig 2. buigzaam (lett.), gemakkelijk te buigen, kneden enz. 3. (van de wijze van omgaan met en vertellen in taal) gezellig en boeiend

smuk de; opsmuk

smulten ww. 1. smelten, doen smelten 2. oplossen in vloeistof

snaaien ww. 1. jatten, weggrissen 2. snoepen, stiekem kijken om te snoepen 3. rakelings langs iets gaan 4. snel wegschieten, ervandoor gaan

snaaier de; iemand die stiekem wegpakt

snaaierd, snaaier de; iemand die geneigd is tot snoepen

snaaieri'je, snaaideri'je de; snoepgoed

snaaierig bn.; geneigd om iets te pakken, weg te grissen, te nemen als snoep

snaais bn., bw.; geneigd tot gappen, weg te grissen, weg te pakken om te snoepen

snaarpen z. *snarpen*

snabbelder de; iemand die nu eens hier wat pakt en dan weer daar

snabbelen, snebbelen ww. 1. snateren 2. z. *snaffelen*

snachelen ww.; voortdurend kritische opmerkingen maken

snachelpot de; iemand die voortdurend foetert

snaek de; snaak, eigenaardige vent, jongen

snaeks bn.; snaaks

snaeter de 1. snater, mond 2. iemand die veel praat

snaeterbek de; snel, druk pratende vrouw

snaeteren, snatteren, snetteren ww. 1. snateren (door eenden) 2. druk praten

snaeterkont, snaeterkonte de; iemand die veel en druk praat

snaetermusse de; vrouw die veel en druk praat

snaevel de 1. snavel 2. mond, bek

snaffelen, snabbelen ww. 1. met kleine rukjes sabbelen 2. mummelen, (als) met tandeloze mond praten

snak, in *mit een snak en een sneer doen* slordig, oppervlakkig afwerken

snakken ww. 1. snakken, happen (naar lucht) 2. snauwend aanmerkingen maken 3. in *Et snakt mi'j niks* 't kan mij niets schelen

snaore, snare de 1. snaar (van een snaarinstrument) 2. draad die de draaiing van een wiel over moet brengen, drijfriem 3. lastige vrouw, vervelend meisje, kreng 4. snuisterij

snaorske, snoorske de; schoonzuster

snap de 1. snap, hap(je) 2. in *een hap en een snap* een bezigheid hier, een activiteit daar, in een ommezien

snaphaene de; bep. ouderwets type geweer, snaphaan

snappen ww. 1. snappen, begrijpen 2. aanhouden, een bekeuring geven 3. nemen, te pakken krijgen

snapperd, snapper de; mond

snarpen, snaarpen ww. 1. een pijnlijk aandoend, schrill geluid voortbrengen 2. (van de kou, de felle wind) pijnlijk aandoen

snarpend en var. bw.; (van de wind, de kou) snerpend

snarre de, ook wel et 1. vinnige, venijnige vrouw of meisje 2. boosaardig hondje

snarren ww.; snarren, kijden

snarrig bn.; (van een vrouw of meisje) chagrijnig, kribbig

snas, snars in *gien snas/snars*: in het geheel niets

snatteren z. *snaeteren*

snauw de 1. bitse woorden 2. beet, bijtende uithaal

snauwen ww. 1. snauwend spreken 2. een bijtende beweging maken 3. (bij vergelijking, van een varken) snauwende geluiden maken

snauwerig bn., bw.; steeds snauwend, geneigd tot snauwen

snebbe de 1. snavel 2. (ruw) mond, snater, in verb. als *Hool je snebbe es* hou je mond toch eens

snebbelen z. *snabbelen*

snede de, in *een snede weegs* een tree verwijderd

snedes z. *gesnedes*

snedig bn., bw. 1. snedig: gevat, ad rem (z. ook *sniedig*) 2. kwiek, vlug ter been

snee I de 1. insnijding, kerf door snijden ontstaan 2. snijkant (veelal: van een zeis) 3. scherpte (van iets waarmee men snijdt, met name van een zeis) 4. gras, hooi dat men verkrijgt door maaien, keer dat men het gras maait 5. snee brood 6. in *gould op snee*

sneer de 1. sneer 2. in *mit een snak en een sneer doen* z. onder *snak*

snees z. *snies*

sneidig z. *sniedig*

snelle de, in *an/van de snelle* diarree hebbend

snelbiender de; snelbinder

sneldiek de; snelweg

snelhied de; snelheid

snelhiedsbegrenzer de; snelheidsbegrenzer

Snelshutte de; veldnaam uit *Buil*; verder in *Hi'j woont op Snelshutte, bi'j de leren sliepstien* zomaar ergens, ergens ver weg

sneppe, snippe de; bep. tekening op de neus van een koe of paard, nl. een kleine, puntige bles

snert, snert (als nadrukkelijke vorm) de 1. snert, erwtensoep 2. iets dat zeer slecht, waardeloos is

snet-, snert-; afkeurend eerste deel in woorden als *snetwief* snertwijf
snetate de; erwt voor, in erwtensoep
snetpoele de; peul van een erwt in, voor erwtensoep
snetpraot et, de; gepraat, geklets van niks
sneu bn. 1. teleurstellend, zodanig dat het teleurstellend is voor de ander 2. op verlegen wijze teleurgesteld, beteuterd, beschaamd
sneupen ww. 1. nieuwsgierig nazoeken, neuzen 2. z. *snupen*
sneuperi'je de; hetz. als *snuperi'je*
sneuvelen ww. 1. sneuvelen 2. kapot geraken
sni'j de 1. neerslag in de vorm van sneeuw 2. sneeuw die in een laag op de grond, de daken enz. ligt 3. de situatie dat er sneeuw valt
sni'jachtig bn.; sneeuwachtig
sni'jballe de; sneeuwbal (ook: die samenklontert met name onder klompen bij het lopen in de sneeuw)
sni'jballegooien ww.; gooien met sneeuwballen
sni'jballekoegelen ww.; met sneeuwballen gooien
sni'jballen ww.; sneeuwballen
sni'jbarg de; grote sneeuwhoop
sni'jbeie, sni'jbesse de; sneeuwbes
sni'jblaozer de; sneeuwblazer
sni'jbliend bn.; sneeuwblind
sni'jboel de; sneeuwboel
sni'jbonke de; sneeuwklomp, vooral: samengeklonterde sneeuw onder een klomp (bij het lopen in de sneeuw)
sni'jbrille de; sneeuwbril
sni'jbujje, sni'jbuie de; sneeuwui
sni'jbulte de; hoge sneeuwhoop
sni'jdune, sni'jduun de; sneeuwduin
sni'jen ww.; sneeuwen
sni'jflatte de; stuk of vlok natte sneeuw
sni'jhutte de; sneeuw hut
sni'jies et; sneeuw ijs
sni'jjacht de; sneeuwjacht
sni'jjaegen ww.; sneeuwen met sterke wind
sni'jketten et, de; sneeuwketting
sni'jklokkien et; sneeuw klokje
sni'jklonter z. *sni'jkwaster*
sni'jklosse de; bal sneeuw die men onder een klomp krijgt (door het lopen in sneeuw die nat is)
sni'jkop de; fraaie, witte wolk
sni'jkwaster, sni'jklonter de; (verz.) stukken vieze, natte sneeuw, dikke natte sneeuwvlokken bij elkaar
sni'jleerze de; elk der laarzen die geschikt zijn om mee in de sneeuw te lopen
sni'jlocht de; sneeuwlucht
sni'jploeg de; sneeuw ploeg (bep. machine om sneeuw mee te ruimen)
sni'jpoppe de; sneeuw pop
sni'jprakke de; hoeveelheid, laag sneeuwmodder
sni'jprut de; sneeuwmodder
sni'jroemen, sni'jrumen ww.; sneeuwruimen
sni'jroemer de; sneeuwruimer

sni'jrogge z. *snitrogge*

sni'jrommel de; rommel, troep uit sneeuw bestaand

sni'jscheppe de; sneeuwschop

sni'jscheppen ww.; sneeuwruimen met een schep

sni'jschoe de; sneeuwschoen

sni'jschoever, sni'jschoeve de; sneeuwschuiver: grote schop, ook: groot, langwerpig blad voor een auto of trekker waarmee men sneeuw wegschuift, ook wel met twee bladen in een v-vorm, door paarden of een trekker voortgetrokken

sni'jtoppe de; sneeuwtop

sni'jvegen ww.; sneeuwruimen door vegen

sni'jvlokke de; vlok sneeuw

sni'jwaeter et; sneeuwwater

sni'jwinter de; winter met (veel) sneeuw

sni'jwit bn.; sneeuw wit

sni'jwolke de; sneeuw wolk

snibbe de; snibbige vrouw

snibben ww.; snibbig zeggen

snibberig bn.; geneigd snibbig te zijn

snibbighied de; het snibbig zijn

snichel de 1. snibbige, bitse en evt. verwaande vrouw of meisje 2. klein, grappig maar ook enigszins ondeugend kind

sniebloeme de; snijbloem

sniebonemeule en var. z. *bonemeule*

sniebraander de; snijbrander

sniedeblok et; blok hout waarop men klompen snijdt

sniedebone, sniebone de; snijboon (lett.)

sniedels z. *sniele*

sniedemes, sniemes et; lang mes, soort rechte zeis aan een lange stok waarmee de kanten van de greppels en sloten recht afgesneden, afgeslagen werden

snieden ww. 1. snijden 2. afsnijden om te oogsten 3. castreren door te snijden (m.b.t. varkens, paarden (alg.), ook wel m.b.t. katten) 4. (van lijnen) kruisen 5. voorbijrijden, lopen, schaatsen en snel voor de ander langs schieten 6. door te snijden verkrijgen 7. tot iets bewerken met een mes of ander snijdend voorwerp 8. met een mes vechten 9. een snelle beweging maken en daarbij snijden, voortbewegen en daarbij snijdend gaan door iets 10. door scherp te zijn (kunnen) snijden 11. (van materiaal, voedsel, gewas) zodanig zijn dat men het gemakkelijk kan snijden 12. enigszins zacht zijn, zodat de schaatsen er gemakkelijk diep in snijden 13. pijnlijk zijn (als betrof het snijden in het lichaam) 14. in *d'r (tussen-) uut snieden* ervandoor gaan

sniedend bn.; snijdend: een scherp pijngevoel veroorzakend

snieder de 1. iemand die snijdt 2. naaister 3. kleermaker

sniedereren ww.; snijderen

sniederer'je de 1. het snijden 2. vechten met een mes

sniederogge z. *snitrogge*

sniedeslao, snieslao, snieslaod de; snijsla

sniedewark, sniewark, sniewaark et; snijwerk

sniedig, snedig bn., bw. 1. snedig, scherp en vaak geestig, gebekt 2. kwiek, kregel, flink 3. gewiekst en kordaat, kregel

snieding, sniedinge, sniedige de 1. snijdende pijn 2. buikpijn bestaande uit snijdende pijnen 3. versnijding

sniedsel z. *sniesel*

sniefel z. *sniffel*

sniele, snielke, snielte, sniedels de 1. blad van de gele lis en soortgelijk zeer langwerpige blad, met punt en in meerdere of mindere mate met scherpe kanten; ook blad van bep. grote zeggesoorten en van de lisdodde 2. gele lis 3. scherpbladige waterplant in het algemeen 4. benaming voor grotere zeggesoorten 5. egelskop 6. vrouw die de dingen steeds erg scherp, vinnig zegt

snielepolle de; plant met scherpe bladen, z. ook onder *sniele*

snielerommel de; planten als lisdodde, lis, rus, lastige/minderwaardige, vaak scherpe planten anderszins, zoals bep. zeggesoorten

sniemaïs de; snijmaïs

sniemes z. *sniedemes*

sniemesiene de; snijmachine

sniemeule z. *bonemeule*

sniemoes de; snijmoes

sniepelkoeke z. *snippelkoeke*

snierogge z. *snitrogge*

snies, snees et; snees, twintigtal

sniesel, sniedsel, snitsel et 1. dun plakje dat men snijdt 2. snijdsel, stukje dat afvalt bij het snijden 3. haksel

snieslao, snieslaod z. *sniedeslao*

snietane de; snijtand, voortand

snietsel de; schnitzel

sniewark en var. z. *sniedewark*

sniewost de; snijworst

sniezende de; lang mes, soort rechte zeis aan een lange stok waarmee de kanten van de greppels en sloten recht afgesneden, afgeslagen worden

sniffel, sniefel, snifsel de; dun sneetje koek, brood e.d., snipper

snikhiete bn.; snikheet

snikke de; bep. vaartuig: snik

snikkejaeger de 1. persoon die het paard van de *snikke* leidde 2. persoon die een *snikke* voorttrok 3. paard dat de *snikke* trok

snikkejaegerspeerd, snikkepeerd et; paard dat een *snikke* voorttrok

snikkeveerder, snikkevaerder de; baas van een *snikke*

snikwit bn.; zeer wit

snipkoelegien et; knikkerkuiltje speciaal bij het spel *snippen*

snippe de 1. watersnip 2. bitse vrouwspersoon

3. wijsneuzig meisje, lastig kind 4. bankbiljet van honderd gulden 5. z. *sneppe*

snippehaegel, sniphaegel de; fijne hagel voor de snippenjacht

snippejaegen ww.; jagen op snippen

snippelkoeke, sniepelkoeke de; sukade, jodenspek

snippen ww.; bep. knikkerspel spelen, of een knikker op een bep. wijze 'schieten'

snippenussien et; nest van een watersnip

snipper de 1. smal, gescheurd stukje papier 2. klein stukje, klein beetje

snipperen ww. 1. tot snippers maken 2. één of meer snipperdagen opnemen

snipperig bn., bw. 1. snipperachtig 2. bleekjes, met een ongezonde huidskleur 3. enigszins verkouden

snippien et; oliespuitje

snips, snippig bn., bw.; pips, bleek

snipsel de, et; snipper

snipsnaorderi'je de; snipsnaarderij

snipsnaore de; snipsnaarderij, snuisterij

snipsnaoren ww.; dingen doen, maken voor tijdverdrijf
snipsnaorig bn.; van geringe waarde, als een snuisterij
snipsnap de; oogwenk
snipverkolen bn.; snipverkouden
snirpen ww. 1. een snirpende pijn geven 2. z. *sjirpen*
snister de; flinke bui
snisteren ww.; snirsen, hetz. als *sisteren*
snit et 1. mes waarmee men hakselt in de *kni'jbak*, hetz. als *hakselsnit* 2. hetz. als *tilzende*, *viltesnit* 3. klein soort zeis voor het maaien van bentgras; ook voor riet, dan hetz. als *rietsnit* 4. instrument waarmee men in de drogende bagger snijdt 5. snit, wijze waarop een kledingstuk gesneden is
snitbusse, snitsbusse de 1. buisje met kleine gaatjes waarmee met behulp van een stamper water werd gespoten naar andere kinderen, om te plagen 2. proppenschiet 3. oliespuitje
snitrogge, snierogge, sniederogge, sni'jrogge de; snijrogge
snitsbusse z. *snitbusse*
snitsel z. *sniesel*
snitter, snittien de 1. dunne, spuitende straal vloeistof 2. kleine bui
snitteren, snitten ww. 1. met erg dunne straaltjes of met druppeltjes spuiten, ook: nat spuiten met een *snitbusse* 2. licht regenen 3. met kleine straaltjes spuiten 4. met kleine, korte en/ of verspreide straaltjes urineren 5. hard lopen
snittien et 1. zeer kleine hoeveelheid vloeistof 2. z. *snitter*
snobbelen ww 1. kleinigheden stelen 2. stiekem ervandoor gaan
snobben ww. 1. snoepen, snoepend, sabbelend enz. tot zich nemen 2. gappen, stelen
snobberig bn.; geneigd tot snoepen
snoefdeuze, snoeversdeusien et; reukdoosje, parfumdoosje
snoefgoed et; spul dat men kan snuiven
snoefien, snufien et; snuifje: klein beetje dat men voor het genot opsnuift
snoefmeule de; snuifmolen
snoeftebak de; snuiftabak
snoekangel de; snoekhengel
snoekbaors de; snoekbaars
snoekdobber de; speciale dobber voor het vissen op snoek
snoeke-aos et; aas om mee op snoeken te vissen
snoekbek de 1. bek van een *snoek* 2. pony met langere bovenbek 3. paard met een naar verhouding lange onderkaak; ook van een schaap gezegd 4. iemand met een brede mond 5. bep. type auto van weleer, van het merk Citroën 6. niet schuin aflopende, onjuiste vorm waarmee men een boom kapt
snoekeblad et; hetz. als *plompebloeme*
snoekejaegen ww.; vissen op snoeken: met een loophengel
snoekekop de 1. kop van een snoek 2. kop van een paard waarvan de onderkaak langer is dan de bovenkaak 3. paard met een kop als onder bet. 2 bedoeld
snoekemodderen, snoekmodderen ww.; *modderen* om snoeken te vangen
snoeken ww.; snoeken, vissen op snoek
snoekestrupen ww.; een snoek vangen met een soort *stroppe*, bet. 1
snoekevissen ww.; vissen op snoek
snoekeweer et; weer geschikt om te snoeken
snoekhaake de; vishaak om snoek mee te vangen
snoekvis de; aasvis om mee te snoeken
snoekvissen, snoekvissen ww.; snoeken, vissen op snoek
snoep, snope- z. *snuup(-)*

snoepen z. *snupe*n

snoepien z. *snupie*n

snoepkladder de 1. papier waarin een snoepje is gewikkeld 2. puntzak voor snoep

snoer, snoere de, et 1. snoer: waarmee men bindt, aaneenhecht enz. 2. vissnoer 3.

electrische geleidingsdraad, met isolatiemateriaal omwikkeld 4. flink aantal voorwerpen die aaneengeregen zijn

snoeshaene de; snoeshaan

snoeve de 1. kou, verkoudheid door een koude tocht 2. z. *snoeverd*

snoeven I ww. 1. snuiven 2. snuffen, de neus ophalen 3. door krachtig door de neus te ademen de geur gewaarworden, signaleren

snoeven II ww.; snoeven, pochen

snoeverd, snoever, snoeve de 1. krachtige wind, sterke koude tocht 2. flinke regenbui met veel wind 3. kou, verkoudheid door een koude tocht 4. opschepper

snoeverig bn.; neusverkouden

snoeversdeusien z. *snoefdeuzie*

snogger, snuggerd z. *snugger(d)*

snok de 1. snik 2. de hik, ook gezegd wanneer men langdurig last had van de hik

snokken ww. 1. snikken 2. snakken, in *naor aosem snokken* 3. hikken: de hik hebben

snood bn.; snood: snugger, schrande

snoorske z. *snaorske*

snor, snorre de 1. snor 2. kin- en neusharen bij dieren 3. water dat bij snel varen zijdelings van de boeg wordt geworpen 4. in *op 'e snor* weg om te vrijen

snor II bw., in *Dat zit wel snor* is o.k., zit wel goed

snork, snurk de 1. snurk 2. bep. ziekte bij varkens

snorken, snurken ww. 1. snurken 2. hetz. als *snotteren*, bet. 3

snorkerd, snorker, snurker, snurkerd de 1. iemand die snurkt 2. paard met ademnood 3. pijpje 4. pijpje dat gaat *snorken* doordat het verstopt zit

snorkziekte de; bep. varkensziekte

snorren ww. 1. een snorrend of spinnend geluid geven 2. snel gaan 3. pakken, snappen

snorrepiepe de; snorrebot

snot de 1. snot, neusvocht 2. snotziekte

snot-eigenwies bn.; erg eigenwijs

snotaep, snotaepe de; snotaap, snotjongen

snotbongel de; eigenwijze man of jongen, jongen die nog niet veel kan maar die zich beter zou moeten gedragen

snotdoek, snottedoek de; zakdoek

snotdompe de; dik stuk snot

snoteigenwies bn.; erg eigenwijs

snotgeluud et; geluid van snuiten

snotjonge de; snotaap, snotjongen

snotjonk de; meisje met te veel verbeelding

snotkoker de 1. neus, grote neus 2. in *Hool je snotkoker* hou je mond 3. eigenwijze persoon

snotlepel de; snotaap, eigenwijze jongen of vent

snotneuze de 1. neus met snot 2. tuitlamp 3. eigenwijze persoon, persoon met veel verbeelding

snotpost, snotrepost z. *snotterpost*

snotte de; snot, neusvuil

snottebaos z. *snotterpost*

snottebelle, snotteballe de 1. bel snot 2. iemand die met snottebellen loopt 3. eigenwijze vrouw of evt. meisje

snottedoek z. *snotdoek*

snotteglad bn.; erg glad, bijzonder glibberig, glad gelijk snot

snotten ww.; z'n neus snuiten

snottepos, snottepot z. *snotterpost*

snotterbaosien z. *snotterpost*

snotterbek de; iemand die snel geneigd is tot huilen

snotterd de 1. neus, vooral in verb. 2. mond, in bep. verb., bijv. *Holen jim jim snotterd es even!* 3. eigenwijs iemand, bijv. *een eigenwieze snotterd*

snotteren ww. 1. snotteren, herhaald en hoorbaar snuiten 2. aanhoudend huilen 3. een pruttelend geluid maken: van een pijp waaruit men rookt

snotterig bn., bw. 1. voortdurend de neiging hebben tot snuiten, last hebbend van snot 2. met verbeelding, eigenwijs 3. sneu, beteuterd

snotterpos, snotterpost, snotterposter, snotrepos, snotterpot, snottepos, snottepost, snotpost, snotposte, snottepot, snotterbaosien, snottebaos de; bep. kleine vis: pos

snottien, in *in 't snottien kriegen/hebben* het door krijgen/hebben

snotverdikkeme tw.; potverdrie

snotverdomme tw.; potverdrie

snotverdorie tw.; potverdrie

snotverkolen bn.; snipverkouden

snotzak de; eigenwijze man of jongeman

snufferd de; mond, in verb.

snuffien et; snuffje: nieuwste modeartikel

snufien z. *snoefien*

snugger, snogger bn.; snugger, schrande

snuggerd de; snugger iemand, vaak ironisch gebruikt: niet al te bijdehand iemand

snui- z. *snuui-*

snuisteri'je z. *snuusteri'je*

snuj- z. *snuui-*

snumes, snuumes, slumes, sjumes, snuimes et; min of meer halvemaanvormig snoeimes, kapmes

snupen, sneupen, snoepen ww.; snoepen

snuper, snuperd de 1. persoon die geneigd is tot snoepen, die veel snoept 2. dier, vooral paard of koe die vaak uit het afgerasterde land ontsnapt, hetz. als *uutbreker* 3. bij die op de lucht van honing afkomt in het stukje raat waarmee iemand een zwerm in een lege korf lokt, roofzuchtige bij

snuperi'je de 1. snoeperij: het snoepen 2. snoepgoed

snuperig bn.; snoeperig: geneigd tot snoepen

snupien, snoepien et; snoepje, stukje snoep

snurk, snurk- z. *snork(-)*

snurrie de, in *in die snurrie* omstreeks die tijd

snute de 1. snoet, vooruitstekend deel van de kop van honden, katten e.d. 2. neus van een paard of koe 3. mond 4. gezicht 5. vooruitstekend deel van een klomp 6. elk der uiteinden van talhout 7. persoon 8. lief kind

snuten ww.; snuiten (van de neus)

snuter, snuiter de 1. vreemde persoon 2. vinnig-kritische opmerking die men plaatst

snuterieme z. *snuutriem*

snuuien, snuuien, snuijen ww. 1. snoeien: van bomen, struiken enz. 2. rondkijken of er iets te eten, te snoepen valt, of er iets van z'n gading bij is, zitten snuffelen, zoeken

snuuier, snuier, snuierd, snujjer de 1. iemand die bomen enz. snoeit 2. iemand die voortdurend rondkijkt of er iets van z'n gading bij is, of er iets te halen valt, of hij iets aan de weet kan komen 3. dier dat elders probeert gras enz. te vinden
snuuieri'je, snujjeri'je, snuieri'je de; het *snuuieren*
snuuimes z. *snumes*
snuuisaobel de; snoeisabel
snuuischere de; snoeischaar
snuup, snoep et, de; snoepgoed
snuupgoed, snoepgoed et; snoepgoed
snuups bn.; geneigd tot snoepen
snuuptentien en var. et; snoepkraampje
snuupwinkel en var. de; snoepwinkel
snuusteren ww. 1. snuisteren, hetz. als *snuuieren*, bet. 2
snuusteri'je, snuisteri'je de 1. snuisterij, aardig ding of klein sieraad van weinig waarde
snuutdoek de; zakdoek
snuutlaampien et; hetz. als *eulietute*
snuutleer et; neusriem
snuutriem, snuterieme de; neusriem
sobbe de 1. drassig land, natte, weke plek in de grond 2. fopspeen
sobben, sobbelen, sobberen ww. 1. sabbelen, sabbelend drinken 2. z. *soppen*
sobber de 1. iemand die voortdurend sabbelt, zuigt op z'n duim etc., ook gezegd van iemand die voortdurend zoent 2. fopspeen
sobbig, sobberig bn. 1. nat, drassig, moerassig, sopperig 2. met een ongezonde kleur
soberig bn.; nogal sober, armoedig
soberties bw.; op enigszins sobere, armoedige wijze
sociaol bn.; sociaal
sode, soda de, et; soda
sodemieter, sojemierter de 1. sodemieter 2. klap, mep 3. in *gien sodemieter* niets
sodemieteren, sojemierteren ww. 1. smijten 2. hard vallen 3. donderjagen, vervelend doen
sodesoppien, sodasoppien et; sopje van sodawater
sodewaeter et, de; sodawater, water waarin soda is opgelost
soedelig bn., bw.; met slechte gelaatskleur en/ of enigszins verwilderde haardos
soep, sop de, et 1. soep: groentesoep, tomatensoep enz.; vroeger vaak zonder vlees, nl. van water, rijst en groenten 2. in *niet vule soeps* niet veel voorstellend, met maar weinig waarde of kwaliteit 3. in *in de soep* verwoest, geheel kapot
soepblokkien et; soepblokje, soeptablet
soepbod et; soepbord
soepbonke, soepbot de; soepbeen
soepe de; karnemelk
soepebusse, soepepulle de; niet zo grote melkbus voor karnemelk
soepenbri'j de; gortpap van karnemelk, ook: met meel van boekweit
soepengottenbri'j, soepengotten, gottensoepenbri'j de; gortpap met karnemelk gekookt
soepenmaelenbri'j, soepenmaelen de; karnemelkse meelpap
soepenriezenbri'j de; pap van rijst gekookt in karnemelk
soepenstip de, et; pap van karnemelk, waarin men mosterd deed
soepepulle z. *soepebusse*
soepgruunte, soepgruunte de; soepgroente
soepien et 1. mengelmoesje van restjes vlees 2. rommeltje, zootje, soepzootje
soeppanne, soepgruunte de; soeppan
soepslijf, soepsleef de; soeplepel

soepstengel de; soepstengel
soepvleis et; soepvlees
soepzak de; veel te wijd, niet sluitend kledingstuk
soepzotien, soepzooigien, soepzoodsje et; soepzootje
soetelig, soeterig z. *suterig*
soeze, soes de 1. soes, slaperige toestand, in *in de soeze* 2. klap
soezebolle en var. z. *doereboolte*
soezebollen ww. 1. knikkebollen, suizebollen 2. spelen van een zeker kinderspel op het schoolplein
soezebroek de; suffig, dom iemand
soezebroeken ww.; suffen
soezekop de; sufferd
soezen ww. 1. een suizend geluid maken 2. een snelle beweging langs iets maken 3. soezen, suffen, half slapen
soezer de; wind die men laat gaan
soezerd de; iemand die suft
soezerig bn., bw.; slaperig, enigszins duizelig
sofraan z. *sefraon*
softies et; softijs
sojamael et; sojameel
sojeflikkeren ww.; smakkend vallen
sojemierter, sojemietieren z. *sodemieter(en)*
sokeren ww. 1. tintelen van benen 2. te lang verwarmd worden en daardoor z'n smaak verliezen (van voeding, koffie enz.)
sokerig bn.; z'n smaak verliezend
sokke de 1. sok: kledingstuk om voet 2. anders gekleurd, onderste deel van een poot 3. mof, kraag: van een buis 4. hetz. als *sloff*, bet. 3 5. sufferd, sukkel 6. oud en/of mak dier
sokke-achtig bn., bw.; suffig, als een sufferd, sokkerig
sokkebatteljon et; infanterie, ook wel ruimer: landmacht of militaire dienst
sokkebore de; boord van een sok
sokkebreien, sokkebreiden ww.; breien aan een sok
sokkegaoren et; garen voor het breien van sokken
sokkehoolder de; sokophouder
sokkel, sukkel de 1. onhandige, sukkelige persoon 2. oud, mak paard
sokkelae de; la waarin men de sokken bewaart
sokkelder, sukkeler de 1. iemand die sukkelend loopt 2. sukkelaar, sukkel
sokkelderi'je, sukkelderi'je de; toestand waarin iemand of een gezin voortdurend ziek is
sokkeldraf, sukkeldraf de; sukkeldraf
sokkelen, sukkelen ww. 1. op sukkelende wijze lopen of met paard en wagen gaan 2. klungelig, niet erg succesvol bezig zijn 3. geraken zonder dat men erop bedacht is 4. kwakkelen, voortdurend ziekelijk zijn
sokkelig, sukkelig bn.; ziekelijk, sukkelend
sokkeloper de; wind die men laat gaan en die je niet kunt horen
sokkemaande de; mandje waarin men kapotte sokken, stopgaren e.d. bewaart
sokkepenne de; elk der breipennen gebruikt om sokken mee te breien
sokkepisser de; pasgeboren meisje
sokkestoppen ww.; stoppen: van sokken
sokkestoppersnaalde de; stopnaald, bep. naald gebruikt bij het stoppen van sokken
sokkestroppe de; bovineind van een sok
sokketange de; sokketang

sokkevreter de; benaming voor een laars
sokophoolder, sokkeophoolder de; sokophouder
soldaot, seldaot de 1. soldaat, krijgsman, militair 2. hooiopper 3. in *soldaot maeken* opeten of opdrinken
soldaoteboezeroen de; overhemd als onderdeel van een soldatenpak
soldaotejasse de; legerjas, jas door militairen gedragen
soldaotekiste de; kist met kleding en andere spullen van een soldaat
soldaoteknoppen mv.; bep. plant: blauwe knoop
soldaoteri'je de; soldaterij, het soldaat zijn, het doen en laten van soldaten
soldeer de, et; soldeersel
soldeerboolte de; soldeerbout
soldeerwaeter et; soldeerwater
solderen, stolderen ww.; solderen
solemieter de; persoon (ruwe aanduiding)
solsetant de; sollicitant
solsetaosie, sollicitaosie, sollisetaosie de; het solliciteren
solseteren, solsiteren, sollesteren ww.; solliciteren
sommaosie de; aanmaning, het sommeren
somme, som de 1. rekensom, rekenopgave 2. bedrag
somstieden, somstied, somstieds, somtieds bw.; soms, somtijds, af en toe, in enkele gevallen
somwielen bw.; soms, af en toe
soorte, soort et, de 1. categorie, type, soort 2. kwaliteit 3. degenen die aan elkaar gelijk zijn, maatschappelijke klasse 4. iets dat sterk lijkt op wat wordt genoemd
soortement et; zoiets als, soort van
soortig bn. 1. soortig 2. op elkaar lijkend (van mensen)
sop et 1. hetz. als *sap*, bet. 2 2. bep. sopje 3. z. *soep*
sopdoek de; natte doek om mee af te nemen
soppanne z. *soeppanne*
soppen, sobben ww.; soppen, persen: van water, modder dat uit of van de grond omhoogkomt wanneer men erdoor loopt, dat bij natte voeten in het schoeisel, uit de sokken e.d. perst
sopperig bn.; sopperig: zacht, week, modderig
soppien et; sop: zeepwater om mee te wassen
soppig bn. 1. sappig 2. hetz. als *sopperig*
sortermesiene, sorteerder de; sorteermachine, met name om pootaardappelen mee af te zonderen
sorteerreuster et; rooster om mee te sorteren: onderdeel van de *sortermesiene*
sorteerzeve de; sorteerzeef, met name voor het selecteren van pootaardappelen
sorteren ww.; sorteren, selecteren, vooral in *eerpels sorteren*
souwen ww.; sorteren van aardappelen door te zeven: met een *sjouwe*, ook: koren zeven met een *sjouwe* (z. ook *sjouwen*)
spaan, spaan- z. *spaon*(-)
spaanriem z. *spanriem*
Spaans bn., bw. 1. Spaans 2. wild, woest, rumoerig 3. in bep. verb., bijv. *een Spaans geveltien* koekoek, dakkapel
spaanzaege z. *spanzaege*
spaeke, spieke, speke de 1. spaak: in een fietswiel, ouderwets wagenwiel e.d. 2. sport van een stoel 3. elk der horizontale stokken van een *benne*, *kiepemaande*
spaeken ww.; van het weer: erg drogend zijn
spaekerig bn., bw.; erg drogend, met een erg droge lucht
spaer- z. *speer-*, *speren*

spalke de; spalk

spalken ww. 1. van een spalk voorzien 2. splijten

spalten ww.; splitsen. splijten

spalthoortien, splithoortien, stiekelhoortien et; houtje met aan de punt drie of vier scherpe vleugeltjes gekerfd dat in de afgesneden braamstengel wordt geduwd om die te splijten, d.i. om *spleuten* te maken

span et 1. gespan, twee of meer voorgespannen paarden 2. toestand waarin een dier in z'n bewegingen wordt belemmerd doordat er een touw gespannen is, nl. om het schoppen te voorkomen 3. in *in 't span* druk in de weer 4. tweetal 5. bij elkaar horende man en vrouw, stelletje, bij elkaar horend mannetjes- en vrouwtjesdier 6. tien of elf bosjes *knippels* 6. de afstand die men meet tussen knikker en pot 7. in *uut span wezen* niet sporen

spanbeugel, koebeugel de 1. beugel geklemd in de lies en achter over de rug van een koe, waardoor die niet kan schoppen, gebruikt bij het melken en wanneer een veearts een koe moet behandelen 2. beugel geplaatst als een *spantouw* en met de functie ervan 3. beugel waarin het zaagblad van een spanzaag is geklemd

spanboge, spansboge de; pijl en boog

spanbogeschieten ww.; schieten met pijl en boog

spanbuize de; hetz. als *spanboge*

spand bn., bw.; gespannen, strakgetrokken

spanderen z. *spenderen*

spandiksen ww.; overal op of onder kruipen enz. en lawaai maken

spandraod de; spandraad

spanen z. *spaonen*

Spange et; plaatsnaam: Ned. Spanga (in het westen van *West-Stellingwarf*)

Spangester, Spanger bn.; van, m.b.t. *Spange*

Spanghoek, Spangehoek, Spangehoeke de, et; plaatsnaam: var. van *Spange*, Ned. Spanga

Spanghoekster I de 1. iemand uit *Spange, Spanghoek*

Spanghoekster II bn.; van, m.b.t. *Spanghoek*

spanjer de; tandjesgras

spanjools bn., bw.; ruw, wild

spankeren ww.; rondlopen

spanketting de, et; ketting met de functie van *spantouw*, bet. 1

spanleer et; stuk leer met de functie van *spantouw*, bet. 1

spanliende de; lijn waarmee men spant, bijv. een waslijn

spanlood et; schietlood, met name voor het *stellen* van raam- en deurkozijnen

spannen ww. 1. strak trekken, strak uitzetten 2. iets aantrekken of anderszins gespannen doen zijn: zodanig dat het in een toestand is dat het terug wil veren 3. inspannen (met name van een paard) 4. bedwingen door een spantouw om de achterpoten te binden 5. gespannen zijn, strak trekken 6. in *d'r omme spannen* twijfelachtig zijn of iets zal lukken, erom houden

spanner de 1. spanner: iemand die spant 2. instrument, werktuig om mee te spannen

spanning, spanninge de 1. toestand van het gespannen zijn, het strak getrokken zijn 2. veerkracht, spankracht 3. elektrische spanning 4. gevoel van gespannen zijn 5. geheel van tegengestelde belangen en opvattingen die tot uitbarstingen kunnen leiden 6. het enerverend, spannend zijn van zaken, gebeurtenissen, verwickelingen

spanrieden ww.; van paarden: in een gespan lopen voor een wagen e.d.

spanriem, spanrieme, spaanriem de, et 1. riem met de functie van *spantouw*, nl. om de achterpoten van een koe aangebracht

spanroepe de; spanrups

spansboge z. *spanboge*

spante, spant, kapspante, kopsant de; elk der van onderen naar boven lopende ronde of

vierkante balken die de panlatten dragen

spantepetroon et; fopmiddel, nl. gefingeerd instrument; om het te ‘verkrijgen’ stuurde men kinderen, onnozele knechtjes enz. naar een winkel, een bedrijf enz.

spantouw et 1. touw waarmee men de achterpoten van een koe aan elkaar vastzette bij het melken 2. touw waarmee men een merrie in bedwang houdt bij het dekken door de hengst

spantrekker de; degene die met een bep. apparaat de te maken baggerturf aftekent

spanwiette de; totale afstand tussen de uitersten van hoorns bij dieren, tussen de punten van vleugels

spanzaege, spaanzaege de; spanzaag

spaonder, spaander de; spaander, klein snippertje hout

spaone, spaon de 1. spaander 2. bep. soort lepel, spaan

spaonedeusien et; hetz. als *spaonen deusien*, z. onder *spaonen*

spaonen, spanen bn. 1. spanen, bijv. *een spaonen deusien*, met name om sieraden e.d. in te bewaren

spaonplaete de; spaanplaat

spaosie de 1. ruimte tussen iets 2. ruimte ter grootte van een teken tussen twee andere lettertekens e.d.

spaosietoetse de; spatietoets

sparappel z. *sparre-appel*

sparre, spar, spurrie de 1. denneboom 2. fijnspar 3. spurrie

sparre-appel de; dennenappel

sparreboom de; den

sparrebos de; dennenbos

sparrebouw de; verbouw, teelt van spurrie

sparrebouwen ww.; verbouwen van spurrie

sparregruun et; groen van dennenbomen: vaak: waarmee men wagens, erebogen enz. versiert

sparrehooft et; sparrenhout

sparrelaand et; spurrieland

sparrelen z. *spattelen*

sparremi’jen ww.; maaian van spurrie

sparren bn.; van sparrenhout

sparrenaalde de; naald van een sparrenboom

sparresijsien et; bep. vogel: goudhaantje

sparreslepen ww.; met een *slepe* het *sparrelaand* bewerken

sparretoeke, sparretakke de; dennentak

sparrezaad et; spurriezaad

spat de 1. spat, spatter: modderspat, verfspat e.d. 2. druppel regen of drank 3. klein vlekje of stippeltje

spataore, spataoder de 1. spatader, varix 2. spatader bij een paard

spatbod et; spartbord

spatklief et; spatkleed

spats de; kouwe drukte, ophef

spatschaarm et; spatlap

spatsies mv.; kouwe drukte, ophef

spatte de 1. spatader bij een paard 2. spat, zeker gezwel aan het spronggewricht van een paard 3. z. *bolspatte*

spattelen, sparrelen ww. 1. spartelen, met z’n armen en benen heen en weer slaan 2. heen en weer trappelen: van koeien die bijna kalven

spatten ww. 1. in spatten, spatters rondvliegen 2. in spatten doen rondvliegen 3. door te spatten nat, vies doen worden 4. werpen van bagger 5. knikkeren waarbij men een knikker

wegschiet van achter z'n duim weg, door de duim achter de wijsvinger weg te laten veren 6. schietend, schielijk gaan 7. (licht) regenen 8. de techniek uitvoeren waarbij men met inkt of verf en met behulp van een tamponeerkwast over fijn gaas strijkt dat men boven papier houdt; op het papier liggen bijv. blaadjes of uitgeknipte vormen van papier, zodat de vormen daarvan uitgespaard worden in een geheel van inktstipjes 9. uitwerpselen op de tafel deponeren en daar met de vlakke hand op slaan (vooral gezegd als doodoener op de vraag *Wat zuwwen? wat zullen we doen?*)

spatter de 1. spat, spetter 2. enige regendruppels, lichte regen 3. hoeveelheid vloeistof, vooral: enige alcoholische drank 4. lekdrempel

spatteren ww. 1. in spatten rondvliegen 2. spatten doen rondvliegen 3. nat of vies maken door te spatten, door spatten te doen rondvliegen, in verb. 4. licht regenen

spattervegen ww.; buiten vegen: nl. na regen

spattig bn.; pijnlijk opgezet

specialisaosie de; specialisatie, het gespecialiseerd zijn in iets of het zich specialiseren

speciaol bn. 1. bijzonder, apart 2. voornamelijk, als bijzonder geval 3. bevriend

specie de; specie, ook: veenspecie

speciehak z. *speciehouwe*

speciehouwe, speciehak de; bep. werktuig met een steel met een terugwijzend blad, gebruikt om specie aan te maken, te mengen in de speciekuip

speciekupe de; speciekuip

speciemeule de; speciemolen

specieschoppe de; schep waarmee men specie schept en aanmaakt

specietonne de; speciekuip

speenkruud z. *speunkruud*

speer de 1. speer, lans 2. z. *spier* II

speerbaank, spaerbank de; spaarbank

speercenten, spaercenten de; spaarcenten, spaargeld

speerpot, spaerpot de; spaarpot

speerrekinge, speerreken, speerrekening, spaerrekeninge de; spaarrekening

speerzegel de; spaarzegel

speerzem, spaerzem bn.; spaarzaam, zuinig

speet de; steentje in de haardstee

spekboek de 1. dikke buik 2. iemand met een dikke buik

spekbone de; spekboon

spekbraoden ww.; braden van spek

spekbrogge de; snee roggebrood met spek

spekbrommel de; dikke, zwarte braambes

spekdikke bn.; gezegd van een lichaam: dik door, met spek

speke z. *spaeke*

spekelaos de, et; speculaas

spekelaosie, spekelasie de; speculatie: kopen met de kans op veel winst

spekelaosien et; speculaasje

spekelaospoppe de; speculaaspop

spekelasie z. *spekelaosie*

spekeleren ww. 1. speculeren, verwachtingen bouwen, erop gokken 2. verzinnen 3. handel drijven met de hoop dat men winst zal maken, maar met het risico dat men kan verliezen

spekhamme, spekham de, et; achterham, stuk of plakje daarvan

spekhaoke de; haak waaraan vlees of spek wordt opgehangen

spekheuren et; bep. gebruik n.a.v. het huisslachten

spekhokke z. *rookhokke*

spekjaeger de; iemand wiens verhalen je beslist niet zomaar moet geloven
spekkaaste de; hetz. als *rookhokke*
spekkerighied de; spekachtige substantie
spekkieken ww.; komen kijken naar het pas geslachte varken dat op een ladder hing
spekkiste de; kist waarin spek werd bewaard
spekkoper de 1. iemand die heel wat heeft gekregen, met name geld 2. iemand die het eerst komt
spekkoste de; spekszwoerd
spekkraante de; volksbenaming voor de Steenwijker Courant
spekkruden ww.; kruiden van spek
speklaoge de; speklaag
spekpanne de; spekpan
spekpannekoek, spekpannekoeke, spekpankoeke de; spekpannekoek
spekplaanke de 1. plank waarop men spek snijdt 2. elk der twee of drie vuren planken van zo'n 120 cm tegen de keldermuur waarop het spek werd bewaard
spekraand de; rand van spek, als van spek
spekraem, spekraet et; honingraat met veel honing
spekrieden ww.; een *spekriederi'*je houden, meedoen aan een *spekriederi'*je
spekriederi'je de; spekrijderij, schaatstoernooi op de kortebaan met als prijzen vooral vleeswaren
spekroepe de; emelt, larve van de langpootmug
spekrogge de; dikke, vette rug
spekschieter de 1. blauwe vleesvlieg 2. iemand die het voor de wind gaat 3. iemand wiens praatjes weinig waarheid bevatten
spekschieteri'je de; roddelpraatjes, gezwam
spekslaeger de, in een *hiele spekslaeger* een hele meneer, iemand die zich nogal wat verbeeldt
speksmeer et, de; spekvet
speksnieden ww.; speksnijden
speksnieder de 1. opschepper 2. iemand die het goed doet, die het voor de wind gaat 3. iemand die deftig gekleed gaat
spekstange de; stang in een ouderwetse schoorsteen waaraan het spek kwam te hangen
spekstien de; steen waarop het scheermes werd geslepen
spektaokel, spektaekel et 1. drukte, moeite, lastig karwei 2. lawaai dat men produceert, drukke, lawaaijerige toestand 3. geruzie
spektaokelstok et; spektakelstuk
spekverkoper de; verkoper van spek (vooral schertsend)
spekvetpanne de; pan met of voor spekvet
spekziede de; zijde spek
spekzole de; spekzool
spekzondag de; benaming voor de eerste paasdag
spekzwaore, spekwore, spekzwoerde de; spekszwoerd
spel et 1. spel, het spelen 2. z. ook *spul*
spelde de 1. speld 2. sieraad dat ook als speld dient
speldebakkien et; speldenbakje
speldegeld et; speldgeld, enig geld
speldeknope de; speldenknop
spelden z. *spellen*
spellen, spelden ww. 1. spelden 2. spellen: van woorden enz., volgens spellingsregels
spelweken mv.; geheel van weken in de zomervakantie waarin men kinderen onder toezicht en

georganiseerd verband laat spelen

spenderen, spanderen ww.; spenderen, besteden

spene z. *speune*

speren, spaeren ww. 1. ontzien, niet doen blootstaan aan 2. bewaren, verzamelen en niet verloren doen gaan 3. geld opzij leggen 4. in *staon te speren* grote armbewegingen maken

speulballe de; speelbal: bal om mee te spelen

speuler, speulder de 1. lid van een sportteam, iemand die een wedstrijd speelt 2. kind om mee te spelen

speuldeusien et; speeldoos, muziekdoos

speulding et; ding om mee te spelen: stuk speelgoed of muziekinstrument

speuldoppe de; begin van een moerdop waarin geen eitje komt

speulegoed z. *speulgoed*

speulekarre z. *spullekarre*

speulen ww. 1. spelen: door kinderen of zoals door kinderen, ook: een spel uitvoeren 2. gedachtenloos of uit verveling met iets bezig zijn terwijl men dat in z'n vingers houdt 3. risicovol, lichtzinnig omgaan met, in verb. 4. iets of iemand uitbeelden: in toneel, film e.d. 5. baltsen, vooral: door kieviten 6. muziek maken 7. zich voordoen 8. de indruk doen ontstaan, veinzen 9. een loopje nemen met 10. dwarrelen, veranderlijk zijn 11. dwarrelen: van bladeren enz. in de wind 12. zich in snel veranderende vormen, op wisselende plaatsen vertonen 13. z'n zaken organiseren, het erop toelaggen 14. zich afspelen

speuler z. *speulder*

speulfilm de; speelfilm

speulgoed, speulegoed et; speelgoed

speulholing de; speelhouding

speulhusien et; hut door kinderen gemaakt, plek in het bos, in een kuil enz. waar kinderen spelen, a.h.w. ingericht als een huis

speuling, speulige de 1. ruimte in een bep. verbinding, constructie e.d., speelruimte 2. mogelijkheid voor extra tijd, voor alternatieve mogelijkheden, om nog wat uit te geven enz. 3. in *een speuling van de natuur* een speling van de natuur

speulkammeraad de; speelkameraad

speulkarregien et; karretje waar een kind mee speelt

speulkertier et; speelkwartier

speulketten et, de; bep. ketting in het bit van een paard

speulleerklasse de; speelleerklas

speullekaol et; speellokaal

speulman de; speelman, muzikant

speulpoesien et 1. poes waar men leuk mee kan spelen 2. poesje dat leuk speelt

speulpoppe de; speelpop: pop waar een kind mee speelt

speulruimte de 1. speelruimte, extra ruimte tussen de delen van een verbinding e.d. 2. mogelijkheid voor eigen inbreng, enigszins afwijkende opvattingen enz. 3. ruimte om te spelen

speuls bn.; speels: graag spelend

speulsgewieze bw.; speelsgewijs

speulshied de; speelsheid, geneigdheid tot spelen

speulsighied de; speelsheid

speultied de; speeltijd: speelduur

speultien et; speeltje

speultuun de; speeltuin

speune, speun, spene, spiene de 1. tepel: van een dier 2. speen behorend bij een zuigfles

speunkruud, speenkruud et; speenkruid

speurbi'je de; bij die op de lucht van honing afkomt in het stukje raat waarmee iemand een zwerm in een lege korf lokt, roofzuchtige bij

speuren ww. 1. bespeuren, merken 2. zoeken, opsporen

spi'j-uut et; dat wat men uitspuugt, vooral in *Ie kriegen daor nog gien spi'j-uut* niets, bijv. nog geen koekje bij de thee, suiker in de koffie

spi'jbakkien et; kwispeldoor

spi'je de 1. spuug, speeksel 2. hetz. als *poddespi'je*

spi'jen ww. 1. spuwen 2. overgeven, braken

spi'jer de; spuer, in bep. verb.

spicht, spichte de, et; lang en dun iemand

spie de; ijzeren pin in de as voor het wagenwiel

spiegat z. *spillegat*

spiegel de, et 1. spiegel 2. staart met witte omgeving van een ree, hert 3. uitwendig geslachtsdeel van een ooi 4. paneel in het deksel van een kist

spiegelklaampe de; spiegelklamp

spiegellaampe de; spiegellamp

spiekantig bn. 1. slim, listig 2. nijdig, boos

spiekantighied de 1. kwaadheid 2. in *uut spiekantighied vraogen* iets vragen wat de ander eigenlijk niet aangaat 3. in *uut spiekantighied wat doen* iets doen om de ander de loef af te steken

spieke z. *spaeke*

spieker de 1. spijker, nagel 2. (meestal mv.) geld

spiekerbak de; bak waarin spijkers, een hamer, tangen enz. worden bewaard

spiekerbedde et; spijkerbed

spiekerbroek de; spijkerbroek

spiekereide, spiekeregge de; eg met houten raamwerk en korte metalen pennen

spiekeren ww.; spijkeren, met spijkers vastzetten

spiekerhad bn. 1. zo hard als een spijker 2. bikkelhard, zonder enig gevoel voor een ander

spiekerhaemer de; klauwhamer

spiekerjek et; jack van spijkerstof

spiekerjassien et; jack van spijkerstof

spiekerschölk, spiekerschulk de; spijkerschort

spiekertrekker de; klauwhamer

spiekervaste bn.; spijkervast, zodanig dat spijkers er goed vast in zitten

spiekervet bn. 1. moddervet 2. erg mager

spiekerzaege de; fopmiddel, nl. gefingeerd type zaag voor het halen waarvan men kinderen, knechtjes e.d. op pad stuurde, bij wijze van grap

spiele de 1. verticaal geplaatste dunne staaf, stok, trapspijl, stoelspijl e.d. (waarvoor soms all. *spille* wordt gebruikt, z. ook aldaar, bet. 2) 2. spijl in een bijenkorf

spielen ww.; (inzake een honingkorf) van spijlen voorzien

spien et; buitenste deel van eikenstammen (dat snel vergaat, i.t.t. tot *korrel*, d.i. de kern)

spinde, spiene, spinde de 1. spinde, provisiekast, broodkast, ook: kast om het servies in te bewaren 2. rookhok in verbinding met een rookkanaal, hetz. als *wieme, rookhokke*

spient, spiene, spint et 1. bep. inhoud- en oppervlaktemaat: spint 2. hout van de stam anders dan het kernhout

spier, spiere I de 1. halm, grasspriet 2. spier (in een menselijk of dierlijk lichaam) 3. zeer mager iemand

spier, speer II et; in *in et spier* druk aan het werk, druk bezig (met lichamelijke arbeid)

spier III bw.; in hoge mate wit: *spier in 't wit*

spierig bw. 1. (van gewassen) spierig, dun en slap, armetierig met lange uiteinden, slierten 2. (van personen) dun en slap gebouwd

spierlik bw.; geheel en al, in de verb. *spierlike naekend*

spierling de 1. spiering, spierling 2. dun, mager, tener iemand of dier

spierloze de; door ziekte aangetaste haas

spiernaekend, spiernaekt bn.; spiernaakt

spierpiene de; spierpijn

spies de 1. spies: ijzeren stang met punt, ook als wapen 2. ijzeren staafje waaraan men vlees enz. prikt bij barbecuen 3. spijs, voeding, voedsel

spieskaaste de; provisiekast

spieskörf z. *lokkörf*

spiet de; gevoel van spijt

spieten ww.; spijten

spietig, spiedig bn. 1. betreurenswaardig, jammer 2. boos, geprikkeld, afgunstig 3. aantrekkelijk, mooi, bijv. *een spietig maegien*

spiets de; speech

spietsen ww.; een speech afsteken

spietser de; jonge reebok met twee scherpe punten i.p.v. een zich normaal ontwikkelend gewei

spijs de; banket- of amandelspijs

spikkeld z. *gespikkeld*

spikkelen ww.; met fijne druppels regenen

spikkelkeze, spikkeltieskeze de; komijnenkaas

spikkelkop de; gespikkelde kop van dier of mens, vaak: raar gespikkelde kop van een koe

spikkien et; spikkel, stip: ook door beschadiging, vuil

spiksplinternaeke bn., bw.; geheel naakt

spiksplinterni'j bn.; spiksplinternieuw

spilfiguur de; spilfiguur

spille, spil de 1. dunne, ijzeren staaf 2. stoelspijl 3. spijl in een spinnenwiel 4. (vaak verkl., gezegd door kinderen onderling) erg dun, mager iemand 5. as e.d. waar iets om draait 6. centrale of dominante persoon

spillebien de 1. dun, mager been 2. erg mager, dun iemand, iemand met dunne benen

spillegat, spilgat, spiegat et; gat waarin een spil, as draait, met name waarop een hek draait

spilleg bn.; dun, mager (van mensen, dieren, planten)

spilpesisie de; spilpositie

spinaovend de 1. avond waarop meisjes met elkaar moesten oppassen in het huis van één van hen (er kwamen vaak jongens op af, zodat een *vri'jhusien* kon ontstaan, z. ook *spinmaol*) 2. vrije avond

spinazie-akademie de; spinazieacademie (grappig gezegd van de huishoudschool)

spinder, spinner de; iemand die spint (nl. garen)

spinmaol et; gezellige samenkomst van vriendinnen (vaak met vrienden), nl. wanneer de ouders van één van de meisjes naar elders waren (de meisjes pasten op, en vaak kwamen de jongens uit de buurt er op zeker moment bij), bijv. *De oolde luden bin vot, ze hebben daor spinmaol*

spinne de 1. bekend dier: spin 2. spinbinder 3. spinvormig rekje

spinnegien et 1. kleine spin 2. bep. afwerking van plooien, naden: spinnetje (tegen het inscheuren)

spinnekop de 1. kop van een spin 2. spin 3. kreng van een vrouw 4. bes van de haagdoorn 5. haagdoornstruik 6. bep. type watermolen: spinnenkop 7. naar verhouding grote kop van een standaardwatermolen

spinnkoppebossien et; bosje bestaande uit haagdoorn
spinneri'je de 1. het spinnen (van garen, van katten) 2. fabriek, bedrijf waar wordt gesponnen
spinnevoeten, spinvoeten ww.; liggen spartelen, op z'n rug of zij liggen en z'n benen/ poten spartelend bewegen (bij een gevecht)
spinnewebbedraod de; draad van een spinnenweb
spinnewiel, spinwiel et; spinnewiel
spinniedig bn.; spinnijdig
spinrag, spinnerag et; spinrag
spinragraegen ww.; ragen van spinrag
spiraol de; spiraal: krullijn, ook: voorwerp van die vorm
spit I et, de 1. braadspit 2. stok waaraan vlees, spek enz. in de *wieme* hing 3. hangijzer boven het vuur (ketting met haak) 4. haarspit, bijv. *de zende heren op 't spit* 5. bep. aandoening die men in z'n rug voelt: spit, vooral in de verb. *spit in de rogge*
spit, spitte II de, et 1. steek met een spade 2. diepte van een spasteek 3. laag met de diepte/ hoogte van één spasteek 4. hoeveelheid grond, mest e.d. die men met één spasteek graaft, schept 5. gespitte turf uit de bovenste laag (van slechte kwaliteit), hetz. als *zode* 6. gespit greppeltje voor een tuin langs (of voor een deel daarvan)
spitbatse de; soort panschop gebruikt voor het spitten
spitbonke de; gespitte hoop zand om de scheiding tussen percelen te markeren
spithutte de; plaggenhut, hut gebouwd van gespitte heideplaggen, zoden
spitkeet de; hut van *spitten*: van gespitte heideplaggen, zoden
spits, spitse I de 1. torenspits 2. mondstuk van een pijp 3. spitspeler 4. spitsuur
spits II bn., bw. 1. in een punt uitlopend 2. bleek, schraal (in het gelaat) 3. scherpzinnig, bijv. *een spitse opmerking*
spitschoffel de; in een punt toelopende spade
spitschoppe de; bep. schop waarmee men het veen afstak (met langwerpig blad)
spitshied, spitsighied de; spitsheid: het puntig zijn (lett.), ook fig.: scherpzinnigheid
spitsmoes de; spitsmuis
spitsneusien et; spitsmuis
spitsure et; spitsuur
spittebulte de; vierkante mesthoop (van gespitte stalment)
spittegat et; gat dat ontstaat bij het turfsteken
spitter de; spitter, iemand die spitwerk verricht
spitterommel de; grond, resten van planten enz. van de bovenste laag van het veen
spittersschoppe de; schop om mee te spitten (vooral van turf)
spittestikken ww.; steken van *spitten* in meerdere bet., z. *spit* II
spleute de; lang, gespleten stuk stengel van de braamstruik, gebruikt om het ineengedraaide stro of evt. bentgras bijeen te houden waarvan een bijenkorf of -kast wordt opgebouwd, soms ook gemaakt van rotan of pitriet; ook: die (niet gespleten) stengel zelf, bedoeld om op de aangegeven wijze te gebruiken
spleutemes et; splijtmes voor het splijten van *spleuten*, z. *spleute*
spleuten ww.; doen splijten, splitsen, bijv. *et touw spleuten*
spleuteschaeve de; schaaf waarmee men *spleuten* bijschaaft, met name om de pit eruit te halen
spleutestikker, splitpenne, elze de; puntig gereedschap waarin de *spleute* past en met behulp waarvan men deze door de pas aangemaakte bos stro steekt
spleutetrekker de; gereedschap met behulp waarvan men *spleuten* door, om strowindingen trekt (bij het maken van korven e.d.)

spleutezuken ww.; het zoeken van *spleuten*, nl. voor het maken van bijenkorven e.d. (z. ook onder *spleute*)

spleuthoolt et; (vaak verkl.) hetz. als *spleutspalter*

spleutspalter de; houtje (van essenhout of vlier) met aan de punt scherpe vleugeltjes dat men in de afgesneden braamstengel duwt teneinde deze te splijten, d.w.z. om er *spleuten* van te maken

splieten ww.; splijten, bijv. *een hoohtien splieten*, *De wegen spleten heur daore* splitsten zich
splieterig z. *splitterig*

splietmes et; hetz. als *spleutemes*

splietnaegel de; nagel met een barst of scheur

splinterlik, **splinterliek** bw., in *splinterlike naekend* geheel naakt

splinternaekend, **splinternaekt** bn., bw.; geheel naakt

splinterni'j bn.; splinternieuw

splinterperti'j bn.; splinterpartij

splinterspiekertien et; klein, dun spijkertje

splitpenne, **splitpenne** de; splitbout, luns (meestal gespleten)

splitse de 1. splitbout, splitpen, luns (meestal gespleten; in diverse toepassingen) 2. vlechtverbinding in touw, nl. door *splitsen* verkregen

split I et 1. split, spleet: in een kledingstuk (z. ook *splitte*) 2. splitpen

split II et; split, fijn steenslag

splitate, **splitatte** de; spliterwt

splithooltien z. *spalthooltien*

splitleppe, **splitlepel** z. *leppe*

splitnaegel de; ingescheurde nagel

splitruter de; pasgeboren meisje

splitsen, **splissen** ww.; splitsen

splitsing de 1. het splitsen, het uiteen (doen) splijten 2. verdeling van goederen, landerijen e.d. 3. de plaats waar een weg, een waterloop zich splitst

splitte de 1. hetz. als *split* I, bet. 1 2. gaffelvormig stuk waarin de dissel van een ouderwetse boerenwagen steekt (aan het voorste deel van het onderstel)

splittegat et; gat gevormd door een *split* in een rok

splitten ww. 1. splijten, vaneenrijten 2. doen splijten 3. splitsen (van touw, van splijtzijde) 4. door te steken a.h.w. vaneensnijden

splitter de; blad van een hooispade

splitterig, **splieterig** bn.; (van de huid) harig, ruw, gebarsten, bijv. 'k *Bin splitterig* 'k heb erg veel barstjes in m'n huid

splittien et 1. kleine *splitte* 2. klein barstje in droge, schrale huid

splitting, **splittinge** de; ong. zes meter brede geul door het veen gegraven van waaruit men verder turf stak aan weerszijden; zat de turf diep dan was de *splitting* vier meter breed

splitziende, **splitgaoren** et; borduurzijde

spoek, **spook** et 1. spookverschijning 2. lastig, gevaarlijk, ramspoedig iets dat men in z'n gedachten voelt opkomen, bijv. *Hi'j zicht overal spoeken* 3. vogelverschrikker 4. iemand die er raar uit ziet 5. (mv.) neusvuil

spoek-bi'j-de-aten et; vogelverschrikker

spoekachtig bn.; spookachtig

spoekbeeld, **spoekbeeld** et; spookbeeld

spoekbloeme, **spokebloeme** de 1. hagewinde 2. bloem van de hagewinde 3. gele lis 4. pijpkruid

spoeken, **spoken** ww. 1. (ook onpers.) spoken (door een spookverschijning) 2. ronddolen, voortdurend rondwaren 3. (onpers.) zich voordoen van de situatie waarin men ruzie heeft,

bijv. *Et spoekt al jaoren tussen de buren* 4. (onpers.) in *niet spoeken* niet boteren, bijv. *Et het al lange niet spoekt tussen die beide*

spoekeri'je de 1. het spoken, optreden van spookverschijnselen 2. rondwaren (als een spook)

spoekkieken ww.; (van paarden) hetz. als *spoekzien*, z. ook *spoekkiekerig*, bijv. *Hi'j kik spoek*

spoekkieker de; paard dat voortdurend van iets schrikt en angstig wordt (en daarom oogkleppen op krijgt)

spoekkiekerig bn.; (van een paard) snel ergens van schrikkend, voortdurend te angstig

spoekrieder de; spookrijder

spoekzien ww.; (van een paard) vaak, gemakkelijk van iets schrikken en angstig zijn

spoel de 1. (vaak verkl.) spoel (waarop men garen windt) 2. schietspoel bij het weven

spoelen, spulen ww. 1. schoonmaken door wasgoed, vaatwerk met heen en weer gaande bewegingen door water te halen, door af te spoelen, met stromend water reinigen 2. door te spoelen van iets verwijderen 3. enorm regenen 4. gutschend gaan, op slaande wijze stromen 5. op een spoel winden

spoelhokke, spuulhokke et; spoelhok

spoeling, spoelige, spulig de 1. haarverf (door te spoelen aangebracht) 2. spoelwater, vaak: afvalproduct uit de bereiding van zuivelproducten, soms ook hetz. als *waai* 3. dunne voeding bestaand uit voedselresten (voor het vee, met name de varkens) 4. slechte koffie of thee

spoelplak, spoelplaets de, et; vloer van steen of planken waarop men potten, pannen, melkbussen, emmers schoonmaakte, de was deed etc.

spoelsel et; afvalproduct uit de zuivelbereiding, hetz. als *spoeling*, bet. 2

spoelwaeter, spuulwaeter et 1. spoelwater 2. slechte koffie

spoelwark, spuulwark et 1. werk waarbij men omspoelt, afspoelt 2. benodigdheden bij het melken: bussen, emmers, melkzeef

spoljeren ww.; spoliëren: roven, plunderen

spongat et 1. spongat: in een vat 2. bep. gat in een bep. type bijenkorf

sponningschaeve de; sponningschaaf

sponningschrote de; sponninglat

spoongat et; gat in sponning

spoonser, sponsor de; sponsor

spoonseren ww.; sponsoren

spoonsturf de; zeer lichte turf

spoonze de; spons (waarmee men wast, veegt); *spoonze en leer* spons en zeemlap

spoonzedeuze de; sponsdoos, schoolartikel uit de tijd dat men nog met een griffel op een lei schreef

spoonzig, spoonzerig, sponzig bn. 1. sponsachtig, sponzig 2. voos (lett.), bijv. *De korappen bin spoonzerig*

spoor I et 1. spoor 2. gegraven gleuf, bijv. *een spoortien greven, een spoor maeken* een geul, sleuf graven 3. naast elkaar liggende spoorrails, spoorweg, bijv. *een dubbel(d) spoor, inkeld spoor* 4. spoorwegstation, bijv. *De stoelewaegens gongen d'r langes naor et spoor* 5. bedrijf van de spoorwegen 6. spoortrein, bijv. *We gaon mit et spoor; as spoor* heel goed lopend, gaand enz.

spoor II de 1. prikkel aan ruiterslaars 2. stekelachtige uitwas aan de poot van een haan 3. klimschaats, klimbeugel 4. hetz. als *spante, juffer* 5. spore, voortplantingscel van lagere planten

spoorbrogge de; spoorbrug

spoorkörf de; (vaak verkl.) spoormandje

spoormaande de; spoormand
spoorreel de; spoorrail
spoorsni'j de; sneeuw waarin men gemakkelijk de sporen van dieren kan herkennen en volgen
spoorstok, spoorhooft de; spoorstok: dwarshout aan de dissel van een wagen
spoortrappen ww.; bep. handeling verrichten bij het maken van turf
spoorvieltien, spoorwieltien et; tandwieltje aan een handvat met behulp waarvan men kunstraat in een bijenkast plaatst
spoorwegmeensken mv.; spoorwegarbeiders
spoorwegpasseniel et; spoorwegpersoneel
spoorwegpelisie de; spoorwegpolitie
spoorwegverbiening de; spoorwegverbinding
spoorzuken ww.; spoorzoeken: spoorzoekertje spelen
spoorzukertien et; spoorzoekertje, bijv. *spoorzukertien doen*
sporekappe de; kap (als onderdeel van een bouwwerk) die bestaat uit ronde palen van dennenhout
sporen ww. 1. (van wielen aan een auto, wagen enz.) precies achter elkaar gaan, één recht spoor maken 2. een spoor volgen, opsporen door een spoor te volgen 3. een karrenspoor maken, bijv. *De waegen spoort d'r diepe deur*
sporkhooft et; sporkehout
sportakkemedaosie de; sportaccommodatie
sportkarre de; sportkarretje, nl. ouderwets, hoog wandelwagentje om een kind in te vervoeren
sportrebriek de; sportrubriek
sportrippertage de; sportreportage
sportschoelehoolder de; sportschoolhouder
sportvereniging, sportvereniging en var. de; sportvereniging
spotkaorte de; spotprent of schertsende voorstelling anderszins
spotkopien et; koop die spotgoedkoop is
spotkraante de; krant waarin met diverse zaken de spot gedreven wordt
spotlocht et; spotlight
spotpries de; spotprijs, zeer lage prijs
spotriem et; spotrijm
spotter de 1. spotter, iemand die vaak met alles de spot drijft 2. hetz. als *gekanstikker*, bet. 2
spottershusies mv., in * *Spottershusies branen (ok) wel es* wie spot moet bedenken dat hij zelf ook wel eens iets ernstigs, iets vervelends mee kan maken
spraankelen ww.; sprankelen, fonkelen (fig.)
spraankien et; heel klein beetje, vooral fig., bijv. *zonder een spraankien gevuul*
sprao, spreeuw de 1. spreeuw, bijv. *'t Kiend gaept as een sprao* gaapt erg, is kennelijk erg slaperig 2. (g. mv.) bep. keelziekte: spruw
spraoke, spraok, sprake de 1. vermogen te spreken 2. tongval, uitspraak, bijv. *de Stellingwarver spraok* 3. iemands mondelinge taalgebruik, bijv. *Hi'j het een goeie spraok* 4. gesprek, aanspraak, in verb.; *Gien spraoke van!* dat zal niet gebeuren, dat wil ik beslist niet, *ter spraoke kommen* onderwerp van gesprek worden
spraakwaeter et; spraakwater, bijv. *Hi'j het wat te vule spraokwaeter had* heeft te veel alcoholische drank genuttigd
spraakzem bn.; spraakzaam, met sterke neiging tot spreken
spraakzemhied de; spraakzaamheid, het spraakzaam zijn
spree de; in *grös op 'e spree* leggen gemaaid gras uitspreiden (om te drogen)
spreekure et; spreekuur

sprei-utter, spreispeune, spreispeun, spreidspeun de; speen van een koe waaruit de melk niet met een vaste straal komt, maar metkleine, verspreide straaltjes

spreiden ww. 1. tot een laag of vlak uitleggen 2. gelijkmatig indelen over een bep. tijd 3. uit elkaar plaatsen, verspreid opstellen 4. met spreiding schieten (met een geweer) 5. sproeiend, niet in vaste stralen melk laten gaan

spreider de; koe die een gespreide straal melk geeft

spreilaoge, spreidlaoge de; eerste, gespreide laag riet die men legt

spreiriet, spreidriet et; spreiriet

spreker de; iemand die spreekt, in meerdere bet.; *een vremde spreker* een kletsmajoor

spreuke, spreuk de; spreuk: spreekwoord of anderszins kernachtig uitgedrukte levenswijsheid, onderrichtende uitspraak, vaak in de vorm van een rijmpje

spriet, spriete de 1. grasspriet (dun) 2. dun, mager en enigszins lang iemand

sprietlopen ww.; boegsprietlopen

sprietvechten ww.; boegsprietlopen

sprikke de 1. hetz. als *prikke*, ook als verz.; van een mager meisje, in verb.: *zo dunne as een sprikke* 2. mager meisje

sprikke- z. ook *prikke-*

sprikkeblok et; hetz. als *hooltblok*

sprikkebulte de 1. hetz. als *prikkebult* 2. slecht, oud huis

sprikkehakke de; hetz. als *prikkehakke*

sprikkig bn.; als een *sprikke*, d.i. erg mager; *een sprikkig ding* een mager meisje

spring de; dekstier

springballe de; springbalsemien

springbolle de; springstier, dekstier

springen ww. 1. springen 2. bespringen, dekken 2. met een snelle beweging gaan, uit, van iets gaan, opwippen, wegwippen 4. opwellen, in bep. verb. 5. naar voren of achteren steken t.o.v. een bep. lijn 6. verspringen van steken bij breien

springer de 1. iemand die springt 2. mannelijk dier dat snel dekt

springlaeding de; springlading

springpiepe de; speciale uitgang uit een hol om te vluchten, m.b.t. dieren als konijnen, bunzings

springplaanke de; springplank

springruiter de; springruiter

springtied de; periode van de *springweke*

springweke de; elk van de eerste twee weken van november: daarin zouden de kiemende roggekorrels gemakkelijk weer boven komen

sprinkel de; zeer mager iemand

sprinkelen, sprengelen ww.; bevochtigen door te sprenkelen

sprinkhaene de 1. sprinkhaan, krekel, bijv. *'t Is ok mar zoe'n sprinkhaene* gezegd van een kind dat niet erg groeit, maar wel kweek, levendig is, ook gezegd van een kleine, tengere vrouw 2. mager iemand, vaak van een meisje gezegd 3. vlug en beweeglijk iemand

sprinkhaeneplaoge de; sprinkhanenplaag

sprinkien et; mager, dun meisje of jongen

sprok, sprokkerig bn.; sprok, sprokkig (van grond, stro enz.)

sprokien et; sprookje

sprokiestuun de; sprookjestuin

sprokkel de 1. rode bosmier 2. droge twijg

sprokkelbulte de; mierenhoop: van de rode bosmier

sprokkelei et; ei van de rode bosmier

sprokkelhooft et 1. sprokkelhout, dood hout dat van de bomen is gevallen en dat men in de kachel gebruikte, vooral voor het aanmaken ervan 2. gelderse roos

sprokkelmaond de; sprokkelmaand, februari

sprokkelmiere de; rode bosmier

sprokkelnust et; mierennest, nl. van de rode bosmier

sprong de 1. keer dat men springt 2. stap in een ontwikkeling 3. keer dat een dier dekt 4. hazensprong (nl. beentje uit de achterpoot van een haas) 5. grote stap in tijd 6. in *op* ('e) *sprong* op het punt, bijv. *Et staot op 'e sprong* het staat te gebeuren, *op slag/stel en sprong* direct, onmiddellijk

sprute, spruut de 1. zomersproet, ook wel benaming voor een ander vlekje op de huid 2. spruit, uitspruitsel 3. in *een maegere sprute* een mager scharminkel 4. spruitje

sprutelkop, sprutekop, sproetelkop, smorredekop, smoddekop de 1. een sproetig gezicht 2. kop van een schaap met vlekjes erop 3. schaap met vlekjes op de kop

spruten ww.; uitspruiten, in blad komen

sprutend bn.; besmettelijk

spruterig bn.; sproetig

sprutezuken ww.; aardappelen van uitlopers ontdoen

sprutien et; kleine *sprute*; d.i. vaak (mv.): spruitjes

spruuiappaot et; sproeiapparaat

spruuien, spruijen, spruien ww. 1. sproeien 2. besproeien

spruuier de 1. iemand die sproeit 2. sproei, sproeidop e.d.

spruivliegtuug et; sproeivliegtuig

spruuiwaegen de; sproeiwagen

spruut, spruit de 1. kind (in relatie tot één van de ouders), bijv. *de jongste spruut* 2. z. *sprute*

spruutkool de; spruitkool

spuigat et, in *de spuigatten uutlopen* veel te ver gaan, echt niet meer toelaatbaar zijn

spuit de 1. spuitwater 2. glazen kogel uit een kogelflesje

spuite, spuit de 1. spuit: waterspuit, gifspuit enz. 2. injectiespuit, injectie 3. brandspuit 4. geweer, vaak: jachtgeweer 5. grote glazen knikker, kleiner dan een *boster*

spuiten ww. 1. spuiten (met een vloeistof, weke massa) 2. met gif, bestrijdingsmiddelen, schoonmaakmiddelen bespuiten 3. (van vloeistoffen) met een krachtige straal naar buiten komen 4. inenten 5. met een injectiespuit zich drugs toedienen

spuitflesse de; (vaak verkl.) spuitfles, flesje met spuitwater

spuitien et; kleine *spuite*, i.h.b.: injectie

spuitknikker de; kogel uit een kogelflesje, bijv. *spuitknikers uut spuitflessies weg*

spuitpils de; hetz. als *spuitwaeter* (frisdrank in een kogelflesje)

spuitzaand et; opgespoten of op te spuiten zand

spul et 1. onenigheid, ruzie 2. heel wat moeite, flinke last, bijv. *Et is een spul* 3. in *een protte spul* een hoop lawaai 4. kermisattractie (vooral mv.) 5. niet nader omschreven of te noemen zaken, dingen, goed 6. boerderij, boerenbedrijf 7. koopwaar, bijv. *goed spul* goede waren, producten e.d. 8. eigendom, bezit 9. kleding, bijv. *et knappe spul antrekken* de nette kleren, i.t.t. de daagse 10. medicijnen 11. spel, bijv. *D'r was opzet in et spul* opzet speelde mee

spulbikkel de; bikkel gebruikt bij het kinderspel *bikkelen*

spulen z. *spoelen*

spuling z. *spoeling*

spulkarrekerel de; man die in een kermiswagen woont

spulkarremeensken mv.; mensen die in een kermiswagen wonen

spulkarrewief et; vrouw die in een kermiswagen woont

spullebaos de; spullenbaas, baas van een kermisattractie

spullegien, spellegien et 1. spelletje 2. kleine boerderij, keuterij

spullekarre, spulkarre, speulekarre de; kermiswagen, woonwagen, huifkar e.d.

sputter de; flinke hoeveelheid drank die men gebruikt, in verb. als *Hi'j het een beste sputter op* heeft veel drank genuttigd

sputteren ww. 1. sputteren: aanhoudend bezwaren inbrengen 2. spatten, spatteren, bijv. *Et begint weer te sputteren* te regenen

spuul- z. *spoel-*

staak de; deel van het weefsel waarover de scheringdraden lopen

staamper z. *stamper*

staand de 1. stand 2. ligging, het gelegen zijn, bijv. *Dat huus staot op een mooie staand* 3. aanwijzing die een barometer, thermometer e.d. geeft 4. waterstand, waterpeil 5. maatschappelijke rang, positie, alle mensen die tot een bep. maatschappelijke laag horen 6. rollaag in de vloer van een stal, d.i. vooral: waarop koeien met hun achterpoten staan (vaak gemetseld, ook wel van beton of hout) 7. plaats waar een koe, een paard geplaatst is op een markt

staander z. *stander*

staandertien et; balkje op en aan het eind van een houten steiger; men reed ertegenaan met de kruiwagen met mest, die vervolgens naar voren werd gekanteld en die aldus werd leeggestort in de *strontbak*

staandholen ww.; standhouden: niet bezwijken, duren

staandorganisaosie de; belangenorganisatie in de landbouw en veeteelt

staandvoegel de; standvogel

staank z. *stank*

staankhoorn, stinkhoorn, stankhoorn de 1. (vaak mv.) fluitenkruid 2. (vaak mv.) grootbloemmuur

staankvri'j bn., bw.; zonder stinkerij

staankwottel de; fluitekruid

staarf- z. *starf-*

staark, staark- z. *stark(-)*

staarven z. *starven*

staantien, stantien et; standje

stadhoolder de; stadhouder

stadsbiebeltheek de; stadsbibliotheek

stadsdiel, stadsdeel et; stadsdeel

stadsdoeve de; stadsduif

stadse de; iemand die uit de stad komt

stadser de; iemand die uit de stad komt

stadsharbarge de; stadsherberg

stadsjuffertien et; stadsjuffer

stadskiend et; stadskind, kind uit een stad

stadslocht I de; stadslucht

stadslocht II et; stadslicht

stadsmaegien et; stadsmeisje

stadsmeenske, stadsmeense de; stadsmens

stadsmeneer de; man uit de stad, man met stadse manieren, gewoonten

stadsnaachtwaacht de; nachtelijke bewaker in een stad

stadsremoer et; stadsrumoer

stadsverni'jing de; stadsvernieuwing

staek, staek de 1. lange, magere persoon 2. stoelspijl 3. spaak in, van een wiel

staeken ww.; staken

staele, stael, stele de 1. handvat, steel, stok van een schep e.d. 2. stengel 3. pijpensteel 4. (vaak mv.) lapje, stukje stof, behang e.d. ter beoordeling voor een eventuele aanschaf, monster 5. soort, type stof, bijv. *een fleurig staeltien* lapje stof met een levendig motief 6. kleine hoeveelheid, rest 7. (vaak verkl.) sterk geval waarover wordt verteld, dat wordt meegemaakt, bijv. *Die het ok een mooi staeltien weggeven* een sterk, niet erg betrouwbaar verhaal gegeven 8. in *in de stael* in een vierkante hoop (turf)

staeleboek et; stalenboek

staelpanne de; steelpan

staemeren, staemelen ww.; stameren, stamelen, gebrekkig spreken, stotteren

staemergat, staemelgat et; stamelaar

staemerig bn.; met de neiging tot stotteren

staemerkloot, staemerklothe, staemerkloten, staemelkloten, staemelkloten de; iemand die voortdurend stottert, staat te stamelen

staemerkont de; stamelaar, stotteraar

staemerpot de; stamelaar, stotteraar

staepel I de 1. hoeveelheid in de vorm van een stapel 2. sport van een stoel 3. in *van staepel* van stapel, met het aangegeven verloop

staepel II bn. 1. stapelgek 2. zeer gesteld op, dol op

staepelbedde et; stapelbed

staepelen ww.; stapelen, tot één of meer stapels brengen

staepelgek bn., bw. 1. stapelgek, krankzinnig 2. dol op, zeer gesteld op 3. (van honden) dol van blijdschap

staepelkrankjorem bn.; (fig.) stapelgek

staepelmesjokke, staepelmesjogge bn.; stapelgek, volstrekt idioot

staepelputte de; stapelput (met gestapelde stenen)

staepels bn., bw. 1. in *staepels(e) mooi* in hoge mate 2. dolblij

staepelverlegen bn. 1. zeer verlegen, erg timide 2. stapelgek (van iets), dol (door iets) 3. met zeer grote behoefte, bijv. *staepelverlegen zitten om wat*

staeren z. *steren*

staeve, staeven, staef de 1. staaf, gegoten of gesmeed langwerpige stuk metaal 2. metalen stang 3. duig (van een ton) 4. langwerpige stuk van materiaal anders dan metaal, bijv. *een staeve drup* een staaf drop

staeven ww.; staven, hardmaken

staf I de 1. herdersstaf, bisschopsstaf e.d. 2. de gezamenlijke medewerkers die de leiding hebben

staf II bw., bn. 1. staf, suf 2. in *staf over nacht/naf* erg plotseling, wat te vlug:

stafmitwarker de; stafmedewerker

stageropot, stagerappot et; stagerapport

stagge de, in *in de stagge* zonder duidelijke groei (van planten, mensen, dieren: met name van vee)

stakker, stakkerd de; stumper, stakker

stakoor de 1. bep. soort hond met oren die rechtop staan 2. varken van het ras Yorkshire

stalbaander de; *baanderdeure* van een stal

stalbaankien z. *gröppebaankien*

stalbessem de; stalbezem

stalbok de; bep. metalen afscheiding tussen koeien in een stal

stalbolle de; jonge stier op een stal

stalbotter de; stalboter

stalbunen, stalbuinen, stallebunen ww.; een koeienstal boenend en schrobbend reinigen

staldamp de; vochtige lucht die op een stal hangt

staldemp, staldempe de; bep. kortademigheid bij dieren die op een stal staan
stalglassien et; ruitje, raampje in een stal
stalhakke de; opgezette hak bij koeien (door het lang op stal staan)
stalhekke de; bep. hekwerk vóór de koeien op een stal
stalhemmelen ww.; reinigen van een stal (vooral: nadat de koeien na de winterperiode niet langer op stal staan)
stalhooft et; stalhout, plank waar de koeien met de achterpoten op staan in de stal
stalkni'je de; dikke, gezwollen knie die sommige koeien krijgen als ze (lang) op stal staan
stallaampe de; stallantaarn
stalligger de 1. hetz. als *ligger*, bet. 3 2. liggende balk waarin de *stalhekken* rustten
stallicht I de; stallucht
stallicht II et; stallicht
stalpaolring de; bep. ring aan een stalpaal, nl. om de koeien aan vast te zetten
stalpost de; stalhout, plank waar de koeien met de achterpoten op staan in de stal
stalpote de 1. stalbeen 2. stalpaal
stalraegen, koestaltraegen ww.; de koestal reinigen
stalraem, koestaltraem et; elk der raampjes van een koeienstal
stalreuster et; bep. rooster waarop een koe staat (in een nieuwerwetse stal)
stalrute de; (vaak verkl.) elk der raampjes van de stal, met name van een koehuis
stalruimte de; ruimte om vee te stallen
stalvoeren ww.; voederen van dieren die op stal staan
stamate de; stamerwt
stamboekbedrief et; bedrijf met stamboek vee
stamboekbolle de; stier die opgenomen is in een stamboek
stamboekhingst de; stamboekhengst
stamboekmere de; stamboekmerrie
stamgaast de; stamgast
stamhoolder de; stamhouder
stamkefé et; stamcafé
stamme, stam de 1. boomstam 2. houtachtige stengel van bep. planten 3. aardappelplant: inclusief het deel onder de grond, dus met aardappelen en al 4. volksstam
stammestikker de; degene die met een vork stekend de aardappels rooit
stampblok et; stamper bestaande uit een blok met twee stokken (links en rechts)
stamper, staamper ww. 1. persoon die stamp 2. laadstok (van een vuurwapen) 3. stok in de bus van een proppenschiet (waarmee men wegschiet) 4. gereedschap waarmee men voedsel dooreenstamp 5. schijf met gaatjes aan het uiteinde van een karnstok 6. hetz. als *liemstamper* 7. straatstamper 8. wasstamper 9. bloemstamper
stamphunning, meehunning de; honing uit (niet de mooiste) raten waarin nog veel stuifmeel zit
stamsniedebone de; stamsnijboon
stamtaofel de; stamtafel
stander, staander de 1. fietsstandaard 2. as van een standaardmolen
standerd-; standaard-
standerdiseren ww.; standaardiseren: normaliseren, als onderdeel van de standaardtaal opnemen, tot standaardtaal verheffen
standerdisering de; standaardisering
standerke z. *staondertien*
standpaol de; paal tussen koeien die vaststaan
standvink de 1. standvink, steunbalk in houtconstructies 2. vink die steeds op dezelfde plek blijft, die standvogel is

stânfries de; iemand die in alles Fries blijkt te zijn, die van zijn Friese aard en taal wil getuigen

stange, stang de 1. stang: ijzeren stok, staaf 2. één aardappelplant: stengels en het deel onder de grond 3. stengel van een tomatenplant 4. stengel van de boon 5. staafvormig stuk drop, bijv. *een stange piepedrop* 6. deel van weefsel waarover de scheringdraden lopen

stangebit et; bep. onderdeel van het bit

stangel z. *stengel*

staniezer, stangiezer et; staanijs, dikke, zware plaat tegen de gevel om die te beschermen tegen de hitte van het haardvuur

stank, staank de; stank

stankhoorn z. *staankhoorn*

stao-in-de-weg, stao-in-de-wege de; sta-in-de-weg, obstakel dat hindert, belemmert

staobal, stabal et; stabal

staodig, staodig- z. *staorig(-)*

staol, stael et; bep. metaal: staal

staolbossel de; staalborstel

staoldraad de, et (dan verz.); staaldraad

staolen bn. 1. stalen, van staal 2. als van staal, bijv. *'t Is staolen wet* een vast patroon, iets dat altijd gebeurt

staolmuhied de; metaalmoeheid

staolrecht bn.; zeer recht (in de lengte)

staoltien et; stukje metaal om een zeis mee recht te zetten

staon ww.; staan

staonde bn. 1. rechtop staand, zodanig dat iets of iemand staat, blijft staan enz. 2. waarbij men moet staan, bijv. *staond wark*

staondebiens bw.; op hetzelfde moment, onmiddellijk

staonder de 1. hetz. als *opstaonder* (van een hek) 2. verticale sluitboom achter bansdeur(en) 3. verticale stalpaal 4. elk der verticale palen van een goal 5. onderste stuk van kraag of boord 6. opstaande rand van een kraag

staondertien, standerke et 1. kant van de bikkel uit het bikkelspel waar die het stevigst op staat 2. hetz. als *piepestaonder*

staondeweg bw.; staandevoets, staande, bijv. *staondeweg een koppien koffie nemen*

staongeld et; stageld, plaatsgeld

staoplak et; staanplaats

staorig, staodig, gestaodig, gestaorig bn., bw. 1. langzaam en gelijkmatig, evenwichtig, gestaag doorgaand 2. langzaam vorderend, lopend, doorgaand enz.

staorigan, staodigan bw.; langzamerhand, langzaam maar zeker

staorigies, staodigies bw.; op langzame wijze

staorigiesan, staodigiesan bw.; zo langzamerhand

staosie de 1. pracht en praal 2. kruiswegstatie

staosiebezuuk et; statiebezoek

staosieklid, staosiekleed et; statiekleed (bijv. van de koningin), ook gezegd van het gewaad van Sint-Nicolaas

staosiekoets de; statiekoets

staosiepetret et; statieportret

staosiewaegen de; statiewagen, praalwagen

staot de 1. toestand, situatie van iemand of iets, bijv. *in alle staoten* zeer opgewonden 2.

in *in staot wezen* in staat zijn 3. pracht, luister, bijv. *Et is daor allemaol pronk en staot* 4. rijk, (onafhankelijk) land 5. Staatsbosbeheer, de bossen van Staatsbosbeheer, bijv. *et warkvolk uut de Drentse staot* uit het Drentse deel van de bossen van Staatsbosbeheer 6. in (mv.) *de*

Staoten Provinciale Staten, ook in soortgelijke verbindingen 7. in de verb. *staot maeken kunnen* op zeker kunnen zijn (van), kunnen vertrouwen (op)

Staotebiebel de; Statenbijbel

staotig, statig bn., bw. 1. met uitstraling van voornaamheid, deftigheid, indrukwekkend 2. gestaag en nogal langzaam

staotisch bn.; statisch, i.t.t. dynamisch

staotistiek de; statistiek: statistische leer, methode, ook: uitslag van statistisch onderzoek

staotsbegraffenis de; staatsbegrafenis

staotsbezuuk et; staatsbezoek

staotsbossen mv.; bossen van staatsbosbeheer

staotsgreens, staotsgraens de; staatsgrens

staotsiewaegen de; zeer deftige wagen

staotskraante de; staatskrant, staatsblad

staotsliening de; staatslening

staotslotteri'je, staotsloteri'je de; staatsloterij

staotspepier et; aandeel, effect e.d. van de staat

staotssiktaoris de; staatssecretaris, onderminister

staotssiktariaot et; staatssecretariaat

staotsstok et; staatsstuk

staotus de 1. status: in juridisch of administratief opzicht 2. standing

stap I de 1. pas, schrede 2. wijze van stappen, manier van lopen 3. herkenbaar onderdeel van een ontwikkeling 4. in *op stap* lopend onderweg, ook algemener: ervandoor, zich elders bevindend, aan de zwier 5. voetspoor (van een mens) 6. rattenval, ook wel geschikt om bunzings of vossen mee te vangen

stap II et 1. stalt, boenstoep, ook *buunstap*: vloer van planken, later ook wel van steen, meestal met pomp, waarop men potten en pannen, melkbussen, emmers etc. schoonmaakte, waarop men de was deed enz. (buiten, of tussen woon- en bedrijfsgebouwen) 2. soortgelijke houten vloer boven een vaart, een brede sloot e.d., nabij een huis, boerderij

stap-an de; het flink doorstappen

stappen ww. 1. door stappen te zetten gaan, lopen 2. één of meer stappen op, van, uit iets doen, bijv. *op 'e fiets stappen* 3. boemelen, uitgaan

Stappester bn.; van, uit *Stappet*, d.i. het dorp Staphorst; ook zelfst.: iemand uit die plaats

stappien et 1. kleine *stap* in diverse bet. 2. trede, kleine vlakke plaats in een helling, met name in de wal van een sloot, waarop men een stap kan zetten 3. hetz. als *overstap*, bet. 1 4. *opstap* aan een fiets

stapstok de; wandelstok

star I; in *rooie star* bep. soort aardappel: rode star, hetz. als *roodstar*

star II bn.; (van personen) stug, weinig plooibaar

starfbedde et; sterfbed, doodsbed

starfdaotum de; sterfdatum

starfhuus, staarfhuus et; sterfhuis, huis waar iemand is overleden

starfjaar et; sterfjaar, jaar waarin iemand overlijdt

starfte de 1. het sterven 2. sterfte, het totaal aan sterfgevallen

starftekaans de; sterftekans

stark, staark bn. 1. krachtig, tot het ontwikkelen van veel kracht in staat 2. met geestelijke kracht, stabiel 3. met een goed weerstandsvermogen, veel kunnende dragen of verdragen 4. duurzaam, niet snel aan slijtage onderhevig 5. hevig, zich met kracht voordoend, bijv. *d'r stark over daenken* serieus overwegen 6. bedreven, bijv. *Liegen, daor is hi'j stark in* 7. kras, met de schijn van overdrijving, bijv. *starke stokken* opvallende, krasse zaken 8. (van stoffen) geconcentreerd, bijv. *starke koffie, sterke draank* sterkedrank,

wat starks iets sterks, een borrel 9. (van reuk, smaak of een gewaarwording daardoor) erg pittig, krachtig, prikkelend 10. in een flinke of aanzienlijke hoeveelheid

starken, staarken ww.; sterken, versterken

starkig bn.; sterkachtig

starksmaekend bn.; een scherpe smaak hebbend, met name gezegd van ranzig spek

starkte de 1. het sterk, krachtig zijn 2. het flink zijn, het vermogen leed, verlies dragen 3. intensiteit van licht, geluid

starkwaeter et; sterkwater (om in te bewaren)

startbaene de; startbaan (op een vliegveld)

startpestol et; startpistool

starveling de; sterveling, mens; *gien starveling* niemand

starven, staarven ww.; sterven; *tot starvens toe benauwd* in doodsangst

starvenswaor, starvendewaor bn.; echt waar

stat de 1. staart 2. ploegstaart 3. steel van een steelpan 4. lange slinger van een staartklok 5. vaak in een sliert liggend restant of geharkt restant hooi/rogge op het land 6. laatste stuk van een stoet, optocht e.d. 7. sliert personen (die ook nog komt, die nog volgt op andere mensen) 8. kleine resterende hoeveelheid drank, voedsel, ook van bep. restant anderszins 9. onaangenaam gevolg, nasleep 10. einde, afloop

stataende et; eind van een stoet, optocht enz.

statbonkien et; stuitbeen, staartbeen

statgroep de; groep die als laatste komt

statklokke de; staartklok

statpannegien et; steelpannetje

statploeg de; ploeg met lange ploegboom

statploeme de; pluim van een staart

statspiere de; staartspier

stattehaor et; staarthaar

statteharker de 1. door een paard getrokken tweewielige landbouwmachine met behulp waarvan men de laatste slierten, resten hooi - die bij het bijeenbrengen waren blijven liggen - bijeenbracht, *hujharke* 2. degene die aan het *statteharken* was

stattehu et; hooi dat als restant was blijven liggen, met name bij het *tiemen* (en dat evt. bijeen was geharkt)

stattehu et; hetz. als *statteklaauwer*

statteklauwen, statteharken, stattekrabben, stattehu et; hetz. als *statteklaauwer*

stattehu et; hooi dat als restant was blijven liggen, met name bij het *tiemen* (en dat evt. bijeen was geharkt)

stattehu et; hetz. als *statteklaauwer*

statteklaauwen, stattekrabber, stattiesskrabber de 1. hooihark aan de achterkant van een hooimachine bevestigd en in bedrijf tijdens het zwelen; men licht deze nu en dan, zodat dunne, langwerpige hoopjes hooi achterblijven 2. degene die de slierten hooi bijeenharkt die zijn blijven liggen 3. hetz. als *statteharker*, bet. 1

statteleer, statleer et; (vooral verkl.) stukje leer om de staart van een koe ter bevestiging van het *stattetouw*

statteliende, balkliende, statlien, statliene, statliende de; draad langs de zolder van een stal, waaraan met behulp van het *stattetouw* de staarten van de koeien worden opgehouden

stattemeule de; staartmolen, bep. kleine watermolen

statterig bn.; met slieren, lange uitlopers, bijv. *statterig haor*

stattetouw, stattouw et; staartlijn van touw naar de *statteliende*

stattewasken ww.; koeienstaarten wassen

statvere de; veer uit een vogelstaart

stede de 1. heilige plaats 2. zandpad

stee de 1. stede, plaats, plek 2. (vaak verkl.) boerderij, boerenhuis 3. wonde, pijnlijke of smerige plek e.d.

steek de 1. steek bij de bewerking van stoffen: breisteek, borduursteek, naaisteek e.d. 2. punthoed 3. de mijter van Sinterklaas 4. koplaag van een korenmijt 5. hetz. als *stik*, keer dat men met iets scherp steekt (*stik* is gewoner) 6. oog in een aardappel, z. ook *stikke*, bet. 6 en *stek*, bet. 7 7. schimpscheut, vooral in (*iene*) *een steek onder waeter (geven)* 8. diepte van de spade waarmee men steekt/kan steken, bijv. *iene steek diepe* 9. bep. zuurtje: babbelaar of stroopballetje 10. in *gien steek* helemaal niets 11. ondersteek

steek- z. *stik-*, *steke-*

steekbuse de; steekzak

steekplaanke, stekplaanke, steekreenze, opzetledder de; opzetstuk op de zijladder van een boerenwagen

steekschoppe de; in een punt uitlopende schop

steelderi'je z. *steleri'je*

steelsteek de; achtersteek

steenze z. *stienze*

steern, ster, sterre de 1. ster (aan de hemel) 2. iemand die uitblinkt 3. eigenwijs iemand 4. stervormige figuur 5. lichttinteling in het oog o.m. door duizeligheid 6. stervormig ere- of onderscheidingsteken 7. asterisk 8. (vooral verkl.) kleine of zwarte stern 9. visdiefje 10. fietslampje 11. (verkl.) borrel met anijsextract

steernanies, steranies, steranijs et 1. alcoholische drank met een extract van anijs 2.

borrel met dat extract; *steernanies mit branewien* nl. als middel tegen koorts

steernaniesien .de; borrel met anijsextract

steernen z. *steren*

steernkieker, sterrekieker de 1. sterrenkijker 2. iemand die altijd naar boven kijkt, vooral als bijnaam 3. lange, dunne persoon

steernschiensel et; bemoeial

steernwaacht, de; sterrenwacht

steevaast, steevasste bw.; steevast: altijd, geregeld, hoe dan ook

steezetten ww.; (van eten) de maag vullen

steg de, in verb.: *heg/weg noch steg weten* geheel onbekend zijn (op die plaats), *over heg en steg* dwars door de natuur, het veld (gaand)

stege, steige de 1. voetpad, nauwe doorgang tussen twee huizen of tussen twee gebouwen anderszins 2. pad, vooral: pad of weggetje met één houtwal ernaast, of: tussen twee houtwallen

Steggerde et; plaatsnaam: bekend dorp zuidelijk van de *Lende*

Steggars I et; het taaleigen *Stellingwarfs* van *Steggerde*, bijv. *Dat bruken ze in et Steggers niet*

Steggars, Steggerder II bn.; van, m.b.t. *Steggerde*, zelfst. in bijv. *Et is een oold-Steggerse; ok een man is een Steggerse, Et is een Steggerder*

steigen z. *stiegen*

steiger de 1. bouwsteiger e.d. 2. hetz. als *dongsteiger* 3. schutting tussen het woonhuis en de *vuurhutte* 4. steiger langs het water (om aan te leggen)

steigerboulte de; klein kind dat overal op klimt

steigerdeure de; deur in de *steiger* bet. 3

steigeren ww. 1. steigeren: van paarden 2. met grote passen lopen 3. (van mensen) verontwaardigd tegen iets ingaan, zich flink tegen iets verzetten 4. een *steiger* maken in bet. 2

steigerplaanke de 1. steigerplank 2. plank als onderdeel van een *steiger* in bet. 2

steil bn., bw. 1. zo goed als recht omhoog of naar beneden verlopend: *een steile kerel* manspersoon die goed rechtop loopt, ook: een grote kerel 2. zo goed als loodrecht in opwaartse of neerwaartse richting 3. in *een steil woord* een groot woord, een opschepperige wijze van zeggen, ook: een vlotte, indringende wijze van praten 4. (bw.) geheel en al, in de verb. *d'r steil mit an wezen* zich er nauwelijks nog raad mee weten

steilgek bn.; stapelgek (in de wijze van doen, qua uiterlijk)

steilhied et; steilheid: het *steil* zijn in diverse bet.

steiloor de 1. hond met rechtopstaande oren 2. varken met rechtopstaande oren

steilop bw.; geheel rechtop

steilopstaond bn.; rechtopstaand

steilopstaonde z. *opstaonder*

steilrecht bn.; geheel en al rechtop, zeer steil

steilverliefd bn.; zeer verliefd

steilweg bw.; (van een beweging) geheel recht naar boven of beneden

stek et 1. vast hekwerk e.d. ter afscheiding, afscherming, als omheining, staketsel 2.

hek(werk) als opzetstuk op een wagen voor veevervoer of voor het vervoer van bep.

gewassen 3. plaats waar men zich graag ophoudt, waar men zich thuisvoelt 4.

langwerpige, aan het eind en beide zijden snijdende schop, met lange, rechte steel 5.

steek grond, diepte van een steek 6. (veelal verkl.) stek van een plant, loot, z. ook *stekkien*

bet. 1 en *stikke* bet 5 7. (mv.) ogen van aardappelen, hetz. als *steek*, bet.6 en *stikke*, bet. 6

stek- z. ook *stik-*

stekebaand, stekebalk de; verbindingsteunbalk tussen binstijlen en de zware verbindingbalk daar bovenop

stekebakkeri'je de; bakkerij waar men steken bakt (nl. bep. vierkant bruin zuurtje)

stekel, stekel- z. *stiekel(-)*

stekelappe, steeklappe, stekieslappe de; breilap (met verschillende soorten steken), ook wel: lap waarop men naaisteken oefende

stekelbliend bn.; stekeblind

stekelboom de; hulstboom

steken z. *stikken* II

stekgooien ww.; bep. wijze van *streepgooien* waarbij het erom gaat wie naar het beste *stekkien*, dus de beste plaats gooit bij de streep (kinderspel)

stekke de; tak gebruikt als stek, loot

stekkeboel de; palen en draden om het land: als afrastering, bijv. *stekkeboel om 't laand zetten*

stekkeling de; tak die gebruikt wordt als *stek*, bet. 6

stekken ww. 1. een hekwerk of afrastering anderszins aanbrengen, z. *vredigen* 2. loten, stekken nemen van planten en zo een nieuwe plant doen ontstaan

stekker de 1. stekker 2. z. *stikker*

stekkeri'je de 1. geheel aan omheining, afrastering om land, een tuin, een erf enz. 2. het aanbrengen van een omheining, afrastering e.d.

stekkewaegen de; wagen met hek als opzetstuk, nl. voor veevervoer of voor het vervoer van bep. gewassen

stekkewark et; aanbrengen, weghalen van een afrastering, omheining e.d., of het onderhoudswerk eraan

stekkien, stikkien et 1. stekje, takje, loot: waarmee men stekt, poot om mee voort te planten 2. schoffel met een recht en niet met een spits toelopend blad dat een lichte ronding vertoont, gebruikt voor het zwaardere schoffelwerk 3. spade 4. hetz. als *stikschoppe*, bet. 2 en *idiaalbore* 5. z. onder *stekgooien*

stekkieskachel de; ribbenkachel, hetz. als *ribkachel*

stekpaol, stekkepaol de; paaltje in een hekwerk, ook: in een afrastering met draad of gaas
stel I et 1. paar: bij elkaar horende man en vrouw, jongen en meisje 2. groepje, aantal
stel II de 1. in *op stel en sprong* direct, onmiddellijk 2. in *de Rizziger stel* bep. oude brug in de oude rijksweg bij *Hooltwoodde*

stelbrogge de; hetz. als *de Rizziger stel*, z. *stel* II, bet. 2

stele z. *staele*

steleri'je, steelderi'je de; het (voortdurend) stelen

stellaosie de; stellage

stellatte de; lat die men aanbrengt in de bouw: om kozijnen juist te plaatsen, om het metselwerk recht te doen zijn

stellegien et 1. klein *stel* I in bet. 1 en 2 2. kamergemak, stilletje

stelleketoen, stellekousien, stelketoen, stelpit, stelpitte et; lampenkatoen

stellen I ww. 1. neerzetten, plaatsen, all. in bep. vaste verb. 2. in een bep. situatie, positie of omstandigheid brengen 3. nauwkeurig in de juiste stand plaatsen, brengen, afstellen 4. vaststellen van de tijd waarop men elkaar zal treffen, van een bijeenkomst 5. klaarspelen, zich redden 6. formuleren, poneren 7. voorschrijven 8. vastleggen, bepalen 9. een prijs, bedrag aannemen 10. aannemen, uitgaan van

stelling de 1. elk der gekozen, voornaamste bestuurderen/rechters in het oude *Stellingwarf* 2. positie die een gewapende macht, een leger enz. in het terrein inneemt 3. hetz. als *dongsteiger* 4. stellage waarop men iets legt 5. zwichtstelling, omloop van een molen

Stellingebossen mv.; het geheel van een aantal bekende bossen in *Berkoop*

Stellingwarf et; het gebied gevormd door de gemeenten *Oost-Stellingwarf* en *West-Stellingwarf*, d.i. het gebied van het oude 'land', de 'terra' Stellingwerf

Stellingwarf-Oostaende et; het oostelijk deel van *Stellingwarf*, *de Stellingwarven*, ook: de gemeente *Oost-Stellingwarf*

Stellingwarf-Westaende et; het westelijk deel van het gebied *Stellingwarf*, *de Stellingwarven*, ook: de gemeente *West-Stellingwarf*

Stellingwarfs I et 1. de streektaal Stellingwerfs, de vorm van het Nedersaksisch gesproken in de gemeenten *Oost-Stellingwarf* en *West-Stellingwarf*, in aangrenzend *Noordwest-Overiessel*, de Drentse gemeente *Westerveld*, en in enige dorpen van de gemeenten *Lemsterlaand* en het voormalige *Haskerlaand*

Stellingwarfs II bn.; Stellingwerfs, van, m.b.t. *Stellingwarf* of het *Stellingwarfs*

Stellingwarven mv.; de gemeenten *Oost-* en *West-Stellingwarf*, het gebied van die gemeenten

Stellingwarver I de ww.; inwoner van de regio *Stellingwarf*, iemand uit die regio geboortig, vaak: iemand die het *Stellingwarfs* spreekt

Stellingwarver II bn.; van, m.b.t. *Stellingwarf*

stellingweer, stallingweer de; bep. oude gerechtsplaats in de Stellingwerver regio

stelpe z. *stölpe*

stelphuzinge de; stelphuizing

stelpit z. *stelleketoen*

stelploeg, stelploeg de; bep. ouderwetse ploeg

stelselmaotig bn.; stelselmatig: systematisch samenhangend en op vaste tijden

stelsels, stelsen, stelsens, stelten, stellen, stelsters, stelzers, stelzels mv.; bij elkaar horende vazen op een kast e.d., kaststel

stelte de 1. elk der vazen van een kaststel e.d., stelvaas 2. elk der twee stevige stokken of balken met dwarsstukken waarop men verhoogd kan lopen

steltelopen, steltlopen ww.; steltlopen

stemlekaol et; stemlokaal

stemme de; stem

stemmeri'je de; stemmerij
stemmesiene de; stemmachine
stemmetal et; stemaantal
stemmetelleri'je de; het tellen van de stemmen (na een verkiezing)
stemmeverholing de; stemverhouding
stemming, stemminge de 1. het gestemd zijn van een muziekinstrument 2. gemoedsgesteldheid, wijze waarop iemand gestemd is 3. gezindheid voor of tegen 4. stemming op de beurs, de markt 5. het uitbrengen van z'n voorkeur door te stemmen, bijv. *een stemming holen*
stemmingmaakeri'je de; stemmingmakerij
stempel I de 1. stamper van een proppenschietter e.d. 2. stempel: bekend gereedschap waarmee men afdrukken verkrijgt 3. iemands karakteristieke eigenschappen, in verb., bijv.: *van de oolde stempel* 4. pilaar van een gebouw 5. uiteinde van de paal waarop een hek draait
stempel II et 1. stempelafdruk 2. kenmerk door een stempelafdruk
stempelder, stempeler de; stempelaar, werkloze die steuntrekt
stempelen ww. 1. stempelen: van een stempelafdruk voorzien 2. stutten: met name van een gebouw, waarna er een pilaar onder komt 3. een stempelafdruk halen als men een werkloosheidsuitkering geniet
stempelink, stempelinkt de; stempelinkt
stempelkaorte de; stempelkaart
stempelmesiene de; stempelmachine
stempelofdrok de; stempelafdruk
stemverklaoring de; stemverklaring
stencilink, stencilinkt de; stencilinkt
stencilmesiene de; stencilmachine
stencilpepier et; stencilpapier
stengel, stingel, stangel de; stengel
stennen ww. 1. steunen, kreunen (vooral door koeien) 2. drukken, persen 3. erg lang aarzelen, talmen (om iets te doen)
sterappel de; bep. rode, zachtzure appel
sterdalia de; bep. dalia met stervormige bloem
steren, steernen, staeren ww.; staren
stereo-instelaosie; stereo-installatie
sterilisaosie de; sterilisatie: onvruchtbaarmaking, ook: het steriel maken
sterregien et 1. kleine ster 2. bep. kindervuurwerk: sterretje
sterregiesbehang et; behang met motief van sterretjes
sterririt et; hetz. als *sterreschot*
sterreschot et; braaksel van bunzing of reiger met kikkerdril (dat nl. in de kikkers zat die ze hadden verorberd)
sterzeug de; benaming voor een hoog geclassificeerde zeug
stesjon et; station: voor bussen, treinen, trams, ook: stationsgebouw of radiozender
stesjonsklokke de; stationsklok
stesjonsresteraosie de; stationsrestauratie
stesjonsstraote de; stationsstraat
steugien et; kort poosje
steunder de 1. steunbalk, steunder, in diverse toepassingen 2. steunbalk tussen bintstijl van een klokkenstoel en de *dreegbalke* van de kap daarvan
steunfoons et; steunfonds
steunhooft et; stevige plank die ter ondersteuning van de bodem van de wagen daar onderdoor is geschoven

steunkommetee et; steuncomité; gezegd tegen iemand die ongewenst op de ander leunt: *Ik bin gien lid van et steunkommetee*

steunpaol de; gezegd wanneer iemand ongewenst op of tegen de ander aanleunt; (lett.): *Ik bin gien steunpaol*

steunstokkien et; stokje als handvat aan een hoepel waar kinderen vroeger mee speelden

steunuutkering de; uitkering (ter ondersteuning van mensen in financiële nood)

steupel de; turfhoop van een bep. vorm

steuren z. *storen*

steveld de 1. (verouderd) laars 2. grens met Duitsland

steveldknecht, stievelknecht de; laarzenknecht (bep. plankje tegen de uitholling waarvan men een laars uit kan trekken)

stevig bn. 1. goed vast zittend, van hechte samenstelling of constructie 2. krachtig gebouwd, bijv. *een stevige zetter* stevig gebouwde meid 3. (van bewegingen) krachtig 4. ferm, met kracht

stevighied de; stevigheid

stief bn., bw. 1. niet soepel, stijf 2. niet lenig 3. (van weefsels, stoffen) niet slap, weinig beweeglijk 4. (van kleding, schoeisel e.d.) strak, met weinig of te weinig mogelijkheid tot bewegen 5. (van bep. stoffen) met vaste, stevige samenhang 6. weinig meegaand, weinig plooibaar, ook sterker: houterig 7. op strakke wijze, met inspanning, intens 8. met flinke lichaamskracht 9. vinnig, te fel 10. vlak bij, zeer dicht bij; *stief bi'j* vlak bij 11.

ruimschoots wat de genoemde tijd, afstand of het gewicht betreft, vooral in *een stief kertier* iets meer dan een kwartier, *stief an de tied* ietsje over tijd

stiefbreur, stiefbruur de; stiefbroer

stiefdronken bn.; geheel en al dronken

stiefgoed et; stijfgoed

stiefheit, stiefvaeder en var. de; stiefvader

stiefheufdig bn.; stijfhoofdig

stiefkiend et; stiefkind (lett.)

stiefkop de; stijfkop, stijfkoppige persoon

stiefkoppighied de; het stijfkoppig zijn

stieflievighied de; het hebben van een moeilijke stoelgang

stiefme en var. de; stiefmoeder: tweede moeder

stiefstok de; stijfkop

stiefvol bn., bw.; geheel en al vol

stiefzeune de; stiefzoon

stiegbegel de; stijgbegel

stiegen, steigen ww. 1. een beweging naar omhoog maken (lett). 2. een hoger waterpeil aannemen, wassen 3. toenemen in prijs, waarde, aantal 4. in *in iene zien achting stiegen* meer waardering, respect gaan ondervinden

stiekel, stikkel, stekel I de 1. doorn, stekel (ook van bep. dieren) 2. houtige stengel met stekels, ook wel: braamstruik in z'n geheel (dan vaak mv.) 3. benaming voor diverse soorten distels, zoals de kruisdistel, de melkdistel, de kale jonker, de speerdistel en de akkerdistel 4. brandnetel 5. onplezierig, snel geïrriteerd, snibbig iemand

stiekel, stiekels II bn., bw.; prikkelbaar, snel geïrriteerd

stiekelbaand de; bep. band om de uier van een koe bevestigd om het zuigen van de melk door een niet-eigen kalf of door andere koeien te verhinderen; aan de binnenzijde met linnen en aan de buitenzijde met stengels van de braamstruik, dus met stekels

stiekelbaord de; iemand die z'n baard niet genoeg scheert, iemand met een stekelige baard

stiekelbaos, stiekelbaors de; (vaak verkl.) bep. vis: stekelbaars

stiekelbeie de; dikke braambes, in *zwatte stiekelbeien*

stielbossien et; geheel van kortgeknipt hoofdhaar
stielbraom, stielbrem de; stielbrem
stieldraad de (als verz. et); prikkeldraad
stiekelen ww. 1. prikken 2. ruzie zoeken
stielhaorig bn.; (van paarden) met witte haartjes door de andere haren heen
stielhede, stielhege, prikhaege de; heg van struiken met stekels, vooral: meidoornheg
stielhooltien z. *spalthooltien*
stielhoorn ww.; hoorn van een koe waarin men gaatjes heeft geboord zodat de stengels van braamstruiken erdoor kunnen worden gehaald teneinde de stekels eraf te schrapen
stielig, stekelig bn., bw. 1. met stekels 2. scherp, puntig als één of meer stekels 3. geïrriteerd, prikkelbaar, scherp, bits
stielmes, stielhaoke et; sikkelvormig mes met behulp waarvan men de stengels van met name braamstruiken op hakende wijze afsneed, vooral voor het winnen van *spleuten*, nl. voor het vervaardigen van bijenkorven e.d.; aan de achterkant van het *stielmes* zat een haakje met behulp waarvan men de twijgjes op kon pakken of uit het water kon vissen
stielorig bn., bw.; hetz. als *balsturig*
stielpluus et; (ook verz.) distelpluis
stielpolle de 1. distel, vooral: akkerdistel, z. ook *stiel* I, bet. 3 2. hulstboom 3. braamstruik (verspr.) 4. haagdoorn
stielsschraber de; hoorn van een koe, nl. waar men gaatjes in heeft geboord, zodat de stengels van braamstruiken erdoor kunnen worden gehaald om de stekels eraf te schrapen
stielstikken ww.; uitsteken van distels (in cultuurland)
stielstokkien et; kritische column
stielstange de; stieltrekker
stieltrekker, stielstrekker de; stieltrekker, bep. tang van hout, met beslagen, langwerpige bek, waarmee men distels uit de grond trekt
stielvarken, stielvaarken de; egel
stielwal de; houtwal met doornige struiken, met braamstruiken e.d. begroeide slootkant
stielwratte de; wrat met één of meer stekelige haren
stiekem bn. 1. heimelijk, onopgemerkt, zonder dat het mag 2. gezegd van een weerstoestand waarbij men buiten alles erg scherp hoort
stiekemighied de; stiekemheid
stiekempies bw.; stiekempjes
stiekemweg bw.; stiekempjes, op stiekeme wijze
stiel de 1. vak, beroep 2. kenmerkende manier van doen, bijv. *deur stiel en taelgebruuk* schrijfstijl 3. z. *stiele*
stielbaand de; steunbalk, verbindingbalk, lopend halverwege vanaf de binstijl schuin naar het dak
stiele, stiel de 1. binstijl, met name in boerderij; ook in klokkenstoel 2. elk der opstaande balken in een kozijn 3. paal in het midden van de schuurdeuren
stielplaete de; deel van het bintwerk: zware balk op de *stielen* gelegen
stiemerd, stoemerd de; stijfkop
stiems, stiensk, stoems bn.; (van personen, dieren) stijfkoppig, naar niets of niemand willende luisteren, bijv. *zo stiems as een schaap* erg koppig
stiemzighied de; koppigheid
stien de 1. steen 2. slijpsteen 3. voorwerp uit steen, in het bijzonder: grafsteen 4. galsteen, niersteen e.d. 5. dobbelsteen, dominosteen, damschijf e.d. 6. (verkl.) aanduiding van de dikte van spek op een slachtdier, d.i. ongeveer de dikte van een ouderwets tegeltje
stienbille I de 1. dik achterste van een kalf, koe 2. kalf, koe, met een dik achterste
stienbille II bn.; (van koeien, kalveren) met dikke billen

stienblok et; steenblok
stienbok et; steenbok (in de bergen)
stienbonke de; klomp steen
stienbult, stienbulte, stienebult, stienebulte, stienderbult, stienderbulte de; hoop stenen;
een hiele stienbult gezegd van een groot huis
stienebikken, stienbikken ww.; afbikken van stenen
stienebillen, stienbillen ww.; ruw, scherp maken, billen van een molensteen
stieneboel de; een geheel aan stenen
stiendiek de; verharde weg
stienen bn.; stenen, van steen
stienfebriek de; steenfabriek
stiengood et; aardewerk
stiengrond de; steengrond, grond, bodem met veel steen
stiengruus et; steengruis
stienigen ww.; stenigen
stienklaampe de; smal metselwerk ter ondersteuning van een dakgoot
stienklaover de; steenklaver
stienklobbe de; steenklomp
stienklopper de; gereedschap waarmee men stenen klopt
stienkolegruus et; steenkoolgruis
stienkolelaoge de; steenkoollaag
stienkolemien de; steenkolenmijn
stienkoleperduktie de; steenkoolproductie
stienkool de; steenkool
stienkoold bn.; steenkoud
stienkoolgruus et; steenkoolgruis
stienkrobbe, kelderkrobbe, keldermot, keldermotte de; pissebed
stienlaoge de; steenlaag
stienmure de; steensmuur
stienoele de; steenuil
stienofval et; steenafval
stienotter de; afgestorven vrucht van een koe, die aan een versteende otter doet denken
stienpere, stienpaere de; steenpeer
stienpoest, stienpoeste de; steenpuist
stienriek bn.; schatrijk
stienschere de; fopmiddel, nl. gefingeerd instrument; voor het ‘verkrijgen’ stuurde men kinderen, nieuwe knechtjes e.d. naar een winkel etc.
stienschipper ww.; schipper van een schip geladen met stenen
stienswark et; muurconstructie met twee rijen stenen in de lengterichting van de muur (zonder spouw), waar vervolgens een rij stenen dwars op wordt/is gelegd, dus met de kortste zijden naar de buitenkant, met daarop weer twee rijen in de lengterichting
stientied de; steentijd
stientien et; blokje spek
stientientikken ww.; bep. tikspel spelen
stientienzeilen ww.; kiskassen (met steentjes over het water)
stientiespek et; flinke laag spek die een mestvarken heeft, ter dikte van een *stientien spek*, z. ook *stien* (bet. 6)
Stienwiek, Steenwiek et; plaatsnaam: de stad Steenwijk (in Noordwest-Overijssel; zuidelijk van de *Lende* nog vaak als *de stad* aangeduid) *De wiend komt over Stienwiek* uit het zuidwesten

Stienwieker I de; iemand uit *Stienwiek*

Stienwieker II bn.; van, m.b.t. *Stienwiek*, (zelfst.) *De Stienwieker is de 'spekkraante'* de lokale Steenwijker courant

Stienwiekers et; het taaleigen van *Stienwiek*

stienze, steenze de 1. stins, ook gebruikt als benaming voor een (klein) kasteel 2. grote boerderij

stienzeplaante de; stinsenplant

stienzeweit de; maïskorrel

stienzeweiten I de; (verz.) maïs

stienzeweiten II bn.; van maïs

stienzwölle, stienzwulle, stienzwelle, stienzwere de; steenpuist, steenzweer

stiepe, baanderstiepe de 1. paal waartegen de grote deuren van de schuur sluiten (veelal horizontaal geplaatst, ook wel verticaal) 2. houten pen waarmee men een bansdeur na sluiting vastzet 3. dwarsregel in een kozijn anderszins, middenkalf 4. fundament van een binstijl, gemetseld stuk onder een binstijl

stiesel de; stijfsel (om mee te stijven (wasgoed) of plakken (behang))

stieselbulte de; berg stijfelpap, in de verb. *je een stieselbulte lachen* enorm lachen

stieselen ww.; stijfselen

stiesiekoor, kestiesiekoor, stusiekoor, stuutsiekoord, stutsiekoord, stiesiegaoren, kore et 1. manchester 2. ribfluweel

stiesiekoren, stietsiekoren, stietsekoren, stieselkoren, stiesiekaoren, stiesiegaoren, stuutsiekoren, konterstuutsiekoren, stuitsekoren bn.; van manchester

stievel- z. *stewel-*

stieven ww. 1. stijf maken met stijfsel e.d. 2. stijf worden

stievighied de; het *stief* zijn in diverse bet.

stift de 1. staafje van metaal of andere harde stof 2. potloodstift

stik de 1. keer dat met iets scherp wordt gestoken of geprikt 2. prikkend, stekend gevoel 3. schimpscheut 4. diepte van de spade waarmee men steekt, kan steken

stikark de; smalle schop om mee te spitten

stik-in-de-buse de; kleine, dunne persoon, tenger kind

stik-in-de-mond et, de, gezegd als antwoord op de vraag *Wat kriegen/eten we vandaeege?*

stikbats, steekbats de; smalle bats, met name gebruikt voor het graven van geulen

stikbuse, steekbuse, stikzak de; zak in kleding weggenaaid, niet vanuit de zijnaad, schuine zak in kleding, ook: schuin voor de borst, rechte zak op de jas genaaid (met schuine hoekjes onder)

stikdonker, stikkedonker, stikkeduuster bn.; pikdonker

stikgat et; keelgat

stikkeide, steekheide de; (verz.) gestoken heideplaggen

stikhiete bn.; stikheet

stikhooft, stekhooft, steekhooft et; (verz.) zijplanken op wagens (waarmee die hoger worden gemaakt)

stikiezer, steekiezer et; steekijzer: puntig ijzer waarmee men kan steken, in diverse toepassingen

stikke de 1. ijzeren pen die men in de grond plaatst voor het tuieren, nl. om een schaap, geit, kalf e.d. aan vast te zetten 2. splitbout, luns 3. hetz. als *ploegstikke* 4. houten pen waarmee een deur wordt afgesloten (door de pen door een U-vormig uitsteeksel te steken, bijv. in het geval van een varkenshok) (z. ook *lokke*) 5. (vaak verkl.) stekje van een plant 6. oog van een aardappel, bijv. *de stikken d'r uut haelen* 7. hetz. als *ploegstikke*

stikke-uuthaelen ww.; wegsnijden van ogen uit aardappelen

stikkel z. *stiekel* I

stikkelaom et; lam vastgezet aan een pen in de grond

stikken I mv.; korstjes, korreltjes aan de oogleden (door het slapen ontstaan)

stikken, steken II ww. 1. met een mes e.d. één of meer steken geven 2. één of meer stekende bewegingen maken 3. één of meer prikken geven 4. aan een mes of vork prikken, steken 5. wegnemen, opruimen door dóór te steken (van distels e.d., bij de wortel), in verb. als *stiekels stikken* 6. een prikkend, stekend gevoel geven, bijv. *Et stikt me in de boek*, (gezegd van een dartel, wellustig paard:) *Et voer begint 'm te stikken* 7. dwarszitten, geraakt zijn 8. met een spade e.d. graven of anderszins een spittende beweging maken, op die wijze opgraven, uitspitten, bijv. *zoden stikken* 9. met een aardappelrooivork e.d. rooien 10. in iets duwen (met een stekende beweging, zodat het min of meer vastzit) 11. door vast te steken aanbrengen, door te steken bevestigen 12. met een stekende beweging ergens in stoppen, aanbrengen enz., bijv. *Ie moe'n wel wat in de buse stikken* d.i. met name: geld meenemen, *Dat kon hi'j in de buse stikken* dat kon hij niet negeren en had hij zich maar aan te trekken, *liekomme stikken* ruilen zonder dat er iets bij komt of af gaat 13. in *kaorten stikken* bij het schudden dusdanig behandelen dat men zelf de goeie kaart in handen krijgt 14. met a.h.w. een stekende beweging verplaatsen, bijv. *de hanen uut de mouwen stikken* flink aan de slag gaan 15. met de vorm van een punt uit iets steken, boven iets uit steken 16. vastzitten, in verb. als *De waegen bleef in de modder stikken*, verder in *stikken laoten* in de steek laten (van zaken, personen) 17. zich bevinden, bijv. *Dat spul stikt ok niet in een goeie huud* is slecht, ziekelijk 18. (van wagens) niet sporen, bewegingen buiten de gewone gaande lijn maken, van de ene naar de andere kant slingeren 19. in zich hebben, bijv. *Ik zie niet dat d'r kwaad in stikt* 20. stekken: van planten 21. in *nauw stikken* nauw steken, eropaan komen 22. naaien: met naald of naaimachine

stikken III ww. 1. stikken, omkomen door verstikken 2. (onpers.) in grote aantallen zich voordoen, in verb. als *Et stikt hier van de mieghummels*

stikker, stekker de 1. spade waarmee men zoden steekt 2. bep. spade van degene die de turf stak, d.i. met een steel met een langwerpige blad van ong. 10 bij 38 cm (naderhand ong. 33 cm) 3. bep. pen waarmee men vaststeekt, vastzet 4. bep. kindervuurwerk: sterretje

stikkerig bn. 1. (van het weer) heet en benauwd 2. (i.h.b. van aardappelen en wortels) met veel ogen 3. wormstekig 4. z. *stiklustig*

stikkeschoppe de; hooigraaf (in een punt uitlopend, speciaal om kuilgras te steken)

stikketel, steekketel de; hetz. als *instikker* (bet. 2)

stikkien et 1. stikkie 2. z. *stekkien*

stikledder de; zijplank op een boerenwagen die op de gewone kwam, nl. zodat men hoger kon laden

stiklustig, steeklustig, stikkerig bn.; (van bijen) geneigd tot steken

stikmes et 1. spade om turf (baggelturf) mee te steken 2. mes om mee te steken

stikmogge, steekmogge, stikmugge de; steekmug

stikmusse, steekmusse de; bep. oorijzermuts

stikpunt et; herkenbaar item, trefwoord

stikringsleutel de; bep. steeksleutel (om moeren mee aan te draaien)

stikschope, stekschope de 1. schop met rechte steel en plat, in een scherpe punt uitlopend blad 2. bep. smalle, rechte, hoge spade, hetz. als *stekkien* (bet. 4)

stiksleutel, steeksleutel de; steeksleutel: bep. sleuten om moeren mee aan te draaien

stikspieker, steekspieker, stekspieker de; steekspijker

stiksteek de; rechte naaisteek

stikstofstri'jen, stikstofstruien ww.; strooien van stikstof (als kunstmest)

stikstok et; vetrijk deel van de hals van het varken, nl. waar men het steekt om het te doden voor de slacht

stiktette de; vooruitstekende borst

stikturf, steekturf de; steekturf

stikvliege de; steekmug

stikziende bn.; verziend

stille I de 1. stil of stiekem iemand, dier 2. wc 3. onbezoldigde jachtopziener of stille politieagent

stille, stil II (in bep. uitroepen in bet. 2) bn. 1. niet of nauwelijks bewegend 2. met geen of weinig geluid 3. rustig, niet druk, met weinig bedrijvigheid 4. heimelijk, geheim, bijv. *een stille oppasser* onbezoldigde jachtopziener

stillebienhouder de; opstapstuk aan het achterwiel van een herenfiets

stillegies bw. 1. stiekempjes, stilletjes 2. zonder er iets aan te doen

stilleholen ww. 1. niet bewegen 2. (wederk.) opzettelijk geen geluid maken 3. niet bekend maken, verzwijgen 4. kalm houden, gezegd bijv. inzake een kind 5. blijven stilstaan, stoppen

stilleliggen ww.; stilliggen: zonder beweging of werking liggen

stillestaand de; ruststand, stand zonder beweging

stillestaon ww. 1. staan zonder te bewegen 2. niet voortgaan, niet verdergaan

stillewezen ww.; stil zijn: om te bidden

stillezetten ww.; doen stilstaan

stilstaonde bn. 1. niet bewegend, niet verplaatsend 2. niet meetellend, in *een stilstaond nummer* (bij loting)

stilzweigend bn. 1. zonder dat het wordt uitgedrukt 2. zwijgend

stinge de; verticale balk tegen de zijkant van een muur

stingel z. *stengel*

stinkblad et; (verz.) klein hoefblad

stinkbloeme de 1. benaming voor bep. soorten kamille en boerenwormkruid 2. bloem van de vogelkers

stinkbuul, stinkebuul de; iemand die erg stinkt

stinkei et; ei dat stinkt (onbevrukt of evt. wel bevrucht maar afgestorven)

stinken ww. 1. stinken, vies ruiken 2. in *d'r in stinken* erin trappen, zich laten beetnemen

stinker de 1. iemand die stinkt 2. iemands achterste

stinkerd de 1. iemand die stinkt 2. iemand die een bep. eigenschap in hoge mate bezit, bijv. *een dikke stinkerd* gemenerik, deugniet 3. in *in zien stinkerd* in angst

stinkeri'je de; stinkერი: het stinken, de stank, dat wat stank oplevert, bijv. *Knienen is zoe'n stinkeri'je*

stinkgat et; gat waar stank uit komt

stinkgeute de; open goot naar een sloot: voor de afvoer van het vuile water, naast en vanaf de stenen of planken vloer waarop men potten, pannen, melkbussen etc. schoonmaakte

stinkgoed et; stinkend spul

stinkhooft et 1. vogelkers 2. sporkehout 3. bitterzoet 4. wilde sering

stinkhooftpolle de; hetz. als *stinkhooft*, bet. 1

stinkhoorn z. *staankhoorn*

stinkpote de; bep. inwendige ziekte, ontsteking aan een koeienpoot (hetz. als *rothoeve*)

stinkroze, de; bep. plant: klapproos

stinksegare de; sigaar die stinkt bij het roken

stinkstok de; (negatief) sigaar, sigaret

stinkzwamme de 1. bep. soort paddestoel: stinkzwam 2. iemand die erg stinkt

stip de 1. punt, stip 2. stipvormig vuiltje 3. (g. mv.) jus, vet 4. (g. mv.) regen, bijv. *D'r vaalt nogal wat stip*

stippel de; stipje, puntje, spikkel

stippeld, gestippeld bn. 1. uit stippen bestaand, nl. van een lijn of vlak 2. van stippen,

spikkels voorzien

stippelig bn.; met stippels, spikkels

stippeltiesjurk de; jurk waarvan de stof van spikkels is voorzien

stippen ww.; stippen, indopen, met name van voedsel in drinken, vloeibaar eten, bijv. *een stokkien brood in de koffie stippen*

stobbe de 1. wortelstronk, boomstronk 2. (verkl.) armetierig beest

stobbebiele de; zware bijl met lange steel, geschikt voor het rooien van boomstronken

stobbebulte de; hoop gerooide stronken

stobbehoolt et; stobbenhout

stobbemennen ww.; met paard en wagen vervoeren van boomstronken

stobberig, strobberig bn.; stronkachtig, met veel boomstronken, meestal gezegd van laag hout dat niet veel groei vertoont, bijv. *stobberig hoolt*

stobberooier de 1. iemand die boomstronken rooit 2. rechte spade, boor, speciaal voor het uitgraven van boomstronken

stobbeschieter de; schimpnaam voor een inwoner van *Ni'jberkoop*

stoddelig z. *stoetelig*

stoedel- z. *stoetel-*

stoef bn., bw. 1. stevig in- of doorzettend, stug doorgaand 2. in *een stoef kertier* iets meer dan een kwartier 3. kras, niet geloofwaardig, in bijv. *Dat komt me stoef veur* lijkt me stug

stoefbuije en var. de; bui met stuifregen

stoefbulte de; opgestoven hoop zand of zanderige plek, hoop waar het zand gemakkelijk stuift

stoefmael et; stuifmeel (van planten)

stoefmaelkraans, stoefmaelraand, stoefmaelgoddel de; geheel van cellen waarin de bijen stuifmeel opslaan

stoefpoddestoel de; aardappelbovist

stoefsnij de; stuifsnieuw

stoefzaand et; stuifzand, droog, licht zand dat gemakkelijk stuift

stoefzwamme de; aardappelbovist, z. ook

stoefpoddestoel

stoeke, stoepe de 1. eenheid van een twintigtal bijeengeplaatste garven, bossen koren e.d. (tien tegenover elkaar geplaatste tweetallen naast elkaar bij rogge, zes of tien bij haver); ook wel op andere wijze en/of in een ander aantal geplaatst, ook: in een rond geheel geplaatste garven 2. hoop hol gestapelde turf (veelal rond; z. ook *kaarn* bet. 2) 3. (vaak mv. van verkl.) losse klaverruiter met daarop te drogen hooi of bonen, ook gezegd van losse hoopjes hooi of bonen die op hout lagen te drogen

stoeken, stuken, stokken, stoepen ww. 1. blijven steken, niet verder kunnen, stokken, haperen 2. trekken met één been 3. garven, bossen in *stoeken, hokken* plaatsen 4. turf hol, in kleine hoopjes stapelen

stoekestreek de; hetzelfde als *gaastestreek*

stoekezetter de; degene die de garven tot een hok plaatst

stoel de 1. stoel 2. hetz. als *keuninginnestoel*

stoelbaand de; scharnierblad op een *laandhekke*

stoelebaos de; stoelenmaker

stoeledaans de; stoelendans

stoelegeld et; geld dat men in een herberg moest betalen wanneer men niets dronk maar toch een stoel bezet hield (vaak een gulden)

stoelemaekeri'je de 1. het maken van stoelen 2. bedrijf waar men stoelen maakt

stoelemaekersjonge de 1. zoon van een stoelenmaker 2. jongen, jonge arbeider in de productie van stoelen

stoelmatteri'je de; het matten van stoelen
stoel mattersnaalde de; bep. naald gebruikt bij het matten van stoelen
stoelen ww.; stoelen: van graan, gezegd wanneer er meerdere stengels uit één graankorrel ontstaan
stoelwaegen de; wagen voor het vervoer van in *Noordwoolde* geproduceerde stoelen
stoelwiender, stoelwiener en var. de; stoelenmatter
stoelhaakbaand de; blad, het platte deel van een *stoelhaoke*
stoelhaoke de 1. zware ijzeren haak waarop een deur, hek of blind draait 2. oor van een hengsel
stoelhekke de; rugleuning van een stoel
stoelschere de; gefingeerd werktuig (lett. 'stoelschaar'); voor het halen stuurde men kinderen, knechtjes die voor het eerst meehielpen enz. op pad, om ze te foppen
stoelspaeke, stoelspeke de; stoelsport
stoelspille de; stoelspijl
stoemerd z. *stiemerd*
stoems z. *stiems*
stoepe de 1. stoep (verhoogde opstap voor een huis) 2. z. *stoeke*
stoepemaegien et; de geringste van de dienstmeiden van een boer
stoepen z. *stoeken*
stoep trekken ww.; stuiptrekken (vooral van stervende dieren)
stoer bn., bw. 1. krachtig en/of imponerend gebouwd 2. in *et d'r stoer mit hebben* het er moeilijk mee hebben, het emotioneel moeilijk aan kunnen
stoers, stuurs bn., bw.; nors, onvriendelijk
stoete, stoeten, stute, stuten, stuit de 1. stoet, benaming voor diverse soorten brood: wittebrood, wit krentenbrood, brood dat men zelf bakte 2. achterste, (dik) achterwerk, stuit 3. elk der beide delen van het achterwerk
stoetebakker de; bakker die *stoete* bakt
stoetebusse de; bus, soort langwerpige bak waarin *stoete* werd gebakken
stoetekarre de; broodkar
stoetelen, stutelen, stoedelen, storrelen ww.; slecht, wankelend, onvast lopen
stoetelig, stoedelig, stutelig, storrelijg, stoddelig, strutelig bn., bw.; onvast lopend of staand, wankelend
stoetelkonte de; iemand die iets onbeholpen, slecht doet, met name: die slecht praat
stoetepikken ww.; brood eten ongeveer op de manier zoals een vogel dat doet
stoetien, stutien et; broodje
stoeve de; zandverstuiving, met name in *de grote stoeve* de uitgestrekte zandverstuiving, i.h.b. de *Kaele dunen*, d.i. het Aekingerzand bij *Appelsche*
stoeven ww. 1. stuiven 2. (onpers.) licht regenen, motregen 3. z. *stoven*
stoever, stoeverd de 1. (meestal verkl.) niet zo zware, kort durende maar vaak dichte regen, kleine bui 2. aardappelbovist
stoeveren ww.; licht regenen, motregen
stoeverig, stoevig bn.; geneigd tot stuiven, tot het afgeven van zand, stof
stoeze- en var. z. *doereboolte*
stofbujje en var. de; bui stofregen
stofdoekemaantien, stofdoekekörfien et; stofdoekenmand
stofdrumpel, stofstokkien de; stofdorpel
stoffeerhaemer de; speciale hamer voor het stofferen (in een woning, een gebouw)
stofkaom, stofkamme, stofkemme de; stofkam
stoflaoge de; stoflaag
stofnust et; stofnest

stofrommel de; stofboel

stofzoegen ww.; stofzuigen

stok I de 1. stok: lang, rond stuk hout, uit een tak of een dunne boomstam 2. wandelstok 3. luidboom (die uit een *schommelbalke* steekt) 4. (mv.) disselbomen van het eenspan 5. houten zwengel van een pomp, hetz. als *pompestok*, bet. 1, 2 6. steel in een bezem, schop enz. 7. zeisboom 8. penis, in de verb. *et hemd op 'e stok hebben* een erectie hebben 9. in *Et komt op 'e stok* gezegd wanneer een onderneming door verlies verkocht moet worden 10. streng, in *een stok gaoren*

stok II et 1. stuk, los deel van iets, afzonderlijke hoeveelheid van iets 2. vast onderdeel, gedeelte van iets; *op 't stok of* gestructureerd verteld 3. heel wat, in *een stok*, soms als mv., bijv. *Alles is stokken duurder* 4. bep. hoeveelheid waarin iets wordt geproduceerd, verkocht, bijv. *een stok(kien) ziepe* 5. exemplaar, bijv. *stok om stok* onderling ruilend met een exemplaar van de ander; *stok om stok geven* met gelijke munt betalen, lik op stuk geven 6. (van een vrouw, meisje) een goed, mooi exemplaar, bijv. *een mooi stok* een mooie meid 7. zwaargebouwde vrouw 8. postuur, gestalte, bijv. *klein van stok* 9. perceel, lap grond, stukje aardoppervlak, bijv. *een stok laand* 10. eenheid gevormd door een opstel, artikel, vergaderstuk e.d. 11. toneelstuk 12. (verkl.) kunstje, sterk staaltje 13. muziekstuk 14. bep. afstand die men aflegt 15. afstand in tijd die men maakt, bijv. *een stok(kien) op 'e dag* toen de dag al een eindje was gevorderd 16. (verkl.) effect, obligatie 17. stuk kledingstof, ingevoegd stuk stof, lap op of in een kledingstuk, bijv. *een stok in de broek zetten* 18. in *een stok in de kraege hebben* aangeschoten, dronken zijn 19. schaakstuk 20. poststuk 21. punt, kwestie, onderwerp, bijv. in *op dat stok van zaeken* wat dat betreft

stokate de; stokerwt

stokdweil de; nietsnut, onbenul, slap iemand

stokelen ww.; stoken, tweedracht zaaien, stokebranden

stoker, stokerd de 1. werknemer die stookt (op locomotieven, schepen) 2. iemand die opstookt (fig.)

stokeri'je de 1. brandstof (om mee te stoken) 2. distilleerderij 3. het onrust stoken

stokgoed et; stukgoed, elk der goederen die per stuk worden behandeld

stokkebaos de; opzichter bij de werkverschaffing van weleer

stokkebrood et, in *Lokkebrood is stokkebrood* waar men zich door aangetrokken voelt, valt vaak tegen

stokken z. *stoeken*

stokken, stokkend bn.; stuk, kapot, ook eerste deel van ww. als werkwoorden als *stokkendslaon, stokkendgooien*

stokkendslaon, stokkenslaon ww.; stukslaan

stokkerig, stokkig bn.; (van planten) stokkerig, houtachtig, met harde stukken

stokkewat de; een stuk of wat

stokkienstelen ww.; bep. kinderspel spelen waarbij twee partijen elk aan hun eigen eind van het speelterrein een cirkel met tien stokjes verdedigen en bij de andere partij alle stokjes proberen te veroveren

stokkiesschriever de; iemand die stukjes schrijft in een krant, periodiek

stokkig bn. 1. (vooral van vee) goed van stuk, goed gebouwd, bijv. *stokkige bienen* goede en mooie benen 2. z. *stokkerig*

stokmaeger bn.; erg mager

stokmennig, stokofmennig de; een onbepaald, niet zo groot aantal, stuk of wat

stokoold bn.; stokoud

stokpeertien et; stokpaardje: het onderwerp waarover men bij voorkeur spreekt

stokprinses de; tegen een staak geleide prinsessenboon

stokraem et 1. het geheel dat de disselbomen van een eenspan vormen 2. het geheel van de

bomen van een kruiwagen

stokrieden ww.; schaatsen waarbij elk van een twee- of drietal dezelfde stok onder z'n arm heeft

stoksniedebone de; stoksnijsnoen

stokstief bw.; als een stok, zonder enige beweging, bijv. *stokstief staon blieven*

stokvarve z. *stopvarve*

stokwark et; stukwerk, werk met stukloon

stolderen z. *solderen*

stölpe, stolp, stulp, stulpe, stelpe, störpe, sturpe de 1. bep. bol, rond deksel, ook wel plat, houten deksel, vooral: deksel van aardewerken pan, vaak omgekeerd, op een voetje op tafel geplaatst en dan als schaal gebruikt met name voor de aardappelen 2. klokvormige kap over iets heen, glazen stolp, ook als bijnaam in gebruik 3. deksel van een *gotling* 4. min of meer klokvormige ren voor kuikens 5. klokvormige uitstulping 6. (vaak verkl.)

stelphuizing, stelphoeve (vaak klein) 7. oud huis(je), klein boerenhuis

stölpen, stulpen, stolpen ww.; stelpen (van bloed)

stolten, stollen, stullen, stulten, stölten ww.; stollen: vanuit een vloeibare toestand stijf worden, stremmen

stom bn., bw. 1. stom 2. (van dieren) meelijwekkend 3. vervelend, onaangenaam 4. niet volgens de gangbare mode, niet trendy 5. geheel en al, bijv. in *stom toeval*

stomen, stumen ww. 1. stomen: walmen 2. stoom, damp afgeven 3. rook afgeven, vooral: van sigaretten enz., afgeven door te roken 4. hete waterdamp insnuiven, inademen bij verkoudheid die vastzit 5. gaar doen worden door de werking van hete waterdamp, bijv. *vis stomen* 6. chemisch reinigen 7. (van grote schepen) met kracht varen

stomer de 1. ding dat/persoon die *stoomt* in diverse bet. 2. apparaat waarmee men waterdamp inhaleert 3. stoompan

stomeri'je de 1. stomerij 2. het (steeds) stomen

stomme I de; persoon zonder spraakvermogen

stomme II bw.; in hoge mate, in *stomme graeg* heel erg graag, ook wel in vergelijkbare verb., bijv. *Wat stomme jammer!*

stommel, stummel de; kort, resterend eind van iets (dat uitsteekt), bijv. *Die het niks aanders as stommels in de mond* een slecht gebit, *oolde stommels van meensken* oude, ingevallen, ingeschrompelde mensen

stommelen ww. 1. stommelend lopen 2. opzoeken

stommelig bn. 1. stommelend, onvast lopend 2. vergeetachtig

stommighied de 1. (g. mv.) het stompzinnig, dom zijn 2. stomme streek

stompe de; kort, afgebroken of afgesneden stuk

stompehoolt et; veelal als brandstof gebruikte stukjes afgedankt hout, met name van paaltjes voor hekken, afrasteringen e.d., ook: afvalhout van paaltjes waaraan men punten kapte

stomphoornd bn.; met stompe hoorns

stomverbaosd bn., bw.; stomverbaasd

stond de; in *op stond* onmiddellijk

stonde, stond, stons, stoons de 1. stonde: tijdstip, punt in de tijd, in verb.: *van (die) stonde of an* vanaf dat moment, zo ook *van stoons of an* id. 2. (mv.) menstruatie, in *de stonden hebben*

stongen mv.; menstruatie

stoofpot de; stoofschotel

stookeulie de; stookolie

stookgelegenhied de; stookgelegenheid

stookhokke et; stookhut

stookhutte de; stookhut

stookpot de 1. tweedelige ijzeren pot waarin men door een deurtje in de buitenste pot takkenbossen doet om die te verbranden, nl. om de binnenste pot te verhitten: gebruikt om aardappels te koken voor de varkens of om water te koken dat bij het slachten van een varken benodigd was, nl. om het haar van de huid te verwijderen 2. z. *kookpot*

stookruimte de; stookruimte

stoom de; waterdamp door koken ontstaan

stoombokken de; gestoomde bokking

stoomfiets, stoomfietse de; stoomfiets, motorfiets

stoomgemaal et; stoomgemaal

stoomloketmetief de 1. stoomlocomotief 2. grote, zwaargebouwde vrouw

stoommesiene de; stoommachine

stoot de 1. flinke, harde duw, stotende beweging 2. (van een zaag), in *op stoot* snijdend bij een beweging van zich af 3. flinke hoeveelheid, in verb. als *Hi'j kan een hiele stoot draank hebben*

stootbaand de; stootband (hoofdzakelijk: aan een rok)

stootblauw et; stootblauw, bijv. *Et is allemaol stootblauw op 'e tiele* nl. blauw geworden aardappels op de aardappelschaal

stootblok et; plankje met houten steel (en kuiltjes erin), om het riet mee op te kloppen (bij het rietdekken)

stootbod et 1. plankje met houten steel er schuin op, om het riet op te kloppen (bij het rietdekken) 2. plank die de tussenruimte tussen twee treden van een trap aan de achterkant afsluit

stootiezer et; kort voegijzer, nl. voor het verticale voegen

stootkoker de; dikke neus

stootkorf de; stootkorf

stootplakke de; plek aan een aardappel ontstaan door stoten

stootraand de; stootrand: aan de onderkant van bep. kledingstukken

stootvoete de; lipje aan een hoefijzer

stootwiend de; stootwind

stopbakkien et; bakje met spullen voor het stoppen (naalden, garen enz.)

stopbod et; stopbord, ook hetz. als *dekslegel*

stopdraad et; stopdraad

stopgaoren et; stopgaren, vaak in verb., bijv. *(een) stopgaoren Dirkien* onnozel vrouwtje, vrouw die altijd thuis is en nergens komt

stopgaorenjeger et; stopgaren van jaeger

stopkissien et; hetz. als *stopbakkien*

stopkorf, stopkorf, stopgaorenkorfien de; (veelal verkl.) mand, korf om stopgaren en andere benodigheden voor het stoppen in op te bergen

stoplappe de; gebreide lap waarop men het stoppen oefende

stopmaantien et; hetz. als *stopkorf*

stopnaaldekoker de; koker waarin men stopnaalden bewaart

stoppe de 1. stop: waarmee men een fles, een vat enz. afsluit 2. plek in breiwerk e.d. die men gestopt heeft

stoppegat et; gat in een ton waarin men een stop aanbrengt

stoppel de 1. stoppel van een graanhalm 2. (verz.) het geheel aan stoppels op een veld 3. stoppelveld, stoppeland 4. stoppelige plek in de huid van een kip (inplant van een veer)

stoppelbaord de; stoppelbaard

stoppelbouw de; stoppelakker

stoppelen ww.; stoppelen: land met een stoppelploeg bewerken

stoppelig bn.; met stoppels van graanhalmen

stoppelkatte de; in de nazomer geboren kat
stoppelklauwe de; door stoppels van graan bezeerde runderhoef
stoppelknolle de; stoppelknol, zandraap
stoppelploegen ww.; stoppeland ploegen, de stoppels (van het graan) onderploegen
stoppelpote de; door stoppels van graan bezeerde runderpoot
stoppen ww. 1. dichtmaken van een gat 2. stoppen: een gat in breiwerk van een stop voorzien 3. vullen: van een pijp, om te roken 4. in iets duwen, proppen 5. stilhouden 6. ophouden, een einde maken aan iets 7. de buikloop stoppen
stoppere, stoppaere de; bep. type droge peer
stopplak et; stopplaats
stopschere de; schaar speciaal bestemd voor het stoppen van kledingstukken
stopt, gestopt bn.; gestopt (als bn. gebruikt), bijv. *stopte kousen*
stoptied de; stoptijd
stopvarve, stopvaarve, stokvaarve de; stopverf
stopwark, stopwaark et; stopwerk: werk om stilstand van de werkzaamheden te voorkomen
storen, steuren ww. 1. storen, verstoren 2. (wederk.) zich aantrekken
stork, störk z. *sturk*
stormgeveer, stormgevaer et; stormgevaar, gevaar voor storm
stormiezer et; langwerpig stuk ijzer aan de achterkant van het uilenbord, aangebracht ter versteviging van de delen die ter versiering omhoog steken
stormschaie de; stormschade
stormvoegel de; meeuw
stormwiend de; stormwind
störpe z. *stölpe*
storre de; klein dier, kleine persoon
storre- z. *stoete-*
stot de 1. vuilstortplaats 2. z. *stut* I
stotbak de; stortbak (in een wc)
stotbuije en var. de; stortbui
stoten, stotten ww. 1. stoten geven 2. stotend bewegen, brengen, aanbrengen 3. hortende, hobbende bewegingen maken
stoter de 1. iemand die stoot, dier dat stoot oude munt van 12½ cent 3. in *d'r gien stoter of moter van weten* er helemaal niets van weten
stoteri'je de; het voortdurend *stoten*
stoterig bn. 1. stoets, tot stoten geneigd 2. met hobbende, schokkende bewegingen
stoters bn., in *lopen as een stoterse haene* trots, met een verheven houding lopen **stotkarre** de; stortkar
stotplak et; stortplek
stotregen de; stortregen
stottelen ww.; onvast, stotend gaan
stottelig, stottelachtig bn., bw.; onvast in z'n bewegingen, vooral van lopen
stotten z. *stoten, stutten* II, III
stotterder, stotterer de; stotteraar
stotterig bn., bw.; enigszins stotterend, geneigd tot stotteren
stotterzak de; stotteraar
stotting de; storting (van geld), ook: bedrag dat men stort
stottingsbewies et; stortingsbewijs
stottingsdaotum de; stortingsdatum
stottingstermien de; stortingstermijn
stout bn., bw.; stout, ondeugend

stouterd de; stout kind

stoutighied de; stoutheid, het stout zijn

stouwen ww. 1. stuwen, duwend pakken, bergen 2. tegenhouden, afremmen

stove de 1. stoof (als voetsteun, ter voetverwarming) 2. het zesde (enkele) vak (waar men met één been in moest staan) van het parcours bij *parkhinken*

stoven, stoeven ww.; stoven

stoveri'je de 1. het (voortdurend) stoven (van voedsel) 2. gestoofde of gekookte groente, fruit, ook gezegd van rauwe groente 3. te stoven vis of vlees

straal bw. 1. geheel en al 2. z. *straole*

straal z. *straole*

straampel de 1. strampel, stomp van een oude boom, stronk, halfdode struik, vaak gezegd van een oude wilg 2. gaffelvormig gegroeid stuk boom 3. oude persoon, vaak: die strammig is, die slecht ter been is geworden, ook algemener: iemand die slecht loopt 4. lang been, bijv. tegen iemand die languit zit: *Hool die lange straampels wat bi'j je* 5. hetz. als *bri'jstraampel*

straampelen, strampelen, stroonfelen ww. 1. strompelen 2. (van aardappelen) tot een flinke struik groeien

straampelhakke de; iemand die slecht, onhandig, ongelukkig loopt/schaatst; ook gezegd van koeien die slecht lopen

straampelig, strampelig bn., bw.; gebrekkig, moeizaam, vaak voorovergebogen lopend, zo dat men steeds dreigt te vallen

straampelkont de; iemand die slecht, gebrekkig loopt

straand et; strand

strabaant, strebant bn., bw.; tegendraads, niet zelden in de contramine

strabbe de 1. boom, bloem, plant die niet omhoog wil schieten 2. krom stuk stok, vooral: overgebleven tak bij het eikschillen 3. klein, groen, nog niet rijp appeltje 4. mager dier, magere persoon 5. vervelende persoon

strabberig bn.; (van takken) krom

strafbaankien et; strafbankje

strafberhied de; strafbaarheid

strafmaote de; strafmaat

strafriegel de; strafregel

strafwark et; strafwerk, straftaak

strafwarker z. *wildbouwer*

strafzaeke de; strafzaak

strak bn. 1. (van een touw, draad enz.) gespannen, niet slap 2. zich niet uitend, stijfjes, afgemeten, star

strakkies bw. 1. strakjes, binnen niet al te lange tijd 2. daarstraks, korte tijd geleden

stramien z. *stremien*

strammig bn., bw.; strammig, vooral, van een paard of koe: met stijve, trekkende poten

stranen ww.; stranden: lett., ook fig.: z'n reis niet kunnen vervolgen

straoken ww.; strelend strijken

straole, straol, straal de 1. lichtstraal 2. straal vloeistof of gas 3. groot aantal in een lange sliert 4. grote hoeveelheid vloeistof (in geval van urineren) 5. hoornstraal 6. slecht humeur, in verb. als *Hi'j lopt mit de straol in* heeft de pest in

straolebundel de; bundel lichtstralen

straolen, stralen ww. 1. stralen, licht van zich doen gaan, net als licht uitschijnen; *Et straolt him tot de ogen uut* hij kijkt geweldig helder en levenslustig 2. (van vloeistof) in stralen gaan, met stralen bruisen, bijv. *De hingst straolt d'r over urineert* heel krachtig

straolend bn., bw.; (van het weer) met heel veel zonnestralen

straolhelder bn.; zeer helder (van de hemel)
straoling de; straling
straoljaeger de; straaljager
straolrecht, straalrecht bn., bw.; (van de loop van een lijn, een beweging) geheel en al
 recht **straolrot** de; straalweer, rotstraal
straotaarm bn.; straatarm
straotbelasting de; straatbelasting
straotbessem de; straatbezem
straotdeuntien et; straatdeuntje, straatliedje
straote de 1. verharde weg, al dan niet met huizen 2. stoep, straatje voor de huisdeur of
 voor een andere toegangsdeur
straote-anleg de; straataanleg
straotedrek, straotendrek de, et; stadsvuil
straotemaeker, straotmaeker de; stratenmaker
straoten ww.; bestraten
straotenaeme, straotnaeme de; straatnaam
straotepereboom en var. de; bep. soort perenboom
straoter de; stratenmaker
straotfeguur de; straatfiguur
straothaemer de; straathamer
straothusien et; wc aan een weg, openbaar toilet
straotkiend et; straatkind
straotlanteern de; straatlantaarn
straotlocht et; straatlantaarn
straotsleper de; iemand die veel op straat loopt, die veel bij pad en weg is
straotstien de; straatklinker
straotvassien et; straatliedje
straotverlochting de; straatverlichting
straotvoelens mv.; hetz. als *straotedrek*
straotwegsdam de; dam in een straatweg
strebant z. *strabaant*
streek, streke de 1. keer dat men strijkt; *mit de groffe streek* nonchalant 2. slag, uitslaande
 beweging bij het schaatsen 3. streep, baan door strijken of een soortgelijke inwerking
 ontstaan, ook wel baan licht, ook: insnijding door een slag bij het schaatsen, streep die men
 trekt 4. smalle strook, in het bijzonder: smalle, te maaïen of gemaaide smalle strook gras
 5. strookje materiaal, reepje van iets 6. windstreek, bijv. in *in vremde streken* 7. in *van*
streek van streek, bang, van slag 8. in *op streek* flink op gang, verder in *et in streken*
hebben flink op gang zijn, z'n zaakjes goed hebben lopen, weer beter zijn 9. landstreek
 10. woonomgeving, omtrek 11. grap die men uithaalt 12. aanstalten die men maakt om
 tegen te werken, bijv. *Now gien streken, ieje* 13. zet, strategische handeling waar een listige
 opzet aan ten grondslag ligt, vaak: gemene of vervelende handeling, ook: domme zet
streekgebruuk et; streekgebruik
streekgooien, streeksmieten ww. 1. bep. kinderspelletje spelen (ook zelfst.) 2. hetz. als
streepgooien z. aldaar
streekni'js et; streeknieuws
streekrieder de; iemand die goeie, lange slagen maakt bij het schaatsen
streekschoele de; streekschool
streepbevertien et; bep. wollen bever: blauw met zwarte streepjes

streepgooien, strepiengooien, streepsmieten ww.; bep. oud kinderspel: spelen met centen, knikkers, pijpenstelen of *nuunders*; die gooit men in een *hoetien*, d.i. een op een streep getekend vierkantje, hokje

streept, gestreept bn.; gestreept, bijv. *een streepte jurk*

strei- z. *stri'-j-*

strekerig bn.; met strepen, krassen, vegen

strekken ww. 1. uitstrekken 2. (van land, gebied) reiken, gaan tot 3. in de verb. *zolang de veurraad strekt* toereikend is 4. in *strekken tot* gericht zijn op

strekken de; strekkend: in de lengterichting, bijv. *een strekkende plaetse* een boerderij met een lang, aaneengesloten stuk land met meerdere percelen

strekkerig bn.; (van gras) onregelmatig gemaaid

streklaag de; streklaag

stremien, stramien et 1. stramien (fig.) 2. bep. stof om op te borduren

stremmen ww. 1. in z'n loop, beweging, doorgang belemmeren of vastlopen 2. (van melk, karnemelk, soep e.d.) stremmen, dik (doen) worden

streng, strenge z. *string*

strengbeie z. *trossiesbeie*

strengelen ww.; in elkaar draaien (van touw e.d.)

strengen ww.; strengen, kouder worden

strengheid de; strengheid, het streng zijn, het niet of nauwelijks toegevend willen zijn

strepe, streep de 1. streep, lijn 2. smalle strook 3. spoor van vuil

strepel de; smalle strook land

strepentrekker de 1. strepentrekker voor wegmarkering 2. iemand die een strepentrekker voor wegmarkering bedient

strepiesbroek de; streepjesbroek

streukel- z. *strukel-*

streuken ww.; aaïen

streup de 1. het stropen 2. de toestand waarbij men weg is om te stropen, op strooptocht, in *op 'e streup*

streupen ww. 1. stropen 2. z. *strupen*

streuper ww. 1. stroper 2. slechte maaier

streuperi'je de; stroperij, het stropen van vis, wild zonder vergunning, toestemming

streupertien et 1. kleine stroper 2. klein armzalig dier, kalf dat geen groei vertoont 3. fijngebouwd kind dat geen groei vertoont, dat achterblijft qua lichamelijke ontwikkeling

strever de; iemand die nogal veel probeert te bereiken, ook sterker: streber

streweel et; struikgewas

strewel de 1. oude boom 2. oud voorwerp of oude, knorrige persoon

strewelling de; struikgewas, stukje wildernis

stri'jauto de; strooiauto

stri'jbiljet et; strooibiljet

stri'jen, streien, struïen, struijen ww. 1. strooiend neer doen komen 2. hooi, stro e.d. onder de koeien, paarden enz. verspreiden 3. (van wegen enz.) bestrooien met zand, pek e.d. tegen gladheid 4. verspreiden over het land: van mest, molshopen e.d.

stri'jinge, streïing, streïinge, stri'jing, stri'jige, struijige, struiïge, struiing de 1. strooisel (stro, heideplaggen enz.) dat men onder de paarden, koeien strooit, in konijnenhokken doet enz. 2. geld (om uit te geven)

stri'jsel et 1. strooisel (met name onder het vee; vaak fijner dan men met *stri'jinge* uitdrukt) 2. strooisel van een bosbodem

stri'jseltien et; heel weinig (van suiker, zout, poeder e.d.)

stri'jzaand, struizaand et; strooizand

stried de 1. strijd 2. wedstrijd

striedber bn.; strijdbaar

strieden ww. 1. oorlog voeren, strijd leveren 2. strijd voeren om iets te bereiken 3.

redetwisten, bekvechten 4. zich enorm inspannen

strieder de 1. iemand die strijd levert, die zich zeer moet inspannen (en dat ook doet) 2. dier dat niet goed groeit, dat kennelijk zwak is, ook wel gezegd van een bep. oud dier of een oude man 3. iemand die voortdurend wil kabbelen, die steeds ruziet

striedkont de; iemand die anderen nooit gelijk kan geven, die voortdurend redetwist

striedziek bn.; geneigd tot kabbelen, redetwisten

striek, strijk de; strijkende beweging

striekbeugel de; beugel die men bij het maaien op de zeisboom zet en die het gemaaide bijeenhoudt om het in de gemaaide strook te leggen (met name dienstig bij het maaien van graan of erg lang gras)

striekbod, striekersbod et; striekbord, onderdeel van een ploeg

striekboolte, striekboute de; strikbout

striekdam, striekdamme de; tijdelijke keerdam van hout, in een sloot of vaart

striekel de; strijker voor een zeis

strieken ww. 1. strijken 2. met een strekel of strijkhout scherpen (van een zeis) 3. scherpen van een scheermes (op een strijkleer) 4. een mes e.d. scherpen door het een aantal malen over hard materiaal te strijken 5. vlak langs iets gaan (al dan niet met aanraking), bijv. in *Die vent op die brommer streek oons achter 't gat langes* 6. oneerlijk spelen bij het knikkeren door een meegaande beweging te maken als men de knikker loslaat 7. zeer licht, zeer ondiep ploegen: van land waarop men boekweit verbouwde: nl. bij het zaaïen of anderszins, vgl. *et laand/de bouw even strieken* 8. vallen, laten vallen, in verb. als *et zeil strieken* lett., ook fig.: stoppen 9. komen, bijv. *Daor komt hi'j ok weer an strieken* daar komt hij ook weer aan, verder in *onder waeter strieken* onder water komen te staan 10. weggaan, zich verwijderen, bijv. in *d'r stiekem tussenuut strieken* ertussenuit knippen

striekendevol, striekendvol, striekvol bn.; afgestreken vol, tot aan de rand vol

strieker, striekerd de 1. iemand die strijkt; in het bijzonder: iemand die een bep. natuurgeneeswijze uitoefent door over bep. lichaamsdelen te strijken 2. klap die men uitdeelt 3. steek onder water, sneer, gekscherende opmerking 4. strekel, strijkhout voor een zeis, hetz. als *striekel*, (*zende*)*strik* 5. strijkhout om een kop bonen e.d. mee af te strijken 6. iemand die een strijkinstrument bespeelt

striekeri'je de; het voortdurende *strieken* in meerdere bet.

striekgeld et; strijkgeld (bij verkopen)

striekgeldjaeger, striekjaeger, striekgeldloper de; persoon die er steeds op uit is om strijkgeld te verdienen

striekgeldlopen ww.; er steeds op uit gaan om strijkgeld te verdienen

striekgeldschrieven ww.; bieden bij openbare verkopen om strijkgeld te verdienen

striekgeldschriever de; iemand die strijkgeld tracht te verwerven

striekgoed et; strijkgood, wasgoed dat gestreken moet worden

striekhooltien et; lucifershoutje

striekiezer ww. 1. strijkijzer (om de was mee te strijken) 2. strijkijzer bij een paard 3. damesfiets, bijv. in *Bi'j' op et striekiezer?*

striekiezerboolte de; strikbout, nl. bout die na verhitte in het strijkijzer werd gedaan

strieklappe, bestrieklappe de; strijklap, nl. ter bescherming van de benen van het paard

strijkleer et; strijkleer

striekmaote, striekmaat de 1. hoeveelheid, maat zodanig dat de kop e.d. tot de rand gevuld is 2. hetz. als *strieker*, bet. 5

striekpenne de 1. pen aan een zeisboom voor de bevestiging van de strekel, het strijkhout 2.

elk der pennen waarmee het lamoen (van een eenspan) aan een wagen is geklemd
striekplaanke de; strijkplank (om het strijkgood op te strijken)
strieks bn.; afgestreken vol
striekstok de; strijkstok: om een maat mee af te strijken
striekstrekker de; vleier
striektocht de; afstand die met de zeis gemaaid kan worden voordat men deze weer behandelt met de *striekel*, *zendestrik*
striekvore de; ondiepe vore, ontstaan doordat men zeer licht ploegt (met name om kweek weg te krijgen)
strieme de; striem (in de huid)
striemen ww.; (van kleding) knellen, veel te strak zitten, bijv. in *De broek striemt me*
striepe de 1. lange, smalle strook grond of al dan niet brede houtwal 2. dun dier, bijv. in *een striepe van een koe*
striepen ww.; van rogge: een rode streep over de korrel vertonen
striepkaore et; manchester
striepse de; klap, zweeps slag
strik de, et 1. enkele of dubbele strik (van lint, touw, veters enz.) 2. haarstrik 3. stropdas 4. strik waarmee men wild vangt 5. hetz. als *zendestrik*
strikkedraad, strikdraad de, et (als. verz.); koper- of ijzerdraad geschikt om strikken mee te maken, nl. om wild te vangen
strikken ww. 1. strikken: met, in een strik vangen 2. iemand vinden om een klus te doen, een functie te vervullen e.d.
strikt bn., bw. 1. tot een strik gemaakt, van een strik voorzien 2. precies, nauwgezet, in *strikt geneumen* strikt genomen
strikvraoge de; strikvraag
strikziede, strikzied, striekziede de; in verb.: *op strikziede* plat, languit (doordat men ziek is, slaapt), *op strikziede liggen* lekker liggen slapen, ook: ziek zijn (en daarbij het bed houden), ook: dood liggen, *op strikzied wezen* niet meer kunnen betalen
string, streng, strenge, stringe de 1. sterk, ineengevlochten touw aan een paardentuig, waarmee men een paard voor de wagen spant, soms ook: soortgelijke ketting 2. snoer voor of met kralen 3. navelstreng 4. bloedstreng: in een ei 5. streng garen 6. een zeker aantal meters darm
stringketting de, et; schalmketting
strippe de; strip: voor tabletten
strippekaorte de; strippenkaart
stripse, strips de 1. slaag, ook wel minder sterk: flinke afstraffing, stevige schrobbering, berisping 2. leed, te dragen verlies 3. flinke aantasting van de gezondheid, bijv. door griep, bijv. *Hi'j het aorig stripse had* 4. in *een beste stripse waeter* een flinke hoeveelheid regen 5. strookje van bep. materiaal, tochtstrip
stro-opbienen ww.; opbinden van stro
strobaand de; band van stro om een garve
strobaandsnieden ww.; doorsnijden van strobanden om de garven
strobbe de 1. nogal kleine en/of magere, nietige persoon, klein kind dat kennelijk niet erg groeit (in de lengte), ook wel gezegd van een klein dier of van een dier dat niet gezond is en flink groeit; vaak gebruikt wanneer de persoon klein is maar bijdehand, ondeugend is, zich goed weet te weren, bijv. in *Wat het dat strobbezien weer een woord* 2. boomstronk, stobbe, oude, knoestige boom 3. (mv.) kreupelhout 4. resterend eind van iets (dat uitsteekt), bijv. in *Die oolde strobbe moe'n d'r mar uut* nl. slechte, resterende tanden
strobbebieter de 1. kleine hond 2. kind dat nogal klein blijft 3. mannetje dat er niet zo gezond uitziet

strobbebos de; bosje vooral met enigszins krom groeiend eikenhakhout, ontstaan na het kappen van grotere bomen
strobbehoolt et; jong hout dat na het eerdere kappen niet goed omhoog groeit
strobbelig bn.; taai, weerbarstig
strobberi'je de; struikgewas
strobberig, strobbig bn. 1. (van struikgewas, bos) niet goed groeiend 2. z. *stobberig*
strobiender de; strobinder (nl. bij het werken met de *rosmeule*)
strobloeme de; goudstrobloem
strobos de 1. strobos 2. garve
strobried, in *iene gien strobried in de weg leggen* hem/haar op geen enkele wijze hinderen, beletten
strobult, strobulte de; hoop, berg stro
strodak, strodaoke de; strodak
strodokke de; strodok
stroef bn., bw. 1. niet glad, enigszins ruw van oppervlakte 2. met moeite bewegend 3. stuurs, strak en enigszins nors 4. op strenge, strakke wijze
stroefbasterig bn.; met ruwe schil (van bijv. appels, aardappelen)
stroeseltien z. *roesien*
stroesiesbeie z. *trossiesbeie*
stroevighied de; het enigszins *stroef* zijn
stroezen ww.; stevig of hard lopen, zich in een stevige beweging verplaatsen
stroffelder de; iemand die onvast loopt, steeds struikelt
stroffelen ww. 1. struikelen, over/door iets vallen 2. struikelend, onvast lopen
stroffelendeweg bw.; (bij het lopen) steeds geneigd te vallen
stroffelhakke de; iemand die erg onvast loopt, steeds bijna struikelt
stroffelig bn., bw.; op een ongelukkige wijze lopend
strohaoke, stropakhaoke de; haak die men in een pak stro slaat: om te verplaatsen enz.
strokaaste de; bijenkast: van stro gevlochten (vergelijkbaar met de bijenkorf)
stroke, strook de 1. lang smal stuk, smalle oppervlakte 2. geplooid rand aan kleding, gordijnen enz.
strolaeden ww.; laden van stro
stromatte de; bep. matje van stro om in het voorste deel van een klomp te doen
stromes de; stromest, mest met stro erdoor
strometras et; stromatras
stromeule de; molen met behulp waarvan men stro snijdt
stromiete de; stromijt
stromin bn.; erg slecht, zeer beroerd
strompe de 1. borstrok 2. (verkl.) halve handschoen 3. in *de sokken as strompen om de bienen hebben* erg naar beneden gezakt
stropelder, strompeler de; strompelaar
stropeldestromp I de; iemand die steeds strompelend loopt
stropeldestromp II bw.; op de wijze van strompelen, bijv. in *Strompeldestromp, daor kwam hi'j an*
stropelendewieze bw.; strompelend
stropelig bw.; strompelend, strompelig
stropeltien et; klein iemand die strompelt
stronaalde de; hetz. als *naalde*, bet. 5
stronderig z. *stronterig*
stronen bn.; strooien, van stro, bijv. in *een stronen hoed*
stronke de 1. korte, knoestige boom of boomstronk 2. erg kleine persoon

stront de 1. uitwerpselen van mens of dier 2. stalmest (dus vaak vermengd met stro, resten van het voedsel) 3. vervelende toestand, lastig gedoe, geruzie, gelazer

strontbak de; bak waarin men mest vervoert (op een wagen)

strontbessem de; stalbezem voor de mest van de koeien

strontbloeme de; waterscheerling

strontboer de 1. veehouder die niet bep. op nette wijze werkt 2. denigrerende benaming voor een boer

strontbrief, smerigbrief de 1. vervelende, waardeloze brief 2. (vaak verkl.) brief aan de melkbus die van de fabriek terugkwam met de mededeling dat de melk vuil was

strontbulte, strontbult de 1. mesthoop 2. vervelende, lastige persoon

strontdeurnat, strondenat bn., bw.; strontnat

strontdoek de; luier, vieze luier

stronteigenwies bn.; stronteigenwijs

stronterig, stronderig bn. 1. bevuild met stront 2. met strontlucht

strontflatte de; platte, slappe hoop uitwerpselen van een koe

strontgat et 1. (lage) plaats waarop een mesthoop heeft gestaan 2. woonplaats die niets voorstelt, gat

strontgeil bn.; (van grond) in zeer sterke mate geil, nl. vet, overbemest

strontgelok et; flink voordeel, gunstige afloop door mazzel

strontgröppe de; mestgoot

stronthaoke z. *mesthaoke*

strontkanes de 1. met uitwerpselen bevuild achterste 2. kind met een bevuilde luier, ook schertsend gezegd tegen zo'n kind, bijv. *Kleine strontkanes!*

strontkarre de; mestkar

strontkarren, strontkaoren ww.; mest vervoeren met paard en wagen, ook hetz. als *gierkarren*

strontkever de; mestkever

strontkladde de; klodder, klonter mest

strontkleur de; fletse, lichte kleur

strontklik de; één geheel aan mest, stront

strontkont de 1. met uitwerpselen bevuild achterste 2. koe die voortdurend in z'n eigen uitwerpselen ligt

strontkrabber en var. z. *mesthaoke*

strontkrobbe de; mestkever

strontkroje, strontkruie de; kruiwagen voor mest, soms ook voor vervoer anderszins gebruikt

strontkrojen ww.; kruien van mest, met name uit de mestgoot naar de mesthoop

strontkrojer de; knecht speciaal voor het *strontkrojen*

strontlaeden ww.; laden van mest op een wagen

strontleerze de; laars die smerig is, met name door mest

strontlokke de; bosje haar, bevuild met mest

strontmennen ww.; hetz. als *strontrieden* (met paard en wagen)

strontmin bn.; uitermate slecht van kwaliteit, bijv. *strontmin weer*

strontmogge de; strontvlieg

strontmuske de 1. geelgors 2. geelvink

strontplaanke de; plank waarover men rijdt met de kruiwagen met mest

strontplak et; vlek, vieze plek ontstaan door uitwerpselen

strontplokke de; hetz. als *strontlokke*

strontpoeste de; kruitplank tegen en op de mesthoop

strontpolle de; strontpol

strontpost de; hetz. als *post*, bet. 6
strontpot de; één geheel aan mest, stront
strontpraem de; praam waarmee men mest vervoert
strontprakke de; vies geheel van uitwerpselen
strontpraot de, et; waardeloos gepraat, geklets dat niks voorstelt
strontputte de; kelder waar de mest in loopt, wordt bewaard
strontreenze de; wagenladder voor mestvervoer
strontrieden ww.; met de wagen over het land brengen, meestal vanuit de mesthoop
strontriepe bn.; zeer rijp
strontschip et; schip waarop men mest vervoert, vooral in de verb. *'t Liekt wel een vlagge op een strontschip* het lijkt naar niets, het ziet er afschuwelijk uit
strontschoppe, strontscheppe de; grote schep met lange steel waarmee men mest (uit de stal) wegwerkt, ook gebruikt om de mest in de mestgoot aan kant te duwen zodat de gier weg kan stromen naar de gierput
strontschute de; mestschuit
strontslepen ww.; mest over het land verspreiden door te *slepen*, bet. 5
strontstee de, et; hetz. als *strontgat*, bet. 1
strontstelling de; hetz. als *dongsteiger*
strontvegen ww.; mest onder en achter de koeien vandaan vegen (op stal)
strontvlekke de; hetz. als *strontplak*
strontvlokke de; hetz. als *strontlokke*
strontvörke z. *mestvörke*
strontwaegen de; mestwagen (met nietvermengde mest, met automatische verspreider)
strontweer et; snertweer, rotweer
strontzak de; vervelende, gemene, ook wel luie, niets verzettende vent
strontziek bn.; zich a.h.w. ziek voelend doordat men zich uitermate ergert
strontzucker de; in *een strontzucker op 'e luzemark* eigenwijs, opschepperig iemand
strooien bn.; van stro
strooipoeier de; strooipoeder (voor op het lichaam)
stroomdraod de; stroomdraad
stroomsloot de; hetz. als *ofwaeteringssloot*
stroonfelen z. *straampelen*
stroopbrogge de; boterham met stroop, hetz. als *sjerpbrogge*
stroopbusse de; strooppot
stroopkanne de; (vaak verkl.) stroopkan
stroopkwaste de; stroopkwast, in *mit de stroopkwaste* stroopsmerend, vleierend
stroopmannegien et; taaimannetje **stroopslikken** ww.; stroopsmeren, vleien
stroopslikker de; stroopsmeerder, vleier **stroopsteken** mv.; bruine vierkante snoepjes, van boven rond
stroopstrieken ww.; met de strooppot lopen, vleien
stroopstrieker de; vleier, hetz. als *sjerpslikker*
stroopwaofel de; stroopwafel
strop de 1. groot geldelijk verlies, sterk financieel nadeel dat men ondervindt 2. z. *stroppe*
stropak et; pak stro
stropakkenaalde de; hetz. als *naalde*, bet. 5
stropakkesjouwer de; drager van pakken stro
stropasse de; stropers
stropdasse de 1. stropdas 2. sjaal
strophoolt et; halshout tussen twee paarden (waaraan ze met stroppen vastzitten), bedoeld om ze uit elkaar te houden

strophoze de 1. bovineind, boord van een sok, kous 2. klein kind, kleine persoon

stropketten, stropketting, struupketting et, de; *stroppe* (bet. 1) in de vorm van een ketting

stroplaanke de; plank langs de buitenmuur van een bedstee, waartegen het stro en de dekens werden gelegd

stroppe, strop de 1. lus die iets kan omsnoeren en evt.: die men stevig dicht kan trekken, in diverse toepassingen 2. (i.h.b.) strop waarmee men iemand op kan hangen, kan wurgen; 't *Is strop en koegel* er mag werkelijk niets 3. hetz. als *zendering* 4. touw waaraan de zeis werd opgehangen 5. bovineind, boord van een sok, kous e.d. 6. soort beugel, houder om de ploegboom

stroschoe de; strooien *keuve*

strosloeken ww.; hetz. als *sloeken*, bet. 3

strotouw et 1. gewoon touw of *pakkedraod* om een pak stro 2. touw van stro

strotte de; keel, hals 't *in de strotte hebben* keelpijn hebben

strotteheufd et; strottenhoofd

strotteknaarp et; hetz. als *posstro*

strovörke de; vork waarmee men stro opschudt

strovuurtien et; strovuur, bijv. in *Dat ni'jgien gong as een strovuurtien deur et dorp* heel snel, zo ook (fig.) *Een strovuur, meer niet* een gerucht

strowisse, strowis de; strowis, band van vijf of zes ineengedraaide strohalmen om een garve, ook zo geheten wanneer twee van zulke bosjes in elkaars verlengde ineen zijn gevlochten i.v.m. de benodigde lengte en dan hetz. als *kruusbaand* en *kotbaand*

strozende de; recht afgesneden zeisblad aan een rechte stok, waarmee men balen haverstro doormidden sneed (zodat men korter stro in de mest kreeg)

strubbeling, strubbels de 1. probleem dat men ondervindt 2. onenigheid 3. lastig iemand 4. bep. kleine zoete appel

struier de; onderdeel van een kunstmeststrooier (met trechtervormig reservoir) door de werking waarvan het eigenlijke strooien plaatsvindt (de kunstmest liep aan de onderkant uit het reservoir en werd verspreid door een roterend blad)

struistro et; kort gesneden stro, gestrooid o.m. in varkensstallen

strui-, struj-z. *stri'-j-*

struke, struuk de 1. struik 2. oude kerel

strukeboel de; geheel aan struiken

strukeboom de; struikachtige boom

strukelblok, streukelblok et; struikelblok (fig.)

strukelen, streukelen ww.; struikelen

strukelhakke de; hetz. als *stroffelhakke*

strukeri'je de; struikgewas

strukerommel de; (negatief) geheel van struiken, kleine bomen

strulen ww.; een vloeistof met een straal laten lopen, meestal: urineren, vooral: krachtig, door mannen

strulle de; penis

strunen ww. 1. struinen: spiedend rondlopen, vaak: om dat te zien wat niet bedoeld is om door anderen gezien te worden, bijv. in *Wat moet die daor te strunen?* 2. op opdringerige wijze bij iemand in de gunst proberen te komen

struner, struner, struunder, struunderd de; struiner: iemand die voortdurend struint, spiedend rondloopt om te zien wat eigenlijk niet voor hem bestemd is

strupe, struup de; hetz. als *stroppe*, bet. 1

strupen, streupen ww. 1. stroppen, samenpakken en daardoor blijven steken, met name bij maaien, snijden 2. afstropen, villen 3. stropende bewegingen maken, met name: met schuivende bewegingen uit- of aantrekken 4. in *d'r onder strupen* onder water komen te

staan

struper de 1. boerenkiel (van bep. blauwe stof, met sluiting op de schouder) 2. mouwschort 3. overall

struperskieren z. *verstruperskieren*

strutelig z. *stoetelig*

struukanwas de; het aangroeien van struikgewas

struukheide, strukelheide, strukheide de; struikheide

struukrover de; struikrover, bij vergelijking ook wel gezegd van een boefachtig of zeer onverzorgd iemand

struun de; het struinend, loerend, onderzoekend rondlopen, het ervandoor zijn, bijv. *Zo, bi'j' weer an de struun?*

struupketting z. *stropketten*

struupmoes en var. z. *boeremoes*

struuppolle de; hetz. als *struuptoppe*

struupsel et; dat wat men afstroopt van iets, met name van bonen

struuptoppe, de; pluk gras, stuk gras op het land waar men overheen of langs heeft gemaaid, vooral als gevolg van de aanwezigheid van restjes gras aan de vingerbalk van de maaimachine

struusbeie, strusiesbeie de; aalbes, hetz. als *trossiesbeie*

struusbeiepolle de; aalbessenstruik

struusvoegel de; struisvogel

studentetied de; studententijd

studenteverieninge en var.; studentenvereniging

studiebi'jienkomst de; studiebijeenkomst

studieheufd et; studiehoofd

studieueurlochting de; studievoorlichting

stuit et 1. ogenblik, hetzelfde moment 2. z. *stoete*

stuiter de 1. iemand die stuit 2. bep. knikker: stuiter; *een brieke stuiter* niet geheel ronde stuiter

stuiteren ww. 1. stuitend gaan 2. een bep. knikkerspel spelen

stuiterpot de; pot met *stuiters* (bet. 2)

stukedoor de; stukadoor

stukedoorwark et; stukadoorswerk

stukedoren ww.; stukadoren, stukadoorswerk verrichten

stuken z. *stoeken*

stullen en var. z. *stolten*

stulphuus et; stelphuizing

stulpe, stulpen z. *stölpe(n)*

stulpvore de; dubbele vore, tegen elkaar geploegd

stumen z. *stomen*

stummel z. *stommel*

stumper, stumperd de 1. stumper, beklagenswaardige persoon of dier, ook gezegd van een oud dier, met name van een paard 2. iemand die niet veel kan, sukkel

stumperig bn., bw.; (van handelingen als lopen, spreken) gebrekkig, slecht

stunen ww. 1. kwaad zijn maar niet veel zeggen, mokken, koppig zijn 2. steunen, kreunen 3. dampen, stomen

stuner, stuunder de 1. in *een stiekeme stuner* iemand die niet veel zegt maar die je in de gaten moet houden 2. stijfkop, iemand die iets wel weet maar het uit koppigheid niet zegt

sturen ww. 1. sturen, een bep. richting langs doen gaan 2. richting geven aan het gedrag, ontwikkelingen in een bep. richting beïnvloeden 3. het stuur bedienen 4. zich laten sturen

(van auto's enz.) 5. doen gaan, bijv. in *iene van schoele sturen* 6. verzenden

sturk, sturke, störk, stork de 1. ooievaar 2. iemand met lange benen, grote kerel

sturkeboom de; verticaal geplaatste paal met een ooievaarsnest

sturkefamilie de; gezegd van een familie waarvan de leden lange benen hebben

sturkenust, störkenust et 1. ooievaarsnest 2. punt in een schuur waarin de schuin omhoog stekende steunbalken bijeenkomen bij de stijl

sturpe z. *stölpe*

stut, stot I et; stort: bep. soort stevig blik, dun plaatstaal, zinken plaat

stut, stutte II de 1. kleine stuw in een sloot, i.d. vorm van één of meer balken met palen erachter, dammetje van planken en zoden in een sloot (als waterkering) 2. hetz. als *stutbalke*, bet. 1

stutbalke de 1. balk aangebracht tegen doorzakken 2. steunbalk tegen een muur

stute, stute- z. *stoete(-)*

stutpaol de; stutpaal

stutten I mv., in *aorig op 'e stutten wezen* goed geluimd zijn, goed op dreef zijn

stutten, stotten II bn.; storten, van plaatijzer, blikken, zinken, bijv. *stutten geuten*

stutten, stotten III ww.; storten: doen neervallen (van vuil, grond, stenen, meel enz.)

stutten IV ww.; steunen, schoren, bijv. in *een bouwval stutten*

stutter de; laadboom van een schip

stutting de; keer dat men *stut*, z. *stutten* III, bepaalde manier van turf stapelen/stutten

stuunkop de; stijfkop

stuur et 1. sturing, leiding om tot iets te komen, het tot iets te brengen, voldoende zelfsturing om te bereiken 2. stuurrad, fietsstuur e.d. 3. de macht over het stuur, bijv. in *Hi'j kon et stuur niet hollen*

stuurholen ww.; goed de juiste richting houden, in evenwicht blijven, gezegd bijv. wanneer men duizelig is: *Ik kon niet goed stuurholen*

stuurstok de; stok aan een hoepel, waarmee men die bestuurt

stuurvaaste bn.; stuurvast: goed te sturen, bijv. *Een goed te besturen peerd is stuurvaaste*

stuut de; achterwerk, z. ook onder *stoete*

stuutsiekoren en var. z. *stiesiekoren*

stuver de; stuiver: bep. munt, munteenheid

stuvers bn.; met de waarde van een stuiver, bijv. *een stuverse bosschop* een onbelangrijke boodschap, geringe aanleiding om naar iemand toe te gaan, teneinde iets aan de weet te komen

subiet z. *sebiet*

subkemmissie de; subcommissie

subliant de; gemene vent

subsidiaobel bn.; subsidieabel

subsidie-anvraoge de; subsidieaanvraag

sucheri'j en var. z. *sukerei* II

suderaons de; jus d'orange

suffien et; suffige vrouw

sufkont de; suffig iemand

sufkop de; suffig iemand

suiselen, sjuiselen, suitelen ww. 1. langzaam lopen, drentelen, niet opschieten bij het lopen 2. zeuren

suiselder de; iemand die niet opschiet met het lopen

suje tw.; gezegd bij zacht wiegen van een baby, in *suje, suje poppien*

sujet et; merkwaardige persoon

sukadekoeke de; sukadekoek

sukadelappe de; sukadelap
sukelao de; chocola
sukelaoboontien et; chocolaboon
sukelaobri’j de; bep. soort chocoladepudding (koud gegeten)
sukelaode-ei et; ei van chocola
sukelaodepasta de; chocoladepasta
sukelaoketel de; hetz. als *poeierketel*
sukelaokoekien et; chocoladekoekje
sukelaomoes de; muis van chocola
suker de 1. suiker 2. bijensuiker 3. suikerachtige stof
sukerate de; suikererwt
sukerbak, sukerbakke de; beschuit met suiker (waarop met name werd getraceerd bij de geboorte van een kind)
sukerbakkien et; voederbakje voor bijen in een bijenkast
sukerbekkien et; zoetekauw
sukerbesien et; suikerbeestje
sukerbolle, sukerbaole de; bep. brood: suikerbrood
sukerbone de; suikerboon (bep. snoep)
sukerbusse de; suikerbus
sukerdinkien et; snoepje
sukerdottien et; dichtgebonden lapje met suiker voor kinderen: om op te sabbelen, als zoethouder, dot
sukerei I et; suikerei
sukerei, sukeri’j, sucheri’j II de; cichorei
sukerfebriek de; suikerfabriek
sukeri’jwaeter, sucheri’jwaeter et; bep. surrogaat: koffie in de vorm van water met cichorei
sukeri’jwottel de; cichoreiwortel
sukerkladde de; suikerzak: van papier
sukerklontien et; suikerklontje
sukerlatte de; bep. dunne koek
sukerlepeltien et; suikerlepeltje
sukerman de; taaipop van *sukertaai*
sukermeniere de; vleierende, stroperige manier van doen, in *op een sukermeniere*
sukermop de; (vaak verkl.) bep. gesuikerd koekje
sukeromke, sukerroom de; suikeroom
sukerperduktie de; suikerproduktie
sukerpere, sukerpaere de 1. suikerpeer (bep. soort zoete peer) 2. stevige kus 3. als koosnaam gebruikt
sukerpesjent, sukerpasjent de; suikerpatiënt
sukerpiere de; dikke regenworm
sukerpoeier; hetz. als *poeiersuker*
sukerpoppe de 1. suikerpop(petje) 2. (verkl.) kind dat niet tegen een stootje kan, kleinzerig kind
sukerpries de; suikerprijs
sukerscheppe de; suikerschep
sukerschone bn.; erg schoon, zeer rein
sukerspinne de; suikerspin
sukersteek de; vleier
sukerstroop z. *koffiestroop*

sukertaai de, et; speculaas
sukertaogien et; speculaasje
sukertering de; suikertering, suikerziekte
sukervri'j bn.; suikervrij
sukerwaeter et; suikerwater, water waarin suiker is opgelost
sukerwark et; suikerwerk
sukerzakkien et; suikerzakje
sukiesmelken ww.; melken van schapen
sukkel sukkel- z. *sokkel(-)*
suksesstok et; successtuk
sul, suul I de; sul: doodgoed iemand, ook negatiever: sullig, te veel accepterend iemand, bijv. *'t Is een grote sul, je*
sul II et 1. soort drempel, balk voor de koeien langs waarin palen staan waar de koeien aan vastgebonden zijn; *veur 't sul liggen* erg ziek zijn, het bed moeten houden, dodelijk vermoeid zijn 2. losse drempel van de (grote) bansdeuren, bijv. in *et sul in de baander*
sule de; korte, vaak rechte dissel, trekbal voor een boerenwagen (nl. om het paard aan te doen trekken en tevens om met de voet te sturen)
sulen, sjulen ww. 1. zich laten voortbewegen zonder inspanning: door de vaart die men heeft of krijgt, bijv. door de wind 2. keilen (met een steentje)
sultenaot et; sultanaat
sulverplante z. *selverplaante*
sund I bw.; sindsdien
sund, sunds, seens II vz.; sinds, vanaf, sedert
sund III ondersch. voegw.; sinds, sedert
Sunderklaos, Sundeklaos, Sunterklaos, Sunneklaos, Sunnerklaos, Sinterklaos de 1. Sinterklaas 2. de dag waarop men de verjaardag van Sint-Nicolaas viert, 5 december; *Et is niet alle daegen Sunterklaos* we kunnen niet altijd maar van alles en nog wat krijgen
sunderklaosaktie, sunneklaosaktie de 1. gezamenlijke actie van winkeliers in de periode van Sint-Nicolaas, waarbij kopers prijzen kunnen winnen door trekking van loten
sunderklaosaovend de; Sinterklaasavond
sunderklaosgoed et; hetz. als *sunderklaospul*
sunderklaoskedo ww.; cadeau gegeven op Sint-Nicolaas
sunderklaoskleren, sunterklaoskleren mv. kleding die degene draagt die Sint-Nicolaas speelt, sinterklaasvermomming
sunderklaoskörf, sunnerklaoskörf, sunterklaosmaande en var. de; korf gebruikt bij het venten met lekkernijen tegen sinterklaasdag (nl. door *sunterklaoslopers*)
sunderklaosloopster, sunterklaosloopster de; vrouwelijke *sunderklaosloper*
sunderklaosloper, sunterklaosloper, sunnerklaosloper, sunnerklaosjouwer,
sunterklaoskörfloper de; iemand die tegen Sinterklaas voor een bakker ventte met allerlei lekkernijen (meestal een vrouw)
sunderklaospakkien et; sinterklaasgeschenk
sunderklaospeerd et; wit paard (evt.: van Sinterklaas, geschikt voor het sinterklaas feest)
sunderklaospoppe de; sinterklaaspop, pop van speculaas
sunderklaosriempien et; sinterklaasgedicht
sunderklaosspeulen ww.; lett. de rol van Sint-Nicolaas spelen, ook in: *Bin ie an et sunderklaospeulen?* gezegd wanneer de ander wat ouderwets, stijf overkomt
underklaospul et; snoep, prenten, versiering enz. ter gelegenheid van Sint-Nicolaas
sunderklaostaofel de; tafel (in etalage van winkels) ingericht met spullen ter gelegenheid van Sint-Nicolaas
sunderklaostied, sunterklaostied de; sinterklaastijd

sunlightziepe de; bekende zeep van het merk Sunlight

sunne- z. *sunder-*

Sunnege, Sunnegao et; plaatsnaam: Sonnega (west. van *Wolvege*)

Sunnegester, Sunnegaoster, Sunnegaster I de; iemand uit *Sunnege*

Sunnegester, Sunneger, Sunnegaoster II bn.; van, uit, m.b.t. de plaats *Sunnege*

sunt de; Sinterklaas; bijv. *de goeie, oolde sunt*

Sunte; Sint-, Sinte-, geplaatst voor namen van r.k.-heiligen die soms niet meer als zodanig worden gekend; z. ook onder de var. die met *Sint(e)-* beginnen

Sunt-Jaobik de; bep. dag, eerder: bep. heiligendag: Sint-Jacob, 25 juli, bijv. in *Mos et zaod mit Sunt-Jaobik niet volgruud wezen?*

Sunt-Menardus de; feestdag van de heilige van de regen (8 juni)

Sunt-Pieter de; bep. heiligendag: 22 februari (nog in het Friese Grouw gevierd, vergelijkbaar met Sint-Nicolaas)

Sunt-Steffen, Sint-Steffen de; feestdag van de heilige Stefanus (de eerste martelaar), tweede kerstdag

Sunt-Thomasluden, Sint-Thomasluden ww.; Sint-Thomasluiden

Sunte-Matten, Suntermatten, Sint-Matten, Sinte-Matten, Sint-Mattinus de; Sint-Maarten, ook: feestdag voor kinderen die, al dan niet in optocht, met lampions langs de huizen trekken (11 november; nadat bij een woonhuis het bijbehorende lied is gezongen, wordt snoep, fruit of wat geld gegeven)

Sunte-Mattenlopen, Sinte-Mattenlopen ww.; met lampions langs de huizen gaan door kinderen, nl. op 11 november

Sunte-Matthies, Sint-Matthies, Sinte-Matthies de; 24 februari, in oorsprong bep. heiligendag

Sunte-Peties, Sint-Petrie de; aanduiding voor een bep. datum: 5 maart

Sunte-Thomas, Sint-Thomas de; de periode van het Sint-Thomasluiden

Sunter- z. *Sunder-*

sunterklaosgoed et; snoep enz. uitgedeeld t.g.v. van Sint-Nicolaas

sunterklaosien et; speculaasje

sunterklaosmannegien et; hetz. als *sunterklaosien*

sunterklaospoppe de; taaiman

sunterklaosspul et; snoep, taai enz. verkocht ter gelegenheid van Sinterklaas

superbezine de; superbenzine

supermark, supermaark en var. de; supermarkt

superweenst de; superwinst

surfen ww. 1. surfen: aan surfriding doen, windsurfen 2. zich her en der begeven op het internet

surregaat et; surrogaat

surregaat-koffie de; koffiesurrogaat (bij gebrek aan echter koffie tijdens W.O. II)

suse tw.; ter uitdrukking van het wiegen, in een wiegeliedje

susen ww.; wiegen, bijv. *een poppien even susen*

sutelaktie de; actie waarbij men in georganiseerd verband met boeken langs de huizen vent

sutelen ww. 1. ventend rondgaan (meestal: langs de huizen) 2. met behulp van kruiwagens venten langs de huizen met Stellingwerfse boeken (in clubverband; in de jaren zeventig in *Stellingwarf* begonnen, naar Fries voorbeeld)

suteler, sutelder de; iemand die *sutelt*, z. *sutelen*

sutelploeg de; groep mensen die *sutelen*, bet. 2

suterig, soeterig, soetelig bn., bw. 1. niet glad en veelal: niet mooi schoon, sjofel, verfomfaaid 2. ongezond van gelaatskleur 3. (van het weer) nat, regenachtig

suuk I de; (weinig gezegd) schaap; *mooie sukies* mooie schaapjes
suuk, sukie II tw.; (veel gezegd) lokroep voor een schaap
suul z. *sul* I
suveleren ww.; surveilleren, bijv. in *De pelisie suveleert*
swielig bn., bw.; gezwind, zwierig
swieswaanzen ww.; zwalken, langs de straat slenteren

T

t.b.c.-lieder de; persoon of dier met tuberculose
taaien ww. 1. in *him taaien* het er flink van nemen (m.b.t. eten en drinken) 2. raken, benadelen, bijv. *Die het 'm flink taaid*
taandeide de; eg met tanden
taandwark et; raderwerk, bijv. *et taandwark van een klokke*
taank z. *tank*
taante z. *tante*
taarpentien z. *tarpentien*
taart, taarte de; taart: bekend gebak
taartebakkeri'je de; het bakken van taarten
taartedeuze de; taartdoos
taartedieg et; taartdeeg
taartevörke de; taartvork
taartien et; taartje, gebakje
taarwe z. *tarwe*
taast, tast de; tast, het betasten, bijv. *Dat he'k op 'e tast daon*
taaste de; hetz. als *vingertaaste*
taasten, tasten ww.; tastend voelen, grijpen; *naor de maone taasten* maar wat bazelen
tabberd de 1. tabbaard, toga (van Sinterklaas) 2. lichaam, bijv. in *iene wat op 'e tabberd geven*, *Hi'j moet wel wat om de tabberd hebben* om z'n lichaam (nl. kleding)
tachtig, tachtig telw.; tachtig
tadde z. *todde*
taek, taeke de; taak
taekel de; takel: bep. werktuig waarmee men opheft
taekelen ww.; takelen: met een takel ophijsen
taekomschrieving de; taakomschrijving
tael de 1. taal, taalvermogen, taalsysteem, taalgebruik 2. het schoolvak taal 3. communicatiemiddel
taelaarmoede de; taalarmoede
taelanbod et; taalaanbod
taelbedarf et; taalbederf
taelbeschrieving de; taalbeschrijving
taeldiskrimmenaosie de; taaldiscriminatie
taelen ww.; talen: belangstelling hebben/ tonen voor
taelgebruuk et; taalgebruik
taelgemeenschap de; taalgemeenschap
taelgevulghied de; taalgevoeligheid
taelgevuul et; taalgevoel
taelgreens de; taalgrens
taelgroepien et 1. kleine taalgroep 2. samenwerkende groep van informanten die informatie over een taal verschaft, i.h.b. voor het *Stellingwarfs Woordeboek*

taelgruui en var. de; taalgroei
taelienhied de; taaleenheid
taelkaorte de; taalkaart
taelkeunstener de; taalkunstenaar
taelkompesaosie de; taalcompensatie
taellaoge de; taallaag
taelonderwies et; taalonderwijs
taelonderzuuk et; taalonderzoek
taelperbleem et; taalprobleem
taelpoletiek de; taalpolitiek
taelpraotien et; kleine beschouwing die men houdt over de taal
taelrebriek de; taalrubriek
taelstried de; taalstrijd
taeltasse de; tas met tekstopdruk die aandacht trekt voor één of meer talen
taeltuun de; taaltuin
taelutering de; taaluiting
taelvaaste bn.; taalvast
taelvariaant de; taalvariant
taelveraarming de; taalverarming
taelverienvooldiging de; taal vereenvoudiging
taelverlös, taelverlies et; taalverlies
taelverni'jng de; taalvernieuwing
taelverrieking de; taalverrijking
taelveurschrift et; taalvoorschrift
taen- z. *taon-*
taelwetenschopper de; taalwetenschapper
taeste z. *teste*
taeter, tetter de 1. mond, spraakorgaan 2. flinke klap die men geeft
taeteren, tateren ww.; druk kletsen
tafriel, tafreel et; situatie die men schildert of in woorden beschrijft
taille, taille- z. *tallie(-)*
taillemaot de; hetz. als *talliewiette*
takhoolt, takkehoolt et 1. het dunnere hout, de dunnere twijgen van het hakhout; het werd bijeengebracht in takkenbossen 2. deel van de boom waar takken zitten
takke de 1. boomtak 2. vertakking: van een boomwortel, een gewei enz.; ook fig., zoals tak van een familie, van de industrie 3. tand, kam, nl. van een zaag, een rad, ook fig., bijv. *Dat kiend moet een takkien teroggezet wodden* moet eens flink haar plaats duidelijk gemaakt worden 4. ijspegel 5. punt aan een randje kledingstof, vaak van kant 6 rand stof met punten aan kleding of aan een gordijn 7. achtereind van een hoefijzer 8. ongewenst tandje, kartel, inkeping in de snede van een mes, zeis
takkebiene ww.; takken binden tot bossen
takkeboel de; het geheel aan takken
takkebulte, takkebult de; hoop, berg takken, ook van takkenbossen
takkeltien et; inkeping
takkemaeker de; werker die takkenbossen maakt
takken ww.; op slechte wijze scherp maken van een zeis, een mes
takkerig, zendehakkerig bn., bw. 1. (van knippen, maaien enz.) op een onregelmatige wijze, die aan het effect van hakken doet denken, hetz. als *hakkerig*, bet. 1 2. (m.b.t. een zeisblad) vol inkervingen, weerhaakjes e.d.
takkeschure de; schuur waarin takken (als brandstof) werden bewaard

takkevörke de; tweetandige vork
takkewaegen de; wagen voor het vervoer van takken
takkezuken ww.; bijeenrapen van takken
takkien et; één randje als deel van een gehaakte rand aan kleding, aan een gordijn
taks, takst I de 1. hoeveelheid waarop men recht heeft, waaraan men genoeg heeft 2. takshond
taks II bn.; met kromme benen
taksaosie de; taxatie: schatting
taksaosieburo et; taxatiebureau
taksaosiepries de; taxatieprijs
taksaosierepot en var. et; taxatierapport
taksaosieweerde de; taxatiewaarde
taksbienen mv.; x- of o-benen
takseerder de; taxateur
taksen ww.; taxeren
takseren ww. 1. taxeren: de waarde bepalen 2. ramen, schatten
takseteur de; taxateur
tal et 1. aantal 2. vast of beoogd (vrij) groot aantal exemplaren, vaak: honderdtal of duizendtal 3. in *op tal staon* op voordracht staan bijv. bij een sollicitatie
talhoolt et; (verz.) talhout, bep. maat houtjes voor het aanmaken van de kachel
talhooltien et; talhoutje
talhooltiesraepen z. *hooltiesraepen*
talkpoeier de; talkpoeder
tallie, taille de 1. taille, middel van het lichaam in *tallie, how draeven*: de situatie waarbij het paard eerst stapt, in draf overgaat en dan in galop, ook op het ijs
talliewiette de; taillewijde
taludmi'jen ww.; maaien van de glooiing van een sloot, gracht enz.
tam bn. 1. niet wild, als huisdier gehouden 2. (van bomen, planten) gekweekt, niet wild
tamboeren ww.; drammen, aandringen
tamper bn.; (m.b.t. de mond) stroef
tamtaosie de; ellende, beroerde toestand (z. ook *temtaosie*)
tamteren ww.; (iemand) schoppen en slaan, treiteren
tamtoerie, tantoerie de, in *een hele tamtoerie* veel overleg en drukte, grote moeite die men doet
tane, taand de 1. tand (uit het gebit) 2. puntig, uitstekend deel van bep. werktuigen 3. uitstekende punt met de functie van spijker
tanebeugel de; beugel om de tanden geklemd, om die te richten
tanebossel de; tandenborstel
tanebosselen ww.; borstelen van tanden
tanedokter de; tandarts
taneknassen z. *knassetanen*
tanevleis, taandvleis et; tandvlees, nl. het zachte weefsel waar de tanden en kiezen in staan
tange de 1. tang 2. prangijzer 3. helleveeg, feeke; *een oolde tange* een vervelend oud wijf
tangschore de; elk der tangvormig geplaatste schoren (steunbalken)
tank, taank de; tank
tankem z. *ankem*
tante, taante de; tante; *een dikke tante* een dikke vrouw, *een lastige tante* een niet bep. gemakkelijke vrouw
taofel de 1. tafel 2. tabel, register, vooral: tafel van vermenigvuldiging
taofelbelle de; tafelbel

taofelblik et; soort dienblad op tafel, soms met een hekwerkje, waarop serviesgoed stond
taofelbod et; los blad, bord waarmee men de tafel verlengt
taofeldienen ww.; anderen dienen door de tafel te dekken, het eten klaar te maken en op tafel te zetten
taofelklaormaeken ww.; tafeldekken
taofelklief, taofelkleed et; tafelkleed
taofellae de; tafellade
taofellaeken et; tafellaken
taofelofwassersvattien et; afwasteiltje
taofelplaankien et; bep. plankje op tafel waarop men de pan met spek plaatst
taofelwassen, taofelofwassen, taofelwassen, taofelofwassen ww.; de afwas doen
taofelzwillk et; zwilk, tafelizeil
taoi I de, et; taai-taai
taoi II bn., bw. 1. taai, ook: moeilijk fijn te krijgen door kauwen 2. sterk qua lichaamsgestel, met veel uithoudingsvermogen 3. (van koeien) de melk niet gemakkelijk afgevend 4. volhardend, geneigd aan iets vast te houden, vooral inzake het voortdurend niet betalen of het proberen iets voor een lagere prijs te verwerven 5. moeizaam 6. saai
taoihied de; taaiheid
taoiig bn.; enigszins taai
taoiighied de; taaiheid, het taai zijn
taoiman de; taaipop
taoimelke bn.; van een koe: de melk niet gemakkelijk afgevend
taoimelker de 1. koe die de melk niet gemakkelijk afgeeft bij het melken 2. iemand die niet bep. snel betaalt, die gierig is
taoipoppe de; taaipop
taoite de; taaiheid op het land, met name door kweekgras
taomelik bw., bn.; tamelijk: nogal, vrij 't *Gaot tamelik mit 'm* redelijk goed
taonen, taenen ww.; tanen: van vooral netten van vissers in een taankuip
taonig, taenig bn.; tanig
taonkupe de; taankuip
tap de; tapkast
tapiet et; tapijt
tapkaaste de; tapkast
tapkaemer de; tapkamer
tapkraene de; tapkraan
tappe de; hetz. als *pompetute*
taps bn., bw.; taps, kielvormig lopend
targen ww.; tergen: sarren, kwellen
tarpentien, taarpentien de, et; terpentijn
tarpentienmieger de; vervelende vent, ellendeling
tarre de 1. kern van een ettergezwel 2. z. *todde*
tarwe, taarwe de 1 bekende graansoort: tarwe 2. tarwekorrels 3. tarwebrood
tarwe-aore de; tarweaar
tarwebolle, tarwebaole de; tarwebrood
tarwebri'j de; tarwepap
tarwebrood et 1. tarwebrood 2. z. *koekoeksbrood*
tarwegrint et; tarwegrind (veevoeder)
tarwekli'je de; buitenste vlies om tarwekorrel
tarwelaand et; land waarop men tarwe verbouwt
tarwemael et; tarwemeel

tarwemennen ww.; met paard en wagen tarwe oogsten
tarwemiete de; mijt (langwerpig) met tarwe
tarwemik de; bep. brood van tarwemeel dat aan de onderzijde plat is en aan de bovenzijde bol
tasse de; tas: om in te vervoeren, waaronder schooltas en handtas
tassiesrover de; tasjesdief
tasten mv.; groeven, in verb. als *Hi'j het tasten in de hanen* 2. z. *taasten*
tate de 1. (gezegd door kleine kinderen) aanspreekvorm: vader (in het gezin) 2. oude vrouw, zo ook in *een oolde tate* een oud wijf 3. moederborst 4. moedermelk, borstvoeding, bijv. *Het de poppe al tate had?*
tateren z. *taeteren*
tats de; klap, tik
taxisjefeur de; taxichauffeur
taxistaonplak et; taxistandplaats
taxiterief et; taxitarief
taxushede, taxushege de; taxusheg
te I bw.; te, bijv. in *des te beter*
te II vz. (ook wel met de buigingsvar. *ter* of *ten*) 1. te: m.b.t. een bepaalde tijd, bijv. *Te winter is et drie jaor leden* deze, komende winter 2. in verb. als *te binnen schieten, ter wille van, ten onbruke raeken* in onbruik raken, *gien spoor te vienen* 3. tot, bijv. in *Hi'j kwam te valen* en *te doen maeken* problemen opleveren, lastig zijn 4. met het doel, de bestemming, bijv. *perberen te kriegen*
te III; te: var. van het lidw. de, in uitroepende verb., bijv. *Te drommel nog an toe* potverdorie
te goede, te goe, te goed, ten goede bw.; te goed
teakeulie de; teakolie
teakhoolt et; teakhout
teamverbaand et; teamverband
teamwark et; teamwerk
tebak de 1. tabak 2. tabaksplanten, bijv. *tebak verbouwen*
tebakfebriek de; tabakfabriek
tebakkauwer de; tabakpruimer
tebakkissien et; tabakkistje
tebakperduktie de; tabaksproductie
tebakplaante, tebakslaante de; tabaksplant
tebaksaske de; tabaksas
tebakshadeuze de; tabaksdoos
tebaksfieber de; spuug ontstaan bij het kauwen van tabak of sliert daarvan
tebaksfieberder de; iemand die *tebaksfieber* spuugt of uit z'n mond laat lopen
tebakskauwen, tebakkauwen ww.; kauwen, pruimen van tabak
tebakslucht, tebaklocht de; tabaksgeur
tebaksnarve de; nerf in een tabaksblad
tebakspiepe de; pijp waaruit men rookt
tebaksproeme de; tabakspruim
tebaksproemen ww.; pruimen van tabak
tebakssmaek de; tabakssmaak
tebaksspi'je de; met speeksel vermengd tabakssap, hetz. als *tebaksziever*
tebakssraol de; sliert, straal tabakssap
tebakstouwgien et; dun touwtje dat om ponden tabak zat
tebakswaeter, tebakwaeter et; tabakswater
tebaksweren mv.; tabaksartikelen

tebaksziever de; tabakssap dat met speeksel is vermengd
tebekslag de; terugslag, plotselinge achteruitgang in vergelijking met de eerdere positieve ontwikkeling, vooral gezegd na een aanvankelijk herstel van een ziekte
tebel de; tabel
teblet de; tablet
teek z. *tiék*
teeleerde de; teelaarde, teelgrond
teel bn.; tochtig: van een geit of schaap
teelt, tielt de; teelt: het telen, het kweken
teem, teem- z. *tiem(ig)*
teen de; in *grote teen* tuinboon
teerdiek de; teerweg
teerdraad de; teertouw
teergevuldig, teergeveuldig bn.; fijngevoelig, snel gekwetst
teerlaoge de; teerlaag
teerlocht de; teerlucht
teerstraote de; teerweg
teertonne de; teerton, bijv. *opschieten as een luus op een teertonne* nauwelijks vorderen
teeuwer, teeuwer- z. *tieuwer(-)*
tegelbakkeri'je de; tegelbakkerij
tegelbestraoting de; tegelbestrating
tegeliëke z. *toegeliëke*
tegelliem de, et; tegellijm
tegelschaeve de; gefingeerde schaaft voor het verkrijgen waarvan men kinderen of andere te foppen personen op pad stuurde
tegelschere de; gefingeerde schaar voor het verkrijgen waarvan men kinderen of andere te foppen personen op pad stuurde
tegen, teugen I et; nadeel, bezwaar
tegen, teugen II bw.; als uitdrukking van verzet, van een vijandige houding
tegen, teugen III vz. 1. tegen 2. kort voor, bijv. *tegen elven* bijna elf uur
tegenakselen, tegenhakselen, tegenhaspelen, tegenakseleren ww.; ruziënd tegenstribbelen, tegenwerken
tegen-, teugen- tegen-
tegenan bw.; tegenaan, bijv. *Daor zie 'k wel zo tegenan* daar zie ik tegenop
tegenappeleren ww.; met woorden in verzet komen, tegenspreken, tegensputteren
tegenbongelen z. *dwasbongelen*
tegenbranen ww.; een brand doen ontstaan en doen voortgaan in de richting van de brand die men op die manier wil bestrijden
tegendeure de; zijdeur tegenover een andere deur, met name in een oude Saksische boerderij oftewel hallehuis
tegendimmestraosie de; tegendemonstratie
tegengaon ww.; tegengaan: bestrijden
tegenhaffelen ww.; zich met enige ruzie verzetten, met gekrakeel tegenstribbelen
tegenheden mv.; tegenslagen
tegenholen ww.; tegenhouden: ophouden, het zich verplaatsen beletten
tegenhoolder de; oud laken met touwen aan het achterlijf van de koe bevestigd zodanig dat het uitzakken van de baarmoeder wordt voorkomen
tegenin, in *argens tegenin gaon* ergens tegenin gaan
tegenkeren ww.; tegenhouden
tegenkilsteren ww.; tegensputteren

tegenkommen ww.; tegenkomen: ontmoeten
tegenlocht et; tegenlicht
tegenmaatregel en var. de; tegenmaatregel
tegenmauwen ww.; tegenmorren, tegenstribbelen, tegenspreken
tegenni'jer de; iemand die tegennaait bij het stropersen en rietdekken
tegenodder de; tegenorder
tegenop bw.; tegenop
tegenover vz.; ook niet aaneen, bijv. *Ze woont tegen oons over*
tegenpraoten ww.; tegenspreken
tegenrieder de; degene tegen wie men het opneemt bij schaatsen
tegenspatteren ww.; tegensputteren
tegenspeulder, tegenspeuler de; tegenspeler
tegenspul et; tegenspel
tegenstoot de; tegenstoot, tegenslag
tegenstrevelen ww.; tegenstribbelen
tegenstribbelen, tegenstrubbelen ww.; tegenstribbelen
tegenstrieden ww.; tegenstreven, dwarsbomen
tegenstrieder de; iemand die voortdurend dwarsboomt, tegen iets in gaat
tegenstrooms bw.; tegen de ligging in, bijv. *tegenstrooms mi'jen van grös*
tegenvalen ww.; tegenvallen
tegenvaler, tegenvaolder de; tegenvaller
tegenweer de; tegenweer, weerstand
tegenweren ww.; tegenzitten, ook m.b.t. het weer
tegenwoordig, tegenworrig, tegenworrig, tegenwoddig, tegensworrig, tegensworigs en var. bw.; tegenwoordig
tegenwicht, tegenwichte et; tegenwicht (lett.)
tegenzwad z. *geerzwad*
tegere, tegaere bw.; met z'n beiden, met z'n tweeën samen
tegeregaon ww.; verkering hebben met elkaar
tehuus et; tehuis
teken et 1. teken 2. voorteken 3. zinnebeeld, figuur ter aanduiding enz.
tekenen ww. 1. tekenen 2. zich aftekenen, zichtbaar worden door lijnen of kenmerken anderszins
tekot et; tekort
tel de 1. het tellen 2. achting, het meetellen 3. seconde, ogenblik
tellen ww. 1. tellen 2. gerekend worden, gelden, bijv. *Dat telt zwaor* 3. in tel zijn, geacht worden
telling de 1. telling 2. jonge boom
telosie z. *gelosie*
telturf de; turf die een bep. uitgeteld aantal turven markeert
temate, temaat, tomate en var. de; tomaat
tematemessien et; mesje waarmee men tomaten schilt, snijdt
temateschelle de; tomatenschil
temeensen bw.; tenminste
temen z. *tiemen*
temer z. *tiemer*
temig z. *tiemig*
temoeks, temoek bw.; stiekem, bekostovend
temperement et; temperament
temtaosie, tiementaosie de; drukte waar men niet op rekt, klus waar men een hekel aan

heeft, tantaluskwelling
temute bw.; hetz. als *te mute* tegemoet
temze de; zeef bij het melken
teniel, teniel-, teneel, teneel- et; toneel
tenielstok et; toneelstuk
tenielverieninge, tenielvereniging en var. de; toneelvereniging
tenielzelschop en var.; toneelgezelschap
tenieteraeken ww.; verdwijnen, teloorgaan
tenleste bw.; uiteindelijk, tenslotte
tente de 1. tent 2. marktkraam, stand, houten tent voor koek en zopie enz. 3. zeer eenvoudige woning 4. oud vervallen huis 5. iemands woning, bijv. *We gaon mar weer op 'e tente an*
tentwaegen de; tentwagen, huifkar
tepaskommer de; meevaller
tepelhoolder de; tepelhouder
tepiet tw.; gezegd om scholekster na te doen
tere de; vouw
terechte-; terecht-
terechtepakken ww.; ordelijk leggen
terechtepraoten ww.; uitpraten bij ruzie
terechteschikken ww.; op de juiste plaats, in de juiste positie leggen, schikken
terechteschosselen ww.; gaan zitten/liggen: op de juiste plek, in de gewenste houding
teren ww. 1. van een teerlaag voorzien 2. verteren: van voedsel 3. leven (door voedsel), in z'n levensonderhoud voorzien 4. vouwen, gevouwen worden
tergloeps, tersloeps bw.; terloops, kort en onverwacht
terief et; tarief
tering, terige de 1. tering, bep. tuberculose 2. in bep. verb., bijv. *de tering naor de nering zetten*
termien de 1. termijn 2. (mv.) stuipen
terogge, terogge-; terug(-)
teroggeschoeven ww.; terugschuiven
teroggeslaon ww. 1. terugslaan 2. snel terugkeren: van ziekte, van bijenvolken
teroggestaon ww.; teruggeven
teroggestotten ww.; terugstorten
teroggevalen ww.; terugvallen
teroggevoegen ww.; zodanig voegen dat de voeg niet egaal is met de stenen maar een beetje insteekt
teroggezet de; terugslag
teroggezetten ww. 1. terugzetten 2. achteruit zetten (van een uurwerk) 3. vermanen, terechtwijzen
teroggezetter de; reebok ouder dan zeven jaar
terogholend bn., bw.; terughoudend
terpeerde de; terpaarde
terwiel voegw.; terwijl
terwinkel, trewinkel de; flinke klap: die men krijgt, geeft
tesluuks bw.; tersluiks
tessel bn., bw. 1. kieskeurig en daardoor traag 2. scheef hangend, staand, liggend
tesselbek de; iemand die bijna niets graag lust
tesselen ww.; met lange tanden eten
tesseler de; iemand die traag, met lange tanden eet

tesselig bn., bw.; hetz. als *tessel*, bet. 1
teste, taeste de.1. bep. potje met kooltje vuur 2. in *een flauwe teste* een flauwe vrouw
testement et; testament
tetaol, tetaal, totaol bw., bn.; totaal
tetaolweg, tetaalweg bw. helemaal
tets bn.; klef: van brood
tette, tetten, titte de 1. borst of speen 2. fopspeen 3. weerhaakje aan een zeis
tettegeven ww.; de borst geven
tetten ww. 1. zuigen van moedermelk bij het moederdier 2. duimzuigen
tetter de 1. duimzuiger 2. z. *taeter*
tetteren ww. 1. tetteren 2. maken van een sabbelend geluid bij het duimzuigen
teu z. *tu*
teuge de 1. teug 2. in *een teugien wiend* een zuchtje wind
teugen, teugen- z. *tegen(-)*
teunbaank z. *toonbaank*
teunen z. *tonen*
teut de; iemand die veel kletst
teutebelle de; vrouw die veel kletst/ roddelt
teutebone de; iemand die veel kletst
teuten ww.; voortdurend kletsen, vaak ook: roddelen
teuter, teuterd de; iemand die veel kletst, roddelt
teutlappe, teuttante de; vrouw die veel kletst, ook: roddelt, en het niet zo nauw neemt met de waarheid
teutmusse de; iemand die veel bij burens en anderen kletst
teve de 1. teef 2. in *een oolde teve* een oud wijf
teveuren bw.; tevoren
tewegebrengen ww.; teweegbrengen
tezienertied bw.; te zijner tijd
thee de 1. thee 2. tijd, gelegenheid dat men thee drinkt 3. theevisite
theebeurs de; theemuts met knip
theeblik et; theeblad
theebloeme de; muizenoor
theebrogge de; ontbijt
theedrinken ww.; theedrinken, vooral: ontbijten met thee; *uut theedrinken* op theevisite
theedrinker de 1. iemand die graag thee drinkt 2. iemand die op theevisite is, thee meedrinkt
theedrinkeri'je de; het theedrinken
theegaep de; trek in thee, zich uitend in gapen
theekraansien et; theekransje (van dames)
theepaantien et; theeschoteltje
theepaantiesgezicht, theepaantiesgezichte et; zuur gezicht
theeschotteltien et; theeschoteltje
theetaofel de 1. theetafel 2. ontbijt
theezetten ww.; thee zetten
theezi'je et; theezeefje
thermogeen de; bep. water tegen reumatiek
Thomasklokken mv.; hetz. als Sint-Thomasklokken
thuus et, ook bw.; thuis
thuusblieden ww.; thuisblijven
thuusbrengklaant de; klant die de waren thuisbezorgd krijgt
thuushaalen, thuushaolen ww.; naar huis halen

thuusheuren ww.; thuishoren

thuusholen ww. 1. thuishouden 2. vertoeven 3. bij zich houden (fig.), bijv. *Hi'j kan de klauwen niet thuusholen* pikt gemakkelijk, slaat al gauw enz.

thuuskaemer, in *gien thuuskaemer meer hebben* geen ouders meer hebben

thuuskommen, thuuskoemen I et; thuis, eigen onderkomen

thuuskommen, thuuskoemen II ww.; thuiskomen

thuuskriegen ww.; thuiskrijgen

thuusmennen ww.; thuisbrengen: met paard en wagen

ti'je, toon, tone de; teen (ook van kous, sok)

ti'jetrapper de; paard dat zichzelf op de tenen grapt

tiebee et; bep. stof, tibet

tiebees bn.; van tibet

tied de 1. tijd (waarin de voortgang der dingen wordt geplaatst) 2. schema waarnaar men de tijd indeelt 3. tijdstip, moment, bijv. *nao de tied* later 4. het juiste moment, het vastgestelde tijdstip, bijv. *op 'e tied* tijdig, op tijd 5. tijdsspanne, poos, bijv. *de hiele tied* steeds 7.

tijdperk, tijdvak 8. omstandigheden van een bep. tijdperk, bijv. *minne tieden* slechte tijden

9. seizoen, terugkerende periode 10. werkwoordstijd

tiedelik bn., bw. 1. tijdelijk: niet blijvend 2. op tijd

tiedeloze en var. z. *tietelroze*

tiedens vz.; tijdens

tiedig bn., bw. 1. tijdig, op tijd 2. (van biggen) klaar om bij de zeug vandaan te kunnen, d.i. veelal: klaar om verkocht te worden 3. van gewassen, met name inzake hooi: voldoende gedroogd

tiedigen ww. 1. tijd nodig hebben, in bijv. *Et huj mos nog even tiedigen* 2. bericht doen, tijding brengen 3. ernaar verlangen, erop hopen, in *d'r op tiedigen*

tiedinge, tieding, tiedige, tiediging de; tijding, bericht (vaak door mondelinge mededeling, over iemands dood of over een voorgenomen huwelijk)

tiedkotting de; activiteit om de tijd te doden, vrijetijdsbesteding

tiedlang, tiedlaank bw.; tijdlang

tiedmesiene de; tijdmachine

tiedpark et; tijdperk

tiedschriftebak de; tijdschriftenbak

tiedschriftofdieling de; tijdschriftenafdeling

tiedschriftofleivering de; tijdschriftaflevering

tiedsdruk de; tijdsdruk

tiedverdrief et; tijdverdrijf: activiteit ter ontspanning, om de tijd te korten

tiedverschiensel et; tijdverschijnsel

tiedweenst de; tijdwinst

tieger de 1. tijger 2. (verkl.) bep. type potkachel

tiegerkleurig bn.; getijgerd, gevlekt en gekleurd als een tijger

tiek, tieke, teek et; tijk, overtrek van een beddenkussen

tieke, tiek I de; teek: bekende parasiet op zoogdieren

tieke, tiek II tw.; lokroep voor ganzen, lammeren, kuikens (ook van eenden)

tiele de 1. schaal, aarden schotel, breikom, ook wel teil, tobbe 2. teil, tobbe, wasblik

tieloos z. *tietelroze*

tielsk z. *teels*

tielt z. *teelt*

tiem, tieme, teem de 1. geheel van touwen aan een paal, die aan het eind van een zweel ligt (aangetrokken door een paard, waarop men, het paard mennend, het gezweelde hooi

bijentrekt) 2. verder in *Ze zingt an iene tiem vot* aan één stuk door, in één dreun, *Et was altied dezelve tiem van warken* hetzelfde stramien

tiembulte, tiembult de; hooiopper door *tiemen* bijeengebracht

tiemen, temen ww. 1. bijebrengen van hooi dat in een zweel ligt met behulp van een *tiem* (bet. 1) 2. zaniken, zeuren, erg langzaam praten 3. knoeien, niet opschieten met het eten

tiementaosie z. *temtaosie*

tiemer, tiemer, temer de 1. degene die op de *tiempaol* staat bij het *tiemen* 2. iemand die leutert, zeurt, die lijsig, langzaam praat 3. vleier, mooiprater

tiemeri'je de; het geheel aan activiteiten bij het *tiemen*

tiemerig bn., bw. 1. zeurderig, langzaam pratend, temerig 2. kieskeurig zijnd, een slechte eetlust hebbend

tiemhaoke de; haak waarmee het paard vastgehaakt was bij het *tiemen*, het bijeenslepen van hooi

tiemhope de; hoop hooi door *tiemen* bijeengebracht

tiemig, temig bn., bw.; temerig (m.b.t. het spreken)

tiemliende de; lijn met behulp waarvan de *tiempaol* wordt getrokken (zodat het hooi bijeen wordt gesleept)

tiemmener de; degene die het paard ment bij het *tiemen*, d.i. het tot een bult slepen van een zweel hooi

tiemopper, tiemhope de; hoop hooi, door *tiemen* bijeengebracht

tiempaol, tiempaole, teempaole, tiemboom, tiemhooft de; paal (aan touwen) waarmee men het paard het hooi in oppers laat trekken

tiempe z. *timpe*

tiemstat de; hooi dat als restant was blijven liggen bij het *tiemen*

tiene, tien I de 1. twijg van de wilg 2. (verz.) een aantal twijgen

tiene II de; het cijferteken tien

tiene III telw.; tien

tiemhooft et; hout van de wilg

tiemraemskaste de; bijenkast met tien ramen

tiemtien et; biljet/bedrag van tien gulden

tiemtieslid et; tiemtjeslid

tiemtwintigen ww.; spelen van een bep. knikkerspel, veelal: onderweg van huis naar school of omgekeerd

tiemvoold et; tienvoud

tiempe de; kleine stok bij het *tiemelen*

tiemelen ww. 1. het tiemelspel spelen 2. prutsend bezig zijn, langdurig bezig zijn met priegelwerk, enigszins doelloos werken (met z'n handen) 3. zenuwachtig met z'n handen bewegen, met iets zitten spelen

tiemeler de; iemand die niet opschiet met z'n werk

tiemelgat et 1. gaatje (in de grond) dat een rol speelt bij het spel *tiemelen* 2. vrouw die niet door haar werk komt 3. vervelende vrouw

tiemelkonte de; iemand die steeds maar prutst, de dingen waar hij/zij mee bezig is door elkaar haalt

tiemelstok de; elk van beide stokjes gebruikt bij het *tiemelen*

tiemelwark, tiemelwaark et 1. priegelwerk, fijn werk dat om geduld vraagt, bijv. *Borduren is echt tiemelwark* 2. werk dat de moeite niet waard is, niks voorstelt

tiemelzinnig bn., bw. 1. gezegd van fijn werk, werk waarbij men moet peuteren, zeer kleine bewegingen moet maken e.d. 2. eigenzinnig, wispelturig, vervelend

tiemelzinnighied de; eigenzinnigheid, wispelturigheid

tiem I et; pret, plezier

tier II bn.; kieskeurig m.b.t. het eten

tierboom de; hetz. als *lantierpaol* bet. 1

tierelantijnen, tierlantijnties, tierlantijnen mv. 1. versierseltjes 2. (mv.) bep. plant: tierelantijntjes

tieren ww. 1. net doen alsof, zich houden alsof 2. in *mal tieren* zich dwaas aanstellen 3. gezond zijn en vaak: goed groeien 4. tekeergaan

tierie tw.; geroepen wanneer drijvers bij de jacht patrijzen opdrijven

tierig, tirrig bn. 1. dartel, levenslustig, vrolijk en evt. erg druk 2. gezond en veelal: goed groeiend 3. (vooral van varkens) mager

tierow tw.; geroepen als de kleiduiven worden opgeworpen met de schotel van de machine

tierpaol de; hetz. als *lantierpaol*

tiesken ww. 1. kieskauwend eten 2. zeurderig praten

tiesker, tieskauwer, tiespeler de; iemand die kieskeurig is met het eten

tiespelderi'je de; gepriegel, gepeuter, gepruts

tiespelig bn.; priegelig

tietelroze, tieloos, tiedeloos, tiedloze, tiedeloze, tieteloze, tudeldozen, tijdeloos de; narcis

tieuwelen ww. 1. tjilpend geluid maken (door mussen, vooral in het voorjaar) 2. met lange tanden eten

tieuwer, tieuwerd, tieuwelder, tieuwerder, teeuwer, leeuwerbek de; persoon of koe die niet goed wil eten, die kieskeurig is met het eten

tieuweren, tieuwen ww.; traag, met lange tanden eten

tieuwerig, tieuwelig, teeuwerig, tuwerig, pieuwerig, tugerig bn. 1. van personen of van vee dat niet wil eten, dat kieskeurig is met het eten 2. zich niet lekker voelend

tieze de 1. in *in de tieze* in een moeilijk te ontwarren geheel, totaal door elkaar en moeilijk uit elkaar te halen 2. in een ingewikkelde, netelige situatie die moeilijk tot een goede oplossing te brengen is

tiezeboel de 1. niet of moeilijk te ontwarren geheel, ook wel fig.: *een tiezeboel in 't gaoren* onontwarbaar garen

tiezebos de; moeilijk te ontwarren kluwen e.d., ook: moeilijk te kammen haar

tiezebroek de; iemand die steeds lang werk heeft met het eten

tiezen ww. 1. kieskeurig zijn met eten, niet opschieten met, spelende eten (vooral van kinderen) 2. door met een hooihark te slaan veel lossen doen worden: van het op het land liggend hooi, ook: de groene bosjes al harkend boven doen komen, in *d'r in omme tiezen* 3. kaarden: van wol 4. dooreenbrengen, in de war brengen (lett.)

tiezenust et 1. lastige wirwar, vooral van touw, garen, haar, ook fig.: zeer verwarde situatie 2. grote vechtpartij 3. (mv.) muizenissen, verwarringen (in iemands geest)

tiezerd, tiezer de; iemand die traag is, vooral: die met lange tanden eet

tiezerig bn. 1. gezegd van het niet opschieten bij het eten 2. verward (lett.), moeilijk te ontwarren, uit elkaar te halen

tiezetoppe de; verwarde hoop

tiezig bn., bw. 1. twistziek, knorrig 2. met lange tanden etend 3. verdrietig 4. in *een tiezig vool* dartel veulen

tiggelen ww.; erop los slaan

tik, tikke I de 1. lichte klap, tik; *'t Is een tik an 't oor* is in een zucht gebeurd, het is een kleinigheid 2. licht geluid van een lichte klap 3. tik bij een tikspel (kinderspel)

tik, tikke II tw. 1. geluid van een lichte klap, tik 2. uitroep wanneer men bij een (kinder)spelletje iemand tikt

tikhonken ww. 1. soort tikkertje spelen waarbij men niet getikt mag worden wanneer men zich in een op de grond getekend 'hok' bevindt 2. hetz. als *parkhinken*

tikhonkien et; het spel *tikhonken*, z. aldaar

tikkeltien et 1. tikkel, vleugje, ietsje 2. klein stipje, puntje
tikken ww. 1. een tikkend geluid maken 2. een kort, licht klapje geven 3. met z'n been trekken bij het lopen 4. tikken bij tikkertje 5. tikkertje spelen 6. typen
tikkeren ww.; bij iemand aan het raam tikken
 m.b.v. een steentje aan een draad
tikkertien et 1. tikkertje; ook: op schaatsen 2. op het raam tikken om te plagen
tikwark et; typewerk
til de 1. het tillen, in: *een hiele til* 2. (van weersomstandigheden) in *op til* in aantocht
tilberie, tilbrie, tilbri'j, tilberi'j, tilburie de; tilbury
tilheve en var. de; hetz. als *hevetille*
till.; afkorting van *tillevisie, tillefoon*
tille de 1. bruggetje, vooral nog in namen van oude bruggetjes als *de Hauler tille, Bekhofstille* 2. drijftil
tillefoneren ww.; telefoneren
tillefooninstelaosie de; telefooninstallatie
tillefoonjuffer de; telefoonjuffrouw
tillefoonnummer et; telefoonnummer
tillefoonterief et; telefoontarief
tillefoontien et; telefoontje: kleine telefoon, ook: telefonisch bericht
tillefoonverbiening de; telefoonverbinding
tillegraaf de; telegraaf: telegraafstoestel
tillegram et; telegram
tillen ww. 1. tillen: oplichten, opnemen 2. tillen van de lucht: daarbij gaat het donkere licht naar boven, er komt meer helder licht onder, ook: weerlichten zonder dat men de donder hoort 3. trillen van de lucht, bij hitte 4. trillen, bewegen van het aardoppervlak, enigszins omhoog komen: met name van een moerasbodembodem 5. wemelen van, veel voorkomen
tilleskoop de; telescoop
tillevisie de; televisie: televisietoestel
tillevisiefuileton de; televisiefuilleton
tillevisiekieker de; televisiekijker
tillevisiepergramme et; televisieprogramma
tillevisieprissentaoater de; televisiepresentator
tillevisiespulgien, tillevisiespullegien et; televisiespel(letje)
tillevisiestok et; televisiestuk
tillevisieuitzending de; televisieuitzending
tillevisiewaegen de; televisiewagen
tilsnieder de; hetz. als *tilzende*
tilsnit de; hetz. als *tilzende*
tilstatten ww.; z'n staart optillen
tilzende de; lang stalen mes, soort rechte zeis in het verlengde van een lange stok waarmee de kanten van de greppels en sloten recht afgesneden, afgeslagen werden
timmerbak de; timmerkist
timmerbaos de; timmerbaas
timmerbedrief et; timmerbedrijf
timmerder de; timmeraar
timmerderi'je de; het timmeren, meestal: het verbouwen of nieuwbouw plegen
timmerfebriek de; timmerfabriek
timmerhooft, timmermaansholt et; timmerhout
timmerluden, timmerlui mv.; timmerlieden
timmermaansbiele de; timmermansbijl

timmermaansoge et; timmermansoog, oogscherpte, kijk van een timmerman
timmerschure de; schuur met een timmerwerkplaats
timmervolk et; timmerlieden
timmerwark et; timmerwerk
timpe, tiempe, tumpe de 1. (vaak verkl.) kapje, eindsnede van een brood 2. flink stuk brood
 3. bovenstuk van een oud huis 4. eindstuk van een stok of balk, vaak (verkl.) het dunne uiteinde van een bonenstaak
tingel de; tengel: bep. kleine spijker
tingelen, tjingelen ww. 1. tingelen: een tingelend geluid geven 2. tingelend op een piano spelen
tingelhooft et; hout bestaande uit tengellatten
tingellatte de; tengellat
tinkel de; tinkelend geluid (door glas)
tinkelen, tinken ww.; een tinkelend geluid voortbrengen
tintelen ww. 1. tintelen: prikkelen 2. glinsteren
tinteloge et; twinkelend, schitterend oog
tipbrotien et; puntbroodje
tipdoek de; tipdoek
tipkladde, tipklarre, tipskladde, tipsklarre, tipspoede de; puntzak (van papier), in het bijzonder om een half pond aan gort, rijst, thee etc. in te verpakken
tipkladdevol, tipklarrevol et, de; de hoeveelheid van een *tipkladde*
tipmusse de; tipmuts
tippe de 1. punt, scherpe hoek van een vlak, bijv. van een tafelblad of een perceel 2. hoek van een stuk stof (bijv. een laken, een zakdoek) 3. puntig uitsteeksel van een brander, kous in een lamp 4. hoekje grond, stukje land (vaak driehoekig), hoekige strook grond 5. eind, afstand 6. klein stukje van iets langwerpigs 7. uiteinde van een stok of van een stuk riet 8. in *op 'e tippe wezen* kwaad zijn 9. in *op 'e tippe hebben* over de vloer hebben, op visite hebben
tippebouwen, kielebouwen ww.; bouwen, bewerken van een in een punt toelopende akker
tippen ww. 1. met z'n been trekken bij het lopen 2. met een *tippe* (bet. 3) gaan branden 3. door licht aan te raken vastlijmen 4. als tip geven, inlichten 5. in *d'r niet an tippen kunnen* in de verste verte niet zo goed zijn, zo goed presteren
tipperig bw., bn.; met puntige einden
tips bn., bw.; in een punt uitlopend
tipse de; halsopening, m.n. van een jurk
tirrig bn., bw. 1. kribbig, boos 2. z. *tierig*
tissel de; gootdissel
titte z. *tette*
tittel, in bijv. *Hi'j wet d'r gien jota of tittel van* in het geheel niets
tjaanken ww.; zeuren
tjaantelen, tsjaantelen, tjaanteren ww. 1. zeuren, jeuzelen, steeds doorgaan met kletsen (vooral van kinderen) 2. neuriën, zingen zonder woorden, eentonige muziek produceren 3. dreinend huilen
tjakken ww.; lopen waarbij het duidelijk is dat men er geen zin in heeft
tjasker de; tjasker: bep. molen om water weg te pompen
tjielpen ww.; tjielpen: door vogels
tjiep tw. 1. lokroep voor kippen, veelal herhaald 2. nabootsing van lichte vogelgeluiden
tjingelen z. *tingelen*
tjirpen z. *sjirpen*
tjitten ww.; in dunne straaltjes, in kleine hoeveelheden sproeien, spuiten, in kleine

hoeveelheden melk uit de uier persen; *tjitten tegen een boom* al dan niet sproeiend tegen een boom urineren

tjitter de; iemand die slecht handmatig melkt

tjitteren ww. 1. in kleine straaltjes, sproeiend spuiten 2. onhandig melken (op handmatige wijze)

tjodse z. *todse*

tjoeken, tjoeksen ww. 1. hetz. als *koelegienknikkeren* 2. wegschieten van een knikker vanaf de duim, m.b.v. de wijsvinger 3. (van kinderen) elkaar nazitten

tjoekser de; vrouw die heel vaak weg is i.p.v. thuis

tjoelken ww.; tingelen op een piano

tjokken ww.; met de tong een klakkend geluid maken

Tjonger de, ook wel et; de rivier Kuinder, *Kuunder* (Stell.) of Tsjonger (Fries)

tjouwelen ww.; zeuren, vooral door oudere mensen

tju, tu tw. 1. geroepen om wild op te jagen 2. z. *kju*

tjut z. *sjut*

tobbe de; houten teil, tobbe, nl. om in te wassen, te bewerken

tobbeschieter de; bijnaam voor een inwoner van *Berkoop*

tocht de 1. sterke luchtzuiging, trek 2. reis, uitstapje 3. tochtsloot 4. hetz. als *haege* 5. strook gras(land), strook te maaien gras

tochtig bn.; (van koeien) tochtig, bronstig

tochtnaegel de; hetz. als *togpenne*

tochtraem et; tochtraam e.d.

tochtrieden ww.; schaatsen van toertochten

todde, tadde, tarre, torre de 1. bel snot die uit de neus hangt 2. toddik, vieze, smerige, vaak dikke vrouw 3. vrouw die andere mannen gemakkelijk gelegenheid geeft 4. vod 5. vetrandje of pezig randje aan vlees 6. vlies op melk 7. kleine hoeveelheid van iets, bijv. hooi

toddebelle de 1. uit de neus druipend stuk snot 2. smerige vrouw, toddik 3. scheldnaam voor een vrouw

todden ww.; slepen, torsen

toddig bn.; slordig; onordelijk

todse, tjodse de 1. smerige vrouw 2. dikke vrouw

toe I bw. 1. toe: naar, reikend tot, gericht naar 2. voort, verder, goed voortgaand, bijv. *Ze zingt mar toe* 3. toereikend zijn, in *toe kunnen* 4. met de gesteldheid of situatie zoals die is/ blijkt, bijv. *an vekaansie toe wezen* 5. erbij te rekenen, erbij horend, bijv. *Dat kuj' d'r niet toe rekenen* 6. bijdragend aan, bijv. *d'r niet toe doen* niet ter zake zijn 7. toegevoegd, extra 8. met de bedoeling, bestemming, bijv. *Daor heb ik de moed niet toe* 9. dicht, gesloten, bijv. *De deure is toe* 14. z. *doe* I, II, III

toe II tw. 1. vooruit, komaan 2. asjeblijft, bijv. *Toe help me toch* 3. kom nou, ach kom: *Och toe, dat vaalt wel mit*

toebedielen, toebedelen ww.; toebedelen: bij splitsing, toewijzing van goederen, gelden, zaken waarop men recht heeft, bijv. bij een erfenis

toebeheuren I et; toebehoren, alles met wat erbij hoort

toebeheuren II ww.; toebehoren, het eigendom zijn van

toebekken ww.; toesnauwen, afbekken

toebetaelen ww.; extra betalen, meer betalen om iets te kopen

toebeuren ww.; extra krijgen (aan geld), over iets heen, bij iets dat men ook al krijgt, dat al gebeurt

toebieten ww. 1. toebijten: bits toesnauwen 2. flink toehappen, flink bijten

toedaenken ww.; toebedenken, toedenken

toedeure de; dichte, gesloten deur, in *veur de toedeure* d.i. veelal: de situatie waarbij de deur niet wordt geopend, waarbij niemand thuis is

toedielen, toedelen ww.; toedelen

toedienen ww. 1. toedienen: van geneesmiddelen 2. (m.b.t. lichamelijk geweld) uitdelen

toedoen I et; toedoen, hetgeen iemand verricht m.b.t. iets

toedoen II ww. 1. geven, verstrekken, toestoppen 2. sluiten, dichtdoen

toedregen ww.; toedragen: gebeuren, geschieden

toedri'jen ww.; toedraaien: in de richting draaien van

toedrinken ww. 1. behoorlijk drinken 2. in *iene toedrinken* iemand toedrinken

toedrokkén ww.; toestoppen, toeduwen

toefluusteren, toeflusteren ww.; toefluisteren

toefte, toef, toeft de 1. bos, pluk, toef, haarkuif 2. (verkl.) het voorste of achterste stukje van een koek of een wittebrood, kapje

toefterig bn.; met uitstekende, uithangende plukken haar

toegankelijk en var. bn.; toegankelijk

toegaon ww. 1. toegaan: gebeuren, plaatshebben 2. gaan naar

toegedaon, toedaon bn.; toegenegen, toegedaan, gunstig gezind

toegelieke, toekelieke, tegelieke bw. 1. tegelijk, op hetzelfde moment, in dezelfde tijd 2. samen met iets of iemand anders

toegeven ww. 1. zijn ongelijk erkennen, de ander gelijk geven 2. inschikkelijk zijn, gemakkelijk accoord gaan met wat de ander wil 3. iets extra's betalen, bijleggen 4. iets extra's geven 5. (m.b.t. voedsel) geven 6. de melk laten gaan bij het melken

toegifte, toegift de; toegift: dat wat als extra wordt gegeven

toegriepen ww. 1. aanpakken, handelend optreden 2. van de gelegenheid gebruik maken, z'n kans benutten

toegriezen toegriezelen, ww.; doen griezelen

toehaelen ww.; toehalen: in *op/naor je toehaelen* inhalig, hebzuchtig zijn

toeheurder de 1. toehoorder, elk die komt luisteren 2. z. *heurder*

toeheuren ww.; toe(be)horen, bijv. *Et heurt jow toe!*

toeholen ww. 1. toehouden, zich ophouden, vertoeven 2. tekeergaan, huishouden 3. aanreiken, bijv. *iene een stok toeholen*

toehouwen ww.; flink erop slaan

toeïezen ww.; tot griezelen brengen, erg angstig maken

toejaeger de; toejager, hetz. als *zaodbeugel*, of evt. *grösbeugel*

toeje, toije tw.; (ook niet aaneen) toe nou, jòh, bijv. *Toeje, gao es wat omme*; ook gezegd om dieren aan te sporen

toek bn. 1. vindingrijk, handig 2. tuk op, bijv. *Die is toek op centen* doet er veel aan om geld te krijgen

toeke I de 1. boomtak, ook *takke* 2. helleveeg, bazig wijf 3. vrouw die erg bijdehand is 4. lastig kind 5. verzameling van honderd garven

toeke II tw.; lokroep voor kuikens

toekem bn.; komend, volgend (m.b.t. week, maand etc.)

toekerd de 1. handige (en evt. slimme) persoon 2. kwade vrouw

toekeren, toekelen, tokkeren, tokkelen, tokken I ww.; sterk tintelen, prikkelen: van kou of pijn

toekeren II ww.; toekeren

toekieken ww. 1. toekijken: toezien, kijken naar 2. een gelaatsuitdrukking of gelaatskleur vertonen

toekig bn.; hetz. als *toek*: bet. 1

toekniepen ww. 1. stevig knijpen 2. stevig vriezen

toeknikken, toenikken ww.; toeknikken

toeknipogen ww.; naar iemand knipogen

toekocht bn.; in *toekocht wezen* z'n bekomst hebben, vooral: doordat men er van langs kreeg, het zwaar te verduren had

toekommen I et; toebehoren

toekommen, toekoemen II ww. 1. toekomen: het genoemde punt, stadium bereiken 2.

sturen, in *toekommen doen* 3. behoren aan, krijgen omdat men er recht op heeft 4.

eigenlijk behoren te krijgen, zo goed geweest zijn dat men mag krijgen 5. in *toekommen bi'j*

gebeuren door, als oorzaak hebben, bijv. *Waor komt et bi'j toe?* 6. in *Aj' d'r goed an*

toekommen... eigenlijk, op de keper beschouwd

toekomend, toekoemend bn.; aanstaand, toekomend

toekomstmeugelijkheden mv.; toekomstmogelijkheden

toekrabben ww. 1. stevig aanpakken met het *krabben* 2. op inhalige wijze nemen, zich toeëigenen

toelaoge de; toelage

toelaoten ww. 1. toelaten: toegang verlenen 2. toestemming geven, dulden 3. mogelijk maken

toelaotingsbewies et; toelatingsbewijs

toelaotingsveurweerde de; toelatingsvoorwaarde

toeleg de 1. voornemen, opzet 2. uitleg, explicatie

toeleggen ww. 1. toeleggen: extra geven, extra betalen 2. in *je argens op toeleggen* zich op iets toeleggen 3. bijleggen 4. aanreiken, geven

toelen z. *tulen*

toelieken ww.; toelijken, voorkomen, bijv. *Et liekt mi'j duuster toe* ik zie het somber in

toelochten ww.; toelichten: uitleg geven

toelochting de; toelichting, verduidelijking, uitleg

toemaeken ww. 1. bereiden, klaarmaken (van voedsel) 2. bij testament toewijzen, overdragen tijdens het leven, daarmee vooruitlopend op de erfenis 3. dichtmaken, dicht doen

toemaelen ww.; in flinke mate malen, goed malen

toemelen z. *tumelen*

toemiggelen ww.; flink regenen

toemoffelen ww.; toestoppen

toe, toen z. *doe* II, III

toenaeme de; toenaam

toender- z. *doeder-*

toepakken ww. 1. aanpakken (op vlotte wijze), handelend optreden 2. meehelpen

toepasselijk bn.; toepasselijk, passend bij de omstandigheden

toepatten ww.; toedelen

toepraoten ww.; toespreken: tegen/tot iemand spreken

toer de 1. draai, slag 2. (bij breien, haken) toer 3. keer, gelegenheid, bijv. *een ere toer* een andere keer 4. poos, bijv. *een hiele toer leden* 5. moeilijke klus, iets dat niet gemakkelijk wordt verwezenlijkt 6. reis, rit, met name; *op 'e toer gaon* op reis gaan

toeraomen ww. 1. op krachtige wijze rukken, trekken 2. stevig grijpen 3. op krachtige wijze lichamelijk werk doen

toerekenber, toerekenbaor, toerekenvatber, toerekeningsvatber bn.; toerekeningsvatbaar

toerekenen ww.; toerekenen: als eigendom beschouwen van

toerekken ww.; toereiken, aanreiken

toereloers bw. 1. op geleidelijke wijze 2. z. *tureluurs*

toeren ww.; toeren: rondtoeren, reizen: per auto, motor enz.

toereuren ww.; op het punt van kalven staan; zelfst.: *De koe staot in et toereuren*

toerieden I ww.; brengen met een wagen
toerieden II ww. 1. gereed doen worden voor iets 2. bewegingen maken die erop wijzen dat het kalven plaats gaat vinden
toerieven ww.; gereedmaken, klaarmaken
toeriezen ww.; hetz. als *toerieden* II, bet. 1, m.b.t. koeien
toerissen ww.; zich gereedmaken, zich klaarmaken
toerissinge, toerissige de; het zich gereedmaken
toerist I de; toerist, iemand die reist voor ontspanning
toerist II de; gedoe van het zich gereedmaken, bijv. *Wat een toerist is et om je daor veur omme te kleden* met name gezegd als men voor een kleinigheid andere kleren aan moet doen
toerlings bw.; zo nu en dan
toerloos bw. 1. gedurig, steeds meer, geleidelijk 2. zonder erg, zonder nadenken
toeroppen ww.; heel hard werken (in lichamelijk opzicht)
toerossen ww.; stevig boenen, stevig wrijven
toertien et; poos(je)
toerzak de; broek
toeschienen; toeschijnen, bijv. *Et schient me toe* het lijkt me
toeschietelik bn.; toeschietelijk
toeschieten ww. 1. aan een vork omhoog steken van hooi/koren: op een wagen, boven in het hooivak naar de top van het vak of naar een zolder, of naar een tussenplaats waar een ander het hooi/koren op z'n plaats brengt of op dezelfde manier verder verplaatst 2. (van landerijen) reiken tot, bijv. *Hi'j schöt mit 't laand an mi'j toe* zijn land grenst aan het mijne 3. (van de uier bij een koe) zwellen, groter worden 4. te hulp schieten 5. (m.b.t. koeien) laten schieten van de melk, bijv. *Toerieden veur melken is klaormaeken tot de koe toeschöt*
toeschikken ww. 1. toebedelen, speciaal geven, toeschuiven 2. toezenden
toeschinken ww.; stevig schenken
toeschoeven ww. 1. toeschuiven: naar iets/iemand 2. fig. in *iene wat toeschoeven* toestoppen, uit goedgunstigheid geven
toeschoord bn., volt. deelw.; stevig afgesloten met balken, palen e.d.
toeslaon ww. 1. toeslaan: slaan in iemands richting, bijv. *iene de balle toeslaon* 2. hard slaan, vooral: flink vechten 3. z'n slag slaan, z'n kans benutten
toesmeren ww.; flink smeren
toesmieten ww.; toesmijten: toegooien, toewerpen
toespeulen ww.; toespelen: spelend doen toekomen
toespeuling de; toespeling, zinspeling
toespraoke, toespraok de; toespraak, speech, redevoering
toespringen ww. 1. te hulp schieten 2. de sprong wagen, maken
toestaand de; toestand, situatie
toestaon ww.; toestaan: goedvinden
toestikken ww.; toesteken
toestoppen ww. 1. toestoppen, stiekem geven 2. instoppen (in bed), toedekken
toestrieken ww. 1. toestrijken: flink met een strijkijzer strijken 2. verder in: *op je toestrieken* naar zich toestrijken
toetaast de 1. kleinigheid om te doen 2. kleinigheid die men krijgt, geeft
toetaasten ww. 1. stevig aan het werk zijn/gaan 2. gaan eten
toetaekelen ww. 1. aftuigen, een pak ransel geven (zodanig dat de ander verwondingen oploopt, z'n kleren kapot heeft enz.) 2. zich zodanig wild gedragen dat er wanorde ontstaat/er kleine vernielingen worden aangericht 3. optuigen, opdirken
toetas de; toetast: klein karwei

toete de 1. naaf van een wagenwiel, nl. van iepenhout 2. oude vrouw 3. pluisje op de vloer 4. z. *toeter*

toeten ww. 1. toeten: van personen, op een hoorn 2. claxonneren 3. stotend loeien van koeien, i.h.b. van kalveren 4. (van een hoorn) het karakteristieke geluid geven 5. (van de oren) tuiten

toeter, toete, feabriekstoete, feabriekstoeter de 1. stoomfluit, fabrieksfluit, fabriekssirene 2. feesttoeter (vaak van papier), toeter als speelgoed 3. in *zo dronken as een toeter* stomdronken

toeterd de; schreeuwerig en huilerig kind

toetien et; toetje, dessert

toetmaem, toetmem bn.; (beide var. ook niet aaneen geschreven) toetmem, eender, bijv. *Et is ien toetmaem* 't zijn twee handen op één buik

toetrappen ww. 1. naar iemand trappen 2. flink, stevig (blijven) trappen

toetrekken ww. 1. flink, stevig trekken 2. erven

toetroeven ww.; met veel resultaat werken bij het schoonmaken

toets de; toets, test

toetse de; pianotoets e.d.

toetsebod et; toetsenbord

toevalen ww.; toevallen: meevallen

toevallieder de; toevallijder

toevallighied de; toevallige omstandigheid

toevenen ww. 1. hard vegen 2. een krachtig effect hebben bij bep. activiteiten, krachtig slaan, schaatsen

toevoeren ww.; (van vee) extra voeren

toevriezen ww.; in aanzienlijke mate vriezen

toewaegen de; toewagen, dicht rijtuig

toeweensken ww.; toewensen

toewiezen ww.; toewijzen

toewiezing de; toewijzing

toezetten ww. 1. voor iemand neerzetten 2. in volle kracht voortgaan 3. fors gaan groeien

toezien ww. 1. toezicht houden, op iets letten 2. (m.b.t. het gelaat) eruitzien

toeziender de 1. armvoogd, hetz. als *butervoogd* 2. toezichthouder, vooral: iemand die toezicht hield ter zake van de bijstand, en geld bracht

toezingen ww. 1. toezingen 2. in flinke mate, stevig zingen

toffel de 1. pantoffel 2. iemand die weinig kwiek loopt, die drentelend loopt

toffelen ww. 1. niet hard, haast drentelend lopen 2. door naar veel mensen toe te lopen veel bij elkaar krijgen

toffelig bw.; m.b.t. het lopen: als een *toffel*, bet. 2

toffelkatte de 1. kat die men te vaak en te lang op z'n armen draagt (en die dus vaak aangehaald wil worden) 2. kind dat men steeds overal mee naar toe draagt 3. allemansvriendinnetje

toffelkonte de; iemand die steeds met natte of smerige voeten over iets heen loopt, het plat maakt door eroverheen te lopen e.d.

toffelmaone de; meisje dat voortdurend van de één naar de ander gaat en steeds roddelt

toffeltien et 1. grasmus 2. vrouw met slordige huishouding, die slonzig is en veel kinderen heeft

togen ww. 1. slepen, aandragen 2. nestelen 3. langzaam lopen, lopend gaan

togeri'je de; het *togen*, vooral in bet. 1

togerig bn., bw.; geneigd tot *togen*

tognaegel de; toognagel

togpenne de; metalen pen waarmee de gaten van de pen-en-gat-verbinding met name in een stijl en de daarop rustende hoofdbalk in elkaars verlengde werden geslagen, waarna de *tognaegel* werd ingebracht

toiletjuffer de; toiletjuffrouw

toiletpepier et; toiletpapier

toite zn.; bep. plant: kweek

tojje z. *toeje*

tok, tuk I de 1. in *op 'e tok hollen* aan het lijntje houden 2. in *tok hebben* beet hebben (bij het vissen)

tok II tw.; nabootsing van het bekende geluid van kippen

tokkelen, tokkeren, tokken ww. 1. klokken: door een hen 2. m.b.t. snaarinstrumenten:

tokkelen 3. z. *toekeren* I

tokkelzaegien et; fijn zaagje

tokken ww. 1. tokken: van een vis aan een dobber bij beet 2. het geluid 'tok' maken door kippen 3. z. *tokkelen, toekeren* I

tokse de 1. oud wijf, in *Wat een oolde tokse* 2. iemand die mank loopt

tol de 1. tolbetaling, tolgeld 2. tolkantoor

tolbrogge de; tolbrug

tolgeerder de; tolgaarder

tolhekke et; tolhek (in een veldnaam:) *De drie tolhekken*

tolhuus et; tolhuis, tolkantoor

tolle de; bekend speeltuig: tol

tollen ww.; rondtollen, ronddraaien als een tol

tollezetten ww.; tollen, met de tol spelen (en met een zweepje aandrijven)

tollezwiepe de; zweepje, stokje gebruikt om een tol mee aan te drijven

ton, tonne de 1. ton: bep. geldeenheid 2. ton: bep. scheepsmaat

tonen, teunen ww. 1. tonen: laten zien 2. een bep. indruk geven, eruitzien

tongblaore, tongblaor de; tongblaar: mond- en klauwzeer

tongblok et; bloktong

tonge de; tong

tongriem, tongrieme, tongerieme de; tongriem, in bijv. *Hi'j is goed van de tongriem sneden* hij kan vlot praten

tonne de 1. ton, houten vat 2. maateenheid: met de inhoud van een ton 3. karnton 4.

privaatton 5. dikke vrouw, dik meisje 6. naaf van een boerenwagen 7. z. *ton*

tonnegieswaegen de; wagen waarmee de privaatonnen opgehaald werden door de gemeentereiniging

tonnelit et; deksel van een ton

tonnerond bn.; tonrond

tonneschieter de; schimpende benaming voor iemand uit *Ni'jberkoop*

tonte de 1. tont: oude lap, vod, oud kledingstuk 2. vel in melk, op verf 3. smerige, slordige vrouw, ook wel dikke vrouw

tontebelle de; slordige, smerige vrouw

tontel de; tonter: voor een tondeldoos

tonteldeuze, tondeldeuze, tonneldeuze, tondel de; tondeldoos, tontelpot

tonten ww.; van meerdere oude kledingstukken nieuwe kleren maken

tonterig bn., bw.; slordig qua kleding die men draagt

tonterkont de; slordige vrouw

toog de; toga: van een priester

toogpenne de; toogpin: hetz. als *togpenne*

tooi de; sterke draad waarmee men iets groots, zwaars, hoogs vastzet

toolter de; schommel

toolteren ww. 1. schommelen: op een schommel 2. langzaam lopen

toom de 1. worp, broedsel (m.b.t. biggen, kippen, eenden) 2. schare kinderen (uit een gezin) 3. paardentoom; *in toom holen* letterlijk m.b.t. paarden, fig.: in bedwang houden

toomvaaste bn.; gezegd van een paard dat zich goed laat leiden

toon, tone de 1. toon 2. z. *ti'je*

toonbaank, toonbaanke, teunbaank de; toonbank

toontrapper de; zichzelf op de voeten trappend paard, ook *ti'jetrapper*

toontrederig bn.; (m.b.t. paarden) zichzelf op de tenen trappend

topaende et; bovenste eind

topangel de; hengel

topgevel de; puntgevel

topgrös et; eerste snee gras

topkonfereensie de; topconferentie

toppe de 1. top, hoogste punt 2. vingertop 3. pluk, bos(je), bundel: van gras, hooi, wol e.d. 4. flinke pluk, armvol hooi, gras, wol enz. 5. flinke hoeveelheid gras, hooi; ook wel van water 6. bekend speelgoed: tol; *Hi'j is zo gek as een toppe* heeft zijn verstand niet

toppen ww. 1. met een tol spelen, hetz. als *toppezetten* 2. ontoppen, de top wegnemen

topperig bn.; van gras: onregelmatig van hoogte, met naar boven uitstekende plukken, slecht gemaaid

toppespringer de; wegspringende tol

toppezetten ww.; tollen, met een tol spelen

toppezetter de; iemand die met een tol speelt *een wondere/nuvere toppezetter* een gekke vent

topprestaosie de; topprestatie

torenyaentien et; torenhaan

torenkao, torenkri'je en var. z. *ka I*

torenklokke de; klok van een kerktoren, ook: die men kan luiden

torre de 1. tor, kever 2. vrouw die altijd overal naar toe gaat, altijd naar anderen loopt 3. z. *todde*

tot I vz. 1. tot 2. ter aanduiding van een bepaalde maat, hoeveelheid 3. naar, gericht tot 4. uit, bijv. *Ik flutte gauw tot de jurk uut* 5. met als doel, bestemd als 6. aanleiding gevend, i.v.m., bijv. *tot mien verbaozing* 7. bij, onder, bijv. *Ze rekenen him tot de besten* 9. naar binnen, bijv. *tot de veurdeure in*

tot II ondersch. voegw.; totdat

tottel, totteldoeve de; tortelduif

touw, kalvertouwgies et 1. bep. stof van ineengedraaid hennepgaren, vlasgaren enz. 2. stuk, eind touw 3. (verkl. mv.) de touwtjes, het touwwerk met behulp waarvan men het kalf van een koe haalt 4. (mv.) net van een goal

touwbout de; pen om het *trekhooft* op de disselboom te bevestigen

touwbreien ww.; touw vlechten

touwdaansen ww.; touwtjespringen

touwen bn.; van touw

touwgienspringen ww.; touwtjespringen

touwledder de; touwladder

touwliende de; lijn van touw

touwlusse de; lus van, in touw

touwslaeger de; touwslager

touwtoppe de; tol die men in beweging brengt door een snelle ruk aan het touw dat er eerst omheen is gewonden

touwtrekkeri'je de; touwtrekkerij

touwvreter de; tol die veel touw doet verslijten
touwwark, touwwaark et; touwwerk
toverder de; tovenaar, iemand die kan toveren
toverformule de; toverformule
toveri'je, toverderi'je de; toverij, tovenarij
toverlanteern de 1. toverlantaarn, projectielantaarn 2. in *een oolde toverlanteern* een vinnige oude vrouw
toverlanteernplaetien et; toverlantaarnplaatje
traansfermaosie de; transformatie: omzetting, vooral in taalkundige zin
traansfermaoter de; transformator
traansfermaoterhusien et; transformatorhuisje
traansister de; transistor
traansporteur de; transporteur (electrisch): voor het bergen van hooi:
traansportonderneming de; transportonderneming
trachter de; var. van trechter
train zn.; bepaald smeersel
traktaosie, traktasie de; tractatie
traktement et; salaris, loon
traktementsverleging de; loonsverlaging
tralarie de; feestelijke versiering
tralie, traelie, trallie de; (bijna altijd in het mv.) tralie (ter afsluiting van een hok, een gevangenisraam)
tralieveenster et; tralievenster
trambaene de; trambaan
trammelant, trammelaant de; trammelant, narigheid door onenigheid, ruzie
trammelanten ww.; ruziën
trammeri'je de; activiteiten i.v.m. de tram
tramreel, tramrallie de; tramrail
tramverbiening de; tramverbinding
tramwegmaatschoppi'je de; tramwegmaatschappij
transplantaosie de; transplantatie
traoge bn. 1. traag: niet vlug zich bewegend, zich voortbewegend 2. niet snel vorderend met dingen
traoghied de; traagheid: het *traoge* zijn in de verschillende bet.
traogig bn., bw.; een beetje *traoge*, in de diverse bet.
traogighied de; hetz. als *traoghied*
traogisch bn.; tragisch: treurig, droevig
traonderig, traonerig bn. 1. tranig, traanachtig, ranzig, sterk smakend, voornamelijk van spek 2. (van de ogen) tranend
traone de; traan
traonen ww.; tranen: van de ogen
traonig bn.; rans, ranzig
traonoge et; traanoog, oog dat traant
traonogen ww.; tranende ogen krijgen
traonogig bn., bw.; met betraande ogen
trap de 1. het trappen op een fiets 2. schop, stap, trappende beweging
trap-gevolig bn.; gevoelig voor trappen, kwetsbaar (m.b.t. de grond)
trapbod et; treebord, plankje onder iemands voet bij turfwinning
trapmesiene de; trapmachine
traporgel et; windorgel, aangedreven door een orgeltrapper; harmonium

trappe de 1. trap (van verdieping naar verdieping, van een lager naar een hoger deel enz.) 2. terugwijkend stuk in het haar

trappedeure de; trapdeur

trappegat, trapsgat et; trapgat (in een zolder)

trappehekke et; traphek: hek langs een trap

trappehuus et; trappenhuis

trappekaaste de; trapkast

trappelaampe de; traplamp

trappelig bn.; met trappende bewegingen

trappeloek, traploek et; trapluik

trappelopen ww.; traplopen

trappeloper, traploper de; traploper, afhaalbare trapbekleding

trappen ww. 1. trappen: plaats van z'n voet; *iene op 'e ti'jen trappen* hem krenken, beledigen 2. lopen (op een bep. wijze) 3. schoppen, al dan niet per ongeluk 4. door te trappen, schoppen in een bep. toestand brengen 5. bewerkingen uitvoeren door te trappen 6. trappers van een rijwiel ronddraaien met z'n benen 7. orgeltreder zijn

trapper de 1. trapper: iemand die trapt, i.h.b. turftrapper 2. pedaal van een rijwiel

trapperen ww.; trapperen, betrappen

trappersbod et; treebord gebruikt bij turftrappen

trapveltien et; trapveldje

tras de; trasspecie

trasraem et; trasraam

trechterspinne de; trechterspin

tred de 1. tred: schrede, stap: van een mens of van een paard 2. hetz. als *haenetred*, bet. 2, z. ook *treedsel*

treden, trederen ww. 1. met flinke stappen lopen 2. (door mannelijke vogels) paren

tredig bn.; groot genoeg om bij het moederdier weg te kunnen

tredisie de; traditie: overlevering, traditioneel gebruik

tredmeule de; tredmolen, i.c. een karnmolen aangedreven door een hond

tree, trede de 1. sport van een ladder 2. traptrede 3. stap (die men neemt bij het lopen) stap die men neemt/kan nemen als eenheid van afstand, bijv. *Hoevule tree is die akker?* 4. hetz. als *opstap*, bet. 2 6. pedaal van een rijwiel

treedsel, tresel, haenetresel et; kiemblaasje, naar men zegt: zaad van de haan in het ei, hetz. als *haenetree*, bet. 2

treensien et; licht paardentuig

treeplaanke de; treeplank (vooral aan auto's)

treffen ww. 1. (m.b.t. personen) tegenkomen, ontmoeten, vinden 2. (m.b.t. personen) overeenkomen, elkaar vinden, het samen goed kunnen vinden 3. toevallig geluk hebben, goed uitkomen 4. raken, nadeel ondervinden

treffen, treef et; treft

trefkaans de; trefkans: kans om te treffen, raken

treilen z. *truilen*

treinkaortien et; treinkaartje

treinpasseniel et; treinpersoneel

treiteren ww. 1. treiteren, pesten 2. de grond bewerken met een eg

treiterig bn., bw.; treiterend, geneigd tot ruziën

trek I de 1. keer dat men trekt, bijv. *in iene trek* 2. in *(niet) an je trekken kommen* (niet) aan zijn trekken komen 3. in *in grote trekken, in roege rekken* in grote trekken 4. gelaatstrek 5. kenmerkende eigenschap (in psychologische zin), bijv. *Hi'j het dezelve trekkens as zien heit* 6. daad, vereiste manier van doen, bijv. *Hi'j docht dat hi'j een hiele trek daon had* 7.

zenuwtrekking, stuiptrekking 8. in *zien trekken thuuskriegen* z'n trekken thuiskrijgen 9. trek, de benodigde luchtstroom in een schoorsteen 10. neiging tot eten, eetlust 11. neiging tot krom trekken (van hout) 12. (bij roken) haal 13. migratie, verhuizing 14. vogeltrek 15. in *in trek wezen*

trek II et; stuk veen tussen twee evenwijdige greppels dat klaargemaakt is om tot het turfsteken over te kunnen gaan

trekbalke, trekplaete de; trekbalk (in een bouwwerk)

trekbek de; bevestigingspunt aan de dissel van een wagen, bestaande uit twee platen, met in elk een gat, die om een naar achteren stekend trekijzer (met een gat daarin) van de trekker sluiten; in de boven elkaar zittende gaten komt, ter bevestiging, een ijzeren pen

trekbeugel de; trekbeugel, baggerbeugel

trekbien et; trekbeen

trekblaore de; blaar die in de verf is getrokken

trekdeuze de; trekharmonica

trekdrup et, de; bep. soort drop

trekgat, treggat et; trekgat, nl. plas door uitbaggering ontstaan

trekhaoke de 1. trekhaak: om aan/mee te trekken, om te doen verplaatsen 2. bep. haak aan een ouderwetse ploeg waarmee men deze in een andere stand kon zetten 3. haak waarmee men plantenresten enz. uit een sloot e.d. kan trekken

trekharke de; hetz. als *sleeptharke*

trekhooft et; dwarshout dat aan de disselboom werd gehaakt en waar twee (soms drie) *spoorstokken* aan werden bevestigd, zodat er twee (soms drie) paarden konden trekken

trekkaaste de; trekharmonica

trekkaore z. *kaore*

trekkebekkeboom de; boom waaraan bep. zure peren groeiden, daarom *trekkebekken* geheten, hetz. als *haarmharkiespere*

trekkebekken, trekkebekker I mv. 1. bessen van de sleedoorn, zo geheten i.v.m. de wrange smaak 2. sleedoornstruik 3. vruchten van de haagdoorn 4. wilde kersen 5. hetz. als *haarmharkiesperen*

trekkebekken II ww.; een vies gezicht trekken wanneer men iets onsmakelijks eet

trekkebekker, trekkebek de 1. rode bosbes, vossenbes 2. bep. soort kers: morel 3. z. *trekkebekken* I

trekkebienen ww.; trekkebenen

trekkeblad, trekblad, trekkerblad, trekkersblad et; grote weegbree of blad daarvan

trekken I mv.; trekaten, nl. plassen door uitbaggering ontstaan

trekken II ww. 1. trekken: een trekkende beweging maken, een trekkende kracht uitoefenen 2. door te trekken verplaatsen of in een bep. toestand brengen, bijv. *wat strak trekken, trek-naor-je-toe* inhalige persoon 3. (van percelen) tot één maken, bij elkaar trekken 4. door te trekken doen voortgaan, voorttrekken 5. door kracht uitnemen, wegnemen, uittrekken 6. proberen voor een lagere prijs te verkrijgen 7. een lot e.d. nemen, kiezen en daardoor verkrijgen 8. (m.b.t. een loterij) de nummers, prijzen en nieten bekendmaken 9. een aftreksel maken 10. zuigen: bij het roken 11. (m.b.t. rookartikelen, pijpen:) zodanig zijn dat zuigen goed mogelijk is 12. opgezogen worden, bijv. *Et waeter trekt in de spoonze* 13. regelmatig aan geld ontvangen 14. aantrekkingskracht uitoefenen 15. aantrekken (zodat er mensen komen), bijv. *Dat trekt een protte volk* 16. met een potlood e.d. een lijn maken 17. door spierbewegingen in het gezicht een bep. gelaatstuitdrukking aannemen, bijv. *gekke bekken trekken* 18. zich vormen door trekkende bewegingen, bijv. *D'r trok een lachien om zien gezichte* 19. door sterke spierbewegingen trekkende bewegingen maken, bijv. *Die trekt mit et iene bien* 20. zich bewegen naar, gaan naar 21. een trektocht maken, dan weer naar de ene, dan weer naar de andere plaats gaan (bij het kamperen, fietsen) 22. (m.b.t. dieren) op de

trek gaan 23. tochten 24. (m.b.t. kachels) voldoende luchttoevoer krijgen 25. door te trekken vervormen 26. een schrijnend gevoel geven 27. aantrekken (m.b.t. kleding) 28. gelijkenis vertonen 30. turf graven

trekkepoot de; iemand die voortdurend met één van z'n benen trekt

trekker de 1. iemand die een zaak trekt, door te stimuleren verder brengt 2. tractor 3. trekker van een vuurwapen 4. iemand die voortdurend probeert een lagere prijs te bedingen, ook: iemand die nooit iets van de prijs af wil doen 5. bep. gereedschap bij het *stoelemaeken* 6. publiekstrekker 7. iemand die de veenspecie bewerkt in de *baggelbak* 8. iemand die trekt: met een kampeertent, een camper enz.

trekkeri'je de 1. het voortdurend trekken 2. het touwtrekken bij een koop of verkoop om minder te betalen/winst te maken

trekkerig bn. 1. (m.b.t. het weer) nogal koud 2. tochtig, winderig

trekkerploeg de; tractorploeg

trekkerrieden ww.; rijden op, met een tractor

trekkershut de; trekkershut

trekkerskeet de; schaftkeet voor *trekkers*, bet. 7

trekketten de, et; trekketting

trekkingsdaotum de; trekkingsdatum (van een loterij)

treklaampe de; treklamp

treklasse de; houtlas voor balken, m.n. voor *gebienten*, nl. met in elkaar grijpende uiteinden die haakvormig zijn gezaagd

trekledder, de; ladder die men langer kan maken door deze uiteen te trekken

trekliester de; lijster die trekt

trekmes, **trekkemes** et; boommes, haalmes, trekmes (gebruikt bij houtbewerking)

trekmonieke, **trekharmonieke** de; trekharmonica

treknaegel de; iemand die alles in wil pikken

trekpeerd et; trekpaard

trekplaanke de; bep. plank gebruikt bij het bewerken van de veenspecie

trekpoppe de; trekpop, marionet, harlekijn

trekschute de; trekschuit

treksel et; aftreksel

treksluting de; ritssluiting

trekstange de; stok, stang waarmee men een onderdeel van een wagen of van een machine op kan lichten

trekvaaste bn.; (m.b.t. paarden) met de wil, bereidheid tot trekken

trekvoegel de; trekvogel

trekzaege de; trekzaag

trekzalve de; trekzalf

trenen ww.; trainen

trener de; trainer

trening de; training

treningsjek et; jack als deel van een trainingspak

trens et; hetz. als *spinnegien*, bet. 2

tresbaand et; band waarvan men *tresbloemen* e.d. maakt

tresbloemen mv.; tressen, boordsels i.d. vorm van bloemen

tresel z. *treedsel*

tresien et; bep. soort paardenbit, trens

treure de; in *tot in de treure* uit den treuren, bijv. *tot in de treure uitleggen*

treurspul et; treurspel

treuzeler, **treuzelder** de; treuzelaar

treuzelkont, treuzelkonte, treutelkont, truttelkonte de; treuzelaar
trewinkel z. *terwinkel*
tri'je de; pols van kleine karn
triele de; langpootmug
trieme, triem de; treem, sport van een ladder
Trien, Triene de 1. vrouwennaam 2. eigenaardige vrouw, bijv. *een vremde trien*, *Wat een trien bekstok* mens dat altijd haar mond open heeft (fig.)
triep de; bep. stof: trijp
triepels, triepen bn.; trijpen: van trijp gemaakt, bijv. *triepelse pantoffels*
triesien et; fijngelbouwde vrouw
trilapperaot et; trilapparaat
trilbojem, trilbodem de; bodem, grond die trilt (door moerassig karakter)
trilken ww.; op de wal lopend voortduwen: van een schuit of praam, met een paal of boom
trilkpaol, trilkerspaol de; paal om een schuit of praam mee voort te duwen
trillebille, trillebil, dril, lil de 1. dril, gestold vleesnat, afgekoelde bovenlaag van bouillon
2. geleiachtige, lillende substantie, lillende hutspote.d. 3. drijvendzodenveld, verraderlijke plantenlaag zonder vaste ondergrond in moerassig gebied
trillerig, trilderig bn., bw.; trillerig
trilnat et; hetz. als *trillebille*, bet. 1
trip de 1. trip, reisje 2. trip bij druggebruikers 3. z. *trippe*
tripklompe, trippien de; trimpklomp, klomp die aan de voorzijde open is, d.w.z. met een korte kap en een leertje
trippe, trip de 1. plankje onder de voet van een turftrapper 2. id. onder de voet van een paard (tegen het wegzakken)
trippelen, trippen ww. 1. trippelend lopen 2. licht trappelen
tripplaankien et; hetz. als *trippe*
triptrappen ww.; (van koeien die bijna aan het kalven toe zijn) enigszins staan trappelen
tritse, trits de 1. flink aantal, menigte 2. één en al: van een bep. substantie, bijv. *een wieke trits* één en al modder
trobberen ww.; huppelend een sprong doen: met beide voeten aaneengesloten (kinderspel)
troebedoer de; troubadour
troebel bn. 1. (m.b.t. vloeistoffen) troebel, onzuiver, drabbig 2. mat, in *een troebel oge* maanblindheid (bij paarden) 3. (van het weer) regenachtig
troebelig bn.; regenachtig
troedel de; eigenaardige vrouw of meisje
troedelen ww.; troetelen, knuffelen
troederi'jgien et; versiersel op kledingstuk
troef zn. 1. troef: bij kaarten 2. verder in *D'r zal wel troef op kommen* hetz. als *dallie*
troefel, troffel de; troffel
troefkaorte de; troefkaart
troela de 1. vreemde, eigenaardige vrouwspersoon, vrouw die te gemakkelijk leeft, losbandige vrouw 2. geplooid, aan de kam van een haan doen denkend deel op een bep. vrouwenmuts
troeladeri'je, troeleladeri'je de; versiersel op kledingstuk
troep de 1. legermacht, legergroep 2. krijgsvolk, militairen 3. groep, aantal bij elkaar horende mensen, dieren, exemplaren 4. flinke hoeveelheid 5. rotzooi, rommel
troes en var. z. *tros*
troeseltien z. *roesien*
troesien et; soort zwart strikje aan de rand van een pet aangebracht ten teken van rouw, ook van een zodanig bedoelde band om de arm gezegd

troetelkiend et; troetelkind

trogge de; voedertrog; deegtrog

tromkachel de; bep. kookkachel waarvan de asla in een soort trommel steekt (waarop men z'n voeten warmde)

tromme, trom, trommel de 1. bep. muziekinstrument: trommel 2. blikken trommel: koektrommel e.d. 3. cilinder, onderste deel van een kolomkachel, waarin ook de asbak zat 4. tromvormig onderdeel van een dorsmachine of dorskast, waar de garven in komen

trommebusse de; koffiëbus

trommelbolle en var. z. *bussebolle*

trommelkoeke de; trommelkoek, ketelkoek

trommelslaon ww.; trommelslaan

Tronde et; naam van een buurtschap tussen *Makkinge* en *Else*

Trondiger bn.; van, m.b.t. de buurtschap *Tronde*; zelfst.: iemand uit *Tronde*

Trondigers et; het *Stellingwarfs* van *Tronde*

troostig, troostelik bn., bw.; in een troosteloze toestand, tamelijk bedroefd

tropenreuster et; tropenrooster

tros, trosse, troeste, troes, troste, trosse de 1. tros (bloemen, druiven, enz.) 2. trosvormige massa waarin bijen 's winters zitten

trossiesbeie, troesiesbeie, strengbeie, stroesiesbeie de; aalbes, bijv. *gele trossiesbeien* d.i. de variant met witachtige bessen

trossiespere, trossiespaere, trospere de 1. bep. oudere soort perenboom, met in trosjes groeiende kleine peren 2. peer van de boom bedoeld onder 1

trotsachtig bn., bw.; enigszins ijdel, trots

trotse, trots de; vieze, slonzige, soms ook dikke vrouw

trotwar et; trottoir

trotwarbaand de; trottoirband

trouwbiebel de; trouwbiebel

trouwboekien et; trouwboekje

trouwd, getrouwd bn.; gehuwd

trouwdaotum de; trouwdatum

trouwelooshied de; het niet trouw zijn, trouweloosheid

trouwens, trouwes bw.; trouwens

trouweri'je de; trouwerij

trouwkedo et; huwelijkscadeau

trouwperti'j de; trouwpartij, trouwplechtigheid

trouwzael de; trouwzaal

trud z. *kiepetrud*

trui, truie de 1. bekend kledingstuk: trui 2. onnozel meisje

truilen, treilen ww.; treilen (van een vaartuig)

truilpad et; treilpad, jaagpad

trutte, trut de 1. eigenwijs meisje, eigenwijze vrouw 2. zoetsappig of enigszins manziek meisje of vrouw 3. onnozel of onhandig meisje of vrouw

truttelkonte z. *treuzelkont*

truuk de; truc, foefje

truus tw.; lokroep voor konijnen

tsjaantelen z. *tjaantelen, sjaantelen*

tsjaantelpot de; iemand die voortdurend zeurt, kind dat voortdurend jengelt

tsjilper, tsjilperd de; vogel of dier dat *sjilpt*, z. *sjilpen*, z. ook *sjilperd*

tu, tuui, tuj, teu tw. 1. lokroep voor kalveren en koeien 2. id. voor varkens of biggen 3. id. voor lammeren 4. z. *tju*

tuberkuloze de; tuberculose

tublik z. *tuugblik*

tuchthuus et; tuchthuis

tudeloze z. *tietelroze*

tuffen ww.; tuffen: zich per auto of motor begeven (naar)

tufhokkien et; transformatorhuisje

tugen ww. 1. tijgen: trekken, gaan 2. snel lopen, fietsen 3. showen door fraai opgetuigde paarden (staand, dravend of voor een sjees e.d.), met name op een *tugeri'je* 4. trots, pronkend, showend lopen 5. (m.b.t. paarden) mooi lopen 6. (m.b.t. vrouwen) mooi zijn 7. in *d'r mit tugen* ermee pronken 8. op gunstige voorwaarden, tegen een gunstige prijs aanschaffen, op gunstige wijze verwerven door ruil; gezegd wanneer men geen geld terug hoeft: *Laot mar zitten, ik kan 't wel tugen* 9. verkopen 10. verdragen 11. knoeien met het eten, niet opschieten met het eten

tugeri'je de; speciale demonstratie en draverij van fraai opgetuigde paarden

tugeri'jekaaste z. *tuugkaaste*

tugerig z. *tieuwerig*

tugien et 1. kalfje 2. in *een tugien wiend* een zuchtje wind

tui de; bevestigingsdraad

tuike-tuike I tw.; geroepen om aan te geven dat men langzaam, rustig moet doen

tuike-tuike II bw.; langzaam aan, bijv. *'t Gaot tuike-tuike*

tuite, tuit, drinktuit, drinktute, drinkerstuit, tute de 1. (vaak verkl.) ouderwets soort veldfles (maar zonder dop om uit te drinken), blauw geëmailleerde pul waarin men koffie of evt. ander drinken meenam naar het land 2. korte, open tuit (om uit te schenken), i.t.t. *tute*: een tuit die vrij lang en nogal dicht is

tuitelen ww.; buiteland vallen

tuj tw. 1. lokroep voor varkens of biggen 2. z. *tu*

tuja, tuje tw.; geroepen om wild of koeien op te jagen

tuk I de 1. tuk, in *iene tuk nemen* 2. z. *tok* I

tuk II bn. 1. in *je tuk hollen* zich rustig houden 2. vlot, in *d'r tuk bi'j wezen*

tukken ww.; dutten, slapen

tukkien et 1. tukje, slaapje 2. poosje, in *een tukkien warken*

tulbaand de; tulband: bep. oosters hoofddeksel

tule de 1. melkstoeltje 2. tule, nl. bep. stof, weefsel

tulen, toelen bn.; van tule, bijv. *een zwatte, tulen stof*

tulle de; zuigspen

tulpe de; bep. plant: tulp

tulpebedde et; tulpenbed

tulpestaele de; tulpenstengel

tulpezaod et; tulpenzaad

tumelen, toemelen ww. 1. tuimelen, vallen 2. draaiende bewegingen maken om een as

tumellaampien et; lampje met onderin zand of lood (tegen het omvallen)

tumelraem et; kantelraam

tummeltien et; mannelijk lid dat klein is

tumpe z. *timpe*

tunen ww. 1. in *d'r in tunen* erin tuinen 2. tuinieren

tunier de 1. tuinier: iemand die tuiniert uit liefhebberij 2. tuinder

tunieren, tunierken ww.; tuinieren

tuniersbedrief et; tuiniersbedrijf

tunliken ww.; praten om iets los te krijgen

tuntelen ww.; losjesweg praten

ture, tuur de; paaltje of *stikke* met touw, draad of ketting waaraan men vee vastzet, tuier
tureluren, tierelieren ww.; tierelieren (door bep. vogels)
tureluurs, tureliers, toereloers bn.; tureluurs
turf de 1. turf 2. blok turf, bekende eenheid van turf 3. turfproductie, het winnen van turf, bijv. *in de turf/op 'e turf* bezig met het winnen van turf
turfanmaeken ww.; terrein gereedmaken voor turfwinning
turfbrette de; breedte van een turf
turfbulten ww.; turf in een hoop, berg plaatsen
turffebriek de; turffabriek
turflok et; turf van/met veen uit de loklaag, veen bestaande uit deels niet vergane plantenresten
turfgreven ww.; turfgraven
turfgreversark et; gereedschap voor het turfgraven
turfgrevershuus et; veenarbeidershuis
turfhaelen ww.; turf halen met paard en wagen (vooral: van de plaats waar de turf wordt gewonnen)
turfhekke et; hek(werk) als opzet stuk op een wagen voor vervoer van turf
turfkachel de; grote, ouderwetse kachel waarin men turf stookte, vaak in het midden van de te verwarmen ruimte opgesteld
turfkeet de; schaftkeet van turfmakers, ook om in te overnachten
turfklute de; kluit turf
turfkölf de; turfmand, mand om turf op de akkers op een hoop te gooien
turfkrabber, krabber de; bep. gereedschap om lijnen te trekken van waaruit de turf in de juiste vorm gestoken kan worden
turfkroje, turfkrode de; kruiwagen gebruikt voor het vervoer van turf
turfkrojer de; iemand die met een kruiwagen turf vervoert
turflland et; turfland, land, veld waar men turf wint
turfllaeden ww.; laden van turf
turfliende de; lijn die men spant om de turf recht te plaatsen (bij het stapelen)
turfloege de; elk van de in een vierkant en op een speciale manier om een hoop turf gestapelde rijen turf
turfloegen ww.; opstapelen van turf, ook: een 'muur' van in rijen gestapelde turf aanbrengen om een niet gestapelde hoop
turfmaande, turfmaand de; turfmand
turfmaeken ww.; turfmaken
turfmaeker de; turfmaker
turfmaekeri'je de; de productie van turf
turfmaekerskeet de; schaftkeet van turfmakers
turfmaekerstied de; tijd van de turfmakers, van de verveningen
turfmenen ww.; met paard en wagen turf halen van waar die wordt gewonnen
turfmes et; spade om turf mee te steken (voor *baggelturf*)
turfmesiene de; turfmachine
turfmot, turfmolm de; turfmolm
turfpakkien et; pakketje turf van 25 stuks, met dun ijzerdraad bijengepakt
turfpette, turfputte de; plek in het veen waar men turf graaft
turfrieden ww.; vervoeren van turf op een wagen
turftrille de; langwerpige hoop turf
turftrillen ww.; in langwerpige hopen plaatsen van turf
turftring de; op bep. wijze gestapelde turf: hetz. als *ring*, bet., 18
turftringen ww.; in één of meer *turftringen* plaatsen

turfroe de; turfroede, veenroede
turfschute de; turfschuit
turfstek et; opzetstuk op een wagen voor turfvervoer
turfstikken ww.; turfsteken
turfstikker de 1. turfsteker 2. bep. gereedschap van degene die de turf stak: langwerpige blad, in de breedte aan de stok zittend
turfstoeken ww.; turf hol opstapelen, nl. ter droging
turftrapper de 1. iemand die turf trapt 2. plankje dat de turfmaker onder z'n voet heeft wanneer hij het natte veen ineen gaat trappen
turftrekken ww.; trekken van strepen in de turf, om vanuit de strepen de turf te kunnen steken
turfvene et; turfveen
turfwal de; hetz. als *wal*, bet. 3
turkien et; bep. kleine steekmug
tussen I bw.; tussen iets in, bijv. *Dat komt d'r even bi'j tussen* er even tussendoor
tussen, tusken II vz. 1. tussen 2. niet het één en niet helemaal het ander
tussenbeiden, tussenbeide, tuskenbeide, tuskenbeiden bn., bw. 1. niet goed en niet slecht, niet helemaal het een en niet helemaal het andere, bijv. *Hi'j is tussenbeide* een half volgroeide man 2. in *tussenbeiden kommen*: optreden om een verschil van mening op te lossen of om partijen te scheiden, ook gezegd als er iets tussenkomt
tussenbeidenjonge de; jongen van twaalf, dertien jaar
tussenbeideweer et; niet erg helder weer, weer dat niet goed en niet slecht is
tussenbeidewientien et; niet zo harde wind
tussenbod et; tussenbod: bod tussen officiële verkopeningen door
tussenboom de 1. disselboom met aan weerszijden een paard 2. horizontaal hangende paal tussen twee paarden op een stal, hetz. als *lantierpaol*
tussendeur, tuskendeur bw. 1. tussendoor: tussen twee of meer voorwerpen door 2. tussen andere activiteiten
tussendeure de; tussendeur
tussendeurtien et 1. tussendoortje 2. verkl. van *tussendeure*
tussendruppel de; hetz. als *kalf*, bet. 6
tussengooier de; degene die de garven naar de stapelaar werpt
tussenhilde de; entresol
tussenhooft et; hetz. als *lantierpaol*, bet. 1
tussenhuus et; tussenwoning
tussenjasse de; jas geschikt om te dragen in de overgangsperiodes tussen zomer en winter
tussenknecht de; middelste knecht
tussenlaanding de; tussenlanding
tussenlaoge de; laag tussenin
tussenlied et; tussenpsalm
tussenliende, tussentouw de; touw om mee te manoeuvreren bij het *tiemen*, nl. zo dat de *tiempaol* niet onder het hooi schuift
tussenmaat de; tussenmaat
tussenmennemen ww.; heen en weer rijden met een wagen (als *tussenmenner*)
tussenmenner de; degene die wagens verrijdt van de plaats waar geladen wordt naar de plaats waar men lost
tussenmure de; tussenmuur
tussenpaol z. *lantierpaol*
tussenrepot, tussenrappot et; tussenrapport
tussenredsel et; lat in het raam op ongeveer tweederde van de hoogte

tussenrieden ww.; hetz. als *tussenmennen*
tussenrieder de; hetz. als *tussenmenner*
tussenruimte de; tussenruimte
tussenschut et; *schut* (bet. 1) tussen twee koeien op een stal
tussenslag de; tussensoort
tussenspiele de; spijl in een bijenkorf
tussentieds bw.; tussentijds, tussendoor
tussentouw et 1. touw dat de halsters van twee naast elkaar lopende paarden verbindt 2. z. *tussenliende*
tussenure et; tussenuur
tussenuut bw. 1. tussenuit, tussen twee dingen uitkomend 2. tussen iets vandaan 3. weg, ervandoor, in verb. als *d'r tussenuut kniepen* er stiekem vandoor gaan, z. ook onder *kniepen*, bet. 6, ook: doodgaan
tussenveurstel et; compromisvoorstel, ook: voorstel dat nog geen definitief voorstel hoeft te zijn
tussenwaand de; tussenwand
tussenweg I de; tussenweg: middenweg
tussenweg II bw.; tussen iets vandaan
tute, tuut de 1. tuit van een theepot, koffiepot e.d. 2. horizontale pijp van een pomp 3. z. *tuite*
tutebekkien et; mondje met een leuke vorm, tuitmondje
tutegat, tuutgat et; gat in de pomp waarin de *tute* steekt, z. *tute*, bet. 2
tutelen ww.; beuzelen, niet opschieten
tutemond de; eind van de *tute*, bet. 2
tuten ww. 1. kussen, zoenen 2. aansteken met een brandende sigaret 3. een bep. geluid produceren door bijenkoninginnen
tuter de; tuitlampje
tuteraeger de; tuitenrager, borsteltje om tuiten mee te ragen
tuteri'je de; het voortdurend (elkaar) kussen
tutering de; weidevogel: tureluur
tutien et 1. ventiel van een fietsband 2. z. onder *tuut*, *tute*
tutlutte de; niet bep. schrandere vrouw
tutte de; negatieve aanduiding voor een vrouw: omdat ze eigenwijs, flauw, kinderachtig, achterlijk, ouderwets en/of aanstellerig is
tuttebelle de; enigszins eigenwijze vrouw
tutteblei de; aanstellerig en/of eigenwijs meisje of vrouw
tutterig, tuttig, tuttelig bn., bw.; truttig
tuug et 1. paardentuig 2. stof e.d. op de grond 3. onkruid 4. gespuis, rapalje 5. ongedierte
tuugblik, tublik, motblik et; stofblik, bijv. *veger en tuugblik*
tuugkaaste, tugerij'jekaaste de; kast voor het paardentuig
tuugkiste de; kist voor paardentuig
tuugpeerd et; tuigpaard, ook: paard geschikt om mee te *tugen*, bet. 3
tuugrek et; rek om spullen in te bewaren
tuugsleutel de; elk der ogen (met een schroefdraad aan de onderkant) op het tuig van een paard (waar de leidsels doorheen lopen)
tuui z. *tu*
tuugveger de; hetz. als *motveger*
tuun de; tuin: met bloemen of groenten
tuunark et; tuingereedschap
tuunbedde et; tuinbed

tuunbi'jker de; iemand die op kleine schaal bijen houdt
tuunbone de; bep. soort boon: tuinboon
tuunbouwbedrief et; tuinbouwbedrijf
tuunbouwlerer de; tuinbouwleraar
tuunbouwschoele de; tuinbouwschool
tuunder de; tuinder: groente- of fruitweker
tuunderi'je de; activiteiten die voortvloeien uit het bezit/het gebruik van een tuin
tuundeure de; tuindeur, ook: deur in muur of schutting rond een tuin
tuuneerde de; tuinaarde
tuunfluter de; lijster
tuunhakkien z. *hakkien*
tuunharke, tuunhaarke de; tuinhark, hark voor werkzaamheden in de tuin
tuunhekke et; tuinhek
tuunhuus et; tuinhuis, met name als verkl.: prieel
tuunjonge de; tuinjongen
tuunkaontien, tuunkaone, tuunkaonen et; bekende tuinplant: afrikaantje
tuunkeboolter de; tuinkabouter
tuunker de; tuinier (uit liefhebberij)
tuunkeren ww.; tuinieren, in de tuin werken
tuunklauwe, tuunklauwer de; tuinhark, hark voor werkzaamheden in de tuin
tuunkrabber, tuunkrabbe de; bep. tuingereedschap: cultivator in de vorm van een harkje met drie of vijf tanden, ook wel bekend in de vorm van een teruggebogen schoffeltje
tuunkroepertien et; winterkoninkje
tuunmiere de; hetz. als *hoendermiere*
tuunmure de; tuinmuur
tuunnarve, tuunnarf de; vogelmuur en evt. daarop gelijkende muursoorten
tuunofval et; tuinafval
tuunommekeren ww.; spittend omwerken van de tuin
tuunommespitten ww.; ompspitten van de tuin
tuunonderhoold et; tuinonderhoud
tuunonkruid, tuunontuug et; onkruid in de tuin
tuunontwarp et; tuinontwerp
tuunplaante de; tuinplant
tuunpriemela de; primula: als tuinplant
tuunschoffel de 1. schoffel: gereedschap om mee te schoffelen 2. gierzwaluw
tuunschoppe, tuunscheppe de; tuinschop
tuunslange de; tuinslang
tuuntiesgrös et 1. straatgras 2. tandjesgras
tuunwark et; tuinwerk: tuinarbeid
tuunzaod et; tuinzaad, zaad voor tuingewassen
tuur z. *ture*
tuurlik bw.; tuurlijk
tuursleie de; lett. tuierhamer, in *een kop as een tuursleie* een erg dik hoofd
tuut I de 1. kus, zoen 2. z. *tute*
tuut II tw.; lokroep voor ganzen
tuutlaampe de; tuitlamp (voor verlichting in het woonhuis)
tuutplaetien et; plaatje tegen de pomp, rond het *tutegat*
tuwerder, tuwer de; iemand die eet en daarbij niet opschiet
tuwerig z. *tieuwerig*

twalf, twelf, twaelmen, twelmen telw.; twalf (zelfst.): *Ze bin mit zien twaelven* ze zijn met een groep van twalf
twalfde, twelfde, twellemde rangtelw.; twalfde
twaelven, twelven, twellem I de; cijferteken, cijfercombinatie twalf
twaelven, twelven, twellem II telw., zelfst.: twalf *Et is half twellem* 11.30 uur
twarre de; muggenzifter
twee, twee- z. *twie(-)*
tweerndeuze de; zeurkous
twearnen ww. 1. tweernen, twijnen 2. zeuren, zaniken
twearnmusse de; deel van het spinnenwiel waarop de klosjes staan
twegen; var. van *twienen-*, in *twienentwintig* enz.
twenter de; tweejarig paard of schaap
twie, twee, tweejen, twienen telw.; bijvoeglijk; twee; ook zelfst. gebruikt: in *twienen/twiejen/twienen* in tweeën
twie-utter, twee-utter, twee-uder de; koe met slechts twee goeie spenen
twiebak, twiebakken de; dubbele beschuit: tegen elkaar gebakken
twiebeidend, twiebeiden hoofdtelw.; de één en de ander, in *mit zien/'n twiebeiden* met z'n tweeën
twiede, tweede rangtelw.; tweede
twiedegraods-; tweedegraads-
twiedehaans, tweedehaans bn. 1. tweedehands 2. zo dun dat men het met beide handen zou moeten vasthouden, bijv. *een twiedehaans plakken koeke* d.i. erg dun
twiedejaors de; tweedejaars
twiedekalfs bn.; voor de tweede keer drachtig (van een koe)
twiedens bw.; tweedens, ten tweede
twiederangs bn.; tweederangs
twiederhaand, twiederaand bn.; tweeërlei, bijv. *twiederhaande betekenis*
twiederlei, tweejerlei vn.; tweeërlei
twiedesoortspoot et; minderwaardige, schunnige praatjes
twiedielig en var. bn.; tweedelig
twiedoems bn.; tweeduims
twiedonker et; tweedonker, schemering, hetz. als *twielochten*
twiedraank de; tweedrank
twiedraods, tweedraods bn.; tweedraads
twieduzend en var. telw.; tweeduizend
twiefel de; twijfel
twiefelder, twiefeler de; twijfelaar
twiefelen ww.; twijfelen: onzeker zijn wat te doen, besluiteloos zijn
twiefelig bn., bw.; twijfelend
twiefelkont de; twijfelaar
twieg et 1. (verz.) twijghout 2. z. *twiege*
twiege, twieg de; twijg
twiegehooft, twiegehooft et; loofhout
twiegmaande de; mand van twijgen
twiegschelder de; handwerksman die gesneden twijgen van de wilg ontdoet
twiegsnieden ww.; jonge twijgen van de wilg snijden
twiegsnieder, twiegsnieder de; iemand die jonge wilgentwijgen sneed om er korfjes van te maken; vaak uit *Noordwoolde*
twiehaander de; tenger vrouwtje, zo dun dat men haar met beide handen zou moeten vasthouden

twiehaans, tweehaans I de; zeer dun stuk koek, zeer dunne boterham, nl. die men met twee handen moet vasthouden
twiehaans II bn.; (van een boterham, een stuk koek) zeer dun
twieheufdig bn.; uit twee personen bestaand, in *een twieheufdige leiding* e.d.
twiejaorig, tweejaorig bn.; tweejarig
twieje, twie, tweje, twee I de 1. cijferteken twee 2. dobbelsteen, kaart e.d. met twee ogen
twie, twieje, twee, tweje II hoofdtelw. 1. van het aantal twee 2. tweede, bijv. *nommer twieje*
twiejen- z. *twienen-*
twiekleppe, twiekleps-de; pet met twee kleppen
twiekleurendrok de; twee kleurendruk
twieledig bn.; tweeledig; dubbelzinnig
twieling, tweeling de; tweeling
twielingbreur, twielingbruur de; tweelingbroer
twielochten, twielocht, tweelochten zn.; schemering (meestal: avondschemering), bijv. *tussen twielochten* in de schemering
twieloper, twieloops de; tweeloop, dubbelloops geweer
twiemaansschoele de; tweemansschool
twiemeter de; soort meetlat van twee meter om het land of veen mee op te meten
twienen I ww.; twijnen, tweenen: twee gesponnen draden ineendraaien
twienen II z. *twie*
twienen, twienend telw.; tweeën, beiden, in *mit 'n twieden*
twienentwintig, twejentwintig voor var. z. ook *twie* telw.; tweeëntwintig
twiepappe de; koe met maar twee goeie spenen
twiepeerdsboer de; boer die over twee paarden beschikt
twiepeerdsdissel de; dissel voor twee paarden
twiepeerdsleide et, de; leidsel voor twee paarden voor een wagen of machine, kruisleidsel
twiepeerdsmesiene, twiepeerdsmi'jmesiene de maaaimachine voor twee paarden
twiepeerdsploeg de; ploeg voor twee paarden
twiepeerdsstal de; stal voor twee paarden
twiepeerdswark et; werk van of voor twee paarden, bijv. *ien- en twiepeerdswark*
twiepersoonshusien et; huisje voor twee personen, m.n. in een bungalowpark e.d.
twiepersoonstente de; kampeertent voor twee personen
twiepitsstel et; tweepitter: kooktoestel met twee pitten
twiepondskladde, twiepondsklarre de; papieren zak met/voor de inhoud van twee pond
twiescheer de; ploeg met twee scharen
twiescherig bn.; (van een ploeg) met twee scharen
twiescheuren bn.; twee keer geschoren
twiespandissel de; dissel bij een tweespan
twiespanpeerd et; paard in, bestemd voor een tweespan
twiespeune, twiespeun, twiespene, tweespeunder en var. de; koe met maar twee spenen
twiestried de; tweestrijd
twietaans, tweetaans bn.; (met name van vorken gezegd) tweetandig
twietaansvörke de; tweetandige vork
twietane bn.; tweetandig: van vorken
twietanig bn.; tweetandig: van een vork
Twietel et; buurtschap onder *Makkinge*, bij *Ni'jberkoop*
twietette de; hetz. als *twiespeune*
twieveldseide de; eg bestaande uit een samenstel van twee eggen naast elkaar
twievielig, twiewielig, tweewield bn.; tweewielig
twievoold et; tweevoud, bijv. *in twievoold*

twievoren ww.; tweevoren
twiezitsbaanke de; tweezitsbank
twinkel de; twinkeling in een oog
twinkeloge et; twinkelend oog
twintiglinies bn.; van een ouderwets soort petroleumlamp: van een bep. sterkte
twirre de 1. wervelwind 2. drijftol, zweeptol
twirrellochien et; dwarrelend, spookachtig licht, zoiets als een dwaallicht
twirren ww.; waaien met wervelwinden
twisten ww.; twisten: de twist dansen
tyfuskoorse, tyfuskoorts, tyfuskoorst de; (vaak mv.) koorts die bij de ziekte tyfus hoort
type et 1. grondvorm 2. soort persoon, figuur, persoon, bijv. *een vreemd type*

U

uder z. *utter*
uderen ww.; uieren, een gezwollen uier krijgen
uh, uuh tw.; om uit te drukken dat men iets erg vies of vervelend vindt
ui de 1. de tweeklank of lettercombinatie ui 2. z. *ujje*
ui- z. *uj-*
uigies, uize z. *euze*
uis, huis de; eerste laag van een rieten dak
uislatte de; lat op de muurplaat gespijkerd onder tegen het riet, tegen de tocht
ujachtig bn., bw.; schaapachtig (kijkend, reagerend)
ujgien et 1. onnozel meisje 2. allemansvriendin
ujje, uie, ui de 1. vrouwelijk konijn of vrouwelijke haas 2. vrouwelijk schaap 3. onnozele vrouw, meisje
ujje-achtig bn.; tochtig
ujjesikke de; onnozel meisje
ujlaom, ujlam, uilam et; ooilam
uk de; kleine persoon, klein iemand, vaak gezegd van een klein kind
ukelille de; ukelele
ukkepuk, hukkepuk de, et 1. (vaak verkl.) klein, jong kind of dier 2. kleine persoon, klein dier
ukkien, hukkien, ukkie et; erg klein iemand (kind of volwassene)
ule de; hetz. als *hoele*
ulespiegel, ulenspiegel de; uilenspiegel
ulferd de; niet al te snuggere persoon, vaak: iemand die enigszins lomp is
ulster de; ulster
urdoe, urdow z. *oerdoe*
ure et, ook de: in bep. verb. 1. uur, periode van zestig minuten 2. korte tijdruimte: ogenblik, tijdstip 3. lesuur 4. lange periode 5. afstand in één uur te gaan
urig z. *oerig*
utenneer, utennaander, utenkaander bw.; uit elkaar
utens bw.; buiten de eigen regio
utentreuren, utertreuren bw.; heel lang
uter z. *utter*
uteraende et; uiteinde
uterdiek z. *utterdiek*
uteren, uten ww. 1. uiten 2. neuriën
utering de; uiting

uterlik I et 1. iemands uiterlijk, voorkomen 2. wijze waarop iets zichtbaar is

uterlik II bw. 1. voor het oog 2. op z'n laatst

uterst bn. 1. het verst weg 2. het verst in tijd 3. het verst gaand (in een bep. ontwikkeling)

uterste et; verste punt, hoogste graad, uiterste mogelijkheid e.d.

utien et; uitje, uitstapje

utter, uter, uder de; speen: van een koe, geit, schaap, paard

utterdiek, uterdiek de 1. uiterdijk, buitenste dijk; vooral: dijk langs de *Lende* als waterkering 2. land op, bij de *utterdiek* in bet. 1

utterdieks bn.; van, m.b.t. de *utterdiek*

uurwark, uurwaark et; uurwerk

uut I vz., bw. 1. uit 2. met het doel, de opzet, bijv. *We gaon uut koffiedrinken* 3. in *uut de kiek* heel goed 4. in *uut en gedurig* steeds weer, nogal vaak

uut II bn.; uit, niet meer brandend, bijv. *De laampe is uut*

uut III bw. 1. uit 2. weg, buitenshuis, ook: voor z'n genoeg 3. op enige afstand zijnd 4. ter aanduiding van een richting, bijv. *die kaante uut* 5. niet aan, uitgetrokken 6.

afgelopen, beëindigd 7. in: *uut kunnen* voldoende opleveren 8. uitgeschakeld 9. tot het eind van een bep. periode, bijv. *et jaor uut argens dienen*

10. tot een definitief plan, een besluit gekomen

uut-; uit-

uutaende, uuteinde, uutende et 1. uiteinde, verste stuk of elk der verste stukken, punten, delen 2. laatste dagen van het jaar, in wens van het type *Een gezegend uutaende van 't jaor!* 3. laatste levensdagen

uutaendelik, uuteindelik bw.; uiteindelijk, ten slotte, op de keper beschouwd

uutaozemen, uutaodemen ww.; uitademen

uutbaenselen, uutbaanselen ww.; weggagen, verdrijven

uutbaggeren ww.; uitbaggeren: door bagger weg te halen schoonmaken, uitdiepen

uutbakken ww.; door te bakken vet afzonderen; als bn. gebruikt voltooid deelwoord:

uut(ge)bakken spul

uutbanen ww.; weggagen, verdrijven

uutbaakenen, uutbaokeren, uutbaoken ww.; uitbakenen, uitzetten d.m.v. gootjes, paaltjes e.d.

uutbasten ww.; uitbarsten, bijv. *in lachen uutbasten*

uutbasting de 1. uitbarsting: eruptie 2. plotseling, hevig begin 3. uitbarsting van het gemoed, het lucht geven aan sterke emoties

uutbedingen ww.; bedingen dat iets buiten een koop/verkoop blijft

uuthelen ww. 1. uitbeelden: in beeld voorstellen 2. symboliseren

uutbeling, uutbelinge de; uitbeelding

uutbesteden ww. 1. werk of een deel van het werk in opdracht doen uitvoeren door anderen 2. bij een ander onderbrengen ter verzorging, om onder goed toezicht te zijn, omdat men zelf iets anders moet 3. als knecht of meid aan het werk doen zijn, met name bij een boer

uutbetaelen ww.; uitbetalen

uutbeugelen ww.; schoonmaken door modder, plantenresten enz. weg te halen met behulp van een baggerbeugel

uutbeulen ww. 1. schreeuwend ten einde zingen 2. hard schreeuwend of loeiend uiten

uutbiender de; iemand die vlees van slachtvee uitbeent

uutbienen ww. 1. uitbenen 2. in *een touwliende uutbienen* spannen

uutbienenmes et; uitbeenmes

uutbieten ww.; uitbijten: aantasten van stof

uutbikken ww.; uitbikken

uutbillen ww.; uitbillen

uutblaozen ww. 1. naar buiten blazen 2. schoonblazen, i.h.b. van een ei 3. door blazen doven 4. op adem komen

uutblieken ww.; volledig, goed bleken

uutblieven ww.; uitblijven: niet komen, zich niet voordoen van reacties

uutbluuid, uutgebluuid, uutblujd, uutbluid bn.; uitgebloeid

uutbluuien, uutblujjen, uutbluien ww.; uitbloeien, ten einde bloeien

uutboeken ww.; uitpuilen, nl. doordat een deel als een dikke buik naar buiten steekt

uutbollen ww.; zich uitleven door te dartelen

uutbonken ww.; uitbenen

uutboren ww. 1. door boren uithollen 2. door boren wijder maken

uutbosselen ww.; uitborstelen: door borstelen reinigen of fatsoeneren

uutbotten ww. 1. uitbotten: van planten 2. hetz. als *uutbienen*

uutbouw de; uitgebouwd deel van een huis, in het bijzonder: erker

uutbouwen ww. 1. uitbouwen: van gebouwen, dorpen en steden 2. van twee voren één maken 3. uitputten van de grond door te veel te verbouwen of te vaak met hetzelfde gewas

uutbouwsel et; uitbouwsel

uutbraander, uutbrander, uutbraner de; uitbrander, stevig standje

uutbranen ww. 1. opbranden, leegbranden 2. door vuur reinigen, bijv. van een sloot 3. door brand verwoest raken

uutbraoden ww. 1. uitbraden 2. door uit te braden doen ontstaan: *kaonties uutbraoden*

uutbraoksel et; uitbraaksel

uutbreken ww. 1. door te breken wegnemen 2. losbreken, door/over een omheining, afrastering gaan en aldus ontsnappen 3. zich plotseling in hoge mate vertonen, in verb. als *Et schaemrood brekt je uut* 4. zich plotseling hevig voordoen en verbreiden

uutbreker de; dier (vooral paard of koe) dat vaak uit het afgerasterde land ontsnapt

uutbrenge ww.; uitbrengen: kenbaar maken, openbaar maken, bijv. *Ik wil dat ni'js niet uutbrenge*

uutbrengeklaant de; uitbrengeklaant

uutbroezen ww.; zeer snel een eind weggaan: over een pad, weg, terrein; ook van opschietend gewas, bijv. *Et grös broest (tot) de grond uut*

uutbruden, uutbrujjen, uutbruuien ww. 1. uitbroeden: van eieren, in *eier uutbruden* 2. beramen

uutbulderen ww. 1. uitbulderen, uitrazen 2. iemand bulderend de les lezen

uutbullen ww. 1. uitpuilen, uitsteken 2. uitbuilen van meel

uutbulsteren z. *bulsteren*

uutbundig bn. 1. uitbundig: buitengewoon, bovenmatig 2. druk en uitgelaten, ongeremd vrolijk

uutbunen, uutbuuinen ww.; uitboenen, schoonmaken door te boenen

uutdaansen ww. 1. door te dansen en springen uiting geven van z'n vreugde 2. ten einde dansen

uutdaegen ww.; uitdagen

uutdaenken ww. 1. uitdenken: teneindedenken, bijv. *Bi'j' now nooit es een keer uutdocht over dat perbleem?* 2. bedenken

uutdaenker de; uitdenker

uutdattelen ww.; zich uitleven door te spelen, huppelen, springen

uutdeuken, uutduken ww. 1. uitdeuken: deuken wegnemen, wegmaken 2. uitgedeukt worden, in bijv. *De auto moet henne te uutdeuken*

uutdi'jen ww; uitdijen: uitzetten, zwellen, groeien

uutdielen, uutdelen ww.; uitdelen

uutdienen ww. 1. uitdienen 2. uitzetten, dikker worden

uutdiepen ww. 1. uitdiepen 2. dieper doordringen in bep. stof

uutdoen ww. 1. uitdoen: uittrekken 2. uitdraaien, doven enz. 3. buiten plaatsnemen, naar buitenlaten komen zodat het opvalt 4. schrappen, doorstrepen 5. begrijpen, serieus nemen

uutdokteren ww. 1. uitdokteren, op vernuftige wijze bedenken 2. in (*hielemale*) *uutdokterd wezen* zo vaak bij artsen geweest zijn dat alle mogelijkheden inmiddels uitgeput lijken te zijn, ook: zoveel geld uitgegeven dat men inmiddels niets meer heeft

uutdompen ww.; leegpeuteren

uutdoppen ww.; uitdoppen

uutdösken ww.; uitdorsen

uutdossen ww.; uitdossen

uutdover de 1. kaarssnuit 2. doofpot

uutdregen ww.; uitdragen

uutdreugen, uutdrugen ww. 1. geheel droog worden, verdrogen 2. droog maken aan de binnenkant

uutdri'jen ww. 1. ten einde draaien 2. in *uutdri'jen op* uitlopen op 3. door draaiende bewegingen halen, trekken uit, ontdoen van 4. uitschakelen, uitdoen

uutdrieven ww. 1. drijven uit, met name uit de stal 2. aftrommelen van bijen

uutdrinken ww.; uitdrinken, leegdrinken

uutdrokken ww. 1. uitknijpen, uitpersen 2. doven door drukken 3. uiten, tot uiting brengen

uutdrokking de 1. uitdrukking: bep. vaste verbinding van woorden 2. het uitdrukken, vooral: de bijzondere wijze waarop iemand zich in woorden uitdrukt 3. in *tot uutdrokking kommen* 4. gelaatsuitdrukking

uutdruppelen, uutdruppen ww. 1. uitdruppelen: ten einde druppelen 2. uitdruipen

uutduden ww.; uitduiden, aanwijzen, uitleggen

uutduken z. *uutdeuken*

uutduvelen ww.; luidkeels uitfoeteren

uuteind- z. *uutaend-*

uutelkeer bw.; uit elkaar

uutende z. *uutaende*

uuteten ww. 1. in *uuteten wezen* ten einde gegeten, de maaltijd kunnende beëindigen 2. fig.: tot een bevredigend eind gebracht, definitief opgelost/beslist, ook van een gesprek, overleg

uutfiegeleren ww.; uitzoeken, uitdokteren

uutflodderen ww. 1. snel, licht wassen, vaak omdat het kledingstuk e.d. niet erg vuil is 2. reinigen, schoonmaken 3. even ertussenuit gaan, op visite gaan etc., waarbij de indruk wordt gewekt dat dat niet lang zal duren

uutfloepen ww.; uitfloepen

uutfluiten ww.; uitfluiten: ter afkeuring fluiten

uutflutteren ww.; snel melken, de laatste, nog in de uier achtergebleven melk eruit melken, ook speels gezegd van melken

uutgalmen ww. 1. sterk galmend zingen 2. galmend uitzingen

uutgalpen ww.; gillen van pijn, schrik

uutgang, uutgaank de 1. uitgang 2. langgerekt perceel tot de grens van een gebied

uutgangspesisie de; uitgangspositie

uutgangspunt et; uitgangspunt, gedachte, opvatting die men als basis neemt

uutgaon ww. 1. uitgaan: van vlam, licht e.d. 2. van de wind: gaan liggen, ook: naar een andere windrichting gaan, vooral: van het westen naar het noorden 3. overlijden 4. uit iets gaan 5. zich verwijderen over een pad, weg, stuk land 6. op pad gaan om te verwerven of voor ontspanning, om te ondernemen 7. uitgaan van een kerk, school 8. het initiatief nemen tot iets, ook negatief: aanstichten 9. van land, percelen: in een langgerekt verband achter elkaar liggen, tot de grens van het gebied als geheel

uitgaand bn.; uitgaand
uitgaonderig bn.; graag uitgaand, geneigd tot uitgaan
uitgaons- de; uitgaans-
uitgaove de 1. uitgave: bedrag dat men uitgeeft voor bep. zaken 2. hetz. als *uitgifte*: een boek, een tijdschrift enz. dat men uitgeeft
uitgebaggerd bn.; uitgebaggerd
uitgebreid bn.; uitgebreid: veelomvattend; uitvoerig
uitgekookt, uutkookt bn.; uitgekookt
uitgelaoten bn., bw.; uitgelaten
uitgeleide, uutleide in *uitgeleide doen* uitgeleide doen
uitgelezen bn.; uitgelezen: prachtig, vooral in *een uitgelezen dag*
uitgeloogd bn.; ontdaan van mineralen en andere stoffen die de grond vruchtbaar maken
uitgeraffeld bn.; uitgeraffeld
uitgerekend bw., bn. 1. uitgerekend, juist, precies 2. uitgekookt, handig berekenend 3. goed uitgekiend
uitgescheten bn.; uitgepoept, bijv. in *toekieken as een uitgescheten ate*
uitsloekt bn.; var. van het volt. deelw. van *uitsloeken*, bijv. *uitsloekt roggenstro*
uitgesmulen, uutsmoolten bn.; uitgesmolten
uitgespreuken bn.; uitgesproken, in *een uitgespreuken miening*
uitgestald z. *uutstald*
uitgestreken bn.; uitgestreken
uitgestrekt bn.; uitgestrekt, van een zeer groot oppervlak
uitgestrekthied de; uitgestrektheid
uitgeveend z. *uutveend*
uitgeven ww. 1. uitgeven: van geld 2. publiceren van boeken, tijdschriften etc. door een uitgever, ook: bezorgen van teksten door een auteur 3. uitdelen 4. toewijzen 5. in *je uutgeven veur* zich manifesteren als
uitgever de 1. uitgever: van boeken, tijdschriften e.d. 2. tekstediteur 3. uitgeverij 4. iemand die gemakkelijk, veel geld uitgeeft
uitgeverij de 1. uitgeverij: het uitgeven van boeken, tijdschriften enz. 2. uitgeversbedrijf
uitgeversfoons et; uitgeversfonds
uitgezi'jd bn.; door zaaien verspreid
uitgezocht bn.; uitgezocht, uitgelezen
uitgieselen ww.; goed doen uitbraden
uitgifte de; uitgave: van een boek, een tijdschrift e.d.
uitglibberen ww.; uitglibberen
uitglieden ww. 1. glijdend vallen 2. miskleunen
uitglieren ww.; uitglijden
uitglissen ww.; uitglijden, uitglibberen
uitgloeien, uutgluuien en var. ww.; in zeer sterke mate gloeien
uitgniezen, uutkniezen ww.; grijnzend uitlachen
uitgoelen ww. 1. uithuilen: ten einde huilen 2. door huilen z'n emoties luchten
uitgommen ww.; uitgommen
uitgooien ww. 1. uitgooien: naar buiten gooien 2. zich snel en slordig uitkleden, in verb. als *de kleren uutgooien*
uitgreven, uutgraeven ww. 1. gravend doen ontstaan, dieper maken 2. gravend uit de grond halen 3. graafwerk verrichten dat nodig is voordat het eigenlijke bouwen van een huis begint

uutgruuien, uutgrujjen, uutgruien ww. 1. groeiend zich ontwikkelen, door te groeien groter, vooral: langer worden 2. zodanig groter worden, groeien dat men snel nieuwe kledingstukken moet hebben 3. ten einde groeien

uuthaarken z. *uutharken*

uuthadden ww.; verdragen: met name van hitte

uuthaegelen ww.; van een bui: alle hagel doen vallen

uuthael, uuthaol de 1. uithaal: galm, lange toon die men aanhoudt 2. uithalende beweging die men maakt 3. ongepaste opmerking, misser: door te veel te zeggen, door z'n mond voorbij te praten

uuthaelen, uuthaolen ww. 1. wegnemen uit iets 2. uit elkaar halen, uiteen halen van breiwerk e.d. 3. tot resultaat hebben, voor elkaar krijgen 4. doen, uitvoeren, uitvreten 5. in kracht toenemen van de wind 6. uithalende beweging maken 7. galmend zingen, spreken 8. foeteren, tekeergaan 9. moeizaam ademhalen, hoesten

uuthakken ww. 1. uithakken: door te hakken wegnemen 2. door te hakken vormen, aanbrengen

uuthangbod et 1. uithangbord 2. iemands voorkomen, wijze van presenteren

uuthangen ww. 1. uithangen: naar buiten hangen, buiten hangen, bijv. *de kleren uuthangen* bijv. om de rooklucht weg te krijgen 2. naar buiten steken 3. zich voordoen als, bijv. *de grote man uuthangen* de grote heer uithangen 4. rondhangen

uuthaol z. *uuthael*

uuthaoren ww. 1. z'n haar verliezen, ook: van verfkwasten e.d. 2. haar uit de manen van een paard trekken, met name voordat men gaat *opvlechten*

uutharken, uuthaarken ww.; harkend halen uit, door te harken ontdoen van blad enz.

uuthebben ww.; naar buiten hebben hangen

uutheinig bn., bw.; hetz. als *maltaepelig*

uuthekkelen ww.; door te *hekkelen* reinigen

uuthemmelen ww. 1. door uit te dweilen, af te nemen e.d. schoonmaken 2. m.b.v. de vingers uitlikken van de pan

uutheren, uuthaeren ww.; de rand van het zeisblad waarmee men snijdt opnieuw gereedmaken door te haren

uutheuren ww. 1. door iemand lang en nadrukkelijk te vragen proberen alles te weten te komen 2. tot het einde van een liedje, muziek, een programma enz. blijven luisteren

uutheuzen z. *uuthozen*

uutheven, uuthevelen ww.; min of meer stiekem uitvoeren, uithalen

uuthiemen ww.; uithijgen, weer op adem komen

uuthoedelen z. *uuthoetelen*

uuthoeke, uuthoek de; uithoek: afgelegen plaats, gebied, plek die nogal ver van de bewoonde wereld is, die uit de route ligt

uuthoetelen, uuthottelen, uuthoedelen ww.; flink de waarheid zeggen, de mantel uitvegen

uutholen I et; uithoudingsvermogen

uutholen II ww.; volhouden ondanks de pijn, moeite, ontberingen

uutholingsvermogen, uuthooldingsvermogen, uutholensvermogen et; uithoudingsvermogen

uuthollen ww. 1. uithollen: hol maken, een uitholling maken 2. holler maken, uitdunnen, uitkappen: bijv. van een houtwal

uutholling de; uitholling: het uithollen, het uitgehold worden

uuthonger bn.; uitgehongerd

uuthottelen z. *uuthoetelen*

uuthotten ww.; krachtig uit iets trekken, krachtig uitrukken

uuthouwen ww. 1. kappend of beitelend hol maken 2. door te kappen wegnemen 3. uitdunnen 4. vlak maken door te slaan 5. wijder maken door te slaan of te hakken

uuthozen, uutheuzen ww.; uithozen

uuthuzig bn.; uithuizig: veelal buitenshuis zijnd

uutienzetten ww.; uiteenzetten, ontvouwen

uutienzetting de; uiteenzetting, dat wat men uiteenzet, ontvouwt

uutjoelen ww.; uitjoelen

uutjubelen ww.; uitjubelen: jubelend uiting geven aan z'n genoegen, plezier

uutjuttten ww.; leegscheppen

uutkaekeld bn.; ten einde gekletst

uutkafferen ww.; uitkafferen

uutkakken ww.; uitkakken, uitpoepen, verder in *uutkakt wezen*: niks meer zeggen, geen praatjes meer hebben, aan het einde van z'n latijn zijn, geen geld meer hebben

uutkammen, uutkemmen ww. 1. het haar kammen 2. met een *rietkamme* door het riet kammen 3. met een wolkam bewerken 4. grondig doorzoeken van een gebied, streek 5. grondig onderzoeken om het fijne te weten te komen 6. in *iene uutkammen* op alle mogelijke manieren uithoren, om zoveel mogelijk te weten te komen

uutkappen ww. 1. kappend wegnemen, kappend uitdunnen van bos, tuinen, hout wallen etc. 2. door te kappen wegnemen 3. kappend bewerken van hout, steen of ander materiaal zodat er uitsparingen, gleuven, gaten enz. ontstaan

uutkarmen, uutkaarmen ww.; uitkarmen: kermen van pijn

uutkarven ww.; uitkerven: kervend verwijderen, kervend aanbrengen, kervend bewerken

uutkauwd bn., in *uutkauwd wezen* uitgepraat zijn, het er genoeg over gehad hebben

uutkemmen z. *uutkammen*

uutkepen ww.; uitkepen

uutkeren ww.; uitkeren

uutkering, uutkerige de 1. het uitkeren 2. som geld die wordt uitgekeerd

uutketteren ww.; uitketteren

uutkeuteld bn.; uitgepraat, niks meer te vertellen hebbend, zonder verdere mogelijkheden

uutkiek de 1. uitzicht 2. in *op 'e uutkiek* op de uitkijk 3. gelaatsuitdrukking, blik 4. uiterlijk

uutkieken ww. 1. uitzien, naar buiten kijken 2. spieden vanuit een uitkijk of een andere goeie positie 3. kijken of iemand al komt, of iets al te vinden is 4. oppassen, zich hoeden 5. ten einde kijken 6. een gelaatsuitdrukking, blik hebben zoals wordt uitgedrukt 7. kijken tot iets afgelopen is 8. in *je de ogen uutkieken* z'n ogen uitkijken, gefascineerd rondkijken

uutkiekpost de; uitkijkpost

uutkienen ww.; uitkienen

uutkieperen ww.; sterk tintelen van de kou

uutkieven ww.; uitketteren, de mantel uitvegen

uutklapfiets de; vouwfiets

uutklappen ww. 1. uitklappen, uitvouwen 2. met het afsteken van vuurwerk het oude jaar ten einde laten gaan, bijv. in *Ze hebben et oolde jaor uutklapt*

uutklauwen ww.; uitkrabben

uutklieden, uutkleden ww. 1. z'n kleren uittrekken 2. iemand veel geld afnemen, waardoor z'n financiële positie hachelijk wordt

uutknallen, uutknappen ww.; door vuurwerk ten einde laten gaan, in verb. als *et oolde jaor uutknallen*

uutknetteren ww. 1. uitketteren 2. ten einde knetteren 3. ten einde foeteren

uutknienpen ww. 1. knijpend van vocht e.d. ontdoen, door te knijpen uit iets doen gaan, leeg doen gaan 2. veel te veel laten betalen 3. stiekem weggaan

uutkniesen z. *uutgniesen*

uutknippen ww. 1. uitknippen: knippend wegnemen 2. knippend vormen 3. uitdoen m.b.v. een schakelaar

uutknobbelen, uutknobben ww.; uitknobbelen, uitdenken

uutknoppen ww.; uitbotten

uutkoken ww. 1. door te koken zuiveren 2. flink koken 3. door koken uitlopen

uutkommen, uutkoemen ww. 1. naar buiten komen 2. eindigen, zodat de mensen vertrekken 3. uit school komen na de lessen 4. leiden naar, z'n eindpunt vinden bij 5. uitlopen, uitkomen, opengaan 6. uit het ei komen 7. in *uutkommen tegen* spelen tegen 8. uitspelen bij kaarten 9. bekend worden 10. in *d'r veur uutkommen* openlijk zeggen, bekennen 11. voor de dag komen, overkomen, zich vertonen 12. verschijnen, uitgegeven worden 13. als resultaat hebben, aflopen, uitdraaien op, uiteindelijk blijken te zijn 14. juist zijn, kloppen 15. voldoende hebben, rondkomen 16. gelegen komen 17. zich aftekenen, tot z'n recht komen 18. in *bedreugen uutkommen* bedrogen uitkomen

uutkommertien et; jongste kind

uutkomst, uutkomste de 1. afloop, uitslag 2. oplossing: van een som e.d. 3. afloop 4. prachtige oplossing, verlossing, iets dat tot opluchting leidt, ook zwakker: gunstige omstandigheid

uutkookt z. *uutgekookt*

uutkopen ww.; uitkopen: vrijkopen

uutkraaier de 1. bangerik, iemand die er het liefst snel tussenuit knijpt, iemand die er snel vandoor gaat 2. iemand die graag elk nieuwtje aan iedereen doorvertelt 3. iemand die meestal het hoogste woord voert

uutkrabben, uutkrabberen ww. 1. uitkrabben: door krabben leegmaken, reinigen 2. door krabbende bewegingen wegnemen 3. wegkrabben

uutkraomen, uutkramen ww.; uitkramen, op ongecontroleerde wijze verhalen, verkondigen

uutkrassen ww. 1. door krassen onleesbaar maken 2. door krassen als ongeldig merken, schrappen, bijv. *Ie moe'n mi'j uutkrassen* schrappen, bijv. als lid

uutkreunen ww.; kreunen door felle pijn of een ellendige gewaarwording anderszins

uutkri'jen ww.; z'n blijdschap, enthousiasme uiten in lachen, een uitbundige verteltrant e.d.

uutkriegen ww.; tot de goede uitkomst komen

uutkrojen ww.; met behulp van een kruiwagen weghalen, met name van mest, turf

uutkubben ww.; uitsnijden, snijdend bewerken

uutkuieren ww.; uitkuieren

uutkwakken ww.; uitspuwen

uutlaans bn.; buitenlands

uutlachen ww.; uitlachen: ten einde lachen; de spot met iemand drijven door te lachen

uutlaeden ww.; uitladen, lossen

uutlaoge de; hetz. als *uutlaot*, bet. 1

uutlaot, uutlaote de 1. uitlaat aan een gebouw, vooral: aangebouwde berguimte of ruimte voor veestalling 2. hoek gevormd door de zolder en het schuin oplopende dak van het bedrijfsgedeelte van een boerderij 3. uitlaat aan een auto, motor enz.

uutlaoten ww. 1. uitlaten: uitleiden, naar buiten laten 2. uiten

uutlaotgas et; uitlaatgas

uutlaotpiepe de; uitlaatpijp

uutlebben ww.; uitlikken: likkend, lekkerend leegmaken

uutleefd z. onder *uutleven*

uutleg de; uitlegging, explicatie

uutlegd volt. deelw.; niet meer eieren leggend, in *uutlegd wezen*

uutlegen ww.; leegmaken

uitleggen ww. 1. uitgespreid neerleggen 2. buiten het huis op een plaats leggen die voor de overige huisgenoten of andere betrokkenen bekend kan zijn, zodat men binnen kan komen 3. langer of ruimer maken: van kleren, nl. door de zomen te verkleinen 4. korter, minder breed maken zodat een groter deel van het kledingstuk van één enkele laag stof is 5. uitleg geven, expliciteren, toelichten 6. groeien, vaak: langer worden

uitlegger de 1. iemand die uitlegt 2. klein ei, vaak zonder dooier 3. jongste kind van een gezin

uitleide z *uutgeleide*

uitleiden ww.; uitleiden, uitlaten, naar buiten leiden

uitlekken ww. 1. uitlekken: uitdruipen 2. uitlekken, bekend worden terwijl dat niet de bedoeling is

uitlepelen ww.; uitlepelen: met een lepel leegmaken

uitleven ww. 1. zich uitleven 2. ten einde leven 3. door er lang te wonen en niet of nauwelijks te onderhouden, schoon te maken niet langer leefbaar doen zijn

uitleveren ww.; uitleveren

uutlienen, uutlenen ww.; uitlenen

uutliepen, uutlippen ww.; huilen door het grote verdriet, de pijn enz.

uutlijnen ww.; uitzetten door *uutritsen*

uutlikken ww.; uitlikken: door te likken leegmaken

uutlochten ww.; uitluchten: door de buitenlucht fris worden

uutlokken ww.; uitlokken: verlokken

uutloop de 1. ren voor varkens of ander vee, met name kippen, strook grond waar de koeien langs kunnen lopen van de stal naar het land 2. het kort uitgaan voor een boodschap e.d., waarvoor men niet de netste kleren aan hoeft 3. ladder in kledingstof 4. uitweiding in een betoog

uutlopen ww. 1. naar buiten lopen, eruitgaan, uitgaan 2. uitbotten, uitspruiten, ontkiemen 3. langer duren dan gedacht 4. van teksten: langer worden dan voorzien 5. van figuren, vlakken, terrein enz.: eindigen 6. uitlopen, als resultaat hebben, eindigen 7. naar het noorden gaan 8. m.b.t. schoeisel: door erin te lopen groter doen worden 9. vrijuit, zonder remmingen lopen 10. opvallend anders zijn 11. vorderen in tijd 12. vocht verspreiden

uutloper de 1. jas die niet de netste is, maar mooier, beter dan de gewone 2. uitloper aan een plant 3. bijtak van een bergketen

uutlopersjasse de; hetz. als *uutloper*, bet.1

uutloperspak, uutlooppak, uutloperskleren et; tweede pak: kleding waarmee men zich buitenshuis kan vertonen, maar niet de netste kleding

uutlorken, uutlurken ww.; iemand uithoren over van alles en nog wat

uutlotten ww.; uitloten: door loting aangewezen worden, vooral: vrijgesteld worden van militaire dienst

uutlotteren ww.; hetz. als *uutlorken*

uutloven ww.; uitloven

uutluden ww. 1. ten einde luiden 2. in *et oolde jaor uutluden* door klokgelui afscheid nemen van het oude jaar 3. feestelijkheden bijwonen bij iemands afscheid

uutmaeken ww. 1. uitmaken: beëindigen, i.h.b. van een relatie 2. doven, blussen 3. van sloten enz.: uitdiepen, reinigen 4. te betekenen hebben, beduiden 5. vaststellen, bepalen 6. uitschelden, in *uutmaeken (veur)*

uutmaelen ww. 1. het teveel aan water uit een polder malen 2. door malen groter van omvang worden

uutmargelen, utmaargelen ww. 1. uitmargelen: verzwakken, uitputten 2. fig.: van personen, ook lett. van een zieke koe, bijv. met zere poten 3. door uitzuiging, armoede berooid raken

uutmelken ww. 1. uitmelken, leegmelken 2. steeds eieren laten leggen door de eieren weg te nemen op één na, of door er aardappelen e.d. voor in de plaats te leggen 3. zoveel mogelijk geld proberen te laten betalen, uitzuigen 4. uithoren

uutmesten ww. 1. uutmesten 2. schertsend gezegd m.b.t. het schoonmaken van ruimtes

uutmeten ww. 1. uutmeten: door te meten de grootte bepalen 2. uitzetten door de afstanden uit te meten 3. hoog opgeven

uutmi'jen ww. 1. sloten enz. ontdoen van gras, riet enz. door te maaïen 2. maaïend uit sloten nemen enz.

uutmiegen ww.; vuur doven door urineren

uutmienen ww. 1. kopen op een openbare verkoping 2. inzetten op zo'n verkoping

uutmikken ww.; uitkienen

uutmodderen ww.; de modder, bagger uit een sloot halen, veelal met een baggerbeugel

uutmoonsteren ww. 1. uitmonsteren: uitdossen 2. uitmonsteren, afkeuren van paarden

uutmoonstering de 1. uitmonstering, uitrusting 2. uitmonstering m.b.t. paarden: keuring

uutmopperd volt. deelw.; ten einde gemopperd, in: *uutmopperd wezen*

uutmoren ww. 1. uitmoorden 2. schreeuwend huilen

uutmunten ww.; uitmunten

uutnaaien ww.; ervandoor gaan

uutneember bn.; uitneembaar **uutnemen** ww.; schoonmaken

uutneudigen, uutnugen, uutnodigen ww.; uitnodigen

uutneudiger de; iemand die uitnodigt

uutneudiging, neuding, uutnodege, uutnodiging de; uitnodiging

uutoefenen ww. 1. uitoefenen: aanwenden 2. in *uutoefend wezen* klaar zijn met het oefenen, genoeg geoefend hebben

uutpaffen ww. 1. uitblazen: van rook 2. ten einde roken

uutpakken ww. 1. uitpakken, uit de verpakking halen 2. bevallen 3. de goeie keuze, koop, blijken te zijn 4. aflopen, eindigen 5. stevig optreden 6. een grote mond hebben

uutpassen ww. 1. uitpersen 2. afpersen, uitbuiten

uutpatten ww.; uitdelen; *Kleine appels patten meer uut* daarvan kun je meer uitdelen

uutperberen ww.; uitproberen, ook fig.: van personen

uutpeuteren ww.; uitpeuteren

uutpiekeren ww. 1. uitpiekeren: ten einde denken 2. uitdenken, bedenken

uutpiepen ww. 1. piepen van angst, pijn, ellende 2. hard piepen anderszins

uutpikken ww.; uitpikken: door vogels

uutpissen ww. 1. hetz. als *uutmiegen* 2. ten einde pissen

uutplaggen, uutplaggeren ww.; uitdiepen door te plaggen

uutplenzen ww.; ten einde regenen

uutpletten ww.; pletten, door bewerking plat maken

uutploegen ww.; uitploegen: ploegend uit de grond halen

uutplokken ww.; uitplukken: plukkend wegnemen

uutpluizen ww.; uitpluizen

uutpluzer, uutpluzerd de; iemand die tot vervelens toe alles uitzoekt, uitpluist

uutpluzeri'je de; het uitzoeken, uitpluizen

uutpoelen, uutpoelken, uutpulen ww. 1. uitpuilen 2. uitpellen

uutpoepen ww. 1. uitpoepen 2. in *uutpoept wezen* geen mogelijkheden meer hebben

uutpoesten ww. 1. uitblazen: van een brandende kaars, een lucifer enz. 2. door rust tot normale ademhaling komen, uitrusten

uutpoetsen ww. 1. uitpoetsen: m.b.t. schoenen 2. uitvlakken, te gering achten, in verb. als *Poets 'm niet uut!* hou hem in de gaten

uutpompen ww.; uitpompen, leegpompen

uutporken ww.; uitpeuteren
uutpoten ww.; uitplanten
uutpottegreferen ww.; fotograferen
uutprakkedaenken ww.; uitdenken, door te denken uitvinden
uutprakkесeren ww.; bedenken, uitdenken
uutpraoten ww. 1. uitpraten: ten einde praten 2. genoeg over iets praten en er toch niet uit komen 3. door een gesprek oplossen 4. door te praten uiten 5. door handig te praten zich vrijpleiten
uutpreekt volt. deelw., in *uutpreekt wezen* ten einde zijn met het *preken*, d.i. ook: lange verhalen afsteken
uutproesten ww.; uitproesten
uutpruttelen ww. 1. mopperend toespreken 2. ten einde mopperen
uutpuffen ww.; uitpuffen
uutpulen z. *uutpoelen*
uutpuzelen ww.; uitpuzzelen
uutrachelen, uutrachen ww.; scheldend uitfoeteren
uutraegen ww. 1. uitragen, ook: in vergelijkbare zin schoonmaken 2. uitdrogen en daardoor minder sterk, stevig worden
uutraekelen ww.; hetz. als *uutraegen*: van een pijp
uutraeken ww. 1. in gedoofde toestand raken 2. ophouden van een verkering, vriendschap, contacten
uuttraffelen ww. 1. rafels loslaten 2. af-, uitrafelen 3. goed uitzoeken, uitpluizen
uutrakken ww.; opruimen en tevens schoonmaken
uuttrammelen ww. 1. hardhandig verwijderen 2. uitfoeteren 3. het drukke kletsen beëindigen, bijv. *Bi'j'm haost es uuttrammeld?*
uuttrammeling de; uitbrander, schrobbering
uuttranen ww.; van scherpe randen ontdoen
uutraozen ww.; uitrazen, uitschreeuwen
uutredden ww.; schoonmaken: door scheppen, vegen, krabben e.d
uutredderen ww.; zich redden: uit een moeilijke situatie
uutredding, uutreddinge de; uitredding, verlossing
uutregenen ww.; uitregenen: ten einde regenen
uutreik- z. *uutriek-*, *uutrik-*
uutrekenen ww. 1. uitrekenen: berekenen 2. nagaan, uitzoeken, vaststellen 3. ten einde rekenen
uutrekken ww. 1. langer maken door te rekken 2. langer worden door rekken 3. zich uitrekken 4. z. *uutriecken*
uutrepelen, uutriepelen ww.; door trappen doen uitzakken, stuktrappen
uutreusteren ww.; uitroosteren
uutrichten ww. 1. doen, verrichten 2. doen wat eigenlijk niet kan, uithalen
uutrieden ww. 1. ten einde rijden 2. hetz. als *uutrepelen*
uutriecken, uutreiken, uutrekken ww.; uitreiken, officieel overhandigen
uutriepelen z. *uutrepelen*
uutriestroke de; uitrijstrook
uutriezen ww.; uitrijzen: rijzen boven, omhoog rijzen
uutrikking, uutrieking, uutrekking de; uitreiking
uutris z. *uutrusting*
uutrissen, uutristen ww.; toerusten, klaar doen zijn
uutrissinge, uutrissige de; het uitgebreid en druk bezig zijn met voorbereidselen voor het vertrek, bijv. als men de paarden inspant of op vakantie gaat

uutrit de 1. plaats waarlangs men uit kan rijden, vooral: van het erf naar de weg 2. het uitrijden
uutritsen ww.; uitzetten: door te ritsen langs een lijn, d.i. door een kielvormig sleufje te maken

uutrochelen ww. 1. uitrochelen 2. een rochelend geluid geven

uutroegelen ww.; verspreid, het en der laten neervallen van kleine deeltjes, stukjes

uutroeien, uutruien, uutrujjen ww. 1. uitroeien: verdelgen, i.h.b. van onkruid: uitwieden 2. de tuin wieden 3. ten einde roeien

uutroemen, uutrumen ww.; uitruimen

uutroep de; uitroep, kreet

uutroepelen ww.; plunderen

uutroepen ww. 1. uitroepen: roepend uiten 2. afkondigen, bekendmaken in 't openbaar

uutroeper de; degene die roept om te *mienen*

uutroffelen ww. 1. stevig wassen 2. een roffelend geluid geven

uutroken ww. 1. uitroken: ten einde roken 2. door roken verdrijven

uutrokken, uutrukken ww.; uitrukken: snel vertrekken om actie te ondernemen

uutrollen ww.; uitrollen, losrollen

uutrooien ww. 1. uit de grond rooien 2. uitroeien, uitwieden 3. uitzetten van een sloot e.d.

uutrossen ww.; door hard te wrijven, rossen schoonmaken

uutruien, uutrujjen z. *uutroeien*

uutruilen ww.; uitruilen

uutrumen z. *uutroemen*

uutrusten ww. 1. uitrusten: van een inspanning, vermoeidheid 2. toerusten, van een uitrusting voorzien

uutrusting, utrustige, uutris de; dat waarmee men is uitgerust, is toegerust

uutruwen ww.; voor de reis e.d. klaar doen zijn en op weg brengen, hetz. als *uutrissen*

uutsabelen ww.; met een zeis e.d. maaiend van gras enz. ontdoen

uutschaaïen ww.; door bep. kenmerken zich onderscheiden

uutschaaier de; buitenbeentje

uutschachten ww.; van hengsten: het lid te voorschijn laten komen

uutschaekelen en var. ww. 1. buiten werking stellen van instrumenten, machines enz. 2. niet meer in de toestand of situatie zijn om mee te doen

uutscharpen ww.; wegnemen van scherpe randen

uutschatteren ww.; uitschateren

uutscheiden, uutscheien ww; ophouden, stoppen

uutschellen ww.; uitschelden

uutscheuren ww. 1. uitscheuren: vaneen rijten door scheuren 2. scheurend wegnemen

uutschienen ww.; uitschijnen, naar buiten schijnen

uutschieten I ww. 1. uitschieten: een uitschietende beweging maken 2. van de wind: van het westen naar het noorden gaan, ook wel: van het zuiden naar het westen 3. door dood te schieten uit de aanwezige wildstand nemen 4. uitzakken (van een slootkant e.d.) 5. met vuurwerk, geweerschoten e.d. het ten einde lopen van het oude jaar laten weten 6. uitbotten, uitlopen 7. flink vorderen in het jaargetijde

uutschieten II ww. 1. uitschijten: ten einde schijten 2. uitpoepen, door te schijten lozen, bijv. (gezegd van pijn:) *Haj' et mar in de kont, dan koj't uutschieten*

uutschieter I de 1. loot, uitschieter, boomscheut, in het zaad schietende plant, vooral m.b.t. bieten 2. buitenbeentje, bijzonder exemplaar, vaak: uitbinker 3. plotselinge, uitzonderlijke prestatie 4. plotselinge rukwind, windstoot

uutschieter, uitschijter II de; sneer, uitbrander, opmerking waarmee men iemand flink op z'n plaats zet

uutschiften ww.; uitselecteren

uitschilderen ww.; uitschilderen: lett., maar vooral fig., bijv. *Ik kan je dat wel uitschilderen, misschien begriep ie et dan*

uitschinken ww.; uitschenken

uitschitteren ww.; uitschitteren

uitschoefblad et; uitschuifblad

uitschoefleder de; uitschuifleder

uitschoeftaafel de; uitschuiftaafel

uitschoeren ww.; uitschuren

uitschoeven ww.; uitschuiven: naar buiten schuiven

uitschoonsel et; kaf

uitschoppen ww. 1. uitschoppen 2. zich uitleven door te schoppen

uitschot et 1. uitschot, het minder bruikbare, de minder goeie producten die overblijven, het afval, kaf 2. uitschietende planten, vooral gezegd van rogge 3. mindere dieren onder het vee 4. rapalje, schorremorrie

uitschrabben, uitschrappen, uitschraepen, uitschrapen ww. 1. uitschrapen, uitschrabben: schrapend leegmaken 2. de laatste restjes uit de pan schrapen, d.i. ook: wat aangebakt/aangekookt is

uitschrappen ww.; doorhalen, schrappen

uitschrijven ww. 1. uitschrijven: van rekeningen enz. 2. ten einde schrijven 3. in geschrifte vastleggen 4. door een schrijven bekendmaken dat iets plaats zal vinden 5. schrappen uit een ledenlijst, een register enz.

uitschrobben ww.; uitschrobben: schrobbend reinigen

uitschudden ww.; uitschudden: schuddend reinigen, schuddend ontdoen van

uitschulpen ww. 1. uitschulpen: door te schulpen uitsnijden 2. schulpvormige uitsteeksels maken aan bep. stof

uitsjouwen ww.; zeven, vooral: met behulp van een *sjouwe* ontdoen van, bijv. *rogge en haever uitsjouwen*

uitslag de 1. uitslag: van de huid 2. uitkomst, resultaat

uitslaan ww. 1. uitslaan: uitwaarts bewegen 2. uitklappen, openvouwen 3. door slaan vlak of dun maken 4. reinigen door te slaan, kloppen 5. door te slaan doven 6. schimmel, vochtigheid, rijp e.d. vertonen 7. abrupt stoppen 8. een uitslag vertonen (van m.n. een wijzer)

uitslaand bn.; uitslaand, bijv. *een uitslaonde braand*

uitslaopen I bn.; uitgeslapen, pienter

uitslaopen II ww. 1. ten einde slapen, zodanig goed slapen dat men uitgerust is 2. door slapen weg doen gaan

uitslichten ww.; vlakker doen maken

uitsliepen ww. 1. op een bep. wijze bespotten: uitsliepen 2. uitslijpen: slijpend wegnemen of uithollen 3. door slijpen aanbrengen

uitslikken ww.; uitlikken: door te likken schoonmaken

uitslobberen ww.; uitslobberen: slobberend leegmaken

uitsloden z. *sloden*

uitsloeken, uitsloepen ww.; uitslaan, uitkloppen, uitkammen en daarbij rechtmaken

uitsloepen ww.; door groot en van binnen glad te zijn wegschieten, uit schieten

uitsloeren ww.; door verwaarlozing in verval raken

uitslover de; uitslover

uitsluten ww. 1. uitsluiten: niet doendeelnemen 2. onmogelijk maken

uitsluutsel et; uitsluitsel: oplossing, helder antwoord, bijv. *gien uitsluutsel geven* maar steeds in onzekerheid laten, aan het lijntje houden

uitsmieten ww. 1. uitsmijten: uitwerpen, naar buiten werpen 2. uitgooien: m.b.t. kleding, schoeisel

uutsmieter de 1. iemand die kwaadwillenden uit een openbare gelegenheid kan zetten 2. de dikste aardappel van een aantal exemplaren 3. bekend gerecht: uitsmijter

uutsmulten ww.; uitsmelten: m.b.t. vet

uutsnieden ww. 1. snijdend uit iets nemen, snijdend wegnemen 2. door te snijden ontdoen van, door uit te snijden bewerken 3. een te graven sloot uitzetten m.b.t. gootjes die men met een spade uitsteekt

uutsniewark, uutsniewaark et; snijwerk

uutsnikken ww.; zich snikkend uiten

uutsnoeven ww. 1. uitsnuiven 2. leegsnuiten

uutsnuten, uutsnotten ww.; uitsnuiten, leegsnuiten

uutsnuiien, uutsnuijen, uutsnuien ww. 1. uitsnoeien: door snoeien verwijderen 2. takken wegsnoeien uit bomen, struiken

uutsorteren ww.; uitsorteren

uutspannen ww.; uitspannen: van paarden

uutspanning de; uitspanning, buitencafé

uutspansel et; uitspansel

uutspereen, uutspaeren ww. 1. uitsparen: overhouden 2. onbedekt laten, niet vullen

uutspeulen ww. 1. ten einde spelen 2. door loting buiten het spel raken 3. plaatsvinden van een trekking in een loterij 4. in het spel brengen

uutspi'jen ww.; uitspugen, uitspuwen

uutspitten ww.; uitspitten: spittend graven, uitdiepen, weghalen

uutspoeken ww.; uitspoken

uutspoelen, uutspulen ww. 1. uitspoelen: van binnen reinigen door spoelen, bijv. *de mond uutspoelen* 2. m.b.t. wasgoed: door het water halen en daarbij van het meeste vuil ontdoen

uutspraoke, uutspraok de 1. uitspraak: het uitspreken 2. de wijze van uitspreken 3. rechterlijke beslissing, vonnis 4. uiting door woorden

uutspreiden ww. 1. uitspreiden: in de gehele wijde neerleggen of uitstrekken 2. uitstrooien

uutspreken ww. 1. uitspreken: ten einde spreken 2. zeggen, d.m.v. spraak uitdrukken 3. ten einde zeggen

uutspreuken bn.; uitgesproken, duidelijk aanwijsbaar

uutspringen ww. 1. zich uiten, uitleven door te springen, door te dartelen 2. uitspringen, vooruitsteken

uutspruten ww.; uitspruiten

uutspuiten ww. 1. uitspuiten: doven door te blussen 2. door spuiten reinigen

uutstald, uutgestald volt. deelw. als bn. gebruikt; uitgestald

uutstalkaaste de 1. uitstalkast: etalage 2. vitrine

uutstallen ww.; uitstallen

uutstalling de; uitstalling, wat uitgestald is

uutstampen ww.; uitstampen: door stampen wassen

uutstaon ww. 1. uitstaan: uitsteken 2. uitgezet zijn: *geld uutstaon hebben* 3. in *mit iene/argens wat mit uut te staon hebben* met iemand/iets wat uit te staan hebben 4. lijden, verduren, verdragen 5. in *iene niet uutstaon kunnen* hem niet verdragen, ergerlijk vinden

uutstarven, uutstaarven ww.; uitsterven

uutstek, in *bi'j uutstek* bij uitstek, ook: buitengewoon, bijzonder, bijv. *Et weer is niet bi'j uutstek*; bij uitzondering, bijv. *Bi'j uutstek hebben ze heur dat geven*; tenslotte, uiteindelijk, bijv. *Bi'j uutstek he'k toch mar besleuten om et te doen*

uutstel et 1. opschorting, uitstel 2. plan, toelag 3. voorstel, bijv. *een reer uutstel* een vreemd voorstel

uutstellen ww. 1. uitstellen, opschorten 2. als voorstel doen

uutstikken ww. 1. uitsteken: naar buiten steken, zijwaarts of naar voren steken 2. in: *uutstikken boven* uitsteken boven, ook fig.: beter zijn 3. door te steken wegnemen, verwijderen 4. een glaasje leegdrinken

uutstikker de; degene die de aardappels uitsteekt

uutstikkerliende de; lijn waarlangs men een sloot uitzet, uitgraaft, opschoont

uutstiksel, uutsteeksel de; uitsteeksel

uutstippelen ww.; uitstippelen

uutstoelen ww.; uitstoelen

uutstoffen ww.; uitstoffen; *iene de maantel uutstoffen* hem flink de waarheid zeggen

uutstokken ww.; uitleggen, uitduiden, uit de doeken doen, vooral in *iene wat uutstokken*

uutstraolen ww.; uitstralen: als stralen uitgaan.

uutstrekken ww. 1. uitstrekken, gestrekt doen zijn 2. een oppervlakte bestrijken

uutstrepelen ww.; wegstrepen, doorhalen

uutstrieden ww.; uitstrijden: ten einde strijden, ten einde ruziën

uutstrieken ww. 1. uitstrijken: door strijken vlak maken en verspreiden 2. weggaan, naar buiten gaan, bijv. *Hi'j strikt de deure uut*

uutstruilen, uutstri'jen ww.; uitstrooien

uutstrupen ww.; uitkleden

uutstudeerd bn. 1. uitgestudeerd: alles geleerd, bestudeerd hebbend wat mogelijk is 2. na veel studie genoeg van het studeren hebbend

uutsturen ww.; uitzenden, eropuit sturen

uutsturing de; uitzending

uutsturven bn. 1. uitgestorven: verlaten, leeg, vooral: doods 2. niet meer voorkomend

uutstuur bn.; overstuur, van de kook

uutstuveren ww.; goed uitrekenen, met name: precies nagaan wie wat moet betalen

uutsulen ww.; verder glijden of rijden zonder dat men zich nog inspant, zodat de vaart afneemt en men uiteindelijk stilstaat

uutsutelen ww.; venten, verkopen door rond te gaan

uuttekenen ww.; uittekenen: afbeelden door te tekenen

uuttellen ww. 1. uittellen: ten einde tellen 2. in *uutteld wezen* bijna bevallen, ook: niet meer in aanzien zijn, geen mogelijkheden meer hebben, door vermoeidheid niks meer kunnen 3. betalen

uutteren ww.; uitteren: wegwijnen

uuttesten ww.; uittesten

uuttieren ww.; uittieren

uuttiezen ww. 1. uit de war halen, ontrafelen door te kammen 2. uitzoeken, nagaan

uuttrappen ww. 1. uittrappen 2. vertrappen, doen uitzakken, vernielen door trappen 3. door trappen doven 4. trappend uitdoen, bijv. *de broek uuttrappen*

uuttrekken ww. 1. uittrekken: van kleding 2. zich uitkleden 3. uit iets trekken, rukken 4. zich laten uittrekken in bet. 1 5. langer maken door te trekken 6. m.b.t. breiwerk: aftrekken, afrafelen 7. eruit gaan, uit iets trekken 8. wegtrekken, naar elders gaan

uuttrekledder de; uitschuifladder

uuttreksel et 1. uittreksel 2. afkooksel

uuttrektaofel de; uittrektafel

uutval de 1. uitval, plotselinge aanval vanuit een verdedigende positie 2. plotselinge uitbarsting van boosheid 3. plotselinge eigenaardige, komische opmerking 4. dat wat uitvalt, afvalt, uitschot 5. haaruitval, uitval van veren

uutvalen ww. 1. uitvallen: plotseling tekeergaan tegen iemand 2. uit iets losgaan en daarbij vallen/laten valen 3. wegvallen bij een wedstrijd, in een werkverband e.d. 4. niet meer werken, niet meer beschikbaar zijn

uutvaler de; uitvaller
uutvanhuus, uutverhuus bw.; uit logeren
uutvanhuzen ww.; logeren
uutvanhuzer de; iemand die komt logeren
uutvechten ww.; uitvechten
uutveend, uutgeveend volt. deelw., als bn. gebruikt; uitgeveend
uutveert, uutvaort de; uitvaart, begrafenisplechtigheid
uutvegen ww. 1. uitvegen: reinigen door vegen 2. uitwissen, door vegen onzichtbaar maken
uutvenen ww.; uitvenen
uutventen ww.; uitventen
uutveren, uutvaeren ww. 1. de zee op varen 2. iemand flink de les lezen, tieren (tegen)
uutverhuus z. *uutvanhuus*
uutverkocht ww. 1. uitverkocht: van een artikel 2. van een zaak: alles verkocht hebbend
uutverkopen ww.; uitverkopen
uutveteren ww.; iemand flink de les lezen
uutvielen ww.; uitvijlen: om ruimer te maken
uutvienen ww.; uitvinden, bedenken, verzinnen
uutviener, uutviender de; uitvinder: iemand die iets uitvindt, uitvindingen doet
uutviening, uutvienige de 1. het uitvinden 2. dat wat uitgevonden is
uutviensel et; uitvindsel
uutvieren ww. 1. uitvieren: m.b.t. een ziekte 2. zich uitleven 3. in bijv. *Et oolde jaor he'k bi'j mien familie uutviert* gevierd dat het ten einde liep
uutvisken ww.; uitvissen, te weten komen door na te gaan
uutvlakken ww.; uitvlakken, in *et niet uutvlakken moeten*
uutvliegen ww. 1. uitvliegen: van jonge vogels 2. zich uitleven door rennen, stoeien
uutvliegrichting de; richting die de bijen nemen wanneer ze de korf uit vliegen
uutvlochien, uutvlocht, uutvluchien et 1. uitstapje 2. voorwendsel, smoes
uutvluken ww.; ten einde vloeken
uutvoegelen ww.; uitvogelen
uutvoeren ww. 1. uitvoeren: exporteren; verrichten 2. volbrengen
uutvoerig bn.; uitvoerig: alles vermeldend, uitgebreid
uutvoering, uutvoerige de 1. uitvoering: realisering 2. uitvoering van een toneelstuk, concert e.d., vooral: feestelijke avond met een toneel- en/of zang- of muziekuitsvoering
uutvolen ww.; uitvouwen
uutvraogen ww.; uitvragen: ten einde vragen, door nadrukkelijk, langdurig te ondervragen aan de weet proberen te komen
uutvreten ww.; uitvreten: verrichten, doen, ook negatiever: uithalen
uutvr- z. *uutwr-*
uutwaezemen ww.; uitwazemen: wasem afgeven
uutwarken ww. 1. uitwerken: uitsnijden 2. verder, genuanceerder bewerken 3. ten einde laten werken, bijv. *Zok spul moet eerst uutwarkt wezen* 4. groter doen worden van honinggraat
uutwarking, uutwaarking, uutwarkinge de 1. het uitwerken 2. de wijze waarop men uitwerkt 3. wat uitgewerkt is 4. gevolg, effect
uutwarkt bn. 1. uitgewerkt: gedetailleerd bewerkt 2. na veel werk gedaan te hebben er klaar mee zijnd of er genoeg van hebbend 3. niet meer werkend
uutwas de; uitwas, uitgroeisels
uutwassen, uutwassan ww.; uitwassen, reinigen door te wassen
uutwassel et; uitgroeisels, uitwas aan plant of boom
uutwassen I ww.; ontkiemen, uitlopen in de lengte

uutwassen II bn., in *goed uutwassen* heel pienter, bijdehand

uutwedstried de; uitwedstrijd

uutweg de 1. uitweg: uitgang 2. mogelijkheid tot uiten 3. middel om uit een probleem te komen, oplossing

uutweller de; degene die het riet zuivert bij het tot bossen brengen

uutwerigen ww.; luchten: van dekens, kleding enz.

uutwi'jen ww.; uitwaaïen: door waaien doven, verder in *uutwi'jen laoten* zuiveren van kaf d.m.v. een kafmolen, ook: verkwikking over zich laten komen door buiten te lopen

uutwieden ww.; wijder maken

uutwieken ww.; uitwijken: naar elders vluchten waar het veilig is

uutwienen ww.; reinigen met een *wiene*

uutwiensel et; uitvlucht, smoes

uutwies de; in *uutwies doen* uitwijzen, uitmaken

uutwiezen ww. 1. uitwijzen: laten zien, aan de dag brengen 2. bepalen dat iemand het land uit moet 3. voortekenen vertonen, eruit gaan zien

uutwiezinge de; in *uutwiezinge doen* laten zien hoe het zit

uutwinnen ww. 1. uitwinnen: van tijd, afstand 2. sneller zijn dan de ander in tijd, vooral: in het zich verplaatsen

uutwinner, uutwinder de 1. buitenkansje, ideale gelegenheid 2. meevaller

uutwinteren ww.; uitvriezen, door de vorst, het winterweer aangetast raken van koren

uutwisselen ww.; uitwisselen: wederzijds ruilen

uutwoond bn.; uitgewoond

uutwrieven, uutvrieven ww. 1. uitwrijven: van de ogen 2. wrijvend verspreiden, wrijvend poetsen, bijv. *de meubels in de wriefwas zetten en dan oppoetsen en uutwrieven*

uutwringen, uutvringen ww.; uitwringen

uutwusken bn.; uitgeslapen, bij de tijd

uutzaegen ww.; uitzagen

uutzakken ww. 1. uitzakken: uit het lood zakken 2. onderuitzakken in een stoel e.d.

uutzegenen ww.; enorm uitfoeteren

uutzending de; uitzending: van radio, t.v.

uutzet de 1. uitzet 2. laatste keer dat iemand een bep. prestatie verricht die hij daarna niet meer kan doen, in de verb. *de laeste uutzet*

uutzetliene de 1. lijn waarmee men uitzet, z. *uutzetten*, bet. 6

uutzetraem et; raam dat men naar buiten toe open kan zetten

uutzetten ww. 1. plaatsen, neerzetten met een bep. doel 2. uit het land zetten 3. her en der, of op daartoe bestemde plekken neerzetten, plaatsen 4. verrichten, doen 5. uithalen, uitspoken 6. aftekenen, met touw of lijnen anderszins afperken, uitbakenen 7. uitschakelen, uitdoen 8. meerderen 9. zwellen

uutzetter de; haak waarmee men een raam in open stand vastzet

uutzetting de 1. uitzetting: uit een land, een huis 2. uiteenzetting, uitleg 3. het uitzetten, groter worden

uutzeuken z. *uutzuken*

uutzi'jen ww. 1. uitzaaien: van zaad 2. uitzaaien m.b.t. bep. ziektes

uutzi'jing de; uitzaaiing

uutzicht, uutzichte et 1. mogelijkheid om naar buiten te zien 2. mogelijkheid om uit te kijken, goed rond te zien, spieden 3. punt van waaruit je goed de omgeving kunt zien, goed uit kunt kijken 4. dat wat men kan zien vanuit een zekere positie 5. vooruitzicht 6. goed vooruitzicht, zicht op een oplossing, uitweg 7. gelaatsuitdrukking

uutzichten ww.; hetz. als *zichten*, bet. 2

uutzielen ww. 1. langzaam verdwijnen van een ziekte 2. z'n ziekte laten uitvieren door rust te houden, door het bed te houden

uutzien ww.; verlangend uitkijken naar

uutzingen ww. 1. uitzingen: ten einde zingen 2. volhouden 3. zingend uiten

uutzinnig bn.; uitzinnig: van blijdschap

uutzitten ww.; uitzitten: met zitten doorbrengen, zittend tot het eind doorgaan, ten einde brengen

uutzoegen ww. 1. uitzuigen: zuigend wegnemen, reinigen 2. leegzuigen 3. uitbuiten

uutzoeger de; uitzuiger: uitbouter, iemand die een ander altijd te veel laat betalen

uutzonder- z. *uutzunder-*

uutzuken, uutzeuken ww. 1. uitzoeken: uitkiezen 2. nagaan, onderzoeken 3. erop toelagen, bewust uitzoeken om voordeel te behalen

uutzuker de 1. iemand die de zaken altijd uitpluist, tot in detail nagaat 2. iemand die altijd zorgt dat hij het beste krijgt en zo weinig mogelijk betaalt

uutzukeri'je de; het *uutzuken*, het gedoe rond het *uutzuken*

uutzunderen ww.; uitzunderen: buitensluiten

uutzundering, uutzunderige de 1. uitzonderingsgeval, afwijkend geval 2. het uitzunderen, in *bi'j uutzundering*

uutzunderlik bn. 1. uitzonderlijk: een uitzondering zijnd 2. bijzonder, enorm

uutzunigen ww.; geld uitsparen door zuinig te zijn, uitzuinigen

uutzwaaien ww.; uitzwaaien: uitwuiwen

uutzwarmen ww.; uitzwarmen: zwermend uitvliegen, ook bij vergelijking: het en der terechtkomen (van mensen)

uutzwemmen ww.; ten einde zwemmen

uutzweren ww. 1. zich uiten door te zwetsen 2. ten einde zwetsen

uutzwevelen ww.; uitzwavelen

uutzwieten ww. 1. door zweten afscheiden 2. verder in *et uutzwieten* zweten door inspanning enz.

V

vaak de; vaak, neiging tot slapen

vaalbrogge, valbrogge de; wankel stapel, wankel staand voorwerp

vaals z. *vals*

vaankgat z. *vanggat*

vaantien et; vaantje, vlaggetje

vaarf- z. *varv-*, *varf-*

vaargen z. *vargen*

vaarkenvaarken- z. *varken(-)*

vaarve, vaarve- z. *varve(-)*

vaas, vaeze, vaze de; vaas

vaast z. *vast*

vaaste, vast, vaste bn., bw. 1. niet van z'n plaats te krijgen, niet beweeglijk 2. niet veranderend van plaats, richting enz. 3. van de slaap: ononderbroken 4. zeker, zonder twijfel 5. blijvend, niet veranderbaar 6. hard, niet week 7. stevig, krachtig 8. stevig verbonden 9. op slot

vaast, vaaste, vaaste-; vast(-)

vaastebienen ww.; vastbinden

vaastedoen ww.; vastmaken

vaastedouwen ww.; door te duwen ineen doen zijn, vast doen zijn

vaastedri'jen ww.; vastdraaien
vaastedrokken ww.; door te drukken vast doen zijn, bijv. *de deure vaastedrokken*
vaastehangen ww.; vast blijven zitten, niet los willen komen, bijv. *Et wark wil niet, et hangt je an de hanen vaaste* komt maar niet klaar
vaastehaoken ww.; vasthaken
vaasteholen ww. 1. vasthouden 2. niet wegdoen, voor zich behouden, reserveren
vaastehoolder, vaasthoolder de; vasthouder, iemand die volhardt
vaastekielen ww.; vastzetten met een keg
vaasteklaampen ww.; vastklampen, zich met inspanning vasthouden
vaastekliemen ww.; vastkleven
vaastekloppen ww.; vasttimmeren: door kloppende bewegingen
vaastekneupen ww. 1. vastknopen: met knopen vastmaken, vastbinden 2. fig.: aan iets verbinden
vaastekniepen ww.; vastknijpen
vaastekommen ww.; vast komen te zitten
vaastekoppelen ww.; vastkoppelen, ook fig.
vaastelaand et; vasteland
vaasteliemen ww.; vastlijmen
vaasteliggen ww. 1. vastgemaakt liggen 2. door vastlegging bepaald zijn
vaastelopen ww.; vastlopen (ook fig.)
vaastemaelen ww.; door draaiende bewegingen vast komen te zitten, bijv. *Die trekker het 'm hielemaole vaastemaeld*
vaasten de; de omstandigheid waarin men vast, tijd van het vasten
vaastenaegelen ww.; vastnagelen, vastspijkeren
vaastenaovend de; vastenavond
vaasteni'jen ww.; vastnaaien
vaastepikken ww. 1. vastkleven 2. door te *pikken* vastmaken
vaastepraoten ww.; vastpraten
vaastesjorren ww.; vasttrekken, door te trekken stevig vastmaken
vaastesleutelen ww. 1. door sleutelen vastmaken 2. leidsels vastzetten door de *sleutels* aan het hoofdstel, z. *sleutel*, bet. 4
vaastespiekeren ww.; vastspijkeren
vaastestaon ww.; vaststaan
vaastesteld bn.; vastgesteld
vaastestellen ww.; vaststellen: afspreken, vastleggen
vaastestikken ww.; vaststeken, stekend bevestigen
vaastestrikken ww.; vaststrikken
vaastezetten ww. 1. vastzetten, stevig bevestigen 2. vast gaan zitten, zich vastzetten
vaastezitten ww. 1. zo zitten, staan, liggen dat geen beweging mogelijk is 2. niet kunnende doorgaan, afstuiten op 3. bevestigd zitten 4. in de gevangenis zitten
vaastezoegen ww.; vastzuigen
vaastgoed et; vastgoed
vaasthoolder z. *vaastehoolder*
vaastighied de 1. vaste structuur, stevigheid van samenstelling 2. zekerheid qua bestaan, vaste baan 3. onroerend goed
vader, vaeder, vae de 1. vader: mannelijke persoon of dier met nakomelingen, ook: God, in verb. 2. informele, ironische of licht dreigende aanspreekvorm
vadse z. *vodse*
vadsig bn., bw. 1. iemand die er dik, vet, kwabbig uit ziet 2. smerig
vaeg bn.; vaag

vaeke bw.; vaak, niet zelden

vaekentieds bw.; vaak, niet zelden

vaeks bw. 1. vaak, nogal eens, meestal 2. misschien

vaekstieden bw.; vaak, meestal

vael, vaele bn. 1. vaal, bleek van kleur 2. flets 3. in *een vaele streek* een gemene, smerige streek

vaelachtig bn.; vaalachtig

vaele z. *vael*

vaem de 1. vaam, vadem, de lengte tussen de uiteinden der handen wanneer men die zijwaarts uitgestrekt houdt 2. bekende lengtemaat: vadem

vaemen ww.; vamen, vademen: met gestrekte armen omvatten, bijv. *Ie kun et wel vaemen*; ook gezegd wanneer men met grote passen loopt

vaenster, vaenster- z. *veenster(-)*

vaer z. *veer* I

vaer, vaer- z. *veer(-)*

vaeren z. *veren* II

vaeze z. *vaas*

vak et 1. begrensd vlak 2. baanvak, dijkvak e.d. 3. vak in een kast, la e.d. 4. hooivak 5. beroep, specialisme enz.

vakketure de; vacature

vakmaansschop et; vakmanschap

vakmeensken en var. mv.; vaklui, specialisten

vakni'js et; vaknieuws

vakshoele de; vakschool, school voor een bep. vakopleiding

vakuum et; vacuüm

vakvereniging en var.; vakvereniging

val, valle et 1. vanggat 2. keer dat men/iets neervalt 3. verovering of overgave van een stad, burcht e.d. 4. hetz. als *vallegien*

valappel, ofvalappel de; valappel

valbrogge z. *vaalbrogge*

valderaosie z. *veralderaosie*

valdeure de; valdeur, deur die men kan oplichten of laten vallen en die draait om een horizontale as

valen ww. 1. neervallen, naar beneden vallen, omvallen, losgaan en neervallen 2. van elders binnenkomen en zich manifesteren 3. gezegd worden 4. terechtkomen op, in, bijv. in *Et oge vul me d'r op* ik zag het toevallig 5. plaatshebben in een bep. periode, op een bep. tijdstip 6. gegeven worden, neerkomen, weerklinken 7. neerhangen, neerkomen overeenkomstig de val 8. zich voordoen, neerdalen, komen over, bijv. in *D'r vul een stilte* 9. omkomen 10. te situeren zijn, te rekenen zijn 11. in een bep. situatie of omstandigheid geraken 12. vastgesteld worden, bijv. in *D'r is nog gien besluit valen* 13. in *valen te*: kunnen worden, bijv. in *D'r vaalt weinig an te doen* 14. ondervinden, ervaren, bijv. in *De reize vul him zwaor*

valeriaan, veleriaan, vleriaan de; valeriaan, kleine valeriaan, echte valeriaan

valgat et; vanggat, hetz. als *val*, bet. 1

valke de; bep. roofvogel: valk

vallaot z. *verlaot*

valle de 1. val 2. z. *val*

vallegien et; valletje, rabat, kort gordijn

valperti'j de; valpartij

valplak de; valplek

valraem et; raam dat om een horizontale as aan de onderkant draait

vals, vaals bn., bw. 1. niet zuiver van klank 2. niet eerlijk, gemeen 3. onbetrouwbaar, verraderlijk 4. boos, nijdig 5. nagmaakt of vervalst 6. vaal, bleek, in *een vals zunnegien* 7. in *valse bescheidenhied* onechte, gespeelde bescheidenheid

valserd de; valsaard

valserik de; valserik

valshied de; valsheid: het *vals* zijn in diverse bet.

valsighied de; het *vals* zijn in diverse bet.

van I de 1. van, achternaam, familienaam

van II vz. 1. van 2. met betrekking tot, bijv. *Hi'j hul niet op van zeuren* 3. ter inleiding van wat men wil laten weten, bijv. *Hi'j hiet van Piet* 4. in een bepaalde periode, bijv. in *Wat het die man van zien leven een boel uut de wege zet* 5. qua herkomst, bijv. *Hi'j komt van Berkoop*

vanaovend, venaovend bw.; vanavond

vanbuten bw.; vanbuiten

vandaege, vedaeg bw.; vandaag, heden

vandaege-de-dag, vandaeg-an-de-dag bw.; vandaag de dag

vandaon bw.; vandaan

vandaor bw.; vandaar, om die reden

vandehaast en var. bw.; deze herfst

vandemeitied bw.; dit voorjaar

vandemiddag bw.; vanmiddag

vandemorgen bw.; vanmorgen

vanderhaand, vandehaand bw.; het meest rechts lopend/ingespannen staand

vanderhaans, vandehaans bn., bw. 1. het meest rechts lopend, bijv. *As twee peerden veur de waegen lopen, dan lopt et linker peerd bi'jderhaans en et ere vanderhaans*; ook gezegd tegen het paard dat naar rechts moet; ook (zelfst.) *de vanderhaanse* het paard dat het meest rechts loopt

vandeur bw., in *d'r vandeur* ervandoor

vandeweke, vandeweek bw.; deze week

vandewinter bw.; deze winter

vang de 1. flank, zij, van mens en dier 2. vang van een molen

vangbaand de; balk van het gebint naar een *plaete*

vangen ww. 1. vangen, door grijpen e.d. pakken, in z'n macht krijgen 2. beetnemen, te grazen nemen 3. door te vissen proberen te verwerven 4. opvangen 5. als geldelijke beloning krijgen, verdienen

vanggat, vangsgat, vangelgat, vaankgat et; vanggat, gat, verlaging boven in het hooivak waar men het hooi aannam en verder verspreidde; ook bij opslag van koren; hetz. als *val*, bet. 1

vangkooi z. *zeugekooi*

vangpiepe de; vangpijp

vangplak et, de; vangplaats

vangreel de; vangrail

vangsloot de; sloot in een eendenkooi waarin men de wilde eenden lokte met voer

vangwarktuug en var. et; vangwerktuig

vannaacht bw.; vannacht

vannantes de; bep. soort wortel

vanneuden, verneuden, vannoden, vernoden bw.; nodig, gewenst, vereist

vanni'js, veni'js bw.; vannieuws, opnieuw

vannoods bw.; als het niet anders kan, als het noodgedwongen moet

vanof vz., ook niet aaneen gebruikt; vanaf
vanooolds bw.; vanouds
vanuut vz.; vanuit, bijv. in *vanuut et raem*, ook niet aaneen, bijv. *Hi'j keek van et raem uut naor beneden*
vanwegens, vanwege, vanwegen vz.; door de oorzaak van, als gevolg van
vanwennig, vanwendig, verwennig bn., bw.; zich niet op z'n gemak voelend en naar huis terug verlangend
vanweten, vanwetend bn. 1. betweterig, geneigd tot ruziën 2. verdrietig 3. fel, verbeteren
vanwielen voegw.; omdat, doordat
vanzels, vanzelfs bw. 1. uit zichzelf 2. moeiteloos 3. uiteraard
vanzieden bw.; van opzij
vaomen I mv.; vademmen, in *op gien voeten en vaomen nao* op geen stukken na
vaomen, vemen II ww.; met grote passen lopen
vaorens de; bep. ziekte, ontsteking bij paarden: vaar, varent
vaort, veert de 1. vaart, snelle beweging 2. het varen met schepen 3. kanaal, gegraven waterweg
vaortien et; vaartje, vadertje, in verb.
vaortskaante de; kant, wal van een vaart
vaortwal, vaortswal de; vaartwal
vaosie de; flink tempo, flinke vaart
varf- z. ook *varve-*
varfdeuze de; verfdooz
varflaoge, varvelaoge de; verflaag
varfpot de; verfpot
varfrolle, vaarfrolle de; verfrol
varfwinkel en var. de; verfwinkel
vargen, vaargen ww.; vergen
variaant de; variant
variaobel bn.; variabel
variaosie de; variatie, afwisseling, vooral: in mogelijkheden om te doen
varkekramme z. *varkenkramme*
varken, vaarken et 1. bekend zoogdier: varken, zwijn 2. iemand die smerig is 3. luiaard 4. chagrijnig, dwars iemand 5. gele lis
varkenachtig bn., bw. 1. varkenachtig 2. twistziek, kribbig
varkenbak de; varkensbak, varkentrog
varkenbeer de; beer, mannelijk varken dat voor dekking wordt gebruikt
varkenbek de 1. bek van een varken 2. bek van een rund of paard die aan de bek van een varken doet denken: door een te nauwe of te korte onderkaak of een te lange bovenkaak 3. pony met langere bovenbek dan normaal
varkenblaeden mv.; varkensvet in buikvlies (van het varken als slachtdier)
varkenblaoze, varkensblaoze de; varkensblaas
varkenbloeme, varkensbloeme, varkentiesbloeme, varkentiesplaante de; varkenbloem, gele lis
varkenbonke de; soepbeen van het varken
varkenbossel de; het geheel van het stijve haar van een varken; ook wel van een mens, bijv. *Hi'j had van die varkenbossels, et ston 'm steil op 'e kop*
varkenbrik de; wagen op veren, bestemd voor het vervoer van varkens
varkendong de; varkensmest
varkeneerpels, varkeneerpels mv.; aardappelen bestemd als voer voor varkens
varkenemmer de; emmer voor voeder of drinken voor varkens

varkenfokkeri'je de; varkensfokkerij
varkengrös, varkensgrös et 1. varkensgras 2. bep. zeer fijn gras
varkenhaor, varkenshaor et 1. haar van een varken 2. haar dat nergens naar lijkt, melkboerenhondehaar 3. bep. fijn gras
varkenhekke, varkenshekke et; hek gebruikt als opzetstuk op een wagen voor het vervoer van varkens
varkenhilde, varkenshilde de; zolder boven varkenshok
varkenhokke, varkenshokke et 1. varkenshok 2. hok op een wagen: voor 't vervoer van varkens
varkenhoksdeure, varkenhokkedeure de; deur van het varkenhok
varkenhoolderi'je de 1. het houden van varkens 2. bedrijf waar men varkens fokt, mest
varkenjacht de; varkensjacht, nl. op wilde zwijnen
varkenjarre de; gier van het varken
varkenkaampien et; stukje weiland vlak bij huis, waarop men varkens laat lopen
varkenkaon et; hetz. als *kaon*
varkenkooi de; hetz. als *zeugekooi*
varkenkop, varkenskop de 1. varkenkop 2. lelijk hoofd
varkenkoper de; iemand die varkens opkoopt
varkenkrabbertien et; hetz. als *varkenschrabber*
varkenkramme, varkenskramme, varkekramme, varkenkrimpe, varkenskrempe de; speciale kram, ring of evt. stuk ijzer- of koperdraad dat een varken door de neus kreeg om het wroeten te voorkomen
varkenkrammen ww.; één of meer *varkenkrammen* plaatsen (ook zelfst.)
varkenkrimpen en var. z. *krimpen*
varkenkrimperstange de; tang waarmee men een *varkenkramme* aanbrengt
varkenluus de; op varkens voorkomende luis
varkenmark, varkensmark de; varkensmarkt
varkenmes, varkensmest, varkensmes, varkensmest, varkenmesse, varkensmesse de; varkensmest
varkenmesten ww.; mesten van varkens
varkenmesteri'je de; varkensmesterij
varkenmiege de; urine van een varken
varkenniere de; nier van een varken
varkenoor, varkensoor et; varkensoor
varkenpest, varkenspest de; varkenspest
varkenpierk, varkenspierk de; ren voor varkens, omheinde uitloop voor varkens
varkenpiest, varkenspiest de; hetz. als *piest*, bet. 3
varkenpote, varkenspote de; varkenspoot
varkenpries de; prijs, (ver)koopwaarde van een varken
varkenrieden ww.; vervoeren van varkens met een bep. wagen
varkenring de; hetz. als *varkenkramme*
varkenrogge de; varkensrug
varkens- z. *varken-*
varkenschrabber de; bep. krabber, krabijzer waarmee men bij het slachten het haar van de huid van het varken haalde
varkenschure de; varkensschuur
varkensdeure de; buitendeur van een varkenshok in de schuur
varkensemmer de; voederemmer voor een varken
varkensgrös et 1. borstelgras 2. z. *varkengrös*
varkenshaoren bn.; van varkenshaar

varkenskaon de; stukje uitgebraden, uitgesmolten vet van het varken
varkenskraanze de; hetz. als *kraanze*, bet. 2
varkenslaachten ww.; slachten van varkens
varkenslaachtspullen mv.; voedsel door het slachten van één of meer varkens verkregen
varkensnieder de; degene die de jonge mannelijke varkens castrereert
varkensnust et; nest van een varken
varkensnute de; varkenssnuit
varkenspierk, varkenspijk de; ren voor varkens
varkenspokkens mv.; vlekziekte (bij varkens)
varkenspul et; voedsel door het slachten van één of meer varkens verkregen
varkensribbegies mv.; varkensribbetjes
varkenstaapel de; varkensstapel
varkenstat de 1. staart van een varken 2. krulvormige haak aan een *puthaake*
varkenstek et; hek als opzetstuk voor het vervoer van varkens met name op wagens
varkenstiekel de; bep. grote distel
varkentange de; hetz. als *varkenkrimperstange*
varkentien et 1. klein varken 2. pissebed 3. vrucht van de gele lis 4. gele lis
varkentiesbloeme z. *varkenbloeme*
varkentrogge de; varkentrog
varkenutter de 1. tepel van een varken 2. kartelige vormen aan een verkeerd gehaarde zeis
varkenvanger de 1. iemand die bezig is varkens te vangen 2. iemand met kromme benen
varkenvet, varkensvet et; varkensvet
varkenvleis, varkensvleis et; varkensvlees
varkenvoer et; varkensvoer
varkenvoeren ww.; voederen van varkens
varkenwaegen, varkenswaegen de; wagen voor het vervoer van varkens
varkenziekte de; varkensziekte
varkenzoolder de; zolder boven de varkens in een varkenshok
varve, vaarve de; verf
varvebusse, varfbusse de; verfbus
varvefebriek de; verffabriek
varvehaandel de; verffield
varvekrabber, vaarvekrabber, varverskrabber, varfkrabber de; schraapijzer
varven, vaarven ww.; verven
varver, vaarver de 1. (huis)schilder 2. degene die garens, kleding verft 3. blauwverver
varveri'je de; werkplaats van een verver, inrichting waar geverfd wordt
varversknecht de; schildersknecht
varverskwaste, varfkwaste, vaarfkwaste de; verfkwast
varverswinkel de; schilderswinkel
varveschrabsel et; schraapsel: van verwijderde verf
varvespuite de; verfspuit
varvestof de; verfstof
varvetroep de; het geheel aan verf
vas, vessien I et 1. gedichtje 2. liedje
vas II bn. 1. vers: pas gemaakt, gegroeid 2. pas geleden ontstaan, gebeurd, bijv. in *Dan is 't nog zo vas* nog maar zo heel kort geleden, met name van een sterfgeval
vaskalfd bn.; pas gekalfd hebbend
vassiesschrieveri'je de; het schrijven van versjes, gedichtjes, liedjes
vast, vaast, vaaste bw. 1. stellig, waarschijnlijk 2. alvast, intussen 3. z. *vaaste*

vastberaoden bn., bw.; vastberaden
vastbesleuten bn., bw.; vastbesleuten
vaste, vaste- z. *vaaste(-)*
vat I et 1. vat, bep. vaatwerk 2. inhoudsmaat gerekend naar een botervat 3. inmaakvat
vat II de 1. vat, greep, houvast, in verb. als *d'r (gien) vat op/an kriegten/hebben* geen vat op iets of iemand kunnen krijgen/hebben, d.i. ook: houvast
vatber bn.; vatbaar: gevoelig zijnd voor iets
vatberhied de; vatbaarheid
vatten ww.; vatten: vastpakken, beetpakken
vattien et 1. klein vat 2. afwasteil
vaze z. *vaas*
vechten ww. 1. vechten, strijden 2. zich tot het uiterste inspannen
vechter de 1. vechter, strijder 2. fig.: iemand die zich vaak inspant om het uiterste te bereiken
vechteri'je de; vechterij: vechtpartij
vechterig bn.; vechtachtig
vechtersbaos de; vechtersbaas
vechtjasse de; vechtjas
vechtspoor de; spoor van een haan e.d.
vedaage z. *vandaage*
vedaosie z. *verdievedaosie*
vedder z. *veerder*
vedeure bw.; voor de deur, vaak ruimer: buiten
veebeslag, veebestaand et; het geheel aan vee dat iemand heeft, iemands bestand aan vee
veedriever de; koeiendrijver, ook wel gezegd van schapen of ander vee
veefoons, veefoonst, veefonnis et; veefonds
veeg bn. 1. veeg 2. z. *vege*
veegblik et; veegblik, stofblik
veegmesiene de; machine waarmee men het ijs veegt t.b.v. schaatsers enz.
veehaandeler de; veehandelaar
veehikke et; hek op veewagen
veehoolderi'je de; veehouderij
veekarre de; kar of wagen achter een auto om vee te vervoeren
veekeuring, veekeurige de; veekeuring, met name evenement waarbij door deskundigen bep. kwalificaties, prijzen aan gefokte dieren worden toegekend
veekoeke de; veekoek
veen, veen- z. ook *vene(-)*
veenarbeider, venarbeider de; veenarbeider
veenarbeidershusien et; woninkje van een veenarbeider
veenbaos, venebaos de; eigenaar van een veenbedrijf of van een stuk veen dat wordt geëxploiteerd
veenbeie z. *venebeie*
veenboekweite, veenboekweit de; veenboekweit
veenboekweiten ww.; verbouwen en oogsten van veenboekweit
veenbri'j de; veenspecie
veenbrogge de; brug over een wijk door het veen
veenderi'je de 1. het exploiteren van veen, turf maken uit veen 2. plaats, perceel waar men veent, waar men turf maakt uit veen
Veengao z. *Vinkege*
Veengaopetten mv.; bep. petgaten in de buurt van *Vinkege*

veengrond, venegrond de 1. grond die vooral uit veenaarde bestaat 2. gebied waarvan de grond vooral uit veenaarde bestaat

veenheide de; hei die op het veen groeit

Veenhuizen et; Veenhuizen, plaats in Drenthe, oostelijk van *Oosterwoolde*

veenklonie de; veenkolonie

veenlaand et; veenachtig land, ook: land waar wordt verveend

veenpluus et; wollegras

veenpoesies mv.; wollegras

veenpolder de; veenpolder

veenster, vaenster et 1. vensterraam 2. blind aan de buitenkant

veensterbaank, veensterbaanke, vaensterbaank, vaensterbaanke de; vensterbank

veensterglassien et; stukje stof dat op kleding is genaaid en door de vorm doet denken aan een venster

veentien, vennegien et 1. stukje terrein met vooral veengrond, veenput (vaak weer in enige mate begroeid) 2. niet zo grote, enigszins platte, zoete appel, geschikt als stoofappel, vooral in *zute veenties*

veepest de; runderpest

veepries de; veeprijs

veer, vaer I de 1. vader 2. rond uitsteeksel aan één van de lange zijden van een plank dat past in de groef van een andere plank

veer II et 1. de uitgestrektheid in de omgeving, in *et hiele heer en veer* de hele omgeving, de grote omtrek die relevant is, ook: al hun spullen, al hun bezittingen, bijv. *Ze hebben de bureu mit heur hiele heer en veer op 'e straote zet; in alle heer en veer* in hun beste kleding

veer III de; overzet, plaats waar men een rivier, kanaal kan worden overgezet

veer, ver, vere, veren IV bn. 1. met een zekere afstand 2. verwijderd, afgelegen 3. van, met een grote afstand 4. flink opgeschoten, op een gevorderd punt 5. op grote afstand in de tijd, bijv. in *Dat was veer veur mien tied* lang voordat ik geboren was 6. in hoge mate, in verb. als *Daor vuul ik me veer boven verheven* dat is beneden mijn waardigheid, dat type kritiek enz. is me te min

veerbaos de; veerbaas

veerboom, vaerboom de; vaarboom

veerder, vedder I bw.; verder, later, overig

veerder, veeders, vedder II bw. 1. vervolgens 2. bovendien, voorts 3. overigens, voor het overige 4. verderop, elders 5. voortgaand, voortzettend 6. in *wat veerder vertellen* het doorvertellen

veerder, veerder-; verder(-), voort(-): eerste deel van woorden als *veerderlezen, veederschrieven*

veerderop bw.; verderop

veeders z. *veerder* II

veerdig bn.; vaardig, gezwind, vlot

veereunster et; veerunster, weegtoestel met veer waaraan hetgeen gewogen moet worden komt te hangen

veereuster, veerooster et; roosterwerk aangebracht in een stuk pad, weg

veergaond bn.; vergaand

veergeul, vaergeul de; vaargeul

veergezicht et; vergezicht

veerkieken ww.; in de verte kijken, van ver kijken, bijv. in *Dat is een brille veur veerkieken*

veerof, verof bw.; van ver, m.b.t. een ver verwijderd punt

veerschute de; schuit: waarmee men vaart

veerskalf, veerskusien et; vaarskalf, vrouwelijk kalf

veerspringen, verspringen ww.; verspringen

veert z. *vaort*

veerte, vette de 1. verte 2. vergezicht, bijv. in *de schiemerige veerte*

veertiendaags, veertiendaes bn.; veertiendaags: veertien dagen durend, ook: om de veertien dagen verschijnend

veertienlinies bn.; van een bep. omvang, wijdde, in *een veertienlinies laampe*

veerwaeter, vaerwater et; vaarwater, water waarover/waarlangs men vaart

veerweg, vereweg, verweg, verreweg bw.; verreweg

veerze de; vaars, nl. jonge koe

veerzicht et; het ver zien, bijv. in *een brille veur veerzicht*

veestaepel de; veestapel

veestel de; staanplaats voor twee koeien naast elkaar

veestek et; hek als opzetstuk op een wagen voor veevervoer

veetaxateur de; taxateur: van vee

veeverlosapperaot z. *verlosapperaot*

veewaegen de; wagen voor het vervoer van vee, met name een boerenwagen of vrachtauto voor dat doel

vege, veeg de 1. keer dat men veegt 2. vlek, streep, door een vegende beweging ontstaan 3. klap waarbij men uithaalt, oorveeg 4. in *Die het een vege in 't oor* hij/zij is dronken

vegen ww. 1. vegen, met een bezem, lap enz. strijken en op die manier schoonmaken of anderszins wegnemen, afvegen 2. uitwissen, wegwissen 3. door weg te wissen schoonmaken 4. zich zeer snel voortbewegen 5. slaag geven, klappen

veger de 1. iemand die veegt 2. stoffer 3. kunstzwerm verkregen door bijen van de raampjes uit een zwermrijpe bijenkast te vegen 4. akkerwinde, de bloemen van de akkerwinde

veger-en-blik zn.; veger en stofblik samen

vegerhoolt et; berkenhout ter dikte van een draadpaaltje, gebruikt voor het maken van vegers

veilighiedsklemme de; klimbeugel, klimschaats

veilighiedsbeugel de; valbeugel, vooral bekend van een trekker

veiling de 1. bep. openbare verkoping: veiling 2. in *iene in de veiling nemen* iemand ertussen nemen

veinster et; vensterluik, luik aan de buitenkant, z. ook *veenster*

vekaansie de; vakantie

vekaansiebaentien et; vakantiebaantje

vekaansiedrokte de; vakantiedrukke

vekaansiehuus et; vakantiehuis

vekaansiekelonie de; vakantiekolonie: bep. inrichting voor zwakke kinderen of voor kinderen om zich te ontspannen

vekaansietied de; vakantietijd

vekaansievermaek et; vakantievermaak

vekaansieweer et; vakantieweer

vekaansieweke de; vakantieweek

vel de 1. huid 2. stuk huid dat geheel of deels loslaat 3. afgestroopte huid 4. kreng van een vrouw 5. raten van bijen; *zwat vel* oude raten, *blank vel* nieuwe raten 6. vlies, bijv. in *een vel op 'e varve, een vel op 'e melk* 7. stuk papier om op te schrijven enz.

veld et 1. het open, wijde land, weilanden, akkers, heideveld inclusief stukken bos, de akkers of weilanden waarop men werkzaam is, die men bewerkt 2. stuk akker 3. terrein in het hoogveen waar men turf wint 4. speelveld bijv. bij voetbal of soortgelijk speelveld 5.

sportveld

velderi'je, velleri'je de; hetz. als *velwark*

veldflesse de; veldfles

veldhutter, veldutter de 1. bijnaam voor een bewoner van bep. buurten uit de omgeving van *Noordwoolde* 2. z. *heidehutter*

veldketel de; grote ketel die men meenam naar het weiland/de akker waar men werkte

veldlurke de; veldleeuwerik, de gewone leeuwerik

veldmoes de; veldmuis

veldnaeme de; veldnaam, toponiem

veldschure de; veldschuur

veldslichten ww.; egaliseren van grond

veldspoor et; elk der stroken grond naast de wagensporen

veldtraining de; veldtraining

veldvruchten mv.; gewas

veldwaachter de; veldwachter

veldwark et; veldwerk: onderzoek in het veld, in de praktijk

veldwikke de; vogelwikke

velen ww.; kunnen verdragen, uit kunnen staan, vaak: al dan niet afgunstig zijn

veleriaan z. *valeriaan*

velgen ww.; ondiep ploegen, bijv. *et laand velgen*

velgremme de; velgrem

vellegeld et; geld dat een boer ontvangt voor één of meer kalfsvellen

velling, velg de; velg

velshaemer de; bep. hamer van een smid waarmee hij de hoepen om de wielen aanbracht

velwark et; huid van wat de uier wordt

vemen z. *vaomen* II

venaovend z. *vanaovend*

vene, veen de, et 1. veenaarde 2. terrein, bodem met veel veenaarde 3. gebied met veengrond 4. in 't *Vene* Heerenveen 5. z. *veentien*

veneachtig bn.; veenachtig

vene, vene- z. ook *veen(-)*

venebeie, veenbeie de 1. veenbes 2. bosbes

Veneboeren mv.; naam van een buurtschap tussen *Makkinge* en *Else*

venebonke de; kluit bonkaarde

venebore de; veenboor

venebraand de; veenbrand, brand in, van het veen

venebrokke de; brok veen

venedobbe de; veendobbe

venegat et; uitgegraven veenput, kleine plas in hoogveen

venegrös et; wollegras

venekaant, venekaante de; lett. de kant van het veen

veneklute, veenklute de; veenkluit

Venekoten et; bekende buurtschapje bij *Oosterwoolde*

venepette, venepetten, veenpette de; veenput

veneplagge de; zode op het veen, stuk van die zode

veneplak et; plek, plaats in het veen

venepuusters mv.; wollegras

venepoele, veneplasse de; kleine poel, plas in het hoogveen

veneputte, veenputte de; veenput

venespecie de; veenspecie
venestroke de; strook veen, strook veenland
venetrappen ww.; in elkaar trappen van uitgebaggerde veen
venevolk et; veenarbeiders
venewarker de; veenarbeider
veneweg de; weg die door het veen loopt
venewottel de 1. veenwortel 2. duizendknoop
venezutien et; hetz. als *zute veentien*, z. onder *veentien*
veni'js z. *vanni'js*
venien, veniend, vernien, verniend et 1. ongemak, ziekte, lastig ongedierte bij vee, bijv. *Bi'j venien het een koe een hiele hadde raand in 't gier* 2. venijnigheid, boosaardigheid
veniendangel de; tong van een slang
veniendeulie de; olie waarin men een levende adder heeft laten sterven, gebruikt tegen diverse veeziekten
veniendig, venienig, verniendig, vernienig bn., bw. 1. fel, erg onaangenaam voor het gevoel 2. nogal fel, zeer bij de hand, ook negatief: al te fel, giftig reagerend, bijv. in *een klein, venienig persoon*
venig bn.; venig, veenachtig
venille de 1. de specerij vanille 2. verkorting van *venillepudding*, *venillevla*
venille-ies et; vanilleijs
venilleplaante de; vanilleplant
venillesuker de; vanillesuiker
venne, vinne de; weiland, vaak veenachtig; lager gelegen en/of duidelijk ontgonnen
vennegien z. *veentien*
vennegrond de; laag gelegen, veelal veenachtig weiland
vent de 1. kerel, man 2. vrijer 3. jochie, kereltje
ventenlok et; ruikgoed (om mannen mee aan te trekken)
ventersdoekien et; doek die een venter over de waren in z'n mand heeft
venterskörf de; mand, korf waarmee men vent
ventilaosie de; ventilatie
ventilaosiepiepe de; ventilatiepijp
ventilaosiereuster et; ventilatierooster
ventilater de; ventilator
venushaor et; venushaar (kamerplant)
venusschoe de; venusschoen
ver z. *veer* IV
veraanderen ww. 1. veranderen: anders maken 2. verwisselen
veraandering, veraanderige de; verandering
veraanderlik bn.; veranderlijk, wisselvallig
veraarmen ww.; verarmen, armer worden
verachtig z. *werachtig*
veraevenseren, veraeveseren ww.; verprutsen, verknallen
veraffront- z. *veroffront-*
veralderaosie, valderaosie, veralteraosie de; het even uit z'n evenwicht zijn door verbazing, schrik enz., drukte die er is
veraldereerd, verallereerd, veraltereerd bn., bw.; uit z'n evenwicht: door schrik, verbazing, drukte, de kluts kwijt, overstuur
veraldereerdhied de; het *veraldereerd* zijn
veraodeming de; verademing
verarven en var. ww.; vererven

verbalderd bn., bw.; verbouwereerd
verbalderen, verbadden ww. 1. nogal vernielen door te vertreden, vertrappen 2. verknoeien
verbaol et; proces-verbaal, bekeuring
verbaosdhied de; verbaasdheid
verbaozen ww.; verbazen
verbargen, verbaargen ww. 1. verbergen, wegstoppen 2. geheim houden, verzwijgen
verbeerligen ww.; hetz. als *verschrippen*
verbeinselen ww.; verknoeien, verknallen
verbelen ww. 1. verbeelden: voorstellen, uitbeelden 2. zich indenken 3. zich inbeelden
verbelinge, verbeling, verbeelding, verbeeldinge, verbeeldige, verbelige de 1. verbeelding: uitbeelding 2. het zich verbeelden, bijv. in *in (de) verbelinge* 3. fantasie 4. waan, inbeelding 5. verwaandheid
verbellen ww.; door te telefoneren aan geld verbruiken
verbeteren ww. 1. verbeteren, beter maken 2. herstellen (van fouten), recht zetten
verbeuden bn.; verboden
verbeurdverklaoren ww.; verbeurdverklaren, confisqueren
verbeuren ww. 1. verbeuren, goederen, bep. rechten kwijtraken 2. verwedden
verbeurten ww.; elkaar afwisselen
verbeuzelen ww.; verbeuzelen, verspillen (van de tijd)
verbienen ww. 1. verbinden van een wond e.d. 2. een verbinding maken, vormen
verbieningsstok et; verbindingsstuk
verbiesterd bn., bw.; verbijsterd
verbieten ww., in *je verbieten* zich verbijten
verblief et; verblijf: het zich ophouden
verbliefskosten mv.; verblijfskosten
verbliend bn.; verblind
verblienen ww.; verblinden
verblikken ww.; verblikken, in *niet verblikken* onaangedaan blijven, niet toegeven
verblotekonten ww., in *Et kan mi'j niks verblotekonten* het kan mij niets schelen
verboegen z. *verbugen*
verbongelen ww.; verboemelen
verbotteren ww.; afsterven van koninginncellen in hun *melk* door *opdoeken*
verbouw de 1. verbouw 2. het verbouwen van een gewas
verbranen ww. 1. doen verbranden 2. door vuur vernietigd worden 3. door hitte of vuur verwonden/verwond raken 4. cremeren 5. door te sterke hitte bederven, verschrompelen, aantasten; door hitte of een teveel aan scherpe stoffen uitdrogen, aangetast raken 6. te snel en te intensief bruin of rood worden als gevolg van felle zon
verbraning de; verbranding, het verbranen
verbraoden ww. 1. door te braden verbruiken 2. in gebraden toestand brengen 3. bedorven raken door te lang braden 4. z'n huid verbranden door zonnestraling
verbratsen ww.; verkwisten
verbreken ww. 1. verbreken, ook fig. 2. doorbreken: van de sleur enz. 3. uiteen doen gaan, kapot maken, in *een huusholing verbreken*
verbrengen ww. 1. verplaatsen 2. verkwisten
verbrieden en var. ww.; verbreden
verbroezen ww., in *d'r in verbroezen* het te druk hebben en daardoor het werk niet meer goed aan kunnen
verbruien, verbruijen ww.; verknoeien, verknallen
verbruken ww.; verbruiken, door gebruik opmaken

verbruiker de; verbruiker
verbruuien, verbruïjen ww.; verbroeien
verbruuk et; verbruik, de hoeveelheid die men verbruikt
verbugen, verboegen ww.; verbuigen, ombuigen
verburgen bn.; verborgen, verscholen
verdaegen ww.; verdagen, uitstellen
verdaenken ww.; verdenken
verdamme tw.; potverdrie
verdampen en var. ww.; verdampen
verdan, veurdan bw. 1. verder, vorderend 2. in *dommiet veurdan* binnenkort
verdarf et; bederf, verderf
verdarre, verdarrie tw.; verdorie
verdek et; met kleed overdekte wagen, ook *bulderwaegen* geheten
verdekseld tw.; verdorie
verdielen, verdelen ww.; verdelen
verdieling, verdelinge en var. de; verdeling
verdielkaaste en var. de; verdeelkast
verdienen ww. 1. verdienen 2. waard zijn te krijgen, terecht ondergaan, bijv. *Waor he'k et an verdiend!* hoe kun je 't me aandoen
verdienst, verdienste et 1. werk waaraan men verdient, inkomen 2. dingen waardoor men zich verdienstelijk maakt
verdiesterwieren z. *verdistrewieren*
verdievedaosie, vedaosie, verdieverdaosie, verdievedering, verdieverdering de; ontspanning door vermaak, verstrooiing
verdievederen, verdieverderen, verdievieren ww. 1. verdiverteren, zich ontspannen door vermaak 2. slechten, egaliseren 3. verrekenen, verdelen 4. langzaam bijgelegd worden, slijten door de tijd
verdiffederen, verdifferderen ww. 1. afnemen in pijnlijk zijn, hinderlijk zijn, overgaan 2. zakken (van eten dat men net at), bijv. in *Et eten moet even verdiffederen*
verdikke tw.; verdikke
verdikkeme, verdikkemi'j, verdikjemi'j tw.; verdikkeme
verdimme tw.; verdorie, verdikkeme
verdistrewieren, verdiesterwieren, verdistrewieren, verdissewieren, verdistewieren, verdislewieren, verdistlewieren ww. 1. omkomen, zoek (doen) raken, vernielen, in wanorde brengen 2. veranderen
verdocht bn. 1. in *d'r op verdocht wezen* erop verdacht zijn 2. argwaan, achterdocht opwekkend
verdochte de; verdachte
verdoemd z. *verdomd* I, III
verdoen ww. 1. uitgeven, besteden, gebruiken 2. verdoen, verkwisten 3. op nutteloze wijze besteden, verbeuzelen 4. verknoeien, verknallen 5. (wederk.) zelfmoord plegen
verdoeffeld bn., bw.; vermoeid, afgemat, verduft
verdoeffelen ww.; ten onder gaan door het werk, de zorgen
verdolen ww.; verdwalen
verdomd, verdoemd I bn., bw.; vervloekt, lastig
verdomd II bw.; in hoge mate, zeer
verdomd, verdoemd III tw.; verdomd, vervloekt, ook positief: om verbazing uit te drukken
verdomhoekien et; verdomhoekje, in *in et verdomhoekien zitten*
verdomme tw.; verdomme

verdommeling de; iemand die de anderen links laten liggen, die het alleen moet klaren
verdommelinkien et; vlinderstrikje
verdommen ww. 1. kunnen schelen, raken 2. vertikken, weigeren
verdonderen ww.; verkwisten, vergooien
verdonderjaegen ww.; vergooien, verkwisten
verdonkeremaonen ww.; verdonkeremanen
verdonkeren ww.; verduisteren (van een ruimte)
verdoold z. *verduld* II
verdorie, verdoriemi'j tw.; potverdrie
verdrag et 1. verdrag 2. in *mit verdrag* rustig, verstandig (te werk gaand)
verdreegzem bn.; verdraagzaam
verdregen ww. 1. verdragen, kunnen ondergaan, lijden, verduren 2. dulden zonder problemen, velen
verdreugen, verdrugen ww. 1. verdrogen, uitdrogen 2. een schone luier geven
verdri'jd tw.; verdraaid, verdorie
verdri'jen ww. 1. verdraaien, omdraaien, anders draaien 2. verkeerd voorstellen 3. vertikken, weigeren
verdrieven ww.; verdrijven, wegjagen
verdrinken ww. 1. stikken door verdrinking
 2. geheel in iets verdwijnen of erdoor worden ondergedompeld (ook fig.) 3. verspillen door drankgebruik
verdrokken ww. 1. verdrukken, onderdrukken 2. in de verdrukking brengen 3. van de ene plaats naar de andere drukken
verdrokking de; verdrukking
verdudeliken ww.; verduidelijken
verduikerd tw.; potverdrie
verduld I bn.; deksels, verduld
verduld, verdoold II tw.; verduld, potverdrie
verdulle, verdulleme tw.; verdulleme, potverdrie
verduurzemen ww.; verduurzamen
verduusteren ww.; verduisteren, donker maken
verduustering de; verduistering; het donker maken, worden
verduusterweren ww.; zoek (doen) raken
verduutsen ww.; verduitsen
verduveld I bw.; in hoge mate
verduveld II tw.; verduiveld, deksels
verdwaasd, verdwaesd bn., bw.; verdwaasd
verdweeld, verdwaeld bn. 1. incidenteel voorkomend, bijv. *een verdweelde krente in 't brood* 2. z. onder *verdwelen*
verdwelen, verdwaelen ww.; verdwalen
verdweulen z. onder *verdwelen* (vorm van het voltooid deelwoord)
verdwienen ww.; verdwijnen
vere de 1. vogelveer 2. veer: bekende spiraalvormig draad 3. wagenveer 4. z. *veer* IV
vereen z. *verieninge*
vereffenen ww.; egaliseren, vlak maken, hetz. als *slichten*
verekieker, verkieker, verrekieker de; verrekijker
verempeld, verempel, werempel, warempel bw.; warempel
veren I 1. veren, van of met veren gemaakt, bijv. in *een veren bedde* 2. voorzien van veren tegen het schokken van een rijtuig, bijv. *een veren brik* d.i. met veren eronder, zo ook *een veren waegen*, hetz. als *verewaegen*

veren, vaeren II ww. 1. varen (over het water), varend vervoeren 2. gaan: met een rijtuig, bijv. *Daor gaon we henne veren* 3. op iets komen, in *van et iene op et aandere veren* van het ene onderwerp op het andere 4. drijven, in een gaande beweging zijn 5. in de verb. *d'r wel/best bi'j veren* er voordeel bij/door ondervinden, bijv. *Beide zullen d'r best bi'j veren* 6. in de verb. *de moed (niet) veren laoten* de moed (niet) opgeven

veren III z. *veer* IV, *verens*

verenig- z. *veriening-*, *verienig-*

verening- en var. z. *veriening-*

verenkraanze de; krans van veren

verens, veren bw., in *van verens* van verre, van veraf

verentig, warentig bw.; warempel, beslist

verenwaegen z. *verewaegen*

verepak et; geheel aan veren op het lijf van een vogel

verepenne de; pen uit een vogelveer

verepikken ww.; voortdurend andere kippen in de veren pikken

verepikker de; kip die andere kippen bij de staart pikt en die vervolgens, na bloed te bespeuren, doodt door voortdurend te pikken

vereplokken ww.; veren van het lichaam van een dode vogel trekken

vereren I ww.; veranderen

vereren II ww.; vereren, eer bewijzen door te schenken, schenken

verering de 1. verering, het vereren 2. presentje, geschenk

vereten ww.; vereten, te veel eten

verewaegen, verenwaegen de; veerwagen

vereweg bw. 1. ver hier vandaan 2. z. *veerweg*

verfieken ww.; door ruw te snijden sterk aantasten, vernielen

verfomfaaid, verfromfraaid bn.; verfomfaaid, gekreukeld, geheel uit model

verfomfaaien ww.; verkreukelen, geheel uit model doen worden

verfriesen ww. 1. aan een taaluiting een Friese vorm geven 2. qua taal en inwoners meer Fries worden 3. meer Fries aan de mensen proberen op te dringen

verfromfraaid z. *verfomfaaid*

verfroonselen ww.; verfrommelen

vergaankelijk z. *vergankelijk*

vergader- en var. z. *vergeerder-*

vergaepen ww.; zich verkijken

vergaer- z. *vergeren*, *vergeer-*

vergalopperen, vergalleperen ww.; vergalopperen, vooral: een misser, blunder maken

vergankelijk, vergaankelijk bn.; vergankelijk: voorbijgaand, niet duurzaam

vergaon ww. 1. ten onder gaan, omkomen 2. tot stof vergaan, wegteren, wegrotten 3. zich ontwikkelen 4. langzaam afnemen, verdwijnen, in *Heuren en zien zol je vergaon*

vergeefs z. *vergees*

vergeeraovend, vergaeraovend de; avond waarop men vergadert

vergeederen, vergaderen en var. ww.; vergaderen, een vergadering houden

vergeederding, vergeederinge, vergadering, vergaderige, vergaederding, vergaederige,

vergaerige de; vergadering, bijeenkomst waarop men vergadert

vergeerderzael de; vergaderzaal

vergees, vergeefs bn., bw. 1. vergeefs: vruchteloos, zonder resultaat 2. gratis, bijv. in *De*

melkboer gaf de belonnen vergees

vergeethoek de; in *in de vergeethoek raeken* vergeten worden, zo ook in *'t vergeethoekien*

kommen

vergeetkont, vergeetkonte de; vergeetachtig iemand

vergeliekber bn.; vergelijkbaar

vergelieken ww. 1. vergelijken, overeenkomsten en verschillen nagaan 2. in de plaats gesteld worden voor, bijv. in *Vergeliek jezels now es mit iene die slim ziek is...*

vergeliekenis de; vergelijking: het vergelijken dat men doet

vergelieking de; vergelijking: het vergelijken

vergellen, vergelden ww. 1. vergoeden, ook wel in negatieve zin: betaald zetten 2. een vergelding ondergaan, het op een of andere wijze goed moeten maken, bijv. *Ik heb 'm te pakken had, mar ik zal et laeter wel weer vergellen moeten*

vergeme, vergemie tw.; vergeme

vergeren, vergaeren ww.; vergaren, verzamelen

vergetelhied de; vergetelheid, in *in de vergetelhied raeken*

vergetelik bn.; vergeetachtig

vergeten ww. 1. kwijtraken uit het geheugen 2. vergeten raken, niet onthouden worden 3. nalaten te doen doordat men het vergeet 4. niet langer bewust zijn van 5. vergeten mee te nemen

vergeterig bn.; vergeetachtig, vergeterig

vergeven ww. 1. vergiffenis schenken 2. vergiftigen; *vergeven van* vol zijn met iets schadelijks, vervelends 3. weggeven, bijv. *'k Heb niks te vergeven* 'k heb niks om te geven, uit te delen

vergewissen, verwissen ww.; (zich) vergewissen

vergiet et; vergiettest

vergieten ww.; door te gieten kwijtraken

vergis et; het vergissen, vergissing

verglieden ww. 1. van z'n plaats glijden 2. glijdend onderuit gaan 3. verstrijken, snel voorbijgaan: van de tijd

vergooien ww. 1. verspelen, geld uitgeven zonder zinnig doel 2. verkeerd gooien, ook: zodanig dat men spierpijn krijgt of zich anderszins bezeert; ook: verkeerd opgooien bij het kaarten

vergreven, vergraeven ww.; gravend veranderen, door graven een andere structuur (van de bodem) doen ontstaan

vergriemen ww. 1. vermorsen 2. verkwisten 3. iemand vernietigen, a.h.w. fijnwrijven van boosheid, bijv. *Ik kan je wel vergriemen, zo lelk hej' me maakt* 4. vernielen, verknallen 5. zich kapot lachen

vergriepen ww. 1. ernaast grijpen, verkeerd grijpen 2. iets doen dat eigenlijk niet kan of te gewaagd is en daardoor mislukken, de kous op z'n kop krijgen 3. zich aan iemand vergrijpen 4. aanranden, verkrachten 5. stelen

vergriezen ww.; vergrijzen

vergriezing de; vergrijzing

vergruuid, vergruijd bn.; verkeerd gegroeid, (van gewas:) gedurende een te lange periode gegroeid kunnen hebben

vergruuien, vergruien, vergruijen ww. 1. door groeien verdwijnen of herstellen 2. verkeerd groeien

vergruizen, vergruuizen ww.; vergruizen

vergunnen ww.; zeer afgunstig zijn m.b.t. iets wat iemand heeft, krijgt

vergunninghoulder de; vergunninghouder

verhaandelen ww. 1. verkopen 2. bespreken, bediscussiëren

verhadden ww. 1. hard maken 2. aan iets onaangenaams gewend raken en er zich daardoor minder van aantrekken, ongevoelig worden voor, bijv. *Hi'j verhaddet d'r in* nl. wat het gezeur van zijn vrouw betreft

verhaegelen ww.; door de hagel kapot gaan, verhagelen, bijv. *'t Zaod, de bonen bin verhaegeld*

verhael, verhaol et 1. verhaal, vertelling 2. relaas 3. uiteenzetting van z'n denkbeelden, ideeën 4. herkrijging van krachten 5. mogelijkheid tot schadeloosstelling, verhaal halen

verhaelen, verhaolen ww.; verhalen: grote moeite doen om te verkrijgen, in bijv. *Hi'j moet et op 'e kni'jen verhaolen* hij moet er erg veel moeite voor doen

verhaeleverteller de; verhalenverteller, ook wel: fantast

verhaffelen ww.; hetz. als *vervreten* bet. 2

verhakken ww.; verhakken, lett. in stukken hakken; *alles verhakt en verkakt* alles is op, opgemaakt

verhakselen ww. 1. hakselend fijnmaken, fijn worden, verpulveren 2. tot een oplossing komen inzake iets waarover men het niet eens is

verhakstokken, verhapstokken, verhakstukken ww.; verhapstukken, behandelen, doen

verhangen ww. 1. op een andere plaats doen hangen 2. doden door ophanging: *iene verhangen*; vooral wederk., bijv. *Hi'j het 'm verhongen* hij heeft zich opgehangen

verhaoken ww. 1. door te haken verbruiken van garens 2. een fout maken in haakwerk 3. verplaatsen van de draad in een andere pen bij het spinnen 4. door steeds ergens in te haken losse draden of lussen in gebreide kleding krijgen 5. het paard voor een andere wagen haken bij verwisselen van wagens, nl. wanneer men werkte met de *gaonde waegen*

verhaol, verhaol- z. *verhael(-)*

verhaoren ww.; z'n haren verliezen

verhaosten ww.; zich verhaasten

verhapstokken z. *verhakstokken*

verhaspelen ww. 1. bespreken, besprekend afhandelen, ook roddelend, smoezend praten over 2. voor elkaar brengen, afmaken 3. verdraaid, op onjuiste wijze vertellen, door elkaar halen 4. verkeerd, onjuist geïnterpreteerd uitspreken 5. de boel in de war maken, tot chaos brengen

verheerd bn.; verbaasd, verschrikt

verheerliken ww.; verheerlijken: roemen, loven

verheerliking de; verheerlijking

verhelpen ww.; verhelpen, herstellen

verhemelte, verhiemelte z. *gehemelte*

verhemmelen, verhimmelen ww. 1. andere, schone kleren aandoen 2. een schone luiër geven 3. weer goed maken, rechtzetten 4. bespreken, bediscussiëren

verhenneweren z. *verrinneweren*

verheugen ww. 1. zich verheugen 2. z. *verhogen*

verheulen ww.; verhelen, verzwijgen, verholen houden

verheur et; verhoor, bijv. *Hi'j het veur 't verheur west* is verhoord door de politie of de rechtbank

verheuren ww.; verhoren, ondervragen, voornamelijk inzake politie, rechtbank e.d.

verhiemelte z. *gehemelte*

verhiepeteke ww.; verhypothekeren

verhimmelen z. *verhemmelen*

verhinneweren z. *verrinneweren*

verhip, verhipt tw.; verhip, potverdrie

verhippen ww.; verhippen: naar de pomp lopen

verhipt bn., bw. 1. verhipt, bijv. *Et is verhipte lastig* 2. z. *verhip*

verhoepen ww.; van een nieuwe *hoepe* voorzien, vgl. *Dat wiel moe'n we verhoepen*

verhogen, verheugen ww. 1. hoger maken 2. doen stijgen: van een prijs, bod e.d.

verhogingsgeld, verhogersgeld et 1. geld verdiend bij een publieke verkoop: door hoger te

bieden en aldus de prijs op te drijven (terwijl men toch niet de uiteindelijke koper is geworden) 2. geld dat de verkoper extra verdiende doordat het bedrag waarvoor men verkocht hoger was dan het aanvankelijke bod

verhopen ww.; (zich) verhouden

verholing de 1. verhouding, in *naor verholing* naar verhouding 2. verstandhouding, relatie, bijv. *een goeie verholing mit mekeer hebben*

verhollaansen ww.; verhollandsen

verhonk, verhonkertien et; verstoppertje

verhooggeld z. *hooggeld*

verhopen ww.; verhopen, heel erg hopen, zich alvast verheugen, in *verhopen op: Verhoop ie je d'r niet te vule op?*

verhuren ww. 1. in huur geven 2. zich doen inhuren, in dienst treden

verhuurbedrief et; verhuurbedrijf

verhuurtied de; verhuurtijd

verhuusbedrief et; verhuisbedrijf

verhuusbericht et; verhuisbericht

verhuusdaotum de; verhuisdatum

verhuusdroke de; verhuisdrukte

verhuusplannen mv.; verhuisplannen

verhuustied de; tijd om te verhuizen

verhuuswaegen de; verhuishwagen

verhuzen, verhuuizen ww. 1. verhuizen 2. iemands verhuizing uitvoeren 3. naar een andere plek/ruimte gaan 4. naar een andere plek brengen (van spullen) 5. verplaatst worden, i.h.b.: van bijenvolken naar elders, zodat ze daar honing kunnen winnen

verhuzeri'je de; het verhuizen

verhuzersgoed et; lett. dat wat verhuisd wordt, bijv. *D'r gaot verhuzersgoed langes* een verhuizing

verhuizing de; verhuizing

verierend bn.; vereend, bijv. in *mit verierende krachten*

verienigen, verenigen ww.; verenigen: bijeenvoegen, zich samen sterk maken

verieninge, veriening, verieniging, verieniginge, verening, vereen, vereniging, verenige de 1. samenvoeging 2. vereniging; instelling met leden, statuten

verieningsbestuur, verenigingsbestuur et; verenigingsbestuur

verieningsgebouw, verenigingsgebouw, vereningsgebouw et; verenigingsgebouw

verieningskas, vereningskas, verenigingskas de; verenigingskas

verieningsleven et; verenigingsleven

verieningsni'js et; verenigingsnieuws

verienvooldigen ww.; vereenvoudigen

verienzemen ww.; vereenzamen

vering de; vering, vermogen tot (mee)veren (lett.)

verjaegd bn., bw.; druk, opgejaagd

verjaegen ww.; verjagen, bijv. *De boel is verjaegd* weggejaagd, uit elkaar gedreven

verjamme tw.; verdorie

verjaordag de; hetz. als *jaordag*

verjaordagsborrel de; glaasje sterke drank dat men schenkt op een verjaardag

verjaordagsfeest, verjaordagfeest et; verjaardagsfeest

verjaordagskedo et; verjaarscadeau

verjaordagsslokkien et; glaasje sterke drank dat men op een verjaardag schenkt

verjaoren ww.; verjaren: vervallen doordat iets te lang duurt

verjaorskedo et; verjaarscadeau

verjaorspakkien et; verjaarsgeschenk
verjaorsvesite, verjaordagsvesite de 1. bezoek dat men brengt t.g.v. iemands verjaardag 2. hetz. als *jaordagsvesite*
verkakken ww.; opmaken, bijv. *alles verhakt en verkakt* alles is op, opgemaakt
verkampen ww.; verweiden
verkaote, verkode, verkore tw.; bij tikspelletjes: gezegd of geroepen om uit te drukken dat men even rust houdt, niet meedoet, zodat men niet getikt kan worden
verkarren ww.; met een kar vervoeren
verkarven ww.; verkerven: door kerven, knagen of soortgelijke inwerking sterk aangetast raken of vergaan
verkatsen ww.; in *je verkatsen laoten* zich op z'n kop laten zitten
verkaveling de 1. verkaveling: in percelen 2. ruilverkaveling 3. gebied waarin een ruilverkaveling is uitgevoerd
verkeer et 1. verkeer 2. voertuigen, personen op de weg
verkeerd bn., bw. 1. niet in de juiste richting, averechts, omgekeerd 2. onjuist, fout, bijv. *De musse ston 'm verkeerd* hij was slecht gehumeurd 3. niet goed van kwaliteit 4. ongelukkig gezegd, onhandig uitpakkend 5. dwars, lastig, chagrijnig 6. ongunstig 7. niet eerlijk, met louche achtergrond, afkomst 8. verschrikt
verkeerdighied de; verkeerdheid: foute, oneerlijke zaken die men doet, handelwijze ingegeven door gemene bedoelingen
verkeerdomme bw. 1. omgekeerd, verkeerd, verwisseld 2. met ongunstige afloop
verkeersanbod et; verkeersaanbod
verkeersaoder de; verkeersader
verkeersbod et; verkeersbord
verkeersdroke de; verkeersdrukte
verkeersdrumpel de; verkeersdrempel
verkeersinfermaosie de; verkeersinformatie
verkeersinspektie de; verkeersinspectie
verkeerslocht et; verkeerslicht
verkeersongelok et; verkeersongeluk
verkeerspelisie de; verkeerspolitie
verkeersribbel de; verkeersdrempel
verkeerstuun de; verkeerstuin
verkeren ww 1. zich ophouden, vertoeven, ergens komen en gaan 2. omgaan met 3. verkering hebben
verkering, verkeringe, verkerige de; verkering: vrijage, omgang
verkeuperen, ww. 1. met kopergroen bedekt worden 2. te gelde maken door verkoop
verkieken ww.; verkijken: verkeerd inschatten
verkiesber bn.; verkiesbaar
verkiezingsbi'jienkomst de; verkiezingsbijeenkomst
verkiezingsdroke de; verkiezingsdrukte
verkiezingskemmissie; verkiezingscommissie
verkiezingstoepraoke de; verkiezingstoepraak
verkiezingsuutslag de; verkiezingsuitslag
verkiffelen ww.; bijtend of snijdend aantasten, kapot maken, tot kleine snippertjes, stukjes maken
verklaorber bn.; verklaarbaar
verklaoren ww.; verklaren: uitleggen
verklaoring de 1. verklaring (schriftelijk of mondeling) 2. uitlegging
verklapbussen ww.; verknabbusen, verknoeien, verspillen

verklappen ww.; verbouwen, vertimmeren
verklassebassen ww.; opmaken, verkwisten: van geld
verklauwen ww.; door te krabben vernielen, beschadigen
verkleidersboezeroen et, de; op één na netste overhemd dat men draagt
verkleidersbroek de; de op één na netste broek die men heeft
verkleiderspak, verkleiderskleren et; het op één na beste stel kleren dat men draagt
verkletsen ww. 1. iets doorvertellen terwijl dat beslist niet mag 2. verliezen door te kletsen: van tijd, bijv. *Hi'j verkletst de tied*
verkliesen, verkleden ww. 1. andere kleren aandoen, met name schone kleren of nette kleding voor een bijzondere gelegenheid 2. vermommen (in een bep. kostuum) 3. een overledene afleggen, wassen, ontkleden en met een doodsgevaad bekleden
verklikker de 1. iemand die verklikt 2. markeringssteen e.d., vooral op een akker 3. spiegel aan een raamkozijn
verkloft bn.; verstuikt
verklongelen ww.; verklungelen, verbeuzelen, bijv. *je tied verklongelen*
verklootvegen ww. 1. iets doorvertellen (terwijl dat beslist niet mag) 2. verknallen, bederven
verklumen, verkleumen ww.; verkleumen: stijf van kou worden, vernikkelen
verknasteren ww.; door krassen, schuren enz. beschadigen/beschadigd raken
verkneden ww.; door te kneden fijn maken, kapot maken
verkneukelen ww. 1. zodanig met iets omgaan dat het kreukelt 2. intens plezier hebben om, zich verkneukelen
verkneuteren ww. 1. zich verkneuteren 2. z. *verknoeteren*
verknisteren ww.; in sterke mate verfrommelen
verknoeien, verknuien ww. 1. verprutsen, bederven 2. verspillen, weg doen geraken: van tijd, geld, materialen
verknookelen ww.; kreukelig (doen) worden
verknoeteren, verkneuteren ww. 1. kreukelig maken, in elkaar kreukelen 2. kreukelig worden
verknoffelen ww. 1. verrekken, kneuzen, verstuiken 2. in 'k *Heb me verknoffeld* ik heb te veel gegeten en heb daar hinder van
verknuien z. *verknoeien*
verknupt tw.; potverdrie
verkode z. *verkaote*
verkoemeren z. *verkommeren*
verkoken ww. 1. door koken verdampen 2. door te lang koken in kwaliteit/smaak verminderen
verkolen I bn.; verkouden
verkolen II ww.; verkolen: door vuur
verkolenhied, verkolens, verkooldhied de; verkoudheid
verkommen ww.; bederven, verteren, vergaan, door verwaarlozing 'omkomen'
verkommeren, verkoemerer ww.; verkommeren
verkoopofdieling de; verkoopafdeling
verkooporgenisaiosie de; verkooporganisatie
verkooppraotien et; verkooppraatje
verkooppries de; verkoopprijs
verkoopprisseltaot et; verkoopresultaat
verkooptruuk de; verkooptruc
verkoopweerde de; verkoopwaarde
verkope, verkoop de 1. het verkopen, de afzet 2. verkoophandeling
verkoppen ww. 1. verkopen 2. verhandelen, in een winkel e.d. voorradig hebben 3. aan de

man brengen, presenteren (om te bereiken)

verkoperi'je de 1. het bezig zijn met verkopen of verkopen 2. plaats van, gelegenheid tot een verkoping

verkore z. *verkaote*

verkotten ww.; verkorten: korter maken

verkotting de; verkorting

verkraanten ww.; doorvertellen, rondbazuinen

verkrabben ww.; door krabben beschadigen, vernielen

verkrabd bn.; geschonden, verwond door *krabben*, door met stekelige planten te hebben gewerkt e.d.

verkreukelen, verkroekelen ww.; verkreukelen

verkriegen ww.; verkrijgen: verwerven

verkroepen ww.; verzuimen, ontlopen, bijv. *de schoele verkroepen* spijbelen

verkrojen ww.; met een kruiwagen verplaatsen

verkroppen ww.; kunnen accepteren, er overheen kunnen komen

verkwaanselen ww. 1. verkwanselen: verkwisten, op onverstandige manier kwijtraken 2. verhandelen, van de hand doen door te *kwaanselen*

verlaanterfaanten ww.; verlanterfanten

verlakken ww.; verlinken, bedriegen, beetnemen

verlakkeri'je de; verlakkerij

verlakt bn.; gelakt, met lak bewerkt

verlangen I et; verlangen, begeerte

verlangen II ww. 1. verlangen, begeren 2. willen, eisen

verlangliet, verlanglieste, verlanglist de; verlanglijst

verlangst, verlaangst et; verlangst, verlangen

verlangstig bn.; verlangend, uitkijkend

verlaot, vallaot et; verlaat, vallaat

verlaoten I bn., bw. 1. verlaten, achtergelaten, eenzaam 2. doods, door iedereen verlaten

verlaoten II ww. 1. verlaten, weggaan 2. achterlaten 3. verweiden

verleden I et; verleden, historie

verleden, vleden II bn. 1. in de tijd voorbij 2. door verwaarlozing in slechte staat

verledendaes, verledendaegs bw.; laatst, enige tijd geleden

verlegen I ww.; verlagen: verminderen

verlegen II bn., bw. 1. timide, beschroomd 2. ermee aan, niet meer wetend hoe het nog aan te pakken 3. last hebbend, in *verlegen van*, bijv. in *Ik bin verlegen van koezepiene* 4. met een sterke behoefte aan, nodig 5. aangetast door de tijd, doordat iets te lang lag, bedorven geraakt

verlegenhied de; het *verlegen* zijn in meerdere bet.

verleggen ww. 1. anders leggen 2. verplaatsen

verleggien et; verleg, uitvluchtje

verleidelik bn.; verleidelijk

verleiden ww. 1. (doen) zwichten voor wat aantrekkelijk is 2. verleiden tot vrijen

verlengen ww. 1. langer maken door eraan te zetten enz. 2. langer maken qua tijd, ook: qua geldigheid

verlengstok et; verlengstuk

verlet et 1. vertraging, oponthoud 2. sterke behoefte, bijv. *verlet hebben van een betien regen* 3. vorstverlet 4. toestemming voor een vrije dag

verletten ww.; verletten: tijdverlies doen oplopen (met name door visite te krijgen, ergens over aangeklampt te worden, waardoor het opschieten onmogelijk wordt)

verleupen z. *verlopen*

verleuren bn. 1. kwijtgeraakt 2. wat men moet missen, niet meer bezit 3. zonder waarde, bijv. in een *verleuren ogenblik*, ook in *Die vent het zokke verleurene praot* vieze, schuine, flauwe praatjes 4. niet meer te redden

verlichten, verlochten ww. verlichten, minder zwaar maken, bijv. *de piene wat verlichten* bijv. door iemand in een gemakkelijker houding te leggen, aspirine te geven enz..

verlichting, verlochting de; het *verlichten*

verlieden ww.; in *je verlieden laoten* zich zo koud laten worden dat men er ziek van wordt of kan worden

verliederen ww.; gaan lijden aan botgal

verliekederen, verliekemederen ww. 1. ieder z'n deel geven, vereffenen van te betalen schulden, verrekenen of anderszins rechtekken van een koop, het ruilen waarbij de een minder had gekregen dan hem toekwam 2. vlak maken van grond

verlienen ww.; verlenen, toestaan

verliezen ww. 1. verliezen, zonder dat men het merkt laten vallen, achterlaten 2. moeten missen, kwijtraken 3. overwonnen worden 4. in *Ik kon wel zien da'k an him verleuren heb* dat hij achteruit is gegaan qua gezondheid

verliggen ww. 1. verliggen, anders gaan liggen, enigszins opschuiven wanneer men ligt 2. door liggen aangetast raken, z. ook *verlegen* II, bet. 5; zo ook *Ik heb me verlegen, de nekke dot me d'r zeer van* heb te lang gelegen

verlocht bn.; verlicht, door licht beschenen

verlochten ww. 1. verlichten, van licht voorzien 2. z. *verlichten*

verlochting de 1. verlichting, het *verlochten* 2. dat wat dient om te *verlochten*, bijv. *D'r was te min verlochting, wat was et d'r donker* 3. z. *verlichting*

verloeren ww; zich verkijken, verkeerd inschatten

verlof et 1. vergunning, (soldaten)verlof 2. vrijaf 3. vergunning die een caféhouder heeft 4. verlofzaak, café met beperkte/uitgebreide vergunning tot de verkoop van alcoholische drank 5. gelagkamer

verlofzaeke de; verlofzaak

verloop et 1. het verstrijken (van tijd) 2. ontwikkeling, bijv. *netuurlik verloop* 3. het geleidelijk anders lopen (bijv. bij banen behang) 4. het geleidelijk beginnen, zich ontwikkelen

verlopen, verleupen I bn. 1. verstreken, bijv. *verlopen tied* verleden tijd 2. mislukt, enigszins verliederlijkt 3. afgewerkt, bijv. *verlopen eulie*

verlopen II ww. 1. een ommetje maken, een eindje lopen 2. rondlopen, door rond te lopen niks doen 3. in z'n lijn, loop anders worden 4. door lopen kapot trappen 5. door langdurige werking versleten raken, kapot raken 6. z'n verloop hebben, zich ontwikkelen 7. verstrijken 8. verwaarloosd raken, bijv. *Die zaeke verlopt* 9. niet op tijd afgehandeld raken, buiten de termijn raken 10. door niet te verlengen ongeldig worden

verlos tw.; roep bij diverse kinderspelen, om aan te geven dat de spelers die getikt of gevangen zijn, weer vrij zijn

verlös, verlies et 1. verlies (dat men lijdt) , het kwijtraken 2. dat wat men kwijtraakt, nadeel, schade

verlosapperaot, veeverlosapperaot et; apparaat waarmee men moeilijk kalvende koeien van hun kalf verlost

verlossen ww. 1. verlossen 2. helpen bij de bevalling, ook m.b.t. dieren

verlossertien et; bep. kinderspel: diefje-met-verlos

verlotten ww.; verlotten

verlotting de; verloting

verluden ww. 1. door klokgelui iemands overlijden bekend maken (als oud gebruik) 2. doen luiden: van de klok (tijdens het lopen naar en van het graf) of nadat iemand is gestorven 3. in *heuren verluden (dat...)* horen zeggen

vermaegeren ww.; vermageren: mager worden

vermaek et; vermaak, plezier

vermaekelik bn.; vermakelijk, komisch

vermaeken ww. 1. amuseren 2. anders maken, hermaken (vooral van kleding) 3. bij testament toewijzen

vermaelen ww.; fijnmalen

vermaening de; vermaning, reprimande, ook: godsdienstoefening van doopsgezinden

vermaog- z. *vermoeg-*

vermaolen ww.; het melken een keer per dag overslaan

vermeerderen ww.; vergroten, groter worden, in aantal toenemen; *Gefielseteerd mit je vermeerdering van jaoren* met je verjaardag

vermeerderingsbedrief et; vermeerderingsbedrijf

vermegen bn.; vaal van kleur, (als) door urine aangetast

vermeesteren ww.; verdokteren, veel aan de dokter betalen omdat men er vaak komt

vermelden, vermellen ww.; vermelden

vermennen ww.; door te *mennen* vervoeren, verplaatsen, bijv. *bomen vermennen*

vermetselen, vermessen ww.; vermetselen: door te metselen gebruiken

vermetsguts, vermetguts de; bep. beitel van gemiddelde grootte

vermeugend bn.; vermogend, rijk

vermieden ww.; vermijden, voorkomen

vermingen, vermengen ww.; doorenmengen

verminken ww.; verminken (in lichamelijk opzicht), ook bij wijze van vergelijking: op desastreuze wijze bewerken, bijv. van historische plekjes, panden, vgl. *Die oolde plaetse is hielemaole verminkt*

vermochtig bn.; (van het weer) loom makend

vermoegd, vermaogd bn.; vermolmd

vermoegen, vermaogen ww.; vermolmen

vermoet de, et; vermout

vermoffelen ww.; verknoeien, verprutsen

vermogensweenst de; vermogenswinst

vermollen ww.; verknoeien, verprutsen

vermoren ww.; vermoorden, ombrengen

vermotten ww. 1. verkwisten, door royaal gebruik te snel opmaken 2. door morsen verloren laten gaan, door slordig, onachtzaam te gebruiken bederven, langzaam verliezen, bijv. *kleren vermotten deur ze de hieltied smerig te maeken*

vermurfd bn.; vermolmd

vermuuid, vermujd, vermuid bn.; vermoeid

vermuuien, vermujjen, vermuien ww.; vermoeien

vernachelen, vernaegelen ww.; vernachelen

vernaegelen ww. 1. vernagelen: bespijkeren 2. hoefnagels inslaan 3. hoefnagels te diep inslaan zodat verwondingen optreden

vernaem z. *veurnaem*

vernatten ww.; nat doen worden

vernemen ww. 1. merken, gewaar worden, horen, te horen krijgen 2. zich informeren, in *d'r naor vernemen*

verneren ww.; verdragen, ondergaan

verneuden z. *vanneuden*

verneukeri'je de; verneukerij
verni'jen ww.; vernieuwen
verni'jing de; vernieuwing
vernieler, vernielder de; vernielal
vernien, vernien- z. *venien*(-)
vernikkelen 1. vernikkelen: van een laagje nikkel voorzien 2. verkleumen
vernislaoge de; vernislaag
vernoden z. *vanneuden*
vernumen, vernoemen ww.; vernoemen, dezelfde naam geven
vernuming de; vernoeming, het *vernumen*
vernuverd bn., bw.; verwonderd, verbaasd
vernuveren ww. 1. zich amuseren 2. zich verwonderen
verodderen ww.; verordnen: beslissen
veroddering de; verordening
verof z. *veerof*
veroffronteren, veraffronteren ww.; veraffronteren, beledigen
verongelokken, veroongelokken ww.; verongelukken, omkomen door een ongeluk (van personen), vernield raken (van een voertuig) bij een ongeluk
veronika de; in *blauwe veronika* gewone ereprijs
verontrusthied de; het gevoel dat verontrusting geeft
veroolderd bn.; verouderd
veroolderen ww. 1. merkbaar ouder worden 2. te oud voor iets worden of dat althans lijken 3. in onbruik raken
verooldsen z. *ooldsen*
veroordielen ww.; veroordelen (door een vonnis); zich sterk afkeurend uitlaten
verpaaïen ww.; door erover te lopen aantasten, kapot maken
verpaffen z. *verpoffen*
verpangelen ww. 1. verhandelen 2. vaak negatiever: verpatsen, verkwanselen
verpappen ww.; een andere speen nemen
verpatten ww.; verdelen
verpattinge de; verdeling
verpierewaaien ww.; verfomfaaien: van personen
verpikken ww.; door pikken van vogels sterk aangetast raken
verplaanten ww.; verplanten
verplaetsen, verplaesen ww.; verplaatsen
verplaetsing de; verplaatsing
verpleeghuus et; verpleeghuis
verpleegstersschölk, verpleegstersschulk de; verpleegstersschort
verpoffen, verpaffen ww.; vertikken
verpondinge de; belasting op onroerende goederen
verpoten ww.; verpoten, verplanten
verpotsen ww.; 1. door *potsen* grond vergraven, de bodem aantasten 2. verkwisten, bijv. *et geld verpotsen*
verpraoten ww. 1. bespreken 2. afspreken 3. ompraten 4. pratend de tijd doorbrengen (vaak negatief) 5. zich verspreken, z'n mond voorbij praten
verprikken ww. 1. ernaast prikken, verkeerd prikken 2. door prikken kapot maken
verproezen ww.; door z'n lompe, foute of klungelachtige handeling een troep, prutswork enz. maken
verpronken ww.; z'n geld opmaken, verkwisten door het aan mooie dingen, pracht en praal te besteden

verprotsen, verprutsen ww.; verprutsen, bijv. *'t Is tied verprutsen* tijd verspillen
verraegen ww.; tot stof uiteenvallen, wegteren: door droogte
verraffelen ww.; door rafelen uiteengaan
verramsen ww.; verramsjen
verraod et; verraad: het verraden
verraodelik bn.; verraderlijk: met gevaar dat men gemakkelijk over het hoofd ziet
verraoden ww.; verraden, verlinken, bekend maken wat over/van iemand geheim moest blijven (en daardoor bedriegen, in gevaar brengen enz.)
verraoder de; verrader
verraomen ww.; door te hard werken lichamelijke klachten krijgen
verredden ww.; (van een baby) van een schone luier voorzien
verreenfeld bn.; verrimpeld
verrekkeling, vrekkeling de; verrekkeling, rotzak
verrekken, vrekken ww. 1. verrekken, ontwrichten 2. creperen (vaak fig.) 3. kunnen schelen 4. (verwensend) barsten, naar de pomp lopen 5. vertikken (om te doen)
verrekstraal de; gezegd tegen/van iemand op wie men boos is
verrekt, vrekt bn., bw. 1. in hoge mate 2. verwenst, ellendig
verreltien z. *vorrel*
verrenneweren z. *verinneweren*
verrenten ww.; rente betalen of ontvangen, bijv. *een mooi prottien geld om te verrenten* om er rente over te ontvangen
verrepelen, verriepelen ww. 1. door erop te trappen, te liggen woelen enz. beschadigen, vernietigen, in wanorde brengen 2. door woelen, trappen enz. beschadigd raken, in wanorde raken, bijv. *As kleinjongen op et bedde ommespringen, verrepelt dat*
verreuren, verruren ww.; verroeren
verreweg z. *veerweg*
verrieden ww.; verrijden van zand, mest e.d.
verriefelen ww. 1. bedotten, misleiden, anders uitpakken dan je zou denken, bijv. *De tied verriefelt mi'j* ik heb de juiste tijd niet in de gaten gehouden 2. te grazen nemen, bijv. *Deur alles an mekeer te liegen, kuj' soms iene verriefelen* op een dwaalspoor brengen, op het verkeerde been zetten
verrinneweren, verrenneweren, verhenneweren, verhinneweren ww. 1. verruïneren, vernielen, doen vergaan, in wanorde doen geraken 2. vergaan, sterk aangetast raken
verrinnewaasie, verrinnewasie de; vernieling, vernietiging
verroelen z. *verrollen*
verroemen, verrumen ww. 1. verruimen: ruimer maken, uitbreiden 2. ruimer, wijder worden 3. meer lucht geven (bij het ademen) 4. meer mogelijkheden geven, bijv. *de veurweerden verroemen* 5. opluchting veroorzaken
verroeming, verruming de; verruiming, het *verroemen* in de verschillende bet.
verroest tw.; uitroep van verbazing, teleurstelling, bijv. *Verroest, dat wus ik niet!*
verroesten ww. 1. verroesten: met roest worden overdekt, door roest worden aangetast, vastroesten 2. kunnen schelen 3. verrekken, barsten, naar de pomp lopen, bijv. *Ie kun om mi'j verroesten*
verroezzen ww. 1. door de overweldigende hoeveelheid, intensiteit het niet meer aan kunnen, bijv. *Daor zoj' toch in verroezzen* 2. verkeerd inschatten, verkeerd taxeren
verrokkelik bn.; verrukkelijk
verrollen, verrulen, verroelen ww.; verrollen, met name van bomen
verroonselen ww.; door te kwanselen verkopen

verroppen ww.; vernielen door kapot te scheuren, te vertrappen e.d., bijv. *De hond het de baank hielemaol verropt, Ik heb me de huid verropt* m'n lichaam heeft te lijden gehad doordat ik zoveel, zulk zwaar lichamelijk werk heb verzet

verrot I bn.; verrot, bedorven, bijv. *verrotte eerpels; Hi'j is (lange) niet verrot* hij is bepaald slim

verrot II bw.; ellendig, beroerd, bijv. *een verrot minne tied*

verrotten ww. 1. verrotten, bijv. *Hi'j is hielemaole verrot* heeft een geslachtsziekte opgelopen 2. vertikken om te doen: *Hi'j verrot et om zien fiets schone te maeken*

verrottingsperces et; verrottingsproces

verrulen z. *verrollen*

verrumen z. *verroemen*

verruren z. *verreuren*

verrusselen ww.; licht bewegen, bijv. *de blatties verrusselen*

verschaaïen ww 1. anders worden ten opzichte van de overigen, vooral bij het kruisen van dieren, planten 2. z'n benen te ver uit elkaar doen, bijv. *Aj' een spreidzit maeken, kuj' je wel verschaaïen*

verschandeliseren ww. 1. te schande maken 2. z. *verschenneleseren*

verscheel et; ruzie, onenigheid

verscheiden I onbep. vn.; verscheidene, nogal wat, bijv. *verscheiden meensken* verscheidene mensen; ook zelfst.: *Verscheiden hebben him nog kend*

verscheiden II ww.; overlijden

verscheidenhied de; verscheidenheid: groep van verschillende eenheden

verschelen z. *verschillen*

verschenen bn.; verleden, bijv. in *verschenen zaoterdag*

verschenneleseren, verschandeliseren ww.; beschadigen, beschadigd raken, aantasten, aangetast raken

verscheulen bn.; verscholen

verschienen ww. 1. vaal van kleur worden, verbleken 2. te voorschijn komen, komen opdagen, zich laten zien 3. het licht zien (van publicaties) 4. sterven, bijv. *Hi'j is verschenen*

verschiening de 1. verschijning: persoonlijkheid 2. verschijnsel, verschijning in religieuze zin

verschieningsdaotum de; verschijningsdatum

verschienensel et; verschijnsel, dat wat verschijnt

verschiet et 1. vooruitzicht, in *in et verschiet* 2. extra tijd waardoor men nog wat speling heeft 3. keuzemogelijkheden, met name in een winkel

verschieten I ww. 1. verschieten: schietend verbruiken 2. in z'n verkeerde keelgat krijgen, verslikken 3. van de ene plaats naar de andere schieten 4. snel van kleur veranderen, kleuren 5. vaal van kleur worden

verschieten II ww.; veel te goedkoop van de hand doen

verschil et 1. onderscheid, het anders zijn 2. verschil bij aftrekking

verschillen, verschelen ww. 1. verschelen, verschillen 2. kunnen schelen

verschoel et; plaats om zich te verschuilen, beschutting

verschoelen ww. 1. zich verschuilen 2. zich achter iemand verschuilen, zich op een ander beroepen

verschoeven ww. 1. verschuiven (van de ene plek naar de andere) 2. uitstellen

verschoeving de 1. verschuiving: het verschuiven 2. het verschoven zijn

verschonen ww.; verschonen: schoon ondergoed aandoen, ook in vergelijkbare zin van bijv. een baby

verschoning, verschonige de 1. schone kleren 2. schone lakens en slopen

verschoonderi'je de; schone kleren

verschoondersgoed et; de schone (onder-) kleren die men aandoet nadat men zich heeft gewassen

verschoppen ww.; lett. van de ene plek naar de andere schoppen of uiteen schoppen, all. in fig. gebruik, in *mit 't fertuun an 't verschoppen wezen* z'n geld, bezittingen verkwisten, verkwanselen

verschraansen ww.; te veel eten

verschraolen ww.; verschrallen, schraler worden

verschrieven ww. 1. verschrijven: door te schrijven inkt, papier e.d. verbruiken 2.

(wederkerig) een fout maken bij het schrijven

verschrieving de; verschrijving: schrijffout

verschrikkelijk I bn. 1. vreselijk, schrikwekkend 2. erg hevig

verschrikkelijk II bw.; in hoge mate

verschrikt, verschrik bn., bw.; verschrikt, geschrokken

verschrappen, verschreppen ww.; te hard werken en daarvan de gevolgen ondervinden (in lichamelijk opzicht)

verschruuien, verschruijen, verschruien ww.; verschroeien

versjouwd bn.; afgemat door veel te lopen, te dragen, veel werk te verrichten (waarbij men zich moet bewegen)

versjouwen ww. 1. van de ene plaats naar de andere dragen 2. door erin, erover te lopen beschadigen, kapot maken, bijv. *et grus versjouwen* 3. door veel te dragen doen verslijten 4. door veel te lopen afgemat raken

verslagjaor et; verslagjaar

verslaon ww. 1. overwinnen 2. verdampen, bijv. *Draank kan verslaon* 3. ondergaan, creperen 4. afkoelen 5. een reportage geven 6. van de hand doen, doen verdelen, in de verb. *verslaon laoten*

verslaopen ww. 1. verslapen: te lang slapen 2. slapend doorbrengen

verslavingsverschiensel et; verslavingsverschijnsel

verslepen ww. 1. verslepen 2. lopend doorbrengen

versleugen, verslegen bn. 1. verslagen, ontdaan, onthutst 2. overwonnen

versleughied de; verslagenheid

verslichten ww.; egaal maken

verslienen ww.; verslinden, verzwelgen

verslieten ww. 1. verslijten, door gebruik, dragen (doen) slijten 2. (schertsend) afwerken, gebruiken 3. (van tijd) besteden, gebruiken 4. afnemen qua intensiteit, vervagen (van gevoel) 5. verkopen

verslikken ww. 1. opmaken, versnoepen 2. zich verslikken, in *je verslikken*

verslinteren ww.; verslenteren

verslodderen ww.; verwaarlozen

versloeren ww.; door verwaarlozing steeds havelozer worden, in slechtere toestand geraken

versloffen ww.; verslonzen, verslodderen

verslokken ww.; zich verslikken

verslonterd bn., bw.; verfomfaaid

verslonteren ww. 1. in een steeds verdere staat van smerig zijn en verwaarlozing geraken 2. door slordig te zijn geld en ander bezit kwijtraken of niet krijgen

versloonzen ww.; verslonzen

versloopen ww.; aan stukken knippen (kledingstukken e.d.) om er iets anders van te maken

versloven ww.; door verwaarlozing in een slechte staat geraken, door onvoldoende of geen verzorging te gronde gaan

versmatten ww.; verstikken (onder iets: van planten)

versmeren ww. 1. door smeren verbruiken 2. vervuilen, zich verwaarlozen

versmerigen ww.; vuil, vies maken, vervuild raken

versmieten ww.; versmijten, ontijdig baren, afstoten van de vrucht

versmieter, kalfversmieter de; vooral van koeien: dier dat ontijdig baart, dat ontijdig de vrucht afzet

versmulten ww.; versmelten, samensmelten

versnaaien ww.; versnoepen

versnieden ww. 1. versnijden, tot kleine of grotere stukken snijden 2. van veen waaruit men turf gaat winnen, bijv. *'t Is nog niet versneden* tot winning gebracht, verveend

versniefelen ww.; tot kleine, dunne stukjes snijden

versnobben ww.; versnoepen

versnupen, versnoepen, versneupen ww.; versnoepen

versoeterd z. *versuterd*

versokeren ww.; aan smaak verliezen door te lang verwarmd worden (van voedsel, koffie, thee)

versokkelen, versukkelen ww.; versukkelen: vereenzamen, ellendig worden

verspeulen ww.; verspelen: met spelen verliezen, verbeuren, z'n kans verspelen

verspiekeren ww. 1. verspijkeren: verbouwen 2. door te verbouwen geld uitgeven

verspocht bn.; vermolmd

verspringen ww. 1. verspringen: springend verplaatsen 2. ten opzichte van elkaar niet in één lijn liggen 3. z. *veerspringen*

verstaand et 1. denkvermogen 2. overleg, verstandig handelen 3. vermogen om te oordelen, inzetbaarheid van eigen kennis, begrip 4. één en al aandachtigheid waarmee men waarneemt, in de verb. *mit et volle verstaand d'r naor staon te kieken*

verstaandholing de; verstandhouding

verstaandig bn.; verstandig: met een goed verstand, z'n verstand goed gebruikend

verstaandknobbel de; veronderstelde bijzondere verstandelijke aanleg

verstaandskoeze de; verstandskies

verstaffen ww.; (van elastiek, gummi e.d.) z'n kracht verliezen

verstaon ww. 1. bederven door te lang staan, in *Et verstaot 'm niet* gezegd van een aangebroken fles wijn e.d.: het bederft niet door te lang staan 2. zodanig horen dat men het kan begrijpen 3. een taal, woorden in een taal begrijpen 4. begrijpen doordat men de taal kent, doorziet, bijv. *Stellingwarfs kan elk wel verstaon* 5. in *verstaon onder* betekenis koppelen aan, bedoelen: *Wat verstaot' daor onder?* 6. vatten, willen begrijpen, bijv. *Ze willen gien reden verstaon* zijn niet voor rede vatbaar; vaak: naar elkaar luisteren, kunnen opschieten, open voor elkaar staan, bijv. *Ze verstaon mekeer niet* kunnen niet met elkaar opschieten 7. informeren, in *d'r naor verstaon* 8. in overleg zijn, overleggen 9. goed kennen

verstaonberhied de; verstaanbaarheid

verstaonder de; verstaander

verstappen, verstraampelen ww. 1. zich verstappen 2. zich vertreden, een kleine wandeling maken

verstarf et 1. het sterven, sterfgeval, overlijden 2. erfenis

verstarken ww.; versterken, sterker, krachtiger maken

verstarker de; versterker (bij geluidsapparatuur)

verstarking de; versterking (door extra krachten)

verstarven ww.; versterven, overlijden

verstedeliken ww.; verstedelijken (van gebieden)

verstekken ww 1. in *de ploeg verstekken* in een andere stand zetten, vooral: dieper zetten 2. door één of meer stekken te nemen, opnieuw planten

verstelber bn.; verstelbaar

verstellen ww. 1. repareren van kleding 2. in een andere stand zetten 3. uitstellen, bijv. *een daotum verstellen* een afgesproken datum verschuiven

verstelpenne de; pen waarmee men een ploeg in een andere stand vastzet

verstelwark et; verstel(naai)werk

versteuken bn.; verstikt

versteuren ww.; verstoren en daarmee een einde aan een rustige, gelijkmatige toestand enz. maken

verstevinging, verstevige de; versteviging

verstiend bn.; versteend: lett., ook bij vergelijking: *D'r zit een versteend kalf in die koe* stijf, hard geworden, *Ik stao verstiend van de schrik* verstijfd van schrik

verstienen, verstenen ww.; verstenen, tot steen worden, versteend raken

verstieven ww.; doen verstijven

verstikken ww. 1. door te steken, graven enz. op een andere plaats zetten, bijv. *een koe verstikken* d.w.z. de tuier 2. door gebrek aan lucht, zon stikken

verstoeken ww.; verstuiken

verstoeven ww.; verstuiven, stuivend uiteengaan

verstokken ww.; verstellen, repareren, vaak door aanbrengen van materiaal m.b.t. kleding en ander plat materiaal

verstokkersgoed et; verstelgoed

verstoppertien et; verstoppertje

verstraampelen z. *verstappen*

verstri'jen ww. 1. door te strooien verspreiden 2. nieuw, schoon strooisel aanbrengen in de stal

verstrieken ww. 1. doen verslijten door verkeerde behandeling 2. verstrijken (van de tijd) 3. z'n tijd besteden, bijv. in *niks te verstrieken hebben* niet veel doen, niet veel verzetten 4. in bijv. *Ik heb d'r niks te verstrieken* ik heb er niets te maken, ik heb er niets te zoeken

verstrooien ww.; nieuw strooisel aanbrengen, bijv. *et bedde verstrooien* nieuw stro onder een bed doen

verstrupen, verstroepen ww.; andere kleren aandoen, aanschieten

verstrupersbroek de; iets nettere broek dan gewone werkkleding

verstruperskleren, struperskleren mv.; het op één na beste stel kleren dat men draagt

verstruperspak et; (meestal verkl.) kleding waarmee men zich buitenshuis goed kan vertonen, maar net niet de netste kleding

versturvene de; verstorvene

verstuverd, verstuiverd bn., bw.; beduusd, verschrikt

versukeren ww.; versuikeren

versuterd, versoeterd bn.; verlept, verfletst

vertaelburo et; vertaalbureau

vertaelen ww. 1. vertalen: omzetten in een andere taal, in andere bewoordingen 2. bewerken naar een andere vorm

vertaeler de; vertaler

vertaeling de; vertaling: het vertalen, wat vertaald moet worden

vertaelwark et; vertaalwerk

vertakken ww.; zich vertakken, zich opdelen

vertappen ww.; vertappen, uittappen

vertel et; dat wat men vertelt, verhaal dat men vertelt

vertellen ww. 1. zich vertellen, verkeerd tellen 2. mededelend uitspreken 3. verhalen

vertellegien et; vertelsel, verhaaltje

vertelseltien et; vertelsel, verhaaltje

vertestementen ww.; bij testament bestemmen

verteuten ww. 1. doorvertellen, verraden door te veel te zeggen 2. kletsend doorbrengen, bijv. *je tied verteuten*

vertiesd, vertiesterd bn. 1. verstrikt in touw, draad e.d. 2. verward, behoorlijk in de war, bijv. *vertiesd raeken*

vertiezen ww.; in *d'r in vertiezen* flink verward raken, flink in de war komen door iets

vertikaal bn.; verticaal, i.t.t. *horizontaal*

vertikken ww.; weigeren, niet functioneren

vertimmerderi'je de; het (voortdurend) vertimmeren

vertimmeren ww. 1. vertimmeren: verbouwen 2. geld besteden aan een verbouwing

vertoffelen ww.; beschadigen: door erover te lopen (bijv. over gemaaid gras)

vertok et, in *iene op vertok holen* aan het lijntje houden

vertoning, vertonige de 1. vertoning: voorstelling 2. dat wat voorgesteld wordt, veelal: een bijzondere, eigenaardige, lachwekkende vertoning

vertraogen ww.; vertragen

vertraoging de; vertraging

vertreden ww. 1. vertreden: (wederk.) even de benen strekken, een eindje lopen om de stijfheid weg te doen gaan 2. hetz. als *verstappen* bet. 1

vertrek et 1. afreis 2. kamer, ruimte in een woning 3. zaak, toestand, doen en laten in bijv. in *een langdurig vertrek* een langdurige zaak, geschiedenis, *een koold vertrek* een koude bedoening, toestand

vertrekken ww. 1. door te trekken van plaats doen veranderen 2. van gelaatsuitdrukking veranderen 3. afreizen, weggaan, standhouden, stiekem weggaan 4. in slaap raken 5. andere, vooral: schone of nettere kleren aandoen

vertrouwber bn.; hetz. als *vertrouwd*, bet. 2

vertrouwd bn. 1. veilig, zonder risico 2. vertrouwen verdienend, betrouwbaar 3. eigen, vertrouwd

vertrouwelijk bn.; vertrouwelijk

vertrouwenscommissie de; vertrouwenscommissie

verturen ww.; vee op een andere plaats zetten (aan de tuier)

vertuten zn. 1. in *vertuten doen* een positief effect opleveren, bijv. *'t Dot gien vertuten* het heeft geen enkel nut 2. rare dingen, bijv. *Hi'j het altied van die rere vertuten, d'r gien vertuten in hebben* zich ter zake geen zorgen maken

vervaeren z. *ververen*

verval et 1. hoogteverschil 2. (verkl.) oud, bouwvallig huis

vervaldaotum de; vervaldatum

vervalen ww. 1. vervallen: geraken 2. de geldigheid verliezen

vervallegien et 1. meevallertje 2. hetz. als *verval*, bet. 2

vervatten ww.; vervatten, hervatten (in een gespreksituatie)

verveerd bn.; vervaard, bevreesd, angstig

vervenen ww.; vervenen: om turf te winnen

vervener, verveender de; vervener

ververen, vervaeren ww. 1. verhuizen, elders gaan wonen, iemand verhuizen 2. (van vogels) nieuwe veren krijgen

vervliegen ww. 1. verkeerd vliegen (van bijen bijv.) 2. door rennen vertrappen

vervluken ww.; vervloeken, verdoemen

vervoerterief et; vervoertarief

vervolgnetisie de; vervolgotitie

vervolgofspraake de; vervolgafspraak

vervolgonderwies et; vervolgonderwijs

vervolgverhael et; vervolgverhaal

vervreemden ww.; vervreemden: vreemd worden aan

vervreemding de; vervreemding

vervreten ww. 1. overdadig eten (en veelal: zich daardoor niet goed, niet kwiek voelen) 2. door te vreten beschadigen, bederven, bijv. *Ie zollen je vervreten* jezelf opeten (van woede, teleurstelling) 3. door 'vretende' inwerking bederven, vernietigen

vervrotten, verwrotten ww. 1. (van grond, gazon, de tuin e.d.) door wroeten, graven de normale structuur sterk aantasten, vernielen 2. door hard werken z'n lichaam overbelasten, schade toebrengen aan z'n eigen lichaam, aan zichzelf

vervuren ww. 1. door ontsteking aangetast raken 2. vuur verplaatsen

verwaachten ww.; verwachten

verwaandhied de; verwaandheid

verwaant bn.; verwant (door familiebanden)

verwaarmen ww.; verwarmen: warm maken, vooral: door stoken

verwaarming de 1. verwarming: het verwarmen 2. verwarmingsinstallatie 3. radiator

verwadden, verwadderen ww.; door erover, erin te lopen beschadigen, vernielen

verwaeterd bn.; door *verwaeteren* verzwakt: d.i. van de band met anderen

verwaeteren ww.; verwateren, verzwakken (van contacten, vaste gebruiken enz.)

verwarken en var. ww. 1. verwerken, geestelijk verduwen 2. door te hard werken zich forceren 3. bij bewerking gebruiken

verwarven ww.; verwerven, verkrijgen

verwasken, verwassen ww.; door wassen aangetast raken, vooral: vaal worden

verwassen ww. 1. verwassen, vergroeien 2. z. *verwasken*

verweerlozen, verwaerlozen ww. 1. verwaarlozen 2. verwaarloosd raken

verweerlozing en var. de; verwaarlozing

verweg z. *veerweg*

verwegen ww.; verwegen, bewegen

verwelken, verwielken ww.; verwelken: verflensen

verwelkommen ww.; verwelkomen

verwennig z. *vanwennig*

verwenneri'je de; verwennerij

verweunskén ww.; verwensen

verwezen bn.; verwezen: beteuterd, verbouwereerd

verwi'jen ww. 1. verwaaien: in wanorde waaien, kapot waaien 2. wegwaaien

verwiederen ww.; verwijderen: wegnemen

verwiedering de; verwijdering (fig.)

verwiesbriefien et; verwijsbriefje

verwieskaorte de; verwijskaart

verwiet et; verwijt

verwieten ww.; verwijten

verwiezen ww.; verwijzen

verwiezing de 1. het verwijzen 2. verwijzend teken, verwijzende opmerking e.d.

verwissen z. *vergewissen*

verwrotten z. *vervrotten*

verwulf, verwölf, verwurf et 1. gehemelte, verwulfsel 2. gewelf, zoldering, plafond

verzaachten ww. 1. vergoelijken, door relativerend te praten aan strengheid, scherp te doen verliezen 2. (van dranken) aan scherp te verliezen

verzaemelen ww.; verzamelen, vergaren

verzanen ww.; verzanden

verzeggen ww. 1. verzeggen, beloven 2. in *Die is al verzegd* die persoon heeft al verkering

verzekeringsmaatschoppi'je de; verzekeringsmaatschappij
verzet et 1. tegenstand, tegenweer 2. verzet tegen een overheersende macht, vijand 3. verzetsbeweging, illegaliteit 4. vermaak, verpozing (vaak verkl.)
verzet II bn.; beduusd
verzetsdaod de; verzetsdaad
verzetskruus et; verzetskruis (onderscheiding)
verzetsmeensken mv.; verzetsmensen
verzetsstrieder de; verzetsstrijder
verzetswark et; verzetswerk
verzetstikke de; tuierpaltje of -pen
verzetten ww. 1. verplaatsen, verplanten 2. verstellen (van lakens enz.) door er een nieuw stuk in te zetten of door goeie stukken aan elkaar te naaien 3. vergeten, uit het hoofd drijven, in *de zinnen verzetten* 4. uit de juiste lijn raken, bijv. in *De fiets is verzet, die spoort niet meer* 5. de kluts kwijt raken, het stuur over zichzelf kwijt raken 6. zich verzetten 7. uitstellen (van een tijdstip enz.)
verzeuk, verzeuk- z. *verzuuk, verzuken*
verzeuten z. *verzuten*
verzien bn.; verzien, in *'t verzien hebben (op)* z'n zinnen zetten op, willen hebben
verzin et; vergissing
verzinnen ww.; in *je verzinnen* zich vergissen
verzinsel et; dat wat men verzint, vaak: uitvluchtje
verzitten ww. 1. missen door te aarzelen, door te vergeten 2. verkwisten van tijd door te (blijven zitten) 3. in *verzitten gaon* op een andere plaats gaan zitten
verzoepen ww. 1. verdrinken 2. doen verdrinken 3. geheel en al nat worden 4. onder water komen te staan 5. geld opmaken door te veel te drinken, bijv. *alles verzoepen* al z'n geld verkwisten door alcoholgebruik
verzoeren ww.; verzuren: zuur worden
verzorgingstehuus et; verzorgingstehuis
verzuken, verzuken ww.; verzoeken: om op bezoek te komen, uitnodigen
verzulveren ww.; verzilveren
verzumen ww.; verzuimen te doen
verzunnen bn. 1. verzonnen, bedacht 2. verzonden, verstuurd
verzuten, verzeuten, verzoeten ww.; aangenamer maken, bijv. *Geld verzuut veule*
verzuuk, verzeuk et 1. verzoek, vraag 2. verzoekschrift
verzuuknommer et; verzoeknummer
verzuukplaete de; verzoekplaat
verzuukschrift et; verzoekschrift
verzuum et; verzuim, nalatigheid
verzweren ww.; met woorden overbluffen, een veel groter woord voeren en daarmee de ander overbluffen
verzwetsen ww.; met woorden overbluffen, hetz. als *verzweren*
verzwiegen ww.; verzwijgen
verzwieten ww.; door zweet aangetast raken (van kledingstof)
vesbusien z. *vessebusien*
vesite, visite, besite de; bezoek, visite
vesiten en var. ww.; op visite gaan
vesiteri'je de; het steeds op visite gaan
vessebusien, vessienbusien, vessebuse, vesbusien et; vestjeszak
vessien z. *vas* I, ook verkl. van *vest*
Vesuvius de 1. Vesuvius 2. naam van een bekende vereniging voor de viering van de

jaarwisseling te *Else*

vet I et; vet

vet II bn. 1. vet 2. vies door vet, bijv. *een vette autorute, vette schaopewolle* 3. met hoge opbrengst, in hoge mate voorzien van, bijv. *vet vene* met een hoog gehalte aan echt veen

vetanzetten ww.; vetaanzetting krijgen

vetasse de; gewone as (van ijzer, hout), die met vet wordt gesmeerd

vetballe de; vetbol (voor vogels)

vetbulte de; vetbult

veter, vieter de 1. veter (zoals behorend bij schoenen) 2. (mv.) kweekgras 3. vetervormige sliert drop

veterbaand de, als verz.: et; veterband, dun smal band

veterdrup de, et; var. van veterdrop

veterleerze de; veterlaars

veters mv. 1. mv. van *veter* 2. kweekgras

veterschoe de; veterschoen

vetersluting de; vetersluiting

vethaokien et; in *de broek op 't vethaokien hebben* gezegd wanneer men meer dan genoeg heeft gegeten

vetiel, ventiel et; ventiel: van een band, een luchtballon enz.

vetielbuisien et; ventielbuisje

vetieldoppe de; ventieldop

vetielslange de; ventielslang

vetkaone de; vetkanis (scheldwoord)

vetkees de; vieze, vette kerel

vetkeze de; vrouw met een dik achterwerk

vetkoeme de; juskom

vetkont de; dikke vrouw

vetkraanze de; hetz. als *kraanze*, bet. 2

vetkwabbe de; vetkwab

vetlokke, vitlokke de; vetlok (van een paard)

vetmesteri'je de; vetmesterij

vetnappe de; juskom

vetoge et; vetoogje, hetz. als *oge*, bet. 6

vetpanne de 1. vetpan 2. hoed, vooral: garibaldi

vetplaante de; vetplant

vetplakke, vetplak de; vetvlek

vetpoeste, vetpoekel de; vetpuistje, ook wel: meeëter

vetpot de 1. in *'t Is (d'r) gien vetpot* ze hebben het niet breed, het bedrijf loopt niet goed enz. 2. vette toestand, bijv. *'t Is iene vetpot* 3. soort smeerbus

vetraand de; vetrand

vetrille de; vetkwab

vetslief, vetsleef de; juslepel

vetsmaek de; vetsmaak

vetsnieden ww.; snijden van reuzel voor kaantjes

vetsnippe de; vetspuitje, oliespuitje (hetz. als *euliesnippe*)

vetspuite, vetspuit de; vetspuit

vette z. *veerte*

vettighied de 1. vettigheid: het vettig, vetachtig zijn 2. vet, vette, vetachtige substantie

vetweide de 1. vetweide; *Die koe lopt niet in de vetweide* is erg mager 2. land waar veel en goed te grazen is; *Dit zit goed in de vetweide* die persoon gaat het goed in financieel opzicht

vetweiden ww.; in *vee* *vetweiden* vee laten weiden voor de slacht
vetweider de; vetweider, koe in de vetweide, bestemd voor de slacht
vetweideri'je de; vetweiderij, het *vetweiden*
vetworm de; meeëter
vetzak de; dikke persoon
veul, veule z. *vule* I, II, *vuul*
veulen z. *vulen*
veulbelovend bn.; veelbelovend
veuleisend bn.; veeleisend
veuls z. *vusen*
veultien et; veulentje, var. naast *vool*
veur I et; dat wat voor iets pleit
veur II bw. 1. voor, aan de voorzijde 2. in het voorhuis, i.t.t. het bedrijfsgedeelte (van een boerderij) 3. eerst in volgorde, bijv. *veur en nao* nu en dan 4. sneller, verder in tijd, bijv. *De klokke is veur* 5. eerder, verder gevorderd dan anderen 6. ten gunste van 7. in bijv. *Daor kuj' niet veur wezen* zo iets kun je niet voorkomen
veur III vz., bw. in de verb. *d'r veur, daor veur, waor veur* 1. voor, i.t.t. achter 2. in het zicht, in het vizier 3. te ontvangen, ontvangen worden op een radiotoestel, een televisie 4. om, vanwege iemand, iemands aanwezigheid 5. ten opzichte van, bijv. *iene argens veur waorschouwen* 6. eerder: in een bep. volgorde, vgl. *Hi'j las et riegel veur riegel, iene die et niet veur mekeer holen kan* die verstrooid, enigszins overspannen is 7. geleden, eerder dan 8. met de tijdsduur, bijv. *We lienen et boek veur een peer weken* 9. bedoeld voor, bestemd voor, bijv. *Et mael bruukten ze veur bri'j* 10. ten gunste van, bijv. *veur iene stemmen, Die vrouw is veur iedere man* papt in principe met elke man aan, is haast een hoer 11. om, omwille van, teneinde, bijv. *We hadden him als knecht veur 't peerdewark* 12. met betrekking tot, bijv. *Ik veur mi'j hole et beter* ik had liever... 13. als middel tegen, bijv. *Ik hebbe veur de griep al hiel wat goed inneumen* 14. in de plaats van, bijv. *Zal ik even veur jow betaelen?* 15. voor de prijs van, de waarde van 16. als, in het gebruik of de functie van, bijv. *et veur waor annemen, je argens veur uitgeven* beweren te zijn 17. in aanmerking genomen, bijv. *Wat is ze kras veur heur leeftied*
veur IV ondersch. voegw.; voordat, bijv. *Wat duurt et lange veur ze komt*
veuraende, veurende et; voorste stuk
veuraendelbottien, veurbottien, veurschottien, veurplaankien et; (veelal verkl.) plankje, bord, schot vooraan op de boerenwagen
veural bw.; vooral: voornamelijk
veuran bw. 1. vooraan: aan het voorste eind 2. op de eerste rij
veuranstaond bn.; vooraanstaand
veuraovend de 1. vooravond, eerste deel van de avond 2. avond ervoor (van een bijzondere dag), ook vlak voor bep. gebeurtenissen die belangrijk zullen zijn
veurargens bw.; ergens, hier of daar
veurbaand de; voorband (m.b.t. een wiel)
veurbaander de; bansdeur aan de voorkant van de boerderij
veurbaorig, veurbaerig, veurberig bn., bw.; voorbarig
veurbaot, veurbaat de; voorbaat, in *bi'j veurbaot* bij voorbaat, op voorhand
veurbedocht bn.; voorbedacht; *mit veurbedochte raode* met voorbedachten rade
veurbeeld, veurbield et 1. model, patroon e.d. om na te volgen 2. dat wat navolging krijgt 3. geval dat men noemt, gebruikt, vraagt ter nadere verklaring
veurbeeldig bn., bw.; zo goed dat iets/iemand tot voorbeeld kan strekken
veurbehaandelen ww.; een behandeling vooraf geven

veurbehoold et; voorbehoud: zaak die men noemt als mogelijke reden om toch te weigeren, niet mee te doen
veurbereidingskemmissie de; voorbereidingscommissie
veurbereidingstied de; voorbereidingstijd
veurbewarken ww.; voorbereuwen
veurbi'j I bw. 1. aan de voorzijde langs, om iets heen 2. verder dan
veurbi'j II bn.; voorbij, bijv. *de veurbi'je tied*
veurbi'j III vz.; voorbij: voor en langs iets, verder dan
veurbi'jgaon ww. 1. voorbijgaan: langs iets of iemand gaan 2. iemand overslaan, passeren
veurbi'jgoezen ww.; gierend, suizend voorbijgaan
veurbi'jkommen ww.; voorbijkomen: passeren, gaan langs
veurbi'jpraoten ww.; voorbijpraten, in *je mond veurbi'jpraoten*
veurbi'jsnieden ww.; rakelings gaan langs
veurbi'jstoeven ww.; voorbijstuiven
veurbi'jstrieken ww.; langs iets of iemand glippen
veurbi'jsturen ww.; zonder goed contact te maken, zonder af te nemen, toe te zeggen e.d. weg laten gaan: van iemand die aanbelt met een intekenlijst e.d.
veurbi'jvlutten ww.; voorbischieten, snel gaan langs
veurbidden ww.; voorbidden, voor anderen bidden
veurbien et; voorbeen (van een paard)
veurbod et; opzetstuk aan de voorkant van een wagen
veurboolte de; schenk, bout van een varken: van voorpoot, schouder
veurbottien z. *veuraendelbottien*
veurbouw, veurwark, veurwas de; stukje raat waaraan de bijen verder gaan 'bouwen'
veurbranen ww.; op beheerste wijze, onder eigen toezicht afbranden, om een grote, onbeheersbare brand tegen te gaan
veurbraoden ww.; van te voren licht braden (d.i. voor het eigenlijke braden)
veurbrengen ww.; halen en laten zien (bij een tentoonstelling, een verkoping e.d.)
veurbrenger de; degene die bij een verkoping dieren van stal haalt en toont
veurbruien ww.; begieten van een geslacht dier met heet water (nl. om het haar weg te kunnen krabben)
veurdan z. *verdan*
veurdekken ww.; een laag riet aanbrengen zodat de dakpannen vervolgens gelegd kunnen worden
veurdele de; voorste *dele* (in een schuur)
veurdetied z. *veurtied*
veurdeure de; voordeur
veurdiel, veurdeel et; voordeel, profijt
veurdielig, veurdelig bn.; voordelig
veurdoen ww. 1. doen als voorbeeld 2. omdoen, voorbinden 3. zich voordoen in de omschreven hoedanigheid, voorwenden, bijv. *je veurdoen daj' haost hebben*
veurdracht de; voordracht
veurdrachtskeunst de; voordrachtskunst
veurdregen ww. 1. voordragen: declameren 2. op een voordracht plaatsen
veurdreger de; iemand die iets voordraagt
veudreugkuil de; voorgedroogd kuilgras
veurdwas bw.; dwars voor iets langs
veureerst bw. 1. vooreerst: voorlopig 2. in de eerste plaats
veureiden, veureggen ww.; eggen: ter voorbereiking

veuren bw. 1. (met een vz.) voren, aan de voorkant, in verb. als *Kom es wat naor veuren* 2. met betrekking tot het begin 3. in *in 't veuren warken* vooraf, vooruitlopend 4. in *in veuren* in voorraad

veurende z. *veuraende*

veurenkaander bn., bw.; voor elkaar, in orde

veurenst z. *veurst*

veurflappe de; bep. klep in een ouderwets type onderbroek voor vrouwen

veurflouwen ww.; enigszins voorliegen

veurfluisteren, veurflusteren ww.; fluisterend voorzeggen

veurfront et 1. gevel, voorzijde, vooraanzicht anderszins 2. flinke, stevige borsten van een vrouw 3. het naar voren staan van iemands borst, vaak: zodat men imponeert, bijv. *Die het flink veurfront*

veurgang, veurgaank de 1. de leiding die men heeft in een begrafenis, ook: de situatie waarbij men als eerste achter de lijkstoot loopt bij een begrafenis 2. de leiding bij een activiteit, actie, bij het initiatief dat genomen wordt 3. het voorop gaan (in het algemeen) 4. gang voor de koeien langs (op de stal)

veurganger de 1. degene die de leiding heeft tijdens de begrafenis 2. dominee, evangelist of wika die optreedt als voorganger in kerkelijke zin 3. leidinggevend persoon, voorzitter 4. richtingbepalend iemand, bij wetenschap, politieke of sociale ontwikkeling 5. degene die eerder die functie vervulde, dat ambt bekleedde enz.

veurgaon ww. 1. voorop lopen, rijden; uit beleefdheid of behulpzaamheid eerst laten gaan 2. voorafgaan, in *veurgaonde weke* vorige week 3. het voorbeeld geven, als eerste over de brug komen 4. eerder sterven dan een andere persoon 5. voorrang hebben, bijv. *Dat het hier altied veurgaon* dat gebeurde altijd eerst 6. de leiding hebben bij een begrafenis 7. voorgaan in een gebed

veurgedreugd bn.; voorgedroogd (gras)

veurgeval voegw.; indien, in het geval dat

veurgevel de 1. voorgevel 2. (gekscherend) neus, bijv. *Die het ok een aorige veurgevel* een eigenaardige neus

veurgeven ww. 1. voorwenden, zich voordoen als, bijv. *Hi'j gef't 'm veur as de direkteur* 2. voor de koeien leggen: van hooi 3. de bal aangeven bij een aanval in de korfbalsport 4. een kleine voorsprong geven

veurgevuul, veurgevuulte, veurgeveul et; voorgevoel

veurgezicht et; hetz. als *veurtiermeri'je*

veurgoed bw. 1. voorgoed, definitief 2. bepaaldelijk, geheel en al

veurgreven ww.; graven: als voorbereiding, om later het eigenlijke graafwerk te doen

veurhaemer de; voorhamer

veurham de; schouderham

veurhanen bn.; voorhanden

veurhebben ww. 1. voorgebonden hebben, bijv. *een schölk veurhebben* 2. tegenover zich hebben 3. bedoelen, van plan zijn 4. als voordeel hebben

veurhekke et; hek aan de voorkant op een wagen

veurhenne bw.; voorheen, vroeger

veurheufd et; voorhoofd, deel van het gezicht van de wenkbrauwen tot het haar

veurheufdsnaalde z. *ooriezernaalde*

veurheufdsplaete de 1. plaatvormig deel aan de voorkant van het oorijzer 2. plat deel van het voorhoofd

veurhoede de; voorhoede

veurholen ww. 1. voorhouden: voor iets houden, bijv. *Ik heb die koe wat waeter*

veurholen 2. wijzen op, proberen te doen inzien, bijv. *Et is 'm mooier veurhullen as dat*

et is mooier voorgespiegeld, iene et goeie veurholen noemen, wijzen op wat het beste is (om te doen)

veurhouwe de; hoek gevormd door twee dakschilden aan de voorkant van een boerderij

veurhure de; kleine huursom vooraf

veurhuud de; voorhuid

veurhuus et; voorhuis

veurig bn.; vorig

veurin bw. 1. voorin 2. in *Daor stao ik je van veurin* dat verzeker ik je

veurjaor et; voorjaar, bijv. *een vorlik veurjaor* een vroeg voorjaar

veurjaors bw.; in het voorjaar

veurjaorsachtig bn., bw.; lenteachtig

veurjaorsanbieding de; voorjaarsaanbieding

veurjaorsbuije de; voorjaarsbui

veurjaorsdracht de; periode in het voorjaar waarin de bijen honing winnen van vroeg bloeiende bomen en planten

veurjaorshunning, veurjaorshunnig de; honing in het voorjaar geoogst

veurjaorslocht de; buitenlucht in en typerend voor het voorjaar

veurjaorsmark, veurjaorsmaark, veurjaorsmaat de; jaarmarkt in het voorjaar

veurjaorsmuuihied de; voorjaarsmoeheid

veurjaorsopruming de; voorjaarsopruiming

veurjaorsschoonmaek, veurjaorsschonmaek de; voorjaarsschoonmaak

veurjaorswark en var. et; werk dat men heeft te doen in het voorjaar

veurjaorswiend de; voorjaarswind

veurkaante, veurkaant de; voorkant

veurkaemer de; voorkamer (vroeger meestal de (op)kamer waar men visite ontving)

veurkeursbehandeling de; voorkeursbehandeling

veurkeurstemme de; voorkeurstem

veurkiend et; voorkind, met name: onwettig voorkind

veurklaampe de 1. *klaampe* aan de voorkant van een *ziedledde*, z. *klaampe*, bet. 5

veurkommen I et 1. wijze van zich presenteren, uitstraling die men heeft of die men zich aanmeet 2. flinke lichaamsbouw (die imponeert) 3. flinke vrouwenboezem 4. gezicht, gelaat

veurkommen, veurkoemen II ww.; voorkomen, tegenhouden, beletten

veurkommen, veurkoemen III ww. 1. *vóór* iets of iemand komen 2. zich voordoen, gebeuren 3. aangetroffen worden 4. toeschijnen, bijv. *Dat kwam oons vremd veur* 5. verschijnen (voor het gerecht e.d.)

veurkoop de; voorkoop, voorafgaande koop

veurkop de; voorste stuk van een hooiraam

veurkotten, veurkot bw.; onlangs, korte tijd geleden

veurlaand et; voorland (fig.), bestemming

veurlaeder de; bep. geweer: voorlader

veurlaeken et; stof van mindere kwaliteit wol

veurleggen ww.; voorleggen: om te laten zien, vooral fig.: voorhouden, laten zien ter beoordeling

veurlegger de; de persoon die de garven doorgeeft aan de persoon die stapelt of de garven op de zolder op de goeie plaats legt

veurleiden ww.; voorleiden: voor iemand, een publiek leiden

veurliende, veurliene de; touw, korter dan de *aachterliende*, aan de voorkant van de wagen bevestigd en vast zittend aan de weesboom, d.i. de speciale paal over het voer hooi of koren

veurlik z. *vorlik*

veurlocht et; voorste licht op een fiets
veurlochten, veurlichten ww.; voorlichten, vooral fig.: vertellen hoe iets is, moet
veurlochter, veurlichter de 1. degene die voorlicht 2. landbouwconsulent
veurlochting, veurlichting de; voorlichting
veurlochtingsavond de; voorlichtingsavond
veurlochtingsbi'jienkomst de; voorlichtingsbijeenkomst
veurloef de; voorloef (bij houtverbindingen)
veurlopen ww. 1. voorlopen: voorop lopen 2. te snel, vooruit lopen: van een uurwerk
veurloper de 1. degene die vooroploopt; in het bijzonder gezegd van degene die voor of vlak na de lijkwagen loopt 2. degene die ergens als eerste mee komt, initiatiefnemer 3. degene die alvast nagaat waar handel te doen is door de koopman, en dat aan hem doorgeeft 4. eerder stadium 5. sponningschaaf, bep. schaaft korter dan de *ri'jschaeve* en langer dan de *blokschaeve*, ook hetz. als de *ri'jschaeve*
veurlullen ww.; iemand opzettelijk onwaarheden vertellen, hem daarmee op het verkeerde been zetten
veurmaege de; voormaag (van een koe)
veurman de 1. voorman: ploegbaas die zelf ook werkt 2. leider
veurmes et; voorste mes aan een ploeg, veelal: dat recht in de grond snijdt
veurmi'jen ww.; ter voorbereiding maaiwerk verrichten, d.i. vooral: aan de kanten maaien met een zeis, zodat men vervolgens met de machine kan maaien
veurmiddag de; voormiddag, eerste deel van de middag, vroeg in de middag
veurmiddagschoeletied de; schooltijd van de ochtend
veurmure de; voormuur, voorgevel van een gebouw
veurnaem, vernaem bn. 1. (van personen) voornaam, belangrijk, gewichtig 2. (van zaken) belangrijk, van gewicht 3. in *te veurnaem wezen* te erg, te ernstig
veurnaeme I de; voornaam, doopnaam
veurnaeme II de; voornaam iemand, vooral in ontkenning, bijv. *Et zal wel niet zoe'n veurnaeme wezen* 't zal wel iemand zijn die je niet kunt vertrouwen, die niet zo eerlijk is, die geen brave broeder is
veurnaemelik bw.; voornamelijk
veurnaemwoord et; voornaamwoord
veurnemen I et; voornemen
veurnemen II ww. 1. zich voornemen 2. (bij knikkeren) dichterbij komen, op de streep beginnen
veurnuumd bn.; voornoemd
veurof bw., bn. 1. vooraf 2. voor de wind
veurofgaon ww.; voorafgaan: eerder komen
veuroftrek de; vooraftrek
veuronderzuuk et; vooronderzoek
veuroolden, veuroolders mv.; voorouders
veuroordiel et; vooroordeel
veurop bw. 1. voorop: vooraan, aan de voorkant, bijv. *Dat moet veurop staon* als eerste, belangrijkste gelden, *Hi'j lopt graeg veurop* doet graag iets nieuws, heeft graag het initiatief 2. aan het hoofd van een stoet e.d., bijv. *Veurop leup N.*
veurop-; voorop-
veurover bw. 1. voorover 2. tegenover, bijv. *Die zit hier veurover* woont hier tegenover, ook niet aaneen: *Die zit veur E. over*
veurover-; voorover-
veuroverbugen ww.; vooroverbuigen
veuroverkukelen ww.; voorovervallen

veuroverslaon ww.; smakkend voorovervallen
veuroversmakken ww.; smakkend voorovervallen
veurpaand et; voorpand (van kleding)
veurpergramme et; voorprogramma
veurpertaal et; voorportaal (van een kerk)
veurplaanke de 1. voorste schot, plank in een kruiwagen 2. z. *veuraendelbottien*
veurploeg de; klein, rond ploegmes aan een steel, voor aan de ploeg geschroefd
veurpote de; voorpoot
veurpraoten ww.; voorpraten
veurprikken ww.; prikkend bewerken (als voorbereiding)
veurproefien et; voorproefje
veurpruven ww.; voorproeven
veurpruver, veurpruiver de; iemand die voorproeft
veurpublikaosie de; voorpublicatie
veurrangsbod et; voorrangsbord
veurrangskrusing de; voorrangskruising
veurraad de; voorraad, voorradige hoeveelheid
veurraadig bn.; voorradig
veurraadkaaste de; voorraadkast
veurraadkaemer de; voorraadkamer
veurraadputte de; bep. flinke kuil, put met water voor vee van meerdere boeren
veurraadschure de; voorraadschuur
veurraadzoolder de; voorraadzolder
veurrieden ww.; voorrijden
veurriekosten mv.; voorrijkosten
veurriempien et; voorste kleine riem, bijv. *et veurriempien van een heufdstel*
veurriepe de; touw aan de voorkant van de wagen, om de *wiezeboom* mee vast te maken
veurrieterief et; voorrijtarief
veurring de; voorste ijzeren band om naaf
veurrooien ww.; een begin maken met het rooien van aardappelen, in de hoeken van de akker
veurrute, veurrute- de; voorruit(-)
veurrute-ontdujjer de; voorruitontdooier
veurrute-ontwaezemer de; voorruitontwasemer
veurschammel de; voorste *schammel*
veurschere de; hetz. als *veurploeg, rolmes*
veurschien, in *te veurschien kommen* voor de dag, te voorschijn
veurschieve de; hetz. als *rolmes*
veurschilderen ww.; voorspiegelen
veurschölk, veurschulk de; halve schort
veurschoot de; voorschoot, met name van een schoenmaker en smid
veurschot, veurschut et 1. voorste schot, wand, voorste ladder: van een wagen, kruiwagen, bedstee 2. voorgeschoten geld
veurschotbaank de; voorschotbank
veurschottelen ww.; voorschotelen
veurschottien z. *veuraendelbottien*
veurschrieven ww. 1. voorschrijven: als voorbeeld schrijven 2. ordonneren
veurschut et 1. voorste *schut* d.i. schot, bord aan een bep. type kruiwagen 2. z. *veurschot*
veursjilmeri'je z. *veurtiermeri'je*
veurslaon ww.; voorstellen: een voorstel doen

veursluuthoolt et; *sluuthoolt* aan de voorkant van de boerenwagen
veursnieden ww.; (bij ploegen) open snijden (van de zode)
veursnieder de; ijzer, deel van de ploeg waarmee het *veursnieden* geschiedt
veursorteerstroke de; voorsorteerstrook
veurspatbod et; voorspatbord
veurspel et; voorspel in muziek, bijenteelt
veurspelber bn.; voorspelbaar
veurspellen, veurspelden I ww.; voorspelden
veurspellen II; voorspellen: profeteren, ook zwakker: zeggen wat men denkt dat zal gebeuren; doen verwachten
veurspeulen ww. 1. door muziek te spelen als voorbeeld laten horen 2. (door bijen) het voorspel uitvoeren
veurspraoke, veurspraok de 1. begunstigende invloed die men aanwendt, ondervindt 2. voorkeursbehandeling
veurspreiden ww.; de eerste laag riet aanbrengen (op een dak), laag riet aanbrengen waarover later de dakpannen komen
veurspreken ww.; een goed woordje voor iemand doen, door wat men over iemand zegt, een begunstigende invloed op iemand uitoefenen
veurspulen en var. ww; voorspoelen, bijv. *de ofwas veurspulen*
veurst, veurenst bn. 1. voorst, het meest voor; *et veurenste stok* het voorste stuk 2. eerste op 'e *veurste bladziede*
veurstaander de; voorstander
veurstaon ww. 1. voorstaan: klaarstaan 2. heugen, zich (menen te) herinneren
veurstel et 1. het voorstellen 2. dat wat men voorstelt 3. ontwerp 4. voorste gestel van een voertuig, met name van een wagen
veurstellen ww. 1. voorstellen: introduceren (van een persoon) 2. voor de geest halen, zien als 3. zich indenken 4. als voorstel doen 5. een beeld ontwerpen, een schets vormen 6. beduiden, betekenen
veurstelling, veurstellinge de 1. het voorstellen 2. begrip, denkbeeld 3. uitvoering, vertoning
veurstesjon et; voorstation
veurstok et; voorstuk, voorste stuk
veurtane de; voortand
veurteenderi'je z. *veurtiermeri'je*
veurtente de; voortent
veurtie bw.; voor die tijd, voorafgaand (aan dat tijdstip)
veurtieds bw.; voortijdig
veurtiermeri'je, veursjilmeri'je, veurteenderi'je, veurteenderderi'je, veurtirmeri'je, veurtsirmeri'je, veurtjirmeri'je en var. de; voortekenen van een naderende gebeurtenis (als geluid of beeld), voorgevoel
veurtreffelik bn.; voortreffelijk
veurtrekken ww. 1. voortrekken: iemand meer begunstigen 2. in *de eerste vore veurtrekken* de eerste voor ploegen
veurtrekker de 1. iemand die *veurtrekt* 2. pionier
veuruit tw 1. vooruit, maak voort, schiet op 2. gezegd ter uitdrukking van berusting
veuruut bw. 1. vooruit: voorwaarts 2. stand van een handel i.t.t. *aachteruut* 3. naar voren gericht, vooruitstekend 4. verder weg in voorwaartse richting 5. ver gevorderd, ver ontwikkeld 6. voorafgaand, bijv. *Dat ha'k je veuruut wel zeggen kund* dat wist ik van te voren, had ik je wel kunnen zeggen
veuruutbetaelen ww.; vooruitbetalen
veuruutboerken ww.; vooruitboeren

veuruuteten ww.; eerder de maaltijd nuttigen dan de anderen
veuruutgang, veurgaank de; vooruitgang
veuruutgaon ww. 1. vooruitgaan: voor iemand of iets anders uit gaan 2. eerder gaan 3. voorwaarts gaan 4. zich verbeteren, ook in bijv. *We bin d'r niet op veuruutgaon* de omstandigheden zijn bep. niet verbeterd
veuruutkieken ww.; vooruitkijken
veuruutklauwen ww.; langzaam maar zeker vooruitkomen, zich verbeteren: m.b.t. een bedrijf, carrière
veuruutkommen ww.; vooruitkomen: vóór komen, bijv. *Zol hi'j him veuruut kommen kunnen?* 2. voorwaarts gaan 3. z'n omstandigheden, financiële situatie, maatschappelijke positie verbeteren
veuruutkrabbelen, veuruutkrabben ww. 1. herstellende zijn 2. vooruitgaan in maatschappelijk opzicht
veuruutpezen ww.; hard vooruitgaan
veuruutrieden ww. 1. vooruitrijden, voor anderen rijden 2. voorwaarts rijden
veuruutscharrelen ww. 1. moeizaam, langzaam maar zeker voorwaarts lopen 2. langzaam voor anderen uit lopen 3. langzaam maar zeker en met flinke inzet vooruitgaan: m.b.t. een bedrijf, carrière, inkomsten
veuruutschoeven ww. 1. naar voren schuiven 2. voorwaarts schuiven 3. uitstellen
veuruutschoffelen, veuruutschoefelen ww. 1. vooruitschuifelen: schuifelend voorwaarts gaan 2. voor anderen uit schuifelen
veuruutschommelen ww.; zich schommelend voortbewegen
veuruutstikken ww.; vooruitsteken, naar voren steken
veuruutstoeven ww.; vooruitstuiven
veuruutwarken ww.; vooruitwerken
veuruutzicht, veuruutzichte et; vooruitzicht: dat wat men kan verwachten
veurval et; voorval
veurvalen ww.; voorvallen
veurveurig bn.; voorvorig
veurvoete de; voorvoet, voorste vierde deel van een geslachte koe
veurwaarmen ww.; voorwarmen
veurwamme de; schuin gedeelte van het dak op de voorkant van de schuur
veurwark et 1. voorwerk 2. z. *veurbouw*
veurwarker de; voorwerker, arbeider die het werk leidt, met name bij aannemersbedrijven, ruilverkavelingswerk, de voormalige werkverschaffing
veurwas z. *veurbouw*
veurweerde de; voorwaarde, conditie
veurweg bw.; voor iets vandaan, bijv. *de schulk veurweg doen*, *Die is d'r sneu veurweg kommen bi'j die arfenis* is er nogal bekaaid van afgekomen
veurweide de; weide die wordt voorgeët
veurweiden ww.; vooretten, voorweiden
veurwielandrijving de; voorwielaandrijving
veurwiensel et; (te) groot plan, bijv. *'t Is iene mit mooie veurwiensels, mar i'j kommen d'r bescheten mit omme*
veurwonge de; voorste *ronge* aan een wagen, z. *ronge*, bet. 1
veurzael de; voorzaal: zaal die voor een andere zaal is gelegen
veurzetleens de; voorzetlens
veurzetraem et; voorzetraam

veurzetten ww 1. voor iemand of iets zetten: ter nuttiging, voor het gebruik aanbieden (door het vóór iemand te plaatsen) 2. (van uurwerken) vooruit zetten 3. in *je beste bientien veurzetten* z'n beste beentje voorzetten 4. als eerste plaatsen

veurzichtigan bw.; op voorzichtige wijze

veurzichtighied de; voorzichtigheid

veurzichtigies bw.; voorzichtigjes, op voorzichtige wijze

veurzien ww. 1. voorzien: zien aankomen 2. in *d'r in veurzien* erin voorzien, bijv. *in je onderhoud veurzien* 3. in *veurzien van* verschaffen: *Hi'j had 'm goed van van alles en nog wat veurzien* bijv. van voedsel, drank 4. in *et op iene veurzien hebben* het op iemand gemunt hebben, ook: verliefd op iemand zijn, vgl. *Ze had et op him veurzien*

veurzitterschop et; voorzitterschap

veurzittershaemer de; voorzittershamer

veurzittersplak et; voorzittersplaats

veurzoemer, veurzommer de; voorzomer

veurzwaarm de; voorzwerm, brandzwerm

veus z. *vusen*

vezelmatte de; vezelmat

vezier et 1. vizier van een bijenkap 2. in *in 't vezier kriegen* in de gaten krijgen, gaan zien

vi'jaand de; vijand, ook zwakker: tegenstander

vianen mv.; in *naor de vianen* failliet, bankroet

vief z. *vufe* II

vief- z. *vuuf-*

viefponder de; roggebrood van vijf pond

viefschaf et; vijfschacht (bep. soort wollen stof, waaraan één gladde kant)

viefschaften, vuufschaften, vuufschaffen, vieschaften, viefschaffen, vieschaffen bn.; vijfschachten, van *viefschaft*, bijv. *een vieschaffen buisien*

viege de; vijf

viagematte de 1. vijgenmat: grote strooien hoed, ook van biezen, russen (grof gevlochten) 2. op vergelijkbare wijze gevlochten mat, mand en soortgelijke gevlochten delen

viagemattehoed de; bep. soort hoed: vijgenmat

viel, wiel et; wiel

vielbaank de; bank waarop men vijlt

vieldoppe, wioldoppe de; wioldop

viele de; vijl

vielein et; gemene vent

vielen ww.; vijlen, met de vijl werken

vielevet et; gefingeerd middel om een vijl in te vetten; men stuurde aankomende knechtjes weg om het te halen, als grap

vielewet de; gereedschap waarmee men messen scherpt

vielewetten ww. 1. scherpen met een vijl, slijpen van messen, o.m. met een *vielewet* 2. knoeien, niet opschieten

vieme, vume de; verzameling van honderd garven, bossen (koren, riet e.d.)

viemebaand de; naar verhouding dunne bos rogge

viender de; vinder

vienen ww. 1. vinden, aantreffen, een oplossing zien 2. de beschikking krijgen, de macht krijgen 3. als mening hebben 4. tot gelijke opvattingen komen, het met elkaar eens worden

vierbaens bn.; vierbaans

vierdehalf hoofdtelw.; drieëneenhalf

vierdekalfs bn.; voor de vierde keer drachtige koe

vierdepat et; vierdepart

vierdielig en var. bn.; vierdelig
vierdraodsgaoren et; garen bestaand uit vier draden
vierdraodssjet bn.; van *vierdraodsgaoren* uit *sajet*
vierduitstok et; oude munt ter waarde van 2½ cent
viere I de 1. het cijferteken vier 2. waarderingscijfer op proefwerken e.d. 3. kaart met vier ogen, bijv. *een viere opgooien*
viere II hoofdtelw.; vier, bijv. *vier meensken* vier personen
vieren ww. 1. vieren: van plechtigheden e.d. 2. laten schieten, bijv. *Van de wiend of kuj' je vieren laoten* je flink laten voortwaaien, *an 't vieren raeken* een sprong maken met de voor- en achterbenen tegelijk van de grond, *uut een vieren(d)* zeer snel
vierendattig hoofdtelw.; vierendertig
vierjaorliks bw.; vierjaarlijks
vierkaant, vierkaante I et 1. vierkant, figuur van die vorm 2. vierkant, bintwerk, het samenstel van een tweevoud of meerdere tweevouden van twee stijlen die door een balk erover zijn verbonden in de schuur van een boerderij 3. doophek, deel in de kerk waar bestuursleden zitten 4. raamwerk op een graf, hetz. als *grafram*
vierkaant II bn.; van vierkante vorm, in het vierkant gemeten enz.
vierkaant III bw.; geheel en al en zonder dralen, bijv. *Et dri'jt vierkaant op niks uut, iene vierkaant uutlachen*
vierkaanten ww.; hetz. als *vredigen*
vierkaantig bn.; vierkantig
vierkaantstiele de; elk der stijlen van een *vierkaant* I, bet. 2
viermetorig bn.; viermotorig
vierscheer de; vierschaar
vierscherig bn.; met vier ploegscharen
viersprong de 1. viersprong 2. in *in de viersprong* in galop, ook: met alle vier poten tegelijk springend
vierebroggien et; boterham 's middags om vier uur gegeten
viervoold et; viervoud
vies I bn. 1. vuil, onsmakelijk 2. een gevoel van viesheid opwekkend 3. schunnig, schuin, bijv. *vieze bakken* vieze moppen 4. smerig, gemeen, bijv. *een vieze diefstal*, *Peerden kun wat vies wezen* enigszins onbetrouwbaar
vies II bw. 1. op ernstig misse wijze, bijv. *Hi'j is d'r vies bi'j* 2. in hoge mate, bijv. *Hi'j is vies bi'j* een zeer ontwikkeld persoon 3. in onaangenaam hoge mate, bijv. *Hi'j kan iene vies ofsnuuwen*
viesappel z. *piesappel*
vieschaf, vieschaffen z. *vijschaft(en)*
vieslak de 1. smeerpots 2. iemand die vieze, onzedelijke dingen doet
viesterd, vieskerd, viesterik de 1. viezerik, smeerpots 2. knoeier bij het eten 3. gemeen iemand, smeerlap 4. paard dat de neiging heeft te slaan, gemeen paard 5. iemand die met allerhande vrouwen omgaat met het doel ermee te vrijen
vieter z. *veter*
vieteren ww. 1. snel, met grote passen lopen 2. sterk aanmoedigen, opdrijven, nadrukkelijk zeggen dat men moet opschieten, bijv. *Hi'j is aorig deur de mosterd vieterd* hij heeft flink aan moeten pakken, flink wat te verduren gehad en is nu wel wat gewend
vieve z. *vufe*
vieven- z. *vuven-*
viever de; vijver
vieverbos de; bos met één of meer vijvers
viewerd de; iemand die erg handig is, die veel en snel werkt

viezerd de 1. smeerpoets, vies persoon of dier 2. iemand die knoeit bij het eten 3. gemeen iemand

viezerik, viesterik de 1. viezerik 2. gemeen iemand

viezigheid de; viezigheid

vigelante de; vigilante: soort rijtuig

vilder de 1. slachter van pluimvee e.d. 2. koudslachter, viller 3. niet-officiële slachter

vilte de 1. (vaak meerv.) laag planten, vaak: onder in een sloot, drijvende laag planten 2. vilthoed, vilten hoed

viltemes et; lang mes, soort rechte zeis aan een lange stok waarmee de kanten van de greppels en sloten recht afgesneden, afgeslagen worden

vilten I mv. 1. pantoffels 2. bestrating d.m.v. kleine keien, bijv. op de deel, voor de grote deuren van de schuur, als paadje e.d.

vilten II bn.; vilten

viltesnit, viltsnit de, et; lang mes, soort rechte zeis aan een lange stok waarmee de kanten van de greppels en sloten recht afgesneden, afgeslagen worden

viltgrös et; flinke laag gras onder in een sloot

viltien et; viltje

viltslietlappe de; viltlap tegen het slijten

viltsnieder de; hetz. als *tilzende*

Vingao z. *Vinkege*

vinger de 1. vinger (van een hand) 2. handschoenvinger 3. vingerovertrek, bijv. *De vingers hej' an bi'j et eerpelrooien*

vingerbalk de; vingerbalk (van een maaimachine)

vingerdoppe de; elk der doppen die men op z'n vingers had bij het handmatig rooien van aardappelen

vingerhaanske de; vingerhandschoen

vingerhoed de 1. vingerhoed 2. vingerling 3. vingerhoedskruid

vingerhoedskruud et; vingerhoedskruid

vingerhoedsplaante de; bep. plant: vingerhoedskruid

vingerkotien et; kootje: van een vinger

vingerling de; vingerling: vingerovertrek

vingernaegel de; vingernagel

vingerofdrok de; vingerafdruk

vingerplaante de; vingerplant

vingerring de; vingerhoed die aan het eind juist open is, zodat de zijkant de relevante functie heeft, ook door kleermakers gebruikt

vingerske de; vingerling, vingerovertrek

vingersloefien, rubbervinger et; elk der rubberen doppen die men op z'n vingers had bij het aardappelrooien

vingertaaste, vingertaast de; vingerafdruk, spoor van één of meer vingers op een deur, een raam enz.

vingervlogge bn.; geneigd tot stelen

vinke de 1. bep. vogel: vink 2. in *schele vinke* geelgors 3. (verkl.) tenger meisje of vrouw

Vinkege, Vingao, Veengao, Vinkegao et; plaatsnaam: Vinkega (tussen *Noordwoolde* en *Steggerde*)

Vinkegester, Vinkegaoster I de; iemand woonachtig te, geboortig uit *Vinkege*

Vinkegester, Vinkegaoster II bn.; van, m.b.t. *Vinkege*

vinkelwaeter et; sterke drank

vinne de 1. vin van een vis 2. z. *venne*

vinnegien et; klein, blauw puistje

vinnig bn. 1. vinnig: scherp, pittig, ook sterker: verbeter 2. belust, tuk op, bijv. *Ze is vinnig op geld* 3. hard en droog, fel

vioele de 1. bekend muziekinstrument: viool 2. viooltje (met name driekleurig viooltje, hondsviooltje en bosviooltje; ook in gekweekte vormen)

vioelekaaste de; vioolkast

vioelekiste de; vioolkist

vioelemeziek de; vioolmuziek

vioelespeulen ww.; vioolspelen

vioelezaod et 1. zaadje van een viooltje 2. (verz.) zaad van viooltjes

vioeltien et; viooltje (bep. plant, figuur)

visangel de; vishengel

visaorend de; visarend

visfoeke de; visfuik

visgraot de; visgraat

vishaandel de; vishandel

vishaoke de; vishaak

viskaorde z. *keer*, bet. 1

viskarre de; kar waarmee men vis vent

visken, vissen ww. 1. vissen, vis (proberen te) vangen met een hengel enz. 2. op soortgelijke wijze uit water e.d. (proberen te) halen 3. proberen een ander te doen vertellen

visker de; visser

viskerel de; visverkoper

viskeri'je de 1. visserij, het vangen van vis 2. gereedschap, spullen waarmee men vist

viskersdörp et; vissersdorp

viskershoed de; zuidwester

viskerslu, viskersluden mv.; vissers

viskerssnoere, vissnoer de; vissnoer

viskersstok de; vishengel

viskraom de; viskraam

visstoeltien et; visstoeltje

vislocht de; vislucht

vismaande de; vismand

vismael et; vismeel

vismaol et; vismaal

visnet et 1. visnet 2. kinderspel waarbij tweetallen kinderen de overige kinderen moeten 'vangen'

visofslag de; visafslag

visplak et; visplaats

visrit et; plaats waar vissen paren en eieren leggen

visrokeri'je de; visrokerij

vissebek; visbek: bek van een vis

vissekop de; viskop

visseoge et 1. oog van een vis 2. (van een mens; mv.) grote, bolle ogen

vissersletien et; visserslatijn

vissiesvreter de, in *een dooie vissiesvreter* saai, onnozel kind of volwassene

vissmaek de; vissmaak

visstekkien et; plaats waar men vaak zit of staat te vissen

visstok de; vishengel

visstreupen ww.; aan visstroperij doen

vistuug et; vistuig

viswaeter et; viswater: water waar men goed kan vissen
viswief et; viswif, helleveeg
vitamine de; vitamine
vitlokke z. *vetlokke*
witteri'je de; vitterij: het vitten
vlaai de; vlaai (bep. deeggebak)
vlaaiken, vlaaien, vlaiken, vleiken, laiken, vleimen ww. 1. door vleien proberen gunstig te stemmen, mooipraten 2. minnekozen, liefkozen
vlaaiker, vlaaikerd, vlaiker, vlaikerd, vleiker, vleikerd, vleier, vli'jker de; vleier
vlaaikerig, vlaikerig, vleikerig bn., bw.; vleierend, geneigd tot vleien
vlaege de 1. windvlaag 2. barenswée
vlaegen ww.; vlagen, bijv. *een vlaegende wiend*
vlagge de; vlag, bijv. *Ze hebben de vlagge streken* zijn ermee gestopt, met name met een onderneming, bedrijf, een vereniging
vlaggepaol de; vlaggenmast
vlaggeveroveren ww.; bep. bosspel spelen waarbij de ene partij op de andere een vlag moet veroveren; ook zelfst.
vlaikeri'je en var. de; het vleien, mooipraten
vlak I bw. 1. horizontaal, egaal 2. (van de wind) pal 3. zeer dichtbij, rakelings 4. geheel en al, bijv. *Ik bin d'r vlak veur*
vlak II bn. 1. effen, plat 2. (van de wind) regelmatig
vlakbi'j bw.; vlakbij
vlakdrek de; vlakdruk
vlakjacht de; jacht over het open land, veld, i.t.t. *bosjacht*
vlakkihied de; vlakheid
vlakmaeken ww.; vlakmaken
vlakschaeve de; vlakschaaf
vlakschoeven ww.; met een bulldozer e.d. schuivend vlak maken
vlakslaon ww.; mislukken, geen succes hebben, niet doorgaan, bijv. *Ik was gewoon vlaksleugen* het was me absoluut niet gelukt, *Et is 'm aorig vlaksleugen* behoorlijk tegengelopen
vlakslepen ww.; door te *slepen* egaliseren, bijv. *mollebulten vlakslepen*
vlaktemaat de; vlaktemaat
vlakverdieling en var. de; vlakverdeling
vlamme, vlam de; vuurvlam; *De vlammen sleugen him uut* hij was laaiend
vlamvaaste bn.; vlamvast
vlapoeier de; puddingpoeder
vlarke, vlerke, vlerk de 1. vlerk, vleugel 2. vlegel, onverlaat
vlashaor et; vlashaar, licht, sluik haar
vlaskamme de; vlaskam
vlaskop de 1. hoofd met vlaskleurig haar 2. iemand met vlaskleurig hoofdhaar
vlasofval et, de; vlasafval
vlasslange de; brandweerslang (van het materiaal vlas)
vlechte, vluchte, vlochte de; vlecht: haarvlecht, streng gevlochten hoofdhaar; *een vluchien in 't haor breiden*
vlechthoorn et; ring gemaakt van een koehoorn en gebruikt bij het vlechten van bijenkorven e.d.: waardoor men nl. de bundel stro trekt om die op dezelfde dikte te houden
vlechthulze de; ring, gemaakt veelal van een koehoorn of van eikenhout en gebruikt bij het maken van bijenkorven e.d. waardoor men de bundel stro trekt, om deze op dezelfde dikte te houden

vlechtig bn., bw.; van de horens van rundvee: te ver uit elkaar staand

vlechtnaalde, vluchtnaalde de; soort naald gemaakt uit een botje van het onderbeen van een schaap, met behulp waarvan men de *spleute* door de pas aangemaakte, rond gelegde bundel stro van een te vervaardigen bijenkorf trok; ook bekend in gesmede vorm of uit de tand van een hark

vlechtring de; ring, vaak van een koehoorn of eikenhout, gebruikt bij het maken van bijenkorven e.d., waardoor men de strobundel trekt om die op dezelfde dikte te houden

vlechtverbiening de; verbinding door vlechtwerk met behulp van touw

vleden z. *verleden* II

vleer, vlier de 1. vlier 2. vlierhout

vleerbeie, vleerbessie de; vlierbes

vleerbeiethee de; thee van vlierbessen

vleerbier et; aftreksel van vlierbloemen in water en azijn

vleerblad et; vlierblad

vleerbloeme de; bloem van vlierboom

vleerblossem de; vlierbloesem

vleerbusse de 1. proppenschiet, klapbus, nl. gemaakt van een dik stuk tak of stam van de vlier, waaruit de zachte kern is verwijderd 2. evenzo bewerkt dik stuk tak van de vlier dat gedroogd is en waardoor men de stengels van braamstruiken trekt om de stekels daar af te halen

vleerdoppe de; pijlpunt van een stukje vliertak

vleerfluite de; vlierfluit

vleerhaege de; vlierhaag

vleerhooft et; hout van de vlier

vleermoes, vleermoeze de 1. vleermuis 2. verplaatsbare gas- of oliepit voor verlichting

vleerpolle, vleerboom de; vlierboom, vlierstruik

vleertakke, vleertoeke de; vliertak

vleerthee de; thee van vlierbloesem

vlegel de 1. vlegel, vlerkige persoon 2. dorsvlegel

vlegeldösken ww.; dorsen met één of meer dorsvlegels

vlegelhooft et; hout van, voor één of meer dorsvlegels

vlegeljaoren mv.; vlegeljaren

vlegelklopper de; vlegelknuppel

vleien ww.; vleien, vooral in *iene om de bek vleien* flikflooiën

vleieri'je de; het steeds vleien, het door mooipraten in de gunst proberen te komen

vleik- z. *vlaaik-*

vleimen z. *vlaaiken*

vleis et 1. vlees: in, aan het lichaam 2. vlees als voedsel, bijv. *et vleis onder de pekel zetten, Hi'j het et vleis liever as de botten* heeft liever het beste, het meeste

vleisbakken ww.; bakken van vlees

vleisbloeme de; koekoeksbloem

vleisboom de; vleesboom (in de baarmoeder)

vleisbusse de; bus waarin men vlees bewaart

vleisgaffel de; gaffel gebruikt om stukken vlees of spek aan een speciale stang in de schoorsteen te hangen

vleisgerecht et; vleesgerecht

vleishaemer de; bep. hamer voor de bereiding van vlees

vleiskeuring de; vleeskeuring

vleisklobbe de; forse brok vlees

vleiskoe de; vlezige koe

vleiskreket de; vleescroquet
vleiskruden mv.; vleeskruiden
vleiskupe de; vleeskuip
vleismes et; vleesmes
vleismeultien et; vleesmolentje
vleisnat et; vleesnat
vleispanne de; vleespan
vleisplaanke de; vleesplank
vleispries de; vleesprijs
vleisras et; vleesras
vleisstange de; stang in een ouderwetse schoorsteen om het vlees aan te hangen
vleisvarken et; vleesvarken
vleiswaegen de; kinderwagen
vleisweren mv.; vleeswaren
vleizig bn.; vlezig: goed in het vlees, bijv. *een lekker vleizig beest, een vleizig vrommes*
vlekke de; vlek, vlekvormige vertekening, figuur
vlekpote de; zwartbeveekte poot
vleriaan z. *veleriaan*
vleta de; bep. dans: valeta
vleugel de 1. vleugel, vlerk 2. vleugel van een vliegtuig 3. moervleugel 4. vleugelpositie (bij voetbal, bij een legermacht) 5. duidelijke groepering binnen een politieke partij, meestal: die meer links of die meer rechts van opvatting is 6. zijgedeelte van een gebouw 7. vleugel piano
vleugeleide de; vleugeleg
vleugeleiden ww.; met de vleugeleg werken
vleugelen ww.; bewerken met de vleugeleg
vleugelmoere de; vleugelmoer
vleugeltien et 1. kleine *vleugel* 2. (mv.) vruchten van de iep en esdoorn
vleugeltiesboom de; esdoorn
vleugien et; een beetje, een vleugje, in *een vleugien wiend*
vli'j, vli'je et 1. vlei, vooral: op melk, water 2. vel om de worst 3. vlies om een ei
vli'jeboel de; vies geheel aan vleien, bijv. *D'r zat vli'jeboel an et pannegien*
vli'jker z. *vlaaiker*
vlieg de; in *op 'e vlieg* bij pad en weg, de hort op, bijv. *Die vrouw is altied op 'e vlieg*
vliegbi'je z. *haelbi'je*
vliegdenne de; vliegden
vliege de; vlieg, ook: schertsende benaming voor agent van politie, veldwachter
vliege-angel de; hengel voor het vissen met een (kunst)vlieg
vliegebiet, vliegebeet de; steek, beet van een vlieg of mug
vliegebulte; muggenbult, ook wel: bult door een vlieg veroorzaakt
vliegedek et; kleed om een paard tegen vliegen enz. te beschermen
vliegedeure de; deur van horrengaas: om vliegen enz. tegen te houden
vliegeflesse de; fles met behulp waarvan men vliegen probeert te vangen
vliegegaas, vliegegaes et; bep. soort fijn gaas, horrengaas, vliegengaas, nl. om vliegen etc. te weren, gebruikt in horren, deuren e.d.
vliegegazen bn.; van *vliegegaas*
vliegehorre de; hor voor raam
vliegejaegen ww.; vliegen verjagen (door paarden, met hun staart of hoofd)
vliegejaegerig bn.; (van het weer) zodanig dat er veel vliegen zijn
vliegekaaste de; soort stomp over voedsel: tegen vliegen

vliegekappe de; gazen of glazen stolp over voedsel, tegen vliegen en andere insecten

vliegeklapper de; vliegenmepper

vliegeliem de; bep. soort lijm om vliegen enz. mee te vangen

vliegemeppen ww.; vliegen e.d. doodslaan met een *vliegemepper*

vliegen ww. 1. zich met vleugelbewegingen door de lucht voortbewegen 2. (van bijen) zwermen 3. (van een vliegtuig) zich door de lucht voortbewegen 4. zeer snel gaan 5. snel voorbijgaan, bijv. *De tied vligt* 6. een snelle beweging maken 7. zich snel verspreiden, snel uiteengaan, uiteenspatten e.d., bijv. *De buije vligt uut mekaere* 8. zweven, in de lucht hangen, bijv. *De haastdraoden vliegen weer* 9. in *Et liekt wel vliegen* het lijkt er niet op, het slaat op niets 10. laten schieten, bijv. *iene vliegen laoten* een wind laten

vliegepikkies mv.; vliegenstrontjes, bijv. *vliegepikkies op 't glas*

vliegeplaag de; vliegenplaag

vlieger, vliegerd de 1. iemand die veel weg is, vaak de hort op is 2. bep. speelgoed: vlieger, draak 3. kunstzwerm gevormd door een lege kast te zetten op de plaats van een bevolkte kast en de koningin daaruit in de lege kast te plaatsen; de haalbijen komen daar nu ook, terwijl het oude volk voldoende eitjes en larven heeft om weer een volledig volk te worden

vliegeraem, gazeram, gaasraem, gaashorre et; hor, nl. tegen insecten

vliegerig bn. 1. geneigd tot hard lopen, rennen 2. met veel vliegen, bijv. *'t Was vliegerig weer*

vliegeroplaoten ww.; op laten van één of meer vliegers

vliegerpepier et; dun, gekleurd papier, o.m. gebruikt voor het maken van vliegers

vliegerwedstried de; vliegerwedstrijd

vliegespuite de; spuit met verstuivend gif tegen vliegen e.d.

vliegespul et 1. (verz.) vliegen en andere insecten 2. middel tegen vliegen enz.

vliegestik de; steek of beet van vliegen, muggen e.d.

vliegestip de; vliegenstrontje

vliegestölpe, vliegestolpe de; stolp over voedsel tegen vliegen e.d.

vliegetied de; tijd, seizoen waarin zich veel vliegen voordoen

vliegevangen ww.; vangen van vliegen

vliegevanger de 1. middel om vliegen te vangen: langwerpige strook bruin papier waaraan vliegen blijven kleven 2. zonnedauw 3. bep. vogel: vliegevanger

vliegeweer et; weer waarbij er veel vliegen zijn (met ook veel andere dan de gewone huisvlieg)

vlieggat et 1. vlieggat, ijlgaat in een bijenkorf 2. gat in een uilenbord

vliegmesiene de; vliegmachine

vliegplaanke, anvliegplankien de; plankje onder het vlieggat van een bijenkast, aan de buitenkant

vliegtugefebriek de; vliegtuigenfabriek

vliegtuug et; vliegtuig

vliegtuugbezine de; vliegtuigbenzine

vliegtuugmoter de; vliegtuigmotor

vliegwerk et; vliegwerk, in *mit keunst en vliegwerk* haastig en niet erg degelijk

vliegwielandrieving de; aandrijving door een vliegwiel

vliem, vlieme, vlim de; scherp mesje, vlijm, lancet, bijv. *zo scharp as een vliem* vlijmscherp

vliemen ww.; snel doorsnijden met een mes

vliemscharp, vliemschaarp bn.; vlijmscherp

vliemstrieken ww.; vleien, flikflooiën

vlierhooft et; hout van de vlierboom

vlies, z. ook *vluus* et; vlies, vel, bijv. *een vliesien veur 't oge*

vliet de; vlijt, moeite, zorg, ijverigheid, bijv. *zien vliet doen* zijn uiterste best doen

vlietig bn.; vlijtig

vlim z. *vliem*

vlinder, vlinter de 1. bekend insect: vlinder 2. (verkl.) tenger meisje of vrouw 3. iemand die er 's nachts veel op uit is 4. vlinderstrik 5. haarspeldje met de vorm van een vlinder

vlinderfamilie de; vlinderfamilie

vlinderpolle de; vlinderstruik

vlinderstrik de; vlinderdasje

vlinderstruke de; vlinderstruik

vlo, vlooi de; bekend insect: vlo, bijv. *iene de vlooiën ofvangen* hem te slim af zijn

vlochien et 1. korte tijd dat men even elders is 2. verkl. van *vlochte*, z. *vlechte*

vlocht, vlucht de 1. het vliegen 2. wijze van vliegen 3. gelegenheid of route van vliegen 4. keer dat een mens, een dier, een toestel vliegt 5. groep vogels die vliegt, bijv. *een vlocht kiewieten* 6. totale breedte bij uitgespreide vleugels 7. het vluchten, bijv. *op 'e vlocht slaon* ervandoor gaan 8. het weg zijn, het er eens uit zijn, in *op 'e vlocht*, bijv. *Zi'j is vaeke op 'e vlocht*

vlochtauto de; vluchtauto

vlochtbaarm, vlochtbarm de; vluchtberm

vlochte z. *vlechte*

vlochteling de; vluchteling

vlochten ww.; vluchten, ontvluchten

vlochtgang de; vluchtgang

vlochtig bn. 1. oppervlakkig, terloops 2. (van jonge vogels) al in staat te vliegen 3. snel vervliegend, etherisch

vlochtkaptaol et; vluchtkapitaal

vlochtlam bn; (van vogels) niet (meer) in staat te vliegen

vlochtnommer et; vluchtnummer

vlochtpad, vluchtpad et; vluchtweg, vluchtroute

vlochtplak et; vluchtplaats

vlochtwerk et; vlechtwerk, gevlochten materiaal

vloed de 1. vloed, i.t.t. eb 2. uitvloeijing van vochten, in *witte vloed* bep. witte afscheiding

vloeddiek, kopdieke de; zomerdijk langs een stroom

vloeiber bn.; vloeibaar (van stoffen) kunnen vloeien

vloeien ww. 1. vloeien: stromen (niet erg gebruikelijk) 2. vaginaal bloeden 3. afvloeien met vloeipapier

vloeigien et; vloeitje (voor een sigaret)

vloek, vloek- z. *vluuk(-)*

vloeken z. *vluken*

vloeker, vloekerd z. *vlukerd*

vloer, vloere de; vloer

vloerbalke, vloerebalke de; vloerbalk

vloerbedaansen et; visite of feestje waarmee men viert dat men in een nieuw/ander huis woont

vloerbolle, vloerbrood, vloerbaole de; vloerbrood

vloeriezer et; ijzeren plaat onder een *klomkachel*

vloerklid, vloerkleed et; vloerkleed

vloerligger, vloerlegger de; vloerbalk

vloermatte de; vloermat

vloerplaanke de 1. elk der planken van een houten vloer 2. z. *koeplaanke*

vloerplaete de; hetz. als *kachelpaete*

vloerreuster et, de; vloerrooster

vloerzaand et; hetz. als *heerdzaand*

vlogge bn., bw. 1. vlug: qua lichaamsbeweging 2. vrij snel vorderend, vrij snel gaand; *an de vlogge wezen* diarree hebben 3. snel, vlot handelend, bijv. *iene te vlogge of wezen* 4. (bw.) gauw, snel 5. (bn.) in *vlogge grond* die snel een goed gewas geeft, vaak: van losse structuur

vloggighed de; vlugheid, het *vlogge* zijn

vlok de; hetz. als *vlokturf*

vlokke de 1. sneeuwvlok 2. plukje wol

vlokken z. *vlukken*

vlokkerig bn.; vlokachtig

vloklaoge de; loklaag, ook algemener: op één na bovenste laag in het veen, nl. waaruit men lichte turf wint, met niet vergane plantenresten

vlokturf de; vezelige, draderige turf met niet vergane plantenresten

vlokvene de; veen uit de *vloklaoge*

vlonder de; bruggetje van één of enkele planken over een sloot

vlooeibiet de; beet van een vlo

vlooeikruud et; bep. heester, nl. gagel, of takjes ervan (gebruikt tegen vlooiën in bed)

vlooiemark, **vloemark** de; rommelmarkt

vlooeipikke, **vlooeipik** de; drek van vlo

vlooierek, **vlooierrickien**, **vlooiennettien** et; aan een spinnenweb doen denkend stukje stof, stukje stof met gaatjes dat een driehoekje vormt, aangebracht in de plooi van een hemd

vlooiestip, **vlooiestippe** de 1. vlooienscheet 2. vlooiënbeet

vlooietakken mv.; bep. heester: gagel, ook: takken daarvan

vlostront, **vlooiestront**; uitwerpselen van een vlo

vlot I de 1. vlot: provisorisch middel om mee te varen: van boomstammen, balken naast elkaar 2. klein, plat vaartuig

vlot II bn., bw. 1. vloeiend, gemakkelijk in handelen, vooral: in het spreken 2. vlug, zonder belemmering, gemakkelijk 3. vlot, soepel in de omgang

vlotgrös, **vlottegrös** en var. et; vlotgras (bep. grassen aan de waterkant)

vlotheid de; vlotheid

vlotop bw.; vlotweg, op vlotte wijze (van het spreken)

vlottegrös et; zachte dravik

vloten ww. 1. soepel en snel verlopen 2. drijven, dobberen, in *alles vloten en drieven laoten* alles op z'n beloop laten, z'n gang laten gaan

vlotter de 1. vlotter: van een verbrandingsmotor 2. drijver, vlotter

vlotterkleppe de; vlotterklep

vlotterkruud et; waterranonkel

vlottighed de; vlotheid, het *vlot* zijn, bijv. *Deur de vlottigheid van die meensken bin ze d'r tussen kommen*

vlucht z. *vlocht*

vluchte z. *vlechte*

vluchtnaalde z. *vlechtmaalde*

vlukken, **vloeken**, **vlokken** ww.; vloeken, vloekend praten

vlukerd, **vluker**, **vloekerd**, **vloeker** de; iemand die voortdurend vloekt

vluuk, **vloek** de 1. vloek, het vervloekt zijn, bijv. *D'r rust een vloek op* 2. keer dat men vloekt, bijv. *In een vloek en een scheet was hi'j klaor* in een ommezien

vluukbeest, **vloekbeest** et; iemand die veel vloekt

vluus, **vluuis** et 1. vacht (van schapen), bijv. *een vluus wolle* vacht van één schaap 2. vel, vlies op water, melk of evt. een andere vloeistof, ook: een erg dun laagje ijs 3. dichte laag gras die groeit

vochtigheidsgraad de; vochtigheidsgraad

vochtmaote de; vochtmaat, maatbeker of maatinhoud van vloeistoffen

vochtplak et; vochtplek

vodde, vorre, voddën de 1. lor, vod 2. (niet negatief) lap, deken, laken, kleren enz., bijv. *iene op 'e voddën geven* een pak slaag geven, ook fig.: te grazen nemen 3. sletterige vrouw, sletterig meisje, bijv. *Et was een vodde van een wief*

voddebak de 1. voddënbak 2. bed, vooral in verb.: *naor de voddebak* naar bed

voddegien et 1. kleine *vodde* 2. stukje papier

voddegoed et; voddengoed, prullengoed

voddekarre de; kar waarmee de voddënboer langs de huizen gaat

voddekörf de 1. lett. korf om voddën in te doen, fig. in verb.: *Een vri'jgezel van boven de dattig komt in de voddekörf* zo iemand wil niemand meer, *We zuken de voddekörf mar weer op* gaan maar weer eens naar bed

voddel z. *vorrel*

voddemaand de; voddënmand, verder in *in de voddemaand* naar bed

voddën ww.; aan iets trekken, plukken

vodderen ww. 1. vorderen: opeisen (van goederen), in beslag nemen 2. verlangen, bijv. *Dat kuj' van mi'j niet vodderen*

voddering de 1. het vorderen 2. schuldvordering, eis tot betaling 3. gelegenheid waarbij men dat wat men vordert, in beslag neemt

vodse, vadse de 1. dikke, vadsige vrouw 2. vieze, smerige (en veelal dikke) vrouw 3. geslachtsdeel van de vrouw

vodsig bn.; vadsig, meestal van een vrouw

voedels z. *voelens*

voederballon, voerglas, voederglas de; bep. glas op een bijenkorf waaruit suikerwater zakt naar een voederbakje

voedereseren ww.; foerageren: voer halen, tot zich nemen (van dieren)

voederplak et; voederplaats

voederstied de; tijd dat men eet

voedingsweerde de; voedingswaarde

voedselveurziëning de; voedselvoorziening

voedster, voerbi'je, huusbi'je de; voedsterbij

voedzem bn.; voedzaam

voeg de; foudraal om een zeisblad

voege I de 1. voeg (in metselwerk) 2. plaats waar delen in een constructie in elkaar gezet zijn, all. fig. in de verb.: *uut de voegen* uit het verband: *Die gruuut uut de voegen* buitenproportioneel

voege II bn. 1. sjofel, haveloos 2. vuig, niet eerlijk

voegel, vogel de; bekend dier: vogel

voegelbakkien et 1. nestkastje 2. vogelkooitje

voegelbescharmer de; vogelbeschermer

voegelflapper de; iemand die met behulp van netten vogels vangt

voegelhokkien et; nestkastje

voegelhutte de; vogelhut

voegelkassien et; nestkastje voor vogels

voegelkers, voegelkas, vogelkers, voegelkerse, voegelkosten de; vogelkers

voegelknippe de; vogelknip

voegelkouwe de; vogelkooi

voegelnest et; net over bep. gewassen, kersen enz. tegen vogels

voegelnust, vogelnust et; vogelnest

voegelpest de; Amerikaanse vogelkers

voegelpote de; vogelpoot

voegelpotien et 1. kleine poot van een vogel 2. bep. plant: vogelpootje
voegelschae de; vogelschade
voegelsnaevel de; vogelsnavel
voegelstront de; vogelpoep
voegelties mv. 1. kleine vogels 2. tintelingen in de vingers
voegeltiesgaas et; fijnmazig gaas gebruikt in volières e.d.
voegeltieslaand, voegellaand et; aan de speling van de natuur overgelaten cultuurland, land waarin niet langer vee graast en/of dat niet (meer) met kunstmest wordt bemest
voegeltiesliem et, de; lijm aan te brengen om bep. vogels mee te vangen
voegeltiesvanger, vogeltienvanger de; iemand die vogels vangt
voegelvalle de; val om vogels mee te vangen
voegelverschrikker, vogelverschrikker de 1. vogelverschrikker 2. slonzige vrouw 3. lelijk iemand 4. opzichtig gekleed iemand
voegelvlocht de; vogelvlucht, in *in voegelvlocht* volgens een globaal overzicht
voegelwaacht de; vogelwacht
voegelweide de; verwaarloosd weiland, hetz. als *netuurlaand, voegeltieslaand*
voegen ww. 1. voegen: bij metselwerk 2. bijeenvoegen
voegien et; wondje, plekje waar men zich heeft verwond
voegiezer et; voegijzer
voegspieker de; voegijzer, voegspijker
voegwark et; voegwerk (inzake muren)
voel I et 1. vuilnis, bijv. *veur oold voel liggen* voor oud vuil 2. z. *voelens*
voel II bn. 1. (van eieren) bebroed of bedorven en daardoor niet meer eetbaar 2. loos, ledig, gezegd van noten 3. in *'t voel broekien* nat, met slecht gras en veel onkruid: benaming van een stuk broekland onder *Aeking* bij *Appelsche*
voelbaord de 1. duidelijke, lange baard bij een hond, ook wel van de baard van een man gezegd 2. hond met lange baard, bijv. een bouvier 3. man met lange baard
voelbruud, vuilbruud et; bijenbroedsel met een bep. ziekte
voelens, voelings, voeles, voelis, voels, voelse, voel, voelsen, voelske, voelsken, voedels de, et; het vlies, de vliezen van de nageboorte van koe en varken, ook van een paard, ook wel van andere zoogdieren, zoals geiten, schapen
voellaeken et; blauwe of antracietkleurige, dikke, zware, sterke stof van wol, voor het maken van schorten, voor rok en werkkleding, voor jassen en broeken van mannen
voellaekens bn.; van *voellaeken*
voellaekenvarver de; handwerksman die *voellaeken* verft
voer et 1. voer, voeder voor vee, huisdieren 2. wagenvracht 3. foudraal om een zeis, hetz. als *voeg*
voeraosie, voerasie, voeraozje, voerage de; foerage, voer
voeraosiekoopman de; handelaar in veevoeder
voeraovend de; tijd aan het einde van de middag/het begin van de avond dat men het vee voert
voerbak de; voederbak
voerbakkien et; kleine voederbak, in het bijzonder voor bijen
voerbi'je z. *voedster*
voerbiete, voederbiete de; voederbiet
voerder de; voeraardappel
voerderi'je de; veevoeder (en bijbehoren)
voedersbroek de; broek die men draagt bij het voeren van het vee
voederspakkien et; kleding die men draagt bij het voeren (oude broek en kiel)
voerderstied de; tijd dat men het vee voert (aan het eind van de middag)

voereerpel, voereerappel de; voederaardappel
voeren ww. 1. voeren 2. (inzake mensen, vooral kinderen) voedsel, drinken in de mond doen, om te helpen bij het eten 3. (van varkens) zogen 4. (m.b.t. kachels) van brandstof voorzien 5. in *et woord voeren* 7. (m.b.t. kleding e.d.) van voering voorzien
voergang, voergaank de; voergang
voerglas z. *voederballon*
voergeute de; goot om het drinken, voer in te doen: op de stal, voor de koeien langs
voerhokke et; hok waar het veevoer opgeslagen wordt
voerhokkien et; voederhokje
voerhunning, voerhunnig de; mindere kwaliteit honing, met name: restanten honing die men de bijen voert
voeringjasse de; jas met voering
voerkoezer de; paard dat niet goed kan kauwen
voerluden mv. van *voerman*
voermaanspeerd, voermanspeerd et; paard van een *voerman*
voerman de; voerman, menner, iemand die in opdracht vracht voor een ander vervoert of ander werk verzet m.b.v. een paard
voermannen ww.; *voerman* zijn, vooral: als arbeider met een paard werken voor een ander
voermanswaegen de; wagen die m.b.v. een *laankwaegen* lang gemaakt kon worden: m.n. om boomstammen te vervoeren
voermanswark et; werk van een voerman
voernappe de; nap voor voer zoals meel, haver
voerplak et; plaats waar wordt gevoerd
voerrip z. *rip*
voerscheppe de; schep voor veevoer
voerstekkien et; plek om vis te voeren
voertied de; voedertijd
voertonne de; ton met veevoer
voerwottel, koewottel de; koewortel, koepeen
voestbiele de; vuistbijl
voeste de; vuist, gesloten hand
voesten, voesken ww.; elkaar een hand geven (bij begroeting, afscheid)
voesthaanske, voestmoffe, voestwaante de; vuisthandschoen, want
voestslag de; vuistslag
voet I de 1. bep. lengtemaat: 30 cm 2. z. *voete*
voet, voetien, voetje II tw.; gezegd tegen een paard als het z'n hoef op moet tillen
voetbalbroekien et; voetbalbroekje
voetbalkni'je de; voetbalknie
voetbalkompetisie de; voetbalcompetitie
voetballeri'je, voetbalderi'je de; voetballerij
voetbalmets de; voetbalwedstrijd
voetbalpergramme et; voetbalprogramma
voetbalschoe de; voetbalschoen
voetbalspeuler, voetbalspeulder de; voetbalspeler
voete, voet de 1. voet, bekend lichaamsdeel; *een voetien overdwas* horrelvoet 2. deel van een sok, kous bestemd voor de voet 3. deel waarop iets staat 4. onderste deel waarop gestapeld is, aangelegd is enz., bijv. *de voete van een diek* 5. hetz. als *ploegvoete*, d.i. ploegvoet
voetebaankien et; voetbankje
voetenaende, voetenende, voeteneinde et; voeteneinde, voeteind; *Die zit op 't voetenende* woont erg afgelegen

voetepeule, voetepeul de; lange peluw op het voeteneind, om de voeten warm te houden
voetevegen ww.; z'n voeten vegen
voetewaarmen ww.; z'n voeten warmen; *De haene is an 't voetewaarmen* gezegd van een haan die een kip bespringt
voetewasken ww.; z'n voeten wassen
voetien et 1. kleine *voete* of *voet* I 2. z. *voet* II
voetling, voeteling de; voet van een kous of sok
voetlocht et; voetlicht, all. in verb.
voetofdrok de; voetafdruk
voetpokke, voetpochte de; bij koeien en andere dieren, bij de geboorte: vruchtvlies om de voeten
voetpomp de; voetpomp: voor het oppompen van fietsbanden
voetschrabber de; schrabber om klompen mee glad te krijgen
voetstok et; onderste deel van iets, nl. waar het op staat
vogel, vogel- z. *voegel(-)*
vol bn., bw. 1. vol, geheel gevuld, geheel en al 2. (van de lucht, hemel) dichtgetrokken 3. met het volle verstand, volwaardig in doen en laten, bijv. *Dat kientien is niet vol* is onnozel 4. gevuld, rond, bijv. *een vol gezicht* 5. van bep. dieren: volgroeid
volaendig bn.; (van personen) vol smerige streken
volbaandig bn.; zwaar: m.b.t. het leven
volbloedpeerd et; volbloedpaard
volbloedvool et; jong volbloedpaard
volboekt bn.; volgeboekt
voldaon bn.; voldaan, tevredengesteld, voornamelijk in *een voldaan gevuul*
voldoen ww. 1. voldoen: betalen 2. vervullen, bijv. *an bepaolde veurweerden voldoen moeten* 3. een tevreden gevoel ervaren, bijv. *Die het wel aorig tot zien voldoen* hij heeft veel tot z'n beschikking
vole, vool, voolde, vouwe de 1. vouw, plooi 2. bep. ijzer met een bep. ronding die op de duimen van hekpaal of deurkozijn draait
volemere, voolmere, volemerrie de; veulenmerrie
volen I ww.; een veulen ter wereld brengen
volen, vouwen II ww.; vouwen
volgen ww. 1. achternagaan 2. gaan langs 3. blijven begrijpen, de gedachtenontwikkeling doorlopend snappen 4. opvolgen, handelen naar 5. deelnemen: aan een opleiding, een cursus e.d. 6. de volgende zijn, bijv. *Wie volgt?* wie is er aan beurt? 7. logisch voortvloeien, bijv. *Dat volgt daor uut*
volgend, vollend bn.; komend, volgend
volgnommer et; volgnummer
volgodder de; volgorde
volgruud, volgrujd, volgruid bn.; volgroeid, geheel volwassen geworden
volgzem bn.; volzaam
volhaandig bn.; het erg druk hebbend
volholen ww. 1. volhouden: met volharding doorgaan met wat men doet 2. volharden in z'n mening, standpunt
volholer de; doorzetter, iemand die weet vol te houden
volk et 1. volk 2. mensen, bep. slag mensen enz., bijv. *volk van niks* schorremorrie, *hoog volk* voorname mensen 3. bezoekers, publiek 4. klanten in een winkel 5. iemands ouders, bijv. *Oonze volk hebben et vaeke verteld* 6. familie, de gezamenlijke huisgenoten, huishouding; *oonze volk*: de ouders, broers en zusters van het desbetreffende gezin 7. personeel, bijv. *Hi'j het een protte volk an 't wark* 8. bijenvolk

volkien et 1. slag mensen 2. de mensen, groep mensen, bijv. *Wat moet dat volkien hier* wat moeten jullie hier

volkorenbeschuit de, als verz.: et; volkorenbeschuit

volksCILINDER de; bep. type brander, nl. een lamp

volksdaansen ww.; volksdansen

volksgezegde et; uitdrukking, zinswending van/uit het volk

volkshuusvesting de; volkshuisvesting

volkskerakter et; volkskarakter

volksman de; volksman, iemand geliefd bij het volk, die volks doet

volksmeziek de; volksmuziek

volksmeziekgroep de; muziekgroep die volksmuziek speelt, folkgroep

volksschoele de; volksschool

volksspeulen mv.; volksspelen

volkssprokien et; volkssprookje

volksstok et; volks(toneel)stuk

volksteniel et; volkstoneel

volkstuun de; volkstuin

volksverhael et; volksverhaal

volksverlakkeri'je de; volksverlakkerij

volksvermaek et; volksvermaak

volkswieshied de; volkswijsheid

volkszanger de; volkszanger, folksinger

vollaeden ww.; door te laden vol maken, met name van een boerenwagen

volledighied de; volledigheid; *veur de volledighied* volledigheidshalve

volleggen ww.; volmaken door te leggen

vollemaone de; vollemaan

vollig bn. 1. (van plekken van het lichaam) opgezet 2. met een gevoel van volheid in de maagstreek

vollighied de 1. het *vollig* zijn in bet. I 2. het dicht op elkaar staan

volmachtebesluit et; besluit van één of meer volmachten

volmaekt bn.; volmaakt, perfect, volkomen

volnuren ww.; (van koeien) het punt van kalven naderen

volschellen ww.; vreselijk uitschelden, in verb. als *Hi'j schul de pelisie de huid vol*

volschinken ww.; volschenken

volschrieven ww.; volschrijven

volslegen bn.; volslagen: geheel en al

volsmieten ww.; volsmijten, volgooien

volstaon ww.; volstaan, in *d'r mit volstaon*

volte de; het vol zijn, dicht bijeen zijn (van mensen)

voltiedbaene de; voltijdbaan

voluut bw.; voluit: helemaal

volweerdig bn.; volwaardig

volzoegen ww.; volzuigen

vonder de, et 1. vonder: bestaand, vast maar soms ook los liggend bruggetje over een sloot, veelal in de vorm van een of enige planken of een biels, vaak met een leuning 2. loopplank naar een schip 3. losse plank om over een weke ondergrond te leggen en waar men over loopt, kruut enz.

vonderen ww.; zeer voorzichtig lopen, zich nu hier, dan daar vasthoudend, bijv. *Hi'j vonderde bi'j de leuning langes*

vonke de; vonk, spatje vuur

vool, vooltien, volentien, veultien I et 1. veulen 2. z. *vole*
vool II bn.; (van een merrie) drachtig
voolapperaot et; vouwapperaat
vool- z. ook *vouw-*
voolblad et; vouwblad
vooldak et; vouwdak
voolde z. *vole*
voolmere z. *volemere*
voonst de; vondst
vore de 1. voor (door een ploeg gemaakt) 2. diepte van een voor, bijv. *Et waeter is wel een vore zakt*
vorebrette de 1. breedte van een voor (door een ploeg gemaakt) 2. hoeveelheid mest met de breedte van een voor
vörke en var. de 1. vork (als werktuig) 2. vork (waarmee men eet) 3. voorvork (van een fiets)
vörken I mv.; tandraad of de vruchtjes ervan (met haakjes)
vorken II ww.; omhoog brengen m.b.v. een vork (dus aan de vork geprikt)
vörken-en-lepels en var. z. *lepeldiefien*
vörkepunt de; punt van een vorktand
vörkestaele de; vorksteel
vörkestok en var. de; steel van een vork (werktuig)
vörketane de; vorktand
vörkevol de; hoeveelheid die men aan een vork prikt
vörkheftruuk de; vorkheftruck
vorlik, vorrelik, voorrelik, veurrelik bn. 1. voorlijk, vroeg ontwikkeld, bijv. *een vorlik maegien, een vorlik veurjaor* 2. in de vorm *vorlikst*: in een zo ver mogelijk stadium gebracht: *Hej' de eteri'je al op 't vorlikst?* 3. 't snelst vorderend, bijv. *De vorlike boeren leuten in april soms de koenen al uut*
vorm de 1. uitdrukking van iets door een vorm, bijv. *argens vorm an geven* 2. omtrek, figuur, gedaante 3. wijze van vertolking, wijze van uitdrukking 4. de juiste, passende vorm, de juiste gedaante die iets moet hebben 5. talige vorm 6. formaliteit, bijv. *veur de vorm* 7. goede lichamelijke conditie 8. voorwerp waarmee men iets z'n vorm kan geven, bijv. *vorms om koekies te bakken*
vormelik bn.; vormelijk: gehecht aan goede vormen
vormingswark, vormingswaark et; vormingswerk
vorrel, verreltien, voddel de 1. vierendeel, verrel, vierel, bijv. *een vorrel nemen* vierde deel van iets 2. in verschillende bijzondere toepassingen, bijv. vierde deel van een uier, bijv. *De koe het een verkeerd vorrel* 3. botervat van 80 pond 4. klein glaasje voor sterkedrank 5. hetz. als *zi'jvorrel*
vorrelen ww. 1. een kalf dat geboren moet worden in stukken snijden om zo de koe te verlossen 2. z. ook *ofvorrelen*
vorrels bn.; met de grootte, omvang van een kwart, bijv. *een vorrels jaor* kwart jaar
vortoe, vortow tw.; geroepen bij het drijven bij de jacht
vos de 1. bekend zoogdier: vos 2. sluwe persoon 3. bep. lichtbruin paard: vos
vosblespeerd et; vosbles
vosblest bn., in *een vosblest peerd* vosbles
vosenter de; eenjarig vospaard
voshingst de; mannelijk vospaard
vospeerd et; vospaard
vossegat et; gemetselde put voor een kelder
vossehuud de; vossenhuud

vossejaegen ww.; op de vossenjacht zijn
vosseklemme, vosseklauwe de; vossenklem
vossenust et; nest van een vos
vossepote de; vossenpoot
vosseprente de; voetafdruk, spoor van een vos
vossespooren ww.; één of meer vossen proberen te vinden (door de sporen te volgen)
vossestap de; val voor vossen
vossestat de; vossenstaart
vost de 1. het vriezen (in de natuur), vriesweer 2. vorst van een dak 3. vorst, monarch, heerser
vostgreens de; vorstgrens
vostinne de; vorstin
vostlocht de; hemel die op vorst wijst, vorstige lucht
vostnaacht de; nacht met vorst
vostpanne de; vorst(dak)pan
vostvri'j bn.; vorstvrij
vostzode, vostplagge de; elk der gestoken taaie, veenachtige zoden die op de naald van een rieten dak lagen
vot I bw. 1. terstond, bijv. *Die was vot op 't aende* direct boos 2. zeer dichtbij, bijv. *vot an de weg* 3. elders vandaan 4. weg, eropuit 5. in *an ien stok vot* aan een stuk door 6. verwijderd, ver weg 7. zoek, niet te vinden 8. overleden
vot II tw. 1. voort, schiet op, weg 2. vooruit dan maar, bijv. *Vot dan mar* toe dan maar, o.k.
vot-en-daolik, vot-en-daodelik, vot-en-daoliks, vot-en-drekt bw.; direct, onmiddellijk
vot-op-slag bw.; onmiddellijk
votbargen ww.; wegbergen, opbergen
votbeinselen, votbaenselen ww. 1. wegbonjouren 2. ervandoor lopen, weglopen
votberduren, votborduren ww.; voortborduren
votbi'j bw.; vlakbij, dichtbij
votbienen, votbienderen ww. 1. met flinke stappen weglopen 2. flink, stevig lopen
votblaozen ww.; voortblazen: wegblazen
votboerken ww.; voortboeren
votbokselen ww.; voortlopen, flink doorlopen
votbrengen ww. 1. wegbrengen 2. naar de laatste rustplaats brengen 3. als opbrengst leveren 4. verliezen, kwijtraken, bijv. *Hej' dat votbrocht, jonge?*
votdaolik, votdaodelik, votdaoliks bw.; direct, onmiddellijk
votdoen ww.; wegdoen, verkopen, van de hand doen
votdoezen ww.; wegsuffen, in slaap geraken
votdonderen ww.; weggoeien
votdouwen ww.; voortduwen
votdrekt, votlandrekt, votlandrekt, vot-en-drekt bw.; meteen, ogenblikkelijk
votdrieven ww. 1. voortdrijven: heendrijven, aanzetten tot doorlopen 2. wegdrijven, verder drijven
votduken ww.; wegduiken
votduvelen ww.; wegjagen
votgang de; voortgang, progressie
votgaon ww. 1. opstappen, weggaan, vertrekken, bijv. *Gao toch vot!* ga weg, ook fig.: bekijk het maar e.d. 2. een functie of dienst beëindigen 3. verdwijnen, wegtrekken 4. uitgaan, eropuit gaan 5. ermee gaan strijken, in *d'r mit votgaon*
votgieselen ww.; er zeer snel vandoor gaan
votglieden ww. 1. wegglijden 2. voortglijden

votgoezen ww.; op een suizende manier weggaan
vothaelen ww.; weghalen
votinienend, votinienen, vottenien, vottenienend, votnienen bw.; direct, onmiddellijk
votjaegen, wegjaegen ww.; wegjagen, wegsturen
votjutten ww.; onderhands weggoeien, werpen
votkarren ww. 1. wegfietsen, vooral als dat moeizaam gaat of als het een grote afstand betreft 2. met een kar wegbrengen
votkauwen ww.; blijven doorzeuren
votkiepen ww.; wegkieperen
votknoeien ww.; blijven knoeien
votknoffelen ww.; op gebrekkig lopende wijze voortgaan
votkoegelen ww. 1. een eind van zich werpen 2. weggrollen
votkommen, votkoemen ww. 1. weggkomen, weggaan 2. voortkomen, verderkomen 3. opschieten, in *Kom vot* schiet op 4. ontstaan uit, voortkomen uit, voortvloeien uit
votkroepen, wegkroepen ww.; weggkruipen
votkroepertien, wegkroepertien et; verstoppertje
votkrojen ww.; weggkruien
votkrulen ww.; weggrollen
votkrummelen ww.; moeizaam voortgaan
votkwienen, wegkwienen ww.; weggkwijnen
votlazeren, weglazeren ww.; weggsmijten
votlopen ww. 1. wegglopen, er lopend vandoor gaan 2. weggstromen, weggvloeien
votmaeken ww. 1. voortmaken, opschieten 2. wegg doen raken, door slordigheid kwijt raken, verliezen
votmieteren, wegmieten ww.; wegggoeien
votmoezen, wegmoezen ww.; iets zoek maken
votpeuzelen ww.; dooreten (rustig en genietend)
votpezen ww.; snel wegggaan, hard voortgaan
votpraoten ww.; meepraten: naar de mond praten
votpreken ww.; doorkletsen
votpunteren ww.; weggtrappen, bijv. *de balle een aende votpunteren*
votraeken ww.; door bep. omstandigheden vertrokken geraken
votrammeien ww.; weggbonjouren
votraomen ww.; weggschoppen, weggduwen
votrattelen ww.; voortvertellen, doorkletsen
votrieden ww.; weggrijden
vottrisselveren ww.; voortmaken, opschieten
votrissen ww.; maken dat iemand klaar is, ervoor uitgerust is om wegg te gaan, in *iene votrissen*
votroetsen ww.; met een roetsende beweging weggschieten
votscheuren ww. 1. weggscheuren: iets scheurend wegnemen 2. zeer snel met een motorvoertuig weggschieten
votschieten I ww. (lange ie); weggschieten
votschieten II ww. 1. zoveel ontlasting kwijtraken dat er a.h.w. van de persoon zelf niets resteert, bijv. *Hi'j schiet 'm vot, Ie hoeven jezels niet vot te schieten* je hoeft jezelf niet wegg te cijferen 2. veel te goedkoop van de hand doen, bijv. *Ze hebben et votscheten*
votschoffelen, votschoefelen ww.; voortgaan en daarbij met kleine pasjes, schuifelend lopen
votschommelen ww.; onstandvastig lopen
votschosselen ww.; schuifelend voortgaan
votsjokken ww. 1. sjokkend wegggaan 2. voortsjokken

votsjouwen ww. 1. door te dragen wegbrengen 2. zich lopend verwijderen
votslaan ww.; weg krijgen door te slaan
votslepen ww. 1. wegslepen: slepend weghalen, bijv. *bomen votslepen uut de bos* 2. ergens verliezen, kwijtraken zonder dat men het merkt 3. blijven voortslepen van een slepende ziekte
votslieren ww.; wegglijden
votsloeren ww.; maar steeds niet opgepakt, aangepakt worden (vaak: en daardoor langzaam vergeten worden), bijv. *Ik moet et anpakken, aandars sloert et mar vot*
votsloffen ww. 1. wegsloffen: sloffend weglopen 2. gezegd wanneer ergens geen schot in komt, bijv. *Et slofte daor mar wat vot* het schoot niet op
votsmieten ww.; wegwerpen, wegsnijten
votsmulten ww.; wegsmelten
votsodemieteren, votsojemieteren, wegmieteren ww.; wegsnijten
votsoezen ww.; wegsuffen, in slaap vallen
votspi'jen ww.; wegspugen
votspoelen, votspulen en var. ww.; wegspoelen
votstarven en var. ww.; wegsterven, in verb. als *De meziek starft vot*
votstikken ww. 1. wegsteken, in z'n zak steken 2. voortgaan, opschieten met steken maken (bij breien, naaien), ook: haastig en onnauwkeurig breien, naaien (met grote steken)
votstoeven ww. 1. wegstuiven: weg, verder stuiven 2. zich snel verwijderen
votstommelen ww.; op stommelende wijze voortgaan
votstroffelen ww.; voortstompelen
votsturen, wegsturen ww. 1. wegsturen, door te sturen heen doen gaan 2. verzenden
votsukkelen ww. 1. sukkelend weggaan 2. met een niet bep. vlot verloop doorgaan 3. steeds blijven sukkelen met een ziekte
votterig bn.; geneigd tot uitgaan, graag weggaand
vottogen ww. 1. wegsjouwen 2. verliezen, zonder zich bewust te zijn kwijt raken
vottugen ww.; eropuit trekken, de hort op gaan
votveren ww. 1. voortvarend zijn, opschieten 2. wegvaren
votwarken, wegwarken en var. ww.; wegwerken
votwi'jen ww.; wegwaaien
votwinteren ww.; blijvend winterig zijn
votzaaien ww.; weggoeien, wegslingeren
votzet bn.; voortgezet, in *votzet onderwies*
votzetten ww. 1. zich uitbreiden, vermeerderen, van bloemen en planten, bijv. *Dat ontuug zet slim vot* 2. voortzetten, met iets doorgaan 3. wegzetten, ergens plaatsen
votzwaarmen ww.; wegzwermen (van bijen)
vouw- z. ook *vole-*
vouwfiets, voolfiets de; vouwfiets
vouwstoel, voolstoel de; vouwstoel
vouwwaard, voelwand de; vouwwand
vracht, vraacht de 1. vracht (die men laadt) 2. dikke laag die op iets zit
vrachtrieder, vraachtrieder de; vrachtrijder
vrak z. *wrak* II
vrammes z. *vrommes*
vrang, vrange z. *wrang* II
vraoge de 1. vraag 2. opgave in vragende vorm 3. kwestie die uitgemaakt moet worden 4. verlangen om te kopen
vraogeleren ww.; ter catechisatie gaan

vraogen ww. 1. vragen 2. uitnodigen (om te komen, mee te doen enz.) 3. ernaar vernemen of de ander serieuze verkering wil, wil trouwen 4. zodanig doen dat men nauwelijks aan iets kan ontkomen 5. vergen 6. behoefte om te kopen, om anderszins aangeboden te krijgen 7. vereisen

vraagenderwieze, vraagenderwies bw.; op vragende wijze

vraagerebriek de; vragenrubriek

vraagescheet, vraagedreet de; iemand die steeds maar van alles en nog wat vraagt

vraogezaod et 1. gefingeerd zaad, genoemd als een kind of een nieuwsgierige persoon steeds maar naar allerlei zaken vraagt 2. iemand die veel vraagt

vraagstok et 1. vraagstuk: probleem, kwestie 2. opgave in vragende vorm, som

vraomen, wraomen ww.; zich erg krachtig inspannen

vraomer, vraomerd de; iemand die zeer hard werkt

vratte, vratte- z. *wratte(-)*

vredesnaeme, in *in vredesnaeme* in vredesnaam

vredesopperaasie, vredeseuperaasie de; vredesoperatie

vredesveurweerde de; vredesvoorwaarde

vredig, vree bn., bw. 1. rustig, kalm 2. tevreden, het ermee eens, bijv. *Bi'j' daor vredig mit?* 3. voorzien van afrastering (om vee binnen een bep. stuk land, een bep. gebied te houden), bijv. *Die kaampe is niet vree, we moe'n nog henne te vredigen*

vredige, vredinge, vrediging, vredingeri'je, vredigeri'je de 1. afrastering (om een stuk land, grond anderszins, zodat het vee niet kan ontsnappen) 2. het materiaal waaruit de afrastering bestaat 3. het *vredigen*

vredigen ww.; een afrastering aanbrengen (tegen het ontsnappen van vee)

vredingehooft en var. et; hout gebruikt voor palen in de afrastering

vredingepaol, vredigepaol, vredigingpaol, vredigingspaol, vredingpaol de; paal gebruikt voor het *vredigen*

vree z. *vredig*

vreed z. *wried*

vreedzem bn.; vreedzaam

vreemaeken ww.; hetz. als *vredigen*

vreet de; (ruw) bek, mond

vreetboek de; dikke buik, kennelijk het gevolg van het bovenmatig eten

vreetgraeg de; veelvraat

vreetpeinze de; dikke buik, kennelijk het gevolg van het bovenmatig eten

vreetpoede de; iemand die steeds wil eten, die graag en veel eet

vreetpot de; het koken, bijv. *'k Moet mit de vreetpot an de gang* ik moet gaan koken

vreetpuiel de; hetz. als *vreetpoede*

vreetzem bn.; druk etend

vreke bw., in *vreke graeg* zeer graag

vrek- z. *verrek-*

vreken z. *wreken*

vrekkeling z. *verrekkeling*

vrekkerig bn., bw.; vrekkelig

vrekt z. *verrekt*

vremd bn., bw. 1. uitheems 2. niet tot het eigene behorend, niet zo bekend, onbekend 3. eigenaardig, merkwaardig, raar, bijv. *'t Is een vremen iene* een eigenaardige persoon 4. met een eigenaardig gevoel, verbaasd

vremde, vremte de 1. vreemdeling, onbekende, iemand die niet tot de familie of de kennissenkring behoort 2. buitenland, onbekende streek, in bijv. *in de vremde wonen, warken in de vremde*

vremdelingebaank de; bank in een kerk voor vreemdelingen

vremdelingepelisie de; vreemdelingenpolitie

vremdhied de; vreemdheid

vremdighied de; vreemdigheid

vrend z. *vrund*

vreten I et 1. voedsel voor dieren 2. (ruw) voedsel voor mensen; *een min stok vreten* een rotzak

vreten II ww. 1. (van dieren) voedsel nuttigen 2. (meestal ruw) eten (door mensen) 3. slecht maaien, snijden, knippen enz. (zodanig dat er her en der plukken gras enz. blijven staan) 4. erg veel verbruiken, bijv. *Dat vret stroom* 5. knagen

vreter, vreterd de; iemand die vreet, die veel eet, bijv. *'t Is een grote vreter, die vent; een raere vreterd* een eigenaardige persoon

vreteri'je de 1. het ongeremd, zonder scrupules dooreten, zitten vreten 2. vreetpartij 3. aantasting door allerlei ongedierte, zoals houtworm, wormsteek enz.

vretersperti'gien et; vreetpartijtje

vreze de, in *uut vreze veur* uit angst voor

vri'j I bn. 1. vrij, zonder belemmeringen, in vrijheid enz. 2. onafhankelijk 3. zonder gebonden te zijn door verkering, verloving of huwelijk 4. onbezwaard, zonder leningen e.d. 5. in *vri'j van* zonder (het betreffende), bijv. *Hi'j is d'r niet hielemaole vri'j van* heeft die aandoening in lichte mate, ook gezegd van een negatieve karaktereigenschap 6. waarover beschikt kan worden, niet in gebruik, bijv. *Hebben ze nog een kaemer vri'j?* 7. niet behoevende te werken of naar school te gaan, bijv. *een vri'je dag hebben* 8. in *d'r vri'j van* *wezen/blieven* enz.: van het genoemde vrij blijven/zijn enz. 9. niet gebonden aan dienstverbanden, voorschriften, heersende opvattingen enz. 10. zich ongedwongen gedragend, vaak: enigszins vrijpostig

vri'j II bw.; vrij, nogal, bijv. *Dat is vri'j makkelik, vri'j wat* nogal wat: *D'r zit vri'j wat drift in de locht* de wolken drijven snel

vri'jbaankvleis de; vrijbankvlees

vri'jbekore tw.; hetz. als *verkaote*

vri'jboer de; vrijboer

vri'jdom de; vrijheid, onbelemmerdheid

vri'jen ww.; elkaar kussen, zoenen (vooral: in een relatie)

vri'jer de; de jongen met wie een meisje verkering heeft, minnaar

vri'jeri'je de; vrijerij, vrijage

vri'jerslaampien et; gedempt licht van een petroleumlamp (bij het minnekozen)

vri'jersslokkien et; fles met sterkedrank die men in z'n binnenzak heeft

vri'jetiedsbesteding de; vrijetijdsbesteding

vri'jgezel I de; vrijgezel

vri'jgezel II bn.; ongehuwd, bijv. *een vri'jgezelle vent*

vri'jgezelleknope de 1. drukknoop 2. hetz. als *pikpakknop*

vri'jgezellen ww.; in de kost gaan, zijn

vri'jgezellestrikkien et; vrijgezellenstrikje

vri'jhied de; vrijheid

vri'jhusien et; hetz. als *spinmaol*

vri'jkaorte de; vrijkaart, vrijbiljet

vri'jkommen ww. 1. uit gevangenschap komen 2. van iets afkomen 3. beschikbaar worden

vri'jlaoten ww. 1. de vrijheid geven 2. niet binden

vri'jlotten ww.; vrijloten, nl. eertijds m.b.t. de militaire dienst

vri'jmark, vri'jmaark, vri'jmaat de; markt waarop men mag verkopen zonder vergunning of vergoeding

vri'jmetseri'je de; vrijmetserij
vri'jperti'j de; toestand van liefkozen en kussen
vri'jschietertien et; bep. kort jasje
vri'jspraake de; vrijspraak
vri'jstaon ww. 1. vrijstaan: mogen 2. losstaan, vooral in *een vri'jstaond huus*
vri'juut ww.; vrijuit, zonder terughoudendheid
vri'jwielen ww.; freewheelen
vri'jwilligerswark et; vrijwilligerswerk
vried z. *wried*
vriend- z. *vrund-*
vrieskoolde de; vrieskou
vrieslocht de; vrieslucht
vrieven z. *wrieven*
vriezer de; ijskist, vrieskast
vrikken z. *wrikken*
vrind z. *vrund*
vringe, vringen z. *wringe(n)*
vroeg bn., bw. 1. vroeg 2. tijdig, bijv. *vroeg op bedde gaon* 3. vooraan in een tijdsreeks of tijdsorde 4. (van de seizoenen, veranderlijke feestdagen, gewassen, de ontwikkeling in de natuur) eerder dan gewoonlijk
vroeger, vrogger bw.; vroeger, voorheen
vroegkarke, vroegkaarke de; vroegkerk, vroegmis
vroegmisse, vroegmis de; vroegmis
vroegriepe bn.; vroegrijp
vroegtiedig bn.; vroegtijdig, naar verhouding vroeg
vrommes, vrammes et; vrouwspersoon
vrommeske et; vrouwtje
vromzwaarm de; voorzwerm
vrotploeg, wrotploeg de; klein type ploeg, nl. om de grond die al geploegd is, los te maken
vrotte de; mond met vooruitstekende lippen
vrotten, wrotten ww. 1. wroeten (in de aarde, en op vergelijkbare wijze) 2. liggen woelen in bed 3. heel hard werken 4. in *je d'r deur vrotten* zich erdoor slaan
vrotter, vrotterd, wrotter de; iemand die heel hard en veel werkt
vrouw, vrouwe de 1. vrouwspersoon 2. echtgenote (ook als aanspreekvorm) 3. meesteres, vrouw des huizes, vooral: boerin als meesteres 4. meesteres t.o.v. een hond of kat 5. (in verbinding met een familienaam) aanspreekvorm, gebruikt voor vrouwen die niet tot de allerhoogste maatschappelijke klasse in het dorp behoren, bijv. *Wil Vrouw Jaansen ok koffie?*
vrouwe-aord de; vrouwenoord
vrouwe- z. ook *vrouwlude-*
vrouwedokter de; vrouwenarts
vrouwehaandel de; vrouwenhandel
vrouwehaor et 1. haar van een vrouw 2. bep. plant: venushaar
vrouwehuus et; vrouwenhuis: opvanghuis voor vrouwen in nood
vrouwejaeger de; vrouwenjager
vrouwekefé et; vrouwencafé
vrouwekwaol de; vrouwenkwaal
vrouwelijk bn.; vrouwelijk
vrouwelikhied de; uitwendig geslachtsdeel van een vrouw
vrouwetael de; vrouwentaal

vrouweverieninge en var. de; vrouwenvereniging
vrouwludebaank, vrouwlubaank, vrouwebaank mv. bank in de kerk voor vrouwen
vrouwludebloeze de; bloes voor een vrouw
vrouwludebost, vrouwebost de; vrouwenborst
vrouwludebroek, vrouwebroek de; vrouwenbroek
vrouwludebuse de; een op de onderrok gedragen zak
vrouwludegek, vrouwegek de; vrouwengek
vrouwludegoed et; vrouwengoed
vrouwludehaand, vrouwehaand de 1. vrouwenhand 2. handschrift van een vrouw
vrouwludehemd, vrouluhemd, vrouluushemd, vrouwehemd et; vrouwenhemd
rouwludekerel de; vrouwenjager
vrouwludekleding, vrouwekleding de; vrouwenkleding
vrouwludekleren, vrouwekleren mv.; vrouwenkleren
vrouwludekneup de; losse, platte knoop
vrouwluden, vrouwlu mv.; vrouwspersonen, bijv. *Hi'j het naor de verkeerde vrouwluden west* naar de hoeren
vrouwludenaeme, vrouwenaeme de; vrouwennaam
vrouwlude-oge et; oog van een vrouwspersoon, scherp ziend oog
vrouwludepraot, vrouwepraot et, de; vrouwenpraat
vrouwluderolle, vrouwerolle de; vrouwenrol
vrouwludeschoe, vrouweschoe de; vrouwenschoen
vrouwludeslokkien et; borrel vooral voor vrouwen
vrouludetasse de; vrouwentas
vrouwludevesite de; visite van vrouwen onder elkaar
vrouwlude, vrouwevleisvleis et; neiging om een vrouw te hebben
vrouwludevoetbal, vrouwevoetbal et; vrouwenvoetbal
vrouwludewark, vrouwewark et 1. vrouwenwerk: werk dat geschikt is voor vrouwen 2. werk zoals vrouwen dat doen, dat typisch is voor een vrouw
vrouwludewark, vrouwewaark et; werk van, voor, door vrouwen
vrouwludewereld, vrouwewereld de; vrouwenwereld
vrouwludezadel, vrouwezadel et; vrouwenzadel
vrouwluushemd en var. et; vrouwenhemd
vrouwmeenske et; vrouwspersoon
vrouwspersoon de; (niet negatief) vrouw, vrouwspersoon
vrouwvolk et; meerdere vrouwspersonen, vrouwen
vrucht de 1. vrucht: van een plant 2. schijnvrucht e.d., eetbare vrucht 3. landbouwgewas, gewas in de tuin 4. resultaat, positieve uitkomst
vruchtber bn. 1. vruchtbaar: veel vruchten/resultaten voortbrengend, ook m.b.t. natuurlijke producten 2. kinderen of jongen kunnende voortbrengen
vruchtenat et; nat, sap van vruchten
vruchtenballe de; bep. snoepje
vruchtesap et; vruchtensap (als drank)
vruchtgebruuk et; vruchtgebruik, bijv. *in vruchtgebruuk geven*
vruchtwaeter et; vruchtwater, lamsvocht
vrund, vrend, vrind de 1. vriend, kameraad, makker 2. geliefde, partner
vrundelik, vrindelik bn.; vriendelijk, aardig
vrundelikhied de; het vriendelijk zijn
vrundinne, vriendin, vriendinne de; vriendin
vrundschop, vriendschop de; vriendschap, het vrienden zijn
vrundschopsring de; ring die men draagt als vriendschapsteken

vrunkens de; vriendelijkheid

vufe, vieve I de 1. cijferteken of waarderingscijfer vijf 2. het waarderingscijfer vijf 3. kant van een dobbelsteen met vijf ogen 4. speelkaart met vijf figuren

vufe, vieve, vief II hoofdtelw.; vijf

vuil bn., bw.; vuil, gemeen, bijv. *een vuile loebes* een zeer gemeen iemand

vuilak de 1. viespeuk, smeerpots 2. gemene vent, rotzak

vuilbruud z. *voelbruud*

vuilnisvat et 1. vuilnisvat 2. veelvraat

vuiltien et; vuiltje, in *gien vuiltien an de locht* niets aan de hand

vule, veul, veule I bw. 1. vaak *Hi'j komt daor vule* in aanzienlijke mate 3. z. *vuul*

vule, veule, veul II onbep. hoofdtelw. (al dan niet zelfstandig gebruikt); een grote hoeveelheid (het bijv. gebruik van *vule* is nogal beperkt; omschrijvingen als *een protte*, *een boel* e.d. zijn veel gebruikelijker); bijv. *Hi'j het niet vule klaormaekt* heeft weinig bereikt, *Hi'j kan niet vule hebben* hij verdraagt niet veel, is lichtgeraakt

vulen, gevulen, veulen ww. 1. voelen 2. zich voelen (m.b.t. een bep. gewaarwording); *je niet zuver vulen* last hebben van z'n geweten 3. zich belangrijk voelen 4. met het gevoel waarnemen 5. tasten om gewaar te worden 6. aanvoelen (lett.) 7. aanvoelen, merken 8. gevoelens hebben (voor), er belangstelling voor hebben

vulgat et; gat: om een vat mee te vullen

vullen ww. 1. vullen, volmaken 2. een vol gevoel in het lichaam geven (door het eten)

vullighied de; smerige streek

vulling de 1. het vullen 2. datgene waarmee iets opgevuld wordt, i.h.b. van tanden of kiezen: plombe

vullis (z. ook *vuulnis*) et, de; vullis, vuilnis

vulmeule de; volmolen

vulpennehouder de; vulpenhouder

vulpenne-ink de; inkt voor, in een vulpen

vulslange de; vulslang

vume z. *vieme*

vurehooft et; vurenhout

vuren ww. 1. vuren: schieten 2. vurig, branderig worden

vurig bn., bw. 1. hartstochtelijk, temperamentvol 2. brandig, bijv. *een vurige poeste* 3. in *vurig waeter* vocht in blaasjes als gevolg van ringvuur

virighied de 1. virigheid: hartstochtelijkheid 2. branderigheid

vusen, vuusten, vuus, vuuls, veuls, veus bw. in te hoge mate, bijv. *vusen te duur*, *vusen te vule suker in de koffie*, *Mevrouw maekt et vusen te bot* is veel te goed met wat ze doet

vut bw.; weg, verdwenen

vuufdaegs, viefdaegs bn.; vijfdaags

vuufde, viefde rangtelw.; vijfde

vuufdehalf, viefdehalf, vuuftehalf, vieftehalf hoofdtelw. 1. viereneenhalf, bijv. *vieftehalve cent* $4\frac{1}{2}$ cent 2. vijfde deel van een liter

vuufdoemer de; bep. lange spijker

vuufdraodsgaoren et; vijfdraads garen

vuufdraodssjet bn.; van vijfdraads garen uit sajete

vuufduzend, viefduzend hoofdtelw.; vijfduizend

vuufhoeke, viefhoeke de; vijfhoek

vuufhoge, viefhoge bn.; vijfhoog

vuufjaorliks, viefjaorliks bn.; vijfjaarlijks

vuufkamp, viefkamp de; vijfkamp: pentatlon

vuufkaortstok et; negen, tien, boer, vrouw en koning van dezelfde kleur, ook: tien, boer,

vrouw, koning en aas

vuufkop, viefkop de 1. vijfkop, bep. inhoudsmaat: vijf kop, maatbeker van vijf liter e.d. 2. hoge hoed

vuufmeters, viefmeters bn.; van vijf meter, in *een vuufmeterse roe* bep. lange meetlat gebruikt bij het landmeten

vuufpondspoede de; zak om vijf pond thee, rijst e.d. in te verpakken

vuufpoonskladde de; papieren zak om vijf pond thee, rijst etc. in te verpakken

vuufschacht, vuufschoft z. *viefschacht*

vuufstaander, vieftaander de; vork met vijf tanden

vuufstaans, vieftaans bn.; gezegd van een vork met vijf tanden

vuuftien, vieftien hoofdtelw.; vijftien

vuuftig, vieftig hoofdtelw.; vijftig

vuuftiger, vieftiger de; vijftiger: iemand van vijftig, verder in *de vuuftiger jaoren*

vuul, veul, vule bw. 1. in te hoge mate, in verb. van het type *vuul te vuul*: *We kriegten vuul te vule reklame in de busse*

vuulbek de; onbeschaamd iemand, iemand met vuile praatjes

vuuleisend bn.; veeleisend

vuulnis, z. ook *vullis* de, et; vuilnis

vuuls z. *vusen*

vuulzak de; zak op een wagen met boekweit waarin gevoeld werd hoe de kwaliteit was

vuur et 1. vuur 2. plaats waar, installatie waarin enz. vuur brandt 3. het afschieten van/het schieten met vuurwapens 4. toestand van groot enthousiasme, bijv. *Hi'j zee et vol vuur*

vuuranmaeker de 1. vuuraanmaker 2. bep. turf

vuuranzetter de; hetz. als *vuuranmaeker*, bet. 1

vuurballe de 1. vurige bal die zich door de lucht beweegt (volgens volksvertellingen) 2. bolbliksem 3. vuurbal

vuurbenauwd bn., bw.; erg bang

vuurbestrieken ww.; hetz. als *bestrieken*, bet. 6

vuurbestrieker de; harde turf waar kooltjes vuur uit over moesten blijven voor de volgende morgen

vuurhekkien et; ijzeren hekje rondom de *heerdkolk*, om het vuur binnen de perken te houden

vuurhokke, vuurhutte et; stookhut

vuurkooltien et; hetz. als *kooltien vuur*

vuurkorf de; vuurkorf (gebruikt om hout in te stoken buiten, bijv. bij de barbecue)

vuurlak de; bep. zwarte verf waarmee men de onderste strook van de muren van de stal verfde (plm. 50 cm hoog)

vuurlepel de; ijzeren lepel met lange steel om gloeiende houtskool in de test van de plaatstoof te scheppen

vuurmaande de; mand door kolenvuur verwarmd (waarop men de babykleden droogde)

vuurmotter de; knoeier, morser met vuur, vooral gezegd tegen, van kinderen die een vuurtje stoken

vuurpielke de; vuurpijl

vuurpot de; pot in een kachel waarin het vuur brandt

vuurreuster et; rooster waarop men stookt, met eronder het vuur

vuurrooien mv.; bep. soort aardappelen

vuurscharp bn.; vlijmscherp

vuurscheppien et; vuurschopje

vuurschoppe de; vuurschop

vuurslange de; bliksemschicht

vuurstien de; vuursteen
vuurstienen bn.; vuurstenen
vuurstraol de; vuurstraal
vuurtange de; vuurtang
vuurtien et 1. klein vuur, bijv. *et vuurtien opraekelen* lett. en ook fig.: proberen het meningsverschil, de ruzie aan te wakkeren 2. vlammetje voor het aansteken van een sigaret, pijp of sigaar, bijv. *iene een vuurtien geven*
vuurtienbranen ww.; een vuurtje stoken
vuurtienstoken ww.; een vuurtje stoken
vuurtorenwaachter de 1. vuurtorenwachter 2. iemand met rood haar
vuurtorre de; vuurvliegje
vuurvaaste bn.; vuurvast
vuurvliegjen et; vuurvliegje
vuurvreter de 1. venijnig, boos iemand 2. fanatieke werker
vuurwaeter et; jenever
vuurwaopen et; vuurwapen
vuurwark et; feestvuurwerk
vuus, vuusten z. *vusen*
vuvendattig, vievendattig hoofdtelw.; vijfendertig

W

waacht, wacht de 1. het wacht houden 2. personen die de wacht houden
waachten ww. 1. zich bevinden tot iets of iemand komt 2. afwachten 3. blijven liggen, niet afgewerkt worden 4. gezegd om aan te geven dat men plotseling iets bedenkt, een inval krijgt, in verb. als *Waacht es even, now weet ik et weer* 5. in *te waachten staon* nog gebeuren: *D'r staot jim nog hiel wat te waachten* 6. zich hoeden voor, bijv. *Daor moej' je veur waachten*
waachter, waeker de; bij die waakt, vgl. *De waachters holen de waacht bi'j et ielgat*
waachtgelder de; wachtgelder
waachthokkien et; wachthokje
waachthuus et; wachthuis(je)
waachtkamer de; wachtkamer: waarin men zit te wachten tot men aan de beurt is, waar reizigers kunnen wachten
waachtlekaol et; wachtlokaal
waachtliet, waachlieste, waachtlist, waachtliste, waachlist, waachliste de; wachtlijst
waachtlopen ww.; wachtlopen
waachttied de; wachttijd
waai, wai de; wei, hui
waai-je-mi'j tw.; lieve help!
waaihomehoolt, waaiboomhoolt et; slecht hout
waaibusse de; melkbus voor, met wei, hui
waaien ww.; zich voordoen van straf, in verb. als *Mar as meester 't markte, dan waaide d'r wat*
waaihokke et; bep. hok om wei in te bewaren
waainappe de; soort schep, kom met handvat waarmee wei werd geschept
waaischeppe de; bep. schep die men bij de *waaitonne* gebruikte, z. ook *waainappe*
waai-stamper de; fopmiddel, gefingeerd instrument; voor het halen ervan stuurde men kinderen, jonge knechtjes e.d. op pad, bij wijze van grap
waaitonne de 1. ton waarin men wei, hui bewaart 2. huifkar, nl. boerenwagen ingericht voor

personenvervoer

waan de 1. waan, in *iene in de waan laoten* in de veronderstelling 2. in *D'r zit waan an* d.i. aan een plank: een schuine, niet afgezaagde rand

waand de 1. wand: van een kamer enz. 2. achterkant van de bedstee 3. pak rammel, slaag, bijv. *iene een waand op 'e huid geven*

waandbeklieding en var. de; wandbekleding

waandbod et; wandbord

waandel, wandel de 1. wandel: het wandelen 2. handelwijze

waandelbos en var. de; wandelbos

waandelen, wandelen ww. 1. wandelen: om te ontspannen, rustig, ontspannen lopen 2. in *wandelend laand* land dat aan de ene kant afkalfit en aan de andere kant aanwast, ook: land dat meer dan eens wordt verhuurd aan diverse personen

waandelklub de; wandelclub

waandelschoe de; wandelschoen

waandelstok de; wandelstok

waandelwaegen de; wandelwagen

waandkaorte de; wandkaart

waandk lied, waandkleed et; wandkleed

waandklokke de; wandklok

waandluus de; wandluis

waandmeubel de; wandmeubel

waandmeule, waandkoffiemeule de; wandkoffiemolen

waandplaete de; wandplaat, plaat ter illustratie aan de muur

waandrekkien et; bordenrekje aan de wand

waankel, wankel bn.; wankel: niet vast, niet stevig staand

waanklaank, wanklank de; wanklank

waanplaanke de; hetz. als *schaole* bet. 4, z. aldaar

waanschaopen bn.; wanschappen

waante de 1. handschoen zonder vingers, vuisthandschoen 2. handschoen

waark, waark- z. *wark(-)*

waarm bn., bw. 1. betrekkelijk hoog van temperatuur 2. met een hogere dan de normale lichaamstemperatuur 3. de lichaamswarmte bewarend 4. in *wat waarm holen* iets warm houden, aandacht weten te houden voor iets 5. aangenaam qua gevoel, bijv. *waarm van kleur* 6. in *een waarme bakker* bakker die zelf bakt 7. in verb. als *Ie bin waarm* je hebt het bijna gevonden, je bent vlak in de buurt van wat je moet vinden

waarmbloedig bn.; warmbloedig: van het ras van warmbloedpaarden

waarmbloedpeerd, waarmbloed et; warmbloedpaard

waarmdri'jen ww.; warmdraaien: van een motor

waarmen ww.; (zich) warmen

waarmlopen ww. 1. warmlopen: van werktuigen, motoren 2. fig.: enthousiast voor iets worden 3. hetz. als *waarmdri'jen*: zich gereedmaken door een warming-up

waarmloper de 1. door de honing nat geworden bij 2. warm geworden bij, nl. door het vervoer op een wagen

waarmpies, warmpies bw.; warmpjes, voornamelijk in verb. als *Ze zitten d'r waarmpies bi'j* ze beschikken over veel geld

waarmte, warmte de; warmte

waarmtegolf de; warmtegolf

waarmtehosien et; klein windhoosje veroorzaakt door de hitte

waarmtepoekel, waarmtepoeste de; puistje ontstaan door de felle zon of door sterk transpireren

waarmteregelder de; warmteregelaar
warmwaeterkraene de; warmwaterkraan
warmwaeterkruke de; kruik speciaal voor de verwarming van het bed, met heet water gevuld
warmwaeterkruller de; krulspeld die men met heet water verwarmt en daarna in het haar draait
wacht, wachte- z. *waacht(-)*
wadderen, wadden, wodderen ww. 1. waden 2. zitten plassen, spetteren in het water of op soortgelijke manier bezig zijn
waeden, waederen ww.; waden
waegen de 1. wagen, drie- of vierwielig voertuig 2. auto
waegenarm de; as van wagenwiel
waegenasse de; wagenas
waegenbaank de; zitbank, zitplaats op een wagen
waegenbak de 1. wagenbak, laadruimte van een wagen 2. z. *waegenkiste*
waegenbatte, waegenpoeste de; (losse) bodem van een boerenwagen
waegenbeun de; verhoging tussen twee karrensporen
waegenbojem, waegenbodem de; bodem van een wagen
waegenboolte de; bep. lange, ijzeren pen als onderdeel van een wagen
waegenboom de; wagenboom
waegenbrettien et; hetz. als *bred*, bet. 3
waegendoppe de; dop voor de as van het wagenwiel
waengengruun, waengengreun et; bep. groene verf voor, van oude boerenwagens
waegenhoepe de; hoep: ijzeren band om een houten wagenwiel
waegenhokke et; wagenhok
waegenjasse de; soort lange jas die men over z'n knieën kon doen als men op een wagen zat
waegenketten et, de; ketting die twee achter elkaar rijdende wagens verbindt
waegenkiste, zitbakkien, waegenbak de; kist op een wagen, nl. om boodschappen, paardentuig, gereedschappen enz. in op te bergen en om op te zitten
waegenknecht de; hefboom om wagen te lichten
waegenlanteern de; lantaarn op een wagen
waegenloops bn. 1. (van een paard) wel eens op hol slaand 2. prostituerend, gauw bereid met een man gemeenschap te hebben
waegenloopse de; prostituée
waegenloper de; paard dat vaak op hol slaat
waegenmaekeri'je de; wagenmakerij
waegenmoere de; moer aan een wagenwiel, aan het eind van de as
waegenplaanke z. *zittersplaanke*
waegenpoeste z. *waegenbatte*
waegenrad et; wiel van een wagen
waegenraem z. *hujraem*
waegenring de; ring aan de achterkant van een wagen, om het touw door te doen waarmee de *wiezeboom* werd vastgezet, z. ook onder *ring*, bet. 5
waegenronge de; hetz. als *ronge*, bet. 1
waegenschure de; wagenschuur
waegensleutel, wielsleutel de; sleutel voor 't aandraaien van moeren op de as van de wagen
waegensmeer de; wagensmeer
waegensmeerbusse de; pot met wagensmeer
waegensmeerdeuze de; doos waarin wagensmeer wordt bewaard

waegensmeerpot de; pot met wagensmeer
waegensmeren ww.; aanbrengen van wagensmeer
waegenspoor et; wagenspoor
waegentoete de; naaf van een wagen
waegentonge de; hetz. als *bloktonge*
waegenvarve de; groene verf voor, op ouderwetse boerenwagen
waegenviel, waegenwiel et 1. wagenwiel 2. rijksdaalder
waegenvol et; de hoeveelheid die men op een wagen kan houden
waegenvracht de; vracht op een wagen, die op een wagen kan
waegenwied, wiedewaegen, wiedwaegen, wiedewaegens bw.; wagenwijd
waegenwippe de; wagenwip, wagenkrik
waegenziek bn.; wagenziek
waeke z. *week*
waeken ww.; niet slapen, wakker zijn: om op te passen
waeker de 1. persoon of dier dat waakt, oppast 2. z. *waachter*
waekhond de; waakhond
waeks bn.; waaks
waekvlamme de; waakvlam
waekzem bn.; waakzaam, oplettend
waens, waens- z. *weens(-)*
waer z. *weer* I
waes de; waas, nevelsluier
waesem, waesemen z. *waezem(en)*
waeter et 1. bekende vloeistof: water 2. regen, regenwater 3. waterachtig vocht; *een glassien raozend waeter* een glaasje prik 4. urine 5. het totale water in poelen, plassen enz., het wateroppervlak 6. meer, zee, vaart e.d.
waeterachtig bn.; waterachtig: op water lijkend
waeterbaank de; verhoging in de bodem, dam die men bij het turfgraven laat zitten
waeterballet et; waterballet: knoeipartij met veel water
waeterbekken et 1. waterbekken 2. bak waarin water wordt verzameld 3. soort pan waarmee men water in een voederbak doet
waeterbelle de 1. de luidklok van *Ni'jberkoop* 2. waterbel, hetz. als *waeterbrobbel*
waeterbloeme de 1. waterranonkel 2. waterlelie
waeterbotterbloeme de; waterboterbloem, waterranonkel
waeterbrobbel de; waterbel
waeterbroek de; regenbroek
waeterdamp, waeterdaamp de; waterdamp
waeterdichte de; waterdicht
waeterdobbe de; drenkplaats (voor het vee, in de vorm van een diepe kuil in het land), vaker *dobbe* geheten
waeterdruppel, waeterdrup de; waterdruppel
waeterdupen ww.; scheppen van water: met een emmer enz.
waetereerbeie de; wateraardbei
waeteremmer de; wateremmer
waeteren I bn.; lett. van water: *waeteren roggenbri'j* pap van rogge en water
waeteren II ww. 1. wateren: van hout, nl. door het een tijd in het water te laten liggen gaver, duurzamer maken 2. z'n urine lozen
waetergalle de; regenboog
waetergat et; flink gat, kuil waarin water staat
waetergebrek et; watergebrek

waetergebruuk et; watergebruik
waetergemaal et; gemaal waarmee de waterstand op peil wordt gehouden, om een polder te bemalen
waetergeute de; goot op de stal voor de koeien langs waarin water werd gepompt
waetergolf de; watergolf: in het water, in het haar
waetergolven ww.; watergolven (van hoofdhaar)
waetergrös et; watergras
waeterhoentien et 1. waterhoentje 2. klein visje aan de oppervlakte van het water
waeterhoze de; waterhoos
waeteries et; waterijs
waeterig bn.; waterig: op water gelijkend; naar verhouding veel water of waterachtig vocht bevattend, bijv. *waeterig spul*
waeterijsko de; waterijsje
waeterjuffer, juffer de; waterjuffer, kleine libel
waeterkaante, waeterkaant de; waterkant
waeterkanne de; waterkan
waeterkeer de; stuw in een waterloop
waeterkering de; waterkering: in een sloot, dam, dijk e.d.
waeterketel de; waterketel, ketel om water in te koken
waeterkever de; waterkever
waeterklokke de; de luidklok van *Ni'jberkoop* of van *Else*
waeterkoele de; diepe kuil waaruit men water kan putten
waeterkoeme, waeterkoem de; waterkom
waeterkoken ww.; doen koken van water
waeterkoker de; koker voor water, toestel waarin men water kookt
waeterkoold bn.; met waterkoude
waeterkoolde de; waterkoude
waeterkraene de; waterkraan
waeterkraft, waeterkaraf de; waterkaraf
waeterkrobbe de; watertor
waeterkruke de; kruik om water in te doen
waeterkupe de; waterkuip
waeterkussen et; waterkussen: kussen gevuld met water
waeterlaanders de; waterlanders (tranen)
waeterlaoge de 1. brede laag garven in de korenmijs, ongeveer op halve hoogte ervan; het regenwater liep af van de kanten ervan 2. waterkerende laag op een turfbult
waeterleerze de; waterlaars
waeterleidingterief et; waterleidingtarief
waeterlelie de; waterlelie
waeterlieze, waeterlis de; gele lis
waeterloop de; waterloop: beek, stroompje, ook wel: grotere sloot
waeterlossing, waeterlossinge de; grote sloot voor de afwatering van een flink gebied, tochtsloot
waetermaelder de 1. iemand die een *waetermeule* laat werken 2. kleine molen met schuin staande assen, niet door wind maar door water aangedreven
waetermark et; watermerk (in papier)
waetermeule de; watermolen, molen voor het omhoogwerken van water (voor afwatering)
waetermiere, waetermier de 1. hetz. als *hoendermiere* 2. meeuw
waetermoonster et; watermonster: uit water genomen monster
waetermotten ww.; morsen met water

waetermussien et; regenkapje
waeternaeme de; waternaam
waeternimf de; waternimf; najade
waeterofstotend bn.; waterafstotend
waeterofvoer de; waterafvoer
waeterofvoersloot de; grote sloot voor de afvoer van water
waeterorgel et; waterorgel
waeterpak et; regenpak
waeterpas I de; waterpas
waeterpas II bw.; waterpas, horizontaal
waeterpelisie de; waterpolitie
waeterpestol, waeterpistool et; waterpistool
waeterpiepe de; waterpijp, pijp waardoor water loopt
waeterplaante de; waterplant
waeterplaantien et; waterplantje, vlijtig liesje
waeterplasse de; waterplas
waeterpoele de; waterpoel, ook: grote plas water
waeterpokke, waeterpok, waeterpogge de; bep. waterblaas, blaas met vruchtwater van een koe
waeterpokken, waeterpokkens de; waterpokken (ziekte)
waeterpompe; waterpomp
waeterputte de; waterput
waeterrenonkel de; waterranonkel
waeterriek bn.; waterrijk
waeterrotte de; waterrat
waeterruske de; rus, greppelrus
waeterschae, waeterschade de; waterschade
waeterscheerling, waeterschering, waeterschere, waeterscherens de; waterscheerling (plant)
waeterschoonmaeker et 1. waterjuffer 2. schrijvertje (op het water)
waeterschop et; waterschap (bep. bestuurlijke eenheid voor het beheer van het water)
waeterschopslasten mv.; waterschapslasten
waetersniele de; lisdodde
waetersnippe de 1. watersnip 2. hetz. als *bakkebrogge*
waetersnitte de; houten proppenschieter waarin een knoopje met gaatjes was aangebracht om water door te spuiten
waeterspiegel de; waterspiegel
waetersportvereninge en var. de; watersportvereniging
waeterstien de; ronde slijpsteen die draaiend door het water loopt
waeterstof de; waterstof
waetertanen ww.; watertanden
waetertank de; watertank
waetertekot et; watertekort
waertemperetuur de; watertemperatuur
waertonne de; waterton
waertorregien et; watertor
waetertrappelen ww.; watertrappelen
waervalle de; waterval
waervarve en var. de; waterverf
waerveurraad de; watervoorraad

waetervlakte de; watervlakte
waetervoegel de; watervogel
waetervreze de; watervrees: afkeer van, angst voor water
waeterwilg de; waterwilg
waeterzute, waeterzuuite de; bep. soort droge appel, hetz. als *blauwzute*
waezem, waesem de 1. wasem 2. zweem
waezemen, waesemen ww.; wasemen
waezemig bn.; wazemig
waezemkappe de; wazemkap
waezig bn.; wazig, met een nevelsluier
waffere vragend vn.; wat voor een (zeer informeel, in snelle spraak)
waggelkont, waggelkonte de; dikke vrouw die waggelend loopt
wai z. *waai*
waishoolt et; bep. bruin gekleurd hout
wak I et; wak (in het ijs)
wak II; wak: vochtig, in * *Meie koold en wak, haever in de zak*
wakker I bn., bw.; wakker, niet slapend
wakker II bw.; één en al, geheel en al, in hoge mate, al heel wat, bijv. *Ze bin wakker geliek* vrijwel geheel
waksiekow, wapsiekow, watsiekow, watsjekow, watjekouw, watsjekouw, watsiekouw de; watjekouw, oplawaai
wal, walle de 1. langwerpige ophoging van grond, meestal: met bomen beplant langs of om een akker, een stuk weiland, langs een stuk bos enz., boswal 2. smalle verhoging op een akker waarin men een rij plant, bijv. van aardappelen 3. in de veenderij: verhoogd gedeelte met gewonnen turf 4. kant van een sloot, een niet zo breed water 5. kade, loskade, oever van een groot water 6. verdikking, verhoogde ring, in verb. als *wallen onder de ogen hebben*
wale de; rouwsluier, voile
walestof de; bep. weefsel: sluiergaas, tule e.d., o.m. gebruikt voor een van de hoed afhange sluier
walgen ww. 1. walgen, iets als walgelijk ervaren 2. op twee stoelpoten balanceren
walhu et; hooi van de kant, bijv. van een slootkant
walkaante, walkaant, wallekaant de 1. kant van een sloot of boswal 2. kade, oever van een groot water
wallie, wallee vragend vn.; wat zegt u, wat belieft u
walmen, zwalmen ww.; walmen: rook, dikke damp afgeven
walmes et 1. hetz. als *tilzende* 2. sikkelvormig mes aan een lange steel waarmee men takken, braamstruiken e.d. afsnoeit
walmkappien et; walmvanger
walneute, walneuteboom de 1. okkernotenboom 2. noot daarvan
wals de 1. wals, bijv. *een wals daansen* 2. walsmachine 3. de eigenlijke wals in een walsmachine
walsen ww. 1. een wals dansen 2. zich verplaatsen terwijl men een wals danst 3. met een walsmachine pletten
walsnieden ww.; kanten van een sloot onderhouden door te snijden, maaien
walsnieder de; hetz. als *tilzende*
walwottel z. *kalmoeswottel*
wambalke de 1. elk der beide verbindingsbalken aan de voor- en achterkant van de schuur, tussen en liggend op beide *dreegplaeten* 2. balk liggend op en aan het eind van de zware dwarsbalken over en ter verbinding van de binstijlen in een ouderwetse boerderij, en liggend tegen de *spanten*

wamme de; schuin aflopend, driehoekig deel van het dak aan de voor- en achterzijde van een boerderij

wammes, wambuis de 1. wambuis 2. klap, muilpeer

wanakker z. *wenneske*

wanbetaeler de; wanbetaler

wandaod de; wandaad

wandel, wandel- z. *waandel(-)*

wandellaand et; land dat steeds in andere handen overgaat

wangbaord de; baard over een wang

wange, wang de, et 1. deel van het gezicht: wang 2. zijkant van bep. vruchten, zoals appels

wank- z. *waank-*

wankaant bn. 1. niet symmetrisch, niet aan beide kanten recht 2. hetz. als *onkaant*, bet. 1

wanmeule de; wanmolen

wanmoftig bn.; (van personen) lui, dik en vet

wanne de 1. wan 2. wanmolen 3. grote kookpot 4. zaaikorf

wannen ww.; wannen, zuiveren van kaf

wannevol de, et; de hoeveelheid van een volle *wanne*

wanprestaasie de; wanprestatie

wanschaoterig, wanschaotig bn., bw.; niet symmetrisch, niet egaal

want I et 1. want (op een schip) 2. hetz. als *waante*

want, waant II voegw.; want: omdat, de reden is; ook wel inleidend op bijzinnen

wantaepelig bn., bw.; aanstellerig, uitgelaten

wantoestaand de; wantoestand

wanverholing de; wanverhouding

waofel de; wafel

waofelbakken ww.; bakken van wafels

waofelbaai et; zeker soort baai, met ruitjesmotief

waofeldoek de; doek gebruikt als theedoek of om op te borduren, met ruitjesmotief geweven

waofeliezer et; wafelijzer

waogd bn.; in *an mekeer waogd wezen* niet voor elkaar onderdoen

waoge de 1. houten instrument met handvat, verbonden aan de pols, waardoor deze in de karn op en neer wordt bewogen 2. boterwaag

waogen ww. 1. riskeren 2. aandurven, durven te doen 3. z. onder *waogd*

waoghals de; waaghals

waoghalzeri'je de; waaghalzerij

waogstok et; waagstuk

waolderig bn.; met golvingen

waole de 1. ronde golf, golving, ronding van een bundeltje stro 2. golvend lijntje 3. enigszins holle slijpsteen 4. waalsteen 5. voile

waolen ww. 1. golvende bewegingen maken 2. een beetje mistig zijn, bijv. *Et waolt over et laand*

waols bn.; in *waolse stienen* waalstenen

waopen et 1. wapen, strijdwerktuig 2. familiewapen, gemeentelijk wapen enz., blazoen; *et waopen van Runen/Drenthe* litteken van een mes op iemands gezicht (door vechten)

waopenbezit et; wapenbezit

waopend z. *gewaopend*

waopendepot et; wapendepot

waopendier et; wapendier

waopenen ww. 1. zich versterken, zorgen dat men weerstand kan bieden 2. zich voorzien

van wapens of een daarmee vergeleken uitrusting 3. op een gebeurtenis voorbereiden, waarschuwen zodat men zich erop in kan stellen

waopenfeabriek de; wapenfabriek

waopenspreuk, waopenspreuke de; wapenspreuk

waopenstok de; wapenstok

waopentuug et; wapentuig: wapens

waor I bn. 1. werkelijk zo zijnd, niet gelogen, niet verzonnen 2. werkelijk gebeurd 3. wezenlijk, echt

waor II bw. 1. waar, op welke plaats 2. in combinatie met *an, mit* enz.: waaraan, waarmee, waarvan, waarvoor, waaruit, bijv. *Waor komt dat uut vot?* wat is de oorzaak ervan, waardoor komt dat

waor-; waar-: eerste lid in vn. bw. als *waordeur, waorveur*; vaak zijn ze gesplitst, bijv. *Waor kwam dat deur?*

waorachies z. *werachies*

waorachtig z. *werachtig*

waorbi'j vn. bw.; waarbij: bij, in welke omstandigheid. de gesplitste var. is gebruikelijker, bijv. *Waor heurt zoks bi'j?*

waordeur vn. bw.; waardoor *Waordeur komt dat now?*; de gesplitste var. is gebruikelijker

waore I, in *de waore* de persoon van wie je zielsveel kunt houden, verder in *je waore* je ware, zoals het moet zijn

waore II bw.; waar, op welke plaats *Waore zee-d-ie dat hi'j woonde?*

waoren ww.; zich rondwentelen

waoreweg z. *waorweg*

waorhenne bw.; waarheen, bijv. *Waorhenne zoj'!*, echter vaker gescheiden: *Waor zoj' henne!*

waorhied de 1. het waar zijn, de overeenstemming met zoals het echt, werkelijk is 2. iets dat waar

waorhiedgetrouw bn.; waarheidsgetrouw, naar waarheid

waorin bw.; waarin

waorlik bw.; waarlijk: echt, waarachtig

waormaeken ww.; waarmaken: door getuigenis, door bewijs hard maken, realiseren

waormit vn. bw.; waarmee

waor-nao vn. bw.; waarna

waornaor vn. bw.; waarnaar, gezegd bijv. als vraag naar welke gelegenheid de ander van plan is te gaan: *Waornaor gong ie, zee-d-ie?*

waornemer de; waarnemer, vervanger

waorneming de; waarneming, observatie

waornemingskassien et; smal kastje met voor- en achterzijde van glas waarin men het gedrag van een aantal bijen en de gemerkte koningin kan bestuderen

waoromme, waorom I et; het antwoord op de vraag: waarom?

waoromme, waorom II vn. bw.; waarom: om wat, om welke reden

waoronder (de gesplitste var. is gebruikelijker) vn. bw.; onder wat, onder welk

waorop (de gesplitste var. is gebruikelijker) vn. bw. 1. op wat, op wie 2. volgend op het desbetreffende

waorover (de gesplitste var. is gebruikelijker) vn. bw.; waarover

waorschienlik z. *warschienlik*

waorschouwen, warschouwen ww. 1. waarschuwen: tegen gevaar of als dreiging 2. laten weten

waarschouwing, waarschouwige de 1. waarschuwen, het gewaarschuwd worden 2. keer dat men waarschuwt, vermaant 3. lichamelijk signaal dat men een nog ergere ziekte, aandoening enz. kan krijgen

waarschouwingsbod et; waarschuwingbord

waarschouwingsschot et; waarschuwingsschot

waartegen (de gesplitste var. is gebruikelijker) vn. bw.; waartegen

waartussen (de gesplitste var. is gebruikelijker) vn. bw.; waartussen

waorvan (de gesplitste var. is gebruikelijker) vn. bw.; waarvan

waorveur (de gesplitste var. is gebruikelijker) vn. bw.; waarvoor

waorweg, waoreweg vn. bw.; waarvandaan (vooral gesplitst geschreven)

waorzeggen ww.; waarzeggen

waorzegger de; waarzegger, iemand die de toekomst voorspelt

waorzeggeri'je de; waarzeggerij

waorzegster de; waarzegster

waorzo, waorzoet bw.; waarzo

waorzonder vn. bw.; waarzonder

Waoteren et; plaatsnaam: Wateren, nabij *Else*

wapse, wespe I de; wesp

Wapse II et; plaatsnaam: Wapse, nabij *Vledder* en *Diever* gelegen

wapsenust, wespenust de; wespennest, ook fig.

Wapservene et; plaatsnaam

wapsiekow z. *waksiekow*

war z. *warre*

warachies, warachtig, z. *werachtig*

warboel, warreboel de; warboel, janboel

warbouw, warrebouw, wildbouw, dwaswark de; bouw van raten in een bijenkorf dwars voor het vlieggat langs, dus haaks op de vliegrichting

warderen ww.; waarden: op prijs stellen

wardering de; waardering

warempel z. *verempeld*

warentig z. *verentig*

warf de; scheepswerf

wargaoren et; bep. plant: warkruid

warheufd et; warhoofd

wark, waark et 1. arbeid, het werken 2. wat verricht moet worden, taak, klus 3. resultaat van het werk, wat door het werk is voortgebracht, bijv. *daon wark maeken* het werk afmaken 4. betrekking, werk als bron van inkomsten, bijv. *uut et wark raeken* ontslagen worden 5. plaats waar men z'n werk heeft, daar waar men het werk in z'n dienstverband enz. uitoefent 6. honingraat 7. aardewerk 8. motief in brei- of haakwerk 9. product op het terrein van de film, literatuur, bouwkunst 10. raderwerk

warkbaank de; werkbank

warkbaos de; baas die met één of meer knechten werkt, werkbaas

warkber bn. 1. bereid, gewend om hard te werken 2. (van het weer) geschikt om bij te werken 3. bewerkelijk

warkbespreking de; werkbepreking

warkbezuuk et; werkbezoek

warkbi'je de; werkbij

warkbi'jecel de; cel voor een werkbij (in raat)

warkboek et; bij een leerboek behorend boekje waarin vragen en opdrachten kunnen worden uitgevoerd ter verwerking van het geleerde

warkboekien et; werkboekje: om gegevens m.b.t. de te verrichten en de reeds uitgevoerde werkzaamheden in bij te houden

warkbroek de; werkbroek

warkdag, waarkdag de; werkdag

warkdrok de; werkdruk, werkbelasting

warkelik I bn.; werkelijk, echt

warkelik II bw.; beslist, inderdaad

warkelihied de; werkelijkheid, realiteit

warkeloos z. *warkloos*

warken, waarken I de; in de verb. *Hoe zit dat in zien warken?* hoe werkt dat, *alles bi'j de warken* bij de hand

warken, waarken II ww. 1. werken, arbeiden 2. geregeld werk verrichten 3. functioneren 4. uitwerking hebben 5. bezig zijn iets in een bep. vorm te maken, in een bep. positie te brengen, tot een bep. resultaat brengen, bijv. *iene d'r uut warken* lett. en fig. 6. bevorderen, maken dat 7. tekenen van werking vertonen, met name van de lucht: dreigend worden, gaan opzetten, tekenen van regen of naderend onweer vertonen, bijv. *De locht warkt* 8. persen (bij weeën)

warker, waarker de; werker, vooral: iemand die goed, graag, hard werkt

warkerig bn. 1. geneigd tot werken, werklustig 2. (van de lucht) geneigd tot dreigen

warkerskieren mv.; werkkieren

warkexemplaor et; werkexemplaar

warkezel de; werkezel

warkgebied et; werkgebied, gebied waartoe iemands werkzaamheden zich uitstrekken

warkgeleghied de; werkgelegenheid: de mogelijkheden om aan werk te komen

warkgemeenschap de; werkgemeenschap

warkgever, waarkgever de; werkgever

warkgeversandiel, warkgeversandeel et; werkgeversaandeel

warkgeversorganisaosie de; werkgeversorganisatie

warkgeversverklaoring de; werkgeversverklaring

warkgierig bn.; werklust hebbend

warkgoed, waarkgoed et; stof voor werkkleding

warkgroep, waarkgroep de; werkgroep

warkhaanske de; werkhandschoen

warkhanen mv.; werkhanden

warkhokke et; hok waarin men steeds bep. klussen, werkzaamheden verricht

warkien et; werkje: patroon, motief

warkieslappe, warklappe de 1. lap bestaande uit stukjes breiwerk die volgens verschillende patronen zijn gemaakt, ook wel: lap van verschillende haakpatronen; ook werden er wel verschillende naden op de *warkieslappe* uitgeteekend 2. hetz. als *letterlappe*

warking de 1. de toestand waarbij een toestel, een machine enz. aan de gang is, bezig is 2. de wijze waarop iets werkt 3. beweging, het uit elkaar gaan en weer inkrimpen e.d. 4. in *in warking* van kracht

warkjasse de; jas die men bij het werk draagt

warkkaamp de; werkkamp: strafkamp

warkkaaste de; werkkast

warkkaemer de; werkkamer, werkvertrek

warkkapitaal et; werkkapitaal

warkkiele de; werkkieel

warkkieren, waarkkieren mv.; werkkieren

warkkollege et; werkcollege

warkkring de; werkkring

warkloon et; werkloon
warkloos, warkeloos bn.; werkloos, geen betaalde arbeid hebbende
warklooshied, warkelooshied de; werkloosheid
warkloze, warkeloze de; werkloze
warklustig bn.; werklustig
warkmaand de; werkmandje
warkmeester de; werkmeester, ploegbaas, voorman
warkmeid de; werkmeid
warknemer de; werknemer
warkomstanigheden en var. mv.; werkomstandigheden
warkpak et; werkpak
warkpauze de; werkpauze
warkpeerd et; werkpaard: lett., ook wel fig.: iemand die goed en hard kan werken (vooral van een vrouw), werkezel
warkpergramme et; werkprogramma
warkplaetse, warkplaets, waarkplaetse de; werkplaats, plaats ingericht om er te werken
warkplak en var. et; werkplek
warkprestaosie de; werkprestatie
warkschoe, waarkschoe de; werkschoen
warkschölk, warkschulk en var. de; werkschort, vooral: tot de middel reikende schort voor het vuile werk op het *buunstap*
warksituaosie de; werksituatie
warkstaeking de; werkstaking
warkster de; werkster, schoonmaakster
warksterbruud z. *fienbruud*
warkstok et; werkstuk
warkstraf de; werkstraf
warktaofel de; werktafel
warktied de; werktijd
warktiedverkotting de; werktijdverkorting
warktugeverieninge, warktugenverieninge en var. de; vereniging voor gezamenlijk gebruik van werktuigen
warktuug et; werktuig: gereedschap, machine
warkure et; werkuur
warkvekaansie de; werkvakantie
warkverbaand et; verband van professionele en vrijwillige onderzoekers en andere belangstellenden op terreinen als die van de regionale taal, geschiedenis
warkverholing de; werkverhouding
warkverschaffing, waarkverschaffing de; werkverschaffing: verschaffen van werk door de overheid, ook: gelegenheid, voorziening tot het verschaffen van zulk werk
warkveurbereiding de; werkvoorbereiding
warkveurziening de; werkvoorziening
warkvolk, waarkvolk et; werkvolk: personeel, mensen die voor een ander werken
warkweke de; werkweek
warkwieze de; werkwijze
warkwillig bn.; werkwillig
warkwinkel de; werkwinkel, workshop
warkzem bn.; werkzaam: werkend, arbeidend
warkzemheden mv.; werkzaamheden
warkzuchtig bn., bw.; gezegd van iemand die graag werkt, die steeds flink aan het werk is

warm, warmte, warmte- z. *waarm(te)(-)*

warpangel de; werphengel

warre, war de; in *in de warre* in de war, verward, ongeordend door elkaar, ook: verward, niet goed bij z'n verstand, de kluts kwijt, overstuur

warreboel z. *warboel*

warrebossel z. *dri'jbossel*

warrebouw z. *warbouw*

warrel de; warrel, warreling, verward geheel

warrelen ww.; dwarrelen

warrelwiend de; dwarrelwind

warschientlik, waorschientlik bw.; waarschijnlijk, zoals verondersteld mag worden

warschouwen z. *waorschouwen*

warvel de; wartel: met twee t.o.v. elkaar draaibare ringen

warvelkelom de; wervelkolom

warveltien et; splitbout, luns

warvelwiend de; wervelwind

was de 1. bep. natuurstof: was, met name bijenwas 2. boenwas, bijv. *Hi'j zit goed in de sloppe was* beschikt over veel geld 3. fase van het in de lengte groeien (van personen) 4. z. *waske*

wasaecker de; wasketel

wasballegien et; balletje bijenwas

wasblik et; afwasteil

wasbod et; wasbord: om vuil goed op te wassen

wasbok de; schraag om de was op te zetten

wasbossel de 1. kleine, kortharige borstel gebruikt bij de was, nl. voor het schoonmaken van boorden, manchetten, enz. 2. op een slang aangesloten borstel voor het wassen van auto's e.d.

wasbrood et; waskoek, gevormd wanneer men honingraten in een jute zak onder heet water houdt, waarna de was boven komt drijven en tot stukken stolt

wasdoekien et; doekje waarmee men zich wast (later vervangen door het washandje)

wasdom de; wasdom: groei (in de lengte), volle uitgroei

wasemmer de; emmer om de was in te doen om in te wassen

wasgelegenhied de; wasgelegenheid

washaantien et; washand

washokke et; washok

waske, was, wasse de 1. het wassen: vooral van kleren, linnengoed e.d. 2. kleren, linnengoed dat gewassen wordt, moet worden, gewassen is

waskeerze de; waskaars

Waskemeer et; plaatsnaam: Waskemeer in *Oost-Stellingwarf*

wasken, wassen ww.; wassen, reinigen met water of andere vloeistof en veelal met zeep

wasker de; wasser, vooral: wasvrouw

waskeri'je de 1. het wassen 2. wasgoed

wasknieper de; wasknijper

waskoeme de; waskom (voor het zich wassen)

waskörf en var. de; korf waarin men z'n was doet/heeft

waskriet et; waskrijt

waskrietien et; waskrijtje

waskriettekening de; waskrijttekening

waskupe de; waskuip

waslaoge de; waslaag

waslappe de; doek waarmee men zich waste en waar men niet z'n hand in kon stekken, later washandje

wasliende de; waslijn

wasmaande de; wasmand

wasmesiene de; wasmachine

wasmoeffien et; washand

wasmotte de; wasmot (vlindertje)

wasnommer et; wasnummer

waspasse de; pers voor het persen van was uit honingraten

wasplaanke de; oude vorm van een wasbord

waspoppe de; waspop

waspot de; soort rond kachelkje op drie poten waarop de wasketel kwam

wasruimte de; wasruimte

wassen I et; was, wasgoed

wassen II bn.; van was, bijv. *een wassen neuze* iets dat weinig voorstelt

wassen III ww. 1. wassen, in de lengte groeien (van kinderen) 2. (van gewas) groeien, omhoogschieten 3. toenemen in hoogte, omvang 4. z. *wasken*

wasstraote de; wasstraat

wastaofel de; wastafel

wastiele de; wasteil

wasveurschrift et; wasvoorschrift

waswaeter, waskewaeter et; waswater: waarin men zich/iets/iemand wast

wat I et; datgene wat bevraagd wordt

wat II bw. 1. een beetje, in enige mate, enigszins 2. in flinke of hoge mate 3. hoe, in wat voor hoge mate wel niet, bijv. *Wat is 't vandaage waarm*

wat III vragend vn. 1. naar zaken vragend, bijv. *Wat is dat?* 2. gezegd ter versterking, bijv. *En kiek wat mooie doeven*

wat IV onbep. vn. 1. iets 2. een klein beetje van iets, een kleine, onbep. hoeveelheid 3. in bijv. *hiel wat heel wat*

wat V ondersch. voegw.; hoe, bijv. *Wat gauwer, wat beter*

wat VI betr. vn.; wat, hetgeen dat, bijv. *Ie moe'n doen wat ik je zegge*

wat VII tw.; wat, bijv. *Ae wat je!* och wat

watblief zelfst. vragend vn.; wat zegt u

watjekouw en var. z. *waksiekow*

watte I de; watje, stuk, deel van watten

watte II zelfst. vragend vn.; wat zeg je, nadrukkelijke vorm van *wat*

watte III onbep. vn.; nadrukkelijke vorm van *wat* IV, bet. 1

watteerd bn.; gewatteerd

wauwelder de; iemand die onduidelijk praat

wauwelkont de; wauwelaar, kletsmeier

we pers. vn. (var. van *wi'*) 1. wij, eerste naamval van de 1e pers. mv. 2. (gebruikt zonder nadruk) ik 3. jullie, bijv. *Nee, niet langer opblieven, we gaon op bedde!*

webbedoek et; doek, geweven stuk, gesponnen uit vlas

webstee de, et; website

wedde de; in *in de wedde* in de wed: tegen elkaar wedijverend, elkaar bekampend

weddejaegen ww.; wedstrijd waarbij degene wint die het hardst rijdt met paard en wagen

weddenschop de; weddenschap, keer dat men wedt

wedderi'je de; het wedden, het steeds weddenschappen houden

wede z. *wee* I

wedeman de; weduwnaar

wedener de; weduwnaar
wederveren, wedervaeren et; wedervaren
wederwaardigheden mv.; wederwaardigheden
wedesnieder de; hetz. als *twiegsnieder*
wedevrouw de 1. weduwe 2. damesfiets, oude damesfiets met ronde stang
wedewief et 1. weduwe 2. damesfiets
wediever de; wedijver
wedstried de; wedstrijd, match
wedstriedformelier et; wedstrijdformulier
wedstriedklokke de; wedstrijdklok
wedstriedkommissaars de; wedstrijdcommissaris
wedstriedrijder; wedstrijdrijder
wedstriedrieglement et; wedstrijdreglement
wedstriedvlucht de; wedstrijdvlucht
wee, wede, wiede, wie I de 1. barenswée 2. dunne, soepele twijg waarmee men takken bindt
wee II bn.; wee, met een licht gevoel van onpasselijkheid
wee III tw.; in *oe wee, o wee* o wee
weefkaom, weefkam de; weefkam
weefstel et; weefgetouw
weeg de; deel van de bedstee aan de achterkant
weegbrogge de; weegbrug
weegschaale de; weegschaal
week, weke, waeke de 1. mannetjeseend, woerd 2. z. *weke, wiek* II
weekaende et; weekend
weekendhuus et; weekendhuis
weekkelender, weekkelinder de; weekkalender
weekmark, weekmaark, weekmaat de; weekmarkt
weekmennig de; een aantal weken, een stuk of wat weken
weekpergramme et; weekprogramma
weelderig bn 1. overvloedig, rijk, rijkelijk 2. luxueus 3. goed, glanzend eruitziend 4. dartel 5. wellustig, met drang om te vrijen
weelderighied de; weelderigheid: het *weelderig* zijn
weembos de; bos behorend bij de *weme*
weens, waens I de; dat wat men wenst
weenselik bn.; wenselijk
weenskaorte de; wenskaart
weensken, waensken, waensen, weensen, weunsken, weinsken ww 1. begeren, verlangen 2. toewensen
weenst de; winst, wat men wint
weenstciefer et; winstcijfer
weenstgevend bn.; winstgevend
weenstkaans de; winstkans
weer, waer I de 1. koopwaar, koopmansgoed 2. actie, beweging, in verb. als *alle weer d'r veur doen* zich ervoor inspannen, *in de weer wezen* druk bezig zijn 3. hetz. als *laandweer* 4. z. *were*
weer II et 1. weer, weersgesteldheid 2. aantastende invloed van het weer en/of van het licht
weer III bw. 1. nog een keer, herhaald 2. door, verder met activiteiten, vervolgens 3. van de andere kant, op zijn beurt, terug 4. terug op een plek, in een toestand, in de beleving enz.; *Die is d'r nog niet weer* is nog niet helemaal beter

weerbeldon de; weerballon
weerber bn.; flink, krachtig in het werk
weerbok de 1. gecastreerde bok 2. watersnip
weerd I de; waard, kastelein
weerd II bn. 1. van de aangeduide waarde 2. ertegen opwegend, vergelijkbaar in waarde, voldoende 3. in de genoemde situatie, omstandigheid, hoedanigheid
weerde de 1. wat iets aan geld waard is 2. gevoelsmatig belang, betekenis die iets voor iemand heeft
weerdebepaoling de; waardebepaling
weerdebon de; waardebon
weerdeloos bn.; waardeloos: zonder geldswaarde; van geen waarde, slecht
weerdepepier et; waardepapier, papier met geldswaarde
weerdepunt et; waardepunt
weerdeverlös en var. et; waardeverlies
weerdevol bn.; waardevol, enige of belangrijke waarde hebbend
weerdig bn. 1. met enige waarde, ook: met veel waarde, kostbaar 2. in *een weerdig veurkommen* een waardige uitstraling 3. in *et niet weerdig wezen* het niet verdienen
weerdige z. *weerscheide*
weergao z. *weerscheide*
weergeven ww.; teruggeven
weerhaelen ww.; in de verb. *et van de dood weerhaelen* het bij de dood af halen
weerhaene de; windwijzer met de vorm van een haan
weerhaoke de; weerhaak
weerheuren et; in *tot weerheuren* tot wederhorens
weerholen ww.; weerhouden
weershulp, weershulpe de; wederdienst
weershusien et; weerhuisje
weerskaorte de; weerkaart
weerskauwen ww.; herkauwen (lett.)
weerskauwer de; herkauwend dier
weerskennen ww.; herkennen
weerskeren ww.; terugkeren, in verb. als *De rust is weerkeerd*
weerskommen ww.; weerskomen
weerskriegen ww.; weerskrijgen
weerslag de; hel, duivel, in verb., bijv. *Loop naor de weerslag* loop naar de pomp, *om de weerslag niet* hoe dan ook niet
weerslaompjen, weerslammegien, weerslam, weerslaom, weerslaomtjen et 1. watersnip 2. leeuwerik
weerslocht de 1. weerlicht 2. in *as de weerslocht* zeer snel
weerslochten ww.; weerlichten (lett.)
weersnemen ww.; op zich nemen, uitvoeren
weersomme bw. 1. achteruit 2. naar vanwaar men komt 3. teruggekeerd 4. van de zijde van de ander, bijv. *Ik lache weersomme* 5. weer bij de bezitter, bijv. *Hej' van honderd gulden weersomme?* kan ik het te veel betaalde aan wisselgeld terugkrijgen?
weersommebekken ww.; terugbekken
weersommeberen ww.; (bij varkens) opnieuw gedekt moeten worden
weersommebetaelen ww.; terugbetalen: van wat men leent, krijgt
weersommebieten ww.; terugbieten
weersommeblikken ww.; terugblikken
weersommeboeken ww.; terugboeken

weerommebollen ww.; (van koeien) na drie weken weer tochtig worden en dus opnieuw naar de stier moeten

weerommeboller de; koe die *weerommebolt*

weerommebrengen ww. 1. terugbrengen: retour brengen naar degene van wie iets is 2. reduceren

weerommedaenken ww.; terugdenken

weerommedoen ww. 1. terugdoen: weer in iets doen, stoppen 2. terugbezorgen, weer inleveren 3. als tegenprestatie leveren, ook: terugpakken

weerommedouwen ww.; terugduwen

weerommedri'jen ww. 1. terugdraaien, achteruitdraaien 2. fig.: ongedaan maken van wat men eerder goedvond, wat eerder geaccepteerd was

weerommedrieven ww.; terugdrijven

weerommedringen ww.; terugdringen

weerommedrokken ww.; terugduwen

weerommegaan ww. 1. teruggaan 2. teruglopen, verminderen (in waarde)

weerommegeven ww. 1. teruggeven: aan de eigenaar 2. terugbetalen, aan kleingeld weergeven 3. weer verbinden met de studio

weerommegriepen ww.; teruggrijpen

weerommehaalen ww. 1. terughalen: terugtrekken 2. ophalen wat eerder is gebracht 3. iemand terug doen keren die net is weggegaan

weerommejaegen ww. 1. resoluut terugsturen (van iemand) 2. heel hard terugfietsen of terugrijden 3. (van een zeug) niet bevrucht geraken

weerommekeren ww.; hetz. als *weerommejaegen* bet. 3

weerommekieken ww.; terugblikken, terugkijken: op wat eerder is geweest

weerommeklauwen ww.; terugkrabbelen, op z'n eerdere beslissing of toezegging terugkomen

weerommekommen, weerommekoemen ww. 1. terugkomen: komen op, in de richting van waar men/iets kwam, terugkomen bij een persoon, een instantie enz. 2. niet bevrucht raken (van koeien, varkens) 3. een come back maken

weerommekommer de; koe die niet drachtig wordt en dus steeds weer naar de stier moet

weerommekriegen ww. 1. terugkrijgen: weer in z'n bezit krijgen 2. terugontvangen 3. als reactie krijgen 4. terugkrijgen van wat aan groter geld betaald is, of wat terugbetaald moest worden 5. terugpakken, vergelden

weerommelopen ww. 1. teruglopen: naar het uitgangspunt 2. achteruitgaan, verzwakken

weerommeluusteren ww.; terugluisteren

weerommemesjeren ww.; terugmarcheren

weerommenemen ww. 1. opnieuw in bezit nemen 2. intrekken

weerommepakken ww. 1. terugpakken: weer pakken 2. iemand op zijn of haar beurt beetnemen

weerommeplaatsen ww.; terugplaatsen

weerommeplaogen ww.; terugplagen

weerommereize, weerommereis de; terugreis

weerommerieden ww. 1. terugrijden 2. niet drachtig worden na de dekking

weerommeroezen ww.; niet drachtig worden van een varken en dus opnieuw naar de beer gaan

weerommeschakelen ww. 1. terugschakelen 2. een uitzending door de studio of de centrale post doen overnemen

weerommeschellen ww.; terugschelden

weerommeshoeven ww.; terugschuiven, schuivend terug doen gaan, zijn

weerommeschrijven ww.; terugschrijven

weerommeslaon ww. 1. terugslaan: daarheen slaan vanwaar iets of iemand is gekomen 2. één of meer klappen teruggeven 3. door te vechten tot de terugtocht dwingen 4. in *weerommeslaon op* terugslaan op, betrekking hebben op iets dat eerder is meegedeeld, plaatsvond 5. terugkeren, zich opnieuw manifesteren 6. terugslaan van dieren

weerommespeulen ww.; terugspelen

weerommestoten, weerommestotten ww.; terugstoten: achteruit stoten, naar de eerdere plek stoten

weerommestotten ww.; terugstorten (van geld)

weerommetoets de; terugtoets

weerommevalen ww. 1. terugvallen: naar de eerdere plaats 2. meer naar de achterhoede geraken (bij het wielrennen)

weerommeveren, weerommevaeren ww.; terugvaren

weerommeverplaatsen ww.; terugverplaatsen

weerommevertaelen ww.; terugvertalen

weerommeverwaachten ww.; terugverwachten

weerommeverwiezen ww.; terugverwijzen

weerommevienen ww.; terugvinden: door te vinden weer in z'n bezit krijgen

weerommevliegen ww. 1. terugvliegen 2. zeer snel teruggaan

weerommevraogen ww.; vragen om iets terug te krijgen

weerommewarkend bn.; terugwerkend

weerommewiezen ww.; terugwijzen: in de richting vanwaar men komt

weerommezuken ww.; terugzoeken: nog eens trachten te vinden wat men eerder al had gevonden, had gezien

weeromstuit, weerommestuit de; weeromstuit

weerpiene de; weerpijn

weerpraotien et; weerpraatje

weerrepot et; weerrapport

weerriem et; weerrijm

weerscheide, weerscheid, weerdige, werige, weerschouw, weergao de, et; gelijke (van een tweetal), evenbeeld, de andere van een tweetal: met name van personen, dieren

weerschien de; weerschijn, weerkaatsing

weersgesteldhied de; weersgesteldheid

weerskaanten mv.; weerskanten, beide kanten

weerslag de 1. terugslag 2. in *as de weerslag* als de weerlicht

weerstaand de 1. weerstand, verzet 2. bep. schakelelement, weerstand

weerstal de; oude gerechtsplaats

weerstaon ww.; weerstaan: stand houden

weersveraandering de; weersverandering

weersveuruutzichten mv.; weersvooruitzichten

weerszieden mv.; weerszijden, weerskanten, in *an weerszieden*

weertrouwen ww.; hertrouwen, nog eens trouwen

weervienen ww.; weervinden, terugvinden

weervrouwgien et; vrouwtje in een weerhuisje

weerweide de 1. bep. ziekte bij het vee: weerweide 2. in *in de weerweide kommen* het slechter krijgen, ongewoonte ondervinden, van vee: zich onwennig voelen op een nieuwe plaats

weerwikken ww. 1. (van koeien) met z'n kop voor op *et sul* staan, ook: met z'n neus tegen een paaltje e.d. 2. wikken en wegen

weerwikker, weerwekker de 1. dat wat iemand tot barometer is: gevoelige plek aan iemands lichaam of litteken dat pijnlijk steekt bij weersverandering 2. iemand met verstand

van het weer, die weersveranderingen voelt aankomen 3. kwartelkoning

weerwolf de 1. weerwolf 2. veelvraat

weerze de; hetz. als *rille* bet. 3

weezem bn.; zich flink werend, hard werkend

weeshuus et; weeshuis

weeshuuskiend, weeskiend et; weeskind: kind in een weeshuis

weet de 1. weet, kennis 2. kennisgeving, seintje om te doen weten 3. iets dat men weet

weet- z. *wiet-*

weetwat bw.; in zeer hoge mate

weewaeter, weiwaeter et; hartwater

weewip z. *heewip*

weg I, in bep. gevallen ook: *wege* de 1. weg 2. richting waarlangs men gaat, baan die men volgt, route 3. manier om te bereiken, middel 4. af te leggen afstand 5. doortocht 6. stappen die men moet maken, ontwikkelingen om ergens te komen

weg II bw. 1. vandaan 2. niet meer aanwezig 3. overleden 4. als waarschuwing of opdracht: verwijder dat/jezelf 5. verwijderd, van de desbetreffende plaats 6. in *argens weg van wezen* 7. doorgaand, voortgaand, bijv. *zo praotende weg* 8. in *d'r om weg gaon* zich voordoen van ontzettend veel lawaai, ruzie, plezier 9. in *wat weg hebben van lijken* op

weg- z. ook *vot-*

weganduding de; wegaanduiding

wegbaenselen, wegbeinselen en var. ww.; wegsturen, wegbonjouren, wegjagen

wegbargen ww.; wegbergen

wegbelasting de; hetz. als *straotbelasting*

wegblaazen ww.; wegblazen, onderschatten

wegblieven ww.; wegblijven, niet op komen dagen

wegbranen ww. 1. wegbranden: uitbranden, uitbijten, verbranden 2. verder in *d'r niet weg te branen wezen* er lang, bij voortduring zijn

wegbrengklaant de; klant die z'n waren thuisbezorgd krijgt

wegcieferen ww.; wegcijferen: te sterk relativieren, onderschatten

wegdaenken ww.; wegdenken, in verb. als *Dat vaalt niet meer weg te daenken* dat hoort er gewoon bij, zou je niet meer willen missen e.d.

wegdaeveren ww.; hard weglopen

wegdörp et; wegdorp

wegdri'jen ww.; wegdraaien, opzij draaien, bijv. *Hi'j dri'jt d'r altied de kont veur weg* onttrekt zich altijd aan een opdracht, aan een gemeenschappelijke klus, doet nooit wat hij eerder heeft toegezegd enz.

wegduken ww.; wegduiken

wege z. onder *weg* I

wegen ww. 1. de zwaarte, het gewicht vaststellen 2. de strekking, het belang van iets nagaan 3. zwaar zijn zoals wordt genoemd 4. zwaar zijn

wegenkaorte de; wegenkaart

wegenlegger de; bep. legger bij het waterschap

wegeri'je de 1. het wegen 2. instrument om te wegen

weggaffelen ww.; door te *gaffelen* (bet. 1) wegnemen

weggaon ww.; weggaan: vertrekken

wegge de; hetz. als *riegelewegge*

weggebruiker de; weggebruiker

weggeven ww. 1. weggeven, schenken 2. zoveel schenken dat men zelf niets overhoudt 3. diarree hebben

weggieselen ww.; wegjagen

weggreven ww.; gravend weghalen.
weggribbelen ww.; min of meer tersluiks wegpakken
weghaelen ww.; weghalen, vandaan halen, van z'n plaats halen
weghekkelen ww.; weghalen door te *hekkelen*
weghelte de; weghelft
wegheuzen ww.; hozend wegnemen
wegjaegen ww.; hetz. als *votjaegen*
wegkiepen ww.; wegkieperen
wegkommen ww.; van z'n plaats komen, vandaan komen
weglaoten ww.; weglaten
wegleggen ww. 1. ter zijde, elders leggen 2. geld opzij leggen, sparen 3. bestemd zijn, in *weglegd wezen* weggelegd zijn 4. eieren elders leggen, bijv. *De kiepen bin an 't wegleggen* nl. bijv. in het bos i.p.v. in het hok
weglegger de 1. kip die niet in het nest legt 2. overspelig iemand
wegmaeken ww. 1. onder narcose brengen 2. een weg herstellen
wegmi'jen ww.; wegmaaïen, door te maaïen weghalen
wegmoezen ww.; verliezen, zoek maken, kwijtraken
wegnegeren ww.; wegpesten
wegniffelen, wegniefelen ww.; stiekem wegpakken
wegnommer et; wegnummer
wegpieken, wegpiepen ww.; zich onttrekken, in *d'r veur wegpieken*
wegpikkertien et; bep. knikkerspel waarbij men een knikker weg moet schieten
wegpiraot de; wegpiraat
wegpoelen ww.; uitpuilen achter iets vandaan
wegraeken ww.; komen te overlijden
wegraomen ww.; wegrukken
wegrollen, wegrulen, wegroelen ww.; wegrollen (ook gezegd van brood dat eigenlijk te vers is om te snijden)
wegschieten I ww. 1. wegschieten: schietend weg doen gaan, door te schieten verwijderen 2. door een plotselinge, schietende beweging wegglijden, onderuitgaan
wegschieten II ww. 1. lett.: door te schijten weg doen gaan, alleen fig., bijv. *Hi'j het et wegscheten* heeft het voor niets weggedaan of voor een veel te lage prijs 2. in *Die schit him nog weg* hij heeft heel veel last van diarree
wegschoeven ww.; door te schuiven wegdoen, wegnemen
wegschrabbelen z. *schrabbelen*
wegschraepen ww.; overal iets weg weten te halen, overal nog wel iets aan weten te verdienen
wegsjacheren ww.; hetz. als *wegschraepen*
wegseneren ww.; wegsaneren
wegslepen, wegsliepen ww. 1. door te slepen weghalen 2. verliezen
wegsloepen ww.; wegsluipen
wegsmulten ww.; wegsmelten
wegsnaaien ww.; wegsnappen, weggrissen, weggappen
wegsnieden ww.; wegsnijden
wegspeulen ww.; wegspelen
wegspulen z. *votspoelen*
wegsuffen ww.; wegdommelen
wegteren ww.; wegkwijnen
wegvalen ww.; wegvallen, niet meer beschikbaar zijn
wegverbiening de; wegverbinding

wegverbrieding, wegverbreding de; wegverbreding
wegverhadding de; wegverharding
wegvörken ww.; met een vork wegnemen
wegwarken z. *votwarken*
wegwarker de; wegwerker
wegwellen ww.; wegnemen door te *wellen* (van graan)
wegwi'jen ww.; wegwaaien
wegwienen ww.; z'n schuld verhelen ten koste van de waarheid, bijv. *je veur de waorhied wegwienen*
wegwies bn.; wegwijs
wegwiezer de; wegwijzer, richtingbord
wegwrieven ww.; wegwrijven
wegzakken ww. 1. naar beneden, naar opzij zakken 2. sterk verminderen in kracht, capaciteit
wegzorgen ww.; met spijt, zorg verhuizen
wegzuken ww.; zoekend ophalen
wei et; sluitring
weide de 1. weide, grasland 2. verhuur van grasland 3. het gras in de wei, bijv. *D'r staot mooie weide* het is mooi, voedzaam grasland
weide-eide de; eg voor grasland
weideapperaot et; weideapparaat
weidebedrief et; weidebedrijf
weidebolle de; weidestier
weidekaampe de; stuk grasland op hogere grond, veelal door houtwallen omgeven of afgerasterd, hetz. als *greidekaampe*
weiden, weideren ww. 1. grazen 2. doen grazen 3. begrazen
weidepompe de; pomp waarmee het vee zelf drinkwater oppompt
weider de 1. rund dat men laat *weiden* 2. verhuurder van weiland
weideri'je de; het verhuren van land aan een ander om er vee in te laten weiden, ook het zelf laten weiden van koeien of het gemeenschappelijk doen weiden
weidesleep, weidesliepe de; weidesleep
weideslepen, weidesliepen ww.; met de weidesleep het land bewerken
weidestiekel de; elk der distels die in weiland voorkomt
weidevoegel de; weidevogel
weidevoegelnust et; nest van een weidevogel
weinsken z. *weensken*
weitasse de; weitas
weite de; tarwe
weiten bn.; bont, in *een weiten kiepe* een bonte kip
weitenbloem de; tarwebloem of bloem van boekweit
weitenbri'j de; pap van boekweit gekookt in melk
weitenmael et; meel van boekweit of tarwe
weitenmaelpoede de; zak voor, met *weitenmael*
weiwaeter z. *weewaeter*
weke, week de 1. week, tijdsbestek van zeven dagen 2. in *deur de weke* op werkdagen 3. duur van een werkweek, bijv. *Hi'j maakt wel weken van 60 uren gemiddeld*
wekeliks bw.; wekelijks, iedere week
wekenlange bw.; wekenlang
wekker de 1. bep. uurwerk: wekker 2. nachtzwaluw
wekkerklokke de; wekkerklok

wel I bn., bw. 1. in *goed en wel* goed en wel 2. goed, in verb.: *Wel bedaankt!* zeer bedankt!, *Die veert d'r wel bi'j* heeft er voordeel van

wel II bw. 1. gezegd als bevestiging 2. gezegd om het tegendeel van een ontkenning uit te drukken 3. beslist, in hoge mate, bepaald wel, bijv. *Dat had wel zo mooi west* dat was mooier, aardiger geweest 4. ter toegeving, vaak in combinatie met *mar*, bijv. *Hi'j wol wel kommen, mar hi'j kon niet* 5. vermoedelijk, wellicht, bijv. *'t Mag wel zo wezen* het zou wel kunnen zijn, ook: het zou stukken beter kunnen 6. ter uitdrukking van een vraag: toch, is het niet?, vgl. *N. het nooit een vrouw had, wel?* 7. ter uitdrukking van verwondering, bijv. *Wel he'k now ooit*

welbehaegen et; welbehagen: genoeg

weldaod de; weldaad, zeer positieve activiteit, daad voor het welbevinden

weldaodig bn.; weldadig (aandoend)

welder z. *weller*

welderen, welteren ww.; (van paarden, varkens) zich rollend bewegen op z'n rug

welhaoke de; welhaak, pikhaak waarmee men bundels koren in nog losse bossen neerlegt, ook in toepassing bij het oogsten van boekweit

weliswaor bw.; weliswaar

welle de 1. waterwel, bron 2. z. *welles*

wellen, ofwellen ww. 1. wellen, het gemaaide koren bundelen 2. bijna laten koken: van vruchten 3. smeden met gloeiend metaal, vooral: op elkaar drukken van gloeiend metaal, om aaneen te smeden 4. opborrelen, opkomen (bij iemand)

weller, ofweller, welder de; degene die na de maaier komt, het koren tot bundels pakt en neerlegt

welles, welle ww.; welles

wellicht, willicht bw.; wellicht

weloverweugen bn.; weloverwogen

welputte de; welput

welslaegen et; welslagen

welstaand de 1. goede gezondheid 2. rijkdom

welste, in: *van je welste* in hoge mate, in grote omvang

welsterusten, weldrusten, weltrusten tw.; goedenacht, slaap lekker

welveert, welvaart de; welvaart

welverend bn.; welvarend

welwezen et; welzijn, welvaren

welzaand et; welzand, drijfzand

welzien, welzijn et; welzijn, hetz. als *welwezen*

weme de; weem, speciale boerderij: behorend bij de pastorie

wemeboer de; boer op een boerderij van de kerk

wemelen ww.; wemelen: krioelen

wenakker, wendakker de; wendakker; bijv. *de wendakker ofbouwen* het laatste stuk van de akker bijwerken

wend bn.; gewend, gewoon

wenk- z. *wink-*

wennen, wenden ww. 1. wennen: aan iets of iemand gewend raken, gewoon worden 2.

wenden, omkeren, verder in verb.: *Ie kun je niet wennen of keren, zo drok is 't* je kunt je nauwelijks bewegen, *de hakken wennen* ervandoor gaan

wennesk de; wendakker; ook: elk der uiteinden van een perceel grasland, vooral in toepassing bij bewerkingen als maaien

wentelploeg de; wentelploeg, wendploeg

Weper, in *De Weper*; buurtschap onder Oosterwoolde

Wepers, Weper bn.; van, m.b.t. *De Weper: de Weperse boeren*

werachies, warachies, waorachies bw.; waarachtig, warempel, beslist

werachtig, warachtig, waorachtig, verachtig bw. 1. beslist, waarachtig 2. warempel, verdorie 3. waarachtig, rechtvaardig

werande de; waranda, veranda

were, weer de 1. gecastreerde bok 2. gecastreerde ram

wereld de 1. hemel en aarde, alles wat geschapen is 2. de aarde, het aardoppervlak een andere, denkbeeldige wereld 4. omgeving 5. de mensen in het algemeen, de menselijke samenleving, de maatschappij 6. bep. samenlevingsverband 7. kring van andere wezens, bijv. *de wereld van de keboolters* 8. groot complex geheel, een grote verscheidenheid, bijv. *Hi'j het de wereld boeken* heel veel

werelddiel, werelddeel et; werelddeel

wereldkaorte de; wereldkaart

wereldkarke de; wereldkerk

wereldvreemd bn.; wereldvreemd

werempel z. *verempeld*

weren ww. 1. zich voordoen van het weer in de genoemde kwaliteit, bijv. *Et weert mooi henne* het blijft maar mooi weer 2. zich weren, zich behoorlijk inzetten om te bereiken, zich verzetten 3. tegenhouden, de toegang, doorgang beletten 4. z. *werigen*

werenhuus et; warenhuis

werenwet de; warenwet

werig bn.; nogal druk

werige z. *weerscheide*

werigen, weren ww.; luchten, het weer laten inwerken op (kleding, bedden enz.)

wespewespe- z. *wapse(-)*

west I et 1. de westelijke richting 2. de westkant van het dorp, van de streek

West II de; de voormalige Nederlandse rijkdelen in West-Indië

west III bn.; uit westelijke richting komend

West-Stellingwarf et; naam van de westelijke gemeente van de regio *Stellingwarf*

westaende, westende en var. et; westeinde *Stellingwarf-Westende* oude benaming voor het westen van *Stellingwarf*, de grietenij/gemeente *West-Stellingwarf*

westelik bn., bw. 1. in het westen gelegen, verblijvend 2. met de eigenschappen, kenmerken van het westen 3. uit het westen komend 4. westwaarts

westen et 1. westelijke windrichting, bijv. *buten westen raeken* flauwvallen 2. westkant, westzijde 3. westelijke regio, ook: W.-Europa en N.-Amerika samen

westenwiend de; westenwind

westerboer de; boeren in het Friese weidegebied bij wie men werk kon krijgen als maaier of hooier

westerbuurt de; westelijke eenheid in het dorp m.b.t. de burenplicht

Westerd, Wester de, et; westelijk deel: van *Frieslaand*, waar men in de zomertijd naar toe ging om als arbeider te maaien of te hooien, ook in *Hi'j woont op et Westerd* in het westelijke deel van het dorp

westers bn.; uit het westen komend, met name m.b.t. West-Europa en Noord-Amerika; westelijk gelegen, met name in het dorp: *de westerse miente*

Westerseveld et 1. benaming voor het dorp Westervelde bij het Norg (Dr.) 2. naam van een bekende streek onder *Noordwoolde*

Westhoek, Westhoeke de; westhoek van *West-Stellingwarf*

Westhoek de; inwoner van, iemand geboortig uit *De Westhoek*

Westhoekers et; bijzondere vorm van het *Stellingwarfs* gesproken in de westelijke punt van de gemeente *West-Stellingwarf*

westkaante, westkaant de; westkant

wet de 1. wet 2. stelsel van rechtsregels, maatregelen door de overheid ingesteld enz. 3. bindende regel, voorschrift, vandaar ook: vaste regel 4. natuurwet

wete- z. *wiet-*

weten ww. 1. weten 2. toegeven, uit willen komen voor, tot uiting laten komen 3. beseffen, zich bewust zijn 4. bemerken, vernemen, in *weten kunnen*, bijv. *Veertien dagen nao ni'jjaor kuj' weten dat de daegen langer wodden*; ook in *Ik kan dat wark wel een ure doen, daor weet ik niks van* dat merk ik nauwelijks, ik krijg er geen last van 5. in *d'r van weten willen, van iene weten willen* te maken willen hebben, willen omgaan 6. in *weten van* geneigd zijn 7. in *weten te* kans zien om, erin slagen

wetenschap de; wetenschap

wetenschappelik bn.; wetenschappelijk

wetenschopper de; wetenschapper

weteren ww.; water geven aan het vee

wethoolder de; wethouder

wethoolderschop et; wethouderschap

wetien et; weetje, in de verb. *zien wetien wel weten* bijdehand, pienter zijn

wetig, wettig bn.; betweterig, steeds van het eigen gelijk overtuigd

wetmaatigheid de; wetmatigheid

wetplaanke de; wetplank

wetsontwarp et; wetsontwerp

wetstien de; bep. slijpsteen, oliesteen, wetsteen

wetsveurstel et; wetsvoorstel

wetswieziging de; wetswijziging

wettelik bn.; wettelijk: in een wet vastgelegd

wetten I mv.; bep. lichtgekleurde soort kleiaardappelen

wetten II ww.; wetten, slijpen, aanzetten

wettig bn. 1. wettig: legaal, rechtsgeldig 2. z. *wetig*

weunsken z. *weensken*

weunstig bn.; naar elkaars aanwezigheid uitkijken

weven ww. 1. weven (lett.) 2. (van een paard) met het voorste deel van het lichaam heen en weer bewegen

weverblad, weversblad et; weegbree

weveri'je de; weverij, ook: de wereld van het weven, aanverwante vakken

wezeboom z. *wiezeboom*

wezel, wiezel de; wezel, ook vaak: hermelijn

wezelboom, wezemboom z. *wiezeboom*

wezelik bw.; waarachtig, echt

wezeling de; wezel

wezen I et 1. wezen, essentie 2. schepsel 3. aard, karakter, persoonlijkheid 4. geestkracht, geestelijke vitaliteit 5. eigen, wezenlijke staat

wezen II ww. 1. bestaan, zijn, voordoen, zich bevinden 2. aanwezig zijn, zich bevinden 3. zich vervoegen 4. gezegd om met nadruk uitdrukking te geven aan wat zich voordoet of aan wat wenselijk is, bijv. *Grösmi'jen moet geregeld wezen* 5. leven 6. zich voordoen, zich manifesteren 7. in *wezen van* zijn van, behoren aan 8. op een bep. punt zijn gekomen 9. het einddoel, de oplossing bereikt 10. in elkaar steken 11. kunnen, mogelijk zijn, in verb. met *te* 12. kosten, als prijs hebben 13. de beurt hebben 14. ter uitdrukking van de voltooid verleden tijd, bijv. *Hi'j is d'r niet west* hij is niet komen opdagen, is er niet geweest 15. ter uitdrukking van het feit dat de handeling is voltooid

wezenlik bn., bw.; wezenlijk, essentieel

wi'j pers. vn. 1. wij, eerste naamval van de 1e pers. mv. 2. (aanmanend of bestraffend tegen kinderen) jullie

wi'jden ww.; wijden, met wijwater besprenkelen

wi'jen ww. 1. optreden van de wind 2. (van de wind) waaien, blazen 3. door de wind worden verplaatst 4. wapperen, heen en weer bewegen door de wind

wi'jeren ww. 1. waaieren 2. hetz. als *wienen* zuiveren van kaf

wi'jwaeter et; wijwater

wi'jwaeterkwaste de; wijwaterkwast

wi'jzels vn.; wijzelf

wiandotte de; bep. dikke, rode kip

wicht et 1. het juiste gewicht 2. z. *gewicht*

wichte z. *gewicht*

wichter de 1. kleine, blauwe pruim: kroosje 2. vrucht van de sleedoorn

wichterboom de; boom waaraan de *wichter* groeit

wichtig bn.; zwaar van gewicht

wie I vn.; wie

wie II z. *wee* I

wiebelen ww. 1. onvast staan, wankelen 2. wiebelend op een stoel zitten

wiebelig, wiebel bn., bw.; geneigd tot wiebelen, wankelen

wiebelkont, wiebelkonte de 1. iemand die steeds onrustig zit, zit te wiebelen, die niet stil kan staan 2. meisje dat bij het lopen sterke draaiende bewegingen met haar achterste maakt

wied bn., bw. 1. wijd, niet nauw; *wied in de hakken* wijdbeens 2. met flink wat tussenruimte, ruim 3. met de afstand als uitgedrukt, bijv. *Hoe wied is 't naor Vledder?* 4. ver verwijderd 5. op een flink gevorderd punt, bijv. *Now is 't zo wied*

wiedbienig bn.; wijdbeens, met wijde benen

wiedbiens bn.; wijdbeens

wiede et 1. wijd, zeer verbreed gedeelte van een water, voornamelijk in *et wiede van de Lende/Kuunder* 2. z. *wee* I

wiedeldaore, wiedeldore z. *wiendeldore*

wieden ww. 1. wieden, verwijderen van onkruid 2. meerderen bij breien

wieder I de; wieder, iemand die wiedt

wieder II bw.; verder: voortgaand

wieder-; verder- in samenstellingen als *wiederlezen* enz.; ze zijn niet alle genoemd

wiedergaon ww.; verdergaan

wiederop bw.; verderop

wiedes, wadies in *nogal wadies*: nogal wadies, nogal logisch

wiedewaegen, wiedewaegens z. *waegenwied*

wiedeweergao, in *as de wiedeweergao* zeer snel, in hoog tempo

wiedpissen ww.; urineren waarbij het erom ging wiens straal het verste kwam

wieduut bw.; wijduit

wiedweg bw.; verreweg, veruit

wiedwaegen z. *waegenwied*

wief, wuuf I et 1. vrouw 2. echtgenote 3. negatieve benaming voor een vrouw

wief II bn.; kweek, vlug

wiefelen ww.; weifelen, besluiteloos zijn, aarzelen

wiefien, wufien et 1. dat onderdeel van bep. verbindingen waarin het andere wordt gestoken, vooral: vrouwtjeskoppeling van een hydraulische aansluiting 2. z. onder *wief*

wiefies-, wufies-; vrouwtjes-, in samenstellingen als *wiefieshond*; niet alle zijn genoemd

wiefieshond de; vrouwtjeshond

wiege de; wieg

wiegebaankien et; klein bankje waar de wieg op stond
wiegedood de; wiegendood
wiegekappe de; wiegenkap
wiegelen ww.; wiegelen, wiebelen: schommelend zitten, lopen
wiegen ww.; wiegen: schommelen in een wieg
wiegestro et; stro in een wieg
wiegetouw et; wiegentouw
wiek I de 1. smalle zijvaart 2. stadswijk of herkenbaar deel van een dorp 3. deel van een dorp of stad waartoe de werkzaamheden van bep. functionarissen zich uitstrekken 4. z. *wieke* I
wiek, wieke, week II bn. 1. niet hard, slap, week 2. week van gevoel, bijv. *Zi'j is nogal wiek*
wiekachtig bn.; weekachtig
wieke, wiek I de; week: het weken, ook fig.: *in de wieke leggen*: al dan niet onopvallend aankaarten, opdat de ander later helpt, in positieve zin beslist enz.
wieke II de; molenwiek
wiekel de 1. torenvalk 2. sperwer 3. in *een heldere wiekel* een vrolijk, opgeruimd en pienter meisje
wieken I ww.; weken: in de week staan, zetten
wieken II ww.; wijken, zwichten, om gaan liggen, bijv. *Hi'j wiekt niet* zet door, gaat niet om, wil per se z'n doel bereiken
wiekgebouw et; wijkgebouw
wiekhattig bn.; weekhartig, zachtaardig
wiekhied de; weekheid: het *wiek* zijn in beide bet.
wiekhooft et; weekhout: onder de loofbomen, vooral gezegd van populieren, vaak in tegenstelling met name met eikenhout, ook wel: hakhout
wiekpelisie de; wijkagent
wiekraad de; wijkraad
wiekscheld bn.; met zachte schil, vooral in *wiekschelde bonen* bonen van de peul, zoals sperciebonen, prinsessenbonen en snijbonen
wiekschellen mv.; peulvruchten met niet harde schil, met name: spercieboontjes
wiekverpleegster de; wijkverpleegster
wiekszuster de; wijkzuster
wiel z. *viel*
wielens bw.; tijdens, onder het verloop van
wielewale, in *in de wielewale wezen* gezegd wanneer iets zich op drukke en ongecontroleerde wijze afspeelt
wielkerig bn; (van groenten, fruit) enigszins verschrompeld, rimpelig
wiels onderschikkend voegw.; terwijl, in de tijd dat, bijv. *Wiels hi'j d'r henne gong...*
wielsleutel z. *waegensleutel*
wieme, fieme, wume, rookwieme, rookwume de; wieme, plaats waar vlees, worst, spek, paling wordt gerookt, vooral in open deel van de schoorsteen
wiemelen ww. 1. onrustig heen en weer bewegen van personen, dieren, vaak van kinderen 2. kwispelen
wiemenstatten ww.; kwispelen
wien de 1. wijn 2. soort wijn, bijv. *Fraanse wien*
wienappel de; wijnapfel
wienbesse de; wijnbes
wiend de 1. wind 2. lucht 3. buikwind, bijv. *een wiend/wientien laoten*
wiendbuks de; windbuks

wiendbuul, wiendbule, wiendbeul de; windbuil, opschepper
wienddreuge, wienddruge bn.; gedroogd door de wind
wiendeerpel de; aardappelen die koeien kregen als ze winderig waren
wiendei, wienei et; windei
wiendeldore, wiendeldaore, wiedeldaore, wiedzeldore, wiendeldoorn de; wervelwind
wiendelzeve de; bep. type zeef
wienderig bn. 1. met veel wind 2. blufferig, tot zwetsen geneigd 3. met een opgeblazen gevoel, last hebbend van darmgassen
wienderighied de; het last hebben van darmgassen, winden
wienderen ww.; koren zuiveren van kaf door luchtstroming, veelal met de *wiene*
wiendhaene de; windhaan
wiendhaoke de; windhaak
wiendhappen ww.; opscheppen
wiendhapper de; windhapper, opschepper
wiendhekse de; kleine wervelwind
wiendhond de 1. windhond 2. lange dunne vrouw die met grote passen loopt
wiendhoze de; windhoos
wiendkaante de; kant, zijde waar de wind zit
wiendkracht de; windkracht
wiendmaeker de; opschepper, snoever
wiendmetor de; windmotor
wiendmeule de; door wind aangedreven molen
wiendpoeste de; opschepper, snoever
wiendrichting de; windrichting
wiendrinker de; wijnrinker
wiendscharm, wiendschaarm de; windscherm
wiendstoot de; windstoot
wiendstraampel de; het weer, de weersgesteldheid, in verb. als *Hoe liekt et mit de wiendstraampel*
wiendstreek de; windstreek, hemelstreek
wiendstreke de; hetz. als *wiendvere*, bet. 2
wiendvaaste bn.; windvast, gezegd o.m. van gepotdekselde planken aan een schuur die zodanig vast zijn gezet dat de wind er geen vat op krijgt
wiendvere de 1. windveer, plank langs de kant van een pannendak 2. vederwolk, langgerekt schapenwolkje
wiendvlaege de; windvlaag
wiendvoering de; orgelblaasbalg
wiendwiezer, wiendewiezer de; windwijzer
wiendwiezerhaene de; windhaan, weerhaan
wiene de; kafmolen, wanmolen
wienen I ww.; winden, wikkelen
wienen II ww.; met de *wiene* bewerken, het kaf van het koren scheiden met de kafmolen
wienen III vragend vn.; wie z'n, bijv. *Wienen hond is dat?*
wienend, wienes, wienen zelfst. vragend vn.; dat wat van wie is
wienfeest et; wijnfeest
wienflesse de; wijnfles
wienhaandel de; wijnhandel
wienjaor et; wijnjaar
wienkaorte de; wijnkaart
wienkasse de; wijnkers

wienlocht de; wijngeur
wienmaond de; wijnmaand, nl. oktober
wienmaat de; wijnmaat
wienpere de; wijnpeer
wienplakke, wienplak de; wijnvlek
wienpruver de; iemand die wijn proeft, wijnproever
wienrood et; wijnrood
wiens, wiensk bn.; scheef, niet sluitend en niet stevig in elkaar zittend, niet symmetrisch
wienschel et 1. windsel, nl. als band om een bos riet of als plant of deel daarvan dat zich om iets slingert 2. gewonden verband 3. (mv.) warkruid
wienselen ww.; zich rankend slingeren
wiensmaek de; wijnsmaak
wienstok de; wijnstok
wienveurraad de; wijnvoorraad
wienzaeke de; wijnzaak
wienzoeper de; wijnzuiper
wiepien et; gevlochten bandje, in: *een wiepien in de stat van een koe breien*
wier et 1. in *et in 't wier hebben* ruzie hebben 2. waterpest
wierbossel z. *dri'jbossel*
wiere de; in *in de wiere* in de war, dooreen: *Et zit in de wiere*
wierig bn. 1. (van hooi) met klaver en veel grassoorten 2. (van stro) taai en in elkaar draaiend 3. (van een haardos) vol 4. lawaaiig
wiermen ww.; woelen in bed
wierooklocht de; wierooklucht
wierookstokkien et; wierookstokje
wies bn. 1. wetend, vooral in de verb. (*et*) *wies wodden*: *Hi'j is et wies wodden* gewaar geworden 2. verstandig, knap, slim, bedachtzaam 3. in *wies mit/op* blij met, ingenomen met, lief, aangenaam vindend en veelal: daarom zorgzaam voor, zuinig met 4. eigenwijs, parmantig, bijv. *een wieze bek* een eigenwijze mond, *een wies petret* een eigenwijs, nogal eigenzinnig iemand
wiesgerig bn.; wijsgerig, filosofisch *wiesgerig praot*
wieshied de; wijsheid; *D'r is mit him gien wieshied te plegen* geen land te bezeilen
wieslik, wieselik bn., bw.; opzettelijk, overdreven wijs, enigszins verwaand, op subtiële wijze betweterig
wiesmaeken ww.; wijsmaken, op de mouw spelden, zich inbeelden
wiesneuze de; wijsneus
wiespraoten ww.; opvallend veel aan het woord zijn, steeds zijn mening geven
wiesvinger de; wijsvinger
wiet de; weed
wiet-, wiete-, weet-, wete-; eerste deel van woorden als *wietwaor, wiethoelange, wietelange, wetelange* met de bet.: in zo'n hoge mate dat men nauwelijks weet hoe lang enz.
wiete de; in *gekke wiete* gezegd om te schelden
wietebetied, weteбетied bw.; in hoge mate vroeg, bijv. *Ik was weteбетied wakker*
wietemooi, wetemooi bn.; zeer fraai
wieten ww.; wijten
wiethoelange, weethoelange, wetehoelange bw.; erg lang (zo dat men niet weet hoe lang)
wiethoevaeke, weethoevaeke, wetehoevaeke bw.; heel erg vaak
wiethoeveer, weethoeveer, wetehoeveer bw.; erg ver
wiethoevroeg, weethoevroeg, wetehoevroeg bw.; erg vroeg

wiethoevule, weethoevule, wiethoevule, wetehoevule onbep. vn.; een onbepaald groot aantal

wiette de; wijdte: lengte van de doorsnee

wietwaor, weetwaor bw.; tot/van heel ver weg, tot/van overal in de omgeving; *Die is al wietwaor* hij/zij is al in diepe slaap

wieze de 1. manier, wijze 2. gewoonte, gebruik 3. melodie, wijs 4. in *d'r wieze op stellen* er prijs op stellen 5. in *D'r gong een zwaore wieze op* het ging erg zwaar

wiezeboom, wezeboom, wezelboom, wezemboom de; paal over een voer hooi of koren, weesboom, ponderboom

wiezel z. *wezel*

wiezen ww. 1. wijzen, tonen door aan te wijzen 2. naar een bep. richting gericht staan 3. aanwijzen, aanduiden 4. opmerkzaam maken, doen weten 5. in *Dat wist him vanzels wel* blijkt wel als je bezig bent, onderweg bent e.d.

wiezer de 1. iemand die wijst 2. naald op een wijzerplaat: van een klok, een weegtoestel e.d.

wiezerplaete de; wijzerplaat

wiezigd bn.; gewijzigd

wiezigen ww.; wijzigen

wiezigingsveurstel et; wijzigingsvoorstel

wiezing de; aanwijzing

wif bn., bw. 1. onbetrouwbaar, wankel, van een voorwerp 2. onzeker, twijfelachtig 3. vlug

wigge, wig de 1. keg, wig 2. keep, insnijding 3. (fig.) in *een wig drieven (tussen)* onenigheid maken, bevorderen 4. bep. brood met krenten

wiggesnieder de; hetz. als *twiegsnieder*

wikke, vogelwikke, wikken de; wikke (bep. plant)

wikken ww. 1. in *wikken en wegen* het voor en tegen overwegen 2. als waarschuwing zeggen, bijv. *Ik wik et jow!* 'k waarschuw je 3. z. *wikke*

wikker tw.; wind (in een raadsel)

wikkerdewik bn.; in *wikkerdewik wezen* op het nippertje zijn

wil, wille de 1. wil, wens, doel dat iemand nastreeft 2. wens, begeerte 3. gezindheid, bijv. *je goeie wil tonen* laten zien dat men bereid is te helpen, zich wel in wil zetten, het goede wil nastreven

wild I et 1. dieren in de natuur waarop men jaagt 2. in *in et wild* in wildheid, in de natuur

wild II bn. 1. zoals in de natuur, in de natuurstaat 2. onstuimig, woest, ruw 3. buiten zichzelf, dol van zinnen, ijlend 4. ruig, zeer onverzorgd, ongecultiveerd 5. niet volgens de gewone loop der dingen, het gewone patroon, de gewone regels, de gewone groei

wildam, wildaam et; het stijf, hard zijn van delen van de uier of van een zwelling elders onder de huid van het lijf van een koe of paard; *wilde am* id.

wildbouw z. *warbouw*

wildbouwer, kroembouwer, strafwarker de; elk der bijen van het volk dat de raten verkeerd bouwt, nl. dwars voor het vlieggat langs

wildeboel de; rommel, wanordelijke toestand

wildebrassen ww.; stoeien

wildeling de; in het wild opgekomen appelboom

wildeman de 1. wildeman, wilde, woeste man of jongen 2. in *giezer wildeman* bep. stoofpeer: gieser wildeman, ook: *giezer de wildeman* en *giesbert wildeman*

wilderosiesstruke de; struik van de wilde roos

wildreuster et; wildrooster

wildschae de; wildschade

wildschierter de; jeugdig iemand die bezig is zijn/haar wilde haren te verliezen

wildstaand de; wildstand

wildstaepel de; wildstapel
wildvreemd bn.; wildvreemd
wildwaegen z. *jachtwaegen*
wildwarken ww.; situatie waarbij de bijen de raten in een bijenkorf dwars voor het vlieggat langs maken, dus haaks op de vliegrichting
wildweg bw.; op een wilde manier, ondoordacht
wilg, wilge, willing de 1. bep. boom, struik: wilg 2. z. *willig*
wilgebossien et; bosje van wilgenbomen, wilgenstruiken
wilgeklompe de; klomp van wilgenhout
wilgelote de; wilgenloot
wilgen I de; wilgenboom, wilgenstruik
wilgen II bn.; wilgen, van wilgenhout
wilgenhooft, wilgehooft et; wilgehout
wilgenkattien, wilgekattien et; wilgenkatje
wilgenkophooft et; *kophooft* van één of meer wilgen
wilgenpolle, wilgepolle, willigepolle, wilgpolle de; wilgenstruik
wilgentoeke, wilgetoeke, wilgentakke, wilgetakke, willigentoeke de; wilgentak
wilgeroze de; bekend soort bastaardwederik: wilgenroosje
wilgescheute de; wilgenloot
wilgetien I et; twijgen van de wilg
wilgetien II de; twijg van een wilg
wilgetienen bn.; van de twijg(en) van de wilg
wilgetwieg et; (verz.) twijgen van een wilg
wilgetwiege de; wilgentak
wille de 1. genoeg, plezier, pret 2. z. *wil*
willemoes de 1. opzet, voorbedachten rade 2. z. *wilmoeds*
willen ww. 1. willen, verlangen 2. wensen 3. bereid zijn 4. mogelijkerwijs zijn, gaan 5. lukken, zich gunstig ontwikkelen, kunnen 6. zullen, op het punt staan, dreigen 7. gaan, zich ontwikkelen 8. geneigd zijn te doen, zich te ontwikkelen; *Hoe wil/wol 't zo treffen* het is opmerkelijk dat het zo gaat/uitkomt enz.
willewark et 1. werk, activiteiten die men verricht zonder ervoor te worden betaald, ook wel: die niet echt nodig zijn, hobby 2. balorigheid
willicht z. *wellicht*
willig, wilg bn. 1. bronstig 2. in *een willige haandel* d.i. met vlot verlopende verkoop en met goede prijzen
wilmoeds, wilmoeds, willemoes bw. 1. opzettelijk, met voorbedachten rade 2. bereidwillig
wilp, wilpe, wulpe, wulp de 1. wulp 2. iemand met lange benen
wilpelaand et; niet ontgonnen land, woest land, braakliggend of verwaarloosd, slecht land
wilpenust et; nest van een wulp
wilpeweide, wulpeweide de; niet ontgonnen land, woest land, braakliggend of verwaarloosd, slecht land, verder in *in de wulpeweide wezen* in een armelijke toe stand verkeren
wilster de; wilster, goudpluvier
wilsterflapper de; iemand die wilsters flappt, d.i. vangt met netten
wimpelen ww.; trillende bewegingen maken
win de 1. wenk: met de handen, het hoofd, de ogen 2. in de verb. *'k Heb gien wink in de ogen had* 'k heb geen oog dicht gedaan, geen ogenblik geslapen
winkbrauwe, wenkbrauwe de; wenkbrauw
winkelbedrief et; winkelbedrijf
winkeldeure de; deur van een winkel
winkelhaoke de 1. winkelhaak: scheur van ong. 90 graden in een kledingstuk 2. wond die

open is in de vorm van een hoek

winkeljasse de; jas gedragen door iemand die in een winkel werkt, veelal stofjas

winkeljuffer de; winkeljuffrouw

winkelkieken ww.; in of voor winkels naar de artikelen kijken, niet direct om te kopen

winkelknecht de; artikel dat te lang in de winkel blijft liggen

winkellae de; winkellade

winkelluden, winkellui mv.; mensen die in een winkel staan

winkelmaegien et; winkelmeisje

winkelman de; kruidenier, winkelier

winkelpassaosie de; winkelpassage

winkelpasseniel et; winkelpersoneel

winkelrute de; winkelruit

winkelschelle de; winkelbel

winkelsluting de; winkelsluiting

winkelstraote de; winkelstraat

winkelveurraad de; winkelvoorraad

winkelweer de; winkelwaar

winkelweerde de; winkelwaarde

winkelweke de; winkelweek

winkelweren mv.; winkelwaren

winkelzaeke de; winkelzaak

winken, wenken ww.; wenken

winnebrood de; kostwinner

winnen ww. 1. vorderen t.o.v. iets of iemand, verder vóór komen 2. winnaar worden 3. verkrijgen door inspanning, oogsten 4. verdienen 5. hebben aan, opschieten 6. in dienst nemen, bijv. *iene veur et huusholen winnen*

winner de; winner, winnaar

winnie de; hetz. als *wanmeule*

winter de 1. winter 2. jaar, geteld aan het winterseizoen 3. winterseizoen in een bep. jaar 4. winterweer 5. ouderdom, laatste periode van iemands leven

winteraovend de; winteravond

winteraovendpraoteri'je de; *aovendpraoteri'je* op een winteravond

winteraster de; chrysant

winterbargemotte de; bep. dikke stoofpeer, bergamot

winterbi'je de; elk der bijen van een wintervolk

winterbotter de; winterboter

winterbraand de; brandstof voor de winter

winterbranige de; brandstof voor de winter

winterdiek de; winterdijk

wintereerpel, wintereerappel de; winteraardappel

wintereerpelopslag de; opslag van aardappelen voor de winter

wintergoed et; winterstof, stof voor winterkledine

wintergruunte de; wintergroente

winterhaever de; winterhaver

winterhakke de; winterhiel

winterhalfjaor et; winterhalfjaar

winterhanen mv.; winterhanden

winterhoefiezer et; speciaal hoefijzer voor gebruik in de winter

winterhokke et; hok buiten de eigenlijke boerderij, voor vee; zodanig gebouwd of geplaatst dat het er warm genoeg is in de winter, anders dan in een *zommerhokke*

winteridee et; indruk, gevoel dat het winter is
winteriezer et; hoefijzer met op elke hoek een extra gat, nl. voor *proppen* en aldus bestemd voor winterbeslag
winterjasse de; winterjas
winterjopies mv.; bep. soort stoofappel, hetz. als *jopies*, *jeupies*
winterkaante de; zijde van een matras die de bovenkant is in de winterperiode
winterkaemer de; woonkamer waarin men kon stoken, i.t.t. een *zoemerkaemer*
winterkeuning, winterkeuninkien, winterkeunigien, winterkeunigien, winterkeunikien, winterkoninkien, winterkonikien, winterkoningtien de; bekende zangvogel:
 winterkoninkje
winterkeuningnussien et; nest van een winterkoning
winterlaandschop et; winterlandschap
winterlocht de; winterhemel
wintermaantel de; wintermantel
wintermaond de 1. andere naam voor december 2. elk der drie maanden van de winter: december, januari en februari
wintermusse de; wintermuts
winternaacht de; winternacht
winteropruiming de; winteropruiming
winterpetriezen mv.; bep. type rode, erg lekkere appels
winterschoe de; winterschoen
winterschoele de; winterschool
winterslaop de; winterslaap
winterspeulen mv.; winterspelen
wintertering de; voedsel geschikt om in de winter te eten
winterti'je de; winterteen
wintertied de; wintertijd: periode van de winter; tijdregeling anders dan de zomertijd
wintertros de; de 'bal' die bijen samen vormen in de winter
wintervaaeste bn.; wintervast
wintervarken et 1. wintervarken (lett.) 2. slecht groeiend kind, kind dat er bleek, mager uit ziet
winterverblief et; winterverblijf
winterveurraod de; wintervoorraad
wintervolk et; bijenvolk dat gereed is gemaakt voor de winter
wintervore de; geploegd voor de winter, in *op 'e wintervore*
winterwille de; winterpret
winterwottel de; winterwortel
winterzit de; winterslaap van bijen
winterzonne de; winterzon, de zon zoals die in de winter bleek schijnt
wip I de 1. keer dat men wipt 2. in *in een wip* in een ommezien, erg vlot
wip II tw.; ter aanduiding van een vlugge, wippende beweging
wipbrogge de; flapbrug
wipkarre de; wipkar
wipneuze de; wipneus: korte, in de punt omhooggaande neus
wippe de; wip, bep. hefboom
wippel bn.; wankel, niet stevig staand of liggend en daardoor wiebelend
wippelig bn; wiebelig
wippen, wuppen ww.; wippen: met één of meer wippen voortbewegen, heen en weer bewegen/op en neer bewegen
wipper de; wippende persoon of dier

wipperd de; kaarslantaarn
wippertien et 1. borrel 2. hetz. als *hippe*
wipplaanke, wipwap de; wipwap, wip
wipstat de; konijn
wipstatten ww.; wippen met de staart
wipstok de; fopmiddel, nl. gefingeerd instrument voor het verkrijgen waarvan kinderen of onnozele personen op pad werden gestuurd
wirre de; hetz. als *twirre*, z. aldaar
wirreltoppe de; dwarrelwind, wervelende wind
wirrewarre, wirwar de; wirwar
wispelturighied de; wispelturigheid: het wispelturig zijn
wisse I de 1. band van vijf of zes ineengedraaide strohalmen om een garve 2. zekerheid, in *in de wisse*
wisse, wis II bn., bw. 1. zeker, gewis 2. zeker in z'n manier van doen, uitdrukken, zeker van zichzelf 3. verzekerd van iets 4. nauwkeurig, precies
wissedonders bw.; zeker weten
wissel de 1. wissel: bij tram of trein 2. wisselplaats voor voertuigen 3. het inzetten van een wisselspeler
wisseler, wisselder de; wisselaar
wisseldaelder de; wisseldaalder
wisselloper de; hetz. als *kwitaansieloper*
wisselveerze de; koe die voor de tweede keer kalft, koe die de melktanden verliest
wissewassien et 1. zeer geringe hoeveelheid 2. kleinigheid
wissedonders bw.; zeker weten, heel beslist
wissezekers bw.; heel beslist, zeker weten
wissighied de; zekerheid, staat van zeker zijn
wit I et 1. witheid, witte kleur 2. witte kleding 3. z. *witte*
wit II bn. 1. volkomen wit van kleur 2. licht, niet donker van kleur 3. bleek, witachtig van gelaatskleur 4. grijs (van haarkleur) 5. verkocht/verkopend beneden de prijs 6. in *een witte fiets* witgeschilderd, door ieder kosteloos te gebruiken en achter te laten daar waar men hem niet meer gebruikt, zodat iemand anders hem vervolgens weer kan gebruiken
witglundig bn.; witheet (van woede)
witgoed et; wit linnen, wit katoen enz.
withaorig bn.; witharig
withiete bn.; witheet (van woede)
witkalk, wittelkalk, witterskalk de; witkalk
witkalkemmer, wittersemmer de; emmer die men gebruikt bij het aanbrengen van witkalk
witkalken, witten, wittelen ww.; van witkalk voorzien: van muren, wanden
witketoenen bn.; van wit katoen
witketoenmusse de; muts van wit katoen
witkop de 1. koe met een geheel witte kop 2. persoon met wit haar
witkrieten bn.; van wit krijt
witmaeken ww.; witten, met witkalk bewerken
witpaors bn.; qua kleur zowel wit als paars
witrogge de; lakenveldse koe, koe met witte rug
witte, wit I et 1. iets dat wit is, deel dat wit is, bijv. *'t Peerd het et witte in 't oge* heeft een lichte iris
witte II de; persoon, dier, exemplaar dat wit is en daarom als zodanig aangeduid, i.h.b.: witte leghorn, bep. erwt als veevoer gebruikt, aanduiding voor iemands witte paard, *dubbele witten* prinsessenbonen, *de witte draeven laoten/uutlaoten* urineren

wittebolle, wittebaole de; wittebrood
witterskwaste, witterskwaaste, wittelkwaste de; witkwast
wittig bn., bw.; witachtig, bleek
witvloeï de; het *witvloeien*
witvloeien ww.; witte vloeistof afscheiden (wanneer een kalf te vroeg geboren wordt)
witvloeier, witvuiler de; koe met witte afscheiding
witvriezen ww.; door vorst met rijm, rijp worden bedekt
wodden ww. 1. worden 2. in *wodden kunnen mit* overweg kunnen met, ermee om kunnen gaan
woddengoed et; slechte kledingstof
wodderen z. *wadderen*
woekerplaante de; woekerplant
woelderig bn; ongedurig, onrustig, woelig
woelen, wulen ww.; (liggen) woelen
woelwaeter de; ongedurig kind
woensdag, woendag, woensdag, woonsedag de; woensdag
woeps de; slag, klap, schok
woepsen ww.; met een schietende beweging gaan
woepsterd, woepster de 1. grove, grofgebouwde manspersoon 2. grote, groffe vrouwspersoon
woest bn. 1. boos 2. ruw, wild 3. niet in cultuur gebracht, in *woeste grond*
wolf de 1. bekend roofdier 2. in *(de) wolf in de stat* verweking van staartwervels bij koeien door kalkgebrek 3. in *de wolf in de mond* ontstoken tandvlees of tandbederf
wolfspote de 1. poot van een wolf 2. balpoot
wolke de 1. wolk 2. dikke massa die met een wolk te vergelijken valt
wolkebaanke de; groep samengehoopte wolken
wolkig bn.; in *wolkig grös* zacht gras
wolle, wol de 1. wol, schapenhaar 2. wollen spinsel 3. wollen stof 4. wollen goed
wollegrös, wollegrus, wolgrös, wolgrus, wollegras et; wolgras, wollegras
wollekaom de; wolkam
wollekoorden ww.; hetz. als *koornen*
wolleplokken ww.; plukkende bewegingen maken aan, in wol (bij het spinnen)
wollig bn.; enigszins van, als van wol; bijv. *wollig grös* gras dat men wint bij de derde keer dat men het perceel in hetzelfde seizoen maait
wolluus de; wolluis
wolmark en var. et; aanduiding in een kledingstuk van de fabrikant, nl. dat de goeie wol garandeert
wolvedak, wolfsdak et; dak met schuine topgevel
Wolvege, Wolvegao et; plaatsnaam: Wolvega
Wolvegemark en var. de; markt te *Wolvege*
Wolvegester, Wolvegaoster, Wolveger I de; iemand uit *Wolvege*
Wolvegester, Wolvegaoster, Wolveger II bn.; van, m.b.t. *Wolvege*
wolvekappe, wolfskappe de; klein schuin dak aan de voorkant van een huis of boerenschuur
wonde de; wond (lett.)
wonder I et 1. iets buitengewoons 2. mirakel
wonder II bn., bw.; eigenaardig, vreemd, bijv. *een wondere sjolem* een gekke vent
wonderbaorlik bn.; wonderbaarlijk
wonderboer de; boer waar iets eigenaardigs mee is
wonderlik bn.; wonderlijk: wonderbaar, ook : eigenaardig, vreemd
wonderwark et; wonderwerk

woninganbod et; woningaanbod
woningansluiting de; woningaansluiting
woningveurraad de; woningvoorraad
woold et 1. bos, woud 2. plaatsnaam: Oranjewoud (dan met hoofdletter)
woolter de; zuiglam
Wooldbarg de; benaming van een bekend heuvelgebied tussen *Steggerde* en *Stienwiek*
woonarke de; woonark
woonbokkien et; woonboot
woonhuus et; woonhuis
woonplak, woonplaetse et, de; plek, plaats of stad waar men woont
woonruimte de; woonruimte, bep. ruimte voor bewoning
woonschute de; woonschip, woonschuit
woonsedag z. *woensdag*
woonstee de; plaats, plek waar men woont
woonwaegen de; woonwagen
woonwaegenkaamp et; woonwagenkamp
woonwaegenkerel de; woonwagenbewoner
woonwaegenmeensken mv.; woonwagenvolk
woonwaegenvolk et; woonwagenvolk
woon-warkverkeer et; woon-werkverkeer
woonwiek de; woonwijk
woord et, ook wel de in bep. verb. 1. woord als taalkundige eenheid 2. (mv.) tekst van een lied 3. wat gezegd, meegedeeld wordt, bijv. *Da's een waor woord* dat is beslist zo 4. boos woord, bijv. in *woorden hebben* twisten 5. het uiten van woorden, bijv. *een goed woortien veur iene doen* voor iemand pleiten 6. erewoord, bijv. *woord holen* nakomen wat men heeft beloofd
woordbliend bn.; woordblind
woordeboekbriefien, wordeboekkaortien et; klein formulier waarop men per woord, uitdrukking z'n gegevens voor het *Stellingwarfs Woordeboek* vermeldde
woordeboekmaeker de; woordenboekmaker
woordeboekmeensken mv.; informanten voor het *Stellingwarfs Woordeboek*
woordeliest de; woordenlijst
woordgebruuk et; woordgebruik
woordverklaoring de; woordverklaring
woordveurraad de; woordvoorraad
worgen z. *wurgen*
worm de 1. regenworm, ook: vergelijkbaar dier dat in het lichaam van mens of dier kan voorkomen 2. larve van de houtkever en van soortgelijke dieren die hout, fruit en groente zoals wortels aantasten 3. baardschurft
wormbulte de; hetz. als *horzelbulte*
wormedokter, wormdokter de 1. opschepper 2. in *een woord voeren as een wormdokter* luidkeels en druk het woord voeren
wormen ww.; wormsteek vertonen
wormerig bn.; wormstekig, aangetast door wormen, rupsen, ook wel: met houtworm
wormkoekien et; wormkoekje
wormkruud z. *boerewormkruud*
wormstik, wormstek, wormsteek, wurmsteek de; wormsteek
wormstikkerig, wormstekerig, wormstekkerig, wurmstekerig, pierestikkerig bn. 1. wormstekig 2. kattig, geneigd tot ruziën, vechten 3. lelijk, onaantrekkelijk meisje
wormstikkerighied de; toestand van het wormstekig zijn

wormtieke de; dop- of snelworm

worp, wörp de 1. het werpen, keer dat men werpt 2. resultaat van werpen, de hoeveelheid die in één keer wordt geworpen, bijv. *een wörp zaod* 3. breedte van een baan die men neemt bij het handmatig zaaien of het strooien van kunstmest 4. zoveel biggen als een varken in één keer baart

worst de 1. worst 2. worst in een bep. vorm, d.i. meestal in het bekende, langgerekte model

wostebrotien et; worstbroodje

wosten ww.; het maken van worst uit met

wostepenne, worstpenne, wosteprik, wosteprikker, worstprikker de; worstenpen

wosthoorn, wostehoorn de; worsthoortje

wostkoe de; worstkoe (oude koe)

wostmaekeri'je de; het maken van worst

wostmesiene de; worstmachine

wostmeule de; worstmolen

wottel de 1. boomwortel, plantenwortel 2. wortel, peen 3. tandwortel 4. haarwortel 5. wortel van een getal

wottelbedde et; groentebed met wortels

wottelboerskruden mv.; bep. fijne kruiden om bij verkoudheid thee van te trekken

wotteldoek de; worteldoek: als wanddoek, ook: omslagdoek

wottelen ww.; wortelen

wottelhooft et; wortelhout

wottelknolle de; wortelknol

wottellof et; wortelloof

wottelmogge de; wortelvlieg

wottelsap et; wortelsap

wottelschrabben ww.; wortelschrapen

wottelschrabmesiene de; machine voor het schrapen van wortels

wottelsoep de; wortelsoep

wottelstok de; wortelstok

wottelvliege de; wortel (insect)

wottelwieden ww.; wieden van groentebedden met wortels

wottelwieder de; iemand die de wortels in de tuin wiedt; bijnaam voor iemand uit *Buil*

wottelzaod et; wortelzaad

wouw de; bep. roofvogel: wouw

wrabbe z. *frabbe*

wrak I et 1. scheepswrak 2. iemand die kennelijk erg te lijden heeft gehad, lichamelijk of evt. geestelijk in een zeer slechte conditie is

wrak, vrak II bn.; (vooral van koeien) in slechte, sterk aangetaste staat, slecht gebouwd, met sterk aangetaste constructie

wrakselen ww.; hetz. als *frosselen*

wrang, wrante I de; wrang, etterdracht (bij vee)

wrang, wrange, wranje, vrang, vrange II bn. 1. wrang, zuur 2. met *wrang* I

wrangerig bn., bw. 1. enigszins wrang smakend 2. op vinnige wijze dwars, voortdurend in de contramine

wranghooft et; bitterzoet

wrangzoer bn., bw.; wrang en zuur smakend

wrantig bn.; knorrig, chagrijnig

wraok, wraoke de; wraak

wraoknemen ww.; wraak nemen

wraomen z. *vraomen*

wratte, vratte de; wrat
wrattebieter, vrattebieter, blaorebieter de; libel
wratteig, vratteig bn.; met wratten of soortgelijke uitwassen bezet
wrattezoeger de; huislook
wreken, vreken ww.; wreken
wried, vried, wreed, vreed bn., bw. 1. wreed, meedogenloos, hard en gemeen 2. ruim, vergaand, bijv. *Dat leek aorig wried* buitengewoon, geweldig 3. (van stof) ruw 4. (van mensen in hun reacties) scherp, bijtend
wriefdoek de; wrijfdoek
wriefpaol de; wrijfpaal (lett.)
wriefwas de; wrijfwas
wriemelder de; iemand die op prutsende wijze vervaardigt
wriemelen ww.; krioelen, vooral: van mieren
wriemelkont de; iemand die niet stil kan zitten
wrieven, vrieven ww. 1. wrijven: krachtig langs elkaar strijken 2. met een krachtig strijkende beweging in, op iets aanbrengen 3. fijnwrijven
wrieving de 1. wrijving, het wrijven 2. onenigheid
wrikken, vrikken ww. 1. wrikken: wikkend bewegen of dat proberen te doen 2. in het bijzonder: hetz. als *stikken* van aardappelen
wringe, vringe de; (draaibaar) inrijhek
wringen, vringen ww. 1. wringen, met een wringende beweging samendrukken 2. met een wringende, wurmende beweging voortgaan
wringer de; wringer: iemand die wringt; wringmachine
wringerbok de; houten onderstel van een wringmachine
wrissel de; hetz. als *frissel*
wrong de; haarwrong
wronge de 1. hetz. als *ronge*, bet. 1 2. rol stof om iemands middel
wrot- z. *vrot-*
wufebone de, in *oolde wufebone* grote tuinboon
wufien z. *wiefien*, z. ook onder *wief*
wufies- z. *wiefies-*
wulen z. *woelen*
wulp, wulpe z. *wilp*
wume z. *wieme*
wuppen z. *wippen*
wurf de 1. erf, heem 2. voergang
wurg bn.; moe
wurgen, worgen ww. 1. doden door wurging 2. zeer veel moeite doen
wurmen ww.; met heel veel moeite zich begeven (door)
wurm- z. *worm-*
wuuf z. *wief*
wybertien; wybertje: klein ruitvormig dropje

Z

zaachtaordig bn. 1. mild, zacht van karakter 2. zelden stekend (van bijen)
zaachies, zaachies- z. *zachies(-)*
zaachte bn. 1. week, niet hard 2. niet hard, niet ruw van oppervlak 3. niet guur 4. niet met kracht of nadruk uitvoerend 5. teder, vriendelijk van gemoed, bijv. *een zaacht maegien*,

een zaachte bi'je bij die niet gauw steekt 6. niet hard qua geluid 7. niet fel, niet krachtig, bijv. *de kachel op zaachte zetten*

zaachten ww. 1. genezen van een wonde 2. afnemen van pijn of van een ellendige toestand

zaachthoolt et; hetz. als *wiekhooft*

zaachtzedig bn.; hetz. als *zeerkeel*

zaaiblik z. *zi'jvorrel*

zaaien, zi'jen ww. 1. met een wijde beweging, met een grote boog gooien 2. met een boog, smak vallen

zaand et 1. zand 2. zanderige bodem of zandlaag

zaandbaank, zaandbanke de; zandbank

zaandbaene de; baan, perk met zanderige ondergrond

zaandbarg, zaandbaarg de; zandhoop

zaandbedde et; zandbed

zaandbeie z. *heidebeie*

zaandblik et; stofblik

zaandboer de; zandboer, boer op zandgrond

zaandbojem de; zandbodem

zaandbulte de; zandhoop, vaak vooral van geel of witachtig zand, vaak speciaal voor kleine kinderen aangebracht om in te spelen

zaanddistel de; akkerdistel

zaanddörp et; zanddorp

zaandeerpel, zaandeerappel de; zandaardappel

zaandemmer de; emmer met, voor zand

zaandgat et; zandgat, zandgroeve

zaandgebakkien et 1. zandgebakje 2. nagmaakt gebakje m.b.v. een zandvormpje

zaandgreven ww.; zandgraven

zaandgrever de 1. iemand die zand graaft 2. oeverwaluw

zaandgreveri'je de 1. het graven van zand 2. zandgraverij, zandgroeve

zaandgrond de 1. grond die vooral uit zand bestaat, zandig stuk grond 2. streek met zandige bodem

zaandhaeze de 1. iemand die op zandgrond woont 2. bijnaam voor iemand uit *De Hoeve*

zaandheugte de; zanderige hoogte in het terrein

zaandhokke et; hokje waarin, afdakje waaronder men wit zand bewaard

zaandhusien et; speelhuisje (in het zand, van zand gemaakt)

Zaandhuzen et; plaatsnaam: Zandhuizen

Zaandhuziger, Zaandhuzer I de; inwoner van *Zaandhuzen*, iemand afkomstig uit *Zaandhuzen*

Zaandhuziger, Zaandhuzer II bn.; van, m.b.t. *Zaandhuzen*

zaandig bn.; met veel zand, zanderig

zaandkarre de; zandkar

zaandkarren ww.; zand met een kar vervoeren

zaandkesteel et; zandkasteel

zaandknolle de 1. zandknol, raapzaad 2. bewoner van de zandgronden

zaandkoele de; kuil in het zand, ook: kuil waaruit men zand wint

zaandkop de; zanderige hoogte

zaandkrojen ww.; zand vervoeren met een kruitwagen

zaandlappe de; stuk heideplag, stuk heidezode dat niet wil branden (als brandstof)

zaandlaoge de; laag zand

zaandloper de; zandloper, uurglas

zaandman, zaandmannegien et 1. zandman(netje) 2. kabouter

zaandmennen ww.; vervoeren van zand met paard en wagen
zaandmenninge, zaandmenning, zaandmennige de; zandweg
zaandofgreven ww.; afgraven van zand
zaandofgreving de; plaats waar men zand wint of heeft gewonnen
zaandopbrengen ww.; ophogen door zand aan te brengen
zaandpolle de 1. zanderige hoogte in het land 2. boerderijtje op zanderige grond
zaandpoter de; pootaardappel geschikt voor zandgrond
zaandputte de; gat, kuil waaruit men wit of geel zand wint
zaandraand de; opstaande rand zand, met name bij een aardappelkuil
zaandreed de; zandweg, zanderige *reed*
zaandrieden ww.; vervoeren van zand op een wagen e.d., o.m. voor het verbeteren van een zandweg
zaandrieder de; zandrijder
zaandringerig bn.; (van aardappelen) met bep. ringvormige tekening
zaandrogge de; zandrug (in het land)
zaandruter de; zandruter, iemand die van z'n paard valt
zaandscheppe de; zandschep, schop waarmee men zand schept
zaandschieten ww. de; zand omhoog gooien, d.i. veelal: met een schep, een spade e.d. uit een kuil waarin men zand graaft, vaak: en daarbij op een wagen gooien
zaandschieter de 1. iemand die bezig is met *zaandschieten* 2. bep. soort spade
zaandschoppe de; zandschep, schop waarmee men zand schept
zaandsjouwe de; zeef met behulp waarvan men het zand aan en tussen de aardappelen verwijderde
zaandstien de, als verz.: et; bep. kunststeen: zandsteen
zaandstienen bn.; zandstenen
zaandstraol de; zandstraal
zaandstrekerig bn.; gezegd van zode, plag die niet wil branden door het vele zand
zaandstri'jen, zaandstruien ww.; strooien van zand
zaandweg, zaanddiek, zaanddieke de; zandweg, niet bestrate weg, pad
zaandwinkel de, in *een zaandwinkel hebben* overleden zijn, pas begraven zijn; *Die kan een zaandwinkeltien beginnen* is overleden
zaandzeve de; zeef met behulp waarvan men het zand aan en tussen de aardappelen, uit het grind verwijderd, of deeltjes uit het metselzand
zaandzi'je de; bep. speelgoed waarmee kinderen zand zeven
zaandzode de; zode, plag (uit de hei) met veel zand, ongeschikt als brandstof
zaandzoeger de; zandzuiger
zaandzoeggat et; groot gat waaruit men zand zuigt, heeft gezogen
zaandzwelver, zaandzwulver de; oeverwaluw
zachies, zaachies bw. 1. niet luid, zonder lawaai 2. niet intens 3. langzaam 4. langzamerhand
zachiesan, zaachiesan bw. 1. zoetjesaan, langzamerhand 2. niet snel, langzaam
zacht bw.; allicht, waarschijnlijk
zadelknoppe de; zadelknop: op de voorste zadelboog
zadelmaeker de; zadelmaker
zadelpenne de; zadelpen
zadelpiene de; zadelpijn
zadelrogge de; zadelrug (van het paard)
zadeltasse de; zadeltas, zadeltasje

zae, zaege de, in *in de zae* zeer verzadigd (zijn), meer dan genoeg gegeten hebbend; *in de zae zitten* zoveel hebben gegeten dat men een hele tijd later nog niks lust; verder bijv. in *Nao een maond was de ni'je knecht al in de zaege* had hij er al genoeg van

zaedigen ww.; verzadigd maken, goed voeden

zaedzem, zaegzem, zaezem bn.; voedzaam, vooral: van zodanige kwaliteit dat men verzadigd raakt

zaedzemen ww.; goed voeden, goed verzadigd doen maken

zaegbaankien et; kleine houten constructie waarop men zaagt, zaagbank

zaegbok, zaegebok de; zaagbok, zaaghond, schraag waarop men zaagt

zaegdikte de; zaagdikte

zaege de 1. zaag 2. z. *zae*

zaegeblad, zaegblad et; zaagblad, blad van een zaag

zaegmael et; zaagmeel, zaagsel

zaegen ww.; zagen (lett.); *Hi'j zaegt d'r over* hij snurkt flink

zaegeri'je de; zagerij

zaegerig bn.; enigszins als een zaag, met name van bepaald geluid

zaegesmeerder de; instrument waarmee men de zaag invet

zaegetane de; zaagtand, zaagpunt

zaegevetter de; hetz. als *zaegesmeerder*, d.i. de na de slacht gebruikte penis van een varken, nl. om zagen mee in te vetten

zaeghoolt et; zaaghout

zaegmael z. *zaegmael*

zaegmesiene de; zaagmachine

zaegsel et; zaagsel

zaegstoel de; zaagstoel, zaagbok

zaegwark et; zaagwerk: werk waarbij men moet zagen

zaeke, zaek de 1. één en ander, het geheel dat wordt aangeduid (anders dan mens of dier)

2. aangelegenheid, kwestie 3. dat waarover men het heeft, het onderwerp 4. rechtsgeding 5. winkelzaak, handelszaak 6. het kopen, het verkopen, de transactie

zaekebrief de; zakenbrief

zaekeleven et; zakenleven

zaekelik bn., bw.; zakelijk

zaekelu, zaekeluden mv.; zakenlui

zaekeman, zaekenman de; zakenman

zaekeni'je de; menstruatie, ongesteldheid

zaekepaand et; zakenpand

zaekereize de; zakenreis

zaekerelaosie de; zakenrelatie

zaekevrouw de; zakenvrouw

zaekewereld de; zakenwereld

zaekewiek de; zakenwijk

zael de; zaal

zaeldokter de; zaalarts

zaelhaandbal et; zaalhandbal

zaelhure de; zaalhuur

zaelkörfbal et; zaalkorfbal

zaelverstarker de; zaalversterker

zaezem z. *zaedzem*

zak de 1. zak: waarin men bergt, vervoert, zoals een jutezak, een papieren zak enz. 2. balzak 3. klootzak, sukkel van een kerel

zak-mit-wiend de; eten dat niet veel voorstelt
zakbreuk de; breuk in de balzak
zakdoekienleggen ww.; zakdoekje leggen (kinderspel)
zakgeute de; kielgoot
zakkebanen ww. 1. langzaam lopen 2. steeds zeuren
zakkegoed et; zakkengood, veelal: jute
zakkejood de; joodse handelaar die o.m. in zakken handelde
zakken ww. 1. dalen, naar beneden gaan 2. verminderen, dalen qua niveau 3. niet slagen bij een examen 4. in een lagere toonhoogte gaan zingen
zakkenaalde de; naald waarmee men zakken dichtnaait of herstelt
zakkerig bn.; (van de bodem) zodanig nat dat men er gemakkelijk in wegzakt
zakkeroller de; zakkenroller
zakketel de; ketel die, veelal met water gevuld, van boven af in de kachel hing
zakketouwgien et; elk der touwtjes (van een bepaalde lengte) waarmee men grote zakken dichtbond
zaklaampe de; zaklantaarn
zaklanteern de; zaklantaarn
zaklopen, zakkienlopen ww.; zaklopen
zakvol et; één zak vol *d'r zeuven zakvol over zweren* er hoog over opgeven
zalig, zaolig bn.; zalig: gelukzalig, zeer gelukkig, in bijv. *Zalig uutaende!* een zeer goede jaarwisseling toegewenst, *Et is mi'j wel zalig* het is mij wel goed zo, het interesseert me niet
zalighied de; zaligheid, toestand van groot geluk
zalve de; zalf
zalvedeuze de; zalfdoos
zalvepot de; zalfpot
zalvig bn. 1. lijzig pratend 2. (m.b.t. smaak in de mond: bij ziekte) vies
zammelen, zamelen ww.; zamelen, opzoeken, bijeenbrengen
zang de 1. zangkoor, zangvereniging 2. lett. wat men zingt, in de verb. *Wat het die een noten op zang* die heeft veel noten op zang
zangaovend de; zangavond
zangeren ww. 1. voortdurend zeuren 2. een zeurend maar niet erg hard klinkend geluid maken 3. knagen van pijn, niet erg maar wel vervelend en voortdurend pijn doen, ook: snerpen van pijn 4. zengen, licht aanbranden
zangerig, zengerig, zingerig bn.; zengerig, licht angebrand, bijv. *zangerige melk*
zangersaovend de; repetitieavond van de zangvereniging
zangerskleren mv.; speciale, uniforme kleding van elk van de leden van een zangkoor
zangleider de; dirigent, leider van een zangkoor
zangleidster de; dirigente, leidster van een zangkoor
zanglerer de; zangleraar
zangliester de; zanglijster
zangmappe de; map voor bladen, boeken met koorpartituur
zangmeziek de; zangmuziek
zangnommer et; zangnummer
zangnote de; zangnoot
zangonderwies et; zangonderwijs
zangpepieren mv.; bladen met koormuziek
zangrippetisie de; repetitie, oefening van een zangvereniging
zangschool de; zangles of school voor zangonderwijs
zangstemme de; zangstem: stem al dan niet geschikt voor zang
zangstok et; zangstuk

zanguutvoering de; zanguitvoering
zangverieninge, zangvereniging de; zangvereniging
zangvoegel de; zangvogel
zangwedstried de; zangwedstrijd
zangzaod et; zangzaad: zaad voor zangvogels
zanikkont, zanikkonte de; iemand die voortdurend klaagt, zeurt, moppert
zanikmusse de; zanikkous
zanikpot de; zanikkous
zankien et; liedje
zaod et 1. plantenzaad 2. zaaizaad, het gezaaide 3. graan als gewas op het veld 4. graankorrels 5. sperma
zaodaende et; bovenste deel van een garve (met de graankorrels)
zaodaoder de; zaadader
zaodaoderbreuk, zaodaoderbreuke de; zaadaderbreuk
zaodballe de 1. zaadbal 2. hetz. als *zaodbolle*
zaodbarg de; zaadberg, korenberg
zaodbeugel de; extra beugel die men op de zeis zette en die er, samen met de *grösbeugel*, toe diende om de lange halmen op te vangen en neer te leggen in de gemaaide strook
zaodbolle de; zaadbol
zaodbolster de; zaadbolster
zaodbouw de; akker met graan
zaodbouwen ww.; ondiep ploegen
zaodbult, zaodbulte de; zaadberg
zaodbultzetten, zaodbultezetten, bargebultezetten ww.; opzetten van een korenmiot, van een grote hoop geoogst koren
zaodcel de; zaadcel
zaoddeuze de; zaaddoos
zaoddodend bn.; zaaddodend
zaaddonor de; zaaddonor
zaoddösken en var. ww.; dorsen van graan
zaodeide de; zaadeg
zaoden ww.; zaden uitzaaien (anders dan wenselijk)
zaoderi'je de; tuinzaden
zaodgarve de; garve, bos graanhalmen
zaodineiden ww.; onder eggen van zaad
zaodinhaelen ww.; naar binnen brengen van het geoogste graan
zaodkappe de; kap op een zaadberg
zaodkiste de; kist met koren voor het paard
zaodknobbel de; zaaddoos
zaodknoppe de; zaaddoos
zaodkoopluden mv. 1. zaadkopers, handelaren in zaad 2. kraaien die op de zaadjes in de mest afkwamen wanneer die op het land was uitgestrooid
zaodkop de; zaadbol van de papaver
zaodlegge de; hetz. als *legge*, bet. 1
zaodlepeltien et; het 'lepeltje' van het herderstasje
zaodmaande de; zaaikorf
zaodmennen ww.; graan oogsten: binnen brengen of in een berg plaatsen m.b.v. paard en wagen
zaodmeter de 1. ton met behulp waarvan men steeds een halve mud graan afmat 2. bep. arbeidskracht die ervoor zorgde dat er precies een mud graan in de zak kwam

zaodmeule de; korenmolen
zaodmi'jen ww.; maaïen van rogge, haver en ander graan
zaodmienen ww.; de prijs bepalen van koren voordat het wordt gemaaid
zaodmiete de; korenmijs
zaodmieten ww.; graan in een korenmijs plaatsen
zaodnappe de; grote houten nap waarmee men haver uit de ton haalde voor het paard
zaodofval et; kaf, afval van het koren
zaodofweger z. *zaodweger*
zaodopstikken ww.; omhoog steken van graan (bij het laden enz.)
zaodproppe de; elzenprop
zaodschieter de; uitloper met zaden, zaadpluim die te vroeg komt, vooral: biet die te vroeg zaad schiet
zaodschoppe de; ronde, houten schop waarmee men de graankorrels opschepte
zaodschure de; graanschuur
zaodsjouwe de; zeef waarmee men zaadkorrels van rogge, boekweit etc. van het kaf scheidde
zaodsjouwer de; degene die zakken koren wegdraagt bij een korenmolen of bij een dorsmachine
zaodstaele de; stengel waaraan zaad zit
zaodtied de; de tijd, de periode van de graanoogst
zaodvat et; vat voor graan, met de inhoud van een halve *mudde*
zaodverkoping de; verkoop van graan
zaodvioele de; zaaiviool, nl. voor zaad
zaodweger, zaodofweger de; korenmeter
zaodwiene de; kafmolen
zaodwinning de; het winnen, oogsten van zaad (om weer mee te kunnen zaaien)
zaodzak de; graanzak
zaodzeve de; hetz. als *zaodsjouwe*
zaodzoolder de; dichte korenzolder, boven bedrijfs- en evt. woongedeelte
zaolig z. *zalig*
zaoterdag de; zaterdag; *kwaoie/slechte/zwatte zaoterdag* de dag na goede vrijdag
zaoterdagaovendhemd, zaoterdagsaovenshemd, zaotersaovenssmerighemd et; lett. hemd dat erg smerig is na een week dragen (op zaterdagavond waste en verschoonde men zich)
zaoterdagsaovens, zaotersaovens bw.; op zaterdagavond
zaoterdagsmorgens en var. bw.; zaterdagsmorgens
zaoterdagsnaachs en var. bw.; zaterdagsnachts
zaotien et; zaadje, zaadkorreltje
zark de; grafzerk
zat bn. 1. genoeg gegeten hebbend, verzadigd, met een overduidelijk gevoel van verzadigd zijn 2. beschenken 3. genoeg, in voldoende mate
zate, zathe de; zate, grote hoeve
zatterd bw.; in *zatterd genog* meer dan genoeg
zattighied de; verzadigdheid, het genoeg gegeten hebben
ze I pers. vn.; ze, zij (niet-beklemtoond)
ze II onbep. vn.; ze, men
zebbeld bw.; ongeveer, zoals men het kan noemen, zogezegd
zedel z. *zegel*
zedemisdrief et; zedenmisdrijf
zedepelisie de; zedenpolitie

zedepreek, zegepreek, zegenpreek de; langdurig betoog waarin men aan alle kanten uitlegt en waarschuwt
zedepreken ww.; een *zedepreek* houden
zedepreker de; iemand die een *zedepreek* houdt
zedig bn., bw.; zedig: rustig en bescheiden, ingetogen; *een zedige praoter* iemand die zelfverzekerd praat
zee-aorend de; zeearend
zeebienen mv.; zeebenen
zeediek, zeedieke de; zeedijk
zeedune de; zeeduin
zeeënte de; zeeëend
zeefbod de; bep. zeef voor het ziften van koren
zeefdruk de; zeefdruk
zeegruun I et; de kleur zeegroen
zeegruun II bn.; met de kleur zeegroen
zeehaeven de; zeehaven
zeehonnevel et; zeehondenvet
zeekaante de; kant van de zee
zeeklimaot et; zeeklimaat
zeel, ziele et 1. brede band of brede riem 2. bretel 3. schouderband (van kleding) 4. veiligheidsgordel i.e. auto e.d. 5. hengel van een emmer 6. kruizeel 7. in *een nat zeel* dronken 8. z. *zegel*
zeelbaand de; bep. band, vgl. *Opgestaepeld hooft moej' anzelen mit zeelbanen*
zeelocht de; zeelucht
zeelte de; zeelt
zeem et; zeemleer
zeemaanskiend et; kind van een zeeman
zeemaansleven et; zeemansleven
zeemaanslied et; zeemanslied
zeemlappe de; zeemleer
zeemleer, ziemleer et; zeemleer
zeenivo et; zeeniveau
zeen, ziene de; taai stuk in vlees
zeepeertien et; zeepaardje
zeepiere de; zeepier (dikke worm)
zeer I et 1. pijn 2. (fig.) gevoelige snaar, onderwerp, zaak met betrekking waartoe iemand extra gevoelig is; *oold zeer* oud zeer, oude vete, ruzie die nog steeds meespeelt, *iene op 't zeer kommen* hem grieven
zeer II bn.; zeer, pijnlijk, bijv. *iene zeer doen* lett. en ook fig.: hem grieven; *een zeer heufd* een zeer hoofd, een schurftig hoofd
zeereize de; zeereis
zeerke, zeerkellig, zeerkael, kel bn.; kleinzerig
zeeroveri'je de; zeeroverij
zeerte de; gevoel van pijn; *zeerte in 't lief* buikpijn
zeeschute de; grote klomp (om op te lopen)
zeesteern de; zeester
zeestraote de; zeestraat
zeeuw de 1. paard van een bep. ras 2. (met hoofdletter) Zeeuw
zeeviskeri'je de; zeevisserij
zeevoegel de; meeuw

zeewaeter et; zeewater

zeewiend de; zeewind

zegel, zedel, zetel, zeel, ziegel et, ook wel de 1. schede van bep. dieren: van een merrie, van een koe, van een ooi, van een vrouwelijk varken 2. uitwendig geslachtsdeel van een vrouw 3. zegelmerk, lakzegel e.d. 4. verzegeling 5. postzegel, kwitantiezegel, plakzegel e.d. 6.

wasdeksel van een bijencel

zegelbaand z. *liefbaand*

zegelmark et; zegelmerk

zegelofdrok de; zegelafdruk

zegeltange de; tang met behulp waarvan men loodjes bevestigt aan aardappelzakken

zegelverkope de; zegelverkoop

zegen de 1. woord, formule om te zegenen 2. heil, geluk 3. sleepnet, zegen 4. z. *zegenen*

zegenen, zegen ww.; zegenen, een zegen uitspreken

zege- z. ook *zed-*

zegenriek bn.; zegenrijk

zegeuner de; zigeuner

zegeunerkeuning de; zigeunerkoning

zegeunermeziek de; zigeunermuziek

zegeunerwaegen de; zigeunervagen

zegeunerwief et; zigeunervrouw

zegge de; bep. plantensoort: zegge

zeggen, zegge I et 1. dat wat men zegt 2. mondeling bericht, tijding 3. aanwijzing(-en), terechtwijzing(en) 4. wijze van zeggen

zeggen II ww. 1. zeggen, mondeling uiten 2. meedelen, beweren 3. noemen, als naam geven, uitdrukken 4. mondeling berichten 5. uitdrukken 6. redeneren, vinden en dat uitdrukken 7. zich becommentariërend uitlaten, kritiek uiten 8. gebieden, bevelen 9. beduiden, betekenen

zeggenschap de 1. zeggenschap 2. dat wat iemand meedeelt, voor waar vertelt

zeggepolle de; de plant zegge

zegger, zegge, zeggersman, zegsman de; degene die zegt, meedeelt

zeggien et 1. zegje *je zeggien doen* z'n zegje doen 2. zegswijze, spreekwoord

zeik, zeike de; (niet overal als ruw ervaren) urine

zeiken ww. 1. urineren 2. met kracht weglopen (van vloeistof) 3. flink regenen 4. zeuren

zeikerd, zeiker de; zeiker, zeur, vervelende vent, ook wel: gierigaard

zeikerig bn., bw.; zeikerig, vervelend, ook: overdreven zuinig, gierig

zeiknat bn.; door en door nat

zeiksnor de; scheldwoord

zeikstengel de; zeurpot

zeil et 1. zeil: op een schip 2. de zeilen, zeilage (in verb.) 3. in *'t Gaot d'r heil om zeil om weg* er is veel rumoer 4. vloerzeil

zeilen ww. 1. voortgaan of doen voortgaan van een schip m.b.t. één of meer zeilen 2. zwevend voortbewegen, a.h.w. zeilend voortgaan 3. aan komen zetten 4. keilen, kiskassen

zeiloor et 1. ongewoon grote oorschelp 2. spottend gezegd van iemand met grote oorschelpen

zeilschoele de; zeilschool

zeiltien et; zeiltje: klein zeil, stuk waterdichte kunststof (in bed tegen bedplassen)

zeilwiend de; zeilwind

zeiker bn., bw.; zeiker; *Et is een zekeren iene* het is een zekere, een erg secuur iemand, een muggenzifter

zeikerlijk bw.; zekerlijk, jazeker; *zeikerlijk* waar beslist waar

zelde bn., zelfst. in *'t Is mi'j 't zelde* het maakt mij niets uit

zelden, zeldens bw.; zelden

zeldzem bn.; zeldzaam, ook: zo buitengewoon goed, mooi dat het maar zelden voorkomt

zeldzemiahied de; zeldzaamheid, rariteit

zelf, zelf- z. *zels(-)*

zelfbiender de 1. zelfbinder, stropdas 2. maaimachine die ook schoven bindt 3. snelbinder

zelfkaante, zelfkaant de; zelfkant, buitenrand: van stof (lett.), ook fig.

zelflaeden bn.; zichzelf ladend, in *een zelflaeden waegen* opraapwagen

zelfred, zelfredded, zelfredderd et; zelf gemaakte kledingstof

zelfzoeper de; geit die melk drinkt uit de eigen uier

zels, zels I bw.; zels, meer dan verwacht

zels, zelf, zellef, zelv II aanw. vn.; zelf, in eigen persoon, niet m.b.t. anderen, niet door anderen, bijv. *Die lopt 'm zels veurbi'j* werkt veel te hard, veel te gejaagd; in combinatie met een pers. vn. vaak aaneen: *ikkezels, mi'jzels, iejezels* enz.; *Ze is op heurzels* voert haar eigen huishouding

zels, zels-; zelf(-)

zelsbehoold et; zelfbehoud

zelsbetrapper de; paard dat zichzelf steeds op de tenen trapt

zelschop z. *gezelschop*

zelskaarnder de; iemand die zelf karnde

zelskezer de; zelfkazer, veehouder die zelf kaas maakt

zelspetret et; zelfportret

zelsregelend bn.; zichzelf regelend

zelsrespekt et; zelfrespect

zelsstaandig bn. 1. zelfstandig: autonoom 2. vrij van hulp, steun van anderen

zelsstaandighied de; zelfstandigheid

zelsverbouwd bn.; zelf verbouwd

zelsverwiet et; zelfverwijt

zelsweefd, zelfweefd bn.; zelf geweven

-zem; -zaam, achtervoegsel in afleidingen als *zwiegzem, redzem*

zemel de 1. zemel, huls, dop van een graankorrel 2. iemand die steeds zeurt

zemelbad et; bad van water met zemelen (tegen dauwworm)

zemelder de; zemelaar, iemand die altijd zeurt

zemeldeuze de; zeurpot, iemand die steeds over kleinigheden klaagt of zeurt en veelal ten onrechte

zemelen ww. zemelen, zeuren

zemelig bn.; zemelig: zeurderig

zemelkont, zemelkonte de; iemand die voortdurend klaagt en zeurt, zemelaar

zemelmusse de; zemelaar, zanik

zemelpoede de; zemelaar, zanik

zemelpot de; zeurpot, zemelaar

zemeltoete de; kletser, leuteraar, zaniker, zeer lastige persoon

zemelzak de; zemelaar, zanik

zemelziek bn.; zenuwziek, in *d'r zemelziek van wodden* er gek van worden, er niet tegen kunnen

zemerij de; honingperserij

zende de; zeis

zendebeugel de; beugel die men bij het maaien op de zeisboom zet en die het gemaaide bijeenhoudt om het in de gemaaide strook te leggen, met name dienstig in geval van lang gras en bij 't maaien van graan

zendeblad et; blad van een zeis

zendeboom de; zeisboom
zendeboomring de; hetz. als *zendering*
zendedolle de; handvat aan een zeis
zendehaemer; haarhamer
zendehakke de; breed puntig deel van het blad van een zeis, dicht bij de zeisboom
zendehakkerig z. *takkerig*
zendeheerder de; iemand die bezig is met het haren van een zeis
zendeheren, zendehaeren ww.; haren van een zeis
zendekiele de; keg in de ring onder om de zeisboom geschoven; daarin is de bevestigingspunt van het zeisblad gehaakt, zodat dat goed vast aan de boom kan komen te zitten
zendeman de; iemand die met zeisen vent
zendemark de; bep. markt in *Stienwiek*
zendemi'jen ww.; maaien: met een zeis
zendemi'jer de; iemand die met een zeis maait, ook: als arbeidskracht
zendenakkien et; scherp uitsteeksel aan de achterkant van het zeisblad, z. ook onder *plaete*, bet. 3
zendeplaete et; hetz. als *plaete*, bet. 3
zendepoep de; arbeider uit het Nederduitse gebied die hier te lande bij boeren het maaien van gras aannam en uitvoerde; ook wel werkzaam in de verveningen in de *Westhoek* van *West-Stellingwarf*
zendering de; ring om het eind van de zeisboom waarin de punt van het blad rust en een keg wordt gedreven om het blad goed vast te zetten; ook bekend in de vorm van een klem met schroeven
zenderoer et; halve stengel van een braamstruik waaruit de pit is verwijderd: gebruikt ter afdekking van de scherpe kant van de zeis, ook wel van een kromme stok gemaakt
zendescharpen ww.; scherp maken van een zeis
zendesnee de; snijkant van de zeis
zendespit de; hetz. als *heerspit*
zendestele de; zeisboom
zendestok de; zeisboom
zendestrieken ww.; de zeis bewerken met de *zendestrik*
zendestrik, zendestrikke, pikstrik, pikstriel, zendestrieker et, de; strijker voor de zeis
zendevoer et; zeisbeschermer, in de vorm van een stok met een gleuf erin, waarin het scherpe deel van het zeisblad past
zendingswark et; zendingswerk
zendtied de; zendtijd
zenewachtig, zenewaachtig bn.; zenuwachtig
zenewaeter et; leewater (ophoping van vocht in gewricht van een koe)
zengerig z. *zangerig*
zenuw, zening, zenigen, zeningen, zenen, zenens de 1. zenuw, elk der draden in het lichaam die zenuwprikkels overbrengt 2. taai stuk in het vlees 3. zenuwstelsel, bijv. *Die het et op 'e zenen* is snel zenuwachtig, is gauw in paniek bij tegenslagen, enz.
zenuwliedder de; zenuwlijder
zenuwpesjent de; zenuwpatiënt
zerighied de 1. pijnlijkheid, het pijnlijk zijn 2. (fig.) ellende, beroerde toestand
zesdaegs bn.; zesdaags
zesdehalf, zestehalf hoofdtelw.; vijfeneenhalf
zesenvuufdig, zesenvieftig en var. hoofdtelw.; zesenvijftig
zesenzeuventig en var. hoofdtelw.; zesenzeventig

zesse I de; zes

zesse II hoofdtelw.; ook in de vorm *zes*: *zes meensken*, verb. in: *Ze kwammen mit 'n zessen*

zesweeks bn. (van varkens); zes weken oud

zet de 1. het zetten, een verplaatsing bij dammen, schaken e.d. 2. handige stap (om iets te bereiken) 3. flinke inspanning 4. (vaak verkl.) poos 5. bep. ziekte: toeval 6. aanval van ziekte

zetangel de; hengel die men aan de kant vastzet in de grond

zetbaos de; zetbaas

zetboer de; huurboer

zetbrette de; zetbreedte

zetel de 1. plaats als afgevaardigde 2. z. *zege*

zetelverdieling de; zetelverdeling

zetgrond, zetwark de; afgebonkte grond

zethaeg z. *haege*

zetlatte de; gereedschap van een rietdekker: bep. lat die men op het riet legt bij het dekken, zodat het bijeen blijft

zetliende de; bep. tuig om mee te vissen: zetlijn

zetmael et; zetmeel

zetmesiene de; zetmachine

zetpille de; zetpil

zetstee de; plaats waar men een zaadberg, een korenmijt plaatst

zetten ww. 1. doen zitten 2. rechtop of opwaarts gericht op of in iets plaatsen 3. zodanig zetten dat iets/iemand vastzit 4. geboren doen worden, ter wereld (doen) brengen, bijv. in *een kiend op 'e wereld* zetten 5. in een bep. positie of hoedanigheid plaatsen/brengen, op een bep. plek neerzetten 6. doelpunten maken (vooral bij voetbal, korfbal), bijv. in *Wie het him zet!*

7. aanbrengen op of in iets, in of aan iets vastzetten 8. zodanig plaatsen, aanbrengen dat iets of iemand zich erin bevindt, zich onder iets bevindt 9. afstellen, instellen, bijv. *de wekker* zetten 10. neerzetten, uitzetten, afstellen om te vangen, te vergiftigen enz. 11. poten, planten, uitzaaien 12. bepoten, beplanten 13. in een bep. vorm neerzetten, door te plaatsen doen zijn 14. wagen, inzetten, bijv. *Zet et op geld* vraag er geld voor 15. in een stand of toestand brengen waarin iets zich moet bevinden 16. bereiden: van thee, koffie 17. (van een tol) doen draaien 18. zich inspannen 19. plotseling en stevig beginnen met lopen, huilen, schreeuwen e.d. 20. bezig doen zijn 21. zijn vaste vorm krijgen, z'n definitieve aard krijgen 22. aan komen lopen, fietsen enz., weglopen, -fietsen enz. 23. een bep. gelaatsuitdrukking gaan maken, vertonen, bijv. *een lange neuze* zetten trekken 24. letterzetten 25. in *et niet* zetten kunnen het niet uit kunnen staan, het niet kunnen velen 26. zich vastzetten, vast gaan zitten

zetter de 1. iemand die *zet*, z. *zetten*; vooral: letterzetter 2. pootaardappel 3. stevig gebouwd meisje, in *een stevige zetter*

zetteri'je de; zetterij

zetterstee de; zetstee, open plaats in het bos van zo'n vijftig meter in omtrek en zodanig vrijgemaakt dat het hout er naar toe gebracht kon worden voor het eikschillen

zettien et 1. zetje: duwtje; 2. poosje

zetwark et 1. zetwerk 2. z. *zetgrond*

zeugekooi, zeugenkooi, zeugkooi, vangkooi de; zeugkooi (voor de biggen)

zeugien et 1. zootje (vis) 2. schorremorrie, tuig, ook *zooigien*

zeuken z. *zuken*

zeum, zoom de, et; zoom, boord (aan stof genaaid)

zeumdraad de; lange draad om mee te zomen

zeumer de; elk der palen in het water waarover men de *batte* (bep. bruggetje) legt

zeumnaod de; zoomnaad

zeune, zeun de; zoon, mannelijk kind
zeupien et; wat men aan drank drinkt, gaat drinken, vooral in een herberg enz., zopie
zeurbuul de; man die steeds zeurt
zeurder, zeurderd de; zeurderig iemand
zeurderi'je de; gezeur, geruzie
zeurdeuze de; zeurkous (vaak van een vrouw gezegd)
zeurder, zeurderd de; zeur, iemand die voortdurend zeurt, zanikt
zeurkever de; vervelende, zeurende vent
zeurkont, zeurkonte de; iemand die altijd moppert, zeurt
zeurkouse de; zeurkous, zeurpiet
zeurmusse de; zeurpot
zeurpiet, zeurpiete de; zeurpiet
zeurpoede de; zeurzak, zeurpiet
zeurpot, zeurpotte de; zeurpot
zeurzak de; zeurpot
zeut z. *zuut-*
zeute z. *zute* I, II
zeutighied z. *zutighied*
zeuties bw.; kalm, op rustige wijze, in verb. als *op zien Tiemen, hak zeuties* heel rustig, zonder zich te haasten
zeuven I de 1. het cijferteken zeven 2. het waarderingscijfer zeven 3. speelkaart met zeven eenheden.
zeuven II hoofdtelw.; zeven (ook verb.), bijv. *kwat over zeuven 7.15 uur, Die is half zeuven* hij is dronken, *Die het de broek op half zeuven* laag, afgezakt, *in zeuven haosten* zeer haastig, zeer snel, *Dat bin zeuvens en achten* opgeschoten jongens (van zo'n 14 tot 18 jaar)
zeuvenblad et; zevenblad (bep. plant)
zeuvenendattig, zumendattig, zummendattig telw.; zevenendertig
zeuvendehalf telw.; zeseneenhalf
zeuveneneenkwat telw.; zeveneneenvierde
zeuvenenhalf, zeuveneneenhalf telw.; zeveneneenhalf
zeuvenklapper de; zevenklapper
zeuvenmaansoren mv., in *mit zeuvenmaansoren* met grote oren luisterend
zeuvenmaonder de 1. zevenmaands kind 2. kleine, tengere man
zeuvenmaonds bn.; zevenmaands (van baby's)
zeuvenmijlsleerzen mv.; zevenmijlslaarzen
Zeuwensteern, Zeuvenster de; Zevengesternte
zeuventaander de; vork met grote tanden, aardappelrooivork
zeuvenstuversblauw I et; de kleur blauwzwart
zeuvenstuversblauw II bn.; met de kleur blauwzwart
zeuventien, zuumtien, zumtien telw.; zeventien
zeuventig, zuumtig, zumtig telw.; zeventig
zeve, zeef de; zeef
zeven, zieven ww.; zeven, bijv. *zaand zeven*, ook hetz. als *zi'jen* (van melk)
zeveren z. *zieveren*
zi'j pers. vn. (in niet-beklemtoond gebruik wordt meestal *ze* gebruikt); zij, ze
zi'jaster de; zaaiaster
zi'jbedde, zi'jberre et; zaaibed
zi'jblik z. *zi'jvorrel*
zi'jbrette de; breedte die men neemt bij het zaaien of het strooien van kunstmest
zi'je de; zeef, vooral voor vloeibare stoffen, veelal: melkzeef

zi'jeklemme de; klem waarmee men de eigenlijke zeef in de melkzeef vastklemt
zi'jemmer de; emmer waaruit men zaait of kunstmest strooit (met de hand)
zi'jen ww. 1. zaaien, ook op vergelijkbare manier strooien (met name van kunstmest) 2. zeven 3. z. *zaaien*
zi'jer de; zaaiër
zi'jgoed et; zaaigoed, zaaizaad
zi'jklaor bn.; zaaiklaar
zi'jlaand et; land waar gezaaid wordt, dat pas gezaaid is
zi'jmesiene de; zaaimachine
zi'jrogge de; rogge die men zaait
zi'jtied de; zaaitijd
zi'jvat et; vat waaruit men met de hand zaait of kunstmest strooit
zi'jvioele de; zaaiviool (hulpmiddel bij het zaaien)
zi'jvorrel, zi'jblik, zaaiblik et; lang blikken attribueert of bep. mand waarmee men met de hand zaaizaad of kunstmest strooide
zi'jzaod et; zaaizaad
zicht et 1. mogelijkheid om te zien 2. uitzicht 3. situatie waarin, omstandigheden waaronder men kan zien, bijv. *d'r zicht op kriegten* het beginnen te begrijpen 4. in *op zicht* gestuurd, mee gekregen om te bekijken, als zichtzending
zichtber bn.; zichtbaar, te zien
zichte de 1. zeef voor droge stof 2. zicht, nl. klein soort zeis voor het maaien van graan
zichteultien et; hoopje plaggen als grensmarkering, met name ter afgrenzing in het heideveld
zichten ww. 1. zichten, met de zicht maaien 2. richten om af te stellen, uit te zetten
zichtlatte de; lat met bovenaan een dwarslat, o.m. gebruikt bij het afstellen van bep. hoogten, bij de aanleg van wegen en in de bouw
zichtliende, zichtliene de; lijn die men spant bij het uitzetten (om een rechte lijn aan te kunnen houden)
zichtpenne de; paaltje dat men plaatst bij het uitzetten, o.m. van land
zichtstien, zichtsteen de; steen gebruikt als grensmarkering, met name tussen percelen, voor afgrenzing van heideveld, hetz. als *rooistien*
zie pers. vn.; zij, ze
ziedbaander, ziedbaanzer de; elk der twee tegen elkaar sluitende buitendeuren aan de zijkant van een schuur (van de traditionele Stellingwerfse boerderij); vaak wordt niet één maar worden beide tegen elkaar geplaatste deuren als geheel bedoeld
ziedbaanzerdeure en var. de; bansdeur aan de zijkant van de schuur, elk der deuren van de *ziedbaander*
ziedbalke de; zijbalk
zieddeure de; zijdeur
zieddiek de; zijweg
zieddiel, zieddeel et; zijstuk, met name van een wagen: dan hetz. als *ziedledder*
ziede, zied de 1. natuurzijde 2. weefsel van natuurzijde 3. grenslijn van een figuur 4. grensvlak, vooral: zijvlak, zijkant van een voorwerp, een gebouw enz. 5. zij, zijkant van het lichaam: van mensen, dieren
ziedelings bw.; aan de zijkant, naast
zieden bn.; zijden, van zijde
ziedepepier et; crêpepapier
ziedepepien bn.; van *ziedepepier*
ziederaem z. *ziedraem*
ziedeupening de; zijopening

ziedewiefies mv.; akkerwinde
ziedewiend de; zijwind
ziedgat et; gat aan de zijkant
ziedgevel de; zijgevel
ziedglas et; zijraam
ziedgrachte de; zijgracht
ziedhekke et; hek als opzetstuk aan de zijkant van een wagen
ziedingang en var. de; zijingang
ziedkaante, ziedkaant de; zijkant, zijvlak
ziedkaemer de; zijkamer
ziedkammegien, ziedkaom et; kammetje om in het haar te dragen (min of meer opzij)
ziedklepper de; ouderwetse stoomfiets met de kleppen aan de zijkant
ziedlaene de; zijlaan
ziedlatte de; hetz. als *raemslatte*
ziedledder, ziedletter, ziedlaeder, ziedplaanke, ziedschot, ziedschut de; zijladder, wagenladder
ziedlippe de; nok, lip aan de zijkant van een hoefijzer
ziedmure de; zijmuur, muur aan de zijkant
ziednaod de; naad opzij (van kleding)
ziednet et; zijnet
ziedpad et; zijpad
ziedraem, ziederaem et; zijraam
ziedschot et 1. schot aan de zijkant 2. z. *ziedledder*
ziedsloot de; zijslot
ziedspiegel de; zijspiegel
ziedstok et; zijstuk (van een voorwerp, een constructie)
ziedstraote de; zijstraat
ziedstring, ziedstringe de; streng aan de zijkant (van een paard), hetz. als *zillestring*
ziedtakke z. *dwastakke*
ziedvak et; bergruimte, vakje aan de zijkant van een tas, koffer e.d.
ziedvaort de; zijvaart
ziedvleugel de; zijvleugel
ziedwaand de; zijwand
ziedweg, zieweg de; zijweg
ziedwiek de; wijk dwars op een wijk, zijvaart in de veenderijen
ziedwottel de; zijwortel
ziegel z. *zegel*
ziegen ww. 1. tochten 2. piepend ademhalen 3. vocht doorlaten
ziekbedde et; ziekbed, ziekte
zieke-ofdieling de; ziekenafdeling
ziekebezuuk, ziekenbezuuk et; ziekenbezoek
ziekefoonspesjent de; ziekenfondspatiënt
ziekegeld et; ziekengeld
ziekeliik bn.; ziekachtig, steeds ziek
zieken I mv.; ademtichten, in verb. als *de zieken haost kwietraeken* bijna geen adem meer kunnen krijgen
zieken II ww.; zieken: treiteren
ziekenhuusbedde et; ziekenhuisbed
ziekenhuuspesjent de; ziekenhuispatiënt
ziekezael de; ziekenzaal

ziek tw.; zie je, kijk, let wel

ziekte de 1. het ziek zijn 2. bep. ziekte, elk der soorten waarin het ziek zijn van mens, dier en plant zich laat onderscheiden

ziekteperces et; ziekteproces

ziekteverschijnsel et; ziekteverschijnsel

ziel, ziele de 1. ziel, geest, innerlijk leven, i.t.t. het lichaam 2. persoon, in verb.: *aarme ziel* stakker 3. sluis tegen zeewater 4. duiker voor afwatering 5. drijvende kracht, in bijv. *Geld is de ziel van de negosie* van de handel 6. z. *zeel*

ziele z. *ziel, zeel*

zieleloper de; hetz. als *ramplesant*, bet. 2

zieleraanselder de; ronselaar voor het leger

zielsbiede bn.; zielsblij

zielsgelukkig bn.; zielsgelukkig

zielsgraeg bw.; zielsgraag, heel graag

ziemleer z. *zeem*

zien I ww. 1. zien, kijken, blikken, bekijken, ontwaren 2. de kleur, het voorkomen, de uitstraling enz. hebben die wordt aangegeven 3. vinden, aantreffen 4. zich voorstellen 5. begrijpen 6. overwegen 7. nagaan 8. een bep. verwachting hebben 9. proberen 10. beschouwen

zien II bez. vn.; zijn, van hem, van het

ziene z. *zeen*

zienend, zienen, zienes zelfst. bez. vn.; die, dat wat van hem is, het zijne, de zijne

ziensgeliekese, ziensgelieke de; het evenbeeld van, dezelfde als een bep. man, jongen, dier of voorwerp

ziepe de; zeep

ziepebakkien et; zeepbakje

ziepebelle, ziepbelle de; zeepbel

ziepefebriek de; zeepfabriek

ziepeglad bn.; erg glad

ziepeklopper de; zeepklopper

ziepekoekien et; bep. hard koekje met 'glazuur' aan één kant

ziepekop de; bep. zeepbakje

ziepelocht de; zeepplucht

zieperig bn.; zeepachtig, vooral van noten die zo smaken

ziepetonne de; zeepvat

ziepevat, ziepvat et; zeep-ton

ziepogen mv.; ogen met rode randen

ziepsop et; zeepsop

ziepwaeter et; zeepwater

zier de; in *gien zier* helemaal niets

zietakke z. *dwastakke*

zieven z. *zeven*

ziever de 1. zever, kwijl 2. benaming voor iemand die vaak kwijlt 3. iemand die zanikt, zeurt

zieverbaord de; zeverbaard (lett.)

zieverdoekien et; slabbetje

zieverder de 1. iemand die vaak kwijlt 2. zeveraar, zeur

zieveren, zeveren ww 1. kwijlen 2. sijpelend gaan (van vocht) 3. zaniken, zeuren

zieverkont de; zeurpot, iemand die steeds zanikt

zieverpot de; zeurpot, zever

zieverzak de 1. iemand die voortdurend zeurt, zanikt 2. kind dat kwijlt 3. onder eind van een Duitse pijp

ziezo I bw.; aldus, op die wijze

ziezo II tw.; ziezo: gezegd om voldoening, opluchting uit te drukken

ziften ww.; ziften, zeven

zigzagegge de; eg waarvan de tanden in zigzaglijnen tegenover elkaar staan

zigzagnaod de; zigzagnaad

zij de, in *de hoge zij* de hoge, zijden hoed

zille de 1. borsttuig, haam van een trekdier, vooral van een paard 2. kruiwagenzeel

zillegerei et; paardentuig, gerei

zillegoed et; paardentuig bij boerenwagens

zillestring, zilstring de; streng, veelal van touw, waarmee het paard een wagen enz. trok

zilver, zilver- z. *zulver(-)*

zin I de; zin, volzin

zin, zinne II de, et 1. gedachte, het denken 2. humeur 3. wil, begeerte 4. animo, lust 5. eetlust, trek in iets, lust om te drinken, eten 6. bedoeling, beredeneerd plan, doordachte opzet 7. bestaansreden, ratio, nut

zindelik bn. 1. zindelijk: zichzelf niet bevuilend 2. rein, proper

zingen I et; koorrepetitie

zingen II ww. 1. zingen, ook negatiever: kwelen, een kwelend geluid geven 2. zingen, en karakteristiek geluid geven van vloeistof die gaat koken 3. levendig, luidruchtig zijn, met enige uithalen zich uiten (van kippen)

zingeri'je de; het zingen

zingerig bn. 1. geneigd tot zingen, vooral in ontkenning 2. z. *zangerig*

zingliester de; hetz. als *grieze liester*

zinkgat et; zinkput, zakput, gat waarin het vuile water wegzinkt, d.i. wordt afgevoerd op de plaats waar potten en pannen, melkbussen etc. werden schoongemaakt

zinkgatsgoed et; de modder uit het gootgat, gebruikt voor bemesting

zinkgeute de; open goot voor de afvoer van het vuile water, naast en vanaf de stenen of planken vloer waarop men potten, pannen, melkbussen etc. schoonmaakte, naar het *zinkgat*

zinking de 1. aandoening, pijn, bijv. *Hi'j hadde zinkings in de oren* 2. koortsgevoel, griepgevoel

zinkputte de; zinkput, zakput

zinksel et; zinksel, bezinksel

zinkwaeter et; het vieze water uit het *zinkgat*, *geutsgat*

zinkwarker de; ambachtsman die met o.m. zink werkt, die zink aanbrengt

zinnebeeld, zinnebiel et; zinnebeeld, symbool

zinnen ww.; aanstaan, bevallen

zinnig bn. 1. eigenzinnig, koppig, kieskeurig 2. waarbij extra zorg, bijzondere nauwkeurigheid vereist is

zinnigen ww.; naar de zin zijn

zinsdiel, zinsdeel et; zinsdeel

zintuug et; zintuig

zit de, et 1. het zitten 2. stoel, zetel, plek om te zitten 3. op een machine aangebrachte zitplaats

zit-an de; stoel, in verb. als *Krieg mar even een zit-an* neem maar even een stoel

zitbaanke de; zitbank

zitbakkien z. *waegenkiste*

zitdag de; dag waarop een instantie zitting houdt

zitgat et; gat van de wc

zithenne de; iemand die voortdurend blijft zitten plakken

zitkaemer de; zitkamer, woonkamer

zitkoele de; zitkuil

zit-op-'e-stoel de; iemand die blijft plakken

zitpanne de; enigszins komvormige zitplaats op een maaimachine

zitplaanke z. *zittersplaanke*

zitplak et; zitplaats (in een bus, trein, e.d.)

zitschoe de; schoen die niet in de eerste plaats bedoeld is om op te lopen.

zitslaopbaank de; zitslaapbank

zitslaopkaemer de; zitslaapkamer

zittelplaanke z. *zittersplaanke*

zitten ww. 1. zitten 2. een zitplaats bieden, zijn 3. (gevolgd door *te*) zittend doen, verrichten, bijv. *Ik heb zeten te lezen* 4. (gevolgd door *te*) enige tijd de handeling verrichten die wordt uitgedrukt 5. een functie bekleden, deelnemen aan bestuurs- en commissieactiviteiten enz. 6. vertoeven, wonen, z'n verblijf hebben, in de gevangenis e.d. verblijven 7. verkeren, zich bevinden zoals wordt uitgedrukt, bijv. *in de piene zitten* grote zorgen hebben 8. in de situatie blijven 9. zich bevinden, zijn 10. (van kleding) passen, staan 11. bevestigd, geconstrueerd, aangebracht zijn 12. volgens de genoemde eigenschap of hoedanigheid zich voordoen 13. gevuld, bedekt, vervuld zijn 14. door aanraking of bijna-aanraking verbonden zijn, naderen door te volgen 15. ermee zitten, iemand flink beroeren 16. als doelpunt maken
zittendeweg bw.; terwijl men zit, zittend

zittersplaanke, zittelplaanke, zitplaanke, waegenplaanke de; zitplaats in de vorm van een plank op een boerenwagen of evt. een ander vervoermiddel

zitting de 1. deel van een stoel of bank waarop en waartegen men zit; vooral: het bekleedsel daarvan 2. gelegenheid die men geeft om te consulteren, te kunnen betalen, betaaldag e.d. 3. formele vergadering van een gemeenteraad, een rechtscollege e.d.

zittingstied de; zittingstijd

zitvleis et; lett.: vlees aan het lichaam als gevolg van het lange zitten, all. in de verb. als *Ik heb zo lange zeten, ie zollen d'r zitvleis van kriegen*

zjandarme de; gendarme

zo, zoe I bw. 1. zo 2. aanstonds, dadelijk 3. zo maar 4. nadrukkelijk, bijv. *Ik had et nog zo zegd*

zo II onderschikkend voegw. 1. zoals 2. naar, overeenkomstig

zo III tw.; (om verbazing uit te drukken) zo, toe maar!

zoas voegw.; zoals

zocht, zucht de 1. keer dat men zucht 2. enige wind (die waait) 3. zeer korte tijd, ogenblik

zochten, zuchten ww.; zuchten: zuchtend ademen, zuchten lozen

zodaolik, zodaodelik bw.; zodadelijk, aanstonds

zodat voegw.; zodat

zodde de 1. taaie plag gras, moerassige zode 2. drijftil, drijvende pol gras, weke plek in moerassig gebied, moerassig stuk in het land

zoddelaand et; land met *zodden*, z. *zodde*, bet. 2

zoddepoele de; heidepoel met een sterke laag planten aan de oppervlakte

zoddepolle de; graspol in moeras

zoddig, zodderig bw., bn. 1. met moerassige grond, met natte, weke bodem 2. (m.b.t. iemands gelaat) niet fris, niet glanzend

zode de 1. afgestoken heideplag met veen eraan, eerder veel als brandstof gebruikt, lang soort turf, van geringe kwaliteit 2. graszode

zodediek de; dijk: lage, lange hoop gestapelde turf: van een bep. soort, nl. *zoden*, z. *zode*, bet. 1

zodehokke et; hoop hol gestapelde turf
zodemolm de; molm van *zoden*, z. onder *zode*, bet. 1
zodemot et; turfmot van een lang, broos, slecht soort turf, nl. *zode*, bet. 1
zoden bn.; van heideplaggen
zodering de; op bep. wijze gestapelde *zoden*, z. *zode* bet. 1
zodestikken ww.; steken van *zoden*
zodommiet bw.; dadelijk, binnenkort
zodrekt bw.; dadelijk, aanstonds
zoe'n, zo'n aanwijzend vn. 1. zo een, zulk 2. (van pers., zaken, gebeurtenissen) in hoge mate met de kenmerkende eigenschap 3. ongeveer 4. zoals men ongeveer wel kent
zoeg de; saaie, zoetsappige vent
zoegbuize de; zuigbuis: aan een pomp
zoegdoek de; doekje waarop een kind kan sabbelen
zoegen ww. 1. door zuiging water, lucht, stof enz. verplaatsen 2. met de lippen eromheen geklemd en met een inademde beweging uit iets halen 3. uit de borst, uier enz. drinken 4. (van een zeug) zog hebben 5. sabbelen, lurken 6. stofzuigen
zoegepappe, zoegepap, zoegepappeboom, zoegepappenboom, zoeketappe, zoeketappen, zoegnappen, zoegenappen, zoegpappen, pappezoegers, papzoeger, hunningzoeger de 1. kamperfoelie, ook tuinkamperfoelie 2. fopspeen
zoeger de 1. iemand die zuigt 2. fopspeen of gewone speen 3. pompzuiger 4. hetz. als *lammezoeger*
zoegerkleppe, zoekkleppe de; zuigerklep
zoegerstange, zoekstange de; zuigerstang, vooral: stang aan de pompzuiger
zoegtanen mv. 1. de eerste tanden die een kind krijgt, het melkgebit 2. fopmiddel, nl. gefingeerd iets voor het halen waarvan kinderen of onnozele personen weg werden gestuurd om het te halen
zoegflesse de; zuigfles, nl. om jonge kinderen met melk te voeden
zoeggat et; hetz. als *zaandzoeggat*
zoegien et; sloom, onnozel vrouwtje
zoeging de; zuiging
zoeglam bn.; niet langer zog gevend
zoeglaom, zoeglam et; hetz. als *opfokkertien*, bet. 1
zoeglappe de; zuigleer, trekleertje
zoegleer et; stuk leer waarvan een zuigende werking uitgaat: onderdeel van een pompzuiger
zoegmotte de; zeug met jongen
zoegnetel de; dovenetel
zoegpere de; zachte peer
zoegpompe de; zuigpomp
zoegspannegien et; twee zogende lammeren bij een schaap
zoegspul et; schaap met zogende lammeren
zoelig bn.; zoel, zwoel (van het weer)
zoemer, zomer, zomer de, et 1. zomer 2. zomerseizoen 3. zomers weer 4. instrument dat een zoemtoon kan voortbrengen 5. blauwe vlieg
zoemerachtig, zomerachtig bn.; zomerachtig
zoemeraoend, zomeravond de; zomeravond
zoemeraovens, zomeravond bw.; op een zomeravond
zoemberiete, zomerbiete de; bep. ronde biet
zoemberbroek, zomerbroek de; zomerbroek
zoemerdag, zomerdag de 1. zomerdag, dag in de zomer 2. dag met zomers weer

zoemerdiek, zomerdijk de; zomerdijk
zoemerdienst, zomerdienst de; zomerdienst
zoemerdracht, zomerdracht de 1. periode in de zomer waarin de bijen honing halen: van klaver, lindebomen, sporkehout, bramen en andere zomerplanten 2. kleding die men in de zomer draagt
zoemeren, zomeren ww.; zomerweer zijn
zoemerfeest, zomerfeest et; zomerfeest
zoemergoed, zomergoed et; zoemergoed: zomerkleren
zoemergriep, zomergriep de; zomergriep
zoemerhoed, zomerhoed de; zomerhoed
zoemerruining, zomerhuining, zomerhunnig de; honing in de zomer geoogst
zoemerruus, zomerhuus et; zomerhuis (voor recreatie)
zoemerjasse, zomerjasse de; zomerjas
zoemerjurk, zomerjurk de; zomerjurk
zoemerkaante de; kant van een *metras* voor gebruik in de zomer
zoemerkaemer, zomerkaemer de; kamer in het huis waarin men niet kon stoken, i.t.t. de *winterkaemer*
zomerkleren, zomerklere mv.; zomerkleren, zomerkleding
zomerkool, zomerkoel de; zomerkool
zomerkost, zomerkost de; zomerkost
zomermaantel, zomermaantel de; zomermantel
zomermaand, zomermaand de 1. de maand juni 2. elk van de twee, ook drie zomermaanden, t.w. juni, juli en augustus
zomermiddag, zomermiddag de; middag in de zomer
zomermorgen, zomer Morgen en var.; ochtend in de zomer
zomernaacht, zomer naacht en var.; nacht in de zomer
zomerontuug, zomerontuug en var. et; onkruid in de zomer
zomeropruiming, zomeropruiming en var.; zomeropruiming
zomerpeleis, zomerpeleis en var. et; zomerpaleis
zomerpostzegel, zomerpostzegel en var. de; zomerpostzegel
zomerrogge, zomerrogge en var. de; zomerrogge
zomerrok, zomerrok en var. de; rok om in de zomer te dragen
zomers, zomers, zomers I bn.; zomers, in de zomer, zoals het in de zomer is
zomers II en var. bw.; in de zomer
zomerschoe, zomerschoe de; zomerschoen
zomerschouw, zomerschouw en var. de; inspectie in de zomer naar het al dan niet opgeschoond zijn van sloten e.d.
zomerspeulen, zomerspeulen en var. mv.; zomerspelen, in *de Olympische zomerspeulen*
zomersproete, zomersproete en var. de; zomersproet
zomerstoel, zomerstoel de; tuinstoel
zomertied, zomertied en var. de; zomertijd
zomertwirre, zomertwirre en var. de; wervelwind
zomervekaansie, zomervekaansie en var. de; zomervakantie
zomerverblijf, zomerverblijf en var. de; zomerverblijf
zomerweer, zomerweer en var. et; zomerweer
zomerwiend, zomerwiend en var. de; zomerwind
zomerwille, zomerwille en var. de; plezier, pret die men in de zomer, als gevolg van de zomer meemaakt
zomerwottel, zomerwottel en var. de; peen die men in de zomer eet (i.t.t. winterpeen)

zoemities *z. zomities*

zoenend, zoenen, zoenente, zoenende aanw. vn.; zo een, zulk een, een dergelijke

zoep de; zuip, in *te zoep en te biet* gezegd van drassig land, land dat voortdurend onder water staat

zoepen I et; dat wat mensen, dieren gewoonlijk drinken, dat wat mens en dier kunnen drinken

zoepen II ww. 1. drinken 2. gulzig drinken, zwelgend drinken 3. veel sterkedrank drinken

zoeper, zoeperd de; iemand die veel sterkedrank gebruikt

zoepertje de; zuiperij, het steeds sterkedrank gebruiken

zoepkalf et; drinkebroer, ook wel: iemand die veel achter elkaar drinkt, zoals veel karnemelk bij warm weer

zoeplappe de 1. iemand die veel achter elkaar drinkt 2. iemand die veel sterke drank gebruikt

zoeperti'j de; zuippartij

zoer, zuur I et 1. stof die zuur smaakt 2. zure, bijtende stof

zoer II bn. 1. zuur (van smaak) 2. bedorven, aangetast door zuurvorming 3. in *zoere regen* zure regen 4. nogal onprettig, onaangenaam 5. stuurs, zuur kijkend

zoerachtig bn.; enigszins zuur

zoerballegien et; bep. rond en zuur snoepje

zoerblaeden *z. zoerstange*

zoerbranen, zoerbranens mv.; brandend maagzuur, bijv. *et zoerbranen d'r niet van kriegten* er geen hinder van ondervinden

zoeren ww.; zuur worden (van melk)

zoerig bn.; zurig, zuurachtig

zoerighied de 1. zure smaak 2. zure stof 3. door zuurvorming aangetaste melk

zoerkieker de; iemand die voortdurend zuur kijkt

zoerkool de; zuurkool

zoerkoolpot de; inmaakpot voor zuurkool

zoerproeme, zoerproem, zoerproemer de; zuurpruim

zoerschieten ww.; schiften (van pap)

zoerstange, zoerstangel, zoerstaelen, zoerstengel, zuurstang, zuurstange, zuurstaelen,

zoerblaeden, zuurblad, zuurstelen de 1. (mv.) bep. plantengeslacht: zuring, veldzuring 2. (mv.) de bladen en/of stengels van de zuring 3. zuurstok

zoerstip, zuurstip de; botersaus, zure saus van karnemelk

zoertien, zuurtien, sjuurtien et; zuurtje (snoepje)

zoertieswaeter, zuurtieswaeter et; drankje gemaakt door zuurtjes in water te schudden

zoerzute, zoerzuite bn.; zuurzoet (fig.)

zoeteliefje et 1. zoeteliefje: schatje 2. bep. soort koek

zoetien, zoetie tw.; lokwoord voor schapen

zoeveer *z. zoveer*

zoevule, zoevuul *z. zovule*

zoevat *z. zowat*

zoglaml bn.; geen zog gevend terwijl dat normaal gesproken wel moet

zoussies, zoust bw.; zopas

zok, zuk I bw.; in een zeer hoge graad

zok, zuk II aanw. vn.; zulk, zodanig

zok-zo-wat onbep. vn.; zoiets, iets dergelijks

zokrek, zokrekt bw.; zoëven, daarnet

zoks aanw. vn.; zoiets, iets dergelijks, één en ander

zoksoorte aanwijzend vn.; van dat type, van dat soort

zolange I bw.; voor die tijd, tot een bep. tijd

zolange II ondersch. voegw.; zolang, voor de tijd als in de bijzin aangegeven
zole de 1. voetzool 2. schoenzool 3. ploegvoet
zolen ww.; van een zool voorzien, met name inzake klompen: er leer onder slaan tegen slijtage
zomar, zoemar bw. 1. zonder voorbereiding, zonder aankondiging, pardoes 2. probleemloos, zonder moeite of belemmering 3. in korte tijd
zomitien, zoemitien bw.; zodadelijk
zommer, zomer-, zomer, zomer- z. *zoemer(-)*
zommerbloeme de; bloem die vooral in de zomer bloeit
zommerhokke et; hok buiten voor het vee, waarin het in de winter niet kan staan omdat het te koud, onbeschut is
zommerjopies z. *jeupies*
zommerrondgang de; rondgang, inspectie tijdens de zomer
zommerschurft de; schurft bij koeien wanneer die na de winter voor het eerst weer in de wei zijn
zompe de; drijvend zodenveld (hetz. als *hevetille*), plantenlaag zonder vaste ondergrond in moerassig gebied, in sloten
zompen ww.; klotsen, soppen, plassen (in schoeisel, kleding, onder iemands voeten)
zompepolle de; drijvende zode, pol gras
zompig, zomperig bn.; zompig
zond z. *gezond*
zondeboek, zondebok z. *zundebok*
zone de; verkeerszone, grenszone e.d.
zonet bw.; zonet, daarnet
zoneterief et; zonetarief
zoni'js bw.; zonet, daarnet
zoni'jsies bw.; daarnet, zonet
zonuumd bn.; zogenoemd: zogeheten
zood de; vrij grote, maar onbepaalde hoeveelheid
zooigien, zooi, zoodsje et 1. zootje, janboel, ook gezegd van een groep asociale lieden 2. flinke hoeveelheid
zoolder de 1. zolder, verdieping onder het dak van een gebouw 2. plafond
zoolderandriever de; bep. klem die om balken van een zolder past en waarmee men de planken van een zolder aandrijft
zoolderbalke de; zolderbalk, elk van de balken waarop de zolder rust (en, in geval van een stal tevens: waaraan de stalpalen vastzitten)
zooldergat et; gat van een luik in een zolder
zoolderhoogte de; zolderhoogte
zoolderkaemer de; zolderkamer
zoolderlaampe de; zolderlamp: lamp op een zolder
zoolderledder de; zolderladder, ladder die naar een zolder voert
zoolderlocht et; lichtpunt op een zolder
zoolderloek et; luik dat toegang verschaft naar een zolder
zoolderplaanke de; elk der planken die een zolder vormen
zolderraem et; raam van een zolderkamer
zolderruimte de; zolderruimte
zooldertrappe de; zoldertrap
zolderverdieping de; zolderverdieping
zoldervertrek et; zoldervertrek
zoldervloer de; vloer van een zolder

zolderwoning de; zolderwoning

zoolt I et, de 1. keukenzout, pekel 2. zoutvaatje, zoutstrooier 3. soort zout anders dan keukenzout

zoolt, zoolte II bn. 1. zout, i.t.t. zoet, zuur 2. sterk zout smakend, met veel zout 3. ingezouten (bonen)

zoolten I bn. 1. zout, i.t.t. zuur, zoet 2. sterk zout smakend

zoolten II ww.; zouten, pekelen

zoolter de; zouter: varken dat geslacht wordt om ingezouten te worden, van zo'n 100 kilo

zooltflikkies mv.; salmiak

zoolthokke et; hok voor opslag van kalizout

zooltien et; zoutje

zooltig bn.; zoutig, zoutachtig

zooltighied de; zouthed: het zout zijn

zooltkorrel de; zoutkorrel

zooltkoste de; zoutkorst

zooltlokkien et; klein zoutkommetje, klein zoutvaatje

zooltloos bn.; zoutloos

zooltmeer et; zoutmeer

zooltpilaar, zooltpilaar, zoutpilaar de 1. zoutpilaar, in vergelijkingen zoals in *Hi'j kan d'r staon as een zooltpilaar* stijf en onbeweeglijk 2. stijve vent

zooltpot de; bep. blauwgrijze, Keulse pot waarin men zout bewaart

zooltschure de; schuur waarin zout wordt gemaakt of opgeslagen

zooltzak de 1. zak om zout in te doen, waarin men zout bewaart 2. futloos, energieloos iemand, iemand die als een zak zout in elkaar zakt

zorg de 1. zorg voor iets, aandacht, het oplettend zijn om iets goed te houden, te bewaren enz. 2. ongerustheid, bezorgheid 3. zorgsector 4. leuningstoel

zorgelik bn., bw. 1. geneigd tot zorgen voor 2. bezorgdheid uitstralend

Zorgvlied et; plaatsnaam: Zorgvlied, nabij *Else* gelegen; *Dat huus staot mit de kop naor Zorgvlied* er ligt een zware hypotheek op

zorgzem bn.; zorgzaam

zostrakkies bw.; zostraks

zoveer, zoeveer, zovere I bw. 1. tot een bep. punt, over een bep. afstand 2. klaar, gereed; *Bi'j' zoveer?* ben je gereed, *Et is zoveer* dat wat verwacht, gevreesd werd, gebeurt nu

zoveer II onderschikkend voegw.; zover

zovule, zoveul I bw.; des (te)

zovule, zoevule, zoevuul, zoveul, zoveule, zovuust II onbep. hoofdtelw. 1. ter uitdrukking van een onbep. aantal dat bekend is of bekend wordt verondersteld 2. gezegd om aan te geven dat het precieze aantal, de omvang enz. er niet toe doet of niet bekend is; *veur gien nog zovule* hoe dan ook niet, voor geen geld ter wereld 3. veel, in de uitgedrukte mate, bijv. *D'r is niet meer zovule wark* 4. van de uitgedrukte aard, kwaliteit, bijv. *Da's zovuust te zeggen: et kan je mitlopen en 't kan je ok tegenlopen*

zovule III ondersch. voegw.; voor zover, naar, bijv. *Zovule as wi'j d'r van weten (...)*

zovuulste, zoevuulste, zoveulste rangtelw.; zoveelste, bijv. *veur de zoevuulste keer*

zowat, zoewat I bw. 1. bijna, haast 2. ongeveer

zowat II bw.; in de verb. *dat 't zowat dot/dee* in hoge mate: *'t Regent dat et zowat dot*, *Zien heit zo kwiek as zowat dee*

zowat, zoewat III onbep. vn.; dergelijke, zoiets als, in *of zowat*: *Misschien een ni'je pette of zowat?* of iets dergelijks

zowied bw.; zo ver in de tijd, zover gevorderd, bijv. *as 't zowied is* als het zo ver is

zucht de 1. bekend verschijnsel dat zich voordoet in de opzwellling van een lichaamsdeel 2. teugje 3. z. *zocht*

zuchtig bn. 1. gezwollen door/met *zucht* 2. ziekelijk

zudelik bn.; zuidelijk: gelegen in het zuiden, uit het zuiden komend

zuden et 1. zuiden, i.t.t. het noorden, vooral: de zuidelijke richting 2. zuidelijk deel van een gebied

zudenwiend de; zuidenwind

zuderraem et; raam aan de zuidkant

Zuderzee de; Zuiderzee

Zuderzeepolder de; Zuiderzeepolder

Zuderzeestad de; Zuiderzeestad

Zuderzeeviskeri'je de; Zuiderzeevervisserij

zuk z. *zok* I, II

zuke g. lidw. in *te zuke wezen* zoek zijn: *Bi'j een boer is 't ark nog wel es te zuke*, verder in *te zuke raeken* zoek raken en in *te zuke brengen* zoekbrengen, aan tijd besteden

zuken, zeuken ww. 1. proberen te vinden 2. proberen bijeen te garen door te vinden, moeite doen om te verkrijgen, bijv. *wark zuken, verschoel zuken* een schuilplaats, beschutting zoeken

zucker de 1. iemand die zoekt 2. degene die bij het aardappelrooien de aardappels raapt 3. roofzuchtige bij, bij die afkomt op de lucht van de honing in het stukje raat waarmee iemand een zwerm in een lege korf lokt

zullen hulpww. 1. moeten 2. gaan doen, van plan zijn uit te voeren, gaan gebeuren 3. gebeuren, doorgaan als aan bep. condities wordt voldaan 4. zich niet werkelijk afspelen, nl. zoals het evt. nog kan of zoals het gekund zou hebben 5. niet doen omdat men het beslist niet ziet zitten, in bep. verb., bijv. *Dat za'k jow zeker an de neuze hangen!*

zulte de; vlees in 't zuur, vlees in azijn en karnemelk

zulver, zulver-, zilver, zilver- et; zilver(-)

zulverbeslag et; zilverbeslag

zulverbroons, zulverbroons et; zilverbrons: bep. bronspoeder

zulverdoek de; doek waarmee men zilver poetst

zulverdust de; judaspenning

zulveren, zilveren bn.; zilveren, van zilver, als van zilver

zulverglaans de; zilverglans: het schitteren van, als van zilver

zulvergoed et; zilvergoed

zulvergries et; zilvergrijs

zulverknoppies mv.; zilverblad, zilverschoon

zulvermot de; zilvermot, zilvervis

zulverpel de; zilverpel

zulverpenning de; *judaspenning*

zulverpepier et; zilverpapier

zulverpoetsen ww.; poetsen van zilveren voorwerpen enz.

zulverpoppelier, zulverpuppelier de; zilverpopulier

zulverschone, zulverschoon, zilverblad et; zilverblad, zilverschoon

zulversmid de; zilversmid

zulversparre de; zilverden, zilverspar

zulervissien et; zilvervisje, papiermot

zulervloot, de; zilervloot

zulverwilg de; zilverwilg

zulverwinkel de; zilverwinkel

zumen ww.; uitstellen

zumen- z. *zeuvenen-*

zummen- z. *zeuvenen-*

zumtien z. *zeuventien*

zumtig z. *zeuventig*

zondag de 1. zondag, de eerste dag van de week, de dag waarop men niet werkt 2. feestdag die als zondag gevierd wordt, waarop men niet werkt

zondagmorgen en var.; zondagmorgen

zondags I bn.; m.b.t. zondag, op zondag plaatsvindend, volgens gebruik op zondag

zondags II bw.; op zondag

zondagsaovens bw.; op zondagavond, zondagsavonds

zondagsdichter de; zondagsdichter

zondagsdienst de; zondagsdienst

zondagseten et; eten dat men op zondag nuttigt

zondagsjaeger de; iemand die op zondag jaagt

zondagskiend et; zondagskind

zondagsklub de; zondagsclub

zondagskraante de; zondagskrant

zondagsmaol et; zondagsmaal

zondagsrieder de; zondagsrijder

zondagsschoele, zunnedagsschoele de; zondagsschool (catechisatie)

zondagsschoelekiender mv.; kinderen die op de zondagsschool zitten

zondagssteek de; arbeid op zondag, in *Zondagssteek duurt gien week* gedijt niet

zondagswark, zondagswaark et; werk dat men op zondag verricht

zondagsweer et; fraai weer zoals dat bij de zondag past

zunde de 1. zonde: die men begaat, keer dat men indruist tegen ethische, zedelijke voorschriften, geboden enz. 2. betreurenswaardig iets, ergernis opwekkend iets

zundebok, zundeboek en var. de; zundebok, degene die (altijd) de schuld krijgt

zundegeld et; geld waarvan het zonde is dat men het uit moet geven, bijv. een boete

zonderling de; zonderling, eigenaardige persoon

zundig bn. 1. zondig, bijv. *een zundig woord* vloek 2. anders dan zou moeten, erg jammer

zundigen ww. 1. zondigen: een zonde begaan 2. afwijken van een vast voornemen, bijv. om minder te eten

zundvloed de; zondvloed

zunig bn., bw. 1. zuinig, spaarzaam 2. voordelig in het verbruik 3. in *niet zunig* in hoge mate: *Hi'j kreeg op zien donder, en niet zunig!*

zunigerd de; iemand die nogal zuinig is

zunighied de; zuinigheid, spaarzaamheid

zunigies bw.; zuinigjes

zunigiesan, zunigan bw. 1. zuinigjes (levend) 2. nauwelijks

zunne de 1. zon 2. straling, licht, warmte van de zon 3. met de zon vergelijkbaar hemellichaam

zunnebaank de; zonnebank

zunnebaeden ww.; zonnebaden

zunnebliend bn.; zonneblind, verblind door de zon

zunnebliende de; blind, vensterluik aan de buitenkant van het huis, zonneblind

zunnebloeme, zunnepittebloeme de; bep. composiet: zonnebloem

zunnebloemepitte de; zonnebloempit

zunnebloemeulie, zunnebloeme-eulie de; zonnebloemolie

zunnebloemezaod et; zonnebloemzaad

zunnebraand de 1. het verkleuren of verbranden van de huid door de felle zon 2. bep.

overgevoeligheid bij koeien tegen te fel zonlicht
zonnebraandeulie de; zonnebrandolie
zonnebraandzalve de; zonnebrandzalf
zonnebrille de; zonnebril
zunnecel de; zonnecel
zunnedaans de; zonnedans
zunnedauw de; zonnedauw, vliegenvangertje
zunnedauwfamilie de; zonnedauwfamilie
zunnegien et; zonnetje
zunnegod de; zonnegod
zonnehoed de; zonnehoed
zunnekaante, zunnekaant de; de kant van de zon: vooral: de zuidelijke kant, het zuiden
zunnekeuning de; zonnekoning
zunnekleppe de; zonneklep
zunneklipse, zunneklips de; zonsverduistering, zoneclips
zunnekollektor de; zonnecollector
zunnelocht et; zonlicht
zunnen ww.; zonnen: in de zon liggen
zunnepaneel et; zonnepaneel
zunnepitte de; zonnepit
zunneschaarm, zunnescharm et; zonnescherm
zunneschien de; zonneschijn, het schijnen van de zon
zunneschienweer et; mooi weer waarbij de zon schijnt
zunneschoele z. *zundagsschoele*
zunnesprute de; zomersproet, hetz. als *meisprute*
zunnestelsel et; zonnestelsel
zunnestik, zunnesteeke de; zonnesteeke
zunnestip de; zomersproet
zunnestraal de; zonnestraal
zunnevissien et; elk der kleine visjes die aan de oppervlakte van het water zwemmen
zunnewaarmte de; warmte van de zon
zunnewassmulde de; zunnewassmelter: houten bak met een schuin aflopende tweede bodem en dito deksel met dubbelglazige ruit; de was loopt bij het smelten van de tweede bodem naar een bakje waarin het wordt opgevangen
zunneweide de; zonneweide
zunnewering de; zonnewering
zunnewiezer de; zonnewijzer
zuninig bn. 1. zonnig (lett.), met veel zon 2. opgewekt, vrolijk
zunsondergang de; zonsondergang
zunsverduustering de; zonsverduistering
zure zn.; ridderzuring
zus bw.; op zo'n wijze, zo, in verb. als *zus en zo*
zussien, zus et 1. vrouwelijk kind in relatie tot één of meer andere kinderen van dezelfde ouders 2. klein meisje
zute, zuuite, zeute I et; zoete eetwaren, lekkers
zut, zuuite, zeute, zuut II bn. 1. zoet (van smaak) 2. overdreven liefelijk, zoetsappig 3. in *zute viele* zoetvijn 4. in *zuut waeter* drinkbaar water, i.t.t. zout water
zutekauw de 1. zoetekauw 2. iemand die overdreven mooi, lief praat
zutelmeke bn.; zoetemelke, bijv. *Et is wat een zutelmeke poppien* een met te veel zorgzaamheid opgevoed kind

zutelksebri'j de; zoetemelkspap
zutelkskalf, zuutelkskalf et; zoetemelks kalf, met zoete melk opgekweekt kalf
zuten ww.; zoet van smaak maken
zuterd de; zoeterd
zutiesan bw.; zoetjesaan
zutig, zuutig bw.; zoetig
zutighied, zeutighied de; zoetigheid: het zoet zijn
zuud bw. 1. zuid, uit zuidelijke richting 2. als laatste deel in woorden als *Noordwoolde-zuud*: het zuidelijk gelegen gedeelte
zuudaende et; zuideinde (i.t.t. noordeinde van/in een dorp)
zuudkaant, zuudkaante de; zuidkant
Zuudlaorder bn.; Zuidlaarder: van, m.b.t. Zuidlaren; zelfst.: iemand uit die plaats
Zuudlaoren et; het dorp Zuidlaren
zuudoostenwiend de; zuidoostenwind
zuudoosthoeke de; zuidoostelijk gebied, zoals in Friesland: *Stellingwarf* en aangrenzende gebieden noordelijk van de *Kuunder*
zuudoostkaant, zuudoostkaante de; zuidoostzijde, zuidoostelijke kant
zuudpool de; zuidpool: zuidpoolgebied, ook: zuidelijk eindpunt van de as der aarde
zuudpunt de; zuidpunt: het zuidelijkste punt
zuudwestelik bn.; zuidwestelijk: in/uit/naar het zuidwesten
zuudwesten et; zuidwesten
zuudwester I de 1. bep. hoed tegen regen: zuidwester 2. storm uit het zuidwesten
uudwester II bn.; zuidwester, uit het zuidwesten komend
zuudwesthoeke de; zuidwestelijke hoek, in het bijzonder: van *Frieslaand*
zuudwestkaant, zuudwestkaante de; zuidwestzijde
zuuite z. *zute* I, II
zuuit- z. *zuut-*
zuuiver z. *zuver* I, II
zuuk in op *zuuk* op zoek
zuuklocht et; zoeklicht
zuukplaetien et; zoekplaatje
zuuktocht de; zoektocht
zuum- z. *zeuven-*
zuur, zuur- z. *zoer(-)*
zuurkiek de; hetz. als *zoerkieker*
zuurtiesflesse de; zuurtjesfles, stolpfles waarin zuurtjes werden bewaard
zuut z. *zute* II
zuutbek de; zoetekauw
zuuthoolt, zuuthoolt, zeuthoolt et; zoethout
zuutkauwer de; zoetekauw
zuutmiddel et; zoetmiddel
zuutpraoter de; zoetsprakig, vlelend iemand
zuutslikker de; zoetekauw
zuutstofteblet de; zoetstoftablet
zuutwaeterschilpad de; zoetwaterschildpad
zuutwaetervis de; zoetwatervis
zuvel de; zuivelindustrie, zuivelbereiding
zuvelarbeider de; werkkraft, arbeider in de zuivelindustrie
zuvelbedrief et; zuivelbedrijf
zuvelbestaand et; geheel aan bedrijven enz. in de zuivel

zuvelfebriek de; zuivelfabriek
zuvelmaand de; mand met zuivelproducten
zuveloverschot et; overschot dat men heeft aan zuivelproducten
zuvelperdukt et; zuivelproduct
zuvelschoele de; zuivelschool
zuver, zuuiver I bn. 1. klaar, zuiver, zonder ongerechtigheden 2. puur, onvermengd 3. in *een/gien zuver geweten hebben* een/geen zuiver geweten hebben 4. onvervalst, precies zoals het hoort 5. netto
zuver, zuuiver II bw. 1. bijna, haast wel, net alsof 2. geheel en al, bijv. *Et is zuver schone* zeer rein, zuiver
zuveren ww.; zuiveren, bijv. van onkruid, van slechte exemplaren in een bep. gewas
zuverhied de; zuiverheid: het *zuver* zijn in diverse bet.
zuveringszoolt et; zuiveringszout
zwaai de 1. keer dat men zwaait 2. zwaaiende arm- of beenbeweging 3. activiteit waarbij men keert (met een wagen, een fiets, een boot enz.) 4. wijder deel van een vaarwater waar schepen kunnen keren
zwaaien ww. 1. heen en weer zwaaien 2. wuivend groeten 3. keren: met een fiets, wagen, auto, schip enz.
zwaaihaoke, zweihaoke, zwi'jhaoke de; zweihaak, ook wel: fopmiddel, nl. naam van een gefingeerd instrument; kinderen of onnozele personen werd opgedragen bij een andere persoon de *zwaaihaoke* te halen, bijv. de smid
zwaailocht et; zwaailicht
zwaaiplak et; zwaaiplek, plaats om te keren
zwaan, zwan, zwaene, zwaenen de 1. bekende vogel: zwaan 2. elk der beide op het uilenbord geplaatste figuren van zwanen, eertijds uit eikenhout, op boerderijen in Friesland
zwaanselen ww; heen en weer gaand lopen
zwaanselkont de; iemand die slecht loopt
zwaarf z. *zwarf*
zwaarm, zwarm de; zwerm: van vogels, maar vooral: bijenzwerm
zwaarmcel de; moer cel tegen de tijd van het zwermen ontstaan
zwaarmduvel de; bijenvolk dat te veel zwermt
zwaarmen, zwarmen ww.; zwermen: van bijen
zwaarmhuden ww.; bij z'n vrouw blijven wanneer die moet bevallen
zwaarmkiepse de; schepkorf, hetz. als *kiepse*, bet. 3
zwaarmlustig bn.; sterk geneigd tot zwermen
zwaarmriepe bn.; de situatie waarin een bijenvolk op het punt staat te gaan zwermen
zwaarmschieven mv.; darrenraat
zwaarmtraoge bn.; (van een bijenvolk) weinig geneigd tot zwermen
zwabberen ww. 1. (van kleding) veel te ruim zitten 2. erg onvast gaan
zwad z. ook *zwee* et; zwad, strook gemaaid gras
zwadbalke, zweebalke de 1. strookje gras dat door verkeerd maaien is blijven staan of daardoor hoger of lager is dan andere gedeelten 2. strook grond waarop het gemaaid gras ligt
zwadbalken, zweebalken ww.; zodanig maaien dat er strookjes gras blijven staan of dat de ene strook dieper wordt weggenomen dan de andere
zwadbod et; bord aan het eind van de maaibalk dat het gemaaid gras omkeert en in een strook legt
zwadkeren ww.; stroken gemaaid gras omkeren, omwerken
zwaenebloeme, zwanebloeme de; zwanebloem
zwakheufdig bn.; snel van streek, snel overspannen
zwakkighied de 1. het *zwak* zijn 2. punt waarop men zwak is

zwakseldeusien et; tengere, zwakke persoon

zwalmen z. *walmen*

zwaluwbloeme z. *zwelverbloeme*

zwan z. *zwaan*

zwanebloeme de 1. waterlelie 2. z. *zwaenebloeme*

zwanehals de 1. zwanenhals: hals van een zwaan 2. met een zwanenhals vergelijkbare figuur, op uilenborden aangebracht (volgens een Friese traditie) 3. krulschaats

zwanenust et; zwanennest

zwangerschop de; zwangerschap

zwangerschopsgimmestiek de; zwangerschapsgymnastiek

zwans de; penis van een hengst

zwaode z. *zwaore*

Zwaog in *DeZwaog*; oude benaming voor de Friese plaats *Beetsterzwaog*

zwaoger de; zwager, behuwdbroeder

zwaor bn., bw. 1. van een bep. gewicht 2. met een behoorlijk gewicht, niet bep. licht 3. met veel gewicht en daardoor stevig, sterk 4. omvangrijk, groot 5. een lichamelijk gevoel van zwaarte, druk gevend 6. de indruk gevend dat iets zwaar weegt, zwaar te dragen of te trekken is 7. een psychisch gevoel van druk gevend 8. moeilijk, moeizaam 9. hevig, heftig 10. dicht, geconcentreerd 11. zwaar klinkend

zwaorbemestlaans bn.; in hoge mate *gemestlaans*

zwaorboeks bn.; zwanger

zwaord z. *zweerd*

zwaore, zwaode de 1. zwoerd 2. zode, plag

zwaorgebouwd bn.; zwaargebouwd

zwaorgewond bn.; zwaargewond

zwaorighied de; probleem

zwaorlievig bn.; zwaarlijvig

zwaarmoedighied de; zwaarmoedigheid

zwaorte de 1. gewicht, mate van zwaar zijn 2. voorwerp dat zwaarte aan iets geeft

zwaortekracht de; zwaartekracht

zwaortillend bn.; zwaartillend

zwaorvoets bn.; hoogzwanger

zwaorwegend bn.; zwaarwegend

zwaovel z. *zwevel*

zwaovelzalf de; zwavelzalf

zwarf hond, zwaarf hond de; zwurfhond

zwarf, zwaarf de; in *an de zwarf* aan het zwerven, nu weer hier, dan weer daar

zwarfstien, zwaarfstien de; zwurfsteen

zwarm z. *zwaarm*

zwarveling, zwarverling de; zwerveling

zwarven, zwaarven ww 1. zwerven, rondtrekken 2. zich her en der bevinden

zwarver de; zwerver: iemand die rondtrekt, vooral: landloper, bedelaar

zwarversbestaon et; zwerversbestaan

zwat I et 1. de zwarte kleur 2. wat zwart is 3. zwarte kleding

zwat II bn. 1. met zwarte kleur 2. duister, donker 3. bemorst, vuil 4. somber en/of enigszins boos (kijkend) 5. in *de zwatte lieste* de zwarte lijst 6. pessimistisch, negatief 7. onwettig, clandestien, bijv. *de zwatte haandel* 8. ongelukkig, ramspoedig

zwatachtig bn.; zwartachtig

zwatbienighied de; bep. aardappelziekte

zwatblesram de; zwarte ram met bles

zwatblest bn.; zwart met (witte) bles
zwatboek et; zwartboek
zwatbont bn.; zwartbont
zwatbonte de; zwartbonte koe
zwatbranen ww.; door te branden zwart worden
zwatgallig bn.; zwartgallig
zwatgries bn.; zwartgrijs
zwathaandeler de; zwarthandelaar
zwathakke de; koe met zwart onderste deel van de poot
zwatkiek, zwatkieker de 1. iemand die steeds zwart, somber, nors kijkt 2. iemand die wel een televisie heeft maar geen kijkgeld betaalt
zwatkieken ww.; nors, somber kijken
zwatkiekerig bn.; zwart, nors, somber kijkend
zwatkold bn.; gezegd van een zwart paard met kol
zwatkop de; iemand met zwart haar
zwatkopraai de; veldbies
zwatluuster I et; lustre (bep. stof) van zwarte kleur
zwatluuster II bn.; van *zwatluuster I*
zwatluusteren bn.; van *zwatluuster I*
zwatluusters bn.; van *zwatluuster I*
zwatmaeken ww. 1. zeer licht, ondiep ploegen 2. iemand steeds op negatieve wijze in beeld brengen, hem belasteren
zwatomraand bn.; met zwarte randen
zwatplakkerig bn.; (van aardappelplanten) met bep. zwarte plekken, als gevolg van aardappelziekte
zwatplakkerighied de; aardappelziekte
zwatproemer de; iemand die steeds zwart kijkt
zwatraot, zwatraet et; raat waarin bijenbroedsel heeft gezeten
zwatrieden ww.; zwatrijden
zwatrieder de; zwatrijder
zwatrood bn.; zwartrood
zwatsel et; zwartsel (toevoeging aan verf)
zwatte de 1. neger 2. zwart paard 3. fles met jenever 4. zwartheid (vuil)
zwattepiet de; zwartepiet, in *iene de zwattepiet toespeulen* iemand de schuld geven
zwattepieten ww.; zwartepieten
zwattig bn.; zwartig
zwatvarver de; blauwverver, handwerksman die het eigengesponnen garen en de door de dorpswever geweven stoffen zwart of blauw verfde
zwatwalmen ww.; door walmen zwart worden
zwatwark et; zwartwerk
zwatwarken ww.; zwartwerken
zwatwarker de; zwartwerker
zwat-wit bn.; zwart-wit
zwee, zweï et; strook pas gemaaid of nog te maaien gras, z. ook *zwad*
zwee- z. *zwad-*
zweebalkerig bn., bw.; zodanig gemaaid dat er één of meer strookjes gras blijven staan en/of dat de ene strook dieper is gemaaid dan de andere
zweef de; bep. kermisattractie: zweefmolen
zweefvliege de; zweefvlieg
zweefvliegtuig et; zweefvliegtuig

zweempien et; zweem, lichte graad
zweerbuul, zeerbule, zeerbeul de; zwetsbroek, opschepper
zweerd, zwaord et; bekend wapen: zwaard
zweerder de; opschepper
zweerderi'je de 1. het zwetsen, opscheppen 2. het zweren
zweerderig bn., bw. 1. opschepperig, steeds zwetsend 2. enigszins zwerend
zweerpoele de; opschepper, zwetser
zweet z. *zwiet*
zweetmoffe de; mof die men om de pols draagt, tegen het zweten (bij bep. sporten)
zwei, zwi'j, zwi'je de 1. zwei, zweihaak 2. z. *zwee*
zweihaoke z. *zwaaihaoke*
zweitser de; melkknecht, knecht op de stal, van Zwitserse afkomst die vaak per periode van een jaar in dienst was
zwel- z. *zwöl-*
zwelver, zwulver, zwölver de; zwaluw
zwelverbloeme de; zwanebloem
zwelvergat et; gat in het uilenbord op een boerderij; hetz. als *oelegat*
zwelvernust et; zwaluwnest
zwelverstat, zwölverstat de 1. staart van een zwaluw 2. zwaluwstaartverbinding, ook als houtlas 3. bep. geklede jas: zwaluwstaart
zwelverstat-; zwaluwstaart-
zwelverstatsluting de; zwaluwstaartverbinding
zwelvertiesjasse de; duffelse jas met twee slippers
zwelzaand et; fijnkorrelig zand met veel water, welzand
zwemblaas de; zwemblaas: bij vissen
zwemmen ww. 1. zich met zwemslagen voortbewegen 2. geheel omgeven zijn met 3. opzetten (van de lucht)
zwemmerig bn.; geneigd tot zwemmen
zwemplak et; zwemplaats
zwemschoele de; zwemschool
zwemwaeter et; zwemwater
zwemwedstried de; zwemwedstrijd
zwengel, zwengel- z. *zwingel(-)*
zwenk z. *zwink*
zwepe z. *zwiepe*
zwere de; zweer
zweren ww. 1. opscheppen, zwetsen 2. de eed afleggen
zwering de; ontsteking
zwetsbroek, zwetsebroek de; zwetser, opschepper
zwetsebuul, zwetsebule, zwetsbule de; opschepper
zwetser, zwetserd de; opschepper
zwetserig bn.; opschepperig
zwette de 1. sloot die de scheiding vormt met het land van een aangrenzende eigenaar of huurder 2. laagte in het land
zwettesloot de; hetz. als *zwette*, bet. 1
zwettende bn.; naastgelegen, aangrenzend
zwevel, zwaovel de; zwavel
zweveldamp, zwevelaamp de; zwaveldamp
zwevelen ww.; met zwaveldamp doden: van bijen in een korf
zwevellappe de; lap met zwavel, gebruikt om bijen in een korf te doden

zwevellocht de; zwavellucht
zwevelprikke de; zwavelstokje
zwevelstok de; zwavelstok
zweven ww. 1. zweven 2. in een zweefmolen rondgaan
zweverig bn. 1. zweverig, enigszins duizelig 2. vaag, niet erg duidelijk
zwi'j z. *zwei*
wiebelig bn.; onvast, wiebelend, geneigd tot wiebelend lopen
zwiegen ww. 1. zwijgen, niets zeggen 2. ophouden te doen horen, geen geluid meer geven
zweggeld et; zwijggeld
zwegplicht de; zwijgplicht
zwegzem bn.; zwijgzaam
zwegzemiahied de; zwijgzaamheid
zwiel, zwiel- z. *zwil(-)*
zwieem, in *in zwieem valen* in zwijm vallen
zwieemelen ww.; onvast lopen doordat men draaierig is
zwiekelig, zwieemerig bn.; enigszins duizelig: zodat men onvast staat, loopt
zwieemelkonte de; zwijmelaar
zwien, zwijn et 1. varken 2. man of kind dat zich smerig maakt of heeft gemaakt 3. vervelende, beroerde kerel
zwiepe, zwepe de; zweep; *wiend in de zwiepe hebben* eigenwijs zijn, wat uit iemands houding valt af te lezen
zwiepestok, zwiepstok, zwiepgarre de; stok van of als van een zweep, stokje als zweep gebruikt, ook om dieren mee op te drijven, tegen te houden
zwiepetouw et; zweeptouw
zwieptoppe, zwiepetoppe de; zweeptol, drijftol (bep. speelgoed)
zwier de 1. in *an de zwier* aan het boemelen 2. plezier, lol, bijv. *Ze kun heur zwier maeken* zijn beslist in staat plezier te maken, te feesten
zwieren ww.; zwierend gaan, zich zwierend bewegen
zwierig bn., bw. 1. los slingerend 2. vol levenslust
zwiet, zweet et; zweet, transpiratie
zwietdruppel de; zweetdruppel
zwietdruppen mv.; zweetdruppels
zwieten, zweten ww. 1. zweten, transpireren 2. uitslaan, vocht afgeven 3. door hard werken klaar krijgen
zwierterig, zwietig bn. 1. licht zwetend 2. zodanig dat men gemakkelijk zweet
zwietkliere de; zweetklier
zwietlocht de; zweetlucht
zwietplakke de; zweetplek
zwietpoekel, zwietpukel, zwietpoesien de; zweetpuistje
zwijn z. *zwien*
zwijnepraot de; lompe praat
zwik de; alles bij elkaar, de hele boel, bijv. *Hier hej' de hiele zwik*
zwikken ww. 1. verzwikken 2. wrikken
zwikker de; in *Hi'j het een zwikker in* hij is dronken
zwikstelling de; gaanderij om een molen, zwikstelling
zwil, zwille, zwiel et 1. zweel, wiers 2. bijeengerolde laag gemaaid riet 3. flinke laag gras
zwilhujjer de; machine, getrokken door een paard, waarmee men het hooi in zwelen bracht
zwilk, zwilg et; zwilk, tafelzeil
zwilken, zwilgen bn.; zwilken, van zwilk, tafelzeil, bijv. *een zwilgen zitting*

zwillen, zwielen ww.; in zwelen, wiersen brengen van hooi

zwilmesiene, zwiemesiene de; machine, getrokken door een paard, waarmee men het hooi omkeert of het in zwelen brengt

zwilpad et; eerste strook die men harkt voor het in zwelen, wiersen brengen

zwing de; karbeel, in het bijzonder: verbindingsteunbalk tussen binstijlen en de zware verbindingbalk daar bovenop

zwingel, zwinger, zwengel de 1. zwengel van een pomp of machine 2. dwarshout aan karn- en rosmolen 3. houten bout waarmee de grote schuurdeuren aan de *middenbalke* worden vastgemaakt 4. penis van een hengst

zwingelen, zwengelen ww. 1. zwengelen, pompen met een zwengel 2. draaiende, slingerende bewegingen maken

zwink, zwenk de 1. korte beweging waarin men iets ziet 2. klein deel van iets (dat men ziet, meemaakt) 3. klein buitje, bijv. *D'r het een zwinkien west* een regenbuitje

zwinken ww.; zwenkend gaan

Zwitserse de 1. Zwitserse vrouw 2. bep. langwerpige, dikke koek met poedersuiker, waarop men bij de koffie of thee wordt getracteerd

zwölderijje, zwulderijje en var. de; het zich voordoen van zweren (op, aan het lichaam)

zwölle, zwulle, zwelle de; etterige huidontsteking, zweer

zwöllen en var. ww.; zweren, één of meer zweren vertonen, bijv. *een zwöllende vinger*

zwölver, zwölver-, zwulver zwulver- z. *zwelver*(-)